

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](#) אסור בשימוש מסחרי

בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל ר' פנחס ראובן שליט"א ול ר' שגיב מחפוד שליט"א
J. Alan Groves Center - תחת תנאי רשיון CC-2.5

חק לישראל - במדבר

• [הקדמות](#) • [פרשת במדבר](#) • [פרשת נשא](#) • [פרשת בהעלותך](#) • [פרשת שלח](#) • [פרשת](#)
[קורח](#) • [פרשת חוקת](#) • [פרשת בלק](#) • [פרשת פינחס](#) • [פרשת מטות](#) • [פרשת מסעי](#)

הקדמות

הקדמת מהרח"ן

[תפלה לאומרה קודם קריאת התורה](#) [תפלה לאומרה קודם קריאת נביאים](#) [תפלה לאומרה קודם קריאת](#)
[כתובים](#) [תפלה לאומרה קודם לימוד משנה](#) [תפלה לאומרה קודם לימוד הלכה](#) [תפלה לאומרה קודם לימוד](#)
[קבלה](#) [נוסחי דווקני](#) [יסוד מלכות כתובים](#)

הקדמת החיד"א

מעשה רוקח

פרשת במדבר

במדבר יום ראשון ...

[נביאים - הושע - פרק ב](#) [כתובים - משלי - פרק ל](#) [משנה שביעית פרק א](#) [גמרא ברכות דף ל"ב ע"ב](#) [זוהר](#)
[במדבר דף קי"ז ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

במדבר יום שני ...

[נביאים - הושע - פרק ב](#) [כתובים - משלי - פרק ל](#) [משנה עירובין פרק י](#) [גמרא עירובין דף ק"ב ע"ב](#) [זוהר](#)
[במדבר דף קי"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

במדבר יום שלישי ...

[נביאים - הושע - פרק ב](#) [כתובים - משלי - פרק ל](#) [משנה גיטין פרק א](#) [גמרא גיטין דף ו' ע"ב](#) [זוהר במדבר](#)
[דף קי"ט ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

במדבר יום רביעי ...

[נביאים - הושע - פרק ב](#) [כתובים - משלי - פרק ל](#) [משנה סנהדרין פרק ד](#) [גמרא סנהדרין דף לז ע"א](#) [זוהר](#)
[במדבר דף ק"כ ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

במדבר יום חמישי ...

נביאים - הושע - פרק ב כתובים - משלי - פרק ל משנה חולין פרק ז גמרא חולין דף צ"א ע"א זוהר
במדבר דף ק"כ ע"ב הלכה פסוקה מוסר

במדבר ליל שישי ...

במדבר יום שישי ...

הפטרת במדבר - הושע ב משנה אהלות פרק ח גמרא נדה דף כ' ע"ב זוהר תרומה דף ק"ן ע"ב הלכה
פסוקה מוסר

פרשת נשא

נשא יום ראשון ...

נביאים - שופטים - פרק יג כתובים - משלי - פרק לא משנה שביעית פרק ב גמרא ברכות דף ל"ג
ע"א זוהר נשא דף קכ"א ע"ב הלכה פסוקה מוסר

נשא יום שני ...

נביאים - שופטים - פרק יג כתובים - משלי - פרק לא משנה פסחים פרק א גמרא פסחים דף ז' ע"ב זוהר
נשא דף קכ"א ע"ב הלכה פסוקה מוסר

נשא יום שלישי ...

נביאים - שופטים - פרק יג כתובים - משלי - פרק לא משנה גיטין פרק ב גמרא גיטין דף כ"ג ע"א זוהר
נשא דף קכ"ד ע"א הלכה פסוקה מוסר

נשא יום רביעי ...

נביאים - שופטים - פרק יג כתובים - משלי - פרק לא משנה סנהדרין פרק ה גמרא סנהדרין דף מ"ב
ע"א זוהר נשא דף קכ"ה ע"ב הלכה פסוקה מוסר

נשא יום חמישי ...

נביאים - שופטים - פרק יג כתובים - משלי - פרק לא משנה חולין פרק ח גמרא חולין דף ק"ה ע"א זוהר
נשא דף קמ"ז ע"א הלכה פסוקה מוסר

נשא ליל שישי ...

נשא יום שישי ...

הפטרת נשא - שופטים יג משנה אהלות פרק ט גמרא נדה דף כ"א ע"ב זוהר תרומה דף קס"ה ע"א הלכה
פסוקה מוסר

פרשת בהעלותך

בהעלותך יום ראשון ...

נביאים - זכריה - פרק ב כתובים - תהילים - פרק א משנה שביעית פרק ג גמרא ברכות דף ל"ד
ע"א זוהר בהעלתך דף קמ"ח ע"ב הלכה פסוקה מוסר

בהעלותך יום שני ...

נביאים - זכריה - פרק ג כתובים - תהילים - פרק מב משנה פסחים פרק ב גמרא פסחים דף ל"א ע"ב זוהר
בהעלתך דף ק"ז ע"א הלכה פסוקה מוסר

בהעלותך יום שלישי ...

נביאים - זכריה - פרק ג כתובים - תהילים - פרק עג משנה גיטין פרק ג גמרא גיטין דף ל"א ע"ב זוהר
בהעלתך דף קנ"ג ע"א הלכה פסוקה מוסר

בהעלותך יום רביעי ...

נביאים - זכריה - פרק ד כתובים - תהילים - פרק צ משנה סנהדרין פרק ו גמרא סנהדרין דף מג
ע"ב זוהר בהעלתך דף ק"ז ע"א הלכה פסוקה מוסר

בהעלותך יום חמישי ...

נביאים - זכריה - פרק ד כתובים - תהילים - פרק קז משנה חולין פרק ט גמרא חולין דף ק"ה ע"א זוהר
בהעלתך דף קנ"ג ע"ב הלכה פסוקה מוסר

בהעלותך ליל שישי ...

בהעלותך יום שישי ...

הפטרת בהעלותך - זכריה ב משנה אהלות פרק י גמרא נדה דף כ"א ע"ב זוהר ויקהל דף ר"ג ע"א הלכה
פסוקה מוסר

פרשת שלח

שלח יום ראשון ...

נביאים - יהושע - פרק ב כתובים - תהילים - פרק ב משנה שביעית פרק ד גמרא ברכות דף ל"ד
ע"א זוהר שלח דף קנ"ט ע"א הלכה פסוקה מוסר

שלח יום שני ...

נביאים - יהושע - פרק ב כתובים - תהילים - פרק מב משנה פסחים פרק ג גמרא פסחים דף מ"ט
ע"א זוהר שלח דף קס"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

שלח יום שלישי ...

נביאים - יהושע - פרק ב כתובים - תהילים - פרק עג משנה גיטין פרק ד גמרא גיטין דף ל"ח ע"א זוהר
שלח דף קע"ג ע"א הלכה פסוקה מוסר

שלח יום רביעי ...

[נביאים - יהושע - פרק ב](#) [כתובים - תהילים - פרק ז](#) [משנה סנהדרין פרק ז](#) [גמרא סנהדרין דף נ"ח ע"ב](#) [זוהר שלח דף קע"ה ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

שלח יום חמישי ...

[נביאים - יהושע - פרק ב](#) [כתובים - תהילים - פרק קז](#) [משנה חולין פרק י](#) [גמרא חולין דף קל"ג ע"א](#) [זוהר שלח דף קע"ה ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

שלח ליל שישי ...

שלח יום שישי ...

[הפטרת שלח - יהושע ב](#) [משנה אהלות פרק יא](#) [גמרא נדה דף כ"ב ע"א](#) [זוהר ויקהל דף ר"ג ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

פרשת קורח

קורח יום ראשון ...

[נביאים - שמואל א - פרק יא](#) [כתובים - תהילים - פרק ב](#) [משנה שביעית פרק ה](#) [גמרא ברכות דף ל"ד ע"א](#) [זוהר קרח דף קע"ו ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

קורח יום שני ...

[נביאים - שמואל א - פרק יב](#) [כתובים - תהילים - פרק מב](#) [משנה פסחים פרק ד](#) [גמרא פסחים דף נ' ע"ב](#) [זוהר קרח דף קע"ז ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

קורח יום שלישי ...

[נביאים - שמואל א - פרק יב](#) [כתובים - תהילים - פרק עג](#) [משנה גיטין פרק ה](#) [גמרא גיטין דף נ"ט ע"ב](#) [זוהר קרח דף קע"ו ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

קורח יום רביעי ...

[נביאים - שמואל א - פרק יב](#) [כתובים - תהילים - פרק צ](#) [משנה סנהדרין פרק ח](#) [גמרא סנהדרין דף ע' ע"א](#) [זוהר קרח דף קע"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

קורח יום חמישי ...

[נביאים - שמואל א - פרק יב](#) [כתובים - תהילים - פרק קז](#) [משנה חולין פרק יא](#) [גמרא חולין דף קל"ח ע"א](#) [זוהר קרח דף קע"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

קורח ליל שישי ...

קורח יום שישי ...

[הפטרת קורח - שמואל א יא](#) [משנה אהלות פרק יב](#) [גמרא נדה דף כ"ב ע"א](#) [זוהר ויקהל דף ר"ג ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

פרשת חוקת

חוקת יום ראשון ...

נביאים - שופטים - פרק יא כתובים - תהילים - פרק ג משנה שביעית פרק ו גמרא ברכות דף ל"ה
ע"ב זוהר חקת דף ק"פ ע"ב הלכה פסוקה מוסר

חוקת יום שני ...

נביאים - שופטים - פרק יא כתובים - תהילים - פרק מג משנה פסחים פרק ה גמרא פסחים דף ס"ד
ע"ב זוהר חקת דף קפ"ב ע"ב הלכה פסוקה מוסר

חוקת יום שלישי ...

נביאים - שופטים - פרק יא כתובים - תהילים - פרק עג משנה גיטין פרק ו גמרא גיטין דף ס"ד ע"ב זוהר
חקת דף קפ"ג ע"א הלכה פסוקה מוסר

חוקת יום רביעי ...

נביאים - שופטים - פרק יא כתובים - תהילים - פרק צא משנה סנהדרין פרק ט גמרא סנהדרין דף פ"א
ע"א זוהר חקת דף קפ"ג ע"ב הלכה פסוקה מוסר

חוקת יום חמישי ...

נביאים - שופטים - פרק יא כתובים - תהילים - פרק קז משנה חולין פרק יב גמרא חולין דף קמ"ב
ע"ב זוהר חקת דף קפ"ד ע"א הלכה פסוקה מוסר

חוקת ליל שישי ...

חוקת יום שישי ...

הפטרת חוקת - שופטים יא משנה אהלות פרק יג גמרא נדה דף כ"ג ע"א זוהר ויקהל דף ר"ד ע"ב הלכה
פסוקה מוסר

פרשת בלק

בלק יום ראשון ...

נביאים - מיכה - פרק ה כתובים - תהילים - פרק ג משנה שביעית פרק ז גמרא ברכות דף ט"ל ע"ב זוהר
בלק דף קצ"ה ע"א הלכה פסוקה מוסר

בלק יום שני ...

נביאים - מיכה - פרק ה כתובים - תהילים - פרק מג משנה פסחים פרק ו גמרא פסחים דף ס"ח ע"ב זוהר
בלק דף קצ"ה ע"ב הלכה פסוקה מוסר

בלק יום שלישי ...

נביאים - מיכה - פרק ו כתובים - תהילים - פרק עג משנה גיטין פרק ז גמרא גיטין דף ל"ו ע"א זוהר
בלק דף קצ"ו ע"א הלכה פסוקה מוסר

בלק יום רביעי ...

נביאים - מיכה - פרק ו כתובים - תהילים - פרק צא משנה סנהדרין פרק י גמרא סנהדרין דף קי"ב
ע"א זוהר בלק דף רי"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

בלק יום חמישי ...

נביאים - מיכה - פרק ו כתובים - תהילים - פרק קז משנה בכורות פרק א גמרא בכורות דף י"ב
ע"ב זוהר בלק דף ר"ב ע"א הלכה פסוקה מוסר

בלק ליל שישי ...

בלק יום שישי ...

הפטרת בלק - מיכה ה משנה אהלות פרק יד גמרא נדה דף כ"ג ע"ב זוהר ויקהל דף ר"ג ע"א הלכה
פסוקה מוסר

פרשת פינחס

פינחס יום ראשון ...

נביאים - מלכים א - פרק יח כתובים - תהילים - פרק ד משנה שביעית פרק ח גמרא ברכות דף מ"ג
ע"ב זוהר פנחס דף רי"ג ע"א הלכה פסוקה מוסר

פינחס יום שני ...

נביאים - מלכים א - פרק יט כתובים - תהילים - פרק מד משנה פסחים פרק ז גמרא פסחים דף פ"ו
ע"ב זוהר פנחס דף רי"ג ע"ב הלכה פסוקה מוסר

פינחס יום שלישי ...

נביאים - מלכים א - פרק יט כתובים - תהילים - פרק עג משנה גיטין פרק ח גמרא גיטין דף מ"ט
ע"ב זוהר פנחס דף רי"ד ע"א הלכה פסוקה מוסר

פינחס יום רביעי ...

נביאים - מלכים א - פרק יט כתובים - תהילים - פרק צא משנה סנהדרין פרק יא גמרא סנהדרין דף פ"ט
ע"ב זוהר פנחס דף רכ"ו ע"א הלכה פסוקה מוסר

פינחס יום חמישי ...

נביאים - מלכים א - פרק יט כתובים - תהילים - פרק קז משנה בכורות פרק ב גמרא בכורות דף ל'
ע"ב זוהר פנחס דף רמ"ו ע"א הלכה פסוקה מוסר

פינחס ליל שישי ...

פינחס יום שישי ...

הפטרת פינחס משנה אהלות פרק טו גמרא נדה דף כ"ג ע"ב זוהר ויקהל דף ר"ד ע"א הלכה
פסוקה מוסר

פרשת מטות

מטות יום ראשון ...

נביאים - יהושע - פרק יג כתובים - תהילים - פרק ה משנה שביעית פרק ט גמרא ברכות דף מ"ו
ע"א זוהר תרומה דף קנ"ב ע"ב הלכה פסוקה מוסר

מטות יום שני ...

נביאים - יהושע - פרק יג כתובים - תהילים - פרק מד משנה פסחים פרק ח גמרא פסחים דף פ"ז
ע"א זוהר ויגש דף ר"י ע"א הלכה פסוקה מוסר

מטות יום שלישי ...

נביאים - יהושע - פרק יג כתובים - תהילים - פרק עד משנה גיטין פרק ט גמרא גיטין דף צ' ע"א זוהר
ויגש דף ר"ט ע"ב הלכה פסוקה מוסר

מטות יום רביעי ...

נביאים - יהושע - פרק יג כתובים - תהילים - פרק צב משנה עבודה זרה פרק א גמרא ע"ז דף ב'
ע"א זוהר נח דף ס"א ע"ב הלכה פסוקה מוסר

מטות יום חמישי ...

נביאים - יהושע - פרק יד כתובים - תהילים - פרק קז משנה בכורות פרק ג גמרא בכורות דף כ"ד
ע"א זוהר חיי שרה דף קל"ג ע"ב הלכה פסוקה מוסר

מטות ליל שישי ...

מטות יום שישי ...

הפטרת מטות - ירמיהו א משנה אהלות פרק טז גמרא נדה דף כ"ג ע"ב זוהר ויקהל דף ר"ד ע"א הלכה
פסוקה מוסר

פרשת מסעי

מסעי יום ראשון ...

נביאים - ירמיה - פרק ב כתובים - תהילים - פרק ה משנה שביעית פרק י גמרא ברכות דף מ"ו
ע"ב זוהר בשלח דף נ"ח ע"א הלכה פסוקה מוסר

מסעי יום שני ...

נביאים - ירמיה - פרק ב כתובים - תהילים - פרק מד משנה פסחים פרק ט גמרא פסחים דף ק"ו
ע"א זוהר תרומה דף קנ"ז ע"א הלכה פסוקה מוסר

מסעי יום שלישי ...

[נביאים - ירמיה - פרק ב](#) [כתובים - תהילים - פרק עד](#) [משנה סוטה פרק א](#) [גמרא סוטה דף ב' ע"א](#) [זוהר שמות דף ב' ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[מסעי יום רביעי ...](#)

[נביאים - ירמיה - פרק ב](#) [כתובים - תהילים - פרק צב](#) [משנה עבודה זרה פרק ב](#) [גמרא ע"ז דף כ"ה ע"א](#) [זוהר ויגש דף ר"ט ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[מסעי יום חמישי ...](#)

[נביאים - ירמיה - פרק ב](#) [כתובים - תהילים - פרק קז](#) [משנה בכורות פרק ד](#) [גמרא בכורות דף כ"ט ע"א](#) [זוהר בשלח דף נ"ה ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[מסעי ליל שישי ...](#)

[מסעי יום שישי ...](#)

[הפטרת מסעי - ירמיה ב](#) [משנה אהלות פרק יז](#) [גמרא נדה דף כ"ד ע"א](#) [זוהר ויקהל דף ר"ד ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[הקדמות](#)

[מהרח"ו](#)

[הקדמת](#)

זה לשון הרב המקובל הגדול מהרח"ו זללה"ה

סדר עסק התורה שהאדם חייב לקרוא בכל יום בקביעות בסוד קבעת עתים לתורה : זה היה מנהג מורי זלה"ה. בצאתו מבית הכנסת היה עדיין מעוטף בציצית ותפילין, וקורא הסדר הזה בכוונות האלו על פי סדר המדריגות ממטה למעלה : וזה הסדר, תנ"ך משנה תלמוד וקבלה :

וזה פרטו, יום ראשון מהשבוע היה קורא מתחילת פרשת השבוע ששה פסוקים שנים מקרא ואחד תרגום, ואחר כך נביאים ג"כ עם התרגום ואחר כך כתובים ג"כ עם התרגום. ואין צריך לקרוא שנים מקרא אלא בתורה לבד, אבל נביאים וכתובים פעם אחת מקרא ופעם אחת תרגום. והכל הוא בעולם העשיה. ושם הוי"ה דשם ב"ן במילוי כזה, יוד הה וו

הה. נמצא שאותיות המילוי הם חמשה וַדְהוֹה. והם נחלקים בחמשה ימי השבוע מיום א' עד יום ה', אות אחת בכל יום מתורה או נביאים או כתובים. ונקודות או אותיות אלו הם צירי"י שבי"א פת"ח סגו"ל קמ"ץ חירי"ק, והם יוצאים מן חמשה נקודים של אֵת אֶשֶׁר יָבִיאוּ. ולכן צריך לקרוא בכל יום ראשון ששה פסוקים מתחילת הפרשה וכן מנביאים וכתובים, וביום השני ארבעה פסוקים שאחריהם, וביום ג' חמשה פסוקים שאחריהם, וביום ד' ששה פסוקים שאחריהם, וביום ה' חמשה פסוקים שאחריהם, נמצא שקרא בחמשה ימי שבוע כ"ו פסוקים:

וכשקורא בתורה צריך לכוין שהיא בתפארת דזעיר דעשיה. ולכן צריך לכוין בשלוש שמות של שלוש בחינות של כלי העשיה, שהם (יהו"ה) כלי החיצון דנפש. (י י ה יהו יהו"ה) כלי אמצעי דרוח. (יוד הא ואו הא) כלי פנימי דנשמה. וגם יהו"ה בניקוד חול"ם, שהיא בחינת חיה יחידה לשלש בחינות אלו:

וכשקורא נביאים יכוין שהם בנצח הוד דעשיה. ויכוין בשלושה שמות של שלש בחינות כליהם, שהם (צבאות) כלי חיצון דנפש. (צ צב צבא צבאו צבאות) כלי אמצעי דרוח. (יהו"ה) כלי פנימי דנשמה דנצח. (אדני) כלי פנימי דנשמה דהוד. וגם שני יהו"ה יהו"ה, אחד בחיר"ק ואחד קבוץ, שהם בחינת חיה יחידה לשלש בחינות אלו:

וכשקורא כתובים יכוין שהם ביסוד דזעיר דעשיה ובמלכות. ויכוין בשלושה שמות של ג' בחינות כליהם, שהם (שין דלת יוד) כלי חיצון דנפש. (שין שין דלת יוד) כלי אמצעי דרוח. (יאהדונהי) כלי פנימי דנשמה דיסוד. (אלף דלת אלף יוד) כלי פנימי דנשמה דמלכות. וגם שם יו הו וו הו חיה יחידה דיסוד. (יהו"ה) חיה יחידה דמלכות:

וכשקורא משנה יכוין שהיא בששה קצוות דנוקבא דיצירה. לכן אם הוא בסדר זרעים, יכוין לגבורה שלה, שהוא ב' פעמים (אלף למד אלף למד). ואם בסדר מועד, יכוין לגבורה שלה, שם אלהים. ואם בסדר נשים, יכוין שהוא בתפארת שלה, שהוא שם (צבאות). ואם הוא בסדר נזיקין, יכוין שהוא בנצח שלה, שהוא שם (א אל). ואם הוא בסדר קדשים, יכוין שהוא בהוד שלה, שהוא (א אל אלה אלהי אלהים). ואם הוא בסדר טהרות, יכוין שהוא ביסוד שלה, שהוא שם (שדי):

וכשיקרא תלמוד יכוין שהוא בנוקבא דז"א דבריאה שהוא ה' כלה. ואם הוא בזרעים הוא בחד שלה, שהוא שם (אלף למד). וסדר מועד הוא בגבורה, וה' הוא (אכדטס). וסדר נשים הוא בתפארת. וה' הוא (השתפא). סדר נזיקין הוא בנצח, וה' הוא (בס). וסדר קדשים הוא בהוד, והשם הוא (במוכף). וסדר טהרות הוא ביסוד, וה' הוא (ש שד שדי):

וכשילמוד קבלה יכוין שהוא בתפארת דאצילות, והשם הוא (יוד הא ואו הא). ובליל ו' בקומו באשמורת, או קודם שישיין אם לא יוכל לקום באשמורת,

יקרא כ"ו פסוקים מהפרשה, אותם שהם אחר הכ"ו שקרא בחמשה ימי השבוע. ויקראם שנים מקרא ואחד תרגום. ויכוין בצרוף אחד מי"ב צירופי (יהו"ה) שהוא נְהִיָּה כולו בניקוד חירי"ק, והוא ניקוד אות שניה של תיבת הששי:

כוונת קריאת הפרשה ביום ששי שמו"ת תכוין כן. ש"מ משמו"ת הוא תפארת ויסוד, שהם מקרא. ו"ת הוא תרגום, שהוא מלכות. ותכוין במילוי שם ב"ן כזה ווד הו"ה בניקוד שורו"ק. והוא ניקוד או של ביאו, וג' ו"וין שניתוספו בג' אותיות (דהה הם בגי' ח"י), שיום ששי שהוא יסוד הנקרא חי העולמים הנותן חיים אל המלכות שבת, כי יום ששי מכין לשבת שהוא מלכות. ותחזור לחבר חמש אותיות המילוי שם ב"ן שהיו מחולקים בה' ימי השבוע, תכללם יחד כזה ודו הו"ה בניקוד שורו"ק. גם תכוין לעשות מהם שם (יהו"ה) כזה והיה בניקוד בַּיִם הַשְּׁשִׁי. וזה תכוין במקרא בפעם ראשונה ובשניה למילוי שם ב"ן כזה ודו הו"ה. ובתרגום לאחוריים, שהוא שם ע"ב, שיש בכל הטי' ספירות מכתר עד היסוד שעולים תרגום שנותנים אל המלכות. גם תכוין לאחוריים של שם ב"ן כזה ודו הו"ה ודו הו"ה ודו הו"ה ודו הו"ה:

כוונת שמיעת הפרשה ביום שבת מהש"צ. תכוין בהויה דבן ט' אותיות כזה יְיָ הָיָה וְהָיָה, בניקוד מְשֻׁנָּה עַל אֲשֶׁר יִלְקָטוּ. גם תכוין לבי' שמות ו הו"ה ו הו"ה ו הו"ה בניקוד ט' של ילקטו. וזה והיה משנה, רוצה לומר בי' פעמים והיה. וצריך לשמוע כל הפרשה מפי הש"ץ. אבל ההפטרה צריך לאומרה בפיו ולא יסמוך על הש"ץ:

תפלה לאומרה קודם קריאת התורה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני קורא בתורה שהיא כנגד תפארת דזעיר אנפין, שבו שלשה כלים דשלש בחינות נפש רוח נשמה. יהו"ה, כלי החצון דנפש. יי י"ה יה"ו יהו"ה, כלי אמצעי דרוח. יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כלי פנימי דנשמה. ובחינת אורות מקיפים שהם יחידה חיה יהו"ה בנקודת חול"ם, לעשות לה מרכבה. והי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר מיין תתאין על ידי קריאת התורה הזאת. ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את קראית התורה הזאת. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

יכוין אחר כך ביחודים הנאמרים בשערי ציון בשער ד' מידי יום ביומו
ולא יוציא שום שם מפיו רק יכוין כנ"ל:

תפלה לאומרה קודם קריאת נביאים

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה
בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני
קורא בנביאים שהוא כנגד נצח הוד דזעיר אנפין שבהם שלשה כלים של
שלש בחינות נפש רוח נשמה. צבאות, כלי חיצון דנפש. צ' צ"ב צב"א
צבא"ו צבאו"ית, כלי אמצעי דרוח. יהו"ה, כלי פנימי של נצח. אדנ"י, כלי
פנימי של הוד. בחינת נשמה בבחינת אורות מקיפים, שהם יחידה חיה,
של נצח יהו"ה ושל הוד יהו"ה נקוד חירי"ק וקובו"ץ, לעשות לו מרכבה.
ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי ונשמת
לעורר מיין תתאין על ידי קריאת הנביאים הזאת. ואל יעכב שום חטא
ועון והרהור רע את קריאת הנביאים הזאת. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו
ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

תפלה לאומרה קודם קריאת כתובים

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה
בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני
קורא בכתובים שהוא כנגד יסוד דזעיר ומלכות נוקבא דזעיר, שהם
שלשה שמות בבחינת שלשה כלים נפש רוח נשמה. שיין דל"ת יו"ד, כלי
חיצון דנפש. שיין דל"ת שיין דל"ת יו"ד, כלי אמצעי דרוח.
יאהדונה"י, כלי פנימי דנשמה. אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, כלי החיצון
דמלכות דנוקבא דזעיר, ובבחינת אורות מקיפים, י"ו ה"ו ו"ו ה"ו, חיה
יחידה דיסוד דזעיר אנפין. יהו"ה, חיה יחידה של מלכות נוקבא דזעיר
אנפין, ולעשות מרכבה להם. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי,
שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר לעורר מיין נוקבין על ידי
קריאת הכתובים הללו. ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את קריאת
הכתובים הללו. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו

ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

תפלה לאומרה קודם לימוד משנה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"יה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני קורא משנה שהוא סוד מטטרו"ן שביצירה, שהוא אותיות משה, ומשה עולה א"ל שדי"י, והם גימטריא רצו"ן, ושהוא קפ"ד קס"א כזה, יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י וי"ו, יו"ד ה"י וי"ו ה"י, אלי"ף ה"י יו"ד ה"י, יסוד אבא גו יסוד אמא להוריד שפע מאבא ואמא מבריאה ליצירה, ותכולל יצירה בבריאה והיא תרד מבריאה ליצירה, שלשה שמות אהי"ה כזה, אלי"ף ה"י יו"ד ה"י אלי"ף ה"י יו"ד ה"י אלי"ף ה"י יו"ד ה"י, שהם ה' יודי"ן שהם סוד חמשים שערי בינה הנקראת משנה, שהם י"ה אדני"י מטטרו"ן.

(וכשהוא לומד בסדר זרעים יאמר כך) והריני בסדר זרעים בחסד דנוקבא דזעיר שבו שני פעמים א"ל במלואו כזה, אלי"ף למ"ד אלי"ף למ"ד:

(וכשהוא לומד בסדר מועד יאמר כך) והריני בסדר מועד שהוא בגבורה דנוקבא דזעיר שבו שם אלהים.

(וכשהוא לומד בסדר נשים יאמר כך) והריני בסדר נשים שהוא בתפארת דנוקבא דזעיר שבו שם צבאות.

(וכשהוא לומד בסדר נזיקין יאמר כך) והריני בסדר נזיקין שהוא בנצח דנוקבא דזעיר שבו שם א' א"ל.

(וכשהוא לומד בסדר קדשים יאמר כך) והריני בסדר קדשים שהוא בהוד דנוקבא דזעיר שבו שם א' א"ל אלי"ה אלה"י אלהים.

(וכשהוא לומד בסדר טהרות יאמר כך) והריני בסדר טהרות שהוא ביסוד דנוקבא דזעיר שבו שם שדי"י.

להעשות לה מרכבה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר מיין נוקבין על ידי קריאת המשנה הזאת. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שאזכה לבחינת נשמה דבריאה אותיות משנה, ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את קריאת

תפלה לאומרה קודם לימוד הלכה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני לומד הלכה שהוא אותיות הכל"ה, לקשט שם אדניי שהיא הכלה העליונה בעשרים וארבע קשוטי כלה, כדי לחברה בבעלה.

(וכשהוא לומד הלכה בסדר זרעים יאמר כך) והריני קורא בסדר זרעים שהוא בחסד דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם א"ל במלאו אל"ף למ"ד:

(וכשהוא לומד הלכה בסדר מועד יאמר כך) והריני קורא בסדר מועד שהוא בגבורה דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם אכדט"ם

(וכשהוא לומד הלכה בסדר נשים יאמר כך) והריני בסדר נשים שהוא בתפארת דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם השתפ"א

(וכשהוא לומד הלכה בסדר נזיקין יאמר כך) והריני בסדר נזיקין שהוא בנצח דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם ב"ם

(וכשהוא לומד הלכה בסדר קדשים יאמר כך) והריני בסדר קדשים שהוא בהוד דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם ש"י ש"ד שד"י

(וכשהוא לומד הלכה בסדר טהרות יאמר כך) והריני בסדר טהרות שהוא ביסוד דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם במוכ"ן

להעשות לה מרכבה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר מיין תתאין על ידי קריאת הלכה הזאת. ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את לימוד הלכה הזאת. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

עוד יחוד א' להלכה יכוין בשם י"ה בצירוף א"ב כזה:

אָיָה בָּיָה גָּיָה דָּיָה הָיָה וָיָה זָיָה חָיָה טָיָה יָיָה כָּיָה לָיָה מָיָה נָיָה סָיָה עָיָה
פָּיָה צָיָה קָיָה רָיָה שָׂיָה תָיָה

תפלה לאומרה קודם לימוד קבלה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני לומד בספר קבלה פלוני שהוא כנגד תפארת דזעיר אנפין דעולם האצילות, שבו שם מ"ה כזה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, לעשות לו מרכבה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר מיין תתאין על ידי קריאת ספר הקבלה הזה. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם לעולם

אמן

ואמן:

נוסחי דווקני

נוסחי דווקני

נוסח כוונות פשוטות לאשר בא בסוד ה' לכוין כל יום חק"ת עולם על

עשיה ת"ת - תורה

כלי פנימי	כלי אמצעי	כלי היצון תפארת ז"א
נשמה	רוח	נפש
יוד הא ואו הא	י יה יהו יהוה	יהוה

נצח והוד - נביאים

כלי פנימי	כלי פנימי דנשמה	כלי אמצעי רוח	כלי היצון נו"ה
דהו	דנצח	צ צב צבא	דז"א נפש
אד	יהוה	צבאו צבאות	צבאות

[יסוד מלכות כתובים](#)

יסוד מלכות - כתובים

כלי פנימי דנשמה

יאהדונהי

כלי אמצעי רוח

שיין שיין דלת שיין
דלת יד

כלי חיצון יסוד דז"א נפש

שיין דלת יוד

יצירה - משנה

יום ב' סדר

מועד: גבורה

שלה ובחינה אמצעית

אלהים

יום א' סדר

זרעים: חסד

דנוקבא דיצירה ובחינה אמצעית של הכלי

אלף אלף למוד

יום ה' סדר

קדשים: הוד

שלה ובחינה אמצעית

א אל אלה אלהי אלהים

יום ד' סדר

נזיקין: נצח

שלה ובחינה אמצעית

א אל

בריאה - הלכה

יום ב'

מועד: גבורה

בחינה חיצונה כנוכר

אבדטם

יום א'

זרעים: חסד

בחינה חיצונה של הכלי דנוקבא

דבריאח

אל

יום ה'

קדשים: הוד

בחינה חיצונה כנוכר

במוזכך

יום ד'

נזיקין: נצח

בחינה חיצונה כנוכר

ב"ם

זו היא ההקדמה שעשה על הספר הזה בהיותו בחיים חיותו הרב המופלא
בוצינא קדישא מרנא ורבנא כמוהר"ר חיד"א זלה"ה זיע"א

ארש חיים

מילי מילי קטני סדרי ברורין. להודיע לבני האם מאימתי קורין :

אידלי יומא כי האידנא, וישמה לחק, כחקה הועלה האי ספרא רבא עלה
בקב"ץ ויעשה כמשפט דינא יתיב וספרין. אשרי שיאחז והיתה עמו, וקא
בו, וכמו רגע אתי עשה דהשלמה מקרא, משנה, תלמוד וקבלה כהלכת
גוברין. מתן ארבע במתן אחד באחד יגשו וכמעט חיובא רמיא אקרפתא
דגברי אחד חכם ואחד תם קורין ומקריין. וכל כי האי ליתנהו בזכירה
אצל עין רוגל בפרק כתבי הקדש דיזעי רבנן ובקיאיי מה נורא הלמוד הזה
לרבות כל אשורין. והיו הדברים להמון העם אליכם אישים, ואקרא
הלא תדעו מה עצמו ראשי הלמוד הזה בעולמות העליונים, ומן הברכה
העליונה יצא שפע נפיק מעייני מעינות מתגברין. טובי לדזכי לשמע בקול
מורים חק נתן ולא יעבר הנה שכרו בשבח שקבצו עליונים למעלה, הוא
פרת שמימיו פרין. איכו השתא קול הקריה לכל מסורה, זאת היתה לי
הרימותי ידי בשורת דרך אר"ש יתן אומר להמון קריה אם אינם מכירין :

א. דא תהא למיקם כי הכונות שנדפסו מדי יום יום זאת לפנים על ספר
חקה טעו במדבר, ואעיקרא הכונות ההם לא צדקו יחדיו כפי כתבי הקדש
האמתיים דשכיחי בארץ מצרים ובהר הקדש בירושלים ת"ו, כתובים
באצבע הרב מורנו הרב שמואל ויטאל זלה"ה והדברים עתיקים מטהרת
יד הקדש מר אביו מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל. ולכן כשנדפס הספר הלז
בוניציאה שם נמצאתי אנכי איש צעיר ומסרתי ביד מעלת הגביר
המדפיס אהובנו יצ"ו נסח הכונות ככל הנמצא אתי, שהבאתי מעיר
הקדש ירושלים ת"ו, ומעלת הגביר יקירנו המדפיס הנזכר, הדפיסם
בסוף הדף בפני עצמו בשם נסחי דוקני הין מפטירין :

ב. יען כי הספר הקדוש הלז מסור לכל, ואלו הכונות לא יתכנו להמון
העם, וגם למי שאין לו התחלה בחכמת האמת. לכן בספר הזה השמטו
הכונות אשר נכתבו בכל יום, דלאו כל מוחא סביל דא, ומה גם כי לא
יבצר מחמת הדפסתם בכל יום טעיות הדפוס ואלו דברים העומדים
ברומו של עולם. ונדפסו דף אחד בתחלת כל חומש כפי הנסחי דוקני

הנזכר, ואשר לו יד ושם בסוד ה', נקל להם לחזות בנעם ולכן בכל יום. ובדף הזה עיניהם ישיתו לעשות כונים למלאכת שמים הוו זהירין :

ג. בכל יום צריך קרא מקרא פסוקי תורה שני פעמים ואחד תרגום. ופסוקי נביאים וכתובים פעם אחד מקרא ופעם אחד תרגום, יושבים וקורין :

ד. אור הששי, היותר נראה שלא לקרות כ"ו פסוקי תורה, כי אם שני פעמים מקרא ותו לא, ואין לקרות תרגום. ולכן לא נדפס באור הששי מקרא ותרגום ככל הימים, רק התרגום הוצב לבדו למאן דיצבי להחזיק במנהג קדום. ועיין מה שכתבנו בעניותנו בספרי הקטן מחזיק ברכה אורח חיים (סימן קנו) ובקונטרס אחרון שם ואלו נאמרין :

ה. התפלות שנדפסו בכל יום בראש הספר בדפוסים הקודמים, המסתכל יפה יבין שאין לאומרם, כי קריאת תנ"ך זו המסודרת בספר הזה אין הפסוקים מבחינת המדות ולא נתנו דבריהם לשעורין :

ו. בחול המועד טוב לקרות דבר יום ביומו ולהשלים בעד יום טוב, כי כן דבר המלך מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל למי שלא למד הסדר יום אחד, שצריך להשלים כשיקרא, פסוקי יום שעבר לא נצרכה אלא עולות מספר מלוי שם ב"ן, וככה יעשה בחול המועד שמעתי שמחמירין :

ז. בשבוע שקורין שתי פרשיות בשבת קדש, יקרא הסדר של פרשה ראשונה לבד ראשית ששיריה נכרין :

ח. וכשחל יום טוב בשבת קדש קורין פרשה של יום טוב או של שבת וחול המועד, תמיד יקרא בשבוע סדר הפרשה שקורין במנחת שבת קדש, ואפילו שתי שבועות או שלשה חזור חזור בפרשה ההיא הרי אלו מחזירין :

ט. תוספת טובה נעשה בפעם הזו כי ביום הששי נדפס משנה וגמרא מסדר טהרות, ויהי בשלם עד היסוד בא, וגם מאמר קצר מהזוהר כאשר עיניך תחזינה והן מטהרין :

י. בדפוסים שקדמו בענין המשניות והגמרא יש חסיר חליף יתיר וכן במאמרי הזוהר הקדוש וגם ערב רב עלה אתם. איכו השתא הכל מתוקן כולם נסקרין :

יא. גם נדפס זאת לפנים בספר הזה בראשית מאמר אמרי קדוש מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל, והלשון ההוא לא סליק שפיר, כתיב בגויה איזה דברים שישתנו לפי הכתבים אמתיים, אי לזאת הושמט. וכי תאוו נפשך לדעת דברים בשרשן פוק עיין בשער המצוות שסדר הרב מורנו הרב שמואל ויטאל פרשת עקב, ובשעה השמות בספר אוצרות חיים ובספר עץ חיים וכיוצא בהם, ומשם בארה זקוקין דנורא ובעורין :

יב. עוד הוסיפו מעלת המגיהים שמורים לכל בני ישראל מאמרי גמרא וזוהר איפה הם רועים, הגיעו לפרקן בעלים מרדפין כאשר היתה באמנה. ועוד זאת יתירה היד כותבת דמיתבא דעתא מילתא חדתא :

יוסף לחוק מוסר מלכים והלכה פסוקה יום ליום יביע דברים המחורין. ואשר סדרתי אני בעניי, ברם עיקר שרשוהי בקונטרס סנסן ליאיר לזכות את הרבים, יחקקו צדק לא ימושו החוקים האלה, באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין. וצור ישראל יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות. ובא לציון גואל והבית בהבנותו שם יזבחו זבחי צדק דכרין ואמרין. כן יהי רצון : הלא זה דברי איש צעיר מעפר דל קטונתי איני כדאי

חיים יוסף דוד אזולאי ס"ט

רוקח

מעשה

א. מודעת זאת בחיוב תלמוד תורה וכמו שכתב הטור ומרן ולבוש ביורה דעה (בסימן רמ"ו) והרמב"ם (בפרק א) מהלכות תלמוד תורה, וזה לשונו, כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין זקן גדול, ואפילו עני המחזור על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה וגו'. וחייב לשלש למודו שליש בתורה שבכתב בכלל זה. שליש בתלמוד וכו'. כיצד, היה בעל אומנות ועוסק במלאכתו שלשה שעות ביום ותשעה שעות בתורה, קורא שלושה מהם בתורה שבכתב, ובשלושה תורה שבעל פה, ובשלושה יבין דבר מתוך דבר יעו"ש. וגם באורח חיים (סימן קנ"ה) בטור ומרן ולבוש שכתבו אחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש ויקבע עת ללמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעברנו אף אם הוא סבור להרויח הרבה יעו"ש : ומאחר שכן שחייב כל איש לעסוק בתשעה שעות ביום בתלמוד תורה, אם כן מה יענה האדם ביום הדין לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שכל היום כולו עוסק במלאכתו איש איש על עבודתו ואינו עוסק בתורתו, כי בודאי אין קץ לעונשו. ואם ראה תראה מאמר משלי רבתא אשר הבאתי בקונטרס מיני מרקחת אשר בסוף ספר הנחמד מעשה רוקח (חלק ג') של מר זקני זיע"א, דשם בפרק שלישי הבאתי כל המאמר באורך, ועיניך תחזינה מישרים שכל הקורא בהם תסמר שערות בשרו, ולא יאכל ולא ישתה בראותו שכל מה שקרא לא נחשב לו לכלום, שצריך לקרות כל מה שכתוב שם, וה' הטוב יכפר בעד :

הנה כי כן מצוה על כל איש אשר בשם ישראל יכונה, לקנות לו ספר חוק לישראל לקרות בו בכל יום, שהוא סדר נאה ויאה שתקן לנו הרב הקדוש התנא האלהי האר"י זלה"ה זצ"ל, אשר בקריאתו זוכה במעט קט בשלושה למודים, שליש במקרא תורה נביאים וכתובים, שליש במשנה שקורא פרק מהמשנה, שליש בגמרא שקורא פסקא מהגמרא, ונוסף גם מאמר מזוהר הקדוש. ושמעתי רמז נאה כי בקריאת חוק לישראל שם רמוז תרי"ג, כי תני"ך משנה גמרא קבלה שהוא הזוהר ראשי תיבות שלהם גמטריא תרי"ג, וגימטריא בתורה:

ומעתה הגם שאין ידו של אדם משגת לשלש תלמודו בתשעה שעות ביום, מטרדת מלאכתו לפרנס אשתו ובניו ואת עצמו, לכן יאחז צדיק ספר הלז לעסוק אהב בכל יום, דנחשב לו דבר מה בקיום חיוב זה לשלש תלמודו. והן אמת שעתה רוב המוני העם המשכילים ונבונים וגם מהתלמידי חכמים, אחר גמר תפלה מתאספים בבית הכנסת בטלית ותפילין, וקורים סדר זה בכל יום ויום, אשריהם ואשרי חלקם. ואנחנו רואים שבזמן מועט הוא משלים סדר זה, וכמו שכתב הרב הגדול חיד"א בספריו הלא המה מורה באצבע (בס"ג אות צג) ובמחזיק ברכה (סימן קנו אות ג) שצריך אחר תפילה שישתדל ללמוד סדר היום בספר חוק לישראל, כי הוא סדר נאה דרך קצרה וכשרה, וזוכה במעט זמן בעשירית שעה לקרות תני"ך ולשנות משנה וגמרא וזוהר. והאיש הירא חוק נתן ולא יעבור, כי הוא תועלת עצום לנפשו, קרית נאמנה הזאת נעמי. וגם ילמד תני"ך בתרגום כמו שכתב האר"י זצ"ל וכו'. גם לא יאמר התפלות שבראש הספר יעו"ש:

גם אחריו החזיק בשבח קריאה זו הרב החסיד חסד לאלפים ז"ל (סימן קמ"ה) וז"ל אחר שיצא מבית הכנסת וכו' והן עתה נתפשט למוד סדר חוק לישראל וכו', ומה טוב שהתלמיד חכם או יודע ספר שבעיר יקרא אותו בקול רם במתון, ואליו יאספו כל יראי ה' וחושבי שמו, וילמדו אחריו ויפרש להם הגמרא והזוהר והתוכחת מוסר והיוסף לחוק, באופן שכל הרוצה יוכל לזכות בו, אפילו היותר עם הארץ וכו' יעו"ש. ועיין גם הרב דבש לפי ז"ל (מערכת תק אות מא) ע"ש. וסדר קריאת הפסוקים של הסדר הזה, הנה הנם בשער המצוות פרשת ואתחנן ונגיד ומצוה (דף טל) וארחות צדיקים (דף צג) ולחם מן השמים למהרי"ן ז"ל כתיבת יד ומשם בארה:

ב. אם לא קרא מקרא ביום א' של השבוע, יש לו תשלומין שיקרא ביום ב' שתי הקריאות, דהיינו קריאת יום ראשון ויום שני, אבל אין זה מועיל רק לצורך היום ב' שיקרא קריאת יום שלפניו שדלג ואחר כך יקרא קריאת היום ההוא, אך לצורך יום ראשון שלא קרא בו אין לו תקון כלל. שער המצוות ונגיד ומצוה ולחם מן השמים וארחות צדיקים שם:

ג. ומזה למד הרב חיד"א ז"ל בהקדמתו (באות ו') דבחול המועד טוב לקרות דבר יום ביומו, ולהשלים בעד יום טוב. ובספרו מחזיק ברכה בקונטרס אחרון כתב דטוב לקרות הסדר הזה בחול המועד ולהשלים בעד יום טוב, מאחר דלא יקרא ביום טוב עיין שם. אם כן בחול המועד יקרא של יום

טוב שעבר וקריאה יום חול המועד שעומד בו, ומכאן אזהרה שצריך לעשות כן, יען שביום חול המועד אין לו מלאכה וחל עליו החיוב של תלמוד תורה יותר מימות החול, וכמו שאמרו ז"ל על פסוק כי אקח מועד וגו'. וכך כתב בצפורן שמיר (סימן ד' אות נז) :

ד. הנה בקריאת כ"ו פסוקים בליל ששי, מבואר בשער המצוות וארחות צדיקים ולחם מן השמים ובספרו שערי רחמים (דף ע:) שאם יכול לקרותם אחר חצות לילה בקומו הנה מה טוב, ואם לאו יקרא אותם בחצות הלילה קודם שישי. והנה בלחם מן השמים מבואר שיקרא אותם עם תרגום או לאו, אמנם מהרח"ך בספרו שערי רחמים (דף ע:) כתב לקרותם בלי תרגום, וכתב שזהו סוד והיה משנה, דהיינו שם הוי"ה קריאת כ"ו פסוקים בחמשה ימים, וכ"ו בליל הששי, ואז הוי"ה משנה ע"ש. והרב מחזיק ברכה ז"ל (סקני"ו אות ו) ובקונטרס אחרון, גלה לנו משם המקובל מורנו הרב שלום שרעבי ז"ל, וסולת בלולה משם גורי האר"י זצ"ל והרמ"ע, דאין תרגום בלילה ולא בשבת ויום טוב יעו"ש. וכך כתב בהקדמתו (אות ד') ומזה דן את הדין הרב פתח הדביר נר"ו (סימן קנ"ו) דמנהגן של ישראל בימת הקיץ שעל הרוב לא יוכלו להשכים לקרות הכ"ו פסוקים בעוד לילה, וקרו להו אחר שהאיר היום, נראה פשוט דאפילו הכי אין לקרות תרגום אף על פי דימא הוא יעו"ש. ומוכרח לומר דהא דאין קורין בתחלת הלילה כצואת מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל אם לא יוכל לקום אחר חצות, כונתם של אלו דמניחים עד הבוקר היינו לומר דשמא יוכלו לקום באשמורת לקרותם ואם לא יוכלו יקראו אותם בבוקר. ולדעתי דעת הדיוט כיון שהזהרת רבנו מורנו הרב חיים ויטאל לקרותם בליל הששי, טוב לקרותם בתחילת הלילה מלהניחם בספק, דשמא לא יוכל לקום ויקרא אותם בבוקר ויסתפק לו אם יקרא גם התרגום, ומה גם דאחר התפלה הוא קורא כל הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום :

והנה מאחר שחל החיוב בקריאת כ"ו פסוקים אלו, ולכוון לשם ב"ן כמבואר שם, הנה כי כן צריך להזהיר לקרותם, יען שאנחנו רואים שאינם נזהרים בהם בקריאה של כל יום ויום, ואם תשאל להם אם קוראים אם לאו, יאמרו שאינם קוראים. אשר על כן יזהרו מכאן ולהבא, ובמה שעבר ה' הטוב יכפר בעד אמן, ואני אחד מהם. ועיין להרב מחזיק ברכה בקונטרס אחרון שם שכך כתב דבאור הששי יקרא הכ"ו פסוקים שנים מקרא, לאפוקי מי שכתב דיקראם פעם אחד בלבד ע"ש באות ד'. ומאחר שכבר מבואר לקרותם בתחלת הלילה, מה טוב לקרותם קודם אכילתו, כי אם יניח עד אחר שאכל שמא תאנסנו שינה ולא יקרא אותם :

והרב ימצא חיים נר"ו ס"ט, ראה והתקין תפלה לומר קודם למוד כ"ו פסוקים של חוק לישראל באשמורת ליל הששי, וזה נוסחה :

הריני מכוון בקריאת כ"ו פסוקים אלו שהם צרוף שם הוי"ה לקנות הארת נשמה יתרה משבת הבאה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי

אבותינו שלא תביאנו לידי חלול שבת, לא על ידינו ולא על ידי שום אחד מבני ביתנו, ולא על ידי שום אחד מישראל בכל מקום שהם, ונזכה לשמור כל שבתות קדשך במחשבה ודיבור ומעשה אמן כן יהיה רצון:

ה. כתב הרב ברכי יוסף ז"ל ביו"ד (רמ"ו אות ד') משם הגאון מהר"ד שפטל בצואה שבספר יש נוחלין וזה לשונו, למוד הגמרא ורש"י ותוספות חיוב כמו הנחת תפילין עד כאן. אם כן לפי זה כיון שיש בסדר הזה גמרא ורש"י, מה טוב לקרות גם רש"י עם הגמרא כיון שחיוב הוא כמו הנחת תפילין. ומה טוב אם המדפיסים הי"ו שמכאן ולהבא ידפיסו התוס' השייך לאותה גמרא אחר רש"י ושכרם כפול מן השמים:

ו. כבר מבואר להרב חיד"א ז"ל במורה באצבע כמו שכתב לעיל וכן בהקדמתו לספר הזה באות ה', שלא לומר אותם תפילות שנדפסו בחוק לישראל דפוס ויניציאה, דהמסתכל יפה יבין שאין לאומרם, כי קריאת תנ"ך זו המסודרת בספר הזה אין הפסוקים מבחינת המדות יעו"ש. ומזה למדו שיכול לומר אותם הפסוקים שקוראים קודם למוד תנ"ך, דהיינו קודם תורה יאמר עזרנו בשם ה', וגם וחפץ ה' בידינו יצלח וגו', יגדיל תורה ויאדיר, ברוך אתה ה' למדני חקיד, תורה צוה לנו משה וגו', וזאת התורה וגו', שמע ישראל וגו', וכן בנביאים פסוק הקטון יהיה לאלף וגו', ובכתובים פסוק תודיעני וגו', באומרם דכל כונת הרב חיד"א ז"ל אינה אלא על אותם התפילות אבל אלו הפסוקים יוכל לומר. והגם שנוכל לומר כן, למה יכנס בספק לומר פסוקים אחרים שלא נזכרו בדברי רבנו האר"י זצ"ל בסדר הזה, ולא בדברי רבנו מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל, ולא בהקדמת הרב חיד"א זצ"ל, יען כי כל יום פסוקים מכוונים בסדר המדרגה, ומה לנו לאומרם מה שלא הוזהרנו בהם ולכנס בספק, ומי שרוצה לאומרם הרשות בידו:

אמנם מה שנתחדש עתה לומר קודם הלמוד לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו', נראה שכן האמת, יען הזהיר אותנו הרב חיד"א ז"ל במורה באצבע בתחלתו, שקודם כל למוד וכל מצוה להרהר בתשובה, ואחר כך יאמר נא לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו', וכן כתב בספרו מחזיק ברכה (סי' קנ"ו אות ג') עיין שם:

ולכן מה טוב לומר בכל יום קודם הלמוד: לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ודחילו ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, הנה אנחנו קוראים (ואם קורא ביחיד יאמר הנה אני קורא) (ביום ראשון) ששה פסוקים שהם כנגד ו' דמלוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בנו (וביחיד): בי הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה ויהיה נועם ה' אלהינו וגו':

וכן על זה הדרך ככתוב קודם כל קריאה בסדר הזה בספר חוק לישראל כמבואר שם. וה' יעזרנו על דבר כבוד שמו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם: כה דברי החותם בסדר ושמרתך בכל אשר תלך. שנת ורוח נכון חדש בקרבי לפי"ק. ע"ה החתום יעקב רוקח ס"ט:

פרשת במדבר

במדבר יום ראשון תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 מילוי יו"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

א (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי
בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה
הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבַר אֲדָמָה בְּחַד לְיַרְחָא תַנְיָנָא
בְּשִׁתָּא תַנְיָתָא לְמַפְקָהוּן מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמִימָר:

רש"י וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. וגו'. מחוד חצתן לפניו מונה אותם כל שעה, כשילאו ממזכרים מנאון, וכשנפלו בעגל מנאון לידע מנין הנותרים. כשנא להשקות שכינתו עליהן מנאון' באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באיר מנאס:

ב) שָׂאוּ אֶת רֵאשֵׁי כָּל עֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת
כָּל זָכָר לְגִלְגָּלְתָּם: קָבִילוּ יְת חֲשִׁבוּ כָּל פְּנֵי שְׂתָא דְבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְזָרַע יְתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיָן שְׁמָהוּן כָּל דְּכוּרָא
לְגִלְגָּלְתָהוּן:

רש"י למשפחתם. דע מנין כל שבת ושבת: לבית אבתם. מי שאביו משבת אחד ואמו משבת אחר יקום על שבת אביו: לגולגלתם. על ידי שקלים בקע לגולגלת:

(ג) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא
בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבְאֹתָם אֹתָהּ
וְאַהֲרֹן : מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְעֵלָּה כָּל נֶפֶק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנֹן
וְתִהְיוּ לְחִילֵיהוֹן אֶת וְאַהֲרֹן :

רש"י כל יצא צבא. מגיד שאין יוכלו לצבא פחות מבן עשרים:

(ד) וְאֹתְכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ
רֹאשׁ לְבַיִת אֲבֹתָיו הוּא : וְעִמְכוֹן יְהוֹן גְּבָרָא גְּבָרָא
לְשִׁבְטָא גְּבַר רִישׁ לְבַיִת אֲבֹתָהוּ הוּא :

רש"י ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שבת ושבת:

(ה) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ
אֹתְכֶם לְרֹאוּבֵן אֶלְיָצוֹר בֶּן שְׂדִיאוֹר : וְאֵלֶּיךָ
שְׁמֵהּ גְּבָרָא דִּי יְקוּמוֹן עִמְכוֹן לְרֹאוּבֵן אֶלְיָצוֹר בֶּר שְׂדִיאוֹר : (ו)
לְשִׁמְעוֹן שְׁלֵמִיאל בֶּן צוּרִישְׂדִי : לְשִׁמְעוֹן
שְׁלֵמִיאל בֶּר צוּרִישְׂדִי :

נביאים - הושע - פרק ב

(א) וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם
אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקּוֹם

אָשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עִמִּי אַתֶּם יֹאמַר
לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי : וַיְהִי מִנֵּיּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סָגִי כְּחֹלָא דִּימָא
דְּלֹא מְתַכֵּל וּדְלֹא מְתַמְנֵי וַיְהִי בְּאַתְרָא דְּאֵתְגְּלִיאוּ בְּיַנֵּי עִמְמִיָּא כַּד
עֲבְרוּ עַל אוֹרִיתָא וְאַתְאֲמַר לְהוֹן לֹא עִמִּי אַתּוֹן יְתוּבוֹן וְיִתְרַבוּן
וְיִתְאֲמַר לְהוֹן עִמִּיהָ דְּאֵלְהָא קִיִּמָּא :

רש"י והיה מספר . מה ענין פורענות ונחמה סמוכין בדבור אחד , ורבותינו פירשו צפסחים הרגיש
הושע בעלמנו שחטא על שאמר החליפם עמד ובהקש עליהם רחמים , ובספרי דבי רב פרשת וישב ישראל
בשטים שנינו רבי אומר יש פרשיות סמוכות זו לזו ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב כי אתם לא עמי
והיה מספר בני ישראל כחול הים מה ענין זה אל כל זה משל למלך שכעס על אשורו שלח אחר הסופר לבוא
ולכתוב לה גט עד שלח בא הסופר נתראה המלך לאשורו אמר המלך אפשר יאל סופר זה מכאן חלוק
כלומר לבו חלוק ותוהה לומר למה שלח אחרי אמר לו בא וכתוב לה שאני כופל לה כתובתה ולפי פשוטו
כך היא סמיכתו כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם אראה ענמי כאילו איני לכם ותגלו לבין האומות
ואף גם תרבו ותלמחו וגם תשובו אל לבצכם לשבז אלי כמו שנאמר על ידי משה (דברים 3) והשבות אל
לבצד ככל הגוים אשר הדיחך וגו' ושב ה' אלהיך את שבותך וגו' אף כאן ונקבצו בני יהודה ובני ישראל
יחדיו וגו' :

(ב) וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו
וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יְזַרְעֵאל : וַיִּתְּפַנְשׁוּן בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
כַּחְדָּא וַיִּמְנוּן לְהוֹן רִישׁ חַד מִן בֵּית דָּוִד וַיִּסְקוּן מִן אֶרְעָא גְלוּתְהוֹן
אַרְי רַב יוֹם כְּנִישְׁתְּהוֹן :

רש"י ראש אחד . דוד מלכם : כי גדול יום . קבוץ זריעתם :

(ג) אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עִמִּי וְלְאַחֹתֵיכֶם
רְחֻמָּה : נְבִיִּיא אָמְרוּ לְאַחֵיכוֹן עִמִּי תוּבוּ לְאוֹרִיתֵי וְעַל כְּנִישְׁתְּכוֹן
אַרְחִם :

רש"י אמרו לאחיהם עמי . כתרגומו תובו לאורייתיי ועל כנישתכון ארחם :

(ד) רִיבוּ בְּאַמְכֶם רִיבוּ כִּי הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאַנְכִי לֹא אִישָׁה וְתִסַּר זְנוּנִיָּה מִפְּנֵיהָ

וְנִאֲפֹכֶיהָ מִבֵּין שְׂדֵיהָ : אוֹכְחוּ לְכַנְשֶׁתָּא דִישְׂרָאֵל
וְאָמְרוּ לָהּ אֲרִי הִיא לֹא מִתְעַנֶּיָא בְּפוֹלְחָנִי וּמִימְרֵי לֹא מְקַבֵּל צְלוֹתָהּ
עַד דְּתַעֲדִי עוֹבְדָהָא בִישְׂיָא (מ) בֵּיל אֶפְהָא וּפוֹלְחֹן טְעוֹתָהָא מִבֵּין
קְרוּהָא :

רש"י ריבו באמנם . בכנסייה שלכם של עכשיו שהיא אם לדורות הבאים : מבין שדיה . לך הנחפזת
שממעבין להם בין לדיהם ויונתן תירגם ופולחן טעותהא מבין קירוהא :

**(ה) פֶּן אֶפְשִׁיטְנָה עֲרַמָּה וְהַצִּגְתִּיהָ כְּיוֹם
הַיּוֹלָדָה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמְדָּבָר וְשִׁתָּהּ כַּאֲרָץ
צִיָּה וְהִמְתִּיהָ בַצָּמָא :** דְלָמָּא אָסֵלַק שְׂכַנְתִּי מִנָּה
וְאֶעֱדִי יְקָרָה וְאֶשְׁוִינָה רְטִישָׁא כְּיוֹמֵיָא קְדָמָי עַד לֹא אֶתְקַרְבַּת
לְפוֹלְחָנִי וַיְחוּל רוּגְזִי עָלָהּ כְּמָא דְחָל עַל עִם דְּרָא דְעֵבְרוּ עַל אוֹרִיתִי
בְּמִדְבָּרָא וְאֶשְׁוִי אֲרַעָא צְדִיָּא וְאֶקְטְלָנָה בְּבַצוֹרְתָא :

רש"י כיום הולדה . כיום שמלאתיה במאכרים כמו שמפורש (ביחזקאל טז) ומוולדתך כיום הולדת אותך לא
כרת שרך ותושלכי על פני השדה בגועל נפשך לא חסה עליך עין (טז) : כמדבר . גזירות שגזרתי עליהם
כמדבר שם יתמו ושם ימותו (במדבר יד) : והמתיה . ואקטלינה :

**(ו) וְאֶת בְּנֵיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי בְנֵי זְנוּנִים
הֵמָּה :** וַיֵּת בְּנֵהָא לֹא אֲרַחֵם אֲרִי בְּנִין דְּטָעוּן אֵינּוּן :

כתובים - משלי - פרק ל

**(ח) שְׁוֹא וּדְבַר כְּזָב הֲרַחֵק מִמֶּנִּי רֵאשׁ
וְעֶשֶׂר אֵל תִּתֵּן לִי הֲטָרִיפְנִי לְחֵם חֲקִי :**
רְגֵלְתָא וּמְלִתָּא כְּדְבוּתָא אֲרַחֵיק מִנִּי מִסְכְּנוּתָא וְעוֹתְרָא לֹא תִתֵּן לִי
זוּנֵי לְחָמָא מִסְתִּי :

רש"י רחש . דלות : הטריפני . ל' מזון וכן טרף נתן ליראיו (תהלים קיא) :

(ט) פֶּן אֶשְׁבַּע וְכַחֲשֵׁתִי וְאִמַּרְתִּי מִי יְהוָה
וּפֶן אֲוַרֵשׁ וְגִנַּבְתִּי וְתַפְשֵׁתִי שֵׁם אֱלֹהֵי :
דָּלָא אֶשְׁבַּע וְאֶכְפֹּר וְאִימַר מִנּוּ אֱלֹהָא וְדָלָא אֶתְמַסְכֵּן וְאֶגְנוּב וְאֶחְלִיל
שְׁמִיָּה דְאֱלֹהָא :

רש"י פן אשבע . מתוך עושר וכחשתי . בהקב"ה מרוב גאווה ומהו הכחשה : ואמרת מי ה' . כלומר
אין אלהים : ותפשתי שם אלהי . להרגיל להשבע בו לסקר :

(י) אֵל תִּלְשֹׁן עֶבֶד אֵל (אדנו) אֲדַנְיוּ פֶן יִקְלָד
וְאֶשְׁמַת : לָא תִלְשֹׁן עֶבְדָא לְמַרְיָה דְדָלָא נְצַעְרִינָךְ וְתִתְחַיֵּב :

רש"י אל תלשן עבד . אל תמסור דין על אדם לצעוק עליו להקב"ה ואפי' הוא רשע אשר אביו יקלל
וכל התועבות האמורות כאן בו , וראיה לדבר מהושע בן בארי כלאיתא בפסחים צפ' האשה שהלשין את
ישראל ואמר החליפם באומה אחרת אמר לו הקב"ה קח לך אשת זנונים (הושע א) :

(יא) דֹּר אָבִיו יִקְלַל וְאֶת אָמוּ לֹא יִבְרַךְ :
דָּרָא דְאָבוּהִי נְצַעַר וְלֹא מִיָּה לָא נְבָרַךְ : (יב) דֹּר טָהוֹר
בְּעֵינָיו וּמְצֹאָתוֹ לֹא רַחֵץ : דָּרָא דְדַכֵּי בְּעֵינָיו
וּמְצֹאָתִיָּה לָא אֶשְׁתַּזַּג : (יג) דֹּר מָה רָמוּ עֵינָיו
וְעַפְעָפִיו יִנְשְׂאוּ : דָּרָא דְרָמוּ עֵינָיו וְגִבִּינוּי מְנַטְלִין :

רש"י דור מה רמו עיניו . זה גסות הרוח :

א. עַד אֵימַתִּי חוֹרְשֵׁין בְּשֹׁדָה הָאֵילָן עָרַב שְׁבַעִית. בַּיִת שְׁמַאי אוֹמְרִים, כָּל זָמַן שֶׁהוּא יָפָה לְפָרִי. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, עַד הָעֶצְרֶת. וּקְרוּבִין דְּבָרֵי אֱלוֹ לְהִיּוֹת כְּדַבְּרֵי אֱלוֹ:

ברטנורה (ה) עד אימתי חורשים בשדה האילן. לקמן מפרש אי זהו שדה אילן: ערב שביעית. שצריך להוסיף משנה ששית על השביעית באיסור עבודת הארץ ולקמן ילפינו לה מהראי: כל זמן שהוא יפה לפרי. כלומר שהחרישה יפה לפרי הוא מתקן הקרקע לצורך הפרי של ששית ולא לצורך שביעית: עד העלאת. דעד העלאת יפה לפרי ותו לא ומן העלאת ואילך נראה כמתקן לצורך שביעית. ובשדה לבן שאין בו אילן עד הפסח. ומשנה זו היא משנה ראשונה ואינה הלכה, דרבן גמליאל ובית דינו נמנו על שני פרחים הללו שהם פסח בשדה לבן, ועלאת בשדה אילן, והתירום, ומותר לאחר ש עד ראש השנה של שביעית:

ב. אֵיזָהוּ שְׁדָה הָאֵילָן. כָּל שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת לְבַיִת סָאָה, אִם רְאוּיִין לַעֲשׂוֹת כְּפֶר דְּבִלָּה שֶׁל שְׁשִׁים מָנָה בְּאֵיטְלָקִי, חוֹרְשִׁים כָּל בַּיִת סָאָה בְּשִׁבְלָן. פְּחוֹת מְכָאוּ, אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶן אֶלָּא מְלֵא הָאוּרָה וְסָלוּ חוּצָה לוֹ:

ברטנורה (ו) לבית סאה. הקרקע שהוא חמשים אמה על חמשים אמה: כבר דללה. התאנים היבשים עשויין במעגלה כעין כבר לחם קרויים כבר דללה: באיטלקי. במנה של איטליא של יון, ולפי שהיה כך בימי משה משערים בו. והמנה מאה דינרים, והדינר שש מעות, ומשקל כל מעה שש עשרה שעורות בינוניות: פחות מכאן. מכבר של ששים, מנה אין חורשים כל בית סאה אלא תחת האילן לצד וחוצה לו כמלא אורה וסלו. המלקט תאנים קרוי אורה, כמו גודר בתמרים, וצוּרָר בענבים: וסלו. הסל שנותן בו מה שהוא לוקט, ושאר השדה חסוב שדה הלבן ואין חורשין אותו אלא פסח: עד

ג. אֶחָד אֵילָן סָרֶק וְאֶחָד אֵילָן מְאָכֵל, רוֹאִין אוֹתָן כְּאֵלוֹ הֵם תְּאֵנִים. אִם רְאוּיִים לַעֲשׂוֹת כְּפֶר דְּבִלָּה שֶׁל שְׁשִׁים מָנָה בְּאֵיטְלָקִי, חוֹרְשִׁים כָּל בַּיִת סָאָה בְּשִׁבְלָן. פְּחוֹת מְכָאוּ, אֵין חוֹרְשִׁים לָהֶם אֶלָּא

לְצַרְפֹּן :

ברטורה (ג) אחד אילן סרק. שאינה עושה פירות ונטועין שלשה לבית סאה: אם ראויין לעשות. רואין כל אילן ואילן בפני עצמו אם אילן של תאנה כיוצא בו היה עושה ככר דבלה. ולמה שיערו בתאנה על שפירותיה גסין ועושה הרבה: ללרכון. מלא אורה וסלו חולה לו:

ד. הָיָה אֶחָד עוֹשֶׂה כֶּפֶר דְּבִלָּה וּשְׁנַיִם אֵין עוֹשִׂין, אוּ שְׁנַיִם עוֹשִׂין וְאֶחָד אֵינוֹ עוֹשֶׂה, אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֶלָּא לְצַרְפֹּן, עַד שְׁיִהְיוּ מְשַׁלְּשָׁה וְעַד תִּשְׁעָה. הָיוּ עֲשָׂרָה, מֵעֲשָׂרָה וּלְמַעְלָה, בֵּין עוֹשִׂין בֵּין שְׁאִינָן עוֹשִׂין, חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלָן. שְׁנַאָמַר (שמות לד) בְּחָרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת, אֵין צָרִיד לֹאמַר חָרִישׁ וְקְצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית, אֶלָּא חָרִישׁ שֶׁל עָרֵב שְׁבִיעִית שֶׁהוּא נִכְנָס בְּשְׁבִיעִית, וְקְצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁהוּא יוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, מָה חָרִישׁ רְשׁוּת, אֵף קְצִיר רְשׁוּת, יֹצֵא קְצִיר הֶעָמַר :

ברטורה (ו) עד שיהיו מג' ועד ט'. כלומר דין זה שאמרנו, היינו מג' ועד ט', אבל אם היו עשרה או יותר, אף על פי שאינן עושין חורשין: שנאמר בחריש ובקציר תשבות. ארישא קאי דתנן אין חורשין להן אלא ללרכון, ומנין שאין חורשין כל הבית סאה שנאמר בחריש ובקציר תשבות, ואם אינו ענין לשבת בראשית שכבר נאמר (שמות ט) ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ולא לשמיטה שכבר נאמר (ויקרא כה) שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך, תנהו ענין לאסור שני פרקים של ערב שביעית, מפסח לשדה לבזן, ומעלרת לשדה אילן, והכי קאמר קרא בחריש שקצירו אסור ואיזה זה חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית תשבות, ובקציר שחרישו אסור ואיזה זה קציר של שביעית שיוצא למוצאי שביעית נמי תשבות, ספייחים שגדלו בשביעית או שעבר זרע בשביעית אסור לקרס בשמינית: רבי ישמעאל אומר. לעולם בשבת משתעי קרא כפשטיה ואתא לאשמועינן מה חריש רשות, שאין לך חריש של מורה, אף קציר דאמר רחמנא תשבות, בקציר של רשות, ילא קציר העומר שהוא מורה דבעינן קצירה לשמה, שזה דוחה את השבת:

ה. שְׁלֶשֶׁה אֵילָנוֹת שֶׁל שְׁלֶשֶׁה אֲנָשִׁים, הָרִי אֵלוֹ מִצְטָרְפִין, וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלָן. וְכַמָּה יֵהָא

בִּינֵיהֶם, רָבֵן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה הַבֶּקֶר עוֹבֵר
בְּכָלְיוֹ:

דרטורה (ה) הרי אלו מצטרפין. ונחשבין כאלו הן של איש אחד וחורשין כל בית סאה בשבילן: וכמה יהא ביניהן. בין אילן לאילן: כמלא בקר וכליו. למד בקר עם העול והיינו ארבע אמות, אבל פחות מכאן למעקר קיימי ואין חורשין בשבילן:

ו. עֶשֶׂר נְטִיעוֹת מְפֹזְרוֹת בְּתוֹךְ בַּיִת סְאָה, חוֹרְשִׁין כָּל
בַּיִת סְאָה בְּשִׁבְלָן, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. הֵיוּ עֲשׂוּיֹת
שׁוֹרָה וּמְקֻפּוֹת עֵטְרָה, אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֶלָּא
לְצָרְכָן:

דרטורה (ו) נטיעות. ילדות, וזקנות קרי אילן, והכא קא משמע לן דאף על גב דשקלא אילנות לבית סאה קרוי שדה אילן וחורשין כל בית סאה בשבילן, בנטיעות ילדות אין חורשין עד שיהיו עשרה: שורה. שנטועות במקום אחד כחומה ואין מפוזרות: אין חורשין אלא לצרכן. משום דכשפוזרות נראה כחורש לצורך האילן, אבל היכא דקיימי במקום אחד נראה כמתקן את הארץ לצורך שביעית ולא לצורך האילנות: שורה. תרגום חומה שורה: עטרה. גדר סביב:

ז. הַנְּטִיעוֹת וְהַדְּלוּעִים, מְצַטְרְפִין לְתוֹךְ בַּיִת סְאָה.
רָבֵן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל עֲשָׂרָה דְּלוּעִים
לְבַיִת סְאָה, חוֹרְשִׁין כָּל בַּיִת סְאָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה:
ח. עַד אֵימָתִי נִקְרְאוּ נְטִיעוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
אוֹמֵר, עַד שְׁיַחֲלוּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּית שְׁבַע שָׁנִים.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נְטִיעָה כְּשָׂמָה. אֵילָן שְׁנַגְמָם
וְהוֹצִיא חֲלִיפִין, מְטַפֵּחַ וּלְמַטָּה כְּנְטִיעָה, מְטַפֵּחַ
וּלְמַעְלָה, כְּאֵילָן, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן:

דרטורה (ח) עד שיחולו. עד שיאלו לחולין בשנה הרביעית על ידי פדיון, ואם לא פדאן בשנה הרביעית, עד שיעשו חולין מאלוהן בשנה החמישית: נטיעה כשמה. בת שנתה קרויה נטיעה ותו לא. פירוש אחר, כשמה, כל זמן שבני אדם קוראין לה נטיעה ואין קוראין לה אילן. והלכה כרבי עקיבא: שנגמם. שנחתך: חליפין. גידולים, לשון גזעו מחליף: כנטיעה. בין לענין חרישה, בין לענין ערלה. והלכה כרבי שמעון:

גמרא ברכות דף ל"ב ע"ב

אֶפְלוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשְׁלוֹמוֹ וְכוּ' אָמַר רַב יוֹסֵף לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲבָל לְמַלְכֵי אוֹמוֹת הָעוֹלָם פּוֹסֵק. מִתִּיבֵי הַמִּתְפַּלֵּל וְרָאָה אֲנִס בָּא כְּנִגְדּוֹ רָאָה קְרוֹן בָּא כְּנִגְדּוֹ לֹא יֵהָא מִפְּסִיק אֶלָּא מְקַצֵּר וְעוֹלָה לָּא קִשְׂיָא הָא דְאֶפְשֵׁר לְקַצֵּר וְאִם לֹא פּוֹסֵק. תְּנִי רַבְּנָן מַעֲשֵׂה בְּחֻסִּיד אֶחָד שְׁהִיָּה מִתְפַּלֵּל בְּדַרְךָ בָּא שֶׁר אֶחָד וְנָתַן לוֹ שְׁלוֹם וְלֹא הִחְזִיר לוֹ שְׁלוֹם הַמִּתִּין לוֹ עַד שְׁסִיִּים תִּפְּלָתוֹ לְאַחַר שְׁסִיִּים תִּפְּלָתוֹ אָמַר לוֹ רִיקָא וְהֵלֵא כְּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם (דְּבָרִים ד) רַק הַשְּׁמַר לָךְ וְשִׁמּוֹר נַפְשֶׁךָ וְכִתִּיב וְנִשְׁמַרְתֶּם מֵאֵד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם כְּשֶׁנִּתְּתִי לָךְ שְׁלוֹם לָמָּה לֹא הִחְזַרְתָּ לִי שְׁלוֹם אִם הִיִּיתִי חוֹתֵךְ רֵאשֶׁךְ בְּסִיִּיף מִי הִיָּה תוֹבֵעַ אֶת דְּמָךְ מִיָּדִי אָמַר לוֹ הַמִּתֵּן לִי עַד שְׁאֶפְיִיסֶךָ בְּדַבְּרִים אָמַר לִיָּה אֵילוֹ הִיִּיתָ עוֹמֵד לְפָנַי מְלָךְ בְּשֶׁר וְדָם וּבָא חֲבִירְךָ וְנָתַן לָךְ שְׁלוֹם הִיִּיתָ מִחְזִיר לוֹ אָמַר לוֹ לֹא וְאִם הִיִּיתָ מִחְזִיר לוֹ מָה הָיוּ עוֹשִׂים לָךְ אָמַר לִיָּה הָיוּ חוֹתְכִים אֶת רֵאשִׁי בְּסִיִּיף אָמַר לוֹ וְהֵלֵא דְּבָרִים קַל וְחוֹמֵר וּמָה אֵתָּה שְׁהִיִּיתָ עוֹמֵד לְפָנַי מְלָךְ בְּשֶׁר וְדָם שְׁהִיִּיִם כְּאֵן וּמְחַר בְּקִבֵּר כְּךָ. אֲנִי שְׁהִיִּיתִי עוֹמֵד לְפָנַי מְלָךְ מְלָכֵי הַמֶּלְכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא חַי וְקַיִים לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. מִיָּד נִתְּפִיִּיס אוֹתוֹ שֶׁר וְנִפְטַר אוֹתוֹ חֻסִּיד לְבֵיתוֹ לְשְׁלוֹם :

כְּס"י חבל למלכי אומות העולם פוסק. שלא ירהגנו: הא דאפשר להכיר. כגון
זסמוד לגמור תפלתו:

זוהר במדבר דף קי"ז ע"ב

רבי יצחק פתח (תהלים קט"ז) יי זכרנו יברך יברך את בית וגומר. יי זכרנו יברך אליו גוברין דהוו עאלין בחושבנא דמדברא וקדשא בריך הוא מברך לון ואוסיף עליהו בכל זמנא. תא חזי האי מאן דאמר שבחא דחבריה דבנוי או דממוניה בעי לברכא ליה ולאודאה עליה ברקאן. מנלן. ממששה דכתיב (דברים א) והנכם היום כלכבי השמים לרוב. לבתר מה כתיב. יי אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים וגומר. תרין ברקאן הוו חד יי אלהי אבותיכם וגומר. הא חד לבתר ויברך אתכם פאשר דבר לכם. לאודאה עליהו ברקאן על ברקאן. ואי איהו מני שבחא דחבריה ולא אודי עליה ברקאן. הוא נתפס בקדמיתא מלעילא ואי איהו מברך ליה הוא מתברך מלעילא. וברכתא בעי לברכא לה בעינא טבא ולא בעינא בישא. ובכלא בעי קדשא בריך הוא רחמיותא דלבא. ומה מאן דמברך לחבריה בעי קדשא בריך הוא דיברך ליה בעינא טבא ובלבא טבא מאן דמברך לקדשא בריך הוא על אחת כפמה וכמה דבעי עינא טבא ולבא טבא ורחמיותא דלבא. בגין פך (שם ו) ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך וגומר. תא חזי הא אוקמוה לית ברכתא דלעילא שרייא על מלה דאתמני. ואי תימא ישראל איך אתמנון. אלא כפרא נטלי מנייהו והא אוקמוה וחושבנא לא הוי עד דיתפניש כל ההוא כופרא וסליק לחושבנא ובקדמיתא מברכן להו לישראל ולבתר מנאן ההוא כופרא ולבתר מהדרין ומברכין לון לישראל. אשתכחו דישראל מתברכין בקדמיתא ובסופא ולא סליק בהו מותנא. מותנא אמאי סליק במניינא. אלא בגין דברכתא לא שרייא במניינא. כיון דיסתלק ברכתא סטרא אחרא שארי עלוי ויכיל לאתזקא בגין דא במניינא נטלין כופרא ופדיונא לסלקא עליה מנייהו (סי"א עליה מותנא) יברך את בית ישראל אליו נשין

דְּלֹא סְלִיקוּן בְּמִנְיֵינָא. יְבָרַךְ אֶת בֵּית אֱהָרֹן דְּאִינוּן מְבָרְכִין
 לְעַמָּא בְּעֵינָא טְבָא וּבְלִבָּא טְבָא וּבְרַחֲמֵימוּתָא דְּלִבָּא. אֶת
 בֵּית אֱהָרֹן הָכִי נְמִי נָשִׁין דְּאֶתְבָּרְכוּן בְּבִרְכַתָּא דִּילְהוֹן. יְבָרַךְ
 יִרְאִי יֵי אֱלִין אִינוּן לִיּוֹאֵי וְכִלְהוּ מִתְבָּרְכוּן בְּגִין דְּדַחֲלִין לִיה
 לְקַדְשָׁא בְּרִידָה הוּא. הַקְטָנִים עִם הַגְּדוֹלִים אָף עַל גַּב דְּלֹא
 עֲאֲלִין בְּמִנְיֵינָא. תָּא חֲזִי לֹא אֲשַׁתְּכַח מִנְיֵינָא בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל
 דְּאֶתְבָּרְכוּן בִּיה בְּהֵאֵי מִנְיֵינָא. דְּהֵאֵי מִנְיֵינָא לְאֶתְבָּרְכָא הוּהוּ
 וּלְאֲשַׁלְמָא שְׁלִימוּתָא דְּעֲלָמִין הוּהוּ וּבְאַתֵּר דְּבִרְכָאן נְפִיקוּן
 אֶתְמִנוּן דְּכִתִּיב בְּאַחַד לְאֶחָד שְׁנֵי דְּאִיהוּ זִיּוֹא דְּבִרְכָאן
 דְּעֲלָמָא דְּמִנִּיהּ נְפִיק זִיּוֹא לְעֲלָמָא וְעַל דָּא אֶקְרִי חֲדָשׁ זִיּוֹ
 דְּזִיּוֹא דְּכִלְא נְפִיק מִנִּיהּ וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים קל"ד) יְבָרַךְ יֵי
 מְצִיּוֹן וְכִלְא חֵד מְלָה וְכְתִיב (שם קל"ג) כִּי שָׁם צִוָּה יֵי אֶת
 הַבְּרָכָה וְגוֹמֵר :

תרגום הזוהר רַבִּי יִלְחָק פִּתְחָה, (תהלים קט"ו) ה' זְכַרְנוּ יְצַרְךָ יְצַרְךָ אֶת צֵית וְגוֹ'.
 ה' זְכַרְנוּ יְצַרְךָ, אֵלֹהֵי הַגְּבֵרִים שָׁהִיו עוֹלָמִים צְחָשְׁצוֹן צְמִדְצָר, סְהַקְדוּשׁ צְרוּךְ
 הוּא מְצַרְךָ אֲוֹתָם וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶם צָכַל פְּעַם. צֹא וּרְיָאָה, מִי שְׁאוּמֵר שְׁצַחוּ
 שָׁל חֲצֵרוֹ, עַל צְנִיּוֹ אוֹ עַל פִּסְפּוֹ, קְרִיךְ לְצַרְכוֹ, וְלִהְיוֹת עַל הַצְּרָכוֹת. מֵאִין
 לָנוּ, מִמְּשָׁה, שְׁפִתוֹב, (דברים א') וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם כְּכַבְדִּי הַשָּׁמַיִם לָרוֹב, אַחַר כֵּן
 מֵה פִתּוֹב, ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֲלֶיךָ פְּעַמִּים וַיְצַרְךָ אֶתְכֶם
 פְּאֶשֶׁר דְּצַר לָכֶם. ב' צְרָכוֹת הִיוּ, אַחַת, ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וְגוֹ', הִרִי אַחַת.
 אַחַר כֵּן, וַיְצַרְךָ אֶתְכֶם פְּאֶשֶׁר דְּצַר לָכֶם. לִהְיוֹת עֲלֵיהֶן, וּצְרָכוֹת עַל צְרָכוֹת.
 וְאִם הוּא מוֹנֶה שְׁצַחוּ שָׁל חֲצֵרוֹ, וְאִינוּ מוֹדֶה עַל הַצְּרָכוֹת, הוּא נִתְפָּס תְּחִלָּה
 מִלְּמַעְלָה, דְּהִינוּ שְׁנַזְק מִחֲמַתּוֹ. וְאִם הוּא מְצַרְךָ אֲוֹתוֹ, הוּא עֲלָמוֹ מִתְצַרְךָ
 מִלְּמַעְלָה. וְקְרִיךְ לְצַרְכוֹ צְעִין טוֹבָה וְלֹא צְעִין רָעָה. וּצְכַל דְּצַר רוֹלָה הַקְדוּשׁ
 צְרוּךְ הוּא אֶהְבֵּת הַלֵּב צְשָׁעָה שְׁמִצְרָךְ. וּמֵה, מִי שְׁמִצְרָךְ אֶת חֲצֵרוֹ, רוֹלָה
 הַקְדוּשׁ צְרוּךְ הוּא שְׁיִצְרָכוֹ צְעִין טוֹבָה וּצְכַל טוֹב, מִי שְׁמִצְרָךְ אֶת הַקְדוּשׁ
 צְרוּךְ הוּא עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה שְׁלָרִיךְ עִין טוֹבָה וְלֵב טוֹב וְאֶהְבֵּת הַלֵּב.
 מִשּׁוּם זֶה, פִתּוֹב (דברים ו') וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ צָכַל לְצַבְדָּה וְגוֹ'. צֹא וּרְיָאָה,
 הִרִי הַעֲמִידוּהוּ שְׁאִין הַצְּרָכָה שְׁלִמְעֵלָה שׁוֹרָה עַל דְּצַר שְׁנַמְנָה. וְאִם תֹּאמַר,
 יִשְׂרָאֵל אִידָּה נְמִנוּ. אֲלֹא כּוֹפֵר לְקַחוּ אִתְּכֶם, וּכְצַר הַעֲמִידוּהוּ, וְהַחֲשָׁצוֹן לֹא
 הִיָּה עַד שְׁנַחֲסֵף כָּל אֲוֹתוֹ הַכּוֹפֵר, וְעַלָּה לְחַשְׁצוֹן. וּצְתַחֲלָה הִיוּ מְצַרְכִים אֶת
 יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן מְנוּ אֲוֹתוֹ הַכּוֹפֵר, וְאַחַר כֵּן חֲצֵרוֹ וּצְרָכוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל. נְמַלְא

שִׁיִּשְׂרָאֵל נִתְצַרְכוּ בַּתְּחִלָּה וּבְסוּף, וְלֹא הָיָה צָדֵק מוֹת. שׂוֹאֵל, לָמָּה עוֹלָה
הַמּוֹת עַל יְדֵי הַמִּנּוּן. וּמִשִּׁיב, אֲלֹא מִשּׁוּם שֶׁהַצָּרָה אֵינָה שׂוֹרָה צְמִינּוּן, כִּי
שִׁמְסִיפֶלֶקֶת הַצָּרָה, שׂוֹרָה עָלָיו הַסִּטְרָא אַחֲרָא וַיְכוּל לְהַנָּיֵה. מִשּׁוּם זֶה
צְמִינּוּן לוֹהָחִים כּוֹפֵר וּפְדִיוֹן, לְהַעֲבִיר מֵעָלָיו הַמּוֹת. יִצְרָךְ אֶת צֵית יִשְׂרָאֵל:
אֲלֵה הֵן הַנְּקֻבוֹת הַנִּקְרָאוֹת צֵית, שֶׁלֹּא עָלוּ צְחָצְחוֹן. כִּי הַנְּקֻבוֹת לֹא נִמְנוּ
צְמִינּוּן. יִצְרָךְ אֶת צֵית אַהֲרֹן, שֶׁהֵם הַכֹּהֲנִים, וּמִצְדָּקִים אֶת הָעַם צְעִין טוֹבָה,
וּבִלְבַב טוֹב, וּבְחֵבֶזֶת הַלֵּב. אֶת צֵית אַהֲרֹן, לָמָּה אֹמֵר צֵית. הוּא מְרַמֵּז גַּם
כִּן לְנִשִּׁים, שֶׁמִּתְצַרְכוֹת צְדָקָתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. יִצְרָךְ יִרְאִי ה' וְכו': אֲלֹו הֵם
הַלְוִיִּם, שֶׁכָּפֶלֶם מִתְצַרְכוֹת מִשּׁוּם שִׁיִּרְאִים מֵה'. הַקְטָנִים עִם הַגְּדוֹלִים, אֲף
עַל כִּי שֶׁהַקְטָנִים לֹא נִכְנְסוּ צְחָצְחוֹן, כִּי לֹא נִמְנוּ אֲלֵה מֵעֲשָׂרִים לְמַעְלָה,
יִתְצַרְכוּ יַחַד עִם הַגְּדוֹלִים. תָּא חֲזִי לֹא אֲשַׁתְּכַח וְכו': צֵא וּרְאֵה לֹא נִמְנָא
מִנּוּן צִיִּשְׂרָאֵל שִׁיִּתְצַרְכוּ מִמֶּנּוּ, כִּי מִנּוּן הָיָה, שֶׁנִּמְנוּ צְמִינּוּת הַשֶּׁקֶל, כִּי הַמִּנּוּן
הָיָה לְהַתְצַרְךְ הָיָה וּלְהַשְׁלִים שְׁלֵמוֹת הָעוֹלָמוֹת הָיָה. וּצְמִינּוּת שֶׁהַצָּרָה
יִוֹאֲלוֹת נִמְנוּ, שֶׁכְּתוּב צְחָדֵךְ לְחַדֵּשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא זִיו, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹאֲלָא לְעוֹלָם.
וְעַל כִּן נִקְרָא הַחֲדָשׁ הַשָּׁנָה, צֵישׁ זִיו, כִּי זִיו הַכֹּל יוֹאֲלָא מִמֶּנּוּ. וְעַל כִּן כְּתוּב,
יִצְרָךְ ה' מִלִּיּוֹן, (תהלים קלד) וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד הוּא. וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קל"ג) כִּי
שֶׁם אֲוֵה ה' אֶת הַצָּרָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י'

א. אָסוּר לְאָדָם לְעָבוֹר אַחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁהַצְּבוּר
מִתְפַּלְלִין אֲלֵה אִם כִּן הָיָה נוֹשֵׂא מִשְׂאוֹי. אוֹ שֶׁהָיָה לְבֵית
הַכְּנֶסֶת שְׁנֵי פְתָחִים בְּשְׁנֵי רוּחוֹת שֶׁהָרוּאָה אוֹמֵר שְׂמֵא יִלְךְ
וַיְכַנֵּס מִפְתַּח הָאֶחָד. וְכִן אִם הָיָה בְּעִיר שְׁתֵּי בְּתֵי כְּנִסְיוֹת
יֹאמֵר הָרוּאָה שְׂמֵא יִלְךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת הָרְגִיל בּוֹ. וְאִם יֵשׁ
לוֹ תְּפִלִּין בְּרֵאשׁוֹ מוֹתֵר לוֹ לְעָבוֹר וְאִף עַל כִּי שְׂאִין שֶׁם אֶחָד
מִכָּל אֵלּוֹ שֶׁהַתְּפִלִּין מוֹכִיחִין עָלָיו שֶׁהוּא רוֹדֵף אַחַר מִצְוֹת

וְאִינוּ מִמְבֹטְלֵי תַפְלָה : **ב.** הַמְתַפְּלֵל עִם הַצְבוּר לֹא יֵאָרֵיךְ
אֶת תַּפְּלָתוֹ יוֹתֵר מִדְּאִי אָבֵל בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ
וְאִם בָּא לֹמֵר אַחַר תַּפְּלָתוֹ אֲפֹלוּ כְּסֹדֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים
אוֹמֵר וְכֵן אִם רָצָה לְהוֹסִיף בְּכָל בְּרָכָה מִן הָאֲמֻצָּעִיּוֹת מֵעֵין
הַבְּרָכָה מוֹסִיף : **ג.** כִּי־צַד הָיָה לוֹ חוֹלָה מִבְּקֵשׁ עָלָיו רַחֲמִים
בְּבִרְכַת חוֹלִים כְּפִי צַחוֹת לְשׁוֹנוֹ הָיָה צָרִיךְ לְפָרְנָסָה מוֹסִיף
תַּחֲנָנָה וּבִבְקֵשָׁה בְּבִרְכַת הַשָּׁנִים. עַל דֶּרֶךְ זֶה בְּכָל אַחַת מֵהֶן
וְאִם רָצָה לְשְׂאוֹל כָּל צָרָכָיו בְּשׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה שׁוֹאֵל. אָבֵל לֹא
יִשְׂאֵל לֹא בְּשֵׁלֶשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְלֹא בְּשֵׁלֶשׁ אַחֲרוֹנוֹת :

מוסר

מזהר הקי ח"א דף ר"א ע"ב בלה"ק

וַיֵּרְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבֵאוּ בֵּית יוֹסֵף (בראשית מ"ג). אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי אוֹי לְבָנֵי אָדָם שֶׁלֹא יָדְעוּ וְאִינָם מְסַתְּפָלִים בְּדַרְכֵי
הַתּוֹרָה אוֹי לָהֶם בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִבֹא לְבַקֵּשׁ
מֵהֶם דִּין עַל מַעֲשֵׂיהֶם וַיִּקְוֶמוּ הַגּוֹיף וְהַנֶּפֶשׁ לָתֵת חֶשְׁבוֹן
מִכָּל מַעֲשֵׂיהֶם עַד אֲשֶׁר לֹא תִפְרָד הַנֶּפֶשׁ מִהַגּוֹיף וְהַיּוֹם
הַהוּא הוּא יוֹם הַדִּין שֶׁהַסְּפָרִים פְּתוּחִים וּבַעֲלֵי הַדִּין
עוֹמְדִים וְאוֹתוֹ הַיּוֹם קָם הַנֶּחֱשׁ לְנִשְׁוֹךְ אוֹתוֹ וְכָל הָאֵיבָרִים
חֲרָדִים וְרוֹעֲשִׁים וְהַנֶּפֶשׁ נִפְרָדֶת מִהַגּוֹיף וְהוֹלֶכֶת לְשׁוֹט
וְאִינָה יוֹדַעַת בְּאִיזָה דֶּרֶךְ תֵּלֵךְ וּלְאִיזָה מְקוֹם מַעֲלִים אוֹתָהּ
אוֹי עַל הַיּוֹם הַהוּא יוֹם רוֹגֵז וְרַעֵשׁ לְכֹן צָרִיךְ הָאָדָם לְהַרְגִּיז
עַל יֵצֵר הָרַע וְלִזְכּוֹר יוֹם הַדִּין שֶׁיִּקְוֶם לְפָנָי הַמְּלַךְ מַלְכֵי
הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמְנִיחִים הַגּוֹיף תַּחַת הָאָרֶץ
לְהַתְּרָקֵב וְהַנֶּפֶשׁ נִפְרָדֶת מִמֶּנּוּ. וְשָׁנִינוּ לְעוֹלָם יִרְגִּיז אָדָם
יֵצֵר הַטּוֹב עַל יֵצֵר הָרַע לְהַכְּנִיעַ יֵצֵר הָרַע וּלְהַתְּגַבֵּר בַּתּוֹרָה
וַיֵּרְאֵת הַשֵּׁם תְּדִיר :

במדבר יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד יד דמילוי יו"ד דשם בין להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(ו) לַיהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינדָב : לַיהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינדָב : (ח) לִישָׁשָׁכָר נְתַנְיָאל בֶּן צוּעָר : לִישָׁשָׁכָר נְתַנְיָאל בֶּן צוּעָר : (ט) לְזָבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּן חֶלֶן : לְזָבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּן חֶלֶן : (י) לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֶלְיָשָׁמֶע בֶּן עַמִּיהוּד לְמִנְשֵׁה גְמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצוּר : לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֶלְיָשָׁמֶע בֶּן עַמִּיהוּד לְמִנְשֵׁה גְמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצוּר :

נביאים - הושע - פרק ב

(ו) כִּי זָנַתָּה אִמָּם הִבִּישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמַרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאֵהָבִי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי צִמְרִי וּפְשִׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּיִי : אֲרִי טַעַת כְּנִשְׁתָּהוֹן בְּתֵר נְבִיִי שִׁקְרָא בְּהִיתוּ מְלַפִּיהוֹן אֲרִי אָמַרָה אֶהְדָּ בְּתֵר עֲמַמִּיָּא רַחֲמֵי מְסַפְקֵי מִיכְלֵי וּמִשְׁתֵּי כְּסוּת מִלְּאָ וּבוּץ מְשַׁח כָּל פְּרָנוּסֵי :

רש"י אָמַם . כְּנַסְיָה שְׁלֵהֶם : הוֹבִישָׁה הוֹרָתָם . זְהִיתוּ מְלַפִּיהוֹן הַחֲכָמִים הַמּוֹרִים לָהֶם הוֹרָאוֹת בּוֹקִים מִפְּנֵי עַמִּי הָאֲרֵץ אֲוֹמְרִים לָהֶם לֹא תִגְנוּבוּ וְהֵם גּוֹנְבִים לֹא תִלוּ זְרָבִית וְהֵם מְלוּוִים : אַחֲרֵי מְאֵהָבִי . זְרָכִי הַעֲכוּ"ם :

(ח) לָכֵן הִנְנִי שָׂדֶךְ אֶת דְּרֹכְךָ בַּסִּירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת גְּדֵרָה וּנְתִיבוֹתַי לֹא
תִמְצָא : בְּכֹן הָא אֲנִי מְקַלְקֵל יַת אֲוֶרְחֹתֶיךָ כְּמֵא דְסִינִין
בְּכוּבִיָּא וְאֶפְסוֹק כְּמֵא דְמִפְסִיקוּן בְּכַתְלֵיָא וּשְׂבִילָהָא לֹא תִשְׁפַּח :

רש"י **הנני שד** . ל' סגירה כמו הסר משוכתו (ישעיה ה) כמשוכת חדק (משלי טו) : את דרכך . לרכים וסבילים
שאת הולכת בהם :

(ט) וְרִדְפָה אֶת מְאֵהְבֶיהָ וְלֹא תִשָּׂיג אֹתָם
וּבְקִשְׁתָּם וְלֹא תִמְצָא וְאִמְרָה אֵלֶכָה
וְאֲשׁוּבָה אֶל אִישֵׁי הָרֵאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי
אִז מֵעַתָּה : וְתִרְדָּף שְׁלָם עִם עַמְמֵיָא רַחֲמֵהָא וְלֹא תִדְבֹק
יִתְהוֹן וְתִבְעֵי סְעִיד וְלֹא תִשְׁפַּח וְתִימַר אֶהְיֶה וְאִתּוֹב לְפוּלְחָן רַבּוּנֵי
קְדָמָהּ אֲרִי טַב לִי כִּד הַוִּיתִי פְּלָחָא קְדָמוּהִי מְכַעַן לֹא אֶפְלַח
לְטַעֲוֹתָא :

רש"י **ורדפה** . ממשקלות לשון כבד הוא זה כמו (שם יב) ומרדף רקים פורקאיי"ר בלע"ז כלומר תחזור
אחריהם ולא תשיגם : את מאהביה . מנרים ואשור ולא תוכלי לזקק מהם עזרה : ובקשתם . ובקשה
אותם :

(י) וְהִיא לֹא יִדְעָה כִּי אֲנִכִּי נִתְתִּי לָהּ הַדָּגוֹן
וְהִתִּירוּשׁ וְהִיָּצְהָר וְכִסָּף הַרְבִּיתִי לָהּ
וְזָהָב עָשׂוּ לַבַּעַל : וְאִינוּן לֹא יִדְעִין אֲרִי אֲנִי בְּרִיכִית לְהוֹן
עֲבוּרָא וְחִמְרָא וּמְשַׁחָא וְכִסְפָּא אֶסְגִּיתִי לְהוֹן וְדַהֲבָא מְנִיָּה עֲבַדוּ
לְטַעֲוֹתָא :

רש"י **לא ידעה** . לא שמה אל לבה והראויה עצמה כלא יודעת : וכסף הרביתי לה וזהב . והם עשאוהו
לזבל :

כתובים - משלי - פרק ל

(יד) דֹּר חֲרָבוֹת שְׁנָיו וּמֵאֲכָלוֹת מְתַלְעָתָיו
לֹאֲכַל עֲנִיִּים מֵאֶרֶץ וְאֲבִיוֹנִים מֵאָדָם :
דָּרָא דְסַפְסְרֵי אֵינוֹן נִיבּוּי לְמִיכַל מִסַּכְנֵי מֵאֶרֶץ וְלַעֲלִיבֵי מִן בְּנֵי נָשָׂא :

רש"י דור חרבות שניו . החיזנות : ומאכלות . סכניים : מתלעותיו . שניו הפנימיות :

(טו) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הֵב הֵב שְׁלוֹשׁ הֵנָּה
לֹא תִשְׁבַּעֲנָה אַרְבַּע לֹא אָמְרוּ הוֹן : לַעֲלוּקָה
תִּרְתֵּיוֹן בְּנֵיוֹן הֵב הֵב תִּלְתָּת אֵינוֹן דְּלֹא שְׁבַעַן וְאַרְבַּע דְּלֹא אָמְרוּ מִסְתָּא :

רש"י לעלוקה . מנחם פתר לעלוקה כמשמעו למדנו שהוא ערבי והפותרים אומרים שהוא לשון שאול ומורד וכן במדרש תהלים למדנו כן שפותר שתי בנות גן עדן וגיהנם זו אומרת תנו לי לדיקי' וזו אומרת תנו לי רשעי' : ארבע לא אמרו הון . הרבה יש לנו :

(טז) שְׂאוּל וְעֶצֶר רַחֵם אֶרֶץ לֹא שְׁבַעָה מַיִם
וְאִשׁ לֹא אָמְרָה הוֹן : שְׂיֹזל וְאַחַדְת רַחֲמֵי וְאַרְעָא לָא
שְׁבַעָה מַיָּא וְנוֹרָא לָא אָמְרָה מִסְתָּא :

רש"י ועוצר רחם . השמיש : שאול ועוצר רחם . שאול מלכות צבל שנאמר בנבוכדנצר הרחיב בשאול נפשו (חבקוק ב) ועוצר רחם זו היא מדי שבימיהם עלרו רחמים מישראל שנאמר להשמיד להרוג ולחבד (אסתר ג) : ארץ לא שבעה מים . זו יון שלא שבעה מלגזור גזרות רעות על ישראל : ואש לא אמרה הון . נגד עשו שעשה בחימה בוערת על ישראל שאמרו להשמיד טף ונשים ביום אחד . וכן :

(יז) עֵין תִּלְעַג לְאָב וְתַבּוּז לְיִקְהָת אִם
יְקָרוּהָ עֲרֻבֵי נַחַל וְיֵאֲכְלוּהָ בְנֵי נָשָׂר : עֵינָא

דְּמַצְרָיָא לְאָב וְשִׁיטָא קְשִׁישׁוּתָא דְאַמָּא נְחֻצוּנְיָה עוּרְבֵי דְנַחְלָא
וְיִסְמוּן יְתִיָּה בְּנֵי נִשְׂרָא :

רש"י ליקהת אס . לקמטוי הנקבלי ונקהין בפני אמו לשון יקהת עמים (ראשית מט) קבולת עמים והיו"ד
יסוד כמו יפעת ויעלת חן : יקרוה . לשון תנקר נקרת הכור (שמות לב) פוריי"ר בלעז יבא העורב שהוא
אכזרי על בניו ויקרוה ולא יאכלנה ולא יהנה זה ויבא נשר שהוא רחמני על בניו ויאכלנה ויהנה זה ,
העורב אכזרי הוא כמו שנאמ' (ההלים קמז) לבני עורב אשר יקראו , והנשר רחמני שנאמר ישארו על אצרתו
(דברי' לב)

משנה עירובין פרק י

א. המוציא תפילין, מכניסן זוג זוג. רבן גמליאל
אומר, שנים שנים. במה דברים אמורים, בישנות,
אבל בחדשות, פטור. מצאן צבתים או כריכות,
מחשיד עליהן ומביאן. ובספנה, מכסן והולך לו :

ברטנורה (א) המוציא תפילין. בשדה במקום שאינו משתמרים: זוג זוג. אחד בראש
ואחד בזרוע כדרך שלובשן בחול, והיינו זוג, וחוזר תמיד ומכניס זוג זוג עד שיכניס
את כולן. הסבר שבת זמן תפילין הוא אלא שחכמים גזרו עליהן גזירה שמא תפסק
לרועה ויביאם בידו, ואם ילכך יותר מזוג איכא כל תוסף ואתי איסור כל תוסף
ומשוי להו עליה כמשאוי. ורבן גמליאל סבר שבת לאו זמן תפילין הוא, והיינו טעמא
דשרו ליה רבנן בהלכה משום דתכשיט הוא, הילכך מכניסן שני זוגות שני זוגות, דשני
זוגות הוי תכשיט לפי ששנינו מקום יש בראש להניח בו שני תפילין, וכל כמה דהוי
תכשיט שרי. ומשום כל תוסף ליכא הכא, דאין כאן מרות תפילין כלל אלא כשאר
מלבוש דעלמא. ואין הלכה כרבן גמליאל: בישנות. שניכר הקשר, דודאי תפילין הן
ויש בהן קדושה ואסור להניחן במקום בזיון. אבל בחדשות אין מחללין שבת עליהן
להכניסן, דילמא קמיע בעלמא נינהו, ואין קדושה אלא בעשוין כהלכתן לשמן:
צבתים. קשורים כל זוג זוג לעלמו: כרוכים. הרבה ביחד: מחשיד עליהן. יושב
ומשמרם שם עד שתחשך, ומשחשיכה מכניסן כולם ביחד. וכגון שהם מרובים שאם
יביאם זוג זוג לא תכלה הבאתם קודם הלילה, שאם הם בענין שתכלה הכנסתן לבית
קודם הלילה, מכניסן זוג זוג כדאמרן: ובספנה. שגזרו שמד שלא להניח תפילין.
ומתניתין חסורי מחסרה והכי קתני, במה דברים אמורים בספנה של שמד, אבל אם

מתיירא לשהות עם מפני הלסטים, מוליכן פחות פחות מארבע אמות:

ב. רבי שמעון אומר, נותנן לחברו, וחברו לחברו, עד שמגיע לחצר החיצונה. וכן בנו, נותנו לחברו, וחברו לחברו, אפלו מאה. רבי יהודה אומר, נותן אדם חבית לחברו, וחברו לחברו, אפלו חוץ לתחום. אמרו לו, לא תהילך זו יותר מרגלי בעליה:

ברטורה (ב) ר' שמעון אומר נותנן לחברו. ואינו מוליכן פחות [פחות] מארבע אמות כשמתירא מפני לסטים, גזירה שמא יעבירם מתחילת ארבע לסוף ארבע. והלכה כר' שמעון: וכן בנו. שילדתו אמו בשדה בשבת: נותנו לחברו. והא עדיפא מלטלטלו פחות פחות מארבע אמות: אפילו חוץ לתחום. בחבית של הפקר מיירי. דאי יס לה בעלים, הא קיימא לן הבהמה והכלים כרגלי הבעלים. וסבר ר' יהודה נכסי הפקר לא קנו שביתה: אמרו לו. ר' יוחנן בן נורי הוא דאמר לה, דשמעינן ליה נכסי הפקר קונין שביתה במקומן: לא תהילך זו יותר מרגלי בעליה. כלומר אם היו לה בעלים ולא עירבו לא היתה מהלכת אלף אלפים אמה, השתא נמי לא תלך אלף אלפים אמה ממקום שביתה. והלכה כר' יהודה:

ג. הִיָּה קוֹרָא בִּסְפָר עַל הָאִסְקָפָה, נִתְגַּלְגַּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ, גּוֹלְלוּ אֶצְלוֹ. הִיָּה קוֹרָא בְּרֹאשׁ הַגֵּג וְנִתְגַּלְגַּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ, עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְעֶשְׂרֵה טַפְחִים, גּוֹלְלוּ אֶצְלוֹ. מִשֶּׁהִגִּיעַ לְעֶשְׂרֵה טַפְחִים, הוֹפְכוּ עַל הַפְּתָב. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אֶפְלוּ אֵין מְסַלֵּק מִן הָאֶרֶץ אֶלָּא כְּמֵלֵא מַחֲט, גּוֹלְלוּ אֶצְלוֹ, רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר אֶפְילוּ בְּאֶרֶץ עֲצָמוֹ גּוֹלְלוּ אֶצְלוֹ, שְׁאִין לָךְ דָּבָר מְשׁוּם שְׁבוּת עוֹמֵד בְּפָנָי כְּתָבִי הַקֶּדֶשׁ:

ברטורה (ג) הקורא בספר. כל ספרים שלהם היו נגללים כספר תורה שלנו: האסקופה. כעין ארטבא שלפני פתח הבית, וכרמלית היא: גוללו אלכו. הואיל וראשו אחד בידו: לעשרה טפחים. התחתונים הסמוכים להקדקע של רשות הרבים, דאם אין אגדו בידו הוי איסור לאורייתא, וגזרינן אגדו בידו אטו שאין אגדו בידו. ובגמרא פריך והא לא נח, כלומר אף על פי שהגיע לעשרה טפחים התחתונים אין כאן איסורא לאורייתא אפילו לא היה אגדו בידו שהרי לא נח ברשות הרבים, ומשני, כגון שהיה עם כותל משופע ונח הספר על בליטת הכותל של עשרה טפחים התחתונים

דהוי כאילו נח ברשות הרבים, ואם לא היה אגדו בידו הוי חיובא דאורייתא אם היה מביאו אלכו. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, הגיע לעשרה טפחים מן הארץ הופכו על הכתב כמה דברים אמורים בכותל משופע דנח אבל בכותל שאינו משופע גוללו אלכו דברי ר' יהודה שרבי יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אלכו דבעינן הנחה על גבי משהו: הופכו על הכתב. האותיות כלפי הכותל, שלא יהא מוטל כל כך בציון, ומניחו שם עד שתחשך: דבר משום שבות. כגון זה שאגדו בידו וליכא כי אם שבות דרבנן אם בא לגוללו אלכו, שאין חייב מן התורה אלא אם כן ילא הספר כולו מידו ונח ברשות הרבים ובא לעקרו מרשות הרבים ולהניחו ברשות היחיד. ואין הלכה כר' שמעון:

ד. זיז שְׁלִפְנֵי חֲלוֹן, נוֹתְנִין עֲלָיו וְנוֹטְלִין מִמֶּנּוּ בַשָּׁבֶת. עוֹמֵד אָדָם בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וּמְטַלְטֵל בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים וּמְטַלְטֵל בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, וּבִלְבָד שְׁלֵא יוֹצִיא חוּץ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת:

ברטורה (ז) זיז. אבן או עץ הבולט מן הכותל על אויר רשות הרבים גבוה עשרה טפחים מהרקע של רשות הרבים: נותנין עליו. בני עליה, ונוטלים ממנו, שאויר רשות הרבים אינה הולכת אלא עד עשרה. ודוקא כלים הנשזרים כגון כוסות וכלוחיות הוא דנותנים עליו. אבל כלים שאינם נשזרים לא, דלמא נפלו ברשות הרבים ואתי לאתויינהו: עומד אדם ברשות היחיד. בבית או על הגג, ונוטל חפץ כאן ומניח כאן ברשות הרבים. ואע"פ שאין ראשו ורובו עומד ברשות הרבים במקום החפץ, ולא גזרינן שמא יביאנו אלכו: ובלבד שלא יוציאנו. מארבע אמותיו שהיה מונח

ה. לא יַעֲמֹד אָדָם בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וַיִּשְׁתֵּן בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים וַיִּשְׁתֵּן בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, וְכֵן לֹא יָרוּק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִף מִשְׁנֵת־לֵשׁ רִקוּ בְּפִיו, לֹא יִהְיֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַד שְׁיָרוּק:

ברטורה (ח) וישתין ברשות הרבים. דמפיק מרשות היחיד לרשות הרבים. ואם השתין חייב חטאת, ואף על גב דבעינן עקירה מעל גבי מקום שיש בו ארבעה על ארבעה, השתן וכן הרוק הוו כמונחים במקום שיש בו ארבעה על ארבעה: משנתלש רוקו. והוא שנתעגל ונתהפך בפיו. ואין הלכה כרבי יהודה:

ו. לא יַעֲמֹד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וַיִּשְׁתָּה בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים וַיִּשְׁתָּה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, אֲלֵא אִם כֵּן הִכְנִיס רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ לְמָקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתָה. וְכֵן בִּגְת. קוֹלֵט אָדָם מִן הַמְּזַחֲלִים לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טַפְחִים. וּמִן הַצָּנוֹר, מִכָּל מְקוֹם שׁוֹתָה:

ברטנורה (1) וישתה ברשות הרבים. והגוי מיולי בכלים שהם כריכין לו, דגזרינן דלמא אחי לאתויינהו, אבל בכלים שאין כריכין לו מותר, ואפילו לא הכנים ראשו ורובו ברשות הרבים: וכן בגת. לענין מעשר, שאם הכנים ראשו ורובו בגת שותה בלא מעשר, דהוי שתיית עראי. וחוז לגת אינו ראוי לשותות בלא מעשר דהוי שתיית קבע: קולט. תופס, כלומר מקבל מן המים הנזחלין ושותה: המזחילה. כמין בנין מדרון עשוי סמוך לכותל שזחלין בו המים. ולהכי נקרא מזחילה שכל דבר המהלך ורוחש על גבי הכותל או על גבי קרקע נקרא זוחל כמה דאת אמר (דברים לב) זוחלי עפר: למטה מעשרה טפחים. גרסינן. והכי קאמר, עומד אדם ברשות הרבים וקולט בכלי למטה מעשרה טפחים מן המים היורדין מן המזחילה. וקולט דוקא, כדמפרש בגמרא, אבל לא יכרך ויחבר פיו או הכלי למזחילה שהיא בפחות משלשה סמוך לגג, ואע"פ שהיא למטה מעשרה, מכל מקום הואיל ומוטלת לאורך הכותל ובתוך שלשה לגג הויא כגג והוי כמוציא מן הגג שהוא רשות היחיד לרשות הרבים: ומן הצנור מכל מקום. כלומר בין קולט בין מנרף, משום דצנור לעולם בולט הוא ויוצר לרשות הרבים. ובגמרא מוקי לה כשאין צנור ארבעה על ארבעה שאינו חולק רשות לעצמו:

ז. בֹּר בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, וְחִלְּתוּ גְבוּהָה עֲשָׂרָה טַפְחִים, חֲלוֹן שֶׁעַל גִּבּוֹ מִמְּלֵאִין הַיָּמֵנוּ בַּשַּׁבָּת. אֲשֶׁרָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים גְּבוּהָה עֲשָׂרָה טַפְחִים, חֲלוֹן שֶׁעַל גִּבּוֹ שׁוֹפְכִין לְתוֹכָה מִים בַּשַּׁבָּת:

ברטנורה (2) וחוליתו עשרה, חלון שעל גבה ממלאין ממנה. כיון דחולייתו שהיא השפה אשר סביבותיה גבוהה עשרה טפחים, וקיימא לן דאין רשות הרבים למעלה מעשרה טפחים, אלא מקום פטור, לפיכך ממלאין מחלון שעל גבה בשבת, דהו מוציאין מרשות היחיד לרשות הרבים דרך מקום פטור. ואפילו הבור מופלגת מן הכותל של חלון ארבעה טפחים, ממלאין ממנה, שאין כאן רשות הרבים מפסקת מן הבור לחלון בשעה שממלאין מים אלא מקום פטור בלבד: וכן אשפה ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים. רשות היחיד היא, ולא חיישינן שמא תנטל אשפה ותעמוד על פחות מעשרה ואחרי למשרי כדמעיקרא. ודוקא באשפה של רבים שאינה עשויה

להפנות, אבל אשפה של יחיד העשויה להפנות אין זורקין לה בשבת, דחיישינן דלמא מפנה לה והוא לה רשות הרבים:

ח. אילן שהוא מסד על הארץ, אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים, מטלטלין תחתיו. שרשיו גבוהין מן הארץ שלשה טפחים, לא ישב עליהן. הדלת שבמקצה וחדקים שבפרצה ומחצלות, אין נועלין בהן, אלא אם כן גבוהים מן הארץ:

ברטורה (ח) שהוא מיסד. שנופו נוטה למטה מכל כדדיו סביב: מטלטלין תחתיו. דכיון דאין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים הוי להו כלבודים לארץ ונמלאו כמחילות, לפיכך מותר לטלטל תחתיו, ומכל מקום כריך למלאות אותו אויר שצין הנוף לארץ בתצנן וקש וכיוצא בו, ולקשור הגופות שלא יזיזם הרוח, דכל מחילה שאינה יכולה לעמוד ברוח מכויה אינה מחילה. ואין מטלטלין בו אלא בבית סאתים שהם שבעים אמה וסירים, שכל מחילה שתשמישה לאויר כלומר לשמור אויר השדות והכרמים ולא לדור בה אין מטלטלין בה אלא בבית סאתים: לא ישב עליהן. שאסור להשתמש באילן, גזירה שמא יתלוש. ואי לא גביהי שלשה הרי הן כקרקע ומותר לישב עליהן: הדלת שבמוקצה. רחבה שאחורי הבתים, והדלת שלה אינה קבועה בציר כשאר דלתות אלא זקופה כנגד הפתח וכשהוא פותח מטיל הדלת על הארץ: וחדקים. קולעים שהתקינן כדי לסתום בהם פרעה: וכן מחילות. של קנים. כל אלו אינם קשורין ואין קבועין במקומן אלא כשבאין לפתוח מטילין אותן על הארץ, לפיכך אין נועלין בהם, דמחזי כבנין. אלא אם כן גבוהים מן הארץ, דאז לא מיחזי כבנין ונועלין בהן:

ט. לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויפתח ברשות הרבים, ברשות הרבים ויפתח ברשות היחיד, אלא אם כן עשה מחיצה גבוהה עשרה טפחים, דברי רבי מאיר. אמרו לו, מעשה בשוק של פטמין שהיה בירושלים, שהיו נועלין ומניחין את המפתח בחלון שעל גבי הפתח. רבי יוסי אומר, שוק של צמרים היתה:

ברטורה (ט) לא יעמוד אדם ברשות היחיד. ויטול מפתח המונח ברשות הרבים ויפתח בו פתח החנות המונח ברשות הרבים, ואע"פ שאין ממקום המפתח עד הפתח ארבע אמות, גזירה שמא יכניס המפתח אלכו: אלא אם כן עשו לו מחילה. ויעמוד

בתוכה ויפתח וינעול: אמרו לו והלא מעשה צדקה של פטמין. שמעוה רבנן לר' מאיר דכי היכי דאמר לא יעמוד צדקה היחיד ויפתח צדקות הרבים וכו' הכי נמי קאמר לא יעמוד אדם בצדקה ויפתח צדקות היחיד, צדקות היחיד ויפתח בצדקה. ומשום הכי קא מותבי ליה משוק של פטמים שהיה צדקה לצדקה היה כיון שדלתותיה נעולות כלילה לא מקריא צדקה הרבים, והחלון שמוניחין בו המפתח היה צדקה היחיד והיו עומדין בצדקה ופותחין צדקות היחיד: פטמין. טבחים שפטמים בהמות לשחוט. ואין הלכה כרבי מאיר לא צדקות הרבים ולא בצדקה: של אמרים. מוכרי

י. נָגַר שֵׁישׁ בְּרֵאשׁוֹ גִלְסָטְרָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר, וְרַבִּי יוֹסִי מִתִּיר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מֵעֲשֶׂה בְּכַנְסֵת שְׁבִטְבָּרְיָא שְׁהִיוּ נוֹהֲגִין בּוֹ הֵתֵר, עַד שֶׁבָּא רַבִּן גַּמְלִיאֵל וְהִזְקִנִים וְאָסְרוּ לָהֶן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִיסוּר נִהְגוּ בָּהּ. בָּא רַבִּן גַּמְלִיאֵל וְהִזְקִנִים וְהִתִּירוּ לָהֶן :

צדקונה (י) נגר. כעין צדקה שחובבים צדקה או צדקה לנעול צדקה: גלוסטרא. שראשו עבה ועגול כמין רמון ועשוי כצדקה שראוי לדוד צדקה פלפלין, ואע"ג דתורת כלי עליו אוסר ר' אליעזר, אלא אם כן קשור ותלוי צדקה: ור' יוסי מתיר. והלכה כרבי יוסי:

יא. נָגַר הַנְּגָרָר, נוֹעֲלִים בּוֹ בְּמִקְדָּשׁ, אָבֵל לֹא בְּמִדִּינָה. וְהַמִּנְחָה, כָּאֵן וְכָאֵן אִיסוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַמִּנְחָה מִתֵּר בְּמִקְדָּשׁ, וְהַנְּגָרָר בְּמִדִּינָה :

צדקונה (יא) נגר הנגרר. צדקה הקשור צדקה אבל אינו תלוי צדקה, שהחבל הקשור צדקה ארוך והצדקה נגרר על גבי הקרקע, וצדקה שאין צדקה גלוסטרא עסקינן, דביש צדקה גלוסטרא הא שרי ליה ר' יוסי לעיל אע"פ שאינו קשור והלכה כמותו: נועלים צדקה במקדש. דשבות בעלמא הוא ואינו בונה ממש הואיל וקשור הוא, אלא מפני שנגרר מחזי כצדקה, ואין שבות במקדש: והמונה. שאינו קשור כלל הוא בנין ממש. ור' יהודה סבר לא הוא בנין ממש אלא מחזי כצדקה, ובמקדש לא גזרו משום שבות. והנגרר אף במדינה מותר, הואיל וקושר, אע"פ שאינו תלוי. והלכה כר' יהודה:

יב. מִחֲזִירִין צִיר הַתְּחִתּוֹן בְּמִקְדָּשׁ, אָבֵל לֹא

בְּמִדְיָנָה. וְהֶעֱלִיּוֹן, כָּאֵן וְכָאֵן אָסוּר. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, הֶעֱלִיּוֹן, בְּמִקְדָּשׁ, וְהִתְחַתּוֹן בְּמִדְיָנָה:

ברטנורה (יג) מחזירין ליר התחתון. של דלת שכל זמן שלא ילא העליון נוח להחזירו ואין כאן בנין: אבל לא במדינה. גזירה שמה יתקע, דהוי מלאכה: והעליון כאן וכאן אסור. דכיון דילא עליון כולו נופל והוי ליה כבונה: ר' יהודה אומר כו'. דסבירא ליה אין בנין בכלים וליכא אלא שבות, ובמקדש לא גזרו על השבות. ואין הלכה כר' יהודה:

יג. מְחִזְרִין רְטִיָּה בְּמִקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בְּמִדְיָנָה. אִם
בִּתְחִלָּה, כָּאֵן וְכָאֵן אָסוּר. קוֹשְׁרִין נִימָא בְּמִקְדָּשׁ,
אֲבָל לֹא בְּמִדְיָנָה. אִם בִּתְחִלָּה, כָּאֵן וְכָאֵן אָסוּר.
חוֹתְכִין יִבְּלֵת בְּמִקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בְּמִדְיָנָה. וְאִם בְּכָלִי,
כָּאֵן וְכָאֵן אָסוּר:

ברטנורה (יד) מחזירין רטייה. כהן שהורכך לעבוד עבודה בשבת ונטל רטייה שהיתה על גבי מכה שעל ידו כדי שלא תהא חולקת בין בשרו לעבודה, מחזירה על גבי מכתו לאחר העבודה. דאי לא שריית ליה להחזירה ממנו ולא עביד עבודה: אבל לא במדינה. גזירה שמה ימרח הרטייה וחיוב משום ממחק: ואם בתחילה. שלא היתה השורה מצעוד יום וכהן זה לא סלקה לכוך עבודה: כאן וכאן אסור. ולא אמרינן הכא אין שבות במקדש, דלאו כורכ גבוא הוא אלא כורכ עצמו. והא דאסרי רבנן החזרת הרטייה אינו אלא כשפירשה על גבי קרקע, אבל אם לקחה בידו כל זמן שהיא בידו או אפילו נתנה על גבי כלי ולא פירשה על גבי קרקע מותר להחזירה בכל מקום: קושרין נימא. נימת כנור של שיר הלויים שנפסקה בשבת. דקסבר מכשירי מלואה שלא יכול לעשותם מאתמוול דהא היום נפסקה דוחין את השבת. ודוקא כשנפסקה באמצע שאינו קושרה אלא לפי שעה, אבל סמוך ליתדות דהוי קשר של קיימא אסור: ואם בתחילה. שלא היתה שם מעולם דיכול לעשותה מאתמוול אסור: יבלת. היא מוס בקדשים, שנאמר (ויקרא כג) או יבלת, וחותכים אותה במקדש ביד, דאין בזה אלא משום שבות, דכלאחר יד הוא. אבל לא בכלי, דמלאכה גמורה היא שכך עושים בחול. וכשחותך מצעלי חיים הוי תולדה דגוזז את האמר:

יד. פִּהוּן שְׁלָקָה בְּאַצְבָּעוֹ, כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ גְּמִי בְּמִקְדָּשׁ,
אֲבָל לֹא בְּמִדְיָנָה. אִם לְהוֹצִיא דָם, כָּאֵן וְכָאֵן אָסוּר.
בוֹזְקִין מְלַח עַל גְּבִי הַכֶּבֶשׂ בְּשִׁבִיל שְׁלֵא יַחְלִיקוּ,

וּמִמְלָאִים מְבוֹר הַגּוֹלָה וּמְבוֹר הַגְּדוּל בַּגְּלָגַל בַּשָּׁבֶת, וּמִבְּאֵר הַקֶּר בְּיוֹם טוֹב:

ברטנורה (יז) כורך עליה גמיו. ואע"פ שהגמיו מרפא את המכה, הואיל והשתא מיהא כורך עבודה הוא, ללאו אורח ארעא שתיחא מכתו נראית עם עבודה, ומכסה אותה בגמיו: אבל לא במדינה דרפואה בשבת שבות היא ואסור: ואם להוליא דם שמהדקה בגמיו כדי להוליא דמה: כאן וכאן אסור. דהוה ליה חובל ואב מלאכה לא אשתרי במקדש: בזקים מלא. כותתים ומפזרים מלא על גבי הכבש שעולים בו למזבח, מפני שחלק הוא ופעמים נופלים ממנו שמחליקים רגליהם בו. בזקים, לשון כתייתה: אבל לא במדינה. מפני שהוא מתקן: ממלאים מים מצור הגולה ומצור הגדול. כך שמו. ושניהם היו בלשכת העזרה: בגלגל. העשוי להעלות בו הדלי על ידי חבלים. ומשני בורות הללו בלבד התירו למלאות מים בגלל בשבת, אבל בשאר בורות אסור, גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו מתוך שממלאין בלא טורח אתי להסקות בו גינתו וחורבתו בשבת. ובמקום דליכא למגזר שמא יסקה לגינתו ולחורבתו מותר למלאות בגלגל, ולא חיישינן מפני שמשמיע קול, שלא אסור אלא קול של שיר בלבד. והכי נמי שרי למטרף אבבא ומיקש על תרעא בשבת ואין בכך כלום: ומבאר הקר. על שם שהיה באר מים חיים קרי ליה בור הקר, לשון מקור. ובור זה היה לריד לבני הגולה ברגל, והתירו להם נביאים שזיניהם חגי זכריה ומלאכי למלאות ממנו בגלגל ברגל, ונשאר בהיתרו שממלאין ממנו ביום טוב בגלגל אף במדינה, מה שאין כן בשאר בורות הנודעים:

טו. שְׁרָץ שְׁנִמְצָא בַּמִּקְדָּשׁ, כִּהֵן מוֹצִיאוּ בְּהַמְּיָנוּ, שְׁלֵא לְשֵׁהוּת אֶת הַטְּמֵאָה, דְּבַרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, בְּצַבֵּת שֶׁל עֵץ, שְׁלֵא לְרַבּוֹת אֶת הַטְּמֵאָה. מֵהֵיכָן מוֹצִיִּינָא אוֹתוֹ, מִן הַהֵיכָל וּמִן הָאוּלָם וּמִבֵּין הָאוּלָם וְלַמְזִבְחַת, דְּבַרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נֶסֶס. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, מְקוֹם שְׁחִיבִין עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שְׂגָגָתוֹ חֲטָאת, מִשָּׁם מוֹצִיִּינָא אוֹתוֹ, וְשָׂאֵר כָּל הַמְּקוֹמוֹת כּוֹפִין עָלָיו פְּסֻכְתֵּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, מְקוֹם שֶׁהִתִּירוּ לָךְ חֲכָמִים, מִשְׁלָךְ נִתְּנוּ לָךְ, שְׁלֵא הִתִּירוּ לָךְ אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוֹת:

ברטנורה (יח) כהן מוליאו בהמיינו. בשבת. ולא חיישינן לטלטול, דאין שבות במקדש: בהמיינו. באבנטו. ואע"ג דמטמא ליה לאבנט שהוא קדוש, הכי עדיף, שלא להשקות

את הטומאה בעזרה לחזר אחר הצבת של עץ. ובידיו לא נגע ביה, ללא נטמי כהן גופיה, הלכך בהמינו אוחזו ללא נגע. ושרץ אינו מטמא במשא, והאצנט שנטמא בשרץ אינו מטמא את הכהן כשאוחזו, דהוה ליה אצנט ראשון לטומאה ואין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה: צבת של עץ. שהיא פשוטי כלי עץ ואין מקבלים טומאה: שלא לרבות את הטומאה. לטמא אצנט הטהור. ונוח לו להשקותה שם ולחזר אחר הצבת מלרבות את הטומאה. והלכה כר' יהודה: מהיכן מוליחין אותה. בשבת: מן ההיכל ומן האולם. אבל בעזרה אם נמלא שם מכסה אותו בפסכת ומניחו עד שתחשך: כל מקום שחייבין על זדונו כרת. אם יכנס לו בטומאה, דהיינו כל העזרה, משם מוליחין אותו: ושאר כל המקומות כופין עליו פסכת. סיר של נחשת. תרגום של סירותיו פסכתרוותיה. לכסותו עד שתחשך. והלכה כרבי עקיבא: ר' שמעון אומר מקום שהתירו לך חכמים וכו'. ר' שמעון פליג אתנא קמא דלעיל דאמר קושרין נימא במקדש, וסבר דאין קושרין נימת כנור שנפסקה אלא בעניבה שהיא אסורה משום שבות בלבד ואי אפשר שיבא בה לידי חיובא דאורייתא, אבל לא קושרין בקשר שאפשר לבא בו לידי חיובא דאורייתא. ואמר ליה רבי שמעון לתנא קמא, אל תתמה עלי שאני מחמיר כאן וגבי תחומין אני מיקל טפי ואומר שאפילו ילא חוץ לתחום חמש עשרה אמה יכנס, דגבי תחומין משלך נתנו לך, משום דידיעין שאותם חמש עשרה אמה אינם חוץ לתחום, שמודדי התחומין הקובעין סימנין בסוף התחום קים לן בגווייהו שאין קובעין התחום בסוף אלפים ממש אלא כונסין לתוך התחום מפני הטועין שאין מכירין הסימן ופעמים יולאים להלן ממנו מעט וחוזרין, ומשום הכי אני מיקל בתחומים. אבל לקשור נימא במקדש, שלא התירו במקדש אלא איסור שבות לא חיובא דאורייתא, אני מחמיר ואומר דדוקא עניבה שיש בה איסור שבות התירו, אבל לקשור קשר ממש שפעמים יש בו חיובא דאורייתא לא. ואין הלכה כרבי

גמרא עירובין דף ק"ב ע"ב

תנו רבנן רטִייה שְפַרְשָה מַעַל גַּבֵּי מִכָּה מְחִזְרִין בְּשִׁבְתֵי רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר הוֹחֲלֵקָה לְמִטָּה דוֹחֲקָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה
דוֹחֲקָה לְמִטָּה וּמְגַלָּה מְקַצֵּת הַרְטִיָּיה וּמְקַנֵּחַ פִּי הַמִּכָּה
וְחוֹזֵר וּמְגַלָּה מְקַצֵּת הַרְטִיָּיה וּמְקַנֵּחַ פִּי הַמִּכָּה וְרַטִּיָּיה

עֲצָמָהּ לֹא יִקְנֶחַ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַרְחַ וְאִם מִיֵּרַח חֲיִיב
חֲטָאת. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה
אָמַר רַב חֲסֵדָא לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁפְּרָשָׁה עַל גְּבִי כְּלִי אֲבָל
פְּרָשָׁה עַל גְּבִי קַרְקַע דְּבִרֵי הַכֹּל אָסוּר. אָמַר מַר בַּר רַב אֲשִׁי
הָוָה קְאִימְנָא קָמִיה אָבָא נָפַל לִיה אֲבִי סְדִיא וְקָא מְהִידָר
לִיה אֲמִינָא לִיה לֹא סָבַר לָה מַר לְהָא דְאָמַר רַב חֲסֵדָא
מִחֲלוּקֵת שֶׁפְּרָשָׁה עַל גְּבִי כְּלִי אֲבָל פְּרָשָׁה עַל גְּבִי קַרְקַע
אָסוּר וְאָמַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לִי לֹא שְׁמִיעָה
לִי כְּלוּמַר לֹא סָבִירָא לִי:

רס"י רטיה שפירשה. שנפלה וצמדינה קא מיירי ולהכי נקט פירשה שהרי לא
נטלה מדעת: מחזירין. דמלתא דלא שכיחא הוא ולא גזור בה רבנן: רי"א. אם
נפלה אין מחזירין אבל אם הוחלקה דוחקה ומחליקה למטה: שהוא ממרח. מחליק
גומות שצבטיה ומירוח חייב משום ממחק: לא שנו. דתנא קמא שרי להחזירה:
אלא שפירשה ע"ג כלי. על הכר או על הכסת. אבל על גבי הקרקע כלכתחילה
דמי: אבי סדיא. נפלה לו על הכר שצמראשותיו כמו שמתרגם מראשותיו איסדוהי:
לא ס"ל מר להא דר"ח. דמוקים פלוגתייהו כשנפלה על הכלי ואפ"ה אסר רבי
יהודה ואמר שמואל הלכה כר"י: לא שמיע לי. הא דר"ח דאנא ס"ל דכי פליג
ר"י צנפלה ע"ג קרקע אבל צנפלה ע"ג כלי מודה דהוה כהוחלקה בעלמא:

זוהר במדבר דף קי"ח ע"א

אִישׁ עַל דְּגָלוֹ בְּאוֹתוֹת לְבַיִת אֲבוֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְגוֹמַר. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח (ישעיה מ"ו) שְׁמָחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ
בָּהּ כָּל אֶהְבִּיָּהּ וְגוֹמַר. כַּמָּה חֲבִיבָה אֹרִייתָא קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דְהָא בְּכָל אֶתְר דְּמִילֵי דְאֹרִייתָא אֲשֶׁתְּמַעוּ
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל חֲיִילֵין דִּילִיה כְּלָהוּ צִייתִין לְמַלְוִלִיה
וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתִּי לְדִיירָא עֲמִיה הָדָא הוּא דְכָתִיב
(שמות כ') בְּכָל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי וְגוֹמַר וְלֹא עוֹד
אֶלָּא דְשִׁנְאוּי נְפִלִין קָמִיה וְהָא אוּקְמוּהּ. תָּא חֲזִי פְּקוּדֵי

אורייתא עלאין אינון לעילא. אתי בר נש ועביד פקודא
חדא ההוא פקודא קיימא קמי קדשא בריך הוא
ומתעטרא קמיה ואמר פלנייא עבד לי ומן פלנייא אנא
בגין דאיהו אתער ליה לעילא. כגוונא דאיהו אתער ליה
לתתא הכי נמי אתער לעילא ועביד שלמא לעילא ותתא
כמה דאת אמר (ישעיה כ"ז) או יחזק במעוזי יעשה שלום לי
שלום יעשה לי. יעשה שלום לי לעילא שלום יעשה לי
לתתא. זכאה חולקיה דההוא בר נש דעביד פקודי
אורייתא. שמחו את ירושלם וגומר בגין דחדוה לא
אשתכח אלא בזמנא בישראל קיימי בארעא קדישא
דתמן אתחברת אתתא בבעלה וכדין הוא חדוותא דכלא
חדוותא דעילא ותתא. בזמנא דישראל לא אשתכחו
בארעא קדישא אסיר ליה לבר נש למחדי ולאחזאה חידו
דכתיב שמחו את ירושלם וגילו בה וגומר. וגילו בה
דייקא. רבי אבא חמא חד בר נש דהוה חדי בבי טרונייא
דבבל בטש ביה אמר שמחו את ירושלם כתיב. (אמר רבי אבא)
בזמנא דירושלם בחדוה בעי בר נש למחדי רבי אלעזר
לטעמיה דאמר שמחו את ירושלם היינו דכתיב (תהלים ק')
עבדו את יי בשמחה. כתוב אחד אומר עבדו את יי
בשמחה. וכתוב אחד אומר (שם ג') עבדו את יי ביראה וגילו
ברעדה. מה בין האי להאי. אלא כאן בזמנא דישראל
שראן בארעא קדישא כאן בזמנא דישראל שראן בארעא
אחרא. (דבר אחר) עבדו את יי ביראה דא כנסת ישראל
בזמנא דאיהי בגלותא ביני עממיא. אמר רבי יהודה והא
כתיב (ישעיה נ"ה) כי בשמחה תצאו ודא היא כנסת ישראל
כיון דאמר תצאו מן גלותא הוא. ואקרי שמחה. אמר ליה
ודאי הכי הוא דכל זמנא דאיהי בגלותא ושכיבת לעפרא
לא אקרי שמחה עד דקדשא בריך הוא ייתי לגבה ויוקם
לה מעפרא ויימא (שם נ"ב) התנערי מעפר וגומר. קומי אורי
וגומר. ויתחברון כחדא (ויוקם לה מעפרא) כדין חדוותא אקרי.
חדוותא דכלא וכדין בשמחה תצאו ודאי כדין כמה חיילין
יפקון לקבלה דמטרוניתא לחדוותא דהלולא דמלכא

כְּמָה דָּאֵת אָמַר הַהָרִים וְהַגְּבְעוֹת יִפְצְחוּ וְגוֹמְרֵי וּכְתִיב (שם)
כִּי הִלַּךְ לִפְנֵיכֶם יְיָ וּמֵאִסְפְּכֶם וְגוֹמְרֵי :

תרגום הזהר איש על דגלו בָּאוֹתוֹת וְגוֹ': רָצִי אֲלַעֲזֵר פָּתַח. (ישעיה ס"ו) שְׂמַחוּ
אֵת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ צֶה פֶל אֲהַבְיָה וְגוֹ'. פָּמָה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
צְרוּף הוּא, כִּי צָכַל מְקוֹם שְׂדֵדְרֵי תוֹרָה נִשְׁמָעִים, הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא וְכָל
לְבָאוֹתָיו פֶּלֶם מְקַשִּׁיבִים לְדַבְּרוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא צָח לְדוֹר עֲמוֹ. זֶה
שְׂאֵמֶר (שמות כ') צָכַל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַפִּיר אֵת שְׁמִי וְגוֹ'. וְלֹא עוֹד אֶלְלָא
שְׂשׁוֹנְחָיו נוֹפְלִים לִפְנָיו. וּבְכֹר הַעֲמִידוּהוּ. צָח וּרְאָה, מְלוֹת הַתּוֹרָה עֲלִיוֹנוֹת
הֵן לְמַעְלָה. צָח אֲדָם וְעָשָׂה מְלוֹה אַחַת, הַמְּלוֹה הַהִיא עוֹמֶדֶת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
צְרוּף הוּא וּמִתְעַטְטֶרֶת לִפְנָיו, וְאוֹמֶרֶת פְּלוֹנִי עָשָׂה אוֹתִי, וּמִן פְּלוֹנִי אֲנִי, מִשּׁוּם
שֶׁהוּא עוֹרֵר אוֹתָהּ לְמַעְלָה. כִּי פָמוֹ שֶׁהוּא עוֹרֵר אֵת הַמְּלוֹה לְמַטָּה כִּן הִיא
מִתְעוֹרֶרֶת לְמַעְלָה, וְעוֹשָׂה שְׁלוֹם לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה, דְּהֵינּוּ שְׂגוּרִים זְוִיג לְז"א
וּמְלוֹכוֹת, הַמְּכוֹנִים מַעְלָה וּמַטָּה, כְּמִשׁ"א, (ישעיה כ"ז) אוֹ יַחֲזֶק צְמַעוּזִי יַעֲשֶׂה
שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, הוּא לְמַעְלָה, צְז"א, שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה
לִי, הוּא לְמַטָּה, צְמַלְכוֹת. אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שָׁל אוֹתוֹ הָאֲדָם הָעוֹשָׂה מְלוֹת הַתּוֹרָה.
שְׂמַחוּ אֵת יְרוּשָׁלַיִם וְגוֹ': הוּא מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂמִחָה חֵינָה נְמַלְאֵת אֶלְלָא צְזָמֵן
שְׂיִשְׂרָאֵל נְמַלְאִים צְאֲרָץ הַקְּדוֹשָׁה, שְׁשָׁם מִתְחַצְּרֶת אֲשֶׁה צְבַעֲלָה, דְּהֵינּוּ ז"א
וּמְלוֹכוֹת, וְאִז הִיא שְׂמִיחַת הַכֹּל, שְׂמִיחָה שְׁל מַעְלָה וְשְׁל מַטָּה. וּבְזָמֵן שְׂיִשְׂרָאֵל
חֵינִם נְמַלְאִים צְאֲרָץ הַקְּדוֹשָׁה, אֲסוּר לְאֲדָם לְשִׂמּוּחַ וְלִהְרָאוֹת שְׂמִיחָה.
שְׂפִתוֹב, שְׂמַחוּ אֵת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ צֶה וְגוֹ'. וְגִילוּ צֶה, הוּא צְדִיּוֹק, דְּהֵינּוּ צְזָמֵן
שְׂיִשְׂרָאֵל נְמַלְאִים צֶה. רָצִי אֲבָח רָאָה אֲדָם אַחַד, שְׁהִיא שְׂמִיחַ צְצִי טְרוּנִי
שְׂצְצָבֵל, צְעַט צוֹ. אֲמַר, שְׂמַחוּ אֵת יְרוּשָׁלַיִם פְּתוּב, צְזָמֵן שְׂיִשְׂרָאֵל צְשְׂמִיחָה
רְרִיף הָאֲדָם לְשִׂמּוּחַ, וְלֹא צְזָמֵן הַגְּלוּת, רָצִי אֲלַעֲזֵר לְטַעֲמוֹ, שְׂאֵמֶר שְׂמַחוּ אֵת
יְרוּשָׁלַיִם, הֵינּוּ שְׂפִתוֹב, (תהלים ק') עֲבָדוּ אֵת ה' צְשְׂמִיחָה, דְּהֵינּוּ שְׂיִשְׂרָאֵל הִיא
הַשְּׂכִינָה, וְרִיכִים לְעֲבוֹד וְלְשִׂמּוּחַ אוֹתָהּ. פְּתוּב אַחַד אוֹמֵר, עֲבָדוּ אֵת ה'
צְשְׂמִיחָה. וְכַתוּב אַחַד אוֹמֵר (תהלים ב') עֲבָדוּ אֵת ה' צְיִרְאָה וְגִילוּ צְרַעְדָּה. מֵה
צִין זֶה לְזֶה. וּמִשִּׁיב, פֶּאֵן צְזָמֵן שְׂיִשְׂרָאֵל שׁוֹרִים צְאֲרָץ הַקְּדוֹשָׁה, שְׂאִז עוֹבְדִים
לִפְנֵי ה' צְשְׂמִיחָה. וְכֵאֵן צְזָמֵן שְׂיִשְׂרָאֵל שׁוֹרִים צְאֲרָץ אַחֲרָת, אִז רְרִיכִים לְעֲבוֹד
צְיִרְאָה וְלְשִׂמּוּחַ צְרַעְדָּה. עֲבָדוּ אֵת ה' צְיִרְאָה, זוֹ פְּנִסֵת יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ
הַמְּלוֹכוֹת, צְזָמֵן שֶׁהִיא צְגְלוּת צִין הַעֲמִים. אֲמַר רָצִי יְהוּדָה, וְהִרִי פְּתוּב (ישעיה
נ"ה) כִּי צְשְׂמִיחָה תִלְאֹו, שְׂאִז הִיא כְּכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְכִיוֹן שְׂאֵמֶר תִּלְאֹו, הִרִי מִן

הגלות היא, ונקראת שמחה, הרי שגם בגלות היא נקראת שמחה. אמר לו, ודאי כך הוא, שכל זמן שהיא בגלות ושוכבת לעפר, אינה נקראת שמחה, עד שהקדוש ברוך הוא יבא אליה ויקים אותה מן העפר ויאמר, (ישעיה נ"ג) התנערי מעפר וגו', (ישעיה ס') קומי אורי וגו', ויתחזרו יחד אז היא נקראת שמחה, שהיא שמחת הכל, ואז בשמחה תלכו ודאי. אז כמה לזכות ילכו לקבל את המלכה לשמחה של סעדת המלך, כש"א (ישעיה נ"ה), הקרים והגזעות ילכו וגו'. וכתוב (ישעיה נ"ב), כי הלה לפניכם ה' ומאספכם וגו'.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ו'

א. אסור לו לאדם שיטעום כלום או שיעשה מלאכה מאחר שיעלה עמוד השחר עד שיתפלל תפלת שחרית. וכן לא ישכים לפתח חבירו לשאול בשלומו קודם שיתפלל תפלת שחרית ולא יצא בדרך קודם שיתפלל. אבל טועם ועושה מלאכה קודם שיתפלל מוסף וקודם מנחה. אבל אינו סועד סמוך למנחה: **ב.** כיון שהגיע זמן מנחה גדולה לא יכנס למרחץ אפלו להזיע עד שיתפלל שמה יתעלה ויבטל מן התפלה. ולא לאכול אפלו אכילת עראי שמה ימשך באכילה. ולא לדון אפלו בגמר דין שמה יסתר הדין וימשך ויבטל מן התפלה. ולא ישב לפני הספר לספר אפלו תספורת הדיוט עד שיתפלל שמה ישבר הזוג. ולא יכנס לבורסקי סמוך למנחה עד שיתפלל שמה יראה הפסד במלאכתו ויתעסק בה ויתעכב מן התפלה. ואם התחיל באחת מאלו לא יפסיק אלא גומר ואחר כך מתפלל תפלת מנחה: **ג.** מאימתי התחלת התספורת משיניח מעפורת של ספרין על ברךיו. ומאימתי התחלת מרחץ משיפשוט הבגד הסמוך לבשרו. ומאימתי התחלת הבורסקי

מְשִׁיקְשׁוֹר בְּגָד בֵּין כְּתָפָיו כְּמוֹ שֶׁהָאוֹמָנִין עוֹשִׂין. וּמֵאִמְתִּי
הִתְחַלַּת הַדִּין מְשִׁיתֶעֱטֹפוֹ הַדִּינִין וַיֵּשְׁבוּ וְאִם הָיוּ יוֹשְׁבִים
מְשִׁיתֶחֱלוּ בְעֵלֵי דִינִין לְטַעוֹן:

מוסר

מס' חסידים סי' נ"ד

אִיזוֹ הִיא רְצִיחָה שְׂאִינָה נִכְרַת לְעֵינַיִם וְהַעוֹנֵשׁ גָּדוֹל מְאֹד
וְהַעֲבִירָה קֶלֶה וְחַמוּרָה הִיא לְמַעַלָּה הִיא הַבוֹשָׁה. הַמְבִיִּישׁ
פְּנֵי חֲבִירוֹ בְּרַבִּים אוֹ מְצַעְרוֹ בְּפָנָיו מִי שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ וּמְצַטְעֵר
שְׂאִילוֹ הִיא הוֹרְגוֹ הִיא מְקַבֵּל מִיָּתָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה
מִתְבַּיֵּשׁ אַחַר כֵּן. מִי שֶׁבִיֵּשׁ אֶת חֲבִירוֹ וּמְצַטְעֵר וּמִתְחַרֵּט
וְרוֹצֵה הוּא לְקַבֵּל אֶת הַדִּין וּבֹא לְפָנָיו יִרְאֵי הִי לְמַצוֹא לוֹ
פְּתַח לְתִשׁוּבָה יֹאמֵר לוֹ דַּע כִּי רְעַתְדָּ רַבָּה כִּי שֶׁפִּכְתָּ אֶת דָּמוֹ
שֶׁל חֲבִירְךָ שָׁכַן מְצִינּוֹ בְּאַבְיָה בֶן רַחֲבֵעַם שֶׁהוֹכִיחַ לִירְבֵּעַם
בְּדַבָּרִים לְבִיִּישׁוֹ וְנִיגַף לָמוֹת. אֵף עַל פִּי שֶׁבִיֵּשׁוּ שֶׁהִיא עוֹבֵד
עֲבוּדָה זָרָה לָכֵן לֵךְ בְּנֵי לְפִיִּים אֶת חֲבִירְךָ עַד שִׁיתְפִּיִּים
וְיִמְחֹל לְךָ וְהִזְהַר מְאֹד לְנַפְשְׁךָ שֶׁלֹּא תִבְיֵשׁ וְשֶׁלֹּא תִלְבִּין
פְּנֵי אָדָם:

במדבר יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

לְבַנְיָמוֹ אָבִידוֹ בֶּן גְּדֵעֲנִי : לְבַנְיָמוֹ אָבִידוֹ בֶּר
גְּדֵעֲנִי : (יב) לְדוֹן אַחִיעֶזֶר בֶּן עַמְיִשְׁדִּי : לְדוֹן אַחִיעֶזֶר
בֶּר עַמְיִשְׁדִּי : (יג) לְאִשֶּׁר פִּגְעִיאל בֶּן עֶכְרוֹן : לְאִשֶּׁר
פִּגְעִיאל בֶּר עֶכְרוֹן : (יד) לְגָד אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל : לְגָד
אֶלְיָסָף בֶּר דְּעוּאֵל : (טו) לְנַפְתָּלִי אַחִירֵעַ בֶּן עֵינָן :
אַחִירֵעַ בֶּר עֵינָן :

נְבִיאִים - הוֹשֵׁעַ - פֶּרֶק ב

לָכֵן אָשׁוּב וְלִקְחֹתִי דָגְנִי בְּעֵתוֹ (יא)
וְתִירוֹשֵׁי בְּמוֹעֶדוֹ וְהִצַּלְתִּי צִמְרֵי וּפְשֵׁתֵי
לְכִסּוֹת אֶת עֲרוֹתֶיהָ : בְּכֵן יִתּוֹב מִימְרֵי לְמִיטַל עֲבוּרָא
בְּעֵדוֹן אֲדָרִיָּה וְחִמְרָא בְּעֵדוֹן מְעַצְרֵתִּיהָ וְאַצִּיל כְּסוֹת מִיָּלָא וּבּוּץ
דִּיהֲבִית לָהּ לְכִסָּאָה יֵת קְלָנָה :

רש"י בעתו . בעת גמר ביטול הפירות : והאלתי . ממנה : צמרי ופשתי . אשר היה לכסות את ערותה ,
כל הללה שבמקרא לשון תרומה והפרשה הוא ומוכיח עליו ויכל אלהים את מקנה אביכם (בראשית לא) כי כל
העושר אשר הציל (ס) :

וְעֵתָה אֶגְלָה אֶת נְבִלְתָהּ לְעֵינָי (יב)
מֵאֲהַבִּיהָ וְאִישׁ לֹא יִצִּילָנָה מִיָּדִי : וּכְעַן אֶגְלִי
יֵת קְלָנָה לְעֵינָי עַמְמִיָּא רַחֲמָהָא וְאַנְשׁ לֹא יִשְׁיִזְבְּנָה מִן יָדִי :

רש"י ואיש לא יצילנה מידי . אף זכות אבותם תמה :

(יג) וְהִשְׁבַּתִּי כָּל מְשׁוֹשָׁה חֲגָה חֲדָשָׁה
וְשִׁבְתָּהּ וְכָל מוֹעֵדָה : וְאַבְטַל כָּל חֲדוֹתֶיהָ חֲגָהּ
יִרְחָהּ וְשִׁבְתָּהּ וְכָל מוֹעֵדָהּ : (יד) וְהִשְׁמַתִּי גִפְנָה
וְתֵאֲנַתָּה אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה הֵמָּה לִּי
אֲשֶׁר נָתַנּוּ לִּי מֵאֲהָבָי וְשִׁמְתִים לִיעֵר
וְאַכְלַתֶם חֵיַת הַשָּׂדֶה : וְאַצִּדֵי פִירֵי גוֹפְנָה וְתִינָה
דְּהוֹת אָמְרָה יִקַּר אֵינּוֹן לִי דִיִּהְבוּ לִי עֲמֻמָּא רְחִימִי וְאַשְׁוִינּוֹן
לְחֹרְשָׁא וְתִיכְלִינּוֹן חֵיַת בְּרָא :

רש"י והשמתי . לשון שממה : אחנה . כמו אחנן : ושמתי ליער . שהחיות מהלכות עם ואוכלות הפירות :

(טו) וּפְקַדְתִּי עָלֶיךָ אֶת יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָה וְחִלִּיתָה וְתִלְדִּי
אַחֲרֵי מֵאֲהָבֶיךָ וְאֵתִי שְׂכַחַה נְאֻם יְהוָה :
(ס) וְאַסְעִיר עָלֶיךָ יַת יוֹמֵי דְהוֹת פְּלַחַא לְטַעוֹתָא דְמִסְקָא לְהוֹן
בוֹסְמִין הוֹת דְּמִיָּא לְאַתְתָּא דְשִׁבְקַת יַת בְּעֵלָה וְאַתְקִינַת בְּקַדְשָׁהּ
וּבְחִלִּיטַת מְרַגְלִיתָהּ וְיִטְעַת בְּתַר רְחֻמָּהּ כֹּן כְּנִשְׁת יִשְׂרָאֵל רְחִימַת
לְמַפְלַח לְטַעוֹתָא וּפּוּלְחָנֵי שְׂבִקַת אָמַר יְיָ :

רש"י ופקדתי עליה . שכר פורענות : ימי הבעלים אשר תקטיר . תמיד להם ול' הווה הוא : ותעד נזמה וחליתה . ל' עדי כזונה המתקשטת לקראת נואפים : וחליתה . כל' ערבי הוא קישוט :

כתובים - משלי - פרק ל

(יח) שְׁלֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי (וארבע)

וְאַרְבַּעַה לֹא יִדְעוּתִים : תְּלַת אֵינּוּן דְּגִנְיָזוֹן מִנִּי וְאַרְבַּע
דְּלֹא יִדְעִית אֵינּוּן :

רש"י נפלאו ממני . נכסו משחלפו מעיני ואיני יודע להיכן הלכו שממהרין להסתר מן העין :

דְּרַךְ הַנְּשֹׂר בְּשָׁמַיִם דְּרַךְ נְחֹשׁ עָלַי צוּר (יט)
דְּרַךְ אֲנִיָּה בְּלֵב יָם וְדְרַךְ גִּבֹּר בְּעֵלְמָה :
אַרְחָא דְּנִשְׂרָא בְּשָׁמַיָא וְאַרְחִיָּה דְּחִוְיָא עַל שׁוּעָא וְאַרְחָא דְּאֶלְפָּא
בְּלִבְיָה דְּיָמָא וְאַרְחָא דְּגִבְרָא בְּעוֹלְמָתָא :

רש"י לרך הנשר . זו צבל , הנשר הגדול ארץ האזר : נחש . זו מדי : לך אניה צלב ים . זו יון שהיא
קלה בגזירותיה : לך גבר בעלמה . זו פרס שאמרה לעולם אהיה גברת .

כֵּן דְּרַךְ אִשָּׁה מְנַאֲפַת אֲכָלָה וּמְחַתָּה (כ)
פִּיָּה וְאַמְרָה לֹא פְעַלְתִּי אֲוֹן : הֵיכְנָא אַרְחָא
דְּאַתְתָּא גִּירְתָּא אֲכָלָא וּמְכַפְרָה פּוּמָה וְאַמְרָה לֹא עֲבַדִּית מִדְעַם
דְּעָתָא :

רש"י ומחתה . כופה פיה למטה כדכתיב כאשר ימחה הכלחת מחה והפך על פניה , אכלה , לשון נקיה
דבר הכתוב : כן לך חשה מנאפת . זו הרעה גרמה להם לכנסת ישראל שנאפה בעבודת גלולים וכדי הוא
הפורעניות לבוא לה : ואמרה לא פעלתי און . כלאמר הנני נשפט אותך על אומרך לא חטאתי . ע"כ
לשון רש"י שבמק"ג :

תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְתַחַת אַרְבַּע (כא)
לֹא תוּכַל שְׂאֵת : תַּחּוֹת תְּלַת רּוּגְזָא אַרְעָא וְתַחּוֹת אַרְבַּע
לֹא יְכָלָא לְמַסְבְּרָא :

רש"י רגזה ארץ . א"י :

תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבַל כִּי יִשְׁבַּע (כב)
לֶחֶם : תַּחּוֹת עֶבֶדָא פִּד נְמִלוּךְ וְטַפְשָׂא דְּיִשְׁבַּע לְחֶמָא :

רש"י תחת עבד . זה נזכר שיהיה עבד למרוך כללון וכותב אגרותיו כדגריסין בחולין : ונבל כי יצבע לחם . זה אחשוורוש שעשה משתה מאה ושמונים יום :

משנה גיטין פרק א

א. המביא גט ממדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. רבן גמליאל אומר, אף המביא מן הרקס ומן החגר. רבי אליעזר אומר, אפלו מכפר לודים ללוד. וחכמים אומרים, אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך. והמביא ממדינה למדינה במדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אפלו מהגמוניא להגמוניא:

ברטורה (6) המביא גט ממדינת הים. כל חו"מ לארץ קרי מדינת הים: כריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אית דאמרי טעמא, לפי שאין בני מדינת הים בני תורה, ואין יודעין שצריך לכתוב הגט לשם האשה. הלכך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם, וממילא שיילינן ליה אם נכתב לשמה, והוא אומר אין. ואית דאמרי טעמא, לפי שאין שירות מצויות משם לכאן, שאם יבא הבעל ויערער לומר לא כתבתיו שיהיו עדים מצוין להכיר חתימת העדים. והאמינוהו רבנן לשליח כבתרי, ושזב לא יועיל ערעור הבעל: מן הרקס ומן החגר. בין קדש ובין ברד, מתרגמינן בין רקס ובין חגרא: אפילו מכפר לודים. שהיא מחו"מ לארץ: ללוד. שהיא סמוכה לה והיא מארץ ישראל: מהגמוניא להגמוניא. שני הגמונים בעיר אחת ומקפידים זה על זה:

ב. רבי יהודה אומר, מרקס למזרח ורקס פמזרח, מאשקלון לדרום ואשקלון פדרום, מעכו לצפון ועכו פצפון. רבי מאיר אומר, עכו פארץ ישראל לגטין:

זרטורה (ג) מרקם למזרח. מרקם עד סוף העולם למזרחו קרוי חו"ל, ורקם עלמה נדונה כמזרח העולם ולא כארץ ישראל:

ג. המביא גט בארץ ישראל, אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. אם יש עליו עוררים, יתקיים בחותמיו. המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אם יש עליו עדים, יתקיים בחותמיו:

זרטורה (ג) ואם יש עליו עוררים. שהבעל מערער שהוא מזויף: יתקיים בחותמיו. אם יעידו העדים על חתימת ידיהם, או עדים אחרים יכירו חתימתם, כשר. ובזמן הזה, המביא גט בין בא"י בין בחו"ל צריך ליתנו לה בפני שנים וצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם חתימת העדים ניכרת במקום נתינת הגט ונתקיים הגט בחותמיו, אין צריך לומר בפ"נ ובפ"נ: ואינו יכול לומר. כגון שנתנו לה כשהוא פקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש:

ד. אחד גטי נשים ואחד שחרורי עבדים, שוו למוליד ולמביא. וזו אחד מן הדרךים ששוו גטי נשים לשחרורי עבדים:

זרטורה (ה) שוין למוליד ולמביא. לומר בפ"נ ובפ"נ:

ה. כל גט שיש עליו עד כותי, פסול, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים. מעשה שהביאו לפני רבן גמליאל לכפר עותנאי גט אשה והיו עדין עדי כותים, והכשיר. כל השטרות העולים בערכאות של גוים, אף על פי שחותמיהם גוים, כשרים, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים. רבי שמעון אומר, אף אלו כשרין, לא הזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט:

זרטורה (ה) חוץ מגיטי נשים. שאם יש עליו עד כותי אחד, כשר. אבל שניהם כותים, פוסל ת"ק אפילו בגיטי נשים. ורבן (שמעון בן) גמליאל עשה מעשה והכשיר אפילו כשניהם כותים. והאידנא דגזרו על הכותים שיהיו כגוים לכל דבריהם, לא

שנא שאר שטרות ול"ש גיטי נשים אפילו עד אחד כותי פסול: בערכאות של גוים. שהעידו העדים עדותם לפני השופט במקום מושב משפטיהם. והוא שידענו באותו שופט ובאותם עדים ללא מקבלי שוחלא. ודוקא בשטרי הלואות ושטרי מקח וממכר שהעדים ראו בנתינת הממון. אבל שטרי הולאות וגיטי נשים, וכל דבר שהוא מעשה ב"ד בערכאות שלהם, הכל פסול: ר"ש אומר כשרים. לא הוזכרו בבית המדרש להפסול: אלא בזמן שנעשו בהדיוט. ע"י גוים הדיוטות שאינם דיינים. ואין הלכה כר"ש:

ו. האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, אם רצה לחזור בשניהו, יחזור, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים, לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו. שאם ירצה שלא לזון את עבדו, רשאי. ושלא לזון את אשתו, אינו רשאי. אמר להם, והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו. אמרו לו, מפני שהוא קנינו. האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת, לא יתנו לאחר מיתה. תנו מנה לאיש פלוני ומת, יתנו לאחר מיתה:

ברטנורה (1) ראה לחזור בשניהו. קודם שיגיע ליד האשה והעבד: יחזור. ואין השליח יכול לזכות בהם לרכון, דחוב הוא להן, שמאבדין מזונותיהן: וחכמים אומרים בגיטי נשים. יכול לחזור: אבל לא בשחרורי עבדים. והלכה כחכמים: שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי. הלכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזוני. אבל שלא לזון את אשתו אינו רשאי, הלכך כי מגרש לה מפסיד לה מזוני: מפני שהוא קנינו. כלומר הא דהוא אכיל בתרומה כשהוא עבד כהן אינו אלא מפני שהוא קנינו של כהן, מידי דהוה אבהמתו של כהן שאוכלת בכרשיני תרומה, ולאו משום מעליותא היא, הלכך כי משחרר ליה אע"פ שמפסידו מלאכול בתרומה אין זו חובה לעבד: לא יתנו לאחר מיתה. דגיטא לא הוי עד דמטי לידה וכי מטי לידה הא מית ואין גט לאחר מיתה. ושטר שחרור נמי כי מטא לידה הא מית ופקע רשותיה מיניה: יתנו לאחר מיתה. ואע"ג דלא אמר מנה זה, דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו:

גמרא גיטין דף ו' ע"ב

אמר רב חסדא לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת. אמר רבה בר בר חנה הא דאמרי רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר צריך למימרנו בניחותא כי היכי דליקבלו מיניה. אמר רב אשי אנא לא שמיעא לי הא דרבה בר בר חנה וקיימתיה מסברא. אמר רבי אבהו לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול ומנו רבי חנניא בן גמליאל האכילוהו סלקא דעתך השתא בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידם צדיקים עצמן לא כל שכן אלא בקשו להאכילו דבר גדול ומאי ניהו אבר מן החי. שלח ליה מר עוקבא לרבי אלעזר בני אדם העומדים עלי ובידי למסרם למלכות מהו שרטט וכתב ליה (תהלים לט) אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי אף על פי שרשע כנגדי אשמרה לפי מחסום שלח ליה קא מצערי לי טובא ולא מציןא דאיקום בהו שלח ליה (שם לו) דום להי והתחולל לו דום לו להי והוא יפילם לך חללים חללים השכם והערב עליהם לבית המדרש והם כלים מאליהם הדבר יצא מפי רבי אלעזר ונתנוהו לגניבא בקולר :

כ"י גילוי עריות. כשמגיע עת טבילתה צעת כינה היא יראה לומר לא טבלתי ומשמשתו נדה: שפיכות דמים. כי הא מעשה דפלגש בגבעה או פעמים שבזרחת מפניו בזאת הפתחים או בגשר: וחילול שבתות. פעמים שמדלקת נר או מבשלת משתכחה מפני אימתו והוא אינו יודע: עשרתם. פירות שנאכל למחר: ערבתם.

עירוזי חכרות: זהמתן של לדיקים. זהכל שוחטין (חולין 77 א'): אבר מן החי. שאבד מהם אבר מן השחווטה ומפני אימתו חתכו עבדיו אבר מן החי והביאו תחתיו שלא יבין: העומדי' עליו. לחרף ולגדף: ובידי למסרן. כח בידי להלסין עליהם: לנגדי. מריבני ומקניטני: גניבא. היה חולק עליו: בקולר. שלשלת של ברזל שנותנים שם המוכתבין למלכות להריגה:

זוהר במדבר דף קי"ט ע"א

אמר רבי אלעזר כתיב (תהלים ל"א) בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי יי אל אמת. האי קרא אית לאסתכלא ביה חמיתון מאן דאפקיד בידא דמלכא מידי. אלא ודאי זכאה הוא בר נש דאזיל באורחוי דמלכא קדישא ולא חטי קמיה. תא חזי כיון דעאן ליליא אילנא דמותא שליט בעלמא ואילנא דחיי אסתלק לעילא לעילא. וכיון דאילנא דמותא שליט בעלמא בלחודוי כל בני עלמא טעמין טעמא דמותא. מאי טעמא בגין דההוא אילנא גרים ובר נש בעי לאקדמא ולמפקד בידיה נפשיה בפקדונא כפקדונא דבר נש דיהיב פקדונא לאחרא דאף על גב דאיהו אתחייב לגביה יתיר מההוא פקדונא לאו כדאי לאתאחדא ביה הואיל ובפקדונא אתמסר לגביה ואי יסרב ביה ודאי נבדוק אבתריה דלאו מזרעא קדישא הוא ולא מביני מהימנותא. כך ההוא אילנא בני נשא אקדימו ויהבין ליה פקדונא לנפשיהו וכל נשמתין דבני עלמא נטיל. וכולהו טעמין טעמא דמותא בגין דהאי אילנא דמותא הוא ובגין דכל אינון נפשתיא אף על גב דכולהו אתחייבו לגביה ולא כדאי הוא לאתבא פקדונא לגביה דבר נש אלא כיון דכולהו אתמסרו ליה בפקדונא אתיב כל פקדונין למאריהון. תא חזי לאו כדאי הוא האי אילנא דמותא לאתבא פקדונא לגביה דבר נש אלא בשעתא דאילנא דחיי אתער בעלמא. ואימתי אתער ההוא אילנא דחיי. בשעתא דסליק צפרא.

וְכִדְּיֵן כִּי־יִוֹן דְּהָאֵי אֲתַעַר בְּעֵלְמָא כָּל בְּנֵי עֵלְמָא חַיִּין וְשָׁבִיק
 וְאַהֲדַר הֵהוּא אֵילָנָא דְּמוֹתָא כָּל פְּקֻדוֹנֵין דְּאֲתַפְקִדוּ לְגַבִּיהַ
 וְאַזִּיל לֵיהּ. מַאי טַעְמָא חַיִּין בְּגִין דְּהֵהוּא אֵילָנָא דְּחַיִּי
 גָּרִים. וְאֵי תִימָא הָא בְּנֵי נְשָׂא סְגִיָּאִין אֵינוּן דְּמִתְעַרְיִן
 בְּלִילְיָא בְּעוּד דְּאֵילָנָא דְּמוֹתָא שְׁלִיט אָלָא וְדָאֵי הֵהוּא
 אֵילָנָא דְּחַיִּי קָא עָבִיד. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּכִתִּיב (שם) לְרֵאוּת
 הֵישׁ מִשְׁכִּיל דּוֹרֵשׁ אֶת אֱלֹהִים וְלֹא יִהְיֶה פֶתַח־וֹן פֶּה לְבַר נֶשׁ
 דְּיִימָא אֱלֵמָלָא שְׁלִיטָנָא בְּנַפְשָׁאֵי בְּלִילְיָא אֲשֶׁתִּדְלָנָא
 בְּאוּרֵייתָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָאֵי בִישְׂרָאֵל וְדָאֵי וְהָכִי הוּא.
 אָבַל בְּאוּמוֹת הָעוֹלָם דְּחַמִּינָא כְּהָאֵי גוֹוֹנָא מַאי טַעְמָא
 אָמַר לֵיהּ וְדָאֵי שְׁפִיר הוּא דְּקָא אֲמַרְתָּ. פֶּתַח וְאָמַר (במדבר
 כ"ג) מָה אֶקוּב לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֶזְעוּס לֹא זַעַם יִי. תָּא חַזִּי
 כְּגוֹוֹנָא דְּאֵית לְעִילָא אֵית לְתַתָּא לְעִילָא אֵית יְמִינָא וְאֵית
 שְׂמָאלָא לְתַתָּא יִשְׂרָאֵל וְעַמּוּן. יִשְׂרָאֵל אֲתַאֲחִדוּן לְיְמִינָא
 בְּקִדּוּשָׁה דְּמִלְכָּא קִדִּישָׁא. עַמּוּן עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה
 לְשְׂמָאלָא לְסִטְרָא דְּרוּחַ מְסֻאָבָא וְכוּלְהוּ לְתַתָּא מְכוּלְהוּ
 דְּרִגִּין דְּשְׂמָאלָא וְכוּלְהוּ דְּרִגִּין אֲחִידוּן דָּא בְּדָא עַד דְּתַלְיִין
 מִן רִישָׁא וְכְגוֹוֹנָא דְּרִישָׁא נְטִיל בְּהֵהוּא גוֹוֹנָא נְטִיל זְנָבָא
 דְּאֵיהוּ תַתָּאָה מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאֲחִיד בֵּיהּ וּבְגִין כְּדָּ עַמּוּן
 עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה בְּהֵהוּא סִטְר מְסֻאָבָא דִּילְהוּן הָכִי
 אֲתַדְּבֵרוּ:

תרגום הזהר אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פְּתוּבָא, (תהלים ל"א) צִיְדָה חֲפָקִיד רוּחֵי פְדִיתָהּ
 אֲוִתִּי ה' יָלַח אֲמַת. מְהֵרָא זֶה, יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל צוּ, הִרְאִיתֶם מִי שֶׁיִּפְקִיד מִשְׁהוּ
 צִיְדֵי הַמְּלָכָה, שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא. וּמִשָּׂיב, אֶלְכָּא וּדְאֵי חֲשָׁרֵי הוּא הָאֲדָם
 הַהוּלָה צְדָרְכֵי שֶׁל הַמְּלָכָה הַקְּדוּשָׁה, וְאֵינוּ חוּטָא לְפָנָיו. צֹא וּרְאֵה, כִּי־יִוֹן שְׁנַכְנַס
 הַלְיָלָה, אֵילָן הַמָּוֶת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, וְעַז הַחַיִּים מְסַתַּלֵּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה.
 וְכִי־יִוֹן שְׁאֵילָן הַמָּוֶת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם לְצַדוֹ, כָּל צְנִי הָעוֹלָם טוֹעֵמִים טַעַם הַמָּוֶת,
 כִּי הַשִּׁינָה הֵיא אֶחָד מִשָּׂשִׁים צְמִיתָהּ. מַהוּ הַטַּעַם, הוּא מִשּׁוּם שֶׁהָאֵילָן הַזֶּה
 גּוֹרֵם. שֶׁהֵיא מְלַכּוֹת הַשּׁוֹלֵטֶת לְצַדָּה צְלִי ז"א הַגּוֹרְמַת אֶת זֶה, כִּי הַמְּלַכּוֹת
 נִקְרָאת לֵילָה, וְהָאֲדָם כְּרִיף לְהַקְדִּים עַלְמּוּ וּלְהַפְקִיד צִיְדוֹ הַנֶּפֶשׁ שְׁלוֹ,
 צְפֻקְדוֹן. כְּפֻקְדוֹן שֶׁל אֲדָם הַנּוֹתֵן פְּקֻדוֹן לְאַחַר, דְּהֵינוּ מְשַׁכּוֹן, שְׂאֵף עַל פִּי
 שֶׁהוּא מְחִיב לוֹ יוֹתֵר מִמְּחִירוֹ שֶׁל הַפְּקֻדוֹן הַהוּא, אֵינוּ חָשׁוּב לוֹ לְהֵאָחֵז צְרִיב

עמו, כיון שפסוק לו פקדון. ואם ממאן לתת לו פקדון, ודאי נבדק לחזרו, כי אינו מזרע קדוש ואינו מצניי אמונה. כך הוא האילן הזה, שהוא מלכות, שצניי האדם מקדימים ונותנים לו נפשם בפקדון, וכל נשמות של צניי העולם לוחת. וכך טועמים טעם מיתה. משום שאילן זה הוא של מות. בשעה שהמלכות היא צפרוד מז"א שהוא עץ החיים, הוא אילן המות. ומשום שכל אלו הנפשות, אף על פי שכלן מתחייבות אליו, ואין ראוי להשיב הפקדון אל האדם, עם כל זה, כיון שכלן נמסרו לו בפקדון, הוא משיב כל הפקדונות לבעליהם. צא וראה, אילן המות הזה אינו ראוי להשיב הפקדון לאדם בצקה, אלא בשעה שעץ החיים מתעורר בעולם. ומתי מתעורר עץ החיים הוא, בשעה שצא הצקה. ואז, כיון שעץ החיים הזה מתעורר בעולם, יוראים כל צניי העולם חיים ואותו אילן המות עוזב ומחזיר כל הפקדונות שנפקדו אליו, והולך לו. מה הטעם שהם חיים. משום שאותו עץ החיים גורם, שהוא ז"א השולט ביום. ואם תאמר, הרי צניי אדם רבים הם שמקיימים משנתם בצילה, והחזרו להם החיים, בעוד שאילן המות שולט. ומשיב, אלא ודאי אותו עץ החיים עושה זאת. מהו הטעם, משום שפיתוח, (תהלים י"ד) לראות היש משפיל דורש את אלקים. ולא יהיה לאדם פתחון פה, שיאמר, אם הייתי שולט בנפשי בצילה, הייתי קם ועוסק בתורה. אומר רבי יהודה, זהו ודאי נכון שישראל, וכך הוא. אצל באומות העולם, שאנו רואים גם כן כמו זה, שמקיימים משנתם בצילה, מהו הטעם. אומר לו, ודאי יפה הוא מה שאמרתי. פתח ואמר מהו, (במדבר נ"ג) מה אקוב לא קצה יל ומה אקזעם לא זעם ה'. צא וראה, כמו שיש למעלה כן יש למטה. למעלה צמלכות, יש ימין ויש שמאל, אף למטה, יש ישראל ועמים. ישראל נאחזים בימין, בקדשת המלך הקדוש, העמים עפוי"ם נאחזים בצמאל, והינו רק בצד רוח הטומאה, שהוא למטה מפל המדרגות דשמאל. וכל המדרגות אחוזות זו בזו, מלמטה, עד שתליות צראש, דהינו בצד שמאל שלמעלה צמלכות, ובאותו אופן שהראש מתנהג למעלה, כמו כן מתנהג גם כן הנזב, שהוא המדרגה האחרונה למטה, שהוא רוח הטומאה. מהו הטעם. הוא משום שאחוז זו, כי הם אחוזים זה בזה מלמטה עד למעלה כמו שלשלת. ומשום זה, העמים עפוי"ם, באותו אופן מכל הטומאה שלפניהם, כך הם מונהגים.

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ו'

א. אף על פי שתפלת ערבית רשות לא יבא אדם ממלאכתו ויאמר אוכל מעט ואישן קמעא ואחר כך אתפיל שמה תאנוס אותו שינה ונמצא ישן כל הלילה אלא מתפיל ערבית ואחר כך אוכל ושותה או ישן. ומוותר להסתפר וליכנס למרחץ סמוך לשחרית מפני שלא גזרו אלא סמוך למנחה שהוא דבר המצוי שרוב העם נכנסין שם ביום אבל בשחר דבר שאינו מצוי לא גזרו בו: **ב.** מי שהיה עוסק בתלמוד תורה והגיע זמן התפלה פוסק ומתפיל ואם היתה תורתו אומנותו ואינו עושה מלאכה כלל והיה עוסק בתורה בשעת תפלתו אינו פוסק שמצות תלמוד תורה גדולה ממצות תפלה. וכל העוסק בצרכי רבים כעוסק בדברי תורה:

מוסר

מסי חסידים סי' נ"ד

דרך של בעלי תשובה להיות מאד מאד שפלי רוח וענוים סבלנים עלבונם ולא עולבים שומעים חרפתם ואינם משגיבים שמחים ביסורים של עלובתם ואם חרפו אותם הסכלים לאמר זכור מעשיך הראשונים אומר להם ידעתי כי חטאתי הרבה וכמה דברים עשיתי שלא כהוגן והצור ימחול לי. וסבול את המביישים מדה כנגד מדה ובזה

יִתְכַפֵּר עֲוֹנֶךָ וְאַם נִוְדַע לְרַבִּים עֲוֹנוֹ מִנִּיאֹף עַל יִמְנַע עֲצָמוֹ
מִלְּמֹד הַלְכוֹת הַמְדַבְּרוֹת מִנִּיאֹף מִפְּנֵי הַבוֹשָׁה כִּי טוֹב לוֹ
לְאָדָם שִׁיתְכַפֵּר בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי הַבוֹשָׁה שׁוֹפֶכֶת אֶת הַדָּם
וּמְסִירָה אֶת הָעוֹן וְכֵן מְצִינֵנו שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם
לְבָרְכָה רוֹצֵחַ שְׂבֵא לְעִיר וְהָיוּ מְכַבְּדִין אוֹתוֹ צָרִיד לֹאמֹר
רוֹצֵחַ אֲנִי שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים יט) וְזֶה דְּבַר הַרוֹצֵחַ פִּירוּשׁ דְּבוּר
שְׂיִדְבֵר בְּפִיו וְיִוְדָה:

במדבר יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(ט) אֱלֹהִים (קריאי) קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת
אֲבוֹתֵם רֵאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם: אֵלִין
מְעַרְעֵי כְנַשְׁתָּא רַבְרַבִּי שְׁבִטֵי אֲבֹהֵתְהוֹן רֵשֵׁי אֲלֵפֵי דְיִשְׂרָאֵל אֲנוּן:

רש״י חלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה:

(יז) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת: וַדַּבֵּר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יְת גְּבֵרִיא
הָאֵלִין דִּי אֲתַפְּרְשׁוּ בְּשֵׁמָהוֹן:

רש״י חת האנשים האלה. חת שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן בשמות:

(יח) וְאֵת כָּל הָעֵדָה הַקְּהִילוּ בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ
הַשְּׁנִי וַיִּתְּיָלְדוּ עַל מִשְׁפַּחְתֵּם לְבַיִת
אֲבוֹתֵם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה

וּמַעֲלָה לְגַלְגַּלְתֶּם : וְיֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא אַכְנָשׁוּ בְּחַד לְיִרְחָא
תְּנִינָא וְאַתִּיחְסוּ עַל זְרַעֲיִתְהוֹן לְבֵית אֲבֵהֲתֵהוֹן בְּמַנְיֹן שְׁמָהוֹן מִבְּר
עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא לְגַלְגַּלְתֵּהוֹן :

רס"ז ויתילדו על משפחתם. הביאו ספרי יחוסיהם ועדי חזקת (ליחס) [לידת] כל אחד ואחד, להתיחס על השבט:

(יט) כַּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה וַיִּפְקֹדֵם
בְּמִדְבַּר סִינַי : (ס) כָּמָא דִּי פִקֵּד יְיָ יֵת מֹשֶׁה וּמַנְיֹן
בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי : (כ) וַיְהִיֹּ בְנֵי רְאוּבֵן
בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית
אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגַלְגַּלְתָּם כָּל זָכָר
מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא :
וְהוּוּ בְנֵי רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתְהוֹן לְזְרַעֲיִתְהוֹן לְבֵית
אֲבֵהֲתֵהוֹן בְּמַנְיֹן שְׁמָהוֹן לְגַלְגַּלְתֵּהוֹן כָּל דְּכּוּרָא מִבְּר עֲשָׂרִין שָׁנִין
וְלַעֲלָא כָּל נֶפֶק חִילָא : (כא) פִּקְדִיָּהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן
שֵׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת : (כב)
מַנְיִנְיֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבָּעִין וְשֵׁתָא אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה :

נביאים - הושע - פרק ב

(יט) לָכֵן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחָ וְהַלְכֵתִיָּה
הַמְדַבֵּר וְדַבְּרֵתִי עַל לְבָהּ : בְּכֹן הָא אָנָּא מְשַׁעֲבִיד
לָהּ לְאוּרִיתָא וְאַעֲבִיד לָהּ נְסִין וּגְבוּרִין כָּמָא דְעַבְדִּית לָהּ בְּמִדְבָּרָא
וּבִיד עַבְדֵי נְבִיָּא אֲמִלִּיל תְּנַחֲוּמִין עַל לְבָהּ :

רש"י לכן הנה אנכי מפתיה . משללה להמשך אחרי לוזאניי"ר בלע"ז ומהו הפיתוי והולכתי המדבר בגולה שהוא לה כמדבר ואיה ושם תשיב אל לבה כי טוב לה כשעשתה ראוי מכשמרדה צי :

(יז) וְנָתַתִּי לָהּ אֶת כְּרַמֶּיהָ מִשָּׁם וְאֶת עֵמֶק עֶכּוֹר לְפֶתַח תְּקוּוֹה וְעֲנִתָּה שְׂמָה כִּימִי נְעוּרֶיהָ וְכִיּוֹם עָלְתָה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם : וְאֲמַנִּי לָהּ יַת פְּרִנְסָהּא מִתַּמָּן וְיַת מִיִּשְׂרָאֵל עֶכּוֹר לְתַחֲמוּדֵי נֶפֶשׁ וְיַתְנַהוּן תַּמָּן לְמִימְרֵי כִּיּוֹמֵי קֶדֶם וְאִף אֲנֵא אֲעֵבִיד לְהוֹן נָסִין וְגִבּוֹרָן כִּיּוֹם מְסַקְהוֹן מֵאֶרְעָא דְמִצְרָיִם :

רש"י את כרמיה . ת"י לשון פרנסים ומנהיגים וכן לא יפנה דרך כרמים (אויב כד) וכן כרמי שלי לא נטרתי (שיר א' ד') והולכתי המדבר למדבר סיחון ועוג ובסגנון זה נתנבא (יחזקאל ב') שנאמר והבאתי אתכם אל מדבר העמים ונספטתי אתכם שם כאשר נספטתי את אבותיכם והבאתי אתכם במסורת הברית וברותי מכם המורדים וגו' והכשרים אקיים וזהו את כרמיה : ואת עמק עכור . עומק הכרות שהן עכורים שם אתן לה לפתח תקוה שמתוך אותן כרות תתן לב לשוב אלי : וענתה שמה . ל' דירה כמו מעון אריות (נחום ב') : כימי נעוריה . שישבה במצרים ימים רבים : וכיום עלותה וגו' . שצעה אל ממצרים מתוך שיעבוד וגאלתי כן גם עתה :

(יח) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה תִּקְרָאֵי אִישֵׁי וְלֹא תִקְרָאֵי לִי עוֹד בְּעָלַי : וְיְהִי בְּעֵדְנָא הַהִיא אָמַר יי' תַּתְנַהוּן לְפִיִּלְחָנֵי וְלֹא תִפְלָחוּן עוֹד לְטַעֲוֹת עַמְמֵיָא :

רש"י תקראי אישי וגו' . תעבדוני מאהבה ולא מיראה אישי לשון אישות וחיצת נעורים : בעלי . לשון אדנות ומורא ורבותינו פירשו ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה :

(יט) וְהִסְרֹתִי אֶת שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם : וְאֲעִידֵי יַת שׁוֹמְרֵי טַעֲוֹת עַמְמֵיָא מִפּוֹמָהוֹן וְלֹא יְהִי דְדָכְרָן שׁוֹמְהוֹן עוֹד :

רש"י ולא יזכרו עוד . ישראל בשם של בעלים או לא יזכרו הבעלים בשם של ישראל לומר שהם אלהות להם או לא יזכר שם הבעלים עוד כד"א (ישעיה ב') והאלילים כליל יחלוף :

(כ) וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בְּיוֹם הַהוּא עִם חַיֵּית
הַשָּׂדֶה וְעִם עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרִמָּשׁ הָאֲדָמָה
וְקִשְׁתֹּת וְחָרָב וּמִלְחָמָה אֲשֶׁבוֹר מִן הָאָרֶץ
וְהַשְּׂכַבְתִּים לְבַטָּח : וְאֶגְזֹר לְהוֹן קַיִם בְּעֵדְנָא הַהִיא
דִּיהוֹן שְׁלָם עִם חַוֹת בְּרָא וְעִם עוֹפֵא דְשָׁמַיָא וְרַחֲשָׂא דְאָרְעָא וְקִשְׁתָּא
וְחָרָבָא וְעַבְדֵי קָרְבָא אֲבַטַל מִן אָרְעָא וְאֲשְׁרִינוּן לְרוּחְצוֹ :

רש"י עם חית השדה . שאשכבית מזיקין מן העולם וכה"ל (ע"ה) לא ירעו ולא יאחזו וגו' :

(כא) וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי
בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים :
וְאֶקְיָמְנִכּוֹן קְדָמִי לְעֵלָם וְאֶקְיָמְנִכּוֹן קְדָמִי בְּקוֹשְׁטָא וּבְדִינָא וּבְחֶסֶדָא
וּבְרַחֲמֵי :

רש"י בלדק ובמשפט . שתתנהגו בהן : ובחסד וברחמים . שיבא כך מאתי על ידיהם באברהם אבינו
כתב (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יוה וגו' לעשות דקה ומשפט וכנגדן נתן לבניו חסד ורחמים מאת
הקב"ה שנאמר (דברים יג) ונתן לך רחמים ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד (ע"ה) פסקו מן הדקה
והמשפט כמו שנאמר (עמוס ה) ההופכים ללענה משפט ולדק לחרץ הניחו אף הקב"ה אסף מהם החסד
והרחמים שני' (ירמיה טו) כי אספתי את שלומי מאת העם הזה את החסד ואת הרחמים וכשיחזרו לעשות
דקה ומשפט שנאמר (ישעיה א) ליון במשפט תפדה וגו' הקב"ה מוסף עליהם רחמים וחסד ועושה אותן
עטרה לארבעתן ומושיבין בראשן :

כתובים - משלי - פרק ל

(כג) תַּחַת שְׁנוּאָה כִּי תִבְעַל וְשִׁפְחָה כִּי
תִירֶשׁ גְּבֻרָתָהּ : תַּחֲוֹת שְׁנוּאָתָא דְהוּיָא לְגְבֻרָא וְאַמְתָּא דִּי
יִרְתָּא לְרִבּוֹנָתָהּ :

רש"י שנואה כי תבעל . כנגד יון : ושפחה כי תירש גברתה . זה עשו שהיה לו לעבוד ליעקב ונהפך הדברים :

(כד) אַרְבַּעַה הֵם קִטְנֵי אֶרֶץ יְהוּדָה חֲכָמִים
מְחַכְמִים : אַרְבַּעַה אַנּוּן דְּזַעֲרִין וְהַנּוּן חֲפִימִין וּמְחַכְמִין :
(כה) הַנְּמָלִים עִם לֹא עָז וַיְכִינוּ בְּקִיץ
לְחֶמֶס : אַרְבַּעַה שׁוּמְשָׁמְנֵי לָא עָשִׂין עֲמַהוּן וּמְתַקְנִין בְּקִיץ
מֵיכְלָהוּן :

רש"י הגמלים עם לא עז . זו בבל שנא' (ישעיה כג) הן ארץ כשדים זה העם לא היה : ויכינו בקיץ לחמם . נבוכדנצר עשה כבוד אה' להב"ה בימי מרודך בללדן אשר שלח ספרים לחזקיהו וכתב שם שלם למלכא חזקיהו שלם לקרתא דירושלם שלם לאלהא רבא ונבוכדנצר כותב אגרותיו היה ולא היה שם אותו היום וכשבא וספרו לו מה שעשו א"ל אלהא רבא קריתו ליה וכתביתו ליה בסוף רץ אחר השליח והחזירו בשביל אותו מרואה זכה למלכות הרי שהכין בקיץ לחמו כדרך הגמלה :

(כו) שְׁפָנִים עִם לֹא עָצוּם וַיִּשְׂימוּ בְּסַלַע
בֵּיתָם : וְחֲנִסֵי דְעַמְהוּן לָא תַקִּיף וְעַבְדִּין לְהוּן בֵּיתָא בְּקַתְרִין :

רש"י שפנים עם לא עצום . זה מדי ופרס : וישמו בסלע ביתם . שבנו בית המקדש :

(כז) מֶלֶךְ אֵין לְאַרְבָּה וַיֵּצֵא חֲצֵץ כָּלוּ : וְקִמְצֵי
דְּמִלְכָא לִית לְהוּן וּמְתַפְנִשִׁין בְּלַהוּן פְּחָדָא : (כח) שְׂמִמִּית
בְּיָדַיִם תְּתַפֵּשׂ וְהִיא בְּהִיכְלֵי מֶלֶךְ : וְאַקְמָתָא
דְּמִסְכָּא בִידָהָא וְעַמְדָא בְּבֵיתָא דְּמִלְכֵי :

רש"י שממית . אריני"א בלע"ז : בידים תתפש . בידה היא אוחזת ומתדבקת בכותלים : שממית בידים תתפש . זה עשו שנא' והידים ידי עשו (בראשית כ) : בהיכלי מלך . שנכנס להיכל מלך והחריבו :

א. אָחַד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאָחַד דִּינֵי נְפֻשׁוֹת בְּדַרְיָשָׁה וּבַחֲקִירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד) מִשְׁפֵּט אָחַד יִהְיֶה לָכֶם. מֵה בֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדִינֵי נְפֻשׁוֹת. דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּשִׁלְשָׁה, וְדִינֵי נְפֻשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת פּוֹתֶחֱחִין בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה, וְדִינֵי נְפֻשׁוֹת פּוֹתֶחֱחִין לְזָכוֹת וְאִין פּוֹתֶחֱחִין לְחוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מְטִין עַל פִּי אָחַד בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה, וְדִינֵי נְפֻשׁוֹת מְטִין עַל פִּי אָחַד לְזָכוֹת וְעַל פִּי שְׁנַיִם לְחוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מְחִזְיָרִין בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה, דִּינֵי נְפֻשׁוֹת מְחִזְיָרִין לְזָכוֹת וְאִין מְחִזְיָרִין לְחוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת הַכֹּל מְלַמְּדִין זְכוֹת וְחוּבָה, וְדִינֵי נְפֻשׁוֹת הַכֹּל מְלַמְּדִין זְכוֹת וְאִין הַכֹּל מְלַמְּדִין חוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת הַמְּלַמֵּד חוּבָה מְלַמֵּד זְכוֹת וְהַמְּלַמֵּד זְכוֹת מְלַמֵּד חוּבָה, דִּינֵי נְפֻשׁוֹת הַמְּלַמֵּד חוּבָה מְלַמֵּד חוּבָה מְלַמֵּד זְכוֹת, אָבֵל הַמְּלַמֵּד זְכוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר וּלְלַמֵּד חוּבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת דָּנִין בַּיּוֹם וְגוֹמְרִין בַּלַּיְלָה, דִּינֵי נְפֻשׁוֹת דָּנִין בַּיּוֹם וְגוֹמְרִין בַּיּוֹם. דִּינֵי מְמוֹנוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בַּיּוֹם בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה, דִּינֵי נְפֻשׁוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בַּיּוֹם לְזָכוֹת וּבַיּוֹם שְׁלֹשָׁה חָרִיו לְחוּבָה, לְפִיכָד אִין דָּנִין לֹא בְּעָרֵב שַׁבַּת וְלֹא בְּעָרֵב יוֹם טוֹב:

בְּרֵטוּרָה (א) דיני ממונות כו' שנאמר משפט אחד יהיה לכם. ודיני נפשות כתיב (דברים יג) ודרכת וחקרת. וזהו דין תורה אצל אמרו חכמים שאין מאריכין בדרישה וחקירה דיני ממונות שלא תנעול דלת בפני לוי אללא א"כ ראו ב"ד שהדין מרומה. ודרישה וחקירה הוא השאלה בענין בעלמו כגון כמה הלוהו. ומתי הלוהו. ובאיזה ענין הלוהו. ובאיזה מקום הלוהו. ויש מין אחר מן השאלה שנקראת בדיק' ואינו בענין בעלמו. כגון שישאלו לו מה היה לבוש. כלי' שחורים. או כלים לבנים. עומד היה או יושב בשעה שהלוהו: פותחים. משאו ומתנו של דין. בין לזכות בין לחובה: מחזירין. סותרין את הדין אחר שגמרוהו וידעו שטעו: ואין הכל מלמד דין חובה. שאם

אמר א' מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה אין שומעין לו: לנים ביום וגומרים בלילה. לכתוב (שמות יח) ושפטו את העם בכל עת וכתוב (דברים כח) והיה ביום הנחילו את בניו הא כייל יום לתחילת דין ולייל' לגמר דין: לנים ביום וגומרים ביום. לכתוב (במדבר כה) והוקע אותם לה' נגד השמש: גומרים בו ביום בין לזכות בין לחובה. וכו'. לאמר קרא (ישעיה א) מלאתי משפט לך ילן זה: לפיכך אין דנים לא בערב שבת שנמלא גמר דינו בשבת ולהשהותו אחר שבת א"א מפני ענוי הדין. ולדונו בו ביום א"א. שאין ארבע מיתות בית דין דוחין את השבת שנאמר (שמות לה) לא תצטערו אף בכל מושבותיכם ביום השבת למד על מחוייבי שריפה שאין שורפין אותן בשבת וה"ה לשאר חייבי מיתות:

ב. דיני הטמאות והטהרות מתחילין מן הגדול, דיני נפשות מתחילין מן הצד. הכל פשרין לדון דיני ממונות ואין הכל פשרין לדון דיני נפשות, אלא להנים, לויים, וישראלים המשיאין לפהנה:

ברטורה (ב) מן הלל. מן הקטנים בחכמה שהיו יושבים בלל. לא"ק (סס כג) לא תענה על ריב. וכתוב רב כלומר לא תענה על מופלא שבבית דין ולנטות מדבריו לפיכך אין שומעין דבריו אלא בסוף: הכל כשרים לדון. ואפילו גר. והוא שיהא אמו מישראל וממזר נמי היה כשר לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים וכו'. לכתוב (שמות יח) והקל מעליך ונשאו אתך בדומין כך. מה משה רבינו מיוחס אף ב"ד מיוחסים:

ג. סנהדרין היתה פחצי גרן עגלה, פדי שיהו רואין זה את זה. ושני סופרי הדינין עומדין לפניהם, אחד מימין ואחד משמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין. רבי יהודה אומר, שלשה, אחד כותב דברי המזכין ואחד כותב דברי המחייבין והשלישי כותב דברי המזכין ודברי המחייבין:

ברטורה (ג) כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואים זה את זה. לאמר קרא (שיר ז) שררך אגן הסהר. שררך אגן זו סנהדרין שיושבת בטבורו של עולם ומגינה על כל העולם כולו והיא דומה לסהר שיושבים בעגול כחצי ירח. תרגום ירח סיהרא ובעגולה שלימה אין יושבים מפני שצריכים בעלי דינים והעדים ליכנס ולדבר בפני כלם: ר' יהודה אומר שלשה היו. כדי שיהיו שני עדים על המזכין ושני עדים על המחייבין. ואין הלכה כרבי יהודה:

ד. וְשֵׁשׁ שׁוֹרוֹת שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹשְׁבֵין לְפָנֵיהֶם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִפִּיר אֶת מְקוֹמוֹ. הָיוּ צָרִיכִין לְסֻמוּךְ, סוּמְכִין מִן הָרֵאשׁוֹנָה. אֶחָד מִן הַשְּׂנֵיָה בָּא לוֹ לְרֵאשׁוֹנָה וְאֶחָד מִן הַשְּׂלִישִׁית בָּא לוֹ לְשֵׁנִיָּה, וּבּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד אֶחָד מִן הַקְּהָל וּמוֹשְׁיבֵין אוֹתוֹ בַּשְּׂלִישִׁית. וְלֹא הָיָה יוֹשֵׁב בְּמְקוֹמוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן, אֶלָּא יוֹשֵׁב בְּמְקוֹם הָרֵאוּי לוֹ:

דרטורה (ה) ושלש שורות. וכל שורה של כ"ג ת"ח. שמא יחלקו הדיונים והיו רובן מחייבין ומעוטן מזכין. והטיה לרעה אינה ע"פ אחד. כדכתיב (שמות כג) לא תהיה אחרי רבים לרעות. ולריך להוסיף שנים שנים עד ע"א שלעולם אין מוסיפין על הדיונים יותר מע"א. הלכך רריך להוסיב לפניהם מ"ח להשלמת שבעים ואחד. ולאורח ארעה לעשות שורות תלמידים מרובה משל דיונים הלכך עבדינן ג' שורות: וכל אחד מכיר את מקומו. שכסדר חכמתם היו מוסיבים אותם לפיכך היה כל אחד רריך להכיר את מקומו: הוּרְכוּ לְסֻמוּךְ. כגון שמת א' מן הדיונים: ולא היה יושב במקומו של ראשון. ולא היה אותו שנברר מן הקהל יושב במקומו של ראשון אלא במקום הראוי לו בסוף שורה השלישית לפי שהקטן מן התלמידים ששורות גדול מן הגדול

ה. כִּיצַד מְאַיְמִין (אֶת הָעֵדִים) עַל יְעִדֵי נַפְשׁוֹת, הָיוּ מְכַנְיִסִין אוֹתָן וּמְאַיְמִין עֲלֵיהֶן. שְׁמָא תֹאמְרוּ מֵאֲמַד, וּמְשִׁמוּעָה, עַד מִפִּי עַד וּמִפִּי אָדָם נֶאֱמַן שְׁמַעְנוּ, אוֹ שְׁמָא אֵי אַתֶּם יוֹדְעִין שְׁסוּפְנוּ לְבַדּוֹק אֶתְכֶם בְּדַרְיִשָּׁה וּבְחֻקִּירָה. הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁלֹּא כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דִּינֵי נַפְשׁוֹת. דִּינֵי מְמוֹנוֹת, אָדָם נוֹתֵן מְמוֹן וּמִתְכַפֵּר לוֹ. דִּינֵי נַפְשׁוֹת, דָּמוֹ וְדָם זְרַעִיוֹתָיו תְּלוּיִין בּוֹ עַד סוּף הָעוֹלָם, שֶׁכֵּן מְצִינּוּ בְּקִין שְׁהָרַג אֶת אַחִיו, שְׁנֶאֱמַר (בראשית ד) דְּמֵי אַחִיךָ צֶעֱקִים, אֵינּוּ אוֹמְרֵם דָּם אַחִיךָ אֶלָּא דְּמֵי אַחִיךָ, דָּמוֹ וְדָם זְרַעִיוֹתָיו. דָּבָר אַחֵר, דְּמֵי אַחִיךָ, שְׁהָיָה דָּמוֹ מְשֻׁלָּךְ עַל הָעֵצִים וְעַל הָאֲבָנִים. לְפִיכָךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלַמְדָּךְ, שֶׁכָּל הַמְּאֵבֵד נֶפֶשׁ

אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאלו אבד עולם
מלא. וכל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו
הכתוב כאלו קיים עולם מלא. ומפני שלום הבריות,
שלא יאמר אדם לחברו אבא גדול מאביך. ושלא
יהו מינין אומרים, הרבה רשויות בשמים. ולהגיד
גדלתו של הקדוש ברוך הוא, שאדם טובע כמה
מטבעות בחותם אחד וכלן דומין זה לזה, ומלך
מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע כל אדם
בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה
לחברו. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר, בשבילי
נברא העולם. ושמה תאמרו מה לנו ולצרה הזאת,
והלא כבר נאמר (ויקרא ה) והוא יד או ראה או ידע אם
לוא יגיד וגומר. ושמה תאמרו מה לנו לחוב בדמו
של זה, והלא כבר נאמר (משלי יא) ובאבד רשעים רנה:

ברטנורה (ה) מאיימין על העדים. שלא יעידו סקר: מאומד. שהדעת נוטה שהוא
כן: דיני ממונות. אם העיד לחייב לזה ממון שלא כדון. מחזירו לו ומתכפר: לפיכך
נברא יחידי. להראותך שמאדם אחד נתישב מלואו של עולם: רשויות הרבה. אלהות
הרבה יש וכל אחד ברא את שלו: מה לנו ולצרה הזאת. להכניס ראשנו בדלגה זו
ואפילו על האמת: והלא כבר נאמר והוא עד. וחייבין אתם להגיד מה שראיתם:
ושמא תאמרו מה לנו לחוב. להיות מחוייבים בדמו שלזה נוח לנו לעמוד באם לא
יגיד הרי הוא אומר באבד רשעים רנה. ואם רצע הוא אין כאן עון כלל:

גמרא סנהדרין דף לז ע"א

סנהדרין היתה פחצי גורן וכו'. מנא הני מילי אמר רבי
אחא בר חנינא דאמר קרא (שיר השירים ז) שררך אגן הסהר

אל יחסר המזג וגוי שררד זו סנהדרין למה נקרא שמה שררד שהיא יושבת בטיבורו של עולם אגן שהיא מגינה על כל העולם כלו הסהר שהיא דומה לסהר אל יחסר המזג שאם הוצרד אחד מהם לצאת רואין אם יש עשרים ושלושה כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא. בטנד ערימת חטים מה ערימת חטים הכל נהנים ממנה אף סנהדרין הכל נהנין מטעמיהם. סוגה בשושנים שאפילו בסוגה של שושנים לא יפרצו בהן פרצות והיינו דאמר ליה ההוא צדוקי לרב כהנא אמריתו נדה שרי לייחודי בהדי גברא אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו בסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פרצות. ריש לקיש אמר מהכא (שם ו) כפלח הרמון רקתך אפילו ריקנין שבך מלאים מצות פרמון. רבי זירא אמר מהכא (בראשית כ"ז) וירח את ריח בגדיו אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו. הנהו בריוני דהוו בשביבותיה דרבי זירא דהוה מקרב להו כי היכי דנהדרו להו בתיובתא והוו קפדי רבנן כי נח נפשיה דרבי זירא אמרי עד האידנא הוה קטין חריכא שקי דהוה בעי עלון רחמי השתא מאן בעי עלון רחמי הרהור בליביהו ועבדו תשובה :

רש"י מנא ה"מ. דזעגולה היו יושבין: סהר. עגול הוא: בטבורו של עולם. שצית המקדש באמצעו של עולם: דומה לסהר. זעגולה: מזג. שני חלקי מים ואחד יין: אל יחסר המזג. אל יחסרו מחלק השלישי שהוא כדי הראוי למזג: ללאת. לעסקו חוץ ללשכה: עשרים ושלושה. שליש של שבעים: סוגה. הוא גדר: סוגה בשושנים. גזורה בשושנים כלומר באזהרה קלה ובהדלה מועטת הם נפרשין מן העבירה ואין כריך גדר אבנים להפסיקן שאפילו אין רחוקים מן העבירה אלא גדר שושנים מפסיק ביניהם לא יפרצו זה פרצות הגדר: מהבהבת. אוחזת ודולקת כמו שקפלה ולא הובהבה ובלע"ז פלמי"ד: בריוני. פריאים ל' צורים: רבי זירא. גולא היה ונחרכו שוקיו על ידי מעשה דצדיק נפשי בתנורא שגירא בהשוכר את הפועלים וקרו ליה קטינא חריך שקי:

זוהר במדבר דף ק"כ ע"ב

רבי שמעון פתח (תהלים כ"ה) לְדוֹד אֶלֶיךָ יי נַפְשִׁי אִשָּׁא אֱלֹהִי
בְּךָ בְּטַחְתִּי וְגוֹמֵר. מֵאֵי קָא חֲמָא דְוֹד לְסַדְרָא הָאֵי שְׁבַחָא
הָכִי. וְכִלְהוּ שְׁבַחֵי דְאִינוּן בְּאַלְפָא בֵּיתָא כִּלְהוּ שְׁלִימִין וְהָאֵי
חֲסָרָא דְלֹא אֵית בֵּיהּ ו' וְאַמָּאֵי סְדוּרָא דָּא לְמִנְפַּל עַל אֲנָפִין.
אַלָּא (תָּא חֲזִי) רְזָא עֲלָאָה הוּא גְנִיז בֵּין חֲבַרְיָא. בְּשַׁעְתָּא
דְּלִילִיא עָאֵל (וְשִׁלְטָא). אֵילָנָא תַתְּאָה דְתַלְיָא בֵּיהּ מוֹתָא
פְּרִישׁ עֲנַפּוּי וּמְכַסְיָא לְכֹלָא. וְעַל דָּא אֲתַחֲשֵׁד. וְכֹל בְּנֵי
עֲלָמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְמוֹתָא. וְאַקְדִּים בְּרַ נֶשׁ וְיַהִיב לִיה
פְּקֻדוֹנָא דְנַפְשִׁיהּ וְאַפְקֻדִיהּ בִּידֵיהּ בְּפְקֻדוֹנָא. וּבְגִין דְנָטִיל
לוֹן בְּפְקֻדוֹנָא תְּב פְּקֻדוֹנָא לְמֵאֲרִיהּ בְּשַׁעְתָּא דְאֵתִי צְפָרָא.
כֹּד אֵתִי צְפָרָא וְתְּב לְגַבִּיהּ פְּקֻדוֹנִיהּ בְּעֵי לְבָרְכָא לִיה
לְקַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא דְאִיהוּ מְהִימְנָא עֲלָאָה. לְבַתֵּר דְקָם עָאֵל
לְבִי כְנִישְׁתָּא מְעֵטֵר בְּטוֹטְפִי. אֲתַכְסִי בְּכִיסוּיָא דְצִיצִית.
עָאֵל וּמְדַכֵּי גְרַמִּיהּ בְּקוּרְבָנִין בְּקַדְמִיתָא. לְבַתֵּר קַבִּיל עֲלִיהּ
עוֹל מְלָכוּתָא בְּסְדוּרָא דְשְׁבַחֵי דְדוֹד דְאִינוּן סְדוּרָא דְעוֹל
מְלָכוּתָא. וּבְסְדוּרָא דְשְׁבַחָא דָּא אֲשַׁרִי עֲלִיהּ הֵהוּא עוֹל.
לְבַתֵּר סְדוּרָא דְצְלוֹתָא דְמִיּוֹשֵׁב וְצְלוֹתָא דְמְעוּמִד לְקַשְׁרָא
לוֹן פְּחָדָא. תָּא חֲזִי רְזָא דְמַלְאָה אֶף עַל גַּב דְצְלוֹתָא תַלְיָא
בְּמַלּוּלָא וְדַבּוּרָא דְפּוּמָא. כֹּלָּא תַלְיָא בְּעַקְרָא דְעוּבָדָא
בְּקַדְמִיתָא וּלְבַתֵּר בְּדַבּוּרָא וּבְמַלּוּלָא דְפּוּמָא. מָאן עוּבָדָא.
אַלָּא הֵהוּא דְעוּבָדָא דְעַבִּיד בְּרַ נֶשׁ בְּקַדְמִיתָא כְּגוּוֹנָא
דְצְלוֹתָא הוּא וְלֹא יַצְלִי בְרַ נֶשׁ צְלוֹתָא עַד דִּיתְחַזִי עוּבָדָא
בְּקַדְמִיתָא כְּגוּוֹנָא דְצְלוֹתָא. בְּקַדְמִיתָא עוּבָדָא. בְּשַׁעְתָּא
דְּבַר נֶשׁ קָאִים. בְּעֵי לְדַכְּאָה גְרַמִּיהּ בְּקַדְמִיתָא. לְבַתֵּר יִקְבֵּל
עֲלִיהּ הָאֵי עוֹל לְפָרְשָׁא עַל רִישִׁיהּ פְּרִישׁוֹ דְמַצּוּהָ. לְבַתֵּר
יִתְקַשֵּׁר קְשׁוּרָא דִּיחּוּדָא דְאִינוּן תַּפְלִין. (מְהוּ תַּפְלִין) תַּפְלָה שֶׁל
רֹאשׁ וְשֶׁל יָד וְלֹא תִקְנָא לוֹן בְּקְשׁוּרָא חָדָא בְּשִׁמְאָלָא וְעַל
לְבָא כְּמָה דְאוּקִימְנָא (שִׁיר ב') שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹמֵר.
וְכַתִּיב (שִׁם ח') שִׁימְנִי כַחוֹתֶם עַל לְבָבְךָ כַחוֹתֶם עַל זְרוּעֶךָ. וְהָא

אוקימנא. וְדָא הוּא עוּבְדָא בְקַדְמִיתָא. לְבַתֵּר בְּשַׁעֲתָא דְבַר
נֶשׁ עָאֵל לְבִי כְנִישְׁתָּא יְדִכִּי גְרַמִּיה בְּקַדְמִיתָא בְּקַרְבְּנִין
בְּמַלּוּלָא דְפּוּמָא. לְבַתֵּר יִקְבַּל עָלֶיהָ הָאִי עוּל מְלָכוּת
לְפָרְשָׂא עַל רִישִׁיהָ (פְּרִישׁוּ דְמַצּוּחַ) בְּשַׁבְחֵי דְדוּד מְלָכָא כְּגוּוֹנָא
דְּעוּבְדָא דְפָרִישׁ עַל רִישִׁיהָ פְּרִישׁוּ דְמַצּוּחַ. וּלְבַתֵּר צְלוּתָא
דְּמִיּוּשָׁב לְקַבֵּל תְּפִלָּה שְׁל יָד לְבַתֵּר צְלוּתָא דְמַעוּמַד דְּהִיא
לְקַבֵּל תְּפִלָּה דְרִישָׂא וְדָא כְּגוּוֹנָא דְדָא. עוּבְדָא כְּגוּוֹנָא
דְּדַבּוּרָא. וְדָאִי בְּעוּבְדָא וּמְלוּלָא תְּלִיָּא צְלוּתָא. וְאִי פְּגִים
עוּבְדָא מְלוּלָא לָא אֲשַׁכַּח אַתֵּר דְּשִׁרְיָא בֵּיה וְלָאוּ אִיהוּ
צְלוּתָא וְאַתְּפִגִים הֵהוּא בַר נֶשׁ לְעִילָא וְתַתָּא (וְלֹא עוּד אֶלָּא)
דְּבַעֲיִנן לְאַחַזְאָה עוּבְדָא וּלְמַלְלָא מְלוּלָא עָלֶיהָ וְדָא הוּא
צְלוּתָא שְׁלִים. וּוִי לִיה לְבַר נֶשׁ דְּפְגִים צְלוּתִיה פּוּלְחָנָא
דְּמֵאֲרִיה. עָלֶיהָ כְּתִיב (יִשְׁעִיה א') כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת פָּנֵי וְגוֹמֵר.
גַּם כִּי תִרְבוּ תְּפִלָּה אֵינְנִי שׁוֹמֵעַ דְּהָא בְּעוּבְדָא וּבְמַלּוּלָא
תְּלִיָּא מְלַתָּא:

תרגום הזהר רְבִי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (תהלים כ"ה) לְדוּד חֲלִיקָה ה' נִפְשֵׁי חֲלִיקֵי כְּדָ
צְטוּחֵי וְגו'. שׁוֹאֵל, מַה רָחַה דוּד לְסִדְר שְׂבַח זֶה כְּדָ, שְׂפַל הַשְּׂבָחִים שְׂהִם
צְסִדְר חֲלִיף צִית כְּלָם שְׁלֵמִים, וְזֶה חֶסֶד, שְׁחִין צוּ ו'. וְלָמָּה הוּא סִדְר זֶה
לְנִפְיִלַת חַפִּים. חֲלָח רָזַח עֲלָחָה וְכו': וּמִשִּׁיב חֲלָח סוּד עֲלִיוֹן הוּא, גְּנוּז צִין
הַחֲזִירִים. צְשָׁעָה שְׁנַכְנַם הַלְיָלָה, הָחִילֵן הַתְּחַתּוֹן שְׁהַמּוֹת תְּלוּי צוּ, שְׁהוּא
מְלָכוּת מַלְךְ הַדִּין, פּוּרֵשׁ עֲנַפּוֹ וּמְכַסֶּה הַכֹּל. וְעַל כֵּן נַעֲשֶׂה חֲשָׁד, וְכֹל צְנִי
הָעוֹלָם טוֹעֵמִים טַעַם הַמּוֹת. וְהָאֲדָם מְקַדִּים עֲלָמוּ וְנוֹתָן לוֹ פְּקֻדוֹן נִפְשׁוֹ,
וּמְפַקִּידָה צִידוֹ צְפִקְדוֹן לְמַשְׁדָּה זְמַן הַלְיָלָה, שְׁיַחֲזִירָה לְאוּר הַבְּקָר. וּמִשְׁאוֹם
שְׁלַחַח הַנֶּפֶשׁ צְפִקְדוֹן, חוּזַר הַפְּקֻדוֹן לְצַעֲלִיו צְשָׁעָה שְׂבַח הַבְּקָר. וּכְשָׂח
הַבְּקָר, וְהַפְּקֻדוֹן חָזַר חֲלִיו, כְּרִידָה לְבַרְדָּה חַת הַקְּדוּשָׁה צְרוּדָה הוּא, שְׁהוּא הַנְּחָמָן
הָעֲלִיוֹן. אַחַר שְׂקָם מִשְׁנָתוֹ, נִכְנַם לְבִית הַפְּנִסָת, מְעַטֵּר עֲלָמוֹ צְתַפְלִין
וּמְתַפְסָה צְכַסוּי שְׁל לִיָּית, נִכְנַם וּמְעַטֵּר עֲלָמוֹ תְּחַלָּה צְקַרְצְנוֹת. אַחַר כְּדָ
מְקַבֵּל עָלָיו עוּל מְלָכוּת צְסִדְר הַשְּׂבָחִים שְׁל דוּד, שְׂהִם סִדְר שְׁל עוּל מְלָכוּת,
וּצְסִדְר שְׂבָחִים זֶה, הוּא מְשַׁרְה עָלָיו הָעוּל הַהוּא. אַחַר כְּדָ סִדְר תְּפִלָּה
דְּמִיּוּשָׁב, שְׁהִיא כְּנֻגַד הַמְּלָכוּת. וְסִדְר תְּפִלָּה דְּמַעוּמַד, שְׁהִיא כְּנֻגַד ז' א',
לְקַשֵּׁר אוֹתָם, ז' א' וּמְלָכוּת, צְיַחַד. צִא וּרְחָה, סוּד הַדְּבַר, חֲף עַל פִּי שְׁהַתְּפִלָּה
תְּלוּיָה צְמַחְמָר, וּצְדָבוֹר הַפֶּה, הַכֹּל תְּלוּי צְעַקָר צְתַחֲלָה צְמַעֲשָׂה, וְאַחַר כְּדָ

בְּחִמְיָהּ, וּבְדַבַּר הַפֶּה. מִהוּ הַמַּעֲשֵׂה אֲלֹחַ הַמַּעֲשֵׂה הַהוּא שְׁעוֹשֵׂה הָאֲדָם
תְּחִלָּה, הוּא פְּעִין הַתְּפִלָּה, וְלֹא יִתְפַּלֵּל הָאֲדָם תְּפִלָּה, עַד שְׂיִרְאֶה מַעֲשֵׂה
תְּחִלָּה פְּעִין הַתְּפִלָּה. הַמַּעֲשֵׂה שְׂבַחְחִלָּה, הוּא בְּשָׁעָה שְׂאֲדָם קָם מִשְׁנֵתוֹ,
כְּרִיד לְטֵהַר עֲלָמוֹ תְּחִלָּה, דְּהֵינּוּ שְׂיַעֲשֵׂה כְּרִכּוּי, וְאַחַר כֵּן יִקְצֹל עֲלָיו הָעוֹל
הַזֶּה, לְפָרוֹשׁ עַל רֹאשׁוֹ פְּרִיסָה שֶׁל מְאֹה. אַחַר כֵּן יִקְשׁוֹר קֶשֶׁר הַיְחִוּד, שֶׁהֵם
תְּפִלִּין תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ וְתְּפִלָּה שֶׁל יָד, וְלִתְּקוֹן אֹתָם בְּקֶשֶׁר אֶחָד, בְּשָׂמֵחַל,
וְעַל הַלֵּב. כְּמוֹ שֶׁהַעֲמִדְנוּ, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') שְׂמֵחַלּוֹ תַּחַת לְרֹאשׁוֹ. וְכַתּוּב, (שִׁיר
הַשִּׁירִים ח') שְׂיִמְנִי כַחֲוָתָם עַל לְבָבְךָ כַחֲוָתָם עַל זְרוּעֶךָ, דְּהֵינּוּ תְּפִלָּה שֶׁל יָד,
שֶׁהִיא הַמְּלָכּוֹת שְׂנֵתָנָה עַל הַזְרוּעַ פְּנֵגֵד הַלֵּב. וְכַזֵּר הַעֲמִדְנוּ. וְזֶה הוּא
הַמַּעֲשֵׂה, שְׂכְּרִיד לְעֵשׂוֹת בְּתְּחִלָּה. אַחַר כֵּן, בְּשָׁעָה שְׂהָאֲדָם נִכְנָס לְבֵית
הַפְּנִסָת יִטְהַר עֲלָמוֹ תְּחִלָּה בְּקֶרְבָּנוֹת, בְּדַבַּר הַפֶּה, דְּהֵינּוּ שְׂיִאֲמַר פְּרָשָׁת
הַקֶּרְבָּנוֹת. וְאַחַר כֵּן יִקְצֹל עֲלָיו עוֹל מְלָכּוֹת לְפָרוֹשׁ עַל רֹאשׁוֹ, בְּשָׂבָחִים שֶׁל
דָּוִד הַמֶּלֶךְ, פְּעִין הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַפּוֹרֵס עַל רֹאשׁוֹ פְּרִיסָה שֶׁל מְאֹה, שֶׁהוּא
פְּנֵגֵד מַעֲשֵׂה הַיְלִיָּת וְאַחַר כֵּן תְּפִלָּה דְּמַעוּמָד, שֶׁהוּא סוּד ז"א, שֶׁהוּא פְּנֵגֵד
הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְזֶה פְּנֵגֵד זֶה, הַמַּעֲשֵׂה כְּרִיד לְהִיּוֹת פְּעִין הַדַּבַּר,
כִּי וְדָאִי בְּמַעֲשֵׂה וְדַבַּר תְּלוּיָה הַתְּפִלָּה. וְאַם פּוֹגֵם הַמַּעֲשֵׂה, אִין הַדַּבַּר
מוֹיָא מְקוּם לְשָׂרוֹת עֲלָיו, וְהוּא אִינָה תְּפִלָּה, וְהָאֲדָם הַהוּא נִפְגָּם לְמַעֲלָה
וְלִמְטָה. כִּי כְּרִיכִים לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה וְלְדַבֵּר עֲלָיו דַּבַּר, וְזוֹ הוּא תְּפִלָּה שְׂלֵמָה.
אוֹי לְאֲדָם שְׂפּוֹגֵם תְּפִלָּתוֹ, עַבּוּדָת אֲדוֹנוֹ, עֲלָיו כְּתוּב, (יִשְׁעִיָּה א') כִּי תִבּוֹאוּ
לְרֹאוֹת פָּנָי וְגו', גַּם כִּי תִרְצוּ תְּפִלָּה אִינְנִי שׂוֹמֵעַ. כִּי בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבַּר תְּלוּיָה
הַדַּבַּר.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ו'

א. אין המתפלל מפסיק תפלתו אלא מפני סכנת נפשות
בלבד. ואפלו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו. אבל
פוסק הוא למלך עובדי עבודה זרה שמא יהרגנו, היה

עוֹמֵד בַּתְּפִלָּה וְרָאָה מְלֶכֶד עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה אוֹ אֲנָס בָּא
כְּנֻגְדּוֹ יִקְצֹר וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל יִפְסִיק וְכֵן אִם רָאָה נְחָשִׁים
וְעִקְרָבִים בָּאִים כְּנֻגְדּוֹ אִם הִגִּיעוּ אֵלָיו וְהָיָה דֶרֶךְ בְּאוֹתָן
הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהֵן מִמִּיתֵין פּוֹסֵק וּבוֹרַח וְאִם לֹא הָיָה דֶרֶךְ
לְהִמִּית אֵינוֹ פּוֹסֵק: **ב.** נְשִׂים וְעֹבְדִים וּקְטָנִים חַיִּיבִים
בַּתְּפִלָּה וְכָל אִישׁ שֶׁפָּטוֹר מִקְרִיאַת שְׁמַע פָּטוֹר מִן הַתְּפִלָּה
וְכָל הַמְּלוֹיִן אֶת הַמַּת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לְמַטָּה צוֹרֵךְ בְּהוֹ
פְּטוֹרֵין מִן הַתְּפִלָּה:

מוסר

מספר חסידים ס"י נ"ה

יַעֲבִיר עַל מְדוֹתָיו לְמַעַן יִתְכַּפְּרוּ פְּשָׁעָיו שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה ז) מִי
אֵל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. וְכָל הַנְּבֻזָה בְּעֵינֵי אָדָם
שֶׁלֹּא מִחַמַּת מַעֲשִׂים רָעִים עֵתִיד שֶׁיִּתְעַלֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (ישע"י נב)
הִנֵּה יִשְׁפִּיל עֲבָדֵי יְרוּס וְנִשְׂא וְגִבָּה מְאֹד וְכוּ' וּמִי הוּא אוֹתוֹ
שֶׁכְּתוּב עָלָיו בְּמִקְרָא שֶׁלֹּא חָרְיוֹ (שם נג) נְבֻזָה וְחִדַּל אִישִׁים.
אָמַר רַב מְתִיבֵתָא הָאִי מָאן דְּאִיהוּ זְעִיר אִיהוּ רַב וּמָאן
דְּאִיהוּ רַב אִיהוּ זְעִיר תוֹעֵבֵת ה' כָּל גְּבַה לֵב הָאָדָם הַנְּבֻזָה
וְהַנְּמָאָס אִידָּהּ הוּא מִתְגַּאֶה הָאִם הוּא בְּרִזָּל וְכִי בְּשָׂרוֹ
נְחוּשָׁה הֵלֵא בְּשָׂר רַמָּה וְתוֹלְעָה גַם בְּחַיִּיו הַכְּנִים אֲשֶׁר
בְּרֵאשׁוֹ וּבְבִשְׂרוֹ וְאִידָּהּ יִתְגַּאֶה לְבוֹ לְכֵן טוֹב לוֹ לְהִשְׁפִּיל אֶת
גְּאֹתוֹ וְאֶת רוּס עֵינָיו אִם נִצְחוֹ מוֹטָב וְאִם לֹא יִזְכּוֹר לוֹ יוֹם
הַמִּיתָה:

במדבר יום חמישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

לְבַנֵי שְׁמֵעוֹן תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם (כב)
לְבֵית אֲבֹתֶם פְּקֻדֹי בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת
לְגִלְגָּלְתֶּם כָּל זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וּמֵעַלָּה כֹּל יֵצֵא צָבָא : לְבַנֵי שְׁמֵעוֹן תּוֹלְדֹתֶהוּן לְזָרַע
יִתְהוֹן לְבֵית אֲבֹתֶהוּן מִנִּינְוֹהִי בְּמִנְנוּ שְׁמֵהוּ לְגִלְגָּלְתֶהוּן כָּל דְּכוּרָא
מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעֵלָּא כֹּל נָפֵק חִילָּא : (כג) פְּקֻדֵיהֶם
לְמִטָּה שְׁמֵעוֹן תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלְף
וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת : (פ) מִנִּינְוִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְשְׁמֵעוֹן חֲמִשִּׁין וּתְשַׁע
אֶלְפִין וּתְלַת מֵאָה : (כד) לְבַנֵי גָד תּוֹלְדֹתֶם
לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה כֹּל יֵצֵא צָבָא :
לְבַנֵי גָד תּוֹלְדֹתֶהוּן לְזָרַעִיתֶהוּן לְבֵית אֲבֹתֶהוּן בְּמִנְנוּ שְׁמֵהוּ מִבַּר
עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעֵלָּא כֹּל נָפֵק חִילָּא : (כה) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה
גָּד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלְף וּשְׁשׁ מֵאוֹת
וְחֲמִשִּׁים : (פ) מִנִּינְוִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבָּעִין וְחֲמִשָּׁה אֶלְפִין
וּשְׁיֵת מֵאָה וְחֲמִשִּׁין : (כו) לְבַנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתֶם
לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה כֹּל יֵצֵא צָבָא :
לְבַנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתֶהוּן לְזָרַעִיתֶהוּן לְבֵית אֲבֹתֶהוּן בְּמִנְנוּ שְׁמֵהוּ
מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעֵלָּא כֹּל נָפֵק חִילָּא :

נביאים - הושע - פרק ב

(כב) וְאַרְשֵׁתֶיךָ לִי בְּאַמוֹנָה וְיָדַעְתָּ אֶת
יְהוָה : (פ) וְאַקְיִמְנֶכֶן קִדְמִי בְּהִימְנוּתָא וְתִדְעוּן לְמִדְחַל מִן
קִדְמִי יְי :

רש"י וארשתיד לי באמונה . בשכר האמונה שהאמנת בגולה להבטחות שעל ידי נביאי :

(כג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם יְהוָה
אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ :
וְיִהְיֶה בְּעֵדְנָא הָהִיא אֶקְבֵּל צְלוֹתְכֶן אָמַר יְי אֶפְקִיד יְת שְׁמִיָּא וְאִינוּן
יַחֲתוּן מִטְרָא עַל אֲרֻעָא :

רש"י אענה את השמים . לזקוק אל השחקים מפלג הטוב התלויים במאמר והם יענו לזקוק מים על הארץ :

(כד) וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת הַדָּגָן וְאֶת הַתִּירוֹשׁ
וְאֶת הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנוּ אֶת יִזְרְעֵאל : וְאֲרֻעָא
תַּרְבִּי עֲבוּרָא וְחִמְרָא וּמִשְׁחָא וְאִינוּן יִסְפְּקוּן לְגִלּוּת עַמִּי :

רש"י את יזרעאל . את בני הגולה שנזרעו ונקצרו :

(כה) וְיִזְרְעֶתִיךָ לִי בְּאָרֶץ וְרַחֲמֹתַי אֶת לֹא
רַחֲמָה וְאֶמְרֹתַי לֹא עַמִּי עַמִּי אֶתָּה
וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהֵי : (פ) וְאַקְיִמְנֶכֶן קִדְמִי בְּאֲרֻעָא בֵּית
שְׁכִינְתִּי וְאַרְחִם עֲלֵיהוֹן דְּלֹא רַחֲמִין בְּעוֹבְדֵיהוֹן וְאִימַר לְדִהוּיִתִּי
אָמַר לְהוֹן לֹא עַמִּי בְּרַם עַמִּי אֶתוֹן וְהוּא יִימַר אֱלֹהֵי :

רש"י זרעתי לי . כזרע סאה להכניס כמה כורין כן יתוספו עליהן בארץ ישראל כמה גרים :

ג (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד לְךָ אֶהֱבֶה אִשָּׁה
אֶהְבֶּת רַע וּמִנְאָפֶת כְּאֶהְבֶּת יְהוָה אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פְּנִים אֶל אֱלֹהִים
אַחֲרִים וְאֶהְבֵּי אֲשֵׁי עֲנָבִים : וַאֲמַר יי לי עוד
אֲזִיל אֶתְנַבֵּי נְבוּאָה עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל דְּאִינוּן דְּמִן לְאַתְתָּא דְּרַחֲמִימָא
עַל בְּעֵלָה וּמִזְנָנְיָא עֲלוּהִי וְכָל כְּדִין רַחֲמִים לָהּ וְלֹא צָבִי לְמִפְטָרָה כִּן
רַחֲמִימַת יי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִינוּן מִתְפַּנְּן בְּתַר טְעוֹת עִמְמִיָּא בְּרַם אִם
יִתּוּבוּן יִשְׁתַּבֵּיִק לְהוּן וִיהוּן דְּמִן לְגַבְר דְּאִשְׁתְּלִי וַאֲמַר מְלֹא בְּחַבְרִיָּה
:

רש"י אהבת רע . חביבה על בעלה ואהובה לו והיא מנאפת תחתיו כאהבת הקב"ה את ישראל והם
זונים תחתיו אל אלהים אחרים : אשישי ענבים . פי' מנחם גביעי יין אהב' להשתכר בינם ואינם עוסקים
בתורה וכן מלינו שמוכיחם במקום אחר על כך השתים במזקו יין (עמוס ו) :

כתובים - משלי - פרק ל

(כט) שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מִיִּטְיָבִי צָעַד וְאַרְבָּעָה
מִיִּטְבִּי לָכֶת : תִּלְתָּא אַנּוּן דְּשַׁפִּירוֹן הִלִּיכְתְּהוּן וְאַרְבָּעָא
דְּשַׁפִּיר מְהֻלְכִין :

רש"י מטיבי לעד . הולכים ומלליחים בגבורתם :

(ל) לֵישׁ גְּבוּר בְּבִהְמָה וְלֹא יָשׁוּב מִפְּנֵי כָל :
אַרְיָא גְּבַר בְּבַעֲרָא וְלֹא הִפִּיךְ מִן כָּל מִדְעָם : (לא) זַרְזִיר
מִתְנַיִם אִו תִּישׁ וּמְלָךְ אֱלָקוּם עִמוֹ : וְאַכְכָּא

דְּמִזְדָּרְבֵּל בְּיַת תְּרַנְגוּלִי וּתְיִשָּׂא דְאָזַל בַּיַת גְּיוֹרָא וּמְלָפָא דְקָאם
וּמְמִיל בַּיַת עֲמִמְיָה :

רש"י זרזיר מתנים או תיש . לא ידעתי מהו ולפי המשמע היא חיה תשושה מתנים : ומלך חלקום . לא ידעתי מה הוא לפי פשוטו : ומדרש אגדה פותרין חמש פרשיות אלו של ארבע ארבע דברים כנגד ד' מלכויות לפי שנתאמנה ממשלתו על ישראל בעון שעברו על חמשה חומשי תורה הזכירם חמשה פעמים : בנו בית המקדש : זרזיר מתנים . זו מדי ופרס שזרזו מתניהם והרגו לבלשכר ונטלו מלכות בבל : או תיש . זה יון שנקרא תיש שגא' (דניאל ה) והכפיר השעיר הוא מלך יון : ומלך חלקום עמו . זו אומת ארם שאמר אני ואפסי עוד אין נכב לעומתו , חלקום . אין עומד עמו :

(לב) אִם נְבִלָתָהּ בְּהַתְנַשָּׂא וְאִם זַמּוֹתָ יָד
לְפָהּ : לָא תִתְרוֹרַם דְּלָא תִטְפֹּשׁ וְלָא תּוֹשִׁיט אִידָךְ לְפּוּמָךְ :

רש"י אם נבלת בהתנשא . אם נתנבלת ע"י חבירך שחירפך (ס"א על ידי דבורך שחרפת וגדפת) את עלמך סופך להנשא בדבר : ואם זמות . בלבד להתקוטט שים יד על פה ושתוק :

(לג) כִּי מִיץ חֶלֶב יוֹצִיא חֶמְאָה וּמִיץ אֵיף
יוֹצִיא דָם וּמִיץ אֲפִים יוֹצִיא רִיב : דִּמּוֹ
דְּמִיץָא חֶלְבָא נְפָקָא חֶמְאָתָא וּמִן כְּבוּשָׂא דְרוּגְזָא נְפוּק דְמָא וּמִן
חֲרִינָא דְאֲפִי נְפוּק דִּינָא :

רש"י כי מיץ חלב . כי כאשר תלך חמאה על ידי מיץ חלב ודם על ידי מיץ החוטם יותר מדי כן ילך ריב על ידי מיץ אפים של כעס מיץ סחיטה פרימדור"א בלע"ז כמו (שופטים ו) וימץ טל וגו' ורבותינו פירשו אם נבלת עלמך על דברי תורה לדרוש ולשאול ספיקותיך לרבך ואפי' נראית לו כשופה בלא לב סופך שיהא מנושא ואם זמות אם שמת זמם על פיך וחסמת אותו ולא שאלת לו הכל סופך כשישאלך דבר הלכה תתן יד לפה ותחלם שלא תדע לענות כלום בו . כאשר מיץ חלב יוציא חמאה כן מיץ אפים שרבך כועס כך שלא הבינות מהר ואתה מתנבל עליה סוף יוציא מפידך אחר זמן הלכות רבות והוראות :

משנה **חולין** **פרק** **ז**

א. גִיד הַנֶּשֶׁה נוֹהֵג בְּאֶרֶץ וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ , בְּפִנֵּי הַבַּיִת

וְשָׁלַא בְּפָנֵי הַבַּיִת, בַּחֲלִין וּבַמְקַדְשִׁים. וְנוֹהֵג בַּבְּהֶמָה
וּבַחֲיָה, בְּיָרֵךְ שֶׁל יָמִין וּבְיָרֵךְ שֶׁל שְׂמָאל. וְאֵינוֹ נוֹהֵג
בְּעוֹף, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ כָף. וְנוֹהֵג בַּשָּׁלִיל. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, אֵינוֹ נוֹהֵג בַּשָּׁלִיל. וְחָלְבוֹ מִתֵּר. וְאֵין הַטְּבַחִין
נֶאֱמָרִין עַל גֵּיד הַנְּשֵׂה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים, נֶאֱמָרִין עֲלָיו וְעַל הַחֲלָב:

ברטורה (א) גיד הנשה. ובמוקדשים. אפילו עולה שכולה כליל, מוציא את הגיד ומשליכו על האפר הצבור במזבח הקרוי תפוח, ואינו מקריבו עם הבשר: שאין לו כף. אין לו כף ירך דומה לשל אדם שהוא עגול, אלא הבשר שעל הקולית של עוף ברוחב הוא. ואם נמלא עוף שיש לו כף עגול, גיד הנשה שלו אסור: ונוהג בשליל. בן תשעה חי הנמלא בבהמה: ר' יהודה אומר אינו נוהג בשליל. ואין הלכה כר' יהודה: וחלבו. של שליל מותר. פירוש אחר, וחלבו של גיד, כלומר שומנו של גיד מותר לדברי הכל, אלא שישראל קדושים נהגו בו איסור: ואין הטבחים נאמנים. לומר נטלנוהו. מפני שטורח הוא להם לחטט אחריו. ואין הלכה כר' מאיר:

ב. שולח אדם ירך לנכרי שגיד הנשה בתוכה, מפני שמקומו נפר. הנוטל גיד הנשה. צריך שיטול את כלו. רבי יהודה אומר, כדי לקיים בו מצות נטילה:

ברטורה (ב) שולח אדם ירך וכו'. ואין חוששים שמא יראנה ישראל כשולחה לו ויחזור ויקנה אותה מן הנכרי ויאכלנה בגידה, כיון דשלימה היא, מקומו של גיד הנשה היה ניכר אם נחטט הימנה, והלוקח מבין שלא ניטל ונטלו: שיטול את כולו. יחטט אחריו: לקיים בו מצות נטילה. גוממו מלמעלה ודיו:

ג. האוכל מגיד הנשה כזית, סופג ארבעים. אכלו ואין בו כזית, חיב. אכל מזה כזית ומזה כזית, סופג שמונים. רבי יהודה אומר, אינו סופג אלא ארבעים:

ברטורה (ג) אכלו ואין בו כזית חייב. משום דכריה הוא, חייב בכל שהוא, כאוכל נמלה כל שהוא שחייב: מזה כזית. מירך של ימין כזית, וכן מירך של שמאל: אינו סופג אלא ארבעים. דסבר ר' יהודה אינו נוהג אלא בשל ימין. דדריש הירך, המיומנת שצריך ואין הלכה כר' יהודה:

ד. יָרַךְ שְׁנַתְבַּשֵׁל בָּהּ גֵיד הַנְּשָׂה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתָיו טַעַם, הָרִי זֹ אֲסוּרָה. פִּיצַד מִשְׁעָרָיו אוֹתָהּ, כְּבָשָׂר בְּלֶפֶת :

דרטורה (ז) כבשר בלפת. רואין כאילו הירך לפתות, והגיד צקר. ואילו היה נותן טעם צקר כקיעור הגיד, בלפתות [כקיעור] הירך, אסור. דקיעורים הלכה למשה מסיני, וגמירי דבהכי משערים, אע"פ שאילו היה כרוב או הפלוט היה לריך פחות או יותר. והא מתניתין אידחיא לה ואינה הלכה. דקיימא לן אין בגידין בנותן טעם, דבין נתבשל ובין נמלח ובין נללה, משליכו ומותר. ודוקא בן, אצל שומנו יש בו בנותן טעם, ואם לא נטל שומנו אסור. ונותן טעם האמור במין במינו שאין אדם יכול להבחינו, משערים אותו בששים:

ה. גֵיד הַנְּשָׂה שְׁנַתְבַּשֵׁל עִם הַגֵּידִין, בְּזֵמַן שְׁמִכִירוֹ, בְּנוֹתָיו טַעַם. וְאִם לָאוּ, כִּלְכֹן אֲסוּרִים. וְהִרְטָב, בְּנוֹתָיו טַעַם. וְכֹן חֲתִיכָה שֶׁל נְבִילָה וְכֹן חֲתִיכָה שֶׁל דָּג טָמֵא שְׁנַתְבַּשְׁלוּ עִם הַחֲתִיכוֹת, בְּזֵמַן שְׁמִכִירוֹ, בְּנוֹתָיו טַעַם. וְאִם לָאוּ, כִּלְכֹן אֲסוּרוֹת. וְהִרְטָב בְּנוֹתָיו טַעַם :

דרטורה (ח) גיד הנשה שנתבשל עם הגידים. של היתר: בזמן שמכירו. משליכו לחוץ ואין כאן אלא פליטתו: בנותן טעם. אם יש בגיד של איסור בנותן טעם בכל אלו, כולן אסורים: ואם לאו. שאינו מכירו: כולן אסורים. דבכל אחד יש לומר זה הוא, ולא בטיל ברובא, דכבריה הוא חשיב ובריה לא בטלה: בזמן שמכירו. לחתיכות האיסור. משערינן בנותן טעם, ואם אין בהן כדי לתת טעם בשל היתר, הרי השאר מותרות: ואם אין מכירן. כל החתיכות אסורות. דכל אחת יש לחוש ולומר שמא זו היא. ואינה בטילה ברוב, הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים: והרוטב מותר. אם אין בחתיכות האיסור כדי לתת טעם ברטוב ובקיפה וחתיכות: והלכה למעשה, באיסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו דאיכא למיקם אטעמא, אם תרומה היא שנתערב בחולין יטעמנה כהן ואם דבר איסור הוא יטעמנה נחתום נכרי אם אומר שאין בתערובת טעם התרומה או טעם האיסור, הכל מותר. והימנוהו רבנן לנחתום נכרי, כיון דמלאכתו הוא לא משקר, שלא יפסיד אומנותו. ואי נתערב מין במינו דליכא למיקם אטעמא, או מין בשאינו מינו ואין כאן כהן או נכרי שנוכל לסמוך עליו, אם האיסור הוא מחלב ודם נבילות וטריפות וסקאים ורמשים ובהמה ועופות ודגים טמאין וכיוצא בזה, משערים אותו בששים. אם יש ששים של היתר כנגד האיסור, הכל מותר. ואם לאו, הכל אסור. וכן שומן של גיד הנשה משערים אותו

כנגד שָׂקִים שֶׁל הֵיטֵר. אֲבָל כַּחֲל שְׁנֵתִצְסָל עִם בָּסֵר מִשְׁעָרִים אוֹתוֹ בְּשָׂקִים, וְכַחֲל מִן הַמִּנִּין, מִפְּנֵי שְׁאִיסוֹרוֹ מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים וְזִינָה שֵׁיטְ בַּה אֲפֵרוּח שְׁנֵתִצְסָלָה עִם שְׂאֵר זִינָים שֶׁל הֵיטֵר, כְּרִיכָה שְׂקִים וְאַחַת כִּנְגָדוֹ וְאַם הַאִיסוֹר הוּא תְּרוּמָה וְחֵלָה וְזִיכּוּרִים, אִם הוּא מִיֵּן זְמִינוֹ אוֹ מִיֵּן בְּשָׂאִינוֹ מִינוֹ וְאִין שֶׁס כֶּהן [אוֹ נִכְרִין] שִׁיטְעוּם, מִשְׁעָרִינֵן אוֹתוֹ זְמַנָּה שֶׁל חוֹלִין. וְאַם עֵרְלָה וְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם, מִשְׁעָרִים אוֹתוֹן זְמַנָּתִים. וְכֹל הַשְּׂעִירוֹים הִלְלוּ מִשְׁעָרִים זְכַל מַה שְׁבִקְדֵרָה זְרוּטָב וְזַחְתִּיכוֹת וְזַחְתְּזִלִין וְזַקִּיפָה וְהוּא הִדָּק דָּק שְׁבִזוּלֵי הַקֵּדְרָה. וְכִמוֹ שְׁהוּא זֵא לִפְנֵינוֹ מִשְׁעָרִינֵן לִיָּה, וְלֹא מִשְׁעָרִין זְמַנָּי זְבִלְעָה קֵדְרָה מִן הֵהֵיטֵר, לְפִי שְׂאֵף מִן הַאִיסוֹר נִבְלַע וְנִתְמַעַט מִכְמוֹת שְׁהִיָּה, לְדַטּוֹ דְּהֵיטֵרָא זְבִלַע דְּאִיסוֹרָא לֹא זְבִלַע:

ו. נוֹהֵג בְּטְהוֹרָה, וְאִינוֹ נוֹהֵג בְּטְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵף בְּטְמֵאָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהֵלֵא מִבְּנֵי יַעֲקֹב נֶאֱסַר גִּיד הַנְּשָׂה, וְעַדִּין בְּהֵמָה טְמֵאָה מִתְּפָרֵת לָהֶן. אָמְרוּ לוֹ, בְּסִינֵי נֶאֱמַר, אֵלֶּא שְׁנִכְתָּב בְּמִקּוּמוֹ:

זְרִטְנוּרָה (ו) אִינוֹ נוֹהֵג זְטֵמָאָה. שְׂאֵם אֲכֹל גִּיד הַנְּשָׂה שֶׁל טוּמְאָה, לְמַאֲן דְּאִמֵּר יֵט זְגִידִים זְנוֹתָן טַעַם, לֹקָה מִשּׁוֹם טְמֵאָה וְלֹא מִשּׁוֹם גִּיד. וְלְמַאֲן דְּאִמֵּר אִין זְגִידִים זְנוֹתָן טַעַם, פְּטוֹר מִכְלוּם, דְּזַטְהוֹרָה עַץ הוּא וְהַתּוֹרָה חִיִּבָּה עֲלוּיו, אֲבָל זְטֵמָאָה אִינוֹ נוֹהֵג: מִזְנֵי יַעֲקֹב נֶאֱסַר. וְעַדִּין טְמֵאָה מוֹתֵרֵת לָהֶן עַד מֵתָן תּוֹרָה: אִמְרוּ לוֹ. פְּסוּק זֶה שְׁהַזְהִיר עֲלוּיו, זְסִינֵי נֶאֱמַר, וְעַד סִינֵי לֹא הוֹזְהָרוּ: אֲלֹא שְׁנִכְתָּב זְמִקּוּמוֹ. לְאַחַר שְׁנֶאֱמַר זְסִינֵי, כְּשִׁבָּא לְסִדֵּר מַסָּה אֵת הַתּוֹרָה כְּתִב הַמִּקְרָא הַזֶּה עַל הַמַּעֲשֵׂה, עַל כֵּן הוֹזְהָרוּ זְנֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי כֵּן שֶׁלֹּא יֵאֲכֹלוּ גִיד הַנְּשָׂה. [לִידַע מֵאִיזָה טַעַם נֶאֱסַר לְהַסֵּן]. וְאִין הַלְכָה כִּר' יְהוּדָה:

גמרא חולין דף צ"א ע"א

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ גִּיד הַנְּשָׂה שְׁנָשָׂה מִמִּקּוּמוֹ וְעָלָה וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יִרְמִיָּה נֵא) נְשָׂתָה גְבוּרְתָם הָיוּ לְנָשִׁים אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא מָאִי דִּכְתִּיב (ישע"י ט"ו) דְּדָבַר

שָׁלַח ה' בַּיַּעֲקֹב וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל. דָּבַר שָׁלַח בַּיַּעֲקֹב זֶה גִיד
הַנֶּשֶׁה וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁפָּשַׁט אִיסוּרוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַבִּי
יוֹסִי בַר חֲנִינָא מָאִי דְכָתִיב (בראשית מג) וַיִּטְבֹּחַ טִבַּח וְהָכֵן פָּרַע
לָהֶן בֵּית הַשְּׁחִיטָה וְהָכֵן טוֹל גִּיד הַנֶּשֶׁה בַּפְּנִיָּהם כְּמָאן
דְּאָמַר גִּיד הַנֶּשֶׁה נֶאֱסַר לְבָנֵי נַח. (שם לב) וַיִּוְתַר יַעֲקֹב לְבָדוֹ
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁנִשְׁתִּייר עַל פְּכִין קִטְנִים מְכָאן לְצַדִּיקִים
שֶׁחָבִיב עֲלֵיהֶם מְמוֹנָם יוֹתֵר מְגוּפָם וְכָל כֶּדֶף לָמָּה לְפִי שְׂאִין
פּוֹשְׁטִין יְדֵיהֶן בְּגִזְל. (שם) וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
אָמַר רַבִּי יַצְחָק מְכָאן לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁלֹּא יֵצֵא יְחִידֵי
בְּלִילָה. רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָּא אָמַר מִהֲכָא (רות ג) הִנֵּה הוּא זוֹרָה
אֶת גּוֹרָן הַשְּׁעוּרִים. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר מִהֲכָא (בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם
אֲבָרְהָם בַּבֶּקֶר וְגוֹמֵר. וְרַבִּנּוּן אָמַר מִהֲכָא (שם לו) לָךְ נָא רְאֵה
אֶת שְׁלוֹם אַחִידָךְ וְאֶת שְׁלוֹם וְגוֹמֵר. רַב אָמַר מִהֲכָא (שם לב)
וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא שְׂאֵלְתִי אֶת רַבִּן גַּמְלִיאֵל
וְאֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאִיטְלִיז שֶׁל אִימָאוֹם שֶׁהֲלָכוּ לִיקַח בְּהֵמָה
לְמִשְׁתָּה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּן גַּמְלִיאֵל כְּתִיב וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְכִי
שֶׁמֶשׁ לוֹ לְבַד זָרְחָה וְהֵלֵא לְכָל הָעוֹלָם זָרְחָה אָמַר רַבִּי
יַצְחָק שֶׁמֶשׁ הַבָּאָה בַּעֲבוּרוֹ זָרְחָה בַּעֲבוּרוֹ דְכָתִיב (שם כח)
וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וְכָתִיב (שם) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם
כִּי מָטָא לְחָרוֹן אָמַר אֶפְשָׁר עֲבַרְתִּי עַל מָקוֹם שֶׁהִתְפַּלְלוּ
אֲבוֹתַי וְאֲנִי לֹא הִתְפַּלְלִיתִי כִּד יְהִיב דְּעֵתִיָּה לְמַהֲדַר קַפְצָה
לִיָּה אֲרַעָא מִיַּד וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם כְּדָצְלִי בְּעֵי לְמַהֲדַר אָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צַדִּיק זֶה בָּא לְבֵית מְלוֹנִי וַיִּפְטֹר בְּלֹא
לִינָה מִיַּד בָּא הַשֶּׁמֶשׁ :

רס"י שְׁנֵיהֶם מִמְקוֹמוֹ. קַפְצָה נִשְׁתָּה גְבוּרָתָם. קַפְצָה גְבוּרָתָם: הֵיוּ לְנָשִׁים. חֲלָסִים
כְּנָשִׁים: דְּבַר. הַגְּשָׁלַח בַּיַּעֲקֹב: נָפַל בְּיִשְׂרָאֵל. כָּל יִשְׂרָאֵל: וּפְרַע לָהֶן בֵּית הַשְּׁחִיטָה.
שֶׁלֹּא יֵצֵאוּ בְּשַׁר הַנְּחִירָה אֲנִי אוֹכֵל לְפִי שְׂבִי יַעֲקֹב שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת הֵיוּ דֹאף עַל פִּי
שֶׁלֹּא נִיתְּנָה תּוֹרָה מְקוּבְּלִים הֵיוּ מֵאֲבוֹתֵיהֶם: כַּמ"ד. בְּמִתְנִי' גִּיד הַנֶּשֶׁה נֶאֱסַר לָהֶם
בְּעוֹדָם בְּנֵי נַח: שְׁנִשְׁתִּייר עַל פְּכִין קִטְנִים. דְּכָל כְּלִים הַחֲשׂוּבִים וּמִקְנֵה כְּבֵר הַעֲבִיר
אֶת נַחל יִצְחָק כְּדִכְתִּיב לְעֵיל מִיִּנְיָה וַיַּעֲבֵר אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְהוּא נִשְׁאָר עַל פְּכִים
קִטְנִים שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְהַעֲבִיר וְחִשְׁבָה לוֹ. מִדְּקָאֵמַר עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר ש"מ לֹא נִיתָן
רְשׁוּת לְמִזִּיק לְהַזִּיק בְּיוֹם לְפִיכָךְ לֹא הוֹרֵךְ שְׁמִירָה: מִכָּאן לַת"ח וְכו'. שְׂהָרֵי יַעֲקֹב
נִשְׁאָר יְחִידֵי וְהַזִּיק: הִנֵּה הוּא זוֹרָה. וּנְיִיר בְּלַע"ז וְכִתִּיב וַיְהִי בְּשַׁכְּבוֹ וְגו' אֲמַרָה לָה

דעי שאחר שיגמור לזרות לא יבא לביתו לשכב שגנאי הוא לת"ח לזאת כלילה וישכב בגורן: וישכם בצוקר. ולא קודם היום ואע"ג דלאו יחיד הוה וכ"ץ יחידי: לך נא ראה. בשעה שאדם יכול לראות: אטלזי. שוק שמוכרין בו בשר: אימאום. שם מקום: שמש הבאה בעצורו. ששקעה בעצורו קודם זמנה ומפרש ואזיל למה שקעה. כתיב וילך חרנה. דמשמע דמטא לחרן והדר כתיב ויפגע במקום דהיינו בית אל דאכתי לא מטא לחרן: שהתפללו בו אבותי. האי בית אל לא הסמוך לעי הוא אלא ירוסלים ועל שם שהיה בית אלהים קראו בית אל והוא הר המוריה שהתפלל בו אברהם והוא שדה שהתפלל בו יצחק דכתיב לשוח בשדה דהכי אמרינן בפסחים אל הר ה' אל בית אלהי יעקב מאי שנא יעקב אלא לא כאברהם שקראו הר דכתיב בהר ה' ולא ביצחק שקראו שדה דכתיב לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית: קפלה. לשון לא תקפוץ את ירך נתקצרה ונתכווזה לו: ויפגע במקום. כאדם הפוגע בחבירו שבה כנגדו ודרשין ליה נמי לשון תפלה דכתיב אל תפגעי בי: מיד בא השמש. דכתיב וילן שם כי בא השמש למה ליה למכתב כי בא השמש אלא ללמדנו ששקעה קודם זמנה:

זוהר במדבר דף ק"כ ע"ב

תא חזי כיון דבר נש עביד צלותא כגוונא דא בעובדא ובמלולא וקשיר קשורא דייחודא אשתכח דעל ידיה מתברכן עלאין ותתאין. כידין בעי ליה לבר נש לאחזאה גרמיה ברת דסיים צלותא דעמידה כאילו אתפטר מן עלמא דהא אתפרש מן אילנא דחיי וכניש רגלוי לגבי ההוא אילנא דמותא דאהדר ליה פקדוניה כמה דאת אמר (בראשית מ"ט) ויאסוף רגליו אל המטה. דהא אודי חטאוי וצלי עליהו. השתא בעי לאתכנשא לגבי ההוא אילנא דמותא ולמנפל ולימא לגביה אליך יי נפשי אשא. בקדמיתא יהיבנא לך בפקדוניה השתא דקשירנא ייחודא ועבידנא עובדא ומלולא כדקא יאות ואודינא על חטאי הא נפשי מסירנא לך ודאי. ויחזי בר נש גרמיה כאילו פטיר מן עלמא דנפשיה מסיר להאי אתר דמותא בגין כך

לֹא אֵית בַּיָּה וּאִיו דּוּאִיו אֵילָנָא דְחַיִּי הוּא. וְהָאֵי אֵילָנָא
 דְּמוּתָא הוּא. וְהָא קַמְשָׁמַע לֹן דְּרָזָא דְּמַלְחָה (ס"א מָאֵי קַמְשָׁמַע לֹן
 רָזָא דְּמַלְחָה) דְּאֵית חוּבִין דְּלֹא מִתְּכַפְּרִין עַד דְּאִתְּפַטֵּר בְּרֵן נָשׁ
 מֵעֲלָמָא הָדָא הוּא דְּכַתִּיב (ישעיה כ"ב) אִם יִכְפֹּר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם
 עַד תִּמּוּתוֹן וְהָאֵי יְהִיב גְּרַמִּיָּה וְדָאֵי לְמוּתָא וּמָסִיר נַפְשִׁיָּה
 לְהָאֵי אַתֵּר לָאוּ בְּפִקְדוֹנָא כְּמָה בְּלִילִיָּא אֶלָּא כְּמָאן
 דְּאִתְּפַטֵּר מִן עֲלָמָא וְדָאֵי. וְתַקוּנָא דָּא בְּעֵי בְּכוּוּנָה דְּלָבָא
 וּכְדִין קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא מְרַחֵם עָלוּי וּמְכַפֵּר לִיָּה לְחוּבִיָּה.
 זְכָאָה הוּא בְּרֵן נָשׁ דְּיָדַע לְמַפְתִּי לִיָּה וּלְמַפְלַח לְמַאֲרִיָּה
 בְּרַעוּתָא וּבְכוּוּנָה דְּלָבָא. וְוִי לִיָּה לְמָאן דְּאִתִּי לְמַפְתִּי
 לְמַאֲרִיָּה בְּלָבָא רְחִיקָא וְלֹא בְּרַעוּתָא כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (תהלים
 ע"ח) וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עֲמוֹ.
 הוּא אֹמַר (שם כ"ה) אֵלֶיךָ יֵי נַפְשִׁי אִשָּׁא וְלֹאוּ כָּל מַלְוִי אֶלָּא
 בְּלָבָא רְחִיקָא הָא גְּרַם עָלִיָּה לְאַסְתִּלְקָא מֵעֲלָמָא עַד לֹא
 מְטוֹן יוֹמוּי בְּזַמְנָא דְּהָאֵי אֵילָנָא אַתְּעַר בְּעֲלָמָא לְמַעְבַּד
 דִּינָא. וְעַל דָּא בְּעֵי בְּרֵן נָשׁ לְאַדְבָּקָא נַפְשִׁיָּה וּרַעוּתִיָּה
 בְּמַאֲרִיָּה וְלֹא יִתִּי לְגַבִּיָּה בְּרַעוּתָא כְּדִיבָא בְּגִין דְּכַתִּיב (שם
 ק"א) דּוּבַר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינַי. מָאֵי לֹא יִכּוֹן אֶלָּא
 בְּשַׁעֲתָא דְּהוּא אַתְּקִין גְּרַמִּיָּה לְהָאֵי וְלַבִּיָּה רְחִיקָא מְקַדְּשָׁא
 בְּרִידָה הוּא קְלָא נְפִיק וְאָמַר לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינַי. (אָמַר) הָאֵי
 בְּעֵי לְאַתְתַּקְנָא גְּרַמִּיָּה לֹא יִכּוֹן לֹא בְּעֵינָא דִּיתְתַּקּוּ. כָּל שְׁכּוֹן
 אֵי אִתִּי לִיַּחְדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא וְלֹא מִיַּחַד לִיָּה פְּדָקָא יֵאוּת.
 זְכָאָה חוּלְקִיָּהוֹן דְּצַדִּיקָא בְּעֲלָמָא דִּין וּבְעֲלָמָא דְּאִתִּי
 עָלִיָּהוּ כְּתִיב (ישעיה ס"ו) וּבָאוּ וּרְאוּ אֶת כְּבוֹדִי וְגוֹמַר וּכְתִיב
 (תהלים ק"מ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ וְגוֹמַר. אַתָּה רַבִּי אֶלְעָזָר
 וְנָשִׁיק יְדוּי אָמַר אֶלְמִלָּא לֹא אַתִּינָא לְעֲלָמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע
 מְלִין אֶלִין דִּי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה. זְכָאָה חוּלְקָנָא וְזְכָאָה
 חוּלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל דְּאֵינוֹן מִתְּדַבְּקִין בְּקַדְּשָׁא בְּרִידָה הוּא
 דְּכַתִּיב (דברים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים וְגוֹמַר. (ישעיה ס') וְעַמְּךָ כָּלִם
 צַדִּיקִים וְגוֹמַר. בְּרוּךְ יֵי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוּךְ יֵי לְעוֹלָם
 אָמֵן וְאָמֵן :

תרגום הזהר **זל ורלה, פיון שהאדם עשה תפלתו פאפן הזה צמעשה**
 ובדבירה, והשר השר היחוד, נמצא שעליונים ותחתונים מתברכים על ידו.

אז, אחר שגמר תפלת העמידה, כריך האדם להראות את עצמו, באלו נפטר מן העולם. שהרי נפרד מן עץ החיים, שהוא ז"א, שה"ס תפלת העמידה, ואסף רגליו של אותו אילן המות, שהחזיר לו פקדונו, שהחזיר לו נפשו צבקה, כמו שנאמר (בראשית מ"ט) ויאסוף רגליו אל המטה. פי כזר התודה על חטאיו והתפלל עליהם, עתה כריך להיות נאסף אל אותו אילן המות, ולפול על פניו, ויאמר אליו, אלכה ה' נפשי אשא. בתחלה פשהלכתי לישון, נתתי לך הנפש צפקדון. עתה, שקשרתי היחוד, ועשיתי המעשה והדבור פראוי והתודיתי על חטאי, הרי נפשי מסורה לך ודאי. בלומר שיקבל עליו מסירות נפש. ויראה האדם את עצמו באלו נפטר מן העולם, פי מסר נפשו למקום שהוא של המות. משום זה אין ו' צסדר א"ב של אלכה ה' נפשי אשא, פי ו' הוא עץ החיים, דהינו ז"א שה"ס ו' דהויה, וזה, שפמסר לו נפשו, הוא אילן המות, דהינו מלכות. וזה שפמלמדנו, פי סוד הדבר הוא, שיש עונות שאינם מתפירים עד שהאדם נפטר מן העולם. זה שנאמר (ישעיה כ"ב) אם יכופר לכם העון הזה עד תמותו. ועל כן נותן זה את עצמו ודאי למיתה ומוסר נפשו לאותו המקום, למלכות, לא צפקדון כמו צפילה, אלא כמי שנפטר מן העולם ודאי. ותקונא דא צעי וכו': ותקון זה כריך להיות צכונת הלב, ואז הקדוש צרוף הוא מרחם עליו ומכפר עונותיו. אשרי האדם היודע לפתות ולעבוד לדונו צרכון וכונת הלב. אוי לו למי שצא לפתות רבונו צלב רחוק ולא צרכון, כמו שנאמר (תהלים ע"ח) ויפתוהו צפיהם ובלשונם יכזבו לו ולצם לא נכון עמו. הוא אומר, (תהלים כ"ה) אלכה ה' נפשי אשא, וכל דצרוי אינם אלא צלב רחוק. וזה גורם לו להסתלק מן העולם לפני זמנו, צזמן שהאילן הזה מתעורר צעולם לעשות דין. ועל כן כריך האדם להדביק נפשו ורכונו צאדונו, ולא יבא אליו צרכון שקה, משום שפתוב (תהלים ק"א), דוצר שקרים לא יפון לנגד עיני. מהו לא יפון. שאלא צשעה שמתקו עצמו לזה, למסירת נפש צנפילת אפים, ולצו רחוק מהקדוש צרוף הוא, יורא קול ואומר לא יפון לנגד עיני. זה רוצה לתקו את עצמו, לא יפון, איני רוצה שיתתקו. כל שכן אם צא ליחד השם הקדוש, ואינו מיחדו פראוי. אשרי חלקם של הצדיקים צעולם הזה וצעולם הצא. עליהם פתוב (ישעיה ס"ו), וצאו וראו את פבדי וגו'. וכתוב (תהלים ק"מ), אף צדיקים יודו לשמך וגו'. צא רצי אלעזר ונשה ידו. אמר, אם לא צאתי לעולם אלא לשמוע דברים אלו דיי. אמר רצי יהודה, אשרי חלקנו ואשרי חלקם של ישראל, שהם מתדבקים צהקדוש צרוף הוא, שפתוב (דברים ז'), ואתם

הַדְּבָרִים וְגו' (ישעיה ס'), וְעַמּוּדָא כְּלָם לְדִיקָיִם וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן,
יְמֵלוֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ו'

א. כְּשֶׁתִּקְנוּ חֻכְמִים דְּבָרֵי תְּפִלוֹת אֱלוֹ תִּקְנוּ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹת
לְבָרְךָ אוֹתָן בְּכָל יוֹם וְאֵלֹהֵינוּ הוּא : כְּשֶׁיִּכְנָס אָדָם לְמִטָּתוֹ לַיּוֹם
בְּלִילָה מְבָרְךָ בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְּפִיל
חַבְלֵי שֵׁינָה עַל עֵינַי וְהַמְּשַׁקֵּעַ שֵׁינַת תְּרַדְמָה וְהַמְּאִיר
לְאִישׁוֹן בֵּת עֵין יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ שֶׁתְּצִילֵנִי מִיֶּצֶר
רָע וּמִפְּגַע רָע וְאֵל יִבְהַלּוּנֵי חֲלוּמוֹת רָעִים וְלֹא הִרְהוּרִים
רָעִים וְתִהְיֶה מִטָּתִי שְׁלִימָה לְפָנֶיךָ וְתַעֲמִידֵנִי מִמָּנָה לְחַיִּים
וְלְשָׁלוֹם וְהִאִירָה עֵינַי פֶּן אִישָׁן הַמּוֹת בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְּאִיר
לְעוֹלָם כֵּלּוֹ בְּכַבּוֹדוֹ : **ב.** וְקוֹרָא פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה מִקְּרִיאַת
שְׁמַע וַיִּשָּׁן וְאֶפְלוֹ אֲשֶׁתּוֹ יִשְׁנָה עִמּוֹ קוֹרָא פְּסוּק רִאשׁוֹן אוֹ
פְּסוּקֵי רַחֲמִים וְאַחַר כֵּן יִישָׁן וְאִם אֲנִסְתּוֹ שֵׁינָה קוֹרָא
אֶפְלוֹ פְּסוּק רִאשׁוֹן אוֹ פְּסוּקֵי רַחֲמִים וְאַחַר כֵּן יִישָׁן : **ג.**
בְּשַׁעָה שְׁיִקְוֶה בְּסוֹף שְׁנָתוֹ מְבָרְךָ וְהוּא עַל מִטָּתוֹ כֵּן אֱלֹהֵי
נְשָׁמָה שְׁנִתְּתָ בִי טְהוֹרָה אַתָּה בְּרִאֲתָה וְאַתָּה יִצְרָתָה וְאַתָּה
נִפְחָתָה בִּי וְאַתָּה מְשַׁמְרָה בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עֲתִיד לִיטְלָה מִמֶּנִּי
וְאַתָּה עֲתִיד לְהַחְזִירָה בִּי לְעֲתִיד לְבֹא כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה
תִּלְוִיָה בְּקִרְבִּי מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים
בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְּחַזֵּיר נְשָׁמוֹת לְפָגְרִים מֵתִים :

כְּתִיב (ישעי' נח) וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בַּיִת גְּדוֹל הַקְּבֵלֶת
אוֹרְחִים מִהַקְּבֵלֶת פְּנֵי שְׂכִינָה שְׁנֵאמַר (בראשית יח) וַיֹּאמֶר
אֲדֹנָי וְגוֹמַר אֶל נָא תַעֲבוֹר מֵעַל עַבְדְּךָ אֲמַר אַבְרָהָם לְפָנָי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִמְתֵּן לִי עַד שְׂאֲכָנִיס אוֹרְחִים לְבֵיתִי
וְאִין הָאָדָם חַיִּיב לְהֶאֱכִילָם בְּשׂוֹר וְלְהַשְׁקוֹתָם יַיִן אֶלָּא כְּפִי
הִיכוּלֶת שְׁבִידוֹ אֶת לַחְמוֹ וּמִימּוֹ יִתֵּן לָהֶם בְּשִׂמְחָה כִּי טוֹב
אֲרוּחַת יָרֵק וְשִׂמְחַת פָּנִים מְשׁוֹר אַבוּס וּפְנִים זוֹעֲפִים וְלַעֲת
הָאוֹכֵל יִדְבַר עִמּוֹ אֲדוֹנָי אֶכּוֹל בְּשִׂמְחָה וְשִׂתָּה בְּלֵב טוֹב יִינְךָ
אוּ מִימֶיךָ כִּי הַצּוֹר יוֹדֵעַ כִּי בְרָצוֹן וּבִנְפֶשׁ חֲפֵצָה הֵייתִי נוֹתֵן
לְךָ בְּשׂוֹר בְּחַיֵּי נַפְשִׁי שְׂאִין לִי מָה שְׂאֲתָן לְךָ וְעַל זֶה נֶאֱמַר
(ישעי' נח) וְתִפֵּק לָרֶעִב נַפְשֶׁךָ וּבִבְקָר בַּעֲת לְכַתּוֹ יִתֵּן לוֹ מֵעֵט
לֶחֶם כִּי לְפִי שְׂלָא נָתַן יְהוֹנָתָן פֶּת לְדָוִד בְּלְכַתּוֹ מִמֶּנּוּ נִתְגַּלְגַּל
הַדָּבָר וְנִהְרַג נוֹב עִיר הַכְּהֵנִים וְנִעְנְשׁוּ שְׂאוּל וְיְהוֹנָתָן וְעַל זֶה
נֶאֱמַר (משלי כח) עַל פֶּת לֶחֶם יִפְשַׁע גֹּבֵר. וּכְשֵׁם שְׂמִצּוּהָ
לְהַכְנִיס אוֹרְחִים כֶּן מִצּוּהָ לְלוֹוֹתָם שְׁנֵאמַר (בראשית יח)
וְאַבְרָהָם הוֹלִיךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם בָּא וּרְאָה כִּמָּה גְּדוֹל פֶּת
לְעוֹבְרֵי דְרָכִים שְׁהָרִי מִיכָּה שְׁעֵשָׂה הַפֶּסֶל וְהַעֲמִידוֹ אֶצֶל
הַמְּשָׁכָן עַד שְׁהָיוּ מִתְעַרְבִים עִשׂוֹן הַפֶּסֶל וְעִשׂוֹן הַמְּעַרְכָּה
וְאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִנִּיחוֹ לוֹ לְפִי שְׁהִיתָה פֶּתוֹ מְצוּיָה
לְעוֹבְרֵי דְרָכִים:

^(כז) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבָּעָה

וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת : ^(פ) מִנְּיַיְהוּן לְשִׁבְטָא

דיהוּדָה שִׁבְעִין וְאַרְבַּעָא א:לפִּין וְשִׁית מְאָה : ^(כח) לְבָנֵי

יִשְׁשַׁכָּר תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית

אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה

וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : לְבָנֵי יִשְׁשַׁכָּר תּוֹלְדָתְהוֹן לְזָרַע

יְתֵהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן בְּמִנּוּן שְׁמֹהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפֶק

חִילָא : ^(כט) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשְׁשַׁכָּר אַרְבָּעָה

וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : ^(פ) מִנְּיַיְהוֹן

לְשִׁבְטָא דְיִשְׁשַׁכָּר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה : ^(ל) לְבָנֵי

זְבוּלָן תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם

בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה

כָּל יֵצֵא צָבָא : לְבָנֵי זְבוּלָן תּוֹלְדָתְהוֹן לְזָרַע יְתֵהוֹן לְבֵית

אֲבֹהֵתְהוֹן בְּמִנּוּן שְׁמֹהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפֶק חִילָא : ^(לא)

פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלָן שִׁבְעָה וְחֲמִשִּׁים

אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : ^(פ) מִנְּיַיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלָן

חֲמִשִּׁין וְשִׁבַּע אֶלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה : ^(לב) לְבָנֵי יוֹסֵף לְבָנֵי

אֶפְרַיִם תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית

אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה

וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : לְבָנֵי יוֹסֵף אֶפְרַיִם

תּוֹלְדָתְהוֹן לְזָרַע יְתֵהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן בְּמִנּוּן שְׁמֹהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין

שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפֶק חִילָא : ^(לג) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה

אֶפְרַיִם אַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת : ^(פ)

מִנְּיַיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבַּעִין אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מְאָה : ^(לד) לְבָנֵי

מִנְשֵׁה תוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית
אֲבֹתֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה

וְיִמְעָלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : לְבָנֵי מִנְשֵׁה תוֹלְדֹתֶהוּן
לְזָרְעֵיתֶהוּן לְבֵית אֲבֹהֵתֶהוּן בְּמִנְנֹן שְׁמֹהוּ מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא
כָּל נָפֶק חֵילָא : (לח) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מִנְשֵׁה שְׁנַיִם

וְשִׁלְשִׁים אֶלְף וּמֵאֵתַיִם : (פ) מִנְיָנִיהוּן לְשַׁבְטָא
דְּמִנְשֵׁה תְּלַתִּין וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאֵתוֹ : (לז) לְבָנֵי בְנֵימָן

תוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֶם
בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיִמְעָלָה

כָּל יֵצֵא צָבָא : לְבָנֵי בְנֵימָן תוֹלְדֹתֶהוּן לְזָרְעֵיתֶהוּן לְבֵית
אֲבֹהֵתֶהוּן בְּמִנְנֹן שְׁמֹהוּ מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפֶק חֵילָא : (לו)

פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בְנֵימָן חֲמִשָּׁה וְשִׁלְשִׁים
אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : (פ) מִנְיָנִיהוּן לְשַׁבְטָא דְּבְנֵימָן

תְּלַתִּין וּחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה : (לח) לְבָנֵי דָן
תוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֶם

בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיִמְעָלָה
כָּל יֵצֵא צָבָא : לְבָנֵי דָן תוֹלְדֹתֶהוּן לְזָרְעֵיתֶהוּן לְבֵית

אֲבֹהֵתֶהוּן בְּמִנְנֹן שְׁמֹהוּ מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפֶק חֵילָא : (לט)

פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה דָן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלְף
וְשִׁבַּע מֵאוֹת : (פ) מִנְיָנִיהוּן לְשַׁבְטָא דְּדָן שְׁתֵּין וּתְרִין אֶלְפִין

וְשִׁבַּע מֵאָה : (מ) לְבָנֵי אֲשֵׁר תוֹלְדֹתֶם
לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת

מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיִמְעָלָה כָּל יֵצֵא צָבָא :
לְבָנֵי אֲשֵׁר תוֹלְדֹתֶהוּן לְזָרְעֵיתֶהוּן לְבֵית אֲבֹהֵתֶהוּן בְּמִנְנֹן שְׁמֹהוּ מִבֶּר

עֲשִׂרוֹ שְׁנֵי וּלְעֵלָא כֹּל נֶפֶק חִילָא : (מא) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה
אֲשֶׁר אֶחָד וְאַרְבַּעִים אֶלְף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת :
(פ) מְנַנְיָהוּן לְשִׁבְטָא דְאֲשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָד אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה : (מב)
בְּנֵי נִפְתָּלִי תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית
אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה
וּמֵעַלָּה כֹּל יֵצֵא צָבָא : בְּנֵי נִפְתָּלִי תּוֹלְדָתְהוֹן
לְזַרְעִיתְהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן בְּמִנְנֵן שְׁמֹהּן מִבְּר עֲשָׂרִין שְׁנֵי לְעֵלָא כֹּל
נֶפֶק חִילָא : (מג) פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה נִפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה
וְחֲמִשִּׁים אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : (פ) מְנַנְיָהוּן
לְשִׁבְטָא דְנִפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה : (מד) אֵלֶּה
הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשֵׂאֵי
יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ אִישׁ אֶחָד לְבֵית
אֲבֹתָיו הָיוּ : אֵלִין מְנַנְיָא דִּי מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבֵרְבִי
יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עָשָׂר גְּבָרִין גְּבָרָא חַד לְבֵית אֲבֹהֵתְהִי הוּוּ : (מה) וַיְהִיו
כָּל פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן
עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה כֹּל יֵצֵא צָבָא
בְּיִשְׂרָאֵל : וְהוּוּ כֹּל מְנַנְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן מִבְּר
עֲשִׂרוֹ שְׁנֵי וּלְעֵלָא כֹּל נֶפֶק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל : (מו) וַיְהִיו כָּל
הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְף וּשְׁלֹשֶׁת
אֶלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים : וְהוּוּ כֹּל
מְנַנְיָא שִׁית מֵאָה וּתְלָתָא אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה וְחֲמִשִּׁין : (מז)
וְהַלְוִים לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְּפַקְדוּ
בְּתוֹכָם : (פ) וְלוֹאֵי לְשִׁבְטָא דְאֲבֹהֵתְהוֹן לָא אֲתַמְנִיאוּ
בְּיַנְיָהוּן : (מח) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר :

וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר : (מט) אַךְ אֶת מַטֵּה לְוֵי לֹא
תִּפְקֹד וְאֶת רֹאשׁוֹ לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל : בְּרַם יֵת שְׂבָטָא דְלְוֵי לֹא תִמְנִי וְיֵת חֲשַׁבְנָהוֹן לֹא
תִקְבַּל בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו. דבר אחר, אפה הקדוש
ברוך הוא שעתידה לעמוד גזרה על כל הגמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר, אמר אל יהיו
אלו בכלל, לפי שהם שלי, שלא טעו בעגל:

(ס) וְאַתָּה הַפְּקֹד אֶת הַלְוִיִּם עַל מִשְׁכַּן
הָעֵדֻת וְעַל כָּל כְּלָיו וְעַל כָּל אֲשֶׁר לוֹ הֵמָּה
יִשְׂאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל כְּלָיו וְהֵם
יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ : וְאַתָּה מִנִּי יֵת לְוֵאֵי
עַל מִשְׁכַּנָּא דְסִהְדוּתָא וְעַל כָּל מְנוּהֵי וְעַל כָּל דִּי לֵה אֲנוּן יִטְלוּן יֵת
מִשְׁכַּנָּא וְיֵת כָּל מְנוּהֵי וְאֲנוּן יִשְׁמִשְׁנֵה וְסַחֲוֹר סַחֲוֹר לַמִּשְׁכַּנָּא יִשְׁרוּן :

רש"י ואתה הפקד את הלויים. כתרגומו מני, לשון מנוי שררה על דבר שהוא ממנה עליו, כמו (אסתר ב' ג)
ויפקד המלך פקידים:

(נא) וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם
וּבַחֲנֻת הַמִּשְׁכָּן יִקְיִמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהִזְר
הַקָּרֵב יוֹמֵת : וּבְמִטַּל מִשְׁכַּנָּא יִפְרְקוּן יֵתָה לְוֵאֵי וּבְמִשְׁרֵי
מִשְׁכַּנָּא יִקְיִמוּן יֵתָה לְוֵאֵי וְחִלּוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטַּל :

רש"י יורידו אותו. כתרגומו יפרקו, כשבאין לסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו,
ונושאין אותו עד מקום אשר ישכון עם הענן ויחנו עם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי
שמים:

(גב) וַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ
עַל דָּגְלוֹ לְצַבָּאוֹתָם : וַיִּשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבּוֹר עַל מִשְׁרוֹהֵי
וַגִּבּוֹר עַל טָקְסָה לְחִילֵיהֶוּן :

רש"י ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה, שלשה שבטים לכל דגל:

במדבר יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה :

(גג) וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְלֹא
יְהִיָּה קֶצֶף עַל עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ
הַלְוִיִּם אֶת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדֻת : וְלוֹאֵי
יִשְׁרוּן סָחוֹר סָחוֹר לְמִשְׁכַּנָּא דְסַהְדוּתָא וְלֹא יְהִי רוּגְזָא עַל כְּנִשְׁתָּא
דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּטְרוּן לְלוֹאֵי יַת מְטַרְת מִשְׁכַּנָּא דְסַהְדוּתָא :

רש"י ולא יהיה קצף. אם תעשה כמלותי לא יהיה קצף, ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף,
כמו שמלינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף וגו' :

(גד) וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ : (פ) וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּי פְּקִיד
יְיָ יַת מֹשֶׁה כִּן עָבָדוּ : ב (א)
אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהְרֹן לֵאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
וְעִם אֶהְרֹן לְמִימָר : (ב) אִישׁ עַל דָּגְלוֹ בְּאֵתוֹת לְבַיִת
אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנְּגַד סָבִיב
לְאֶהֱל מוֹעֵד יַחֲנוּ : גִּבּוֹר עַל טָקְסָה בְּאֵתוֹן לְבַיִת

אֲבֹהֵתְהוֹן יִשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְקָבֵל סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁכֹּן זְמָנָא יִשְׁרוּן :

רש"י באתת. כל דגל יהיה לו אות. מפה כצועה תלויה בו. כצעו של זה לא כצעו של זה, כצע כל אחד כגון אצנו הקצועה בחשן, ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו. דבר אחר באותות לבית אבתם באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשארו ממנרים, שנאמר (בראשית ג, יב) ויעשו בניו לו כן כאשר אום, יהודה ויששכר וזבולן ישארו מן המזרח, וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו', כלאיתא בתנחומא (במדבר יב) בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל, כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ז) אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה, שיוכלו לצא בשבת, משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו:

(א) וְהַחֲנִים קִדְמָה מִזְרְחָה דְגָל מַחֲנֵה יְהוּדָה לְצַבְאֹתָם וְנָשִׂיא לְבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן עַמִּינַדָב : וְדִי שְׁרוֹ קְדוּמָא מְדִינְחָא טַקֵּס מִשְׁרִית יְהוּדָה לְחִילִיהוֹן וְרַבָּא לְבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּר עַמִּינַדָב :

רש"י קדמה. לפנים הקרויה קדם, ואיזו, זו רוח מזרחית. והמערכ קרוי אחור:

(ב) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת : וְחִילֵיה וּמְנַנְיָהוֹן שְׁבַעִין וְאַרְבַּעָא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה : (ג) וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה יִשְׁשַׁכֵּר וְנָשִׂיא לְבְנֵי יִשְׁשַׁכֵּר נְתַנְאֵל בֶּן צוּעֵר : וְדִי שְׁרוֹ סְמִיכִין עֲלוּהֵי שְׁבָטָא דְיִשְׁשַׁכֵּר וְרַבָּא לְבְנֵי יִשְׁשַׁכֵּר נְתַנְאֵל בֶּר צוּעֵר : (ד) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : וְחִילֵיה וּמְנַנְיָהוֹי חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה : (ה) מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂיא לְבְנֵי זְבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּן חִלֹן : שְׁבָטָא דְזְבוּלֹן וְרַבָּא לְבְנֵי זְבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּר חִלֹן : (ו) וְצַבְאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁבַעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : וְחִילֵיה וּמְנַנְיָהוֹי חֲמִשִּׁין וְשְׁבָעָא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה : (ז) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה

יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁת
אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְצַבָּאתָם רֵאשֵׁנָה

יִסְעוּ : (ס) כָּל מְנַגְנֵיָא לְמִשְׁרִית יְהוּדָה מֵאָה וּתְמַנּוּ וּשְׁתֵּא אֲלָפִין
וְאַרְבַּע מֵאָה לְחִילֵיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטָלִין :

רש"י ראשנה יסעו. כשרואין הענן מסתלק, תוקעין הכהנים בחלוצרות ונוסע מחנה יהודה תחלה,
וכשהולכין, הולכין כדרך חניתן, הלויים והעגלות באמצע, דגל יהודה במזרח, ושל ראובן בצדק, ושל אפרים
במערב, ושל דן בצפון:

(ז) דָּגַל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצַבָּאתָם
וְנָשִׂיא לְבָנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן שְׂדִיאוּר :

טקס משרית ראובן דרומא לחיליהון ורפא לבני ראובן אליצור בר
שדיאור : (א) וּצָבָאוּ וּפְקֻדֵי שֵׁשָׁה וְאַרְבַּעִים

אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת : וְחִילָהּ וּמְנַגְנֵיהִי אַרְבַּעִין וּשְׁתֵּא
אֲלָפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה : (ב) וְהַחֹזֶנֶם עָלָיו מִטָּה שְׁמֵעוֹן

וְנָשִׂיא לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן
צוּרִישַׁדַּי : וְדֵי שָׁרוֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבֻטָא דְשְׁמֵעוֹן וְרַבָּא לְבָנֵי

שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי : (ג) וּצָבָאוּ וּפְקֻדֵיהֶם
תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת : וְחִילָהּ

וּמְנַגְנֵיהוֹן חֲמִשִּׁין וּתְשַׁע אֲלָפִין וּתְלַת מֵאָה : (ד) וּמִטָּה גָד
וְנָשִׂיא לְבָנֵי גָד אֱלִיסָר בֶּן רְעוּאֵל : וְשְׁבֻטָא

דְּגָד וְרַבָּא לְבָנֵי גָד אֱלִיסָר בֶּר רְעוּאֵל : (ה) וּצָבָאוּ
וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁ

מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים : וְחִילָהּ וּמְנַגְנֵיהוֹן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא
אֲלָפִין וּשְׁשֵׁי מֵאָה וַחֲמִשִּׁין : (ו) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה

רְאוּבוּן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף
וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצַבָּאתָם וּשְׁנַיִם
יִסְעוּ : (ס) כָּל מִנְיַנְיָא לְמִשְׁרִית רְאוּבוּן מְאָה וְחֲמִשִּׁין וְחַד אֶלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהוֹן בְּתַנְיָתָא נְטָלִין : (יז) וְנִסְעֵ אֱהֵל
מוֹעֵד מִחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵת כַּאֲשֶׁר
יַחֲנוּ כֵן יִסְעוּ אִישׁ עַל יָדוֹ לְדַגְלֵיהֶם : (ס)
וְנִטַּל מִשְׁכּוֹן זְמָנָא מִשְׁרִית לְוָאֵי בְּגוּ מִשְׁרִיתָא כְּמָא דְשָׁרוּ כֵן נְטָלִין
גַּבְרַע עַל אֲתָרָה לְטַקְסִיָּהוֹן :

רש"י ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפרשתי, הליכתן כחניתן, כל
דגל מהלך לרוח הקדושה לו: על ידו. על מקומו. ואין לשון יד זו ממשמעו, רוח שללדו, קרוי על ידו,
הסמוכה לו לכל הושתת ידו. אי"ן שו"ן איש"א בלע"ז ועל ידו :

דָּגַל מִחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יָמָה
וְנָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֲלִישָׁמַע בֶּן
עַמִּיהוּד : טַקְס מִשְׁרִית אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן מֵעַרְבָא וְרַבָּא לְבָנֵי
אֶפְרַיִם אֲלִישָׁמַע בֶּר עַמִּיהוּד : (יט) וְצָבָאוּ וּפְקֻדֵיהֶם
אֲרַבְעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת : וְחִילָהּ וּמִנְיַנְיָהוֹן
אֲרַבְעִין אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מְאָה : (כ) וְעָלְיוּ מִטָּה מְנַשָּׁה
וְנָשִׂיא לְבָנֵי מְנַשָּׁה גְּמַלְיָאֵל בֶּן פְּדָהצוּר :
וְדַסְמִיכִין עֲלוּהֵי שְׁבֻטָא דְּמְנַשָּׁה וְרַבָּא לְבָנֵי מְנַשָּׁה גְּמַלְיָאֵל בֶּר
פְּדָהצוּר :

רש"י ועליו. כתרגומו ודסמיכין עלוהי:

וְצָבָאוּ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף
וּמֵאֲתָיִים : וְחִילָהּ וּמִנְיַנְיָהוֹן תְּלַתִּין וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאֲתָן : (כב)

וּמִטָּה בְּנִימּוֹ וְנָשִׂיא לְבָנִי בְּנִימּוֹ אֲבִידּוֹ
בֶּן גְּדֵעֲנִי : וְשִׁבְטָא דְּבְנִימּוֹ וְרַבָּא לְבָנִי בְּנִימּוֹ אֲבִידּוֹ בַּר גְּדֵעוֹנִי :
(כג) וַיָּצְבֹאוּ וַיִּפְקְדוּהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלְפִי
וְאַרְבַּע מֵאוֹת : וְחִילָהּ וּמְנַגְיָהוֹן תְּלַתִּין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין
וְאַרְבַּע מֵאָה : (כד) כָּל הַפְּקָדִים לְמַחְנֵה אֶפְרַיִם
מֵאֵת אֶלְפִי וּשְׁמֹנֶת אֶלְפִים וּמֵאָה
לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים יִסְעוּ : (ט) כָּל מְנַגְיָא לְמִשְׁרֵית
אֶפְרַיִם מֵאָה וְתַמְנִי אֶלְפִין וּמֵאָה לְחִילָהּ וּבְתַלְיִתָּא נְטָלִין : (כה)
דְּגַל מַחְנֵה דָּן צָפְנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא
לְבָנִי דָּן אַחִיעֶזֶר בֶּן עַמִּישַׁדַּי : טַקֶּס מִשְׁרֵית דָּן
צְפוּנָא לְחִילָהּ וּרַבָּא לְבָנִי דָּן אַחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדַּי : (כו) וַיָּצְבֹאוּ
וַיִּפְקְדוּהֶם שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלְפִי וּשְׁבַע
מֵאוֹת : וְחִילָהּ וּמְנַגְיָהוֹן שְׁתֵּין וְתַרִּין אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה : (כז)
וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה אֲשֶׁר וְנָשִׂיא לְבָנִי
אֲשֶׁר פִּגְעִיאֵל בֶּן עֶכְרֹן : וְדִי שְׁרוּ סַמְכִין עֲלוּהִי שִׁבְטָא
דְּאֲשֶׁר וּרַבָּא לְבָנִי אֲשֶׁר פִּגְעִיאֵל בַּר עֶכְרֹן : (כח) וַיָּצְבֹאוּ
וַיִּפְקְדוּהֶם אֶחָד וְאַרְבַּעִים אֶלְפִי וְחֲמִשׁ
מֵאוֹת : וְחִילָהּ וּמְנַגְיָהוֹן אַרְבַּעִין וְחָד אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה : (כט)
וּמִטָּה נִפְתָּלִי וְנָשִׂיא לְבָנִי נִפְתָּלִי אַחִירַע
בֶּן עֵינָן : וְשִׁבְטָא דְּנִפְתָּלִי וּרַבָּא לְבָנִי נִפְתָּלִי אַחִירַע בַּר עֵינָן : (ל)
וַיָּצְבֹאוּ וַיִּפְקְדוּהֶם שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלְפִי
וְאַרְבַּע מֵאוֹת : וְחִילָהּ וּמְנַגְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וְתַלְתָּא אֶלְפִין
וְאַרְבַּע מֵאָה : (לא) כָּל הַפְּקָדִים לְמַחְנֵה דָּן מֵאֵת

אֶלֶף וְשִׁבְעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם : (א) כָּל מְנַיֵּנָא לְמִשְׁרִית
דְּזוּ מָאָה וְחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וְשִׁית מָאָה בְּבִתְרָתָא נְטֻלִין
לְטַקְסִיהוּן : (ב) אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית
אֲבֹתָם כָּל פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֵת לְצַבָּאתָם שֵׁשׁ
מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁלְשֵׁת אֶלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת
וְחֲמִשִּׁים : אֵלִין מְנַיֵּנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹהֵיהוּן כָּל מְנַיֵּנִי
מִשְׁרִיתָא לְחִילֵיהוּן שִׁית מָאָה וּתְלָתָא אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מָאָה וְחֲמִשִּׁין :
(ג) וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : וְלֹאִי לֹא אֶתְמַנְיָאוּ
בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה : (ד) וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כִּן
חָנּוּ לְדַגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ
עַל בֵּית אֲבֹתָיו : (ה) וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּי פִקִּיד יְיָ
יְת מֹשֶׁה כִּן שָׂרוּ לְטַקְסִיהוּן וְכִן נְטֻלִין גְּבֵר לְזַרְעֵיתִיהָ עַל בֵּית
אֲבֹהֵיהוּן : ג (ו) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אֶהֱרֹן
וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּבָר יְהוָה אֶת מֹשֶׁה בְּהַר
סִינַי : וְאֵלִין תּוֹלְדֹת אֶהֱרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
בְּטוֹרָא דְּסִינַי :

רס"ז ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו: ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו, שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

(ב) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהֱרֹן הַבְּכֹר נָדָב
וְאַבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָּמָר : וְאֵלִין שְׁמֵהֶת בְּנֵי

אֶהְיוֹ בּוֹכֶרָא נָדָב וְאֶבִיחֻוּא אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר : (א) אֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי אֶהְיוֹ הַכֹּהֲנִים הַמְשֻׁחִים אֲשֶׁר מִלֵּא
יָדָם לְכַהֵן : אֵלֶּיךָ שָׁמַח בְּנֵי אֶהְיוֹ כְּהֵנָּה דְאִתְרַבִּיאוּ דִּי
אִתְקַרְבַּב קְרִבְנֵהוֹן לְשִׁמְשָׁא : (ב) וַיָּקַם נָדָב וְאֶבִיחֻוּא
לְפָנֵי יְהוָה בְּהַקְרִיב אֵשׁ זָרָה לְפָנֵי יְהוָה
בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֵן
אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר עַל פְּנֵי אֶהְיוֹ אֶבִיחֻוּא :
(ג) וּמִיַּת נָדָב וְאֶבִיחֻוּא קָדָם יְיָ בְּקְרוּבֵיהוֹן אֲשֶׁתָּא נּוֹכְרִיתָא קָדָם
יְיָ בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי וּבָנִין לֹא הָווּ לְהוֹן וְשִׁמְשׁ אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר עַל אִפֵּי
אֶהְיוֹ אֶבִיחֻוּא :

רש"י על פני אהרן. בחיי:

(ד) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמִלֵּיל יְיָ עָם
מֹשֶׁה לְמִימָר : (ה) הַקְרִיב אֶת מִטֵּה לְוִי וְהַעֲמִדְתָּ
אֹתוֹ לְפָנֵי אֶהְיוֹ הַכֹּהֵן וְשִׁרְתוּ אֹתוֹ : קָרַב
יָת שְׁבֻטָא דְלְוִי וַיִּתְקִים יָתָּה קָדָם אֶהְיוֹ כְּהֵנָּה וַיִּשְׁמְשׁוּן יָתָּה :

רש"י ושרתו אהרן. ומהו השרת, ושמרו את משמרתו, לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר, כמו
שנאמר (במדבר י"ח, ט) אהרן ובניו ובית אביד אהרן תשאו את עון המקדש, והלוים הללו מסיעין אותם, זה הוא
השרת:

(ו) וְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרְתוֹ וְאֶת מִשְׁמֶרְתָּא כָּל
הַעֲדָה לְפָנֵי אֶהְיוֹ מוֹעֵד לְעֵבֵד אֶת עֲבֹדַת
הַמִּשְׁכָּן : וַיִּטְרוּן יָת מִטְרֵתָּה וַיָּת מִטְרֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא קָדָם
מִשְׁכָּן זְמָנָא לְמַפְלַח יָת פְּלַחֵן מִשְׁכָּנָא :

רש"י ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממנה עליו ומטל עליו לעשותו, קרוי משמרת בכל המקרא

ובלשון משנה, כמו שאמרו בצגתן ותרש (מגילה י"ג, ב) והלא אין משמתי ומשמרתך שוה, וכן משמרות כהנה ולויה:

וְשָׁמְרוּ אֶת כָּל כְּלֵי אֱהָל מוֹעֵד וְאֶת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֶבֶד אֶת עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן : וַיִּטְרוּן יָת כָּל מְאֵנֵי מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיָת מִטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יָת פְּלַחַן מִשְׁכַּנָּא :

רש"י ואת משמרת בני ישראל. שכלן היו זקוקין ללרכי המקדש, חלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם, לפיכך לוקחים מהם המעשרות בשכרו, שנאמר (במדבר י"ז, לח) כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם:

וְנָתַתָּה אֶת הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְתַתֵּן יָת לְוָאֵי לְאַהֲרֹן וּלְבָנָוְהֵי מְסִירֵין יְהִיבִין אֲנוּן לָהּ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י נתונים המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל, כלומר משאר כל העדה נדלו כדך בגזרת המקום, והוא נתנם לו, שנאמר (במדבר ח, טו) ואתנה את הלויים נתונים וגו':

וְאֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת כְּהֻנָּתָם וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמָת : (פ) וְיָת אֶהֱרֹן וְיָת בְּנָוְהֵי תִמְנֵי וַיִּטְרוּן יָת כְּהֻנָּתָוּן וְחִלוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטֵּל :

רש"י ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מנין: ושמרו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמְלִיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר : (יב) וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רַחֵם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם : וְאֲנָא הָא

קִרְבִּית יֵת יְלֹאֵי מְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא פְּתַח וּלְדָא מְבַנֵּי
יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹן מְשֻׁמְשִׁין קְדָמֵי יְלֹאֵי :

רש"י ואני הגה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשרות שלי. על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם, לפי שהיתה העבודה בזכורות, וכחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו עבודה זרה נבחרו תחתיהם:

(ג) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָּל בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר
בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי

יְהוָה : (פ) אָרִי דִּילִי כָּל בּוֹכְרָא בְּיוֹמָא דְקַטְלִית כָּל בּוֹכְרָא
בְּאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם אֶקְדַּשְׁתִּי קְדָמֵי כָּל בּוֹכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאִנְשָׁא עַד
בְּעִירָא דִּילִי יְהוֹן אֲנָא יְיָ : (ד)

אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי לֵאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה בְּמִדְבַר אֲרָבָה לְמִימְרָא : (ט) פִּקֹּד אֶת בְּנֵי לְוִי
לְבַיִת אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל זָכָר מִבֶּן
חֹדֶשׁ וּמַעְלָה תִּפְקְדֵם : מְנִי יֵת בְּנֵי לְוִי לְבַיִת
אֲבֹתָהוֹן לְזַרְעֵיתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יִרְחָא וּלְעֵלָא תִּמְנְנוּן :

רש"י מבן חדש ומעלה. משיאח מכלל נפלים הוא נמנה לקרא שומר משמרת הקדש. אמר ר' יהודה ברבי
שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטון, שנאמר (במד' כו, כט) אשר ילדה אתה ללוי במצרים, עם
כניסתה בפתח מצרים ילדה אתה. ונמנית בשבעים נפש, שכשאתה מונה השבט לא תמאס אלכא שבעים
חסר אחת, והיא השלימה את המנין:

(ט) וּפִקֹּד אֶתְּם מֹשֶׁה עַל פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר
צִוָּה : וּמָנָא יְתֵהוֹן מֹשֶׁה עַל מִימְרָא דְיֵי כְּמָא דְאִתְּפִקֹּד :

רש"י על פי ה'. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא הוא היאך אני נכנס לבתי כלם ולתוך אהליהם לדעת מנין
יונקיהם. אמר לו הקדוש ברוך הוא עשה אתה את שלך ואני אעשה את שלי. הלך משה ועמד על פתח
האהל והשכינה מקדמת לפניו, ובת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש בזהל זה, לכך נאמר
על פי ה':

(יז) וַיְהִיו אֱלֹהֵי בְנֵי לֵוִי בְשִׁמְתָם גִּרְשׁוֹן
 וַקְּהַת וּמֵרָרִי : וְהָיוּ אֵלָיוּ בְנֵי לֵוִי בְשִׁמְהֵתְהוֹן גִּרְשׁוֹן וַקְּהַת
 וּמֵרָרִי : (יח) וְאֱלֹהֵי שְׁמוֹת בְּנֵי גִרְשׁוֹן
 לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִנְיָן וְשִׁמְעִי : וְאֵלָיוּ שְׁמֵהֵת בְּנֵי גִרְשׁוֹן
 לְזִרְעֵיתְהוֹן לְבִנְיָן וְשִׁמְעִי : (יט) וּבְנֵי קְהַת לְמִשְׁפַּחְתָּם
 עֲמָרָם וַיִּצְהָר חֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל : וּבְנֵי קְהַת
 לְזִרְעֵיתְהוֹן עֲמָרָם וַיִּצְהָר חֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל : (כ) וּבְנֵי מֵרָרִי
 לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחְלֵי וּמוֹשֵׁי אֱלֹהֵי הֵם
 מִשְׁפַּחַת הַלְוִי לְבֵית אֲבֹתָם : וּבְנֵי מֵרָרִי
 לְזִרְעֵיתְהוֹן מַחְלֵי וּמוֹשֵׁי אֵלָיוּ אֲנֹן זִרְעֵית לְוָאֵי לְבֵית אֲבֹתְהוֹן :
 (כא) לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלְבִנִי וּמִשְׁפַּחַת
 הַשְּׁמֵעִי אֱלֹהֵי הֵם מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֵׁנִי : לְגִרְשׁוֹן
 זִרְעֵית לְבִנְיָן וְזִרְעֵית שְׁמֵעִי אֵלָיוּ אֲנֹן זִרְעֵית גִּרְשׁוֹן :

רש"י לגרשון משפחת הלזני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כד
 וכד:

(כב) פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפָּר כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ
 וּמַעֲלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ
 מֵאוֹת : מִנְּגִיחֹן בְּמִנְּוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יִרְחָא וּלְעֵלָא מִנְּגִיחֹן
 שִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה : (כג) מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֵׁנִי
 אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ יָמָה : זִרְעֵית גִּרְשׁוֹן אַחֲרֵי
 מִשְׁכַּנָּא יִשְׁרוֹן מֵעֲרָבָא : (כד) וַנְּשִׂיא בַּיִת אָב לְגִרְשֵׁנִי
 אֶלְיָסָף בֶּן לָאֵל : וְרַב בַּיִת אָבָא לְבֵית גִּרְשׁוֹן אֶלְיָסָף בֶּר
 לָאֵל : (כה) וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי גִרְשׁוֹן בְּאֵהֶל מוֹעֵד

הַמִּשְׁכָּן וְהָאֵהָל מְכֻסָּהוּ וּמִסֹּד פִּתַח אֵהָל

מוֹעֵד : וּמִטְרַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא מִשְׁכַּנָּא וּפְרָסָא חוּפְאָה
וּפְרָסָא דְתִרְעָה מִשְׁכַּן זְמַנָּא :

רש"י המשכן. יריעות התחתונות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים ותחשים:
ומסך פתח. הוא הוילון;

(כו) וְקִלְעֵי הַחֲצֵר וְאֵת מִסֹּד פִּתַח הַחֲצֵר
אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת
מִיתְרָיו לְכֹל עֲבֹדָתוֹ : (ס) וּסְרָדֵי דְדִרְתָּא וְיַת פְּרָסָא
דְתִרְעָה דְרְתָא דִּי עַל מִשְׁכַּנָּא וְעַל מִדְבַּחָא סְחֹר סְחֹר וְיַת אֲטוּנְוָהִי
לְכֹל פּוֹלְחָנָה :

רש"י ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

(כז) וְלִקְהַת מִשְׁפַּחַת הָעֵמֶרְמִי וּמִשְׁפַּחַת
הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרִנִי וּמִשְׁפַּחַת
הָעֲזִיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי :
וְלִקְהַת זְרַעֲיִת עֶמְרָם וְזְרַעֲיִת יִצְהָר וְזְרַעֲיִת חֲבֵרוֹן וְזְרַעֲיִת עֲזִיאֵל
אֵלֶּיךָ אֲנִי וְזְרַעֲיִת קְהָת : (כח) בְּמִסְפָּר כָּל זָכָר מִבֶּן
חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ : בְּמִנְיֵן כָּל דְּכוּרָא מִבְּרַיָּרְחָא
וְלֵעֲלָא תְּמַנְיָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה נְטָרִי מִטְרַתָּא דְקוּדְשָׁא : (כט)
מִשְׁפַּחַת בְּנֵי קְהָת יַחֲנוּ עַל יַרְדֵּי הַמִּשְׁכָּן
תִּימָנָה : זְרַעֲיִת בְּנֵי קְהָת יִשְׁרוּן עַל צְדָא דְמִשְׁכַּנָּא דְרוּמָא :

רש"י משפחת בני קהת יחנו וגו' תימנה. ומסוכין להם דגל לאובן החונים תימנה, חוי לרשע ואוי לשכנו,
לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו, שנמשכו עמהם במחלקתם:

(ט) וְנָשִׂיא בֵּית אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי
אֲלִיצָפֹן בֶּן עֲזִיָּאל : וְרַב בֵּית אָבָא לְזִרְעֵית קֶהֶת אֲלִיצָפֹן
בֶּר עֲזִיָּאל : (לא) וּמִשְׁמֵרֶתֶם הָאָרוֹן וְהַשְּׁלֶחָן
וְהַמִּנְרָה וְהַמִּזְבֵּחַת וְכֻלֵּי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר
יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכֹל עֲבֹדָתוֹ : וּמִטְרַתְהוֹן
אֲרוֹנָא וּפְתוּרָא וּמִנְרֵתָא וּמִדְּבַחֲיָא וּמְנִי קוּדְשָׁא דִּי יִשְׁמְשׁוּן בְּהוֹן
וּפְרָסָא וְכֹל פּוּלְחָנָה :

רש"י והמסך. היא הפרכת, שאף היא קרויה פרכת המסך:

(לב) וְנָשִׂיא נְשִׂאֵי הַלְוִי אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן
הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שְׁמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ :
וְאִמְרָכְלָא דְמִמְנָא עַל רַבְרָבֵי לְוָאֵי אֶלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא דְמִתְחֹת
דְּזוּהֵי מִמְּנֹן נְטֵרֵי מִטְרַת קוּדְשָׁא :

רש"י ונשיא נשיאי הלוי. מומנה על כלם. ועל מה היא נשיאותו, פקדת שומרי משמרת הקדש, על ידו
היה פקדת כלם:

(לג) לְמִרְרֵי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת
הַמוֹשֵׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מִרְרֵי : לְמִרְרֵי
זִרְעֵית מַחֲלִי וְזִרְעֵית מוֹשֵׁי אֵלִין אֲנֹן זִרְעֵית מִרְרֵי : (לד)
וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפָּר כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ
וְמַעֲלָה שְׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאָתַיִם : וּמִנְגִּיָּהוֹן
בְּמִנְיֵן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יִרְחָא וּלְעֵלָא שְׁתָּא אֲלָפִין וּמֵאָתַן : (לה)
וְנָשִׂיא בֵּית אָב לְמִשְׁפַּחַת מִרְרֵי צוּרִיאֵל
בֶּן אַבִּיחֵיל עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צַפְנָה :
וְרַב בֵּית אָבָא לְזִרְעֵית מִרְרֵי צוּרִיאֵל בֶּר אַבִּיחֵיל עַל צְדָא דְמִשְׁכָּנָא
יִשְׁרוּן צְפוּנָא : (לו) וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מִרְרֵי

קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדְנָיו
 וְכָל פְּלִיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ : וְדִי מְסִיר לְמִטְרַת בְּנֵי מִרְרֵי
 דָּפִי מִשְׁפָּנָא וְעֵבְרוּהִי וְעַמּוּדוּהִי וְסִמְכוּהִי וְכָל מְנוּהִי וְכָל פּוּלְחָנָה :
 (לז) וְעַמֻּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וַיִּתְּדוּתָם
 וַיְמִיתֵיהֶם : וְעַמּוּדֵי דְדִרְתָּא סְחֹר סְחֹר וְסִמְכֵיהוֹן
 וְסִפֵּיהוֹן וְאַטּוּנֵיהוֹן : (לח) וְהַחֲנִים לְפָנֵי הַמִּשְׁכָּן
 קִדְמָה לְפָנֵי אֶהֱל מוֹעֵד מְזַרְחָה מִשֶּׁה
 וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שְׂמָרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ
 לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִזָּר הַקָּרֵב
 יוֹמָת : וְדִי שְׁרוֹן קָדָם מִשְׁפָּנָא קְדוּמָא קָדָם מִשְׁכָּן זְמָנָא מְדִינְחָא
 מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו נְטָרִין מִטְרַת מְקַדְשָׁא לְמִטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטֵּל :

רש"י משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה, והחונים עליו ישכר וזבולן, טוב ללדיק טוב
 לשכנו, לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה, נעשו גדולים בתורה, שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה
 מחקקי, ומבני יששכר יודעי בינה וגו' (דה"י ח' יב ע"ג) מאתים ראשי סנהדראות, ומזבולן משכים בשבט סופר
 (שופטים ה יד) :

(לט) כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מִשֶּׁה
 וְאַהֲרֹן עַל פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל זָכָר
 מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלְף :
 (ס) כָּל מְנִינֵי יְוָאֵי דִי מְנָא מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי לְזַרְעֵיהוֹן
 כָּל דְּכוּרָא מִבְּר יִרְחָא וְלַעֲלָא עֶשְׂרִין וַיִּתְרִין אֶלְפִין :

רש"י אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן, לומר שלא היה צמנין הלויים: שנים ועשרים אלף. ובפרטון
 אחה מואל שלש מאות יתרים, בני גרשון שבעת אלפים וחמש מאות, בני קהת שמונת אלפים ושש מאות,
 בני מררי ששת אלפים ומאתים, [הרי שנים ועשרים אלף ושלוש מאות]. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו
 את הבכורות, ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים בכורות העודפים על המנין לפדיון, אמרו רבותינו
 במסכת בכורות (בכורות ה ב) אותן שלש מאות לויים בכורות היו ודים שיפקיעו ענמם מן הפדיון:

(מ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה פְּקֹד
כָּל בְּכוֹר זָכָר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן חֹדֶשׁ
וּמַעֲלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם : וַאֲמַר יי
לְמֹשֶׁה מְנִי כָּל בּוֹכְרֵי דְבָרֵי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן יָרְחָא וְלַעֲלָא וְקִבֵּל
יְת מְנִין שְׁמֵהֶתְהוֹן :

רש"י פקד כל בכור זכר וגו' מבן חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

(מא) וְלָקַחְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת
כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם
תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבֵהֵמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וַתִּקְרַב
יְת לְוָאֵי קְדָמֵי אָנָּא יי חֲלָף כָּל בּוֹכְרֵי בְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיְת בְּעִירָא דְלְוָאֵי
חֲלָף כָּל בּוֹכְרֵי בְבֵעִירָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל : (מב) וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה
כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל : וּמִנָּא מֹשֶׁה כְּמָא דִּי פְקִיד יי יְתָה יְת כָּל בּוֹכְרֵי בְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל : (מג) וַיְהִי כָּל בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שְׁמֹת
מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפִקְדֵיהֶם שְׁנַיִם
וְעֶשְׂרִים אָלֶף שְׁלֹשָׁה וּשְׁבַעִים וּמֵאֲתָיִם :
(פ) וְהוּוּ כָּל בּוֹכְרֵי דְבָרֵי בְמִנְוּן שְׁמֵהוּן מִבֶּן יָרְחָא וְלַעֲלָא
לְמִנְיָנִיהוֹן עֶשְׂרִין וַתְּרִין אֲלָפִין מֵאֲתוֹ וּשְׁבַעִין וַתְּלָתָא : (מד)
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמְלִיל יי עִם מֹשֶׁה
לְמִימָר : (מה) קַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר
בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת
בְּהֵמַתָּם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה : קֶרֶב יְת
לְוָאֵי חֲלָף כָּל בּוֹכְרֵי בְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיְת בְּעִירָא דְלְוָאֵי חֲלָף בְּעִירָהוֹן
וְיְהוּוּ מִשְׁמִשִּׁין קְדָמֵי לְוָאֵי אָנָּא יי :

רש"י ואת זהמת הלוים וגו' . לא פדו זהמות הלוים את זכורי זהמה טהורה שלישראל, אלא את פטרי חמוריהם, וזה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים שלישראל, תדע שהרי מנה העודפים באדם ולא מנה העודפים בזהמה:

(מו) וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֵשָׁה וְהַשְּׁבַעִים
וְהַמֵּאֲתָיִם הָעֹדְפִים עַל הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְיַת פּוֹרְקוֹן מֵאֲתוֹ וְשִׁבְעִין וַיִּתְּלָתָא דִּיתִירִין עַל
לְוִיֵּי מִבּוֹכְרֵי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י ואת פדויי השלשה וגו' . ואת הבכורות הנרכיין להפדות זהם, אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים זהם, יתרים על הלוים, מהם תקח חמשה שקלים לגלגלת, כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף, שהיה זכורה של רחל:

(מו) וְלִקְחֹתָ חֲמִשָּׁתַּת חֲמִשָּׁתַּת שְׁקָלִים
לְגַלְגֶּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה
הַשֶּׁקֶל : וְתִסַּב חֲמִשׁ סְלַעִין לְגַלְגֶּלֶתָא בְּסַלְעֵי קוּדְשָׁא תִסַּב
עֶשְׂרִין מְעִין סְלַעָא : (מח) וְנִתְּתָהּ הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן
וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֹדְפִים בָּהֶם : וְתִתְּנוּ כֶּסֶף לְאַהֲרֹן
וּלְבָנָוְהִי פְּרִקוֹן דִּיתִירִין בְּהוֹן : (מט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף
הַפְּדִיּוֹם מֵאֵת הָעֹדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם :
וְנָסִיב מֹשֶׁה יַת כֶּסֶף פּוֹרְקָנָא מִן דִּיתִירִין עַל פְּרִיקֵי לְוִיֵּי :

רש"י העדפים על פדויי הלוים. על אותן שפדו הלוים בגופן:

(ס) מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת הַכֶּסֶף
חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְף
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ : מִן בּוֹכְרֵי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסִיב יַת כֶּסֶף
אַלְף וַיִּתְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשׁ סְלַעִין בְּסַלְעֵי קוּדְשָׁא :

רש"י חמשה וששים ושלש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת. למאחתי כבורות אלף שקל, לשבעים כבורות שלש מאות וחמשים שקל, לשלש כבורות חמשה עשר שקל. אמר כיצד אעשה, כבור שאומר לו תן חמשת שקלים, יאמר לי אני מפדויי הלוים. מה עשה, הביא שנים ועשרים אלף פתקין וכתב עליהן בן לוי, ומאחתי ושבעים ושלשה פתקין כתב עליהן חמשה שקלים, בכלן ונתנן בקלפי, אמר להם בזו וטלו פתקיכם לפי הגורל:

(א) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיִּים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : **(ב)** וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקַּח אֶת כֶּסֶף פְּרִיקָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל מִימָרָא דַּיְיָ כַּמָּא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה : **(ג)** וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאָל אַהֲרֹן לֵאמֹר : וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימָר : **(ד)** נִשְׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי קְהַת מִתּוֹךְ בְּנֵי לְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם : קִבְּלוּ יְת חֲשִׁבּוּ בְּנֵי קְהַת מִגּוֹ בְּנֵי לְוִי לְזַרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן :

רש"י נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משא, והם מנן שלשים ועד בן חמשים שנה, והפחות משלשים לא נתמלא כחו. מכאן אמרו בן שלשים לכה, והיותר על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:

(א) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמֵעַלָּה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל בָּא לְצַבָּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד : מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְמַעֲבַד עֲבַדְתָּא בְּמִשְׁכַּן זִימְנָא : **(ב)** זֹאת עֲבַדְתָּ בְּנֵי קְהַת בְּאֶהֱל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים : דִּין פּוֹלְחֵן בְּנֵי קְהַת בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁיא :

רש"י קדש הקדשים. המקדש שבכלן הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפרכות וכלי שרת:

(ה) וּבָא אֱהָרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעֵי הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ
אֶת פְּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ בָּהּ אֶת אֲרוֹן
הָעֵדוּת: וַיַּעֲזֹל אֱהָרֹן וּבָנָוְהִי בְּמִטַּל מִשְׁרִיתָא וַיִּפְרְקוּן יָת
פְּרֹכֶתָא דְפָרְסָא וַיִּכְסּוּן בָּהּ יָת אֲרוֹנָא דְסֵהְדוּתָא:

רש"י ובא אהרן ובניו וגו'. יכניסו כל כלי וכלי לנרחקו המפורש לו צפרשה זו, ולא יאטרכו הלויים בני
קהת אלא לשאת: בנסוע המחנה. כשהעגן מסתלק הם יודעין שיסעו:

(ו) וּנְתַנּוּ עָלָיו כֶּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּפְרָשׁוּ בְּגָד
כָּלִיל תְּכֵלֶת מְלַמְעָלָה וְשָׂמוּ בַדָּיו: וַיִּתְּנוּן
עֲלוּהִי חוּפָא דְמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּפְרְסוּן לְבוּשׁ גְּמִיר תְּכֵלָא מְלַעֲלָא
וַיִּשׁוּוּן אַרְיֵחוּהִי: (ז) וְעַל שֵׁלַחַן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בְּגָד
תְּכֵלֶת וּנְתַנּוּ עָלָיו אֶת הַקְּעָרֹת וְאֶת
הַכַּפֹּת וְאֶת הַמְּנַקִּיֹת וְאֶת קִשׁוֹת הַנָּסֶךְ
וְלַחֵם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה: וְעַל פְּתוּרָא דְלַחֵם אֲפִיָּא
יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלָא וַיִּתְּנוּן עֲלוּהִי יָת מְגִיסִיָּא וְיָת בְּזִיכִיָּא וְיָת
מְכִילְתָּא וְיָת קִסּוֹת נְסוּכָא וְלַחֲמָא תְּדִירָא עֲלוּהִי יְהִי:

רש"י קערת וכפות השות ומנקיות. כבר פרשתי במלכת המשכן: הנסך. הכסוי לשון מסך, כדכתיב (שמות
כה, כט) אשכר יסך בהו:

(ח) וּפְרָשׁוּ עֲלֵיהֶם בְּגָד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ
אֹתוֹ בְּמַכְסֵה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת בַּדָּיו:
וַיִּפְרְסוּן עֲלֵיהוֹן לְבוּשׁ צְבַע זְהוּרִי וַיִּכְסּוּן יָתָהּ בְּחוּפָא דְמִשְׁךְ
סִסְגוֹנָא וַיִּשׁוּוּן יָת אַרְיֵחוּהִי: (ט) וְלַקְּחוּ בְּגָד תְּכֵלֶת
וְכִסּוּ אֶת מְנִרַת הַמָּאוֹר וְאֶת גִּרְתֵּיהָ וְאֶת
מְלַקְחֵיהָ וְאֶת מַחְתַּתֶּיהָ וְאֶת כָּל כְּלֵי
שִׁמְנָה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם: וַיִּסְבוּן לְבוּשׁ

תִּכְלָא וַיִּכְסוּן יָת מְנַרְתָּא דְאַנְהוּרֵי וַיָּת בּוֹצִינְהָא וַיָּת צְבִתְהָא וַיָּת
מַחְתִּינְתְּהָא וַיָּת כָּל מְנֵי מְשָׁחָא דִּי יִשְׁמְשׁוּן לָהּ בְּהוֹן :

רש"י מלקחיה. כמין זבת שמושך זה את הפחילה לכל כל שירלה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים, ואין לה מחאה לפנייה אלא מזדיה, וחיתה זה את דשן הנרות כשמיטבן: נרתיה. לזי"ש בלע"ז [מנורות] שנתנים בהן השמן והפחילות:

(י) וַנְתְּנוּ אֶתְּהּ וְאֶת כָּל כְּלֵיהָ אֶל מְכִסָּה
עוֹר תַּחֲשׁ וַנְתְּנוּ עַל הַמּוֹט : וַיִּתְּנוּ יָתְהּ וַיָּת כָּל
מְנָהָ לְחוֹפְאָה דְמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אַרְיָחָא :

רש"י אל מכסה עור תחש. כמין מלכוף:

(יא) וְעַל מְזַבַּח הַזֶּהָב יִפְרְשׁוּ בְּגָד תְּכֵלֶת
וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמְכִסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת
בִּדְיָיו : וְעַל מַדְבַּחָא דְדִבְחָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלָא וַיִּכְסוּן יָתְהּ
בְּחוֹפְאָה דְמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּשׁוּנוּ יָת אַרְיָחוּהִי : (יב) וַלְקָחוּ אֶת
כָּל כְּלֵי הַנְּשִׂרֹת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּם בְּקֹדֶשׁ
וַנְתְּנוּ אֶל בְּגָד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתָם
בְּמְכִסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנְתְּנוּ עַל הַמּוֹט : וַיִּסְבוּ
יָת כָּל מְנֵי שְׂמוּשָׂא דִּי יִשְׁמְשׁוּן בְּהוֹן בְּקוֹדֶשׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוּשׁ תְּכֵלָא
וַיִּכְסוּן יָתְהוֹן בְּחוֹפְאָה דְמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אַרְיָחָא :

רש"י את כל כלי השרת אשר ישרתו צם בקדש. בתוך המשכן שהוא קדש, והן כלי הקטרת שמסרתין בהם במזבח הפנימי:

(יג) וְדִשְׁנוּ אֶת הַמְּזַבֵּחַ וּפְרְשׁוּ עָלָיו בְּגָד
אַרְגָּמָן : וַיִּסְפוּן יָת קִטְמָא דְמַדְבַּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי לְבוּשׁ
אַרְגָּוָן :

רש"י ודשנו את המזבח. מזבח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המסעות, ואינה שורפתו, שהיו כופין עליה פסכת של נחשת:

(יד) וְנָתַנּוּ עָלָיו אֶת כָּל כֵּלָיו אֲשֶׁר יִשְׁרְתּוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת הַמַּחֲתֹת אֶת הַמְּזֻלָּגֹת וְאֶת הַיַּעֲיִים וְאֶת הַמְּזַרְקֹת כֹּל כְּלֵי הַמְּזִבְחַ וּפְרָשׁוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּשְׂמוּ בַדָּיו : וַיִּתְּנוּן עֲלוֹהֵי יָת כָּל מְנוּהֵי דֵי יִשְׁמְשׁוּן עֲלוֹהֵי בְּהוֹן יָת מַחֲתִיָּתָא וַיָּת צְנוּרִיָּתָא וַיָּת מְגֵרוּפִיָּתָא וַיָּת מְזַרְקִיָּתָא כֹּל מְנֵי מַדְבְּחָא וַיִּפְרְסוּן עֲלוֹהֵי חוּפְאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגוּנָא וַיִּשׁוּוּן אַרְיָחוּהֵי :

רש"י מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן, שעשויה כמין מחבת שאין לה אלא שלש מחלות, ומלפניה שואבת את הגחלים: מזלגות. כנוריות של נחשת שבהן מכין באצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות ובלע"ז ודי"ל [מגרפה] והן של נחשת ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח:

(טו) וְכִלָּה אֶהְרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנִסְעֵי הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי קֹהֵת לְשֹׂאת וְלֹא יִגְעוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וּמִתּוֹ אֵלֶּה מִשָּׂא בְּנֵי קֹהֵת בְּאֵהֶל מוֹעֵד : וַיִּשְׂיִצִי אֶהְרֹן וּבְנוֹהֵי לְכַסָּאָה יָת קוּדְשָׁא וַיָּת כָּל מְנֵי קוּדְשָׁא בְּמִטַּל מִשְׁרִיָּתָא וּבִתֵּר כֵּן יַעֲלוּן בְּנֵי קֹהֵת לְמִטַּל וְלֹא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא וְלֹא יְמוּתוּן אֵלָיו מִטוֹל בְּנֵי קֹהֵת בְּמִשְׁכֹּן זְמָנָא :

רש"י לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיתה בידי שמים:

(טז) וּפְקִדֹת אֶלְעָזָר בֶּן אֶהְרֹן הִכְהֵן שָׂמוֹן הַמָּאוֹר וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתְּמִיד

וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקִדֹת כָּל הַמִּשְׁכָּן וְכָל
אֲשֶׁר בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכָלֵיו : (פ) וְדִי מְסִיר לְאֶלְעָזָר בֶּר
אֶהְרֹן כִּהֵנָּה מִשְׁחָה דְאֶנְהָרוּתָא וּקְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא
וּמִשְׁחָה דְרִבּוּתָא מִטְרַת כָּל מִשְׁכָּנָא וְכָל דִּי בֵּה בְּקוֹדֶשׁא וּבְמִנּוּהֵי :

רש"י ופקדת אלעזר. שהוא ממנה עליהם לשאת אותם, שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד, עליו מטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתו: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממנה על משח בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו, והוא המשכן וכל אשר בו, כל הסדורים למעלה בפרשה זו, אבל משח בני גרשון ומכרי שאינו מקדש הקדשים, על פי איתמר היה, כמו שכתוב בפרשת נשא (פסוק כח) :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאָל
(ז) אֶהְרֹן לֵאמֹר : וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה וְעִם אֶהְרֹן לְמִימָר : (ח)
אֶל תִּכְרִיתוּ אֶת שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי
מִתּוֹךְ הַלְוִיִּים : לֹא תִשְׂיִצוּן יְת שִׁבְטָא זְרַעֲיַת קְהַת מְגו
לְוָיִי :

רש"י אל תכריתו. אל תגרמו להם שימותו:

וְזֹאת עָשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמָתוּ
(ט) בְּגִשְׁתֶּם אֶת קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים אֶהְרֹן וּבָנָיו
יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ
וְאֶל מִשְׁאֹו : וְדָא עֲבִידוּ לְהוֹן וַיַּחֲוֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן
לְקֹדֶשׁ קוֹדֶשׁא אֶהְרֹן וּבְנֵיהֵי יַעֲלוּן וַיִּמְנוּן יְתַהוֹן גְּבַר גְּבַר עַל פְּלִחְנֵיהֵי
וּלְמִטּוּלָה : (כ) וְלֹא יָבֹאוּ לְרִאוֹת כְּבֻלַּע אֶת
הַקְּדָשׁ וְיָמָתוּ : (כפ) וְלֹא יַעֲלוּן לְמַחְזֵי כַּד מְכָסוּ יְת מְנֵי
קוֹדֶשׁא וְלֹא יָמוּתוּן : כפפ :

רש"י ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. לתוך נרתק שלו, כמו שפרשתי למעלה (פסוק ה) בפרשה זו, ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותו במכסה פלוני, ובלוע שלו הוא כסויו:

הפטרת במדבר - הושע ב

ב (א) וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד
וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עָמִי
אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי : (ב) וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִחָדּוּ וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן
הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאֵל : (ג) אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עָמִי
וְלְאַחֹתֵיכֶם רַחֲמָה : (ד) רִיבוּ בְּאַמְכֶם רִיבוּ כִּי הִיא לֹא
אֲשֶׁתִּי וְאַנְכִי לֹא אִישָׁה וְתִסַּר זְנוּנִיָּה מִפְּנֵיהָ
וְנֶאֱפוֹפִיָּה מִבֵּין שְׂדֵיָהּ : (ה) פֶּן אֶפְשִׁיטְנָה עֲרֻמָּה
וְהִצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם הַוּלְדָהּ וְשָׁמַתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתָּהּ כְּאָרֶץ
צִיָּה וְהִמַּתִּיהָ בַצֶּמָא : (ו) וְאֵת בְּנֵיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי בְנֵי
זְנוּנִים הֵמָּה : (ז) כִּי זָנַתָּה אִמָּם הִבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי
אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאֵהָבִי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי צָמְרִי
וּפִשְׁתִּי שָׁמְנִי וְשִׁקּוּיִי : (ח) לָכֵן הִנְנִי שָׂדֵךְ אֵת דֶּרֶכְךָ
בַּסִּירִים וְגִדְרֹתַי אֵת גִּדְרָהּ וּנְתִיבוֹתֶיהָ לֹא תִמְצָא : (ט)
וְרִדְפָה אֵת מְאֵהָבִיהָ וְלֹא תִשָּׂיג אֹתָם וּבִקְשָׁתָם וְלֹא
תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה אֶל אִישִׁי הָרֹאשׁוֹן כִּי
טוֹב לִי אִזּוּ מֵעַתָּה : (י) וְהִיא לֹא יִדְעָה כִּי אֲנֹכִי נִתְּנִי
לָהּ הַדָּגוּן וְהַתִּירוֹשׁ וְהִיִּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִי לָהּ וְזָהָב
עָשׂוּ לְבַעַל : (יא) לָכֵן אָשׁוּב וְלִקְחֹתִי דָגְנִי בְּעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי
בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צָמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכֶסֶת אֵת עֲרוֹתָהּ : (יב)
וְעַתָּה אֲגַלָּה אֵת נִבְלָתָהּ לְעֵינַי מְאֵהָבִיהָ וְאִישׁ לֹא
יִצִּילָנָה מִיָּדִי : (יג) וְהִשְׁבַּתִּי כָּל מְשׁוֹשָׁה חֲגָה חֲדָשָׁה
וְשִׁבְתָהּ וְכָל מוֹעֲדָהּ : (יד) וְהִשְׁמַתִּי גִפְנָהּ וְתִאֲנַתָּה אֲשֶׁר
אָמְרָה אֲתַנָּה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתַנּוּ לִי מְאֵהָבִי וְשִׁמַּתִּים
לִיעֵר וְאֶכְלֹתָם חֵית הַשָּׂדֶה : (טו) וּפְקַדְתִּי עָלֶיהָ אֵת יְמֵי

הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תִּקְטִיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָה וְחִלֵּיתָהּ
וַתִּלְדֵּךְ אַחֲרֵי מְאֵהָבִיָּהּ וְאֹתִי שְׂכָחָה נְאֻם יְהוָה : (ט) לָכֵן
הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחָהּ וְהִלְכֵתִיָּהּ הַמְדַבֵּר וְדַבַּרְתִּי עַל
לְבָבָהּ : (י) וְנִתַּתִּי לָהּ אֶת כְּרַמֶּיהָ מִשָּׁם וְאֶת עֵמֶק עֶכוֹר
לְפֶתַח תִּקְוָה וְעִנְתָהּ שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ וְכִיוֹם עֲלֹתָהּ
מִאֶרֶץ מִצְרַיִם : (יח) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה
תִּקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרָאִי לִי עוֹד בְּעָלִי : (יט) וְהִסְרֹתִי
אֶת שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם : (כ)
וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם חַיֵּת הַשָּׂדֶה וְעִם
עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרִמָּשׁ הָאֲדָמָה וְקִשָּׁת וְחָרֶב וּמִלְחָמָה
אֲשֶׁבֹר מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לְבֶטֶח : (כא) וְאֶרְשָׁתִּיךְ
לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךְ לִי בְצַדִּק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים : (כב) וְאֶרְשָׁתִּיךְ לִי בְּאַמוּנָה וַיִּדְעַתְּ אֶת
יְהוָה :

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה אהלות פרק ח

א. יש מביאין את הטמאה וחוצצין, מביאין את הטמאה ולא חוצצין, חוצצין ולא מביאים, לא מביאין ולא חוצצין. אלו מביאים וחוצצים, השדה והתבה והמגדל, פורת הקש, פורת הקנים, ובור ספינה אלכסנדרית, שיש להן שולים והן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש. ויריעה, וסקורטיא, וקטבליא, וסדין, ומפץ, ומחצלת, שהן עשויין אהלים, ועדר בהמה טמאה וטהורה,

וּמְכוֹנוֹת חֲזָה וְעוֹף, וְהָעוֹף שְׁשָׁכֵן, וְהָעוֹשֶׂה מְקוֹם
לְבָנָהּ בְּשִׁבְלִים, הָאִירוֹס, וְהַקְּסוֹס, וְיִרְקוֹת חֲמוֹר,
וְדִלְעַת יוֹנִית, וְאֶכְלִים טְהוֹרִים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לֹא
הָיָה מוֹדֵה בְּאֶכְלִים טְהוֹרִין, חוּץ מִן הָעֵגוּל שֶׁל
דְּבִלָּה:

בְּרֵטוּרָה (ה) יֵשׁ מְבִיאִין אֶת הַטּוֹמָאָה. שָׂאֵם הָאֵהִילוּ עַל הַטּוֹמָאָה תַּחְתִּיהֶן מְלִילִין
אֲדָם וְכֵלִים שֶׁעַל גִּבּוֹן, לְפִי שֶׁהֵן חוֹלְאִים צַפְנֵי הַטּוֹמָאָה. וְכֵן אֵם טּוֹמָאָה עַל גִּבּוֹן מִצְחוֹץ,
מְלִילִין [אֲדָם ו] כֵּלִים שֶׁתַּחְתִּיהֶן: שִׂידָה. תִּיבָה גְדוּלָה שֶׁל עֵץ כַּמִּין אַרוֹן: תִּיבָה. קִטְנָה
כַּעֲיֵן שׁוֹלְחָנִים: מַגְדֵּל. שֶׁל עֵץ עֲשׂוּי לְאוֹרֵךְ: כּוֹרֶת הַקֶּשׁ. קוֹפּוֹת גְּדוּלוֹת עֲשׂוּיֹת מִקֶּשׁ
אוֹ מֵעֵרֶבֶה אוֹ מִכַּפּוֹת תַּמְרִים: כּוֹרֶת הַקְּנִים. כַּמִּין סֵלִים עֲשׂוּיִן מִקְּנִים: וְצוּר סַפִּינָה
אֲלֶכְסַנְדְּרִית. הַסַּפִּינּוֹת הַגְּדוּלוֹת שֶׁמְפַלְיָגִים בָּהֶם צִים הַגְּדוֹל עוֹשִׂין בְּתוֹכָן כְּלֵי גְדוֹל
שֶׁל עֵץ כַּמִּין צוּר שֶׁמְשִׁימִים צוֹ הַמִּיחָם הַמְתוֹקִין הַרְאוּיִן לְשִׁתְיָהּ: וְהֵן מִחֲזִיקִים
אַרְבַּעִים סָאָה בִּלְתָּ. דְּכִיוּן שֶׁהֵן גְּדוּלוֹם בְּמֵדָה זוֹ שׁוֹב אֵינֶן מִקְּבָלִין טּוֹמָאָה. וְחוֹלְאִים
צַפְנֵי הַטּוֹמָאָה: סְקוֹרְטִיָּא. עוֹר שְׁלוֹבְשִׁים הַעֲצָדָנִים בְּשַׁעַת מִלְּאֲחָתָן: קְטַבְלִיָּא. עוֹר
שֶׁמֵאֵינֶן לְמַטָּה וְשׁוֹכְבִין עָלָיו. וְקוֹרִין לוֹ בְּעֵרְבֵי נַט"ע: שֶׁהֵן עֲשׂוּיִים אוֹהֵלִים. נְטוּיִין
כַּעֲיֵן אוֹהֵל. וְאֵע"ג דִּירֵיעָה וְסְקוֹרְטִיָּא וְקְטַבְלִיָּא וְסָדִין וּמַפָּץ וּמַחֲלָלָה, כֵּלִים נִינְהוּ
וּמִקְבְּלֵי טּוֹמָאָה, מִכֵּל מִקּוֹם כֶּשֶׁהֵן נְטוּיִין כְּאוֹהֵלִים חוֹלְאִים צַפְנֵי טּוֹמָאָה, דְּאוֹהֵל
אֵע"ג דְּמִקְבֵּל טּוֹמָאָה חוֹלֵץ צַפְנֵי הַטּוֹמָאָה: וְעַדֵּר בְּהֵמוֹת. כֶּשֶׁהֵן עוֹמְדוֹת וְלֹא מֵהֲלָכוֹת
וְרִאשָׁה שֶׁל זוֹ בִּין רַגְלֵיהָ שֶׁל זוֹ: וּמְכוֹנוֹת חִיָּה וְעוֹף. קִינֵי חִיָּה וְעוֹף. לָשׂוֹן מִכוֹן לְשַׁבְּתָךְ
[שְׁמוֹת טו]: וְהָעוֹף שְׁשָׁכֵן. שֶׁהִיא הַקְּשׁוֹר עַל הַכּוֹתֵל אוֹ עַל הָאֵילָן: וְהָעוֹשֶׂה מִקּוֹם
לְצִינָה בְּצִבְלִים. שֶׁמַּחֲפָה לְשִׁבְלִים מִקּוֹם דּוֹמָה לְצִינָה: הָאִירוֹס וְהַקְּסוֹס וְדִלְעַת יוֹנִית
וְיִרְקוֹת חֲמוֹרִים. כֹּל אֲלוֹ מִינֵי יִרְקוֹת שֶׁעֲלֵים שֶׁלֵּהֶן רַחֲבִים: חוּץ מִן הָעֵיגוּל שֶׁל דְּבִילָה.
לְפִי שֶׁתַּחַת כָּל עֵיגוּל שֶׁל דְּבִילָה הֵיוּ רַגְלֵים לִישָׁב יוֹתֵר מִשְׂאֵר אוֹכְלִים. וְהַכִּי תִּנְיָא
בְּתוֹסַפְתָּא. וְאִין הַלְכָה כַּר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי:

ב. הַזִּיזִין, וְהַגְּזִרִיּוֹת, וְהַשׁוֹבְכוֹת, וְהַשְּׁקִיפִים,
וְהַסְּלָעִים, וְהַגְּהָרִים, וְהַשְּׁנָנִים, וְהַסְּכָכוֹת, וְהַפְּרָעוֹת,
שֶׁהֵן יְכוֹלִים לְקַבֵּל מֵעֲזִיבָה רַבָּה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, מֵעֲזִיבָה בִּינוֹנִית. אֵלוֹ הֵן
הַסְּכָכוֹת, אֵילָן שֶׁהוּא מִסָּד עַל הָאָרֶץ. וְהַפְּרָעוֹת,
הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגְּדָר:

בְּרֵטוּרָה (ו) הַזִּיזִין. עֵץ אוֹ אֲבֵן יַחֲדֵי הַיּוֹלָא מִן הַכּוֹתֵל, קְרוּי זִיז: גְּזֵרִיּוֹת. כַּמוֹ

גזוזטרואות. בנין שלאבנים או של עלים היואל מן הכותל: והשוכות. של יונים: והשקופים והסלעים. פירשנו לעיל סוף פרק ג': גהרים. מין חורים שמסם בל האור. ויש מפרשים, מין מערות וחוחים: והשננים. שיני הסלע: מעזיבה רכה. כגון שעושים מערבה ומקנים ומסימים עליהם טיט מועט: מעזיבה בינונית. אבל אם אינן יכולים לסבול ללא מעזיבה רכה, אין מביאים את הטומאה ולא חולאים. והלכה כחכמים: אילן המיסך. לשון סוכים בכנפיהם: והפרעות היואלות מן הגדר. דרך גדר שנותנים בראשו קולים וברקנים ועודפים על הגדר וכולטים לחוץ. ופרעות, לשון גדל פרע:

ג. אלו מביאין ולא חוצצין, השדה, והתבה, והמגדל, וכורת הקש, כורת הקנים, ובור ספינה אלקסנדריה, שאין להם שולים ואינן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש, ויריעה, וסקורטיא, וקטבליא, וסדין, ומפץ, ומחצלת, שאין עשויין אהלים, ובהמה וחייה שמתו, ואכלים טמאים. מוסף עליהם הרחמים של אדם:

ברטורה (א) ואין מחזיקין ארבעים סאה בלח. דכיון דמקבלי טומאה אין חולאין: שאין עשויין אהלים. אין נטועים כעין אוהל ללא מרודלים על פני ארובה: מוסף עליהם הריחים של אדם. היינו ריחים דיד שהן מיטלטלין ומקבלים טומאה. למעוטי ריחים של בהמה ללא מיטלטלין ולא מקבלי טומאה:

ד. אלו חוצצים ולא מביאין, מסכת פרוסה וחבילי המטה, והמשפלות, והסריגות שבחלונות:

ברטורה (ב) מסכת פרוסה. חוטי השתי כמו שהן פרוקים בכלי האורג קודם שיארג הבגד, אם היו פרוקים על פני ארובה שבין בית לעלייה וטומאה תחתיה, מלכת על הכלים שלמעלה. אבל אם מאהלת על המת ועל הכלים, אין מביאה את הטומאה, ללא חשיבא אוהל עד שתיארג: וחבילי המטה. חבלים של מטה כשהיא מסורגת: והמשפלות. קופות שמוציאים בהן את הזבל: והסריגים שבחלונות. סככות שעושים בחלונות, חולאים, שאין הטומאה עוברת ללד אחר. ובלבד שלא יהא זכולן נקב כפותח טפה, שנקב פותח טפה מביא את הטומאה:

ה. אלו לא מביאין ולא חוצצין, הזרעים והירקות המחברים לקרקע, חוץ מן הירקות שפנו. וכפת

הַבָּרָד, וְהַשֶּׁלֶג, וְהַכֶּפֶז, וְהַגִּלְד, וְהַמַּלְח, וְהַדּוּלֵג
מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהַקּוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהַעוֹף
הַפוֹרֵחַ, וְטֹלֵית הַמְנַפְנֶפֶת, וְסַפִּינָה שֶׁהִיא שְׁטָה עַל פְּנֵי
הַמַּיִם. קָשֶׁר אֶת הַסַּפִּינָה בְּדָבָר שֶׁהוּא יָכוֹל
לְהַעֲמִידָהּ, כָּבֵשׁ אֶת הָאָבֶן עַל גְּבִי הַטֹּלֵית, מִבִּיאָה
אֶת הַטֵּמְאָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, הַבַּיִת שֶׁבִּסְפִינָה, אֵינוֹ
מִבִּיא אֶת הַטֵּמְאָה:

ברטנורה (ה) ירקות שמנו. הגך לתנן בריש פרקין אירוס וקיסוס וירקות חמורים ודלעת יונת. והנהו במחוצרים, דאי בתלושים, אי בהוכשרו לקבל טומאה, לא חיילי, דדבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, ואי בשלא הוכשרו, היינו אוכלים טהורים: כפת הצרד. חתיכת הצרד. לשון משליך קרחו כפיתים (תהלים קמז). אי נמי, צרד העשוי ככיפה, ארקוול"ט צלע"ז: והכפור. מים הנוזלים ויורדים שקפאו: גליל. מי נהרות קפואים: והמלח. כל הגי אין מביאים ולא חולאים, לפי שהן נימוחים ואינם מתקיימים: דולג. בהמה וחיה. וקופץ, צאדס. ויש אומרים, דולג וקופץ תרווייהו צאדס, אלא דולג שרגלו אחת מונחת בצרץ ודולג בשנייה. וקופץ בשתי רגליו: והטלית המנפנת. שמניפתה הרוח ועומדת באויר כמו קובה: כצא את האבן על גבי הטלית. שהיתה אבן מונחת בקצה אחד של טלית והגוף הרוח את הקצה השני ונעשה כמין אוהל: מביאה את הטומאה. אם האהילה על המת ועל הכלים, מביאה את הטומאה על הכלים: הבית שצספינה. כגון שהבית צראש הספינה ומאהלת על הכלים שצספינה ועל המת שצספינה שצספינה. פירוש אחר, הבית שצספינה ואינו יכול לעמוד ברוח מצויה, אפילו האהיל על המת והכלים שצספינה אינו מביא את הטומאה, דלא חשיב אוהל. ואין הלכה כר' יוסי:

ו. שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת וּבָהֶן כְּשֵׁנֵי חֲצָיֵי זֵיתִים, מִקְּפוֹת צָמִיד
פְּתִיל וּמִנְחוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֵן טְהוֹרוֹת וְהַבַּיִת טָמֵא.
נִפְתְּחָה אַחַת מֵהֶן, הִיא וְהַבַּיִת טָמֵאִים וְחִבְרָתָהּ
טְהוֹרָה. וְכֵן שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁהֵן פְּתוּחִין לַבַּיִת:

ברטנורה (ו) כשני חלאי זיתים. חלי זית בזו וחלי בזו: הבית טמא. דאין למיד פתיל מליל על הטומאה דתחתיו שלא תטמא הבית. ואע"פ שהן בשתי חביות, הואיל ושתיהן בבית מטרפים לכשיעור לטמא הבית. והחביות טהורות, דאין טומאת חלי זית שצחברתה נכנסת לתוכה הואיל ומוקפת למיד פתיל: וכן שני חדרים שהן פתוחים לבית. ודלתותיהן נעולות וחלי זית צחדר זה וחלי זית צחדר זה, הבית טמא דסוף

גמרא נדה דף כ' ע"ב

וּכְמִזּוּג שְׁנֵי חֻלְקִים וְכוּלֵי. תִּנְא הַשְּׂרוּנֵי נְדוּן כְּכַרְמְלֵי חֵי וְלֹא מְזוּג חֲדָשׁ וְלֹא יִשָּׁן אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַ אֲבָדִימִי וְכֻלָּם אֵין בּוֹדְקִין אוֹתָן אֶלָּא בְּכּוּס טְבַרְיָא פְּשׁוּט. מָאֵי טַעְמָא אָמַר אַבְיֵי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כִּלּוּ מַחְזִיק לּוֹג עוֹשֵׂין אוֹתוֹ מִמְּנָה שְׁנֵי לוֹגִין עוֹשֵׂין אוֹתוֹ מִמְּאֲתִים. כּוּס טְבַרְיָא פְּשׁוּט אֶפִּילוּ מַחְזִיק שְׁנֵי לוֹגִין עוֹשֵׂין אוֹתוֹ מִמְּנָה. וְאֵיִדִּי דְקָלִישׁ יְדִיעַ בֵּיהַ טְפִי:

רש"י השרוני. מזוג: נדון ככרמלי חי. דהכא נמי בדקי בכרמלי חי. ואית דגרסי כשרוני נדון הכרמלי: כוס טבריא של זכוכית פשוט. טנב"ש ואידי דקליש נראה בן אדמומית היין:

זוהר תרומה דף ק"ן ע"ב

בְּשַׁבְּתֵי וּבְיַרְחֵי וּבְזַמְנֵי וּבְחֻגֵי בְּהֵוָה אֶתֶר נוֹרָא אֲשַׁתְּכֻדְּ וְלֹא אֲתַדְּנוּ אֲבָל לָא נִפְקֵי מִתְּמָן כְּשֶׁאֵר חֵיִבִּין דְּאִית לָהּוּ נִיחָא כָּל אֵינוֹן דְּמַחְלֵי שַׁבְּתוֹת וְזַמְנֵי וְלֹא חֵיִשֵּׁי לִיקְרָא דְּמֵאֲרִיהוֹן כָּלל בְּגִין לְמִטֵּר לּוֹן אֶלָּא מַחְלֵי בְּפִרְהֶסְיָא כְּמָה דְּאֵינוֹן לָא נְטֵרֵי שַׁבְּתֵי וְזַמְנֵי בְּהֵאֵי עֲלָמָא הַכִּי נִמִּי לָא נְטֵרִין לִיהַ בְּהֵוָה עֲלָמָא וְלִית לּוֹן נִיחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לָא תִימָא הַכִּי אֶלָּא נְטֵרֵי שַׁבְּתֵי וְזַמְנֵי תְּמָן בְּגִיהֲנָם בְּעַל

כְּרַחֲיִיהוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵילִין אֵינּוּן גּוֹיִם דְּלֹא אֶתְּפַקְדּוּ
דְּלֹא נְטָרֵי שְׁבֵת בְּהַאי עֲלָמָא נְטָרֵי לִיה תַּמּוּן בְּעַל כְּרַחֲיִיהוּ.
בְּכָל מַעְלֵי שְׁבֵתָא כַּד יוּמָא אֶתְקַדַּשׁ כְּרוּזִין אֲזֵלִין בְּכָל
אֵינּוּן מְדוּרִין דְּגִיְהֵנָם סְלִיקוּ דִּינֵי דְחִיבֵיָא דְהָא מְלָכָא
קִדְיָשָׁא אָתִי וְאִיהוּ אָגִין עַל כְּלָא. וּמִיַּד דִּינִין אֶסְתַּלְקוּ
וְחִיבֵיָא אִית לֹון נְיִיחָא. (וְכָל אֵינּוּן מַחְלָלֵי שְׁבֵתוֹת וְזַמְנֵי בְּפִרְהֶסְיָא דִּינִין
סְלָקִין מִנְיִיהוּ). (נ"א וְאֶפִּילוּ גּוֹיִם דְּלֹא אֶתְּפַקְדּוּ לְמִיטְר שְׁבֵתֵי וְזַמְנֵי תַּמּוּן נְטָרִין בְּעַל
כְּרַחֲיִיהוּ) אֲבָל נוֹרָא דְגִיְהֵנָם לָא אֶשְׁתַּכְּדָּ מַעְלֵיִיהוּ דְּלֹא נְטָרוּ
שְׁבֵת לְעֲלָמִין. וְכָל חִיבֵי גִיְהֵנָם שְׁאַלֵי עֲלֵיִיהוּ מָאִי שְׁנָא
אֲלִין דְּלִית לֹון נְיִיחָא מְכָל חִיבֵין דְּהֶכָא. אֵינּוּן מְאֲרִיהוּן
דְּדִינָא חִיבֵין לֹון. אֲלִין אֵינּוּן חִיבֵין דְּכִפְרוּ בֵיה בְּקוּדְשָׁא
בְּרִידָּ הוּא וְעָבְרוּ עַל אוֹרֵיִתָא כְּלָא בְּגִין דְּלֹא נְטָרוּ שְׁבֵת
תַּמּוּן בְּגִין כַּד לִית לְהוּ נְיִיחָא לְעֲלָמִין :

תרגום הזהר בְּשַׁבְּתוֹת וְרַחֲשֵי חֻדְשֵי וּבְזַמְנֵי וּבְחֻגִים נִשְׁקֵט הָאֵשׁ בְּאוֹתוֹ
הַמְקוּם וְאֵינָם נְדוּגִים. אֲבָל אֵינָם יוֹאֲחִים מָשָׁם כְּשֶׁאֵר הָרִשָּׁעִים שְׂנֵי לָהֶם
מְנוּחָה. כָּל יָלְדוּ הַמַּחְלָלִים שַׁבְּתוֹת וְזַמְנֵי, וְאֵינָם חָסִים עַל כְּבוֹד הַדּוֹנֵם
כָּלל, שְׂנֵי־מְרוּ אוֹתָם, אֲלֹא מַחְלָלִים בְּפִרְהֶסְיָא בְּגִלּוּי, כְּמוֹ שֶׁהֵם אֵינָם
שׂוֹמְרֵי שַׁבְּתוֹת וְזַמְנֵי צְעוּלָם הִזָּה, כֵּן אֵין שׂוֹמְרֵי אוֹתָם צְעוּלָם הַהוּא
וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵל תֹּאמַר כֵּן, אֲלֹא שׂוֹמְרֵי שַׁבְּתוֹת
וְזַמְנֵי שָׁם בְּגִיְהֵנָם, בְּאוּגֹם, נֶגֶד רְלוּנָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָלְדוּ הֵם עַבְדֵי־סָם,
שְׁלָא נְטָרוּ, וְשְׂאֵינָם שׂוֹמְרֵי שַׁבְּתוֹת צְעוּלָם הִזָּה, שׂוֹמְרֵי אוֹתוֹ שָׁם בְּאוּגֹם,
אֲבָל רִשָּׁעִים הַמַּחְלָלִים שַׁבְּתוֹת, אֵין לָהֶם מְנוּחָה שָׁם. בְּכָל כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת,
כְּשֶׁהָיוּ מִתְקַדְּשִׁי, הוֹלְכִים כְּרוּזִים בְּכָל יָלְדוּ הַמְדוּרִים שֶׁל הַגִּיְהֵנָם: הַסְתַּלְקוּ
הַדֵּינֵי שֶׁל הָרִשָּׁעִים, כִּי הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ בָּרַךְ וְהָיוּ נִתְקַדְּשִׁי, וְהוּא מִגֵּן עַל
הַכָּל. וּמִיַּד הַדֵּינֵי מִסְתַּלְקִים וַיֵּשׁ מְנוּחָה לְרִשָּׁעִים. אֲבָל מֵאֲלוֹ שְׂאֵינָם
שׂוֹמְרֵי שַׁבָּת, לְעוּלָם אֵין הָאֵשׁ שֶׁל הַגִּיְהֵנָם מִסְתַּלְקַת מֵהֶם. וְכָל הָרִשָּׁעִים
שְׂבִיגֵי־הֵנָם שׂוֹאֲלִים עֲלֵיהֶם, לָמָּה נִשְׁתַּנוּ אֲלוֹ מִכָּל הָרִשָּׁעִים שְׂבִיכָא, שְׂאֵין
לָהֶם מְנוּחָה. וּבְעֵלֵי הַדִּין מְשִׁיבִים לָהֶם, יָלְדוּ הֵם הָרִשָּׁעִים שְׂכַפְרוּ בְּהַקְּבָ"ה,
וְעָבְרוּ עַל הַתּוֹרָה כְּלָה, מִשּׁוּם שְׁלָא שְׁמְרוּ שַׁבָּת שָׁם, צְעוּלָם הִזָּה, וּמֵי שְׂאֵינוּ
שׂוֹמְרֵי שַׁבָּת, הוּא כְּאֲלוֹ עוֹבֵר עַל הַתּוֹרָה כְּלָה, מִשּׁוּם זֶה אֵין לָהֶם מְנוּחָה
לְעוּלָם.

הרמב"ם הלכות שבת ח'

א. הטוּחַן כְּגֵרוּגָרַת חַיִּיב. וְכֹל הַשּׁוֹחֵק תַּבְּלִין וְסַמָּנִין בְּמַכְתְּשֵׁת הָרִי זֶה טוּחַן וְחַיִּיב. הַמְחַתֵּד יָרֵק תְּלוּשׁ הָרִי זֶה תּוֹלְדַת טוּחַן וְכֵן הַנוֹסֵר עֲצִים לִיהָנוֹת בְּנִסּוּרַת שְׁלֶהוּן. אוֹ הַשָּׂף לְשׁוֹן שֶׁל מַתְּכַת חַיִּיב מִשִּׁישׁוּף כָּל שֶׁהוּא. אֲבָל הַמְחַתֵּד עֲצִים אֵינוֹ חַיִּיב עַד שֶׁיִּדְקַדֵּק מֵהוּן כְּדִי לְבַשֵּׁל כְּגֵרוּגָרַת מַבִּיצָה: **ב.** הַמְרַקֵּד כְּגֵרוּגָרַת חַיִּיב. הַלֵּשׁ כְּגֵרוּגָרַת חַיִּיב. הַמְגַבֵּל אֶת הָעֶפֶר הָרִי זֶה תּוֹלְדַת לֵשׁ. וְכַמָּה שִׁיעוּרוֹ כְּדִי לַעֲשׂוֹת פִּי כוֹר שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב. וְאִין גְּבוּל בְּאֶפֶר וְלֹא בְּחֹל הַגָּס וְלֹא בְּמוֹרְסוֹן וְלֹא בְּכִיּוּצָא בְּהוּן וְהַנוֹתוֹן זָרַע שׁוּמְשָׁמִין אוֹ זָרַע פִּשְׁתָּן וְכִיּוּצָא בְּהוּן בְּמִים חַיִּיב מִשׁוּם לֵשׁ מִפְּנֵי שֶׁהוּן מִתְעַרְבִין וְנִתְלִין זֶה בְּזָה:

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

בְּרַכֵּי נַפְשֵׁי אֶת ה' וְכֹל קֶרְבֵי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ (תהלים קג) לְלַמֵּד כִּי אֲפֹלוּ קֶרְבִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם וּבְנֵי מַעֲסִים צָרִיכִים לְבָרֵךְ אֶת ה'. לְפִיכָּךְ צָרִיךְ לְבַדּוֹק עֲצָמוֹ יָפֶה כְּשֶׁהוּא בָּא לְהִתְפַּלֵּל וְאִין לְהַבִּיא בְּטוֹן מְלֵא צוּאָה לְפָנָיו הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרְכוֹ. וְצָרִיךְ לְנַעֲנֵעַ כָּל גּוּפוֹ בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה דְּכַתִּיב (שם לה) כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמְרָנָה ה' מִי כָמוֹךָ. (ויש חולקין) כְּתִיב (קהלת ד') שְׁמֹר רַגְלֶךָ כַּאֲשֶׁר תִּלְךָ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים שֶׁלֹּא תִהְיֶה רַגְלֶךָ

מְטוֹנֶנֶת וּכְתִיב (עמוס ז) הַכּוֹן לְקִרְאֵת אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל.
כְּשֶׁאָדָם בָּא לְפָנַי מִלֶּדְ בֶּשֶׂר וְדָם לֹא יבֹא כְּאָדָם שֶׁבֵּא בְּשׁוֹק
אֲלֵא יִתְעַטֵּף לְהִיּוֹת לְפָנָיו בְּאֵימָה וּבִירְאָה וְכַבּוּד אָנוּ
שֶׁהוֹלְכִים לְפָנַי אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ עַל אַחַת כְּמָה
וְכְמָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְהִתְעַטֵּף לְהִיּוֹת לְפָנָיו בְּאֵימָה וּבִירְאָה. אוֹי
לָהֶם לְאוֹתָם הַמְּמַתִּינִים מִלְּהִתְעַטֵּף מִשְׁבֵּת לְשֵׁבֶת כְּדִי
שֶׁלֹּא יִשְׁחָקוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי אָדָם וְאֵינָן חוֹשְׁבִין שֶׁמָּא יָמוּתוּ
וְלֹא יוּכְלוּ לִיתֵּן כְּבוֹד לְמִי שֶׁנָּתַן לוֹ כְּתִנְתּוֹ עֲצָמָה שְׁכֵתוֹב
עָלָיו יִתְבָּרֵךְ. לְבוֹשִׁיהָ כְּתִלַּג חִיּוּר וְעֲלֵיהֶם וְעַל כִּיּוֹצֵא בָהֶם
נֹאמֵר (איוב כ"ז) יָכִין רָשָׁע וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ:

פרשת נשא

נשא יום ראשון תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

(כא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה לְמִימָר : (כב) נִשְׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרָשׁוֹן גַּם
הֵם לְבַיִת אֲבוֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם : קִבֵּל יְת חֲשָׁבוֹן
בְּנֵי גֵרָשׁוֹן אֲף אָנוּן לְבַיִת אֲבוֹתֵהוֹן לְזַרְעֵתֵהוֹן :

נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שצויתוך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה: כ"ז

(כג) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמֵעֵלָה עַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל הַבָּא לְצִבָּא צָבָא לְעֵבֶד עֲבָדָה בְּאֵהָל מוֹעֵד : מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְהוֹן כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוּלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא : (כד) זֹאת עֲבַדְתָּ מִשְׁפָּחַת הַגֵּרִישִׁי לְעֵבֶד וּלְמִשְׁאָה : דִּין פּוּלְחָן זְרַעֲיָת גְּרִישׁוֹן לְמַפְלַח וּלְמִטּוֹל : (כה) וְנִשְׂאוּ אֶת יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת אֵהָל מוֹעֵד מְכֻסָּהוּ וּמְכֻסָּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת מָסַךְ פְּתַח אֵהָל מוֹעֵד : וַיִּטְלוּ יָת יְרִיעֵת מִשְׁכָּנָא וְיָת מִשְׁכָּן זְמָנָא חוֹפָאָה וְחוֹפָאָה דְּסַסְגוֹנָא דִּי עֲלוּהִי מְלַעְלָא וְיָת פְּרָסָא דְתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא :

כ"ג: את יריעת המשכן. עשר תחתונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות חילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרח:

(כו) וְאֶת קַלְעֵי הַחֲצֵר וְאֶת מָסַךְ פְּתַח שַׁעַר הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת כָּל כְּלֵי עֲבַדְתָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעֲבָדוּ : וְיָת סָרְדֵי דְדַרְתָּא וְיָת פְּרָסָא דְמַעְלָנָא דְתַרְע דְרַתָּא דִּי עַל מִשְׁכָּנָא וְעַל מִדְבַּחָא סְחוּר סְחוּר וְיָת אֲטוּיָהוֹן וְיָת כָּל מְנִי פּוּלְחָנְהוֹן וְיָת כָּל דִּי יִתְמָסַר לָהוֹן וַיִּפְלְחוּן :

כ"ד: אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כתרגומו ית כל דיתמסר להון, לבני גרשון:

נביאים - שופטים - פרק יג

(ב) וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצְרָעָה מִמְּשַׁפַּחַת הַדְּנִי וּשְׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֶקְרָה וְלֹא יָלְדָה : וַהֲוָה גְּבָרָא חַד מִצְרָעָה מִזְרַעִית דְּן וּשְׁמִיָּה מְנוּחַ וְאַתְתִּיָּה עֶקְרָא לִית לָהּ וְלִד : (ג) וַיֵּרָא מִלְּאֲדָי יְהוָה אֶל הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הֲנִה נָא אֶתְּ עֶקְרָה וְלֹא יִלְדֹת וְהָרִית וְיִלְדֹת בֶּן : וְאַתְחַזִּי מִלְּאֲכָא דִּי לְאַתְתָּא וְאַמַּר לָהּ הָא כְּעֹן אֶתְּ עֶקְרָא וְלִית לִיִּד וְלִד וְתַעֲדִין וְתִילְדִין בֶּר : (ד) וַעֲתָה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר וְאַל תֹּאכְלִי כָּל טָמֵא : וְכַעֲן אִסְתְּמְרִי כְּעֹן וְלֹא תִשְׁתִּין חֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק וְלֹא תִיכְלִין כָּל מִסָּאב :

רש"י יין ושכר . (הגוס :) חמר חדת ועתיק :

(ה) כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיִלְדֹת בֶּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נֹזֵיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים : אַרִי הָא אֶתְּ מַעֲדִיא וְתִילְדִין בֶּר וּמִסְפַּר לֹא יַעֲבֵר עַל רִישִׁיָּה אַרִי נֹזִירָא דִּי יְהִי רַבִּיא מִן בֶּטְנָא וְהוּא יִשְׁרִי לְמַפְרָק ית יִשְׂרָאֵל מִיַּד דְּפְלִשְׁתַּי :

רש"י ומורה . תער , על סם שמורה ומשליך את השער : ואל תאכלי כל טמאה . דברים האסורים לנזיר :

^(ו) וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר
אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרִאֵהוּ כְּמִרְאֵה
מִלְאָךְ הָאֱלֹהִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא
שָׂאֵלְתִּיהוּ אֵי מַזָּה הוּא וְאֵת שְׁמוֹ לֹא

הֶגִיד לִי : וְאֵתֵת אֶתְתָּא וְאֶמְרַת לְבַעֲלָהּ לְמִימַר נְבִיִּיא דִּי אֶתָּא
לְנִתִי וְחִזְוִיהָ כְּחִזְוֵי מִלְאָכָא דִּי חֲסִין לְחַדָּא וְלֹא שָׂאֵלְתִּיהָ אֵי מַדִּין
הוּא וְנִת שְׂמִיהָ לֹא חֲוִי לִי : ^(ז) וַיֹּאמֶר לִי הֵנָּךְ הָרָה
וְיִלְדֶת בֶּן וְעַתָּה אֵל תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר וְאֵל
תֹּאכְלִי כָּל טֶמְאָה כִּי נֹזֵיר אֱלֹהִים יִהְיֶה
הַנֶּעַר מִן הַבֶּטֶן עַד יוֹם מוֹתוֹ : ^(ח) וְאֶמַר לִי הָא
אֶת מַעֲדִיא וְתִילְדִין בְּרִי וְכַעַן לֹא תִשְׁתִּי חֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק וְלֹא תִיכְלִין
כָּל מִסָּאב אֲרִי נֹזֵירָא דִּי יְהִי רַבָּא מִן בְּטָנָא עַד יוֹם מוֹתִיהָ :

כתובים - משלי - פרק לא

^(א) לֹא דַבְּרִי לְמוֹאֵל מְלָךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר
יִסְרֹתוּ אָמוֹ : מְלוּחֵי דְלְמוֹאֵל מְלָכָא נְבִיִּיתָא וּמְרִדוּתָא
דְרִדְתִּיהָ אֲמִיהָ וְאֶמְרַת לִיהָ :

רש"י דברי למואל מלך . דברי שלמה המלך שאמר למו הקב"ה כלומר בשביל שהעוה כנגד הקב"ה ,
למואל לאל כמו (אויב מ) למו פי דברים לשמו של הקב"ה שאמר המלך : משא אשר יסרתו אמו . כשהתחנן
עם בת פרעה ביום חנוכת בית המקדש והכניסה לו כמה מיני כלי זמר ונעור כל הלילה וישן למחרת עד
ארבע שעות כדלית' בפסיקתא והיו מפתחות בית המקדש תחת מראשותיו ועל אותה שעה שנינו על תמיד
של שחר שקרב בד' שעות ונכנסה אמו והוכיחה על המעשה הזה : משא אשר יסרתו אמו . משא של
משל שיסרתו אמו :

(ב) מַה בְּרִי וּמַה בֵּר בְּטָנִי וּמַה בֵּר נְדָרֵי : וַיִּבְרֵי וַיִּבֶר כְּרִסִּי וַיִּבֶר נְדָרֵי :

רש"י מה ברי . מה זאת עשית והגדת שאתה בני ולא בן אביך הכל יודעין שאביך לדיק גמור היה ואם אתה רשע יאמרו אמו גרמה לו : בר בטני . כל נשי אביך כיון שמתעבדות אינן שבות לתשמיש ואני לחקתי ונכנסתי כדי שיהא לי בן מלובן ומזורז שהתשמיש יפה כל ששה חדשים אחרונים : ומה בר נדרי . כל נשי אביך היו נודרות שיהא להן בן הגון למלכות ואני נדתי שיהא לי בן מלובן בתורה :

(ג) אֵל תִּתֵּן לַנְּשִׁים חֵילָהּ וּדְרָכֶיהָ לַמַּחֲוֹת מַלְכָּיו : לֹא תִתֵּן לַנְּשִׁי חֵילָהּ וְאֶרְחֶתְךָ לַבַּת מַלְכָּיו :

רש"י אל תתן . אל תתן : לנשים חילך . כחד :

(ד) אֵל לַמְּלָכִים לְמוֹאֵל אֵל לַמְּלָכִים שְׁתוּ יַיִן וּלְרוֹזְנִים (או) אֵי שֶׁכָּר : אֲזַדְהַר מִן מַלְכֵי לְמוֹאֵל מִן מַלְכֵי דְשְׁתִּין חֲמָרָא וּמִן שְׁלִטוּנֵי דְשְׁתִּין שְׁכָרָא :

רש"י אל למלכים למואל . אין זה דבר הגון למלכים שהם להקב"ה , למואל כמו למו פי (סג) : אל למלכים שתו יין . אין נאה להם להשתכר : אי שכר . כמו אין שכר :

(ה) פֶּן יִשְׁתַּה וְיִשְׁכַּח מִחֻקּוֹ וְיִשְׁנֶה דִּין כָּל בְּנֵי עַנְיִי : לֹא תִשְׁתִּי וְתִטְעֵי הַגֶּנֶךְ וְתִשְׁנֶא דִּינְהוֹן דְּכוּלְהוֹן בְּנֵי עַנְיִי :

רש"י מחוקק . הכתוב בתורה וכ"ש מה שהוא בגרם' :

(ו) תִּנְנוּ שֶׁכָּר לְאוֹבֵד וַיַּיִן לְמָרִי נַפְשׁ : הַבּוּן שְׁכָרָא לְאַבְלֵי וְחֲמָרָא לְמָרִירֵי נַפְשָׁא :

רש"י לאובד . למי שסופו לאבוד לרשעים : למרי נפש . המאטערוין על עניים ועל אבלם : כל בני חלוף . אלו הן היתומים שחלפה עזרתם והלכה לה :

משנה שביעית פרק ב

א. עד אימתי חורשין בשדה הלָבֵן עָרֵב שְׁבִיעִית. עד שתכלה הלָחָה, כָּל זְמַן שְׁבַגֵי אָדָם חוֹרְשִׁים לְטַע בְּמִקְשָׁאוֹת וּבְמִדְלָעוֹת. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, נְתַתְּ תוֹרַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּיָדוֹ, אֲלֹא בְשֵׂדָה הַלָּבֵן עַד הַפֶּסַח, וּבְשֵׂדָה הָאֵילָן עַד עֲצָרַת:

דרטורה (א) עד אימתי. בשדה הלָבֵן. שדה של תבואה וקטנית שאין בו אילן: הליחה. לחלוחית הקרקע מחמת הגשמים: מקשאות ומדלעות. קשואים ודלועים. אבל משם ואילך מיחזי כמתקן שדהו לכורך שביעית: נתת תורת כל אחד בידו. זה אומר כלתה ליחה בתוך שלי, וזה אומר לא כלתה ליחה בתוך שלי: אלא בשדה לָבֵן. שעתיד לזרעה אחר החרישה ונריך שתהא רוב ליחה קיימת אין חורשים אלא עד הפסח: ושדה אילן. שהיא נטועה כבר אין נריך שתהא רוב ליחה קיימת שאין חורשין אותה אלא כדי שירדו הגשמים בעומק הקרקע, הלכך חורשים בה עד עצרת. וכל המשניות הללו דחיות הן כדאמרינן לעיל בפרק קמא שרבן גמליאל ובית דינו נמנו על שני פרקים הללו שהם פסח ועצרת ובטלום, ומותר לחרוש עד ראש השנה של שביעית:

ב. מִזְבָּלִין וּמְעַדְרִין בְּמִקְשָׁאוֹת וּבְמִדְלָעוֹת עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְכֵן בְּבֵית הַשְּׁלָחִין. מִיִּבְלִין, מִפְּרָקִין, מֵאֲבָקִין, מְעַשְׂנִין, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִף נוֹטֵל הוּא אֶת הָעֵלָה מִן הָאֲשָׁכּוֹל בְּשְׁבִיעִית:

דרטורה (ב) מזבלין. מכניסין להם זבל: מעדרים. חופרים בעיקרי האילנות שכל דבר שהוא לכורך פירות של ששית מותר בתוספת שביעית, ודבר שאינו אלא לכורך תיקון האילן אסור אלא אם כן הוא דבר שאפילו בשביעית עצמה אין איסורו אלא מדברי סופרים, ובתוספת שביעית לא גזור: בית השלחין. שאין די לה במי גשמים ונריך להשקותה. תרגום והוא עיף (בראשית כה), והוא משלהי: מיזבלין. חותכין היבלת, מומין הנולדין באילן: מפרקין. העליון מעל האילן להקל מעליו: מאבקיין. שרשים המגולים מכסים אותן באבקה: מעשנין. תחת האילן להמית התולעים הגדילים בו: אף נוטל את העליון. בשביעית עצמה, ותנא קמא לא אמר אלא מפרקין את העליון

ג. מִסְקְלִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מִקְרִסְמִין מְזַרְדִּין, מִפְסְלִין, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, כְּזֵרוּדָה וּכְפִסּוּלָה שֶׁל חֲמִישִׁית, כֶּךָ שֶׁל שְׁשִׁית. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, כֹּל זְמַן שֶׁאֲנִי רֹשֵׁא בְעִבּוּדַת הָאֵילָן, רֹשֵׁא אֲנִי בְּפִסּוּלוֹ:

ברטנורה (ג) מסקלין. מסירין את האזנים: מקרסמין. כמו מכרסמין בכ"ף, לשון יכרסמנה חזיר מיער (תהלים פ), כלומר כורתים וחותכין הענפים היבשים מן האילן: מזרדין. הענפים הלחים, כשהם מרובין רגילים לקלץ ומניחין מקלת מהן וזהו זירוד: מפסלין. שנוטל את הפסולת. ויש מפרשים, מפסלין לשון פסל לך (שמות לד), שחותכים כל הענפים שבאילן כדי שיתעבה: כזירודה וכפיסולה של חמישית וכו'. תנא קמא לא פרי אלא עד ראש השנה של שביעית, ורבי יהושע סבר כשנת חמישית כן ששית, מה חמישית נכנסת לששית, כך ששית נכנסת לשביעית. וכמו שמזרדין של חמישית בששית, כך מזרדין של ששית בשביעית: רבי שמעון אומר. מעלרת ואילך שהוא נאסר בעבודת האילן נאסר נמי בזירוד ופיסול, ושלש מחלוקות בדבר. והלכה כתנא קמא:

ד. מְזַהְמִין אֶת הַנְּטִיעוֹת, וְכוֹרְכִין אוֹתוֹ, וְקוֹטְמִין אוֹתוֹ, וְעוֹשִׂין לָהֶן בְּתִים, וּמְשַׁקִּין אוֹתוֹ, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּר צְדוֹק אֹמֵר, אִף מִשְׁקָה הוּא אֶת הַנוֹף בְּשִׁבְעִית, אֲבָל לֹא אֶת הָעֵקֶר:

ברטנורה (ה) מזהמין את הנטיעות. כשקליפת האילן נושרת מדביקים שם זבל להבריאו כדי שלא ימות האילן. ויש מפרשים מזהמין, שמושחים האילנות בדבר שריחו רע כדי שיזרחו התולעים מן הריח, או שימותו: וכורכים. יש מפרשים שכורכים דבר סביב האילן בקיץ מפני החמה, ובחורף מפני הינה. ויש מפרשים כורכים הענפים זו עם זו, וקושרין אותם למעלה בראשיהם שלא יהיו נטושים על הארץ: וקוטמין אותן. יש מפרשים לשום בשרשיהם אפר, תרגום אפר קיטמא. ויש מפרשים שזכר הראשים, כמו נקטם ראשו וסוכה כטו: ועושים להם בתים. רגילים לעשות לאילן גדר חמה סביבותיו וממלאים אותו עפר. ויש מפרשים שעושים לו סוכה מלמעלה להגן עליו מן החמה או מן הינה: על הנוף. של האילן, אבל לא על העיקר, שלא יעשה בשביעית כדרך שעושה בשאר השנים. ואין הלכה כר' אליעזר בר' דדוק, אלא אסור להשקות האילן בשביעית בין על הנוף בין על העיקר:

ה. סָכִין אֶת הַפְּגִים וּמִנְקָבִים אוֹתָם, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. פְּגֵי עֶרֶב שְׁבִיעִית שְׁנִכְנְסוּ לַשְּׁבִיעִית, וְשָׁל שְׁבִיעִית שְׁיָצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לֹא סָכִין וְלֹא מִנְקָבִין אוֹתָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְקוֹם שְׁנֵהָגוּ לְסוּד, אֵינָן סָכִין, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוּדָה. מְקוֹם שְׁנֵהָגוּ שְׁלֹא לְסוּד, סָכִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר בְּאֵילָן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִשָּׁאֵי בְּעֲבוּדַת הָאֵילָן :

דרטורה (ה) סכין את הפגים. פירות שלא נגמר זיטולן, סכין אותן בשמן כשהן מחוברות זאילן למהר זיטולן, ופעמים שמנקבים אותן ומסימין שמן בתוך הנקב. אי נמי, מנקבים הפגים כדי שיכנסו בהם גשמים ויתבטלו מהרה: פגי ערב שביעית. פירות שאין מתבטלים עד תשרי של שביעית אין סכין ואין מנקבים אותן בשקית מאחר שאין נגמר זיטולן עד שתכנס שביעית, ואפילו במקום שנהגו שלא לסוד אסר תנא קמא. ור' יהודה מפליג בין מקום שנהגו לסוד למקום שלא נהגו לסוד, דבמקום שלא נהגו לסוד לא מחזיא סיכה עבודה ושרי: ר"ש מתיר זאילן. שהוא מלא פירות שביעית לעשות בו מלאכה זמוכאי שביעית, מפני שהוא רשאי בעבודת האילן, אף על פי שהפירות קדושים בקדושת שביעית. והלכה כתנא קמא:

ו. אֵין נוֹטְעִין וְאֵין מְבָרִיכִין וְאֵין מְרַפְּיָין עֶרֶב שְׁבִיעִית פְּחוֹת מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְאִם נָטַע אוֹ הִבְרִיךְ אוֹ הִרְפִּיב, יַעֲקוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הִרְפָּבָה שְׁאִינָה קוֹלְטַת לְשִׁלְשָׁה יָמִים, שׁוֹב אֵינָה קוֹלְטַת. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, לְשִׁתֵּי שְׁבַתוֹת :

דרטורה (ו) מצריכין. כופפים זמורת הגפן זארץ ומכסים אותה בעפר: מרכיזים. מזיזים ענף של אילן ומרכיזין אותו על גב אילן אחר שהוא ממינו: פחות משלשים יום. זגמרא זמסכת ראש השנה מוכיח דהגך שלשים יום דקליטה לתנא קמא, ושלשה ימים דרבי יהודה, ושתי שבתות דרבי יוסי ורבי שמעון, כריכין קודם שלשים יום דתוספת שביעית, דבעינן שתקלוט הנטיעה קודם תוספת שביעית, וכולהו סבירא להו דתוספת שביעית שלשים יום, הלכך לתנא קמא דאמר אין קליטה פחותה משלושים יום כריך שלשים דקליטה ושלשים דתוספת, לר' יהודה דאמר בשלושה ימים הויא קליטה כריך שלושה דקליטה ושלשים דתוספת, לדברי רבי יוסי

ור' שמעון דאמרי שתי שבתות לריך שתי שבתות לקליטה ושלוקים לתוספת. ופירוש קליטה שתיחה הנטיעה נקלטת ונאחזת בשרשיה בארץ. והלכה כר' יוסי ור' שמעון:

ז. הארז והדלח והפרגין והשמשמן שהשרישו לפני ראש השנה, מתעשרין לשעבר, ומתריין בשביעית. ואם לאו, אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה:

ברטורה (ו) האורז. בלע"ז רי"ש: דוחן. מיל"ז: והפרגין. כעין רמון מלא זרע והזרע שלו מהקש בתוכו וקורין לו בערבי כשכ"ס ובלע"ז פפאור"ז: והשומשמן. כמין זרע ארוך, ובא"י ממנו הרבה וקורין לו בערבי סומס"ס: מתעשרים לשעבר. כמעשר שנה שעברה, אם היתה שנה ראשונה ושניה של שמיטה מעשר שני, ואם שלישית מעשר עני: ומותרים בשביעית. כיון שהשרישו בשנה ששית לפני ראש השנה של שביעית אין בהם קדושת שביעית: ומתעשרין לשנה הבאה. כשנת לקיטתן כיון דבאותה שנה השרישו, ואם היא שנה שביעית אין מתעשרין כלל ויש להן קדושת שביעית, אף על גב דבאילן אזלינן בתר חנטה, ובירק בתר לקיטה, ובתבואה וזיתים בתר שליש, כלומר כשיביאו שליש ביסולן אז נתחייבו במעשרות, מכל מקום באורז ודוחן ופרגין ושומשמן דאין לוקטים אותם כאחד ואין מביאים שליש ביסולם כאחד, אין הולכים בהם אלא אחר השרשה, דבשנה אחת משרשת כל השדה, שהרי צבת אחת זורעים

ח. רבי שמעון שזורי אומר, פול המצרי שזרעו לזרע בתחלה, פיוצא בהן. רבי שמעון אומר, אפונין הגמלונין, פיוצא בהן. רבי אלעזר אומר, אפונין הגמלונין, משתמלו לפני ראש השנה:

ברטורה (ח) פול המצרי. פאשולי בלע"ז: שזרעו לזרע. כדי להוציא ממנו זרע לזרוע ולא לאכילה: כיוצא בהם. בתר השרשה כאורז ודוחן, בין לענין מעשרות, בין לענין שביעית. ודוקא שזרעו לזרע, אבל זרעו לירק אזלינן בתר לקיטה כירק: הגמלונין. הגסים: משתמלו. שהוקשו ונעשו כמין כים, ודוגמתו בתרמילו [שבת לא.], שהוא כים

ט. הבצלים הסריסים, ופול המצרי, שמנע מהם מים שלשים יום לפני ראש השנה, מתעשרין

לְשַׁעֲבֵר, וּמִתְרִים בְּשִׁבְעֵית, וְאִם לָאוּ, אֲסוּרִים
בְּשִׁבְעֵית, וּמִתְעַשְׂרִין לְשָׁנָה הַבָּאָה. וְשָׁל בְּעַל שְׁמַנֵּע
מֵהֶם מִים שְׁתֵּי עוֹנוֹת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים, שְׁלֹשׁ:

ברטנורה (ט) **הבבלים הסריסים.** שאין עושים זרע כשאר בכלים: ופול המררי. שזרעו לירק דאי זרעו לזרע הא תנן לעיל דאזלינן ביה בתר השרקה אפילו לא מנע מהן מים: שמנע מהן מים ל' יום. ילאו מתורת ירקות הגדילות על כל מים ונעשו כקדה בית הבעל שמשפיקת במי גשמים הלכך מתעשרים לשעבר: ושל בעל. קדה שהיא בעמק ומלוחלחת ואין כריך להשקותה, ומכל מקום לירק כריכה השקאה משום הכי קתני שמנע מהם מים שתי עונות. זמן השקאתה שרגילין להשקותה קרי עונה. והלכה כחכמים:

י. הַדְּלוּעִין שְׁקִימָן לְזֶרַע, אִם הִקְשׁוּ לְפָנָי רֹאשׁ הַשָּׁנָה
וְנִפְסְלוּ מֵאֲכָל אָדָם, מִתֵּר לְקִימָן בְּשִׁבְעֵית. וְאִם
לָאוּ, אֲסוּר לְקִימָן בְּשִׁבְעֵית. הַתְּמָרוֹת שְׁלֵהֶם,
אֲסוּרוֹת בְּשִׁבְעֵית. וּמִרְבִּיצִין בְּעֶפְר לָבֵן, דְּבָרֵי רַבִּי
שְׁמַעוֹן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, אוֹסֵר. מִמְרָסִין בְּאֶרֶז
בְּשִׁבְעֵית. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֲבָל אֵין מְכַסְּחִין:

ברטנורה (י) **הוקשו.** נתיבשו ונעשו קשין: אסור לקיימן בשביעית. שפירות שביעית אסור להניחן לזרע: התמרות. הליץ קודם שיפתח דומה לתמרה, וכמוהו, נקטם ראשו ועלתה בו תמרה, בפרק לולב הגזול. פירוש אחר תמרות, כעין לולבי גפנים: מרביצין בעפר לבן. כלומר משקים קדה לבן. וכן הלכה, שמשקים קדה לבן ערב שביעית כדי שילאו ירקות שביעית, ולא עוד אלא שמשקים אותו שביעית כדי שילאו ירקות למולאי שביעית: ממרסין באורז. משקין עפר האורז ומערבין אותו במים כמו נתנו לממרס ביומא [פ"ד מ"ג]: אבל לא מכסחין. שאין חותכין העלין של האורז. תרגום לא תזמור, לא תכסה. והלכה כר"ש:

גמרא ברכות דף ל"ג ע"א

אֶפִּילוּ נָחַשׁ כָּרוּד עַל עֵקְבוֹ לֹא יִפְסִיק. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת לֹא שָׁנוּ אֶלָּא נָחַשׁ אֲבָל עֵקֶב פּוֹסֵק. מִתִּיבֵי נֶפֶל לְגוֹב אֲרִיּוֹת אֵין מְעִידִין עָלָיו שְׁמֵת נֶפֶל לְחִפְיָה מְלֵאָה נְחָשִׁים וְעֵקֶרְבִים מְעִידִין עָלָיו שְׁמֵת. שְׂאֵנֵי הֵתָם דְּאֵגֵב אֵיִצְצָא מִזְּקֵי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק רָאָה שְׁוֹרִים פּוֹסֵק דְּתַנִּי רַב אוֹשְׁעִיא מִרְחִיקִין מִשׁוֹר תָּם חֲמִישִׁים אֵמָה וּמִשׁוֹר מוֹעֵד כְּמִלּוֹא עֵינָיו. תִּנָּא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי מֵאִיר רִישׁ תּוֹרָא בְּדִיקוּלָא סְלִיק לְאַגְרָא וּשְׂדֵי דְרָגָא מִתּוֹתִיד. אָמַר שְׁמוּאֵל הֵנִי מְלִי בְּשׁוֹר שְׁחוֹר וּבִיּוֹמֵי נִיסָן מְפַנֵּי שְׁהֶשְׁטָן מְרַקֵּד לוֹ בֵּין קַרְנָיו. תַּנּוּ רַבָּנָן מַעֲשֵׂה בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁהָיָה בּוֹ עָרוֹד וְהָיָה מְזִיק אֶת הַבְּרִיּוֹת בָּאוּ וְהוֹדִיעוּ לוֹ לְרַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוֹסָא אָמַר לָהֶן הָרְאוּ לִי אֶת חוֹרוֹ הִלְכוּ וְהָרְאוּהוּ חוֹרוֹ נִתְּן עֵקְבוֹ עַל פִּי הַחוֹר יִצָּא וּנְשָׁכוּ וּמֵת אוֹתוֹ עָרוֹד נָטְלוּ עַל כִּתְפוֹ וְהִבִּיאוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמַר לָהֶם רְאוּ בְּנֵי אֵין עָרוֹד מִמֵּית אֶלָּא הַחֲטָא מִמֵּית. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמְרוּ אוֹי לוֹ לְאַדָּם שְׁפָגַע בּוֹ עָרוֹד וְאוֹי לוֹ לְעָרוֹד שְׁפָגַע בּוֹ רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוֹסָא:

רס"י אצל עקרב פוסק. ונוטלו לפי שהעקרב מסוכן לעקוץ יותר משנחש מוכן לשוך: אין מעידין עליו. לומר לאשתו מת בעליך להתירה להנשא דפעמים שאין האריות רעבים ואין אוכלים אותו: נחשים ועקרבים. או זה או זה: מעידין עליו שמת. אלמא מועד הנחש לשוך: אגב איכא. כשנפל עליהן ודחקן הזיקוהו: שור תם. שלא נגח אדם: מועד. שנגח ג' פעמים: בדיקולא. כל שתולין בו תבן בראשו ואוכל: ושדי דרגא. לאו דוקא אלכא כלומר הזהר ממנו הרבה: ציומי ניסן. מתוך שעברו ימי הסתיו שהארץ היתה יבשה ועכשו רוחה אותה מלא' דשאים זחה דעתו עליו ונכנס בו יצר הרע: ערוד. מן הנחש והלכז בל שנוקקים זה עם זה ויולא משניהם ערוד: את חורו. שהוא יולא משם: ומת אותו ערוד. מלאתי בה"ג אמרו במערבא כשהערוד נושך את האדם אם הערוד קודם למים מת האדם ואם האדם קודם למים מת הערוד ונעשה נס לרבי חנינא ונבקע מעין מתחת עקבו:

וַיִּדְבֹר יי אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. נָשָׂא אֶת רֵאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וְגוֹמֵר.
 רַבִּי אֲבָא פָתַח אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשׁוּב יי לֹו עֹון וְאִין בְּרוּחוֹ
 רַמְיָה הָאִי קָרָא לָאוּ רִישִׁיָה סִיפִיָה וְלָאוּ סִיפִיָה רִישִׁיָה
 וְאִית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיה וְהָא אוּקְמוּהּ. תָּא חֲזִי בְּשַׁעְתָּא
 דְּצְלוּתָא דְּמִנְחָה דִּינָא שְׂרִיָא בְּעֵלְמָא וַיִּצְחַק תִּקְוֹן צְלוּתָא
 דְּמִנְחָה וְגִבּוּרָה עֲלָאָה שְׁלֵטָא בְּעֵלְמָא עַד דְּאֲתִי וְעָאֵל לִילִיָא
 בְּגִין דְּקִבְלָא לִיָּה (לְלִילִיָא). וּמִזְמִנָא דְּשְׂאֲרֵי צְלוּתָא דְּמִנְחָה
 אֲתַפְרֵשׁ שְׂמָאֵלָא לְקִבְלָא וְאֲתַעֵר לִילִיָא. בְּתַר דְּאֲתַעֵר כֹּל
 אִינוּן נְטוּרֵי פְתִיחִין דְּלִבְר כְּלָהוּ מִתַּעֲרִין בְּעֵלְמָא וְאֲתַפְּשִׁטוּ.
 וְכֹל בְּנֵי עֵלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא וְהָא אֲתַמֵּר. בְּפִלְגוּת
 לִילִיָא מִמֶּשׁ אֲתַעֵר שְׂמָאֵלָא כְּמִלְקַדְמִין וּוְרָדָא קַדִּישָׁא
 סְלֵקָא רִיחִין וְהִיא מְשַׁבַּחַת וְאֲרִימַת קָלָא וְכִדִּין סְלֵקָא
 וְשְׂרִיָא רִישָׁא לְעִילָא בְּשְׂמָאֵלָא וְשְׂמָאֵלָא מְקַבֵּל לָהּ. כְּדִין
 כְּרוּזָא קֶאֱרִי בְּעֵלְמָא דְּהָא עֵידוֹן הוּא לְאֲתַעֲרָא לְשַׁבְּחָא לִיָּה
 לְמִלְכָא וְכִדִּין תּוֹשַׁבְּחָתוֹן מִתַּעֲרִין וְאֲתַבְּסִמוּתָא דְּכֹלָא
 אֲשַׁתְּכַח זַכָּאָה חוּלְקִיָה מָאן דְּאֲתַעֵר לְזוּגָא זְווגָא דָּא. כִּד
 אֲתִי צַפְרָא וַיִּמְינָא אֲתַעֵר וּמְחַבְּקָא לָהּ כְּדִין זְווגָא דְּכֹלָא
 אֲשַׁתְּכַח כְּחִדָּא. (ס"א לְמִלְכָא. כִּד אֲתִי צַפְרָא וַיִּמְינָא אֲתַעֵר וּמְחַבְּקָא לָהּ כְּדִין זְווגָא
 דְּכֹלָא אֲשַׁתְּכַח כְּחִדָּא וְכִדִּין תּוֹשַׁבְּחָתוֹן מִתַּעֲרִין וְאֲתַבְּסִמוּתָא דְּכֹלָא אֲשַׁתְּכַח זַכָּאָה חוּלְקִיָה
 מָאן דְּאֲתַעֵר לְזוּגָא זְווגָא דָּא ע.) תָּא חֲזִי בְּשַׁעְתָּא דְּבְנֵי נָשָׂא דְּמִיכִין
 וְטַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא וְנִשְׁמַתָּא סְלֵקָא לְעִילָא קִיּוּמָא
 בְּאֲתַר דְּקִיּוּמָא וְאֲתַבְּחִינַת עַל עוֹבְדָהָא דְּעִבְדַּת כֹּל יוּמָא.
 וְכַתְּבִין לָהּ עַל פְּתִיקָא. מָאִי טַעֲמָא בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא סְלֵקָא
 לְעִילָא וְאִסְהִידַת עַל עוֹבְדוּי דְּבַר נֶשׁ וְעַל כֹּל מְלָה וּמְלָה
 דְּנַפִּיק מִפּוּמִיָּה. וְכִד הֵהִיא מְלָה דְּאֲפִיק בַּר נֶשׁ מִפּוּמִיָּה
 אִיְהִי כְּדָקָא יָאוּת מְלָה קַדִּישָׁא דְּאוּרִיָּתָא וְצְלוּתָא הֵהִיא
 מְלָה סְלֵקָא וּבְקַע רְקִיעִין וְקִיּוּמָא בְּאֲתַר דְּקִיּוּמָא עַד דְּעָאֵל
 לִילִיָא וְנִשְׁמַתָּא סְלֵקָא וְאֲחִיד לְהֵהִיא מְלָה וְאֲעִיל לָהּ קִמִּי
 מְלָכָא וְכִד הֵהִיא מְלָה לָאוּ אִיְהִי כְּדָקָא יָאוּת וְאִיְהִי מְלָה
 מִמְּיָלִין בִּישִׁין מְלִישְׁנָא בִישָׁא הֵהִיא מְלָה סְלֵקָא לְאֲתַר
 דְּסְלֵקָא וְכִדִּין אֲתַרְשִׁים הֵהִיא מְלָה וְהֵהוּא חוּבָא עֲלִיָּה

דְּבַר נֶשֶׁה הָדָא הוּא דְכְתִיב מְשׁוֹכְבֵי חֻקֵיךָ שְׂמֹר פְּתִיחֵי פִיךָ
וּבְגִין כִּדְ אֲשָׁרִי אָדָם לֹא יִחְשׁוּב יְיָ לֹא עֲוֹן. אֵימַתִּי כְּשֵׂאִין
בְּרוּחוֹ רְמִיָה :

תרגום הזהר וַיִּדְבֵר וְגו' נֶשֶׁה אֶת רֵאשׁ וְגו': רַבִּי אֲבָחָא פְתַח. (תהלים ל"ב) אֲשָׁרִי
אָדָם לֹא יִחְשׁוּב ה' לוֹ עֲוֹן וְאִין בְּרוּחוֹ רְמִיָה. מְקַרָא זֶה אִין רֵאשׁוֹ סוּפוֹ וְאִין
סוּפוֹ רֵאשׁוֹ. כִּי תַחֲלָה אֹמֵר לֹא יִחְשׁוּב וְגו' מִשְׁמַע שְׂיֵשׁ צוֹ עֲוֹן, אֲחֵלָא לֹא
יִחְשׁוּב לוֹ. וְלְבָסוּף אֲמַר, וְאִין בְּרוּחוֹ רְמִיָה. יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל צוֹ. וּבְכַד
הַעֲמִידוּהוּ. צִי וְרֵאיה, בְּשַׁעַת תְּפִלַּת הַמְּנַחָה הַדִּין שׁוֹרָה צְעוּלָם, וַיִּנְחָק, תְּקוּן
תְּפִלַּת הַמְּנַחָה שְׂאִז נַעֲשֶׂה הַזְּוֹג צְסוּד שְׂמַחְלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי, וְעַל כֵּן גְבוּרָה
עֲלִיּוֹנָה שׁוֹלְטַת צְעוּלָם עַד שְׂצָח וְנִכְנַס הַלְּיָלָה, מִשּׁוּם שְׁהַגְבוּרָה מְקַבֵּלַת אֶת
הַלְּיָלָה. כְּלוּמַר, שְׁהַלְּיָלָה שְׁהִיא מְלָכוּת נְמִשְׁכַת מְגֻבְרָה, שְׁהִיא תְּפִלַּת
הַמְּנַחָה. וּמִזְמַן שְׂמַתְחֵלָה תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, נִפְרָשׁ הַשְּׂמַחֵל לְהַבֵּיל אֶת הַמְּלָכוּת,
וְנִתְעוֹרֵר הַלְּיָלָה, שְׁהִיא מְלָכוּת. אַחַר שְׂנִתְעוֹרֵר הַלְּיָלָה, כָּל אֲלוֹ שׁוּמְרֵי
הַפְּתָחִים הַחַיּוֹנִים כְּלָם מִתְעוֹרְרִים צְעוּלָם וּמִתְפַּשְׁטִים וְכָל צְנִי הָעוּלָם
טוֹעֵמִים טַעַם הַפְּוֹת. וְהִרִי לְמַדְנֹה, בְּחִלּוֹת לְיָלָה מִפְּשֵׁ, נִתְעוֹרֵר הַשְּׂמַחֵל
כְּמַקּוּדָם, כְּבַעַת תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, וְהַשּׁוֹשְׁנָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁהִיא מְלָכוּת, מַעֲלָה
רִיחוֹת שְׁה"ס הָאֲרֵת הַחֲכָמָה מְשַׂמְחֵל, וְהִיא מְשַׁבַּחַת וּמְרִימָה קוֹל. אִז עוֹלָה
וְשׁוֹרָה הָרֵאשׁ שְׂלָה לְמַעֲלָה צְשַׂמְחֵל, צְסוּד הַפְּתוּב שְׂמַחְלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי,
וְהַשְּׂמַחֵל מְקַבֵּל אוֹתָהּ. אִז פְּרוּז קוֹרָא צְעוּלָם: הַגִּיעַ הַזְּמַן לְקוּם מִהַשְׁיִנָּה,
וּלְשַׁבַּח אֶת הַמַּלְאָךְ. וְאִז מִתְעוֹרְרוֹת תְּשַׁבַּחוֹת, וְנִמְלֵאת הַתְּבַשְׂמוֹת הַכֹּל. אֲשָׁרִי
חֵלְקוֹ שֶׁל מִי שְׂמַתְעוֹרֵר לְזוּג הַזְּוֹג הַזֶּה. צִי וְרֵאיה בְּשַׁעַת שְׂצִנֵי הָאָדָם יֵשְׁנִים
וְטוֹעֵמִים טַעַם הַמִּיתָה, וְהַנְּשָׂמָה עוֹלָה לְמַעֲלָה, הִיא עוֹמְדַת צְמַקּוּם
שְׂעוֹמְדַת וְנִבְחָנַת עַל מַעֲשֵׂיָה שְׂעַשְׂתָה כָּל הַיּוֹם, וְכוּתְבִים אוֹתָהּ צְסַפֵּר. מֵהוּ
הַפְּוֵעַ. מִשּׁוּם שְׁהַנְּשָׂמָה עוֹלָה לְמַעֲלָה וּמַעֲיָדָה עַל מַעֲשָׂיו שֶׁל הָאָדָם, וְעַל
כָּל מַלְאָה וּמַלְאָה שְׁהוֹלִיא מִפִּיו. וּבְשֵׁהַמְּלָה הִיא שְׁהַאָדָם הוֹלִיא מִפִּיו הִיא
כְּרֵאוּי שְׁהִיא מַלְאָה קְדוּשָׁה שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְּלָה, אִז הַמְּלָה הִיא עוֹלָה וּבִזְקֵעַת
רְקִיעִים, וְעוֹמְדַת צְמַקּוּם שְׂעוֹמְדַת. עַד שְׂפִגִיעַ הַלְּיָלָה, וְהַנְּשָׂמָה עוֹלָה,
וְאוֹחֲזַת צְמַלְאָה הִיא, וּמְכַנִּיסָה אוֹתָהּ לְפִנֵי הַמַּלְאָךְ. וּבְשֵׁהַמְּלָה הִיא אִינָה
כְּרֵאוּי, וְהִיא מַלְאָה מִהַמְּלָים הַרְעוֹת, מְלָשׁוֹן הַרְעָה, הַמְּלָה הִיא עוֹלָה לְמַקּוּם
שְׂעוֹלָה, וְאִז נִרְשָׂמַת הַמְּלָה הִיא וְאוֹתוֹ הָעוֹן עַל הָאָדָם. ז"ל (מִכָּה ז')

וּמִשּׁוֹם זֶה כָּתוּב, אֲשֶׁר יִחַשְׁבֶּה לֹא יִחַשְׁבֶּה ה' לֹא עֲוֹן, דְּהֵינּוּ כְּשֵׁינֵי הַנְּשָׂמָה
מֵעֵידָה עָלָיו, שֶׁיִּרְשָׁם לֹא אֵיזָה עֲוֹן. וּמִי הוּא, כְּשֵׁינֵי צְרוּחוֹ רְמִיָּה. דְּהֵינּוּ
כְּשֵׁינֵי חוֹטָא.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ו'

א. כְּשֶׁשׁוֹמֵעַ קוֹל הַתְּרַנְּגוּלִים. מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ
מְלֶכֶד הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה לְהַבְּחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה.
כְּשֶׁלּוֹבֵשׁ בְּגָדָיו מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶד הָעוֹלָם
מְלַבֵּישׁ עֲרוּמִים. כְּשֶׁמְנִיחַ סְדִינּוּ עַל רֵאשׁוֹ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה
יי אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶד הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתַפְאָרָה. כְּשֶׁמַּעֲבִיר
יָדָיו עַל עֵינָיו מְבָרֵךְ פּוֹקֵחַ עוֹרִים. כְּשֶׁיֵּשֵׁב עַל מִטָּתוֹ מְבָרֵךְ
מִתִּיר אֲסוּרִים. כְּשֶׁמּוֹרִיד רִגְלָיו מִן הַמִּטָּה וּמְנִיחָם עַל גְּבִי
קֹרֶקַע מְבָרֵךְ רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם. כְּשֶׁעוֹמֵד מְבָרֵךְ זוֹקֵף
כְּפוּפִים. כְּשֶׁנוֹטֵל יָדָיו מְבָרֵךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנּוּ
עַל נְטִילַת יָדַיִם. כְּשֶׁרוֹחֵץ פָּנָיו מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ
מְלֶכֶד הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר חֲבָלֵי שִׁינָה מֵעֵינַי וּתְנוּמָה מֵעַפְעָפִי
יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּרַגְּלֵנִי לְדַבֵּר
מִצְוָה וְאֵל תְּרַגְּלֵנִי לְדַבֵּר עֲבִירָה וְעוֹן וְיִשְׁלוֹט בִּי יֵצֵר טוֹב
וְאֵל יִשְׁלוֹט בִּי יֵצֵר רָע וְתַחֲזִקֵנִי בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקִי
בְּתוֹרָתֶךָ וְתַתִּינֵנִי לְחֹן לְחֹסֵד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינַי כָּל
רוּאֵי וְתַגְּמִלֵנִי חֲסָדִים טוֹבִים בְּרוּךְ אַתָּה יי גּוֹמֵל חֲסָדִים
טוֹבִים : **ב.** וְכֹל זְמַן שֶׁיִּכְנַס אָדָם לְבַיִת הַכֶּסֶּא אוֹמֵר קוֹדֵם
שֶׁיִּכְנַס הַתְּכַבְּדוּ מְכוּבָדִים קְדוֹשִׁים מְשֻׁרְתֵי עֲלִיוֹן עֲזְרוּנִי
עֲזְרוּנִי שְׁמְרוּנִי שְׁמְרוּנִי הַמְּתִינּוּ לִי עַד שֶׁאֲכַנֵּס וְאֲצֵא שְׁזָה
דְּרָכֶן שֶׁל בְּנֵי אָדָם. וְאַחַר שֶׁיֵּצֵא מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה יי
אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶד הָעוֹלָם אֲשֶׁר יֵצֵר אֶת הָאָדָם בְּחֻכְמָה וּבְרָא בּוֹ
נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶי כֶּסֶא כְּבוֹדֶךָ

שָׁאֵם יִסְתֶם אֶחָד מֵהֶם אוֹ אִם יִפְתַּח אֶחָד מֵהֶם אֵי אֶפְשָׁר
לְהִתְקַיֵּים אֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָּל בְּשָׂר
וּמִפְּלִיא לַעֲשׂוֹת:

מוסר

מספר חסידים סימן נ"ט

כִּי לֹא נַחַש בְּיַעֲקֹב וְגו' (במדבר כ"ג) צָוֵנו צוּרֵנו (ויקרא י"ט) לֹא
תִנְחָשׁוּ וּבְעוֹנוֹתֵינוּ שָׂרְבוּ בַיּוֹם הַזֶּה מְנַחֲשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל
בּוֹדְקִים בְּעוֹנוֹת אוֹמְרִים בְּמוֹצְאֵי שַׁבַּת שְׁלֹא לֶאֱכֹל בְּצִים
אוֹ שְׁלֹא לְקַחַת אֵשׁ שְׁתֵּי פְעָמִים כְּשֵׁשׁ חוֹלָה בְּבֵית אוֹ
יולֶדֶת תּוֹךְ תִּשְׁעָה יָמִים וְכַמָּה דְבָרִים שְׂאִין הִפָּה יְכוּל
לְדַבֵּר וְעוֹבְרִים עַל מְצוֹת מְלַכְנוּ. וְעוֹד יֵשׁ נִיחוּשׁ וְרַב הוּא
וְנוֹהֵג בְּיַד בְּנֵי אָדָם. רוֹאִין אֵשׁ וְגַחְלַת בּוֹעֶרֶת מְעוֹמֵד
אוֹמְרִים יְהִיָּה לָנוּ אוֹרַח אִם תִּכְבְּהוּ בַּמַּיִם הָאוֹרַח יְפוּל
בַּמַּיִם וְאִין לָךְ נִיחוּשׁ גְּדוֹל מְזָה וְאַמַּת וְיִצִיב הַדָּבָר כַּמָּה
בְּנֵי אָדָם נִיסוּהוּ. אֵךְ הַשְּׁטָן הוּא הַמְטַעָה אוֹתָם כְּשִׁרְוֹאָה
הַשְּׁטָן שְׁזָה מְנַחֵשׁ וְאוֹמֵר יְפוּל הָאוֹרַח בַּמַּיִם אִזּוֹ אוֹמֵר
הַשְּׁטָן אֵלֶךְ וְאַפִּיל הָאוֹרַח בַּמַּיִם לְהִטְעוֹת זֶה לְהִיּוֹת לְסִימָן
בְּיָדוֹ לְנַחֵשׁ לְעוֹלָם וְאוֹי לָהֶם לְעוֹשִׂים כֵּךְ כִּי עוֹבְרִים עַל
כַּמָּה לְאוּיִן לֹא תִנְחָשׁוּ לֹא יִמְצֵא בָךְ וְגו' מְנַחֵשׁ
וּבְחֻקוֹתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ וְעוֹד שְׁעוֹשִׂים עֲדוּת הַתּוֹרָה שְׁקָר
כִּי לֹא נַחַש בְּיַעֲקֹב. וְאוֹתָם הַנוֹדְרִים כְּשֵׁשׁ מִיחוּשׁ רֹאשׁ
שְׁלֹא יֵאָכְלוּ עוֹד מֵרֹאשׁ שֶׁל בְּהֵמָה אוֹ כְּשֵׁהֶם חוֹלִים מְבַנִּי
מַעֲיִים אֵינָם אוֹכְלִים בְּנֵי מַעֲיִם הָרִי זֶה מְדַרְכֵי הָאֱמוּרִי
אֵלָּא בְּטַח בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהוּא יִרְפְּאֶךְ:

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה :

(כז) על פי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרִשִׁימִי לְכֹל מִשְׁאַם וּלְכֹל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל מִשְׁאַם : על מימר אֶהְרֹן וּבָנָיו יְהִי כָּל פּוֹלְחַן בְּנֵי גֵרִשׁוֹן לְכֹל מִטּוֹלְהוֹן וּלְכֹל פּוֹלְחֲנֵהוֹן וּתְמַנּוֹן עֲלֵיהוֹן בְּמִטְרָא יֵת כָּל מִטּוֹלְהוֹן :

רש"י על פי אהרן ובניו. ואיזה מהבנים ממנה עליהם, ביד איתמר בן אהרן הכהן:

(כח) זאת עֲבֹדַת מְשֻׁפָּחַת בְּנֵי הַגֵּרִשִׁימִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בְּיַד אֵיתָמָר בֶּן אֶהְרֹן הַכֹּהֵן : (ס) דין פּוֹלְחַן זֶרְעִית בְּנֵי גֵרִשׁוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא וּמִטְרֵתְהוֹן בְּיַד אֵיתָמָר בֶּר אֶהְרֹן כְּהֵנָּא : (כט) בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפַּחַתָּם לְבֵית אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם : בְּנֵי מְרָרִי לְזֶרְעֵיתְהוֹן לְבֵית אֲבֹתְהוֹן תִּמְנִי יִתְהוֹן : (ל) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹדָם כָּל הַבָּא לִצְבָא לְעַבֵּד אֵת עֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד : מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וּלְעֵלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִנּוּן כָּל דְּאֵתִי לְחִילָא לְמִפְלַח יֵת פּוֹלְחַן מִשְׁכַּן זְמָנָא :

נביאים - שופטים - פרק יג

(ח) וַיַּעֲתֶר מְנוּחַ אֶל יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבוֹא נָא עוֹד
אֵלֵינוּ וַיּוֹרְנוּ מֵהַנַּעֲשָׂה לַנַּעַר הַיּוֹלֵד : וְצִלִּי
מְנוּחַ קָדָם יְיָ וַאֲמַר בְּבָעוּ יְיָ נְבִיאָ דַיְיָ דְשָׁלַחְתָּא יִיְתִי כְעַן עוֹד לְוַתְנָא
וַיִּלְפַּנָּא מָה נַעֲבִיד לְרַבָּא דְאַתְיִלִּיד :

רש"י לנער היולד . העתיד להוולד :

(ט) וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיָּבֹא
מִלְאָךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל הָאִשָּׁה וְהִיא
יוֹשֶׁבֶת בְּשֹׁדָה וּמְנוּחַ אִישָׁה אֵין עִמָּה :
וַשְׁמִיעַ קָדָם יְיָ צְלוּתִיה דְמְנוּחַ וְאַתָּא מִלְאָכָא דַיְיָ עוֹד לְוַת אֶתְתָּא
וְהִיא יָתְבָא בְּחַקְלָא וּמְנוּחַ בְּעֵלָה לִית עִמָּה : (י) וַתִּמְהַר
הָאִשָּׁה וַתִּרְצַץ וַתִּגֵּד לְאִישָׁהּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו
הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּא בִּיּוֹם
אֵלָי : וְאוֹחִיאַת אֶתְתָּא וְרַהֲטַת וְחוֹיַאֲת לְבַעֲלָהּ וַאֲמַרְתָּ לִּיהּ הָא
אֶתְחַזִּי לִי גְבָרָא דִּי אֶתָּא בְּיוֹמָא דִּיכִי לְוַתִּי : (יא) וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל הָאִישׁ
וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר דְּבִרְתָּ אֶל
הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנֹכִי : וְקָם וַאֲזַל מְנוּחַ בְּתַר אֶתְתִּיהּ
וְאַתָּא לְוַת גְּבָרָא וַאֲמַר לִיהּ הֲאֵת גְּבָרָא דִּי מְלִילְתָּא עִם אֶתְתָּא
וַאֲמַר אָנָּא :

כתובים - משלי - פרק לא

^(ו) יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ וְעַמְלוֹ לֹא יִזְכָּר
עוֹד : וְנִשְׁתּוֹן וְנִטְעוֹן מִסְכִּינַתְהוֹן וְשִׁחְקִיהוֹן לֹא נִזְכָּרוֹן תּוֹב : ^(ח)
פְּתַח פִּיךָ לְאֵלִים אֶל דִּין כָּל בְּנֵי חַלּוֹף : פְּתַח
פּוֹמֶךָ לְהֵלִין דָּלָא מִסָּטוֹ דִּין וְדוֹן לְכוֹלְהוֹן בְּנֵי עוֹלֵי : ^(ט) פְּתַח
פִּיךָ שֶׁפֶט צָדֵק וְדִין עָנִי וְאָבִיוֹן : פְּתַח פּוֹמֶךָ
וְדוֹן צְדָקְתָא וְדוֹן לְעַנְיֵי וְלְעֵלְיָבֵי : ^(י) אִשֶׁת חַיִל מִי
יִמְצָא וְרַחֵק מִפְּנִינִים מְכָרָה : אֲתֵתָא כְּשֶׁרְתָא
מִנוּ וְשִׁכַּח יִקְיָרָא הִיא מִן כְּיָפֵי טְבַתָא טִימָהָא :

רש"י אשת חיל . היא התורה : מי ימצא . אשרי הזוכה למנוח אותה : מפנינים . מרגלויות :

משנה פסחים פרק א

א. אור לארבעה עשר, בודקין את החמץ לאור הנר.
כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה.
ולמה אמרו שתי שורות במרתף, מקום שמכניסין
בו חמץ. בית שמאי אומרים, שתי שורות על פני כל
המרתף. ובית הלל אומרים, שתי שורות החיצונות
שהן העליונות :

דרטורה ^(ה) אור לארבעה עשר. ליל שלמחרתו יהיה ארבעה עשר. וקורא התנא

ללילה אור כדרך שקורין לעיור סגי נהור ולישנא מעליא נקט: בודקין את החמץ. אית דמפרשי טעמא דבדיקה כדי שלא יעבור על כל יראה וכל ימלא אס יהיה חמץ בביתו בפסח. ואע"ג דבבבול בעלמא סגי חיישין שמה ימלא גלוסקא יפיפיה וימלך על ביטולו ויחשוב עליה לאכלה ויעבור עליה על כל יראה וכל ימלא, הלכך בודקים את החמץ כדי לבערו מן העולם. ואית דאמרי טעמא דבדיקה גזירה שמה ימלא חמץ בביתו בפסח ויאכלנו כיון שאין רגיל להיות בדל ממנו כל שאר ימות השנה: לאור הנר. בגמרא יליף דבדיקת חמץ לריכה שתהא לאור הנר, מדכתיב הכא (שמות יב) שאור לא ימלא, וכתיב התם (בראשית מד) וימלא הגביע, מה מליאה האמורה שם על ידי חיפוש, שנאמר ויחפץ וכו' וימלא, אף מליאה האמורה כאן על ידי חיפוש, וחיפוש הוא בנר דכתיב (משלי כ) נר ה' נשמת אדם חופף כל חדרי בטן. ותקנו הבדיקה בלילה מפני שבלילה כל העם מצויין בבתיהם ואור הנר יפה לבדיקה בלילה יותר מציון דשרגא בטיהרא למאי מהניא. ומיהו אס לא בדק ליל ארבעה עשר ובדק בארבעה עשר שחרית לריך שיבדוק נמי לאור הנר: ולמה אמרו. לקמן במתניתין: שתי שורות של חציות הסדורות זו על גב זו במרתף של יין לריך לבדוק ביניהן, אחר שאמרו כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין לריך לבדוק, למה הלכנו לבדוק. ומשני, לא אמרו אלא במרתף שמכניסין בו חמץ, כמו מרתף שמסתפק ממנו יין לשלחנו ופעמים שהשמך עומד למזוג ופתו בידו וכשהיין כלה נכנס במרתף להביא יין: שתי שורות על פני וכל המרתף. לך אורכי יין לסדר חציותיהן שורות שורות, שממלאין כל קרקעית המרתף וחוזרין ומניחין חצית על חצית, כשורות התחתונות כך שורות העליונות עד שמי הקורה ושתי שורות שאמרו בית שמאי הם שורה חיונה מן הארץ עד שמי קורה וחוזר ובדק החציות העליונות, על פני ארכו ורחבו של מרתף, נמלאו שתי שורות כמין גא"ס יונית שורה אחת בזקיפה ושורה אחת בשכיבה: שתי שורות החיונות. השורה העליונה הסמוכה לשמי קורה הרואה פני הפתח ושלמטה הימנה. ואותן שלפנים אינו בדק כלל. ומן החיונות אינו בדק אלא שתי העליונות בלבד:

ב. אין חוששין שפמא גררה חלדה מבית לבית וממקום למקום, דאם פון, מחצר לחצר ומעיר לעיר, אין לדבר
סוף:

ברטורה (ב) אין חוששין. כשבדק הבית בזוית זו ובא לבדוק זוית זו, אין חוששין שמה בתוך שבתי לזו גררה חולדה למקום הבדוק ולריך אני לחזור ולבדוק, שאם זאת לחוש בכך הרי גם מחלך לחלך יש לומר כן אני בדקתי קודם לחברי ולאחר בדיקתי הביאה חולדה חמץ מחלך חברי לחלכי ואין לדבר סוף:

ג. רבי יהודה אומר, בודקין אור ארבעה עשר

וּבְאַרְבָּעָה עֶשֶׂר שְׁחָרִית וּבְשִׁעַת הַבְּעוֹר. וְחֻכְמַיִם
אוֹמְרִים, לֹא בִדָּק אֹר אַרְבָּעָה עֶשֶׂר, יְבַדֹּק בְּאַרְבָּעָה
עֶשֶׂר. לֹא בִדָּק בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר, יְבַדֹּק בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד.
לֹא בִדָּק בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד, יְבַדֹּק לְאַחַר הַמוֹעֵד. וַיֵּמָר
שְׂמִשִּׁיר, יִנְיַחְנוּ בְּצִנְעָא, כְּדִי שְׁלֵא יְהֵא צְרִיךְ בְּדִיקָה
אַחֲרָיו :

ברטנורה (א) בודקין אור ארבעה עשר וצארבעה עשר שחרית. הכי קאמר, צאחד
משלשה פרקים הללו בלבד בודקים, ולאחר שלשה פרקים הללו אם לא צדק שוב
אינו בודק: בתוך המועד. בשעה שקית שהוא מועד הביעור: לאחר המועד עד
שתחשך ואית דמפרשי, בתוך המועד, בתוך הפסח. לאחר המועד, לאחר הפסח, כדי
שלא יתערב לו חמץ שעבר עליו הפסח שהוא אסור בהנאה בחמץ של היתר שנעשה
לאחר הפסח. ור' יהודה סבר לאחר הביעור דהיינו לאחר זמן איסורו של חמץ לא
יבדוק כלל דלמא אתי למיכל מיניה. ורבנן אמרי יבדוק לאחר זמן איסורו ולא חיישינן
דלמא אתי למיכל מיניה כיון שכל עצמו מחזר עליו לשרפו. ואין הלכה כר' יהודה:

**ד. רבי מאיר אומר, אוכלין כל חמש ושורפין
בתחלת שש. ורבי יהודה אומר, אוכלין כל ארבע,
ותולין כל חמש, ושורפין בתחלת שש:**

ברטנורה (ב) ושורפין בתחילת שש. ואע"ג דכל שעה שקית מדאורייתא שריא גזרו
רבנן עליה דילמא טעו וסבור על השביעית שהיא שקית. אבל החמישית לא טעו
למימר על השביעית שהיא חמישית ומותר: תולין כל חמש. ואינו אוכל, גזירה משום
יום המעונן דטעי וסבר על השביעית שהיא חמישית. ומיהו לשרוף אינו כריך ומאכיל
לבהמתו. אבל שקית אף בהנאה אסור מדרבנן, גזירה משום שביעית. והלכה כר'
יהודה:

**ה. ועוד אמר רבי יהודה, שתי חלות של תודה
פסולות מנחות על גג האצטבא. כל זמן שמנחות, כל
העם אוכלים. נטלה אחת, תולין, לא אוכלין ולא
שורפין. נטלו שתיהן התחילו כל העם שורפין. רבן
גמליאל אומר, חלין נאכלין כל ארבע, ותרומה כל
חמש, ושורפין בתחלת שש:**

ברטורה

(ה) שתי חלות. של חמץ: של תודה פסולות. שנפסלו בלינה. שמתוך שהן מרובות לחמי תודה בשלשה עשר בניסן, שכל מי שיש לו תודה להביא מביאה בשלשה עשר נפסלות בלינה לבוקר של ארבעה עשר. לחמי תודה ארבעים חלות, עשר מהן חמץ. ותודה נאכלת ליום ולילה, ואם היו מביאים אותם בארבעה עשר אינן נאכלות של חמץ אלא עד שש שעות, ואסור להביא קרבן ביום שיתמעט זמן אכילתו, שאין מביאים קדשים לבית הפסול, הלכך כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה בשלשה עשר, דבארבעה עשר לא יוכל להביאה, וכל שכן בפסח, ונפסלו בלינה ליום ארבעה עשר לפי שלא היו להן אוכלין כל כך. ומשום הכי דפסולות, היו נתונות שם, שאם היו כשרות לא היו נותנים אותן שם לפסלם בידיים, שמונחות שם עד זמן הביעור ונשרפות: על גג האיילטבא. שהיה בהר הבית. כדי שיראו אותם שם לסימון: ניטלה אחת מהן. בתחילת שעה חמישית בא שליח בית דין ונוטל האחת, וכל העם מכירים שהגיע שעה חמישית ותולין: ותרומה כל חמש. דאסור להפסיד קדשים בידיים כל זמן שיכול לאכלם: ושורפין בתחילת שש. דהשתא ודאי רובא טעו בין ששית לשביעית. ואין הלכה כרבן גמליאל:

ו. רבי חנינא סגן הפהנים אומר, מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטמאה עם הבשר שנטמא באב הטמאה, אף על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו. הוסיף רבי עקיבא ואמר, מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא בטמא מת, אף על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו:

ברטורה

(ו) מימיהם של כהנים לא נמנעו. משום דבעי למתני סיפא מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה [נקטן] לה הכא: מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטומאה. בולד של וולד קאמר, כלומר הבשר שהוא שלישי שנטמא בשני לטומאה, שהוא וולד של וולד, לא נמנעו מלשרפו עם הבשר שנטמא באב הטומאה שהוא ראשון לטומאה. וכשנוגע זה הבשר שהיה מתחילתו שלישי בבשר שנטמא באב הטומאה חוזר להיות שני. ואף על פי כן לא נמנעו מלשרפו עם חמור ממנו, דהואיל ואף זה הקל לשריפה עומד לא חשו אם מטמאין אותו יותר ממה שהיה. ואע"פ שאין אוכל מטמא אוכל מן התורה שנאמר בטומאת אוכלין (דברים יז) טמא הוא, הוא טמא, ואינו מטמא אוכל כיוצא בו, מכל מקום רבנן גזרו שיהיה אוכל מטמא אוכל: השמן. של תרומה: שנפסל בטבול יום. הוא שלישי לטומאה, לטבול יום פסל את התרומה מן התורה ועושה אותה שלישי לעולם, לא שנא אוכלין

ולא שנא משקין: בנר שנטמא בטמא מת. האי נר של מתכת הוא. וכל כלים חוץ מכלי חרס שנגעו בטומאת מת נעשו כמותה, אם אב אב, אם ראשון ראשון, דכתיב (במדבר יט) בחלל חרב, ודרשין חרב הרי הוא כחלל, שהחרב שנגע צמת נעשה אבי אבות צמת עצמו, וכשנגע בטמא מת שהוא אב נעשה גם כן החרב אב, והוא הדין לכל שאר כלים חוץ מכלי חרס, נמצא הגר של מתכת שנגע בטמא מת, נעשה אב הטומאה. והשתא הוסיף ר' עקיבא על דברי ר' חנינא סגן הכהנים, שר' חנינא לא התיר אלא להחזיר השלישי שני, ור' עקיבא התיר להחזיר השלישי ראשון, שהשמן שנפסל בטבול יום שהוא שלישי, כשמדליקין אותו בנר שנטמא בטמא מת, שהגר עצמו נעשה אב כמו שאמרנו, נמצא שחוזר השלישי להיות ראשון ואף על פי כן לא נמנעו, דהואיל ויש שם טומאה עליו לא חיישין ליה ומותר להוסיף בידיים:

ז. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מְדַבְּרֵיהֶם לְמַדְּנוּ, שְׁשׁוֹרְפִין תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה בְּפֶסֶח. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אֵינָהּ הִיא הַמִּידָה. וּמוֹדִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שְׁשׁוֹרְפִין זֹו לְעֶצְמָה וְזֹו לְעֶצְמָה. עַל מַה נִּחְלְקוּ, עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּמֵאָה, שְׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, תִּשְׂרַף זֹו לְעֶצְמָה וְזֹו לְעֶצְמָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, שְׁתִּיחֶן כְּפֹאֲחַת:

ברטורה (1) מדבריהם למדנו. בין ר' מאיר בין ר' יוסי תרווייהו סבירא להו דבשר שנטמא בזלד הטומאה דאמר ר' חנינא, מיירי בבשר שנטמא במשקים שנטמאו בכלי שנטמא בשרץ ור' מאיר סבר טומאת משקים לטמא אחרים לאו דאורייתא שאין המשקין מטמאים אחרים ואפילו אוכלין אלא מדרבנן, ומשום הכי קאמר מדברי ר' חנינא דאמר ששורפין בשר שנטמא במשקים דהוי ליה טמא מדרבנן, דמדאורייתא טהור מעליא הוא, עם בשר שנטמא באב הטומאה שהוא טמא דאורייתא: למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטומאה. משהגיעה שעה ששית שהיא אסורה מדרבנן כמו ששורפין בשר שנטמא במשקין שהוא טהור גמור מן התורה עם בשר שנטמא באב הטומאה שהוא טמא דאורייתא: אמר לו ר' יוסי אינה היא המדה. ר' יוסי לטעמיה דסבירא ליה טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא ובשר שנטמא במשקין טמא מדאורייתא, הילכך אמר ליה אינה היא המדה, כלומר אי אתה יכול ללמוד זאת מדבריהם, אם התרת לשרוף טמא טומאה קלה עם טמא טומאה חמורה, תתיר לשרוף טהורה עם טמאה. והלכה כר' יוסי שאין שורפין תרומה טהורה עם הטומאה בפסח. וטומאת משקין לטמא אחרים אינה מדאורייתא אלא מדרבנן כר' מאיר: ומודים ר' אליעזר ור' יהושע. ר' יוסי קאמר לה דאע"ג דר' אליעזר ור' יהושע אפליגו בשריפת תרומה, בהא מודים ששורפים זו לעצמה וזו לעצמה: על התלויה

ועל הטמאה. ר' אליעזר סבר דמוזהר על שמירתה של תלויה, דכתיב (במדבר יח) אלת
משמרת תרומתי, בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה תלויה ואחת תרומה
טהורה: ורבי יהושע אומר שתיהן כאחת. כיון דתלויה היא אי אתה מוזהר על
שמירתה. ועל התלויה והטהורה לא נחלקו שורפין, דהואיל ולא הוחזקה טומאה
אין נראית כמטמא בידיים:

גמרא פסחים דף ז' ע"ב

לאור הניר וכו' מנא הני מילי אמר רב חסדא למדנו מציאה
ממציאה ומציאה מחפוש וחפוש מחפוש ומנרות מנרות
ונרות מנר. מציאה ממציאה כתיב הכא (שמות י"ב) שבעת
ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכתוב התם (בראשית מ"ד)
ויחפש בגדול החל ובקטון כלה וימצא. ומציאה מחפוש
דידיה וחפוש מנרות דכתיב (צפניה א') בעת ההיא אחפש את
ירושלים בנרות ונרות מנר דכתיב (משלי כ) נר הי נשמת אדם
חופש כל חדרי בטן. תנו רבנן אין בודקין לא לאור החמה
ולא לאור הקבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הניר מפני
שאור הניר יפה לבדיקה ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר
לדבר שנאמר (שמות י"ב) שבעת ימים שאור לא ימצא
בבתיכם ואומר (בראשית מ"ד) ויחפש בגדול החל ואומר (צפניה
א') בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ואומר (משלי כ') נר
הי נשמת אדם חופש כל חדרי בטן. ואבוקה לא והאמר
רבא מאי דכתיב (חבקוק ג') ונוגה כאור תהיה קרניו מידו לו
ושם חביון עוזו למה צדיקים דומים בפני שכינה פנר בפני
האבוקה. ואמר רבא אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר.
אמר רב נחמן בר יצחק זה יכול להכניסו לחורין ולסדקין
וזה אינו יכול להכניסו לחורין ולסדקין. רב זביד אמר זה
אורו לפניו וזה אורו לאחוריו. רב פפא אמר האי בעית

וְהָאֵי לֹא בְעֵיתָּ. רַבִּינָא אָמַר הָאֵי מְשִׁיךְ נְהוֹרָא וְהָאֵי
מִיקַטְף אִיקַטְפִּי :

רש"י למדנו מליאה. האמורה בחמץ ממליאה האמורה בגביע בנימין: ומליאה מחיפוש. כלו' ואותה מליאה של בנימין מחיפוש האמור אללה דמה מליאה של גביע ע"י חיפוש אף מליאת חמץ ע"י חיפוש: וחיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות. לאחר שלמדת שהוא ע"י חיפוש חזור ולמד זה החיפוש מחיפוש שכתוב בירושלים שהוא בנרות כדכתיב בעת שהוא אחפף את ירושלים בנרות: ונרות מנר. דכתיב בנר יחידי נר ה' נשמת אדם חופף כל חדרי בטן ולקמיה מפרש הא למה לי: זכר לדבר. כדפרשין והשתא מפרש קראי היכי וראיה ממש ליתא אללא אסמכתא בעלמא דד"ת מדברי קבלה נינהו: מפני שאור הנר יפה לבדיקה. ולקמיה מפרש מאי מעליותא מאבוקה: ונוגה. שלעתיד לבדיקים כאור של שבעת ימי בראשית יהיה: וקרנים. מלשון קרן עור פניו וזהרוין מיד הקב"ה: לו. לבדיק מזיו של הקב"ה ילאו זהרוין להקריין פני הבדיקים ולא יהיה אורם שיה לאורו אללא כנר בפני האבוקה: אורו לאחוריו. ואדם האוחזו לפניו הוא בודק הלכך אין יפה לבדיקה: בעית. מתיירא שלא יבעיר את הבית ואין לבו על הבדיקה יפה: האי משיד נהוריה. אור הנר נמשך ומאריך במקומו ואינו דולג בקפיצות אללא נח במקום אחד: מיקטף איקטופי. נפסק וקופץ תמיד ל' הקוטפין מלוח:

זוהר נשא דף קכ"א ע"ב

אִישׁ אִו אֲשֶׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֲדָם וְגוֹמֵר תַּא חֲזִי
כְּתִיב (שופט"י ד') וְחָבַר הַקִּנִּי נִפְרָד מִקִּין מִבְּנֵי חוּבָב חוּתָן מִשֶּׁה
וְגוֹמֵר. וְחָבַר הַקִּנִּי. מִבְּנֵי בְנוֹי דִּיתְרוֹ הָוָה כְּמָה דְאֵת אָמַר
(שמואל א' ט"ו) וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל הַקִּנִּי וְגוֹמֵר. אָמַי אֶקְרִי קִנִּי
וְהָאֵ אֹקְמוּהָ וְכְתִיב (בראית ט"ו) אֶת הַקִּנִּי וְאֵת הַקִּנִּיזִי.
וְאֵתְמַר דְּעֵבֵד קִנָּא בְּמִדְבָּרָא פְּעוּפָא דָּא בְּגִין לְמַלְעִי
בְּאוּרֵייתָא וְאֵתְפָּרֵשׁ מִן מְתָא. נִפְרָד מִקִּין אֵתְפָּרֵשׁ מִהֵהוּא
עָמַא דְהָוָה בְּקִדְמֵיתָא וְאֵתְדַבֵּק בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
נִפְרָד מִקִּין זְפָאָה בְּרִי נֶשׁ דְּזָכִי בְּאוּרֵייתָא לְמִיזֵל
וְלֵאֲתַדְבָּקָא בְּאוּרְחוּי דְכַד בְּרִי נֶשׁ אֲזִיל בְּאוּרְחוּי דְאוּרֵייתָא

מְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחַא קְדִישָׁא עֲלָאָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיה לב)
עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ רוּחַ מְמָרוּם וְכַד בְּרַחֲמֵי אֱלֹהֵי מְשִׁיךְ
עָלֶיהָ רוּחַא אַחְרָא מְסֻטְרָא אַחְרָא דְהִיא סְטְרָא דְמְסֻטְרָא
וְסְטְרָא דְמְסֻטְרָא אַתְעַר מְסֻטְרָא דְנוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא
דְתַמֵּן מְדוּרֵין דְרוּחֵין בִּישׁוּן דְנִזְקֵי לְבַנֵי נְשָׂא דְאֶקְרוּן נִזְקֵי
עֲלֵמָא דְהָא מְסֻטְרָא דְקִין קְדִמָּאָה אֲשֶׁתְכֹחוּ וְיִתְרוּ
בְקִדְמִיתָא כּוּמְרָא לְעִבּוּדָה זָרָה הָוָה וּלְהָהוּא סְטֵר הָוָה
פְּלַח וּמְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחַא מִהָהוּא אַתְרַּ וְאַף עַל גַּב דְאֶקְרִי
קִנֵי לְבַתֵּר נִפְרָד מִקִּין (נדא) וְאַתְדַּבֵּק (נ"א וְאַתְחַבֵּר) בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא (מְאִי מְשֻׁמֵּע) דְכָל מָאן דְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא וְעֵבִיד פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא פְּבִיכּוּל הוּא קִיִּים עֲלֵמִין עֲלֵמָא
דְלַעִילָא וְעֲלֵמָא דְלַתְתָּא וְהָא אֲוִקְמוּהָ וְעֲשִׂיתֶם אוֹתֶם
כְּתִיב. וְכָל מָאן דְעֵבֵר עַל פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא פְּבִיכּוּל פְּגִים
לְעִילָא פְּגִים לְתַתָּא פְּגִים לְגֵרְמִיָּה פְּגִים לְכָל עֲלֵמִין. מִתַּל
לְאִינוּן מְפֻרְשֵׁי יָמִין דְשְׂאֲטִין (ספ"א דְטִסְרִין) בְּאַרְבָּא קָם חָד
שְׂטִיָּא בִּינֵייהוּ בְּעָא לְנִקְבָא וְכוּלֵי וְעַל דָּא אִישׁ אוּ אִשָּׁה כִּי
יַעֲשׂוּ וְגוֹמֵר הָאֲדָם וְגוֹמֵר. (הושע ז) וְהִמָּה כְּאֲדָם עֵבְרוּ בְרִית.
אֲדָם עֵבֵר עַל פְּקוּדָא חָד דְאֲוִרִיתָא גְרִים לִיהּ לְגֵרְמִיָּה
מִיתָה וְגֵרִם לְכָל עֲלֵמָא פְּגִים לְעִילָא פְּגִים לְתַתָּא וְהָהוּא
חֻבָּא תְלֵיָא עַד דִּיקִיִּים קְדִשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא
כְּמִלְקִדְמִין וְיִתְעֵבֵר הָהוּא פְּגִימוּ מְעֲלֵמָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב
(ישעיה כ"ד) בְּלַע הַמּוֹת לְנֹצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דְמַעָּה מְעַל כָּל
פְּגִים וְגוֹמֵר וּבְגִין כֵּן כִּי יַעֲשׂוּ מְכַל חַטָּאת הָאֲדָם (כְּתִיב).
הָאֲדָם אֲדָם קְדִמָּאָה. לְמַעַל מְעַל בֵּי דְמָאן דִּיפּוּק מְרַחֲמֵי
וְיִנְקָא מִן דִּינָא הוּא גְרִים פְּגִימוּ וְכוּלֵי וְעַל דָּא רַחֲמָנָא
לִישְׁזַבֵּן מַחֲיִיבֵי דְהָאֵי עֲלֵמָא וּמִן פְּגִימוּ דִילְהוּן כְּמָה זְכָאִין
מְסִתְלֵקֵי בְּגֵנֵייהוּ בְּרַחֲמֵי מַה דְגֵרְמֵי לְעִילָא וְתַתָּא :

תרגום הזהר איש או אשה וגו': צ"ח ור"ח, כתוב (שופטים ד') וחבר הקיני נפרד
מקוין מצני חובב חותן משה. וחבר הקיני היה מצני צניו של יתרו. כמו
שנאמר (שמואל א' ט"ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו'. למה נקרא קיני. וכבר
העמדנו. וכתוב (בראשית ט"ו) ואת הקיני ואת הקניזי. ולמדנו, שעשה קו
צמדבר לעסוק צפורה כמו העוף הזה, ונפרש מן העיר, ונפרד מקוין, ונפרד

מִהָעַם הַהוּא, דְּהֵינּוּ מִהַדְּיָנִים, שָׁהִיָּה זְבֹהִים תְּחִלָּה, וְנִתְדַבֵּק בְּהַקְדוּשׁ זָרוּף הוּא. וְעַל כֵּן נִפְרָד מִקִּיּוֹן. אֲשֶׁרִי הָאָדָם שָׂזָכָה בַּתּוֹרָה, לְלַכֵּת וּלְהִתְדַבֵּק בְּדַרְכָּיו. כִּי בְּשִׁתְּהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, מוֹשֵׁף עָלָיו רוּחַ קְדוֹשׁ עֲלִיוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל"ג) עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם. וְכִשְׁתְּהָאָדָם מִטָּה דַרְכָּיו מִן הַתּוֹרָה, מוֹשֵׁף עָלָיו רוּחַ אַחַר מֵלֵךְ הָאֲחֵר, שֶׁהוּא לֵךְ הַטּוֹמְאָה, וְלֵךְ הַטּוֹמְאָה מִתְעוֹרֵר מֵלֵךְ הַנֶּקֶב שֶׁל הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל שֶׁשֶּׁם מִשְׁפְּנוֹת הַרְוּחוֹת הָרַעִים הַמַּזִּיקִים לְבִנְיַי הָאָדָם וְהַנִּקְרָאִים מַזִּיקֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם נִמְאָרִים מֵלֵךְ קִיּוֹן הָרָאשׁוֹן. וַיִּתְרוּ הִיא מִתְחַלָּה כּוֹמֵר לְעִבּוּדָה זָרָה, וּלְכַד הַהוּא הִיא עוֹבֵד, וּמִשָּׁף עָלָיו רוּחַ מְאוֹתוֹ הַלֵּךְ. וְעַל כֵּן נִקְרָא אַחַר כָּךְ קִיּוֹן, כִּי נִפְרָד מִקִּיּוֹן וְנִתְדַבֵּק בְּהַקְדוּשׁ זָרוּף הוּא, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְדַבֵּק בְּהַקְדוּשׁ זָרוּף הוּא וְעוֹשֵׂה מְאוֹת הַתּוֹרָה, בְּזִיכּוֹל הוּא מְהִים הָעוֹלָמוֹת, עוֹלָם שְׁלֹמֵעֵלָה וְעוֹלָם שְׁלֹמֵטָה. וְכִזְכֵּר הַעֲמִידוּהוּ, וְעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּתוֹב. וְכֵל מִי שֶׁעוֹבֵד עַל מְאוֹת הַתּוֹרָה, בְּזִיכּוֹל פּוֹגֵם לְמַעֲלָה, פּוֹגֵם לְמַטָּה, פּוֹגֵם אֶת עֲלָמוֹ, פּוֹגֵם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. מִשָּׁל לְאֵלּוֹ יוֹרְדֵי הַיָּם הַשְּׂטִיִּים בְּאֵנִיָּה, קֵם שׁוֹטֵה אֶחָד צִינִיקָה וְרָכָה לְנִקֵּב אֶת הַסְּפִינָה, אָמַר לוֹ חֲזֵרוּ לְמָה אֲתֶה קוֹדֶחַ. אָמַר לוֹ מַה אֵיכָפֶת לָךְ, הֲלֹא תַחֲתֵי אֲנִי קוֹדֶחַ. אָמַר לוֹ, הֲרֵי שָׂנִינוּ נְטַבְעִים בְּסַפִּינָה בְּיַחַד (וַיִּקְרָא כַּבֵּא פ"ד ו'). וְעַל כֵּן אֵיךְ אוֹ אֵשָׁה כִּי יַעֲשֶׂה וְגו' הָאָדָם וְגו', שְׂרוּמֵז עַל אָדָם הָרָאשׁוֹן, שֶׁכְּתוּב (הושע ו') וְהִמָּה כְּאָדָם עֲבָרוּ בְּרִית. אָדָם עֲבָר עַל מְאוֹה אַחַת שֶׁבַּתּוֹרָה, גָּרַם לְעֲלָמוֹ מִיתָה וְגָרַם לְכָל הָעוֹלָם פְּגָם לְמַעֲלָה וּפְגָם לְמַטָּה, וְאוֹתוֹ הָעוֹן תְּלוּי, עַד שִׁיקִּים הַקְדוּשׁ זָרוּף הוּא הָעוֹלָם בְּצַתְחִלָּה, וַיְהִיָּה נֶעְבֵּר הַפְּגָם הַהוּא מִן הָעוֹלָם. זֶה שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כ"ה) בְּלַע הַמְּנוֹת לְנֶכַח וּמַחָה ה' אֱלֹהִים דְּמַעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגו'. וּמִשָּׁם זֶה כְּתוּב כֵּן כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל חַטּוֹאת הָאָדָם. הָאָדָם, שְׂרוּמֵז עַל אָדָם הָרָאשׁוֹן. לְמַעוֹל מֵעַל צֶה'. כִּי מִי שֶׁיִּזְרָא מִרְחַמִּים וַיִּוְנֶה מִן הַדִּין הוּא גוֹרֵם פְּגָם וְכו'. וְעַל כֵּן הַרְחַמֵּן הוּא יִצְלֵנוּ מִרְשָׁעֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הַפְּגָם שְׁלָחָם, כִּי כַּמָּה לְדִיקָה מִסַּתְפָּלָה מִסַּתְפָּלָה, חוּץ מִכָּל מַה שֶׁגוֹרְמִים לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ז'

א. כְּשֶׁחֹגֵר חֲגוּרוֹ מְבַרֵךְ אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָה כְּשֶׁנוֹעֵל מִנְעָלָיו מְבַרֵךְ שְׁעֵשִׁית לִי כָּל צְרָכֵי. כְּשֶׁמְהַלֵּךְ לְצֵאת לְדֶרֶךְ מְבַרֵךְ הַמַּכִּין מִצְעָדֵי גֵבֶר. וּמְבַרֵךְ אָדָם בְּכָל יוֹם בְּאִ"י אָמִ"ה שְׁלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי. בְּאִ"י אָמִ"ה שְׁלֹא עֲשֵׂנִי אִשָּׁה. בְּאִ"י אָמִ"ה שְׁלֹא עֲשֵׂנִי עֶבֶד : **ב.** שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת אֱלוֹ אֵין לָהֶם סֵדֶר אֶלָּא מְבַרֵךְ כָּל אַחַת מֵהֶם עַל דְּבַר שֶׁהַבְּרָכָה בְּשִׁבְלֹו בְּשַׁעֲתוֹ. כִּי־צַד הָרִי שֶׁחֲגַר חֲגוּרוֹ וְהוּא עַל מִטְּתוֹ מְבַרֵךְ אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָה. שְׁמַע הַתְּרַנְגוֹל מְבַרֵךְ הַנוֹתֵן לְשִׁכּוֹי בִּינָה. וְכָל בְּרָכָה מֵהֶן שְׁלֹא נִתְחַיֵּב בָּהּ אֵינוֹ מְבַרֵךְ אוֹתָהּ : **ג.** כִּי־צַד לֶן בְּכִסּוֹתוֹ אֵינוֹ מְבַרֵךְ כְּשֶׁעוֹמֵד מִלְּבִישׁ עָרוּמִים. הֵלֶךְ יַחַף אֵינוֹ מְבַרֵךְ שְׁעֵשִׁית לִי כָּל צְרָכֵי. בְּיוֹם הַכְּפוּרִים וּבִתְשַׁעָה בָּאָב שְׁאֵין שָׁם רְחִיצָה אֵינוֹ מְבַרֵךְ נְטִילַת יָדַיִם וְלֹא הַמַּעְבִּיר חֲבִלֵי שִׁינָה. אִם לֹא נִכְנַס לְבֵית הַכֶּסֶא אֵינוֹ מְבַרֵךְ אֲשֶׁר יֵצֵר אֶת הָאָדָם וְכֵן שְׁאֵר בְּרָכוֹת אֱלוֹ :

מוסר

מס' חסידים סימן נ"ט

אֵין לָנוּ נִיחוּשׁ לְסִימָן אֶלָּא בְּמָה שְׁאָמְרוּ חַכְמֵי כְּעִנְיָן שְׁאָמְרוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יֵאָכְלוּ רֵאשׁ שֶׁל אֵיל עַל שֵׁם נְהִיָה לְרֵאשׁ וְכוּ' וּמֵינִי מְתִיקָה עַל שֵׁם שָׁנָה מְתוּקָה וְכוּ' וְכֵן יִרְבִּי תְרַנְגוֹלָא וְכוּ' וְכֵן יִדְלִיק נֵר בְּבֵית דָּלָא נָשִׁיב זִיקָא וְכוּ' וְאוֹתָן בְּנֵי אָדָם שְׁיֵשׁ לָהֶם לַעֲשׂוֹת מְצוּהַ כְּגוֹן לְהַתְחִיל לְלַמֵּד לְתִינוּקוֹת אוֹ לְהַתְחִיל בְּמְצוּהַ אַחַת וְאוֹמְרִים נִמְתִּין

עד ר"ח אף על פי שאין זה נחש אין זה דרך הטובה כי מי
יודע אם יחיה אם ימות בתוך החודש נמצא מת ולא קיים
המצוה. כללו של דבר מיד כשתבא המצוה לידך עשה
אותה ואל תדחה אותה וכן דרשו חכמים (שמות יב) ושמרתם
את המצוות אל תקרי המצוות אלא המצוות אם באת מצוה
לידך אל תניחנה להחמיץ אלא עשה אותה מיד. ואם חשב
לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו
עשאה שנאמר (מלאכי ג) ולחושבי שמו מחשבה טובה
הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה:

נשא יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(לא) וזאת משמרת משאם לכל עבדתם
באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו
ועמודיו ואדניו: ודא מטרת מטולהון לכל פולחנהון
במשכן זמנא דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי: (לב)
ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם
ומיתריהם לכל כליהם ולכל עבדתם
ובשמת תפקדו את כלי משמרת
משאם: ועמודי דדרתא סחור סחור וסמכיהון וספיהון
ואטוניהון לכל מניהון ולכל פולחנהון ובשמקו תמנון ית מני מטרת
מטולהון:

רס"ז ויתדתם ומיתריהם. של עמודים, שהרי יתדות ומיתרי הקלעים במשא בני גרסון היו, ויתדות

ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה, שלא תגזיחם הרוח, ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות בהם הקלעים בשפתם העליונה, בכלנסות וקנדסין וקנטסין, כמו ששנויה במלכת המשכן:

(לג) זאת עבדת משפחת בני מררי לכל
עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן
אהרן הכהן: דין פולחן וזרעית בני מררי לכל פולחנהו
במשכן זמנא בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: (לד) ויפקד
משה ואהרן ונשיאי העדה את בני
הקהתי למשפחתם ולבית אבתם: ומנא
משה ואהרן ורברבי כנשתא ית בני קהת לזרעיתהו ולבית
אבתהו: (לה) מבן שלשים שנה ומעלה ועד
בן חמשים שנה כל הבא לצבא לעבדה
באהל מועד: מבר תלתין שניו וילעלא ועד בר חמשים שניו
כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זמנא:

נביאים - שופטים - פרק יג

(יב) ויאמר מנוח עתה יבא דבריד מה
יהיה משפט הנער ומעשהו: ואמר מנוח כען
יתקיימון פתגמך מה יהי דחזי לרבנא ומה נעביד ליה:

רש"י מה יהיה משפט הנער ומעשהו. (תהום): מה חזי למעבד לעולימא ומה נעבד ליה:

(יג) ויאמר מלאך יהוה אל מנוח מכל
אשר אמרתי אל האשה תשמר: ואמר

מְלֹאכָא דַּיְיָ לְמִנּוּחַ מְכַל דְּאִמְרִית לְאַתְתָּא תִּסְתַּמַּר : (יז) מְכַל
אֲשֶׁר יֵצֵא מִגִּפְנוֹ הַיּוֹן לֹא תֹאכַל וַיּוֹן
וְשֹׁכֵר אֵל תִּשְׁתֶּה וְכָל טִמְאָה אֵל תֹּאכַל כֹּל
אֲשֶׁר צְוִיתִיָּה תִשְׁמֹר : מְכַל דְּיִפּוּק מְגוּפְנָא דְחִמְרָא
לֹא תִיכּוֹל חִמְרָא חֲדַת וְעִתִּיק לֹא תִשְׁתֵּי וְכָל מְסָאב לֹא תִיכּוֹל כֹּל דִּי
פְקִידְתָּה תִטַּר : (יט) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל מְלֹאֲךָ יְהוָה
נַעֲצְרָה נָא אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי
עֲזִים : וַאֲמַר מְנוּחַ לְמְלֹאֲכָא דַּיְיָ נִיחוּת כְּעוֹן יְתָךְ וְנַעֲבִיד קְדָמְךָ
גְּדִיא בַר עֲזִי :

רש"י נעלמה נא אותך . נאכוף אותך אל הבית :

(יט) וַיֹּאמֶר מְלֹאֲךָ יְהוָה אֶל מְנוּחַ אִם
תַּעֲצִרְנִי לֹא אֲכַל בְּלַחְמְךָ וְאִם תַּעֲשֶׂה
עֲלַי לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא יָדַע מְנוּחַ כִּי
מְלֹאֲךָ יְהוָה הוּא : וַאֲמַר מְלֹאֲכָא דַּיְיָ לְמִנּוּחַ אִם
תַּחֲדִינְנִי לֹא אֵיכּוֹל בְּלַחְמְךָ וְאִם תַּעֲבִיד עֲלֵתָא קְדָם יְיָ תִּסְקִינָה אֲרִי
לֹא יָדַע מְנוּחַ אֲרִי מְלֹאֲכָא דַּיְיָ הוּא :

כתובים - משלי - פרק לא

(יא) בְּטַח בָּהּ לֵב בַּעֲלָהּ וְשָׁלַל לֹא יִחָסֵר :
דְּתַכַּל עָלָה לְבִיָּה דְּבַעֲלָהּ וְלֹא מִתְבַּזָּא וְלֹא חָסְרָא :

רש"י ושלל לא יחסר . כלומר לא יחסר טוב : ושלל לא יחסר . אוכל פירות בעוה"ז ובעוה"ב :

(יב) גַּמְלַתְהוּ טוֹב וְלֹא רָע כֹּל יְמֵי חַיֵּיהָ :
פְּרַעַתֶּיהָ טְבֵּתָא וְלֹא בִישְׁתָּא כָּל יוֹמֵי חַיֶּיהָ : (יג) דְּרִשָּׁה צְמוֹר
וּפְשֻׁתִים וַתַּעַשׂ בְּחֶפְזָא כַּפֵּיהָ : תַּבְעַת עֲמָרָא
וְכַתְנָא וְעַבְדַּת הַיָּד צְבִינָא דְאַיְדָה :

רש"י דרשה אמר ופשתים . לפי שהמשילה לאשה דבר לפי המליצה ככרכי מלאכת הנשים , והמשל כד הוא , דורשת התורה מקרא משנה מדרש ומחזרת אחריהם שהם כרכי התלמידים :

(יד) הִיָּתָה כְּאַנְיּוֹת סוֹחֵר מְמַרְחָק תְּבִיא
לְחֶמָה : וְהוֹת הַיָּד אֶלְפַת דְּתַגְרָא דָּמֵן רְחִיק מִיָּתָא מְכֻלִּיתָא :

רש"י היתה כאניות סוחר . מביאה היא ללומדיה ברכה ומזון :

(טו) וַתִּקַּם בְּעוֹד לֵילָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ
וְחֶק לְנַעֲרֹתֶיהָ : וְקָמַת בְּלֵילָא וַיְהִיבַת מְזוֹנָא לְבֵיתָהּ
וּפּוֹלְחָנָא לְטִלְיָתָהּ :

משנה גיטין פרק ב

א. הַמְּבִיא גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם וְאָמַר בְּפָנָי נִכְתַּב אֲבָל
לֹא בְּפָנָי נִחְתַּם, בְּפָנָי נִחְתַּם אֲבָל לֹא בְּפָנָי נִכְתַּב, בְּפָנָי
נִכְתַּב כֻּלּוֹ וּבְפָנָי נִחְתַּם חֻצּוֹ, בְּפָנָי נִכְתַּב חֻצּוֹ וּבְפָנָי
נִחְתַּם כֻּלּוֹ, פְּסוּל. אֶחָד אוֹמֵר בְּפָנָי נִכְתַּב וְאֶחָד אוֹמֵר
בְּפָנָי נִחְתַּם, פְּסוּל. שְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּפָנָינוּ נִכְתַּב וְאֶחָד
אוֹמֵר בְּפָנָי נִחְתַּם, פְּסוּל. וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר. אֶחָד
אוֹמֵר בְּפָנָי נִכְתַּב וְשְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּפָנָינוּ נִחְתַּם כָּשֵׁר :

ברטנורה

(ה) המביא. נחתם חליו. אחד מן העדים חתם בפני: בפני נכתב חליו וכו' פסול. ודוקא חליו האחרון. אבל בפני נכתב חליו הראשון שהוא שם האיך והאשה והזמן, כשר. וחליו הראשון נמי לא כריך שיראה הכתיבה עצמה, אלא אם שמע קול הקולמוס כלבד עובר על הנייר בשעת כתיבה, תו לא כריך: אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול. בזמן שהגט יולא מתחת יד אחד מהם, דלכרכוהו רבנן לשליח המביא גט למימר תרווייהו. אבל אם הגט יולא מתחת ידי שניהם, כשר. ששנים שהביאו גט אין כריך שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם: שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול. בזמן שהגט יולא מתחת יד אחד מהם. אבל אם יולא מתחת יד שניהם, כשר: ורבי יהודה מכשיר. ואפילו יולא מתחת ידו של אחד מהם. ואין הלכה כרבי יהודה:

ב. נכתב ביום ונחתם ביום, בליקלה ונחתם בליקלה, בליקלה ונחתם ביום, כשר. ביום ונחתם בליקלה, פסול. רבי שמעון מכשיר, שהיה רבי שמעון אומר, כל הגטין שנכתבו ביום ונחתמו בליקלה, פסולין, חוץ מגטין:

ברטנורה

(ו) כלילה ונחתם ביום כשר. שהיום הולך אחר הלילה ואין זה מוקדם: ביום ונחתם כלילה פסול. שהרי מוקדם הוא. ותקנו חכמים זמן בגיטין, גזירה שמה יהיה נשוי עם בת אחותו ותזנה עליו וחס עליה שלא תחנק ונותן לה גט כלל זמן. וכשמעידים עליה בב"ד מוליאה גיטה ואומרת גרושה הייתי ופנויה באותה שעה: ור"ש מכשיר. דסבר ר"ש דחכמים תקנו זמן בגיטין משום פירי, שאם לא יהיה זמן בגט יהיה הבעל מוכר והולך פירות נכסי מלוג של אשתו לאחר גרושין, וכשתתבעו בדין יאמר קודם גירושין מכרת. ולהכי מכשיר ר"ש בנכתב ביום ונחתם כלילה אע"פ שהוא מוקדם, דסבר משעה שנתן עיניו לגרש אע"פ שלא גירש שוב אין לו לבעל פירות. ואין הלכה כר"ש:

ג. בכל כותבין, בדין, בסם, בסקרא, ובקומוס, ובקנקנתום, ובכל דבר שהוא של קימא. אין כותבין לא במשקים, ולא במי פרות, ולא בכל דבר שאינו מתקיים. על הכל כותבין, על העלה של זית, ועל הקרון של פרה ונותן לה את הפרה, על היד של עבד ונותן לה את העבד. רבי יוסי הגלילי אומר, אין

כּוֹתְבִין לֹא עַל דְּבַר שְׂיֵשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וְלֹא עַל הָאֲכָלִין :

ברטנורה (ג) **דליו**. אלמיד"ר בערבי: סיקרא. לבע אדום: קומוס. סרף האינן: קנקנתוס. וידריאול"ז בלע"ז: על העלה של זית. תלושה: ונותן לה את הפרה. שאינו יכול לקלוא אחר כתיבה, דכתיב (דברים כ"ד) וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה, מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה, ילא זה שמחוסר כתיבה קליאה ונתינה: רבי יוסי הגלילי אומר כו'. דרחמנא קרייה לגט ספר, מה ספר מיוחד שאין בו רוח חיים ואינו אוכל, אף כל שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. ורבנן אמרי אי כתב בספר כדקאמרת, השתא דכתיב ספר, לספירת דברים הוא דאתא. והלכה כחכמים:

ד. אין כּוֹתְבִין בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע. כְּתָבוּ בְּמַחְבֵּר, תִּלְשׁוּ וְחַתְמוּ וּנְתַנוּ לָהּ, כְּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, עַד שֶׁתִּהְיֶה כְּתִיבְתוֹ וְחַתְּיַמְתּוּ בְּתֵלוֹשׁ. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירָה אֹמֵר, אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל הַנֶּיֶר הַמְּחֹק וְלֹא עַל הַדְּפִתְרָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַזְדַּיֵּף. וְחַכְמַיִם מִכְּשִׁירִין :

ברטנורה (ד) אין כותבין במחובר. מפני שמחוסר קליאה: כתבו על המחובר וכו'. הכי קאמר, כתב במחובר הטופס, שהוא כל הגט כולו חוץ ממקום האיש ומקום האשה והזמן: ותלשו וחתמו. כלומר שכתב התורף שהוא מקום האיש והאשה והזמן אחר שתלשו: כשר. לכיון שנכתב התורף בתלוש, אע"פ שהטופס נכתב במחובר, כשר: על הנייר המחוק. שיכול לחזור ולמוחקו עד העדים ולכתוב עליו מה שיראה ולא מנכרא מלתא, שהרי עדים נמי על המחק הם חתומים: דפתרא. אין המחק שלו ניכר. דיפתרא, דמליח וקמיה ולא עפיץ: וחכמים מכשירין. בגיטין בלכד. דסבירא להו עדי מסירה כרתי, והעדים שהגט נמסר בפניהם הם עיקר הגרוסין, לא עדי חתימה. אבל בשאר שטרות דסמכין אעדי חתימה, מודים חכמים שאין נכתבים לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא. והלכה כחכמים:

ה. הַלֵּל כְּשֵׁרִין לְכָתוּב אֶת הַגֵּט, אֶפְלוּ חֵרֵשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גְּטָהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבְרוֹ, שְׂאִין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתְמָיו. הַלֵּל כְּשֵׁרִין לְהַבִּיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מִחֵרֵשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן וְסוּמָא וְנִכְרִי :

ברטנורה

(ה) ואפילו חרש שוטה וקטן. והוא שגדול עומד על גביו ואומר לו כתוב לשם פלוני. אבל נכרי ועבד, אפילו גדול עומד על גביו, לכתחלה לא יכתוב גט, מפני שהם בני דעת ואלדעתא דנפשייהו עבדי, שאפילו גדול אומר לו כתוב לשם פלוני הוא לא יכתוב אלא לדעת עצמו. ואם נכרי ועבד כתבו טופס הגט, וישראל בן דעת כתב התורף שהוא שם האיש והאשה והזמן שכל אלו כריכין לשמן, הגט כשר. וכן חרש שוטה וקטן דאמרינן במתניתין שכשרים לכתוב את הגט, ה"מ טופס, אבל תורף אינו כשר אלא שיכתבו ישראל גדול ובן דעת: חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו: וסומא. פסול להביא גט מחוזה לארץ, שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אבל להביא גט בארץ ישראל שא"צ לומר בפני נכתב ובפני נחתם, או אפילו בחו"ל אם הגט מקויים בחותמיו, או להיות שליח של אשה לקבל גיטה, לכל אלו הסומא כשר: ונכרי. להיותה בתורת גיטין וקדושין, ובמידה דלנפשיה לא חזי לא מזי למעבד שליחותא לאחריני:

ו. קַבַּל הַקָּטָן וְהַגְּדִיל, חֵרֵשׁ וְנִתְפַקֵּחַ, סוּמָא וְנִתְפַתַּח, שׁוֹטֵה וְנִשְׁתַּפֶּה, נְכָרִי וְנִתְגַּיֵר, פְּסוּל. אֲבָל פְּקִיחַ וְנִתְחַרֵּשׁ וְחֹזֵר וְנִתְפַקֵּחַ, פְּתוּחַ וְנִסְתַּמָּא וְחֹזֵר וְנִתְפַתַּח, שְׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה וְחֹזֵר וְנִשְׁתַּפֶּה, כָּשֵׁר. זֶה הַכֶּלֶל, כֹּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ וְסוּפוֹ בְּדַעַת, כָּשֵׁר:

ברטנורה

(ו) קיבל הקטן. הגט מיד הבעל: והגדיל. קודם שמסרו לה: פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח. אפילו לא חזר ונתפתח, הואיל והיה פתוח בשעת קבלת הגט שפיר מזי למיהוי שליח, דהא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אלא איידי דבעי למתני סיפא וחזר ונסתפה, שצריך שיהיה בן דעת בשעת נתינה, תנא נמי רישא וחזר ונתפתח. וכל פסולי עדות בעבירה, פסולין להביא את הגט, שאין נאמנים לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם הגט מקויים בחותמיו, כשרים להביאו:

ז. אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות להביא את גטה, חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה. מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח. האשה עצמה מביאה את גטה, ובלבד שהיא צריכה לומר, בפני נכתב ובפני נחתם:

ברטנורה

(ז) חמותה ובת חמותה כו'. אינן נאמנות לומר מת בעלה, משום דסניין

לה ומכוונין להקללה: ובלבד שהיא כריכה לומר צפ"נ וצפ"נ. ודוקא כשהתנה הבעל עמה בשעה שמסר הגט לידה ואמר לה לא תתגרסי אלא בבית דינו של פלוני ותאמרי צפ"נ וצפ"נ. והצ"ד לוקחין אותו מידה אחר שאמרה צפ"נ וצפ"נ, וממנין שלוח שיחזור ויתן אותו לה. אבל אשה שגיטה יולא מתחת ידה בכל מקום שהיא, הרי זו מגורשת, ואפילו שאין הגט מקוים בחותמיו, ואינה כריכה שתאמר בפני נכתב וצפני נחתם:

גמרא גיטין דף כ"ג ע"א

חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי. בשלמא חרש שוטה וקטן דלאו בני דעה נינהו נכרי נמי דלאו בר התירה הוא. אלא סומא אמאי לא. אמר רב ששת לפי שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו. מתקיף לה רב יוסף היאך סומא מותר באשתו. היאך בני אדם מותרים בנשותיהם בלילה. אלא בטביעות עינא דקלא הכא נמי בטביעות עינא דקלא. אמר רב יוסף הכא בחוזה לארץ עסקינן דבעי למימר בפני נכתב ובפני נחתם. ולא מצוי למימר. אמר ליה אביי אלא מעתה פתוח ונסתמא דמצי אמר הכי נמי דכשר. והא קתני פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח כשר חזר ונתפתח אין לא חזר ונתפתח לא הוא הדין דאף על גב דלא חזר ונתפתח ואידי דקתני שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה טעמא דחזר ונשתפה הא לא חזר ונשתפה לא. תנא נמי פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח. אמר רב אשי דיקא נמי דקתני זה הכלל כל שתחלתו וסופו בדעת כשר ולא קתני כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר שמע מינה. בעו מיניה מרבי אמרי עבד מהו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה אמר להו מדקא פסיל ליה לנכרי מכלל דעבד כשר. אמר רבי יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין. מתקיף לה רבי

אֶלְעָזָר טַעֲמָא בְּמִילְתָּא דְּלִיתִיהָ הָא בְּמִילְתָּא דְּאִיתִיהָ כְּשֵׁר
וְהָא נְכָרִי וְהָא כּוּתִי דְּאִיתְנָהוּ בְּתוֹרַת תְּרוּמָה דְּנַפְשֵׁיהּוּ.
דְּתַנּוּ הַנְּכָרִי וְהַכּוּתִי שְׁתַּרְמוּ מִשְׁלָהֶם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְתַנּוּ
נְכָרִי שְׁתַּרְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶפִּילוּ בְּרִשׁוֹת אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה
מָאִי טַעֲמָא לָאוּ מְשׁוּם דְּכִתִּיב (במדבר י"ח) אַתֶּם גַּם אַתֶּם מֵה
אַתֶּם יִשְׂרָאֵל אֶף שְׁלוּחְכֶם יִשְׂרָאֵל. אֶמְרִי דְּבִי רַבִּי יַנָּאי לָא
מֵה אַתֶּם בְּנֵי בְרִית אֶף שְׁלוּחְכֶם בְּנֵי בְרִית:

כ"י ללאו בני דעה נינהו. וגבי שליחות איש צעינן ולא קטן דשליחות נפקא לן
מויקחו איש סה לבית אבות אחד לוקח לכולן: ללאו בר היתרא הוא. דאין להן
קדושין ואין גיטין נוהגין בהם ובמידי דלנפשיה לא חזי לא מצי למעבד שליחותא
לאחריני: הא לא חזר ונסתפה לא. לטעמא משום דעה הוא ורכיך להיות בן דעת
לעשות שליחותא: דיקא נמי. דלגבי פתוח ונסתמא לא תנא דוקא חזר ונתפתח:
מדקתני סיפא וכו'. אלמא היכא לטעמא משום דעה הוא דצעינן תחלה וסוף
אבל סומא לא הוי טעמא משום דעה לא צעינן תחלה וסוף אללא תחלה לחודיה
ללא מצי למימר בפני נכתב דאי בסומא דוקא נתני כל שתחלתו וסופו בכשרות:
מהו שיעשה שליח. לאשה עבד של כל אדם מהו שיעשה שליח לאשה בעלמא:
לקבל גט מיד בעלה. ותהא מגורשת בקבלתו והוא הדין נמי להולכה דכולה חדא
טעמא הוא אללא כך היתה השאלה בבית המדרש: מדקא פסיל לכותי. במתני'
בהבאה ולא תנא עבד: מכלל דעבד כשר. וכי היכי דכשר להבאה להיות שליח
לגרש כך כשר לקבלה להיות שליח להתגרש שאין חילוק טעם ציניהם: הא
במילתא דאיתיה. כגון תרומה שאסור לעבד לאכול טבל ואם יש לו טבל שניתן
לו על מנת שאין לרבו רשות בו מפריש תרומה הימנו ותרומתו תרומה לעבד
כאשה בכל המנות ואימא נמי דכשר להיות שליח לתרום: שתרימו את שלהם
תרומתן תרומה. ואסורה לזרי' דסבר אין קנין לכותי בא"י להפקיע מקדושת
מעשר והקדש הכותי הקדש כדילפינן מאיש איש לרבות את הכותים שגודרים
נדרים ונדבות כישראל: אפי' ברשותו. של ישראל שעשאו שליח מ"מ אין תרומתו
תרומה: מ"ט. אינה תרומה: לאו משום. דשליחות דתרומה דכתיב כן תרימו גם
אתם ודרשינן מדמאי למיכתב אתם וכתיב גם אתם לרבו' שלוחכם ואיתקש שליח
לשולחו בהאי קרא למימר דמה אתם בני' אף שלוחכם ישראל ומאי מיעוטא
איכא למעוטי נמי לעבד שתרום את של ישראל ברשות: לא מה אתם בני ברית.
מהולין ובאו בבית מכות: אף שלוחכם בני ברית. לאפוקי כותי אבל עבד בן ברית
הוא כדכתיב מחוטב עליך וגו':

זוהר נשא דף קכ"ד ע"א

איש איש כי תשטה אשתו וגומר. מאי האי לגבי האי אלא כמה דכתיב למעול מעל בני. רבי אלעזר אמר איש איש. מאי האי איש איש דהא בחד סגי אלא הא אוקמוה. אבל איש איש משמע איש דאיהו איש וקיים קרא דכתיב שתה מים מבורך וגומר. כדין הוא איש בעלמא איש לגבי אתתיה ומעלה בו מעל הא בחד סגי אמאי תרי אלא חד לעילא וחד לתתא. חד לכנסת ישראל וחד לבעלה. בגין כך והביא האיך את אשתו. אמאי אל הפהו רזא דמלה בגין דכהנא שושבינא איהו דמטרוניתא הכא אית לאסתכלא הא כתיב (ויקרא א') ושחט את בן הבקר ושחט אחרא ולא כהנא דכהנא אסיר ליה בדינא בגין דלא יפגים ההוא אתר דאחיד ביה ואת אמרת והביא האיך את אשתו אל הפהו למדן דינהא. אלא ודאי כהנא לדא חזי בגין דאיהו שושבינא למטרוניתא וכל נשי עלמא מתברכו (ני"א אתאחדת) בכנסת ישראל ועל דא אתתא דלתתא מתברכא בשבע ברכות דאחידת בה בכנסת ישראל וכהנא קאים לאתקנא מלי דמטרוניתא ולעיינא בכל מה דאצטריך בגין כך כהנא לדא ולא אחרא. ואי תימא דאיהו עביד דינא לאו הכי אלא לאסגאה שלמא בעלמא קא אשתדל בהאי ולאסגאה חסד. דאי ההיא אתתא אשתכחת זכאה כהנא אסגי שלמא בהו ולא עוד אלא דמתעברא בברא דכר ואתעביד שלמא על ידוי. ואי לא אשתכחת זכאה איהו לא עביד דינא אלא ההוא שמא קדישא דאיהי קא משקרת ביה הוא עביד דינא בדיק לה. תא חזי כהנא לא עייל גרמה להאי אלא כד היא יתבת גרמה קמיה לחפאה (ני"א לזכאה) זמנא ותרין שאיל לה פיון דאיהי בעיא לאשתכחא זכאה כדין כהנא עביד עובדא בגין לאסגאה שלמא. כהנא כתיב שמא קדישא חד זמנא בארח מישר לבתר כתיב ליה.

לְמַפְרַע אֶתְוֹן סְרִיטִין בְּטְהִירִין דִּינָא בְּדִינָא. רַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי.
רַחֲמֵי בְּדִינָא וְדִינָא בְּרַחֲמֵי. אֲשַׁתְּכַחַת זַפְאָה אֶתְוֹן רַחֲמֵי
אֲשַׁתְּכַחוּ וְדִינִין סְלָקִין. לָא אֲשַׁתְּכַחַת כְּדָקָא יֵאוּת רַחֲמֵי
סְלָקִין וְדִינִין אֲשַׁתְּאָרוּ וְכַדִּין דִּינָא אֶתְעַבִּיד :

תרגום הזהר איש איש פי תשטה אשפו וגו': שואל, מה זה אכל זה. כלומר
למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת מעילה. ומשיב, אלא, כמו שכתוב שם.
(במדבר ה') למעול מעל זה, כתוב גם כאן בסוטה, ומעלה זו מעל. והם
ענין אחד, ועל פן נסמכו זה לזה. רבי אלעזר אמר, איש איש, מהו איש
איש שני פעמים, הרי צאחת היא די. ומשיב, אלא כפר העמידוהו, אכל
איש איש פרושו, איש שהוא איש, דהינו שקיים הכתוב (משלי ה') שיה מים
מזורה, ולא נתן עיניו צאשה אחרת, אז הוא איש צעולם, איש אכל אשפו.
ומעלה זו מעלה, שואל, הרי צמעל אחד היה די, למה שני פעמים מעל.
ומשיב, אלא מעל אחד למעלה ואחד למטה, דהינו אחד צכנסת ישראל,
שהיא מלכות, ואחד צבעלה, שהוא ז"א. משום זה והביא האיך את אשפו
אל הפה. שואל, למה יביא אשפו אל הפה. ולא לשופט. ומשיב, סוד הדבר
הוא, משום שהפה הוא שושבינה של המלכה, דהינו המתקן את המלכות
לזוג עם ז"א, ועל פן שיה לו תקון הפגם של הסוטה, המגיע עד המלכות,
פנזפר לעיל. כאן יש להסתפל, הרי כתוב (ויקרא ח') ושחט את פן הצקרה,
אשר ושחט פרושו, אחר ולא הפה, משום שהפה אסור לו לפעול צדון,
כדי שלא יפגום אותו המקום שהפה לחוזו זו, דהינו חסד, ואתה אומר,
והביא האיך את אשפו אל הפה לדון הדיו שפה. אלא ודאי רק הפה ראוי
לזה, משום שהוא שושבינה של המלכה, וכל נשי העולם מתצרכות מפנסת
ישראל. ועל פן האשה שלמטה, מתצרכת, בשעת נשואין, צשבע צרכות,
משום שהיא לחוזה צכנסת ישראל, שיש צה שבע ספירות חג"ת נהי"מ.
והפה עומד לתקן דברי המלכה, שהיא המלכות, ולעין צכל מה שהיא
לריכה. משום זה רק הפה ראוי לזה ולא אחר. ואם תאמר שהפה עושה
דיו, שהוא סותר למדרגתו שהיא חסד. ומשיב, אינו פן, אלא כדי להרבות
שלום צעולם הוא משתדל צזה, ולהגדיל החסד. פי אם האשה היא נמצאת
נקיה, הפה מרצה שלום צהם, צאשה וצבעלה, ולא עוד אלא שמתעצרת
צבו זכר. ונעשה שלום על ידו. ואם אינה נמצאת נקיה, אין הפה עושה
דיו, אלא השם הקדוש שהוא שהיא שקה זו, הוא עושה דיו, והוא צודק

אותה. צא וראה, הפהן לא הכניס עצמו לזה. אלח פשהיא נותנת עצמה
לפניו להשקותה, כדי שתזכה, פעם ופעמים שאל אותה, וכיון שהיא רוצה
להמלא נהיה, אז עושה הפהן מעשה, כדי להרבות השלום בינה לבעלה.
הפהן פותח את השם הקדוש, פעם אחת בדרך ישר, דהינו יהו"ה. ולחחר
כך פותח אותו למפרע, דהינו הוה"י. והאותיות, שנמחו לתוך המים, היו
נשטות באורות עליונים רבוע בחינות, שהם, דין בדין, רחמים ברחמים,
רחמים בדין, דין ברחמים. אם נמצאת נהיה, האותיות של הרחמים נמצאו
ואותיות הדין עלו. ואם לא נמצאת בראוי, אותיות הרחמים עלו, ואותיות
הדין נשארו. ואז נעשה הדין.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ו'

א. נהגו העם ברוב ערינו לברך ברכות אלו זו אחר זו בבית
הכנסת בין נתחייבו בהן בין לא נתחייבו בהן וטעות הוא.
ואין ראוי לעשות כן ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב
בה: **ב.** המשכים לקרוא בתורה קודם שיקרא קריאת
שמע בין קורא בתורה שבכתב בין קורא בתורה שבעל פה
נוטל ידיו ותחלה ומברך שלש ברכות ואחר כך קורא. ואלו
הן: אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה. והערב נא
ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך כל בית
ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך יודעי שמך
ועוסקי תורתך ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל.
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל
העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה' נותן התורה: **ג.**
בכל יום חייב אדם לברך שלש ברכות אלו ואחר כך קורא
מעט מדברי תורה. ונהגו העם לקרוא ברכת פהנים. ויש
מקומות שקורין צו את בני ישראל. ויש מקומות שקורין

שְׁתִּיחֶן וְקוֹרִין פְּרָקִים אוֹ הַלְכוֹת מִן הַמְּשֻׁנָּה וּמִן
הַבְּרִייתוֹת:

מוסר

מסי חסידים סי' מ'

כְּתִיב בְּסוֹף הַוַּשְׁעַ (יד) שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד הִ' אֱלֹהֶיךָ. גְּדוֹלָה
תְּשׁוּבָה שְׁמַגַּעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁנֶּאֱמַר עַד הִ' וְהִיא אַחַת
מִן הַדְּבָרִים שֶׁקָּדְמוֹ לְעוֹלָם וְהִיא שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל
הַקְּרִבְנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נא) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשֻׁבָּה לֹא
נֶאֱמַר זְבַח אֱלֹהִים זְבַחֵי וְאֵל יִרְאֶה לְבַעַל הַתְּשׁוּבָה שֶׁהוּא
מְרוֹחֵק מִמַּעַלְת הַצְּדִיקִים מִפְּנֵי הָעוֹנוֹת וְהַחֲטָאִים
וְהַפְּשָׁעִים אֲשֶׁר הָעוֹה וְחֲטָא וּפָשַׁע כִּי אֵין הַדְּבָר כֵּן אֱלֹהִים
אֲהוּב הוּא וְנֶחְמָד לְפָנֵי הַבּוֹרָא יוֹתֵר מִן הַצְּדִיקִים שֶׁהֵרִי
טַעַם אֶת הַחֲטָא וְכִפָּה אֶת יִצְרוֹ וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוּם
לְבָרְכָה בְּמִקּוֹם שֶׁבְּעָלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים צְדִיקִים גְּמוּרִים
אֵינָם יְכוּלִים לְעַמּוֹד וְאֲשֶׁרֵי הַמְּתַגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ כְּשֶׁהוּא אִישׁ
בְּחוֹר וְטוֹב כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַכְּתוּב (קהלת יב) וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ
בְּיָמֶיךָ

נשא יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה
משבת הבאה:

(לז) וַיְהִיּוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אֲלֵפִים
שִׁבְעַת מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים : וְהָיוּ מִנְּיַנְיָהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן
תָּרִין אֲלֵפִין שִׁבְעַת מֵאָה וְחֲמִשִּׁין : (לח) אֵלֶּה פְּקוּדֵי
מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי כָּל הָעֶבֶד בְּאֶהֱל מוֹעֵד
אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פִּי יְהוָה בְּיַד
מֹשֶׁה : (ס) אֵלֶּין מִנְּיַנְיָ זִרְעֵית קָהַת כָּל דְּפֻלַּח בְּמִשְׁפַּח זְמַנָּא דִּי
מָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּינִי בִידָא דְּמֹשֶׁה : (לח)
וּפְקוּדֵי בְּנֵי גִרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם
וּלְבֵית אֲבֹתָם : וּמִנְּיַנְיָ בְּנֵי גִרְשׁוֹן לְזִרְעֵיתָהוּן וּלְבֵית
אֲבֹהֵתָהוּן : (לט) מִבֵּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד
בֵּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לְצָבָא לְעֶבְדָּהּ
בְּאֶהֱל מוֹעֵד : מִבֵּר תְּלָתִין שָׁנִין וּלְעֵלָא וְעַד בֵּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין
כָּל דְּאֵתִי לְחִילָא לְפוּלְחָנָא בְּמִשְׁפַּח זְמַנָּא : (מ) וַיְהִיּוּ
פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
אֲלֵפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְשְׁלֹשִׁים : וְהָיוּ מִנְּיַנְיָהוּן
לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹהֵתָהוּן תָּרִין אֲלֵפִין וְשִׁית מֵאָה וּתְלָתִין : (מא)
אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גִרְשׁוֹן כָּל
הָעֶבֶד בְּאֶהֱל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן עַל פִּי יְהוָה : אֵלֶּין מִנְּיַנְיָ זִרְעֵית בְּנֵי גִרְשׁוֹן כָּל
דְּפֻלַּח בְּמִשְׁפַּח זְמַנָּא דִּי מָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּינִי :

נביאים - שופטים - פרק יג

(יז) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל מְלֶאֶךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ
כִּי יבֹא (דבריד) דְּבָרְךָ וְכַבְּדֶנּוּךָ : וַאֲמַר מְנוּחַ
לְמֶלֶכָּא דַּיִּי מָה שְׁמֶךָ אֶרִי יִתְקַיֵּמוּן פִּתְגָמְךָ וַיִּנְקֹרְנֶךָ :

רש"י כי יבא דברך . אם יבא לנו שליחות דבר מאתך , משנדע ונכיר את שמך : וכדנוד . ונעשה מה שתשלה לנו :

(יח) וַיֹּאמֶר לוֹ מְלֶאֶךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשָׁמַי וְהוּא פְּלֹאִי : (ס) וַאֲמַר לִיה מְלֶאֶכָּא דַּיִּי לָמָּה
דָּנוּ אֶת שְׂאִיל לְשָׁמַי וְהוּא מְפָרֵשׁ :

רש"י והוא פלאי . מכוסה , תמיד הוא משתנה ואין ידוע למה משתנה היום (ספרי נשא נב) :

(יט) וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת גְּדֵי הָעֵזִים וְאֶת
הַמְּנָחָה וַיַּעַל עַל הַצּוּר לַיהוָה וּמִפְּלֵא
לַעֲשׂוֹת וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים : וַיִּנְסִיב מְנוּחַ יָת
גְּדֵיָא בַר עֵזִי וַיִּתְקַרְוּ בְּתָא וְאִסִּיק עַל טַנְרָא קָדָם יִי וּמְפָרֵשׁ לְמַעַבְד
וּמְנוּחַ וְאִתְתִּיהָ חֲזוֹן : (כ) וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַלֵּהָב מֵעַל
הַמְּזִבֵּחַ הַשְּׁמִימָה וַיַּעַל מְלֶאֶךְ יְהוָה
בְּלֵהָב הַמְּזִבֵּחַ וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים
וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם אֲרָצָה : וְהוּא בְּמַסַּק שְׁלֵהוּבִיתָא
מַעֲלוּי מַדְבְּחָא לְצִית שְׁמִיָּא וְסִלִּיק מְלֶאֶכָּא דַּיִּי בְּשְׁלֵהוּבִית מַדְבְּחָא
וּמְנוּחַ וְאִתְתִּיהָ חֲזוֹן וַיִּפְּלוּ עַל אֲפִיהוֹן עַל אֲרָעָא : (כא) וְלֹא יִסָּף
עוֹד מְלֶאֶךְ יְהוָה לְהִרְאֶה אֶל מְנוּחַ וְאֶל
אִשְׁתּוֹ אִזּוּ יָדַע מְנוּחַ כִּי מְלֶאֶךְ יְהוָה

הוא : ולא אוסיף עוד מלאכא דיי לאתחזא למןוח ולאיתייה
בכו ידע מנוח ארי מלאכא דיי הוא : (כב) ויאמר מנוח
אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו :
ואמר מנוח לאיתייה מימת נמות ארי מלאכא דיי חזינא :

כתובים - משלי - פרק לא

זממה שדה ותקחהו מפרי כפיה (נטע)
נטעה כרם : ואתחשבת בתרעיתא ונסבת חקלא ומן פרי
דידהא נצבת כרמא :

רש"י זממה שדה . זממה בזמם וברסן את עשו איש שדה : ותקחהו . מן העולם להאבדו : מפרי
מעשיה נטעה כרם . ישראל לקיימם לחיי העה"ב :

חגרה בעוז מתניה ותאמץ זרעותיה :
ואסרת בעושנא חרצהא וזרזת דרעהא : (יח) טעמה כי
טוב סחרה לא יכבה (בליל) בלילה נרה :
וטעמת מטול דטבתא תגרותה ולא דעד בליליא שרחה :

רש"י טעמה . דבורה : לא יכבה בלילה נרה . כליל כתיב חסר ה' כליל שמורים שגפם המצריים האירה
לישראל והגינה עליהם :

ידיה שלחה בכישור וכפיה תמכו
פלך : ידהא פשטא בכונשירא וידהא לבכין מעזלא :

רש"י כבישור . שקורין ווירטווי"ל בלע"ז המכשיר את הפלך לטוות , פלך פושי"ל בלע"ז : כבישור . בכשרון מעשיה : תמכו פלך . משענו ומשענה כמו (שמואל ב ג) מחזיק בפלך :

(כ) כִּפָּה פְּרָשָׁה לְעֲנֵי וַיִּדְיָה שְׁלָחַה לְאַבְיוֹן :
יָדָה פְּשָׁטָא לְעֲנֵיָא וַדְרַעְיָה מוֹשִׁיטָא לְעֲלִיבֵי :

רש"י כפה פרשה . למי שמשים עצמו עליה כעני צו היא מתקיימת :

(כא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלָג כִּי כָּל בֵּיתָהּ
לְבַשׁ שָׁנִים : לֹא יִדְחֻלוּ בְנֵי בֵּיתָהּ מִן תִּלְגָּא מְטוּל דְּכוּלְהוֹן
בְּנֵי בֵּיתָהּ לְבִישֵׁין הוּוּ זְהוּרִיתָא :

רש"י לא תירא לביתה משלג . שדנין צו הרשעים מאש לשלג : לבוש שנים . צרית דם מיילה , ד"א מלובזשים בכפל נתן תתן (דברים טו) פתוח תפתח (סס) העניק תעניק (סס) כל אלו מזילין אותן משלג גיהנם , כך הוא נדרש בתנחומה : לא תירא לביתה . לבני ביתה : משלג . מזינה : לבוש שנים . בגדי כבעונין :

משנה סנהדרין פרק ה

א. הִיוּ בּוֹדְקִין אוֹתָן בְּשִׁבְעַת חֻקִּירוֹת, בְּאֵיזָה שָׁבוּעַ,
בְּאֵיזוֹ שָׁנָה, בְּאֵיזָה חֹדֶשׁ, בְּכַמָּה בַחֹדֶשׁ, בְּאֵיזָה יוֹם,
בְּאֵיזוֹ שָׁעָה, בְּאֵיזָה מְקוֹם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּאֵיזָה
יוֹם, בְּאֵיזוֹ שָׁעָה, בְּאֵיזָה מְקוֹם. מִכִּירִין אֶתְּם אוֹתוֹ.
הִתְרִיתֶם בּוֹ. הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, אֶת מִי עֲבַד, וּבִמָּה
עֲבַד :

ברטנורה (א) היו בודקין אותן. אחר שאיימו עליהן היו בודקין אותן בשבע חקירות כנגד שבעה לשונות שנאמרו במקרא בחייבי מיתות בית דין. ודרשת. וחקרת ושאלת היטב (דברים יג) הרי כאן שלשה. ושאלת אינו מן המנין שממנו למדנו צדיקות ובמקום אחר הוא אומר (סס יז) והוגד לך ושמעת ודרשת היטב יש כאן שנים אחרים. הרי לך

חמשה. ובמקום אחר אומר (סג יט) ודרשו השופטים היטב שנים אחרים הרי כאן שבעה: באיזו שבעה. של יובל: באיזו שנה. של שבעה: באיזה יום. של שבת: באיזו שעה. של יום. שכל שבע חקירות הללו מביאות אותן ליד הזמה. ושם אין עדים להזימן לכל היום. ויש עדים להזימן לאותה שעה: ר' יוסי אומר. אין לריב אלא שלשה חקירות. באיזו יום באיזה שעה. באיזו מקום. ואין הלכה כרבי יוסי אלא אפילו אמרו העדים אתמול הרגו. בודקין אותן בשבע חקירות כדי שתטרף דעתן עליהן ויודו אם יש פסול בעדותן: מכירין אתם אותו. ההרוג. שםא עו"ג הוא וזו אינה מן החקירות שמביאות לידי הזמה אלא כשאר בדיקות שאינן אלא לעשות העדות מוכחשת שםא לא יאמר האחד כדברי חברו. והוא והן יהיו פטורים: את מי עבד. לפעור, או למרקולים: ובמה עבד. בזכות, או בהסתחוויה:

ב. כָּל הַמְרַבֵּה בַבְּדִיקוֹת, הֵרִי זֶה מְשַׁבַּח. מְעֵשָׂה וּבְדַק בֶּן זַכָּאֵי בְּעֵקֶצֵי תְּאֵנִים. וַיְמַה בֵּין חֻקֵּי חֻקֵּי לַבְּדִיקוֹת. חֻקֵּי חֻקֵּי, אֶחָד אֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, יְעֻדוּתָן בְּטֵלָה. בְּדִיקוֹת, אֶחָד אֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְאֶפְלוּ שְׁנַיִם אֹמְרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִין, יְעֻדוּתָן קִיְּמַת. אֶחָד חֻקֵּי חֻקֵּי וְאֶחָד בְּדִיקוֹת, בְּזִמְן שְׁמִכְחִישִׁין זֶה אֶת זֶה, יְעֻדוּתָן בְּטֵלָה :

ברטורה (ט) בן זכאי. ר' יוחנן בן זכאי. ותלמיד דן לפני רבו היה באותו שעה. לכך קוראו בן זכאי: בעוקלי תאנים. שהיו מעידים עליו שהרגו תחת התאנה. ובדק בן זכאי תאינה זו עוקליה דקיס או גסיס. עוקץ זנב הפרי מקום חבורו לאילן: אמר אחד איני יודע עדותן בטלה. דשז אי אתה יכול להזימן באותה חקירה. וכל זמן שאי אפשר לקיים תורת הזמה באחד מן העדים. כל העדות בטלה ואפילו הן מאה. דאין העדים נעשים זוממים עד שיזומו כולן: בדיקות. אפילו אמרו כולן אין אנו יודעים. מות הזמה ראוי להתקיים. דאין הזמה תלויה אלא בחקירה לומר עמנו הייתם באותה שעה במקום אחר: עדותן בטלה. כל עדותן בטלה שבגמ' הוא והן פטורי:

ג. אֶחָד אֹמֵר בְּשְׁנַיִם בַּחֲדָשׁ וְאֶחָד אֹמֵר בְּשִׁלְשָׁה בַּחֲדָשׁ, יְעֻדוּתָן קִיְּמַת, שְׁזָה יוֹדֵעַ בְּעֵבּוּרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ וְזֶה אֵינִי יוֹדֵעַ בְּעֵבּוּרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ. אֶחָד אֹמֵר בְּשִׁלְשָׁה וְאֶחָד אֹמֵר בְּחִמְשָׁה, יְעֻדוּתָן בְּטֵלָה. אֶחָד אֹמֵר בְּשִׁתֵּי שָׁעוֹת וְאֶחָד אֹמֵר בְּשִׁלְשׁ שָׁעוֹת, יְעֻדוּתָן קִיְּמַת.

אָחַד אֹמֵר בְּשֵׁלֶשׁ וְאֶחָד אֹמֵר בְּחִמֵּשׁ, יַעֲדוּתָן בְּטִלָּה.
 רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, קִיָּמַת. אֶחָד אֹמֵר בְּחִמֵּשׁ וְאֶחָד
 אֹמֵר בְּשֵׁבַע, יַעֲדוּתָן בְּטִלָּה, שֶׁבְּחִמֵּשׁ חֲמָה בְּמִזְרָח
 וּבְשֵׁבַע חֲמָה בְּמַעְרָב:

ברטנורה (ג) שְׁזֵה יוֹדֵעַ צַעֲבוֹרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ. זֶה שֶׁאָמַר צַשְׁנִי יוֹדֵעַ שֶׁהַחֹדֶשׁ שֶׁעֲצַר מִלָּא
 הִיָּה וַיּוֹסֶה לְרֵאשׁוֹן שֶׁל חֹדֶשׁ שֶׁהוּא יוֹסֵף ל' מִחֹדֶשׁ שֶׁעֲצַר הִיָּה וְדוֹקָא עַד חֲלֵי הַחֹדֶשׁ אֲבָל
 מִחֲלֵי הַחֹדֶשׁ וְחֵלְכָךְ עֵדוּתָן צְטִלָּה שְׁחֻזְקָא אִין עוֹבֵר חֲלֵי הַחֹדֶשׁ עַד שְׁכַל הָעוֹלָם יוֹדְעִים.
 מִתִּי קִדְשׁוֹ בֵּית דִּין הַחֹדֶשׁ: ר' יְהוּדָה אֹמֵר קִיָּמַת. דַּעֲבִיד אֵינְשׁ דְּטַעֵי כּוֹלֵי הָאֵי:
 חֲמָה בְּמִזְרָח. מִמְקוֹם זְרִיחַת הַחֲמָה עַד אֲמַלְעֵה הַרְקִיעַ קְרוֹי מִזְרָח. וּמִאֲמַלְעֵה הַרְקִיעַ
 עַד מְקוֹם הַשְׁקִיעָה קְרוֹי מַעְרָב:

ד. וְאַחַר כֵּן מִכְּנִיסִין אֶת הַשְּׁנַי וּבּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אִם
 נִמְצְאוּ דְבָרֵיהֶם מְכֻנָּיִין, פּוֹתְחִין בְּזָכוֹת. אִמֵּר אֶחָד
 מִן הָעֵדִים יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוֹת, אוֹ אֶחָד מִן
 הַתְּלָמִידִים יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ.
 אִמֵּר אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים יֵשׁ לִי לְלַמֵּד [עָלָיו] זְכוֹת,
 מְעַלִּין אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בִּיְנֵיהֶן וְלֹא הָיָה יוֹרֵד
 מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם כָּלוּ. אִם יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרָיו, שׁוֹמְעִין לוֹ.
 וְאִפְלוּ הוּא אֹמֵר יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עֲצָמֵי זְכוֹת,
 שׁוֹמְעִין לוֹ, וּבִלְבָד שֵׁשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרָיו:

ברטנורה (ד) נִמְלָאוּ דְבָרֵיהֶם מְכֻנָּיִים. וּמַעֲתָה כְּרִיכִין לִישָׁא וְלִיתָן צִדְכָא: פּוֹתְחִין
 בְּזָכוֹת. אִם לֹא עֲצַרְתָּ אֵל תִּירָא: אִמֵּר אֶחָד מִן הָעֵדִים יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוֹת. אִפְלוּ
 זְכוֹת. וְכָל שָׂכֵן חוֹבָה מִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ דְּכִתִּיב (במדבר לה) וְעַד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה. צִין לְזָכוֹת.
 צִין לְחוֹבָה: אִמֵּר אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים. הַיּוֹשָׁבִים לִפְנֵי הַדִּיּוּנִים יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה:
 מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ. דְּכִתִּיב (סג) וְעַד אִי לֹא יַעֲנֶה צִנְפָּס לְמוֹת. לְמוֹת הוּא דְּאִינוּ עוֹנֶה. הֵא
 לְזָכוֹת עוֹנֶה: אִינוּ יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם. וְאִפְלוּ שְׁאִין מִמֶּשׁ צִדְכָרֵיו אֲבָל יֵשׁ מִמֶּשׁ
 צִדְכָרֵיו אִינוּ יוֹרֵד מִשָּׁם:

ה. אִם מְצָאוּ לוֹ זְכוֹת, פְּטָרוּהוּ. וְאִם לָאוּ, מְעַבְרִין
 דִּינּוֹ לְמַחֵר. הָיוּ מְזַדְּוִגִין זּוּגוֹת זּוּגוֹת, וּמְמַעְטִין
 בְּמֵאכָל, וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יַיִן כָּל הַיּוֹם, וְנוֹשְׂאִין

וְנוֹתְנִין כָּל הַלֵּילָה, וְלִמְחַרְת מִשְׁפִּימִין וּבְאִין לְבֵית
דִּין. הַמְזַכָּה אוֹמֵר אֲנִי מְזַכָּה וּמְזַכָּה אֲנִי בְּמִקּוֹמִי,
וְהַמְחִיב אוֹמֵר אֲנִי מְחִיב וּמְחִיב אֲנִי בְּמִקּוֹמִי.
הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת, אָבֵל הַמְלַמֵּד זְכוּת אֵינוֹ
יְכוּל לַחֲזוֹר וּלְלַמֵּד חוֹבָה. טָעוּ בַּדְּבָר, שְׁנֵי סוֹפְרֵי
הַדִּינִין מְזַכְרִין אוֹתָן. אִם מְצָאוּ לוֹ זְכוּת, פְּטָרוּהוּ.
וְאִם לָאוּ, עוֹמְדִים לְפָנָיו. שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְזַכְרִין וְאַחַר
עֶשֶׂר מְחִיבִין, זָכָאִי. שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְחִיבִין וְאַחַד עֶשֶׂר
מְזַכְרִין, וְאַפְלוּ אֶחָד עֶשֶׂר מְזַכְרִין וְאַחַד עֶשֶׂר מְחִיבִין
וְאַחַד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְאַפְלוּ עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם מְזַכְרִין
אוּ מְחִיבִין וְאַחַד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, יוֹסִיפוּ הַדִּינִין. עַד
כְּמָה מוֹסִיפִין, שְׁנַיִם שְׁנַיִם עַד שְׁבַעִים וְאַחַד. שְׁלֹשִׁים
וּשְׁשָׁה מְזַכְרִין וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְחִיבִין, זָכָאִי.
שְׁלֹשִׁים וּשְׁשָׁה מְחִיבִין וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְזַכְרִין, דְּנִין
אֵלוּ כְּנֶגֶד אֵלוּ עַד שְׁיִרְאָה אֶחָד מִן הַמְחִיבִין דְּבָרֵי
הַמְזַכְרִין:

ברטנורה (ה) מעבירין אותו למחר. מעבירין את הדין עד למחר משום הלנת הדין:
שנים עשר מחייבין. ואחד עשר מזכין. והטייתך לרעה ע"פ אחד ליתא הלכך יוסיפו
הדיינים: ואפילו שנים ועשרים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע. יוסיפו
דיינים. והאי דאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואין דנין ד"ג. לא לזכות ולא
לחובה. בפחות משלשה ועשרים: שנים שנים. אם נתחלקו השנים שהוסיפו זה לכאן
וזה לכאן דאכתי ליכא הטיה לא לטובה ע"פ א' ולא לרעה ע"פ שנים. כריך להוסיף
עוד שנים וכן עד שבעים ואחד: עד שיראה אחד מן המחייבים דברי המזכין. דאיכא
הטיה לטובה ע"פ אחד. וה"ה אם יראה אחד מן המזכרים דברי המחייבים דבשעת
גמר דין קיימא לן דאף המלמד זכות יכול ללמד חובה. והאי דלא תני או עד שיראה
אחד מן המזכין דברי המחייבין דתנא אזכות קמהדר:

גמרא סנהדרין דף מ"ב ע"א

אמר רבי אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן עד כמה מברכין על החדש עד שתתמלא פגימתה. וכמה אמר רבי יעקב בר אידי אמר רב יהודה עד שבעה. נהרדעי אמרי עד ששה עשר. ותרווייהו כרבי יוחנן סבירא להו הא למיהוי כי יתירא הא למיהוי כי נפיא. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא וליבריך הטוב והמטיב. אמר ליה אטו כי חסר מי מברכין דין האמת דלבריך הטוב והמטיב. וליברינהו לתרווייהו כיון דהיינו אורחיה לא מברכין. ואמר רב אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה כתיב הכא (שמות י"ב) החדש הזה וכתיב התם (שם ט"ו) זה אלי ואנוהו. תנא דבי רבי ישמעאל אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חדש וחדש דין. אמר אביי הלכך נימרינהו מעומד. מרימר ומר זוטרא מכתפי אהדדי ומברכי. אמר ליה רב אחא לרב אשי במערבא מברכי ברוך מחדש חדשים. אמר ליה האי נשי דידן נמי מברכי אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה ברוך אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמיחים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתם אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים:

ר"י עד כמה מצרכין. אם לא צירך היום יצרך למחר: על החדש. על הלכנה זהתחדשה: עד שתתמלא פגימתה. אבל בחר הכי לא שייך למימר מחדש חדשים שהרי כבר נוסנה היא: ותרווייהו כר"י. במילתיה דר"י פליגי ועד שנתמלא ס"ל מיהו רב יהוד' סבר מלוי פגימתה דקאמר ר"י למיהוי כי יתירא דהוא כמו יתר של קשת שחאה כל פגימת הקשת מלחה עד היתר דהיינו חזי העיגול והאי לסוף שבעה היא ונהרדעי סברי מלוי פגימה דקאמר ר"י עד דתהוי כי נפיא כנפה עגולה במילואת': וליצרך הטוב והמטיב. אדרב יהודה פריך נמי דמשבעה ואילך ליכא למימר מחדש חדשי ליצרך מיהא הטוב והמטיב שכל שעה שמוספת

הוא מטיב לנו במילואתה תמיד שמוספת להאיר לעולם: אטו כי חסר. מי חסדינו
לה רעה לגבן לצרוכי דיין האמת דנחשב את מילואתה טיבותא לצרוכי הטוב
והמטיב: וליצריך לתרוייהו. דיין האמת בחסרונה וטוב ומטיב במילואתה: דהיינו
אורחיה. בכל חדש צריאת עולם כמנהגו הוא ואין כאן דין פורענות בחסרונה ולא
הטבתה לנו חסד במילואתה: דיין. אלו לא זכו למנוה אחרת אלא לזו שמקבלין
פני שכינה פעם א' בחדש כדאמרן בגזרה שוה: אמר רבי: הואיל ומקבל פני
שכינה הוא מעומד בעי לצרוכי מפני כבוד שכינה שהוא מקבל: תפקידם. מנוה
שלויתים להתנהג בהילוך תקופותיהם: ששים ושמים. כדכתיב ישיב כגבור: פועלי
אמת. הם שאינם משנים את סדרם: וללזנה אמר. הקב"ה שתתחדש בכל חדש:
עטרת תפארת. היא זו לעמוסי בטן סימן הוא להם שאף הם שמונים לה עתידים
להתחדש בגלותם כמותה ולפאר ליוצרים:

זוהר נשא דף קכ"ה ע"ב

רבי חזקיה פתח (תהלים קכ"ב) אשתד כגפן פוריה וגומר. מה
גפן לא מקבלת עליה אלא מדידה כד אפתא דישראל
קיימא בהא גוונא דלא מקבלא עליה אלא ההוא בר זוגה
כשפנינא (נ"א כתורא) דא דלא מקבלא אלא ההוא בר זוגה.
ועל דא כגפן פוריה בירכתי ביתד. מהו פוריה כמה דאת
אמר (דברים כ"ט) פורה ראש פוריה פורחת דאפיקת ענפים
לכל סטרא. ואן בירכתי ביתד ולא לבר בשוקא בגין דלא
יתי ל שקרא בברית עלאה ושלמה אמר (משלי ב') העוזבת
אלוף נעוריה ואת ברית אלהיה שכחה מאן ברית אלהיה
ההוא אתר דאקרי ברית והיא אתקשרא ביה בגין כד
בירכתי ביתד. אמר רבי חזקיה תונבא לייתי על ההוא בר
נש דשבק לאנתתיה. דיתחזי משערא דרישא לבר. ודא
הוא חד מאינון צניעותא דביתא. ואפתא דאפיקת
משערא דרישא לבר לאתתקנא ביה גרים מסכנותא
לביתא וגרים לבנהא דלא יתחשבון בדרא וגרים מלה
אחרא דשריא בביתא מאן גרים דא ההוא שערא דאתחזי

מִרִישָׁה לְבָר. וּמָה בְּבֵיתָא הָאֵי כָּל שְׁכָן בְּשׁוּקָא וְכָל שְׁכָן
חֲצִיפוּתָא אַחְרָא וּבְגִין כֶּד אֲשֵׁתֵד כְּגֹפֶן פּוּרְיָה בִּירְכְּתֵי בֵיתֵד
אָמַר רַבִּי יְהוּדָא שְׁעָרָא דְרִישָׁא דְאַתְתָּא דְאַתְגְּלִיָּא גְרִים
שְׁעָרָא אַחְרָא לְאַתְגְּלִיָּא וּלְאַפְגָּמָא לָהּ בְּגִין כֶּד בְּעִיא
אַתְתָּא דְאַפִּילוּ טְסִירֵי דְבֵיתָא לָא יַחֲמוּן שְׁעָרָא חַד מִרִישָׁה
כָּל שְׁכָן לְבָר. תָּא חֲזִי כְּמָה בְּדְכוּרָא שְׁעָרָא הוּא חוּמְרָא
דְּכֻלָּא הָכִי נִמְי לְנוּקְבָא. פּוּק חֲמֵי כְּמָה פְּגִימוּ גְרִים הֵהוּא
שְׁעָרָא דְאַתְתָּא. גְרִים לְעֵילָא גְרִים לְתַתָּא גְרִים לְבַעְלָה
דְּאַתְלִטִיָּא גְרִים מְסַכְּנוּתָא גְרִים מְלָה אַחְרָא בְּבֵיתָא גְרִים
דִּיסְתְּלִיק חֲשִׁיבוּתָא מְבִנְהָא. רַחֲמֵנָא לִישִׁיזְבוּן מִחֲצִיפּוּ
דִּילְהוּן. וְעַל דָּא בְּעִיא אַתְתָּא לְאַתְכְּסִיָּא בְּזִיווְהֵי דְבֵיתָא
וְאֵי עֲבַדְתָּ כֹּן מָה כְּתִיב (תהלים קכ"א) בְּנִיךָ כְּשִׁתִּילֵי זֵיתִים.
מָהוּ כְּשִׁתִּילֵי זֵיתִים. מָה זֵית דָּא בֵּין בְּסִתּוּא בֵּין בְּקִיטָא
לָא אַתְאַבִּידוּ טְרַפּוּי וְתַדִּיר אֲשֵׁתִכַּח בֵּיהּ חֲשִׁיבוּת יַתִּיר עַל
שְׁאַר אֵילָנִין. כֶּד בְּנָהָא יִסְתְּלִקוּן בְּחֲשִׁיבוּ עַל שְׁאַר בְּנֵי
עֲלָמָא וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְבַעְלָה מְתַבְּרָד בְּכֻלָּא בְּבִרְכָּאן
דְּלְעֵילָא בְּבִרְכָּאן דְּלְתַתָּא בְּעוּתְרָא בְּבִנִין בְּבִנֵי בְּנִין. הִדָּא
הוּא דְכְּתִיב (שם) הִנֵּה כִּי כֹן יְבוֹרֵךְ גִּבּוֹר יֵרָא יְיָ. וְכְּתִיב יְבָרְכֵךְ
יְיָ מְצִיּוֹן וְרָאה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְרָאה בְּנִים
לְבָנֶיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל (ישׂרָאֵל סְבָא קַדִּישָׁא) :

תרגום הזוהר רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח, (תהלים קכ"ח) אֲשֵׁתֵד כְּגֹפֶן פּוּרְיָה וְגו'. מָה גֹפֶן
יְאִינָה מְקַבְּלַת עֲלֵיהָ מִמִּין אַחַר אֶלְכָּא מִהַמִּין שְׁלָה. כֶּד אֲשָׁה זְיִשְׂרָאֵל עוֹמֶדֶת
זְכוּתוֹ אֶפְסוּ, שְׁאִינָה מְקַבְּלַת עֲלֵיהָ אֶלְכָּא זֶן זוּגָה, בַּיּוֹנָה זוּ שְׁאִינָה מְקַבְּלַת
אֶלְכָּא זֶן זוּגָה. וְעַל כֵּן, כְּגֹפֶן פּוּרְיָה בִּירְכְּתֵי בֵיתֵד. מָהוּ פּוּרְיָה. הוּא כְּמוֹ
שְׁנֵי אֲמַר (דברים כ"ט) פּוּרְיָה רַחֵם, פּוּרְיָה, הֵינוּ שְׁפּוּרְחַת וּמוֹלִיָּאָה עֲנָפִים לְכָל
זָד. וְאִיפֵה הוּא, בִּירְכְּתֵי בֵיתֵד, וְלֹא בַּחוּץ בַּשּׁוּק, כִּדִּי שְׁלָא תְּבוּא לְשַׁקֵּר
בְּבֵרִית עֲלִיוֹן. וְשְׁלָמָה אֲמַר (משלי ב') הַעוֹזֶבֶת חֲלוּף נַעוּרִיָּה וְחַת בְּרִית אֱלֹקֵיָּהּ
שְׁכַחָה. מָהוּ בְּרִית אֱלֹקֵיָּהּ. הֵינוּ הַמְּקוּם הַהוּא שְׁנֵי אֲמַר בְּרִית, שְׁהוּא יְסוּד,
וְהִיא נְתִיקָהָ זֶן. מִשּׁוּם זֶה פְּתוּב, בִּירְכְּתֵי בֵיתֵד. אֲמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, חֲלַחְלָה
תְּבוּא עַל אוֹתוֹ אֲדָם, הַמְּנִיחַ לְאֲשֵׁר שְׁפָרְחָה מִשְׁעֵרוֹת רַחֵם לַחוּץ, וְזֶה
הוּא אַחַד מֵאֲלוֹ עֲנִינֵי הַכְּנִיעוֹת שְׁבַבִּית. וְאֲשָׁה הַמוֹלִיָּאָה מִשְׁעֵרוֹת רַחֵם
לַחוּץ לְהַתִּיפוֹת זֶן, גּוֹרְמַת עֲנִיּוֹת לְבֵרִית. וְגוֹרְמַת שְׁבַבִּיָּה לֹא יְהִי חֲשׂוֹבִים

בדור. וגורמת דבר אחר שישקרה בצבית, דהינו כרעת. מי גרם לכל זה, הינו השער ההוא שנראה מראשה לחוז. ומה בצבית פך, כל שכן בשוק, וכל שכן חליפות אחרת אם תראה ממנה. ומשום זה פתוב, אשקף כגפן פוריה צירפתי ציתך. אמר רבי יהודה, שערות ראשה של האשה שנגלו גורמים לשער אחר להתגלות, דהינו פחות הסטרא אחרת הנאחזים בשערות, ולפגום אותה. משום זה כריכה האשה שאפלו קורות ציתה לא יראו שער אחד מראשה, כל שכן בחוז. צא וראה, כמו בצכר, נמארות השערות קשות מכל, שהם דינים, בן הוא צנקה. לא וראה פמה פגמים גורמות השערות של האשה. גורמות למעלה, גורמות למטה. גורמות לבעלה שיתקלל, גורמות עניית גורמות דבר אחר בצבית, דהינו כרעת, גורמות לסלוק החשיבות מצניה. הרחמן ילנו מהחופפה שלהן. ועל בן כריכה האשה להתפסות צזויות הצבית. ואם עושה בן, מה פתוב (תהלים קכ"ח) צניך פשתילי זיתים. מהו פשתילי זיתים. הינו, מה זית זה צין בחורף וצין בקיץ יאנו מאצד עליו, ותמיד נמארת צו חשיבות יותר משאר האילנות, פך צניה יתעלו בחשיבות על שאר צני העולם. ולא עוד אלא שבעלה מתצרך בכל, בצרכות שלמעלה ובצרכות שלמטה, בעשר, בצנים ובצני צנים. זה שנאמר (ס) הנה כי בן יצורך גבר ירא ה'. וכתוב (ס) יצרך ה' מליון וראה צטוב ירושלים כל ימי חיך וראה צנים לצניך שלום על ישראל:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ז'

א. שבחו חכמים למי שקורא זמירות מספר תהלים בכל יום ויום מתהלה לך עד סוף הספר. וכבר נהגו לקרות פסוקים לפניהם ולאחריהם ותקנו ברכה לפני הזמירות והיא ברוך שאמר וברכה לאחריהם והיא ששתבת. ואחר כך מברך על קריאת שמע וקורא קריאת שמע: **ב.** יש מקומות שנהגו בהן לקרוא בכל יום אחר שמברכין

יִשְׁתַּבַּח שִׁירַת הַיָּם וְאַחַר כֵּן מְבָרְכִין עַל שְׁמֵעַ. וַיֵּשׁ
מִקּוֹמוֹת שְׁקוֹרִין שִׁירַת הָאֲזִינוּ וַיֵּשׁ יַחֲדִים שְׁקוֹרִין שְׁתֵּי
הַשִּׁירוֹת הַכֹּל לְפִי הַמְּנַהֵג:

מוסר

מספר חסידים סי' ס"ב

אֲשֶׁרִי אִישׁ יָרָא אֶת ה' בְּמִצּוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד. (תהלים קיב) דְּרָשׁוּ
רְבוֹתֵינוּ אֲשֶׁרִי הָעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה כְּשֶׁהוּא אִישׁ כְּלוֹמֵר שֶׁהוּא
בְּבַחֲרוֹתוֹ וּבְעוֹזוֹ שֶׁיִּצְרוּ תוֹקְפוֹ וְהוּא מִתְגַּבֵּר עָלָיו.
בְּמִצּוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד וְלֹא בְּשִׂכָר מִצּוֹתָיו וְהֵינּוּ דִתְנִן אֶל
תְּהִי כְּעֹבְדִים הַמְּשַׁמְּשִׁים אֶת הָרֵב עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס
וְשִׂכָר. לְעוֹלָם יַחֲשׁוּב אָדָם כְּאִלּוֹ קַבֵּל שְׂכָרוֹ וַיֵּשִׁים אֶל לְבוֹ
כְּדַבְּרִים אֵלָיו מִי יִתֵּן שֶׁבְּכָל הַיָּמִים אוֹכֵל לְתַקֵּן אֶת הַמַּעֲוֹת
אֲשֶׁר הֶעֱוִיתִי וְכָל מֵה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה מִן הַדִּין אֵין לִי תִשְׁלוּם
שְׂכָר בְּזֶה כִּי כָל מַעֲשֵׂי אֵינָם תּוֹעֵלֶת וְתַקְנָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי
וְהִלּוֹאִי יוֹעִיל לִי שְׂלָא אֶעְמוֹד בְּדִין וְגַם אִם הָיָה צְדִיק גָּמוּר
וּמִיָּמִיו לֹא עָשָׂה רַע אֵין לוֹ מִן הַדִּין שׂוּם שְׂכָר כִּי לוֹ יַחֲיֶה
אֶלֶף שָׁנִים פְּעֻמִּים לֹא יוֹכֵל לְשַׁלֵּם גָּמוּל אַחַת מִהַקְּטָנוֹת
שֶׁבְּקָטָנוֹת מִן הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ:

נשא יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח
יתרה משבת הבאה:

וּפְקוּדֵי מִשְׁפָּחַת בְּנֵי מֶרְרִי לְמִשְׁפַּחְתֶּם (מב)
לְבַיִת אֲבֹתֶם : וּמִנְּיֵי זְרַעֲנִי בְּנֵי מֶרְרִי לְזַרְעֵינִי הָיוּ לְבַיִת
אֲבֹתֵינוּ : (מג) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמֵעַלָּה וְעַד
בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לְצַבָּא לְעַבְדָּה
בְּאֵהָל מוֹעֵד : מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין
כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְפִוּלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא : (מד) וַיְהִי
פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפָּחַתֶּם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
וּמֵאֲתָיִם : וְהָיוּ מִנְּיֵינֵינוּ לְזַרְעֵינֵינוּ תְּלָתָא אֲלָפִין וּמֵאֲתָן :
(מה) אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפָּחַת בְּנֵי מֶרְרִי אֲשֶׁר
פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה :
אֵלֶּיךָ מִנְּיֵי זְרַעֲנִי בְּנֵי מֶרְרִי דִּי מָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִמְרָא דִּי
בְּיַד דְּמֹשֶׁה : (מו) כָּל הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן וּנְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַלְוִיִּם
לְמִשְׁפָּחַתֶּם וּלְבַיִת אֲבֹתֶם : כָּל מִנְּיֵינֵינוּ דִּי מָנָא
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבֵרְבֵי יִשְׂרָאֵל יַת לְוָאֵי לְזַרְעֵינֵינוּ וּלְבַיִת אֲבֹתֵינוּ :

נְבִיאִים - שׁוֹפְטִים - פְּרָק יג

וְתֹאמְרוּ לוֹ אֲשֶׁתּוֹ לוֹ חֲפִץ יְהוָה (כג)
לְהִמִּיתֵנוּ לֹא לְקַח מִיָּדֵנוּ עֲלֵהּ וּמִנְּחָה
וְלֹא הִרְאָנוּ אֵת כָּל אֵלֶּה וְכַעַת לֹא
הִשְׁמִיעֵנוּ כִּזְאֹת : וְאָמַרְתָּ לִּיהָ אֲתִתִּיהָ אֵלֶיךָ רַעוּא מִן

קָדָם יִי דְנָמוּת לָא קַבִּיל מְנַנָּא עֲלֵתָא וּמְנַחֲתָא וְלָא אַחְזִינָנָא ית כָּל
אֱלִין וּכְעָדוֹן פּוֹן לָא אֲשַׁמְעִינָנָא כְּהָדָא :

רש"י וכעת . הזאת : לא השמיענו כזאת . לא היה משמיענו בזורה זו אם ראויים אנו למות :

(כד) וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
שְׁמִשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה : וַיֵּלֶידֶת
אֶת־תָּא בֶר וּקְרַת ית שְׁמִיָּה שְׁמִשׁוֹן וַיְרַבָּא רַבָּיָא וַיְבָרְכֵיהּ יִי : (כה)
וַתַּחַל רוּחַ יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה דוֹן בִּין
צָרְעָה וּבִין אֲשֻׁתָּאֵל : (פ) וְשָׂרִיאת רוּחַ גְּבוּרָא מִן קָדָם
יִי לְתַקְפוּתִיָּה בְּמִשְׁרַת דוֹן בִּין צָרְעָה וּבִין אֲשֻׁתָּאֵל :

רש"י לפעמו . לבא בקרבו לפעמים :

יד (א) וַיֵּרַד שְׁמִשׁוֹן תְּמַנְתָּה וַיִּרְא אִשָּׁה
בְּתַמְנַתָּה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים : וַיִּנַּחַת שְׁמִשׁוֹן לְתַמְנַת
וַחֲזָא אֶת־תָּא בְּתַמְנַת מִבְּנַת פְּלִשְׁתִּיָּא : (ב) וַיַּעַל וַיִּגְדַּ
לְאָבִיו וּלְאָמוֹ וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רְאִיתִי
בְּתַמְנַתָּה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה קָחוּ
אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה : וּסְלִיק וַחֲוֵי לְאָבוּהִי וּלְאִמִּיהּ וַאֲמַר
אֶת־תָּא חֲזִיתִי בְּתַמְנַת מִבְּנַת פְּלִשְׁתִּיָּא וּכְעַן סָבוּ יְתָהּ לִי לְאִתּוּ :

כתובים - משלי - פרק לא

(כב) מְרַבְּדִים עֲשֵׂתָהּ לָהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמֹן
לְבוּשָׁה : תְּשׁוּיָתָא עֲבַדְתָּ לָהּ בּוּצָא וְאַרְגָּמֹן לְבוּשָׁה :

רש"י מרבדים . מלעות נאות למטה כמו מרבדים רבתי (לעיל 2) :

(כג) נוֹדַע בְּשַׁעְרֵים בַּעֲלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם זְקַנֵּי
אָרֶץ : יָדִיעַ הָיָה בֵּינָת מְדִינָתָא בַּעֲלָהּ כַּד יָתִיב הוּא עִם סָבִי
אָרְעָא :

רש"י נודע בשערים בעלה . ניכר הוא בין חביריו מפני מלבושיו שהם נאים :

(כד) סָדִין עֲשֵׂתָהּ וְתִמְכֹּר וְחָגוּר נְתָנָה
לְכַנְעָנִי : פְּתָגָא עֲבַדְתָּ וְזִבְנַת וְזוּנְאָרָא יְהִיב לְכַנְעָנָה :

רש"י סדין עשתה . לבוש תפארת נותנת לחכמים : וחגור נתנה לכנעני . (ס"א) (למי) לפי שהוא חגור
בסחורתה נותנה אזור למתניהם : לכנעני . תגר :

(כה) עֵז וְהָדָר לְבוּשָׁה וְתִשְׁחַק לְיוֹם
אַחֲרוֹן : עוֹשֵׂנָא וְהָדָרָא לְבוּשָׁה וְגַחְכָּא בְיוֹמָא אַחֲרִיתָא :

רש"י ליום אחרון . אין להם להתעלז ממדת הדיון כי ינכלו ממנו וכל ימי חייהם ישחקו ליום הדיון , מי
שאינו כריז לראג נופל בדבר לשון כחוק כמו (אויב יא) וישחק לרעש כידון : ליום אחרון . ליום מותה נפטרת
בשם טוב : ותשחק . כל ימיה על יום מיתתה שיהא נכבד בשם טוב :

(כו) פִּיָּהּ פְּתַחַהּ בְּחִכָּמָהּ וְתוֹרַת חֶסֶד עַל
לְשׁוֹנָהּ : פּוּמָה פְּתַחַת בְּחִכְמָתָא וְנִימוּסָא דְחֶסֶדָא עַל לִישָׁנָה :

א. כָּל הַבֶּשֶׂר אֲסוּר לְבַשֵּׁל בְּחֶלֶב, חוּץ מִבֶּשֶׂר דָּגִים וְחִגְבִּים. וְאֲסוּר לְהַעֲלוֹתוֹ עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֶּׁלֶחָן, חוּץ מִבֶּשֶׂר דָּגִים וְחִגְבִּים. הַנּוֹדֵר מִן הַבֶּשֶׂר, מִתֵּר בְּבֶשֶׂר דָּגִים וְחִגְבִּים. הָעוֹף עוֹלָה עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֶּׁלֶחָן וְאִינוֹ נֶאֱכָל, דְּבָרֵי בַּיִת שְׂמַאי. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, לֹא עוֹלָה וְלֹא נֶאֱכָל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶה מִקְלֵי בַּיִת שְׂמַאי וּמִחֲמַרֵּי בַּיִת הַלֵּל. בְּאֵיזָה שֶׁלֶחָן אָמְרוּ, בְּשֶׁלֶחָן שְׂאוּכָל עָלָיו. אֲבָל בְּשֶׁלֶחָן שְׂסוּדֵר עָלָיו אֶת הַתְּבַשִּׁיל, נוֹתֵן זֶה בְּצַד זֶה וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

ברטנורה (ה) כל הבשר אסור לבשל בחלב. יש מהן מדברי תורה כגון בשר בהמה, ויש מהן מדברי סופרים כגון בשר עוף: חוץ מבשר דגים וחגבים. שאינן לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים: ואסור להעלותן עם הגבינה על השלחן. ואפילו בשר עוף לאיסור אכילתו מדברי סופרים, אסור להעלותו עם הגבינה על השלחן. גזירה שמא יעלה גבינה עם בשר הבהמה באלפס רותח, שהוא אסור מן התורה דהיינו מבשל הנודר מן הבשר. בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ולכל מין בשר, אדם קורא בשר, חוץ מבשר דגים וחגבים: ובית הלל אומרים לא עולה ולא נאכל. ואין להקשות בית הלל היינו תנא קמא דאמר לעיל ואסור להעלותן עם הגבינה על השלחן, דיך לומר דהכי קאמר, דבר זה מחלוקת בית שמאי ובית הלל. ואין זה סתם ואחר כך מחלוקת, דבית שמאי במקום בית הלל אינה משנה: אמר רבי יוסי כו'. הא קמשמע לן דתנא קמא ר' יוסי הוא, ומפני ששכח ולא הזכיר שמו בתחלה, הזכיר שמו בסוף, והרי הוא כאילו אמר, האי דהעוף עולה ואינו נאכל דברי בית שמאי, ובית הלל אומרים לא עולה ולא נאכל ר' יוסי אמרה, שר' יוסי אומר זו מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל: בשלחן שאוכל עליו. דאידי דממשמשי ביה ידא אתי לאתנוחי זה על גב זה:

ב. צוּרֵר אָדָם בְּשֶׂר וְגְבִינָה בְּמִטְפַּחַת אַחַת, וּבְלֶבֶד שְׂלֵא יְהוּ נוֹגְעִין זֶה בְּזֶה. רַבִּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁנֵי אֲכֻסָּנָאִין אוֹכְלִין עַל שֶׁלֶחָן אַחַד, זֶה בְּשֶׂר וְזֶה גְבִינָה, וְאִין חוֹשֵׁשִׁין:

ברטנורה (ב) ובלבד שלא יהיו נוגעים זה בזה. דאי נגע, אע"ג דלונן בלונן הוא, בעי

הדחה: שני אכסנאין אוכלים על שלחן אחד. דוקא שאין מכירין זה את זה. אבל מכירין זה את זה, אסור, שמא יטול אחד מהן משל חברו ויאכל. והלכה כרבן שמעון גמליאל: בן

ג. טַפַּת חֶלֶב שֶׁנִּפְלָה עַל הַחֲתִיכָה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתָן טַעַם בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה, אָסוּר. נִיעַר אֶת הַקְּדָרָה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתָן טַעַם בְּאוֹתָהּ קְדָרָה, אָסוּר. הַכֶּחָל, קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֶלְבוֹ. לֹא קָרְעוּ, אִינוּ עוֹבְרֵי עָלָיו. הַלֵּב, קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. לֹא קָרְעוּ, אִינוּ עוֹבְרֵי עָלָיו. הַמַּעֲלָה אֶת הָעוֹף עִם הַגְּבִינָה עַל הַשְּׁלֶחָן, אִינוּ עוֹבְרֵי בְּלֹא תַעֲשֶׂה:

ברטורה (ג) טיפת חלב שנפלה על אחת מן החתיכות שכולה חוץ לרוטב ולא הגיס את הקדרה ולא כסה אותה הרי לא נחלק טעם הטפה אלא לאותה חתיכה בלבד: אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה. כלומר, אם אין באותה חתיכה לצדה ששים לבטל הטיפה, מיד נאסרה החתיכה. ואוסרת חברותיה ורריך ששים כנגד כל החתיכה: ניער את הקדירה. שהגיס בה מיד קודם שקבלה החתיכה טעם מן הטיפה, דהשתא נתערבה הטיפה בכולן: אם יש בה בנותן טעם באותה קדירה. כלומר אין כח בטפה לאסור כולן אלא אם כן יש בה טעם ליתן בכל הקדירה: הכחל. דד הבהמה: קורעו ומוציא את חלבו. קורעו שתי וערב וטחו בכותל. ומותר אחר כך לבטלו עם בשר בקדרה: לא קרעו אינו עובר עליו. אם בטלו לבדו בקדרה. ומותר לעשות כן אפילו לכתחלה. אלא איידי דבעי למתני סיפא גבי לב לא קרעו אינו עובר עליו אבל איסור מיהא איכא, תני נמי רישא אינו עובר עליו. ואם בטלו עם בשר בלא קריעה, משערים אותו בששים וכחל עלמנו מן המנין, והכחל נשאר לעולם אסור: הלכך קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו אינו עובר עליו. להיות זכרת. ובמסכת כריתות (דף ק"ג ע"ב) מוקי לה בלב עוף שאין בדמו כזית. אבל בלב בהמה חייב כרת אם אכלו ולא קרעו לאחר בשולו. אבל בשר הלכך אינו נאסר, שהלכך חלק הוא ואינו בולע: אינו עובר בלא תעשה. אינו יכול לבוא לידי לא תעשה, כלומר אין לחוש שמא יאכלנו ויעבור עליו, דאי נמי איכיל ליה אינו עובר בלא תעשה:

ד. בֶּשֶׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּחֶלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אָסוּר לְבַשֵּׁל וְאָסוּר בְּהִנָּאָה. בֶּשֶׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּחֶלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה, בֶּשֶׂר בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּחֶלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה, מִתָּר לְבַשֵּׁל וּמִתָּר בְּהִנָּאָה. רַבִּי עֲקִיבָא

אוֹמֵר, חָיָה וְעוֹף אֵינָם מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר, לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, פָּרַט לַחֲיָה וְלְעוֹף וְלִבְהֵמָה טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, נֶאֱמַר (דברים יד), לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה, וְנֶאֱמַר (שם), לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ, אֶת שְׁאֲסוֹר מְשׁוּם נְבֵלָה, אֲסוֹר לְבִשַׁל בַּחֲלָב. עוֹף, שְׁאֲסוֹר מְשׁוּם נְבֵלָה, יָכוֹל יִהְיֶה אֲסוֹר לְבִשַׁל בַּחֲלָב, תִּלְמוּד לֹאֵר בַּחֲלָב אִמּוֹ, יָצָא עוֹף, שְׂאִין לוֹ חֲלָב אִם:

דרטורה (ז) מותר לבשל ומותר בהנאה. דאין בו משום בשר בחלב. לתלמידי גדי כתיבי גבי איסור בשר בחלב, וחד מנייהו להוסיף את הטמאה, שאם בשל בשר בהמה טמאה אפילו בחלב בהמה טהורה, מותר, ובאכילה מיהא אסור משום בשר טמא. וכן נמי תלמידי בחלב אמו כתיבי, וחד מנייהו למעוטי חלב טמאה. ואפילו הבשר טהור: פרט לחיה ולעוף ולבהמה טמאה. גדי, פרט לעוף שאינו בהמה. גדי, פרט לחיה, דאע"ג לחיה בכלל בהמה אתא קרא יתירה ואפקיה. גדי, ולא בהמה טמאה, ונפקא לן מדכתיב (בראשית כז) ואת עורות גדיי העזים, וישלח יהודה את גדי העזים (שם לח), כאן פירש לך הכתוב דגדי זה מעזים הוא, הא אם לא פירש, יש במשמע אף שאר בהמה, מדאכתיב ביה לפרושי: נאמר לא תאכלו כל נבילה. ונאמר באותו פסוק עלמנו לא תבשל גדי בחלב אמו, דמשמע, כל שנהג בו איסור נבילה, יש בו משום בשר בחלב. ואיכא צין ר' יוסי הגלילי וצין ר' עקיבא, דר' יוסי הגלילי סבר, חיה לאורייתא, לכל שהוא אסור משום נבילה, יש בו משום בשר בחלב, חוץ מן העוף שאין לו חלב אם. ור' עקיבא סבר, חיה לאו לאורייתא. אי נמי, עוף מדרבנן איכא בינייהו, ר' עקיבא דפריש אינו מן התורה, משמע, הא מדרבנן יש בו איסור. אבל ר' יוסי הגלילי דלא פריש האי ליטנא, שרי ליה לגמרי. והלכה כר' עקיבא:

ה. קיבת נכרי ושל נבילה, הרי זו אסורה. המעמיד בעור של קבה כשרה, אם יש בנותן טעם, הרי זו אסורה. כשרה שינקה מן הטרפה, קבתה אסורה. טרפה שינקה מן הכשרה, קבתה מתרת, מפני שפנוס

דרטורה (ח) קיבה. חלב הקרוש שבתוך הקיבה: נכרי ושל נבילה. הכי קאמר, שחיטת נכרי שהיא נבילה, הרי זו אסורה: המעמיד. חלב: בעור של קיבה. דהוא בשר: אם יש בו ליתן טעם בחלב, הרי זו אסורה. ואם לאו, מותרת. ואע"פ שהוא מעמיד,

הואיל והעור עצמו של היתר הוא ואין איסורו אלא מחמת דבר אחר שנתערב בו, לא אמרינן בהאי הכל הולך אחר המעמיד. אבל אם העמיד הגבינה בעור קיבה של נבילה, אפילו אין בו ליתן טעם בחלב, אסור, מפני המעמיד שאסור ואיסורו מחמת עצמו. ולפיכך אסרו גבינות הנכרים מפני שמעמידין אותם בעור קיבה של נבילה. אבל הקיבה עצמה דהיינו החלב הקרוש שבתוך הקיבה, אסיקנא דלית בה איסור כלל, דפירשא בעלמא היא. כן כתב רמב"ם. אבל רש"י כתב, וחלב הנמלא קרוש בעור הקיבה שמולחין אותו בעורה, אני הייתי נוהג היתר עד הנה ובלבד שלא יתנו בה חלב אחר, וטועה הייתי בכך, שהייתי סובר מדאמרינן במסכת עבודה זרה (דף קט) גבי קיבת עולה, כהן שדעתו יפה גומעה חיה, שמע מינה פירשא בעלמא היא ולא מיתסרא, ולא היא, חלב גמור הוא מדתנן במתניתין כשרה שינקה מן הטריפה קיבתה אסורה, שמע מינה חלב הוא וקיבת עולה דשריא, משום דלאו גופה הוא אלא שינקתו מאמו והוי ליה כנוס בתוך מעיה כנתון בקערה ומותר:

ו. חֹמֶר בַּחֲלָב מִבְּדָם, וְחֹמֶר בְּדָם מִבַּחֲלָב. חֹמֶר בַּחֲלָב, שֶׁהַחֲלָב מוֹעֵלִין בוֹ, וְחֹיֵבִין עָלָיו מְשֻׁם פְּגוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא. מֵה שְּׂאִין כֵּן בְּדָם. וְחֹמֶר בְּדָם, שֶׁהַדָּם נוֹהֵג בְּבִהְמָה וְחִיָּה וְעוֹף, בֵּין טְמֵאִים וּבֵין טְהוֹרִים, וְחֲלָב אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּבִהְמָה טְהוֹרָה בְּלֶבֶד:

ברטנורה (ו) שהחלב מועלין בו. ואפילו קדשים קלים שהן ממוזע בעלים ואין בהן מעילה בחייהו, יש מעילה באימוריהן לאחר שנזרק דמן, דכתיב גבי קדשים קלים (ויקרא ג) כל חלב לה', ולהכי כתיב בהו לה' למימר דקדשי ה' קרינן ביה לענין מעילה: וטמא. אם אכלו בטומאת הגוף חייב שתי חטאות, אחת משום חלב ואחת משום טומאת הגוף: מה שאין כן בדם. דגבי דם כתיב (שם ז) על המזבח לכפר, לכפרה נתתיו ולא שיהא קרוי שלי למעול בו, שאינו עומד אלא לכפר בשזילכס. ומשום פגול אין בו, דכל שדבר אחר מתיר אותו כגון בשר קדשים שהדם מתירו לכהנים בזריקתו, וכגון עולה שדמה מתירה למזבח, דאם לא נזרק דמה אין אבריה נקטרים, דכתיב (שם) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה', והדר והקטיר החלב לריח ניחוח, אלו יש בהן משום פגול. אבל דם שהוא גופיה מתיר הוא אין חייבין עליו משום פגול, ומשום נותר וטמא נמי אין בו, דכתיב בדם תרי מיעוטי, הוא ולכס, חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה: אלא צבהמה טהורה. דכתיב (שם) מן הבהמה אשר יקריב ממנה:

גמרא חולין דף ק"ה ע"א

אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה. גבינה מותר
לאכול בשר אלא כמה ישא בין גבינה לבשר אמר ליה
ולא כלום. גופא אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול
גבינה גבינה מותר לאכול בשר אמר ליה רב אחא בר יוסף
לרב חסדא בשר שבין השנים מהו קרי עליה (במדבר יא)
הבשר עודנו בין שניהם. אמר מר עוקבא אנא להא מילתא
חלא בר חמרא לגבי אבא דאילו אבא כי הוה אכיל בישרא
האידנא לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא ואילו
אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא לסעודתא אחריתי
אכילנא. אמר שמואל אנא להא מילתא חלא בר חמרא
לגבי אבא דאילו אבא הוה סייר נכסיה תרי זמני ביומא
ואנא לא סיירנא אלא חדא זמנא שמואל לטעמיה דאמר
שמואל מאן דסייר נכסיה כל יומא משכח אסתירא. אביי
הוה סייר נכסיה כל יומא ויומא. יומא חד פגע באריסיה
דררי פתקא דאופי אמר ליה הני להיכא אמר ליה לבי מר
אמר ליה כבר קדמוך רבנן. רב אסי הוה סייר נכסיה כל
יומא אמר היכא נינהו כל הני אסתירי דמר שמואל יומא
חד חזא צינורא דבדקא בארעיה שקליה לגלימיה כרכיה
אותביה בגויה רמא קלא אתו אינשי סכרוה אשפחתינהו
לכולהו אסתירי דמר שמואל:

רש"י אסור לאכול גבינה. משום דבשר מוציא שומן והוא נדבק צפה ומאריך
בטעמו: בשר שבין השנים. מי חשוב בשר שלא לאכול גבינה עמו עד שיעלנה:
הבשר עודנו. אלמא מיקרי בשר: אנא להא מילתא חלא בר חמרא. לדבר זה אני
גרוע מאזי כחומץ בן יין: למחר כי השתא. מעת לעת: סייר. הולך ורואה
הרקעותיו מה הן כריכות: משכח אסתירא. מוצא סלע מפני שמתקנה בכל הרריך:
פתקא דאופי. משוי עלים שהיה גונבו: קדמוך. שאמרו שיהא אדם רואה נכסיו
בכל יום ויראה מה יעשה: צינורא דבדקא. המים יוצאים חוץ לגדותיהן ובאין

לשטוף פירותיו לרך פתח שבזפת האמה: רמא קלא. הרים קול וכות:

זוהר נשא דף קמ"ז ע"א

תאנא אמר רבי יוסי בשעתא דכהנא פריס ידוי אסיר ליה לעמא לאסתכלא ביה משום דשכינתא שרייא בידוי. אמר רבי יצחק אי הכי כיון דלא חמאן מה אכפת להו דהא כתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי בחייהו לא חמאן אבל במיתתהו חמאן. אמר ליה משום דשמא קדישא רמיזא באצבעו דידוי ובעי בר נש לדחלא ואף על גב דלא חמאן שכינתא לא בעאן לאסתכלא בידייהו דכהני בגין דלא ישתכחו עמא חציפאן לגבי שכינתא. תאנא בההיא שעתא דכהנא פריס ידוי צריכין עמא למיתב בדחילו באימתא ולינדע דההיא שעתא עידן רעותא אשתכח בכלהו עלמין ומתברכן עילאין ותתאין ולית דינא בכלהו. והוא שעתא דאתגלי סתימא עתיקא דעתיקין בזעיר אנפין ואשתכח שלמא בכלא. אמר רבי שמעון בהני תלת קראי רישיהו יו"ד יו"ד יו"ד י"ב ברכא י"א י"א כלהו לאחזאה מהימנותא שלימא ולא תברכא זעיר אנפין מעתיקא מאן דאצטריך יו"ד יו"ד יו"ד לא תברכא זעיר אנפין מעתיקא דכלא ובגין כך יברכא יי לעילא וישמרך הכא לתתא וכן פלהו ותאני תנא קמי דרבי שמעון האי מאן דמצער בחלמיה ליתי בשעתא דכהני פריס ידוייהו ולימא רבונו של עולם אני שלך וחלומותי שלך וכולי אמאי משום דההיא שעתא אשתכחו רחמי בעלמין פלהו ומאן דיבעי צלותיה בצעריה אתהפך ליה דינא לרחמי :

תרגום הזוהר תאנא אמר רבי יוסי וכו': למדנו, אר"י, בשעה שהפנה נושא ידיו אסור לעם להסתפל צו, משום שהשכינה סורה צידיו. אמר רבי יצחק, אם כן, כיון שאינם רואים, מה זה מזיק להם, כי כתוב (שמות ל"ג) כי לא

יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי, שְׂצַחֲיֵיהֶם אֵינֶם רוֹאִים רַק בְּמִיתָתָם רוֹאִים. אָמַר לוֹ מִשּׁוֹם
שְׂהַיִּים הַקְּדוֹשׁ רְמוֹז בְּחֻצְבוֹת יְדִיָּהֶם, וְכַרְיָד הָאָדָם לִירְאָה. וְאִף עַל פִּי שְׂאֵינֶם
רוֹאִים הַשְּׂכִינָה, אֵינֶם כְּרִיכִים לְהַסְתִּיף בִּידֵיָּהֶם שֶׁל הַפְּהִינִים, כְּדֵי שְׂהַעֵם
לֹא יִהְיוּ מְחֻכָּפִים כְּלַפֵּי הַשְּׂכִינָה. לְמַדְנוּ בְּשַׁעַה הַהִיא שְׂהַפִּיחַ נוֹשָׂא כְּפִיו
כְּרִיָּד הָעֵם לְשַׁבַּת בְּיִרְאָה וּבְאֵימָה, וְלַדַּעַת שְׂצַשְׂעָה הַהִיא נִמְלָאֵת עֵת רָאוֹן
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים מִתְבַּרְכִּים, וְאִין דִּין בְּעוֹלָם. וְהִיא
הַשַּׁעָה שְׂנִגְלָה הַסְּתוּם עֲפִיקָה הַעֲפִיקִים בְּז"א, וְנִמְלָא שְׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.
אָמַר רַבֵּי שְׂמַעוֹן, בְּשֵׁלֶשׁ פְּסוּקִים יֵלֵכוּ בְּתַחֲלָתָם, יֵשׁ יוֹד יוֹד יוֹד, דְּהֵינּוּ י'
דִּיבְרָכָה, י' דִּיבְרָכָה, י' דִּישָׂא. כְּלָן בְּחֻצְבוֹת הַתַּחְתּוֹנִים הַשְּׂלֵמָה, וְשִׂתְצָרָה
מֵעֲפִיקָה, שְׂה"ס י' דְּהֵינּוּ, מִי שְׂכַרְיָד לְהַתְצָרָה. י' י' י', שְׁלֵשׁ פְּעֻמִּים, הֵן
שְׂשִׂתְצָרָה ז"א מֵהַעֲפִיקָה מִכָּל, וְשֵׁלֶשׁ יוֹדִין הֵם כְּנֶגֶד שְׁלֵשׁ קוֹיִן, כִּי יִבְרָכָה הִיא
קוֹ יִמִּין, יֵאֵר הִיא קוֹ שְׂמֵאל, יֵשָׂא הִיא קוֹ הַתַּחְתּוֹנִים. וְהַשְּׂלֵמָה זְהָ, יִבְרָכָה הִיא,
הִיא לְמַעְלָה, לְז"א שְׂיִקְבָּל מֵעֲפִיקָה, וְיִשְׂמְרָה, הִיא לְמַטָּה, לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן
כְּלָם. וְלִמַּד הַתַּנָּחַל לְפָנֵי רַבֵּי שְׂמַעוֹן, כָּל מִי שְׂמִכְטֵיעַר בְּחֻלּוֹמוֹ, יִבֹּא בְּשַׁעַה
שְׂהַפְּהִינִים פּוֹרְשִׁים יְדִיָּהֶם, וְיֵאֵמַר רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי שְׂלָךְ וְחֻלּוֹמוֹתֵי שְׂלָךְ
וְכוּ'. לָמָּה. מִשּׁוֹם שְׂבְּחֻתָהּ הַשַּׁעָה נִמְלָאֵים רַחֲמִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִי
שְׂשִׂתְפִיל תְּפִלָּתוֹ עַל כְּעֵרוֹ מִתְהַפֵּד לוֹ הַדִּין לְרַחֲמִים.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ז'

א. תְּחִיב אָדָם לְבַרֵּךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בֵּין הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה. וּמֵה
הֵן מֵאָה בְּרָכוֹת אֵלּוֹ כִּיג בְּרָכוֹת שְׂמִנִּינוּ בְּפָרֶק זְהָ. וְשִׁבַּע
בְּרָכוֹת שְׁל קְרִיאַת שְׂמַע שְׁל שְׂחֲרִית וְעֲרִבִית לְפָנֵיהָ
וְלְאַחֲרֶיהָ. וְכְשִׂמְתַּעֲטֵף בְּצִיצִית מְבָרָךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה'
אֱלֹהֵינוּ מְלַךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַתְעַטֵּף
בְּצִיצִית. וְכְשִׁלּוּבֵשׁ תְּפִלִּין מְבָרָךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מְלַךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. וְשֵׁלֶשׁ

תַּפְלוֹת שֶׁבְּכָל תַּפְלָה מֵהֵן שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת הֵרִי שְׂמוֹנִים וְשֵׁשׁ בְּרָכוֹת. וְכִשְׁהוּא אוֹכֵל שְׁתֵּי סְעוּדוֹת שֶׁל יוֹם וְהַלִּילָה מְבָרֵךְ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת ז' בְּכָל סְעוּדָה. אַחַת כְּשֵׁיטוֹל יָדָיו תַּחֲלָה וְעַל הַמְּזוֹן אַחַת בַּתַּחֲלָה וְשֹׁלֵשׁ בְּסוּף וְעַל הַיַּיִן לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו הֵרִי ז' בְּרָכוֹת הֵרִי מֵאָה בְּרָכוֹת בֵּין הַכֹּל: **ב.** בְּזִמְן הַזֶּה שֶׁתִּקְנֶנוּ בְּרַכַּת הָאֶפִיקוֹרוֹסִין בַּתַּפְלָה וְהוֹסִיפוּ הַטוֹב וְהַמְּטִיב בְּבְרַכַּת הַמְּזוֹן נִמְצְאוּ חֲמֵשׁ בְּרָכוֹת יְתִירוֹת. בְּשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים שֶׁהַתַּפְלָה ז' בְּרָכוֹת וְכֵן אִם לֹא נִתְחַיֵּב בְּשָׂאֵר הַיָּמִים בְּכָל הַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ כְּגוֹן שֶׁלֹּא יֵשֶׁן כָּל הַלִּילָה וְלֹא הִתִּיר חֲגוּרוֹ וְלֹא נִכְנַס לְבֵית הַכֶּסֶּא וְכִיּוֹצֵא בָּאֵלוּ צָרִיךְ לְהִשָּׁלִים מֵאָה בְּרָכוֹת מִן הַפִּירוֹת: **ג.** כִּיֵּצֵד אָכַל מְעַט יָרַק מְבָרֵךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו וְחוֹזֵר וְאוֹכֵל מְעַט מִפְּרֵי זֶה וּמְבָרֵךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו וּמּוֹנֶה כָּל הַבְּרָכוֹת עַד שְׁמִשְׁלִים מֵאָה בְּכָל יוֹם:

מוסר

מסי חסידים סי' ס"ג

אֵלֶּה הַדְּבָרִים יַעֲלֶה אָדָם עַל לִבּוֹ. אֵל יַעֲבֹד אָדָם אֶת בּוֹרְאוֹ לְמַעַן יִירָשׁ גֵּן עֵדֶן אֲלֵא מֵאַהֲבַת ה' וּמִמְצוֹתוֹ שֶׁהוּא יוֹצֵרוֹ וְרַבּוֹנוֹ. וְכִשְׁאָדָם בִּסְתֵר לְבַדּוֹ יַחֲשׁוּב עַל דְּבָרִים שְׂאִינָם מְהוֹגְנִים שְׂאִילוֹ הִיא בְּפִנֵי אָדָם לֹא הִיא עוֹשֶׂה הַדְּבָר מִפְּנֵי הַבוֹשֶׁת. גַּם עֵתָה לֹא יַעֲשֶׂנוּ כִּי כֵן דָּרָךְ הַרְשָׁעִים לַעֲשׂוֹת בְּמַחֲשֵׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְאוֹמְרִים מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ וְכֵן בִּירָךְ הַחֲכָם אֶת תַּלְמִידָיו יְהִי מוֹרָא שְׂמִים עֲלֵיכֶם כְּמוֹרָא בְּשָׂר

וְדָם:

(מז) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמֵעֵלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לְעֵבֶד עֲבַדְתָּ עֲבָדָה וְעֲבַדְתָּ מִשָּׂא בָאֵהָל מוֹעֵד : מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וְלֵעֲלֹא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאֵתִי לְמַפְלַח פּוּלְחָן פּוּלְחָנָא וּפּוּלְחָן מִטּוּל בְּמִשְׁכּוֹן זְמָנָא :

רס"י עבדת עבדה. הוא השיר במלכותם וכנורות, שהיא עבודה לעבודה אחרת: ועבודת משא. כמסמנו:

(מח) וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים : וְהוּוּ מִנְיַנְיָהוֹן תִּמְנִיָּא אֲלָפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה וְתִמְנִין : (מט) עַל פִּי יְהוָה פָּקַד אֹתָם בְּיַד מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ וְעַל מִשְׁאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : (פ) עַל מִימְרָא דִּי מִנָּא יִתְהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה גִבֵּר גִּבֵּר עַל פּוּלְחָנָה וְעַל מִטּוּלָהּ וּמִנְיַנְיָהוֹן דִּי פְקִידֵי יִתְ מֹשֶׁה :

רס"י ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו במצוה מבן שלשים שנה ועד בן חמשים שנה:

ה (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא : (ב) צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טָמֵא לְנַפְשׁ : פְּקִידֵי יִתְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאָב וְכָל דְּמִסְאָב לְטָמִי נַפְשָׁא דְּאֲנָשָׁא :

רש"י לו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן, ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום, כדליתא במסכת גיטין בפרק הנזקין (ט, טז) : וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו עם בשעת חניתו, תוך הקלעים היא מחנה שכינה, חנית הלויים סביב כמו שפורש בפרשת במדבר סיני היא מחנה לוי, ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הכרוע נשתלח חוץ לכלן, הזב מתר במחנה ישראל ומשלח מן השמים, וטמא לנפש מתר אף בשל לוי וחינו משלח אלל משל שכינה, וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (טז) : טמא לנפש. דמסאב לטמי נפשא דאנשא. אומר אני שהוא לשון עלמות אדם בלשון ארמי, והרבה יש בצראשית רבה אדרינום שחיק טמיא, שחיק עלמות:

**מִזְכָּר עַד נִקְבָּה תִּשְׁלַחוּ אֶל מְחוּץ
לְמַחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת
מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם : מִדְּבַר עַד
נִקְבָּא תִּשְׁלַחוּן לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא תִּשְׁלַחְנוּ וְלֹא יִסְאַבוּן יְת
מִשְׁרִיתְהוֹן דִּי שְׂכִינְתִּי שְׂרִיא בִּינֵיהוֹן : (ד) וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּ אוֹתָם אֶל מְחוּץ לְמַחֲנֶה
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל : (ה) וַעֲבָדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשַׁלְּחוּ יְתַהוֹן לְמִבְרָא
לְמִשְׁרִיתָא כְּמֵא דִּי מְלִיל יֵי עִם מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (ו)
וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמְלִיל יֵי עִם מֹשֶׁה
לְמִימַר : (ז) דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִו אִשָּׁה
כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאָדָם לְמַעַל מֵעַל
בְּיַהוָה וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא : מְלִיל עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל גִּבֵּר אוֹ אֲתַתָּא אַרִי יַעֲבָדוּן מִכָּל חוּבֵי אֲנָשָׂא לְשַׁקְרָא שְׁקַר
קָדָם יֵי וַיַּחֲבֹב אֲנָשָׂא הַהוּא :**

רש"י למעל מעל זה. הרי חזר וכתב כאן פרשת גוזל ונשבע על שקר, היא האמורה בפרשת ויקרא (טז, טז) ומעלה מעל זה, וכחש בעמיתו וגו', ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה האחד, שכתב והתודו, למד שאינו חייב חומש ואסם על פי עדים עד שיודה בדבר. והשני על גזל הגר שהוא נתון לכהנים:

**וְהִתְנַדְּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִשְׁיב
אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו**

וַנִּתֵּן לְאַשֶׁר אָשֵׁם לוֹ : וַיִּנְדוּן יְת חוֹבֵיהוֹן דִּי עֲבָדוּ
וַיִּתֵּב יְת חוֹבְתָהּ בְּרִישָׁה וְחֻמְשָׁה יוֹסֵף עֲלוּהִי וַיִּתְּנוּ לְדָחַב לָהּ :

רש"י את אשמו בראשו. הוא הקרן שנסבב עליו: לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו:

**(ח) וְאִם אֵין לְאִישׁ גְּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשֵׁם
אֵלָיו הָאָשֵׁם הַמּוֹשֵׁב לִיהוָה לִכְהֹן מִלְּבַד
אֵיל הַכַּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו :** וְאִם לִית
לְגִבְר פְּרִיק לְאַתְבָּא חוֹבְתָא לָהּ חוֹבְתָא דְמִתְב קָדָם יִי לְכַהֲנָא בְּר
מִדְכָר כְּפוּרְיָא דִּי יִכְפֹּר בָּהּ עֲלוּהִי :

רש"י ואם אין לאיש גואל. שמת החובע שהציעו, ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה
להתודות על עונו. ואמרו רבותינו וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או אח או שאר בשר
הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב, אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן
והחומש: לה' לכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שצדאיתו משמר: מלבד איל הכפורים. האמור בזיקרא (ויקרא ה, כה)
שהוא כריך להביא:

**(ט) וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִכְהֹן לוֹ יִהְיֶה :** וְכָל אֲפָרְשׁוֹתָא לְכָל
קוֹדְשֵׁיָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי יִקְרְבוּ לְכַהֲנָא דְלָהּ יִהֵא :

רש"י וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן, והלא הוא המחזר אחריה לבית
הגרנות. ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן, אלו הבכורים, שנאמר בהם תביא בית ה' אלהיך, (שמות כג, יט)
. ואינו יודע מה יעשה בהם, תלמוד לומר לכהן לו יהיה, בא הכתוב ולמד על הבכורים שיהיו נתנין לכהן:

**(י) וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן
לִכְהֹן לוֹ יִהְיֶה :** (פ) וַגִּבְר יְת מְעֶשֶׂר קוֹדְשָׁהּ דְלָהּ יְהוֹן גִּבְר
דִּיתְנוּ לְכַהֲנָא דְלָהּ יִהֵא :

רש"י ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהנה וכו' יכול יבואו ויטלוס בזרוע, תלמוד לומר
ואיש את קדשיו לו יהיו, מגיד שטובת הנאתן לבעלים, ועוד מדרכים הרבה דרשו בו בספרי. ומדרכ אגדה
ואיש את קדשיו לו יהיו, מי שמעבב מעשרותיו ואינו נותן, לו יהיו המעשרות, סוף שאין שדה עושה אלא
אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה:

(יא) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר :
וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר : (יב) דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׁטָה
אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל : מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר
לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרִי תִסְטִי אֶתְתֶּה וּתִשְׁקַר בְּהַ שְׁקַר :

רש"י איש איש כי תשטה אשתו. מה כתיב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו, אם אתה מעבד מתנות הבהן, חייך שתלטרך לזכא אלכו להביא לו את הסוטה: איש איש. ללמדך שמועלת בשמים, באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה: כי תשטה אשתו. שנו רבותינו אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות, לכתיב כי תשטה, וכחוצ בו נואף אשה חסר לב (משלי ו, לב) . ופשוטו של מקרא כי תשטה. חט מדרכי לניעות ותחשד בעיניו, כמו שטה מעליו ועבר (שם ז, טו) , אל ישט אל דרכיה לזך (שם ז, כה) : ומעלה זו מעל. ומהו המעל, ושכב איש אותה:

(יג) וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהָ שְׁכַבְתָּ זָרַע וְנִעְלַם
מֵעֵינַי אִישָׁה וְנִסְתָּרָה וְהִיא נְטֻמָּאָה וְעַד
אֵין בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׂה : וַיִּשְׁכַּב גְּבַר יְתֵה שְׁכַבְתָּ
זָרַעַ וַיְהִי מְכֻסָּא מֵעֵינַי בְּעֵלָה וּמְטַמְרָא וְהִיא מְסֻאָבָא וְסָהִיד לִית
בָּהּ וְהִיא לָא אֶתְחַדַּת :

רש"י ושכב איש. פרט לקטן ומי שאינו איש: אתה שכבת זרע. שכבתה פוסלת אותה, ואין שכבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו: ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמעם [ומעלים] אין המים בודקין אותה: ונסתרה. שיעור שתרעה לטמאת ביאה: ועד אין בה. הא אם יש בה אפלו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שותה: ועד אין בה. לטמאה אבל יש עדים לסתירה: נתפשה. נאכסה, כמו ותפשה ושכב עמה (דברים כב, כח) :

(יד) וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְיָה וְקִנְיָה אֶת אִשְׁתּוֹ
וְהוּא נְטֻמָּאָה אֹו עָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְיָה
וְקִנְיָה אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נְטֻמָּאָה : וַיְעָבַר
עָלוּהִי רוּחַ קִנְיָה וַיְקַנֵּי יְתֵה אֶתְתֶּה וְהִיא מְסֻאָבָא אֹו עָבַר עָלוּהִי רוּחַ
קִנְיָה וַיְקַנֵּי יְתֵה אֶתְתֶּה וְהִיא לֹא מְסֻאָבָא :

רש"י ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פראו רבותינו לשון התראה, שמתרה בה אל תסתרי

עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה בה ועברה על התרתו, ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:

**(טו) וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן
וְהִבִּיא אֶת קִרְבָּנָה עָלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיפָה
קִמַּח שְׁעָרִים לֹא יִצַק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן
עָלָיו לְבָנָה כִּי מִנְחַת קִנְאָת הוּא מִנְחַת
זְכָרוֹן מִזְכָּרַת עֹוֹן : וַיִּיָּתֵי גִבְרָא יְת אֲתִתָּה לְוֹת פְּהֶנָּא
וַיִּיָּתֵי יְת קִרְבָּנָה עָלֶה חַד מִן עֶסְרָא בְּתִלַּת סָאִין קִמַּחָא שְׁעָרִין לֹא
יִרִיק עֲלוֹהֵי מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עֲלוֹהֵי לְבִנְתָּא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא
מִנְחַת דּוּכְרָנָא מִדְּכָרַת חוּבָא :**

רס"ז קמח. שלא יהא מסלת: שערים. ולא חטים, היא עשטה מעשה בהמה וקרבנה מאכל בהמה: לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרבנה מהדר, שהשמן קרוי אור והיא עשטה בחשך: ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה, שנאמר ואל גבעת הלבונה (ש"ש 7, 11), והיא פרשה מדרכיהן: כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה, קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות, קנאת המקום וקנאת הבעל:

**(טז) וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמְדָהּ לְפָנָי
יְהוָה : וַיִּקְרַב יְתָהּ פְּהֶנָּא וַיִּקְיַמְנָה קָדָם יי : וְלָקַח
הַכֹּהֵן מִיַּם קְדָשִׁים בְּכֶלִי חָרָשׁ וּמִן הָעֶפֶר
אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן
וְנָתַן אֶל הַמַּיִם : וַיִּסַּב פְּהֶנָּא מִי כִיּוֹר בְּמִן דְּחֶסֶף וּמִן
עֶפְרָא דִּי יְהִי בִּיסוּדֵי מִשְׁכָּנָא יִסַּב פְּהֶנָּא וַיִּתֵּן לְמִיָּא :**

רס"ח מים קדשים. שקדשו בכיור, לפי שנעשה מנחת מראות הצבאות, וזו פרשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במזכים תחת התפות, וזו הקלה לאחר, תבדק בו: בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משבח בכוסות משבחים, לפיכך תשטה מים המרים במקדה בזויה של חרש:

**(יח) וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לְפָנָי יְהוָה
וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֶת**

מִנְחַת הַזָּכָרוֹן מִנְחַת קִנְיָת הוּא וּבִיד
הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים : וַיְקִים
כֹּהֵן יִתְּ אֶתְּתָא קָדָם יִי וַיִּפְרַע יִתְּ רִישָׁא דְאַתְּתָא וַיִּתֵּן עַל יְדָהָא יִתְּ
מִנְחַת דְּוִכְרָנָא מִנְחַת קִנְיָתָא הִיא וּבִידָא דְכֹהֵנָא יִהוֹן מִיָּא מְרִירָא
מְלֻטָּיָא :

רש"י והעמיד הכהן וגו' . והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה', אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ותטורף דעתה ותודה: ופרע. סתר את קליעת שערה כדי לבזותה, מכאן לבנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן: לפני ה'. בשער נקנור, הוא שער העזרה המזרחי, דרך כל הנכנסים: ונתן על כפיה. ליגעה אולי טורף דעתה ותודה, ולא ימחה שם המיוחד על המים: המרים. על שם סופן שהם מרים לה: המארכרים. המחסרים אותה מן העולם, לשון סלון ממאיר (יחזקאל כח, כד) . ולא יתכן לפרש מים ארוכים, שהרי קדושים הן, ולא ארוכים כתב הכתוב, אלא מארכים את אחרים. ואף אנקלום לא תרגם לטיאל, אלא מלטיאל, שמראות קללה בגופה של זו:

וְהִשְׁבִּיעַ אֶתְּהָ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה
אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם לֹא שָׁטִית
טְמֵאָה תַחַת אִישׁךָ הַנְּקִי מִמִּי הַמָּרִים
הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה : וַיֹּמְרֵי יִתְּהָ כֹהֵן וַיִּימַר לְאַתְּתָא אִם
לֹא שָׁכִיב גִּבְרִי יִתִּיךָ וְאִם לֹא סָטִית לְאַסְתָּאבָּא בְּרִי מִבְּעַלְיךָ הֲגִי זַכָּאָה
מִמִּיָּא מְרִירָא מְלֻטָּיָא הָאֵלֶּיךָ :

רש"י והשביע אותה וגו' . ומה היא השבעה אם לא שכב, הנקי, הא אם שכב חנקי ולא חנקי , שמכלל לאו אותה שומע הן, אלא שמעוה לפתוח בדיני נפשות תחלה לזכות:

וְאֵת כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נְטַמְּאת
וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת שְׁכַבְתּוֹ מִבְּלַעְדֵי
אִישׁךָ : וְאֵת אֲרֵי סָטִית בְּרִי מִבְּעַלְיךָ וְאֲרֵי אִסְתָּאבָּת וַיִּהַב גִּבְרִי
בִּידְךָ יִתְּ שְׁכַבְתְּהָ בְּרִי מִבְּעַלְיךָ :

רש"י ואת כי שטית. כי משמש בלשון אה:

(כא) וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת
הָאָלֹה וְאָמַר הַכֹּהֵן לְאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה
אוֹתָךְ לְאָלֹה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עִמּוֹךְ בְּתַת
יְהוָה אֶת יָרֵכְךָ נִפְלֹת וְאֶת בְּטִינְךָ צָבָה :
וְיוֹמֵי כְהֵנָּה יֵת אֶתְתָּא בְּמוֹמְתָא דְלוֹטָא וְיֵימַר כְּהֵנָּה לְאֶתְתָּא יִתֵּן יי
יְתִיךְ לְלוֹט וּלְמוֹמֵי בְּגוֹ עִמִּיךְ בְּדִיִּתֵּן יי יֵת יָרְכִיךְ מְסִיָּא וְיֵת מְעִיכִי
נְפִיחִין :

רש"י בְּשִׁבְעַת הָאֱלֹהִים. שְׁבֻעַת שֵׁשׁ קִלְלָה: יֵת ה' אוֹתָךְ לֵאלֹהִים. שִׁבְעֵי הַכֹּל מִקְלָלִין בִּיד יִבְאוּךְ כַּדָּךְ שְׂבָח
לְפָלוּגִית: וְלִשְׁבֻעָה. שִׁבְעֵי הַכֹּל נִשְׁבְּעִין בִּיד לֹא יִרְעֶה לִי כַּדָּךְ שְׂאֲרַע לְפָלוּגִית וְכֵן הוּא אֹמֵר וְהִנְחִיתִם
שְׂמֵכֶם לְשִׁבְעָה לְבַחֲרֵי (וְשִׁבְעֵי סָה, טו) , שְׁהֲדִיקִים נִשְׁבְּעִים בְּפִרְעוֹנוֹתֵן שֶׁל רָשָׁעִים, וְכֵן לְעִנּוּן הַבְּרָכָה וְנִזְכְּרוּ
וְגו' (בְּרַאשׁ י"ג, ג) בְּדִבְרֵי יִשְׂרָאֵל לְאֹמֵר (בְּרַאשׁ מ"ח, ט) : אֵת יָרֵכְךָ. בְּקִלְלָה הַקְּדִים יָרֵךְ לְבִטּוֹן לְפִי שְׂבָח הַתַּחֲלִיל
בְּעִזְרַת תַּחֲלִיל: לְבָה. כְּתַרְגוּמוֹ נִפְוָחָה:

(כב) וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָךְ
לְצַבּוֹת בְּטוֹן וְלִנְפִיל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה
אָמֵן אָמֵן : וְיַעֲלוּן מִיָּא מְלִטְטִיָּא הָאֵלִין בְּמַעֲיָכִי לְאַפְחָא מְעִין
וְלְאַמְסָאָה יָרְכָא וְתֵימַר אֶתְתָּא אָמֵן אָמֵן :

רש"י לְצַבּוֹת בְּטוֹן. כְּמוֹ לְהַצְבּוֹת בְּטוֹן, זֶה שְׂמוֹשׁ פֶּתַח שְׁהִלְמִ"ל נְקוּדָה בּוֹ, וְכֵן לְנַחֲתֵם הַדָּרֵךְ (שְׁמוֹת י"ג, כ"א) ,
לְרַחוּמֵכֶם כַּדָּךְ אֲשֶׁר תִּלְכוּ בָהּ (דְּבָרִים א', ג) , וְכֵן לְנִפְיֵל יָרֵךְ לְהַנְפִיל יָרֵךְ, שְׁהַמַּיִם מִזְכִּיִּים אֵת הַבְּטוֹן וּמִפְיֵלִים
אֵת הַיָּרֵךְ: לְצַבּוֹת בְּטוֹן וְלִנְפִיל יָרֵךְ. בְּטוֹן וִירְכּוּ שֶׁל בּוֹעַל, אוֹ אִינוֹ אֵלֶּה שֶׁל נִבְעֵלָת, כִּשְׁהוּא אֹמֵר אֵת יָרֵךְ
נוֹפֵלֶת וְאֵת בְּטוֹן לְבָה, הֵרִי שֶׁל נִבְעֵלָת אֹמֵר: אָמֵן אָמֵן. קִבְּלַת שְׁבֻעָה, אָמֵן עַל הָאֵלֶּה אָמֵן עַל הַשְׁבֻּעָה,
אָמֵן אֵם מֵאִישׁ זֶה, אָמֵן אֵם מֵאִישׁ אֲחֵר, אָמֵן שְׁלֹא סְטִיחֵי אֲרוּסָה וְנִשְׂוָאָה שׁוֹמֵרֵת יֵבֵם וְכְנוּסָה:

(כג) וְכָתַב אֶת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר
וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים : וְיִכְתּוֹב יֵת לְלוֹטָא הָאֵלִין
כְּהֵנָּה בְּסֵפֶרָא וְיִמְחֹק לְמִיָּא מְרִירָיא :

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(כד) וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִים
הַמְּאָרְרִים וּבְאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים
לְמָרִים: וַיִּשְׁקֵי יְת אֶתְתָּא יְת מִיָּא מְרִירָא מְלִטְטִיא וַיַּעֲלוּן
בָּהּ מִיָּא מְלִטְטִיא לְמָרִירוּ:

רש"י והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה, שהרי בתחלה מקריב מנחתה, אלא הכתוב מבשרך שכשישקנה יבואו זה למרים. לפי שנאמר בטון וירך, מנין לשאר כל הגוף, תלמוד לומר ובאו זה בכלה, אם כן מה תלמוד לומר בטון וירך, לפי שהן התחילו בעצרה תחלה, לפיכך התחילה מהן הפרענות: למרים. להיות לה רעים ומרים:

(כה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת
הַקִּנְיָאֹת וְהֵנִיף אֶת הַמִּנְחָה לְפָנָיו יְהוָה
וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּסַּב פְּהֵנָּא מִיָּדָא
דְּאֶתְתָּא יְת מִנְחַת קִנְיָאֹת וִירִים יְת מִנְחַתָּא קָדָם יְי וַיִּקְרַב יְתָהּ
לְמַדְבְּחָא:

רש"י והניף. מוליך ומביא מעלה ומוריד, ואף היא מניפה עמו קידה למעלה מידו של כהן: והקריב אתה. זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות:

(כו) וְקִמַּץ הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזִכָּרְתָּהּ
וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַה וְאַחַר יִשְׁקָה אֶת
הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם: וַיִּקְמוֹץ פְּהֵנָּא מִן מִנְחַתָּא יְת
אֲדִכְרְתָהּ וַיִּסַּק לְמַדְבְּחָא וּבִתְרָן כֹּן יִשְׁקֵי יְת אֶתְתָּא יְת מִיָּא:

רש"י אזכרתה. הוא הקומץ, שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה:

וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם וְהִיָּתָה אִם נִטְמְאָה (כז)
וְתִמְעַל מֵעַל בְּאִישָׁה וּבְאוּ בָּהּ הַמַּיִם
הַמְּאַרְרִים לְמָרִים וְצַבְתָּה בְּטָנָה וְנִפְלָה
יִרְכָּה וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה בְּקָרֵב עִמָּה :
וַיִּשְׁקְנָה יָת מִיָּא וַתְּהִי אִם אִסְתְּאָבֵת וְשִׁקְרַת שְׁקֹר בְּבַעֲלָה וַיִּעֲלוּן בָּהּ
מִיָּא מְלִטְטִיָּא לְמָרִירוּ וַיִּפְחוּן מְעָהָא וְתִתְמַסִּי יִרְכָּה וַתְּהִי אִתְתָּא
לְלוֹט בְּגוּ עִמָּה :

רש"י והשקה את המים. לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה מגולה. מערערין אתה ומסקין אתה בעל כרחך, אלא אם כן אמרה טמאה אני: וכזבה בטנה וגו'. אף על פי שבקללה הזכיר ירך תחלה, המים אין בודקין אלא דרך כניסתן בה: והיתה האשה לאלה. כמו שפרשתי שהיו הכל אלין בה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתגול במקום שנכר, לאדם המתגול במקום שאינו נכר:

וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וְטַהֲרָה הוּא (כח)
וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע : וְאִם לֹא אִסְתְּאָבֵת : אִתְתָּא
וְדִכְוָאָה הִיא וְתִפּוֹק זְכָאָה וְתִעְדִּי עֲדוּי :

רש"י ואם לא נטמאה האשה. בסתירה זו: וטהרה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים, ולא עוד אלא ונזרעה זרע, אם היתה יולדת בצער תלד ברות, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים:

זֹאת תוֹרַת הַקְּנָאִת אֲשֶׁר תִּשְׁטָה אִשָּׁה (כט)
תַּחַת אִישָׁה וְנִטְמְאָה : דָּא אִוְרִיתָא דְקִנְאָתָא דִּי
תִּסְטִי אִתְתָּא בַּר מְבַעֲלָה וְתִסְתְּאָב : (ט) **אוּ אִישׁ אֲשֶׁר**
תִּעְבֵּר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקִנְאָתָא אֶת אִשְׁתּוֹ
וְהִעֲמִיד אֶת הָאִשָּׁה לְפָנָי יְהוָה וְעָשָׂה לָּהּ
הַכֶּהֱן אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת : אוּ גְבַר דִּי תִעְבֵּר
עָלוּהִי רוּחַ קְנָאָה וַיִּקְנִי יָת אִתְתָּהּ וַיִּקַּם יָת אִתְתָּא קָדָם יְיָ וַיַּעֲבֵד
לָּהּ כְּהִנְאָ יָת כָּל אִוְרִיתָא הַדָּא :

רש"י או איש. כמו או נודע (שמות כה, לו) , כלומר אם איש קנאי הוא, לכך והעמיד את האשה:

וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֹון וְהָאִשָּׁה הֵהוּא תִשָּׂא

אֶת עֲוֹנָהּ : (פ) וַיְהִי זָכָאָה גְבֵרָא מַחֻבָּא וְאַתְתָּא הֵהִיא תִקְבֵּל
יְת חוּבָה :

רש"י ונקה האיש מעון. אם בדקה המים אל ידאג לומר חבתי במיתתה, נקי הוא מן הענש. דבר אחר משיקנה תהיה אלכו בהתר ונקה מעון, שהסוטה חסורה לבעלה:

ו וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמִלִּיל יִי עִם
מֹשֶׁה לְמִימָר : (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם אִישׁ אִזְּ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנֹדֵד נֹדֵד
נְזִיר לְהִזְיֹר לִיהְוָה : מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן
גְּבֵר אִזְּ אִתְתָּא אַרִי יִפְרֵשׁ לְמִדֵּר נֹדֵד נְזִירוֹ לְמִיזֵר קָדָם יִי :

רש"י כי יפלא. יפריש. למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלוקולה זיזר עֲלָמוֹ מִן הַיּוֹן, שְׁהוּא מַבִּיא לִידֵי נִירוֹף: נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה, אף כאן שפרש מן היין: להזיר לה'. להבדיל עֲלָמוֹ מִן הַיּוֹן לְשֵׁם שְׁמִים:

מִיִּין וְשִׁכָר יִזְיֹר חֲמֵץ יִין וְחֲמֵץ שִׁכָר לֹא
יִשְׁתָּה וְכָל מְשֻׁרֵת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה
וְעֲנָבִים לְחִים וַיִּבְשָׂים לֹא יֵאָכֵל : מְחַמֵּר חֲדַת
וְעֵתִיק יִנְזִיר חַל דְּחַמֵּר חֲדַת וְחַל דְּחַמֵּר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְרוֹת
עֲנָבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֲנָבִין רְטִיבִין וַיִּבְשָׂין לֹא יִיכּוּל :

רש"י מיין ושכר. כתרנומו מחמר חדת ועתיק, שהיין משכר כשהוא יסן: וכל משרת. לשון לביעה במים וכל משקה, ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסמנים (שבת יז, ב), נזיר ששרה פתו ביין (נזיר לה, ב) :

כָּל יְמֵי נְזִירוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְנוֹ הַיּוֹן
מִחֲרָצִנִים וְעַד זֶג לֹא יֵאָכֵל : כָּל יוֹמֵי נְזִירוֹ מִכָּל
דִּיתְעֵבֵד מִגִּפְנָא דְּחַמְרָא מִפּוֹרְצָנִין וְעַד עֲצוּרִין לֹא יִיכּוּל :

רש"י חרלנים. הם הגרענין: זג. הם קלפות שמזחוזז, שהחרלנים בחוכן כענבל בזוג:

(ח) כָּל יְמֵי נְדָר נִזְרו תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל
רֵאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יִזְיֹר לְיִהוָה
קָדֵשׁ יִהְיֶה גִדְּל פָּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ : כָּל יוֹמֵי נְדָר
נִזְרָה מִסִּפֵּר לֹא יַעֲבֹר עַל רִישָׁהּ עַד מְשָׁלֵם יוֹמִיא דִּינִזְר קָדָם יִי קָדִישׁ
יְהִי מִרְבֵּי פְרוּעַ שְׁעַר רִישָׁהּ :

רש"י קדש יהיה. השער שלו, לגדל הפרע של שער ראשו: פרע. נקוד פתח קטן לפי שהוא דבוק לשער
ראשו, פרע של שער. ופרשו של פרע, גדול של שער, וכן את ראשו לא יפרע (ויקרא כג, ט) , ואין קרוי פרע
פחות משלושים יום:

(ו) כָּל יְמֵי הַזִּירוֹ לְיִהוָה עַל נַפְשׁ מִת לֹא
יָבֵא : כָּל יוֹמִין דִּינִזְר קָדָם יִי עַל נַפְשָׁא דְמִתָּא לֹא יִיעוּל : (ז)
לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאֶחְתּוֹ לֹא יִטְמָא
לָהֶם בְּמִתָּם כִּי נִזְר אֱלֹהֵיו עַל רֵאשׁוֹ :
לְאָבוּהִי וּלְאִמִּיהָ לְאֶחְוָהִי וּלְאֶחְתֵּיהָ לֹא יִסְתַּאֲב לְהוֹן בְּמוֹתָהוֹן אֲרִי
כְּלִילָא דְאֶלְהָהּ עַל רִישָׁהּ : (ח) כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֵשׁ הוּא
לְיִתְהוָה : כָּל יוֹמֵי נִזְרָה קָדִישׁ הוּא קָדָם יִי :

רש"י כל ימי נזרו קדש הוא. זו קדשת הגוף מלמעלה למתים:

(ט) וְכִי יָמוּת מִת עָלְיוּ בְּפִתַּע פְּתָאִים וְטִמָּא
רֵאשׁוֹ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֵאשׁוֹ בְּיוֹם טְהָרָתוֹ
בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחְנוּ : וְאֲרִי יָמוּת מִתָּא עֲלוּהִי בְתַכְּרָה
שְׁלוֹ וְיִסְאֵב רִישׁ נִזְרָה וְיִגְלַח רִישָׁהּ בְּיוֹמָא דְדְכּוּתָהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
יִגְלַחְנָה :

רש"י בפתע. זה אונס: פתאום. זה שוגג. ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא, מקרה של פתאום: וכי

ימות מת עליו. בזהל שהוא זו: ביום טהרתו. ביום הזאתו, או אינו אלא בשמיני שהוא טהור לגמרי, תלמוד לומר ביום השביעי, אי שביעי יכול אפלו לא הזה, תלמוד לומר ביום טהרתו:

(י) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תָרִים או שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶל הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד :
וּבַיּוֹמָא תְּמִינָא יִיתֵי תְּרִיתִין שְׁפָנִינִין או תְּרִין בְּנֵי יוֹנָה לְוֹת פְּהִנָּא לְתַרְע מְשָׁכֹן זְמָנָא :

רש"י וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השביעי. או אינו אלא להוציא את השביעי, קבע זמן לקרבן וקבע זמן למקריבין, מה קרבין הכשיר שמיני ומשמיני והלחה, אף מקריבין שמיני ומשמיני והלחה:

(יא) וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחֹטְאֹת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֹּר עָלָיו מִאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא :
וְיַעֲבֹד פְּהִנָּא חַד לְחֹטְאֹתָא וְחַד לְעֹלְתָא וְיַכְפֹּר עֲלוֹהֵי מִדְּחָב עַל מִתָּא וְיַקְדִּישׁ יֵת רִישָׁה בַּיּוֹמָא הַהוּא :

רש"י מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטמאת המת, רבי אלעזר הקפר אומר שיער עצמו מן היין: וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מנין נזירותו:

(יב) וְהִזִּיר לְיַהֲזֶה אֶת יָמָיו נְזָרוֹ וְהִבִּיא כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ לְאִשָּׁם וְהִיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְלוּ כִּי טָמֵא נְזָרוֹ :
וְנִזְר קָדָם יֵת יוֹמֵי נְזָרָה וְיִיתֵי אִמֵּר בֵּר שְׁתֵּה לְאִשָּׁמָא וְיִוְמֵי קָדָמָי יִבְטָלוּן אֲרִי אִסְתָּאב נְזָרָה :

רש"י והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כבתחלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:

(יג) וְזֹאת תֹּרַת הַנְּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נְזָרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד :
אוֹרִיתָא דְנְזִירָא בַּיּוֹם מְשָׁלֵם יוֹמֵי נְזָרָה יִיתֵי יֵתָה לְתַרְע מְשָׁכֹן זְמָנָא :

רש"י יביא אתו. יביא את עצמו, זה אחד משלשה אחים שהיה ר' ישמעאל דורש כן. כיוצא בו והשיאו אותם עון אשמה (ויקרא כב, טז) , את עצמם, כיוצא בו ויקבור אותו בגיח (דברים לז, ו) , הוא קבר את עצמו:

(יד) וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוּ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשָׂה אַחַת בֵּית שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחֻטָּאת וְאֵיל אֶחָד תָּמִים לְשִׁלְמִים : ויקרב ית קרבנה קדם יי אמר בר שתייה שלים חד לעלתה ואמרתא חדא בת שתייה שלמתא לחטאתא ודכר חד שלים לנכסת קודשאיא : (ט) וְסַל מִצֹּת סֹלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצֹּת מְשֻׁחִים בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם : וְסֵלָא דְפִטְרִיא סֹלֶתָא גְרִיצוּ דְפִלְוֹ בְּמִשַׁח וְאַסְפּוּגִין פְּטִירִין דְּמְשִׁיחִין בְּמִשַׁח וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן :

רש"י ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים, לפי שהיו בכלל ויאלו לדון בדבר חדש שיטעינו לחם, החזיקו לכלן שיטעינו נסכים כדין עולה ושלמים: חלת בצולת ורקיקי מלות. עשר מכל מין:

(טז) וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לְפָנָי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת חֻטָּאתוֹ וְאֶת עֹלָתוֹ : ויקרב פהנא קדם יי ויעבד ית חטאתה וית עלתה : (יז) וְאֶת הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סַל הַמִּצֹּת וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת נִסְכּוֹ : וית דכרא יעבד נכסת קודשאיא קדם יי על סלא דפטרוא ויעבד פהנא ית מנחתה וית נסכיה :

רש"י זבח שלמים לה' על סל המנות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם: את מנחתו ואת נסכו. של איל:

(יח) וּגְלַח הַנְּזִיר פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ
נְזָרוֹ וְלָקַח אֶת שְׁעַר רֹאשׁ נְזָרוֹ וְנָתַן עַל
הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זְבַח הַשְּׁלָמִים : וַיִּגְלַח הַנְּזִיר
בְּתָרֵעַ מִשְׁכֹּן זְמַנָּא יַת רִישׁ נְזָרָה וַיִּסַּב יַת שְׁעַר רִישׁ נְזָרָה וַיִּתֵּן עַל
אֲשֶׁתָּא דִּי תַחֲוֹת דְּוֹדָא דְנִכְסֵת קוּדְשִׁיא :

רש"י וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה, הרי זה דרך בזיון. אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן ושחטו פתח אהל מועד (ויקרא ג, ט), ספרי: אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מבשיל בו, לפי שלמי נזיר היו מתבשלים בעזרה, שאריך לטוב הכהן הזרוע אחר שנתבשלה ולהניף לפני ה':

(יט) וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזֵּרַע בְּשֵׁלָה מִן הָאֵיל
וְחֵלֶת מִצָּה אַחַת מִן הַסֵּל וּרְקִיק מִצָּה
אֶחָד וְנָתַן עַל פְּיֵי הַנְּזִיר אַחַר הַתְּגַלְחוֹ
אֶת נְזָרוֹ : וַיִּסַּב כֹּהֲנָא יַת דְּרַעָא בְּשֵׁלָא מִן דְּכָרָא וַיִּגְרָצְתָּא
פְּטִירְתָּא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פְּטִיר חֲד וַיִּתֵּן עַל יַדֵּי נְזִירָא בְּתַר
דְּגַלַּח יַת נְזָרָה :

רש"י הזרוע בשלה. לאחר שנתבשלה:

(כ) וַיְהִי־יָ אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לְפָנָי יְהוָה
קֹדֶשׁ הוּא לִכְהֵן עַל חֲזָה הַתְּנוּפָה וְעַל
שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחַר יִשְׁתָּה הַנְּזִיר יַיִן :
וַיְרִים יְתֵהוֹן כֹּהֲנָא אֲרַמָּא קָדָם יי קודשׁא הוא לכהנא על חדיא
דארמונתא ועל שקא דארפושותא ובתר כן ישתׁי נזירא חמרא :

רש"י קדש הוא לכהן. החלה והרקיק והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלבד חזה ושוק הראויים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה, לפי שהיו שלמי נזיר בכלל וילאו לדון בדבר החדש להפרשת זרוע הארץ להחזיקו בכללן לדון אף בחזה ושוק:

(כא) זאת תורת הנזיר אשר יזר קרבנו
ליהוה על נזרו מלבד אשר תשיג ידו כפי
נדרו אשר יזר פן יעשה על תורת נזרו:
(פ) דא אורייתא דנזירא די יזר קרבנה קדם יי על נזרה בר
מדתדבק ידה פנים נזרה די יזר פן יעבד על אורייתא דנזרה:

רש"י מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים, כפי
נדרו אשר ידור כן יעשה מוסף על תורת נזרו. על תורת הנזיר יוסיף ולא יחסר, שאם אמר הריני נזיר
חמש נזירות על מנת לגלח על שלש בהמות הללו, אין אני קורא בו כאשר ידור כן יעשה:

(כב) וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם
משה למימר: (כג) דבר אל אהרן ואל בניו
לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור
להם: (ס) מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר פדיו תברכו וית
בני ישראל תימרון להון:

רש"י אמור להם. כמו זכור שמור, בלע"ז דיסני"ט (באמריס): אמור להם. שיהיו כלם שומעים: אמור.
מלא, לא תזכרם בחפזון ובהלות, אלא בכונה ובלב שלם:

(כד) יברכה יהוה וישמרך: (ס) יברכינך יי ויטרינך:

רש"י יברכה. שיתברכו נכסיד: וישמרך. שלא יבואו עליך שודדים לטול ממנו, שהנותן מתנה לעבדו אינו
יכול לשמרו מכל אדם, וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו, אבל
הקדוש ברוך הוא הוא הנותן הוא השומר. והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

(כה) יאר יהוה פניו אליך ויחנך: (ס) ינהר יי
שכנתה לותך וירחם יתך:

רש"י יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שוחקות, פנים נהובות: ויחנך. יתן לך חן:

יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלַיךָ וְיִשָּׂם לְךָ שָׁלוֹם : (כז)
יִסַּב יְיָ אִפְּהָ לְוַתְּךָ וְיִשְׁוֶי לְךָ שָׁלָם : (ס)

רש"י יִשָּׂא ה' פניו אליך. יכבוש כעסו:

וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי (כז)
אֲבָרְכֵם : (ס) וְיִשׁוּוּן יְת בְּרַכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנֹא
אֲבָרְכֵנוּן :

רש"י וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי. יזכרו בְּשֵׁם הַמְּפֹרָשׁ: וְאָנִי אֲבָרְכֵם. לְיִשְׂרָאֵל וְאֶסְכִּים עִם הַכֹּהֲנִים. דַּבַּר אַחֵר וְאָנִי אֲבָרְכֵם לַכֹּהֲנִים:

וַיְהִי בַיּוֹם כָּלֹת מִשָּׁה (א)
לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדֹּשׁ
אֹתוֹ וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל
כֵּלָיו וַיִּמְשַׁח וַיִּקְדֹּשׁ אֹתָם : וַהֲוָה בַּיּוֹם דְּשִׁי צִי
מִשָּׁה לְאַקְמָא יְת מִשְׁפָּנָא וְרַבִּי יְתָה וְקִדִּישׁ יְתָה וְיְתָה כָּל מְנוּהֵי וְיְתָה
מִדְּבַחָא וְיְתָה כָּל מְנוּהֵי וְרַבִּנוּן וְקִדִּישׁ יְתָהוּן :

רש"י וַיְהִי בַיּוֹם כָּלֹת מִשָּׁה. כֹּלֵת כְּתִיב, יוֹם הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן הָיוּ יִשְׂרָאֵל כְּכֹלָה הַנִּכְנַסֶּת לַחֶפֶז: כָּלֹת מִשָּׁה. כִּלְכָּלֵל וְאֶהְלִיחַ וְכֹל חֶסֶד לֹב עָשׂוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, וְתִלְכְּאוּ הַכְּתוּב בְּמִשָּׁה, לְפִי שְׂמִסַּר נִפְשׁוֹ עֲלָיו לְרָאוֹת תְּבִנִית כֹּל דַּבַּר וְדַבַּר כְּמוֹ שֶׁהִרְאֶהוּ זֶהָר לְהוֹרוֹת לְעוֹשֵׂי הַמִּלְאָכָה, וְלֹא טַעַה בְּתִבְנִית רַחַת וְכֵן מֵאִינוּ בְּדוֹד לְפִי שְׂמִסַּר נִפְשׁוֹ עַל בְּנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֹאמַר זְכוֹר ה' לְדוֹד אֶת כָּל עֲנוּתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לֵה' וְגו' (תְּהִלִּים קל"ב, א. ט.) , לְפִיכֵךְ נִקְרָא עַל שְׁמוֹ, שְׁנֹאמַר רַחֵם בֵּיתְךָ דוֹד (מִלְכִים א' יב, טז) : בַּיּוֹם כָּלֹת מִשָּׁה לְהַקִּים. וְלֹא נֹאמַר בַּיּוֹם הַקִּים מִלְמַד שֶׁכֹּל שְׁבַעַת יְמֵי הַמְּלוֹאִים הָיָה מִשָּׁה מַעֲמִידוֹ וּמִפְרָקוֹ וּבִאוֹתוֹ הַיּוֹם הָעֲמִידוֹ וְלֹא פִּרְקוֹ, לִכְךָ נֹאמַר בַּיּוֹם כָּלֹת מִשָּׁה לְהַקִּים, אוֹתוֹ הַיּוֹם כֹּל הַקְּמוּתוֹ וְרַאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן הָיָה, בְּשָׁנֵי נִשְׂרַפָּה הַפְּרָה, בְּשָׁלִישֵׁי הַזֶּה הָיָה רִאשׁוֹנָה, וּבְשָׁבִיעֵי גִלְחָו:

וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בָּיִת (ב)
אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּת הֵם הָעֹמְדִים
עַל הַפְּקָדִים : וְקִרְיָבוּ רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל רִישֵׁי בָּיִת אֲבָהֵתְהוּן
אֲנוּן רַבְרָבֵי שְׁבִטָּא אֲנוּן דְּקִימִין עַל מְנִינָא :

רש"י הם נשיאי המטת. שהיו שוטרים עליהם במצרים והיו מכים עליהם, שנאמר (שמות ה) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' : הם העומדים על הפקדים. שעמדו עם משה ואהרן כשזמו את ישראל, שנאמר (במדבר א) ואתכם יהיו וגו' :

(ג) וַיָּבִיאוּ אֶת קֶרְבָּנָם לְפָנַי יְהוָה שֵׁשׁ עֶגְלֹת צָב וּשְׁנַי עָשָׂר בָּקָר עֶגְלָה עַל שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשׂוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לְפָנַי הַמִּשְׁכָּן : וַאֲיִתּוֹ יֵת קֶרְבְּנֵיהוֹן קָדָם יי שֵׁשׁ עֶגְלֹן פֶּד מִחֶפְזָן וְתָרִי עֵשֶׂר תּוֹרִין עֶגְלֹתָא עַל תְּרִין רַבְרַבָּא וְתוֹר לְחַד וְקָרִיבוּ יִתְהוֹן לְקָדָם מִשְׁכָּנָא :

רש"י שש עגלות צב. חזן צב אלא מחפים וכן (ישעיה סו, ט) צלבים וצפרדים, עגלות מכסות קרויות צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה, ובמלכות המשכן לא התנדבו תחלה, אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו, ומה שמחסרין אנו משלימין, כיון שראו שהשלימו צבור את הכל, שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה הייתה דיס, אמרו מעתה מה לנו לעשות, הביאו את אבני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן, לכך התנדבו כאן תחלה:

(ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימָר : **(ה)** קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֶבֶד אֶת עֲבֹדֵת אֱהֹל מוֹעֵד וְנִתְּתָה אוֹתָם אֶל הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ : קִבַּל מִנְהוֹן וִיהוֹן לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָן מִשְׁכָּן זְמַנָּא וְתִתֵּן יִתְהוֹן לְלוֹאֵי גִבֹר כְּמִסַּת פּוֹלְחָנָה : **(ו)** וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הָעֶגְלֹת וְאֶת הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל הַלְוִיִּם : וַיְנַסֵּיב מֹשֶׁה יֵת עֶגְלֹתָא וְיֵת תּוֹרִין וַיִּהֵב יִתְהוֹן לְלוֹאֵי : **(ז)** אֵת שְׁתֵּי הָעֶגְלֹת וְאֵת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם : יֵת תְּרִתִּין עֶגְלֹתָא וְיֵת אַרְבַּעַת תּוֹרֵי יִהֵב לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמִסַּת פּוֹלְחָנָהוֹן :

רש"י כפי עזרתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי, שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאלונים:

(ח) וְאֵת אַרְבַּע הָעֵגְלוֹת וְאֵת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר
נָתַן לְבְנֵי מְרָרִי כְּפִי עֲבַדְתֶּם בְּיַד אֵיתָמָר
בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן : וְיַת אַרְבַּע עֵגְלוֹתָא וְיַת תְּמַנְיָא תוֹרֵי יְהִב
לְבְנֵי מְרָרִי כְּמִסַּת פּוֹלְחַנְהוֹן בְּיַד אֲדַיְתָמָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא : (ט)
וְלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ
עֲלֵהֶם בַּכֶּתֶף יִשָּׂאוּ : וְלְבְנֵי קָהָת לֹא יְהִב אָרִי פּוֹלְחֹן
קוֹדֶשׁא עֲלִיהוֹן בְּכַתְּפָא נְטִלִין :

רש"י כי עזרת הקדש עליהם. משא דבר הקדשה הארון והשלחן וגו', לפיכך צכתף ישאו:

(י) וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֵת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ
בַּיּוֹם הַמָּשָׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֵת
קֶרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ : וְקָרִיבוּ רַבְרַבְיָא יַת חֲנֻכַּת
מִדְּבָחָא בַּיּוֹמָא דְרַבִּינָא יַתְהָ וְקָרִיבוּ רַבְרַבְיָא יַת קֶרְבַּנְהוֹן לְקֹדֶם
מִדְּבָחָא :

רש"י ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והבקר לשאת המשכן, נשאים לזם
להתנדב קרבנות המזבח לחנוכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד
שנאמר לו מפי הגבורה:

(יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד
לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֵת
קֶרְבָּנָם לְחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ : (ס) וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה רַבָּא
חַד לַיּוֹמָא רַבָּא חַד לַיּוֹמָא יִקְרִיבוּ יַת קֶרְבַּנְהוֹן לְחֲנֻכַּת מִדְּבָחָא :

רש"י ויקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדין לא היה יודע משה היאך יקריבו, אם כסדר תולדותם,
אם כסדר המסעות, עד שנאמר לו מפי הקדוש ברוך הוא יקריבו למסעות, איש יומו:

(יב) וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הַהוּא שׁוֹן אֶת
קִרְבָּנוּ נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב לְמִטָּה יְהוּדָה׃
וְהוּא דְמִקְרֵב בַּיּוֹמָא קִדְמָאָה יֵת קִרְבָּנָה נַחֲשׁוֹן בֶּר עֲמִינָדָב לְשִׁבְטָא
דִּיהוּדָה׃

רס"ז ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות, ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשיאים וכו', כלאיתא
בסדר עולם: למטה יהודה. יחסו הכתוב על שצטו, ולא שגבה משצטו והקריב. או אינו אומר למטה יהודה
אלא שגבה משצטו והביא, תלמוד לומר זה קרבן נחשון, משלו הביא:

(יג) וְקִרְבָּנוּ קְעֶרֶת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזָּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת
בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה׃ וְקִרְבָּנָה מְגִסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא
מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָוּה מִתְקָלָהּ מִזָּרֶקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין
סְלַעִין בְּסְלַעֵי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוֹן מְלוֹ סֵלֶתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃

רס"ח שניהם מלאים סלת. למנחת נדבה:

(יד) כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בּוֹסְמֵיָא׃

רס"ט עשרה זהב. כחרגומו, משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלחה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא
על מזבח החיטון אלא זו בלבד, והוראת שעה היתה:

(טו) פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד
בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָה׃ תּוֹר חֲדָא בֶּר תּוֹרֵי דְדָכָר חֲדָא אָמַר חֲדָא בֶּר
שְׁתֵּיהּ לְעֵלָתָא׃

רס"י פר אחד. מיוחד שבעדרו:

שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת : צָפִיר בַּר עֲזִין חַד לַחֲטָאתָא :

רש"י שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת. לַכֹּפֵר עַל קִבְר הַתְּהוֹם וּטְמֵאת סַפָּק:

(יז) וּלְזָבַח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה
חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן נַחֲשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב : (פ)
וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁת תּוֹרִין תְּרִין דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי
שְׁתָּא חֲמִשָּׁא דִּין קָרְבָּנָא דְנַחֲשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב : (יח) בַּיּוֹם הַשְּׁנִי
הַקָּרִיב נִתְנָאֵל בֶּן צוּעָר נָשִׂיא יִשְׁשַׁכָּר :
בַּיּוֹמָא תִּנְנָא קָרִיב נִתְנָאֵל בַּר צוּעָר רַבָּה דִּישְׁשַׁכָּר : (יט) הַקָּרִב
אֶת קָרְבָּנוֹ קָעַרְתָּ כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמָאָה מִשְׁקָלָהּ מִזָּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת
בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה : קָרִיב יָת קָרְבָּנָהּ מִגִּסְתָּא
דְּכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סְלֵעִין הֵוָה מִתְקָלָהּ מִזָּרֶקָא חַד דְּכֶסֶף
מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סְלֵעִין בְּסֵלְעֵי קוֹדֶשֶׁת תְּרִין וְיֵהוּן מְלֹן סֵלְתָא דְפִילָא
בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא :

רש"י הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב בשבטו של יששכר, מה שלא נאמר בכל השבטים, לפי שבא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי, אהריב אני אחריו. אמר לו משה מפני הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם. לכך אמר הקרב את קרבנו, והוא חסר יו"ד, שהוא משמע הקרב, לשון זווי, שמפי הגבורה נלטה הקרב. ומהו הקריב הקרב שני פעמים, שבשכיל שני דברים זכה להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה, שנאמר (ד"ה ח' יב, לג) ומצני יששכר יודעי בינה לעתים, ואחת שהם נתנו ענה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו. וזכורו שלר' משה הדרשן מלאתי אמר רבי פנחס בן יאיר, נתנאל בן צוער השיאן ענה זו: קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריה תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ושלושים שנה היה, שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד בדמותו וגו' : מזרק אחד כסף. בגימטריה תתק"כ, על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה, ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזרת המבול קודם תולדותיו, כמו שפרשתי אצל (בראשית ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה, לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק

כסף אחד, כמו שנאמר בקערה, לומר שאף אוחיות של אחד מאטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אמות שילאו מבניו:

(כ) כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת :
בְּזִיקָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סְלֵעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בּוֹסְמֵיָא :

רש"י כף אחת. כנגד התורה שנתנה מידו של הקדוש ברוך הוא: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריה של קטרת תרי"ג מלות, ובלבד שתחליף קו"ף בד,, ל על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק:

(כא) פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד
בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה : תּוֹר חַד בֶּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אִמֵּר חַד בֶּר
שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא :

רש"י פר אחד. כנגד אברהם, שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן בקר: איל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו' : כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, ט) והכשבים הפריד יעקב:

(כב) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת : צִפִּיר בֶּר עִזִּין חַד
לְחֻטָּאתָא :

רש"י שעיר עזים. לכפר על מכירת יוסף, שנאמר בו (שם לו, זא) וישחטו שעיר עזים:

(כג) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
חֲמִשָּׁה עֵתִידִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן נְתִנְיָאֵל בֶּן צוּעָר : (פ)
וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִין תְּרִין דְכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִיֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי
שְׁתֵּיהּ חֲמִשָּׁא דִין קָרְבָּן נְתִנְיָאֵל בֶּר צוּעָר :

רש"י ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן, שנחנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים: אילם עתדים כבשים. שלשה מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים, וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חמשין, וחמשת הדברות הכתובין על לוח אחד, וחמשה הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של ר' משה הדקסן:

(כד) בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבָנֵי זְבוּלֹן
אֵלִיָּאב בֶּן חֵלֹן : בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה רַבָּא לְבָנֵי זְבוּלֹן אֵלִיָּאב
בֶּר חֵלֹן :

רע"ז ביום השלישי נשיא וגו'. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון, וכן כלם, אבל בנתנאל שנאמר בו הקריב נתנאל, נופל אחריו הלשון לומר נשיא יששכר, לפי שכבר הזכיר שמו והקריבתו, ובשאר שלא נאמר בהן הקריב, נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני, אוחו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

(כה) קָרְבָּנוֹ קֶעֶרֶת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזָּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה : קָרְבָּנָהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא
מֵאָה וּתְלָתִין סֵלְעִין הָוָה מִתְקַלָּה מִזָּרֶק אֶחָד כֶּסֶף מִתְקַלָּה שִׁבְעִין
סֵלְעִין בְּסֵלְעֵי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוּן מְלוֹ סֵלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא :
(כו) כֹּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קְטוֹרֶת :
בְּזִיקָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סֵלְעִין הִיא דְדָהָב מִלֵּאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא :
(כז) פֶּר אֶחָד בֶּן בֶּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד
בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָה : תּוֹר חַד בֶּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אִמֵּר חַד בֶּר
שִׁתָּה לְעֵלְתָא : (כח) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת :
צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד לְחֻטָּאתָא : (כט) וּלְזָבַח הַשְּׁלָמִים
בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה
כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן
אֵלִיָּאב בֶּן חֵלֹן : (פ) וּלְנִכְסֹת קוּדְשָׁא תּוֹרֵין תְּרִין דְּכָרִין
חֲמִשָּׁא גְדִיִּי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שִׁתָּא חֲמִשָּׁא דִּין קָרְבָּן אֵלִיָּאב בֶּר
חֵלֹן : (ק) בַּיּוֹם הַרְּבִיעִי נָשִׂיא לְבָנֵי רְאוּבֵן
אֵלִיצוֹר בֶּן שְׁדִיאוֹר : בַּיּוֹמָא רְבִיעָאָה רַבָּא לְבָנֵי רְאוּבֵן
אֵלִיצוֹר בֶּר שְׁדִיאוֹר : (לא) קָרְבָּנוֹ קֶעֶרֶת כֶּסֶף אַחַת

שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם

מִלֵּאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה : קִרְבָּנָה
מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָוּה מִתְקַלָּה מִזֶּרֶק אֶחָד
דְּכֶסֶף מִתְקַלָּה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוּן מְלוֹן סֹלֶתָא
דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא : (לב)

מִלֵּאָה קְטוֹרֶת : בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהֵב
מִלֵּיאָ קְטוֹרֶת בּוּסְמִיא : (לג)

פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אֵיל
אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שָׁנָתוֹ לְעֹלָה : תּוֹר חֲד בֶּר
תּוֹרֵי דְכֶר חֲד אִמֵּר חֲד בֶּר שְׁתֵּה לְעֹלָתָא : (לד)

שְׁעִיר עֲזִים
אֶחָד לְחֻטָּאת : צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֲד לְחֻטָּאתָא : (לה)

וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
חֲמִשָּׁה עֵתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה
חֲמִשָּׁה זֶה קִרְבָּן אֱלִיצוֹר בֶּן שְׁדִיאֹר : (לו)

וּלְנִכְסֵת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תְרוּיָן דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי
שְׁתָּא חֲמִשָּׁא דִין קִרְבָּן אֱלִיצוֹר בֶּר שְׁדִיאֹר : (לז)

בִּיּוֹם
הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן
צוּרִישַׁדִּי : בִּיּוֹמָא חֲמִישָׁאָה רַבָּא לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר

צוּרִישַׁדִּי : (לח)
קִרְבָּנוֹ קְעֶרֶת כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֹלֶת

בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה : קִרְבָּנָה מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא
מְאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָוּה מִתְקַלָּה מִזֶּרֶק אֶחָד דְּכֶסֶף מִתְקַלָּה שִׁבְעִין
סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוּן מְלוֹן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא :

כֹּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת : (לח)
בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בּוּסְמֵיָא :

פֶּר אֶחָד בֶּן בֶּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד (לט)

בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָה : תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אִמֵּר חַד בַּר
שְׁתֵּיהּ לְעֵלְתָא : (מ) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת :

צִפִּיר בַּר עֲזִין חַד לְחֻטָּאתָא : (מא) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים

בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִים חֲמִשָּׁה

כֶּבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבַּן

שְׁלָמֵיֶאל בֶּן צוּרִישְׁדִי : (פ) (פ) וּלְנִכְסֵת קוּדְשֵׁיָא

תּוֹרִין תּוֹרִין דְכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי שְׁתֵּיהּ חֲמִשָּׁא דִין

קֶרְבַּן שְׁלָמֵיֶאל בַּר צוּרִישְׁדִי : (מב) בֵּיּוֹם

הַשְּׁשִׁי נְשִׂיא לְבַנֵּי גַד אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל :

בֵּיּוֹמָא שְׁתֵּיתָא רַבָּא לְבַנֵּי גַד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל : (מג) קֶרְבָּנוֹ

קְעֶרֶת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמָאָה

מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל

בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיֶהֶם מְלֵאִים סֹלֶת

בְּלוּלָה בִשְׁמֹן לְמִנְחָה : קֶרְבָּנָהּ מְגֻסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא

מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הִנּוּהּ מִתְקַלָּה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שִׁבְעִין

סְלַעִין בְּסְלַעִי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוּן מְלוֹ סֹלֶתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא :

כֹּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת : (מד)

בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בּוּסְמֵיָא :

פֶּר אֶחָד בֶּן בֶּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד (מה)

בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָה : תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אִמֵּר חַד בַּר

שְׁתֵּיהּ לְעֵלְתָא : (מו) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת :

צָפִיר בַּר עֲזִין חַד לְחַטָּאתָא : (מז) וּלְזַבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר
שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֵתָדִים חֲמִשָּׁה
כֹּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן
אֱלִיָּסָף בֶּן דְּעוּאֵל : (פ) וּלְנִכְסֵת קוּדְשִׁיא תּוֹרִין תּוֹרִין
דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שְׁתָּא חֲמִשָּׁא דִּין קָרְבָּן אֱלִיָּסָף
בַּר דְּעוּאֵל : (מח) בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי
אֲפָרַיִם אֱלִישָׁמַע בֶּן עַמִּיהוּד : בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָא
רַבָּא לְבְנֵי אֲפָרַיִם אֱלִישָׁמַע בַּר עַמִּיהוּד : (מט) קָרְבָּנוּ קַעֲרַת
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מְשֻׁקֶּלָה
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלַת בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה : קָרְבָּנָה מְגִסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין
סְלַעִין הָוָה מִתְקַלָּה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסְלַעִי
קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוּן מְלֹן סְלַתָּא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא : (ס) כֶּפֶר
אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קְטֹרֶת : בְּזִיכָא חֲדָא
מִתְקַל עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהָב מִלֵּאָה קְטֹרֶת בּוּסְמֵא : (סא) פֶּר
אֶחָד בֶּן בְּקָר אֵיל אֶחָד כֹּבֵשׁ אֶחָד בֶּן
שְׁנָתוֹ לְעֵלָה : תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִי דְכָר חַד אֲמַר חַד בַּר שְׁתֵּיה
לְעֵלָתָא : (סב) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת : צָפִיר בַּר
עֲזִין חַד לְחַטָּאתָא : (סג) וּלְזַבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר
שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֵתָדִים חֲמִשָּׁה
כֹּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן
אֱלִישָׁמַע בֶּן עַמִּיהוּד : (פ) וּלְנִכְסֵת קוּדְשִׁיא תּוֹרִין
תּוֹרִין דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שְׁתָּא חֲמִשָּׁא דִּין קָרְבָּן

אָלִישָׁמַע בֶּר עַמִּיהוּד : (נד) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבָנִי
מִנִּשְׁה גַּמְלִיאַל בֶּן פְּדֵהצּוֹר : בַּיּוֹמָא תַּמִּינָאָה רַבָּא
לְבָנִי מִנִּשְׁה גַּמְלִיאַל בֶּר פְּדֵהצּוֹר : (נה) קָרְבָּנוּ קַעֲרַת כְּסָף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזָּרְק
אַחַד כְּסָף שְׁבַעַיִם שְׁקָל בְּשִׁקְל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשִׁמּוֹן
לְמִנְחָה : קָרְבָּנָהּ מְגִסְתָּא דְכְּסָף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָוּה
מִתְקָלָהּ מִזָּרְקָא חַד דְכְּסָף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסְלַעִי קוּדְשָׁא
תְרוּוִיהוּן מְלוֹן סְלַתָּא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא : (נו) כֶּף אַחַת
עֲשָׂרָה זָהָב מִלֵּאָה קִטְרֹת : בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל
עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְדָהָב מִלֵּאָה קִטְרֹת בּוּסְמִיא : (נז) פֶּר אַחַד בֶּן
בְּקָר אֵיל אַחַד כֶּבֶשׂ אַחַד בֶּן שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה : תּוֹר חַד בֶּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אֲמַר חַד בֶּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא :
שְׁעִיר עֲזִים אַחַד לְחַטָּאת : (נח) צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד
לְחַטָּאתָא : (נט) וּלְזָבַח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עֵתְדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי
שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן גַּמְלִיאַל בֶּן
פְּדֵהצּוֹר : (פ) וּלְנִכְסֵת קוּדְשָׁא תּוֹרִין תְרוּין דְכָרִין חֲמִשָּׁא
גְדִיִי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שְׁתָּא חֲמִשָּׁא דִין קָרְבָּן גַּמְלִיאַל בֶּר פְּדֵהצּוֹר :
בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבָנִי בְנִימֹן אַבִּידוֹן
בֶּן גְּדַעֲנִי : בַּיּוֹמָא תַּשְׁיַעָּה רַבָּא לְבָנִי בְנִימֹן אַבִּידוֹן בֶּר גְּדַעֲנִי :
קָרְבָּנוּ קַעֲרַת כְּסָף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזָּרְק אַחַד כְּסָף שְׁבַעִים

שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֹלֶת

בְּלוּלָה בִשְׁמֶן לְמִנְחָה : קִרְבָּנָה מְגִסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא

מָאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוּה מִתְקַלָּה מְזֻרְקָא חַד דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שְׁבַעִין
סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוּן מְלוּן סֹלֶתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא :

כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלָּאָה קְטֹרֶת : (סב)

בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מִלָּאָה קְטֹרֶת בּוּסְמִיא :

פֵּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד

בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה : תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אָמַר חַד בַּר

שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא : (סד) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת :

צִפִּיר בַּר עֲזִין חַד לְחֻטָּאתָא : (סה) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים

בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה

כֶּבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קִרְבָּנוֹ אֲבִידוֹ

בֶּן גִּדְעוֹנִי : (פ) וּלְנִכְסֵת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי דְכָרִין חֲמִשָּׁה

גִּדְיֵי חֲמִשָּׁה אָמְרִין בְּנֵי שְׁתָּא חֲמִשָּׁה דִּין קִרְבָּנוֹ אֲבִידוֹ בַּר גִּדְעוֹנִי : (סו)

בַּיּוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן

עַמִּישַׁדָּי : בַּיּוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי :

קִרְבָּנוֹ קְעֶרֶת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים

וּמָאָה מִשְׁקָלָה מְזֻרְקָא אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים

שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֹלֶת

בְּלוּלָה בִשְׁמֶן לְמִנְחָה : קִרְבָּנָה מְגִסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא

מָאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוּה מִתְקַלָּה מְזֻרְקָא חַד דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שְׁבַעִין
סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוּן מְלוּן סֹלֶתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא :

כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלָּאָה קְטֹרֶת : (סח)

בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מִלָּאָה קְטֹרֶת בּוּסְמִיא :

פֵּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד

בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָה : תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִי דְכָר חַד אָמַר חַד בַּר
שִׁתָּה לְעֵלְתָא : (ע) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת : צְפִיר
בַּר עֲזִין חַד לְחֻטָּאתָא : (עא) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר
שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתִידִים חֲמִשָּׁה
כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
אֲחִיעֶזֶר בֶּן עֲמִישַׁדַּי : וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁת תּוֹרִין תּוֹרִין
דְּכָרִין חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אָמְרִין בְּנֵי שִׁתָּא חֲמִשָּׁה דִּין קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר
בַּר עֲמִישַׁדַּי : (עב) בְּיוֹם עֲשִׂיתִי עֶשֶׂר יוֹם

נְשִׂיא לְבְנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאל בֶּן עֶכְרֹן : בְּיוֹמָא
חַד עֶשֶׂר יוֹמָא רַבָּא לְבְנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאל בַּר עֶכְרֹן : (עג) קָרְבָּנוֹ
קֶעֶרֶת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה
מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שְׁקָל
בְּשִׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵי־הֶם מִלֵּאִים סֹלֶת
בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה : קָרְבָּנָהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא
מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָיָה מִתְקַלָּה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שִׁבְעִין
סְלַעִין בְּסִלְעֵי קוֹדֶשֶׁת תְּרוּוֹיָהוֹן מִלּוֹן סֹלֶתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא :
(עד) כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קֶטֶרֶת :
בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סְלַעִין הֵיא דְזָהָב מִלֵּאָה קֶטֶרֶת בּוֹסְמִיא :

(עה) פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ אֶחָד

בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָה : תּוֹר חַד בַּר תּוֹרִי דְכָר חַד אָמַר חַד בַּר
שִׁתָּה לְעֵלְתָא : (עו) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת :
צְפִיר בַּר עֲזִין חַד לְחֻטָּאתָא : (עז) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר
שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתִידִים חֲמִשָּׁה
כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן

פִּגְעִיאל בֶּן עֶכְרֹן : (פ) וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִין תּוֹרִין
דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שְׁתָּא חֲמִשָּׁא דִּין קָרְבֹן פִּגְעִיאל
בֶּר עֶכְרֹן : (עח) בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי
נִפְתָּלִי אַחִירֵע בֶּן עֵינָן : בְּיוֹמָא תְּרִי עָשָׂר יוֹמָא רַבָּא
לְבָנֵי נִפְתָּלִי אַחִירֵע בֶּר עֵינָן : (עט) קָרְבָּנוּ קָעֶרֶת כְּסָף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אַחַד כְּסָף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
לְמִנְחָה : קָרְבָּנָהּ מְגִסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלָעִין הִוָּה
מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סְלָעִין בְּסְלָעֵי קוֹדֶשֶׁיָא
תְּרוּיָהוֹן מְלֹן סְלָתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ לְמִנְחָתָא : (פ) כֶּף אַחַת
עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קְטָרֶת : בְּזִיכָא חֲדָא מִתְקַל
עָשָׂר סְלָעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטָרֶת בּוֹסְמִיָא : (פא) פֶּר אֶחָד
בֶּן בֶּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה : תּוֹר חַד בֶּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אֲמַר חַד בֶּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא :
(פב) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת : צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד
לְחֻטָּאתָא : (פג) וּלְזָבַח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי
שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבֹן אַחִירֵע בֶּן עֵינָן : (פד)
וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִין תּוֹרִין דְּכָרִין חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי
שְׁתָּא חֲמִשָּׁא דִּין קָרְבֹן אַחִירֵע בֶּר עֵינָן : (פד) זֹאת חֲנֻכַּת
הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֲתוּ מֵאֵת נְשִׂאֵי
יִשְׂרָאֵל קָעֶרֶת כְּסָף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִזְרָקֵי
כְּסָף שְׁנַיִם עָשָׂר כִּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים

עֲשֵׂרָה : דָּא חֲנֻכַּת מִדְּבַחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּינּוּ יְתֵה מִן רַבְרָבִי יִשְׂרָאֵל
מְגִיִּסִי כֶסֶף תְּרִיתָא עֲשָׂרִי מְזִרְקִי כֶסֶף תְּרִין עֲשָׂר בְּזִיכֵי דְדִהְבָּא
תְּרִיתָא עֲשָׂרִי :

רש"י ביום המשח אותו. בו ביום שנמשח הקריב, ומה אני מקים אחרי המשח, שנמשח תחלה ואחר כך הקריב. או אחרי המשח לאחר זמן, ולא בא ללמד ביום המשח אלא לומר שנמשח ביום, כשהוא אומר ויִקְרָא לוֹ ביום משחו אתם, למדנו שנמשח ביום, ומה תלמוד לומר ביום המשח אותו, ביום שנמשח הקריב: קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא ארע בהם פסול:

שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאֶחָת כֶּסֶף (פה)
וְשִׁבְעִים הַמְּזָרְק הָאֶחָד כֹּל כֶּסֶף הַכֵּלִים
אֶלְפִּים וְאַרְבַּע מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ : מֵאָה
וּתְלָתִין סְלַעִין הֵנּוּ מִתְקַלָּא דְמְגִיִּסְתָּא חֲדָא דְכֶסֶף וְשִׁבְעִין
דְּמִזְרָקָא חֲדָא כֹּל כֶּסֶף מְנִיָּא תְּרִין אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא :

רש"י שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר, לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה, ולא פרש באיזו שקל, לכך חזר ושנאה כאן, וכלל בכלן כל כסף הכלים בשקל הקדש: כל כסף הכלים וגו'. למד שהיו כלי המקדש מכונים במשקלן, שוקלן אחד אחד ושוקלן כן כאחד, לא רבה ולא מעט:

כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִלֵּאת קְטֹרֶת (פו)
עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כֹּל זָהָב
הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה : בְּזִיכֵי דְדִהְבָּא תְּרִיתֵי עֲשָׂרִי
מִלִּין קְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא מִתְקַל עֲשָׂר סְלַעִין הֵנּוּ מִתְקַלָּא דְבְּזִיכָּא
בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא כֹּל דְּהַב בְּזִיכָּא מֵאָה וְעֲשָׂרִין :

רש"י כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר, לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב, היא של זהב, ומשקלה עשרה שקלים של כסף, או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב, ושקלי זהב אין משקלם שווה לשל כסף, תלמוד לומר כפות זהב, של זהב היו:

כָּל הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר (פז)
פָּרִים אֵילָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
שְׁנַיִם עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וְשִׁעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם

עֶשֶׂר לְחֻטָּאת : כָּל תּוֹרֵי לַעֲלֹתָא תְּרֵי עֶשֶׂר תּוֹרֵי דְכָרִין
 תְּרֵי עֶשֶׂר אֲמָרִין בְּנֵי שֵׁתָא תְּרֵי עֶשֶׂר וּמְנַחְתְּהוֹן וּצְפִירֵי בַר עֲזִין תְּרֵי
 עֶשֶׂר לְחֻטָּאתָא : (פח) **וְכָל בְּקָר זָבַח הַשְּׁלָמִים**
עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שְׁשִׁים
עֲתִידִים שְׁשִׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁשִׁים
זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשַׁח אֹתוֹ :
 וְכָל תּוֹרֵי לְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא עֶשְׂרִין וְאַרְבָּעָא תּוֹרֵי דְכָרִין שְׁתֵּין גְּדִין
 שְׁתֵּין אֲמָרִין בְּנֵי שֵׁתָא שְׁתֵּין דָּא חֲנֻכַּת מְדַבְּחָא בְּתַר דְרַבִּינֵי יְתָה : (טפ)
וּבָא מֹשֶׁה אֶל אֱהֹל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ
וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל
הַכִּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי
הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֲלֵיו : (פפ) **וְכֵן עָלִיל מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּן**
זִמְנָא לְמַלְאָא עִמָּה וְשָׁמַע יְת קָלָא דְמִתְמַלֵּל עִמָּה מְעַלְוֵי כְּפָרְתָא דִּי
עַל אֲרוֹנָא דְסִהְדוּתָא מִבֵּין תְּרֵין כְּרוּבֵיָא וּמִתְמַלֵּל עִמָּה : פפ :

רש"י ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה, בא שלישי והכריע ביניהם. כתוב אחד אומר (ויקרא
 א. 6) וידבר ה' אליו מאלה מועד, והוא חוץ לפרכת, וכתוב אחד אומר (שמות כה. כב) ודברתי אתך מעל הכפרת,
 בא זה והכריע ביניהם, משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת: מבין שני הכתובים.
 הקול יוצא מן השמים לבין שני הכתובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך, תלמוד
 לומר את הקול, הוא הקול שנדבר עמו בסיני, וכשמגיע לפתח היה נפסק, ולא היה יוצא חוץ לאהל: מדבר.
 כמו מהדבר, כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את
 אהרן מן הכתובים

הפטרות נשא - שופטים יג

(א) וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצְרָעָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדְּנִי וְשָׁמוּ מְנוּחַ
וְאִשְׁתּוֹ עֶקְרָה וְלֹא יָלְדָה : (א) **וַיֵּרָא מִלְּאֲדָי יְהוָה אֶל**

הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הֲנִה נָא אֶת עֶקְרָהּ וְלֹא יִלְדֹתָ
וְהָרִית וְיִלְדֹתָ בֶן׃ (ח) וְעַתָּה הַשְּׂמֵרִי נָא וְאַל תִּשְׁתִּי יַיִן
וְשִׁכָר וְאַל תֹּאכְלִי כָּל טֶמְאָה׃ (ט) כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיִלְדֹתָ בֶן
וּמִוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ עַל רֵאשׁוֹ כִּי נִזְיֹר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעֱר
מִן הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד
פְּלִשְׁתִּים׃ (י) וַתְּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִשָּׁה לֵאמֹר
אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאֵהוּ כְּמִרְאֵה מַלְאָךְ
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שָׁאַלְתִּיהוּ אֵי מַזֶּה הוּא וְאֵת
שְׁמוֹ לֹא הִגִּיד לִי׃ (יא) וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיִלְדֹתָ בֶן
וְעַתָּה אַל תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר וְאַל תֹּאכְלִי כָּל טֶמְאָה כִּי
נִזְיֹר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעֱר מִן הַבֶּטֶן עַד יוֹם מוֹתוֹ׃ (יב)
וַיַּעֲתֵר מְנוּחַ אֶל יְהוָה וַיֹּאמֶר בֵּי אֲדוֹנָי אִישׁ הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יְבוֹא נָא עוֹד אֵלַינוּ וַיִּזְרְנוּ מֶה נַעֲשֶׂה
לְנֶעֱר הַיּוֹלֵד׃ (יג) וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיָּבֵא
מַלְאָךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה
וּמְנוּחַ אִישָׁה אֵין עִמָּה׃ (יד) וַתִּמְהַר הָאִשָּׁה וַתֵּרֶץ וַתִּגַּד
לְאִשָּׁה וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּא
בַּיּוֹם אֵלַי׃ (טו) וַיִּקַּם וַיִּלְךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֵא אֶל
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶל הָאִשָּׁה
וַיֹּאמֶר אָנִי׃ (טז) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עַתָּה יָבֵא דְבַרְיֶךָ מֶה
יִהְיֶה מִשְׁפֵּט הַנֶּעֱר וּמַעֲשָׂהוּ׃ (יז) וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה
אֶל מְנוּחַ מְכַל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶל הָאִשָּׁה תִּשְׁמֹר׃ (יח)
מְכַל אֲשֶׁר יֵצֵא מִגִּפְּנוֹ הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וַיַּיִן וְשִׁכָר אַל
תִּשְׁתֵּן וְכָל טֶמְאָה אַל תֹּאכַל כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ תִּשְׁמֹר׃
(יט) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל מַלְאָךְ יְהוָה נַעֲצֵרָה נָא אוֹתְךָ
וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים׃ (כ) וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל
מְנוּחַ אִם תַּעֲצִרְנִי לֹא אֲכַל בְּלַחְמְךָ וְאִם תַּעֲשֶׂה עִלָּה
לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא יָדַע מְנוּחַ כִּי מַלְאָךְ יְהוָה הוּא׃
(כא) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל מַלְאָךְ יְהוָה מִי שָׁמַךְ כִּי יָבֵא (דְּבַרְיֶךָ)
דְּבַרְךָ וְכַבֵּדְנוֹךָ׃ (כב) וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאָךְ יְהוָה לָמָּה זֶה

תִּשְׁאַל לְשָׁמַי וְהוּא פֹּלְאֵי: (ט) וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת גְּדֵי
הָעֵזִים וְאֶת הַמְּנַחָה וַיַּעַל עַל הַצּוּר לַיהוָה וּמִפְּלֵא
לַעֲשׂוֹת וּמְנוּחַ וְאֲשֶׁתּוֹ רָאִים: (כ) וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֶּהֶב
מֵעַל הַמְּזִבְחַת הַשָּׁמַיִמָּה וַיַּעַל מִלְּאֲדָי יְהוָה בְּלֶהֶב
הַמְּזִבְחַת וּמְנוּחַ וְאֲשֶׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם אֶרְצָה:
(כא) וְלֹא יָסַף עוֹד מִלְּאֲדָי יְהוָה לְהִרְאֶה אֶל מְנוּחַ וְאֶל
אֲשֶׁתּוֹ אִזּוֹ יָדַע מְנוּחַ כִּי מִלְּאֲדָי יְהוָה הוּא: (כב) וַיֹּאמֶר
מְנוּחַ אֶל אֲשֶׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ: (כג)
וַתֹּאמֶר לוֹ אֲשֶׁתּוֹ לוֹ חַפֵּץ יְהוָה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא לְקַח
מִיָּדֵנוּ עֵלָה וּמְנַחָה וְלֹא הִרְאָנוּ אֶת כָּל אֱלֹהִים וְכָעַת לֹא
הַשְּׁמִיעָנוּ כְּזֹאת: (כד) וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
שְׁמִשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנֶּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה: (כה) וַתַּחַל רוּחַ
יְהוָה לִפְעָמוֹ בַּמַּחֲנֶה דָּן בֶּן צָרְעָה וּבֶן אֲשֶׁתָּאֵל:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור
שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה אהלות פרק ט

א. כְּנֹרֶת שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וּפִיָּה לְחוּץ, כְּזֵית מִן
הַמַּת נָתוּן תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה מִבְּחוּץ, כֹּל שֶׁהוּא כֹנֶגֶד
הַזֵּית תַּחְתֵּיהָ וְגֵבֵה טָמֵא. וְכֹל שֶׁאִינוֹ כֹנֶגֶד הַזֵּית,
תּוֹכָה, וְהַבַּיִת, טָהוֹר. בַּבַּיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת.
בְּתוֹכָה, הַכֹּל טָמֵא:

ברטנורה (ה) כוורת. שיש לה שוליים ומחזקת ארבעים סאה בלח שהן כוריים ציבץ
שאינה מקבלת טומאה, ומוטה על לדה בתוך הפתח ומקלטה בחוץ ומקלטה בבית:
ופיה לחוץ. ושוליה לפנים: כזית מן המת נתון תחתיה. מבחוץ: כל שהוא כנגד הזית.
אם הזית תחתיה וכלים על גבה כנגדו, או הזית על גבה וכלים תחתיה כנגדו: תחתיה

וגבה טמא. אבל מה שבתוכה טהור. לאע"פ שהכוורת מכלת על מה שבתוכה, אינה מכלת על מה שתחתיה וגבה כנגד הזית של טומאה, לעל מה שבתוכה דין הוא שתליל לאפילו מונחת באוהל המת מכלת בצמיח פתיל כיון שאינה מקבלת טומאה, אבל מה שתחתיה ופעל גבה אינה מכלת כיון לכלי היא כדתנן לעיל פרק ו' לדאם וכלים נעשים אוהלים לטמא אבל לא לטהר: וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור. הכי קאמר, כלים שתחתיה וגבה שאינן כנגד הזית של טומאה, ותוכה כלומר כלים שבתוכה ואפילו הן כנגד הזית, וכלים נמי שבבית, הכל טהור: בבית אין טמא אלא הבית. אם הכזית בבית, אין טמא אלא הבית, אבל הכלים שבתוך הכוורת טהורים, פיה לחוץ: בתוכה הכל טמא. אם הכזית בתוך הכוורת, הכל טמא. לבכורות שהיא נקובה מן הדפנות בפתח טפח עסקינן כדבעינן למימר לקמן (משנה ג), אלא שהנקבים פקוקים בקש ואין הסתימה מהודקת ודרך הנקבים יוראה הטומאה לבית כיון דלא מהדקי, ואפילו כלים שתחתיה ופעל גבה מבחוץ טמאים, וכיון שהזית בתוכה רואין אותה כאילו היא מלאה טומאה, ואין כלי מליל על מה שתחתיו ועל גביו. אבל כשהטומאה בבית אמרן לעיל דאין טמא אלא הבית, שאין הטומאה נכנסת בכורות דרך הנקבים אע"פ שיש בהן פתח טפח הואיל והן פקוקים, ודרך פיה אינה נכנסת שרי פיה פיה לחוץ:

ב. הִיִּתָּה גְבוּהָהּ מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טִמְאָה תַּחְתֵּיהָ אוּ בַּבַּיִת אוּ עַל גְּבֵהָ, הַכֹּל טָמֵא, אֶלּא תוֹכָהּ. בְּתוֹכָהּ, הַכֹּל טָמֵא :

ברטנורה (ב) היתה גבוהה מן הארץ טפח. לעכשיו יש תחתיה אוהל טפח: הכל טמא. למביאה טומאה לבית כיון דגבוהה טפח, וכלים שעל גבה אפילו שלא כנגד הטומאה נמי טמאין ואפילו בחוץ, דתחתיה כמאן דמלי טומאה, ואין מכלת על גבה דאין כלי מליל. וכן אם טומאה בבית נמי הכל טמא מהאי טעמא, דאוהל הבית מביא טומאה לתחתיה ואין מכלת על גבה. ואם טומאה על גבה, כיון דאין מכלת על מה שתחתיה רואים תחתיה כמאן דמליא טומאה הלכך מה שבבית ומה שתחתיה ומה שעל גבה הכל טמא: אלא תוכה. כלומר, הכל טמא חוץ ממה שבתוכה שטהור:

ג. בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּזִמְן שְׁהִיא כְּלִי מְחֻלָּחֶלֶת. הִיִּתָּה פְּחוּתָהּ וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ אוּ אֶפּוּצָה, אִיזוּ הִיא אֶפּוּצָה, כֹּל שְׁאִין לָהּ טַפַּח מִמָּקוֹם אֶחָד, פְּזִית מִן הַמַּת נָתוּן תַּחְתֵּיהָ, כְּנִגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גְּבֵהָ, כְּנִגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא. בַּבַּיִת, אִין טָמֵא אֶלּא הַבַּיִת.

בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ :

ברטנורה (ג) בזמן שהיא כלי. שלא נפחתה ולא נתבטלה מתורת כלי: מחולחלת. שהדפנות נקובות בפותח טפה, שרגילים לעשות נקבים בדפנות הכוורת כדי שיכנסו הדבורים וילאו, ופעמים שהנקבים פקוקים בקש אלא דהפקק לא מיהדק: היתה פחותה. שנפחתה ונתבטלה מתורת כלי: ופקוקה בקש. במקום הפחיתה. ודפנותיה שלימות שאינה מחולחלת: או אפונה. או אפילו אין דפנותיה שלימות אלא שאפונה כלומר סתומה במקום שהיא מחולחלת ואין בה חלחול טפה: כנגדו עד התהום טמא. וכל השאר טהור. לכיון דלאו כלי היא, חשובה כאוהל להליל תוכה ועל גבה: על גבה. אם כזית מן המת נתון על גבה: כנגדו עד הרקיע טמא. וכל השאר טהור, דמלכת תוכה ותחתיה כיון דלאו כלי היא: צבית. אם כזית מן המת צבית: אין טמא אלא הצבית. וכל השאר טהור דפיה לחוץ: בתוכה. אם כזית מן המת בתוכה: אין טמא אלא תוכה. וכל השאר טהור, דאין טומאה נכנסת לצבית כיון דאינה מחולחלת ופיה לחוץ, ומלכת נמי על מה שתחתיה ועל גבה כיון דלאו כלי היא:

ד. הִיְתָה גְבוּהָהּ מִן הָאָרֶץ טָפַח, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ אוּ בְּבֵיתָהּ, תַּחְתֵּיהָ וְהַבֵּית טָמֵא, תוֹכָהּ וְגִבָּהּ טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. עַל גְּבָהּ, כְּנִגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא :

ברטנורה (ה) תחתיה והצבית טמא. למציאין טומאה מזה לזה: תוכה טהור. מה שבפנים. כיון שפיה לחוץ. וגבה נמי טהור, דמלכת על מה שבחוץ כיון דלאו כלי היא: בתוכה. אם הטומאה בתוכה: אין טמא אלא תוכה. וכל השאר טהור:

ה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְן שְׂפִיָּהּ לַחוּץ. הִיא פִּיָּה לְפָנִים וְכַזֵּית מִן הַמַּת נָתוּן תַּחְתֵּיהָ אוּ עַל גְּבָהּ מִבְּחוּץ, כֹּל שֶׁהוּא כְּנִגְדַּת הַצֵּיתָה, תַּחְתֵּיהָ וְגִבָּהּ (וְתוֹכָהּ) טָמֵא. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כְּנִגְדַּת הַצֵּיתָה, תוֹכָהּ וְהַבֵּית טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוּ בְּבֵיתָהּ, הַכֹּל טָמֵא :

ברטנורה (ו) היה פיה לפניו. שהיתה מוטה על צדה ושוליה לחוץ ופיה בפנים, והשתא מיידי בזמן שהיא כלי מחולחלת ואינה גבוהה מן הארץ טפה. ואין חילוק בין פיה לחוץ לפיה לפניו, אלא דפיה לחוץ קתני לעיל צבית אין טמא אלא הצבית, והכא דפיה לפניו קתני הכל טמא משום דנכנסת טומאה דרך פיה:

ו. הִיטָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טִמְאָה תַחֲתֶיהָ אוּ
בַבַּיִת אוּ בַתּוֹכָה אוּ עַל גְּבֻהָ, הַכֹּל טָמֵא:

דרטנורה (ו) היתה גבוהה. לעיל דפיה לחוץ קחני טומאה תחתיה או צבית [או על
גבה, הכל טמא אלא תוכה] והכא דפיה לפניו, הכל טמא:

ז. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּזִמְן שְׁהִיא כְּלִי מְחֻלָּחֶלֶת.
הִיטָה פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקִשׁ אוּ אֶפּוּצָה, אִיזוּהִי
אֶפּוּצָה, כֹּל שְׂאִין לָהּ טַפַּח מִמָּקוֹם אֶחָד, פְּזִית מִן
הַמַּת נָתוּן תַּחֲתֶיהָ, כְּנִגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גְּבֻהָ,
כְּנִגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא. בַּתּוֹכָה אוּ בַבַּיִת, תּוֹכָה
וְהַבַּיִת: טִמְאִים:

דרטנורה (ז) בזמן שהיא כלי מחולחלת. בחנם נקט מחולחלת, ללא מהני מחולחלת
אלא צפיה לחוץ לענין הוראת טומאה מתוכה לבית, והכא דפיה לפניו הרי יוראה
דרך פיה, אלא איידי דתנא רישא מחולחלת בהדי כלי, נקטיה נמי הכא: כנגדו עד
התהום טמא. והשאר טהור. ובשאינה גבוהה מן הארץ טפח איירי: בתוכה או צבית
תוכה והצבית טמאים. משום דפיה לפניו. אבל לעיל דפיה לחוץ, קחני טומאה צבית
אין טמא אלא הבית והשאר טהור:

ח. הִיטָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טִמְאָה תַחֲתֶיהָ אוּ
בַבַּיִת אוּ בַתּוֹכָה, הַכֹּל טָמֵא, אֶלָּא גְבֻהָ. עַל גְּבֻהָ,
כְּנִגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא:

דרטנורה (ח) אלא גבה. ותוכה טמא כשהטומאה צבית, משום דפיה לפניו. אבל
לעיל דפיה לחוץ ותוכה וגבה וטהור:

ט. הִיטָה מִמְלָאָה אֶת כָּל הַבַּיִת וְאִין בֵּינָה לְבֵין
הַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טַפַּח, טִמְאָה בַתּוֹכָה, הַבַּיִת טָמֵא.
טִמְאָה בַבַּיִת, מֵה שְׁבַתּוֹכָה טְהוֹר, שְׂדֵרְךָ טִמְאָה
לְצֵאת וְאִין דְּרַכָּה לְהַכְּנִס, בֵּין עוֹמְדֵת בֵּין מְטָה עַל
צְדָה, בֵּין אַחַת בֵּין שְׁתֵּים:

צרטורה (ט) היתה ממלחה את כל הבית. שכולה בתוך לפנים ויושבת על שוליה ופיה מגיע לשמי קורה שאין בינה לתקרה פותח טפח: טומאה בתוכה, הבית טמא. טומאה בבית, מה שבתוכה טהור. מידי דהוה אביב שהוא קמור תחת הבית שיש בו פותח טפח ואין ביניהם פותח טפח דתנן לעיל בסוף פרק ג': בין עומדת, כלומר, דין זה נוהג בין עומדת ומגעת לקורות בין מוטת על אדמה ואין בין פיה לדופן הבית פותח טפח: בין אחת בין שתיים. זו על זו, ואין בין פי השניה לקורות פותח טפח, וכן אין בין שולי השניה לפיה של ראשונה פותח טפח:

י. היתה עומדת בתוך הפתח ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח, טמאה בתוכה, הבית טהור. טמאה בבית, מה שבתוכה טמא, שדרך הטמאה לצאת ואין דרכה להכניס:

צרטורה (י) הבית טהור. שהמשקוף יורד וסותם את פי הכוורת. ובכוורת שאינה מחולחלת איירי. דאי במחולחלת, דרך החלחול היתה טומאה יולאה לבית ככל הני דלעיל: טומאה בבית מה שבתוכה טהור. גרסינן. שהטומאה יולאה לחוץ ואינה נכנסת לכוורת. ובכרוב ספרים גורסין, מה שבתוכה טמא לפי שהטומאה יולאה מן הבית דרך פתחה ומטמאה מה שבתוכה, והיא עומדת בתוך הפתח:

יא. היתה מטת על צדה באויר וכזית מן המית נתון תחתיה או על גבה, כל שהוא כנגד הזית, תחתיה וגבה, טמא. וכל שאינו כנגד הזית, תוכה, טהור. בתוכה, הכל טמא:

צרטורה (יא) באויר. בחצר או בגינה שאין שם אוהל. ודינה כדין כוורת שהיא לתוך הפתח ופיה לחוץ כדתנן בריש פרקין. וכן נמי גבוהה טפח דהכא כגבוהה טפח דריש פרקין, אלא דכאן אין שייך להזכיר בית דבעומדת תחת האויר עסקינן:

יב. היתה גבוהה מן הארץ טפח, טמאה תחתיה או על גבה, הכל טמא, אלא תוכה. בתוכה, הכל טמא. במה דברים אמורים, בזמן שהיא כלי. היתה פחותה ופקוקה בקש, או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים, כזית מן המית נתון תחתיה, כנגדו

עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גְּבֵהַ, כְּנִגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ, טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. הִיְתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טַמְאָה תַחְתֵּיהָ, תַחְתֵּיהָ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, תוֹכָהּ טָמֵא. עַל גְּבֵהַ, כְּנִגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא:

דרטורה (יג) בזמן שהיא כלי. היכא דעומדת באויר אין שייך להזכיר מחולחלת, ומשום הכי לא תני הכא או אפוא כדתי לעיל, דאין שייך אפוא אלל במחולחלת: או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים. דפליגי אתנא קמא וסברי דמחזקת ארבעים סאה כנפחתה ונתבטלה מתורת כלי דמיא ומללת אתחתיה ואתוכה ועל גבה: כזית מן המת נתון תחתיה. דינה כנפחתה ואינה גבוהה ופיה לחוץ דתנן לעיל: היתה גבוהה מן הארץ טפח. הך נמי דינה כדין כוורת שפיה לחוץ ופחותה ופקוקה וגבוהה טפח דתנן לעיל:

יג. הִיְתָה יוֹשֶׁבֶת עַל שׂוּלְיָהּ וְהִיא כְּלִי, טַמְאָה תַחְתֵּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אִו עַל גְּבֵהַ, טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיּוֹרְדָת. הִיְתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח אִו מְכֻסָּה אִו כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, טַמְאָה תַחְתֵּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אִו עַל גְּבֵהַ, הַכֹּל טָמֵא:

דרטורה (יד) היתה יושבת על שוליה וכו': טומאה תחתיה או בתוכה או על גבה. כל על גבה ששנינו גבי כוורת כשהיא יושבת על שוליה ופיה למעלה, היינו שהטומאה מאהיל חוץ [לה] למעלה מפיה: בוקעת ועולה. אע"ג דלעיל צמוטה על כדה וטומאה תחתיה או על גבה מללת על מה שבתוכה, הכא דפיה למעלה מאחר דאין מללת על מה שחולה לה אין מללת על מה שבתוכה כיון דאין הפסק בין אויר שבתוכה לאויר של מעלה בחולה לה. ודוקא כנגד הזית טמא ולא מן הכלדים, כיון דפחותה ואין גבוהה טפח, שאין שם אוהל להביא את הטומאה לכדדין: אבל היתה גבוהה טפח או מכוסה. אע"פ שאינה גבוהה טפח: או כפאה על פיה. שיש אוהל להביא טומאה: הכל טמא. ואין הכיסוי חשוב להפסיק בין אויר תוכה לאויר שלמעלה, דלא דמי כלל למוטה על כדה. ודוקא דמכוסה בכפיסה או בשאר כלי אע"פ שטומאה על גבה אין הטומאה בוקעת את הנסר, כדתנן לעיל פרה ה [משנה ו] גבי כוורת שהיא בתוך הבית:

יד. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְן שְׁהִיא כְּלִי. הִיְתָה פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ, אִו מְחֻזְקַת אַרְבָּעִים סָאָה

כְּדַבְּרֵי חֲכָמִים, טִמְאָה תַחֲתִיָּהּ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גְּבֻהָ,
 טִמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה, בּוֹקֵעַת וַיּוֹרְדֶת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, אֵין טִמְאָה עוֹלָה לָּהּ, אִף לֹא
 יוֹרְדֶת מִמֶּנָּה. הִיִּתָּה גְבוּהָ מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טִמְאָה
 תַחֲתִיָּהּ, תַחֲתִיָּהּ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גְּבֻהָ, כְּנִגְדּוֹ עַד
 הָרְקִיעַ
 טָמֵא:

דרטורה (יז) היתה פחותה. שנפחתה וזטלה מתורת כלי: כדברי חכמים. דפליגי
 אתנא קמא ומשון מחזקת ארבעים סאה לפחותה ופקוקה בקס: אין טומאה עולה
 לה. בזמן שהטומאה תחתיה אינה עולה לתוכה: אף לא יורדת ממנה. בזמן
 שהטומאה בתוכה אינה יורדת תחתיה: תחתיה טמא. ותוכה וגבה טהור: כנגדו עד
 הרקיע טמא. אבל תחתיה טהור:

טו. ארון שהיא רחבה מלמטון וצרה מלמעלן והמת
בתוכה, הנוגע בה מלמטון, טהור. ומלמעלן, טמא.
רחבה מלמעלן וצרה מלמטון, הנוגע בה מכל מקום,
טמא. היתה שוה, הנוגע בה מכל מקום, טמא, דברי
רבי אליעזר. ורבי יהושע אומר, מטפח ולמטון,
טהור. מטפח ולמעלן, טמא. העשויה כמין קמטרא,
הנוגע בה מכל מקום, טמא. כמין גלוסקוס, הנוגע
בה מכל מקום, טהור, חוץ ממקום פתיחתה:

דרטורה (טו) ארון שהיא רחבה. האי ארון הוא שן סלע שבולט מן ההר ונחלב בו
 קבר, רחב מלמטה וצר מלמעלה ופיו למעלה: הנוגע בה מלמטון טהור. דמה שכנגד
 פיו נחשב כארון, אבל שבדדים לא: רחב מלמעלה וצר מלמטה. או שהיה שוה,
 הנוגע בו מכל מקום טמא, דברי ר' אליעזר. שהכיסוי מבקע הטומאה בכלו,
 שהטומאה עולה עד הכיסוי וחוזרת ויורדת על פני כולה: ר' יהושע מטהר מטפח
 ולמטה. דאין נחשב כארון אלא טפח הסמוך לחלל הארון, הלכך אינה בוקעת מטפח
 ולמטה: העשויה כמין קמטרא. הוא כלי שחיסויו מכסה עובי הדפנות. תרגום לאשר
 על המלתחה [מלכים ב יז], לדי ממנא על קמטרא: הנוגע בה מכל מקום טמא.
 דכל שכנגד הכיסוי טמא, וכיסויו מכסה את כולו: כמין גלוסקוס הנוגע בה מכל
 מקום טהור. אין כיסוי שלו אלא כנגד חללו כיתד התחוב בנקב בדוחק: חוץ ממקום
 פתיחתה. כיסוי שכנגד חללה:

טז. חֲבִית שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלְיָהּ בְּאוֹר וְכִזְיַת מִן הַמַּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ כְּנֶגֶד קוֹרְקוֹרְתָהּ, תַּחַת דְּפָנָה מִבַּחוּץ טִמְאָה, טִמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה, בּוֹקֵעַת וְיֹרֶדֶת, וְהַחֲבִית טִמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה, בּוֹקֵעַת וְיֹרֶדֶת, וְהַחֲבִית טְהוֹרָה. בְּתוֹכָהּ וְתַחַת דְּפָנָה, אִם יֵשׁ בְּדִפְנוֹת פּוֹתַח טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא, וְכֶנֶגֶד פִּיהָ טְהוֹר. וְאִם לֹא, טִמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה, בּוֹקֵעַת וְיֹרֶדֶת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּטְהוֹרָה. אֲבָל אִם הִיְתָה טִמְאָה אוֹ גְבוּהָ מִן הָאֶרֶץ טֶפַח אוֹ מְכֻסָּה אוֹ כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, טִמְאָה תַּחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֻהָ, הַכֹּל טָמֵא:

ברטנורה (יז) חֲבִית שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת. חֲבִיטוֹת שֶׁלֹּהֶן לָרוֹת לַמַּעֲלָה לֹאד פִּיהֶן וְלַמַּטָּה לֹאד הַשּׁוֹלִים, וְרַחֲצוֹת בְּאִמְלָעוֹן, וְכַמִּין בְּטוֹן רַחֲבָה בּוֹלְטָת מֵהֶן בְּאִמְלָעוֹן מִבַּחוּץ: בְּאוֹר. הַיֵּינוּ בְּאוֹר הַעוֹלָם. לְאִפּוֹקֵי תַחַת הָאוֹהֶל: קוֹרְקוֹרוֹתָהּ. כְּמוֹ הַרְקַעִיתָהּ. וְהֵן הַשּׁוֹלִים: בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹרֶדֶת. וְכֹל כֹּלִים שֶׁכֶּנֶגֶד הַזֵּית טִמְאִים, בִּין תַּחְתִּיה בִּין עַל גְּבֵה בִּין בְּתוֹכָהּ, מִיָּדֵי דְהוּהּ לַכוּוֹרֶת דְּלַעִיל (מִשְׁנָה יג) הַיּוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלְיָהּ. אֲבָל שֶׁכֶּנֶגֶד הַזֵּית טָמֵא כֶּנֶגֶד הַזֵּית טְהוֹרִים: וְהַחֲבִית טִמְאָה. לֹא שֶׁתִּהְיֶה הַחֲבִית עַלְמָה טִמְאָה, דְּהֵאֵל הַכֹּחַ בְּחֲבִית שְׂאִינָה מִקְבֵּלֶת טוֹמְאָה עַסְקִינָן, כְּדַמוּכַח בְּסִיפָא, אֲלֹא הַחֲבִית טִמְאָה כְּלוֹמַר אִף כֹּלִים שֶׁבַחֲוֹךְ הַחֲבִית כֶּנֶגֶד הַטוֹמְאָה טִמְאִים, מִשּׁוּם דְּסַתָּם חֲבִית פִּיהּ רַחֲב כְּשִׁיעוֹר קוֹרְקוֹרוֹתָהּ, וְכִיוֹן שְׂאִין הַפֶּסֶק בִּין אוֹר תּוֹכָהּ לְאוֹר שְׂעַל גְּבֵה לַמַּעֲלָה חוֹלָה לָהּ, מִחוּץ שְׂאִינָה מַלְלַת חוֹלָה לָהּ אִין מַלְלַת בְּתוֹכָהּ: תַּחַת דּוֹפְנָה מִבַּחוּץ טוֹמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹרֶדֶת. וְטִמְאָה חוּץ לַחֲבִית כֹּל שֶׁכֶּנֶגֶד הַזֵּית: וְהַחֲבִית טְהוֹרָה. הַיֵּינוּ מֵה שֶׁבַחֲוֹךְ הַחֲבִית אֲפִילוֹ כֶּנֶגֶד הַזֵּית, דְּדוֹפְנֵי הַחֲבִית בּוֹלְטוֹת בְּאִמְלָעוֹ, וְכַסִּיף כִּזְיַת תַּחַת הַדּוֹפֵן דְּמִי דּוֹפְנָה לַכוּוֹרֶת שֶׁהִיא מוֹטָה עַל כֵּדָה דְּתוֹכָהּ טְהוֹר לְפִי שִׂיף הַפֶּסֶק בִּין אוֹר תּוֹכָהּ שֶׁכֶּנֶגֶד הַזֵּית לְאוֹר שֶׁחוֹלָה לָהּ כֶּנֶגֶד הַזֵּית: בְּתוֹכָהּ וְתַחַת דּוֹפְנָה. כְּלוֹמַר צְפִנִים בְּחֵלֶל דּוֹפְנָה. וְקָרִי לִיהּ תַּחַת דּוֹפְנָה, לְפִי שֶׁהַדּוֹפֵן הוֹלֵךְ וְלֹא לֹאד פִּיהּ. וְלִאֲפּוֹקֵי עַל שׁוּלְיָהּ הַמְכוּוֹן כֶּנֶגֶד פִּיהּ: אִם יֵשׁ בְּדִפְנוֹת פּוֹתַח טֶפַח. שֶׁבֶטֶן הַחֲבִית בּוֹלְטָת כֹּל כֵּד לְחוּץ שִׂיף שֶׁסָּם בְּמָקוֹם אֶחָד עַד כֶּנֶגֶד פִּיהּ שֶׁל הַחֲבִית טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח: הַכֹּל טִמְאָה. שֶׁהָאוֹהֶל מִזִּיאֵל אֶת הַטוֹמְאָה בְּכֹל הַחֲבִית, חוּץ מִכֶּנֶגֶד פִּיהּ שְׂאִין שֶׁסָּם אוֹהֶל, הַלְכֵךְ כֶּנֶגֶד פִּיהּ טְהוֹר: וְאִם לֹא. לְאִין שֶׁסָּם טֶפַח: טוֹמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה. וְאִין טִמְאָה אֲלֹא כֶּנֶגֶד הַזֵּית: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּטְהוֹרָה. בְּחֲבִית שְׂאִינָה מִקְבֵּלֶת טוֹמְאָה: אֲבָל אִם הִיְתָה טִמְאָה. כְּגוֹן סַתָּם חֲבִית שֶׁנִּלְרַפָּה בְּכַזְזָן שֶׁהִיא מִקְבֵּלֶת טוֹמְאָה: אוֹ גְבוּהָ מִן הָאֶרֶץ טֶפַח אוֹ מְכֻסָּה אוֹ כְּפוּיָה. וְאֲפִילוֹ הִיא טְהוֹרָה

וטומאה תחתיה או בתוכה או על גבה, הכל טמא. דאי בת קיבולי טומאה היא ויושבת על שוליה וטומאה תחתיה או בתוכה או על גבה, דאע"פ שאין כלי חרס מיטמא מגבו, נטמאת כאן החזית עצמה, מידי דהוה אכלים שבתוכה מאחר שאינה מוקפת כמיד פתיל, דאין כלי מניל אפילו על מה שבתוכו אלא עם דפנות אהלים במקום שאין הפסק מאויר תוכו לאויר שחוצה לו. והאי תחתיה, היינו תחת שוליה, ללא תני תחת דופנה מבחוץ. ונטמאה החזית עצמה. וכיון דחזית עצמה טמאה היא, נטמאו כל כלים שבתוכה אפילו שלא כנגד הטומאה, דאע"ג דקיימא לן דאין אדם וכלים מיטמאים מאויר כלי חרס, הכא כל זמן שהזית תחתיה מיטמאין מטעם חיבורים מאחר דחזית עצמה טמאה. וכן גבוהה מן הארץ טפח אפילו טהורה חזינן תחתיה כאילו הוא מלא טומאה ואפילו טומאה על גבה. והשתא כל הני אין דינס שוה, דאם החזית מקבלת טומאה, מה שבתוכה אפילו שלא כנגד הטומאה טמא. והמאהיל על גבה, כנגד הטומאה טמא, שלא כנגד הטומאה טהור. אבל גבוהה מן הארץ טפח או מכוסה או כפויה על פיה, המאהיל על גבה אפילו שלא כנגד הטומאה טמא. ואין לתמוה, כפויה על פיה וטומאה על גבה תליל מה שבתוכה ככלים טהורים המוקפים כמיד פתיל, דשאני הכא דליכא מיירוח:

גמרא נדה דף כ"א ע"ב

תנו רבנן המפלת חתיכה סומכוס אומר משום רבי מאיר וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו. קורעה אם יש דם בתוכה טמאה ואם לאו טהורה כרבנן ועדיפא מדרבנן כרבנן דאמרי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ועדיפא מדרבנן דאינהו סברי עמה אין בתוכה לא וסומכוס סבר אפילו בתוכה. ותניא אידך המפלת חתיכה רבי אחא אומר קורעה אם תוכה מאדים טמאה ואם לאו טהורה כסומכוס ועדיפא מסומכוס. ותניא אידך המפלת חתיכה רבי בנימין אומר קורעה אם יש בה עצם אמו טמאה לידה. אמר רב חסדא ובחתיכה לבנה וכן כי אתא זוגא דמן חדייב אתא ואיתי מתניתא בידיה המפלת

חֲתִיכָה לְבָנָה קוֹרְעָה אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם אָמוּ טִמְאַה לֵידָה.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי הַמִּפְּלֵת חֲתִיכָה
קוֹרְעָה אִם יֵשׁ בָּהּ דָּם אָגוּר טִמְאַה וְאִם לֹא טְהוֹרָה
כְּסוּמְכוֹס וְקִילָא מִכְּלָהּוּ :

רס"י ועדיפא. חמירא: אם תוכה מאדים. הבשר מאדים ואפילו אין שם דם ממס:
כסומכוס. לחמר תוכה כעמה: ועדיפא מדסומכוס. דאיהו בעי דם ממס: טמאה
לידה. ויש לה ימי טוהר ותשצ לזכר ולנקב' ימי טומאה דנקבה וימי טוהר דזכר:
לזנה. דהוא מן בשר: זוגא דמן חדייב. שני תלמידי חכמים מאותו מקום: אגור.
דם הרבה: כסומכוס. לחמר דם שצחוכ' מטמא אותה משום נדה: וקילא מכולהו.
מדסומכו' ללא בעי אגור ומדרכ אחא לחמר חפי' אין תוכה חלא מאדים:

זוהר תרומה דף קס"ה ע"א

תִּיאֻבְתִּיה דְּהָהוּא עֲלָמָא עֲלָאָה לְגַבֵּי הָאֵי אֶתֶר כְּדַכּוּרָא
דְּתִיאֻבְתִּיה תְּדִיר לְגַבְיָה דְּנוֹקְבָא. כְּדִ מְלַכָּא עָאֵל לְגַבֵּי
מְטְרוֹנִיתָא אֲשֶׁפַח לָהּ בְּעַצִּיבוּ כְּדִין כָּל מַה דְּאִיהִי בְּעָאֵת
בִּידָהָא אֶתְמַסֵּר וְהָהוּא בְּרֵשׁ וְהָיָא צְלוּתָא לָא אֶהְדֵּר
בְּרִיקְנָיָא וְקַבִּי' חַיִּיס עֲלִיהִי. זַפְאָה חוֹלְקִיָה דְּהָהוּא בְּרֵשׁ
דְּאוּשִׁיד דְּמַעִין קָמִי קַבִּי' בְּצְלוּתִיה כְּגוֹוֹנָא דָּא בְּשַׁבַּת
מָאן דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבַּת מְגוֹ צְעָרִיהָ אֲחִזִּי עֲצִיב וּבְשַׁבַּת
שְׁלֵטָא הָהוּא רְקִיעָא עֲלָאָה הָהוּא דְּאֶתְחַזִּי בְּחֻדוֹהָ וְאִיהוּ
חֻדוֹהָ וְחֻדֵי לְכֻלָּא הָהוּא דִּיתִיב עֲצִיבוּ בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁלֵטָא
אֲפִיק לְהָהוּא בְּרֵשׁ לְהָהוּא עוֹנֶשָׂא דְּאֶתְגָּזֵר עֲלִיהִי וְהָא
אֶתְמַר. סֵלוּ הָבוּ יָקָר וְרוּמְמוּ לְהָהוּשׁ דְּרוּכְבִּי בְּעֶרְבוֹת
דְּאִיהוּ חֻדוֹהָ וְחֻדֵי לְכֻלָּא רְקִיעָא עַל גַּבֵּי חִיּוֹתָא בִּי"ה שְׁמוֹ
וְדָאֵי דְּהָא בְּהָהוּא אֶתֶר שְׁמָא דָּא אֶתְכֻלִּיל. וְעֲלִזוּ לְפָנָיו
בְּגִין דְּלָא אֲצִטְרִיד לְאַחֲזָאָה קָמִיהָ עֲצִיבוּ כְּמַה דְּאֶתְמַר :

ההשתוקקות של העולם העליון, אל המקום הזה, הוא פזכר שחשקו פמיד אל הנוקצא. על פו, פשהמלך, שהוא ז"א, נכנס אל המלכה, שהיא המלכות, ומוצא אותה בעלבות, אז כל מה שהיא רוצה נמסר צדיקה, והאדם או התפלה היא אינם חוזרים ריקם, והקצ"ה מרחם עליו, אשרי חלקו של האדם הוא ששופך דמעות לפני הקצ"ה בתפלתו. פעין זה הוא בשצת. מי שישב בתענית בשצת, מתוך לערו מראה עלבות. ובשצת שולט הרקיע העליון הוא, שהוא צינה, אותו הנראה בשמחה, והוא שמחה, ומשמח הכל. האדם הוא היושב בעלבות, פיון שהרקיע הזה שולט, הוא מוציא את האדם הוא מאותו העונש שנגזר עליו. וכבר למדנו זה. וזהו שנתמר, סלו, שפרשו פנו פבוד ורוממות לאותו הרוכב בעלבות, שהוא שמחה ומשמח הכל, שהוא הרקיע שעל החיות. ציה שמו, ודאי, פי במקום זה נכלל השם הזה, פי הצינה נקראת יה. ועלזו לפניו, הינו שלא לריכים להראות לפניו עלבות, כמו שנתצאר:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת ט'

א. האופה כגרוגרת חייב. אחד האופה את הפת או המבשל את המאכל או את הסממנין או המחמם את המים הכל ענין אחד הוא שיעור המחמם את המים כדי לרחוץ בהן אבר קטן. ושיעור מבשל סממנים כדי שיהו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו: **ב.** הנותן ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ונתגלגלה חייב שהמבשל בתולדת האור כמבשל באור עצמה וכן המדיח בחמין דג מליח הישן או קולייס האספנין והוא דג דק ורד ביותר הרי זה חייב שהדחתו בחמין זה הוא גמר בשולן וכן כל פיוצא בזה: **ג.** המפקיע את הביצה בבגד חס או בחול ובאבק דרכים שהן חמים מפני השמש אף על פי שנצלית

פְּטוֹר שְׁתוּלְדוֹת חֲמָה אֵינָה כְּתוּלְדַת הָאֵשׁ. אָבֵל גָּזְרוּ עָלֶיהוֹן
מִפְּנֵי תוּלְדַת הָאוֹר. וְכֵן הַמְבֻשֵׁל בְּחַמֵּי טְבִירָא וְכִיּוּצָא בְּהוֹן
פְּטוֹר. הַמְבֻשֵׁל עַל הָאוֹר דְּבַר שְׁהִיָּה מְבוּשֵׁל כָּל צָרְכוֹ אוֹ
דְּבַר שְׂאִינוֹ צָרִיד בִּישׁוּל כָּלֵל פְּטוֹר:

מוסר

מספר חסידים סימן ס"ג

וַיֵּרֵא אֶת מַאֲלֵהֶיךָ אֲנִי ה' (תהלים קד) זֶהוּ כָּלֵל גְּדוֹל שְׁבִתוֹרָה עַל
כָּל דְּבַר שְׁמִסוֹר לֵלֵב נֶאֱמַר וַיֵּרֵא אֶת מַאֲלֵהֶיךָ הַמְכִיר
מִחֲשֻׁבוֹתֶיךָ לְפִיכֶךָ יִהְיוּ כָּל דְּבָרֶיךָ לְשֵׁם שָׁמַיִם וְכִשְׁתִּשְׁמַח
בְּבִיתֶךָ תִּשְׁמַח לְשֵׁם שָׁמַיִם. וַיִּמְרֵב אַחַר אֵל תִּתְעַבֵּר כִּי מַה
לְךָ וּלְצָרָה זֹו. וְכֵן אֶמַר אֵל תִּדְבַר מִדְּבַר שְׂאִינוֹ שְׁלָךְ כִּי
בְּשִׁלְךָ תִּזְכֶּה וְזֶה חוֹבָה הוּא לְאַחַר אֲשֶׁר יָרִיב עִמּוֹ וַאֲיִן
חָבִין לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו. וְכֵן אֶמַר שְׁלֵמָה (משלי כו) מְחִזִּיק
בְּאֲזָנָי כָּלֵב עוֹבֵר וּמִתְעַבֵּר עַל רֵיב לֹא לוֹ:

פרשת בהעלותך

בהעלותך יום ראשון תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ג' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת
נשמה משבת שעברה:

ח (א) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמִלִּיל יְיָ עִם
 מֹשֶׁה לְמִימְרָ : (ב) דִּבֶר אֶל אֱהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
 בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנִּרְתָּ אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוֶרָה
 יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנִּרְוֹת : מִלֵּל עִם אֱהֲרֹן וְתִימֵר יְהוָה
 בְּאֲדָלְקוֹתֶיךָ יֵת בּוֹצִינְיָא לְקַבֵּל אִפִּי מִנְרֵתָא יְהוֹן מִנְהֲרִין שְׁבַעָא
 בּוֹצִינְיָא :

רש"י זהעלתיך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חונכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנכה, לא הוא ולא שבעו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חיד, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות: זהעלתיך. על שם שהלכז עולה, כתוב בהדלקתן לשון עליה, שאריך להדליק עד שהיא שלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותינו, מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים, שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא אריך:

ט (א) וַיַּעַשׂ כֵּן אֱהֲרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוֶרָה
 הָעֵלָה גִּרְתִּיהָ בְּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת
 מֹשֶׁה : וַעֲבַד כֵּן אֱהֲרֹן לְקַבֵּל אִפִּי מִנְרֵתָא אֲדָלַק בּוֹצִינְיָהּ כְּמָא
 דִּי פְקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה :

רש"י ויעש כן אהרן. להגיד שזכו של אהרן שלא שנה:

ד (א) וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד
 יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מִקְשָׁה הוּא כְּמִרְאָה
 אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת
 הַמִּנְרָה : (ב) וַיִּדִן עוֹבַד מִנְרֵתָא נְגִידָא דְהָב עַד שִׂידָה עַד
 שׁוֹשְׁנָה נְגִידָא הִיא כְּחִזּוּא דִּי אַחְזִי יְיָ יֵת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד יֵת מִנְרֵתָא :

רש"י וזה מעשה המנורה. שהראהו הקדוש ברוך הוא באצבע לפי שנתקשה בה, לכך נאמר וזה: מקשה. בטוי"ץ זלע"ז [נעשו בהכאה] לשון לא ללא נקשן (והוא ה' ו'). עשת של ככר זהב היתה, ומקיש בקרנם וחותך בכשיל לפשט אבריה כחוקנו, ולא נעשית אברים אברים על ידי חבור: עד ירכה עד פרחא. ירכה

היא השדה שעל הרגלים, חלול כדרך מנורות כסף שלפני השקרים: עד ירכה עד פרחיה. כלומר גופה של מנורה כלה וכל התלוי בה: עד ירכה. שהוא אבר גדול: עד פרחיה. שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה. ודרך עד לשמש בלשון זה, כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרם זית: כמראה אשר הראה וגו'. כתבנית אשר הראהו בהר, כמו שנאמר (שמות כה, ט) וראה ועשה כתבניתם וגו': כן עשה את המנורה. מי שעשאה. ומדרש אגדה על ידי הקדוש ברוך הוא נעשית מאליה:

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : **וּמְלִיל יִי עִם**
מֹשֶׁה לְמִימְרֵי : **קַח אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי**
יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם : **קָרַב יָת לְוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**
וַיִּתְדַבְּרֵי יְתְהוֹן :

קח את הלוויים, קחם בדברים, אשריכם שתזכו להיות שמשים למקום:

נביאים - זכריה - פרק ב

רְנִי וְשִׂמְחִי בֵּית צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא
וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ נְאֻם יְהוָה : **בּוֹעִי וְחִדָּא כְּנִשְׁתָּא**
דְּצִיּוֹן אַרְי הָא אֲנָא מִתְגַּלִּי וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי בְּגִיּוֹךְ אֲמַר יִי : (ט)
וְנִלְוִי גוֹיִם רַבִּים אֶל יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ וַיִּדְעַתְּ כִּי
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ : **וַיִּתּוֹסְפוּן עִמָּמִין**
סְגִיָּאִין עַל עֲמִיָּה דִּי בְּעֵדְנָא הָהִיא וַיְהוֹן קִדְמֵי לְעָם וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי
בְּגִיּוֹךְ וַיִּתְדַעֲוֹן אַרְי יִי צְבָאוֹת שְׁלַחְנִי לְאַתְנַבְּאָה עֲלֶיךָ :

קס"ז ונלכו . ונתחברו :

(טז) וְנָחַל יְהוָה אֶת יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדַמַּת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם : וַיַּחֲסִין יְיָ לְדָבִית
יְהוּדָה חוֹלְקֶהוֹן עַל אֲרָעָא דְקוּדְשָׁא וַיִּתְרַעֵי עוֹד בִּירוּשָׁלַם :

רש"י ונחל ה' את יהודה . לנחלתו ולחלקו :

(יז) הֵס כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעוֹר מִמְּעוֹן
קִדְשׁוֹ : (ס) סָפוּ כָּל רְשִׁיעֵיָא מִן קָדָם יְיָ אַרְי אֲתַגְלִי מִמְּדוֹר
קוּדְשִׁיהָ :

רש"י הֵס כל בשר . כל שאר העכו"ם : כי נעור . ל' הערה והקאה :

ג (א) וַיִּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לְפָנַי מִלְּאֲדָי יְהוָה וְהִשְׁטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ
לְשִׁטְנוֹ : וְאַחֲזִינִי יַת יְהוֹשֻׁעַ פְּהִנָּא רַבָּא קָאִים קָדָם מִלְּאֲכָא דִּי
וְחִטָּאָה קָאִים עַל יְמִינִיהָ לְאַסְטָנָא לִיהָ :

רש"י לְשִׁטְנוֹ . להשטינו על שהיו בניו נשואות נשים נכריות כמו שכ' בספר עזרא וימלא מצני הכהנים
אשר הוסיבו נשים נכריות מצני יהושע בן יהואדק :

(ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשְּׁטָן יִגְעַר יְהוָה בְּךָ
הַשְּׁטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבַּחֵר בִּירוּשָׁלַם
הַלּוֹא זֶה אֹד מִצָּל מֵאֵשׁ : וַאֲמַר יְיָ לְיַחֲטָא יְזִיף יְיָ
בְּךָ יַחֲטָא וַיִּזְיף יְיָ בְּךָ דְאַתְרַעֵי לְאַשְׁרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ בִירוּשָׁלַם הַלּוֹא
דִּין אֹד מְשִׁיזִיב מִיְקוּדָא :

רש"י יגער ה' בך השטן . יגער הקב"ה בך אתה השטן וחוזר ואומר ויגער ה' בך הוא הבוחר בירושלים
שלא תכנס לפניו לקטרג על הצדיק הזה הלא ראוי הוא וזכה לך שהולך מאש השריפה : הלא זה אוד
מוצא מאש . מפורש באגדת חלק (97 כ) שהושלך עם אחאב בן קוליה וחזירו לאור :

כתובים - תהילים - פרק א

א אֲשֶׁרִי הָאֵישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ בַּעֲצַת
רְשָׁעִים וּבַדֶּרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב
לְצִים לֹא יָשָׁב : טוֹבִיָּה דָגְבַר דָּלָא הֵלִיךְ בְּמַלְכַת רְשִׁיעִין
וּבְאוֹרְחַת חַיָּבִין לֹא קָם וּבִסְיַעַת מְמַקְנֵי לֹא אִסְתַּחַר :

רש"י אשרי האיש . בעשרה לשונות של זמר נאמר ספר זה , בנאום , בנגון , במזמור , בשיר , בהלל , בתפלה , בצרכה , בהודאה , באשרי , בהללויה , כנגד עשרה בני אדם שאמרוהו , אדם , מלכי אדק , אברהם , משה , דוד , שלמה , אסף , ושלשה בני קרח , וחלוקין על ידותון ו"א אדם היה כמש"כ בד"ה , וי"א אין ידותון שבספר זה אלא ע"ש הדתות והדינים של גזירות שעברו עליו ועל ישראל (אשרי האיש ליספלושמני"ך בלעז) . אשוריו של איש ותהלותיו של אדם אלו הם אשר לא הלך כי מתוך שלא הלך לא עמד ומתוך שלא עמד לא ישב :

ב) כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חִפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ
יְהַגֶּה יוֹמָם וְלַיְלָה : אֶלְהוּ בְּנִימוּסָא דְיֵי רְעוּתִיָּה
וּבְאוֹרֵיתִיָּה מְרִינֵן יָמָם וְלַיְלִי :

רש"י כי אם בתורת ה' חפצו . הא למדת שמושב הלצים מביאו לידי בטול תורה : ובתורתו יהגה . בתחלה היא נקראת תורת ה' ומשעמל בה היא נקראת תורתו : יהגה . כל ל' הגה בלעז הוא כד"א (לקמן יט) והגיון לבי (יסעי' לב) לכך יהגה אימה , (משלי כד) כי שוד יהגה לבס :

ג) וְהָיָה כְּעֵץ שֹׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם אֲשֶׁר
פְּרִיּוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעָלְהוּ לֹא יִבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ : וַיְהִי כְּאֵילָן חַיִּי דְנִצְיָב עַל טְנָפֵי מוּי דֵי אֲנָפִיָּה
מִבְּשָׁל בְּעַדְנִיָּה וְאַטְרָפוּי לֹא נִתְרִין וְכָל לְבָבוּי דְמַלְבַּלְב מְגַרְגַר
וּמְצַלַח :

רש"י שחול . פלנדי"ץ בלעז : פלגי . ראויארו"ש בלעז : ועלהו לא יבול . אפילו הפסולת שבו לאורד היא שיחתן של תלמידי חכמים לאורד היא ואריכה לימוד : לא יבול . לשון כמוש פלישטי"ר בלעז :

(ד) **לֹא כֵן הַרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֶּץ אֲשֶׁר**
תִּדְפְּנוּ רוּחַ : לא מטויל היכנא רשיעי אלהן כמוזא די
תשקפניה עלעולא :

רש"י כמוז . ל' קש קומבל"א בלעז :

(ה) **עַל כֵּן לֹא יִקְמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט**
וְחֹטְאִים בַּעֲדַת צְדִיקִים : מטויל היכנא לא יזפון
רשיעי ביומא רבא וחיבין בסיעת צדיקא :

רש"י על כן וגו' . דבוק הוא למקרא של אחריו :

(ו) **כִּי יוֹדַע יְהוָה דְּרָף צְדִיקִים וְדָרַף**
רְשָׁעִים תֵּאבֵד : מטויל דגלי קדם יי אורח צדיקא
ואורחתהון דרשיעי תהובד :

רש"י כי יודע ה' וגו' . לפי שהוא יודע דרך צדיקים ולפניו הוא להכירה תמיד ודרך רשעים שנואה בעיניו ומעבירה מלפניו על כן לא תהא הקמת רגל לרשעים ליום הדין ולחטאים ליכתב בעדת צדיקים :

משנה שביעית פרק ג

א. מאימתי מוציאין זבלים לאשפות. משפסקו
עובדי עבודה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר,
משביבש המתוק. רבי יוסי אומר, משקשר :

ברטנורה (א) מאימתי מוֹלִיאים זבלים לאשפות. דרך עובדי אדמה לכנוס הזבל למקום אחד בשדה ועושה שם אשפה גדולה עד שהוא מפזרו בשדה לזבלה: משיפסקו עוברי עבירה. לעבוד את הארץ בשנה השביעית וקודם שיפסקו עוברי עבירה, אסור, שלא יאמרו מעוברי עבירה הוא, ולזבל שדהו הוא מוֹלִיא. ויש ספרים שכתוב בהם עובדי עבודה, והיא היא: משייבש המתוק. משיהיה יבש הזבל שנותן מתיקה לפירות: משיקשר. כשמתחיל להתייבש מתעבה ונעשה קשים, וקרובים דכריהם להיות שוים. ובירושלמי מפרש, משייבש המתוק, סדקין שבקעה כשהמטר יורד מתמלאים מים ואינם מתייבשים אלא לאחר זמן, ונקראים מתוק על שם מתקו לו רגבי נחל (אויב) כאז:

ב. עד כִּמָּה מְזַבְּלִין, עד שֶׁלֵּשׁ (שֶׁלֵּשׁ) אֲשֶׁפֶתוֹת לְבַיִת סָאָה שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר מִשְׁפָּלוֹת שֶׁל לֶתֶד לֶתֶד. מוֹסִיפִין עַל הַמִּשְׁפָּלוֹת, וְאִין מוֹסִיפִין עַל הָאֲשֶׁפֶתוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֵף עַל הָאֲשֶׁפֶתוֹת:

ברטנורה (ב) משפלות. קופות שמוֹלִיאין בהם זבלים, שכל משפל מחזיק לתך שהוא משאוי של חמור, והלתך חצי כור, חמש עשרה סאין: מוסיפין על המשפלות. נותן באשפה אחת משפלות כמו שהוא רוכה: ואין מוסיפין על האשפות. לעשות יותר משלש אשפות בבית סאה שלא יראה כמזבל את השדה: רבי שמעון אומר אף על האשפות. מוסיפין, כיון שיש לצבור גדול במקום אחד לא מחזי כמזבל. ואין הלכה כר"ס:

ג. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת שְׂדֵהוּ שֶׁלֵּשׁ שֶׁלֵּשׁ אֲשֶׁפֶתוֹת לְבַיִת סָאָה. יֵתֵר מִכָּאן, (מִתְּצִיב), דְּבַרִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְחֻכְמִים אוֹסְרִין, עַד שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שְׁיִגְבִּיָהּ שְׁלֹשָׁה. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת זָבְלוֹ אוֹצֵר. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר, עַד שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שְׁיִגְבִּיָהּ שְׁלֹשָׁה. הִיָּה לוֹ דָּבָר מוֹעֵט, מוֹסִיף עָלָיו וְהוֹלִיד. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר, עַד שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שְׁיִגְבִּיָהּ שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שְׁיִתֵּן עַל הַסֵּלַע:

ברטנורה (ג) יתר מכאן. משלש [אשפות] מותר, והיינו דר' שמעון דרישא, והשתא אתא לאשמועינן דשרי ר"ס אפילו אין עשר משפלות ובלבד שלא יהיה זה פחות משלש, דאף על פי שיש מעט זבל באשפה, וסלקא דעתך אמינא דמודה ר"ס דאם

מוסיף האשפות נראה כמזבל, קח משמע לן ללא מחזי כמזבל הואיל ואינו מפזרו: עד שיעמיק ג'. שיעמיק מקום האשפה, או יגביה משאר הקרקע ג' טפחים, שיהיה ניכר ללכנום הזבל למקום אחד הוא עושה ולא לזבל את השדה: עושה אדם את זבלו אורז. אותם שלש אשפות של שלשים משפלות יכול לעשות אותם אשפה אחת ולהוסיף עליהם כמו שירצה, ללא תימא כי היכי דאסור יותר משלש אשפות לבית סאה, הכי נמי אסור יותר משיעור ג' אשפות במקום אחד: ר"מ אומר. בירושלמי מוכח דביותר מכשיעור בלזבל אומר ר"מ, אצל בכשיעור השתא בשלשה מקומות מותר, במקום אחד לא כל שכן. ואין הלכה כר"מ: היה לו דבר מועט. שאין לו להוילא בפעם א' כשיעור המפורש לעיל מוילא אותו מעט ומוסיף עליו והולך: ר"א בן עזריה אומר. שמה לא יהיה לו זבל יותר ונראה כמזבל שדהו, עד שיוילא עשר משפלות כאחת, או עד שיעמיק ג' או יגביה ג', שכיון שאותו מקום משונה משאר השדה לא מחזי כמזבל, וכן אם נתנו על הסלע שאינו ראוי לזריעה:

ד. הַמְדִיר אֶת שְׂדֵהוּ, עוֹשֶׂה סֵהר לְבֵית סְאֵתִים, עוֹקֵר שְׁלֹשׁ רוּחוֹת וּמְנִיחַ אֶת הָאֲמָצְעִית. נִמְצָא, מְדִיר בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין. רָבֵן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּית שְׁמוֹנֶת סְאִין. הִיתָה כָּל שְׂדֵהוּ בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין, מְשִׁיר מְמִנָּה מְקַצֵּת, מְפַנֵּי מְרֵאִית הָעֵין. וּמוֹצִיא מִן הַסֵּהר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ כְּדָרְךְ הַמְזַבְּלִין:

בְּרֵטוּרָה (ה) המדייר שדהו. לשון דיר של בהמות שאין לו מקום פנוי להעמיד בהמותיו אלא שם ואינו מתכוין לזבל שדהו בענין זה, ודעתו להכניס הזבל לאשפתות אחר כך: סהר. כמו סחר היקף של מחיאה סביב הלחן: עוקר ג' רוחות. כשנתמלחה הסהר זבל, עוקר מן הסהר ג' רוחות וזוקפן ללד אחר של אמנעית ומדייר שם כמו בן בית סאתים. ועושה אשפות בתוך שדהו ג' אשפות לבית סאה כדלחמן: נמצא מדייר בית ד' סאים. סאתים מלד זה של מחיאה אמנעית וסאתים מלד אחר, ואשמועינן מתני' דשרי לדייר בית ארבעת סאין קודם שיעשה ממנה אשפות, אבל טפוי, לא, שלא יאמרו לדייר שדהו מתכוין: מפני מראית העין. שלא יהא נראה כמתכוין לזבל שדהו אם עושה את כולה סחר: כדרך המזבלין. שלש אשפות לכל בית סאה. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

ה. לֹא יִפְתַּח אָדָם מִחֻצַּב בְּתַחֲלָה לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ, עַד שְׂיִהְיוּ בוֹ שְׁלֹשׁ מוֹרְבֵיּוֹת, שְׂיִהְיֶה שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ עַל רוּם

שְׁלֹשׁ, שְׁעוֹרָן, עֲשָׂרִים וְשִׁבְעִים: אֲבָנִים:

ברטנורה (ה) מחלצ. מקום בתוך שדהו שחולצין ממנו אבנים לבנין, אם היה מכוסה עפר ולא היה נראה, אין פותחין אותו בתחלה בשביעית, שהרואה אומר לתקן שדהו הוא עושה כדי לזרוע בתוכו ולא להוליא האבנים לבנין: עד שיהא בו ג' מורציות. שיהיו נגלים ונראים מאותו מחלצ קודם שביעית שלש שורות של אבנים שכל שורה מהם ג' אמות אורך ושלש אמות רוחב ברום שלש אמות, שנמצאו שם תשעה אבנים שכל אבן היא אמה על אמה ברום שלש, וכן בכל שורה ושורה, הרי עשרים ושבע אבנים לשלש שורות, ובהכי ניכר שללכוד אבנים לבנין הוא מוליאם ולא לתקן שדהו:

ו. גִּידָר שְׂיֵשׁ בּוֹ עֶשֶׂר אֲבָנִים שֶׁל מִשְׁאוּי שְׁנַיִם שְׁנַיִם, הֲרִי אֵלוֹ יִנְטְלוּ. שְׁעוֹר גִּידָר, עֲשָׂרָה טַפְחִים. פְּחוֹת מִכֵּן, מְחַצֵּב, וְגוֹמְמוֹ עַד פְּחוֹת מִהָאֶרֶץ טַפַּח. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, מִתּוֹךְ שָׁלוֹ. אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבָרוֹ, מֵה שֶׁהוּא רוֹצֵה, יִטּוֹל. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמּוֹן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ מֵעַרְב שְׁבִיעִית. אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ מֵעַרְב שְׁבִיעִית, מֵה שֶׁהוּא רוֹצֵה, נוֹטֵל:

ברטנורה (ו) של משאווי שנים שנים. שיש בכל אחת מהן משאווי שני בני אדם: הרי אלו ינטלו. כולן ואפילו הקטנות שבהן ולא מתחזי כמפנה הגדר לעשות מקומו שדה: פחות מכאן מחלצ. ואינו נוטלו כולו אלא גוממו ומניח מן הסלע בארץ טפח כדי שלא יהא ראוי לזריעה: במה דברים אמורים. האי ללא יפתח מחלצ, והאי לגוממו: מה שהוא רוצה ליטול. ללא מיחזי כמתקן שדה, כיון ללאו לדידה הוא. ואפילו בשלו נמי לא מחזי כמתקן שדה אם התחיל ליטול מערב שביעית:

ז. אֲבָנִים שֶׁזְעִזְעָתוֹן הַמְּחַרְשָׁה, או שְׁהִיוּ מְכֻסּוֹת וְנִתְגַּלוּ, אִם יֵשׁ בָּהֶם שְׁתַּיִם שֶׁל מִשְׁאוּי שְׁנַיִם שְׁנַיִם, הֲרִי אֵלוֹ יִנְטְלוּ. הַמְּסַקֵּל אֶת שְׂדֵהוּ, נוֹטֵל אֶת הָעֲלִיוֹנוֹת, וּמְנִיחַ אֶת הַנוֹגְעוֹת בְּאֶרֶץ. וְכֵן גִּרְגֵר שֶׁל צְרוּרוֹת אוֹ גַל שֶׁל אֲבָנִים, נוֹטֵל אֶת הָעֲלִיוֹנוֹת, וּמְנִיחַ אֶת הַנוֹגְעוֹת בְּאֶרֶץ. אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶן סֵלַע אוֹ קֶשׁ, הֲרִי אֵלוֹ יִנְטְלוּ:

זרטורה (ז) שזעזעתן המחרישה. ואפילו לא זעזעתן אלא שעתידה לזעזען הו
כאילו זעזעתן: הרי אלו ינטלו. כולן, אגב אותן שתיים: המסקל שדהו. שמסלק
האזנים מן השדה, לשון סקלו מאבן (ישעיה סב): ומניח את התחתונות הנוגעות בארץ.
דבכהאי גוונא לא מיחזי כמתקן שדה: גרגיר של כרורות וגל של אזנים. קטנות: אם
יש תחתיהן סלע או קש. לא מחזי כמתקן כיון דאין המקום ראוי לזריעה:

ח. אין בונין מדרגות על פי הגאיות ערב שביעית
משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקן לשביעית.
אבל בונה הוא בשביעית משפסקו הגשמים, מפני
שהוא מתקן למוציא שביעית. ולא יסמוך בעפר,
אבל עושה הוא חיץ. כל אבן שהוא יכול לפשוט את
ידו ולטלה, הרי זו תניטל:

זרטורה (ח) אין בונין מדרגות. מעלות על פני הגאיות שלא יחליקו בירידתן לקחת
המים שנתקבלו בעמק באותן הגומות דנראה כמתקן להסקות בהן שדותיו בשביעית:
לא יסמוך בעפר. אם בא להיות סוכר מקום יליאת המים באזנים, לא יתן עפר
וטיט בין האזנים משום דמחזי טפי שהוא מתכוין להסקות מהן שדותיו: אבל עושה
הוא חיץ. אזנים סדורות זו על גב זו כעין גדר בלא עפר וטיט: כל אבן. שבשדהו,
אפילו קטנה אם כשהוא בונה הגדר או הבנין יכול לפשוט ידו וליטלה ולבנות בה:
הרי זו תניטל. שהגדר מוכחת עליו לבנות גדרו הוא נוטלה ולא לתקן השדה לזריעה:

ט. אבני כתר, באות מכל מקום. והקבלן, מביא
מכל מקום. ואלו הם אבני כתר, כל שאינה יכולה
להניטל באחת יד, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר,
אבני כתר כשמן, כל שהן נטלות שתים שלש על
הכתף:

זרטורה (ט) באות מכל מקום. אפילו מתוך שלו דמידע ידיע לבנין קבעי להו
ולא לתקן את השדה: והקבלן. שקיבל שדה באריסות מביא מכל מקום ואפילו מאותה
שדה שהוא אריס בה, אפילו אזנים קטנות שאין [שדה זו חשובה כשלו. ויש מפרשים,
והקבלן שדרכו לבנות בנינים בקבולת שאין] כוונתו אלא לקבץ אזנים מביא [מכל
מקום ואפילו משדה] שלו: ר' יוסי אומר כו'. והלכה כר' יוסי:

י. הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים מתר להעמיק

עַד הַסָּלַע. מַה יַעֲשֶׂה בְּעֶפְרָיִם צוֹבְרוֹ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים
וּמִתְקָנוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, כְּדָרְךָ
שָׂאִין מְקַלְקְלִין בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, כִּי לֹא יִתְקַנוּ. מַה
יַעֲשֶׂה בְּעֶפְרָיִם, צוֹבְרוֹ בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ כְּדָרְךָ הַמְצַבְּלִין. וְכֹן
הַחֹפֵר בּוֹר וְשִׁיחַ וּמְעָרָה:

ברטנורה (י) להעמיק עד הסלע. ולא חיישינו דלמא ממלך וזרע ליה שאין דרך בני
אדם לזרוע סמוך לרשות הרבים אבל זינו לזין חזירו חיישינו דלמא ממלך וזרע
ליה ואסור: **אזכרו ברשות הרבים.** ואחר כך נוטלו משם ומתקן את רשות הרבים כמו
שהיה: כשם שאין מהלקלים רשות הרבים כך לא יתקן. כלומר לא מצעיא לזכור
עפרו לרשות הרבים שהוא אסור אף על פי שסירנו אחר כך שהרי מהלקל הוא
לשעה, אלא אפילו לתקן אסור; כגון אם היו אזנים או עפר מפוזרים ברשות הרבים
לא יזכרם במקום אחד, אלא יסלקם לגמרי מרשות הרבים, והיינו דקאמר כשם שאין
מהלקלין רשות הרבים לזכור עפרו לרשות הרבים אף על פי שדעתו לסלקו מיד,
כך לא יתקן לזכור אזנים או עפר המפוזרים ברשות הרבים ולקום אותם בצדי רשות
הרבים לפי שעה, אלא יסלקם מיד לגמרי מכל רשות הרבים ויוציאם לים או לנהר:
מה יעשה בעפר. אליבא דרבי עקיבא: **אזכרו בתוך שדהו כדרך המזבלים.** שלש
אשפות לבית סאה: וכן החופר בור שיח ומערה. בשאר ימות השנה, פליגי בה רבי
יהושע ורבי עקיבא, לרבי יהושע אזכרו ברשות הרבים ובלבד שסלקנו אחר כך ויתקן
רשות הרבים כמו שהיה, ולר' עקיבא אף על פי שדעתו לתקן אסור, אלא אזכרו
ברשותו. והלכה כר' עקיבא:

גמרא ברכות דף ל"ד ע"א

אמר רב הונא טעה בשלש ראשונות חוזר לראש.
באמצעיות חוזר לאתה חונן. באחרונות חוזר לעבודה.
ורב אסי אמר אמצעיות אין להם סדר. מתיב רב ששת
מהיכן הוא חוזר מתחלת ברכה שטעה זה תיובתא דרב
הונא אמר לך רב הונא אמצעיות פלהו חדא ברפתא נינהו.

אָמַר רַב יְהוּדָה לְעוֹלָם אֵל יִשְׁאַל אָדָם צָרְכּוֹ לֹא בְשֵׁלֶשׁ
רֵאשׁוֹנוֹת וְלֹא בְשֵׁלֶשׁ אַחֲרוֹנוֹת אֶלָּא בְּאַמְצָעִיּוֹת דְּאָמַר רַבִּי
חֲנִינָא רֵאשׁוֹנוֹת דּוֹמָה לְעֶבֶד שְׂמֻסְדָּר שְׂבַח לְפָנָי רַבּוּ.
אַמְצָעִיּוֹת דּוֹמָה לְעֶבֶד שְׂמֻבְקָשׁ פְּרַס מְרַבּוּ. אַחֲרוֹנוֹת דּוֹמָה
לְעֶבֶד שְׂקִבֵּל פְּרַס מְרַבּוּ וְנִפְטָר וְהוֹלֵךְ לוֹ. תַּנּוּ רַבָּנָן מַעֲשֵׂה
בְּתַלְמִיד אֶחָד שְׂיָרַד לְפָנָי הִתִּיבָה בְּפָנָי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְהָיָה
מֵאָרִיךְ יוֹתֵר מִדְּאִי אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידֵי רַבִּינוּ כַּמָּה אַרְכָּן
הוּא זֶה אָמַר לָהֶם כְּלוּם מֵאָרִיךְ יוֹתֵר מִמָּשָׁה רַבִּינוּ דְּכַתִּיב
בֵּיהּ (דְּבָרִים ט') אֶת אֲרָבָעִים הַיּוֹם וְאֶת אֲרָבָעִים הַלַּיְלָה וְגוֹ'.
שׁוּב מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִיד אֶחָד שְׂיָרַד לְפָנָי הִתִּיבָה בְּפָנָי רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר וְהָיָה מְקַצֵּר יוֹתֵר מִדְּאִי. אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידֵי כַּמָּה
קֶצֶר הוּא זֶה. אָמַר לָהֶם כְּלוּם מְקַצֵּר יוֹתֵר מִמָּשָׁה רַבִּינוּ
דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָר י"ב) אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר
רַב חֲסֵדָא. כָּל הַמְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבִירוֹ אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר
שְׁמוֹ שְׁנֵאמַר אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ וְלֹא קַמְדַּפֵּר שְׁמָה דְּמַרְיָם :

רס"ז איז להם סדר. ואם דלג זרכה אחת ואח"כ נזכר בה אומרה אף שלא
במקומה: מתחלת הזרכה שטעה זה. וממילא משתמע דגומר ממנה והלאה אלמלא
על סדרה כריך לחזור ולאומרה: חדא זרכתא נינהו. ודקתני מתניתין מתחלת
זרכה שטעה זה היינו אתה חונן: ונפטר. נוטל רשות: א"כ להזכיר שמו. של
חולה:

זוהר בהעלתך דף קמ"ח ע"ב

רַבִּי אַבְבָּא פָּתַח (תהלים פט) אֲשֶׁרִי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יֵי בְּאוֹר
פְּנֵיךְ יִהְיֶכּוֹן. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ אֲבָל תָּא חֲזִי זַכָּאִין אֵינּוּן
יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִי לֹון אוֹרֵייתָא קִדְשָׁא
וְאוֹלִיף לֹון אֲרַחוּי לְאֶתְדַבְּקָא בֵּיהּ וּלְמִיטָר פְּקוּדֵי
דְּאוֹרֵייתָא לְמִזְכֵּי בְּהוּ לְעֵלְמָא דְּאֶתִי וְקָרִיב לְהוּ בְּשַׁעֲתָא
דְּנִפְקוּ מִמְצָרִים דְּהָא כְּדִין אֶפִּיק לֹון מִרְשׁוּתָא אַחֲרָא

וְסָלִיק לִוְן לְאַתְאַחְדָּא בְּשָׁמַיָּה וּכְדִין אֶקְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי
 חוּרִין מִכְּלָא דְלָא יִתְבוּ תַּחֲוֹת רְשׁוּתָא וְסָלִיק לִוְן לְאַחְדָּא
 בְּשָׁמַיָּה דְסָלִיק עַל כְּלָא דְשְׁלִיט עַל עֲלָאִין וְתַתְּאִין וּמְגוּ
 רְחִימוּתָא דִּילְהוֹן קָרָא לִוְן (שְׁמוֹת ד') בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל כְּגוֹוְנָא
 (דְּקְדוּשָׁה) עֲלָאָה. (וְעַל דָּא) קָטַל (וּקְטַל) כָּל בְּכוֹר דְלַעֲיֵלָא וְתַתְּא
 וְשָׂרָא קְטִירִין וְאַסְרִין דְעֲלָאִין וְתַתְּאִין בְּגִין לְאַפְקָא לִוְן
 וְעֵבֶד לִוְן בְּנֵי חוּרִין מִכְּלָא וְעַל דָּא לָא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִידָ
 הוּא לָא מְלַאָד וְלֹא שָׂרָף אֶלָּא אִיהוּ. וְעוֹד דְהָא אִיהוּ יָדַע
 לְאַבְחָנָא וּלְמַנְדַּע כְּלָא וּלְמִשְׁרֵי אֶסִירִין וְלֹא אִינוּן
 בְּרְשׁוּתָא דְשְׁלִיחָא אַחְרָא אֶלָּא בִּידֵיהּ. תָּא חֲזִי בְּהַהוּא
 לִילְיָא דְבְּעָא קְדָשָׁא בְּרִידָ הוּא לְקָטְלָא כָּל אִינוּן בְּכוֹרֵי
 כְּמָה דְאַתְמַר בְּשַׁעְתָּא דְרַמְשׁ לִילְיָא אָתוּ מְזַמְרִין לְזַמְרָא
 קִמִּיָּה אֶמַר לִוְן לָאו עֵידוֹן הוּא דְהָא שִׁירְתָּא אַחְרָא מְזַמְרִין
 בְּנֵי בְּאַרְעָא בְּשַׁעְתָּא דְאַתְפְּלִיג לִילְיָא אַתְעַר רוּחַ צְפוֹן
 וְקְדָשָׁא בְּרִידָ הוּא כְּדִין עֵבֶד נוֹקְמִין וְיִשְׂרָאֵל עֵבֶדִין שִׁירְתָּא
 בְּקוֹל רָם (וְיִשְׂרָאֵל מְזַמְרִין וְאַמְרִין הִלְלָא בְּקוֹל רָם) וּכְדִין עֵבֶד לִוְן בְּנֵי
 חוּרִין מִכְּלָא וּמְלַאָכִין עֲלָאִין וְכָל מִשְׁרַיִין כְּלָהוּ הוּוּ צִיִּיתִין
 לְהוֹן לְקַלְיָהוֹן דִּישְׂרָאֵל בְּתַר דְאַתְגְּזְרוּ רְשִׁימוּ לְבַתִּיָּהוֹן
 מִהַהוּא דְמָא מְדַמָּא דְפִסְחָא בְּתַלְת רְשִׁימִין (שֵׁם יב) עַל
 הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מֵאֵי טַעְמָא הָא אוּקְמוּהָ בְּגִין
 דְאִיהוּ רְשִׁימָא קְדִישָׁא וּמְחַבְּלָא כַּד אִיהוּ נְפִיק וְחָמִי הַהוּא
 דְמָא דְהוּא רְשִׁים עַל הַהוּא פְּתַחַא חִיִּים עַלִּיָּהוּ דִישְׂרָאֵל
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח וּגו'

תרגום הזוהר רבי חזקיה פתח וכו': (תהלים פ"ט) חֲסָרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה הִ'
 בְּאוֹר פְּנִיךָ יְהִלְכוּן. מִקְרָא זֶה הַעֲמִידוּהוּ. חֲבַל צֹא וּרְאָה, חֲסָרֵיהֶם יִשְׁרָאֵל
 שְׁהַקְדוּשָׁתָא בְּרוּךְ הוּא נָתַן לְהֶם הַפּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, וְלִמַּד אוֹתָם דְרַכֵּיו לְהַתְדַבֵּק
 בּוֹ, וְלְשִׁמּוֹר מְלוֹת הַפּוֹרָה לְזַכּוֹת צְהֵן לְעוֹלָם הַבָּא. וְקִרַב אוֹתָם בְּשַׁעָה
 שְׁיִלְאוּ מִמְּאֲרֵים, כִּי אִזּוּ הוֹלִיָּאִם מִרְשׁוֹת חֲחֻרָת, וְהַעֲלָה אוֹתָם לְהַתְאַחַד
 בְּשִׁמּוֹ, אִזּוּ נִקְרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי חוּרִין מִכְּלָא, שְׁלָא יִשְׁבּוּ פַחַת רְשׁוֹת חֲחֻרָת,
 וְהַעֲלָה אוֹתָם לְהַתְאַחַד בְּשִׁמּוֹ הַעוֹלָה עַל הַכֹּל, הַשׁוֹלֵט עַל עֲלִיוֹנִים
 וְתַתְּפוֹנִים. וּמִתּוֹךְ אֲהַבְתָּם קָרָא אוֹתָם (שְׁמוֹת ד'), בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, כְּעִין
 שְׁלַמְעֵלָה, כְּמוֹ ז"ל הַנִּקְרָא בְּכוֹר. וְהַרְגוּ כָּל בְּכוֹר שְׁלַמְעֵלָה וּלְמִשְׁתָּה, מִסְטֵרָא

אֲחֵרָא, וְהִתִּיר קְשָׁרִים וְאֲסוּרִים שֶׁל עֲלִיוּנִים וְתַחְתּוֹנִים, שָׁעָשׂוּ הַמְּאֲרָאִים
שֶׁלֹּא יוּכְלוּ יִשְׁרָאֵל לֵלָאֵת מִמְּאֲרָאִים, כְּדֵי לְהוֹאִיָּאָם, וְעָשָׂה אוֹתָם צְנִי חוּרִין
מִפְּנֵי, וְעַל כֵּן לֹא רָכָה הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא לְהוֹאִיָּאָם עַל יְדֵי מַלְאָךְ וְלֹא שָׁרָף
אֶלְאֵה הוּא עֲלָמוֹ. וְעוֹד, כִּי הוּא יִדַע לְהַבְחִין צִין צְכוּר וְשְׂאִינוּ צְכוּר, וְלַדְעַת
הַכֹּל, וְלַפְתּוּחַ אֲסוּרִים, וְיֵאֵינָם צְרָשׁוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר אֶלְאֵה צִידוֹ. צֹא וּרְאֵה,
צְלִילָה הֵהוּא שְׁרָכָה הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא לְהַרְוֹג כָּל אֵלּוֹ הַצְּכוּרִים, כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנֵנוּ,
צְשָׁעָה שְׁהַחֲשִׁיד הַלְּיִלָה, צָאוּ מִזְמָרִים לְזַמֵּר לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ צְרוּף
הוּא יֵאֵין הַזְמָן לִזְמֵר שְׂיָרָה, כִּי שְׂיָרָה אַחֲרַת מִזְמָרִים צְנִי צְאָרָז. צְשָׁעָה
שְׁנַחֲלָה הַלְּיִלָה, נִתְעוֹרְרָה רוּחַ כְּפוֹן וְהַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא עָשָׂה אֵז נִקְמוֹת
לְיִשְׁרָאֵל וְיִשְׁרָאֵל מִזְמָרִים שְׂיָרָה צְקוּל רָם, וְאֵז עָשָׂה אוֹתָם צְנִי חוּרִין מִפְּנֵי.
וְהַמְּלָאָכִים הַעֲלִיוּנִים וְכָל מַחֲנוֹת הַעֲלִיוּנִים כְּלָם, הָיוּ מִקְּשִׁיבִים לְקוֹלָם שֶׁל
יִשְׁרָאֵל, אַחֵר שְׁנַמּוּלוּ, וְרָשְׁמוּ צְפִיָּהֶם מֵאוֹתוֹ הַדָּם וּמִדָּם הַפֶּסַח צְשָׁלָם
רְשִׁימוֹת (שְׁמוֹת י"ב) עַל הַמְּשָׁקוּף וְעַל שְׁפֵי הַמְּזוּזוֹת. מֵהוּ הַטָּעַם שְׁרָשְׁמוּ הַדָּם
עַל הַמְּשָׁקוּף וְשְׁפֵי הַמְּזוּזוֹת. הָרִי הַעֲמִידוּהוּ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא רוֹשֵׁם קְדוֹשׁ.
וְהַמְּחַצֵּל, כְּשִׁינְאֵה וְרָאָה אוֹתוֹ הַדָּם שְׁהִיָּה רָשׁוּם עַל הַפְּתַח, רָחַם עַל יִשְׁרָאֵל.
ז"ש וּפְסַח ה' עַל הַפְּתַח וְגו'.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ז'

א. סֵדֶר תְּפִלּוֹת כֶּךָ הוּא בְּשַׁחַר מְשַׁכִּים אָדָם וּמְבָרֵךְ בְּרָכוֹת
אֵלוֹ. וְקוֹרָא הַזְמִירוֹת וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם. וְקוֹרָא
אַחֵר כֶּךָ שְׁמַע וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֵיהָ וּמְדַלֵּג קְדוּשָׁה מִן
הַבְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה שְׁלִפְנֵיהָ שְׁאִין הִיחִיד אוֹמֵר קְדוּשָׁה.
וְכִשְׁהוּא חוֹתֵם גָּאֵל יִשְׂרָאֵל מִיָּד יַעֲמוֹד כְּדֵי שְׁיִסְמוּךְ גְּאוּלָּה
לְתַפְּלָה וּמִתְפַּלֵּל מְעוֹמֵד כְּמוֹ שְׁאֲמָרְנוּ. וְכִשְׁשִׁשְׁלִים יֵשֵׁב
וְיַפּוֹל עַל פָּנָיו וּמִתְחַנֵּן וּמְגַבִּיָּה רֵאשׁוּ וּמִתְחַנֵּן מְעֵט וְהוּא
יוֹשֵׁב בְּדַבְּרֵי תַחְנוּנִים וְאַחֵר כֶּךָ יִקְרָא וְתַהֲלָה לְדוֹד (מִיּוֹשֵׁב)

וּמִתְחִינֵן כְּפִי כַחוֹ וַיִּפְטֹר לְמַעֲשָׂיו: **ב**. וּבִתְפִלַּת הַמִּנְחָה
מִתְחִיל לְקַרֹּא תְהִלָּה לְדָוִד מִיּוֹשֵׁב וְאַחַר כֵּן עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל
תְּפִלַּת הַמִּנְחָה וְכִשְׁמִשְׁלִים נוֹפֵל עַל פָּנָיו וּמִתְחִינֵן וּמִגְבִּיחַ
רֹאשׁוֹ וּמִתְחִינֵן כְּפִי כַחוֹ וַיִּפְטֹר לְמַעֲשָׂיו. וּבִתְפִלַּת הָעֶרֶב
קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ וְסוֹמֵךְ גְּאוּלָּה
לְתַפְלָה וּמִתְפַּלֵּל מְעוֹמֵד וְכִשְׁיִשְׁלִים יֹשֵׁב מְעַט וַיִּפְטֹר.
וְהַמִּתְחִינֵן אַחֲרֵי תְפִלַּת עֶרְבִית הָרִי זֶה מְשׁוּבָח וְאַף עַל פִּי
שְׁמֵבְרָךְ הַשְּׂכִיבֵנו אַחֲרֵי גְּאֹל יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ הַפֶּסֶק בֵּין גְּאוּלָּה
לְתַפְלָה וְהָרִי שְׁתִּיחֵן כְּבָרְכָה אַחַת אֲרוּכָה:

מוסר

מספר חסידים סימן ע"ד ע"ה

אֵל תְּהִי בּוֹ לְדַבּוּר אַחִיד כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּגִאוּה דְּבָרִים שְׂאִין
הַדַּעַת סוּבְלָתָן וְנוֹחַ לָךְ לְהַשְׁפִּילוֹ מִגְּאוּתוֹ וּלְתוֹפְשׁוֹ בְּדַבְרָיו
אֵל תְּחַוֵּשׁ בְּזֶה כִּי מֵה תְרוּיַח בְּדַבָּר וְאֵל תִּקְנִיטֵר שׁוּם אָדָם
אֶפְלוֹ נְכָרִי כִּי כְּאִשֶּׁר אַתָּה תִשְׁכַּח יְהִי אִתּוֹ לְזַכָּרוֹן
כְּמַעֲשֵׂה רוּעָה הַחֲזִירִים: אֵל תִּגְבִּיחַ קוֹלְךָ לְהַשִּׁיב עֲזוֹת אֵךְ
כָּל דְּבָרֶיךָ תִּדְבֹר בְּעֲנוּה וְכְבוֹד כִּי דְבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת
נְשָׁמָעִים. וְאֵל תִּרְבֶּה דְּבָרִים בְּטָלִים. אִם עֲמַדְתָּ בֵּין
הָאֲנָשִׁים וְכָל שָׂכֵן בֵּין הַנְּשִׁים אֵל תִּרְבֶּה שִׁיחָה. אִם בָּאוּ
לְצִים בְּמִקּוֹם מוֹשְׁבֵךְ פְּתָאוֹם וּמִדְּבָרִים דְּבָרֵי הַבָּאִי אֵל
תּוֹכִיחַם פֶּן יִשְׁנְאוּךָ לָךְ מְאַצְלָם פֶּן תִּלְמוּד מִמַּעֲשֵׂיהֶם
הָרָעִים כִּי הַלִּיצְנוֹת שְׁנִיחָה לְעֲרוּה:

בהעלותך יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(ו) וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַיְזָה עֲלֵיהֶם
מִי חֲטָאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם
וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ: וְכִדִּין תַעֲבֹד לְהוֹן
לְדַכּוֹאֵיהוֹן אֲדִי עֲלִיהוֹן מִיָּא דְחֲטָאתָא וְיַעֲבְרוֹן מִסְפָּר עַל כָּל
בְּשָׂרָהוֹן וַיִּחְוֹרוֹן לְבוּשֵׁיהוֹן וַיִּדְכּוּן:

רש"י הזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאוי מתים שבהם: והעבירו תער. מנאחי בדברי רבי משה הדרשן, לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודה זרה והיא קרויה זבחי מתים, והמזורע קרוי מת, הזקיקם תגלחת כמזורעים:

(ח) וְלָקַחוּ פֶּר בֶּן בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֶלֶת בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן וּפֶר שְׁנֵי בָּן בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאת: וַיִּסְבוּן תֹּרֶר בֶּר תֹּרֵי וּמִנְחָתָהּ סֶלֶתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח וְתֹרֶר תִּנְגֵן בֶּר
תֹּרֵי תִסֵּב לְחֲטָאתָא:

רש"י ולקחו פר בן בקר. והוא עולה, כמו שנאמר (פסוק יב) ועשה את האחד עולה, והוא קרבן כבוד בעבודה זרה: ופר שני. מה תלמוד לומר שני, לומר לך, מה עולה לא נאכלת, אף חטאת לא נאכלת. ובזו יש סמך לדבריו בתורת כהנים. ואומר אני שהוראת שעה היתה, ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודה זרה עם פר העולה:

(ט) וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לְפָנֵי אֱהָל מוֹעֵד
וְהִקְהַלְתָּ אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַתִּקְרַב
יָת לְוָאֵי לְקִדָּם מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתִכְנוּשׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתנים קרבן כפרה תחתיהם, יבואו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם:

(ו) וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לְפָנַי יְהוָה וְסָמְכוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְדֵיהֶם עַל הַלְוִיִּם : וַתִּקְרַב
יְת לְוֵאֵי קָדָם יי וַיִּסְמְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת יְדֵיהוֹן עַל לְוֵאֵי :

נביאים - זכריה - פרק ג

(ז) וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וְעָלַם
לְפָנַי הַמַּלְאָךְ : וַיְהוֹשֻׁעַ הוּוּ לִיָּה בְּנִין דְּנִסְיָבּוּ לְהוֹן נְשִׁין דְּלָא
כְּשָׂרִין לְכְּהוּנָתָא וְקָאִים קָדָם מַלְאָכָא :

רש"י לבוש בגדים צואים . כתרגומו הוּוּ לִיָּה בְּנִין דְּנִסְיָבּוּ לְהוֹן נְשִׁין דְּלָא כְּשָׂרִין לְכְּהוּנָתָא וְהִיָּה נִעְנַשׁ הוּוּ
עַל שְׂלָא מִיָּחָה בִּידָם :

(ח) וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל הָעֹלָמְדִים לְפָנָיו לֵאמֹר
הֲסִירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִים מֵעַלְיוֹ וַיֹּאמֶר
אַלְיוֹ רְאֵה הָעֶבְרִיתִי מֵעַלְיָךְ עוֹנָךְ וְהַלְבַּשׁ
אֶתְךָ מַחֲלָצוֹת : וְאַתִּיב וְאָמַר לְדַמְשָׁמְשִׁין קָדָמוֹהֵי לְמִימָר
וְאַמְרוּ לִיָּה וַיִּפִּיק נְשִׁין דְּלָא כְּשָׂרִין לְכְּהוּנָתָא מִבִּיתָיָה וְאָמַר לִיָּה חַזִּי
דְּאַעֲדִיתִי מִנְּךָ חוּבְךָ וְאַלְבִּישִׁית יְתָךְ זְכוּוֹן :

רש"י הסירו הבגדים הצואים מעליו . יבדילו בניו את נשותיהם וימחול לו : מחלצות . חליפות בגדים
נאי' כלומר זכויות אבל לפי שדימה העוון לבגדים צואים דימה הזכויות למחלצות בגדים נאים ולזכנים :

(ט) וַאֲמַר יְשִׁימוּ צָנִיף טָהוֹר עַל רֵאשׁוֹ
וַיִּשְׁימוּ הַצָּנִיף הַטָּהוֹר עַל רֵאשׁוֹ
וַיְלַבְּשׁוּהוּ בְּגָדִים וּמַלְאָךְ יְהוָה עָלַם :

וְאָמְרִית שׁוּוּ מִצְנָפָא דְכָיָא עַל רִישֵׁיהּ וְשׁוּיָאוּ מִצְנָפָא דְכָיָא עַל רִישֵׁיהּ
וְאֶסְבִּוּהִי אֶתְתָּא דְכִשְׂרָא לְכַהוֹנְתָּא וּמְלָאָכָא דִּי קָאִים :

רש"י ואומר . אני זכריה : ישימו כניף טהור וגו' . בקשתי רחמים עליו :

(ו) וַיַּעַד מְלָאָךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר : וְאֶסְהִיד
מְלָאָכָא דִּי בִיהוֹשֻׁעַ לְמִימְרֵי :

רש"י ויעד . לשון התראה כמו (דברים לא) ואעידה צם את השמים וגו' :

כתובים - תהילים - פרק מב

מב (א) לְמִנְצַחַ מְשֻׁכִּיל לְבָנֵי קִרַח : לְשִׁבְתָּא
בְּשִׁכְלָא טָבָא עַל יְדִיהוֹן דְּבָנֵי קִרַח :

רש"י לבני קרח . אסיר ואלקנה ואזיארסם הם היו תחלה בעלמא אביהם ובשעת המחלוקת פרשו וכשנבלעו
כל סביבותיה' ופתחה הארץ את פיה נשאר מקומם בחוד פי הארץ כענין שנאמר ובני קרח לא מתו ושם
אמרו שירה ושם יסדו המזמורי' הללו ועלו משם ושרת' עליהם רוח הקודש ונתנבאו על הגליות ועל חרבן
הבית ועל מלכות בית דוד :

(ב) כְּאֵיל תַּעְרָג עַל אֶפְיָקֵי מַיִם כֶּן נַפְשִׁי
תַּעְרָג אֵלַיְךָ אֱלֹהִים : הֵיךְ אֵילָא דִּי מְרַגַּג עַל פְּצִידֵי
מִיָּא הֵיכְנָא נַפְשִׁי מְרַגְגָּא לְוַתְּךָ יְיָ :

רש"י כאיל תערג על אפיקי מים . ל' ערג נופל על קול האיל כאשר יפול לשון נהם לארי וסקוק לדוד
וגעה לשורים , וכפוף לעופות , אמרו רבותינו האילה הזאת חסידה שחיות וכשהחיות אמרו' למים הם
מתכנסות אליה שתחלה עיניה למרום ומה היא עושה חופרת גומא ומכנסת קרניה לתוכה וגועה , והקב"ה
מרחם עליה והתהום מעלה לה מים . כאיל תערוג . כאילת תערוג לא נאמר וכאיל יערוג לא נאמר אלא
כאיל תערוג דבר הכתוב בזכר ובנקיב' הזכר עורג על עסק המי' כמו שפרשנו , הנקיבה כשהיא כורעת
לילד והי' לועקת הקב"ה מרחם עליה , ומנחם חזר תערוג עם לחייו כערוגת הבשם אכן לא יתכנו דבריו
, גם דונש פתר אותו לשון קול של איל (סוף א') :

(ג) צְמָאָה נִפְשֵׁי לַאֱלֹהִים לְאֵל הָי מִתִּי
אָבוֹא וְאַרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים : צָחַת לָךְ נִפְשֵׁי לַאֱלֹהִים
תִּקְיָא חִיָּא וְקִימָא אִמְתִּי אַעוּל וְאַחֲמִי זִיו שְׂכִינְתָא דִּי :

רש"י מתי אבא ואראה פני אלהי'. לעלות לרגל ונתנבא כאן חורבן הבית ונאמר כאן מה תשתוחזי ג' פעמים כנגד שלש מלכיות העתידות לבטל עבודת המקדש וישראל צועקים ונגאלים מלכות צבל ויון ואדום. למאה נפשי. כנסת ישראל אומרת כן בגלות צבל :

(ד) הִיִּתָּה לִי דְמַעְתִּי לֶחֶם יוֹמָם וְלַיְלָה
בְּאָמַר אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיִה אֱלֹהִיךָ : הָוֹת לִי
דְמַעְתִּי לְמִבְרֵי יַיָּמָם וְלַיְלִי בְּדִיִּמָּר לִי סְנָאָה כָּל יוֹמָא אֲן הוּא אֱלֹהִיךָ :

רש"י היתה לי דמעתי לחם. מכאן שהלכה משצעת את האדם ואינו מבקש לאכול וכן הוא אומר בחנה ותצבה ולא תאכל (שמואל א' ח') :

משנה פסחים פרק ב

א. כָּל שְׁעָה שְׁמִתָּר לְאָכוּל, מֵאֲכִיל לְבִהְמָה לַחֲיָה
וְלְעוֹפּוֹת, וּמוֹכְרוֹ לְנִכְרִי, וּמִתָּר בְּהִנְאָתוֹ. עֶבֶר זְמַנּוֹ,
אָסוּר בְּהִנְאָתוֹ, וְלֹא יִסִּיק בּוֹ תַנּוּר וְכִירִים. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין בְּעוֹר חֲמִץ אֶלָּא שְׂרָפָה. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים, אֶף מְפָרֵר וְזוֹרָה לְרוּחַ אוֹ מְטִיל לַיָּם :

ברטנורה (ה) כל שעה שמתיר לאכול. מדלח קאמר כל שעה שאוכל מאכיל, ונקט לה בתרי לישני, משמע דאתרי גברי קאי, והכי קאמר, כל שעה שמתיר לכהן לאכול בתרומה מאכיל ישראל חולין לבהמתו, ומתניתין רבן גמליאל היא שרבן גמליאל אומר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש. ולית הלכתא כוותיה, אלח בין בתרומה בין בחולין אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש: מאכיל

לבהמה לחיה ולעופות. כריכי, לחי תנא בהמה, הוה אמינא בהמה לחי משיירא חזי לה ומבער ליה אין, אכל חיה כגון נמיה וחתול וחולדה לאורחה להאניע אימא לא. ואי תנא חיה, הוה אמינא חיה לחי משיירא מנעא ליה ולא עבר עליה על כל יראה אימא אין, אכל בהמה זמנין דמשיירא ולאו אדעתיה לבערו ועבר עליה על כל יראה אימא לא. קמשמע לן. ועופות, איידי דתנא בהמה וחיה תנא נמי עופות: ומוכרו לנכרי. לאפוקי מצית שמאי דאמרי לא ימכור אדם חמא לנכרי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח דקסברי מלווה אני לבערו מן העולם ולא שיהיה קיים: ומותר בהנחתו. בהנחת אפרו, כגון אם חרכו באור קודם זמן איסורו מותר ליהנות באפרו אפילו לאחר זמן איסורו: עבר זמנו. משהגיעה שעה ששית אע"פ שאין איסורו אלא מדברי סופרים אסור בהנחתו כאילו היה מאיסורי הגאון של תורה שאם קידש בו אשה אין חוששין לקידושיו ואפילו בחמץ נוקשה כגון דגן שנפל עליו דלף וכיוצא בו שבפסח עצמו אין איסורו אלא מדברי סופרים אם קידש בו אשה ביום ארבעה עשר משהגיע שעה ששית אין חוששין לקידושיו: ולא יסיק בו תנור וכירים. לר' יהודה אינטריך דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה, מהו דתימא בהדי דקא שריף ליה ליתנהי מיניה, קמשמע לן ללא, דאפילו כדרך ביעורו אסור ליהנות ממנו מכי מטא זמן איסוריה: רבי יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה. דיליף מותר האסור בהנחה וענוש כרת כחמץ, ומלותו בשריפה ולא בדבר אחר. ורבנן לא ילפי מותר, דחלב של שור הנסקל יוכית, שאסור באכילה ובהנחה וענוש כרת ואין טעון שריפה:

ב. חֶמֶץ שֶׁל נֹכְרֵי שְׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, מִתֵּר בְּהִנָּאָה. וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר בְּהִנָּאָה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג) לֹא יֵרָאֶה לָךְ
 (שא"ר):

דרטורה (ג) מותר בהנחה. לאו למימרא דבאכילה אסור, אלא איידי דבעי למתנא סיפא ושל ישראל אסור בהנחה תנא גבי נכרי מותר בהנחה. אי נמי, משום דאיכא דנהגי איסורא צפת של נכרי, משום הכי לא תני בהדיא חמץ של נכרי מותר באכילה: משום שנאמר לא יראה לך. כלומר הנסא קנסין ליה הואיל ועבר על לא יראה לך. אי נמי, ארישא קאי, חמץ של נכרי מותר משום שנאמר לא יראה לך ודרשינן שלך אי אתה רואה אכל אתה רואה של אחרים:

ג. נֹכְרֵי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֶמְצוֹ, אַחַר הַפֶּסַח מִתֵּר בְּהִנָּאָה. וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְוָה אֶת הַנֹּכְרֵי עַל חֶמְצוֹ, אַחַר הַפֶּסַח אָסוּר בְּהִנָּאָה. חֶמֶץ שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מִפֶּלֶת, הָרִי הוּא כְּמִבְעָר. רַבּוֹן גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל שְׂאִין הַכֶּלֶב יָכוֹל לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו:

זרמורה

(ג) נכרי שהלואה לישראל. מעות על חמאו קודם הפסח ואמר לו הישראל אם לא הבאתי לך מעות עד יום פלוני קנה מעכשיו וכגון שהרהינו אלכו בזיתו ושהה אלכו הנכרי כל ימי הפסח: לאחר הפסח מותר בהנאתו. דכיון דמטא זמניה ולא פרעיה לא הוי מחוסר גזינינא דזרקותו של נכרי היה, אגלאי מלתא למפרע דמשעה שהרהינו אלכו הוה דידיה: וישראל שהלואה לנכרי כו'. אגלאי מלתא למפרע דשל ישראל הוה: הרי הוא כמזוער. ואף על פי כן צריך לבטלו, שמא יפקח הגל בזמנא דזמנא עובר עליו: כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו. וכמה היא חפיסת הכלב שלשה טפחים:

ד. האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג, משלם קרן וחמץ. במזיד, פטור מתשלומים ומדמי יציים:

זרמורה

(ד) בשוגג. שגג בתרומה אפילו הזיד בחמץ: משלם קרן וחומץ. ואע"ג דחמץ בפסח אסור בהנאה ולא שוה מידי, משום דבאוכל תרומה בשוגג כתיב (ויקרא כג) ונתן לכהן את הקודש, דבר הראוי להיות קודש, שאין משלם לו מעות אלא פירות והתשלומים נעשים תרומה הלכך לאו דתר דמים אזלינן: במזיד. שהזיד בתרומה אפילו שגג בחמץ: פטור מן התשלומין ומדמי יציים. אם תרומה טמאה היא אין משלם דמי יציים שהיתה ראויה להסיק תחת תבשילו. משום דמזיד בתרומה אינו אלא כשאר גזלן בעלמא, ומעות משלם, לפי דמים ולא לפי מדה, וחמץ בפסח לאו דר דמים הוא שהרי אסור בהנאה ואף להיסק לא חזי ולאוי מידי אפסדיה:

ה. אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח, בחטים, בשעורים, בפסמין ובשיפון ובשבלת שועל. ויוצאין בדמאי ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו, ובמעשר שני והקדש שנפדו, והכהנים בחלה ובתרומה. אבל לא בטבל, ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. חלות תודה ורקיקי נזיר, עשאן לעצמו, אין יוצאין בהן. עשאן למכור בשוק, יוצאין בהן:

זרמורה

(ה) ידי חובתו. משום חובת מנה צלילה הראשון שהוא מחוייב לאכול מנה דכתיב (שמות יג) בערב תאכלו מנות: בחטים ובשעורים וכו'. אבל אורז ודוחן ושאר מינים לא, דכתיב (דברים טז) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מנות, דברים

הבאים לידי חימוץ אדם יולא בהן ידי חובת מלה, ילאו אורז ודוחן ושאר מינים שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סרחון; ובדמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו. כל הני למאי אכטריכו, מפורקים במס' שבת פרק מפנין: והכהנים בחלה ובתרומה. דמהו דתימא מלה השוה וראויה לכל אדם בעינן, וחלה ותרומה אינן ראויין לזרים, קא משמע לן: חלות תודה ורקיקי נזיר אין יולאין בהן. אע"פ שהן מלה גמורה, דכתיב (שמות יב) ושמתם את המלות, מלה המסתמרת לשם מלה, ילאו אלו שאינן מסתמרות לשם מלה אלא לשם זבח: למכור בשוק יולאין בהן. דכל למכור בשוק אמר אי מזדבנא מזדבנא. ואי לא, אכילנא לה אנא למלה של מלה:

ו. ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח, בחזרת ובעלשין ובתמכא ובחרחבינא ובמרור. יוצאין בהן בין לחין בין יבשין, אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבשלין. ומצטרפין לכזית. ויוצאין בקלח שלהן, ובדמאי, ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו, ובמעשר שני והקדש שנפדו:

ברטורה (ו) בחזרת. בערבי חס"א. לטוג"א בלע"ז: ובעולפים. בערבי הנדב"י. ובעל"ז אנדיז"א. והערוך פירש שהוא ירק שקורין לו בלע"ז קרספי"ל: ובתמכא. סיב הגדל סביבות הדקל: ובחרחבינא. אלקרלעינ"א בערבי: ובמרור. מין כוסברתא הוא מר ביותר: בין לחים בין יבשים. דוקא בקלח שלהן כדאמרין בסיפא ויולאים בקלח שלהן. אבל עליו, לחין אין, יבשים לא: שלוקים. מבושלין יותר מדי עד שנמוחים: כבושים. בחומץ: מבושלין. כדרך בישול: ומצטרפין לכזית. לכאן ידי חובת מרור. והוא הדין בחמשת מיני דגן שמצטרפין בכזית לכאן ידי חובת מלה. ואתרווייהו קאי:

ז. אין שורין את המרסן לתרנגולים, אבל חולטין. האשה לא תשרה את המרסן שתוליד: בידה למרחץ, אבל שפה היא בבשרה יבש. לא ילעוס אדם חטין ויניח על מפתו בפסח, מפני שהן מחמיצות:

ברטורה (ז) אין שורין את המורסן. במים קרים וכל שכן פושרין כדי לתת לפני התרנגולים: אבל חולטין. ברותחין. שכל זמן שהמים רותחים אינו יכול להחמיץ. והאידנא נהוג עלמא איסורא אפילו בחליטה ברותחים: לא תשרה את המורסן. לשוף בו בשרה מפני שמחמיץ בשרייתו: אבל שפה היא. מורסן על בשרה יבש אף

על גב שמים טופחים על צורה לא ילעום. לא יכוס צנינו:

ח. אין נותנין את הקמח לתוך החרסת או לתוך החרדל, ואם נתן, יאכל מיד, ורבי מאיר אוסר. אין מבשלין את הפסח, לא במשקין ולא במי פרות, אבל סכין ומטבילין אותו בהן. מי תשמישו של נחתום, ישפכו, מפני שהן מחמיצין:

צרטורה (ח) בחרוסת. דבר שיש בו חומץ ומים ועשוי לטבל בו צק: ואם נתן. לתוך החרדל: יאכל מיד. שהחרדל חד ואינו ממהר להחמיץ כמו החרוסת. אבל בחרוסת מודה תנא קמא לר' מאיר דאסור: ור' מאיר אוסר. אף אם נתן לתוך החרדל, דסבר חרדל לאלתר מחמיץ כמו החרוסת. ואין הלכה כר' מאיר: לא במשקין ולא במי פירות. דכתיב (שמות יב) ובשל מבוסל מכל מקום: אבל סכין ומטבילין. לאחר כלייתו, ולא אמרינן שמבטל טעמו. אי נמי, אפילו קודם כלייתו שרי לסוך הפסח במי פירות, דהכי תנן בכילד כולין, סכו בשמן תרומה אם חצורת כהנים יאכלו: מי תשמישו של נחתום. שמלגן בהן ידיו בשעה שמקטף את המלה: ישפכו. במקום מדרון שלא ישארו מכונסים במקום אחד ויחמיצו:

גמרא פסחים דף ל' ע"ב

אמר ליה רבינא לרב אשי הני ספיני בפסחא היכי עבדינן להו. אמר ליה לדידי חדתא קא עבידנא. אמר ליה תינח מר דאפשר ליה דלא אפשר ליה מאי. אמר ליה אנא כעין חדתא קאמינא קתייהו בטינא ופרזלייהו בנורא והדר מעיילנא לקתייהו ברותחין והלקתא אידי ואידי ברותחין ובכלי ראשון. אמר רב הונא בריה דרב יהושע עץ פרוור מגעילו ברותחין ובכלי ראשון קסבר כבולעו כד פולטו. בעו מיניה מאמימר הני מאני דקוניא מהו לאשתמושי בהו בפסחא ירוקא לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי

לָךְ אוֹכְמִי וְחִיּוּרֵי מָאִי. וְהִיכָא דְאִית בְּהוּ קְרִטּוּפְנֵי לָךְ
 תִּיבְעֵי לָךְ דְּוַדְאֵי אֶסִירִי כִּי תִיבְעֵי לָךְ דְּשִׁיעֵי מָאִי אָמַר לִיה
 חֲזִינָא לְהוּ דְּמִידִּיִּתִּי אֶלְמָא בְּלַעֵי וְאֶסִירִי וְהִתּוֹרָה הִעִידָה
 עַל כְּלֵי חָרְס שְׁאִינוּ יוֹצֵא מִיַּדִּי דּוּפִיו לְעוֹלָם. וּמָאִי שְׁנָא
 לְעֵנִין יִין נָסַד דְּדָרִישׁ מְרִימָר מָאִנִּי דְּקוֹנָא בֵּין אוֹכְמִי בֵּין
 חִיּוּרֵי וּבֵין יְרוּקֵי שְׁרִי וְכִי תִימָא יִין נָסַד דְּרַבָּנָן חֲמִץ
 דְּאוּרִייתָא כָּל דְּתַקּוּן רַבָּנָן כְּעִין דְּאוּרִייתָא תַּקּוּן. אָמַר לִיה
 זֶה תִּשְׁמִישׁוּ עַל יַדִּי חֲמִין וְזֶה תִּשְׁמִישׁוּ עַל יַדִּי צוּנָן. אָמַר
 רַבָּא בַר אֲבָא אָמַר רַב חֲזִיא בַר אֲשִׁי אָמַר שְׁמוּאֵל כָּל
 הַכְּלִים שְׁנִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּהוּ חֲמִץ בְּצוּנָן מִשְׁתַּמְּשׁ בְּהוּ מִצָּה חוּץ
 מִן בֵּית שְׁאֹר הוּאֵיל שְׁחִימוּצוֹ קֶשֶׁה. אָמַר רַב אֲשִׁי וּבֵית
 חְרוּסַת כְּבֵית שְׁאֹר שְׁחִימוּצוֹ קֶשֶׁה דְּמִי. אָמַר רַבָּא הֲנִי
 אֲגָנִי דְּמַחוּזָא הוּאֵיל וְתַדִּירִי לְמִילֵּשׁ בְּהוּ חֲמִירָא כְּבֵית
 שְׁאֹר שְׁחִימוּצוֹ קֶשֶׁה דְּמִי פְּשִׁיטָא מְהוּ דְּתִימָא כְּיִין
 דְּרוּיחָא שְׁלִיט בְּהוּ אֲוִירָא וְלֹא בְּלַעֵי קָא מִשְׁמַע לָן :

רס"י לדידי חדתא עבד. ללרכי עוסים סכינים חדשים: למר אפשר ליה. שהרי
 עשיר אתה: קתייהו בטינא. להגין עליהם שלא ישרפם האור: והלכתא. לא כריך
 לאותבניהו בנורא אלא פרזלייהו כי קתייהו נמי סגי להו בהגעלה ברותחין: ועץ
 פרור. שמגיסין בו את הקדרה: כבולעו כד פולטו. כבולעו מתוך כלי ראשון כד
 פולטו בכלי ראשון: קוניא. פלוסום בלע"ז ושל חרס הוא וטוח באבר: ירוקי.
 עשין מקרקע שחופרין ממנה כריף אלו"ם בלע"ז והוא עז וזולע לעולם: ה"ג
 ירוקי. לא תיבעי לך דודאי אסור למרפי ובלעי מרפי לירוף: קרטופני. בקעים:
 כי תיבעי לך דשיעי. שהם חלקים: דמדייתי. פולטין המשקין מדופן החילון,
 ובלע"ז טרשטדע"ש וכיון דמדייתי ודאי בלעי והואיל ובלעי טוב אין פולטין
 שהתורה העידה על כלי חרס שכיון שבלע אינו יורא מיד דופיו לעולם שהרי בכלי
 עץ ומתכות כתב לך ישטף תעבירו באש ומורק ושטף אבל בכלי חרס ישבר: חמץ.
 תשמישו ע"י חמין כל השנה אבל יין נסך לא נשתמש בו אלא כונן: בית חרוסת.
 כלי שנותנין בו חומץ וכל דבר שיט לו קיוהא ורגילין ליתן בו קמח העשוי לטבל
 בו בשר כל ימות השנה והקמח מתחמץ מחמת הקיהוי, ולשון חרוסת קיהוי
 אייגורו"ם בלע"ז בית שאור כלי שהאשה שורה ומנחת בו השאור ונותנתו בעיסה
 ופעמים הוא שזהה שם בלילה:

זוהר בהעלתך דף ק"ו ע"א

רבי יצחק פתח כתיב בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים. בית זבול. ודאי כד אתפקדו בידהא כל גנזי מלכא. ושלטא בהו כדין אקרי בית זבול ורקיע חד אית דאקרי בית זבול. דהא דא אשפח לקבלא ברכאן ולסדרא כלא והאי איקרי בית זבול. תא חזי כתיב (דברים לג) ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך מלמד דאשתתפו כחדא דא נפיק ואגח קרבא ודא יתיב ולעי באורייתא ודא יהיב חולקא לדא. בחולקיה דזבולן ימא וכנסת ישראל אתקרי ים פנרת והכי אתחזי דהא תכלת נפיק מתמן ואוקמוה דהא לתתא כגוונא דלעילא ים פנרת לעילא ים פנרת לתתא. תכלת לעילא תכלת לתתא וכלא באתר חד. ועל דא ירית זבולן למיפק לאגחא קרבא. ומנלן דהכי הוא דכתיב (שם) עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק זבחי צדק ודאי מאי טעמא פי שפע ימים יינקו. ויששכר חולקיה באורייתא ויהיב לזבולן חולקא דאורייתא ודאי ועל דא אשתתפו כחדא לאתברכא זבולן מיששכר דברכתא דאורייתא היא ברכתא דכלא. רבי אבא אמר אחסנת דאורייתא ודאי הכי הוא ודרגא דא שתיתתא יהיב אגר (חד שתיתתא יהיב אגר) אורית ואחסין לה לכנסת ישראל אחסין חוורא לתכלתא ועל דא תנינן משיכיר בין תכלת ללבן דישתמודען גוויי דהא כדין אקרי בק"ר חוורא אתי לעלמא ותכלתא אתעבר. ועל דא כל קרבין דמלכא וכל זייני מלכא בידהא אתמנן והא אוקימנא :

תרגום זוהר רבי יצחק פתח וכו': כתוב (מלכים א' ח') בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים. בית זבול, בית זבול ודאי, פי כשנפקדו צידי המלכות כל גנזי המלך שהוא ז"א, והיא שולטת בהם, אז נקראת בית זבול. ורקיע אחד יש שנקרא זבול, משום שהוא עומד להכלל ברכות ולסדר הכל. וזו המלכות כששולטת על הכל נקראת גם כן בית זבול. צא וראה, כתוב (דברים

ל"ג) ולזבולן אמר שמח זבולן בצרכותו ויששכר באהלו, מלמד שנפתפו יחד, זה ירא ועשה מלחמה, וזה יושב ועוסק בתורה וזה נותן חלק לזה, משלו. וזה נותן חלק לזה, מתורתו. פי יששכר ה"ס פ"ת, וזבולן ה"ס מלכות. צחקו של זבולן הוא היס. וכן ישראל, שהיא המלכות, נקראת ים פנרת, וכך ראוי להקרא, משום שהתכלת יורא משם, שתכלת ה"ס מלכות וכן היא מלכות. והעמידוהו, פי למטה הוא בעין של מעלה, ים פנרת למעלה שהיא מלכות, ים פנרת למטה, תכלת למטה, תכלת למטה. והכל הוא במקום אחד, שהוא מלכות. ועל כן ירא זבולן לראת לערוך מלחמה, משום שהוא צחינת מלכות. ומאין לנו שפך הוא, שפתוב (דברים ל"ג) עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי קדק. זבחי קדק ודאי, דהינו של מלכות הנקראת קדק. מהו הטעם. הוא פי שפע ימים יינקו, דהינו השפע על ידי מלחמות. ויששכר חלקו בתורה. ונותן לזבולן חלקו בתורה ודאי, ועל כן נפתפו יחדיו, שיתצרו זבולן מיששכר. פי הצרכה שבתורה היא צרכת הכל. רבי אבא, אמר הנחלה של התורה ודאי פך היא, ומדרגה זו היא הששית, דהינו יסוד, שנותן שך התורה ומנחילה לכנסת ישראל, ומנחיל לבן שהוא חסד, לתכלת שהוא דין. ועל כן למדנו, משפיר בין תכלת ללבן, לקריאת שמע (ברכות ט') דהינו שהגונים יהיו נפרים, אז נקרא צדק, והלבן צד לעולם, והתכלת, שהוא דין, נעצר מן העולם. ועל כן כל המלחמות של המלך וכל פלי היזן של המלך נתמנו בידי המלכות, שאז נקראת צית זבול. וכן זבולן, פנזפר לעיל. וכבר העמדנו.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ח'

א. תפלת הצבור נשמעת תמיד. ואפלו היו בהן חוטאים אין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים. לפיכך צריך אדם לשתף עצמו עם הצבור. ולא יתפיל יחיד כל זמן שיכול להתפיל עם הצבור. ולעולם ישכים אדם

וַיַּעֲרִיב לְבַיִת הַכְּנֶסֶת. שְׂאִין תִּפְלָתוֹ נִשְׁמַעַת בְּכָל יַעַת אֱלֹא
בְּבַיִת הַכְּנֶסֶת. וְכָל מִי שֵׁישׁ לוֹ בַּיִת הַכְּנֶסֶת בְּעִירוֹ וַאֲיִנוּ
מִתְפַּלֵּל בּוֹ עִם הַצְּבוּר נִקְרָא שְׂכֵן רָע: **ב.** וּמִצְוָה לְרוּץ לְבַיִת
הַכְּנֶסֶת שֶׁנֶּאֱמַר (הוֹשֵׁעַ ו') גִּדְעָה נִרְדְּפָה לְדַעַת אֶת ה'. וּכְשֵׁיצֵא
מִבַּיִת הַכְּנֶסֶת אֶל יַפְסִיעַ פְּסִיעָה גָּסָה. אֱלֹא יִלְךְ מְעַט מְעַט.
וּכְשֵׁיפְנִס בְּבַיִת הַכְּנֶסֶת יִכְנֵס שִׁיעוֹר שְׁנֵי פְתָחִים וְאַחַר כֵּן
יִתְפַּלֵּל לְקַיִים מֵה שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ח') לְשִׁמּוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי: **ג.**
בַּיִת הַמְדַרְשׁ גָּדוֹל מִבַּיִת הַכְּנֶסֶת, וְחֻכְמַיִם גְּדוֹלִים אָף עַל
פִּי שֶׁהָיָה לָהֶם בְּעָרֵיהֶם בְּתֵי כְּנִסְיוֹת הַרְבֵּה לֹא הָיוּ
מִתְפַּלְּלִין אֱלֹא בְּמָקוֹם שֶׁהָיוּ עוֹסְקִין שָׁם בַּתּוֹרָה. וְהוּא
שְׂתֵּי תְּפִלָּה שָׁם תִּפְלָת הַצְּבוּר:

מוסר

מסי חסידים סימן ע"ו

אַל תַּעֲנִישׁ יִשְׂרָאֵל. וְאַל תִּתְקַלְלוּ אַךְ הַתְּפִלָּה עָלַי שֵׁישְׁלִים
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבוֹ וַיִּחְזִירָהוּ לְמוֹטָב. וְאַל תִּמְסוֹר עָלַי
דִּין לֹאמַר הַצּוֹר יִנְקַמְנוּ מִיָּדוֹ. וַיִּשִׁיב לְעוֹשֶׂה הָרַע כְּרַעְתּוֹ.
כִּי כָּל הַמוֹסֵר דִּין עַל חֲבִירוֹ בְּאֵה מִדַּת הַדִּין לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמְרֵת רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם לָזֶה תַּעֲשֶׂה דִּין רְאוּי
הוּא שֶׁתַּעֲנִישׁוּ עַל כָּךְ וְכָךְ. כִּלְלוֹ שֶׁל דְּבַר אֵל תִּתְקַלֵּל שׁוֹם
אָדָם כִּי פְּעָמִים רַבּוֹת הַקְּלָלוֹת חוֹזְרוֹת וְחָלוֹת כִּלְלוֹ עַל
רִאשׁוֹ וְעַל זֶרְעוֹ. שֶׁכֵּן מְצִינּוּ שֶׁכָּל הַקְּלָלוֹת שֶׁקָּלַל דָּוִד אֶת
יֹאבֵב נִתְקַיְּמוּ בְּזֶרְעוֹ. אֵל תִּשְׁנֵא אֶת חֲבִירְךָ מִפְּנֵי אֲהַבַּת
חֲבִירְךָ הַשּׁוֹנֵא אוֹתוֹ. כִּי אֵין לְשׁוֹנֵא אֱלֹא מִי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שׁוֹנֵאוֹ. וְעוֹד פְּעָמִים שֶׁיִּתְפַּיִסוּ שְׁנֵיהֶם וְהוּא לֹא
יִתְפַּיִס עִמָּךְ כִּי שֶׁנֶּאֱתָד הִיתָה חֲנֻם. וְאַל תִּתְּהִי בַּז לְכָל אָדָם
שְׂאִין לְךָ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׁעָה:

בהעלותך יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יא) וְהִנִּיף אֶהְרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לְפָנָי
יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לְעֶבֶד אֶת
עֲבֹדַת יְהוָה: וַיְרִים אֶהְרֹן יָת לְוָאֵי אֲרָמָא קָדָם יי מו בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹן לְמַפְלַח יָת פְּלַחְנָא דְיֵי:

רש"י והניף אהרן את הלוויים תנופה. כדרך שאדם מורע טעון תנופה חי. שלש תנופות נאמרו בפרשה זו, הראשונה לבני קהת, לכך נאמר צם והיו לעבד את עבודת ה', לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השנייה לבני גרשון, לכך נאמר צם תנופה לה', שאף עליהם היתה עבודת הקדש יריעות וקרסים הנחלים בבית קדש הקדשים, והשלישית לבני מררי:

(יב) וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ
הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת הָאֶחָד חֲטָאת וְאֶת
הָאֶחָד עֹלָה לְיְהוָה לְכַפֵּר עַל הַלְוִיִּם: וְלְוָאֵי
יִסְמְכוּן יָת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרְיָא וְעֶבֶיד יָת חַד חֲטָאתָא וְיָת חַד
עֲלֵתָא קָדָם יי לְכַפָּרָא עַל לְוָאֵי: (ג) וְהָעֲמִדְתָּ אֶת
הַלְוִיִּם לְפָנָי אֶהְרֹן וּלְפָנָי בָּנָיו וְהִנַּפְתָּ
אֶתְם תְּנוּפָה לְיְהוָה: וַתִּקַּם יָת לְוָאֵי קָדָם אֶהְרֹן
וְקָדָם בְּנוֹהֵי וַתִּרְיִם יָתְהוֹן אֲרָמָא קָדָם יי: (ד) וְהַבַּדְלֹתָ אֶת
הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי
הַלְוִיִּם: וַתִּפְרִישׁ יָת לְוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹן מְשֻׁמְשִׁין קָדָמִי
וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם (ו)

לְעַבְדָּ אֶת אֱהֱל מוֹעֵד וְטַהַרְתָּ אֶתֶם

וְהִנַּפְתָּ אֶתֶם תְּנוּפָה : וּבִתֵּר כֹּן יַעֲלוּן לְנֹאֵי לְמַפְלַח יֵת
מִשְׁכַּן זְמַנָּא וּתְדַכִּי יֵתְהוֹן וּתְרִים יֵתְהוֹן אֶרְמָא :

נביאים - זכריה - פרק ג

(ו) כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם בְּדַרְכֵי תִלְךָ
וְאִם אֶת מִשְׁמֵרְתֵי תִשְׁמֹר וְגַם אֶתְהָ
תִּדְוִן אֶת בֵּיתֵי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת חֲצָרֵי
וְנִתַּתִּי לָךְ מֵהַלְכִים בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה :
כְּדָוִן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אִם בְּאוֹרְחוֹן דְּתִקְנוּ קְדָמֵי תִהַד וְאִם יֵת מִטְרַת
מִימְרֵי תִטֹּר וְאִף אֶתְ תִּדְוִן לְדַמְשַׁמְשִׁין בְּבֵית מְקַדְשֵׁי וְאִף תִּטֹּר יֵת
עֲזָרְתֵי וּבְאַחִיוֹת מִיִּתְיָא אַחִינְךָ וְאַתְּוּ לָךְ רַגְלִין מֵהַלְכִין בֵּין סַרְפִּיָּא
הָאֵלִין :

רש"י אִם בְּדַרְכֵי תִלְךָ . וְגַם אִם זֹאת אַעֲשֶׂה לָךְ : אֶתְהָ תִדְוִן אֶת בֵּיתֵי . תִּשְׁמֹר וְטַהַר פְּקִיד עַל בֵּית
מִקְדָּשֵׁי : וְנִתַּתִּי לָךְ מֵהַלְכִים . כְּתַרְגוּמוֹ וּבְאַחִיוֹת מִיִּתְיָא אַחִינְךָ וְאַתְּוּ לָךְ רַגְלִין דְּמַהֲלְכִין בֵּין סַרְפִּיָּא הָאֵלִין
וּלְפִי פְשׁוּט מְבַשְׂרוֹ עַל בְּנוֹי שִׁזְכוֹ לַעֲתִיד : הָעַמִּידִים . סַרְפִּים וּמַלְאכֵי הַשָּׁרַת שְׂאוֹן לְהֵם יִשְׁבֵּה :

(ח) שְׁמַע נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְהָ
וְרַעֲיָךְ הַיֹּשְׁבִים לְפָנֶיךָ כִּי אֲנִישֵׁי מוֹפֵת
הֵמָּה כִּי הִנְנִי מֵבִיא אֶת עֲבָדֵי צִמָּח : שְׁמַע
כְּעוֹן יְהוֹשֻׁעַ כְּהֵנָּא רַבָּא אֶתְ וְחַבְרָךְ דִּיִּתְבִּין קְדָמָךְ אֶרִי גְבָרִין כְּשָׂרִין
לְמַעַבְדָּ לְהוֹן נְסִין אִינוּן אֶרִי הָא אֲנָא מִיִּתֵי יֵת עֲבָדֵי מְשִׁיחָא וְיִתְגַּלִּי
:

רש"י אֶתְהָ וְרַעֲיָךְ . חַנְנִיָּה מִיִּשְׁאֵל וְעֲזַרְיָה הוּוּ : אֲנִישֵׁי מוֹפֵת . גְּבָרִין כְּשָׂרִין לְמַעַבְדָּ לְהוֹן נְסִין שְׂאוֹן לְהֵם

נעשה נס : כי הנני מביא את עבדי כמה . כי עתה זרובבל פחת יהודה קטן בחצר המלך אני מנמיח לו גדולה וקם נתחיו לחן בעיני המלך למלכות שאלתו צנין הבית והעיר כמו שפורק בעזרא דברי נחמיה בן חכליה והוא זרובבל כדאמרינן בסנהד' :

**כִּי הִנֵּה הָאָבִן אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנָי יְהוֹשֻׁעַ
עַל אָבִן אַחַת שְׁבַעָה עֵינָיִם הִנְנִי מִפֶּתַח
פֶּתַחַה נֹאֵם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת עֵוֹן
הָאָרֶץ הֵהִיא בַּיּוֹם אֶחָד : אָרִי הָא אֲבָנָא דִּיהֶבִית
קָדָם יְהוֹשֻׁעַ עַל אֲבָנָא חָדָא שְׁבַעָה עֵינָיִן חֲזִינָן לָהּ הָא אֲנָא גְלִי
חֲזִינְתָּהּ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וְאַעֲדִי יָת חוֹב אֲרַעָא הֵהִיא בַּיּוֹמָא חַד :**

רס"ז כי הנה האבן . יסוד הבית אשר יסדתם בימי כורש ובטלו על ידיכם ואותו יסוד ועובי החומה היה מעט בעיניכם כמו שפורק בעזרא ובנבואת חגי : על אבן אחת שבעה עינים . סופו להרחיב על א' שבעה וכן ת"י על אבנא חדא שבעא עינין חזיין לה ולשון עינים ל' מראו' ולי נראה שבעה עינים על שם עיני הקב"ה שבעיניו ולבו להוסיף עליו על אחד שבעה לפי שדוגמתו בנבואה זו וראו את האבן הבדיל ביד זרובבל שבעה אלה עיני ה' המה משוטטים אלא לימד שנתן עיניו להרבות כבוד הבית צניינו : הנני מפתח פתוחה . מתיר קיסוריה מפיר עלת האויבים אשר כתבו שטנה לבטל המלכה : ומשחי . והסירותי : **ביום אחד** . לא ידעתי איזה יום , (תו' ביום אשר התחילו להוסיף על הבנין ימוש עון הארץ ותהי' ברכה בפירותיו כי עכשיו מאיר' כמו שני בנבואת חגי) :

**בַּיּוֹם הַהוּא נֹאֵם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ
אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל תַּחַת גִּפְנוֹ וְאֶל תַּחַת
תְּאֲנָה : עֲדָנָא הֵהִיא אָמַר יְיָ צְבָאוֹת תִּעְרְעוּן גִּבֵּר לְחִבְרִיה
לְתַחֲוֹת פְּרִי גּוֹפְנוֹהִי וְלְתַחֲוֹת פְּרִי תֵינּוֹהִי : ד (א) וַיֵּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ הַדָּבָר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר
יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ : וְתָב מִלְּאָכָא דְמַמְלַל עִמִּי וְאַעֲרֵנִי כְּגִבְרָא
דְּמִתְעַר מְשִׁינְתִּיה :**

כתובים - תהילים - פרק עג

עג (א) מְזִמּוֹר לְאָסָף אֶדְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
אֱלֹהִים לְבָרִי לֵבָב : תוֹשֵׁב־חֶתָּא עַל יְדֵי דְאָסָף בְּרַם טָב
לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵא לְבָרִירִי לְבָא :

רש"י אך טוב לישראל אלהים . לפי שענין המזמור מדבר בצרות הצרות על עובדי המקום לכך פתח
בו כך וזהו פירושו אע"פ שאני אועק ומתמה על צרותיהם של ישראל ידעתי כי הקב"ה טוב להם ולטובתם
הוא מביא עליהם את הרעה כדי לזכותם לחיי העולם הבא :

(ב) וְאֲנִי כַמַּעַט (נטוי) נָטִיו רַגְלִי כְּאֵין (שפכה)
שִׁפְכוּ אֲשֵׁרִי : וְאֲנָא כְּזַעִיר אֶתְמוּטָא רַגְלִי כְּלָמָא
דְּאִזְדַּעְזַעָא אֶסְתַּוְרִי :

רש"י ואני . מטרים שומי זאת אל לבי כמעט נטיו רגלי ושפכו אשורי לנטות מאחרי המקום :

(ג) כִּי קִנֵּאתִי בַהוֹלָלִים שְׁלוֹם רְשָׁעִים
אֶרְאֶה : אַרוֹם טַנְנִית בַּמִּתְלַעְבֵּיא בְעֵדוֹן דִּי שְׁלָם רְשִׁיעֵיא אַחְמִי
:

רש"י כי הנאתי בהוללים . במערבבי דרכיהם אשר הייתי רואה את שלומם , בהוללים מערבבים כמו
שע"א (סבאך מהול במים) (סא"א) :

(ד) כִּי אֵין חֲרָצְבוֹת לְמוֹתָם וּבְרִיא אוֹלָם :
אַרוֹם לִיתִיהוֹן תְּוָהִין וּמְצַטְעָרִין מְטוּל יוֹם מִיתְתַּהוֹן אֶתְבַּעְוִן
מִחֲשַׁבְתַּהוֹן וּפְטִים וְאֵלִים לְבָהוֹן :

רש"י כי אין חרצבות למוותם . ל' אסירה כמו (שם נ"ח) פתח חרצבות רשע , מסגרי כבלי רשע שאוסרין
בהן העניים אף כאן אין יסורין למיתתם בהם מהם מתים צלל יסורין , ורבותינו
פירשו חרצבו' נוטריקון שאין חרידין ועלצין מיום המיתה , ד"א שאין הקב"ה מאחר לצינוס (פירוש רמב"ם) :

בַּעֲמַל אָנוּשׁ אֵינָמוּ וְעַם אָדָם לֹא

יִנְגָּעוּ: בְּלִיעוֹת גְּבֵרִין דְּמַתְּעַסְקִין בְּאוֹרֵיתָא לִיתִיהוֹן לְעֵין וְעַם
בְּנֵי נְשָׂא צְדִיקֵי דְסַכְלִין יְסוּרֵי לֹא מִתְּכַתְּשִׁין:

משנה גיטין פרק ג

א. כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שְׁלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה, פָּסוּל. כִּי־צַד,
הָיָה עוֹבֵר בְּשׁוּק וְשָׁמַע קוֹל סוֹפְרִים מִקְרִין, אִישׁ
פְּלוּנִי מְגַרֵּשׁ אֶת פְּלוּנִית מִמְּקוֹם פְּלוּנִי, וְאָמַר, זֶה
שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי, פָּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ. יִתֵּר מִכֵּן, כָּתַב
לְגַרְשׁ (ב) אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מִצָּאוּ בֶן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ
שְׁמִי כְּשִׁמְךָ וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ.
יִתֵּר מִכֵּן, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וְשָׁמוֹתֵיהֶן שְׁוִין, כָּתַב
לְגַרְשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוּלָּה, לֹא יִגְרֹשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יִתֵּר
מִכֵּן, אָמַר לְלִבְלָר כְּתוּב לְאִיזוֹ שְׁאֲרָצָה אֲגַרֵּשׁ, פָּסוּל
לְגַרְשׁ בּוֹ:

דרטורה (ה) כל גט. קול סופרים מקרין. הגדולים מקרין לתלמידיהם, כשיצא גט לפניך כתבהו כך. והזכירו שם אינש בעלמא: יותר מכך. ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין אלא להתלמד, אלא אף זה שנכתב לשם גירושין גמורים ונמלך, פסול: יתר מכך היו לו ב' נשים כו'. ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין של אדם זה, פסול. אלא אף זה שהיו לו שתי נשים שנכתב לשם גירושין דהאי גברא, פסול, כיון שנכתב שלא לשם גירושין של זו: גדולה וקטנה. לאו דוקא: יתר מכך אמר ללבלר וכו'. הא קמ"ל דלא אמרינן הוצרך הדבר למפרע דבשעת כתיבה נמי דעתיה אהא ואיכא גירושין דידיה דידיה ודידה:

ב. הכותב טפסי גטין, צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. שטרי מלוה, צריך

שְׁיַנִּיחַ מְקוֹם הַמְּלוּוָה, מְקוֹם הַלְוָה, מְקוֹם הַמְּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמֵן. שְׁטָרֵי מְקַח, צָרִיף שְׁיַנִּיחַ מְקוֹם הַלוֹקַח וּמְקוֹם הַמוֹכֵר וּמְקוֹם הַמְּעוֹת וּמְקוֹם הַשְּׂדָה וּמְקוֹם הַזְּמֵן, מִפְּנֵי הַתְּקַנָּה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר מְכַשֵּׁיר בְּכֻלּוֹ, חוּץ מִגְּטֵי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד) וְכָתַב לָהּ, לְשִׁמָּה:

דרטורה (ב) הכותב טופסי גיטין. סופר שרואה שיהיו מזומנין אלכו, שפעמים אדם בא לשכרו והוא טרוד בשטרות אחרים: צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. ובגמרא מוסיף אף מקום הרי את מותרת לכל אדם: מפני התקנה. התיירו לכתוב טופסי גיטין ושטרות שלא לשמן מפני תקנת הסופר שיהיו מזומנים לו, ובלבד שישייר תורף לכתבו לשמה. וגזרינן תורף שאר שטרות אטו תורף דגיטין: רבי יהודה פוסל בכולן. דגזר טופס אטו תורף, ושאר שטרות אטו גיטין: ר"א מכשיר בכולן. דלא גזר שאר שטרות אטו גיטין: חוץ מגטי נשים שנאמר וכתב לה לשמה. וגזרינן טופס אטו תורף. והלכה כר"א:

ג. הַמְּבִיא גֵט וְאָבַד הַיָּמֵנוּ, מְצָאוּ לְאַלְתֵּר כָּשֶׁר. וְאִם לָאוּ פָּסוּל. מְצָאוּ בַחֲפִיסָה אוּ בְדִלְסָקְמָא, אִם מִכִּירוֹ, כָּשֶׁר. הַמְּבִיא גֵט וְהִנִּיחוֹ זֶקֶן אוּ חוֹלָה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחִזְקַת שְׁהוּא קָיָם. בֵּת יִשְׂרָאֵל הִנְשׂוּאָה לְכַהֵן וְהִלְףָּ בְעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם, אוּכְלֵת בְּתֵרוּמָה בְּחִזְקַת שְׁהוּא קָיָם. הַשּׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, מִקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחִזְקַת שְׁהוּא קָיָם:

דרטורה (ג) לאלתר. מיד. כשר: ואם לאו פסול. ודוקא שאבד במקום שהשיירות מצויות, לאיכא למימר מעובדים ושצים נפל. אבל אם אבד במקום שאין השיירות מצויות, אפילו לאחר זמן מרובה כשר. ואפילו אבד במקום שהשיירות מצויות, אם יש לעדים בו סימן מובהק, כגון שיאמרו נקב יש בו בלד אות פלונית, או שיאמרו מעולם לא חתמנו בגט באלו השמות אלא בזה בלבד, כשר, ואפילו לאחר זמן מרובה: בחפיסא או בדלוסקמא. אמתחות שרגילין לתת בהם שטרות ויש בהן סימן שהם שלו: אם מכירו כשר. מלתא באנפי נפשה היא. והכי קאמר, מלאו בחפיסה או בדלוסקמא אע"פ שאינו מכירו לגט, או שמכירו לגט אע"פ שמלאו בכל מקום, כשר: נותנו לה בחזקת שהוא קיים. ולא חיישינן שמה מת ובטל שליחותו, דאמרינן העמד דבר על חזקתו. אבל אם נודע שמת קודם שהגיע גט לידה, הגט בטל, דאין

גט לאחר מיתה: מהריבין אותה. ולא חיישנן שמא מתו בעליה, וחטאת שמתו בעליה עומדת: למיתה

ד. שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לְפָנַי חֲכָמִים וְקִיְמוּ אֶת דְּבָרָיו, עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כְּרִקוּם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמְּטָרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדוֹן, שֶׁהוּן בְּחִזְקַת קִיְמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכָּבְשָׁה כְּרִקוּם, וְסְפִינָה שֶׁאֲבָדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לְהָרֵג, נוֹתֵנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי חַיִּים וְחֲמֵרֵי מֵתִים. בֵּית יִשְׂרָאֵל לִכְהֵן, וּבֵית כְּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בְּתֵרוֹמָה:

ברטנורה (ז) כרקום. תרגום מלור כרכומין: המטרפת. ועדיין לא טבעה: לידון. בדיני נפשות: בת ישראל לכהן. חומרי מתים: בת כהן לישראל. חומרי חיים:

ה. הַמְּבִיא גֵט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחָלָה, הָרִי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר. וְאִם אָמַר לוֹ טוֹל לִי הַיְמָנָה חֶפֶץ פְּלוּנִי, לֹא יִשְׁלַחְנוּ בְּיַד אַחֵר, שְׂאִין רְצוֹנוֹ שְׂיֵהָא פְּקִדוֹנוֹ בְּיַד אַחֵר:

ברטנורה (ח) המביא גט בארץ ישראל. שאין כריך לומר בפ"נ ובפ"נ: משלחו ביד אחר. ועושה שליח מאליו ולא בצ"ד. ודוקא חלה: ואם אמר לו. בעל לשליח: טול לי הימנה חפץ פלוני. כשתתן לה את הגט. לא ישלחנו ביד אחר:

ו. הַמְּבִיא גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם וְחָלָה, עוֹשֶׂה בֵּית דִּין וּמְשַׁלְּחוֹ, וְאוֹמֵר לְפָנֵיהֶם בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִחְתַּם. וְאִין הַשְּׁלִיחַ הָאֲחֵרוֹן צָרִיד שְׂיֵאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִחְתַּם, אֶלָּא אוֹמֵר, שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי:

ברטנורה (י) עושה צ"ד. שליח, ומשלחו: שליח צ"ד אני. ומסתמא צ"ד עשו הדבר בהכשרו. ושליח שני ממנה שליח שלישי עד מאה, וכולן צ"ד, מדתנן במתניתין אין השליח האחרון כו' אללא אומר שליח צ"ד אני:

ז. הַמְּלוֹה מְעוֹת אֶת הַכְּהֵן וְאֶת הַלְוִי וְאֶת הָעֶנְי

לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהֶן מִחֻלְקוֹן, מִפְּרִישׁ עָלֶיהֶן בְּחִזְקָת
שֶׁהֵן קִיָּמִין, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא מֵת הִכְהֵן אוֹ הִלּוּי אוֹ
הַעֲשִׂיר הָעֲנִי. מֵתוֹ צָרִיד לְטַל רְשׁוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁין. אִם
הֶלְוֹן בְּפָנֵי בֵּית דִּין, אֵינוֹ צָרִיד לְטַל רְשׁוֹת מִן
הַיּוֹרְשִׁין:

זרמורה (ז) להיות מפריש עליהן מחלקון. כשיפריש התרומה ימכרנה ויעכב הדמים לעצמו כשציל חובו שיש לו על הכהן. ומעשר ראשון ומעשר עני יעכב ויאכל כשציל החוב שיש לו על הלוי ועל העני. אלא שמפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר לכהן. ואם הוא רגיל ליתן תרומותיו ומעשרותיו לזה הכהן או הלוי או העני שהלוה להן, אין צריך לזכות להם מעשרותיו ותרומותיו על יד אחר, אלא לוקחן לעצמו מיד אחר שיפרישם. אבל אם רגיל ליתן תרומותיו ומעשרותיו לאחרים, אינו יכול לעכבן בחובו, עד שיזכה להם ע"י אחר תחילה, ואח"כ יחזור ויטלם בחובו: צריך ליטול רשות מן היורשים. שירשו מהם הרקע משועבדת לבעל חוב, צריך ליטול מהם רשות אם רואים לפרוע חוב זה מתרומות ומעשרות הללו, לשמא רואים הם ליקח מתנותיהן ולפרוע חוב מורישם ממקום אחר:

ח. הַמְנִיחַ פִּירוֹת לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהֶן וְתְרוּמָה
וּמַעֲשָׂרוֹת, מְעוֹת לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהֶן מַעֲשֵׂר שְׁנִי,
מִפְּרִישׁ עָלֶיהֶן בְּחִזְקָת שֶׁהֵן קִיָּמִין. אִם אֲבָדוּ, הִרִיזָה
חוֹשֵׁשׁ מֵעַת לְעַת, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שְׁמוּעַ. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים בּוֹדְקִין אֶת הַיֵּין,
בְּקָדִים שֶׁל מוֹצְאֵי הַחֵג, וּבְהוֹצְאֵת סְמִדָּר, וּבְשִׁעַת
כְּנִיסַת הַמִּים בַּבֶּטֶר:

זרמורה (ח) המניח פירות להיות מפריש עליהן כו'. סומך על אלו ואוכל טבלים אחרים שיש לו, ואומר, הרי תרומתן באותן פירות שהקניתי לכך: ואם אבדו. הלך לבדקן ומלאן שאבדו: ה"ז חושש. לאותן טבלים שתקן בהצטחתן של אלו. ואם לא אכלן צריך להפריש מהם, שמא כשאמר הרי תרומתן בפירות שהקניתי כבר היו אבודין: מעת לעת. של בדיקה. כשדקן ומלאן אבודין חושש שמא מאתמול בעת הזאת אבדו, ואם עשאן מעשר תוך מעת לעת על פירות אחרים צריך להפריש עליהם מספק. וטפי מהכי לא אחמור רבנן למיתש, אלא סומכין אחזקה: בודקין את היין. שהניחו להיות מפריש עליו, צריך לבדקו, שמא החמיץ ואין תורמין מן החומץ על היין: בקדים של מוצאי החג. כשמנשבת רוח קדים במוצאי החג: ובשעת כניסת מים.

כשהן כפול הלצן נקראים בוסר. וכשהלחלוחית נכנסת וגדילה בחוכו שיכול לעצור מהן כל שהוא, היינו כניסת מים. פירוש אחר, היו כותשים הענבים כשהן בוסר ונותנים לתוכו מים ועושים חומץ לטבול. והלכה כרבי יהודה:

גמרא גיטין דף ל"א ע"ב

רבי יהודה אומר בשלשה פרקים וכו'. תנא בקדום של מוצאי החג של תקופה. תנא רבי יהודה אומר בשלשה פרקים מוכרין את התבואה. לפני הזרע ובשעת הזרע ובפרוס הפסח. ובשלשה פרקים מוכרין את היין. בפרוס הפסח ובפרוס עצרת ובפרוס החג ושמן מעצרת ואילך. למאי הלכתא אמר רבא ואיתימא רב פפא לשותפין. מכאן ואילך מאי. אמר רבא כל יומא פירקיה הוא. (יונה ד') ויהי כזרוח השמש וימן הי' אלהים רוח קדים חרישית. מאי חרישית אמר רבא בשעה שמנשבת משתקת כל הרוחות מפניה. והיינו דכתיב (איוב ל"ו) אשר בגדיה חמים בהשקיט ארץ מדרום. אמר רב תחליפא בר רב חסדא אמר רב חסדא אימתי בגדיה חמים בשעה שהשקיט ארץ מדרום. שבשעה שמנשבת משתקת כל הרוחות מפניה. רב הונא ורב חסדא הוו יתבי. חליף ואזיל גניבא עליהו. אמר חד לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריין הוא. אמר ליה אידך מקמיה פלגאה ניקום. אדהכי אתא איהו לגבייהו. אמר להו במאי עסקיתו. אמרו ליה ברוחות. אמר להו הכי אמר רב חנן בר רבא אמר רב ארבעה רוחות מנשבות בכל יום. ורוח צפונית מנשבת עם כלן. שאלמלא בן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת. ורוח דרומית קשה מכלן. ואלמלא בן נץ מעמידה מחרבת כל העולם כלו מפניה. שנאמר (איוב ל"ט) המבינתך יאבר נץ ופרש כנפיו

לְתִימֹן. אָמַר רַבָּא הֵכִי אָמַר רַב אֲשֶׁה מִפְּלַת בּוּ. וְשִׁמוּאֵל
אָמַר אֶפִּילוּ מְרַגְלִית שְׂבִיִּים מְרַקְבֵת בּוּ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר
אֶפִּילוּ שְׂכַבְתָּ זָרַע שְׂבִמְעֵי אֲשֶׁה מְסַרְחַת בּוּ. אָמַר רַב נַחֲמָן
בַּר יִצְחָק וְשִׁלְשֵׁתָן מְקַרְא אֶחָד דְּרָשׁוּ (הושע י"ג) כִּי הוּא בֵּין
אֲחִים יִפְרִיא יָבֵא קָדִים רוּחַ ה' מִמְדַּבֵּר עוֹלָה וַיִּבּוֹשׂ מְקוֹרוֹ
וְגו'. יִבּוֹשׂ מְקוֹרוֹ זֶה מְקוֹרָהּ שֶׁל אֲשֶׁה. וַיִּחַרֵב מְעֵינֵנוּ זֶה
שְׂכַבְתָּ זָרַע שְׂבִמְעֵי אֲשֶׁה. וְהוּא יִשְׁסָה אוֹצָר כָּל כְּלֵי חֲמֻדָּה
זֶה מְרַגְלִית שְׂבִיִּים. מָאִי כִּי הוּא בֵּין אֲחִים יִפְרִיא אָמַר רַבָּא
אֶפִּילוּ שׁוֹפְתָא בְּקוּפִינָא דְמָרָא רַפִּיא. רַב יוֹסֵף אָמַר אֶפִּילוּ
סִיכְתָא בְּדוּפְנָא רַפִּיא. רַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב אָמַר אֶפִּילוּ קִנְיָא
בְּכוּפְתָא רַפִּיא :

רש"י שֶׁל תְּקוּפָה. אִם כִּזְרַח נִכְנְסָה תְּקוּפַת תְּשַׁרֵי אֲבָל אִם מִשְׁכָּה תְּקוּפַת תִּמְזוּז עַד
כִּזְרַח לֵא: לְשׁוֹתֵפִים. שְׁאִין הָאֶחָד יִכּוֹל לְמַכּוֹר שְׁלָא מַדְעַת חֲזִירוֹ חוּץ לְפִרְקִים הַלְלוּ
אֲבָל צִפְרִיקִים הַלְלוּ א"צ לִימַלְךְ וְאִם מַכְר וְנִתְיַקֵּר הַשְּׁעַר לְאַחַר זִמְנָן אִין לוֹ עֲלוּ
כְלוּם: פִּרְקִים. זִמְנָן לְמַכּוֹר: מִשְׁתַּתַּק כָּל הַרוּחוֹת מִפְּנֵיהָ. כִּשְׁהִיא מְנַשְׁבַת צִשְׁעַת
הַחוּס הִיא חֲמָה מֵאֵל וּמִצְטַלַת לִינַת כָּל הַרוּחוֹת וְלִכְן שִׁינָה הַכְּתוּב לְקִרוּתָהּ
חֲרִישִׁית: צִהַשְׁקִיט אֶרֶץ מִדְרוֹם. כִּשְׁלִינַת רוּחַ דְרוֹמִית שׁוֹקֵטָת. וּמִי הוּא הַמִּשְׁקִיטָה
רוּחַ מִזְרַחִית: מִשְׁתַּתַּק. שְׁצִשְׁעָה שְׁמַנְשַׁבַת רוּחַ מִזְרַחִית מִשְׁתַּתַּק כָּל הַרוּחוֹת:
פְּלַגָּאָה. צַעַל מְרִיבָה. שְׁהִיא לוֹ מְרִיבָה עִם מַר עוֹקֵצָא שְׁהִיא אֲב צ"ד כְּדַקְאֵמַר
צִפ"ק צִנ"א הַעוֹמְדִים עֲלֵי וְצִדִּי לְמַסְרָם לְמַלְכוּת וְהוּא הִיא גְּנִיבָא כְּדַמְפֵּרֵשׁ הַתָּם:
רוּחַ לְפִוּנִית. נוּחָה הִיא לֵא חֲמָה וְלֵא לוֹנְנַת וּמִמְתַּקָּת אֶת שְׁאֵר הַרוּחוֹת: בֵּן נֶזֶל.
מִלְאֵךְ הַעֲשׂוֹי כְּנֶזֶל: מַעֲמִידָה. צִכְנִפּוּי: יֵאֲצֵר. ל' אֲצֵרְתוּ יִגְדִיל כְּנֶף: שְׂכַבְתָּ זָרַע. תוֹךְ
שְׁלָשָׁה יָמִים: מְקוֹרָהּ שֶׁל אֲשֶׁה. עוֹבֵר שְׂבִמְעֵיהָ: שׁוֹפְתָא. בֵּית יָד: קוּפִינָא. חוֹר
שְׁבִרָאֵשׁ הַמְרָה שְׁקוּרִין פּוֹשְׁקִי"ר וְע"ש שְׁדַחוּק בֵּין צ' לְדִי הַחוֹר קְרִי לִיה בֵּין אֲחִים
שְׁמִדוּצִבְקִים: סִיכְתָא צִדוּפְנָא. יֵתֵד שְׁצִדוּפֵן: רַפִּיא. שְׁמִתִּיבֵשׁ מִחֲמַת הַחוּס וְרַפְּהָ:
קִנְיָא צִכּוּפְתָא. קִנְיָה הַאֲרוּג צִכְפִּיפָה: רַפִּיא. כְּמוֹ יִפְרִיא:

זוהר בהעלתך דף קנ"ג ע"א

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר הָאִי פְּרִשְׁתָּא הָא אֲתִמַּר עוֹבְדָא דְמִנְרֵתָא

וּתְקוּנָהּ וְכָל מָה דְּבָהּ. אֲמַאי הָכָא זְמַנָּא אַחְרָא אֱלָא כִּיּוֹן
דְּנִשְׂיָאִים קָרִיבוּ (לְעֵילָא) קוֹרְבָנָא דְּמִדְּבַחָא וְכָל תְּקוּנָא
דְּאַתְחַזִּי אַתָּא קָרָא וְאַשְׁתַּעֵי עוּבְדָא דְּמִנְרֵתָא דְּהִיא תְּקוּנָא
עַל יְדָא דְּאַהֲרֹן דְּהָא לְעֵילָא מִנְרֵתָא וְכָל בּוּצִינִין (תְּקוּנִין) דִּילָהּ
עַל יְדָא דְּאַהֲרֹן נְהָרִין כְּלָא. תָּא חֲזִי מִדְּבַחָא תְּרִיסָר נִשְׂיָאִין
הוּוּ לְחִנְכָא לִיה וּלְאַתְקָנָא לִיה וְהָא אוּקְמוּהָ תְּרִיסָר אֵינוֹן
שְׁבֻטִין לְאַרְבַּעָא סְטָרִין אַרְבַּעָה דְּגָלִים וְכָלְהוּ תְּרִיסָר.
וְכָלָא כְּגוּוּנָא דְּלְעֵילָא מִנְרֵתָא אַתְמָנוּ, בְּשַׁבְּעָה בּוּצִינִין
לְאַדְלָקָא עַל יְדָא דְּכֹהֵנָא וְכָלָא כְּגוּוּנָא דְּלְעֵילָא וּמִנְרֵתָא עַל
אַת קִימָא וּבְנִיסָא אַתְעַבִּידְתָּא וְהָא אוּקְמוּהָ בְּעוּבְדָא
דְּמִנְרֵתָא וּמִדְּבַחָא פְּנִימָאָה וּמִנְרֵתָא קִימִי כַּחְדָּא
לְחַדְוֹתָא דְּכָלָא דְּכְתִיב שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יִשְׁמַח לֵב וְאוּקִימָנָא
דְּתִירִי מִדְּבַחֹן הוּוּ. חַד פְּנִימָאָה דְּכָלָא וְהָא קִימָא
לְחַדְוֹתָא. וְחַד לְבַר לְקִרְבָּא קִרְבָּנִין וּמִהָאִי פְּנִימָאָה נְפִיק
לְהָאִי דְּלְבַר וּמֵאֵן דְּחִמִּי וְיִסְתַּכַּל יְנַדַּע חֲכַמְתָּא עֲלָאָה רְזָא
דְּמִלְּהָ אֲדָנִי יְהוָה וְעַל דָּא לָא אַתְקִרְבִּי קְטֹרֶתָא אֱלָא
בְּשַׁעֲתָא דְּשֶׁמֶן אֲשַׁתְּכַח. אֲשַׁכְּחָנָא בְּסַפְרָא דְּשַׁלְמָה מַלְכָּא
קְטֹרֶת הוּא לְחַדְוָה וּלְסַלְקָא מוֹתְנָא. מָאִי טַעְמָא בְּגִין
דְּדִינָא מִהָאִי דְּלְבַר אֲשַׁתְּכַח וְחַדְוֹתָא וְחַדְוֹתָא וְקִשׁוּרָא
דְּנִהִירוּ מִהָהוּא פְּנִימָאָה דְּכָל חִידוּ בִּיה קִימָא. וְכַד הָאִי
אַתְעַר כָּל דִּינָא אֲסַתְּלַק מִהָאִי וְלָא יְכִיל לְמַעְבַּד דִּינָא וּבְגִין
כְּדִי קְטֹרֶת קִימָא לְבַטְלָה מוֹתְנָא וְעַל דָּא קְטֹרֶת קִשְׁירוּ
הוּא דְּכָלָא וְדָא אַתְקִרְבִּי בְּהָהוּא פְּנִימָאָה. זְכָאִין אֵינוֹן
יִשְׂרָאֵל בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דְּאַתִּי עֲלִייהוּ פְּתִיב (ישעיה מ"ט)
וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל וְגוֹ':

תרגום הזהר רְבִי אֶלְעָזָר אָמַר, פְּרָשָׁה זוֹ, כְּבֵר נְאֻמֵּי מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה וְכָל
תְּקוּנֵיהָ וְכָל מָה שְׁפָה, לָמָּה נְאֻמֵּי כָּאֵן פְּעַם שְׁנִיָּה. וּמִשִּׁיב, אֶלְכָּא פִּיּוֹן
שְׁהַנְשִׂיאִים הִקְרִיבוּ הַקְּרָבָנוֹת הַמְּזֻבְּחָה, וְכָל הַתְּקוּן הַרְאִוִי לוֹ, צָח הַכְּתוּב וְסִפְר
מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה שְׁהוּא תְּקוּן עַל יְדֵי חֲהָרֹן, כִּי לְמַעְלָה, הַמְּנוּרָה, שְׁהִיא
הַמְּלֻכּוֹת, וְכָל הַנִּירוֹת שְׁלָה שְׁהִם הַסְּפִירוֹת, הַכָּל מֵאִיר עַל יְדֵי חֲהָרֹן. צָח
וְרָחָה, הַמְּזֻבְּחָה, שְׁנִים עֶשְׂרִי נְשִׂיאִים הִיוּ, לְחִנְכוֹ וּלְתַקְּנוֹ. וְהָרִי הַעֲמִידוּהוּ,
שְׁנִים עֶשְׂרִי הִם הַשְּׂבָטִים, לְאַרְבַּע רֹחוֹת אַרְבַּע דְּגָלִים, שְׂבָכָל דְּגָל שְׂלַש

שְׂבָטִים, וְכֹלֶם יַחַד הָיוּ שְׁנַיִם עָשָׂר. וְהַכֹּל פְּעִין שְׂלַמְעֵלָה. כִּי הַמְּזִבְחַת
 שְׂלַמְעֵלָה שָׁהִיחַ הַמַּלְכוּת וְהָיָא מְהַבְּלַת מְשָׁנַיִם עָשָׂר יָרֹוּפֵי הָיָה שְׂבָטֵי ז' א'
 שֶׁה"ס חו"ב תו"מ שְׂבָכְל אַחַד שְׁלֹשׁ קוּיִן, וְהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר. הַמְּנוּרָה, בְּשֶׁבְעָה
 נְרוֹת, נִתְמַנְתָּה לְהַדְלִיקָם עַל יַדֵי הַפְּהִיָן. וְהַכֹּל פְּעִין שְׁל מַעְלָה, כְּנֶגֶד ז' א'
 הַיַּמֵּינִי לְחַג'ת נהי"מ דְּמַלְכוּת. וְהַמְּנוּרָה עַל אֹת עֹמֶדֶת וּבְנָם נְעִישִׁית,
 שְׁהִיתָה נְעִישִׁית מֵאֲלֵיהָ. וּבְכַר הָעֵמִידוּהוּ בְּמַעְשֵׂה הַמְּנוּרָה. וְהַמְּזִבְחַת הַפְּנִימִי
 וְהַמְּנוּרָה, עֹמְדִים יַחַד לְשִׁמְחַת הַכֹּל, שְׂפָתוֹב (מִשְׁלֵי כ"ז) שְׁמֹן וְקַטְרֶת יִשְׂמַח
 לְב. שְׁשֵׁמֹן הוּא הַמְּנוּרָה, דְּהֵינֹו הַמַּלְכוּת הַמְּהַבְּלַת מְחַכְמָה. וְקַטְרֶת הוּא
 הַמְּזִבְחַת הַפְּנִימִי. וְהָעֵמִידוּהוּ כִּי שְׁתֵּי מְזִבְחוֹת הָיוּ. אַחַד פְּנִימִי מֵהַכֹּל, שְׁהוּא
 מְזִבְחַת הַקַּטְרֶת, וְזֶה עֹמֵד לְשִׁמְחָה, וְהוּא כְּנֶגֶד צִינָה. וְאַחַד בְּחוּץ, דְּהֵינֹו
 מְזִבְחַת הַחֵירוֹן, הָעֹמֵד לְהַקְרִיב קְרָבָנוֹת, שְׁהוּא כְּנֶגֶד מַלְכוּת. וּמִמְּזִבְחַת
 הַפְּנִימִי, שְׁהוּא כְּנֶגֶד הַצִּינָה, יוֹרֵא שְׁפַע לְזֶה שְׁמַבְּחוּץ, שְׁהוּא מַלְכוּת. וּמִי
 שְׁרוּאָה וּמִסְתַּכֵּל יוֹדֵעַ הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁפֹד הַדָּבָר אֲדִנִּי הוּי"ה. כִּי מְזִבְחַת
 הַפְּנִימִי הוּא הוּי"ה, צִינָה. וְהַחֵירוֹן אֲדִנִּי, מַלְכוּת. וְעַל כֵּן לֹא נִקְרַב קַטְרֶת
 אֶלָּא בְּשָׁעָה שְׁנִמְרָא שְׁמֹן. מְרָאֲתֵי בְּסִפְרוֹ שְׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שְׁהַקַּטְרֶת הוּא
 לְשִׁמְחָה וּלְהַעֲבִיר הַמְּוֹת. מֵהוּ הַטַּעַם. הוּא, מִשָּׁם שְׁהָדִין נִמְרָא מֵהַמְּזִבְחַת
 הַחֵירוֹן, שְׁהוּא מַלְכוּת. וְהַשְׁמָחָה וְהַחֲדוּהָ וְהַשָּׂר הָאֹר הֵם מֵהַמְּזִבְחַת הַפְּנִימִי,
 שְׁכֹל שְׁמָחָה עֹמֶדֶת צו, שְׁהוּא צִינָה. וּבְשָׂעָה נִתְעוֹרַר, דְּהֵינֹו הַפְּנִימִי, כֹּל דִּין
 מִסְתַּלֵּךְ מִן הַחֵירוֹן, וְהֵינֹו יְכוּל לַעֲשׂוֹת דִּין. וּמִשָּׁם זֶה קַטְרֶת שֶׁה"ס הַפְּנִימִי,
 עֹמֶדֶת לְבַטֵּל הַמְּוֹת. כִּי כְּשֶׁהַפְּנִימִי, שֶׁה"ס צִינָה, מִתְעוֹרַר עַל יַדֵי הַקַּטְרֶת,
 יֵצֵא הַחֵירוֹן, שְׁהוּא הַמַּלְכוּת, יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת דִּין. וְעַל כֵּן קַטְרֶת הוּא קֶשֶׁר
 הַכֹּל, וְהוּא נִקְרַב בְּמְזִבְחַת הַפְּנִימִי, שְׁכֹל שְׁמָחָה נִמְרָא צו. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׁרָאֵל
 בְּעוֹלָם הָזֶה וּבְעוֹלָם הַבָּא. עֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדֵי אֲתָה
 יִשְׁרָאֵל אֲשֶׁר בְּיָדֵי

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ח'

א. כִּיצַד הִיא תַּפְּלַת הַצְּבוּר יִהְיֶה אֶחָד מִתַּפְּלַל בְּקוֹל רָם וְהִכַּל שׁוֹמְעִים. וְאִין עוֹשִׁין כֵּן בַּפְּחוֹת מַעֲשֶׂרָה גְדוֹלִים וּבְנֵי חוֹרִין וְשְׁלִיחַ צְבוּר אֶחָד מֵהֶם. וְאֶפְלוּ הָיוּ מִקְצָתוֹ שֶׁכָּבַר הַתַּפְּלָלוֹ וַיֵּצְאוּ יָדַי חוֹבְתָן מִשְׁלִימִין לָהֶם לַעֲשֶׂרָה וְהוּא שְׂיִהְיוּ רֹב הַעֲשֶׂרָה שְׁלֹא הַתַּפְּלָלוֹ. וְכֵן אִין אוֹמְרִים קְדוּשָׁה וְלֹא קוֹרְאִין בַּתּוֹרָה וּמְבַרְכִין לְפָנֶיהָ וְלֹא אַחֲרֶיהָ וְלֹא מִפְּטִירִין בְּנִבְיָאִים אֱלֹא בַּעֲשֶׂרָה: **ב.** וְכֵן לֹא יִהְיֶה אֶחָד מִבְּרֵךְ בְּרֶכֶת שְׁמַע וְהִכַּל שׁוֹמְעִים וְעוֹנִין אַחֲרָיו אֲמֹן אֱלֹא בַּעֲשֶׂרָה וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא פּוֹרֵס עַל שְׁמַע. וְאִין אוֹמְרִים קְדִישׁ אֱלֹא בַּעֲשֶׂרָה וְאִין הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת יְדֵיהֶם אֱלֹא בַּעֲשֶׂרָה וְהַכֹּהֲנִים מִן הַמְּנִין שְׁכַל עֲשֶׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל הֵם הַנִּקְרָאִים עֵדָה שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר יד) עַד מָתִי לַעֲדָה הַרְעָה הַזֹּאת וְגו'. וְהָיוּ עֲשֶׂרָה שְׁהָרִי יֵצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב:

מוסר

משערי תשובה לר"י דף חי ע"ד

כַּאֲשֶׁר תִּמְצְאוּנוּ אֶת הָאִישׁ צְרוּת יָשִׁיב אֶל לְבוֹ וַיֹּאמֶר אִין זֶה כִּי אִם דְּרָכָיו וּמַעַלְלָיו אֲשֶׁר עָשׂוּ אֵלָה לּוֹ וַחֲטָאוּ עוֹלָלוֹ לְנַפְשׁוֹ וַיֵּשֶׁב אֶל ה' וַיִּרְחַמֵּהוּ כְּעֵנָן שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים לא) וּמְצָאוּהוּ רְעוֹת רַבּוֹת וְצְרוּת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי אִין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִי מְצָאוּנִי הַרְעוֹת הָאֵלָה וְתִרְאֶה בְּמִנְהַג בְּשַׁר וְדָם כִּי יַחֲטֵא אִישׁ לְאִישׁ וּבִיעַת צָרְתוֹ יִתְחַרֵּט וַיִּכְנַע אֵלָיו מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיד לַעֲזֹרְתוֹ תִּהְיֶה הַחֲרָטָה הַזֹּאת גְּרוּעָה בְּעֵינַי חֲבִירוֹ כְּעֵנָן שְׁנַאֲמַר יִפְתַּח (שׁוֹפְטִים יא) מַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי עִתָּה כַּאֲשֶׁר צַר לָכֶם. וּמִחֲסָדֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ שֶׁהוּא מְקַבֵּל הַתְּשׁוּבָה מִתּוֹךְ הַצָּרָה וְתִהְיֶה לְרָצוֹן לְפָנָיו וַיֵּאָהֵב נְדָבָה אֶת הַחוּטָא בְּשׁוּבוֹ עֲדָיו בַּיּוֹם תּוֹכַחָה וּמְקַרְבַּ צָּרָה שְׁנַאֲמַר (הוֹשֵׁעַ יד) שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ

בְּעֹנֵיךָ קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְגוֹי אֲרָפָא מְשׁוֹבְתָם אוֹהֲבִים
נִדְבָה וְנֶאֱמַר (משלי ג') כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהֵב ה' יוֹכִיחַ וְיִכָּאֵב אֶת
בֶּן יִרְצֶה וְאִם לֹא יָשׁוּב הָאִישׁ מִדַּרְכּוֹ הֲרַעָה בְּיוֹם רָעָה
וְהוֹכַח בְּמִכְאוֹב וְלֹא שָׁב עַד הַמוֹכִיחוֹ יִגְדַּל עֲוֹנוֹ וְיִכְפַּל עֲנָשׁוֹ.
הֲלֹא תִרְאֶה אִם הַמֶּלֶךְ מִיִּסֵּר אֶת אֲשֶׁר חָטָא לוֹ וְלֹא יוֹסֵר
יִקְשֶׁה מוֹסְרוֹ וְיִכְבֵּיד עוֹלוֹ מְאֹד וְכִתִּיב (ויקרא כו) וְאִם עַד אֵלֶּה
לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיִסְפְּתִי לְיִסְרָה אֶתְכֶם וְנֶאֱמַר (איוב לו) וְחֲנַפֵּי
לֵב יִשְׁימוּ אֶף לֹא יִשְׁוּעוּ כִּי אֲסָרָם:

בהעלותך יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(טו) כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטָרַת כָּל רָחִם בְּכוֹר כָּל
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי: אֲרִי אֶפְרָשָׁא
מִפְּרִשִׁין אֲנוּן לִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וְלָדָא בּוֹכְרָא כְּלָא
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְבִּית יִתְהוֹן קְדָמִי:

רש"י נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר: פטרת. פתיחת:

(יז) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם הַקְּדָשְׁתִּי אֹתָם לִי: אֲרִי דִילִי כָּל בּוֹכְרָא
בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶנְשָׁא וּבְבַעֲיָרָא בְּיוֹמָא דְקָטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בְּאֶרֶץ
דְּמִצְרַיִם אֶקְדָּשִׁית יִתְהוֹן קְדָמִי:

רש"י כי לי כל זכור. שלי היו הזכורות צדק הדיון, שהגנתי עליהם בין זכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל, ועכשיו ואקח את הלויים:

(יח) וְאָקַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל : וְקָרַבְתָּ יְת לְוָאֵי חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל : (ט)
וְאֶתְנָה אֶת הַלְוִיִּם נְתַנִּים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֶבֶד אֶת עֲבַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֵהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגִשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ : וַיִּהְיֶינָה יְת לְוָאֵי מְסִירֵין לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יְת פּוֹלְחֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶי בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹדֶשׁא :

רש"י ואתנה וגו'. חמשה פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה, להודיע חזתן שנקבלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין חמשה חמשי תורה, וכך ראיתי בצראשית רבה: ולא יהיה צבני ישראל נגף. שלא ילטרכו לגשת אל הקדש, שאם יגשו יהיה נגף:

(כ) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלוֹוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה לְלוֹוִיִּם כִּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל כְּנֹשְׁתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְלוֹוִאֵי כְּכֹל דִּי פִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה לְלוֹוִאֵי כִן עֲבַדוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפן וישראל סמכו את ידיהם:

(כא) וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אַהֲרֹן אֶתְם תְּנוּפָה לְפָנַי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהָרְם : וַאֲדָכִיו לְוָאֵי וְחֹרוֹ

לְבוּשֵׁיהוֹן וְאַרְס אֶהְרוּ יְתִהוֹן אֶרְמָא קָדָם יי וְכַפֵּר עֲלֵיהוֹן אֶהְרוּ
לְדַכּוֹאֵיהוֹן :

נְבִיאִים - זְכַרְיָה - פֶּרֶק ד

(ב) וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה (ויאמר) וַאֲמַר
רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל
רֵאשָׁה וְשִׁבְעָה נִרְתְּיָה עָלֶיהָ שִׁבְעָה
וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לַנִּירוֹת אֲשֶׁר עַל רֵאשָׁה :
וַאֲמַר לִי מָה אֵת חֲזִי וַאֲמַרִית חֲזִיתִי וְהָא מְנַרְתָּא דְדִהָבָא כְּלָה
וְגוֹלְתָה עַל רֵישָׁה וְשִׁבְעָא בּוֹצִינְהָא דְעֵלָה שִׁבְעָא וְשִׁבְעָא דְמַרְיָקוֹן
מְנַהוֹן מְשַׁחָא לְבוֹצִינְיָא דְעַל רֵישָׁה :

רש"י וגולה על ראשה . כמו (יהושע טו) גולות עלית לשון מעיין כמין ספל גדול עגול : ושבעה נרוחיה .
כמין בזיכין שנותנין השמן והפתילה לחוכה : שבעה ושבעה מוצקות . לכל נר ונר באין שבעה נורות
קטנים שהשמן זכ מן הגולה דרך אותן מוצקות לכל נר ונר :

(ג) וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה
וְאֶחָד עַל שְׂמֹאלָהָ : וְתִרְתִּין זֵיתִין דְעֵלָה חַד מִיְמִין
גוֹלְתָא אוֹ חַד עַל סְמָלְתָה :

רש"י ושנים זתים עליה . אכלה שני חילנות שהזיתים גדילים בהם : אחד מימין הגולה ואחד משמאלה
וגו' . וכאן לא פירש על שני כנתרות זהב האמורות למטה בפרשה והם כמין עריבות ועדשים של בית הבד
שהם עומדים אלל הזיתים והזיתים נחבטים מאחיליהם לתוך הכנתרות ומתחממות שם כזמעטון ונעכרים
שם בבית הבד והשמן נופל לתוך הכנתרות ומהכנתרות לתוך הגולה ומהגולה אל המוצקות ומהמוצקות אל
הגרות והמוצקות והגרות ארבעים ותשע היו רמז לאור שלעתיד לבא אור החמה יהיה שבעתים כאור של
שבעת ימים ארבעים ותשע על אור של יום בראשית :

**וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי
לֵאמֹר מָה אֵלֶּה אֲדֹנָי : וְאַתִּיבִית וְאָמַרְתָּ לְמַלְאָכָא
דְּמַלִּיל עִמִּי לְמִימַר מָה אֵלִין רַבּוּנִי :**

רש"י מה אלה אדוני . מה זה שהזיתים נמסקים מאליהם והשמן בא אל הנרות מאליו :

**וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי
הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא
אֲדֹנָי : וְאַתִּיב מַלְאָכָא דְּמַלִּיל עִמִּי וְאָמַר לִי הֲלֹא יָדַעְתָּא מִן
אֵינוּן אֵלִין וְאָמַרְתָּ לָא רַבּוּנִי : (ה) וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי
לֵאמֹר זֶה דְּבַר יְהוָה אֶל זְרַבְבֶּל לֵאמֹר
לֹא בְּחִיל וְלֹא בְּכַח כִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֹר
יְהוָה צְבָאוֹת : וְאַתִּיב וְאָמַר לִי לְמִימַר דִּין פְּתַגְמָא דִּי עִם
זְרַבְבֶּל לְמִימַר לָא בְּחִילָא וְלֹא בְּגִבּוּרָא אֶלְהִין בְּמִימְרֵי אֱמֹר יֵי
צְבָאוֹת :**

רש"י זה דבר ה' אל זרובבל . זה סימן לך להבטיח את זרובבל כשם שהזיתים והשמן הזה נגמר מאליו
לכל דבריו כך לא בחיל ולא ככה שצבם תעשו את בנין ביתי : כי אם ברוחי . אני אתן רוחי על דריוש
ויניח לכם (ס"א ויאה לכם) לבנות ולעשות כל צרכי יציאת הבנין משלם ולעזור אחכם בחטין ויין ושמן ועצים
כמו שמפורש בעזרא ולא תצטרכו לעזרת אדם :

**מִי אַתָּה הֵר הַגָּדוֹל לְפָנַי זְרַבְבֶּל לְמִישֹׁר
וְהוֹצִיא אֶת הָאֶבֶן הָרִאשֹׁה תְּשִׂאוֹת חֵן
חֵן לָהּ : (פ) מָה אֶת חֲשִׁיבָא מְלָכוּתָא טַפְשָׁתָא קָדָם זְרַבְבֶּל
הֲלֹא כְּמִשְׁרָא וַיִּגְלִי יַת מְשִׁיחִיָּה דְּאָמַר שְׁמִיָּה מְלַקְדָּמִין וַיִּשְׁלוּט
בְּכָל מְלָכוּתָא :**

רש"י מי אתה הר הגדול . שרי עבר הנהר תחני פחת עבר נהרא ושתר בוזני וכנותהון שצטלתם המלככה
עד כה מעתה תהיה לפני זרובבל מישור חין לכם שררה וגדולה עוד עליו : והוציא את האבן הראשה .
האדריכל יקח את חבן הבדיל בידו להיות אדריכל בראש הבונים והם יבנו הכל כפי דבריו אשר יאמר בבנין

נאה ומפואר : תשואות חן חן . יהיה לה לאותה האבן שהכל יאמרו מה נאה בנין זה העשוי על ידי אבן המשקולת הזאת , תשואות חן כמו תשואות נוי כמו תשואות מליאה עיר הומיה (ישעיה כב) קול שאון (שם סו) כולם לשון השמעת קול הם :

כתובים - תהילים - פרק צ

צ (א) תִּפְלָה לְמִשָּׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדָנָי
מֵעוֹן אֶתְּהָ הַיִּיתָ לָנוּ בְּדָר וָדָר : צְלוּתָא דְצִלֵי
מִשָּׁה נְבִיאָ דִּי כַד חָבוּ עִמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא עֲנִי וְכֹן אָמַר יְיָ
דְּמִדּוֹר בֵּית שְׁכִנְתְּךָ בְּשִׁמְיָא אֶתְּ הַיִּיתָ לָנוּ סְעִיד בְּכָל דָּר וָדָר :

רש"י תפלה למשה . אחד עשר מזמורים מכאן עד לדוד מזמור כלם משה אמרם כנגדם כך אחד עשר ברכות לאחד עשר שבטים בזאת הברכה : מעון אתה היית לנו . מעון מדור ומנוס לזכא שם היית לנו . דר ודר . מעולם כי אתה מקדם הכל היית :

ב (ב) בְּטָרַם הָרִים יִלְדוּ וַתַּחֲוִלֵּל אֶרֶץ וַתַּבֵּל
וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם אֶתְּהָ אֵל : כַּד אֶתְּגִלֵי קְדָמְךָ
דְּעִמְךָ עֲתִידִין לְמַחֲוֹב אֶתְּקִנְתָּא תַּתְּוֹבָא עַד דְּלָא טוֹרְיָא אֶתְּנַטְלוּ
וְאֶתְּבְרִיאת אֶרְעָא וַיְתַבֵּי תַבֵּל מִן עֲלָמָא הַדִּין עַד עֲלָמָא דְּאֶתִי אֶתְּ
הוּא אֱלֹהָא :

רש"י בטרם הרים יולדו . נבראו ובטרם חוללת ארץ ותבל ומעולם ראשון ועד עולם אחרון אתה אל :

ג (ג) תָּשֵׁב אֲנוּשׁ עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי
אָדָם : תַּתִּיב בַּר נֶשׁ עַל חוּבִיָּה עַד מוֹתָא וַאֲמַרְתַּ תּוֹבוּ בְנֵי נֶשָׂא :

רש"י תשב אנוש עד דכא . מביא אתה יסורין על האדם עד שאתה מחזירו להיות תשוק כח וקרוב למות , ותאמר לו ביסורין שובו בני אדם מדרכיכם הרעים :

(ד) כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי

יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בְּלֵילָה : אַרְוִים אֶלֶף שָׁנָיו בְּעֵינֶיךָ
מִתְחַשְׁבִּין קְדָמָה הֵיךְ יוֹמָא דְאַתְמָלֵי אַרְוִים יַעֲבֹר וְהֵיךְ מִטְרַת לַיְלִיא

רש"י כי אלף שנים בעיניך . אלף שנים של בני אדם הם כיום אחד של הקב"ה ועוד מן הלילה עמו כי יום א' של הקב"ה ומעט מן הלילה של הקב"ה הם אלף שנים שהרי לא אמר הכתוב שיהא יומו של הקב"ה אחד כאלף שנים אבל כשיאמר מעט מן הלילה עמו אז יומו שלם והוא אלף שנים ולכך מת אדם הראשון תוך אלף שנים היה חי אלף יום יותר מיומו של הקב"ה ושאר שיעור אותה אשמורה הוא כמו שיס ממייתת אדם הראשון עד אלף שנים ואנן לא ידעינן כמה היא אותה אשמורה כי אם מסבירא . (מנחת) כי אלף שנים בעיניך וגו' . וכשעלחה תשובה בדעתך מתחלה יפה דנת ובראת אותה וראוין היו השנים לכך לפי (שלא) היו ימי בני אדם רבים שלא היו אלף שנים בעיניך אלא כיום הולך שעבר וחלף ומעט מן הלילה עמו שהרי אמרת לאדם הראשון (בראשית ב) כי ביום אכלך ממנו מות תמות וחייה תשע מאות ושלושים שנה נמלאו אלף שנים עולים ליום שלם ומעט מן הלילה עמו : כיום אתמול כי יעבור . שכבר עבר :

(ה) זָרְמַתְּם שָׁנָה יְהִיוּ בַּבֶּקֶר כְּחֻצִיר יַחֲלֹף :

וְאִין לָא תִיבִין תִּיתִי עֲלֵיהוֹן מוֹתָא הֵיךְ דְּמַכִּין יְהוֹן וְלַעֲלָמָא דְאַתִּי
הֵיךְ עֲסָבָא דְמִתְפָּרְכָא יִתְחַלְפוּן :

רש"י זרמתם שנה יהיו . עכשיו חטפתם לאותם השנים והבאתם לימים מועטים שאינם אלא כשנת תנומה ששני הדורות שבעים שנה הם , כמו שמפורש בסוף הענין ימי שנותינו בהם שבעים שנה , והם השוטים שנה אחת כענין (לקמן קכ"ז) בשב"ה' את שיבת ציון היינו כחולמים ועל שבעים שנה של גלות צבל נאמר שהיה שבעים שנה : זרמתם . לשון שטיפה כמו (חבוק ג) זרם מים : צבקר כחציר יחלוף . הנולד צלילה מת צבוקר לסוף השנה . ואם (ו) צבקר יציץ . מיד חלף ועד צא הערב ימוכל ויבש , למה :

(ו) בַּבֶּקֶר יְצִיץ וְחֲלָף לְעָרֵב יְמוּלֵל וְיַבֵּשׁ :

דְּמִן עוֹבְדֵיהוֹן הֵיךְ עֲסָבָא דִּי בְּצַפְרָא יְנִיץ וְיִסְגִי לְרַמְשָׁא מִתְמוּלֵל
וּמִתְיַבֵּשׁ מִן חוּרְבָא :

משנה סנהדרין פרק ו

א. נגמר הדין, מוציאין אותו לסקלו. בית הסקילה

הָיָה חוץ לְבֵית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד) הוֹצֵא אֶת
הַמִּקְלָל. אֶחָד עוֹמֵד עַל פֶּתַח בַּיִת דִּין וְהַסוֹדְרִין בְּיָדוֹ
(וְאֵדָם אֶחָד רוֹכֵב), הַסּוֹס רָחוֹק מִמֶּנּוּ כְּדִי שְׂיֵהָא רוֹאֵהוּ.
אוֹמֵר אֶחָד יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת, הֲלָה מִנִּיף
בַּסוֹדְרִין וְהַסּוֹס רָץ וּמַעֲמִידוֹ. וְאֶפְלוּ הוּא אוֹמֵר יֵשׁ
לִי לְלַמֵּד עַל עֲצָמֵי זְכוּת, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אֶפְלוּ אַרְבָּעָה
וְחִמְשָׁה פְּעָמִים, וּבִלְבָד שְׂיֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרָיו. מְצֵאוּ לוֹ
זְכוּת, פְּטָרוֹהוּ, וְאִם לֹא, יוֹצֵא לְסָקֵל. וְכֵרוֹז יוֹצֵא
לְפָנָיו, אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לְסָקֵל עַל שְׁעֵבֶר
עֲבָרָה פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲדִיו, כֹּל מִי שְׂיִוְדַע לוֹ
זְכוּת יָבוא וּלְלַמֵּד עָלָיו:

ברטורה (ה) נגמר הדין. חוץ לב"ד. רחוק מצ"ד שמא בעוד שמוליכין אותו לבית
הסקילה ימלאו לו זכות ויפטר: והסודרין בידו. להניף והוא סימן להחזירו: ובלבד
שיהא ממנף בדבריו. ואם אין ממנף בדבריו. פעם ראשונה ושניה בלבד מחזירים אותו
למא מחמת בעתותא נסתתמו טענותיו ואולי תתישב דעתו עליו ויזכור טענותיו.
יותר ע"כ אין מחזירין אותו ומוסרין לו שני ת"ח שיעיינו אם יש ממנף בדבריו שאז
מחזירין אותו ד' וה' פעמים: ופלוני ופלוני עדיו. שעבר עבירה פלונית ביום פלוני
בשעה פלונית. במקום פלוני ולמא איכא דמזים לה:

ב. הָיָה רָחוֹק מִבַּיִת הַסִּקִּילָה כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת, אוֹמְרִים
לוֹ הַתּוֹדָה, שְׂכֵן דָּרָךְ הַמוֹמְתִין מִתּוֹדִין, שְׂכָל
הַמִּתּוֹדָה יֵשׁ לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׂכֵן מְצִינוּ בְּעֶכָן
שֶׁאֱמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ (יהושע ז) בְּנֵי שָׁיִם נָא כְבוֹד לַה' אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תוֹדָה וְגו', וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר
אֲמָנָה אֲנֹכִי חֲטָאתִי [לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל] וְכִזַּאת וְגו'.
וּמִנֵּי שְׂכָפָר לוֹ וְדוּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה
עֲכַרְתֶּנוּ יַעֲקֹבֶךָ ה' בַּיּוֹם הַזֶּה, הַיּוֹם הַזֶּה אַתָּה עֹכּוֹר
וְאִי אַתָּה עֹכּוֹר לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵינוּ יוֹדַע
לְהַתּוֹדוֹת, אוֹמְרִים לוֹ אָמור תְּהֵא מִיתְתִי כְּפָרָה עַל
כֹּל עוֹנוֹתַי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה יוֹדַע שֶׁהוּא

מִזְמָם, אֹמֵר תִּהְיֶה מִיתַתִּי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי חוּץ
מֵעוֹן זֶה. אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן, יְהוּ כָּל אָדָם אֹמְרִים כָּךְ:
כִּדֵי לְנִקּוֹת אֶת עֲצָמוֹ:

ברטנורא (ב) היה רחוק מבית הסקילה. לקרוב לבית הסקילה שמא תטרוף דעתו
ולא יכול להתודות: ותן לו תודה. ואע"ג דאין אדם נהרג ע"פ עצמו הריגת עכ
הוראת שעה היתה: כזאת וכזאת עשיתי. בגמרא מפרש שמעל בחרמי' בימי משה:
שהוא מזומם. שעדיו הן זוממין: לנקות את עצמן. מן הצריות ויוציאו לעז על הדיונים
ועל העדים. ואין הלכה כר"י:

ג. הִיָּה רְחוּק מִבֵּית הַסִּקִּילָה אַרְבַּע אַמּוֹת, מִפְּשִׁיטִין
אוֹתוֹ אֶת בְּגָדָיו. הָאִישׁ, מְכַסֶּיִן אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו.
וְהָאִשָּׁה, מִלְּפָנֶיהָ וּמֵאַחֲרֶיהָ, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.
וְחֲכָמִים אֹמְרִים, הָאִישׁ נִסְקַל עָרוֹם וְאִין הָאִשָּׁה
נִסְקַלָּת עֲרֻמָּה:

ברטנורא (ג) מפשיטין את בגדיו. לכתוב (ויקרא כד) ורגמו אותו. ולא כסותו: מכסין
אותו מלפניו. פרק א' כלומר מעט ממנו מלפניו. ואין הלכה כרבי יהודה:

ד. בֵּית הַסִּקִּילָה הִיָּה גְבוּהַ שְׁתֵּי קוֹמוֹת. אֶחָד מִן
הָעֵדִים דּוֹחֲפוֹ עַל מִתְנָיו. נִהְפֵּךְ עַל לְבוֹ, הוֹפְכוֹ עַל
מִתְנָיו. אִם מֵת בָּהּ, יֵצֵא. וְאִם לָאוּ, הַשְּׂנִי נוֹטֵל אֶת
הָאָבִן וְנוֹתְנָה עַל לְבוֹ. אִם מֵת בָּהּ, יֵצֵא. וְאִם לָאוּ,
רְגִימָתוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז) יֵד הָעֵדִים תִּהְיֶה
בוֹ בְּרֵאשִׁיטָה לְהַמִּיתוֹ וְיֵד כָּל הָעָם בְּאַחֲרָנָה. כָּל
הַנִּסְקָלִין נִתְּלִין, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְיעֶזֶר. וְחֲכָמִים
אֹמְרִים, אֵינּוּ נִתְּלָה אֶלָּא הַמְּגִדֵף וְהַעוֹבֵד עֲבוֹדָה
זָרָה. הָאִישׁ תּוֹלִין אוֹתוֹ פָּנָיו כְּלַפֵּי הָעָם וְהָאִשָּׁה פָּנֶיהָ
כְּלַפֵּי הָעֵץ, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אֹמְרִים,
הָאִישׁ נִתְּלָה וְאִין הָאִשָּׁה נִתְּלִית. אָמַר לָהֶן רַבִּי
אֶלְיעֶזֶר, וְהֵלֵא שְׂמֵעוֹן בֶּן שֶׁטַח תָּלָה נָשִׁים בְּאֶשְׁקֵלוֹן.
אָמְרוּ לוֹ, שְׂמוֹנִים נָשִׁים תָּלָה וְאִין דְּנִין שְׁנַיִם בְּיוֹם

אָחַד. כִּיצַד תּוֹלִין אוֹתוֹ, מְשַׁקְעִין אֶת הַקּוֹרָה בְּאֶרֶץ
וְהַעֵץ יוֹצֵא מִמֶּנָּה, וּמְקִיף שְׁתֵּי יָדָיו זֶה עַל גְּבִי זֶה
וְתוֹלָה אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, הַקּוֹרָה מְטָה עַל הַכֶּתֶל
וְתוֹלָה אוֹתוֹ כְּדָרְךְ שֶׁהַטְּבָחִין עוֹשִׂין. וּמִתִּירִין אוֹתוֹ
מִיָּד. וְאִם לֹן, עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים כ"א)
לֹא תִלִּין נְבִלְתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ (בֵּיאוֹם הַחַוּוֹא) כִּי
קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תָּלוּי וְגוֹ'. כְּלוּמַר, מִפְּנֵי מָה זֶה תָּלוּי,
מִפְּנֵי שֶׁבִרְךְ אֶת הַשָּׁם, וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל:

זרענונה (ז) היה גבוה שתי קומות. ומפילו מסם לארץ: הופכו על מתניו. שכשהוא מושכב פרקדן מגונה יותר: המגדף. מצרך את ה': והעובד כוכבים. נמי מגדף הוא דכתיב (צמלדבר טו) והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' את ה' הוא מגדף. ואותה פרשה בעבודת כוכבים מדברת: ואין דנים שנים ביום אחד. בז"ד אחד משום דלא מצי לאפוכי בזכותייהו דכל חד וחד אללא תלייתן של נשים הללו הוראת שעה היתה ואין למדים ממנה. ואין הלכה כר"א: משקעין. נועלים. והעץ יורא ממנה כמין יתד היה יורא מן הקורה סמוך לראשה: ומקיף. סומך זו אלל זו כמו לתרום שלא מן המוקף: תולין אותו. בידיו: הקורה מוטה על הכותל. לא היתה נעוזה בארץ אללא ראשה אחד על הארץ וראשה אחד מוטה ונסמך על הכותל וטעמא דר' יוסי לפי שהעץ שנתלה עליו נקבר עמו ואמרה תורה כי קבור תקברנו. מי שאינו מחוסר אללא קבורה. יורא זה שמחוסר חפירה תלישה וקבורה. ורצנן חפירה לאו כלום היא. ולא מיעטה תורה אללא שלא יהיה העץ מחובר מעיקרו והלכה כחכמים:

ה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, בְּזִמְן שְׁאָדָם מְצִטְעָר, (שְׂכִינָה) מָה
הַלְשׁוֹן אוֹמֶרֶת (פְּבִיכּוֹל) קָלְנִי מְרֹאֲשֵׁי, קָלְנִי מְזֹרְעֵי. אִם
כֹּן הַמָּקוֹם מְצִטְעָר עַל דָּמָם שֶׁל רְשָׁעִים שְׁנִשְׁפָּד, קַל
וְחֹמֶר עַל דָּמָם שֶׁל צְדִיקִים. וְלֹא זֶה בְּלִבָּד (אָמַר), אֲלֵא
כָּל הַמִּלִּין אֶת מִתּוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הֵלִינוּ לְכַבּוֹדוֹ
לְהַבִּיא לוֹ אֶרֶוֹן וְתִכְרִיכִים, אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו. וְלֹא הָיוּ
קוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו, אֲלֵא שְׁנֵי בְּתֵי קִבְרוֹת
הָיוּ מִתְקַנְיִן לְבֵית דִּין, אָחַד לְנִהְרָגִין וְלַנְּחַנְקִין וְאָחַד
לְנִסְקָלִין וְלְנִשְׂרָפִין:

זרענונה (ה) בזמן שאדם מצטער. שפורענות באה עליו בעונו: מה לשון אומר.

בחיזה לשון שכינה קובלת ומנוודת עליו: הלני מראשי. ראשי כבד עליו. וזרועי כבד עליו. כאדם שהוא עיף: הלני. איני קל מראשי: ולא זה כלבד. עובר בל"ת אם הלנו: לא היו קוברין אותן בקברות אבותיהן. לפי שאין קוברין רשע אכל לדיק: שני קברות היו מתוקנין לב"ד. לפי שאין קוברים מי שנתחייב מיתה חמורה אכל מי שנתחייב מיתה הקלה והלכתא גמירא לה שנים ולא ארבע:

ו. נתעפל הבשר, מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן. והקרובים באים ושואלין בשלום הדינין ובשלום העדים, כלומר שאין בלבנו עליכם כלום, שדין אמת דנתם. ולא היו מתאבלין, אבל אוננין, שאין אנינות אלא בלב:

ברטורה (ו) נתעכל הבשר. כבר נתכפר לו במיתתו ובזיונו: מלקטין את העצמות. וקוברים אותן בקברות אבותן: ולא היו מתאבלים. כדי שיהא בזיון כפרה להם ואית דאמרי לפי שהאבלות חלה מסיסתם הגולל. ובאותה שעה אין מתאבלים עליהם. שלא נגמרה כפרתן עד שיתעכל הבשר. והואיל ואדחי האבלות. אדחי:

גמרא סנהדרין דף מג ע"ב

אמר רבי יהושע בן לוי כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאלו כבדו להקדוש ברוך הוא בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא דכתיב (תהלים נ"ו) זובח תודה יכבדנני. ואמר רבי יהושע בן לוי בזמן שביית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו. מנחה שכר מנחה בידו. אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות כלם. שפאמר (שם נ"א) זבחי אלהים רוח נשברה. ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שפאמר (שם) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. (דמ"ד) (איוב ל"ו)

הִיעָרוֹךְ שׁוּעָךְ לֹא בָצַר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְעוֹלָם יִקְדִּים
אָדָם תְּפִלָּה לְצָרָה שְׁאֵלְמָלֵא לֹא הַקָּדִים אַבְרָהָם תְּפִלָּה
לְצָרָה בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעַי לֹא נִשְׁתַּיֵּיר מִרְשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל
שָׁרִיד וּפְלִיט. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר כָּל הַמְּאֵמֵץ עֲצָמוּ בְּתִפְלָה
מִלְמַטָּה אֵין לוֹ צָרִים מִלְמַעְלָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לְעוֹלָם
יִבְקֹשׁ אָדָם רַחֲמִים שְׁיִהוּ הַכֹּל מֵאֲמָצִין אֶת כַּחוֹ וְאֵל יְהוּ
לוֹ צָרִים מִלְמַעְלָה:

כ"י זוכה את יצרו. לאחר שהסיתו לחטוא הוא זוכה והורגו וסב בתשובה ומתודה עליו: יכדנני. שני נוני"ן דריש לשני כבודים: זכחי אלהים. לשון רבים משמע: לא תבזה. אין דרכך לבזותו: היערוך שועך לא בצר. כך היו אומרים חבריו לחיוב כלום הקדמת שועך לא בצר עד לא זאת הנרה אם היית עושה כן היו הכל מאמנין את כחד: כל המאמץ עצמו בתפלה מלמטה. אין צרים יכולין להסטינו מלמעלה: לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמנים את כחו. שסייעוהו מלכחי השרת לבקש רחמים ושלח יהיו לו מסטינים מלמעלה והכי משמע היערוך שועך אם זאתה לערוך שוע כזאת תערכהו לא בצר שלח יהיה לו צרות ושהכל יהיו מאמנים כחד:

זוהר בהעלתך דף ק"ו ע"א

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר וְוִי לְהֵהוּא בַר נֶשׁ דְּאָמַר דְּהָא אִוְרִיתָא
אָתָא לְאַחְזָאָה סְפוּרִין בְּעֵלְמָא וּמְלִין דְּהִדְיוּטִי. דְּאִי הָכִי
אָפִילוּ בְּזִמְנָא דָּא אָנּוּ יִכְלִין לְמַעְבַּד אִוְרִיתָא בְּמְלִין
דְּהִדְיוּטִי וּבְשִׁבְחָא יִתִּיר מְכֻלָּהוּ אִי לְאַחְזָאָה מְלָה דְּעֵלְמָא
אָפִילוּ אֵינּוּן קַפְסִירִי דְּעֵלְמָא אִית בֵּינֵיהוּ מְלִין עֵלְאִין
יִתִּיר. אִי הָכִי נְזִיל אַבְתְּרִייהוּ וְנַעֲבִיד מְנִייהו אִוְרִיתָא
כְּהָאִי גּוּוֹנָא. אָלָא כָּל מְלִין דְּאִוְרִיתָא מְלִין עֵלְאִין אֵינּוּן
וְרִזִין עֵלְאִין. תָּא חֲזִי עֵלְמָא עֵלְאָה וְעֵלְמָא תְּתָאָה בְּחַד
מִתְקָלָא אֶתְקִלוּ. יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מְלָאֲכִי עֵלְאִי לְעֵלְאָה
מְלָאֲכִי עֵלְאִי כְּתִיב בְּהוּ (תהילים קד) עוֹשֶׂה מְלָאֲכָיו רוּחוֹת (האי

בְּאֵתֶר עֲלָהּ) בְּשַׁעֲתָא דְנַחְתִּין לְתַתָּא (אף על גב דנחתין) מְתַלְבְּשֵׁי בְּלְבוּשָׁא דְהָאֵי עֲלֵמָא וְאֵי לָאו מְתַלְבְּשֵׁי בְּלְבוּשָׁא כְּגוּוֹנָא דְהָאֵי עֲלֵמָא לָא יִכְלִין לְמִיקָם בְּהָאֵי עֲלֵמָא וְלָא סְבִיל לֹון עֲלֵמָא. וְאֵי בְּמִלְאָכֵי כֶּד אֹרִייתָא דְבָרָא לְהוּ וּבָרָא עֲלֵמִין כִּלְהוּ וְקִיִּמִין בְּגִינָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כִּיּוֹן דְנַחְתַּת לְהָאֵי עֲלֵמָא אֵי לָאו דְמְתַלְבְּשָׁא בְּהֵנִי לְבוּשִׁין דְהָאֵי עֲלֵמָא לָא יִכִּיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל. וְעַל דָּא הָאֵי סְפוּר דְאֹרִייתָא לְבוּשָׁא דְאֹרִייתָא אִיהוּ מָאן דְחָשִׁיב דְהָהוּא לְבוּשָׁא אִיהוּ אֹרִייתָא מִמָּשׁ וְלָא מְלָה אַחֲרָא תִיפַח רֹוחִיהּ. וְלָא יְהֵא לִיהּ חוּלְקָא בְּעֲלֵמָא דְאֵתִי בְּגִין כֶּד אָמַר דָּוִד (שם קי"ט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ. מַה דְתַחֲוֹת לְבוּשָׁא דְאֹרִייתָא. תָּא חֲזִי אֵית לְבוּשָׁא דְאֵתְחֲזִי לְכֻלָּא וְאִינֹון טַפְשִׁין כֶּד חֲמָאן לְבַר נֶשׁ בְּלְבוּשָׁא דְאֵתְחֲזִי לֹון שְׁפִירָא לָא מְסַתְּפְלִין יַתִּיר חָשִׁיבוּ דְהָהוּא לְבוּשָׁא גּוּפָא. חָשִׁיבוּתָא דְגּוּפָא נִשְׁמַתָּא. כְּהָאֵי גּוּוֹנָא אֹרִייתָא אֵית לָהּ גּוּפָא וְאִינֹון פְּקוּדֵי אֹרִייתָא דְאֶקְרוּן גּוּפֵי תּוֹרָה הָאֵי גּוּפָא מְתַלְבְּשָׁא בְּלְבוּשִׁין דְאִינֹון סְפוּרִין דְהָאֵי עֲלֵמָא. טַפְשִׁין דְעֲלֵמָא לָא מְסַתְּפְלִי אֶלָּא בְּהָהוּא לְבוּשָׁא דְאִיהוּ סְפוּר דְאֹרִייתָא וְלָא יִדְעֵי יַתִּיר וְלָא מְסַתְּפְלִי בְּמָה דְאִיהוּ תַחֲוֹת הָהוּא לְבוּשָׁא. אִינֹון דִּידְעֵין יַתִּיר לָא מְסַתְּפְלִין בְּלְבוּשָׁא אֶלָּא בְּגּוּפָא דְאִיהוּ תַחֲוֹת הָהוּא לְבוּשָׁא. חֲכִימִין עֲבָדֵי דְמִלְכָּא עֲלָהּ אִינֹון דְקִיִּמוּ בְּטוֹרָא דְסִינֵי לָא מְסַתְּפְלִי אֶלָּא בְּנִשְׁמַתָּא דְאִיהֵי עֲקָרָא דְכֻלָּא אֹרִייתָא מִמָּשׁ (וּלְעֲלָמָא) וְלִזְמַנָּא דְאֵתִי זְמִינִין לְאַסְתְּפְּלָא בְּנִשְׁמַתָּא דְנִשְׁמַתָּא דְאֹרִייתָא :

תרגום הזוהר רַבֵּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אוֹי לְאוֹתוֹ הָאֲדָם שְׂאוּמֵר, כִּי הַתּוֹרָה צָרָה לְסַפֵּר סְפוּרִים צְפִשְׁטוֹת, וּדְבָרֵי הַדְּיוּט שֶׁל יַעֲקֹב וְלָבֵן וְכְדוּמָה, כִּי אִם כֵּן, חָפְלוּ בְּזִמְנֵי הַזֶּה אֲנִי יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת תּוֹרָה מִדְּבָרֵי הַדְּיוּט, וְעוֹד יוֹתֵר יִפִּים מֵהֶם, וְאִם הַתּוֹרָה צָרָה לְהִרְאוֹת דְּבָרֵי הָעוֹלָם, חָפְלוּ שְׁלִיטֵי הָעוֹלָם יִצְיַנְיָהֶם דְּבָרִים מְעוּלִים יוֹתֵר. אִם כֵּן יִלְכֵד אַחֲרֵיהֶם וְנִעֲשָׂה מֵהֶם תּוֹרָה, כְּאוֹתוֹ הָאוֹפֵן. אֲלֹא שֶׁכֵּל דְּבָרֵי תּוֹרָה הֵם דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים, וְסוּדוֹת עֲלִיוֹנִים. צַח וּרְאָה, הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, צְמִשְׁקֵל אֶחָד נִשְׁקָלוּ. יִשְׁרָאֵל לְמַטָּה כְּנִגַּד מִלְּאֲכִים עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה. הַמְּלָאכִים הָעֲלִיוֹנִים כְּתוּב צִדְקָה

(תהלים ק"ז) עוֹשֶׂה מְלַחֲכֵי רֹחַוּת. וּבְשָׁעָה שְׂיֹרְדִים לְמַטָּה מִתְלַבְּשִׁים בְּלִבָּו
שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאִם לֹא הָיוּ מִתְלַבְּשִׁים בְּלִבָּו שֶׁעֵין הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא הָיוּ
יְכוּלִים לְעֵמוּד צְעוֹלָם הַזֶּה, וְהָעוֹלָם לֹא הָיָה סוֹבֵל אוֹתָם. וְאִם צְמַלְחָכִים
כָּד, הַתּוֹרָה שֶׁצָּרְחָה אֶת הַמְּלַחֲכִים וְאֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְהֵם מִתְקַיְמִים
בְּשִׁבְלָה, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה, בִּיּוֹן שְׂיֹרְדָה לְעוֹלָם הַזֶּה, אִם לֹא הִיְתָה
מִתְלַבְּשֵׁת בְּיָלְוּ הַלְּבָבִים שֶׁצְעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵם הַסְּפוּרִים וְדַבְּרֵי הַהֲדִיוּט, לֹא
הָיָה יְכוּל הָעוֹלָם לְסַבּוֹל. וְעַל כֵּן הַסְּפוּר הַזֶּה שֶׁצָּרְחָה הוּא לְבִשָּׁה שֶׁל
הַתּוֹרָה. מִי שֶׁחֹשֵׁב שְׂאוֹתוֹ הַלְּבָבִים הוּא תּוֹרָה מִמָּטָה וְאִין צוּ דָּבַר אַחֵר, תְּפַח
רוּחוֹ וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַצָּא. מִשּׁוּם זֶה אָמַר דָּוִד (תהלים קי"ט) גַּל
עֵינַי וְאֲחִיצִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ, דְּהֵינּוּ לְהַבְיִט מִה שֶׁמִּתְחַת לְבִשָּׁה שֶׁל
הַתּוֹרָה. צֹא וּרְחֵם, יֵשׁ לְבָב הַנִּרְחָם לְכָל, וְיֵלְוּ הַטְּפִלִּים בְּשִׂרְוֵי אֲדָם
לְבָב יָפֵה, שֶׁנִּרְחָם לָהֶם הַדּוֹר לְבָבֵו, אִין מִסְתַּפְּלִים יוֹתֵר, וְדָנִים אוֹתוֹ עַל
פִּי לְבָבֵו הַדּוֹר. וְחֹשֵׁבִים אֶת הַלְּבָבִים כְּגוֹף הָאֲדָם, וְחֹשֵׁבִים כְּגוֹף הָאֲדָם
כְּמוֹ נִשְׁמָתוֹ. כְּעֵין זֶה הִיא הַתּוֹרָה, יֵשׁ לָהּ גּוֹף וְהוּא מְלוֹת הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאוֹת
גּוֹפֵי תּוֹרָה. הַגּוֹף הַזֶּה מִתְלַבֵּשׁ בְּלִבָּבִים, שֶׁהֵם סְפוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.
הַטְּפִלִּים שֶׁצְעוֹלָם אִינֵם מִסְתַּפְּלִים אֲלָא בְּלִבָּו הַהוּא, שֶׁהוּא סְפוּר הַתּוֹרָה
וְאִינֵם יוֹדְעִים יוֹתֵר, וְאִינֵם מִסְתַּפְּלִים בְּמָה שֶׁיֵּשׁ תַּחַת הַלְּבָבִים הַהוּא. אֲלָו
שְׂיֹדְעִים יוֹתֵר, אִינֵם מִסְתַּפְּלִים בְּלִבָּבֵם, אֲלָא כְּגוֹף שֶׁהוּא תַּחַת הַלְּבָבִים הַהוּא
הַחֲכָמִים, עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן, אוֹתָם שֶׁעֲמָדוּ בְּהַר סִינַי, אִינֵם מִסְתַּפְּלִים
אֲלָא בְּנִשְׁמָה שֶׁצָּרְחָה, שֶׁהוּא עֶקֶר הַכֹּל, תּוֹרָה מִמָּטָה. וְלַעֲתִיד לְבָא, עֲתִידִים
לְהִסְתַּפֵּל בְּנִשְׁמָה שֶׁל הַנִּשְׁמָה שֶׁצָּרְחָה.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ח'

א. כָּל דְּבַר קְדוּשָׁה לֹא יִהְיֶה אֶלָּא בְּתוֹךְ הָעֵדָה מִיִּשְׂרָאֵל
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָל אֵלוֹ
הַדְּבָרִים אִם הִתְחִילוּ בָהֶם בְּעִשְׂרָה וְהִלְכוּ מִקְצֵתָם אֶף עַל

פִּי שָׂאִין רִשְׁאִין יִגְמְרוּ הַשָּׂאָר: **ב.** וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת כָּלֶם בְּמָקוֹם אֶחָד וּשְׁלִיחַ צְבוּר עִמָּהֶם בְּמָקוֹם אֶחָד. חָצֵר קֶטְנָה שְׁנִפְרָצָה בְּמִלּוּאָה לְחָצֵר גְּדוּלָה וְהִיוּ תִשְׁעָה בְּגְדוּלָה וְיִחִיד בְּקֶטְנָה מְצֻטְרָפִין תִּשְׁעָה בְּקֶטְנָה וְיִחִיד בְּגְדוּלָה אִין מְצֻטְרָפִין. צְבוּר בְּגְדוּלָה וּשְׁלִיחַ צְבוּר בְּקֶטְנָה יּוֹצְאִין יָדֵי חוּבְתָן. צְבוּר בְּקֶטְנָה וּשְׁלִיחַ צְבוּר בְּגְדוּלָה אִין יּוֹצְאִין יָדֵי חוּבְתָן שֶׁהֵרִי הוּא מוּפְלָג מֵהֶם וְאִינוּ עִמָּהֶם בְּמָקוֹם אֶחָד מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בְּגְדוּלָה פָּסִין מְכָאן וּמְכָאן וְהֵרִי הִיא כְּמוֹ מוּפְלָגָת מִן הַקֶּטְנָה וְאִין הַקֶּטְנָה מוּפְלָגָת מִן הַגְּדוּלָה אֲלָא הֵרִי הִיא כְּקָרוֹן זְוִית שְׂלָה: **ג.** וְכֵן אִם הִיְתָה צוּאָה בְּגְדוּלָה אָסוּר לְהִתְפַּלֵּל וְלִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּקֶטְנָה. הִיְתָה צוּאָה בְּקֶטְנָה מוּתָר לְהִתְפַּלֵּל וְלִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּגְדוּלָה אִם לֹא הָיָה שָׁם רִיחַ רַע מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוּפְלָגָת מִמֶּנָּה:

מוסר

משערי תשובה לר"י דף מי ע"א

אִם לֹא יָדַע וְלֹא יִתְבוּנֵן כִּי הִתְלָאוֹת מְצֻאוּהוּ מִפְּנֵי חֲטָאִין אַךְ יֵאמָר כְּאֲשֶׁר אָמְרוּ הַפְּלִשְׁתִּים (ש"א ו) כִּי לֹא יָדוּ נִגְעָה בְּנוֹ מְקָרָה הוּא הָיָה לָנוּ בְּזֹאת יְהִי קֶצֶף עָלֵינוּ מִלְּפָנֵי ה' וְיִגְדַל עוֹן זֶה מִחֲטָאֵת אַחֲרוֹת דְּבִתּוֹכָחוֹת תִּחְלָה כְּתִיב (ויקרא כז) וַיִּסְפְּתִי לְיִסְרָה אֶתְכֶם וְכָתוּב אַחֲרַי כֵּן עַל הַכֶּתֶה הַזֶּה (שם) וְאִם יִתְלָכוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא תֵאָבוּ לְשִׁמוּעַ לִי וְגו' כִּי כָל כֶּתֶה הָאֲחֲרוֹנָה בְּפִרְשָׁה קֶשֶׁה מִן הָרִאשׁוֹנָה וְאַחֲרַי כֵּן כְּתוּב (שם) וְאִם בְּאֵלָה לֹא תוֹסְרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי וְהִלַּכְתִּי אַף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְאַחֲרַי כֵּן כְּתוּב וְאִם בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחִמַּת קָרִי וּפִירוּשׁ וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי כִּי תֵאמְרוּ מְקָרָה הוּא הָיָה לָנוּ וְאִם אִין הָאִישׁ מְכִיר מַעֲבָדִיו וְאִינְנוּ יוֹדַע כִּי יֵשׁ בְּיָדוֹ עוֹן אֲשֶׁר

חָטָא עָלְיוּ לְפִשְׁפִּישׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְחַפֵּשׁ דְּרָכָיו כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר
(איכה א) נְחַפְּשֵׁה דְרָכֵינוּ וְנַחְקוּרָה. וְאִם הָעֵלָם יַעֲלִימוּ עֵינָיו
וְנוֹאֲלוּ וְנִשְׂאוּ רַעֲיוֹנָיו וְלֹא הִפְרוּ דְרָכָיו וְלֹא יָדְעוּ מַעֲשֵׂה
יָדָיו וְאֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעוֹתָיו וַיֹּאמֶר לֹא חָטָאתִי חָטָאתוֹ
כְּבֹדָה מְאֹד כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב) הִנְנִי נִשְׁפָּט אוֹתָךְ עַל אֲמָרְךָ
לֹא חָטָאתִי:

בהעלותך יום חמישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח
יתרה משבת הבאה:

(כב) וְאַחֲרֵי כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לְעֶבֶד אֶת
עֲבָדְתְּם בְּאֵהָל מוֹעֵד לְפָנַי אֲהָרֹן וּלְפָנַי
בָּנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה עַל
הַלְוִיִּם כִּן עָשׂוּ לָהֶם: (פ) וּבִתְרַן כֵּן עָלוּ לְוָאֵי לְמַפְלַח
יְת פּוֹלְחָנְהוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא קָדָם אֲהָרֹן וְקָדָם בְּנוֹהֵי כְּמָא דִּי פְקִיד יִי
יְת מֹשֶׁה עַל לְוָאֵי כֵן עֲבָדוּ לְהוֹן:

רש"י כאשר לזה ה' וגו' כן עשו. להגיד שזכח העושין והנעשה בהן, שאחד מהן לא עבד:

(כג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמְלִיל יִי עִם
מֹשֶׁה לְמִימָר: (כד) זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹוִיִּם מִבֶּן חֲמִשׁ
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹא לְצַבָּא צַבָּא
בְּעֲבַדְתֵּי אֲהָל מוֹעֵד: דָּא דִּי לְוָאֵי מִבֶּן חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִין
שָׁנָיו וְלֵעֲלָא יִיְתִי לְחִזְלָא חִילָא בְּפוֹלְחָן מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

רש"י זאת אשר ללווי. שנים פוסלים בהם, ואין המומים פוסלים בהם: מנן חמש ועשרים. ובמקום אחר

אומר (במדבר 7, ג) מצן שלשים שנה, הא כילד, מצן עשרים וחמש בא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים, וכן שלשים עובד, מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים, ששוב אינו רואה:

(כה) **וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְבָּא**
הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד : ומִבֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב
מִחֵיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד :

רש"י ולא יעבד עוד. עבודת משא בכתף, אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולקיר ולטעון עגלות, וזהו זקרת את אחיו עם אחוהו, כתרנומו:

(כו) **וְיִשְׂרָת אֶת אָחִיו בְּאֶהֱל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר**
מִשְׁמֶרֶת וְעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כָּכָה תַּעֲשֶׂה
לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם : (פ) וישמש עם אחוהו במשפן
זמנא למטר מטרא ופולחנא לא יפלח פדין תעביד ללואי
במטרותהון :

רש"י לשמר משמרת. לחנות סביב לזהל, ולהקיס ולהוריד בשעת המסעות:

נביאים - זכריה - פרק ד

(ח) **וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר :** וְהוּא פְתָגָם
נְבוֹאָה מִן קָדָם יי עמי למימר : (ט) **יְדֵי זְרַבְבָּל יִסְדּוּ**
הַבַּיִת הַזֶּה וַיִּדְּיוּ תְּבַצְעֶנָּה וַיִּדְעַתְּ כִּי
יְהוָה צָבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם : יְדֵי זְרַבְבָּל שְׂרִיָּאָה
לְמַבְנֵי בֵּיתָא הַדִּין וַיְדוּהִי יִשְׁכְּלֻנְיָה וַתִּדְעוּן אַרְי יי צבאות שלחני
לאתנבאה לכון :

רש"י ידי זרובבל יסדו הבית הזה . מתחילה ועד סוף בימי כורש הראשון : וידיו תבצעה . אותו עתה , תבצעה ל' גמר הוא כמו (עפ) כי יבצע ה' כל מעשהו :

(י) כִּי מִי בַז לְיוֹם קִטְנוֹת וְשִׁמְחוּ וְרָאוּ אֶת
הָאָבִן הַבְּדִיל בַּיָּד זָרְבָבֶל שְׁבַעַה אֱלֹה
עֵינַי יְהוָה הֵמָּה מְשׁוּטָטִים בְּכָל הָאָרֶץ :
אָרִי מִן הוּא דִּיכִי דְבִשָׁר יוֹמָא דִּין עַל בְּנִינָא דְהוּא זְעִיר הָלָא יְתוּב
וְיַחְדֵּי כַּד יַחְזִי יַת אָבִן מְשִׁקּוּלְתָא בַּיָּדָא דְזָרְבָבֶל שְׁבַעַה נִידְבָּכִין
כְּאֵלִין קָדָם יִי גְלוֹן עוֹבְדֵי בְּנֵי אֲנָשָׂא בְּכָל אֲרָעָא :

רש"י כי מי בז ליום . סיוסד הבית אשר הוקטן בעיניהם כמו שנאמר (בעזרא ג) ורבים מהכהנים אשר
ראו הבית הראשון ביסדו זה הבית בעיניהם בוכים בקול גדול ונבואת (חגי ב) הלל כמוהו כאין בעיניהם
ישמחו עתה כשיראו את האבן הבדיל התלויה בחוט המשקולת אשר ביד לדריכל ראש הבונים שמכוון בה
ראש הפינה וזו תהיה ביד זרובבל : שבעה אלה . על אחד שבעה ביסוד הראשון שבימי כורש וכן ת"י
שבעה נדבכין כאילין : עיני ה' המה משוטטים . ולו נראה לעשות כן והוא ראה את זרובבל זה הגון לדבר
:

(יא) וְאָעַן וְאָמַר אֱלֹהֵי מַה שְׁנֵי הַזֵּיתִים
הָאֵלֶּה עַל יָמִין הַמְּנוֹרָה וְעַל שְׂמֹאלָהּ :
וְאֶתִּיבִית וְאָמַרְתִּי לִיה מָא תִּרְיוּן זֵיתָא הָאֵלִין עַל יָמִין מְנַרְתָּא וְעַל
שְׂמֹאלָהּ :

רש"י מה שני הזיתים . מה רמז הם ומה רמז שני שכלי זיתים טרוק"א בלע"ז קבוצות זיתים בענף כעין
שבולת :

(יב) וְאָעַן שְׁנֵית וְאָמַר אֱלֹהֵי מַה שְׁתֵּי שְׁבָלֵי
הַזֵּיתִים אֲשֶׁר בַּיָּד שְׁנֵי צְנִתְרוֹת הַזָּהָב
הַמְּרִיקִים מֵעֲלֵיהֶם הַזָּהָב : וְאֶתִּיבִית תַּנְיִנוֹת
וְאָמַרְתִּי לִיה מָא תִּרְיוּן שׁוּבְלֵי זֵיתָא דְבַיַּד תִּרְיוּן אֲסִקְרִיטּוֹן דְדָהָב
דְּמְרִיקִין מְנַהוֹן מְשַׁחָא לְבוּצֵינִי דְהָבָא :

רש"י אשר ביד שני כנרתות . כלומר אלל שני הכנרתות כמו ראו חלקת יואב ע"י (שמואל ב יד) : המריקים

מעליהם . את השמן הזה הכלול וטוב להארי כזהב כמו (איוב ז) מפון זהב יאתה :

כתובים - תהילים - פרק קז

קז (א) הָדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ :
שִׁבְחוּ קָדְשׁ יְיָ אַרוֹם טָב אַרוֹם לְעֹלָם טוֹבִיָּה :

רש"י הודו לה' :

(ב) יֹאמְרוּ גְאוּלַי יְהוָה אֲשֶׁר גָּאֵלָם מִיַּד
צָר : יִימְרוּן פְּרִיקָא דְיִי דִי פְרִקִינוּן מִן יַד מְעִיקָא :

רש"י יאמרו גאולי ה' . כשיפדם מיד צר :

(ג) וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמִּזְרָח וּמִמְעַרְב
מִצְפּוֹן וּמִיָּם : וּמֵאֲרָעָתָא פְּנִשְׁיָנוּן מִמִּדְנָחָא וּמִמְעַרְבָא
מִצְפּוֹנָא וּמִן יָמָא דְרוּמָא : (ד) תָּעוּ בַּמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן
דָּרְדְּ עִיר מוֹשָׁב לֹא מִצָּאוּ : עַל עֲמָא דְבֵית יִשְׂרָאֵל
אֲתִנְבִּי וְאָמַר עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל טְעוּ בַּמִּדְבָּרָא בְּצַדִּי אֲרַחָא קִרְתָּא
דְּמִיתְבָּא לָא אֲשַׁכְּחוּ :

רש"י תעו במדבר וגו' . והולכי מדברות אף הם כריכין להודות שהרי פעמים שהם תועים ורעבים
וכמאן :

(ה) רַעֲבִים גַּם צִמְאִים נִפְשָׁם בָּהֶם
תִּתְעַטֵּף : כְּפָנִים לְחוּד צָחָן נִפְשָׁתְהוֹן תִּשְׁתַּלְּהִיָּא :

משנה חולין פרק ט

א. העור, והרטב, והקפה, והאלל, והעצמות, והגידיו, והקרניים, והטלפים, מצטרפין לטמא טמאת אכלין, אבל לא טמאת נבלות. פיוצא בו, השוחט בהמה טמאה לנכרי ומפרקסת, מטמאה טמאת אכלין. אבל לא טמאת נבלות, עד שתמות או עד שיתיו את ראשה. רבה לטמא טמאת אכלין ממה שרבה לטמא טמאת נבלות. רבי יהודה אומר, האלל המכנס, אם יש בו כזית במקום אחד, חייב עליו:

ברטנורה (א) העור והרטב. משום דתנן בפרק בהמה המקשה (דף ע"ז) גבי שליא, ואינה מטמאה טומאת אוכלים ולא טומאת נבילות, תנא העור והרטב. והאי דלפסקיה, משום דתנא בפרק בהמה המקשה. מלא זה בן תשעה חי טעון שחיטה וחייב באותו ואת בנו, תנא אחר כך אותו ואת בנו. ואידי דאירי ביה בשחיטה שאינה ראויה, תנא בתריה כיסוי הדם ואידי דתנא בכיסוי הדם ונוהג בחיה ובעוף, תנא גיד הנשה דנוהג בחיה ולא בעוף. ואידי דאירי ביה בירך שנתבשל זה גיד הנשה [בזליעת האיסור], תנא כל הבשר. ובתריה דר ליענינא קמייתא דשליא, אינה מטמאה טומאת אוכלים: העור והרטב. העור של בהמה שחטה כגון פחות מכזיבה בשר ועורה מחובר זה, מלטרף, מפני שהוא שומר לבשר, והשומרים מלטרפים לטומאה קלה שהיא טומאת אוכלים, דכתיב זה (ויקרא יא) על כל זרע זרע אשר יזרע, כדרך שזני אדם מוציאים לזריעה חיטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשין בקליפתן, ורע"ג דבהוא קרא טהור הוא כתיב ביה, טעמא משום דלא הוכשר, דסמך ליה וכי יותן מים על זרע, דהוכשר, טמא הוא: והרטב. כשהיא קרושה לך לאכלה עם הבשר, ומלטרפת להשלים שיעור כזיבה. אבל אינה אוכל לקבל טומאה בפני עצמה: והקיפה. תבלין והן עצמן לאו אוכלים חשיבי, אבל לאטרופי מלטרפין: והאלל. גיד השדרה והאואר, והוא רחב ולבן וקשה וקורין לו בלע"ז קפילור"י. ודוגמתו (בבב"ב יג) רופאי אליל כולכם, שמשנפסק אין לו רפואה להתחבר עוה, כך אתם, דבר שאין בו רפואה אתם אומרים לרפאות. אי נמי, קרי תנא אלל לבשר שפלטתו סכין, כשמפשיטין את הבהמה פעמים שהסכין פולט מן הבשר אלל העור, ולא חשיב אוכל,

אבל מאטרף עם האוכל: והקרנים והטלפים. כל שחותכן ויולא מהם דם אלל עיקרן מלמטה שהן רכים. ומיהו באנפי נפשייה לאו אוכלין נינהו: מאטרפין. משום שומר: לטמא טומאת אוכלין. להשלים שיעור כביאה. שאין אוכלין טמאים מטמאים בפחות מכביאה: אבל לא טומאת נבילות. אם מנבילה הן, אין מטמאין ואין מאטרפין לכזית להשלים שיעור נבילה לטמא אדם ובגדים פעליו, דכתיב (ויקרא יא) הנוגע בנבלתה, ולא בעור שאין עליו כזית בשר והעור משלים לכזית, שהנוגע בו אינו טמא, לפי שאין שומר מאטרף לטומאת נבילות. וכן קיפה ורוטב לאו מין נבילה נינהו. ואלל וגידים לאו בשר הן. אבל אוכלין בעלמא הוו בהדי בשר: כיולא בו. [יש] שהוא מטמא טומאת אוכלים להיות מקבל טומאה מן השרץ ומטמא אוכלין אחרים, ואינו מטמא מאליו טומאת נבילות לטמא אחרים: השוחט בהמה טמאה לנכרי. ישראל שחט בהמה טמאה לאורך נכרי ועודה מפרכסת, אע"ג דלא חזיא לנכרי דלא פריא שחיטה לבני נח עד שתמות, אפילו הכי הואיל וישראל שחט, שחיטה מעלייתא היא. והואיל דשחיטה פריא לגבי דישראל בבהמה טהורה, משויא ליה מחשבתו אוכלא בשחיטה אף בטמאה לנכרי. אבל נכרי בשחיטה לא משויא ליה מחשבתו אוכלא, דלא אשכחן שחיטה לגביה וטמאה לישראל לא משויא ליה אוכלא, דבטלה מחשבתו: אבל לא טומאת נבילות עד שתמות. דהא וכי ימות מן הבהמה כתיב (ספ): או עד שיתז את ראשה. דהויא לה גיסטרא ונבילה מחיים, דחשובה מתה, ואפילו היא מפרכסת: ריבה הכתוב לטמא טומאת אוכלים. דהא איכא כל הני דלגבי אוכלים אוכלא נינהו, ונבילה לא מקרי אע"פ דשייכי בה: האלל המכונס. האי אלל דסיפא, לכולי עלמא הוי בשר שפלטתו סכין אלל העור: המכונס. הגאספ למקום אחד. דהואיל ואחשביה לא בטל, וחשיב הבשר נבילה וחייב עליו אם נגע ונכנס למקדש או אלל קודש. ואין הלכה

כרבי

ב. אלו שעורותיהן כבשרן, עור האדם, ועור חזיר של ישוב. רבי יוסי אומר, אף עור חזיר הבר. ועור חטופרת של גמל הרפה, ועור הראש של עגל הרד, ועור הפרסות, עור בית הבשת, ועור השליל, ועור שתחת האליה, ועור האנקה והלח והקטאה והחמט. רבי יהודה אומר, הקטאה פחלדה. וכין שעבדן או שהלד בהן כדי עבודה, טהורין, חוץ מעור האדם. רבי יוחנן בן נורי אומר, שמונה שרצים יש להן

ואוכלין אותו: אף עור חזיר הבר. דסבר, האי נמי רכיך. ואין הלכה כר' יוסי: חטוטרות של גמל הרכה. כל זמן שלא טען משאוי: עגל הרך. כל זמן שהוא יונק: ועור הפרסות. כשחותכין הרגלים והוא רך: בית הבושת. בית הרחם של נקבה: ועור שתחת האליה. עור הזנב מתחת מקום שאין שער, מפני שהוא רך: האנקה. רי"ו: והלטאה. לוויירד"א: חומט. לומג"ה: הלטאה כחולדה. עורה חלוק מבשרה. ואין הלכה כרבי יהודה: וכולן שעיבדן. כל אלו שאמרו שהן מטמאים כבשר, אם עיבדן נעשו עור ובטלו מתורת בשר וטהורין: או שהלך בהן. ששטחן כדי להלוך בהן, שהוא קלת עבדון: חוץ מעור האדם. דבר תורה, עור האדם לאחר שעיבדו טהור, ומה טעם אמרו עור האדם שעיבדו טמא, גזירה שמה יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין למטה לישב ולשכב עליהן: יש להן עורות. ואין אחד מהן שיהיה עורו מטמא כבשרו. ולא כתנא קמא דחשיב ארבעה מהן שעורותיהן כבשרן. ואין הלכה כר' יוחנן נורי:

ג. הַמִּפְשִׁיט בַּבְּהֵמָה וּבַחֲיָה, בַּטְּהוֹרָה וּבַטְּמֵאָה, בַּדָּקָה וּבַגְּסָה, לְשִׁטִּיחַ, כִּי אֶחֱזָהּ. וּלְחֻמַּת, עַד שִׁיפְשִׁיט אֶת הַחֲזָה. הַמְּרַגֵּיל, כִּלּוֹ חִבּוּר לְטְמֵאָה לְטֵמֵא וּלְטֵמֵא. עוֹר שֶׁעַל הַצָּוָאר, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֵינּוּ חִבּוּר. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, חִבּוּר, עַד שִׁיפְשִׁיט אֶת כָּלוּ:

דרטורה (ג) בטהורה ובטמאה. בין שהיא טהורה שחוטתה והמפשיט טמא, בין שהיא נבילה טמאה והמפשיט טהור, אם מפשיטו לעשות מן העור שטיח דהיינו מצע להניע על גבי המטה או על גבי שלחן, כגון שקורע וחותר העור כולו לארכו מראש הבהמה ועד זנבה, ומתחיל להפשיט העור, הוי חבור יד להוסיף טומאה מן הנבילה אם נוגע אדם טהור בעור, ולהכניס טומאה לבשר אם טהורה היא: עד כדי אחיזה. שהן שני טפחים. וטפי מהכי לא הוי יד להכניס ולהוסיף טומאה. ואם הבשר טהור ונגעה טומאה ביותר משני טפחים אלו לא נטמא הבשר. ואם הבשר נבילה ונגע טהור ביותר משני טפחים הללו, לא נטמא הטהור: ולחמת. אם לא חתך העור מתחלה לארכו, אלא מפשיטו כפול לצורך חמת, מתחיל מלואר והפכו כלפי זנבה: עד שיפשיט את החזה. הוי חבור. והנוגע בעור כנוגע בבשר בין ליטמא בין לטמא, מפני שהחזה קשה להפשיט מכל האברים המרגיל. שמתחיל מרגלי הבהמה להפשיט ומפשיטו כפול לצורך חמת: כולו חבור. מפני שהחזה לסוף הפשטו הוא, לפיכך כולו חבור עד החזה, והנוגע בעור המופשט כנוגע בבשר, בין ליטמא בין לטמא: עור שעל הצואר. מעלמו נפשט, לפיכך אינו חבור לעשות המופשט הראשון חבור כדרך שהחזה עושה: וחכמים אומרים וכו'. והלכה כחכמים:

ד. עור שֵׁישׁ עָלָיו כַּזֵּית בְּשָׂר, הַנוֹגֵעַ בְּצִיב הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וּבִשְׁעָרָה שֶׁפִּנְגְּדוּ, טָמֵא. הָיוּ עָלָיו כְּשֵׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, מְטֵמֵא בְּמִשָּׂא וְלֹא בְּמַגֵּעַ, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, לֹא בְּמַגֵּעַ וְלֹא בְּמִשָּׂא. וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא בְּשֵׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים שֶׁתַּחֲבוֹן בְּקִיסָם וְהִסִּיטוֹן, שֶׁהוּא טָמֵא. וּמִפְּנֵי מָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַהֵר בְּעוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹר מְבִטְלוֹן:

דרטורה (ה) עור שיש עליו כזית בשר. במקום אחד: הנוגע בציב היוצא ממנו. לרעה ותלתול היוצא מאותו בשר ותלוי ודבוק במקלה, ובאותו ליב ליכא כזית אצל מעורה הוא לכזית: ובשערה. שבעור כנגד אותו בשר: טמא. לשערה הוא שומר: מטמא במשא. שהרי נשא כזית נבילה: ולא במגע. דאי אפשר ליגע ביחד, וסתי נגיעות אינן מטרפות: לא במגע ולא במשא. כדמפרש טעמא בסיפא, שהעור מבטלן: ומודה רבי עקיבא. דאע"ג ללא הוא כזית מעורה במקום אחד, בכהאי גוונא כגון שתחב שני חלאי זיתים בקיסם, כלומר עץ דק, והסיטון, שהוא טמא. והלכה כרבי עקיבא:

ה. קולית המת וקולית המקדשים, הנוגע בָּהֶן, בֵּין סְתוּמִים בֵּין נְקוּבִים, טָמֵא. קוֹלִית נְבִלָה וְקוֹלִית הַשָּׂרָץ, הַנוֹגֵעַ בָּהֶן סְתוּמִים, טְהוֹרִים. נְקוּבִים כָּל שֶׁהוּא, מְטֵמֵאִים בְּמַגֵּעַ. מִנִּין שְׂאֵף בְּמִשָּׂא, תִּלְמוּד לֹאֵר, הַנוֹגֵעַ וְהַנּוֹשֵׂא. אֶת שֶׁבֵּא לְכָל־מַגֵּעַ, בָּא לְכָל־מִשָּׂא, לֹא בָּא לְכָל־מַגֵּעַ לֹא בָּא לְכָל־מִשָּׂא:

דרטורה (ו) קולית. כל עצם שיש בו מוח קרוי קולית. וקולית המת, הנוגע בה בין סתומה בין נקובה טמא, דהא עצם כשעורה צמת מטמא במגע ובמשא, כדכתיב (במדבר יט) או בעצם אדם: וקולית המוקדשים. שהפיגול והנותר מטמאין הידים וגזרו בהו רבנן משום חשדי כהונה ועללי כהונה, וגזרו אף בעצמות ששמשו את הנותר: קולית נבילה. נבילה אין עצמותיה מטמאין, דכתיב בנבלתה, ולא בעצמות. וכן שרץ הלכך סתומים טהורים אף מלטמא במשא, וכל שכן במגע דאי אפשר לו ליגע במוח שבפנים. ואע"ג דשומר מכנים ומוציא טומאה, הני מילי בדבר שאפשר ליגע בטומאה עצמה ואפילו לא נגע בה אלא בשומר, טמא. אבל היכא דאי אפשר ליגע בטומאה עצמה, אין שומר מטמא: נקובים כל שהוא. אפילו כחוט השערה, שאפשר להכניס

זו חוט השערה של ראשו או זקנו, והרי הוא מיטמא בכך: מנין שאף במשא. אקולית
דנבילה קאי. דשרץ אינו מיטמא במשא:

ו. בַּיֵצֶת הַשָּׂרֵץ הַמְרַקֶּמֶת, טְהוֹרָה. נִקְבָּה כָּל שֶׁהוּא,
טְמֵאָה. עֲכָבֵר שֶׁחֲצִי בָּשָׂר וְחֲצִי אֲדָמָה, הַנוֹגֵעַ
בַּבָּשָׂר, טְמֵא. בְּאֲדָמָה, טְהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִף
הַנוֹגֵעַ בְּאֲדָמָה שֶׁכָּנָגַד הַבָּשָׂר, טְמֵא:

דרטורה (ו) ביצת השרץ. יש בשמונה סרטים שמטילים ביצים, כגון הלז והלטאה
והחומט: המרוקמת. שנוכר זה אפרוח: טהורה. לפי שאי אפשר ליגע באפרוח
שצפנים: ניקבה כל שהוא טמאה. ואע"פ שלא נגע, שהסומר מכניס ומוציא טומאה
דזכר שאפשר ליגע: עכבר שחציו בשר. יש מין עכבר שאינו פרה ורצה אלל מעלמו
נוכר מן האדמה כאשפה המשרצת תולעים. ואם עדיין לא נשלמה בריאת העכבר
אלל מלדו אחד הימני או השמאלי. הנוגע בזכר טמא. באדמה שכנגדו, טהור: ר'
יהודה אומר כו'. ואין הלכה כר' יהודה:

ז. הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִין בַּבְּהֵמָה, מִטְמְאִין
טְמֵאת אֶכְלִין בְּמִקּוֹמָן, וְצָרִיכִין הֶכְשֵׁר. נִשְׁחָטָה
בְּהֵמָה, הֶכְשָׁרוּ בְדָמֶיהָ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר, לֹא הֶכְשָׁרוּ. מִתָּה הַבְּהֵמָה, הַבָּשָׂר צָרִיךְ
הֶכְשֵׁר. הָאֵבֶר מִטְמֵא מְשׁוּם אֵבֶר מִן הַחֵי וְאֵינוֹ
מִטְמֵא מְשׁוּם אֵבֶר נִבְלָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי
שְׁמַעוֹן מְטַהֵר:

דרטורה (ז) האבר והבשר המדולדלים בבהמה. נתלש ממנה אבר דהיינו בשר וגידים
ועלמות, או נתלש ממנה בשר לזדו, ועדיין הן מעורין זה במקלת. ויש הפרש בין
אבר מן החי לבשר מן החי, שהאבר מטמא אדם וכלים כנבילה, והבשר שאינו אבר
טהור מכלום, כדילפינן מקרא דכתיב (ויקרא יא) וכי ימות מן הבהמה, ממקלת בהמה
כגון אבר ממנה, וסיפא דקרא הנוגע בנבלתה יטמא, מדכתיב וכי ימות, משמע כעין
מיתה בעינן שאינו עושה חליפין, לאפוקי בשר שעושה חליפין שאם יתלוש בשר מן
הבהמה בשר אחר עולה תחתיו: מטמאין טומאת אוכלין. אם חשב עליהן להאכילן
לנכרי הוו אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים. דטומאת עזמן אין בהן עד שיתלשו
כולן אצל מקבלין טומאה מן השרץ ומטמאין זה את אחרים: ולריבים הכשר. לבוא
במים לאחר שנלדלו ואחר כך מקבלין טומאה לעולם: נשחטה הבהמה. נטהרו

מלטמא עוד משום נבילה. ואע"פ שאסורים באכילה משום ובשר בשדה טריפה, ידי נבילה טהור, דאין שחיטה עושה ניפול: הוכשרו בדמיה. לקבל טומאה בלא הכשר אחר כדין בהמה שנשחטה וילא ממנה דם, שהוכשר בשדה באותו דם: מתה הבהמה, הבשר שנדלדל לריד הכשר. לקבל טומאה מן השרץ אם לא הוכשר משנדלדל. דטומאת נבילה אין בו, דמיתה עושה ניפול ונחשב כאילו נפל אותו האבר או אותו הבשר המדולדל ואינו נעשה נבילה עמה במיתה אלא כאילו פירש מחיים הוא, ובשר הפורש מן החי טהור: האבר מטמא משום אבר מן החי. דמיתה עושה ניפול כדפרישנא, ואינו נעשה נבילה עמה, הלכך אינו מטמא משום נבילה. ואיכא בין אבר מן החי לאבר מן הנבילה, דבשר הפורש מאבר מן החי לא מטמא, שהרי אפילו בשר הפורש מן החי לא מטמא, כל שכן בשר הפורש מאבר מן החי. ואילו בשר הפורש מאבר מן הנבילה מטמא כבשר הפורש מן הנבילה עצמה: ור' שמעון מטהר. אי אפשר לאוקמי מלתייה דר' שמעון אהך דסיפא, דממה נפשך אי מיתה עושה ניפול ליטמא משום אבר מן החי, ואי אינה עושה ניפול ליטמא משום אבר מן נבילה, הלכך על כרחך ר' שמעון ארישא קאי, האבר והבשר המדולדלין בבהמה מטמאין טומאת אוכלין במקומן, ור' שמעון מטהר האבר כל זמן שמעורה בצעלי חיים שאינו מטמא טומאת אוכלין. וטעמא דר' שמעון, דאמר קרא (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל, אוכל שאתה יכול להאכילו לנכרי בהיתר, קרוי אוכל ומטמא טומאת אוכלים, לאפוקי האבר והבשר המדולדלין שאסורין לנכרי משום אבר מן החי ומשום בשר מן החי, שאינן קרויין אוכל ואינן מטמאין טומאת אוכלין. והלכה כר' מאיר בשתייהן:

ח. האבר והבשר המדלדלין באדם, טהורין. מת האדם, הבשר טהור. האבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן המת, דברי רבי מאיר. ורבי שמעון מטהר:

דרטורה (ח) המדולדלים באדם טהורים. לאדם כי ימות כתיב (במדבר יט): מת האדם הבשר טהור. דמיתה עושה ניפול ובשר שפירש מן האדם החי טהור: האבר מטמא משום אבר מן החי. ודין האבר שפירש מן האדם החי שהוא מטמא. כל זמן שהוא אבר שלם מטמא במגע ובמשא ובאווה. אבל כזית בשר שפירש ממנו, או עלם כשעורה שפירש ממנו, טהור. ואבר שפירש מן המת וחזר ופירש מאותו אבר כזית בשר או עלם כשעורה, טמא: ור' שמעון מטהר. באבר מן המת נמי כמו באבר מן החי. דסבר, כשם שאבר מן החי בשר הפורש ממנו או עלם כשעורה הפורש ממנו טהור, הכי נמי באבר מן המת. ואין הלכה כר' שמעון:

גמרא חולין דף ק"ה ע"א

אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיין מים ראשונים מצוה. ואחרונים חובה. מתיבי מים ראשונים ואחרונים חובה. אמצעיים רשות. מצוה לגבי רשות חובה קרי לה. גופא מים ראשונים ואחרונים חובה. אמצעיים רשות. ראשונים נוטלין בין בפלי בין על גבי קרקע. אחרונים אין נוטלין אלא בפלי. ואמרי לה אין נוטלין על גבי קרקע מאי בינייהו איכא בינייהו קינסא. מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן אחרונים אין נוטלין אלא בצונן מפני שחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמה. (ע"ב) אמצעיים רשות. אמר רב נחמן לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל אבל בין תבשיל לגבינה חובה. אמר רב יהודה בריה דרב חייא מפני מה אמרו מים אחרונים חובה שמלח סדומית יש שמסמא את העינים. אמר אביי ומשתכח כי קורטא בכורא. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי כל מלחא מאי אמר ליה לא מבעיא. אמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא משו מיא בתראי על ארעא משום זוהמא. אמר לי מר משום דשריא רוח רעה עליהו ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דכנשי נשווראה משום מנקירותא. אמר לי מר משום דקשה לעניותא. ההוא גברא דהוה מהדר עליה שרא דעניותא ולא הוה יכיל ליה דקא זהיר אנשוורא טובא. יומא חד כרד ריפתא איבלי אמר השתא ודאי נפל בידי. בתר דאכיל אייתי מרא עקרינהו ליבלי שדנהו לנהרא שמעיה דקאמר ווי דאפקיה ההוא גברא מביתיה:

קס"י חובה. עדיפ' ממנוה ולקמן מפרש מאי חובותיהו: מצו'. לשמוע דברי חכמים: אמלעיים. שנוטלים בין תבשיל לתבשיל בעלמא: מצוה לגבי רשות וכו'. משם דתני אמלעיים בהדיהו קרי לראשונים חובה דאף על פי שאינן אלא מצוה חסרות הן אכל הרשות להקרות חובה: בין בכלי. מתחתיה לקבלם: קינסא. אם

נותן שפאי עאים וקסמין תחתיהן למאן דאמר כלי הכא לאו כלי הוא ולמאן דאמר אין נוטלין על גבי קרקע שפיר דמי ולקמן מפרש משום דרוח רעה שורה עליהן כשהן על גבי קרקע: מפעפעיין. אשטנ"ט מרכיז את הידים ומזליעין בהם את זהם התזקיל: שמלח סדומית יש. ואמרו חכמים על כל אכילתך אכל מלח וכיון דנגע במלח כי הדך יתיב ידיה אעינים מסמי להו ולפיכך כריך לנטלן: ומשתכח כי קורטא בכורא. אינה מנויה אלא קורט בכור: כל מלחא. מדד מלח כמו וימודו בעומר וכלו בעומר: מאי. כריך ליטול אחריו או לא: משום זיהמא. שריחן מסריח ונראות מאוסות: דכנשי נשוראה. שמכזדין פירווי אוכלים מן הבית: מנקירותא. לנקר בבית נקיון: מהדר אבתריה שרא דעניותא. שר הממונה על העניות הי' רודף ללכדו להביאו לידי עניות: איבלי. על עשבים שבאפר: נפל בידאי. שלא יוכל ללקט הפירורין מבין העשבים והיו למדרס רגלים ואלכדנו בכך: שמעיה. ההוא גברא לההוא שרא: דקאמר ווי דאפקי' מביתיה. הוילאני זה מנחת: ממקום

זוהר בהעלתך דף קנ"ג ע"ב

וביום הקים את המשכן. רבי חייא פתח (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. פזר נתן לאביונים מאי פזר כמה דאת אמר (משלי יא) יש מפזר ונוסף עוד. יכול פזור בעלמא קא משמע לן פזר נתן לאביונים פיון דיהיב למספני האי פזורא יאות מאי ונוסף עוד בכלא. ונוסף עוד בעותרא ונוסף עוד בחיי. האי קרא הכי מבעי ליה יש מפזר ונוסף עוד מאי ונוסף אלא ההוא אתר דשרי ביה מיתה הוא גרים ליה דיתוסף מחיים דלעילא לאוספא ליה. אמר רבי יהודה אמר רבי חייא קרא אסיהיד דכל מאן דיהיב למספני אתער אילנא דחיי לאוספא לההוא אילנא דמותא וכדין אשתכח חיים וחדו לעילא ובר נש דגרים דא בשעתא דאצטריך ליה ההוא אילנא דחיי קאים עליה וההוא אילנא דמותא אגין עלוי ובגין כך ונוסף עוד (כמה דאת אמר) (תהלים קיא) צדקתו עומדת

לְעַד מָאִי עוֹמֶדֶת לְעַד עוֹמֶדֶת עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ לְזַמְנָא לִיהּ
 קִיּוּמָא וְחַיִּים כְּמָה דְּאִיהוּ יְהִיב לִיהּ חַיִּים וְאִתְעַר לְגַבִּיהּ
 חַיִּין הֲכִי נְמִי יְהִבִין לִיהּ וְאִינוּן תְּרִי אֵילָנִין (בְּהַבִּין לִיהּ) קִיּוּמִין
 עָלֶיהָ לְשִׁיזְבָּא לִיהּ וּלְאֹסְפָא לִיהּ חַיִּין קַרְנוּ תְרוּם בְּכַבּוּד.
 תָּא חַזִּי עֲלֵמָא דְאַמְרוּן הֵהוּא קָרוּן תְרוּם. וּבְמָה בְּכַבּוּד
 דְּלַעִילָא דְהָאִי בְר נֶשׁ גְּרִים לְחַבְרָא לֹון פְּחֻדָּא וּלְאַרְקָא
 בְּרַכָּאן לְעִילָא וְתַתָּא. רַבִּי אַבָּא אָמַר בְּכָל זַמְנָא דְמִשְׁכְּנָא
 אֲתַקֵּם בְּעוֹבְדֵיהוֹן דְּבְנֵי נֶשׂא כְּדִין הֵהוּא יוֹמָא יוֹמָא
 דְּחֻדְוָא דְכֻלָּא וּמִשְׁח רַבּוּת קְדִישָׁא אֲתַרְק בְּהִנְהוּ בּוֹצִינִין
 וְנִהְרִין פְּלָהוּ מָאן דְּגָרִים דָּא גְּרִים לִיהּ (בְּהֵהוּא עֲלֵמָא דְאַתִּי)
 דִּישְׁתַּזִּיב בְּהָאִי עֲלֵמָא וְיִהֵא לִיהּ חַיִּים בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי הֵדָּא
 הוּא דְכְּתִיב (מִשְׁלֵי י"א) וְצַדִּיקָה תִצְלִל מִמָּוֶת. וְכְּתִיב (שִׁם ד')
 וְאַרְח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֶגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכוּן הַיּוֹם :

תרגום הזהר וּבִיּוֹם הַקִּיּוּם אֶת הַמִּשְׁכָּן וְכו': רַבִּי חִיָּא פִתַּח (תהלים קי"ד) פִּזַּר
 נִתְּן לְאַבְרָהָם לְדַקְתּוּ עוֹמֶדֶת לְעַד קַרְנוּ תְרוּם בְּכַבּוּד. פִּזַּר נִתְּן לְאַבְרָהָם,
 שׂוֹאֵל, מֵהוּ פִּזַּר. וּמִשִּׁיב, הוּא כְּמוֹ שְׂאֵפָה רֹאמֵר (מִשְׁלֵי י"א) יֵשׁ מִפִּזַּר וְנוֹסֵף
 עוֹד. וְאִפְשָׁר לֹאמַר שְׂלֵכֵל מִפִּזַּר הוּא כְּדֵי, לִכּוֹן מִשְׁמִיעֵנוּ, פִּזַּר נִתְּן לְאַבְרָהָם.
 כִּיּוֹן שְׁנוּתוֹ הַפִּזַּר הָיָה לְאַבְרָהָם, רָחוּי הוּא לְהַתְּצַדֵּק. מֵהוּ וְנוֹסֵף עוֹד, הֵינּוּ
 בְּכָל, וְנוֹסֵף עוֹד בְּעוֹשֶׁר, וְנוֹסֵף עוֹד בְּחַיִּים. שׂוֹאֵל, מִקְרָא זֶה, כְּדֵי הָיָה לְרִיף
 לֹאמַר, יֵשׁ מִפִּזַּר וְיוֹסֵף עוֹד, מֵהוּ וְנוֹסֵף. וּמִשִּׁיב, אֶלְכָּא הַמְּקוֹם הָיָה שְׂשׂוּרָה
 בּוֹ מֵיטָה, דְּהֵינּוּ הַמְּלָכוֹת, הוּא גּוֹרֵם לוֹ שְׂיִתּוֹסֵף בְּחַיִּים שְׂל מַעְלָה, וְלְהַמְּשִׁיף
 מִשָּׁם, וְלְהוֹסִיף לוֹ חַיִּים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי חִיָּא, הַמְּקָרָא מֵעִיד,
 שְׂפַל מִי שְׁנוּתוֹ לְדַקָּה לְאַבְרָהָם, מִתְעוֹרֵר עַל חַיִּים, שְׂהוּא ז"א, לְהוֹסִיף
 חַיִּים לְאֵילָן הַמָּוֶת, שְׂהוּא הַמְּלָכוֹת, וְאִזּוּ נִמְלָא חַיִּים וְשִׁמְחָה לְמַעְלָה,
 בְּמַלְכוּת, וְהָאֵדָם שְׂגָרָם זֶה, עַל יְדֵי שְׁנִתְּן לְדַקָּה, הֵינּוּ בְּשַׁעַת שְׂכָרִיף, אֹתוֹ
 עַל חַיִּים עוֹמֵד עָלָיו, וְאֹתוֹ אֵילָן הַמָּוֶת מִגִּין עָלָיו. וּמִשּׁוּם זֶה, וְנוֹסֵף עוֹד.
 (תהלים קי"ב) לְדַקְתּוּ עוֹמֶדֶת לְעַד: שׂוֹאֵל, מֵהוּ עוֹמֶדֶת לְעַד. וּמִשִּׁיב, שְׂהַלְדָּקָה
 עוֹמֶדֶת עַל הָאֵדָם לְתַת לוֹ קִיּוּם וְחַיִּים. כְּמוֹ שְׂהוּא נֹתֵן לוֹ חַיִּים אֶל הַעֲנִי,
 וּמִתְעוֹרְרִים אֶלְכּוּ חַיִּים הַעֲלִיּוֹנִים, דְּהֵינּוּ בְּסֻבָּתוֹ, כְּנִזְכָּר לְעִיל בְּדַדְרוּ
 הַסְּמוּד, כְּדֵי נֹתְנִים לוֹ חַיִּים. וְאֶלְכּוּ שְׂפִי הַאֵילָנוֹת, ז"א וּמַלְכוּת, עוֹמְדִים
 עָלָיו לְהַלְלוֹ, וְלְהוֹסִיף לוֹ חַיִּים. קַרְנוּ תְרוּם בְּכַבּוּד, בַּאֲרָא, הַעוֹלָם
 שְׂאִמְרָנוּ, שְׂהוּא ז"א, נִלְמַד לוֹ, הַהוּא קָרוּן, שְׂהוּא הַמְּלָכוֹת, תְרוּם. וּבְמָה,

בְּכַבּוּד שֶׁל מַעֲלָה, שֶׁהוּא הַצִּינָה, שֶׁעַל יְדֵי הָאֲרֶת הַצִּינָה מִתְרוֹמְמֶת הַמַּלְכוּת.
מִשּׁוּם שֶׁאֲחֻזוֹ הָאֲדָם, עַל יְדֵי הַלְדָקָה שֶׁנִּתְּן, גָּרַם לְחַפְזֵי אֲחֻזָּתוֹ, דְּהֵינּוּ ז"א
וּמַלְכוּתוֹ, יַחַד, וְלִהְיוֹתָהּ בְּרִכּוּת לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה. רַבִּי אֲבָחָא אָמַר, בְּכָל זְמַן
שֶׁהַמַּשְׁכָּן הֵקֵם, בְּמַעֲשֵׂה צְנִי הָאֲדָם, אִזּוּ הַיּוֹם הַהוּא יוֹם שֶׁמַּחַת הַכֹּל, וְשָׁמֶן
מִשְׁחַת הַדָּשׁ מֵרַק צִינּוֹת הָאֵלּוֹ, בְּסִפּוּרֵי הַמַּלְכוּת, וְכֻלָּם מְאִירִים. מִי שֶׁגָּרַם
זֶה, גָּרַם לְעַלְמוֹ שֶׁיִּנְכָּל צְעוּלָם הַזֶּה, וְיִהְיוּ לוֹ חַיִּים צְעוּלָם הַזֶּה. זֶה שֶׁנֶּאֱמַר
(מִשְׁלֵי י"א) וְלָדָקָה תִּלְכֵּל מִמּוֹת. וְכַתּוּב (מִשְׁלֵי ד') וְאוֹר לְדִיקָיִם כְּאוֹר נֶגֶף הַיּוֹדֵ;
וְאוֹר נְכוֹן עַד נְכוֹן הַיּוֹם.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ח'

א. שְׁלִיחַ צְבוּר מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבְתָן כִּי צַד בְּשַׁעָה
שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל וְהֵם שׁוֹמְעִין וְעוֹנִין אָמֵן אַחֲרַי כָּל בְּרָכָה
וּבְרָכָה הֵרִי הֵם כְּמִתְפַּלְלִין. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּשִׂאֵינוּ
יּוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל אֲבֵל הַיּוֹדֵעַ אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבְתָו אֶלָּא
בְּתַפִּלַּת עֲצָמוֹ : **ב.** בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּשִׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה
חוּץ מִרֵּאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים שֶׁל שְׁנַת הַיּוֹבֵל אֲבֵל בְּשָׁנֵי
יָמִים אֵלּוֹ שְׁלִיחַ צְבוּר מוֹצִיא אֶת הַיּוֹדֵעַ כְּשֵׁם שֶׁמוֹצִיא מִי
שִׂאֵינוֹ יּוֹדֵעַ מִפְּנֵי שֶׁהֵם בְּרִכּוּת אַרוּפּוֹת וְאֵין רוֹב הַיּוֹדֵעִים
אוֹתָן יְכוּלִין לְכוּיֵן דַּעְתָּן כְּשִׁלְיָה צְבוּר. לְפִיכָךְ אִם רָצָה
הַיּוֹדֵעַ לְסַמוֹךְ בְּשָׁנֵי יָמִים אֵלּוֹ עַל תַּפִּלַּת שְׁלִיחַ צְבוּר
לְהוֹצִיאָו יְדֵי חוֹבְתָו הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ :

מוסר

משערי תשובה לר"י דף ט' ע"ב

תִּדַע וְתִשְׁכַּח כִּי מוֹסֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹבַת הָאָדָם כִּי אִם
חָטָא אִישׁ לְפָנָיו וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָיו מוֹסֵר הַשֵּׁם אֵלָיו לְשִׁתִּי
תוֹעֲלִיּוֹת הָאֶחָד לְכַפֵּר עַל חֲטָאָיו וְלִהְעֲבִיר אֶת עוֹנוֹ כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כה) רְאֵה עֵינָי וְעֲמָלִי וְשֵׂא לְכָל חֲטָאתִי.
וּבִתְחִלּוֹתֵי הַגּוֹף אֲשֶׁר חָלָה הַשֵּׁם בּוֹ יִרְפָּא חוֹלֵי נַפְשׁוֹ כִּי
הָעוֹן חוֹלֵי הַנֶּפֶשׁ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא) רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חֲטָאתִי
לָךְ. וְנֶאֱמַר (ישעיה לג) וְבַל יֵאמֶר שָׂכֵן חֲלִיתִי הָעַם הַיּוֹשֵׁב בָּהּ
נִשְׂוֹא עוֹן. וְהַשְּׂנִית לְהוֹכִיחוֹ וְלִהְשִׁיבוֹ מִדְרָכָיו הָרָעִים כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (צפניה ג) אַךְ תִּירְאֵי אוֹתִי תִקְחֵי מוֹסֵר וְאִם לֹא קִבַּל
הַמוֹסֵר וְלֹא נִיחַת מִפְּנֵי תוֹכְחָה וְלֹא מִלְּעֲרַלֵת לְבָבוֹ אוֹי
לְנַפְשׁוֹ כִּי סָבַל יְסוּרִין וְנִשְׂא אֶת עוֹנוֹ וְלֹא נִרְצָה עוֹנוֹ אֲבָל
נִכְפַּל עָנְשׁוֹ כְּאֲשֶׁר בִּיאָרְנוּ:

בהעלותך ליל שישי תורה

צרוף יהוה

ט (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
בְּמִדְבַר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבַר אֲרָבָה בְּשִׁתָּא תַנְיָתָא לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרֶץ
דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קְדָמָא לְמִימָר:

רש"י בחדש הראשון. פרשה שבחשך הספר לא נאמרה עד איר, למדת שאין סדר מקדם ומאחר בתורה. ולמה לא פתח בזו, מפני שהוא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ :
וַיַּעֲבְדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת פֶּסַחא בְּזַמְנִיה :

רש"י במועדו. אף בשבת. במועדו אף בטמאה:

**בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין
הָעֲרָבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כְּכֹל חֻקֹּתָיו
וְכָכָל מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ :** בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא
בְּיַרְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמִשְׁיָא תַעֲבָדוּן יְתָה בְּזַמְנִיה כְּכֹל גְּזַרְתָּהּ וְכָכָל דְּחֻזֵי
לָהּ תַעֲבָדוּן יְתָה :

רש"י ככל חקתיו. אלו מלות שבגופו, שה תמים זכר בן שנה: וככל משפטיו. אלו מלות שעל גופו ממקום
אחר, כגון שבעת ימים למאה ולבעור חמץ. ומלות שבגופו, שה תמים זכר בן שנה. שעל גופו, ללי אש ראשו
על כרעיו ועל קרבו. שחוז לגופו, מאה ובעור חמץ:

**וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת
הַפֶּסַח :** וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְד פֶּסַחא :

רש"י וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר, והלא נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה', אלא כשמע
פרשת מועדים מסויני, אמרה להם, וחזר והזהירם בשעת מעשה:

**וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים בְּמִדְבַּר
סִינַי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כִּן
עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל :** וַעֲבָדוּ יְת פֶּסַחא בְּנִיסוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר
יוֹמָא לְיַרְחָא בֵּין שְׁמִשְׁיָא בְּמִדְבַּרָא דְּסִינַי כְּכֹל דִּי פְקִיד יְיָ יְתָ מֹשֶׁה
כִּן עָבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל : ^(ה) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ
טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת
הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה

וּלְפָנַי אֶהְרֹן בֵּיוֹם הַהוּא : וְהוּוּ גְבֵרָא דִּי הוּוּ
מְסָאָבִין לְטָמִי נַפְשָׁא דְאֶנְשָׂא וְלֹא יְכִילוּ לְמַעְבַּד פְּסָחָא בְּיוֹמָא הַהוּא
וְקָרִיבוּ קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם אֶהְרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא :

רש"י לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בבית המדרש ברא ושאלום. ולא יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא היה יודע, אהרן מנין לו:

(ו) וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ
טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי
הַקָּרִיב אֶת קָרְבָּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל : וַאֲמָרוּ גְבֵרָא הָאֲנוּן לֵה אֲנַחְנָא מְסָאָבִין לְטָמִי נַפְשָׁא
דְאֶנְשָׂא לְמָא נְתַמְנַע בְּדִיל דְלֹא לְקָרְבָּא יְת קָרְבָּנָא דִּי בְזַמְנִיה בְּגוֹ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטמאה. אמרו לו יזרק הדם עלינו ככהגים טהורים ויאכל הבשר לטהורים. אמר להם עמדו ואשמעה, כתלמיד המצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מצטח, שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה. וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כלה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאי:

(ח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאֲשַׁמְעָה
מֵה יִצְוֶה יְהוָה לְכֶם : (ט) וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ
עַד דְאֲשַׁמְעֵה מֵה דִּיתְפַּקֵּד מִן קָדָם יְיָ עַל דִּילְכוֹן : (ט) וַיִּדְבֹּר
יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר :
(י) דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי
יְהִי טְמֵא לְנַפְשׁ אוֹ בְּדַרְךְ רְחֻקָה לְכֶם
אוֹ לְדַרְתִּיכֶם וְעָשָׂה פְּסַח לִיהוָה : מִלֵּל עִם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר גְּבֵר גְּבֵר אֲרִי יְהִי מְסָאָב לְטָמִי נַפְשָׁא דְאֶנְשָׂא אוֹ
בְּאַרְחָא רְחִיקָא לְכוֹן אוֹ לְדַרְיִכוֹן וְיַעֲבֹד פְּסָחָא קָדָם יְיָ :

רש"י או בדרך רחוקה. נקוד עליו, לומר לא שרחוקה ודאי, אלא שהיא חוץ לאסקפת העזרה כל זמן שהיטה. פסח שני מלא וחמץ עמו בבית ואין שם יום טוב, ואין אסור חמץ אלא עמו באכילתו:

(יא) בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין
הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מִצּוֹת וּמִרְרִים
יֹאכְלֵהוּ: בְּיַרְחָא תְנַנְנָא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂרָא יוֹמָא בֵּין שְׁמִשְׁיָא
יַעֲבֹדוּן יְתָה עַל פְּטִיר וּמְרָרִין יִיכְלְנָה: (יב) לֹא יִשְׂאִירוּ
מִמֶּנּוּ עַד בֶּקָר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ כֹּכֵל
חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: לֹא יִשְׂאֲרוּן מִנֶּה עַד צִפְרָא
וְגִרְמָא לֹא יִתְבְּרוּן בֵּה כֹּכֵל גְּזֵרַת פֶּסַחָא יַעֲבֹדוּן יְתָה: (יג) וְהָאִישׁ
אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדָרְךָ לֹא הָיָה וְחָדַל
לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מֵעַמִּיהָ כִּי קָרַבָן יִהְיֶה לֹא הַקָּרִיב
בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא: וְגִבְרָא
דְּהוּא דְכִי וּבְאַרְחָ לֹא הָוָה וְיִתְמַנַּע לְמַעַבְדַּ פֶּסַחָא וְיִשְׁתַּצִּי אֲנִשָּׂא
הַהוּא מֵעַמִּיהָ אֲרִי קָרַבְנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזִמְנָה חוּבָה יִקְבֵּל גִּבְרָא
הַהוּא: (יד) וְכִי יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח
לְיִהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כִּן יַעֲשֶׂה
חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלֹאֲזַרְח
הָאָרֶץ: (טו) וְאֲרִי יִתְגַּיֵּר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא וְיַעֲבֹד פֶּסַחָא קָדָם יִי
כְּגִזְרַת פֶּסַחָא וְכַדְחָזִי לֵה כִּן יַעֲבֹד קִימָא חַד יִהִי לְכוֹן וְלַגִּיּוֹרָא
וְלִצִּיבָא דְאַרְעָא:

רש"י וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד, תלמוד לומר חקה אחת וגו', אלא כך משמעו, וכי יגור אתכם גר ובא עת לעשות פסח עם חבריו כחקה וכמשפט יעשה:

(טו) וּבְיוֹם הַקִּיּוֹם אֶת הַמִּשְׁכָּן
כִּסֶּה הָעֵנָן אֶת הַמִּשְׁכָּן לְאֵהָל הָעֵדוּת
וּבַעֲרֹב יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן כְּמִרְאֵה אִשׁ עַד
בֹּקֶר : וּבְיוֹמָא דְאַתְקֻם יְת מִשְׁכְּנָא חֲפָא עֲנָנָא יְת מִשְׁכְּנָא
לְמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וּבְרַמְשָׁא הָוָה עַל מִשְׁכְּנָא כְּחִזּוּ אֲשַׁתָּא עַד
צִפְרָא :

רש"י המשכן לאהל העדת. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הוה על המשכן, וכן כל לשון הפרשה:

(טז) כִּן יִהְיֶה תְּמִיד הָעֵנָן יְכַסֵּנוּ וּמִרְאֵה אִשׁ
לְיָלֵה : כִּן הָוָה תְּדִירָא עֲנָנָא חֲפִי לָהּ וְחִיזּוּ אֲשַׁתָּא בְּלִילְיָא : (יז)
וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הָאֵהָל וְאַחֲרֵי כֵן
יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִקּוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן
שָׁם הָעֵנָן שָׁם יִחַנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וּלְפּוֹם
אֲסִתְלָקוּת עֲנָנָא מֵעֲלוֹי מִשְׁכְּנָא וּבִתְרַ כִּן נְטֻלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְאַתְרָא
דְּשָׂרֵי תַמּוֹ עֲנָנָא תַמּוֹ שָׂרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י העלות הענן. כהרגומו אסתלקות, וכן ונעלה הענן. ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן, שאין זה לשון סלוק אלא כמות ועליה, כמו (מלכים א' יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עלה מים:

(יח) עַל פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי
יְהוָה יִחַנוּ כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֵנָן עַל
הַמִּשְׁכָּן יִחַנוּ : עַל מִימְרָא דִּי נְטֻלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִימְרָא
דִּי שָׂרוּ כָּל יוֹמִין דִּי שָׂרֵי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׂרוּ :

רש"י על פי ה' יסעו. שנינו במלכת המשכן, כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתהפך ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה, תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשה אומר קומה ה', ונסע דגל מחנה יהודה, זו בספרי: ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים, עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי

בני יהודה כמין סכה, ולא היה נפרש עד שמשה אומר שזבה ה' רבבות אלפי ישראל, הוי אומר על פי ה' וביד משה:

וְיִשְׂמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ: ^(ט) וּבְהָאֲרִיֶּדְ הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְיִשְׂמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מִטְרַת מִימְרָא דִּי וְלֹא נְטָלִין: ^(כ) וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהִי הָעֵנָן יָמִים מְסֻפָּר עַל הַמִּשְׁכָּן עַל פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל פִּי יְהוָה יִסְעוּ: וְאֵית דִּי הָוּה עֲנָנָא יוֹמֵי דְמִנְיָן עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִימְרָא דִּי שְׁרוּ וְעַל מִימְרָא דִּי נְטָלִין:

רש"י כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהִי הָעֵנָן מֵעָרֵב עַד בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֵנָן בַּבֹּקֶר וְנָסְעוּ אוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֵנָן וְנָסְעוּ: ^(כא) וְאֵית דִּי הָוּה עֲנָנָא מִרְמָשָׁא וְעַד צַפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא בְּצַפְרָא וְנְטָלִין אוֹ יָמָם וְלַיְלִי וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְנְטָלִין: ^(כב) אוֹ יָמִים אוֹ חֲדָשׁ אוֹ יָמִים בְּהָאֲרִיֶּדְ הָעֵנָן עַל הַמִּשְׁכָּן לְשֹׁכְנֵי עֲלִיו יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבְהִעָלְתוֹ יִסְעוּ: אוֹ תַרְיַן יוֹמֵי אוֹ יָרְחָא אוֹ עֵדוֹן בְּעֵדוֹן בְּאוֹרְכוֹת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהֵי שְׁרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נְטָלִין וּבְאִסְתַּלְקוּתָהּ נְטָלִין:

רש"י או ימים. שנה, כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאלתו:

עַל פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל פִּי יְהוָה יִסָּעוּ אֶת
מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמְרוּ עַל פִּי יְהוָה בְּיַד
מֹשֶׁה : (פ) עַל מִימָרָא דִּי שָׂרוּ : וְעַל מִימָרָא דִּי נָטְלוּ יַת מְטָרַת
מִימָרָא דִּי נָטְרוּ עַל מִימָרָא דִּי בִּידָא דְמֹשֶׁה : י (א) וַיִּדְבֹּר
יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמְלִיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר :
(ב) עֲשֵׂה לָךְ שְׂתֵי חֲצוּצֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה
תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה
וּלְמִסַּע אֶת הַמַּחֲנֹת : עֲבִיד לָךְ תִּרְתִּין חֲצוּצָרוּ דְכֶסֶף
נְגִיד תַּעֲבֹד יִתְהוֹן וַיְהוֹן לָךְ לְעֶרְעָא כְּנִשְׁתָּא וּלְאַטְלָא יַת מְשָׂרְיָתָא :

רש"י עשה לך. שיהיו תוקעין לפניך כמלך, כמו שנאמר (דברים ג, ה) ויהי בישרון מלך: עשה לך. משלך: ועשה לך. אתה עושה ומשתמש בהם ולא אחר: למקרא העדה. כשתראה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך, תקראם על ידי חלוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו בהם לסימן, נמנחת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים, על פי הקדוש ברוך הוא ועל פי משה ועל פי חלוצרות: מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקרנם:

(ג) וַתִּקְעוּ בָהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלַי כָּל הָעֵדָה אֶל
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד : וַיִּתְקְעוּ בָהֶן וַיִּזְדַּמְנוּ לְוַתֵּךְ כָּל
כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכָּן זְמַנָּא :

רש"י ותקעו בהן. בשתיהן והוא סימן למקרא העדה, שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

בהעלותך יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה :

(ד) וְאִם בְּאַחַת יִתְקַעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלַיךָ
הַנְּשִׂאִים רְאֵשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל : וְאִם בַּחֲדָא
יִתְקַעוּ וְיִזְדַּמְנוּ לְוַתְךָ רַבְרַבִּיא רִישֵׁי אֲלֵפֵיא דְיִשְׂרָאֵל :

רש"י ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים, שנאמר ונועדו אליך הנשיאים. ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד. ומגזרה שזה הוא בא בספרי:

(ה) וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת
הַחֲנִיִּים קִדְמָה : וַתִּתְקַעוּ בַּבְּתָא וַיִּטְלוּ מִשְׂרִיתָא דְשָׂרוּ
קְדוּמָא :

רש"י ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה, כך הוא נדרש בספרי מן המקראות היתרים:

(ו) וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת
הַחֲנִיִּים תִּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ
לְמִסְעֵיהֶם : וַתִּתְקַעוּ בַּבְּתָא תִּנְיָנוֹת וַיִּטְלוּ מִשְׂרִיתָא דְשָׂרוּ
דְרוּמָא בַּבְּתָא יִתְקַעוּ לְמִטְלָנִיהוֹן : (ז) וּבַהֲקָהִיל אֶת
הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְיעוּ : וּבְמִכְנֹשׁ יֵת קָהָלָא
תִּתְקַעוּ וְלֹא תִיבְבוּן :

רש"י ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו כך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה, תוקע בשני כהנים ובשתיהן, שנאמר ותקעו בהן וגו', אף מסע המחנות בשתיהן, יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע, ומעתה אין חלוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו', למד שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים. הרי סימן לשלשתם, מקרא העדה בשתים, ושל נשיאים באחת, וזו וזו אין בהם תרועה, ומסע המחנות בשתים על ידי תרועה ותקיעה:

(ח) וּבְנֵי אֶהָרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצָצְרוֹת
וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם : וּבְנֵי
אֶהָרֹן פְּהִנְיָא יִתְקַעוּ בַּחֲצוּצְרֵתָא וַיְהִיוּ לְכוּן לְקַיִם עֲלֵם לְדַרְיָכוּן :

(ט) וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר
הַצָּרָר אֶתְכֶם וְהִרְעַתְם בַּחֲצֹצְרוֹת
וְנִזְכַּרְתֶּם לְפָנַי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם
מֵאִיְבֵיכֶם : וְאָרִי תַעֲלוּן לְאַגְחָא קֶרְבָּא בְּאַרְעֵכוֹן עַל מְעִיקֵי
דְּמְעִיקֵי לָכוֹן וְתִנְיָבוֹן בַּחֲצוֹצְרֵתָא וְיִיעוֹל דְּוִכְרָנִיכוֹן לְטָבָא קָדָם יי
אַלְהֵכוֹן וְתִתְפָּרְקוֹן מִסְנְאֵיכוֹן : (י) וּבְיוֹם שְׂמַחְתְּכֶם
וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם וְתִקְעֶתֶם
בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֲלֵתֵיכֶם וְעַל זְבַחֵי
שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזָכְרוֹן לְפָנַי
אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם : (פ) וּבְיוֹם
חֲדוֹתְכוֹן וּבְמוֹעֲדֵיכוֹן וּבְרֵשֵׁי יָרְחֵיכוֹן וְתִתְקַעוּן בַּחֲצוֹצְרֵתָא עַל
עֲלוֹתְכוֹן וְעַל נִכְסֵי קוֹדְשֵׁיכוֹן וְיִהְיוּ לָכוֹן לְדוֹכְרָנָא קָדָם אֱלֹהֵיכוֹן
אֲנָא יי אֱלֹהֵיכוֹן :

רש"י על עלתיכם. בקרבן כבוד הכתוב מדבר: אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכות עם זכרונות וסופרות.
שנאמר ותקעתם הרי סופרות, לזכרון הרי זכרונות, אני ה' אלהיכם זה מלכות וכו' :

(יא) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֲדָשׁ
הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֲדָשׁ נִעְלָה הָעֵנָן מֵעַל
מִשְׁכַּן הָעֵדוּת : וְהָיָה בַשָּׁמָיִם תִּנְיָתָא בִּירְחָא תִנְיָנָא בְּעֶשְׂרִין
לְיָרְחָא אִסְתַּלַּק עֵנָנָא מֵעֲלֵי מִשְׁכַּנָּא דְּסֵהְדוּתָא :

רש"י בחדש השני. נמצאת אומר שנים עשר חדש חסר עשרה ימים עשו בחורב, שהרי בראש חדש סיון
הנו עס ולא נסעו עד עשרים באיר לשנה הבאה:

(יב) וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר
סִינַי וַיִּשְׁכּוּ הָעֵנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן : וַיִּגְטְלוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמִטְלַיְהוֹן מִמִּדְבַּר דְּסִינַי וְיִשְׂרָאֵל עָנְנָא בְּמִדְבַּר דְּפָאֲרָן :

רש"י למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון; במדבר פארן. קצרות התאווה
במדבר פארן היה וסם חנו ממסע זה:

(יג) וַיִּסְעוּ בְּרֵאשֵׁנָה עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה :
וַיִּגְטְלוּ בְּקִדְמִיתָא עַל מִימְרָא דְּיִי בִידָא דְּמֹשֶׁה : (יד) וַיִּסְעוּ דְּגַל
מַחֲנֵה בְנֵי יְהוּדָה בְּרֵאשֵׁנָה לְצַבְאֲתָם
וְעַל צַבָּאוֹ נְחֻשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב : וַיִּגְטְלוּ טַקְס מְשָׁרִית
בְּנֵי יְהוּדָה בְּקִדְמִיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילָה נְחֻשׁוֹן בֶּר עַמִּינָדָב : (טו)
וְעַל צַבָּא מִטָּה בְנֵי יִשְׁשָׁכָר נְתַנְאֵל בֶּן
צוּעָר : וְעַל חִילָא דְּשַׁבְטָא דְּבְנֵי יִשְׁשָׁכָר נְתַנְאֵל בֶּר צוּעָר : (טז)
וְעַל צַבָּא מִטָּה בְנֵי זְבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּן
חֶלֶן : וְעַל חִילָא דְּשַׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֶלְיָאָב בֶּר חֶלֶן : (יז)
וְהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וְנָסְעוּ בְנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי
מְרָרִי נְשָׂאֵי הַמִּשְׁכָּן : וּמִתְפָּרַק מִשְׁכָּנָא וְנָגְטְלוּ בְנֵי
גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נְטְלֵי מִשְׁכָּנָא :

רש"י והורד המשכן. כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון,
שנאמר (במדבר 7, ה) וזא אהרן ובניו בנסוע המחנה, ובני גרשון ובני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו
בעגלות ונוסעים, והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכסין ונתונין על המוטות עד שנסע דגל
מחנה ראובן, ואחר כך ונסעו הקהתים:

(יח) וְנָסְעוּ דְּגַל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצַבְאֲתָם וְעַל
צַבָּאוֹ אֶלְיָצוֹר בֶּן שְׂדִיאוֹר : וַיִּגְטְלוּ טַקְס מְשָׁרִית
רְאוּבֵן לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילָה אֶלְיָצוֹר בֶּר שְׂדִיאוֹר : (יט) וְעַל צַבָּא

מִטָּה בְּנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֵמִיאל בֶּן צוּרִישָׁדָי :
וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֵמִיאל בֶּר צוּרִישָׁדָי : (כ)
וְעַל צָבָא מִטָּה בְּנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל :
וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּר דְּעוּאֵל : (כא)
וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נְשָׂאֵי הַמְּקַדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת
הַמִּשְׁכָּן עַד בָּאָם : וְנָטְלוּ בְנֵי קְהַת גְּטָלֵי מְקַדָּשָׁא
וּמְקִימוּן יָת מִשְׁכְּנָא עַד מִיתִיהוֹן :

רש"י נשאי המקדש. נשאי הדברים המקדשים: והקימו את המשכן. בני גרשון ובני מררי, שהיו קודמים להם מסע שני דגלים, היו מקימין את המשכן, כשהיה הענן שוכן, וסימן החניה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים, ועדין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים, היו בני גרשון ובני מררי מקימין את המשכן, וכשבאים בני קהת מולאים אותו על מכונו, ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות, וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת:

(כב) וְנָסְעוּ דָגָל מַחֲנֵה בְנֵי אֶפְרַיִם לְצַבְאָתָם
וְעַל צָבָאוֹ אֶלְיָשָׁמַע בֶּן עֲמִיהוּד : וְנָטַל טַקְס
מִשְׁרִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילָא אֶלְיָשָׁמַע בֶּר עֲמִיהוּד : (כג)
וְעַל צָבָא מִטָּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גְּמְלִיאל בֶּן
פְּדָהצֹר : וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמְלִיאל בֶּר פְּדָהצֹר :
(כד) וְעַל צָבָא מִטָּה בְּנֵי בְנֵימוֹן אַבִּידוֹן בֶּן
גְּדַעוֹנִי : וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בְנֵימוֹן אַבִּידוֹן בֶּר גְּדַעוֹנִי : (כה)
וְנָסְעוּ דָגָל מַחֲנֵה בְנֵי דָן מְאִסָּף לְכָל
הַמַּחֲנֵת לְצַבְאָתָם וְעַל צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן
עֲמִישָׁדָי : וְנָטַל טַקְס מִשְׁרִית בְּנֵי דָן מְכַנִּישׁ לְכָל מִשְׁרִיתָא
לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילָא אַחִיעֶזֶר בֶּר עֲמִישָׁדָי :

רש"י מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי לפי שהיה שצטו של דן מרבה באכלוסין היה נוסע באחרונה

וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו. אית מאן [אתיא כמאן] דאמר כתיבה היו מהלכין, ומפיק לה מן (במדבר ג, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

וְעַל צְבָא מִטָּה בְּנֵי אֲשֶׁר פָּגְעִיאל בֶּן עֶכְרֹן : וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֲשֶׁר פָּגְעִיאל בֶּר עֶכְרֹן : (כז) **וְעַל צְבָא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן עֵינָן :** וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן : (כח) **אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְצַבְאָתָם וַיִּסְעוּ :** (ס) אֵלֶּיךָ מִטְּלָנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילֵיהוֹן וַיִּטְלוּ :

רש"י חלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ביום ההוא נסעו:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַבֵּב בֶּן רְעוּאֵל הַמְּדִינִי חֲתַן מֹשֶׁה נְסָעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתָּן לָכֶם לְכָה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי יְהוָה דִּבֶּר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל : וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחַוָּב בֶּר רְעוּאֵל מְדִינָא חֲמוּהֵי דְמֹשֶׁה נְטָלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא דִּי אָמַר יְיָ יְתֵהּ אֲתָנוּ לְכוּן אֵיתָא עֲמָנָא וְנוֹטִיב לָךְ אַרִי יְיָ מְלִיל לְאַיְתָאָה טָבָא עַל יִשְׂרָאֵל :

רש"י חבב. הוא יתרו, שנאמר (שופטים 7, יא) מבני חבב חותן משה, ומה תלמוד לומר (שמות 3, יח) ותבאנה אל רעואל אביהן, מלמד שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא. ושמות הרבה [ושני שמות] היו לו יתרו על שם שיתרו פרשה אחת בחורה. חובב על שחבב את החורה וכו': נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד שלשה ימים אנו נכנסין לארץ, שבמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל, אלא שחטאו במתאווננים. ומפני מה שחף משה עצמו עמהם, שעדין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס:

וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדוֹתַי אֵלֶיךָ : וַאֲמַר יְיָ לֹא אֵזֶל אֵלֶיךָ לְאַרְעֵי וְלִמְלָכֵיהוֹן אֵזֶל :

רש"י אל ארזי ואל מולדתי. אם בשביל נכסי, אם בשביל משפחתי:

(לא) וַיֹּאמֶר אֶל נָא תַעֲזֹב אֶתְנוּ כִּי עַל כֵּן יִדְעַתְּ חֲנֻתְנוּ בַּמִּדְבָּר וְהֵייתָ לָנוּ לְעֵינָיִם :
וַאֲמַר לֹא כָעוּ תִשְׁבּוּק יִתְנָא אַרְי עַל כֵּן יִדְעַתְּ כִּד הוּינָא שְׁרוּן בַּמִּדְבָּרָא
וּגְבוּרוֹן דְּאֶתְעַבְיָדוֹן לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינָיִךְ :

רש"י אל נא תעזב. איז נא אלל לשון בקשה, שלא יאמרו לא נתגיר יתרו מחבה, סבור היה שיש לגרים חלק בארץ, עכשו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו: כי על כן ידעת חננתו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו: כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת, כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נתחיה לשלה בני, כי על כן עברתם (שם יח, ה) , כי על כן באו (שם יט, ח) , כי על כן ראיתי פניך (שם נב, י) : והיית לנו לעינים. לשון עבר כתרוממו. דבר אחר לשון עתיד, כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שמהא חביב עלינו כגלגל עינינו, שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

(לב) וְהָיָה כִּי תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא
אֲשֶׁר יִיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ : וַיְהִי
אַרְי תַזַּל עִמָּנָא וַיְהִי טַבָּא הַהוּא דִּי יוֹטִיב יֵי עִמָּנָא וְנוֹטִיב לָךְ :

רש"י והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו, אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דשנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה והניחוהו מלחוקה, אמרו מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו, בין כך ובין כך נתנוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב, שנאמר ובני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (שופטים א, טז) :

(לג) וַיִּסְעוּ מִהַר יְהוָה דְּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
וְאַרְוֹן בְּרִית יְהוָה נִסַּע לַפְּנִיָהֶם דְּרָךְ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוֹר לָהֶם מְנוּחָה : וּנְטָלוּ
מִטּוֹרָא דְּאֶתְגְּלִי עֲלוּהִי יְקָרָא דִּי מְהֵלֵךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאַרְוֹן קִמָּא
דִּי נְטַל קְדָמִיהוֹן מְהֵלֵךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאֶתְקַנְאָה לְהוֹן אֶתֶר בֵּית
מִישְׁרֵי :

רש"י דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד, שהיה הקדוש ברוך הוא חפץ להכניסם לארץ מיד: וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היואל עמם למלחמה ובו שבתי לוחות מנחים ומקדים לפניהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חניה:

וַעֲנֵן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעֵם מִן (לד)

הַמִּתְנַה : (ס) וַעֲנֵן יְקָרָא דִּי? מִטִּיל עָלֵיהוֹן בִּימְמָא בְּמִטְלָהוֹן מִן מְשָׁרִיתָא :

רש"י וענן ה' עליהם יומם. שבעה עננים כתובים במסעיהם. ארבע מארבע רוחות, ואחד למעלה, ואחד למטה, ואחד לפניהם מנמיד את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים: מן המחנה. ממקום חניתו:

וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר (לה)

מֹשֶׁה קוֹמָה יְהוָה וַיַּפְּצוּ אֲיֹבֵיךָ וַיִּנְסוּ

מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ : וַהֲוֶה בְּמִטְל אַרְוֵנָא וַאֲמַר מֹשֶׁה אֲתַגְלִי יי וַיִּתְבַּדְרוּן סְנָאֵיךָ וַיַּעֲרְקוּן בְּעַלְי דְּבַבְךָ מִן קַדְמָךָ :

רש"י והי בנסע הארון. עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו, לומר שאין זה מקומו. ולמה נכתב כאן, כדי להפסיק בין פרענות לפרענות וכו' כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז, א) : קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים, היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תרחק יותר במדרג תנחומא צויקהל: ויפולו אויביו. המכנסין: וינסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר (תהלים פג, ג) ומשנאיך נשאו ראש, ומי הם, על עמך יערימו סוד:

וּבִנְחָה יֹאמֶר שׁוֹבָה יְהוָה רַבְבוֹת אֱלֹפִי (לו)

יִשְׂרָאֵל : (פ) וּבְמִשְׁרוֹהֵי אָמַר תּוֹב יי שְׁרִי בִיקְרָךָ בְּגוֹ רַבְּוֹ אֱלֹפִי דִּישְׂרָאֵל :

רש"י שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בצובה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות:

יֵא (א) וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי

יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם

אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקִצָּה הַמִּתְנַה : וַהֲוֶה עֲמָא

פַּד מְסִתְקַפִּין בִּישׁ קַדָּם יי וּשְׁמִיעַ קַדָּם יי וַתִּקַּף רוּגְזִיָּה וַדְּלַקַת בְּהוֹן אֲשַׁתָּא מִן קַדָּם יי וּשְׁצִיאַת בְּסִיפֵי מְשָׁרִיתָא :

רש"י ויהי העם כמתאננים. אין העם אלף רשעים. וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה, ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי, שנאמר (שמות ה) שלח את עמי, (מכה ו ג) עמי מה עשיתי לך: כמתאננים. אין מתאוננים אלף לשון עלילה מבקשים עלילה היאך לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יז ד) כי תאנה הוא מבקש: רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכונים שתבא באזניו ויקניט. אמרו אזי לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים, שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפו. אני הייתי מתכוון לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקנה המחנה. במקלן שבהם לשפלות, אלו ערב רב. רבי שמעון בן מנסיא אומר בקאינים שבהם ובגדולים:

(ב) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ : וַיְצַו עֲמָא עַל מֹשֶׁה וַיְצַלֵּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וְאִשְׁתַּקַּעַת אֲשַׁתָּא :

רש"י ויצעק העם אל משה. משל למלך בשר ודם שבעם על בנו והלך הבן אלל אוהבו של אביו ואמר לו לא ובקש עלי מאבא: ותשקע האש. שקעה במקומה בארץ שאלו חזרה לאחת הרמות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח:

(ג) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא תַבְעֵרָה כִּי בַעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה : וַיִּקְרָא שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא דְלִקְתָּא אַרְי דְּלִקְתָּ בְּהוּן אֲשַׁתָּא מִן קָדָם יְיָ : (ד) וְהָאִסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תִּתְאַוּהוּ וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֶאֱכַלְנוּ בֶּשָׂר : וְעַרְבְּרִבִּין דִּי בִּינֵיהוֹן שְׁאִילוּ שְׁאֵלְתָּא וְתָבוּ וּבְכוּ אִף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ מֵאֵן יִיכְלַנְנָא בֶּשָׂרָא :

רש"י והאספסוף. אלו ערב רב שנאספו אליהם בלאתם ממזרים: וישבו. גם בני ישראל ויבכו עמהם: מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם בשר, והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם ואלון ובקר וגו'. ואם תאמר אכלום, והלא בכניסתם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו', אלף שמתקשים עלילה:

(ה) זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת הַחֲצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים :

דְּכִירִין אֲנַחְנָא יְת נְוִינָא דְהוּינָא אַכְלִין בְּמַצָּרִים מְגֹן יְת בּוֹצִינָא וְיְת
אֲבִטִיחָא וְכַרְתִּי וּבּוֹצִלִי וְתוּמִי :

רש"י אָשֶׁר נֶאֱכַל בְּמִצְרַיִם חֹסֶה. אִם תֵּאמַר שְׂמֵרִיִים נוֹתְנִים לָהֶם דְּגַיִם חֹסֶה, וְהִלָּח כִּבְר נֹאמַר (שְׁמוֹת ה', יח) וְחָזַן לֹא יִתֵּן לָכֶם, אִם תִּבְנֶן לֹא הִיוּ נוֹתְנִין לָהֶם חֹסֶה, דְּגַיִם הִיוּ נוֹתְנִין לָהֶם חֹסֶה, וּמָהוּ אֹמֵר חֹסֶה, חֹסֶה מִן הַמַּלְאָכִים: אֵת הַקְּשָׁאִים. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן מִפְּנֵי מָה הֵמָּן מִשְׁתַּנֵּה לְכָל דְּבַר חוּץ מֵאֱלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן קָשִׁים לְמַנְיָקוֹת, אֹמְרִים לֵאמֹר אֵל תֵּאֱכָלִי שׂוֹם וְכָל מִפְּנֵי הַתִּינּוֹק. מִשָּׁל לְמַלְכָּ וְכו', כְּדֹאִיתָא בְּסַפְרֵי: הַקְּשָׁאִים. הֵם קוּמוּמְבְּרִי"ש בְּלַע"ז [מִלְפָּנֵים]: אֲבִטִיחִים. בּוֹרְק"ש הַחֲזִיר. כְּרִישִׁין פּוֹרִיל"ש וְתַרְגוּמוֹ יֵת בּוֹצִינָא וְכו' :

(ו) וְעֵתָה נִפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלָתִי אֶל
הַמֶּן עֵינֵינוּ : וְכַעַן נִפְשָׁנָא תְּאִיבָא לֵית כָּל מְדַעַם אֶלְהוֹן לְמִנָּא
עֵינָא :

רש"י אֵל הֵמָּן עֵינֵינוּ. מִן בְּשַׁחַר מִן בְּעַרְבֵי:

(ז) וְהַמֶּן כְּזָרַע גֵּד הוּא וְעֵינוּ כְּעֵין הַבְּדֵלָח :
וּמִנָּא כְּבַר זָרַע גֵּדָא הוּא וְחִזְוָה כְּחִזְוֵי בְּדֵלְחָא :

רש"י וְהֵמָּן כּוֹרַע גַּד. מִי שֶׁאֵמַר זֶה לֹא אֵמַר זֶה, יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים בְּלָתִי אֵל הֵמָּן עֵינֵינוּ, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכְּתִיב בְּחֹרֶה וְהֵמָּן כּוֹרַע גַּד וְגו', כְּלוּמַר רָאוּ בְּאֵי עוֹלָם עַל מָה מִתְלוֹנְנִים בְּנֵי, וְהֵמָּן כִּד וְכַד הוּא חֲשׂוֹב: כּוֹרַע גַּד. עֵגוּל כְּגֵדָא זֶרַע אֲלֵינְדֵר"א [כּוֹסֶבֶר]: הַבְּדֵלָח. שֶׁם אֲבָן טוֹבָה קְרִיסְט"ל :

(ח) שְׂטוּ הָעַם וְלִקְטוּ וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְכוּ
בְּמִדְכָה וּבְשָׁלוּ בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ אֶתוּ עֲגוֹת
וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן : שְׂיִטִּין עֲמָא
וְלִקְטִין דְּצָבִי טַחִין בְּרִיחָא אוּ דְצָבִי דְאִיךְ בְּמִדְכָתָא וּמְבַשְׁלִין לָהּ
בְּקִדְרָא וְעִבְדִין יְתָהּ גְרִיץוֹ וְהָיָה טַעְמָהּ כְּטַעַם דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא :

רש"י שְׂטוּ. אֵין שִׁיט אֲלֵל לָשׁוֹן טִיּוֹל אִישְׁבְּנִי"ר בְּלֹא עֵמֶל: וְטַחְנוּ בְּרַחִים וְגו'. לֹא יֵרַד בְּרִיחִים וְלֹא בְּקִדְרָא וְלֹא בְּמִדְכָה אֲלֵל מִשְׁתַּנֵּה הִיָּה טַעְמוֹ לְנִטְחָנִין וְלִנְדוּכִין וְלִמְצַלִּין: בְּפָרוּר. קְדָרָה: לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן. לְחֻלּוֹת שֶׁל שָׁמֶן, כִּד פִּרְשׁוּ דוֹנָשׁ. וְדוּמָה לוֹ (תְּהִלִּים ל"ב, ז') נִהַפְךְ לֶשֶׁדִי בְּחַרְבוֹנֵי קִיץ. וְהַלְמ"ד יִסוּד, נִהַפְךְ לְחֻלּוֹתֵי בְּחַרְבוֹנֵי קִיץ. וְרִבּוּתֵנוּ פִּרְשׁוּהוּ לָשׁוֹן שָׂדִים, אֲדָּ אֵין עֵנִין שָׂדִים אֲלֵל שָׁמֶן. וְאֵי אִפְשָׁר לֹאמַר לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן לָשׁוֹן (דְּבָרִים ל"ב, טו) וְשָׁמֶן יִשׂוּרוֹן, שֶׁאִם כֵּן הִיָּה הַמִּי"ם נִקּוֹד קַמ"ץ קָטָן וְטַעְמוֹ מִטְּהַר תַּחַת הַמִּי"ם, עִכְשָׁיו שְׁהַמִּי"ם נִקּוֹד פִּתְחָה קָטָן וְהַטַּעַם תַּחַת הַשִּׁי"ן, לָשׁוֹן שָׁמֶן הוּא, וְהַשִּׁי"ן הַנִּקּוֹדָה בְּקַמֶּץ גְּדוֹל וְאִינֵה נִקּוֹדָה בְּפִתְחָה קָטָן מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוּף פִּסּוּק. דְּבַר אַחַר לֶשֶׁד לָשׁוֹן נוֹטְרִיקוֹן לִישׁ שָׁמֶן דְּבַשׁ, כְּעִיסָה הַנְלוּשָׁה בְּשָׁמֶן וְקַטוּפָה בְּדֶבֶשׁ.

ותרגום של אונקלוס דמתרגם דליש במשחא, נוטה לפתרונו של דונש, שהעיסה הנלווה בשמן, לחלוחית
שמן יש בה:

**(ט) וּבְרַדַּת הַטֵּל עַל הַמַּחֲנֶה לִיְלֵה יֵרֵד הַפֶּן
עָלָיו : וְכֵד נְחִית טָלָא עַל מְשֻׁרֵיתָא לִיְלֵיָא נְחִית מִנָּא עֲלוֹהֵי : (ט)
וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעַם בְּכֹה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ
אִישׁ לְפֶתַח אָהָלוֹ וַיִּחַר אַף יְהוָה מְאֹד
וַבְּעֵינָי מֹשֶׁה רָע : וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה יְת עֲמָא בְּכֹן לְזַרְעֵיתְהוֹן
גְּבַר בְּתַרְע מְשַׁכְּנָה וַתִּקַּף רוּגְזָא דִּי לְחַדָּא וַבְּעֵינָי מֹשֶׁה בִּישׁ :**

רש"י זכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וזוכים לפרסם תרעמתן בגלוי. ורבותינו אמרו
למשפחתיו על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם:

**(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה לָמָּה הִרְעַתָּ
לְעַבְדְּךָ וּלְמָה לֹא מָצָתִי חַן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם
אֶת מִשָּׂא כָּל הָעַם הַזֶּה עָלָי : וַאֲמַר מֹשֶׁה קָדָם
יְיָ לְמָא אַבְּאִשְׁתָּא לְעַבְדְּךָ וּלְמָא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קָדְמָךָ לְשׁוֹאָה
יְת מְטוּל כָּל עֲמָא הָדִין עָלָי : (יב) הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל
הָעַם הַזֶּה אִם אֲנֹכִי יִלְדֶתִיהוּ כִּי תֹאמַר
אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקָךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמּוֹן
אֶת הַיֶּנֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לְאַבְתָּיו : הָאֵב אָנָּא לְכָל עֲמָא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנוּן דְאִמְרַת לִי
סוּבְרָהִי בְּתוֹקְךָ כְּמָא דְמְסוּבְרַתְרַבִּינָא יְת יִנְקָא עַל אַרְעָא דִּי
קִימְתָא לְאַבְהָתוֹהִי :**

רש"י כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה בחיקך. והיכן אמר לו כן, כך נחה את העם (שמות לב) , ואומר
(סס ו) ויטום אל בני ישראל, על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחריפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת
לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם בחיקי:

(יג) מֵאִין לִי בְּשָׂר לָתֵת לְכָל הָעַם הַזֶּה כִּי יִבְכוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנָּה לָנוּ בְּשָׂר וְנֹאכְלָה : מִן לִי בְּשָׂרָא לְמִיתָן לְכָל עַמָּא הָדִין אַרִי בְּכוּ עָלַי לְמִימַר הֵב לָנָא בְּשָׂרָא וְנִיכּוּל : (יד) לֹא אוֹכֵל אֲנֹכִי לְבִדִּי לְשֵׂאת אֶת כָּל הָעַם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי : יֵית אָנָּא יְכִיל בְּלַחוּדֵי לְסוּבְרָא יֵת כָּל עַמָּא הָדִין אַרִי יְקִיר מִנִּי : (טו) וְאִם כָּכָה אֵת עֲשֵׂה לִי הֲרִגְנִי נָא הֲרֹג אִם מְצֵאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעְתִּי : (פ) וְאִם כִּדִּין אֵת עֲבַד לִי קִטְלָנִי כְעַן קִטוּל אִם אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְמָךָ וְלֹא אֲחֹזִי בְּבִישְׁתִּי :

רש"י ואם ככה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקבה כשהראהו הקדוש ברוך הוא הפרענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת. אמר לפניו, אם כן הרגני תחלה: ואל אראה ברעתי. ברעתי היה לו לכתוב, אלא שכנה הכתוב. וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכנוי ולתקון הלשון:

(יז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֲסַפֶּה לְּךָ שִׁבְעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעַם וְשֹׁטְרֵיו וְלִקְחָתָּ אֹתָם אֵל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךָ : וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה פְּנוּשׁ קִדְמִי שִׁבְעִין גְּבָרָא מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל דִּי יָדַעְתָּ אַרִי אֲנוּן סְבִי עַמָּא וְסִרְכוּהִי וְתִדְבֵּר יְתִהוּן לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמּוּן עִמָּךָ :

רש"י אספה לי. הרי תשובה לתלנתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי. והזקנים הראשונים היכן היו, והלא אף במצרים ישבו עמהם, שנאמר (שמות ג, טו) לך ואספת את זקני ישראל, אלא באש תבערה מתו. וראויים היו לכך מסיני, דכתיב (שמות כז) ויחזו את האלהים, שנהגו קלות ראש, כנושך פתו ומדבר בפני המלך. וזהו (שם) ויאכלו וישתו, ולא ראה הקדוש ברוך הוא לתן אצלות במתן תורה ופרע להם כאן: אשר ידעת כי הם וגו'. אותם שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומכים על ידם, שנאמר (שמות ה, יז) ויכו שוטרי בני ישראל. עתה יתמנו בגללתן כדרך שננטעו בצרפת: ולקחת אתם קחם בדברים, אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדלה וכבוד ויאמרו חזיבין אלה שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה:

(יז) וַיִּרְדְּתִי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֹתִי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׁמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אֶתְךָ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אֶתְהָ לְבַדְּךָ : וְאַתְּגִלִּי וְאַמְלִל עִמָּךְ תִּמְן וְאַרְבִּי מִן רוּחַא דִּי עֲלֶיךָ וְאַשְׁוִי עֲלֵיהוֹן וְיִסוּבְרוּן עִמָּךְ בְּמִטּוּל עִמָּא וְלֹא תִסּוּבֵר אֶתְךָ בְּלַחּוּדְךָ :

רש"י וירדתיו. זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה: ודברתי עמך. ולא עמהם: ואצלתי. כתרגומו וארבי, כמו (שמות כד, יח) ואל אצילי בני ישראל: ושמתיו עליהם. למה משה דומה באותה שעה, לנר שמנח על גבי מנורה והכל מדליקין המנו, ואין אורו חסר כלום: ונשא אותך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני, שהם טרחנים וסרבנים: ולא תשא אותה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לבדי:

(יח) וְאַל הָעָם תֹּאמַר הֲתִקְדָּשׁוּ לְמַחֵר וְאַכְלֹתֶם בָּשָׂר כִּי בְּכִיתֶם בְּאַזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֶאֱכַלְנוּ בָּשָׂר כִּי טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאַכְלֹתֶם : וְלַעֲמָא תִימַר אֲזַדְמְנוּ לְמַחֵר וְתִיכְלוּן בְּשָׂרָא אֲרִי בְּכִיתוּן קָדָם יְיָ לְמִימַר מִן יִכְלַנְנָא בְּשָׂרָא אֲרִי טַב לָנָא בְּמִצְרַיִם וְיִתּוּן יְיָ לָכוּן בְּשָׂרָא וְתִיכְלוּן :

רש"י התקדשו. הזמינו עצמכם לפרענות, וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדשם ליום הרגה:

(יט) לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם : לָא יוֹמָא חַד תִּיכְלוּן וְלֹא תַרְיִן יוֹמִין וְלֹא חֲמִשָּׁא יוֹמִין וְלֹא עֶשְׂרָא יוֹמִין וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין : (כ) עַד חֲדָשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי מֵאַסְתֶּם אֶת יְהוָה אֲשֶׁר

בְּקִרְבְּכֶם וּתְבַכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה

יִצְאָנוּ מִמִּצְרָיִם : עַד יָרַח יוֹמֵינִי עַד דִּי תִקְוֹצוּן בֵּיהּ וַיְהִי
לְכוּן לְתַקְלָא חֲלָף דְּקִצְתוֹן יְת מִימְרָא דִי דְשְׁכַנְתָּהּ שְׁרִית בִּינִיכוּן
וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימְרָא לְמָא דְנִן נִפְקָנָא מִמִּצְרָיִם :

רס"ז עד חדש ימים. זו בכשרים שמתמאין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יולאה, וברשעים הוא אומר
הבשר עודנו בין שניהם, כך היא שנויה בספרי, אבל במכילתא שנויה חלוף הרשעים אוכלין ומאטערין
שלשים יום והכשרים הבשר עודנו בין שניהם: עד אשר ילא מאפכס. כתרגומו דתקולון ביה, יהא דומה
לכס כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיולא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכס לזרא. שתהיו מרחקין
אותו יותר ממה שקרבתם. ובדברי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחרב זרא: את ה' אשר
בקרבתם. אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם, לא גבה לצדכם לכנס לכל הדברים הללו:

(כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי
הָעָם אֲשֶׁר אַנְכִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ
בְּשָׂר אֶתָּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֵדֶשׁ יָמִים : וַאֲמַר
מֹשֶׁה שֵׁית מָאָה אֶלְפִין גְּבֻרָא רַגְלָאָה עִמָּא דִּי אֲנָא בִּינִיהוּן וְאַתָּה
אָמַרְתָּ בְּשָׂרָא אֶתָּן לָהוּן וַיִּכְלוּן יָרַח יוֹמֵינִי :

רס"ח שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ור' משה הדרשן פרש שלא
בכו אלא אותן שיצאו ממצרים:

(כב) הֵצֵאוּ וּבָקֵר יִשְׁחַט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם
אֵם אֶת כָּל דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמָצָא
לָהֶם : (פ) הָעָן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לָהוּן הַיִּסְפָּקוּן לָהוּן אֵם יְת כָּל
נוֹיֵי יָמָא יִתְכַנְשׁוּן לָהוּן הַיִּסְפָּקוּן לָהוּן :

רס"ט הלאו ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו.
רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי, ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים, הלאו ובקר וגו' ,
הכל כמשמעו, מי יספיק להם, כענין שנאמר (ויק' כה) ומנאל כלי גאלתו. ואיזו קשה, זו או (במ' ט) שמעו נא
המרים, אלא לפי שלא אמר ברבים חסד לו הכתוב ולא נפרע ממנו, וזו של מריבה היתה בגלוי, לפיכך
לא חסד לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלוס לא עלתה על דעתו של אותו לדיק כך, מי שכתוב בו (במ'
י) בכל ביתי נאמן הוא, יאמר אין המקום מספיק לנו, אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת
בשר אתן לחדש ימים, ואחר כך תהרוג אמה גדולה כזו, הלאו ובקר ישחט להם כדי שיהרגו, ותהא אכילה
זו מספקת עד עולם, וכי שבחך הוא זה, אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך. השיבו הקדוש

ברוך הוא ואם לא אתן יאמרו שקלרה ידי, הטוב בעיניך שיד ה' תקלר בעיניהם, יאבדו הם ומאה כיואל בהם ואל תהי ידי קלרה לפניהם אפלו שעה אחת:

**(כג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הֲיֵד יְהוָה
תִּקְצָר עֲתָה תִּרְאֶה הַיְקָרָה דְּבָרֵי אִם
לֹא : וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הֲמִימְרָא דִּי יִתְעַפֵּב כְּעוֹ תַחֲזִי הַיְעָרְעֲנָה
פְּתַגְמֵי אִם לֹא :**

רש"י עתה תראה היקרד דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על התפל, מאחר שאינו מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם, סופן לדון אחריו, אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה, יאמרו דקה בקשנו, ואם אתה נותן להם דקה, יאמרו גסה בקשנו, חיה ועוף בקשנו, לגים וחגבים בקשנו, אמר לו אם כן יאמרו שקלרה ידי. אמר לפניו הריני הולך ומפסן. אמר לו עתה תראה היקרד דברי, שלא ישמעו לך. הלך משה לפיסן אמר להם ה' תקלר, (תהלים עה, ט) הן הכה לך ויזבו מים וגו' הגם לחם יוכל תת, אמרו פשרה היא זו, אין זו כח למלאת שאלתנו. וזה שנאמר ואלא משה וידבר אל העם, כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' :

**(כד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל הָעָם אֵת דְּבָרֵי
יְהוָה וַיֹּאסֹף שְׁבַעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם
וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל : וַיִּנְפֹק מֹשֶׁה וַיִּמְלִיל
לְעַמָּא יְת פְּתַגְמֵי דִּי יְיָ וַיְכַנֵּשׁ שְׁבַעִין גְּבָרָא מִסְבֵּי עַמָּא וַאֲקִים יְתַהוֹן
סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁכְּנָא : (כה) וַיִּרְדּוּ יְהוָה בְּעָנָן וַיְדַבֵּר
אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל
שְׁבַעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם
הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ : וַאֲתַגְּלִי יְיָ בְּעֲנַנָּא וַיִּמְלִיל
עִמָּה וְרַבֵּי מִן רוּחָא דִּי עֲלוּהִי וַיִּתֵּב עַל שְׁבַעִין גְּבָרָא סְבִיבָא וַהוּהוּ כַּד
שָׂרַת עֲלֵיהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וּמִתְנַבְּאוּ וְלֹא פְסָקוּ :**

רש"י ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לבדו, כך מפורש בספרי, ואונקלוס תרגם ולא פסקו, שלא פסקה נבואה מהם:

(כו) וַיִּשְׁאַרוּ שְׁנֵי אַנְשֵׁים בְּמַחֲנֶה שֵׁם
הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיָּדָד וַתֵּנַח
עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בִּכְתָבִים וְלֹא יָצְאוּ
הָאֶהָלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחֲנֶה : וַאֲשַׁתְּפָּארוּ תִרְיוֹן גְּבִרִין
בְּמִשְׁרִיתָא שׁוּם חָד אֶלְדָּד וְשׁוּם תִּנְיָנָא מִיָּדָד וּשְׁרֵת עֲלִיהוֹן רוּחַ
נְבוּאָה וְאֲנוּן בְּכַתִּיבָיָא וְלֹא נִפְקוּ לְמִשְׁכַּנָּא וְאֶתְנַבְּיָאוּ בְּמִשְׁרִיתָא :

רש"י וישארו שני אנשים. מאותן שנבחרו. אמרו אין לנו כדאין לגללה זו: והמה בכתיבים. במזכירים
שבהם לסנהדרין, ונכתבו כלם נקובים בשמות, ועל ידי גורל, לפי שהחשבון עולה לשנים עשר שבטים,
ששה ששה לכל שבט ושבט חוץ משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה. אמר משה, אין שבט
שומע לי לפחות משבטו זקן אחד. מה עשה, נטל שבטים ושנים פתקין וכתב על שבטים זקן, ועל שנים
חלק וברר מכל שבט ושבט ששה, והיו שבטים ושנים. אמר להם טלו פתקיכם מחוך קלפי, מי שעלה בידו
זקן, נתקדש, ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לאחפץ בד:

(כז) וַיִּרְץ הַנֶּעֱר וַיִּגַּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד
וּמִיָּדָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה : וַרְהִט עוֹלָמָא וַחֲוֵי
לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּאִין בְּמִשְׁרִיתָא :

רש"י וירץ הנער. יש אומרים גרסום בן משה היה:

(כח) וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן מִשְׁרֵת מֹשֶׁה
מִבְּחַרְיוֹ וַיֹּאמֶר אֲדָנִי מֹשֶׁה כָּלָאם : וְאַתָּב
יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן מְשִׁמְשִׁנָּה דְּמֹשֶׁה מְעוֹלְמוּהִי וַאֲמַר רַבּוּנֵי מֹשֶׁה
אַסְרִנוּן :

רש"י כללם. הטל עליהם כרכי צבור והם כלים מאליהם. דבר אחר תנס אל בית הכלל, לפי שהיו
מתנבאים משה מת ויהושע מכנים את ישראל לארץ:

(כט) וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְּקַנָּא אֶתָּה לִי וּמִי
יִתֵּן כָּל עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי יִתֵּן יְהוָה
אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם : וַאֲמַר יְהוָה מֹשֶׁה הַקְּנֵאתִי אֶתְּ מְקַנָּא

לִי רְעִינָא פּוֹן דִּיהוֹן כָּל עֲמָא דִּי נְבִיאִין אָרִי יִתּוּ יִי יְת רּוּחַ נְבוּאָתָה
עֲלֵיהוֹן :

רש"י המקנא אתה לי. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: לי. כמו בשבילי. כל לשון קנאה אדם הנותן
לב על הדבר או לנקום או לעזור אינפרינמיני"ט בלע"ז אוחז בעבי המשא:

וַיֵּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל הַמַּחֲנֶה הוּא (ל)

וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל : וְאַתְּכֶנֶשׁ מֹשֶׁה לְמִשְׁרִיתָא הוּא וְסָבִי
יִשְׂרָאֵל :

רש"י ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית, כמו
(דברים כב, ט) ואספתו אל תוך ביתך, ואב לכלם (תהלים לט) יצבר ולא ידע מי אספם, מלמד שלא הביא עליהם
פרענות עד שנכנסו הלדיקים איש לאהלו:

וְרוּחַ נְסֵעַ מֵאֵת יְהוָה וַיִּגָּז שְׁלֹוִים מִן (לא)

הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל הַמַּחֲנֶה כְּדָרְךָ יוֹם כֹּה
וּכְדָרְךָ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה

וּכְאֲמַתִּים עַל פְּנֵי הָאָרֶץ : וְרוּחָא נָטַל מִן קָדָם יִי
וְאַפְרַח שְׁלִוּו מִן יָמָא וְרָמָא עַל מִשְׁרִיתָא כְּמַהֲלָךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלָךְ
יוֹמָא לְכָא סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁרִיתָא וּכְרוּם תַּרְתִּין אֲמִין עַל אֲפִי
אַרְעָא :

רש"י ויגז. ויפריח, וכן (תהלים כ, י) כי גז חיש, וכן (נחום א, יב) נגזו ועברו: ויטש. ויפשוט, כמו (שמואל א' ל, טז) והנה
נטשים על פני כל הארץ, (יחזקאל כט, ה) ונטשתוך המדברה: וכאמתים. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של
אדם, כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגביה ולא לשחות:

וַיָּקָם הָעָם כָּל הַיּוֹם הַהוּא וְכָל הַלַּיְלָה (לב)

וְכָל יוֹם הַמַּחֲרָת וַיֵּאָסְפוּ אֶת הַשְּׁלֹו
הַמִּמְעִיט אָסֶף עֲשָׂרָה חֲמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ

לָהֶם שְׁטוּחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה : וְקָם עֲמָא כָּל
יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ יְת שְׁלִוּו דְאֲזַעַר
כְּנָשׁ עֲשָׂרָא דְגוּרִין וּשְׁטְחוּ לְהוֹן מִשְׁטִיחִין סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁרִיתָא :

רש"י הממעיעט. מי שאוסף פחות מכלם, העללים והחגרים, אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין:

(לג) הַבָּשָׂר עוֹדְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרַם יִכָּרֵת
וְאִף יְהוֹה חָרָה בָּעַם וַיֵּד יְהוֹה בָּעַם מִכָּה
רַבָּה מְאֹד : בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שְׁנֵיהוֹן עַד לָא פָּסַק וְרַגְזָא דִּי?
תְּקִיף בְּעַמָּא וְקִטְל יֵי בְּעַמָּא קִטּוּל סְגִי לְחַדָּא :

רש"י טרם יכרת. כתרגומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפסקו בשניו עד שנשמתו יולאה:

(לד) וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא קְבָרוֹת
הַתְּאֵאוֹה כִּי שָׁם קָבְרוּ אֶת הָעַם
הַמְּתֵאֵוִים : וְקָרָא יְת שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא קְבָרֵי דְמִשְׁאַלֵי
אַרִי תַמֵּן קָבְרוּ יְת עַמָּא דְשְׁאַלֵיו : (לה) מִקְבָּרוֹת הַתְּאֵאוֹה
נָסְעוּ הָעַם חֲצֵרוֹת וַיְהִיו בְּחֲצֵרוֹת : (פו)
מִקְבָּרֵי דְמִשְׁאַלֵי נָטְלוּ עַמָּא לְחֲצֵרוֹת וְהוּוּ בְּחֲצֵרוֹת : יב (א)
וַתִּדְבֹּר מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל אֲדוֹת
הָאִשָּׁה הַכֹּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי אִשָּׁה
כֹּשִׁית לָקַח : וַיִּמְלֹל מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל עֵסַק אֲתֵתָא
שְׁפָרְתָא דִי נָסִיב אַרִי אֲתֵתָא שְׁפָרְתָא דְנָסִיב רְחִיק :

רש"י ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה, וכן הוא אומר (בראשית מב, ט) דבר האיש אלני הארץ אתנו קשות, ואין אמירה בכל מקום אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו, (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי, כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה, לפיכך הקדימה הכתוב תחלה, ומנין היתה יודעת מרים שפרש משה מן האשה, רבי נתן אומר, מרים היתה בלד צפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה, כיון ששמעה צפורה, אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפרש בעלי ממני, ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן. ומה מרים שלא נתכונה לגנותו, כך נענשה, קל וחמר למספר בגנותו של חברו: האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ביפיה, כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי: כושית. בגימטריא יפת מראה: על אדות האשה. על אודות גרושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר, אלא יש לך אשה נאה ביפיה ואינה נאה

במעשיה, במעשיה ולא ביפיה, אבל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נוייה נקראת כושית כחדם הקורא את בנו נאה כושי, כדי שלא תשלט בו עין רעה: כי אשה כשית לקת. ועתה גרשה:

(ב) וַיֹּאמְרוּ הַרְק אֶדְבַר בְּמִשְׁה דְּבַר יְהוָה
הֲלֹא גַם בְּנוֹ דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה : וַאֲמָרוּ הַלְחֹד
בְּרַם בְּמִשְׁה מְלִיל יֵי הֲלֹא אָף עֲמָנָא מְלִיל וַיִּשְׁמִיעַ קָדָם יֵי :

רש"י הרק אך. עמו לבדו דבר ה': הלח גם בנו דבר. ולא פרשנו מדרך ארץ:

(ג) וְהָאִישׁ מִשֶּׁה (ענו) עָנְיוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם
אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה : (ס) וַגְּבֵרָא מִשֶּׁה עֲנוּתוֹ לְחֻדָּא
מִכָּל אֲנָשָׁא דִּי עַל אִפֵּי אַרְעָא :

רש"י ענו. שפל וסבלן:

(ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאס אֶל מֹשֶׁה וְאֶל
אַהֲרֹן וְאֶל מְרִיס צְאוּ שְׁלֹשְׁתְּכֶם אֶל
אַהֲל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם : וַאֲמַר יֵי בְתַרְפָּ
לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמְרִיס פּוֹקוּ תְלַתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וַיִּנְפְּקוּ
תְלַתִּיהוֹן :

רש"י פתאס. נגלה עליהם פתאס, והם טמאים בדרך ארץ, והיו לוועקים מים מים, להודיעם שיפה עשה
משה שפרש מן האשה, מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור: לאו שלשהכס. מגיד
שלשתן נקראו בדבור אחד, מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע:

(ה) וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פְּתַח
הָאֵהֶל וַיִּקְרָא אֶהֲרֹן וּמְרִיס וַיֵּצְאוּ
שְׁנֵיהֶם : וְאַתְגְּלִי יֵי בְּעַמּוּדָא דְעֲנָנָא וְקָם בְּתַרְע מִשְׁכַּנָּא וַיִּקְרָא
אַהֲרֹן וּמְרִיס וַיִּנְפְּקוּ תְרוּוִיהוֹן :

רש"י בעמוד ענו. ילא יחודי, שלא כמדת בשר ודם. מלך בשר ודם כשיוכל למלחמה יולא באכלוסין,

וכשיואל לשלום יואל במועטים, ומדת הקדוש ברוך הוא יואל למלחמה יחיד, שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה, ויואל לשלום באכלוסין, שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבתיים אלפי שנאן: ויקרא אהרן ומרים. שהיו נמשכין ויואלין מן החצר לקראת הדבור: ויאלו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשנה, לפי שאומרים מהקל שבו של אדם בפניו וכלו של אדם בפניו, וכן מצינו בנח, של אדם בפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש לדיק תמים, ובפניו נאמר (בראשית ז, א) כי אתך ראיתי לדיק לפני. דבר אחר של אדם ישמע בניפתו של אהרן:

**וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּ נָא דְבַרֵי אִם יִהְיֶה
נְבִיאֵכֶם יְהוֹה בַּמֶּרְאָה אֵלָיו אֶתְוֹדַע
בְּחֻלוֹס אֲדַבֵּר בּוֹ : וַאֲמַר שְׁמְעוּ כְעַן פְּתַגְמֵי אִם יְהוֹן לְכוּן
נְבִיאִין אֲנֵא יִי בְּחֻזּוֹן אֲנֵא מִתְגַּלִּי לְהוֹן בְּחֻלְמִין אֲנֵא מְמַלְל עִמָּהוֹן :**

רש"י שמעו נא דברי. אינן נא אלא לשון בקשה: אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אינן נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלוס וחזיון:

**לֹא כֵן עֲבָדֵי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן
הוּא : לֹא כֵן עֲבָדֵי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי מְהִימָן הוּא : (ח) פֶּה אֶל
פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמֶרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת וּתְמִנַּת
יְהוֹה יִבִּיט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרְאֶתֶם לְדַבֵּר
בְּעֲבָדֵי בְּמֹשֶׁה : מְמַלְל עִם מְמַלְל מְלֻנָּא עִמָּה בְּחֻזּוֹ וְלֹא
בְּחֻדְוֹן וּדְמוּת יְקָרָא דִּי מְסַתְּפַל וּמָא דִּין לָא דְחֻלְתוֹן לְמַלְלָא בְּעֲבָדֵי
בְּמֹשֶׁה :**

רש"י פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה. והיכן אמרתי לו, בסני (דברים ה, כז) לך אמר להם שובו לכם לאהליכם, ואתה פה עמד עמדי: ומראה ולא בחידות. מראה זה מראה דבור, שאני מפרש לו דבורי במראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות, כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, ט) חוד חידה וגו', יכול מראה שכינה, תלמוד לומר (שמות לג, ט) לא תוכל לראות את פני: ותמנת ה' יביט. זה מראה החורים, כענין שנאמר (שמות לג, ט) וראית את אחרי: בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה, אלא בעבדי במשה, בעבדי אף על פי שאינו משה, במשה אפלו אינו עבדי, כדאי הייתם לירא מפניו, וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך, היה לכם לומר אינן המלך אוהבו חנם. ואם תאמרו איני מכיר במעשיו, זו קשה מן הראשונה:

**וַיֵּחָר אַף יְהוֹה בָּם וַיִּלְדָּ : וַתִּקְיַף רִוְגָא דִּי בְּהוֹן
וְאַסְתַּלַּק :**

רש"י ויחר אף ה' צם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי, קל וחמר לצער ודם שלא יכעם על חברו עד שיודיענו סרחונו:

וְהֶעֱנָן סָר מֵעַל הָאֵהָל וְהִנֵּה מְרִים
מִצַּרְעֵת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אֶהָרֹן אֶל מְרִים וְהִנֵּה
מִצַּרְעֵת: וַעֲנָנָא אֶסְתַּלַּק מֵעֲלָיו מִשְׁכַּנָּא וְהָא מְרִים חוֹרָא
כְּתִלְגָא וְאֶתְפָּנִי אֶהָרֹן לְוַת מְרִים וְהָא סְגִירַת:

רש"י והענן סר. ואחר כך והנה מרים מרעפת כשלג, משל למלך שאמר לפדגוג, רדה את בני, אבל לא תרדנו עד שאלך מאלכך, שרחמי עליו:

וַיֹּאמֶר אֶהָרֹן אֶל מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֵל נָא
תָּשֵׁת עָלֵינוּ חֲטָאת אֲשֶׁר נוֹאֲלָנוּ וְאֲשֶׁר
חָטָאנוּ: וַאֲמַר אֶהָרֹן לְמֹשֶׁה בְּבָעוּ רַבּוֹנֵי לָא כְּעֹן תְּשׁוּי עֲלָנָא
חוּבָא דְאֶטְפְּשָׁנָא וְדִי סְרַחְנָא:

רש"י נואלנו. כתרגומו לשון אויל:

אֵל נָא תְּהִי כִּמֶּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֹם
אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְּשָׂרוֹ: לָא כְּעֹן תִּתְרַחַק דָּא מִבִּינְנָא
אַרִי אַחְתָּנָא הִיא צְלִי כְּעֹן עַל בְּסָרָא מִיַּתָּא הָדִין דִּי בָּהּ וַיִּתְּסִי:

רש"י אל נא תהי. אחותנו זו: כמת. שהמורע חשוב כמת, מה מת מטמא צביאה, אף מורע מטמא צביאה: אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר, אלא שכנה הכתוב. וכן חצי בשרו, חצי בשרנו היה לו לומר, אלא שכנה הכתוב. מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חצי בשרנו, כענין שנאמר (בראשית 34: 7) כי אחינו בשרנו הוא. ולפי משמעו אף הוא נראה כן, אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח בידו לעזור ואינו עוזרו, הרי נאכל חצי בשרו, שאחיו בשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמת, אם אינך רופאה בתפלה, מי מסגירה ומי מטהרה, אני אי אפשר לראותה, שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים, וכהן אחר אין בעולם, וזהו אשר בצאתו מרחם אמו:

(יג) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא
רַפָּא נָא לָהּ : (פ) וַצְלִי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימְרֵי אֶלְהָא בְּבָעוּ
אֲסִי כְעַן יְתָה :

רש"י אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ, שהשואל דבר מחברו לריד לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כן יבקש שאלותיו: לאמר. מה תלמוד לומר, אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו, עד שהשיבו ואזיה ירק ורגו'. רבי אלעזר בן עזריה אומר בארבעה מקומות בקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו, כיוצא בו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר ורגו', מה תלמוד לומר לאמר, השיבני אם גואלם אתה אם לאו, עד שהשיבו עתה תראה ורגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו. טז) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר, השיבו קח לך (במד' כז, יח). כיוצא בו (דברים ג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, השיבו רב לך: רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה, שלא יהיו ישראל אומרים אחותו נתונה בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה ודבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה, אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה:

(יד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
וְאָבִיָּה יֶרֶק יֶרֶק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכְלִים
שְׁבַעַת יָמִים תִּסָּגֵר שְׁבַעַת יָמִים מִחוּץ
לְמַחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף : וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹי אָבוֹהָא
מִנְזַף נְזִיף בָּהּ הֲלֹא תִתְכַלֵּם שְׁבַעַת יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שְׁבַעַת יוֹמִין מִבְּרָא
לְמִשְׁרִיתָא וּבִתְרֵי כֹן תִתְכַנְּשׁ :

רש"י ואזיה ירק ורק בפניה. ואם אזיה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים, קל וחומר לשכינה ארבעה עשר יום, אלא לוי לבא מן הדין להיות כדון, לפיכך אף בזיפתי תסגר שבעת ימים: ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות במצורעים על שם שהוא משלח מחוץ למחנה, וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה לך כחוב בו אסיפה לשון הכנסה:

(טו) וַתִּסָּגֵר מְרִים מִחוּץ לְמַחֲנֶה שְׁבַעַת
יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מְרִים :
וְאַסְתַּגֵּר מְרִים מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַעַת יוֹמִין וְעַמָּא לֹא נָטַל עַד
דְּאִתְכַנְּשַׁת מְרִים :

רש"י והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנחשבה למשה כשהשך ליאור, שנאמר (שמות ב, ז) ותחלב אחותו מרחק ורגו' :

(ט) וְאַחַר נִסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ

בְּמִדְבַר פָּאָרָן : (פפפ) וַיִּבְתֵּר כֹּהֵן נְטִלוּ עִמָּא מִחֲצֵרוֹת וַיִּשְׂרוּ
בְּמִדְבָּרָא דְפָאָרָן : פפפ :

הפטרות בהעלותך - זכריה ב

(ד) רָנִי וְשִׂמְחִי בַת צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנֹתִי בְּתוֹכְךָ
נְאֻם יְהוָה : (ט) וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנֹתִי בְּתוֹכְךָ וַיִּדְעֶתָ כִּי יְהוָה צְבָאוֹת
שִׁלְּחֵנִי אֵלֶיךָ : (י) וְנָחַל יְהוָה אֶת יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל
אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּבְחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם : (יא) הַס כֹּל בְּשָׂר
מִפְּנֵי יְהוָה כִּי יַעֲזֹר מִמֶּעוֹן קִדְשׁוֹ : ג (יב) וַיִּרְאֵנִי אֶת
יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן
עֹמֵד עַל יְמִינֹו לְשֹׁטְנוֹ : (יג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן יִגְעַר
יְהוָה בְּךָ הַשָּׁטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבַּחַר בִּירוּשָׁלַם
הַלּוֹא זֶה אֹד מִצֵּל מֵאֵשׁ : (יד) וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים
צוּאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ : (טו) וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל
הָעֹמְדִים לִפְנֵי לַאמֵר הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוּאִים מֵעַלְיוֹ
וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הָעֵבְרֹתִי מֵעַלְיֶךָ עֹנֶךָ וְהַלְבַּשׁ אֶתְךָ
מִחֲלָצוֹת : (טז) וַאֲמַר יְשִׁימוּ צְנִיף טְהוֹר עַל רֹאשׁוֹ
וַיְשִׁימוּ הַצְּנִיף הַטְּהוֹר עַל רֹאשׁוֹ וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים
וּמַלְאָךְ יְהוָה עֹמֵד : (יז) וַיַּעַד מַלְאָךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ
לֵאמֹר : (יח) כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם בְּדַרְכֵי תֵלֵךְ וְאִם
אֶת מִשְׁמְרֹתַי תִּשְׁמֹר וְגַם אֶתְּהָ תִדְּוִן אֶת בֵּיתִי וְגַם
תִּשְׁמֹר אֶת חֲצָרֵי וְנִתְּתִי לְךָ מֵהַלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים
הָאֵלֶּה : (יט) שְׁמַע נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְּהָ וְרַעֲיֶהָ

הַיֹּשְׁבִים לְפָנָיִךְ כִּי אֲנֹשִׁי מוֹפֵת הֵמָּה כִּי הִנְנִי מֵבִיא
אֶת עַבְדֵי צֶמַח: ^(ט) כִּי הִנֵּה הָאָבִן אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנָי
יְהוֹשֵׁעַ עַל אָבִן אַחַת שְׁבַעַה עֵינַיִם הִנְנִי מְפַתַּח פְּתֻחָה
נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת עֶוֹן הָאָרֶץ הִהִיא בְּיוֹם
אֶחָד: ^(י) בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ
לְרֵעֵהוּ אֶל תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל תַּחַת תְּאֵנָה: ד ^(יא) וַיֵּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ הַדָּבָר בִּי וַיַּעֲרִנֵי כְּאִישׁ אֲשֶׁר יַעוֹר מִשְׁנָתוֹ:
^(ב) וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה ^(ויאמר) וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה
מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתְּיָה עָלֶיהָ
שְׁבַעַה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנִירוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ: ^(ג)
וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה וְאֶחָד עַל
שְׂמֹאלָהּ: ^(ד) וַאֲעֹן וְאָמַר אֶל הַמֶּלֶךְ הַדָּבָר בִּי לֵאמֹר
מָה אֵלֶּה אֲדַנִּי: ^(ה) וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ הַדָּבָר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי
הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדַנִּי: ^(ו) וַיַּעַן
וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דָּבָר יְהוָה אֵל זֶרְבָבֶל לֵאמֹר לֹא
בַּחִיל וְלֹא בְּכַח כִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֹר יְהוָה צְבָאוֹת: ^(ז)
מִי אַתָּה הֵר הַגְּדוֹל לְפָנָי זֶרְבָבֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת
הָאָבִן הָרֹאשָׁה תְּשִׂאוֹת חֵן חֵן לָהּ:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור
שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה אהלות פרק י

א. אַרְבֵּה שְׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וַיֵּשׁ בָּהּ פוֹתַח טַפַּח,
טַמְאָה בַּבַּיִת, כְּנֶגֶד אַרְבֵּה טְהוֹר. טַמְאָה כְּנֶגֶד אַרְבֵּה,
הַבַּיִת טְהוֹר. הַטַּמְאָה בֵּין בַּבַּיִת וּבֵין כְּנֶגֶד אַרְבֵּה, נָתַן
אֶת רִגְלוֹ מִלְמַעְלוֹ, עֵרַב אֶת הַטַּמְאָה. מְקַצֵּת טַמְאָה

בְּבֵית וּמִקְצֵתָהּ כִּנְגַד אֲרָבָה, הַבַּיִת טָמֵא, וּכְנָגַד הַטְּמֵאָה

דרטורה (א) ארובה שהיא בתוך הבית. ומגולה לאויר שאין עליה גג מלמעלה: כנגד ארובה טהור. כלים המונחים למטה בארץ כנגד הארובה ורואים פני הרקיע, טהורים: מלמעלן. על פי הארובה: עירב את הטומאה. והכל טמא, הבית טמא והנותן רגלו גם כן טמא: וכנגד הטומאה טמא. שהזית נמשך לכאן ולכאן:

ב. אין באַרְבָּה פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאָה בְּבֵית, כִּנְגַד אֲרָבָה טְהוֹר. טְמֵאָה כִּנְגַד אֲרָבָה, הַבַּיִת טְהוֹר. הַטְּמֵאָה בְּבֵית, נָתַן אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן, טְהוֹר. הַטְּמֵאָה כִּנְגַד אֲרָבָה, נָתַן אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן, רַבִּי מֵאִיר מְטֵמֵא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אִם טְמֵאָה קִדְמָה אֶת רַגְלוֹ, טָמֵא. וְאִם רַגְלוֹ קִדְמָה אֶת הַטְּמֵאָה, טְהוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׁתֵּי רַגְלָיִם זֶה עַל גַּב זֶה שֶׁקִּדְמוֹ אֶת הַטְּמֵאָה, מִשְׁדָּה רֵאשׁוֹן אֶת רַגְלוֹ וְנִמְצָא רַגְלוֹ שֶׁל שְׁנֵי שָׁם, טְהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁקִּדְמָה רַגְלוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן אֶת הַטְּמֵאָה:

דרטורה (ב) אין בארובה פותח טפח. הא קא משמע לן דאפילו בפחות מטפח לא אמרינן בטומאה לבד: נתן את רגלו. טהור הנותן. דכסתום דמי לגביה. שאין טומאה נכנסת לאוהל ולא יולאה ממנו בפחות מפותח טפח: אם טומאה קדמה את רגלו טמא. שהרי בעת שנתן רגלו האהיל על הטומאה: ואם רגלו קדמה את הטומאה טהור. שקודם שבאה הטומאה כבר נעשה אוהל סתום ובשעה שנכנסת בו הטומאה אין שם בארובה פותח טפח כדי שתלא ממנו הטומאה: שתי רגלים זו על גב זו. של שני אנשים, ונתן הראשון רגלו על פי הארובה ורגל של שני מונחת על רגלו של ראשון, ואחר כך נכנסה טומאה בבית תחת הארובה, ואחר כך הסיר הראשון את רגלו ונמצאת רגל השני מונחת על פי הארובה, אע"פ ששני זה האהיל על הטומאה כשהסיר הראשון את רגלו, השני טהור, מפני שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה. ואין הלכה כר' שמעון ולא כר' מאיר:

ג. מִקְצֵת טְמֵאָה בְּבֵית וּמִקְצֵתָהּ כִּנְגַד אֲרָבָה, הַבַּיִת טָמֵא, וּכְנָגַד הַטְּמֵאָה טָמֵא, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי

יְהוּדָה אֹמֵר, הַבַּיִת טָמֵא, כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה טְהוֹר. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, אִם יֵשׁ בַּטְּמֵאָה כְּדִי שְׁתַּחֲלֵק וּתְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת וּתְטַמֵּא כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה, טָמֵא. וְאִם לֹא, הַבַּיִת טָמֵא, כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה טְהוֹר:

ברטנורה (ג) כנגד ארובה. בארובה שאין בה פותח טפח: וכנגד הטומאה טמא. היינו המאהיל על הטומאה: כדי שתחלק. שיהיה במקצת הטומאה שיעור כדי לטמא באוהל, דהיינו שיהיה בכולה שני זיתים או יותר. והלכה כר' יוסי:

ד. אַרְבּוֹת זו עַל גַּב זו וַיֵּשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טַפַּח, טְמֵאָה בַּבַּיִת, כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת טְהוֹר. טְמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת, הַבַּיִת טְהוֹר. הַטְּמֵאָה בֵּין בַּבַּיִת בֵּין כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת, נָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְמֵאָה, בֵּין מְלַמְעָלוֹ בֵּין מְלַמְטוֹ, הַפֶּל טָמֵא. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה, מִמֶּנּוּ וּלְמִטּוֹ, טָמֵא. מִמֶּנּוּ וּלְמִעְלוֹ, טְהוֹר:

ברטנורה (ד) ארבות זו על גב זו. כגון שיש ארובה בין בית לעליה ויש עוד ארובה אחרת בגג העליה מכוונת כנגדה, ובכל אחת ואחת פותח טפח: בין מלמעלה. בארובה העליונה: בין מלמטון. בארובה התחתונה: הכל טמא. אפילו מה שבעלייה, אע"פ שנתן בתחתונה ולא בעליונה, לכיון לדבר המקבל טומאה היא ואין חולץ בפני הטומאה שבבית, רואין אותו כאילו הוא נתון צפי הארובה העליונה ועירב את הטומאה: ממנו ולמטון טמא. דנעשה אוהל סתום וכל מה שבתוכו טמא: ממנו ולמעלה טהור. דחולץ בפני הטומאה:

ה. אֵין בְּאַרְבּוֹת פּוֹתֵחַ טַפַּח, טְמֵאָה בַּבַּיִת, כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת טְהוֹר. טְמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת, הַבַּיִת טְהוֹר. הַטְּמֵאָה בַּבַּיִת, נָתַן בֵּין דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְמֵאָה בֵּין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה, בֵּין מְלַמְעָלוֹ בֵּין מְלַמְטוֹ, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַתַּחְתּוֹן. הַטְּמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת, נָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְמֵאָה, בֵּין מְלַמְעָלוֹ בֵּין מְלַמְטוֹ, הַפֶּל טָמֵא. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה, בֵּין מְלַמְעָלוֹ בֵּין מְלַמְטוֹ, אֵין מְלַמְטוֹ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תַּחְתּוֹן:

ברטנורה (ה) אין טמא אלא התחתון. לכיון לטומאה צבית שלא כנגד ארובה, אין טומאה יולאה בפחות מטפה, וטהורה העלייה אע"פ שארובה של עלייה סתומה: הכל טמא. לכיון לטומאה כנגד ארובות ודבר טמא אינו חוץ, רואין אותו כאילו הוא נתון כפי הארובה העליונה ועירב את הטומאה:

ו. אַרְבֵּה שְׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְקִדְרָה נְתוּנָה תַּחְתֵּיהָ שָׁאִם תֵּעָלָה אִין שְׁפִתוֹתֶיהָ נוֹגְעוֹת בְּאַרְבֵּה, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵהָ, טְמֵאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיֹרְדָת. הִיתָה גְבוּהָ מִן הָאָרֶץ טְפַח, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ, אוֹ בְּבַיִת, תַּחְתֵּיהָ וְהַבַּיִת, טְמֵא. תוֹכָהּ וְגְבֵהָ, טְהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵהָ, הַכֹּל טְמֵא:

ברטנורה (ו) ארובה. שהיא רואה את האויר: וקדרה נתונה תחתיה. בארץ כנגד הארובה, ואינה רחבה כל כך שאם תעלה כנגד הארובה שיהיו שפתותיה נוגעות בארובה אלא יולאת ונכנסת בריוח: טומאה בוקעת ועולה. והבית טהור, וכל המאהיל עליה שלא כנגד הטומאה טהור. אבל כנגד הטומאה טמא. דאע"ג לאין כלי חרס מיטמא מגבו, הכא לטומאה בוקעת, תוכה נמי טמא אע"ג לטומאה תחתיה. וכל מה שבקדירה טמא ואפילו שלא כנגד הטומאה: תחתיה והבית טמא. שהקדירה מאהלת על הטומאה הואיל וגבוהה טפח: תוכה וגבה טהור. שהקדירה חולקת בפני הטומאה ומאלת עם לפנות אהלם: בתוכה או על גבה הכל טמא. תוכה וגבה ותחתיה והבית, לטומאה שעל גבה בוקעת תחתיה, והרי גבוהה טפח, ושזב אין מאלת כיון לקדירה טמאה:

ז. הִיתָה נְתוּנָה בְּצַד הָאֶסְקָפָה שָׁאִם תֵּעָלָה הִיא נוֹגְעַת בְּמִשְׁקוֹף פּוֹתַח טְפַח, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵהָ, טְמֵאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיֹרְדָת. הִיתָה גְבוּהָ מִן הָאָרֶץ טְפַח, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ בְּבַיִת, תַּחְתֵּיהָ וְהַבַּיִת טְמֵא, תוֹכָהּ וְגְבֵהָ טְהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵהָ, הַכֹּל טְמֵא. שָׁאִם תֵּעָלָה אִינָה נוֹגְעַת בְּמִשְׁקוֹף פּוֹתַח טְפַח, אוֹ מִדְּבַקַּת בְּמִשְׁקוֹף, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ, אִין טְמֵא אֶלָּא תַּחְתֵּיהָ:

ברטנורה (ז) היתה נתונה. לקדירה קאי: כלל האסקופה. שהיתה מונחת על

האסקופה מבחון ומשוכה לפנים כל כך שאם תעלה יש ממנה טפח תחת המשקוף, וכגון שהקדירה רחבה מלמטה הרבה ולרה מלמעלה כלפי פיה, דכי קיימא טפח תחת המשקוף עדיין כל פיה לחוץ: טומאה תחתיה. ברנולה איירי: בוקעת ועולה. והבית טהור. וכגון שהטומאה מן המשקוף ולחוץ. דאי בטפח המשוך לפנים, היה הבית טמא: תחתיה והבית טמא. כיון דאיכא טפח ממנה לפנים שמציא את הטומאה לבית: תוכה וגבה טהור. דנכולת עם דופן הבית: הכל טמא. דנטמאה הקדירה ואינה חוללת, ורואין את הטומאה כאילו היא תחתיה והבית טמא: או מודבקה. שאין הקדירה תחת המשקוף כלל אלא למעלה דבוקה בכל המשקוף ואין רוחב דביקתה טפח: אין טמא אלא תחתיה. כיון דליכא טפח תחת המשקוף, אין מציא טומאה לבית, והבית ותוכה וגבה הכל טהור:

גמרא נדה דף כ"א ע"ב

בְּעֵא מִיָּנִיָּה רַבִּי יִרְמְיָה מְרַבֵּי זִירָא הָרוּאָה דַּם בְּשִׁפּוּפָרְתָּ מַהוּ (ויקרא ט"ו) בְּבִשְׂרָה אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא בְּשִׁפּוּפָרְתָּ אוּ דִילְמָא הָאִי בְּבִשְׂרָה מִיבְעֵי לִיָּה שְׁמִטְמָאָה מִבְּפָנִים כְּבַחוּץ. אָמַר לִיָּה בְּבִשְׂרָה אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא בְּשִׁפּוּפָרְתָּ דְאִי בְּבִשְׂרָה מִיבְעֵי לִיָּה שְׁמִטְמָאָה מִבְּפָנִים כְּבַחוּץ. אִם כֵּן נִימָא קָרָא (בְּבִשְׂרָה) מָאִי בְּבִשְׂרָה שְׁמַע מִיָּנָה תִּרְתִּי. וְהָאֵמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי הַמִּפְּלֵת חֲתִיכָה קוֹרְעָה אִם יֵשׁ בָּהּ דַּם אָגוּר טְמֵאָה. וְאִם לָאוּ טְהוֹרָה. הֲכִי הַשְּׁתָּא הָתָם דִּרְפָּה שֶׁל אִשָּׁה לְרֵאוֹת דַּם בְּחֲתִיכָה הֲכֵא אִין דִּרְפָּה שֶׁל אִשָּׁה לְרֵאוֹת דַּם בְּשִׁפּוּפָרְתָּ:

רש"י בצפופרת. הכנים' קנה חלול באותו מקום ונמאל בתוכו דם: בצפורה. דם יהיה זבה בצפורה שיאל דרך כותלי בית הרחם ואין מפסיק והאי קרא צנדה כתיב ופרשה שניה נאמר בצבה ואשה כי יזוב זוב דמה וגו': שמתמאה בפנים כבחוץ. מאחר שיאל מן המקור לפרוזדור והעמידו כותליה מיד היא מטמאה משא"כ בזב ובעל קרי דאין מטמאין עד שתאל טומאתן לחוץ: אם יש בה דם אגור וכו'. ומאי

זוהר ויקהל דף ר"ג ע"א

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק אֲבַתְרִיָּה וְאָמַר וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹמֵר. אִמָּאוּ כְּנִישׁ לֹון בְּגִין לְמַמְסָר לֹון שְׁבַת
כְּמִלְקָדְמִין דְּהָא בְּקַדְמִיתָא עַד לָא עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת
עֲגָלָא מְסָר לֹון אֶת הַשְּׁבַת וְדָא אִיהוּ דְּלָא נָטְרוּ אֵינּוּן עֲרַב
רַב. כִּיּוּן דְּשָׁמְעוּ בֵּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ וְאַנּוּן מְלָה דָּא
אֲתַמְנַע מֵינּוּן מִיד וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן וְגוֹמֵר וְאֲתַמְשְׁכוּ
סִגְיָאִין אֲבַתְרִיָּהוּ. לְבַתֵּר דְּמִיתוּ אֵינּוּן דְּמִיתוּ כְּנִישׁ מֹשֶׁה
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלַחֹודֵיָּהוּ וַיְהִי לֹון שְׁבַת כְּמִלְקָדְמִין הִדָּא
הוּא דְּכַתִּיב שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וְגוֹמֵר. לָא תִבְעֵרוּ
אִשׁ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם הֲכֵא אִית רָזָא דְרָזִין לְאֵינּוּן דְּיַדְעֵי
חֲכַמְתָּא עֲלָאָה רָזָא דְשְׁבַת הָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא אַבְל רָזָא
דָּא אֲתַמְסָר לְחַפְיָמִי עֲלִיוְנִין דְּהָא שְׁבַת רָזָא עֲלָאָה הוּא :

תרגום זוהר פְּתַח רַבִּי יִצְחָק אֲחֵרִיו וְאָמַר, וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת וְגו'.
לְמַה הִקְהִיל אוֹתָם. כְּדֵי לְמַסּוֹר לָהֶם שְׁבַת כְּמִלְקָדְמִין. כִּי מְקוּדָם, מְטָרָם
שְׁעָשְׂאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֲגוּלָּה, מְסָר לָהֶם אֶת הַשְּׁבַת. וְזֶה הוּא שְׁלָלָא שְׁמַרְוּ הָעֲרַב
רַב, כִּיּוּן שְׁשָׁמְעוּ צִינֵי וְצִין צִינֵי יִשְׂרָאֵל, אָמְרוּ, וְאַנּוּ, נִמְנַע מִמְּנוּן הַדְּבָר הַזֶּה,
מִיד וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן וְגו', דְּהֵינּוּ לַעֲשׂוֹת הָעֲגוּלָּה, וְנִמְשְׁכוּ אֲחֵרֵיהֶם
רַבִּים. וְאַחַר שְׁמַתוּ חָלְפוּ שְׁמַתוּ מֵעוֹזְדֵי הָעֲגוּלָּה, הִקְהִיל מֹשֶׁה אֶת צִינֵי יִשְׂרָאֵל
צְלָבְדָּה, וְנָתַן לָהֶם הַשְּׁבַת כְּמִלְקָדְמִין. זֶהוּ שְׁכַתוּב, שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה
וְגו'. לָא תִבְעֵרוּ אִשׁ צְכָל וְגו': כָּאֵן יֵשׁ סוּדֵי סוּדוֹת לְחַלְפוּ שְׁיודְעֵים חֲכָמָה
עֲלִיוְנָה. סוּד הַשְּׁבַת כְּבָר הָעֵמִידוּהוּ הַחֲצִירִים. אַבְל סוּד זֶה נִמְסָר לְחַכְמֵים
הָעֲלִיוְנִים, כִּי שְׁבַת סוּד עֲלִיוּן הוּא.

הרמב"ם הלכות שבת פרק ט'

א. אֶחָד נָתַן אֶת הָאוֹר וְאֶחָד נָתַן אֶת הָעֵצִים וְאֶחָד נָתַן אֶת הַקְּדִירָה וְאֶחָד נָתַן אֶת הַמִּים וְאֶחָד נָתַן אֶת הַבָּשָׂר וְאֶחָד נָתַן אֶת הַתְּבַלִּין וּבָא אַחֵר וְהֵגִיס כָּלֶם חַיִּיבִים מִשּׁוּם מִבְּשָׁל. שֶׁכָּל הָעוֹשֶׂה דָּבָר מִצָּרְכֵי הַבִּישׁוּל הֵרִי זֶה מִבְּשָׁל. אָבֵל אִם שָׁפַת אֶחָד אֶת הַקְּדִירָה תַּחֲלָה וּבָא אַחֵר וְנָתַן אֶת הַמִּים וּבָא אַחֵר וְנָתַן אֶת הַבָּשָׂר וּבָא אַחֵר וְנָתַן אֶת הַתְּבַלִּין וּבָא אַחֵר וְנָתַן אֶת הָאוֹר וּבָא אַחֵר וְנָתַן אֶת הָאוֹר וְנָתַן עֵצִים עַל הָאוֹר וּבָא אַחֵר וְהֵגִיס שְׁנַיִם הָאֲחֵרוֹנִים בְּלִבָּד חַיִּיבִין מִשּׁוּם מִבְּשָׁל: **ב.** הַנִּיחַ בָּשָׂר עַל גְּבִי גְחָלִים אִם נִצְלָה בּוֹ כְּגֵרוּגָרָת אֲפֹלוּ בְּשְׁנַיִם וְשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת חַיִּיב. לֹא נִצְלָה בּוֹ כְּגֵרוּגָרָת אָבֵל נִתְבַּשֵּׁל כָּלּוֹ חֲצִי בִישׁוּל חַיִּיב. נִתְבַּשֵּׁל חֲצִי בִישׁוּל מִצַּד אֶחָד פָּטוּר עַד שִׁיִּהְפֹךְ בּוֹ וְיִתְבַּשֵּׁל חֲצִי בִישׁוּל מִשְׁנֵי צְדָדָיו. שֶׁכַּח וְהִדְבִיק פֶּת בְּתַנּוּר בְּשֶׁבֶת וְנִזְכָּר מוֹתֵר לוֹ לְרְדוּתָהּ קוֹדֵם שֶׁתֵּאָפֶה וְיִבּוֹא לְיָדֵי מְלָאכָה:

מוסר

משערי תשובה לר"י דף ט' ע"ב

כְּאִשֶּׁר יִקְבַּל הָאָדָם אֶת מוֹסֵר הַשֵּׁם וַיִּיטִיב דְרָכָיו וּמַעֲלָלָיו רָאוּי לוֹ שֶׁיִּשְׁמַח בְּיִסּוּרָיו לְפִי שֶׁהוֹעִילוּהוּ תוֹעֵלוֹת נִשְׁגָבוֹת וַיֵּשׁ לוֹ לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יִתְעַלָּה עֲלֵיהֶם כְּמוֹ עַל שְׂאֵר הַהֲצִלְחוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קטז) כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׂא וּבִשֵׁם ה'

אָקָרָא וְנֹאמַר (שם) צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא וְאָמְרוּ
זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה בְּסִפְרֵי רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר כָּל זְמַן
שֶׁהָאָדָם שָׂרוּי בְּשִׁלְוָה אֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ מֵעֲוֹנוֹתָיו כָּלוּם וְעַל
יַדִּי הִיסוּרִין הוּא מִתְרַצֶּה לְמָקוֹם שֶׁנֹּאמַר (משלי ג) כִּי אֶת
אֲשֶׁר יֶאֱהַב ה' יוֹכִיחַ וּכְאֵב אֶת בֶּן יִרְצֶה פִּירוּשׁ כְּאֵב אֶת בֶּן
כֵּן יִרְצֶה ה' אֶת אֲשֶׁר הוֹכִיחַ וְקִבֵּל מוֹסְרוֹ וּכְדָרְךָ שֶׁהָאֵב
יִרְצֶה אֶת בְּנֵי אַחֲרֵי הַתּוֹכְחוֹת. וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד וּכְאֵב יוֹכִיחַ
אֶת הַבֵּן אֲשֶׁר יִרְצֶה בּוֹ וְאֵינּוּ מוֹכִיחַ אֶת הַבְּנִים שֶׁהוּא נוֹאֵשׁ
מֵהֶם וַיּוֹדַע שֶׁלֹּא יוֹעִילִם הַתּוֹכַחַת וְנֹאמַר עַל הָאֲנָשִׁים
שְׂאִינָם מְכִירִים טוֹבַת הַתּוֹכַחַת וְתוֹעֵלְתָן (הושע ז) וְאֲנֹכִי
אֶפְדֶּם וְהִמָּה דָּבְרוּ עָלַי כְּזָבִים וְנֹאמַר (שם) וְאֲנִי יִסְרֹתִי
חֲזַקְתִּי זְרוּעוֹתַם וְאֵלַי יִחַשְׁבוּ רָע וְנֹאמַר (שם יא) וְאֲנֹכִי
תִּרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם קָחֶם עַל זְרוּעוֹתַי וְלֹא יָדְעוּ כִּי רָפְאוּתִים
וַיֵּשׁ עַל הַבּוֹטֵחַ בַּשֵּׁם לְהוֹחִיל מִמֶּעוֹף צוּקְתּוֹ כִּי יִהְיֶה הַחֲשָׁד
סִבַּת הָאוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) אֶל תִּשְׁמְחִי אוֹיְבֵתִי לִי כִּי
נִפְלַתִּי קָמַתִּי כִּי אֲשַׁב בַּחֲשָׁד ה' אוֹר לִי:

פרשת שלח

שלח יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 מילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת
נשמה משבת שעברה:

יג (א) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יֵי
עם מֹשֶׁה לְמִימָר: (ב) שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת

אָרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו
תִּשְׁלְחוּ כָּל נָשִׂיא בָהֶם : שְׁלַח לְךָ גְּבָרִין וַיֵּאֱלֹלוּ יְת
אֶרְעָא דְכְנַעַן דִּי אָנִי יְהִיב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבָרָא חַד גְּבָרָא חַד לְשִׁבְטָא
דְּאֲבָהֲתוּהִי תִשְׁלְחוּן כָּל רַבָּא דְבָהוּן :

רש"י שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקחה על עסקי דבה שדברה
באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר: שְׁלַח לְךָ. לדעתך, אני איני מורה לך, אם תרצה שלא, לפי
שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו', ומשה
נמלך בשכינה. אמר אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו', חיייהם
שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשאו:

וַיִּשְׁלַח אֶתְּם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרוֹן עַל פִּי
יְהוָה כָּל־סָּמְרִים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
הַמָּה : וַיִּשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר דְּפָאָרוֹן עַל מִימְרָא דִּי כְּלָהוּן
גְּבָרִין רִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנוּן :

רש"י על פי ה'. ברשותו, שלא עכב על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה
כשרים היו:

וַיֵּאֱלֹה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן
זְפוּרָה : וַאֲלִין שְׁמֵהֲתַהוּן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זְפוּרָה : (ה)
לְמִטָּה שְׁמֵעוֹן שְׁפָט בֶּן חוּרִי : לְשִׁבְטָא דְשְׁמֵעוֹן
שְׁפָט בֶּר חוּרִי : (ו) לְמִטָּה יְהוּדָה כָּל־בֶּן יְפִנְהָ :
לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה כָּל־בֶּן יְפִנְהָ :

נביאים - יהושע - פרק ב

ב (א) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן מִן הַשְּׁטִיִּים
שְׁנַיִם אַנְשִׁים מִרְגְּלֵי חָרָשׁ לֵאמֹר לְכוּ
רְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאֶת יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ
בֵּית אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָה רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ
שָׁמָּה : וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן מִן שְׁטִיִּין תְּרִין גּוֹבְרִין מְאֻלְלִין בְּרֹז
לְמִימַר אֲזָלוּ חֲזוּ יַת אֶרְעָא וַיַּת יְרִיחוֹ וְאֲזָלוּ וְעָלוּ לְבֵית אֶתְתָּא
פּוֹנְדִיקִיתָא וּשְׁמָה רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ תַמָּן :

רש"י וישלח יהושע וגו'. על כרחי אני כריך לומר שצתוך ימי אצל משה שלחם, שהרי לסוף ג' ימים
שתמו ימי אצל משה עברו את הירדן, שמעם אנו למדים שמת משה בז' אדר כשאתה מונה ל"ג למפרע
מיום שעלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון, ועל כרחך משנשתלחו המרגלים לא עברו את הירדן עד יום
החמישי, שנאמר: וישבו שם שלשת ימים עד שבו הרודפים זו כלילה, ויעברו ויבאו אל יהושע בן נון
וישכם יהושע בבוקר ויסעו מהשטים, הרי יום ד', וילינו שם טרם יעברו, נמלא שלא עברו עד יום ה'
: חרף. ברז, כך תרגם יונתן, אמר להם עשו עצמכם כחרשים, כדי שלא יסתירו דבריהם מפניכם.
דבר אחר: חרף חרם, הטעינו עצמיכם קדרות, כדי שתהיו נראין כקדרין: ראו את הארץ ואת יריחו.
והלל יריחו בכלל היתה ולמה ינאת, אלל שהיתה קשה כנגד כולם, לפי שהיתה יושבת על הספר. וכיוצא
בו (שמואל ב ב ב): ויפקדו מעבדי דוד תשעה עשר איש ועשהאל, והלל עשהאל בכלל היה ולמה ינא, אלל
שהיה קשה כנגד כולם, כיוצא בו (מלכים א יא א): והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה,
והלל בת פרעה בכלל היתה, ולמה ינאת, אלל שהיה מחבבה כנגד כולם, וכלפי חטא שהחטיאה אותו
יותר מכולן, כך שנויה בספרי (עקב נב): אשה זונה. תרגם יהונתן: פונדקיתא, מוכרת מיני מזונות:

ב (ב) וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אַנְשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלֵּילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲפֹר אֶת
הָאָרֶץ : וְאֶתְּאֶמֶר לְמֶלֶךְא דִּירִיחוֹ לְמִימַר הָא גּוֹבְרִיא אֶתּוּ הָכָא
בְּלִילִיא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֻלְלָא יַת אֶרְעָא :

רש"י לחפור. לרגל, כמו (איוב לט כט): משם חפר אוכל:

א (ג) וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל רָחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיךְ אֲשֶׁר

בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לַחֲפֹר אֶת כָּל הָאָרֶץ בָּאוּ :
וְשָׁלַח מִלְכָּא דִּירִיחוֹ לְוֹת רָחֵב לְמִימַר אֶפִּיקֵי גּוֹבְרִיָּא דִּדְאָתוֹ לְוֹתִיךָ
דְּעֵלוּ לְבֵיתִיךָ אַרְי לְאֶלְקָא ית כָּל אֶרְעָא אָתוּ : (ד) וְתִקַּח
הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְתִצְפְּנוּ
וְתֹאמַר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יִדְעֵתִי
מֵאִין הִמָּה : וְדַבְּרַת אֶתְתָּא ית תְּרִין גּוֹבְרִיָּא וְאַטְמַרְתְּנוּ
וְאָמַרְת בְּקוֹשְׁטָא אָתוּ לְוֹתִי גּוֹבְרִיָּא וְלֹא יִדְעִית אֵי מְנָן אֵינוּן :

רש"י ותלפנו . יש מקראות מדברים על הרבים כחיד , לפי שמהרהרה בהטמנתם , ובמקום כר , כאילו
היה יחיד , ומדרש אגדת תנחומא (שלה א) יש : פנחס וכלב היו , ופנחס עמד לפניהם ולא ראוהו לפי
שהיה כמלאך . דבר אחר : ותלפנו , כל אחד ואחד בפני עצמו , ודוגמתו מלניו (משלי כ ט) : שמן וקטרת
ישמח לב , ולא אמר ישמחו לב :

(ה) וַיְהִי הַשַּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֹׁךְ וְהָאֲנָשִׁים
יָצְאוּ לֹא יִדְעֵתִי אָנָּה הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים
רָדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם : וְהָיָה עֵדוֹן
לְמִיחַד תִּרְעָא בְּקַבְלָא וְגּוֹבְרִיָּא נְפִקוּ וְלֹא יִדְעִית לְאֵן אֲזִלוּ גּוֹבְרִיָּא
רָדְפוּ בְּפָרִיעַ בְּתִרְיָהוֹן אַרְי תִּדְבְּקוֹנוּן : (ו) וְהִיא הֶעֱלָתָם
הַגָּגָה וְתִטְמְנָם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכּוֹת לָהּ
עַל הַגָּג : וְהִיא אֶסְקִתְנוּן לְאַגְרָא וְאַטְמַרְתְּנוּן בְּטַעוּנֵי כִתְנָא
דִּסְדִּירִין לָהּ עַל אַגְרָא :

רש"י בפשתי העץ . פשתיס בגבעוליהו :

ב (א) לָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יִהְיוּ רִיק :
לָמָּה מִתְרַגְּשִׁין עַמְמֵיָא וְאוּמֵיָא מְרַנְנִין סְרִיקוּתָא :

רש"י למה רגשו גוים . רבותינו דרשו את הענין על מלך המשיח ולפי משמעו יהיה נכון לפותרו על דוד עמנו כעין שנאמר (ש"ב א) וישמעו פלשתים כי משהו ישראל את דוד למלך עליהם ויקצרו פלשתים את מחניהם ונפלו בידו ועליהם אמר למה רגשו גוים ונתקצרו כולם : ולאומים יהגו . כלבס ריק , ולאומים מנחם פתר לאומים ואומים וגוים כלם קרובי ענין :

(ב) יִתִּיצְבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד
עַל יְהוָה וְעַל מְשִׁיחוֹ : קִיְמִין מַלְכֵי אֶרֶץ וְשִׁלְטוֹנֵיָא
יִתְחַבְּרוּן פְּחָדָא לְמַרְדָּא קָדָם יְיָ וּלְמַנְצֵי עַל מְשִׁיחִיה :

רש"י יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד וגו' . ורוזנים שנינו"ש בלעז : נוסדו . לשון סוד פורקונשילרוו"ט בלעז"ז ומה היא העצה :

(ג) נִנְתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ וַיִּנְשְׁלִיכָה
מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ : נִתְרַע ית אֶסְרֵתִיהוֹן וַיִּנְטְלוֹק מִנְּנָא
שִׁלְשָׁלוֹתֵהוֹן :

רש"י ננתקה את מוסרותימו . דישרונפרוימ"ש לויקוראנגל"ש בלעז , אלו ראוות שקושרין העול בהם : עבדותימו . לויקורדו"ש בלעז :

(ד) יוֹשֵׁב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחַק אֲדָנִי יִלְעַג לָמוֹ :
דִּתִּיב בְּשָׁמַיָא יִגְחַד מִימְרָא דִּי יִי דְחַד לְהוֹן :

רש"י ישחק ילעג ידבר . לשון הוה הם משמשין :

(ה) אֲזַ יִדְבַר אֵלֵימוֹ בְּאִפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ
יְבַהֲלֵמוֹ : הַיִּדִין יִמְלַל לְהוֹן בְּתוֹקְפִיה וּבְרוּגְזִיה יְבַהֲלָנּוּן :

רש"י אז ידבר אלימו . כמו עליהם ומה הוא הדבור :

^(ו) וְאָנִי נִסְכַּחְתִּי מִלְכִּי עַל צִיּוֹן הַר קְדֹשִׁי :
וְאָנָּה רַבִּיתִי מִלְכִּי וּמְנִיתִיהָ עַל טוֹר מִקְדָּשִׁי :

רש"י ואני נסכחתי מלכי . למה רגשתם ואנכי מניתי לי את זה לנסוך ולמלוך על ציון הר קדשי :

משנה שביעית פרק ד

א. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, מִלְקֵט אָדָם יַעֲצִים
וְאֲבָנִים וְעֶשְׂבִים מִתּוֹךְ שָׁלוֹ, כְּדָרְךָ שֶׁהוּא מִלְקֵט
מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֶת הַגֶּס הַגֶּס. מִשָּׂרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה,
הִתְקִינוּ שֶׁיְהֵא זֶה מִלְקֵט מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה, וְזֶה מִלְקֵט
מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה, שֶׁלֹּא בְטוֹבָה, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שִׁיקְצֵץ
לָהֶם
מְזוֹנוֹת :

ברטנורה (א) בראשונה. כדרך שהוא מלקט מחזירו את הגס הגס. הכי מפרשא מתניתין בירושלמי, בראשונה היו אומרים מלקט אדם בתוך שלו את הגס הגס כדרך שמלקט בשל חזירו בין גסין בין דקין, ואע"ג דעלים ועשבים כשמלקטים אותן מתוך השדה מתקן השדה לזריעה, כשמלקט הגס כלומר העלים ועשבים הגסים ומניח את הדקים, תלינן דלריך לעלים הוא, ולאו לתקן את הקרקע קעביד כדרך דתלינן במלקט בשדה חזירו בין דקין בין גסין, ללא עביד אינש לתקן שדה חזירו ומידע ידיע דלעלים הוא לריך: משרבו עוברי עבירה. שהיו מלקטין בשדותיהן בין דקים בין גסים והן אומרים בגסים לקטנו: שלא בטובה. שאין חזירו מחזיק לו טובה, דהשתא ודאי לא אתא למלקט הדקין, כיון שאין חזירו מחזיק לו טובה על זה: ואין לריך לומר שיקצץ להם מזונות. שיאמר לו לקוט משדי היום ואתן לך מזונותיך, דפשיטא דלסוכ:

ב. שְׂדֵה שְׁנַתְקוֹצָה, תִּזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שְׁנַטְיָבָה
או שְׁנַדְיָרָה, לֹא תִזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שְׂדֵה
שְׁנַטְיָבָה, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִין אוֹכְלִין פְּרוֹתֶיהָ

בְּשָׁבִיעִית. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, אֹכְלִין. בֵּית שְׁמַאי
אֹמְרִים, אֵין אֹכְלִין פְּרוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה. וּבֵית
הַלֵּל אֹמְרִים, אֹכְלִין בְּטוֹבָה וְשֵׁלָא בְּטוֹבָה. רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר, חֲלוּף הַדְּבָרִים, זֶו מְקַלֵּי בֵּית שְׁמַאי
וּמְחַמְרֵי בֵּית הַלֵּל:

ברטנורה (ב) שנתקוּוּהָ. שניטלו קוליה בשביעית: שנטייצה. שנחרקה היטב, שכל
העולם חורקים פעם אחת והוא חרש שתי פעמים, ומתניתין איירי בשעת הסכנה
שהיתה המלכות אונסים על המס המוטל על הקרקעות והתירו לחרוש בשביעית
כדי ליתן המס הקלוב מתבואתה למלך, ואם חרש שתי פעמים הנסוהו רבנן דחרישה
אחת התירו ולא שתי חרישות: או שנדיירה. שעשו ממנה דיר לבהמות שעשה בה
סהר, כדאמרין בפרקין דלעיל, ולא עשה ממנו אשפות אלא הניחו כדי לזבל בו
השדה: לא תזרע במוצאי שביעית. דקנסין ליה בהני יותר מבנתקוּוּהָ: בטובה, אסור,
דאין מחזיקין טובה לבעלים דרחמנא אפקרינהו: חלוף הדברים. דבית שמאי לקולא.
ואין הלכה כר' יהודה:

ג. חוֹכְרִין נִירִין מִן הַנְּכָרִים בְּשָׁבִיעִית, אֶבֶל לֹא
מִיִּשְׂרָאֵל. וּמְחַזְּקִין יְדֵי נְכָרִים בְּשָׁבִיעִית, אֶבֶל לֹא
יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמָן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם:

ברטנורה (ג) חוכרין נירין. יכול ישראל לקבל עליו בכך וכך כורים לשנה שדה הנכרי
שחרקה בשביעית לזרעה למוצאי שביעית ואף על פי שגורם לנכרי לחרוש בשביעית.
נירין לשון נירו לכס ניר (ירמיה ד). ומחזיקים ידי נכרי. אם מלאו חורש יכול לומר לו
יישר כחד וכיוצא בזה: ושואלים בשלומן. ואפילו ביום חגם:

ד. הַמֵּדֵל בְּזִיתִים, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, יְגוּם. וּבֵית
הַלֵּל אֹמְרִים, יִשְׂרָשׁ. וּמוֹדִים בַּמַּחְלִיק עַד שְׁיִגוּם.
אֵיזָה הוּא הַמֵּדֵל, אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. הַמַּחְלִיק, שְׁלֶשָׁה,
זֶה בְּצַד זֶה. בְּפֶה דְבָרִים אֲמוּרִים, מִתּוֹךְ שְׁלוֹ. אֶבֶל
מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵף הַמַּחְלִיק, יִשְׂרָשׁ:

ברטנורה (ד) המדל בזיתים. כשהזיתים מקורבים זה לזה יותר מדאי נוטל אחד
ומניח שנים, או נוטל שנים ומניח אחד, כדי שיגדל ויתעבה. מדל לשון שליפה והסרה,
ויש מפרשים לשון לדול וללות שמדלדל שדהו מן הזיתים: יגום. גומם ומקחץ האילן

ומשאיר השורש בארץ ולא ישרש לגמרי שלא יראה כעובד את האדמה: ומודים במחליה. כגון אם נוטל שלשה זיתים זה בלד זה שמחליה פני הקרקע יותר מלאו, יאמרו לעבודת קרקע הוא מתכוין ואסור: מתוך של חזירו אף המחליה ישרש. ללא עבד איניש שיתקן קרקע חזירו וידוע דלעלים הוא מכוין:

ה. המבקייע בזית, לא יחפיהו בעפר, אבל מכסה הוא באבנים או בקש. הקוצץ קורות שקמה, לא יחפיהו בעפר, אבל מכסה הוא באבנים או בקש. אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית, מפני שהיא עבודה. רבי יהודה אומר, כדרךה, אסור, אלא או מגביה עשרה טפחים, או גומם מעל הארץ:

ברטורה (ה) לא יחפה. הביקוע בעפר שהרי הוא מתקן בכך, שהעפר נעשה טיט ומשביח האילן: באבנים וזקש. דהוי כמושיב שומר שלא ייבש: בתולת שקמה. שלא נקללה מעולם: מפני שהיא עבודה. שהיא משוכחת בכך: כדרכה אסור. שהיא מתגדלת ומתעבה בכך והוי כעין זמיר לגפנים: אלא מגביה עשרה. שאין דרך לעולם לכרתה אלא למטה מעשרה: או גומם מעל הארץ. שאין דרך לכרות אותה כך. והלכה כר' יהודה:

ו. המזיב בגפנים והקוצץ קנים, רבי יוסי הגלילי אומר, ירחיק טפח. רבי עקיבא אומר, קוצץ כדרךכו, בקרדס או במגל ובמגרה ובכל מה שירצה. אילן שנפשח, קושרין אותו בשביעית, לא שיעלה אלא שלא

ברטורה (ו) המזיב בגפנים. מקטע זנבות הגפנים כדי שיעבה הגזע ויגדל ויגבר כוחו, וכן הקוצץ קנים כדי שיתעבו ויוסיף כוחו: ירחיק טפח. מן הקרקע ושזב לא מיחזי כעבודה: שנפשח. נסדק כמו (איכה ג) ויפשחני: לא שיעלה. שיתחזרו סדקיו: אלא שלא יוסיף. ליסדק:

ז. מאימתי אוכלין פירות האילן בשביעית, הפגים, משניזריחו, אוכל בהם פתו בשדה. בחלו, כוונס לתוך ביתו. וכן פיוצא בהם בשאר שני שבוע חוב

בַּמַּעֲשָׂרוֹת :

זרמורה (ז) מאימתו אוכלים פירות האילן בשביעית. משום דדרשינן לאכלה ולא להפסד, ואם אוכלן קודם זיטולן היינו הפסד: הפגים. פגי תאנה כדכתיב (שיר השירים ז) התאנה חנטה פגיה: משהזריחו. האדומו וזהו התחלת זיטולן: אוכל בהם פתו בשדה. אבל ללקט ולהכניס לבית אינו רשאי עד שיגמרו: זיחלו. שגדלו הרבה, ודומה לו וגם נפסם בחלה זי (זכריה יא): וזיכושלמי יליף לה מדכתיב (ויקרא כה) תהיה כל תבואתה לאכול, וכתיב (סס) מן השדה תאכלו את תבואתה, בשתי תבואות הכתוב מדבר, אחת מן הבית אחת מן השדה:

ח. הבָּסֵר, מִשֶּׁהָבִיא מִיָּם, אוֹכֵל בּוֹ פְּתוֹ בַּשָּׂדֶה. הַבָּאִישׁ, כּוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְכֵן פִּיּוֹצֵא בּוֹ בַּשָּׂאֵר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, חָיֵב בַּמַּעֲשָׂרוֹת :

זרמורה (ח) משהביא מים. שסוחטו ויואל ממנו משה: משהביאשו. משיקראו באשה, והיינו כשיתחילו להתבשל ונתבשלו עד שהחרכנים שבפנים נראים מבחוץ מתוך הקליפה:

ט. זֵיתִים, מִשִּׁיכְנִיסוּ רְבִיעִית לְסֵאָה, פּוֹצֵעַ וְאוֹכֵל בַּשָּׂדֶה. הַכְּנִיסוּ חֲצִי לֵג, כּוֹתֵשׁ וְסָךְ בַּשָּׂדֶה. הַכְּנִיסוּ שְׁלִישׁ, כּוֹתֵשׁ בַּשָּׂדֶה וְכוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְכֵן פִּיּוֹצֵא בָּהֶם בַּשָּׂאֵר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, חָיִבִים בַּמַּעֲשָׂרוֹת. וְשָׂאֵר כָּל פְּרוֹת הָאֵילָן, כְּעוֹנָתוֹ לַמַּעֲשָׂרוֹת, כֶּד עוֹנָתוֹ לְשִׁבְעִית :

זרמורה (ט) רביעית לסאה. שמסאה זיתים יכול להוילא רביעית הלוג שמן: פולע. דרך הזיתים לפלען כדי למתק מרירותן: ואוכל בשדה. דדבר שדרכו לאכול הוא, אבל לסוד לא חזו ואין סכין אלל בדבר שדרכו לסוד: הכניסו חצי לוג. שנתבשלו עד שהוא יכול להוילא חצי לוג מסאה: הכניסו שליש. שנתגדלו שליש ממה שעתידים להתגדל, אי נמי שמוילא מהם עכשיו שליש ממה שמוילא לסאה כשנתבשלו יפה: כך עונתן לשביעית. ואין אוכלין מהן בשביעית עד שיגיעו לעונת מעשרות המפורש בפרק קמא דמעשרות. דדוקא תאנים וענבים וזיתים רגילים לאכול קודם זיטולן, לפיכך התירו לאכול מהם בשדה בשביעית קודם שיגיעו לעונת המעשרות, אבל לא בשאר פירות:

י. מַאימְתִי אֵין קוֹצְצִין אֶת הָאֵילָן בְּשַׁבְּעֵיתָ. בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים, כָּל הָאֵילָן מְשִׁיזְצִיא. וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים, הַחֲרוּבִין מְשִׁישְׁלֵשְׁלוּ, וְהַגָּפְנִים מְשִׁיגְרָעוּ,
וְהַזֵּיתִים מְשִׁינְצוּ, וְשָׂאֵר כָּל הָאֵילָן מְשִׁיזְצִיא. וְכָל
הָאֵילָן, כִּיּוֹן שָׁבָא לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת, מִתֵּר לְקַצְצוֹ.
כִּפְמָה יֵהָא בֵּזֵית וְלֹא יִקְצְנוּ. רַבֵּעַ. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל לְפִי הַזֵּית:

ברטנורה (1) אין קולצין את האילן בשביעית. משום דלאכלה אמר רחמנא ולא להפסד. ואני שמעתי כיון דאפקרינהו רחמנא לפירות אם יקלסם הוי גוזל את הרבים: משויציא. תחילת העלין בימי ניסן: משישלשו. משיתחילו להכבד ולתלות כעין שלשלת: משיגרעו. משיעשו גרעינים. פירוש אחר, הבוסר כשיגדילו הענבים ונעשו כפול הלבן נקרא גרוע: משינלו. משיגדל עליהן הנז כמו הנלנים נראו בארץ (שיי השירים 3): כשיגיעו לשיעורים הללו אסור לקלצן בשביעית: מותר לקולאו. ואין כאן משום הפסד הפרי, או משום גזל לאידך ליטנא, שכבר הפרי ראוי לאכילה. ומשום קוצץ אילנות טובים ליכא אם הוא מעולה בדמים קדמיו יקרים לעלים יותר מלאילן: וכמה יחא בזית. לאו אשביעית קאי אלא שיהא אסור לקולאו משום קוצץ אילנות טובים כדכתיב (דברים 20) כי ממנו תאכל ואתו לא תכרות: רובע. הקב, משום דחשיב יותר משאר אילנות, דאלו בדקל מותר לקולאו עד דטעין קבא:

גמרא ברכות דף ל"ד ע"א

תנו רבנן אלו ברכות שאדם שוחה בהן. באבות תחלה וסוף. בהודאה תחלה וסוף. ואם בא לשוח בסוף כל ברכה וברכה. ובתחלת כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה. אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא הדיוט כמו שאמרנו כהן גדול בסוף כל ברכה וברכה. והמלך תחלת כל ברכה וברכה וסוף כל

בְּרָכָה וּבְרָכָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחֲמָנִי לְדִידֵי מִפְרָשָׁא לִי מִיְנֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הֶדְיוּט כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ. כִּהֵן גְּדוֹל תְּחִלַּת כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה הַמְלִיךְ כִּיּוֹן שְׁכַרְע שׁוּב אֵינוֹ זֹקֵף שְׁנֵאמַר (מ"א ח') וַיְהִי כְּכֹלוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל קָם מִלִּפְנֵי מִזְבֵּחַ הַיְּמָנִי מְכָרוֹעַ עַל בְּרַכּוֹ. תָּנוּ רַבָּנָן קִידָה עַל אַפִּים שְׁנֵאמַר (שם א') וַתִּקְוֹד בַּת שֶׁבַע אַפִּים אֲרָצָה כְּרִיעָה עַל בְּרַכּוֹ שְׁנֵאמַר (שם א') מְכָרוֹעַ עַל בְּרַכּוֹ הַשְׁתַּחֲוָאָה זֶה פְּשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלָיִם שְׁנֵאמַר (בראשית ל"ז) הִבֵּא נְבִיא אֲנִי וְאִמָּךְ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֲרָצָה. אָמַר רַב חֲזִינָא בְּרִיָּה דְרַב הוֹנָא חֲזִינָא לְהוּ לְאַבְיֵי וְרַבָּא דְמַצְלוֹ אֲצִלוּיֵי. תָּנִי חֲדָא הַכּוֹרַע בְּהוֹדָאָה הֲרִי זֶה מְשׁוּבָח. וְתַנְיָא אֵידֶךָ הֲרִי זֶה מְגוֹנָה. לָא קִשְׂיָא הָא בְּתַחֲלָה הָא לְבָסוּף. רַבָּא כְּרַע בְּהוֹדָאָה תְּחִלָּה וְסוּף. אָמַרִי לִיָּה רַבָּנָן אֲמָאִי קָא עֲבִיד מָר הָכִי. אָמַר לְהוּ חֲזִינָא לְרַב נַחְמָן דְּכַרַע. וְחֲזִינָא לִיָּה לְרַב שֵׁשֶׁת דְּקָא עֲבַד הָכִי. וְהַתְּנֵיָא הַכּוֹרַע בְּהוֹדָאָה הֲרִי זֶה מְגוֹנָה הֵהִיא בְּהוֹדָאָה שְׁבִהֲלָל. וְהַתְּנֵיָא הַכּוֹרַע בְּהוֹדָאָה וּבְהוֹדָאָה שֶׁל הַלָּל הֲרִי זֶה מְגוֹנָה. כִּי תַנְיָא הֵהִיא בְּהוֹדָאָה דְּבִרְכַת הַמַּזְיוֹן :

כ"י תחילה וסוף. צמודים וכך נאה להודות: כ"ג צסוף כל צרכה. כל מה שהוא גדול ביותר כריך להכניע ולהספיל עצמו: אינו זוקף. עד שיגמור: קם מלפני מזבח ה' מכרוע. רישיה דקרא ויהי ככלות שלמה להתפלל והדר קם מכרוע: ארצה. ל' משתטח משמע: דמאלוי אללויי. כשנופלים על פניהם אין פושטין ידיהם ורגליהם אלכא מטין על ידיהם: בתחלה. כורע: חזינא לר"נ דכרע. תחלה וסוף: בהודאה דהלל. הודו לה' כי טוב:

זוהר שלח דף קנ"ט ע"א

וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֲשַׁכּוֹל וְגוֹמֵר. רַבִּי יְהוֹדָה פָּתַח (ישעיה מ"ב) כֹּה אָמַר הָאֵל יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם. וְגוֹמֵר. כִּמָּה אֵיִת לְהוּ

לְבַנֵּי נִשְׂא לְאַסְתִּכְלָא בְּפוֹלְחָנָא. דְּקִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא כְּמָה
אֵית לְהוּ לְאַסְתִּכְלָא בְּמֵלֵי דְאֹרִייתָא דְכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל
בְּאֹרִייתָא כְּאִילוּ מְקָרֵב כָּל קֶרְבָּנִין דְּעִלְמָא לְקַמֵּי קִדְשָׁא
בְּרִידָּהּ הוּא וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּקִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא מְכַפֵּר לִיהַּ עַל
כָּל חוּבוּי וּמִתְתַקְנִין לִיהַּ כְּמָה כְּרִסְיִין לְעִלְמָא דְאַתֵּי. (חסר)
רַבִּי יְהוּדָה הָוָה אָזִיל בְּאַרְחָא בְּהַדִּי רַבִּי אַבָּא שָׂאל לִיהַּ
אָמַר מְלָה חַד בְּעֵינָא לְשָׂאֲלָהּ כִּיּוֹן דִּידַע קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא
דְזַמִּין בַּר נֶשׁ לְמַחְטֵי קַמֵּי וּלְמַגְזֵר עֲלֵיהַּ מִיתָה אֶמְאִי בְּרָא
לִיהַּ דְּהָא אֹרִייתָא הָוָה תְּרִי אֲלַפִּין שְׁנִין עַד לָא אַבְרִי
עִלְמָא וּכְתִיב בָּהּ בְּאֹרִייתָא (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהֱל
(שם כז) אִישׁ כִּי יָמוּת. וַיָּמָת וַיְחִי פְלוֹנִי וַיָּמָת. מֵאִי קִבְעֵי
קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְבָר נֶשׁ בְּהָאֵי עִלְמָא דְאַפִּילוּ אִי אִשְׁתַּדַּל
בְּאֹרִייתָא יִמָּא וְלִילֵי יָמוּת וְאִי לָא אִשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא
יָמוּת כְּלָא בְּחַד אֲרַחָא בַּר פְּרִישׁוּתָא דְּהָהוּא עִלְמָא כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר. (קהלת ט) כְּטוֹב כְּחוּטָא. אָמַר לִיהַּ אֹרְחוּי דְּמֵאַרְךָ
וְגִזְרֵי דְּמֵאַרְךָ מַה לָּךְ לְמַטְרַח בְּהוּ מַה דְּאֵית לָךְ רְשׁוּ לְמַנְדַּע
וְלְאַסְתִּכְלָא שְׂאִיל וּדְלִית לָךְ רְשׁוּ לְמַנְדַּע כְּתִיב (שם ה) אַל
תִּתֵּן אֶת פִּידָּךְ לְחֻטִּיא אֶת בְּשָׂרְךָ דְּאַרְחוּי דְּקִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא
וְסִטְרִין גְּנִיזִין עֲלָאִין דְּהוּא סְתִים וְגִנִּיז לִית לָן לְשָׂאֲלָא.
אָמַר לִיהַּ אִי הֲכִי הָא אֹרִייתָא כְּלָא סְתִים וְגִנִּיז דְּהָא הִיא
שְׂמָא קִדְשָׁא עֲלָאָה הוּי וּמָאן דְּמִתְעַסֵּק בְּאֹרִייתָא כְּאִלוּ
אֲתַעְסֵק בְּשְׂמִיָּה קִדְשָׁא וְאִי הֲכִי לִית לָן לְשָׂאֲלָא
וְלְאַסְתִּכְלָא. אָמַר לִיהַּ אֹרִייתָא כְּלָא סְתִים וְגִלְיָא וּשְׂמִיָּה
קִדְשָׁא סְתִים וְגִלְיָא וּכְתִיב (דברים כא) הַנְּסִתְרוּת לִי אֲלֵהִינוּ
וְהַנְּגִלוּת לָנוּ וּלְבַנֵּינוּ הַנְּגִלוּת לָנוּ דְּאֵית רְשׁוּ לְשָׂאֲלָא
וְלְעֵינָא וְלְאַסְתִּכְלָא בְּהוּ וּלְמַנְדַּע בְּהוּ. אַבְל הַנְּסִתְרוּת לִי
אֲלֵהִינוּ דִּילִיהַּ אֵינֹון וְלִיהַּ אֲתַחֲזִיין דְּמָאן יָכִיל לְמַנְדַּע
וְלְאַתְדַּבְּקָא דְּעֵתוּי סְתִימָא. וְכָל שְׂכָן לְמִשְׂאֵל. תָּא חֲזִי לִית
רְשׁוּ לְבַנֵּי עִלְמָא לְמִימָר מְלִין סְתִימִין וּלְפִרְשָׁא לֹון בַּר
בוּצִינָא קִדְשָׁא רַבִּי שְׂמַעוֹן דְּהָא קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא אֲסִתְכִם
עַל יְדוּי וּבְגִין דְּדָרָא דִּילִיהַּ רְשִׁימָא הוּא לְעִילָא וְתַתָּא וְעַל
דָּא מְלִין אֲתַמְרוּ בְּאַתְגִּלְיָא עַל יְדוּי וְלֹא יְהָא דְּרָא כְּדָרָא
דָּא דְּאִיהוּ שְׂאֲרֵי בְּגוּיָה עַד דִּיִּיתִי מְלַכָּא מְשִׁיחָא :

ויצאו עד נחל אשכול וגו': רבי יהודה פתח (ישעיה מ"ב) פה
 אמר האל ה' צורח השמים ונוטיהם וגו'. פמה יש להם לבני האדם
 להסתפל בעבודת הקדוש צרוף הוא, פמה יש להם להסתפל בדברי התורה,
 שכל מי שעוסק בתורה, פאלו מקריב כל הקרבנות שצעולם לפני הקדוש
 צרוף הוא. ולא עוד, אלא ששקדוש צרוף הוא מכפר לו על כל עונותיו,
 ומתקנים לו פמה פסאות לעולם הצא. רבי יהודה היה צדק עס רבי הצא.
 שאל אותו, אמר, דבר אחד אני רוצה לשאול, כיון שידע הקדוש צרוף הוא
 שהאדם עתיד לחטא לפניו ושיגזור עליו מיתה למה צראו. והרי התורה
 היתה שני אלפים שנה קודם שנברא העולם, דהינו לפני חטאו של אדם
 הראשון, וכתוב צה בתורה (במדבר י"ט) אדם כי ימות צאהל (במדבר כ"ז) איש
 כי ימות. ויחי פלוני וימת. מה רצה הקדוש צרוף הוא מן האדם
 צעולם הזה, שאפלו אם עוסק בתורה יומם ולילה ימות, ואם אינו עוסק
 בתורה ימות, ודרך אחת לכבם, חוץ ממה שהחטיא נפרש מהעולם ההוא.
 אצל צעולם הזה כלם שוים, כמו שנאמר (קהלת ט') פטוב פחטיא. אמר לו,
 דרכיו של אדונה, וגזרות של אדונה, מה לך להתנגע צהם. מה שיש לך
 רשות לדעת ולהסתפל, שאל, ומה שאין לך רשות לדעת, פתוב (קהלת ה') אל
 תפן את פיך להחטיא את צשרך. כי דרכיו של הקדוש צרוף הוא ונסתרו,
 סתרי עליונים, שהוא סתם וגנז, אין לנו לשאול. אמר לו, אם כן הרי
 התורה פלה סתומה וגנוזה, פי היא השם הקדוש העליון, ומי שעוסק
 בתורה פאלו עוסק צשמו הקדוש, ואם כן אין לנו לשאול ולהסתפל בתורה.
 אמר לו, התורה פלה סתומה וגלויה, ושמו הקדוש סתום וגלוי, וכתוב,
 הנספרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו. הנגלות לנו, הינו שיש רשות
 לשאול ולהתצונן ולהסתפל צהם ולדעת צהם. אצל הנספרות לה' אלקינו,
 שכלום הם, ולו הם ראוים, פי מי יכול לדעת ולהשיג דעתו הסתומה, וכל
 שכן לשאול. צא וראה, אין רשות לבני העולם, לומר דברים סתומים
 ולפרשם, חוץ מן המאור הקדוש רבי שמעון, פי הקדוש צרוף הוא הסכים
 על ידו. ומשום שהדור שכלו מאוין למעלה ולמטה, ועל כן נאמרים הדברים
 על ידו בגלוי, ולא יהיה דור פדור הזה שהוא שוכן בתוכו עד שיצא המלך
 המשיח.

א. אין ממנין שליח צבור אלא גדול שבצבור בחכמתו ובמעשיו ואם היה זקן הרי זה משבח ביותר. ומשתדל ליהיות שליח צבור אדם שקולו ערב ורגיל לקרות. ומי שלא נתמלא זקנו אף על פי שהוא חכם גדול לא יהא שליח צבור מפני כבוד צבור אבל פורס הוא על שמע משיביא שתי שערות אחר שלש עשרה שנים: **ב.** וכן העלג כגון מי שקורא לאלפין עיינין או לעיינין אלפין וכל מי שאינו יכול להוציא את האותיות כתקונן אין ממנין אותו שליח צבור. והרב ממנה אחד מתלמידיו להתפלל לפניו בצבור. הסומא פורס על שמע ונעשה שליח צבור. אבל מי שכתפיו מגולות אף על פי שהוא פורס על שמע אינו נעשה שליח צבור לתפלה עד שיהיה מעוטף:

מוסר

משערי תשובה לר"י דף ט' ע"א

כל איש ואיש ביום צר לו יתן לבו להבין להתענות עם התשובה והתפלה כמו שהצבור חייבים לצום ולהתענות בעת צרתם כאשר תקנו חכמים זכרונם לברכה וזה צום נבחר ויום רצון וכאשר יבא מוסר השם יתברך על האיש אשר הוא זד וישר יהיה לנסיון ולהגדיל שכרו לעולם הבא כמו שנאמר (דברים ח) למען ענותך ולמען נסותך להטיבך באחריתך ואמרו זכרונם לברכה פשפש במעשיו בעת

צָרְתוֹ וְחַפְּשׁוֹ וְחִקְרָהּ וְלֹא מָצָא חֲטָא בְּיָדוֹ הֵן הֵן יִסְוִרִין שְׁל
אֶהְבָּה וּמַעֲנִין הַדְּרֹךְ הַזֶּה אֲשֶׁר זָכְרָנוּ הַתְּשׁוּבָה בְּיוֹם הַמּוֹת
בְּרֵאוֹת הַחוּטָא כִּי כָלְתָה אֵלָיו הַרְעָה וְאָבְדָה תִּקְוֹתוֹ כְּמוֹ
שְׁכֵתוֹב (מִשְׁלֵי יא) בְּמוֹת אָדָם רָשָׁע תִּאֲבָד תִּקְוָה וְהוּא מִתְּוֹדָה
בְּעֵת הַהִיא וְשָׁב אֶל ה' בְּלֵב שָׁלֵם וְגַם הַתְּשׁוּבָה הַהִיא
מוֹעִילָה אֶף עַל פִּי שְׂאִינָה מִשְׁגָּת לַתְּשׁוּבָת הַשָּׁב הֵן בְּעוֹדְנוּ
חִי וְהוּא בְּכַחוֹ :

שלח יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה :

(ו) לְמִטָּה יִשְׁשַׁכֶּר יִגְאֵל בֶּן יוֹסֵף : לְשִׁבְטָא
דְּיִשְׁשַׁכֶּר יִגְאֵל בֶּר יוֹסֵף : (ח) לְמִטָּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן
נֹון : לְשִׁבְטָא דְּאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון : (ט) לְמִטָּה בְּנִימִן
פְּלִטִי בֶן רָפוּא : לְשִׁבְטָא דְּבְנִימִן פְּלִטִי בֶר רָפוּא : (י)
לְמִטָּה זְבוּלֹן גְּדִיאֵל בֶּן סוּדִי : לְשִׁבְטָא דְּזְבוּלֹן
גְּדִיאֵל בֶּר סוּדִי :

נביאים - יהושע - פרק ב

(י) וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דְּרֹךְ הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשְּׁעָר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר

יִצְאוּ הַרְדְּפִים אַחֲרֵיהֶם : וַגְּבִרְיָא רְדְפוּ בְּתַרְיָהוֹן
אֹרַח יִרְדְּנָא ית מְגִיזְתָּא וְתַרְעָא אַחְדוּ בְּתַר דְּנִפְקוּ רְדְּפִיָּא בְּתַרְיָהוֹן
:

רש"י על המעברות . מקום מעבר המים , שהיו סבוכים שחזרו לאחוריהם אל ערבות מואב , והירדן
מפסיק בינתים : והשער סגרו . השוערים :

(ח) וְהָמָּה טָרַם יִשְׁכָּבוּן וְהִיא עֲלֵתָה
עֲלֵיהֶם עַל הַגָּג : וְאֵינּוֹן עַד לָא שְׁכִיבוּ וְהִיא סְלִיקַת
לְוִתְהוֹן לְאַגְרָא : (ט) וְתֹאמְרוּ אֶל הָאֲנָשִׁים יַדְעֵתִי
כִּי נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת הָאָרֶץ וְכִי נִפְלָה
אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵיכֶם : וְאָמַרְתָּ לְגוֹבְרִיָּא יַדְעֵנָא אֲרִי יְהִי יִי לְכוּן ית אַרְעָא
וְאֲרִי נִפְלַת אִימַתְכוֹן עֲלֵנָא וְאֲרִי אֶתְבְּרוּ כָּל יִתְבִּי אַרְעָא מִן קְדָמִיכוֹן
: (י) כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת
מִי יָם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשָׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם : אֲרִי שְׁמַעְנָא ית דְּנִבְשׁ יִי ית מִי יִמָּא
דְּסוּף מִן קְדָמִיכוֹן בְּמִפְקָכוֹן מִמִּצְרַיִם וְדִי עֲבַדְתוּן לְתַרְיָן מַלְכֵי
אֲמֹרָאָה דִּי בְּעֵבֶר אֶתְרֵנָא לְסִיחֹן וּלְעוֹג דִּי גְמַרְתוּן יַתְהוֹן :

כתובים - תהילים - פרק מב

(ה) אֵלֶּה אֲזַכְּרָה וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי כִּי

אָעבֶר בַּסֶּךְ אֲדִדָּם עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל

רְנָה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוּגֵג : אֵלֶיךָ נִיִּסְיָא אָנָּה דְּכִיר
וְאַשׁוּד עַל רַעֲיוֹנֵי נַפְשֵׁי כַּד אֲעֵבֶר טְלָא בְּלַחֲוֵי אֶתְחִיל בְּמִשְׁרֵי
דְּצַדִּיקֵי עַד בַּיִת מוֹקֶדֶשׁא דְּיֵי בְּקַל בְּעוֹתָא וְתוֹשְׁבַתָּא אֶתְרֵגוּשְׁת
עֲמִיּוֹן דְּאַתְּוֹן לְמַחְג לִירוּשָׁלַם :

רש"י אלה אזכרה . כי אעבור בסך . פשוטי"א בלע"ז , את זאת אני זוכרת ונפשי משתפכת בזכרי
עליית הרגלים שהייתי עוברת בגדולי בני אדם ומלדה עמהם עד בית אלהים . סך ל' חשבון סך בני אדם
 , ד"א סך לשון סך וסוכה כלומר בעגלת כב שהיו מחופות כמין סוכה ושמן בלשון אגדה סקפסטאות
ואסקופיטי : אדם . אדדה עמהם כמו מדלים עגלים וסייחים והאשה מדדה את בנה ותיבה זו משמשת
כשתי תיבות , אדדה עמהם אטוויי"אמוץ שנבל"א בלע"ז , ומנחם חזרו לשון ילדות כמו נתתי את ילדות
נפשי בכף אויביה , ודוגש פתח אדם לשון דממה וכן דום לה' והתחולל לו ופתרון אדם האלם ואחריש
עד אבא בית אלהים ברנה כמו אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי וכמו ואני כהרש לא אשמע וכאלם
לא יפתח פיו ודם הוא שורש בתיבה : אדם . אדדה עמהם כמו ולא יכלו דברו לשלום (בראשית ל"ז) דבר
עמו בשלום : המון חוגג . שהיו הולכים לחוג , ועל ככה יסד הפייט (בשחיית פ' שקלים ביוצר של אלה אזכרה ע"ש)
עולם המון חוגג ושופר כנהר , ומ"א ל' יוני שקורין לברכ' מים חוגגין :

(ו) מַה תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשֵׁי וְתִתְּהַמֵּי עָלַי
הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אֲוֹדְנֹו יְשׁוּעוֹת
פָּנָיו : מַה תִּתְּמַכְּוּ נַפְשֵׁי וְתִרְגְּשֵׁי עָלַי אֲוִרִיכִי לְאֱלֹהֵא אַרוּם תִּנּוּב
אַשְׁבַּחְנִיה בְּפוֹרְקָנָא דְּמִן קְדָמוּי :

רש"י תשתוחחי . לשון כי שחה לעפר נפשנו (לקמן מ"ד) ושח כשהוא מדבר על מתפעל התי"ו חולקת את
אותיו שרשי התיבה כדרך כל תיבה שיסודה שי"ן בתחלת' . הוחילי . המתניני ואפי לגאולה :

(ו) אֱלֹהֵי עָלַי נַפְשֵׁי תִשְׁתַּחֲוֶה עַל כִּן
אֲזַכְרֶךָ מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר
מְצָעַר : אֱלֹהֵי עָלַי נַפְשֵׁי תִתְּמַכְּוּ בְּגִין כִּן יְדַכְּרוּנִי יְתַבִּי לְהִלָּאָה
בְּאֶרֶע יִרְדְּנָא וְיִתְּבִי טוּרֵי חֶרְמוֹנֵי וְעַמָּא דְּקַבִּילוּ אֲוִרִיִּתָא בְּטוּרָא
דְּסִינֵי דְּמַכְּוּ וְזַעִיר :

רש"י אזכרך מארץ ירדן . ממה שעשית לנו בירדן והרי חרמון אחר כל הכעם שהכעסנוך בשטוי ,
הובשת לנו את הירדן : מהר מצער . מהר סיני שהוא לעיר לשאר ההרים אחר שהכעסנוך בו צמעשה

העגל סלחת לעונינו והלכת עמנו , כל אלה אני זוכר' שמנעת מלהטיב לי וגזרותיך מתחדשות עלי זו אחר זו :

(ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ
כָּל מִשְׁבְּרִיךָ וְגַלְיִיךָ עָלַי עֲבָרוּ : תְּהוֹמָא עֲלָא
לְתַהוּמָא אֲרַעָא קָרִי לְקַל זְלַחֵי מְרִזְבִּיךָ הֵיכְנָא פּוּלְהוֹן מִתְבְּרִיךָ
וְגַלְיִיךָ עָלַי עֲבָרוּ בְּזַמַּן דְּנִפְקְנָא מִמְצָרִים :

רש"י תהום אל תהום קורא . ארה קוראה לחברתה : לקול צנוריד . טישקנאל"ש בלע"ז , המקלחים עלי פורענות כמים שוטפים עד כי כל משצריך וגליך עלי עברו , משצריך לשון גלי ים על שהיה גליו עולים למעלה ומשצברים ונופלים :

משנה פסחים פרק ג

א. אלו עוברין בפסח, פתח הבבלי, ושכר המדי, וחמץ האדומי, וזיתום המצרי, וזומן של צבעים, ועמלון של טבחים, וקולן של סופרים. רבי אליעזר אומר, אף תכשיטי נשים. זה הכלל, כל שהוא ממין דגן, הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באזרה, ואין בהן משום פרת :

ברטנורה (א) אלו עוברין. אלו מתבערים מן העולם. דאף על גב דאין עוברים עליהם על כל יראה מדרבנן מיהא רכיבי ביעור דהכי תנן לקמן שיאור ישרף ואף על גב דהאוכלו פטור: כותח הבבלי. עשוי מפת מעופש וחלב. ורגילים לטבול בו את המאכל: שכר המדי. שכר שהיו עושין במדי מחטים או שעורים שרויים במים: וחומץ האדומי. חומץ שעשוי בארץ אדום שנותנים שעורים [ביין] ומשהין אותם שם כדי שיחמיאו: וזיתום המצרי. תלתא שערי ותלתא קורטמי הוא כרכום מדברי ונקרא בערבי קרטום ותלתא מלחא ועושין אותו לרפואה. עד כאן חמץ הראוי לאכילה על ידי תערובת. מכאן ואילך חמץ נוקשה בעיניה: וזומן של צבעים. מים שנותנין בהם סובים ומשתמשים בהם הצבעים למלאכתן: ועמילון של טבחים. [פת] שעושין מקמח

תבואה שלח הביאה שליך ביסולה, ומכסים זה את הקדרה לשאוב את הזוהמא: וקולן של סופרים. עפר הרחיים מגבילין אותן במים וסופרים מדבקים בו ניירותיהם: רבי אליעזר. מוסיף, לחילו תנא קמא לית ליה אלח חמץ דגון גמור על ידי תערובת או חמץ נוקשה בעיניה, ור' אליעזר מוסיף אף תכשיטי נשים שהן חמץ נוקשה על ידי תערובת סממנים אחרים. ובגמרא פריך, תכשיטי נשים סלקא דעתך, אלח אימא אף טפולי נשים, סולת שנשים טופלות ומחזרות על בשרן עם סממנין אחרים להשיר את השיער או להלבין ולעדן את בשר. ואין הלכה כר' אליעזר: כל שהוא מין דגון. מחמשת המינין, ומעורבין בהם מים, לחי אין בהם מים אלח מי פירות, קיימא לן דמי פירות אין מחמינין: הרי אלו באזהרה. אם אכלן עובר בלאו: ואין בהם כרת. דעל חמץ גמור ענוש כרת, ואינו ענוש כרת על התערובת, אבל לוקה על אכילתו אם אכל כזית חמץ בתוך התערובת בכדי אכילת פרס אבל אם לא אכל כזית חמץ בתוך התערובת בכדי אכילת פרס אינו לוקה מן התורה, מיהו איסורא מיהא איכא, דחמץ דפסח אוסר בתערובתו בכל שהוא:

ב. בַּצֶּק שֶׁבְּסִדְקֵי עֲרֵבָה, אִם יֵשׁ כְּזֵית בְּמָקוֹם אֶחָד, חָיֵב לְבַעַר. וְאִם לֹא, בְּטֵל בְּמַעוֹטוֹ. וְכֵן לְעֵנִין הַטְּמֵאָה, אִם מִקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ. וְאִם רוֹצֵה בְּקִיּוּמוֹ, הֵרִי הוּא כְּעֲרֵבָה. בַּצֶּק הַחֲרָשׁ, אִם יֵשׁ כְּזֵית בּוֹ שֶׁהִחְמִיץ, הֵרִי זֶה אֲסוּר:

דרטורה (ב) בלח שבסדקי עריבה. ועשוי לחזק שצריה וסדקיה. אם יש כזית במקום אחד חייב לבער. פחות מכאן בטל במיעוטו. ואם אינו עשוי לחזק, אפילו פחות מכזית חייב לבער, לפי שאינו מבטלו סם ואפשר שימלך ויטלנו מסם: וכן לענין הטומאה. אם נגע שרץ בהאי בלח בפסח שאיסורו חושבו, אם יש בו כזית חוץ בפני הטומאה ולא הוא כעריבה ולא נחתא לה עומאה לעריבה. ובפחות מכזית, אם אינו מקפיד עליו בטל לגבי עריבה והוא כאילו נגע השרץ בעריבה עצמה והיא טמאה: אם מקפיד עליו חוץ. הכי קאמר, ובשאר ימות השנה שאין איסורו חושבו, אין הדבר תלוי בשיעור אם יש בו כזית אם לאו, אלח בקפידא תליא מילתא, אם הקפיד עליו ועתיד ליטלו מסם, חוץ בפני הטומאה בין יש בו כזית בין אין בו כזית ולא נחתא טומאה לעריבה. ואם לא הקפיד עליו ורואה בקיומו אפילו יש בו כמה זיתים הרי הוא כעריבה, וכשנוגע השרץ בבלח הוא כאילו נגע בעריבה ממש: בלח החרש. שמכין עליו ביד ואינו משמיע קול ודומה לחרש שקורין לו ואינו משיב. פירוש אחר, בלח החרש, שהוא קשה וחינו ניכר אם החמיץ: אם יש כיואל בו שהחמיץ. אם יש עיסה אחרת שנילושה בשעה שזו נילושה וכבר החמיאה, אסור. ואם אין סם כיואל בו, הוא שיעורה כדי שיהלך אדם מיל בהליכה בינונית, ושיעור זה כזמן שני

ג. כִּיצַד מִפְּרִישֵׁין חֲלָה בְּטִמְאַה בְּיוֹם טוֹב, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר, לֹא תִקְרָא לָהּ שֵׁם, עַד שֶׁתֵּאָפֶה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרָא אֹמֵר, תִּטִּיל בְּצוּנָן. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא זֶה הוּא חֲמִץ שְׁמִזְהָרִים עָלָיו בְּבַל יִרְאֶה וּבְבַל יִמָּצֵא, אֶלָּא מִפְּרִישָׁתָהּ וּמִנִּיחָתָה עַד הָעֶרֶב, וְאִם הִחְמִיצָהּ, הִחְמִיצָהּ:

ברטנורה (ג) חלה בטומאה. שנטמאת העיסה ושזב אין החלה הניטלת ממנה ראויה לאכילת כהן, כיצד מפרישין אותה ביום טוב של פסח, הרי אין יכול לאפותה בפסח מאחר שאינה ראויה לאכילה ולשהותה ולקורפה בערב אי אפשר שמא תחמיץ, ולהאכילה לכלבים אי אפשר שאין מצערין קדשים ביום טוב: ר' אליעזר אומר לא יקרא לה שם חלה עד שתאפה. דאכתי כל חדא וחדא חזיא ליה, דמכל חדא וחדא מפריש פורתא, ולאחר אפייתה אם רצה יפריש חלה שלימה על הכל, דקסבר ר' אליעזר הרודה מן התנור ונותן לסל, הסל מרפן לחלה: לא זה חמץ שמוזהרים עליו. דלאו דיליה הוא לאחר שקרא עליה שם, וקרא כתיב (שמות יג) לא יראה לך, שך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, וזה אינו שך ולא של חבדך דאכתי לא מטא ליד כהן. ור' אליעזר סבר הואיל אי בעי מתקיל עלה הויה הקדש בטעות ואינו הקדש וחזיא ליה לאכילה, נמצא דקלו הוא וחמץ של ישראל הוא. ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל והלכה כר' אליעזר:

ד. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר, שְׁלֹשׁ נָשִׁים לָשׁוֹת כְּאַחַת וְאוֹפּוֹת בְּתַנּוּר אֶחָד, זֹו אַחַר זֹו. וְחֲכָמִים אֹמְרִים, שְׁלֹשׁ נָשִׁים עוֹסְקוֹת בַּבֶּצֶק, אַחַת לָשָׁה וְאַחַת עוֹרְקַת וְאַחַת אוֹפָה. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, לֹא כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא כָּל הָעֵצִים וְלֹא כָּל הַתַּנּוּרִים שְׁוִין. זֶה הַכֶּלֶל, תִּפְּחֵהוּ בְּצוּנָן:

ברטנורה (ד) שלש נשים לשות כאחת. כל אחת תנור מלא, ואין כאן חימוץ, אע"פ [שהאחת] ממתנת עד שיאפו השתים: וחכמים אומרים. אין להקל כל כך שיהו לשות כאחת, אלא שלש נשים עוסקות כל אחת בצדק שלה: אחת לשה. האחרונה לשה כשחברתה האמצעית מקטפת, והשלישית שלשה תחילה אופה שלה: לא כל הנשים. ר' עקיבא אמילתיה דרבן גמליאל קא מהדר ואמר שאין ראוי לעשות כדבריו, לפי

שֵׁשׁ נָשִׁים עֲלֻלָנוֹת וּמַחְמִירוֹת אִם שׁוֹהוֹת כָּל כֶּךָ וַיֵּשׁ תְּנוּרָה שָׂאִינוּ חֵם מֵהָרַ וַיֵּשׁ עֲלֵינָם שָׂאִין נִבְעָרִים מֵהָרַ, אֲלֹא כַדְזָרֵי חֲכָמִים רָאוּ לַעֲשׂוֹת לַעֲסוֹק תָּמִיד בְּצַלְקָה, שְׂכָל זְמַן שְׁעוֹסְקִין בְּצַלְקָה אֵינוּ בָּא לִידֵי חִימוּץ. וְכֵן הִלְכָה: זֶה הַכֹּלל תַּפְחָה. הַצַּלְקָה שְׂבִידָה שְׂרוּחָה שְׂרוּחָה לַתַּפּוּחַ: תַּלְטוּשׁ. יָדָה בְּמִים לוֹנְנִין וְתַקְטַפְנָה וְתַלְטָנוּ:

ה. שְׂאוֹר, יִשְׂרָף, וְהָאוֹכְלוֹ פְּטוֹר. סְדוּקָה, יִשְׂרָף, וְהָאוֹכְלוֹ חַיֵּב כְּרֵת. אֵיזָהוּ שְׂאוֹר, כְּקָרְנֵי חֲגָבִים. סְדוּקָה, שְׁנֵתֶּעָרְבוּ סְדוּקָיו זֶה בְּזֶה, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וְזֶה הָאוֹכְלוֹ חַיֵּב כְּרֵת. וְאֵיזָהוּ שְׂאוֹר, כָּל שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו כְּאָדָם שֶׁעָמְדוּ שְׁעָרוֹתָיו:

בְּרֵטוּרָה (ה) שִׂאוֹר. שֶׁלֹּא הַחֲמִיץ כָּל לֶרְכוּ: וְסִדוּקָה. לְרֵךְ הַצַּלְקָה כְּשֶׁמַּחְמִיץ נִעֲשֶׂה סְדוּקִים סְדוּקִים: כְּקָרְנֵי חֲגָבִים. סְדוּקָה לְכַאֵן וְסְדוּקָה לְכַאֵן. זֶה וְזֶה הָאוֹכְלוֹ חַיֵּב כְּרֵת. דְּקָרְנֵי חֲגָבִים נִמְי הוּא סְדוּקָה. וְאֵיזָהוּ שִׂאוֹר שְׂפֵטוֹר, זֶה שָׂאִין בּוֹ שׁוֹם סִדוּקָה אֲבָל הַכְּסִיפוּ פָּנָיו כְּאָדָם שֶׁעָמְדוּ שְׁעָרוֹתָיו מִתּוֹךְ פֶּחַד [שְׁפָנוֹ מַכְסִיפִין]. וְהִלְכָה כַּחֲכָמִים:

ו. אֲרֵבָעָה עָשָׂר שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, מְבַעְרִים אֶת הַכֹּל מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּזִמְנָן. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוּקָה אוֹמֵר, תִּירוּמָה מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת וְחֵלְוִין בְּזִמְנָן:

בְּרֵטוּרָה (ו) מִבְּעָרִים אֵת הַכֹּל. בֵּין חוּלוּין בֵּין תִּירוּמָה. חוּץ מִכְדֵי אֲכִילָתוֹ לַשַּׁבָּת: תִּירוּמָה מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת. שָׂאִין יִכּוֹל לְהִאֲכִילָה לֹא לְזָרִים וְלֹא לְבִהמָה וְלִהְשָׁהוּתָה אִי אִפְשָׁר. אֲבָל חוּלוּין אֵין כְּרִיד לְבַעַר אֲלֹא בְּזִמְנָנוּ שִׂיכּוֹל לְמִנְחָה לְהֵם אוֹכְלִים הַרְבֵּה. וְהִלְכָה כַּר' אֲלִיעֶזֶר בְּרַבִּי כְּדוּקָה:

ז. הַהוֹלֵךְ לְשַׁחוּט אֶת פְּסָחוֹ, וְלִמּוֹל אֶת בְּנוֹ, וְלֶאֱכוֹל סְעוּדַת אֲרוּסִין בְּבֵית חָמִיו וְנִזְכָּר שֵׁישׁ לוֹ חֶמֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אִם יָכוֹל לְחַזּוֹר וְלִבְעַר וְלְחַזּוֹר לְמִצְוֹתוֹ, יִחַזּוֹר וַיִּבְעַר. וְאִם לֹא, מְבַטְלוֹ בְּלִבּוֹ. לְהַצִּיל מִן הַנִּזְכָּרִים, וּמִן הַנִּזְכָּר, וּמִן הַלְּסִטִּים, וּמִן הַדִּלְקָה, וּמִן הַמִּפְלָת, יִבְטֵל בְּלִבּוֹ. וְלִשְׁבוֹת שְׁבִיתַת הָרְשׁוּת, יִחַזּוֹר מִיָּד:

ברטנורה (ו) ההולך. בארבעה עשר קאי: אם יכול. שיש שהות ביום: להליל מן הגי'ים. את ישראל הנרדפים: יבטל בלבו. ולא יחזור ואפילו יש שהות, למדאורייתא בדיטול בעלמא סגי: ולשבות שביתת הרשות. שהיה הולך להחשיך על התחום ולקנות שביתה להלך משם והלאה אלפים אמה לדבר הרשות יחזור מיד. אבל לקנות שביתה מנה כגון שריך לילך למחר לבית האבל או לבית המשטה, היינו כהולך לשחוט את פסחו:

ח. וכן מי ששיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קדש, אם עבר צופים, שורפו במקומו. ואם לאו, חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה. ועד כמה הן חוזרין, רבי מאיר אומר, זה וזה בכביצה. רבי יהודה אומר, זה וזה בכזית. וחקמים אומרים, בשר קדש בכזית, וחימץ בכביצה:

ברטנורה (ח) שיש בידו בשר קודש. שנפסל ביולא. שחומת ירושלים היא מחיאה לקדשים [קלים]: אם עבר לופים. שם מקום שמס רואים בית המקדש: שורפו במקומו. ולא הטריחוהו לחזור: ואם לאו חוזר ושורפו. לכתוב (ויקרא ו) בקודש לא תאכל באש תשרף במקום אכילתו שריפתו: זה וזה. חמץ דאמרינן לעיל ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו וכו', ובשר קודש שעמו: כביצה. אבל בפחות, חמץ מבטלו בלבו, ובשר קודש שורפו במקומו, וסבר רבי מאיר חזרתו כטומאתו, מה טומאת אוכלין כביצה שאין אוכלין בכביצה שאין אוכל מטמא בפחות מכביצה, כך אינו חוזר על פחות מכביצה: ר' יהודה אומר זה וזה בכזית. סבר חזרתו כאיסורו, מה איסורו בכזית, שעל כזית חמץ או בשר קודש חייה, כך על כזית חוזר: בשר קודש. משום חומרא דקדשים חוזר אף על כזית, חמץ דחולין אינו חוזר אלא על כביצה. והלכה כחכמים:

גמרא פסחים דף מ"ט ע"א

לאכול סעודת אירוסין. תנאי רבי שמעון אומר כל סעודה

שְׂאִינָה שֶׁל מְצוּהָ אֵין תִּלְמִיד חֶכֶם רִשָּׁאי לִיהֲנוֹת מִמֶּנָּה.
כְּגוֹן מָאי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּגוֹן בֵּית כְּהֵן לְיִשְׂרָאֵל וּבֵית תִּלְמִיד
חֶכֶם לְעַם הָאָרֶץ. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֵּית כְּהֵן לְיִשְׂרָאֵל אֵין
זְיוּגָן עוֹלָה יָפָה מָאי הִיא אָמַר רַב חֲסִדָּא אוֹ אֶלְמָנָה אוֹ
גְרוּשָׁה אוֹ זָרַע אֵין לָהּ. בְּמִתְנִיתָא תְּנָא קוּבְרָה אוֹ קוּבְרָתוֹ
אוֹ מְבִיאָתוֹ לְיַדֵּי עֲנִיּוֹת. אֵינִי וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הַרוּצָה
שְׂתִיעֶשֶׂר יִדְבֵק בְּזָרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֹן כָּל שָׁכֵן שְׂתוּרָה וּכְהוֹנָה
מְעֻשְׂרָתוֹ. לֹא קִשְׂיָא הָא בְּתִלְמִיד חֶכֶם הָא בְּעַם הָאָרֶץ. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ נָסִיב כְּהֲנֵתָא חֲלַשׁ אָמַר לָא נִיחָא לִיהֵ לְאֶהְרֹן
דְּאִדְבֵק בְּזָרְעִיהֵ דְהוּי לִיהֵ חֲתָנָא כִּי אָנָּא. רַב אִידִי בַר אֲבִין
נָסִיב כְּהֲנֵתָא נִפְקוּ מִיְנִיהֵ תְרִי בְנֵי סְמִיכֵי רַב שֵׁשֶׁת בְּרִיהֵ
דְרַב אִידִי וְרַב יְהוֹשֻׁעַ בְּרִיהֵ דְרַב אִידִי. אָמַר רַב פִּפְא אֵי לֹא
נָסִיבָנָא כְּהֲנֵתָא לֹא אֵיעֲתָרִית. אָמַר רַב כְּהֲנָא אֵי לֹא
נָסִיבָנָא כְּהֲנֵתָא לֹא גְלָאי. אָמְרוּ לִיהֵ וְהָא לְמָקוֹם תּוּרָה
גְלִיתָ לֹא גְלָאי כְּדָגְלוּ אֵינְשֵׁי. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק כָּל הַנְּהַנְהָ
מִסְעוּדַת הָרְשׁוּת לְסוּף גּוֹלָה שְׁנַאָמַר (עמוס ו') וְאוֹכְלִים כָּרִים
מִצֹּאֵן וְעִגְלִים מִתּוֹדֵ מְרַבֵּק. וּכְתִיב (שם) לָכֵן עֲתָה יִגְלוּ בְּרָאשׁ
גּוֹלִים. תְּנוּ רַבָּנָן כָּל תִּלְמִיד חֶכֶם הַמְרַבֵּה סְעוּדָתוֹ בְּכָל
מָקוֹם. סוּף מְחַרֵּיב אֶת בֵּיתוֹ. וּמְאַלְמֵן אֶת אִשְׁתּוֹ וּמֵייתָם
אֶת גּוֹזְלָיו וְתִלְמוּדוֹ מִשְׁתַּכַּח מִמֶּנּוּ. וּמְחַלּוֹקוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת
עָלָיו. וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים. וּמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם וְשֵׁם רַבּוֹ
וְשֵׁם אָבִיו. וְגוֹרֵם שֵׁם רַע לוֹ וּלְבָנָיו וְלְבָנֵי בָנָיו עַד סוּף כָּל
הַדּוֹרוֹת. מָאי הִיא אָמַר אֲבִי קָרוּ לִיהֵ בַר מַחִים תְּנוּרֵי.
רַבָּא אָמַר בַּר מְרַקִּיד בֵּי כּוּבֵי. רַב פִּפְא אָמַר בַּר מְלַחִידֵ
פִּינְכֵי. רַב שְׁמַעְיָה אָמַר בַּר מֶדֶ רַבֵּעַ. תְּנוּ רַבָּנָן לְעוֹלָם יְמִכּוֹר
אָדָם כָּל מָה שְׂיֵשׁ לוֹ וְיִשָּׂא בֵּית תִּלְמִיד חֶכֶם שְׂאֵם מִת אוֹ
גּוֹלָה מוּבְטָח לוֹ שְׁבָנָיו תִּלְמִידֵי חֶכְמִים. וְאֵל יִשָּׂא בֵּית עַם
הָאָרֶץ שְׂאֵם מִת אוֹ גּוֹלָה בָנָיו עֲמֵי הָאָרֶץ. תְּנוּ רַבָּנָן לְעוֹלָם
יְמִכּוֹר אָדָם כָּל מָה שְׂיֵשׁ לוֹ וְיִשָּׂא בֵּית תִּלְמִיד חֶכֶם. וְיִשָּׂא
בֵּיתוֹ לְתִלְמִיד חֶכֶם. מְשַׁל לְעַנְבֵי הַגֶּפֶן בְּעַנְבֵי הַגֶּפֶן דְּבַר נֶאֱחָה
וּמִתְקַבֵּל:

רס"ז בת כהן. כריכה להנשא לכהנים ולא לפגום משפחתו ולהנשא לישראל: אין
זווגם עולה יפה. במזל טוב: מאי היא. מה עולה בידן: או אלמנה או גרושה או

זרע אין לה. כדכתיב וזת כהן כי תהיה לאיש זר וסמיד ליה וזת כהן כי תהיה
אלמנה וגרוסה וזרע אין לה וגו': או קוצרה. בלא זמן: ת"ת. הוא שבה לו חבל
עם הארץ ואינו כהן גנאי הוא לו לאהרן ונענשים: לא גלתי. רב כהנא גלה מבבל
לא"י כדאמר בהגוזל ומאכיל: לא גלתי כדגלו אינשי. שאר תלמידים יוצאין מדעתן
ואני יצאתי על כרחי מחמת מרדין ואימת מלכות: ומאלמן את אשתו. שמבקש
למודו וא"א לו וגולה למזונות והרי אשתו כאלמנות חיות: גוזליו. יתומיו: ותלמודו
משתכח. שאינו עסוק לחזור עליו: ומחלוקות רבות באת עליו. מחמת ששכח
תלמודו או הקפו' שמקיף מחנונים לסעודותיו: קרו ליה. לבנו: בר מרקיד בי
כובי. כדרך הליכנים שמשחקין ומרקדין בחנויו' להשקותן בשכרן: מלחיד פינכי.
לוחך קערות: מד רבע. מקפל לבשו ורובץ וישן כך לך המשתכרין שאינו מספיק
ליכך לביתו ולשכב על מטתו אלא מקפל לבשו תחתיו וישן: מד. כמו בר חמרא
מוד שקד וגני:

זוהר שלח דף קס"א ע"א

ועתה יגדל נא לח יי. רבי אחא ורבי יוסי אמרי זכאין
אינון ישראל מעמין עובדי עבודה זרה דעלמא. דקדשא
בריד הוא אתרעי בהו ואתבני בהו ואתפאר בהו דהא
עלמא לא אברי אלא בגיניהון דישראל דישתדלון
באורייתא בגין דחד בחד אתקשרו וישראל לתתא בהאי
עלמא אינון קיומא דיליה וקיומא דכל שאר עמין אימתי
בזמן דעבדי רעותא דמאריהון. תא חזי כד ברא קדשא
בריד הוא בר נש בעלמא אתקין ליה פגוונא עלאה (נקירא)
ויהב ליה חיליה ותוקפיה באמצעיתא דגופא דתמן שריא
לבא דהוא תוקפא (ומזונא) דכל גופא ומתמן אתון כל גופא
(וכל אינון שייפי דגופא מתמן אתון). והא לבא אחיד (דקס"א ע"ב) ואתקף
באתר עלאה דלעילא דאיהו מוחא דרישא דשארי לעילא
(ואחיד ביה) ודא אתקשר בדא ובגוונא דדא אתקין קדשא
בריד הוא עלמא ועבד חד גופא ואתקין שייפי דגופא
סחרניה דלבא ולבא שארי באמצעיתא דכל גופא וכל אנון

שְׁיִיפִין אֶתְזָנוּ מֵהָהוּא לְבָא דְהוּא תוּקְפָא דְכֻלָּא וְכֻלָּא בֵּיה
 תְּלִיין וְהָהוּא לְבָא אֶתְקֶשֶׁר וְאֶתְאַחַד בְּמוּחָא עֲלָאָה דְשָׂרִיא
 לְעִילָא תָּא חֲזִי כַּד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא עֲלָמָא אֲשָׁרִי (ס"א
 אֶסְדָּר) לִימָא דְאוּקְיָנוּס דְאַסְחָר כָּל יִשׁוּבָא דְעֲלָמָא וְיִשׁוּבָא
 דְכָל שְׁבַעִין אוּמִין כֻּלָּא אֶסְחָר לִירוּשָׁלַם. וִירוּשָׁלַם
 בְּאַמְצָעִיתָא דְכָל יִשׁוּבָא שָׂרִיא וְהִיא אֶסְחָר לְהַר הַבַּיִת וְהַר
 הַבַּיִת אֶסְחָר לְעֶזְרוֹת דְיִשְׂרָאֵל וְאִינוּן עֶזְרוֹת סְחָרָן לְלִשְׁכַּת
 הַגְּזִית דְתַמָּן סְנֵהֲדָרִי גְדוּלָּה יִתְבִּין וְתִנְיָן לִית יִשְׁיבָה
 בְּעֶזְרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בְּלַחֲוִדֵיהוּ וְלִשְׁכַּת הַגְּזִית
 אֶסְחָר לְמִזְבֵּחַ וְהַמִּזְבֵּחַ אֶסְחָר לְבֵּית הָאוּלָם וְהָאוּלָם
 לְהִיכָל וְהִיכָל לְבֵּית קְדָשׁ הַקְּדָשִׁים דְתַמָּן שְׂכִינָה שָׂרִיא
 וְכַפּוֹרֶת וְכְרוּבִים וְאַרְוֹן וְהֶכָּא הוּא לְבָא דְכָל אַרְעָא וְעֲלָמָא
 וּמֵהֶכָּא אֶתְזָנוּ כָּל אִינוּן אֶתְרִי דְיִשׁוּבָא דְאִינוּן שְׁיִיפִי
 דְגוּפָא. וְלְבָא דָּא אֶתְזָן מִמוּחָא דְרִישָׁא וְאֶתְאַחִיד דָּא בְּדָא
 הַדָּא הוּא דְכְּתִיב (שְׁמוֹת ט"ו) מָכוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעֻלְתֵּךְ יְיָ :

תרגום הזוהר וְעֵתָּה יִגְדֵל נָח פַּח ה' (במדבר י"ד). רַבִּי אַחַח וְרַבִּי יוֹסִי אוּמְרִים,
 אֲשָׁרִיָּהֶם יִשְׁרָאֵל מִכָּל הָעַמִּים שְׂעֻוֹלָם שְׂהַקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא רָכָה בָּהֶם, וְקָרָא
 שְׁמוֹ בָּהֶם, וְהִתְפָּאֵר בָּהֶם, כִּי הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי יִשְׁרָאֵל שְׁיַעֲסֶהוּ
 בְּפוּרָה, מִשּׁוּם שְׂאֵחַד בְּאַחַד מִתְּקֵשֶׁר, דְּהִינוּ ז"ל וּמַלְכוּת, וְיִשְׁרָאֵל לְמַטָּה
 בְּעוֹלָם הָאֵה הֵם הַקְּיֹוס שְׁלוּ, שְׁעַל יְדֵי מַעֲשֵׂיָהֶם הַפוּזִים מַעֲלִים מ"ן
 לְזוּגָם. וְהֵם קְיֹוס כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים, דְּהִינוּ בְּשִׁבְלֵי יִשְׁרָאֵל מִתְּקֵימִים. מִתִּי
 זָה. הִינוּ בְּזַמָּן שְׂעוּשִׂים רְלוּנוּ שְׁל חֲדוּנָם. צָא וּרְאֵה כְּשִׁבְרָא הַקְדוּשָׁא בְּרוּךְ
 הוּא אֶת אֲדָם בְּעוֹלָם, תִּיקוּן אוּתוּ כְּעִין שְׁל מַעֲלָה, וְנִתְּן כַּחוּ וְתוּקְפוּ בְּאַמְלָע
 גּוּפוּ, שְׁשֵׁם שׁוּרָה הֵלֵב, שְׁהוּא תוּקְפוּ כָּל הַגּוּפוּ, וּמִשָּׁם נִזּוֹן כָּל הַגּוּפוּ, וְהֵלֵב
 מִתְּאַחֲזֵי וּמִתְּחַזֵּק בְּמַקּוּם עֲלִיוֹן שְׁל מַעֲלָה, שְׁהוּא בְּמַחַ שְׂבַרְחָא הַשׁוּרָה
 לְמַעֲלָה, וְזָה נִהְשֶׁר בְּזָה. וּבְאַוּפֵן זָה הִתְקִין הַקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם.
 וְעֲשָׂאוּ גּוּף אֶחָד וְהִתְקִין אֲבָרֵי הַגּוּף מִסְבִּיב הֵלֵב, וְהֵלֵב שׁוּרָה בְּאַמְלָע כָּל
 הַגּוּף, וְכָל הָאֲבָרִים נִזּוּנִים מֵהֵלֵב הַהוּא שְׁהוּא הַתוּקְפוּ שְׁל כָּלִם, וְהַכָּל תְּלוּיִים
 בּוּ, וְהֵלֵב הַהוּא מִתְּקֵשֶׁר וּמִתְּאַחֲד בְּמַחַ עֲלִיוֹן הַשׁוּרָה לְמַעֲלָה. צָא וּרְאֵה,
 כְּשִׁבְרָא הַקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הַשְׂרָה אֶת יָם הָאוּקְיָנוּס הַמְּקִיף כָּל
 יִשׁוּבֵי הָעוֹלָם. וְהַיִּשׁוּבֵי שְׁל כָּל שְׂבַעִים אוּמוֹת מְקִיף אֶת יְרוּשָׁלַם. וִירוּשָׁלַם
 שׁוּרָה בְּאַמְלָע כָּל הַיִּשׁוּבֵי. וְהִיא מְקַפֶּת אֶת הַר הַבַּיִת. וְהַר הַבַּיִת מְקִיף אֶת

עֲזָרוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהַעֲזָרוֹת מִקִּיפּוֹת אֶת לְשֹׁפֵת הַגְּזִית, כְּלוֹמַר מִבְּחִינַת הַחֲשִׁיבוֹת, שֶׁשָּׁם יוֹשְׁבֵי סִנְהֶדְרֵי גְדוּלָּה. וְלִמְדָנוּ, אִינן יִשְׁיָבָה צְעֵזְרָה אֶלֶּא לְמַלְכֵי צֵית דָּוִד צְלָבָד. וְעַם כָּל זֶה הֵם מִקִּיפִים אֶת לְשֹׁפֵת הַגְּזִית שֶׁשָּׁם מוֹשֵׁב הַסִּנְהֶדְרִין. וְחוֹשֵׁב כְּאִן ז' צְחִינּוֹת, זוֹ חֲשׂוּבָה מְאֹד, כִּנְגִיד צְבַע סְפִירוֹת. וְלְשֹׁפֵת הַגְּזִית מִקִּיפָה אֶת הַמְּזֻבָּח. וְהַמְּזֻבָּח מִקִּיף אֶת צֵית הָאוֹלָם. וְהָאוֹלָם אֶת הַהֵיכָל, וְהַהֵיכָל אֶת צֵית הַדָּשׁ הַקֹּדֶשִׁים, שֶׁשָּׁם שׁוֹרֵה הַשְּׂכִינָה וְהַפְּפוֹרֶת וְהַפְּרוּבִים וְהָאֲרוֹן. וְכֵאֵן הוּא הַלֵּב שֶׁל כָּל הָאֲרָצַי וְהָעוֹלָם. וּמִכֵּאֵן נִזְנִים כָּל מְקוֹמוֹת הַיְשׁוּב שֶׁהֵם יֹצְרִים שֶׁל הַגּוֹף הַזֶּה, דְּהֵינּוּ שֶׁל הָעוֹלָם. וְהַלֵּב הַזֶּה, שֶׁהוּא הַשְּׂכִינָה וְכוּ', נִזְנֵן מִהַמַּחַ שְׂפָרָאשׁ, שֶׁהוּא מַלְכוּת דְּאֲרִילוֹת. וּמִתְאַחֲדִים זֶה צְזָה. זֶה שְׂפָתוֹב (שְׁמוֹת ט"ו) מְכוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעֻלָּתָ ה'.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ט'

א. סֵדֶר תְּפִלוֹת הַצְּבוֹר כִּן הוּא. בְּשַׁחַר כָּל הַעַם יוֹשְׁבֵי וּשְׁלִיחַ צְבוֹר יוֹרֵד לְפָנֵי הַתִּיבָה וְעוֹמֵד בְּאַמְצַע הָעַם. וּמִתְחִיל וְאוֹמֵר קֹדֵישׁ וְכָל הָעַם עוֹנִין אָמֵן יְהִי שְׁמִיהַ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמַי וְלְעָלְמֵי עַלְמַיָּא בְּכָל כְּחוֹן. וְעוֹנִין אָמֵן בְּסוּף הַקֹּדֵישׁ וְאַחַר כִּן אוֹמֵר בְּרַכּוּ אֶת ה' הַמְּבֹרָךְ וְהֵם עוֹנִין בְּרוּךְ ה' הַמְּבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וּמִתְחִיל וּפּוֹרֵס עַל שְׁמַע בְּקוֹל רַם וְהֵם עוֹנִין אָמֵן אַחַר כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה וְהַיּוֹדֵעַ לְבָרַךְ וְלִקְרוֹת עִמּוֹ קוֹרָא עַד שֶׁמְבָרַךְ גָּאֵל יִשְׂרָאֵל: **ב.** וְהַכֹּל עוֹמֵד מִיָּד וּמִתְפַּלֵּל בְּלַחֵשׁ וּמִי שֶׁאִינוּ יוֹדֵעַ לְהַתְפַּלֵּל עוֹמֵד וְשׁוֹתֵק עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל שְׁלִיחַ צְבוֹר בְּלַחֵשׁ עִם שְׂאֵר הָעַם. וְכָל מִי שֶׁיִּגְמֹר תְּפִלָּתוֹ עִם הַצְּבוֹר יִפְסִיעַ שְׁלֵשׁ פְּסִיעוֹת לְאַחוֹרָיו. וְיַעֲמוֹד בְּמָקוֹם שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו בְּעַת שֶׁיִּפְסַע:

כְּאֲשֶׁר יָבֵאוּ יָמֵי הַזְקָנָה וְהִגִּיעוּ יָמֵי הַשִּׁיבָה וַיִּכְלָה כָּחוֹ וַיִּמְעַט וַיִּשָּׁח יָצְרוּ. גַּם יִזְכּוֹר קִצּוֹ כִּי קָרוֹב הוּא וַיִּבִין לְאַחֲרֵיתוֹ וַיִּשׁוֹב אֶל ה' וַיִּרְחַמְהוּ וְאֲשֶׁר אֵינְנוּ חוֹזְרֵי בְּתִשׁוּבָה בָּבֵא יָמֵי הַזְקָנָה יִכְפֹּל עוֹנָשׁוֹ וְרַבָּה מִשְׁטָמָה עָלָיו. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זְכָרוֹנִים לְבִרְכָה שְׁלֵשָׁה הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנֵאֵן דֵּל גָּאָה. וְעֲשִׂיר מְכַחֵשׁ. וְזָקֵן מְנַאֵף. וְנֶאֱמַר (הושע ז') אֲכָלוּ זָרִים כָּחוֹ וְהוּא לֹא יָדַע. גַּם שִׁיבָה זָרְקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדַע. וּמִן הַתִּימָה וְהַפְּלִיאָה כִּי יַעֲמוֹד הָאָדָם בַּחֲצֵי יָמָיו וְרוֹאֶה כִּי הַיָּמִים הוֹלְכִים וְדֹלִים וַיַּחַל הָרִיסוֹת הַבְּנִיָּן. וַיַּחֲסֹר הַמְּזֶג בְּטַבְּעוֹ. וַתִּרְאֶה בּוֹ הַיִּבְשׁוֹת כְּעֵנִין שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קג) יָמֵי כְּצֹל נְטוּי וְאֲנִי כְּעֶשֶׂב אֵיבֵשׁ. אֵיךְ טַח מִרְאוֹת עֵינָיו. מִהֶשְׁכִּיל לְבָבוֹ. וְלֹא יִרְאֶה כִּי נוֹסֵעַ הוּא אֶל הַמָּקוֹם מְקוֹם בֵּית עוֹלָמוֹ הַלּוֹדֵךְ וְנִסּוּעַ יוֹמָם וְלַיְלָה. וַיֵּשׁ אֲנָשִׁים רַבִּים יִמְנַע מֵהֵם אֹר הַתְּשׁוּבָה. כִּי הֵם זְכָאִים וְטְהוֹרִים בְּעֵינֵיהֶם. וְלֹא יִתְעַשְׂתוּ עַל תְּקוּן מַעֲשֵׂיהֶם. כִּי יִדְמוּ שֶׁהֵם מְתוֹקְנִים וְהֵם חֲטָאִים לְשֵׁם מְאֹד הֵלֵא כְּתוּב (קהלת ז') כִּי אָדָם אֵין צְדִיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יַחֲטָא. וְהָאֲנָשִׁים הָהֵם מֵאֲשֶׁר הֵם בְּזִים לְדַבְּרֵי עוֹנוֹת וְלֹא יִרְגִישׁוּ וְלֹא יִבִּינוּ לָמוֹ. אוֹ הוֹדַע אֲלֵיהֶם חֲטָאתָם וְנִשְׁכַּח מִלְּבָב אַחֲרֵי כֵן. וְהֵנָּם כְּמוֹ הַחוֹלָה שֶׁאֵינּוּ מִרְגִישׁ בְּחוֹלָיו וְלֹא יַחֲשׁוֹב עַל הָרִפּוּאָה. וַיִּכְבֹּד חָלָיו תָּמִיד עַד אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לְהִרְפֹּא וּפְעָמִים תִּהְיֶה נִסְבָּה לְזֹאת מְקוֹצָר בִּינְתָם כִּי לֹא יָבֵאוּ לְדְרוֹשׁ אֱלֹהִים וְדַעַת דְּרָכָיו לֹא יַחְפְּצוּן. עַל כֵּן לֹא יִשְׁקוֹד עַל דְּלִתוֹת חֲכָמִים וְתִלְמִידֵיהֶם כְּעֵנִין שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טו) לֹא יֶאֱהָב לֶץ הוֹכֵחַ לוֹ אֶל חֲכָמִים לֹא יִלְדֵּי:

שלח יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב'ין להשאיר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה :

(יא) לְמִטָּה יוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְדִי בֶן
סוּסִי : לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גְדִי בֶר סוּסִי : (יב)
לְמִטָּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן גַּמְלִי : לְשִׁבְטָא דָן עַמִּיאֵל
בֶּר גַּמְלִי : (יג) לְמִטָּה אֲשֶׁר סְתוּר בֶּן מִיכָאֵל :
לְשִׁבְטָא דְאֲשֶׁר סְתוּר בֶּר מִיכָאֵל : (יד) לְמִטָּה נַחֲבִי נַחֲבִי
בֶּן וּפְסִי : לְשִׁבְטָא דְנַחֲבִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי : (טו) לְמִטָּה גֹד
גְּאוּאֵל בֶּן מָכִי : לְשִׁבְטָא דְגֹד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי :

נביאים - יהושע - פרק ב

(יא) וּנְשָׁמַע וַיִּמַּס לְבָבָנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ
בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא
אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמֶּעַל וְעַל הָאָרֶץ
מִתַּחַת : וַשְׁמַעְנָא וַאֲתַמְסִי לְבַנָּא וְלֹא אֲשַׁתְּאֲרַת עוֹד רוּחָא
בְּאִנְשׁ מִן קְדָמִיכוֹן אֲרִי יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן הוּא אֱלֹהָא דְשִׁכְנַתִּיהָ בְּשָׁמַיָא
מִלְּעִילָא וְשְׁלִיט עַל אֲרֶעָא מְלָרַע :

רש"י וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ . אפילו לשכב עם אשה , אמרו אין לך כל שר ונגיד שלח בא אל רחב הזונה , ובה עשר שנים היתה כשיאלו ישראל ממאריס , וזנתה כל ארבעים שנה (זבחים קטז ב) :

(יב) וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ נָא לִי בַיהוָה כִּי עֲשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעֲשִׂיתֶם גַּם אִתָּם עִם בַּיִת
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת : וּכְעַן קִיַּיְמוּ
כְּעַן לִי בְּמִימְרָא דַּיִי אֲרִי עֲבָדִית עִמָּכוֹן טִיבוּ וְתַעֲבְדוּן אֲף אֶתוֹן עִם
בַּיִת אֲבָא טִיבוּ וְתַתְּנוּן לִי אֶת דְּקִשׁוּט :

רש"י אמת . שתעשו כשתבאו ותכבשו את העיר , שתכירו האות ותחיוני :

(יג) וְהַחִיתֶם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְאֶת אַחִי
וְאֶת (אחותי) אֲחִיוֹתַי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם
וְהִצַּלְתֶּם אֶת נַפְשֵׁינֹו מִמָּוֹת : וְתִיחוּן ית אבא
וְיַת אִמָּא וְיַת אַחִי וְיַת אֲחֹתַי וְיַת כָּל דְּלָהוֹן וְיַתְּשִׁיזְבוּן ית נַפְשֵׁתְנָא
מִמָּוֹתָא : (יד) וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ
תַּחְתִּיכֶם לָמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת דְּבָרֵנוּ
זֶה וְהָיָה בְּתַת יְהוָה לָנוּ אֶת הָאָרֶץ
וְעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת : וַאֲמָרוּ לָהּ גְּבַרְיָא נַפְשֵׁנָא
מְסִירִין חֶלְף נַפְשֵׁתְכוֹן לְמִימַת אִם לֹא תַחֲוּוּן ית פְּתַגְמָנָא דִּין וְיִהִי
פַּד יַתּוּן יְיָ לָנָא ית אֲרַעָא וְנַעֲבִיד עִמָּךְ טִיבוּ וְקִשׁוּט : (טו)
וְתוֹרְדִם בְּחָבֵל בְּעַד הַחֲלוֹן כִּי בַיִתָּה
בְּקִיר הַחוּמָּה וּבַחוּמָּה הִיא יוֹשֶׁבֶת : (טז)
וְשִׁלְשַׁלְתֶּנוּן בְּאַטוּנָא מִן חֶרְפָּא אֲרִי בַיִתָּה בְּפוֹתֵל שׁוּרָא וּבְשׁוּרָא הִיא
יַתְבָּה :

רש"י ותורידם בחבל בעד החלון . באותו חבל וחלון היו הגואפים עולין אליה . אמרה : רבונו של עולם
, באלו חטאתי באלו תמחול לי (זכמים טז) :

כתובים - תהילים - פרק עג

(ו) לָכֵן עֲנַקְתֶּמוּ גְאוּהַ יַעֲטֹף שִׁית חָמֶס
לָמוֹ : לְכַדְּ כֹן עֲטַרְתֶּנוּן גִּיּוֹתְנוּתָא כְּלִילָא דְמִשְׁוִין בְּרִישֵׁיהוֹן הִיא
מִן חֲטוּף דִּילְהוֹן :

רש"י לכן ענקתמו גאוה . בעבור זה שאין יסורין באין עליהם העניקתם הגאוה לעלות על אורחם גסות
הרוח : יעטוף שית חמס למו . החמס שעושין עושה אותם שמיים ועוטף את שותיה' ועגבותיהם בעובי
שומן ובשר :

(ז) יֵצֵא מִחֶלֶב עֵינֵינוּ עֲבָרוּ מִשְׁכִּיּוֹת לֵבָב :
שְׁנָא מִן שׁוּמְנָא פְּרָצוּפִיהוֹן עֲבָרוּ חוֹטְבִיּהוֹן חֲפוּרַת לְבָא :

רש"י יצא מחלב עינינו . עיניהם בולטות מרוב שומן כל אדם כחוש עיניו משוקעות . עברו משכיות
ללב . יותר ממה שלבם מייחל ומאפה בזה להם תאוותם עברו בהם בהשגת ידם את תאוות לבם :

(ח) יִמִּיקוּ וַיִּדְבְּרוּ בְּרַע עֲשָׂק מְמָרוֹם
יִדְבְּרוּ : יתמקמקוון מן פטמא וימללון לאבאשא ולטלומא מן
רום לבהון ומללון :

רש"י ימיקו . את רעיהם : וידברו ברע עושה . לעשוק אציונים : ממרום ידברו . כגון פרעה וסנחריב
וני"נ מי ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה') מי בכל אלהי הארצות (ישעי ל"ז) אעלה על במתי עב (שם י"ד) וזהו
שחו בשמים פיהם :

(ט) שֵׁתוּ בַשְּׂמִים פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהְלֹךְ
בְּאַרְצָא : שׁוּיאוּ בְּקַדִּישֵׁי שְׂמִיָּא פּוּמְהוֹן וְלִישְׁנָהוֹן מְצַלְהָבָה
בְּקַדִּישֵׁי אַרְעָא : (י) לָכֵן (ישיב) יָשׁוּב עִמּוֹ הַלֵּם וַיְמִי
מָלֵא יַמְצוּ לָמוֹ : בְּכֹן תָּבוּ עַל עֲמִיָּא דִּי לְאַלְקִיּוֹתְהוֹן
וַיִּמְחוּנוּן בְּמִרְזוּפִין וְדַמְעִין סְגִיעִין מְחַתִּין לְהוֹן :

רש"י לכן ישוב עמו הלום . לפי שעמו רואים דרך רשעים ללחה ישובו על דרך הרשעים ללכת בדרכיהם

: הלום . כמו מי הביאך הלום (שופטים י"ח) הלום פה : ומי מלא ימאו למו . ומים של פלג המלח הם ד"ת
הם נחשבים למו תמלית ומזלזלים צעיניהם :

משנה גיטין פרק ד

א. השולח גט לאשתו והגיע בשליח, או ששלח אחריו שליח ואמר לו, גט שנתתי לך בטל הוא, הרי זה בטל. קדם אצל אשתו או ששלח אצלה שליח ואמר לה גט ששלחתי לך בטל הוא, הרי זה בטל. אם משהגיע הגט לידה, שוב אינו יכול לבטלו:

דרטורה (א) השולח. והגיע בשליח. שלא היה מתכוין לרדוף אחריו להשיגו, אלא שנסתהה השליח בדרך והיה לו לזה דרך לשם וראהו וביטל הגט, אפ"ה בטל, ולא אמרינן לבעורא בעלמא מכיון, שאם היה בדעתו לבטלו היה רודף אחריו: אינו יכול לבטלו. הא קמ"ל דאע"פ דחזינן ליה דמהדר עליה מעיקרא לבטוליה, לא אמרינן אגלחי מלתא למפרע דבטולי בטליה. והיכא דיהיב אינש גיטא לדביתהו לזמן או על תנאי, אי אמר לה הרי זה גיטך מעכשיו ולזמן פלוני או אם יתקיים תנאי פלוני, מצי מטי גיטה לידה לא מצי תו לבטליה, ותהיה מגורשת לאותו זמן או כשיתקיים התנאי. ואי לא אמר לה מעכשיו, אפילו לבתר דמטא גטה לידה מצי מבטל ליה:

ב. בראשונה היתה עושה בית דין במקום אחר ומבטלו. התקין רבן גמליאל הזקן שלא יהו עושין כן, מפני תקון העולם. בראשונה היתה משנה שמו ושמה, שם עירו ושם עירה. התקין רבן גמליאל הזקן שיהא כותב, איש פלוני וכך שם שיש לו, אשה פלונית וכך שם שיש לה, מפני תקון העולם:

דרטורה (ב) בראשונה. לא היה מבטלו בפני האשה ולא בפני השליח, אלא במקום שהיה עומד היה מבטלו בפני שלשה: מפני תקון העולם. שהשליח שאינו יודע בדבר מוליכו לה והיא נישאת בו. ומכא תקנת ר"ג מלקיז על מי שמבטל הגט או מוסר

מודעא על הגט: בראשונה היה משנה שמו ושמה. כשהיו לו שני שמות, אחד כאן ואחד במדינת הים, היה מגרסה בשם הנוהג במקום כתיבת הגט, ולא היה מקפיד לכתוב את שניהם: מפני תיקון העולם. שלא יולאו לעז על בניה מן השני, לומר לא גרסה בעלה שאין זה שמו. ואדם שהחזק בשני שמות בשני מקומות, חד במקום הכתיבה וחד במקום הנתינה, אינה מגורשת עד שיכתוב שם של מקום הנתינה ושם של מקום הכתיבה עמו. אבל אם החזק בשני שמות במקום אחד וכתב אחד מן השמות, בדיעבד הגט כשר. מיהו לכתחילה לריך לכתוב שניהם. והיכא דשינה שמו או שמה בגט, אע"פ שכתב אח"כ וכל שם שיט לי, הגט בטל:

ג. אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה. ומנעו מלהשביעה, התקין רבן גמליאל הזקן שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו, וגובה כתבתה. העדים חותמים על הגט, מפני תקון העולם. הלל התקין פרוזבול מפני תקון העולם:

דרטורה (ג) אין אלמנה נפרעת. כתובתה: מנכסי יתומים, אלא בשבועה. שלא נתקבלה כלום: נמנעו מלהשביעה. שמפני שהיא טורחת לפני היתומים מורה התירא לעלמה ליטבע שלא לקחה כלום. ואע"פ שלקחה דבר מועט סבורה שבכר טרחה נוטלתו ואינו מפרעון כתובתה. ולפיכך נמנעו מלהשביעה והיתה מפסדת כתובתה: התקין ר"ג שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו. כגון קונם מיני מזונות עלי אם נהניתי מכתובתי: וגובה כתובתה. ואם נשאת לאחר קודם שהדירוה היתומים על כתובתה, ואם ידירוה אחר שנשאת, שמא יפר לה בעלה, כיצד יעשו, משביעין אותה חוץ לב"ד שבועה דרבנן שאין ענשה מרובה, ונוטלת כתובתה אחר שנשאת. וכשאת לגבות כתובתה קודם שתנשא לאחר, הרשות ביד היתומים, ראו משביעין אותה חוץ לב"ד, או מדירים אותה לב"ד: העדים חותמים על הגט מפני תקון העולם. אחרווייהו קאי, גבי אלמנה שתהא נודרת ליורשים כל מה שירצו, מפני תקון העולם, שיהיו הנשים נישאות לבעליהן ולא תדאגנה להפסיד כתובתן. וגבי עדים חותמים על הגט מפני תיקון העולם, דהואיל ועדי מסירה כרתי, שהעדים שנמסר הגט בפניהם לאשה הם עיקר הגירושין, לא היה לריך שיחתמו עדים בגט, אלא מפני תיקון העולם, דחיישינן שמא ימות אחד מן העדים שנמסר הגט בפניהם, ונמלא הגט שבירה בלא עדים כחספא בעלמא: הלל התקין פרוזבול. שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה (דברים ט"ו) השמר לך פן יהיה דבר עם לבדך בליעל, עמד והתקין פרוזבול. וזה גופו של פרוזבול, מוסר אני לכם פלוני ופלוני דיינים. שכל חוב שיט לי אכל פלוני, שאגבנו כל זמן שארעה:

ד. עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבָּה וּפְדָאוּהוּ, אִם לְשׁוּם עֶבֶד, יִשְׁתַּעֲבֹד. אִם לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין, לֹא יִשְׁתַּעֲבֹד. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּין כֶּדֶד וּבֵין כֶּדֶד יִשְׁתַּעֲבֹד. עֶבֶד שֶׁעָשָׂא רַבּוֹ אֶפְסוֹתִיקֵי לְאַחֲרָיו וְשִׁחָרְרוּ, שׁוֹרֵת הַדִּין אֵין הָעֶבֶד חַיֵּב כָּלוּם. אֲלָא מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל דָּמָיו. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵינוֹ כּוֹתֵב אֲלָא מִשְׁחָרְרֵי:

ברטנורה (ז) עבד שנשבה ופדאוהו. ישראלים אחרים לאחר שנתיאש רבו ממנו: אם לשום עבד ישתעבד. לרבו שני: לשום בן חורין לא ישתעבד. לא לרבו ראשון, ולא לרבו שני. לרבו שני לא, דהא לשום בן חורין פרהיה. לרבו ראשון לא, דלמא ממנעי ולא פרהי: רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כד ובין כד ישתעבד. לרבו ראשון. שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו: אפסותיקי. פה תהא קאי. מזה תגבה חובך ולא ממקום אחר: ושחררו. רבו ראשון: שורת הדין אין העבד חייב כלום. לרבו שני. שהשחרור ששחררו רבו ראשון מפקיעו מידי שעבוד: אלא מפני תקון העולם. שמא ימלאנו רבו שני בשוק ויאמר לו עבדי אתה ויוציא לעז על בניו: כופין את רבו. שני, ועושהו בן חורין. וכותב לו העבד שט"ח על דמיו, כלומר כפי מה שהוא שוה לימכר בשוק, לא כפי החוב אם היה החוב יתר על דמיו: רש"ג אמר אין העבד כותב. שטר חוב, שהוא אינו חייב כלום. אלא רבו ראשון שהזיק שעבודו של זה, הוא שצריך לשלם לו דמיו, שהמזיק שעבודו של חברו חייב. והלכה כרש"ג:ג

ה. מִי שֶׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין, עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד. דְּבַרֵי בֵּית הַלֵּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי, תִּקְנַתֶּם אֶת רַבּוֹ, וְאֶת עַצְמוֹ לֹא תִקְנַתֶּם. לְשֵׁא שְׁפַחָה אֵי אֶפְשָׁר, שְׁכַבֵּר חָצִיו בֶּן חוֹרִין. בֵּת חוֹרִין אֵי אֶפְשָׁר, שְׁכַבֵּר חָצִיו עֶבֶד. (יבט"ל), וְהֵלֵא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֲלָא לְפָרְיָה וְרַבְיָה, שְׁנֵאמַר (ישעיה מה) לֹא תִהְיוּ בִרְאָה, לְשֵׁבֶת יִצְרָה. אֲלָא מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל חָצִי דָּמָיו. וְחִזְרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי:

(ה) מי שחליו עצד וחליו בן חורין. כגון עצד של צ' שותפים ושחררו אחד מהם. א"נ שקבל רבו ממנו חלי למיו ושחרר חליו בלוחם הדמים: תקנתם את רבו. שאינו חסר כלום: לישא שפחה אינו יכול. מפני כל חירות שבו: בת חורין אינו יכול. מפני כל עצדות שבו: כופין את רבו ועושהו בן חורין. וה"ה אם היה עצד של מאה שותפין ואחד מהם שחררו, שכופין את כלם לשחררו:

ו. המוכר עבדו לגוי או לחוזה לארץ, יצא בן חורין. אין פודין את השבויין יותר על כדי דמיהן, מפני תקון העולם. ואין מבריחין את השבויין, מפני תקון העולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר, מפני תקנת השבויין. ואין לוקחים ספרים תפלים ומזוזות מן הגוים יותר על כדי דמיהן, מפני תקון העולם:

(ו) ילא בן חורין. אם ברח מן הנכרי, או שקנסו אותו צ"ל לפדותו מן הנכרים, כדאמרין כופין אותו לפדותו ואחר שפדלו לא ישתעבד בו. וקנס חכמים הוא, לפי שהפקיעו מן המלות. וכן לחו"ל ילא לחירות לפי שהולאו מא"י: מפני תקון העולם. שלא ימסרו הנכרים עצמן להרבות להביא שבויין כשרואין שמוכרין אותם ביותר מכדי דמיהם: ואין מבריחין את השבויין מפני תקון העולם. שמה יקלפו על השבויין העתידים לבא לידם ויתנום בשלשלות וישימו בסד רגלם: רבן שמעון בן גמליאל אומר מפני תקנת השבויין. דלא חייש רשב"ג על העתידים לבא בשביה, אלא על אותם שהם שבויים עתה עמו. שאם אין שבו אלא הוא יחידי, מבריחין אותו, ואין לחוש כאן מפני תקנת שבויים אחרים כשאין שבויים אחרים עמו. והלכה כרשב"ג:

ז. המוציא את אשתו משום שם רע, לא יחזיר. משום נדר, לא יחזיר. רבי יהודה אומר, כל נדר שידעו בו רבים, לא יחזיר. ושלם ידעו בו רבים, יחזיר. רבי מאיר אומר, כל נדר שצריך תקירת חכם, לא יחזיר. ושאינו צריך תקירת חכם, יחזיר. אומר רבי אליעזר, לא אסרו זה אלא מפני זה. אומר רבי יוסי ברבי יהודה. מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו, קונם אם איני מגרשיך, וגרשה. והתירו לו

חֲכָמִים שִׁיחַזְיָרָנָה, מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם :

ברטנורה (ו) **משום שם רע.** שיאל עליה לעז זנות: **משום נדר.** שנדרה והוא אומר אי אפשרי באשה נדרנית: לא יחזיר. ואפילו נמצאו הדברים שקה, או הנדר התירו חכם. שמה תלך ותנשא לאחר וימצא הלעז של זנות שקה, והנדר יתירנו חכם והיא לא תהיה פרוצה בנדרים, ויאמר אלו הייתי יודע שכן אפילו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרסה, ונמצא גט בטל ובניה ממזרים. לפיכך אומרים לו הוי יודע שהמוציא את אשתו משום שם רע ומשום נדר לא יחזיר עולמית, ומתוך הדברים הללו הוא גומר ומגרש גירוסין גמורים ולא מאי תו לקלקלה: ר' יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר. רבי יהודה סבר דטעמא דאמור רבנן המוציא את אשתו משום שם רע ומשום נדר לא יחזיר, כדי שלא תהיינה זנות ישראל פרוצות בערות ובנדרים. ומש"ה קאמר דנדר שידעו בו רבים, עשרה מישראל או יותר איכא פריאותא טפי, וקנסוה ולא יחזיר. ואלא ידעו בו רבים ליכא פריאותא כולי האי ולא קנסוה: לא יחזיר. דר"מ סבר, טעמא משום הקולא. הלכך נדר שאינו יכול להפר אצל חכם יכול להתיר, יכול הוא לקלקל את הגט לאחר שתנשא לאחר ויאמר אלו הייתי יודע שחכם יכול להתיר לא הייתי מגרסה: ושאינו צריך חקירת חכם. אלא הוא יכול להפר לא הוצרכו חכמים לאסור עליו מלהחזירה, לפי שאינו יכול לקלקלה ולומר איילו הייתי יודע כו', שהרי נדר פתוח הוא והיה לו להפר ולא הפר: לא אסרו זה. שצריך חקירת חכם, להחזיר: אלא מפני זה. שאינו צריך. דצריך לא היה לנו לחוש לקלקולא לפי שאינו יכול לומר איילו הייתי יודע שחכם יכול להתירו לא הייתי מגרש, דאנן סהדי שאעפ"כ היה מגרש, שאין אדם רואה שתבזה אשתו בצ"ד בפני חכם ליכך לבית דינו ולשאול על נדרה. אלא מפני נדר שאינו צריך חכם ובעל יכול להפר, אסרו את כולן, שלא יאמר איילו הייתי יודע שהייתי יכול להפר לא הייתי מגרסה: א"ר יוסי בר' יהודה כו'. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, במה דברים אמורים כשנדרה היא, אצל נדר הוא שיגרסנה וגרסה, יחזיר ולא חיישינן לקלקולא. ואמר ר' יוסי ברבי יהודה מעשה נמי צידן באחד שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשך, כלומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם איני מגרשך, וגרסה, והתירו לו חכמים שיחזירנה: מפני תקון העולם. כלומר שלא אמרו חכמים המגרש את אשתו משום נדר לא יחזירנה אלא מפני תקון העולם דחיישינן לקלקולא, והא לא שייך אלא משום נדר דידה, אצל כשנדר הוא שאין כאן משום תקון העולם, התירו להחזיר. והלכה

ח. המוציא את אשתו משום אילונית, רבי יהודה אומר, לא יחזיר. וחכמים אומרים, יחזיר. נשאת לאחר והיו לה בנים הימנו, והיא תובעת פתבתה,

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֹמְרִים לָהּ, שְׁתִּיקוּתֵיךְ יָפָה לִיךְ מִדְּבוּרֵיךְ:

דרטורה (ח) רבי יהודה אומר לא יחזיר. שמה תנשא ותלד ויאמר איילו הייתי יודע שכן, אפילו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרסך: וחכ"א יחזיר. שלא חיישין לקולקולא. ובגמרא מפרש מאן חכמים, ר"מ, דאמר בעינן תנאי כפול. והכי במאי עסקינן דלא כפליה לתנאיה, שלא אמר לה הוי יודעת שמקום אילוניתי אני מויליאך, ואם אין את אילוניתי לא יהא גט, דהשתא הוי גט אפילו אינה אילוניתי: והיא תובעת כתובתה. שהאילוניתי אין לה כתובה. ועכשיו שנמצא שאינה אילוניתי, תובעת כתובתה: שתיקותיך יפה לך מדבוריך. שיאמר איילו ידעתי שסופי ליתן לך כתובה לא גרסתך, נמצא גט ובניה בטל ממזרים:

ט. הַמוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בְּנָיו לַגּוֹי, אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ, אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַבָּנִים לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶן. הַמוֹכֵר שְׂדֵהוּ לַגּוֹי וְחָזַר וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ (ישראל), הַלּוֹקֵחַ מִבֵּיא מִמֶּנּוּ בְכוּרִים, מִפְּנֵי תַקוּן הָעוֹלָם:

דרטורה (ט) אין פודין אותו. והוא שרגיל בכך. כגון שמכר ושנה ושלש: לוקח ומביא ביכורים. בכל שנה כריך ליקח מהנכרי ביכורי פירותיה בדמים, ומביאן לירושלים: מפני תקון העולם. שלא יהא רגיל למכור הקרקע בארץ ישראל לנכרים. ואם מכר יטרח לחזור ולפדות:

גמרא גיטין דף ל"ח ע"א

נְמַנְעוּ מִלְּהַשְׁבִּיעָה מָאִי טַעְמָא אֵילִימָא מְשׁוּם דְּרַב פְּהֵנָא. דְּאָמַר רַב פְּהֵנָא וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב מַעֲשֵׂה בְּאֲדָם אֶחָד בְּשָׁנֵי בְּצוּרַת שְׁהַפְּקִיד דִּינָר אֶצֶל אֶלְמָנָה. וְהִנִּיחָתוּ בְּכַד שֶׁל קָמַח. וְאָפְּאָתוּ בְּפֶת. וּנְתַנְתּוּ לְעֵנִי לְיָמִים בָּא בַּעַל הַדִּינָר וְאָמַר לָהּ הֲבִי לִי דִינָרִי. אָמְרָה לִיהָ יְהֵנָה

סס המות באחד מבניה של אותה אשה אם נהנתי מדינך כלום. אמרו לא היו ימים מועטין עד שמת אחד מבניה. וכששמעו חכמים בדבר אמרו. ומה מי שנשבע באמת כד הנשבע על שקר על אחת כמה וכמה. מאי טעמא איענשה דאישתרישי לה מקום דינר. ומאי מי שנשבע באמת. כמי שנשבע באמת. אי משום הא מאי אריא אלמנה אפילו גרושה נמי. אלמה אמר רבי זירא אמר שמואל לא שנו אלא אלמנה אבל גרושה משביעין אותה. אלמנה שאני דבה היא הנאה דקא טרחא קמי דיתמי אתיא לאורויי התירא. אמר רב יהודה אמר רבי ירמיה בר אבא רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא בבית דין. אבל חוץ לבית דין משביעין אותה. איני והא רב לא מגבי כתובה לארמלתא קשיא. בסורא מתנו הכי. בנהרדעה מתנו הכי אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בבית דין. אבל חוץ לבית דין משביעין אותה. ורב אמר אפילו חוץ לבית דין נמי אין משביעין אותה. רב לטעמיה דרב לא מגבי כתובה לארמלתא. וליאדרה וליגבייה. בשני דרב קילי נידרי. ההיא דאתת לקמיה דרב הונא אמר לה מה אעביד לידך דרב לא מגבי כתובה לארמלתא. אמרה ליה מידי הוא טעמא אלא דילמא נקיטנא מידי מכתובתי חי ה' צבאות אם נהנתי מכתובתי כלום. אמר רב הונא מודה רב בקופצת. ההיא דאתאי לקמיה דרבה בר רב הונא אמר לה מאי אעביד לידך דרב לא מגבי כתובה לארמלתא. ואבא מרי לא מגבי כתובה לארמלתא. אמרה ליה הב לי מזוני. אמר לה מזוני נמי לית לידך. דאמר רב יהודה אמר שמואל התובעת כתובתה בבית דין אין לה מזונות. אמרה ליה הפכוה לכורסיה כבי תרי עבדת לי. הפכוה לכורסיה ותרויה. ואפילו הכי לא איפרק מחולשא:

רס"י יהנה. יועיל להמיתו: דאשתרשי לה מקום דינר. נסתכרה בו עיסה כעובי הדינר שאם לא היה הדינר היתה נותנת עוד עיסה בככר: ומאי מי שנשבע באמת. הא לאו אמת הוא: כמי שנשבע באמת. דהא שוגגת היא ומפני שעונש שבועה מרובה נמנעו מלהשביעה: אחיח לאורויי היתרא. בדבר מועט וסבורה שאין זה פרעון לה שבכר טירחא נוטלתו: חוץ לב"ד וכו'. ששבועות הדיינין של תורה

הוא ונקיט ס"ת צידיה או תפילין ומצביע לה בצם או בכינוי כדאשכחן באזכרהם
שים נח ידך וגו' ואשביעך זה' ועונקה מרובה וחוזן לב"ד שצועה לרצונן בקללת
ארור ולא נקיט מידי ואין עונקה כל כך: לא מגבי כתובתה. משום דנמנעו
מלהשביעה ואם איתא ליצבעה חוזן לב"ד ולגבייה כתובתה: וליאדרה. כדתנן
נודרת ליתומים כל מה שיראו: קילי נדרי. קלים היו נדרים צעיניהם לעבור עליהם
הלכך לא סמכינן אנדר' לאגבייהו: בקופלת. הואיל וקפלה ונשבעה הרי נשבעה
וגובה: אין לה מזונות. מעתה דגליא דעתה דצעי לאינסובי ואיהו לא אתני בהדה
אלא כל ימי מיגר ארמלותיך צביתי שהיא אלמנה בשביל כבודו: הפכוה לכורסיה
ותלואה. הפכו כסאו וזקפוהו כדי שתתקיים הקללה בכך. פ"א הפכוה לכורסייה.
תשפל גדולתו: כבי תרי עבדת לי. כרב דלא מגבי כתובה וכסמואל להפסיד מזונות
ע"כ: לא איפרק מחולשא. לא ניכל מלצא לידי חולי:

זוהר שלח דף קע"ג ע"א

כָּל מַעְלֵי שַׁבָּתָא כַּד מְקַדְּשִׁין יִשְׂרָאֵל יוֹמָא לְתַתָּא כְּרוּזָא
כְּרִיז לְאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלָמָא אֲתַכְּנָשׁוּ מִשְׁרַיִין קַדִּישִׁין אֲתַקְּנוּ
כְּרִסְיִין (קַדִּישִׁין) מָאן חָמֵי חֲדָוּה בְּתַלְתַּת מַאָּה וְתַשְׁעִין רְקִיעִין
כְּמָה מִמֶּנּוּ כְּמָה שְׁלֹטוֹנִין מִתְּכַנְּשִׁין לְאַתְרֵיהּוּ. כִּיּוֹן
דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מְקַדְּשִׁין (וְקַדְּשָׁא בְּרִידָּה הוּא) כְּדִין אֲתַעֵר אֵילָנָא
דְּחַיִּי וְאַקִּישׁ בְּאַיִנוֹן טַרְפִּין דִּילִיָּה רֹחַ נְשִׁיבוּ חַד מְגוֹ עֲלָמָא
דְּאַתִּי וְאַיִנוֹן עֲנָפִים דְּאַיִלָּנָא מִתְּנַעֲנֵעַן וְסִלְקִין רִיחִין
דְּעֲלָמָא דְּאַתִּי הֵהוּא אֵילָנָא דְּחַיִּי אֲתַעֵר וְאַפִּיק נְשַׁמְתִּין
קַדִּישִׁין וּפְרִישׁ עַל עֲלָמָא. וְעַם כָּל דָּא נְשַׁמְתִּין נְפָקִין
וְנְשַׁמְתִּין עָאֲלִין אֵלִין מִתְּעַרִי אֵלִין נְפָקִין וְאַלִּין עָאֲלִין
וְאַיִלָּנָא דְּחַיִּי בְּחֲדָוּה. וְכַדִּין יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ מִתְּעַטְרִין
בְּעֵטְרִין דְּאַיִנוֹן נְשַׁמְתִּין קַדִּישִׁין כְּלָהוּ בְּחֲדָוּה בְּנִיחָא. וְכָל
הַשַּׁבָּת אֵית לֹן הֵהוּא חֲדָוּה וְהֵהוּא נְיִיחָא וְכָל צְדִיקָא דִּי
בְּגִנְתָּא כְּלָהוּ סִלְקִין וּמִתְּעַנְגִין בְּעֵנוּגָא עֲלָאָה דְּעֲלָמָא דְּאַתִּי.
כִּיּוֹן דְּנְפִיק שַׁבָּת כְּלָהוּ נְשַׁמְתִּין פְּרִיחִין וְסִלְקִין. תָּא חֲזִי כַּד
עֵיִל שַׁבָּתָא נְשַׁמְתִּין נְחִתִּין לְשַׁרְיָא עַל עֲמָא קַדִּישָׁא

וְנִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקָא סְלָקִין לְעֵילָא. כַּד נָפִיק שְׁבִתָּא נִשְׁמָתִין
סְלָקִין אִינוּן דְּשָׂארוּ עֲלֵייהוּ דִּישְׂרָאֵל וְנִשְׁמָתִין נַחְתִּין אִינוּן
נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקָא כִּיוֹן דְּסְלָקִין כְּלָהוּ נִשְׁמָתִין דְּשָׂארוּ
עֲלֵייהוּ דִּישְׂרָאֵל סְלָקִי וְקִיִּמִין בְּדִיוקְנָא קָמִי מַלְכָּא
קְדִישָׁא וְקֻדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא שְׂאִיל לְכְלָהוּ מָאִי חֲדוּשָׁא הוּא
לְכוּ בְּהָהוּא עֲלָמָא בְּאוּרִייתָא. זְכָאָה אִיהוּ מָאן דְּחִידוּשָׁא
דְּאוּרִייתָא אֲמַרְתָּ קָמִיה. כְּמָה חֲדוּהָ עֲבִיד קְדָשָׁא בְּרִידָּהּ
הוּא כְּנִישׁ לְפַמְלִיא דִּילִיהּ וְאָמַר שְׁמַעוּ חֲדוּשָׁא דְּאוּרִייתָא
דְּאֲמַרְתָּ נִשְׁמָתָא דָּא דְּפְלוּנִי וְכְלָהוּ מוֹקָמִי הֵהִיא מְלָה
בְּתַרִּי מְתִיבְתִּי. אִינוּן לְתַתָּא וְקְדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְעֵילָא
חֲתִים לְהֵהִיא מְלָה תָּא חֲזִי כַּד מְלָה אֲתַחְדָּשׁ בְּאוּרִייתָא
וְנִשְׁמָתָא דְּנַחְתָּא בְּשִׁבְתָּא אֲתַעֲסֶקֶת בְּאִינוּן מְלִין חֲדָתִין
וְסְלָקִי לְעֵילָא. כָּל פְּמֻלָּיא דְּלְעֵילָא צִיִּיתִין לְהֵהוּא מְלָה
וְחִיּוֹת הַקְּדָשׁ מִתְרַבְּוּ בְּגֻדְפִין וּמִתְלַבְּשׁוּ בְּגֻדְפִין. וְכַד שְׂאִיל
לוֹן קְדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא וְלֹא תִבִּין וְשִׁתְּקִין כְּדִין חִיּוֹת הַקְּדָשׁ
מֵה כְּתִיב (יחזקאל א) בְּעַמְדָם וְתִרְפְּנָה כְּנִפְיָהֶם כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר
(איוב לב) כִּי עֲמָדוֹ לֹא עָנּוּ עוֹד. (נחמיה ח) וְכִפְתָּחוּ עֲמָדוֹ כָּל הָעָם:

תרגום הזהר כָּכֵל לִיל שְׁבִתָּא, כְּשֵׁיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשִׁים הַיּוֹם לְמַטָּה הַפְּרוּז יוֹלָא
לְחֻרְבַּע רִיחֹת הָעוֹלָם, הָאֶסְפוּ הַפְּחָנוֹת הַקְּדוּשִׁים, הַתְּקִינוּ כְּפָאוֹת. מִי רָחָה
הַשְּׂמָחָה, כְּאֶשֶׁר בְּשׁ"ל רְקִיעִים, כְּמָה מְמוֹנִים, כְּמָה שְׁלִיטִים, מִתְחַסְּפִים
לְמִקְוֹמוֹתֵיהֶם. כִּיּוֹן שֵׁיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה מְקַדְּשִׁים הַיּוֹם, אֲזִי נִתְעוֹרֵר עַל הַחַיִּים
שְׂהוּא ז"א, וְרוּחַ אֶחָד נוֹשֵׁב מִן הָעוֹלָם הֶבֶא שְׂהוּא צִינָה, מְכָה צְעָלִים שְׁלוֹ.
וְאֵלּוּ הָעֲנָפִים שְׂצֻחִין מִתְנַעֲנְעִים, וּמַעֲלִים רִיחֹת שְׁל הָעוֹלָם הֶבֶא. עַל
הַחַיִּים הַהוּא מִתְעוֹרֵר וּמוֹלִיא נְשָׁמוֹת קְדוּשׁוֹת, וּפּוֹרֵס אוֹתָן עַל הָעוֹלָם.
וְעַם כָּל זֶה, נְשָׁמוֹת יוֹלָאוֹת וּנְשָׁמוֹת נִכְנָסוֹת, כְּלוּמַר, שְׁנִשְׁמָתוֹת יוֹלָאוֹת
לְהַתְּלַצֵּשׁ צִיִּישְׂרָאֵל צְעוֹלָם הַזֶּה, וּנְשָׁמוֹת הַלְּדִיקִים עוֹלִים מִגֹּן עֵדֶן הַתְּחִתּוֹן
וּנִכְנָסוֹת לְמַעְלָה לְגֹן עֵדֶן הָעֲלִיוֹן. וְאֵלּוּ הַיּוֹלָאוֹת, מְעוֹרְרוֹת לְאֵלּוּ שְׂיַכְנָסוּ,
וְעַל כֵּן אֵלּוּ יוֹלָאוֹת וְאֵלּוּ עוֹלוֹת. וְעַל הַחַיִּים שְׂהוּא ז"א, הוּא בְּשִׁמְחָה. וְאֲזִי
כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרִים צְעֻטְרוֹת שְׁל אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, שְׂה"ם נְשָׁמוֹת
יְתָרוֹת, וְכֻלָּם בְּשִׁמְחָה וּבְנַחְתָּ. וְכֻלָּם הַשְּׁבִתָּא יֵשׁ לָהֶם הַשְּׂמָחָה הַהִיא וְהַנַּחַת
הַהוּא, וְכֻלָּם הַלְּדִיקִים שְׂהֶם צְגֹן כְּלָם עוֹלִים וּמִתְעַנְּגִים צְעֻגָה הָעֲלִיוֹן שְׁל
הָעוֹלָם הֶבֶא, צְגֹן עֵדֶן הָעֲלִיוֹן. כִּיּוֹן שֵׁיִשְׂרָאֵל הַשְּׁבִתָּא, כָּל הַנְּשָׁמוֹת פּוֹרְחוֹת

מיִשְׂרָאֵל, וְעוֹלוֹת לְמַעֲלָה. זֶה וְרֵאָה, כְּשֶׁנִּכְנַס הַשָּׁבֶת, יוֹרְדוֹת הַנֶּשְׁמוֹת,
דְּהֵינּוּ נְשָׁמוֹת יִתְרוֹת, לְשָׁרוֹת עַל הָעַם הַקָּדוֹשׁ וְנֶשְׁמוֹת הַדְּדִיקִים מִגֵּן עֵדֶן
הַתְּחִתּוֹן עוֹלוֹת לְמַעֲלָה, לְגֵן עֵדֶן הָעֲלִיוֹן. וְכִשְׂיֹרָא הַשָּׁבֶת, עוֹלוֹת יָלְכוּ
הַנֶּשְׁמוֹת שָׁשְׂרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ הַנֶּשְׁמוֹת הַיִּתְרוֹת, וַיֹּרְדוֹת יָלְכוּ הַנֶּשְׁמוֹת
שֶׁל הַדְּדִיקִים שָׁעֲלוּ לְגֵן עֵדֶן הָעֲלִיוֹן, שְׁחֹזְרוֹת לְגֵן עֵדֶן הַתְּחִתּוֹן. כִּיּוֹן שָׁעֲלוּ
כָּל הַנֶּשְׁמוֹת שָׁשְׂרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, עוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת זְכוּרָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ,
וְהַקָּדוֹשׁ זָרוּךְ הוּא שׂוֹאֵל אֵת כָּלֹן, אִיזָה חַדוּשׁ הָיָה לָכֵן, זְעוּלָם הַהוּא,
זְכוּרָה. חֲשִׁי הַיָּחַד, מִי שְׂאוּמְרָת לְפָנֵינוּ חַדוּשֵׁי תוֹרָה, כְּמָה שְׂמַחָה עוֹשָׂה.
הַקָּדוֹשׁ זָרוּךְ הוּא, מְקַבֵּץ הַפְּמִלִּיא שְׁלוֹ, דְּהֵינּוּ הַנֶּשְׁמוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת,
וְהַמִּלְאָכִים, וְאוֹמֵר, שְׂמַעוּ חַדוּשֵׁי תוֹרָה שְׂאוּמְרָת נְשָׂמָה הַזֹּאת שֶׁל פְּלוֹנִי. וְכָלֹם
מַעֲמִידִים הַדְּבָר הַהוּא זְכוּרָה, דְּהֵינּוּ זְכוּרָה שְׂאוּמְרָת נְשָׂמָה הַזֹּאת שֶׁל פְּלוֹנִי. וְכָלֹם
וְזְכוּרָה שְׂאוּמְרָת דְּמִטְרוֹ"ן. הֵם לְמַטָּה, וְהַקָּדוֹשׁ זָרוּךְ הוּא לְמַעֲלָה חוֹתֵם עַל
הַדְּבָר הַהוּא. זֶה וְרֵאָה, כְּשֶׁנִּתְחַדֵּשׁ דְּבָר זְכוּרָה, וְהַנֶּשְׂמָה הַיִּתְרָה שְׂיִרְדָּה
זְשָׁבֶת נִתְעַסְקָה זְכוּרָה חַדוּשֵׁי דְבָרֵי תוֹרָה, וְעוֹלָה לְמַעֲלָה, אַחֲרֵי הַשָּׁבֶת, כָּל
פְּמִלִּיא שֶׁל מַעֲלָה מְהַשִּׁיבִים לְדְבָר הַהוּא, חַיּוֹת הַקָּדָשׁ מִתְגַּדְּלוֹת זְכוּרָה,
וּמִתְלַבְּשׁוֹת זְכוּרָה. וְכִשְׂשׂוֹאֵל חוֹתֵם, דְּהֵינּוּ אֵת נְשָׁמוֹת, עַל חַדוּשֵׁי תוֹרָה
וְאִין מְשִׁיבֵי, וְשׂוֹתְקוֹת, אִז חַיּוֹת הַקָּדָשׁ, מֵה פְּתוּב זְכוּרָה, זְעַמְדָם תְּרַפִּינָה
כְּנִפְיָהֶם. זְעַמְדָם פְּרוּשׁוֹ זְשָׁתִיקָתָם, כְּמוֹ שְׂנַאֲמֵר, כִּי עֲמָדוֹ וְלֹא עָנוּ עוֹד.
וְכוּ, וְכִפְתָּחוּ עֲמָדוֹ כָּל הָעַם, שְׂפָרוּשׁוֹ שְׂתָקוּ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ט'

א. אַחֲרֵי שֶׁיִפְסִיעַ שְׁלִיחַ צְבוּר שֶׁלֹּשׁ פְּסִיעוֹת לְאַחֲרוֹרֵי
וַיַּעֲמֹד מִתְחִיל וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם מִתְחִילָת הַבְּרָכוֹת
לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל וְהַכֹּל עוֹמְדִים וְשׂוֹמְעִים וְעוֹנִין
אִמֵּן אַחֲרַי כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה בֵּין אֵלָיו שֶׁלֹּא יִצְאוּ יְדֵי חוּבְתָן
בֵּין אֵלָיו שֶׁכָּבֵר יִצְאוּ יְדֵי חוּבְתָן : **ב.** וְאוֹמֵר קְדוּשָׁה בְּבְרָכָה

שְׁלִישִׁית וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ שְׁלִיחַ צְבוּר לְקְדוּשָׁה יֵשׁ רְשׁוּת לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד לְחַזֹּר בְּמָקוֹם שֶׁעָמַד בּוֹ בְּתַפְלָה וּכְשִׁיגִיעַ שְׁלִיחַ
צְבוּר לְמוֹדִים וְכוּרַע כָּל הָעַם שׁוֹחִין מְעֵט וְלֹא יִשְׁחוּ יוֹתֵר
מִדְּאִי וְאוֹמְרִים מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר
יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקְּדוֹשׁ עַל שֶׁחֲחִייתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ בְּן תְּחִינָנוּ וְתַחֲנִנָנוּ
וְתִאֲסוֹף גְּלִיּוֹתֵנוּ לְחַצְרוֹת קְדֻשָּׁךְ לְשִׁמּוֹר חֻקֶיךָ וּלְעִבְדֶיךָ
בְּאַמֶּת וּלְעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב שְׁלֵם עַל שְׁאֵנוּ מוֹדִים לָךְ. וְכָל
הָאוֹמֵר מוֹדִים מוֹדִים מוֹדִים מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ:

מוסר

משערי תשובה לר"י דף יי ע"א

הִנֵּה אֲנָשִׁים צְדִיקִים וְיִשְׁרִים בְּלִבּוֹתָם. שְׂאֵגָה לָהֶם כְּלָבִיא
תָּמִיד בְּמַחְשְׁבוֹתָם וַיִּנְהָמוּ עַל חֻטְאֵם כְּנִהְמַת יָם וְעַל אֲשֶׁר
קָצוֹר קִצְרָה יָדָם מִעֲבוֹדַת הַשֵּׁם כִּי עַל זֶה יִפְשַׁע גִּבּוֹר וְהִרְבָּה
אֲשָׁמָה כְּמוֹ עַל עֲבִירוֹת הַחַמּוּרוֹת כְּעִנְיָן שֶׁאָמְרוּ זְכוּרֹנִם
לְבָרְכָה וְיֵתֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל גִּילּוּי עֲרִיּוֹת וְעַל שְׁפִיכוֹת
דָּמִים וְלֹא וְיֵתֵר לְעוֹן בֵּיטוּל תּוֹרָה אִף כִּי מָלְאוּ רַע הָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר עִיָּקָר מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם עַל חֻפְצֵי גּוֹפָם וְהַבְּלִי
זְמָנָם וּבִסוּד הִירָאָה אֶל תְּבֵא נַפְשָׁם וְלִהְיוֹתוֹן כְּלִיּוֹתָם
עָלֵיהֶם אֶל תַּחַד כְּבוֹדָם בְּמַשְׁכִּיּוֹת לְבָבָם וְחֻדְרָם וּמַשְׁכִּיּוֹתָם
לְעֵתִים מְזוּמָנִים וְלֹא יִתְּנוּ חֵלֶק לְתוֹרָה בְּעִסְקֵיהֶם. וּמְקָרֵב
לָבָם אֲבָד חֲשָׁבוֹן עַל נַפְשָׁם כִּי גוֹי אֲבָד עֲצוֹת הַמָּה. וְכַמָּה
הֵם בְּמַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה וְאָמְרוּ זְכוּרֹנִם לְבָרְכָה בֶּן שְׁשִׁים
לְזָקְנָה בֶּן שְׁבַעִים לְשִׁיבָה בֶּן שְׁמוֹנִים לְגִבּוֹרָה בֶּן תִּשְׁעִים
לְשׁוֹחַ. בֶּן מֵאָה כְּאֵלוּ עֶבֶר וּבֵטֵל מִן הָעוֹלָם. וְהִיָּתֵה כְּוִנְתָּם
זְכוּרֹנִם לְבָרְכָה בְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה לְהַזְהִיר עַל הַתְּשׁוּבָה
וְשִׁיחְשׁוּב הָאָדָם עַל קִצּוֹ בְּהִגִּיעוֹ לִימֵי הַזְּקָנָה אִם לֹא זָכָה

לַעֲשׂוֹת כִּן בְּיָמֵי בְּחֻרוֹתָיו וְאַחֲרֵי כֵּי קָרוֹב לָבוֹא עִתּוֹ יַעֲזֹב
חֻפְצֵי הַגּוֹף וְתַאֲוֹתָיו. וַיִּתְקַן נַפְשׁוֹ וּבִהְגִיעוֹ לְיָמֵי הַשִּׁיבָה
יֹוֹסִיף לְגַרֵּשׁ מִלְּבוֹ עֵנִין הָעוֹלָם. וּלְפִי מִיעוּט הַשָּׁנִים הַבָּאוֹת
יִמְעִיט בְּעֶסֶק הָעוֹלָם וַיִּתְיַחַד תְּמִיד לְהִתְבּוֹנֵן בְּיִרְאַת ה'
וּלְחִשׁוֹב עִם נַפְשׁוֹ מִדּוֹתָיו וּלְבַקֵּשׁ תּוֹרָה וּמִצְוֹת:

שלח יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם בין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

**יט) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה
לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן
נוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֶּיךָ שָׁמַח גְּבַר יָדָא דִּי שְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יְת
אַרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נון יְהוֹשֻׁעַ:**

רס"ז ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יה יושיעך מעצת מרגלים:

**יז) וַיִּשְׁלַח אַתֶּם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת אֲרָץ כְּנָעַן
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בַּנֶּגֶב וְעַלִּיתֶם אֶת
הַהָר: וַיִּשְׁלַח יְתְהוֹן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יְת
סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וְתִסְקוּן לְטוֹרָא:**

רס"ז עלו זה צנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל, שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השבת:

**יח) וַיִּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מֵה הוּא וְאֵת הָעָם
הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחִזֵּק הוּא הֲרַפָּה הֲמַעֲט**

הוא אם רב : וְתִחַזְוּ יְת אֶרְעָא מָה הִיא וְיָת עֲמָא דְיָתֵב
עֲלֵה הַתְקִיף הוּא אִם חֲלָשׁ הַזְעֵר הוּא אִם סָגִי :

רש"י את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אכלוסין ויש ממעטת אכלוסין: החזק הוא הרפה. סימן מסר להם, אם צפרזים יושבין, חזקים הם שסומכין על גבורתם, ואם בערים צורות הם יושבין, חלשים הם:

(ט) וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה
הוּא אִם רָעָה וּמָה הָעָרִים אֲשֶׁר הוּא
יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים :
וּמָה אֶרְעָא דִּי הוּא יָתֵב בָּהּ הַטְּבָא הִיא אִם בִּישָׂא וּמָה קְרוּיָא דִּי
הוּא יָתֵב בְּהוֹן הַבְּפִצְחִין אִם בְּכַרְפִּין :

רש"י הבמחנים. תרגומו הצפחין, כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא. במעיינות ותהומות טובים ובריאים:

(כ) וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמִנָּה הוּא אִם רָזָה הַיֵּשׁ
בָּהּ יַעַץ אִם אֵין וְהַתְחַזְקָתָם וְלִקְחָתָם
מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיְמִים יָמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים :
וּמָה אֶרְעָא הָעֵתִירָא הִיא אִם מְסַפְנָא הָאִית בָּהּ אֵילָנִין אִם לֹא
וְתִתְקַפּוּן וְתִסְבּוּן מֵאֲבָא דְאֶרְעָא וְיִוְמִיָא יוֹמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִין :

רש"י היש זה עץ. אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו: בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלים בצבור:

(כא) וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת הָאָרֶץ
מִמְדָּבָר צֶן עַד רְחֹב לְבָא חֲמַת : וְסִלְיָקוּ וְאֵלִילוּ
יְת אֶרְעָא מִמְדָּבָרָא דְצִין עַד רְחֹב לְמִטֵּי חֲמַת :

רש"י ממדבר כן עד רחוב לבא חמת. הלכו בגבוליה באורך וברוחב כמין גאם, הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב, כמו שזוהי משה עלו זה בנגב, דרך גבול דרומית מזרחית עד הים, שהים הוא גבול מערבי. ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמה, שהוא אלל הר ההר

נביאים - יהושע - פרק ב

(ט) וַתֹּאמֶר לָהֶם הַהֲרָה לָכֹּן כֵּן יִפְגְּעוּ בְכֶם
הַרְדְּפִים וְנַחֲבֵתִם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הַרְדְּפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם :
וְאָמַרְתָּ לְהוֹן לְטוֹרָא אֲזַלוּ דְלָמָּא יַעֲרֵעוּן בְּכוּן רְדִפְיָא וְתַטְמְרוּן תַּמּוּן
תִּלְתָּא יוֹמִין עַד דִּיתוּבוּן רְדִפְיָא וּבְתֵר כֵּן תִּתְּהוּן לְאוֹרְחַתְכוּן :

רש"י עד שוב הרדפים . ראתה צדוק הקדש שישובו לסוף שלשת ימים (ספרי דברים כג) :

(י) וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ : וְאָמְרוּ לָהּ
גְּבִרְיָא זְכָאִין אֲנַחְנָא מִמּוֹמְתֵךָ הִדָּא דִּיקַיִמַת עֲלֵנָא :

רש"י נקיים אנחנו . הרי אנו תולין הדבר כך לנשות האות הזה :

(יא) הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בְּאֶרֶץ אֶת תְּקוּנוֹת
חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרֵי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר
הוֹרְדְתָנוּ בוֹ וְאֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ וְאֶת
אֲחִיךָ וְאֶת כָּל בֵּית אָבִיךָ תֹאסִפִי אֵלֶיךָ
הַבִּיטָה : הָא אֲנַחְנָא עֲלִין בְּאֶרְעָא יַת תּוֹרָא דְחוּט זְהוֹרִיתָא
הִדִּין תִּקְטְרֵי בְּחַרְכָּא דְשִׁלְשִׁלְתָּנָא בֵּיהּ וְיַת אָבוּךָ וְיַת אִמְךָ וְיַת אֲחִיךָ
וְיַת כָּל בֵּית אָבוּךָ תִּכְנָשִׁין לוֹתִיךָ לְבֵיתָא :

(יט) וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר יֵצֵא מִדִּלְתֵי בַיְתְּךָ
הַחוּצָה דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאַנְחָנוּ נְקִיִּים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמוֹ בְּרֹאשָׁנוּ אִם
יָד תִּהְיֶה בּוֹ : וַיְהִי כָּל דְּיָפוֹק בַּר מִדְּשֵׁי בַיְתְּךָ לְבָרָא חוּבַת
קְטוּלִיָּה בְּרִישִׁיָּה וְאַנְחָנָא זְכָאִין וְכָל דִּי יְהִי עִמָּךְ בְּבֵיתָא חוּבַת
קְטוּלִיָּה בְּרִישָׁנָא אִם יָד אָנְשׁ תִּהְיִי בֵּיהּ :

רש"י דמו בראשו . עון הריגתו על ראשו תהא , כי הוא יגרום מיתתו : דמו בראשו . עון הריגתו תהא
עלינו :

(כ) וְאִם תִּגִּידֵי אֶת דְּבָרֵנוּ זֶה וְהֵינּוּ נְקִיִּים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ : וְאִם תִּחְמוּן יַת
פְּתִגְמָנָא דִּין וַיְנַהֵי זְכָאִין מִמּוֹמְתֵךְ דְּקִיָּמַת עֲלָנָא : (כא) וַתֹּאמֶר
כְּדַבְּרִיכֶם כֵּן הוּא וַתִּשְׁלַחֶם וַיִּלְכוּ
וַתִּקְשֶׁר אֶת תְּקוּת הַשְּׁנִי בַחֲלוֹן : וַאֲמַרְת
כְּפְתִגְמִיכּוֹן כֵּן הוּא וְשַׁלַּחְתָּנוּן וְאַזְלוּ וַקְטַרְתַּת יַת תּוֹרָא דְזִהוּרִיתָא
בְּחַרְכָּא :

כתובים - תהילים - פרק צ

(ו) כִּי כָלִינוּ בְּאֶפְדָּךְ וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ : אָרוּם
אֲשִׁיתִּצְנָא מִן תּוֹקְפֵךְ וּמִן רִוְגֵךְ אֲתַבְּהַלְנָא :

(ח) (שת) שִׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנִגְדָךָ עֲלֵמֵנוּ לְמֵאֹר

פְּנִיךָ : שׁוֹיִתָּא חוּבְנָא לְקַבְלָךָ עֲוִית טְלִיִּיתָנָא קָבֵל נְהוֹר אַפְךָ :

רש"י שְׁתָּה עוֹנוֹתֵינוּ לְנִגְדָךָ . וְאֵת עֲלוֹמֵינוּ אֵת חֲטָאת נְעוּרֵינוּ שְׁמַת לְמֵאֹר פְּנִיךָ . עֲלֵמֵנוּ . נְעוּרֵינוּ כְּמוֹ (שְׁמוֹאל א' ז') בֶּן מִי זֶה הָעֵלֶם : לְמֵאֹר פְּנִיךָ . לְמוֹלֵךְ לְהַבִּיט בְּהֵם :

(ט) כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ כְּלֵינוּ שְׁנֵינוּ

כְּמוֹ הֶגְהָה : אָרוֹם כָּל יוֹמָנָא אֶתְפָּנִיאוּ קְדָמָךָ בְּרוּגְזָךָ שְׁצִינָא יוֹמֵי חִינָא הֵיךְ הִבֵּל פּוּמָא דְסִתְוָא :

רש"י פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ . וּפְנוּ וּנְבַעְרוּ וְהִלְכּוּ לְהֵם בְּעִבְרַתְךָ : כְּמוֹ הֶגְהָה . כְּדַבּוֹר הַמְמַהֵר לְכָלוֹת :

(י) יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם

בְּגִבּוֹרֵת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַהֲבָם עָמַל וְאוֹן

כִּי גַז חֵישׁ וְנִעְפָּה : יוֹמֵי שְׁנוֹתָנָא בְּעֵלְמָא הָדִין שׁוֹבְעִין שְׁנִין מְתַאֲלָמִין וְאִין בְּגִבּוֹרֵתָא תִּמְנָן שְׁנִין וְסוּגְעִיהוֹן לִיֵּאוֹת וְשִׁקָּר לְחִיבָא אָרוֹם עָדוּ בְּסִרְהוּבָא וְטִיסִין לְצַפְרָא :

רש"י יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שְׁבַעִים שָׁנָה . שְׁנוֹתֵינוּ אֵלֶּה בְּעוֹנוֹתֵינוּ אֵלֶּה וּבְעוֹמוֹתֵינוּ אֵלֶּה שְׁבַעִים שָׁנָה הֵם : וְאִם בְּגִבּוֹרוֹת . וְאִם הִרְבָּה גִבּוֹר יָמֵינוּ שְׁמוֹנִים שָׁנָה הֵם : וְרַהֲבָם עָמַל וְאוֹן . וְכָל הַגְּדוּלָה וְהַשְּׂרָרָה שִׁישׁ לוֹ לְאִדָּם בִּימֵים הָאֵלֶּה אֵינֶם אֵלֶּל עָמַל וְאוֹן וְלִמָּה שְׁהֵרִי כִי גַז חֵישׁ וְנִעוּפ' בְּחוּךְ עֲבָרָה מֵהֵר אֵנוּ עָפִים וּמֵתִים : גַּז . לְשׁוֹן הָעֲבָרָה כְּמוֹ נְגוּזוּ וְעֵבֶר (נְחוֹם א') וְיָגַז שְׁלוּם מִן הַיָּם (בְּמִדְבַר י"א) :

(יא) מִי יוֹדֵעַ עַז אַפְךָ וּכְיִרְאָתְךָ עִבְרַתְךָ : מִן

הוּא דְיָדַע לְאַתְבָּא עוֹשְׁנָא דְתוֹקְפָךָ אֶלְהִין צְדִיקָא דְדַחְלִין מִנְךָ מְשִׁדְכִין רוּגְזָךָ :

רש"י מִי יוֹדֵעַ עַז אַפְךָ . בִּימֵים מוֹעֲטִים כְּאֵלֶּה מִי יִקְנֶה לוֹ לֵב לְדַעַת אֵת עַז אַפְךָ לִירְאָה אוֹתְךָ . וְאֵתָּה כִּירְאָתְךָ עֲבַרְתְךָ . כִּסֵּם שְׁאֵתָה יִרְאוּ כֵן עֲבַרְתְךָ קֶשֶׁה וּנְפִרַע מִן הַחוּטָאִים :

לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כִּן הוֹדַע וְנָבֵא לְבַב (יב)

חֲכָמָה : לְמִמְנֵי יוֹמָנָא כִּן יִתְפָּוּן לְהוֹדַע בְּרַם נְבִיא דְלִפְיָה מִבַּע
חוֹכְמָתָא :

רש"י לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כִּן הוֹדַע . כִּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה הוֹדַע בְּעוֹלָם אֵת מִנֵּי יָמֵינוּ אֲרוּכִים וְכִיוֹן שְׁנֵאֲרִיךְ יָמִים
נוֹכַל לְקַנּוֹת לִבּוֹ וְנִבְיָא בְּחוֹכֵם לִבּוֹ חֲכָמָה , וְנִבְיָא לְשׁוֹן הַבָּאָה , (וַיִּאֲרָא לְמַטֵּה יָמֵינוּ כִּן כְּמִנֵּי כִּ"ן שְׁבַעִים שָׁנָה וְנִמּוֹת לְפִי שִׁיעוּר
יָמֵינוּ שָׁנָה מִעַתָּה כִּן תִּיַסֵּר אֲחֵנּוּ וְכִן וְיֹדַע בְּהַסּ אֲנָשִׁי סוֹכֹת) (שׁוֹפְטִים ח) (סֵא"א) :

משנה סנהדרין פרק ז

א. אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, סְקִילָה, שְׂרִפָּה,
הָרֵג, וְחֶנֶק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, שְׂרִפָּה, סְקִילָה, חֶנֶק,
וְהָרֵג. זוֹ מִצְוֹת הַנִּסְקָלִין :

בְּרֵטוּרָה (א) אַרְבַּע מִיתוֹת. סְקִילָה. שְׂרִפָּה. הָרֵג. וְחֶנֶק. סְקִילָה חֲמוּרָה מִשְׂרִפָּה.
וְשִׁתִּיחָן מֵהָרֵג. וְשִׁלְשָׁתָן מִחֶנֶק וְנִפְקָא מִיָּנִיָּה לְמִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁתֵּי מִיתוֹת. דְּקִיּוּמָא לִן
דְּנִדוֹן בְּחֲמוּרָה: ר"ש אֹמֵר וכו'. וְאִין הִלְכָה כְּר"ס: זוֹ מִנּוֹת הַנִּסְקָלִין. הֵא דְפִרְשִׁינָא
בְּפִרְקִין דְּלַעֲיִל:

ב. מִצְוֹת הַנִּשְׂרָפִין, הָיוּ מְשַׁקְעִין אוֹתוֹ בְּזָבֵל עַד
אֲרָכּוּבוֹתָיו וְנוֹתְנִין סוּדָר קָשָׁה לְתוֹךְ הָרֶכֶת וְכוּרְךָ
עַל צְנֵאָרוֹ. זֶה מוֹשֵׁף אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁף אֶצְלוֹ עַד
שְׁפוֹתַח אֶת פִּיו, וּמִדְּלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ
פִּיו וְיֹרְדָת לְתוֹךְ מַעְיו וְחוֹמְרָת אֶת בְּנֵי מַעְיו. רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר, אִף הוּא אִם מֵת בְּיָדָם לֹא הָיוּ מְקִיָּמִין
בּוֹ מִצְוֹת שְׂרִפָּה, אֶלָּא פּוֹתְחִין אֶת פִּיו בְּצַבֵּת שְׁלֹא
בְּטוֹבָתוֹ וּמִדְּלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ פִּיו
וְיֹרְדָת לְתוֹךְ מַעְיו וְחוֹמְרָת אֶת בְּנֵי מַעְיו. אֹמֵר רַבִּי

אֶלְיָעֶזֶר בֶּן צְדוֹק, מַעֲשֵׂה בַּבַּיִת כַּהֵן אַחַת שְׁזַנְתָּהּ,
וְהַקִּיפּוּהָ חֲבִילֵי זְמוּרוֹת וּשְׂרָפוּהָ. אָמְרוּ לוֹ, מִפְּנֵי
שֶׁלֹא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בְּקִי:

ברטנורה (ב) מַשְׁקֵעִין אוֹתוֹ. שֶׁלֹא יתְהַפֵּךְ אִנּוּהוּ וְהָאֵל וְתַפּוּל הַפְּתִילָה עַל בְּשָׂרוֹ: הַשָּׂה
לְתוֹךְ הַרְכָּה. כּוֹרְכִים סוֹדֵר קָשָׁה לְתוֹךְ הַרְכָּה קָשָׁה מִצַּפְנִים לְחֲנוּק וְרַכָּה מִבַּחוּץ לְהַגִּין:
אֵת הַפְּתִילָה. פְּתִילָה שֶׁל אֶבֶר מְדֻלֶּקֶת. וּמִתּוֹךְ לְתוֹךְ פִּיּוֹ: וְחוֹמֵרֶת. כּוֹוֹלֵת ל' חֲמֵרֵמֵרוֹ
מֵעַי (אִיכָּה א) וְיִלְפִינָן מִזְּבִנֵי אֶהְרֵן שְׁנֵאֲמַר בְּהֵם (וּיִקְרָא י) וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִזְכּוּ אֵת הַשְּׂרָפָה
וְלֹא נִשְׂרָפוּ גּוֹפְתָם דֵּהֵא כְּתִיב (סג) וּיִקְרָבוּ וּיִשְׁאוּם בְּכַתְּנוֹתָם ה"נ מִתְקַיֵּימַת מַלּוֹת
שְׂרָפָה אֲחַף עַל פִּי שְׂאִין נִשְׂרָפִים אֲלֵלָא בְּנֵי מַעֲסִים בְּלִבָּד וְהָכִי עַדִּיף טַפִּי. דְּכְתִיב (סג יט)
וְאַהֲבַת לְרַעַךְ כְּמוֹךְ בְּרוּר לֹא מִיֵּתָה יִפְהָ: אֲחַף הוּא אִם מֵת בִּידָם. כְּלוֹמַר אִם הִיָּה מֵת
בִּידָם עַל יְדֵי חֲנִיקָתָם קוֹדֵם זְרִיקַת הַפְּתִילָה: לֹא הָיוּ מִקִּיּוּמֵים מַלּוֹת שְׂרָפָה. לְפִיכֵךְ
לֹא הָיוּ חוֹנְקִים אוֹתוֹ אֲלֵלָא פּוֹתְחִים אֵת פִּיּוֹ בְּכַזְּבַת טְאֵנְלוּיִי"א בְּלַע"ז וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי
יְהוּדָה: שֶׁלֹא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בְּקִי. לְדוֹקִין הָיוּ שְׂאִין לְהֵם ג"ש אֲלֵלָא קֵרָא
כַּמְשָׁמְעוּ:

ג. מִצּוֹת הַנְּהַרְגִים, הָיוּ מִתִּיזִין אֶת רֵאשׁוֹ בְּסִיף
כְּדָרְךְ שֶׁהַמְּלָכוֹת עוֹשָׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נוֹיֵל הוּא
זֶה, אֶלָּא מִנִּיחִין אֶת רֵאשׁוֹ עַל הַסֵּדֶן וְקוֹצֵץ בְּקוֹפִיץ.
אָמְרוּ לוֹ, אֵינִן מִיֵּתָה מִנְּוֹלֵת מִזֶּה. מִצּוֹת הַנְּחַנְּקִין, הָיוּ
מִשְׁקָעִין אוֹתוֹ בְּזָבֵל עַד אֲרָכוּבוֹתָיו וְנוֹתְנִין סוֹדֵר
קָשָׁה לְתוֹךְ הַרְכָּה וְכוֹרְךְ עַל צְוָאוֹ, זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ
וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ עַד שֶׁנִּפְּשׁוּ יוֹצְאָה:

ברטנורה (ג) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נוֹיֵל הוּא זֶה. שֶׁהֲרֹגוּ מֵעוֹמֵד וְנוֹפֵל: סֵדֶן. עַץ עֲבָה
תְּקוּעָה בְּאֶרֶץ כְּמוֹת שֶׁל נִפְחִים. וּבְצִרְיִיתָא פִּירָשׁ טַעֲמוֹ דְּפִלִּיג רַבִּי יְהוּדָה אֲדַרְבַּנָּן
מִפְּנֵי שֶׁאֲמַרָה תּוֹרָה (סג יח) וּבַחֻקוֹתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ. וְאֲמַרִי לִיָּה רַבָּנָן כִּיּוֹן דְּכְתִיב סִיּוּף
בְּאֻרְיִיתָא. דְּאֲמַר קֵרָא נְקוּם יִנְקָם (שְׁמוֹת כג) לֹא מִיֵּנִיָּהוּ גְּמַרִינָן וְהִלְכָה כַּחֲכָמִים:

ד. אֵלּוּ הֵן הַנִּסְקָלִין, הַבָּא עַל הָאִם, וְעַל אִשְׁתֵּי הָאָב,
וְעַל הַפֶּלָה, וְעַל הַזְּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה
הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה, וְהַמְּגַדֵּף, וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה,
וְהַנּוֹתֵן מִזְּרָעוֹ לַמֶּלֶךְ, וְבַעַל אוֹב וְיִדְעוֹנִי, וְהַמְּחַלֵּל אֶת

השֶׁבֶת, וְהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהַבֹּא עַל נַעֲרָה
הַמְאֲרָסָה, וְהַמְסִית, וְהַמְדִיחַ, וְהַמְכַשֵּׁף, וְיֵבן סוֹרֵר
וּמוֹרָה. הַבֹּא עַל הָאִם, חֵיב עָלֶיהָ מְשׁוּם אִם וּמְשׁוּם
אִשֶּׁת אָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינּוּ חֵיב אֶלָּא מְשׁוּם
הָאִם בְּלִבָּד. הַבֹּא עַל אִשֶּׁת אָב, חֵיב עָלֶיהָ מְשׁוּם
אִשֶּׁת אָב וּמְשׁוּם אִשֶּׁת אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי אָבִיו בֵּין
לְאַחַר מִיתַת אָבִיו, בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין.
הַבֹּא עַל פֶּלֶתוֹ, חֵיב עָלֶיהָ מְשׁוּם פֶּלֶתוֹ וּמְשׁוּם אִשֶּׁת
אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי בְּנוֹ בֵּין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ, בֵּין מִן
הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין. הַבֹּא עַל הַזִּכּוֹר וְעַל
הַבְּהֵמָה, וְהַאֲשָׁה הַמְּבִיָּאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם
חָטָא, בְּהֵמָה מָה חָטָאת, אֶלָּא לְפִי שְׂבָאת לְאָדָם
תִּקְלָה עַל יָדָהּ, לְפִכְךָ אָמַר הַפְּתוּב תִּסְקַל. דְּבַר אַחֵר,
שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַבְּהֵמָה עוֹבְרַת בְּשׁוּק וַיֹּאמְרוּ זֹו הִיא
שֶׁנִּסְקַל פְּלוּנִי עַל יָדָהּ:

דרטורה (ז) אלו הן הנסקליון. אית מינייהו דכתיב בהו סקילה בהדיא והנך ללא
כתיבא בהו סקילה כתיב בהו דמיו בו דמיהם צם וכל מקום שנאמר דמיו בו דמיהם
צם אינו אלא סקילה דילפינן מאוב וידעוני דכתיב (ויקרא ט) באבן ירגמו אותם דמיהם
צם: והנותן מזרעו למוֹלֵךְ. הסבר האי תנא מולך לאו ע"ג הוא אלא חק ע"ג בעלמא
הוא מדתנא ע"ג. ותנא מולך: והמקלל אביו ואמו. חמור ממכה. דאיכא תרתי קלון
אביו ואמו. ומוציא שם שמים לזטלה. דהא תנן אינו חייב עד שיקללם צם: המסית.
את היחידים: והמדית. עיר הנדחת: והמכסף. דכתיב (שמות כב) מכספה לא תחיה
וסמיך ליה כל שוכב עם בהמה מות יומת מה שוכב עם בהמה בסקילה אף מכספה
בסקילה: הבא על האם חייב עליה. שתי חטאות דזכולהו עריות (כתיב בהו כרת וכתיב
בהו חלוק חטאות) ולתי' בגוף א'. וכן הלכה: בין מן האירוסין. דכיון שקדשה אשתו היא.
דכתיב (ויקרא ט) ואיש כי יקח אשה משע' לקיחה נקראת אשתו והך קיחה קדושין הן.
דגמר קיחה קיחה משדה עפרון:

ה. המגדף אינו חייב עד שיפרש את השם. אמר רבי
יהושע בן קרחה, בכל יום דנין את העדים בכנוי יכה
יוסי את יוסי. נגמר הדין, לא הורגין בכנוי, אלא

מוציאים את כל האדם לחוץ ושואלים את הגדול
 שבהן ואומרים לו אמור מה ששמעת בפרוש, והוא
 אומר, והדינים עומדין על רגליהן וקורעין ולא
 מאחין. והשני אומר אף אני כמוהו, והשלישי אומר
 אף אני כמוהו:

ברטנורה (ה) עד שיפרש את השם. ויברך השם בשם שנאמר (שם כז) ונוקב שם ה'
 בנקבו שם שינקוב השם בשם בכל יום. כ"ז שהיו נושאים ונותנים בצדיקה העדים:
 היו דנין אותן בכנוי. כל אדם שמהפך דבר ומדבר כמי שמקלל ותולה באחר קרוי
 כנוי בלשון חכמים ובלשון מקרא כי לא ידעתי אכנה (חייב לב): יכה יוסי את יוסי. אני
 שמעתי מפני שהוא בן ארבע אותיות ועולה בגימטריא אלהי"ם לכך מכנה שם בן
 ד' אותיות ליוסי: נגמר הדין. ובאי' ב"ד לומר חייב הוא. לא היו יכולים להרגו על
 פי עדות זו ששמעו. שהרי לא שמעו מפיהם אלא קללת כינוי: אלא מוסיאים את כל
 האדם לחוץ. דגנאי הוא להשמיע ברכת השם לרבים: וקורעין ולא מאחין. עולמית
 תפירה אלכסנדריית שאין הקריעה נכרת. אבל שאר תפירות מותר: אף אני שמעתי
 כמוהו. ואינו כריך להזכיר ברכת שם בשם: והשלישי אומר. אחיך כמאן דאמר מה
 שנים עדות אחת. אף שלשה עדות אחת:

ו. העובד עבודה זרה, אֶחָד הָעוֹבֵד, וְאֶחָד הַזּוֹבֵחַ,
 וְאֶחָד הַמְּקַטֵּר, וְאֶחָד הַמְּנַסֵּךְ, וְאֶחָד הַמְּשַׁתְּחָוה, וְ
 (דמך) הַמְּקַבְּלוֹ עָלָיו לְאֵלוֹהַ, וְהַאֹמֵר לוֹ אֵלֵי אֲתָה.
 אֶבֶל הַמְּגַפֵּף וְהַמְּנַשֵּׁק וְהַמְּכַבֵּד וְהַמְּרַבֵּץ וְהַמְּרַחֵץ
 וְהַסֹּדֵף וְהַמְּלַבֵּשׁ וְהַמְּנַעֵיל, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַנוֹדֵר
 בְּשֵׁמוֹ וְהַמְּקַיֵּם בְּשֵׁמוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַפּוֹעֵר
 עֲצָמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר, זֶה הֵיא עֲבוֹדָתוֹ. הַזּוֹרֵק אֶבֶן
 לְמַרְקוּלֵיס, זֶה הֵיא עֲבוֹדָתוֹ:

ברטנורה (ו) אחד העובד. בדבר שדרך עבודתו בכך: ואחד הזובח וכו'. ואף על פי
 שאין דרך עבודתה באחת מד' עבודות הללו. חייב. וכל שאר עבודות חוץ מאלו. אינו
 חייב עד שיעבור כדרך עבודתה: והמקבלו עליו לאלוה. אפילו באמירה בעלמא.
 לאתקש לזביחה. דכתיב (שמות לב) ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך: והאומר לו אלי אתה.
 בפניו ואתה סיפא לגלויי רישא דאי תנא רישא ה"א ה"מ בפניו אבל שלא בפניו לא.
 תנא סיפא בפניו. מכלל דרישא שלא בפניו. ואפילו הכי חייב: המגפף. מחבק: עובר
 בל"ת. לא תעבדם יתירה כתיב: הנודר בשמו. קונם עלי כל פירות שבעולם בשם

ע"ג פלוני: המקיים. נסבע: עובר כל"ת. וסם אלהים אחרים לא תזכירו (סם כג): הפוער עלמו. מתריז רעי לפניו: זו היא עבודתו. ואפילו נתכוין לבזותו. הואיל וזו היא עבודתו חייב חטאת: והזרה אבן למרקולים. שעובדים אותו בזריקת אבנים. והמסלה אבן מלפניו נמי חייב. שעובדים אותו נמי בסלוק אבנים: מרקולים. חלוף השבת. מר לשון חלוף הוא. כמו במר דכנתא. במר דשחוטא. קלום שבה: זו היא עבודתו. ואפילו נתכוין לרוגמו חייב חטאת:

ז. הנותן מזרעו למלך, אינו חייב, עד שימסור למלך ויעביר באש. מסר למלך ולא העביר באש, העביר באש ולא מסר למלך, אינו חייב, עד שימסור למלך ויעביר באש. בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו, וידעוני זה המדבר בפיו, הרי אלו בסקילה, והנשאל בהם באזהרה:

ברטורה (ז) שימסור למולך. מוסרו ביד הכומרים: ויעביר באש. מעבירו מלד זה ללד זה: עד שימסור ויעביר באש. שנאמר (ויקרא יח) לא תתן להעביר וכתיב התם (דברים יח) לא ימלא בך מעביר בנו ובתו באש. מה העברה האמורה שם באש. אף העברה האמורה כאן באש: אוב זה פיתום. לוקח גולגלת של מת לאחר שנתעכל הבשר ומקטיר לה ושואל ממנה עתידות והיא משיבה: והמדבר משחיו. ויש שעושים שישיב המת דרך בית השחי: וידעוני. חיה ששמה ידוע ולורתה כלורת אדם בפניה וידיה ורגליה. והיא מחוברת בטבורה לחבל היוצא מן השורש ששורש בארץ שמסם חיותה. וכשרולים ללד אותה מורי' בחלי' אל החבל עד שהוא נפסק והיא מתה מיד והיא קרויה כלשון חכמים בר נס דטור: והנשאל בהם. שצא ושואל בהם להגיד לו דבר העתיד כגון שאול: באזהרה. דאל תפנו אל האובות:

ח. המחיל את השבת, בדבר שחייבין על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת. המקיל אביו ואמו, אינו חייב, עד שיקללם בשם. קללם בכנוי, רבי מאיר מחייב וחכמים פוטריין:

ברטורה (ח) עד שיקללם בשם. באחד מן השמות המיוחדים: קללם בכנוי. רחום חנון ארץ אפים:

ט. הבא על נערה המארסה, אינו חייב עד שיתהא

נְעָרָה בְּתוֹלָה מְאָרְסָה וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. בָּאוּ עָלֶיהָ
שְׁנַיִם, הָרֵאשׁוֹן בְּסָקִילָה וְהַשֵּׁנִי בַּחֲנֹק:

דרטנורה (ט) עד שְׁתֵּהא נַעֲרָה. ולא קטנָה פחותָה מִבֵּית י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְלֹא
בִּגְרָתָה שֶׁעֲבָרוּ עֲלֶיהָ י"ב שָׁנָה וְשָׁסָה חֲדָשִׁים וְיוֹם אֶחָד: בְּתוֹלָה. וְלֹא בְּעוֹלָה. וְאִם
נִבְעֵלָת שְׁלֹא כְּדֶרֶכָה עֲדִיין בְּתוֹלָה הִיא. וְאִפְּלוּ בָּאוּ עֲלֶיהָ י' בְּנֵי אָדָם כֻּלָּם שְׁלֹא
כְּדֶרֶכָה כֻּלָּם בְּסָקִילָה: מֵאֹרְסָה. וְלֹא נִשְׁוֹאָה: וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. שָׂאִם מִסַּר הָאֵב
לְשָׁלוּחֵי הַבַּעַל הֵבֵא עֲלֶיהָ אַחַר כֵּךְ אֵינּוּ בְּסָקִילָה אֲלֹא בַּחֲנֹק:

י. הַמְּסִיתָ, זֶה הַדְּיוּט שֶׁהִסִּיתָ, וְהַמְּסִיתָ אֶת
הַהַדְּיוּט, אָמַר לוֹ יֵשׁ יִרְאֶה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, כִּף
אוֹכְלֵת, כִּף שׁוֹתֶה, כִּף מְטִיבָה, כִּף מְרִיעָה. כָּל חֲיָבֵי
מִיתוֹת שֶׁבִּתְוֹרָה אֵין מְכַמֵּינִין עֲלֵיהֶם, חוּץ מִזֶּה. אָמַר
לְשְׁנַיִם וְהוּן עֲדִיו, מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין
אוֹתוֹ. אָמַר לְאַחַד, הוּא אֹמֵר יֵשׁ לִי חֲבָרִים רוֹצִים
בְּכִף. אִם הָיָה עָרוֹם וְאֵינּוּ יָכוֹל לְדַבֵּר בְּפָנֶיהֶם,
מְכַמֵּינִין לוֹ עֲדִים אַחֲוֵרֵי הַגָּדָר, וְהוּא אֹמֵר לוֹ אָמַר
מֶה שֶׁאֲמַרְתָּ לִּי בְּיַחְוֹד, וְהִלָּה אֹמֵר לוֹ, וְהוּא אֹמֵר
לוֹ הִיאֵךְ נִנְיַח אֶת אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וְנִלְךְ וְנַעֲבֹד
עֲצִים וְאַבְנִים. אִם חוֹזֵר בּוֹ, הֵרִי זֶה מוֹטָב. וְאִם אָמַר
כִּף הִיא חוֹבְתָנוּ וְכִף יִפֶּה לָנוּ, הָעוֹמְדִין מֵאַחֲוֵרֵי הַגָּדָר
מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. הָאוֹמֵר
אָעֲבֹד, אֵלֶךְ וְאָעֲבֹד, נִלְךְ וְנַעֲבֹד. אָזַבַּח, אֵלֶךְ
וְאָזַבַּח, נִלְךְ וְנִזְבַּח. אֶקְטִיר, אֵלֶךְ וְאֶקְטִיר, נִלְךְ
וְנִקְטִיר. אָנִסְךָ, אֵלֶךְ וְאָנִסְךָ, נִלְךְ וְנִנְסְךָ. אֶשְׁתַּחֲוֶה,
אֵלֶךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה, נִלְךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה. הַמְּדִיתָ, זֶה הָאוֹמֵר
נִלְךְ וְנַעֲבֹד עֲבֹדָה זָרָה:

דרטנורה (י) זֶה הַדְּיוּט שֶׁהִסִּיתָ. דוֹקָא הַדְּיוּט שֶׁהִסִּיתָ. שְׁנַבִּיא הַמְּסִיתָ מִיתָתוֹ בַּחֲנֹק:
וְהַמְּסִיתָ אֶת הַהַדְּיוּט. לָאוּ דוֹקָא שְׁלֹא מִלֵּינוּ חִילּוֹק בֵּין מְסִיתָ אֶת הַהַדְּיוּט לְמְסִיתָ
אֶת הַנְּבִיאָה אֲלֹא לְמַעוֹטֵי מְסִיתָ אֶת הַרְבִּים. כְּגוֹן מִדִּיחֵי עֵיר וְיִשְׂרָאֵל שֶׁמִּיתָתוֹ בַּחֲנֹק:
מְכַמֵּינִין. לָשׁוֹן מֵאַרְבַּ: אִם הִיא הַמְּסִיתָ עָרוֹם וְאֵינּוּ יָכוֹל לְדַבֵּר בְּפָנֶיהֶם. כְּלוֹמַר אֹמֵר

לניסת שאינו יכול לדבר בפניהם מפני יראת בית דין: ביחוד. כלומר אין איש עמנו ויכול אתה לומר עתה מה שאמרת לי כבר: האומר אעבוד. באחד מכל הלשונות הללו הוא מסית וחייב: המדיח. ואם מדיח את הרבים הוא אינו חייב עד שיאמר בלשון רבים נלך ונעבוד:

יא. המכשף העושה מעשה, חייב, ולא האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר משום רבי יהושע, שנים לוקטין קשואין, אחד לוקט פטור ואחד לוקט חייב, העושה מעשה חייב, האוחז את העינים פטור:

ברטנורה (יא) העושה מעשה. ממש בסקילה: ולא האוחז את העינים. מראה לבריות כאילו עושה. ואינו עושה כלום: שנים לוקטים קשואים. במכשפות בפנינו אחד מהן ליקט וחייב מיתה. וחברו ליקט ופטור מן המיתה. כיצד. העושה מעשה שלקט ממש בכספים חייב: והאוחז את העינים. הראה לנו כאילו נתקבצו כלן למקום אחד והקשואים לא זזו ממקומן. פטור מן המיתה:

גמרא סנהדרין דף נ"ח ע"ב

אמר רבי חנינא גוי שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר (שמות ב') ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי. ואמר רבי חנינא הסוטר לועז של ישראל כאילו סוטר לועז של שכינה שנאמר (משלי כ') מוקש אדם ילע קדש. אמר ריש לקיש המגביה ידו על חבירו אף על פי שלא הכהו נקרא רשע שנאמר (שמות ב') ויאמר לרשע למה תכה רעה למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע. אמר זעירי אמר רבי חנינא נקרא חוטא שנאמר (ש"א ב') ואם לא לקחתי בחזקה. וכתיב (שם) ותהי חטאת הנערים גדולה מאד. רב הונא אמר תיקצץ ידו שנאמר (איוב ל"א) וזרוע רמה תשבר. רב הונא קץ ידא. רבי אלעזר אומר

אִין לוֹ תִקְנָה אֶלָּא קְבוּרָה שְׁנַאָמַר (שם כ"ב) וְאִישׁ זְרוּעַ לוֹ
 הָאָרֶץ. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לֹא נִתְּנָה קֶרֶקַע אֶלָּא לְבַעְלֵי
 זְרוּעוֹת שְׁנַאָמַר וְאִישׁ זְרוּעַ לוֹ הָאָרֶץ. וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ מָאִי
 דְכָתִיב (משלי י"ב) עוֹבֵד אֲדָמְתּוֹ יִשְׁבַּע לֶחֶם אִם עוֹשֶׂה אָדָם
 עֲצָמוֹ כְּעֶבֶד לְאֲדָמָה יִשְׁבַּע לֶחֶם וְאִם לֹא יִשְׁבַּע לֶחֶם.
 וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ כּוֹתֵי שְׁשֻׁבַת חַיִּיב מִיִּתָּה שְׁנַאָמַר (בראשית ח')
 וַיּוֹם וְלִלְיָה לֹא יִשְׁבוּתוּ. וְאָמַר מֶר אֲזַהְרָה שְׁלָהֶן זֹה הִיא
 מִיִּתָּתָן. אָמַר רַבִּינָא אֶפִּילוּ שְׁנֵי בְשֻׁבַת וְלִיחְשָׁבָה גְבִי שְׁבַע
 מְצוֹת כִּי קָא חֲשִׁיב שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה קוּם עֲשֵׂה לָּא קָא חֲשִׁיב.
 וְהָא דִּינִין קוּם עֲשֵׂה הוּא וְקָא חֲשִׁיב. קוּם עֲשֵׂה וְשָׁב אֵל
 תַּעֲשֶׂה נִינְהוּ. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כּוֹתֵי שְׁעוֹסֶק בְּתוֹרָה חַיִּיב
 מִיִּתָּה שְׁנַאָמַר (דברים ל"ב) תּוֹרָה צְנֹה לָנוּ מִשָּׂה מוֹרְשָׁה לָנוּ
 מוֹרְשָׁה וְלֹא לָהֶם. וְלִיחְשָׁבָה גְבִי שְׁבַע מְצוֹת מָאֵן דְּאָמַר
 מוֹרְשָׁה מִיגְזֵל קָא גְזִיל לָהּ. מָאֵן דְּאָמַר מְאוֹרְסָה דִּינוּ
 כְּנַעֲרָה הַמְּאוֹרְסָה דְּבִסְקִילָהּ. מִתִּיבֵי הָיָה רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר
 מִנִּין שְׁאֶפִּילוּ כּוֹתֵי וְעוֹסֶק בְּתוֹרָה שְׁהוּא כֹּלְהוֹן גְּדוּל שְׁנַאָמַר
 (ויקרא י"ח) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם. כְּהֲנִים לְוָיִים
 וְיִשְׂרָאֵלִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא הָאָדָם הָא לְמִדַּת שְׁאֶפִּילוּ כּוֹתֵי
 וְעוֹסֶק בְּתוֹרָה הָרִי הוּא כֹּלְהוֹן גְּדוּל. הָתָם בְּשֻׁבַע מְצוֹת
 דִּידְהוּ:

כ"י ויך את המצרי. משום דהכה איש עצרי: מוקף אדם ילע קודש. הנוקף את
 האדם היינו ישראל שקרוין אדם דכתיב ואתנה לאני לאן מרעיתי אדם אתם אתם
 קרוים אדם וכו': ילע קדש. כאלו לועה את הקדש כלו' סוטר על לוועו: סוטר.
 מכה: ואם לא לקחתי בחזקה. צבני עלי כתיב שהיו תוקפים צפר הזבחים ואומרים
 אם לא תתן לי אקח בחזקה דהיינו כמרים ידו שהיו מגזמים להכות: וזרוע רמה.
 הרגיל לרום ידו על חצירו: קץ ידא. אדם א' שהיה רגיל להכות את חצירו וקנסו
 בכך כדאמר בפרקין דלעיל בית דין מכין ועונשין שלא מה"ת לעשות סייג וגדר
 לדבר: איש זרוע. איש שמניף זרוע: לו הארץ. מתוקנת לקבוצה כלו' ראוי להמיתו
 ולקברו: לא נתנה קרקע. כלומר אין ראוי (לקנות) קרקע אלא לצני זרוע מפני
 שהתגר רבה ע"י קרקע שבאות בהמות ומפסידות וגנבים באים וגונבים ועוררין
 עליו וכריך שיהא חזק לעמוד כנגדן: כעבד לאדמה. לעסוק בה תמיד לחרישה
 והסקאה וניכוס ועידור: עכו"ם שצבת. ממלאכתו יום שלם חייב מיתה שנא' יום
 ולילה לא יצבתו וקא דריש לא יצבתו ממלאכה דאצני אדם נמי קאי ולא תימא

לא יסבותו אהך ששת עתים דקרא האי כלומר לא יבטלו ולא יפסקו מלהיות פשיטא ל"ג דהא טובא קא משמע לן דלחבני אדם האי: אמר רבינא אפי' בשני בשבת. לא תימא שציתה דקאמר ריש לקיש לשם חובה קאמר דלא לכיין לשבות כגון בשבת שהוא יום שציתה לישראל או אחד בשבת שצבותים בו האומות אלל מנוחה בעלמא קא חסר להו שלא יבטלו ממלאכה אפי' יום שאינו בר שציתה שני בשבת יומא קמא דלאו יום בר שציתה נקט וה"ה דהוה מצי למנקט ג' וד': קום עשה לא חשיב. והאי לא יסבותו קום עשה מלאכה היא: והא דינין קום עשה. משפט הוא וקא חשיב ומשני קום עשה ושז אל תעשה היא קום עשה משפט ושז ואל תעשה עול אפי' אינו מורה לעשות משפט והוא יושב ובטל מוזהר הוא שלא לעשות עול ואזהרת לא תעשה עול אינה קום עשה משפט אלל לחודיה קיימא שז ובטל מלא תעשה עול אלל אזהרת לא תשבות ע"כ אינה אלל קום עשה: מורשה לנו. ולא להם ואיכא משום גזל כדמפרש: מורשה מאורסה. אמוראי איכא דדרשי להו גבי ע"ה צפרק אלו עוברין: מיגזל קא גזל לה. והא קא חשיב גזל וכן נערה המאורסה דהא בכלל גילוי עריות הוא: האדם. ר"מ לית ליה אתם קרוין אדם ואין הכותים קרוים אדם ור"ש הוא דדרש לה במס' יבמות: בשבע מלות דידיהו. עוסקין בהלכות אותן שבע מלות להיות בקיאין בהן:

זוהר שלח דף קע"ה ע"ב

אמר רבי יהודה כמה סהדי עביד קדשא בריך הוא לשהדא בהו בבני נשא וכלהו בעיטא ובסהדותא קיימין לקבליה. קם בצפרא אושיט רגלוי למהך סהדייא קיימין לקבליה מכריזין ואמרין רגלי חסידיו ישמור וגומר. שמור רגלך פאשר תלך. פלס מעגל רגלך. אפתח עינוי לאסתכלא בעלמא סהדייא אמרי עיניך לנכח יביטו. קם למלא סהדייא אמרי (תהלים לו) נצור לשונך מרע וגומר. אושיט ידוי במלי עלמא סהדייא אמרי סור מרע ועשה טוב. אי ציית להו יאות. ואי לא כתיב (זכריה ג) והשטן עומד על ימינו לשטנו פלהו סהדין עליה בחובוי לעילא. אי בעי בר נש לאשתדלא בפולחנא דקדשא בריך הוא כלהו

סְהַדִּין סִיגוּרִין. קָמִיָּה וְקִיּוּמִין לְאַסְהָדָא עָלֶיהָ טְבָאן
 בְּשַׁעֲתָא דְאַצְטְרִידָ לֵיהּ. קָם בְּצַפְרָא מְבַרְדָּ כַּמָּה בְּרַכָּאן.
 אַנַּח תְּפִילִין בְּרִישֵׁיהָ בֵּין עֵינוּי בְּעֵי לְזַקְפָּא רִישֵׁיהָ חָמִי
 שְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה אַחִיד וְרָשִׁים עַל רִישֵׁיהָ וְרַצוּעִין תְּלִיין
 מִהָאֵי גִיסָא וּמִהָאֵי גִיסָא עַל לְבִיָּהּ. הָא אֲסַתְכַּל בִּיקְרָא
 דְמֵאֲרִיָּה אוֹשֵׁיט יְדוּי חָמִי יְדָא אַחְרָא מִתְקַשְׂרָא בְקִשׁוּרָא
 דְשְׁמָא קְדִישָׁא אֶהְדֵּר יְדִיָּה וְאֲסַתְכַּל בִּיקְרִיָּה דְמֵאֲרִיָּה
 אֲתַעֲטֹף בְּעִטּוּפָא דְמִצּוֹת בְּאַרְבַּע זְיוּן דְכִסּוּתִיָּה אַרְבַּע
 מְלָכִין נְפָקִין לְקַדְמוֹת אַרְבַּע אַרְבַּע סְהַדִּי קְשׁוּט דְמְלָכָא
 תְּלִיין מְאַרְבַּע זְיוּן וְתְלִיין בְּהוּ כְעַנְבִּים בְּאַתְכְּלָא. מַה
 אֲתַכְּלָא דְאִיהוּ חַד וְתְלִיין בֵּיהּ כַּמָּה עַנְבִּים מִהָאֵי סֵטֶר
 וּמִהָאֵי סֵטֶר כֶּךָ הָאֵי מְצוּהָ חָדָא וְתְלִיין בֵּיהּ כַּמָּה עַנְבִּים
 וְזָנִין וְזִמּוּרִין צְרִירִין בְּהוּ שְׁבַעָה רְהִיטִין אֲלִין אֵינוּן שְׁבַעָה
 צְרִירִין דְתַכְלֵתָא דְבְּעֵי לְבָרְכָא בֵּיהּ בְּכָל חַד וְחַד אוֹ
 לְאַסְגָּאָה עַד תְּלִיסָר מָאן דְיֹוסִיף לֹא יֹוסִיף עָלֶיהוּ עַל
 תְּלִיסָר מָאן דְיִמְעֵט לָא יִמְעֵט מְשַׁבְּעָה. וְתֵאנָא הָאֵי תַכְלֵת
 הוּא רְזָא דְדוּד מְלָכָא וְדָא חוּטָא דְאַבְרָהָם דְזָכָה בֵּיהּ לְבָנוּי
 בְּתֵרִיָּה מָאֵי תַכְלֵת תַכְלִית דְכֻלָּא (וְדָאֵי) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
 כֶּסֶא הַכְּבוֹד אֶקְרִי רַבִּי יִצְחָק אָמַר שְׁבַעָה כָּרִיכּוֹן דְאִיְהִי
 שְׁכִינְתָּא שְׁבִיעֵתָא דְכֻלָּא וְדָאֵי דְהָא הִיא מִתְבָּרְכָא מְשַׁתָּא
 אַחְרָנִין עַל יְדָא דְצַדִּיק וְאֵי תְלַת עֶשֶׂר תְּלַת עֶשֶׂר אֵינוּן כַּמָּה
 דְאוּקְמוּהָ בְתַלַּת עֶשֶׂר מְכִילּוֹן וְהָאֵי הִיא פְתִחָא דְכֻלָּהוּ וְהִיא
 חוּטָא חַד וְרִשִׁימָא בְּגוּוֹנָהָא וְגוּוֹנָא דִילָהּ נְפִיק מִחַד נוּנָא
 דְאַזִּיל בַּיָּם כְּנֶרֶת וְכְנֶרֶת עַל שְׁמָהּ אֲתַקְרִי וְעַל דָּא כְּנוֹר הוּא
 תְּלוּי לְעִילָא מְעַרְסָא דְדוּד דְהָא (וְדָאֵי) וְדָאֵי אִיְהִי כְנוֹר דְדוּד
 מְנַגֵּן מֵאֲלִיו. לְמַלְכָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה וּבְגִין כֶּךָ גוּוֹנוּי עֵייל עַד
 רְקִיעָא וּמִרְקִיעָא עַד כְּרִסְיָא וְהִכָּא כְתִיב מְצוּהָ כַּמָּה דְאֲתַ
 אָמַר (מַלְכִים ב' י"ח) מְצוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא (אֲסַתֵּר ג) מְדוּעַ אֲתַה עוֹבֵר
 אֶת מְצוֹת הַמֶּלֶךְ. כִּי מְצוֹת הַמֶּלֶךְ:

תרגום הזוהר אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כַּמָּה עֲלִים עָשָׂה הַקְדוּשׁ צְרוּף הוּא לְהַעֲבִיד
 צְבָנֵי הָאֲדָם, וְכֻלָּם, צְעֵלָה וּכְעֵדוֹת עוֹמְדִים כְּנֶגְדּוֹ. קָם בְּצַפְרָא וּפּוֹשְׁטָא אֶת
 רַגְלוֹ לְלַכְתָּ, הָעֲלִים עוֹמְדִים כְּנֶגְדּוֹ וּמְכַרְזִים וְאוֹמְרִים, רַגְלֵי חֲסִידִיו יִשְׁמֹור

וְגו' (קהלת ד') שְׁמוֹר רְגֶלְךָ פְּאֶסֶר תִּלְךָ (משלי ד') פִּלֵּם מַעְגָּל רְגֶלְךָ. פּוֹתַח עֵינָיו לְהִסְתַּפֵּל צְעוּלָם, אוֹמְרִים הָעֵדִים (סג) עֵינֶיךָ לִנְכַח יִצְיָטוּ. קָם לְדַבֵּר, אוֹמְרִים הָעֵדִים, (תהלים ל"ד) נָלוֹר לְשׁוֹנֶה מִרְעֵ וְגו'. מוֹשִׁיט יָדָיו לְדַבְּרֵי הָעוֹלָם, אוֹמְרִים הָעֵדִים (סג) סוֹר מִרְעֵ וְעֵשֶׂה טוֹב. אִם שׁוֹמֵעַ לָהֶם, טוֹב. וְאִם לֹא, פְּתוּב (זכריה ג') וְהִשְׁטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשָׁטְנוֹ. וְהֵם מְעִידִים עָלָיו עַל עֲוֹנוֹתָיו לְמַעֲלָה. וְאִם רוֹאֵה הָאָדָם לַעֲסוֹק צְעִבּוֹדֵת הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא, כָּל הָעֵדִים נִעְשִׂים מִלִּיאִים טוֹבִים עָלָיו, וְעוֹמְדִים לְהַעֲיֵד עָלָיו עֲדוֹת טוֹבָה צְשָׁעָה שְׁלֵרִיף לָהּ. קָם צְבָקֵר מְצָרֵף פְּמָה צְרָכוֹת, מְנִיחַ תְּפִלִּין צְרָאָשׁוּ צִין עֵינָיו. רוֹאֵה לְזָהוּף רָאָשׁוּ, רוֹאֵה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיוֹן אַחוּז וְנִרְשָׁם עַל רָאָשׁוּ, וְרָאוֹת תְּלוּיוֹת מֵאֵל זֶה וּמֵאֵל זֶה עַל לְבוֹ, הֵרִי מִסְתַּפֵּל צְכָבוֹד אֲדוֹנוֹ. פּוֹשֵׁט יָדָיו, רוֹאֵה הַיָּד הַשְּׂנִיָּה מִתְקַשֶּׁרֶת צְקָשֶׁר שָׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. מַחְזִיר יָדָיו וּמִסְתַּפֵּל צְכָבוֹד אֲדוֹנוֹ. מִתְעַטֵּף צְעִטוּף שָׁל מְאֹה, צְאֲרָצַע פְּנֹפּוֹת פְּסוֹתָהּ, אֲרָצַעָה מְלָכִים יוֹאֲחִים לְפָנָיו אֲרָצַע, דְּהֵינּוּ אֲרָצַעָה עַדִי אֲמַת שָׁל הַמְּלָךְ, שָׁהֶם אֲרָצַע לִיאִיוֹת, תְּלוּיוֹת מֵאֲרָצַע פְּנֹפּוֹת, וּתְלוּיוֹת צְהֶם פְּעֻנְצִים צְאֲשָׁפּוֹל, מָה אֲשָׁפּוֹל, שְׁהוּא חֵד, וּתְלוּיִם צוֹ פְּמָה עֲנָבִים מֵאֵל זֶה וּמֵאֵל זֶה, כֶּף זוֹ, הַלִּיאִית, הַיֵּא מְאֹה אַחַת וּתְלוּיִם צְהֶ פְּמָה עֲנָבִים וְזָגִים וְזִמְרוֹרוֹת, דְּהֵינּוּ פְּמָה מֵינִי מִדְּרָגוֹת פְּנִזְפֵר לְעִיל. פְּרוֹכִים צְהֶם שְׁצַע רָאִים, אִלּוּ הֵם שְׁצַע פְּרִיכוֹת שָׁל תְּכֵלֶת, שְׁלֵרִיכִים לְכְרוּף צְכָל אַחַת וְאַחַת, אוֹ לְהֲרָצוֹת עַד שְׁלֵשָׁה עֶשְׂרֵי פְּרִיכוֹת. מִי שְׁמוֹסִיף אֵל יוֹסִיף עֲלֵיהֶם עַל שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה, וּמִי שְׁמֻמַּעֵט אֵל יִמַּעֵט מִשְׁצַע. וְלִמְדֵנוּ, תְּכֵלֶת זוֹ הַיֵּא סוֹד דָּוִד הַמְּלָךְ, דְּהֵינּוּ מְלָכוֹת. וְזֶה הַחוּט שָׁל אֲצִרְהֶם, שְׁזָבָה צוֹ לְצִנּוֹ אַחֲרָיו. מֵהוּ תְּכֵלֶת, הֵינּוּ תְּכֵלֶת הַפֶּל, כִּי תְּקוּנָהּ, הוּא תְּכֵלֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת רַצִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַיֵּא נִקְרָאת כְּפֵאֵל הַכָּבוֹד, שְׁהוּא מְלָכוֹת. רַצִּי יִנְחֵק אֲמֵר, שְׁצַע הַפְּרִיכוֹת שְׁפּוֹרְכִים עַל הַלִּיאִית, הַיֵּא הַשְּׂכִינָה, שְׁהַיֵּא שְׁצִיעִית הַפֶּל וְדָאִי, כִּי הַיֵּא מִתְצַרְכַת מִשָּׁשׁ הַסְּפִירוֹת הַאֲחֵרוֹת, חֵג"ת נה"י, עַל יָדֵי הַלְּדִיקָה, שְׁהוּא יְסוֹד, וְעַל כֵּן פּוֹלְלַת כָּל הַשְּׁצַע. וְאִם עוֹשִׂים שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה פְּרִיכוֹת, י"ג הֵן כְּמוֹ שְׁהַעֲמִידוּהוּ, צְשָׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה מְדוֹת הַרְחֻמִּים. וְהַמְּלָכוֹת הַיֵּא הַפְּתַח שָׁל כְּפֵלֵם וְעַל כֵּן פּוֹלְלַת שְׁלֵשָׁה עֶשְׂרֵה. וְהַיֵּא, הַתְּכֵלֶת, חוּטָא חֵד וְרָשׁוּם צְבָצְעִיָה. וְהַלְּצַע שְׁלָהּ יוֹאֲחַ מְדָג אַחַד הַהוֹלָךְ צִים פְּנֵרֶת, וְנִקְרָא פְּנֵרֶת, עַל שֵׁם הַמְּלָכוֹת. וְעַל כֵּן פְּנוֹר הַיֵּא הַתְּלוּי לְמַעֲלָה מִמְּטוֹתוֹ שָׁל דָּוִד, אֲשֶׁר פְּנוֹר הַיֵּא הַמְּלָכוֹת, כִּי הַיֵּא וְדָאִי הַפְּנוֹר שָׁל דָּוִד הַמְּנַגֵּן מֵאִלּוּי לְמִלְכָה הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיוֹן, שְׁהוּא ז"א. וְעַל כֵּן לְצַעֲיָה שָׁל הַתְּכֵלֶת, עוֹלָים עַד לְרָקִיעַ, שְׁהוּא ז"א, וּמִרְקִיעַ עַד הַכְּפֵאֵל, שְׁהַיֵּא צִינָה. וְכֵאֵן פְּתוּב

מִכֹּהֵן, דְּהֵינּוּ וְזִכְרָתָם אֶת כָּל מִכֹּוֹת ה', מִשּׁוּם שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְרָאת מִכֹּהֵן, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (נחמיה י"א) מִכֹּוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא, הָרוּמָז לַמַּלְכוּת. מִדּוּעַ אֵתָּה עוֹבֵר אֶת
מִכֹּוֹת הַמֶּלֶךְ. כִּי מִכֹּוֹת הַמֶּלֶךְ. שָׂכַל יֵלְכוּ רוּמָזִים עַל הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת מִכֹּוֹת
הַמֶּלֶךְ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ט'

א. אַחַר שֶׁיִּשְׁלִים כָּל הַתְּפִלָּה יֵשֵׁב וְיִפּוֹל עַל פָּנָיו וְיִטֶּה מְעַט
הוּא וְכָל הַצְּבוּר וְיִתְחַנֵּן וְהוּא נוֹפֵל וְיֵשֵׁב וְיִגְבִּיהַ רֹאשׁוֹ הוּא
וְשָׂאָר הָעַם וּמִתְחַנֵּן מְעַט בְּקוֹל רֶם מִיּוֹשֵׁב וְאַחַר כֵּן יַעֲמוּד
שְׂלִיחַ צְבוּר לְבַדּוֹ וְאוֹמֵר קִדִּישׁ פְּעַם שְׁנִיָּה וְהֵם עוֹנִים כְּדָרְךָ
שְׁעוֹנִין בְּתַחֲלָה וְאוֹמֵר וְהוּא רַחוּם וְכוּלִי תַּהֲלָה לְדָוִד
וְכוּלִי. הוּא עוֹמֵד וְהֵם יוֹשְׁבִים וְהֵם קוֹרְאִים עִמּוֹ. וְאַחַר כֵּן
אוֹמֵר וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְכוּלִי וְאַנִּי זֹאת בְּרִיתִי וְכוּלִי וְאַתָּה
קְדוֹשׁ וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאַמֵּר קְדוֹשׁ וְגוֹמֵר הַקְּדוּשָׁה וְהֵם
עוֹנִין קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וְחוּזֵר וְקוֹרָא
הַקְּדוּשָׁה תְּרַגּוּם וְאוֹמֵר וַתִּשָּׂאֲנִי רוּחַ וְכוּלִי וְקוֹרָא אוֹתוֹ
תְּרַגּוּם וְאוֹמֵר ה' יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד וְקוֹרָא הוּא תְּרַגּוּם כְּדִי
לְהַבִּין הָעַם: **ב.** וְאֵלּוּ הַפְּסוּקִים שֶׁלִּפְנֵי הַקְּדוּשָׁה
וְשֶׁלְאַחֲרֶיהָ עִם תְּרַגּוּמָן הֵם הַנִּקְרָאִים סֵדֵר קְדוּשָׁה וְאַחַר
כֵּן מִתְחַנֵּן בְּדַבְּרֵי תַּחֲנוּנִים וּבְפְסוּקֵי רַחֲמִים וְאוֹמֵר קִדִּישׁ
וְכָל הָעַם עוֹנִין כְּדָרְכָן וְנִפְטָרִין:

דָּבַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּעֵינָיו יָמֵי הַזְקָנָה שֶׁלֹּא
יִתְעַצֵּל אָדָם בָּהֶם מְעַבֹּדֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאָמַר (קהלת יא)
בְּבִקְרֵי זֶרַע אֶת זֶרְעֵךְ וְלַעֲרֹב אֶל תִּנַּח יָדְךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אִי
זֶה יִכָּשֵׁר הַזֶּה אוֹ זֶה וְאִם שְׁנִיָּהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים הַמְשִׁיל יָמֵי
הַיְלָדוּת וְהַשְׁחָרוֹת לְבִקְרֵי. וַיְמִי הַזְקָנָה לַעֲרֹב וְהַזֶּרַע דָּרָךְ
מְשָׁל לְבָנִים וְלִתְלֵמִידִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרוֹנָם
לְבִרְכָה נְשָׂא אִשָּׁה בְיַלְדוּתוֹ יִשָּׂא אִשָּׁה בְּזְקֻנוֹתוֹ הַעֲמִיד
תְּלֵמִידִים בְּיַלְדוּתוֹ יַעֲמִיד תְּלֵמִידִים בְּזְקֻנוֹתוֹ כִּי אוֹלֵי
יִצְלִיחוּ בְּנֵי הַזְקֻנִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים וְכֵן
הַתְּלֵמִידִים אֲשֶׁר יַעֲמִיד בְּזְקֻנוֹתוֹ אוֹלֵי יִצְלִיחוּ מִן
הָרֵאשׁוֹנִים אוֹ יִהְיוּ כְּאֶחָד טוֹבִים. אַחֲרֵי כֵן אָמַר (שם)
וּמִתּוֹק הָאוֹר וְטוֹב לְעֵינַיִם לְרֵאוֹת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ פִּירוֹשׁ חֲזַר
לְדַבֵּר עַל יָמֵי הַזְקָנָה שֶׁהַמְשִׁיל אוֹתָם לַעֲרֹב וּמִפְּנֵי כִּי הַזְקָן
לֹא יִטַּעֵם אֶת אֲשֶׁר יֹאכַל וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה כְּדַבְּרֵי בְּרִזְיָלִי
הַגִּלְעָדִי אָמַר כִּי יֵשׁ לוֹ לְזָקֵן לִיהֲנוֹת בְּמֵאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל
תִּקְצֹר נַפְשׁוֹ עָלָיו כִּי קוֹצֵר הַנֶּפֶשׁ מוֹנֵעַ אֶת הָאָדָם מִמְּלַאכֶת
שְׂמִים וְיַעֲרֹב לוֹ הָאוֹר כְּאֲשֶׁר יַעֲרֹכְנוּ לְעוֹמֵת יָמֵי הַחֹשֶׁךְ
הַבָּאִים כְּאֲשֶׁר יִזְכֹּר בְּמִקְרָא אֲשֶׁר לְמִטָּה מְזֶה (שם) כִּי אִם
שְׁנַיִם הֶרְבֵּה יַחִיָּה הָאָדָם בְּכֻלָּם יִשְׂמַח וַיִּזְכֹּר אֶת יָמֵי
הַחֹשֶׁךְ כִּי הֶרְבֵּה יִהְיוּ כָּל שְׂבֵא הַבָּל פִּירוֹשׁ גַּם כִּי יִזְקִין
הָאָדָם מְאֹד אֵל יִהְיֶה עַל עֲצֻמוֹ לְמִשָּׂא אֶדְ בְּכֹל שְׁנוֹתָיו יִשְׂמַח
לְמַעַן לֹא יֵאבֵד אֶחָד מִשְׁנוֹתָיו וְלֹא יִשְׁבּוֹת מְעַבֹּדֵת הַבוֹרָא
וַיִּזְכֹּר יָמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי הֶרְבֵּה יִהְיוּ וְאִזּוֹ לֹא יוֹכֵל לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה
כְּעֵינָיו שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ו) בְּשָׂאוֹל מִי יוֹדֵה לָךְ וְהַצְדִּיקִים
מִתְגַּבְּרִים בְּזְקֻנָתָם וְאוֹזְרֵי חֵיל וַיִּחַלִּיפוּ כַח לַעֲבוֹדֵת ה'
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרוֹנָם לְבִרְכָה תְּלֵמִידֵי חֲכָמִים כָּל זְמוֹן
שְׂמֵזְקִינִים חֲכָמָה מִתּוֹסֶפֶת בָּהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (שם צב) עוֹד יְנוּבוּן
בְּשִׁיבָה דְשָׁנִים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ:

שלח יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה' אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

**וַיַּעֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד חֶבְרוֹן וְשָׁם
אָחִימֶן שִׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן
שִׁבְעַת שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנָיו צֵעַן מִצְרָיִם:
וּסְלִיקוּ בְּדְרוֹמָא וְאַתָּא עַד חֶבְרוֹן וְתַמָּן אָחִימֶן שִׁשִׁי וְתַלְמִי בְּנֵי
גְבַרְיָא וְחֶבְרוֹן שִׁבְעַת שָׁנִין אֲתַבְּנִיאת קָדָם טַיִס דְּמִצְרָיִם:**

רש"י ויבא עד חברון. כלב לבדו הלך עם ונשתטח על קברי אבות, שלא יהא נסת לחבריו להיות בעלתם, וכן הוא אומר (דברים א', לו) וכו' ואתן את הארץ אשר לך בזה, וכתוב (סופטים א', כ) ויתנו לכלב את חברון: שבע שנים נבנתה. אפשר שבעה חס את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיבנה את ארץ ישראל, אלא שהיתה מבנה בכל טוב על אחד משבעה צדדים. וזו להודיע שזכה של ארץ ישראל, שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון, לפיכך הקוה לקברות מתים, ואין לך מעלה בכל ארצות כנענים, שנאמר (בראשית יג', י) כגן ה' בארץ מצרים, וזו היא המעלה שבארץ מצרים ששם מושב המלכים, שנאמר (ישעיה ל', ז) כי היו צדען שריו, והיתה חברון טובה ממנה שבעה חלקים:

**וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֲשַׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם
זְמוּרָה וְאַשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאַהּוּ
בַּמּוֹט בְּשָׁנִים וּמִן הָרְמָנִים וּמִן
הַתְּאֵנִים: וְאַתּוּ עַד נַחֲלָא דְאַתְּפָלָא וּקְצוֹ מִתַּמָּן עוֹבְרִיתָא
וְאַתְּפַל עֲנָבִין חַד וּנְטִלוּהִי בְּאַרְיִחָא בְּתַרְיִן וּמִן רְמוֹנֵיָא וּמִן תְּאֵנֵיָא:**

רש"י זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי בה: וישארו צמוט בשנים. ממשמע שנאמר וישארו צמוט איני יודע שהוא בשנים, מה תלמוד לומר בשנים, בשני מוטות. הא כיצד, שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה ואחד רמון, יהושע וכלב לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם להוציא דבה נחוננו, כשם שפריה משנה כך עמה משנה. ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאנבים שהקימו בגלגל, (יהושע ז' ה) והקימו לכס איש אבן אחת על שכמו, והקימוהו בגלגל. ושהקלוס רבותינו משקל כל אחת ארבעים סאה. וגמירי, טונא דמדלי אנש על כתפיה, אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסיעין אותו להרים:

(כד) לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשֶׁכּוֹל עַל
אֲדוֹת הָאֲשֶׁכּוֹל אֲשֶׁר פָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל : לְאֶתְרָא הַהוּא קָרָא נַחְלָא דְאֶתְכֹלָא עַל עֵסֶק אֶתְכֹלָא
דְקָצוּ מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (כה) וַיָּשִׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ
מִקֶּץ אַרְבָּעִים יוֹם : וַתָּבוּ מִלְּאֲלָא יַת אֶרְעָא מְסוּף
אַרְבָּעִין יוֹמִין :

רש"י וישבו מתוך הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא, ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום, הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארבע ורחבה, אלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שיגזור עליהם יום לשנה, קצר לפנייהם את הדרך:

(כו) וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וְאֶל
כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְּבַר פְּאָרוֹן
קִדְשָׁה וַיִּשְׁיבוּ אֹתָם דָּבַר וְאֶת כָּל הָעֵדָה
וַיִּרְאוּם אֶת פְּרִי הָאָרֶץ : וַאֲזָלוּ וְאֶתוּ לְוֹת מֹשֶׁה וּלְוֹת
אֶהֱרֹן וּלְוֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִדְּבָרָא דְפָאָרוֹן לְרָקִם וְאֶתִּיבוּ
יַתְהוֹן פְּתִגְמָא וְיַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וְאֶחְזִיאֲנוּן יַת אַבָּא דְאַרְעָא :

רש"י וילכו ויבאו. מהו וילכו, להקיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בענה רעה, אף הליכתן בענה רעה: וישיבו אחם דבר. את משה ואת אהרן: אהרן:

נביאים - יהושע - פרק ב

(כב) וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הֶהְרָה וַיִּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֶשֶׁת
יָמִים עַד שָׁבוּ הָרְדִפִּים וַיִּבְקְשׁוּ הָרְדִפִּים

בְּכֹל הַדֶּרֶךְ וְלֹא מִצָּאוּ : (פ) וְאַזְלוּ וְעָלוּ לְטוֹרָא
וַיִּתְּיבוּ תַּמּוֹן תִּלְתָּא יוֹמִין עַד דְּתַבּוּ רְדִפְיָא וַיִּבְעוּ רְדִפְיָא בְּכֹל אוֹרְחָא
וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ : (כג) וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ
מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן
וַיִּסְפְּרוּ לוֹ אֵת כָּל הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם : וְתַבּוּ
תְּרִין גְּבָרִין וּנְחִיתוּ מִן טוֹרָא וַעֲבְרוּ וְאַתּוּ לֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוֹן
וְאַשְׁתַּעֲיָאוּ לִיהָ יָת כָּל דְּעֶרְעָא יְתַהוֹן :

רס"ז ויעברו . את היכדן :

וַיֹּאמְרוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ כִּי נָתַן יְהוָה בְּיַדְנוּ
אֵת כָּל הָאָרֶץ וְגַם נִמְגּוּ כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ : (ס) וְאַמְרוּ לִיהוֹשֻׁעַ אַרְי מְסַר יְיָ בְּיַדְנָא יָת כָּל אֶרְעָא
וְאַף אֲתַבְּרוּ כָּל יְתַבֵּי אֶרְעָא מִן קְדָמְנָא : ג (א) וַיִּשְׁכַּם
יְהוֹשֻׁעַ בַּבֶּקֶר וַיִּסְעוּ מִהַשְּׁטִים וַיָּבֹאוּ עַד
הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְנוּ שָׁם
טָרַם יַעֲבְרוּ : וְאַקְדִּים יְהוֹשֻׁעַ בְּצַפְרָא וַיִּנְטְלוּ מִשְׁטִין וְאַתּוּ
עַד יַרְדְּנָא הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ תַּמּוֹן קְדָם דִּי יַעֲבְרוּן : (ב)
וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיַּעֲבְרוּ
הַשְּׁטִרִים בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה : וְהוּא מְסוּף תִּלְתָּא יוֹמִין
וַעֲבְרוּ סְרַכְיָא בְּגוּ מְשָׁרִיתָא :

כתובים - תהילים - פרק קז

^(ו) וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְהוָה בַּצָּר לָהֶם
מִמַּצּוֹקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם : וַצִּלוּ קָדָם יי פֶּד עֵיךְ לְהוֹן
מִמַּעַקְתֵּהוֹן פָּצָא יְתֵהוֹן : ^(ז) וַיִּדְרִיכֵם בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל
לָלַכְתָּ אֶל עִיר מוֹשָׁב : וַדְּבַרֵינוּן בְּאוֹרַח תִּרְיָצְתָא
לְמִיזַל לִירוּשָׁלַם קִרְתָּא דְמִיְתָבָא :

רש"י וידריכם . וינהגם לפיכך יודו לה' חסדו :

^(ח) יוֹדוּ לַיהוָה חֶסֶדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי
אָדָם : יְהוֹדוּן קָדָם יי מְטוּל חֶסֶדִיָּהּ וּמִשְׁתַּעַן פְּרִישׁוֹתֶיהָ לְבָנֵי
נְשָׂא : ^(ט) כִּי הִשְׁבִּיעַ נֶפֶשׁ שִׁקְקָה וְנֶפֶשׁ רַעְבָּה
מִלֵּא טוֹב : אָרוּם אֲשַׁבַּע נֶפֶשׁ סְרִיקָא וְנֶפֶשׂא כְּפִינָא מְלִי
טוֹבָא : ^(י) יֹשְׁבֵי חֶשֶׁד וְצַלְמוֹת אֲסִירֵי עֲנִי
וּבְרָזָל : עַל צְדָקָתָהּ וְרַבְרָבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתַנְבִּי וְאָמַר צְדָקָתָהּ
וְרַבְרָבָנֵי יִשְׂרָאֵל דָּגְלוּ בְּבָבֶל וַיִּתִּיבוּ בְּחִשׁוּכָא וְטוּלָא דְמוֹתָא וְהוּוּ
אֲסִירִין בְּסַגּוּף שָׂרֵי פְרָזְלָא :

רש"י יושבי חשך וצלמות . אף האסורים צבית הסוהר לריכים להודות כשיוצאין מצבית אסוריהם :

משנה חולין פרק י

א. הַזְרוּעַ וְהַלְחִימִים וְהַקֶּבֶה נוֹהֲגִין בְּאֶרֶץ וּבְחוּצָה
לְאֶרֶץ, בְּפָנֵי הַבַּיִת וְשָׁלֵא בְּפָנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא
בְּמִקְדָּשִׁין. שֶׁהָיָה בְּדִין, וּמָה אִם הַחֻלִּין, שְׂאִינֵן חִיבִין
בְּחֻזָּה וְשׁוֹק, חִיבִין בְּמִתְנָנוֹת. קִדְּשִׁים שְׂחִיבִין בְּחֻזָּה

וְשׁוֹק, אֵינוֹ דִּין בַּמִּתְנֹת, תִּלְמוּד לֹמֵר (ויקרא ז), וְאַתָּן
אֲתֶם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם, אֵין לוֹ אֶלָּא
מָה שְׂאָמוֹר בְּעֵינֶיךָ :

ברטנורה (6) הזרוע והלחיים. בארץ ובחוליה לארץ. משום דבעי למתני בחולין אצל
לא במוקדשין, תני לכולהו: בפני הבית. בזמן שצית המקדש קיים: ואתן אותם. בחזה
וסוק כתיב, אותם מיעוטא הוא, חזה וסוק אין, מידי אחרינא לא:

ב. כָּל הַקְּדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוֹם קָבוֹעַ לְהַקְדִּישׁוֹ וְנִפְדּוּ,
חִיבִין בַּבְּכוּרָה וּבַמִּתְנֹת, וְיוֹצְאִין לְחֵלֶין לְהַגְזִיז
וּלְהַעֲבֹד, וּוְלָדוֹן וְחֵלְבֹן מִתֵּר לְאַחַר פְּדִיוֹנוֹ, וְהַשׁוֹחֲטוֹן
בַּחוּץ פְּטוֹר, וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוֹ יִפְדּוּ, חוּץ
מִן הַבְּכוּר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. כָּל שֶׁקָּדַם הַקְּדָשׁ אֶת מוֹמוֹ,
אוֹ מוֹם עוֹבֵר לְהַקְדִּישׁוֹ, וּלְאַחַר מִכָּאן נוֹלַד לָהֶם מוֹם
קָבוֹעַ וְנִפְדּוּ, פְּטוּרִין מִן הַבְּכוּרָה וּמִן הַמִּתְנֹת, וְאֵין
יוֹצְאִין לְחֵלֶין לְהַגְזִיז וּלְהַעֲבֹד, וּוְלָדוֹן וְחֵלְבֹן אֲסוּר
לְאַחַר פְּדִיוֹנוֹ, וְהַשׁוֹחֲטוֹן בַּחוּץ חִיב, וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה,
וְאִם מֵתוֹ יִקְבְּרוּ :

ברטנורה (3) כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן. הרי הן כמקדיש עליהם ואזנים
לדמיהן ואין בהן קדושת הגוף: ונפדו חייבין בצבורה. אם ילדו לאחר שנפדו. אצל
קודם פדיון לא, דקדושת דמים מדחה מן הבכורה שאין קדושה חלה על קדושה:
וולדו וחלבון מותר לאחר פדיונו. אצל מקדיש תמימים ונעשו בעלי מומין ונפדו, ולדן
אסור כדלקמן, ובין רישא דקתני מותר, ובין סיפא דקתני אסור, מיירי כגון דאיעבר
לפני פדיונו ואתיליד לאחר פדיונו. וחלבון נמי דמקדיש תמימים ונפדו נפקא לן
לאסור, דכתיב בפסולי המוקדשין שנפדו, תזבח ואכלת בשר תזבח ולא גיזה, ואכלת
ולא לכלבדך, בשר ולא חלב: ואין עושין תמורה. אפילו קודם פדיונו. טוב מעיקרא
עושה תמורה ואפילו נעשה רע אחר שהקדישו, אצל רע מעיקרו אינו עושה תמורה:
ואם מתו יפדו. ואע"פ שאינן ראויין אלא לכלבים ואנן קיימא לן דאין פודין את
הקדשים להאכילן לכלבים, הני כעלים בעלמא נינהו ולא נחית להו קדושת הגוף:
חוץ מן הבכור והמעשר. דאע"ג דקדם מומן להקדשן, חלה עליהן קדושה גמורה
לכל דבריהם, אלא שאין כשרים ליקרב, דבכור ברחם תלה רחמנא, לא שנא תם ולא
שנא בעל מום קדיש, תם קרב, ובעל מום נאכל לכהן במומו. ומעשר בהמה נמי
כתיב ביה (ויקרא כז) העשירי יהיה קודש לה' לא יבקר בין טוב לרע, טוב תם, רע בעל

מוס: או מוס עובר קודם להקדשן. למוס עובר כמאן לליתיה דמי: פטורים מן הזכורה. דכתיב בפסולי המוקדשין שנפדו, כלבי וכאיל, מה לבי ואיל פטורים מן הזכורה דהא כל הזכור אשר יולד בבקרך ובצאנך כתיב (דברים טו), אף פסולי המוקדשין שנפדו פטורים מן הזכורה: ומן המתנות. הזרוע והלחיים והקיבה: ולדן וחלבן אסור. בדאייעבר לפני פדיונו ואחיליד לאחר פדיונו מיירי. כדפרישית לעיל. דאי איעבר ואחיליד לאחר פדיונו, ולד לבי ואיל הוא. ואי אחיליד לפני פדיונו, אפילו קדם מומן להקדשן נמי ולדן אסור: והשוחטן בחוץ חייב. ואע"ג דאינו ראוין לפתח אוהל מועד דהא בעלי מומין נינהו ותנן הראוי לפתח אוהל מועד חייבין עליו בחוץ, ושאינו ראוי לפניו אין חייבין עליו בחוץ, מוקמינן לה למתניתין בדוקין שבעין, ור' עקיבא היא דאמר אם עלו לא ירדו, הלכך הואיל ובפנים לא ירדו, חייבין עליהם בחוץ אם שחטן קודם פדיונו: ועושיין תמורה. קודם פדיונו, דכתיב (ויקרא כז) טוב ברע או רע בטוב: ואם מתו. מעלמן: יקברו. דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים:

ג. בכור שנתערב במאה, בזמן שמאה שוחטין את כן, פוטרין את כן אהד שוחט את כן פוטרין לו אהד. השוחט לכהן ולנכרי, פטור מן המתנות. והמשתתף עמהן, צריך שיירשום. ואם אמר חוץ מן המתנות, פטור מן המתנות. אמר מכור לי בני מעיה של פרה והיו בהן מתנות, נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים. לקח הימנו במשקל, נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים:

ברטורה (א) בכור שנתערב במאה. מתניתין איירי בבכור שצא ליד כהן וגפלו מוס ביד כהן ומכרו לישראל צמומו. דאי בבכור ביד ישראל קודם שנתנו לכהן, אמאי פוטרין את כולן ממתנות כהונה, לימא ליה כהן, אי בכור הוא כוליה דידי הוא, אי לא בכור הוא הב לי מתנתאי. אבל כשכבר צא ליד כהן ומכרו לישראל צמומו ונתערב במאה. פטורים את כולן ממתנות כהונה. לכל חד וחד יכול לדחות את עלמו ולומר לכהן, שלי בכור הוא שמכרו הכהן ופטור מן המתנות. דמן הבכור אין נותנים מתנות שאין קדושה חלה על קדושה: אחד שוחט את כולן פוטרין לו אחד. שאי אפשר שלא יהא הבכור אחד מהן ויכול לומר זה הוא: לריד שירשום. שיעשה זה סימן שיבינו הכל שיש לכהן או לנכרי שותפות בה: ואם אמר לו. אם אמר כהן לישראל, פרה זו אני מוכר לך חוץ מן המתנות שבה: פטור. ישראל מן המתנות: אמר לו. ישראל לחברו טבח, מכור לי בני מעיה של פרה זו: והיו בהן מתנות. הקיבה שהיא אחת מן המתנות: נותנן. לוקח זה לכהן: ואין המוכר מנכה לו מן הדמים. שהרי היה יודע הלוקח שהמתנות שם, וזה לא מכר לו את הקיבה: לקח הימנו צמסקל. כך וכך

הליטרא, וסקל לו הקיצה. נותנה לו לוקח לכהן, שהרי הגזלה אלכו ונריך להשיב, והטבח ינכה לו מן הדמים, שהרי מכר דבר שאינו שלו. ואם עבר השוחט ולא נתן מתנות מן הבהמה, לא נאסר הבשר באכילה. אבל מנדין אותו. ואפילו כהן שפטור מן המתנות, אם הוא טבח ששוחט ומוכר בשוק, ממתניין לו שתיים ושלש שבתות, מכאן ואילך מוסיאין ממנו מתנות ונותנין אותו לכהנים אחרים. ואם קבע בית מטבחים, אין ממתנינים לו אלא מוסיאין ממנו מיד, ואם לא רצה ליתן מנדין אותו:

ד. גַּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְהִיָּתָה לוֹ פָּרָה, נִשְׁחָטָה עַד שְׁלֹא נִתְגַּיֵּר, פָּטוּר. מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר, חַיֵּב. סֵפֶק, פָּטוּר, שֶׁהַמוֹצִיא מִחֵבְרוֹ, עָלָיו הָרְאָיָה. אֵיזָהוּ הַזְרוּעַ, מִן הַפָּרֶק שֶׁל אֲרֻכּוּבָה עַד כַּף שֶׁל יָד. וְהוּא שֶׁל נְזִיר. וְכַנְגָדוֹ בְּרֶגֶל, שׁוֹק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שׁוֹק מִן הַפָּרֶק שֶׁל אֲרֻכּוּבָה עַד סִבְדַּי שֶׁל רֶגֶל. אֵיזָהוּ לָחִי, מִן הַפָּרֶק שֶׁל לָחִי עַד פֶּקָה
שֶׁל
גְּרָגְרַת :

בדטורה (ז) מן הפרק של ארכובה. הנמכרת עם הראש: עד כף של יד. עלם רחב של כתר שקורין אספלדו"ן, והן שני עצמות, העלם האמצעי דהיינו מן הפרק של ארכובה הנמכרת עם הראש עד מקום שכנגדו בגמל ניכר, והעלם העליון המחובר לגוף והזרוע הימני בלבד הוא שנותנים לכהן, דכתיב (דברים יח) ונתן לכהן הזרוע, המיומן שבזרוע: והוא של נזיר. כלומר, וכן זרוע בשלה האמור בנזיר, כך ניטלת: וכנגדו ברגל שוק. האמור בשלמים נמי הוּו שני עצמות מן הפרק של ארכובה עד בוקא לאטמא דהיינו כל הירך: סובד של רגל. היינו פרק שבין הקולית ועלם האמצעי ואין הלכה כר' יהודה: הפרק של לחי. אכל הצדעים. וחותר כלפי מטה עד פיקה של גרגרת, עד שיפוי כובע שהיא פקיעתה ופתחה של קנה, דהיינו לחיים התחתונות עם הלשון. פירוש אחר, פיקה של גרגרת טבעת הגדולה של קנה שעשויה עגולה כפיקה. ופיקה היא עגולה ככדור וכתוכה נקב שתוחבות הנשים בפלך להכבידו כשטוות

בו:

גמרא חולין דף קל"ג ע"א

השוחט לכהן ולנכרי פטור מן המתנות. אמר רבא בדק לון רב יוסף האי כהנא דחטיף מתנתא חבובי קא מתבב מצוה או זלזולי קא מזלזל במצוה. ופשיטנא ליה ונתן ולא שיטול מעצמו. אמר אביי מריש הוה חטיפנא מתנתא אמינא חבובי קא מחביבנא מצוה. כיון דשמענא להא ונתן ולא שיטול מעצמו. מיחטף לא חטיפנא מימר אמרי הבו לי וכיון דשמענא להא דתניא (ש"א ח') ויטו אחרי הבצע. רבי מאיר אומר בני שמואל חלקם שאלו בפיהם מימר נמי לא אמינא ואי יהבו לי שקילנא כיון דשמענא להא דתניא הצנועים מושכין את ידיהם. והגרגרנין חולקין. משקל נמי לא שקילנא לבר ממעלי יומא דכפורי לאחזוקי נפשאי בכהני. ולפרוס ידיה. אנסיה ליה עידניה. אמר רב יוסף האי כהנא דאית ליה צורבא מרבנן בשבבותיה ודחיקא ליה מילתא ליזכי ליה מתנתא. ואף על גב דלא אתי לידיה במכירי כהונה ולויה. רבא ורב ספרא איקלעו לבי מר יוחנא בריה דרב חנא בר אדא ואמרי לה לבי מר יוחנא בריה דרב חנא בר ביזנא. עבד להו עגלא תלתא אמר ליה רבא לשמעיה זכי לון מתנתא דבעינא למיכל לישנא בחרדלא זכי ליה. רבא אכל. ורב ספרא לא אכל אקרויה לרב ספרא בחלמיה (משלי כ"ה) מעדה בגד ביום קרה חומץ על נתר ושר בשירים על לב רע. אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה דילמא משום דעברי אשמעתא דמר אקרין הכי אמר ליה כי אמרי אנא באחר שמעה בעל כרחיה מזכי וכי אמרי אנא למאן דלא אפשר ליה. הא אפשר ליה. ואלא מאי טעמא אקרין הכי כלפי רבא ולקרין לרבא. רבא נזוף הוה. אמר ליה אביי לרב דימי ופשטיה דקרא במאי כתיב. אמר ליה בשונה לתלמיד שאינו הגון. דאמר רב יהודה אמר רב כל השונה לתלמיד שאינו הגון נופל בגיהנם שנאמר (איוב כ') כל חשד טמון לצפוניו ותאכלהו אש לא נפח ירע שריד באהלו ואין שריד אלא תלמיד חכם שנאמר (יואל ג') בשרידים אשר הי קורא.

אָמַר רַבִּי זִירָא אָמַר רַב כָּל הַשּׁוֹנֶה לְתַלְמִיד שְׂאִינוּ הָגוּן
כְּזוֹרֵק אָבֹן לְמַרְקוּלִים שְׂנֵאָמַר (משלי כ"ו) כְּצָרוֹר אָבֹן
בְּמַרְגְּמָה כֵּן נוֹתֵן לְכֶסֶל כְּבוֹד וּכְתִיב (שם י"ט) לֹא נֶאֱוָה
לְכֶסֶל תַּעֲנוּג :

רש"י **זדק לן.** מנסה אותנו אם נדע להקיצ ורצח כהן היה: דחטיף מתנתא.
מתנוקות שנוסאין אותם לכהנים: מי אמרינן חצובי קא מחבצ המורה. ויפה הוא
עושה: ונתן. לכהן ולא שיטול הכהן מעצמו: מימר אמרי הבו לי. הייתי שואל
צפה מלא שהייתי סבור שהוא חצוב מורה: חלקם שאלו צפיהם. דמגני להו קרא
לצני שמואל ויטו אחרי הצע א"ר מאיר שלא היה עבירת גזל בידם אלא חלק
לויס כגון מעשר ראשון היו שואלין צפיהם: הצנועים מוסכים את ידיהם. בחלוק
לחס הפנים קאמר במס' יומא בטרף בקלפי משמת שמעון הדדיק נשתלחה מארה
בלחס הפנים: לאחזוקי נפשאי בכהני. שלא ישתכח הדבר שאני כהן: ופריך ולפרוס
ידיה. כיון שאינו עושה אלא שלא יסכח שם כהן מעליו יפרוס ידיו לדוכן כל השנה
ומחזיק נפשיה בכהני: אנסיה ליה עידניה. עתים שקבע לתלמידיו היו טורדים
אותו מלישא את כפיו שהיה עוסק לתלמידיו בעת שהאבור נאספים לבהכ"נ:
ודחיקא ליה מלתא. למהוא אורבא מדרבנן והכהן רואה לההנותו יתן לו חלק
מתנותיו לקבל זרוע ולחיים מצני העיר בשציל הכהן והוא יאכלם ואף ע"ג ללא
אתא לידו דכהן יכול לזכות לו: במכירי כהונה ולויה. בכהן שהיה ניכר בעיר ורוב
בנ"א אהבי' אותו ונותנים לו המתנות וצאותו כהן אמרי' דיכול לזכות מעשרותיו
לאחר אע"ג ללא אתי לידו: מכירי. ל' איש מאת מכרו: א"ל רבא לשמעיה.
לשמשו של בעל הבית והוא כהן ובעל הבית נותן לו מתנותיו: זכי לי מתנתא. תן
לי רשות ליקח מתנותיך לאכלה מפני שהלשון עם הלחיים ניתן לכהנים ובעי'
למיכל לישנא בחרדלא שהוא דבר חשוב וכו' (וע' ברש"י): רב ספרא לא אכל. משום
ללא מטא לידיה דשמעא: מעדה בגד ביום קרה. בגד בלוי ונרקב כמו וכבגד
עדים בעת הקור אינו שוה כלום: וכמו חומץ על נתר. שאינו אלא מפסידו נתר
הוא מין כריף אלומ"א בלע"ז: כן שר בשירים על לב רע. כן האומר דברי תורה
למי שאינו יודע להבין בהן: משום דעברי אשמעתא דמר. שלא סמכתי על
שמועתך דאמרת מותר לרובא מרבנן לקבלה אע"ג ללא אתו לידו דכהן: כי
אמרי אנא באתר. היכא דמזכי ליה כהן אחר שאינו כפוף לו אבל שמעי' דבעל
הבית ע"כ מזכי ליה לאדם חשוב שהוא בא בביתו של בעל הבית א"נ אימור
דאמרי אנא דיכול לזכות מתנתא לאחר אע"ג ללא אתו לידוי: ללא אפשר ליה.
כלומר לאיש שהוא עני ודחוק אבל רבא אפשר ליה ולא דחיקא ליה מילתא ופריך
כיון ללא עבר רב ספרא אשמעתיה דרב יוסף מ"ט אקרויה בחלמי: כלפי רבא.
כלו' על רבא שלא ידע להבין בטעמו של רב יוסף אקרויהו לרב ספרא כד: נזוף

הוה. אני שמעתי משום דהטיח כלפי מעלה במס' תענית דבעיא מטרא בלא
כורך משום יקרא דאימיה דסבור מלכא ואמרין התם דאתחזי ליה אצוה בחלמיה
וא"ל מי איכא דמיטרח קמי שמיא אשני דוכתיה למחר אשכחיה לפורייה דמרסם
בסכיני סנועדו מלכא חבלה להורגו כלילה, ול"נ נזוף משום האי מעשה: ירע
שריד באהלו. למי שירע שריד באהלו תלמיד רע: תאכלהו אש לא נופח. אשו של
גיהנם: כזרק אבן למרקולים. זו היא עבודתו כדאמרי' במס' ע"ז:

זוהר שלח דף קע"ה ע"ב

וְתֵאנָא יְסוּדָא וְשִׁרְשָׁא בְּמִלְכָא מְתַעֲטְרִין כְּחֻדָּא וְהָאִי הִיא
כְּתָרָא וּפְתִיחָא לְכָל שְׁאָר כְּתָרִין דְּכְתִיב (תהלים קיח) פְּתִחוּ לִי
שְׁעָרֵי צְדָק. וְכְתִיב זֶה הַשָּׁעַר לִי וְעַל דָּא כְּתִיב וּרְאִיתֶם
אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹתַי לֹא אֲכַלְלָא בְּהָאִי כָּל שְׁאָר
כְּתָרִין וְעַל דָּא אֵינוֹן סְהֵדִי סְהֵדוּתָא וְלֹא קִיִּימִי בְּדוּכְתִיִּיהוּ
בְּגִין דְּאִיהִי מִצְוָה וְתִנְיָנָן תְּשֻׁמִּישֵׁי מִצְוָה נְזַרְקִין. וְאִי תִימָא
הָא לֹוֹב וְעַרְבָּה וְכוּלֵי תְשֻׁמִּישֵׁי קְדוּשָׁה אֵינוֹן אֲמָאִי
נְזַרְקִין. אֲלֵא תְשֻׁמִּישֵׁי קְדוּשָׁה בְּגִין דְּרְשִׁימִין בְּכְתִיבָה
דְּשֻׁמָּא קְדִישָׁא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵינוֹן חוּטִין לְאַחֲזָאָה הִיךְ
תְּלִיין מְכָאן וּמְכָאן לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלֵמָא מְהָאִי אֲתֵר וְאִיהִי
שְׁלֵטָא עַל כָּלָּא בְּרָזָא דְלֵב דְּאִיהִי לְבָא דְכָל הָאִי עֲלֵמָא
וְלְבָא דְעֵלָאִי וְתְלִיָא בְּלֵב עֲלָאָה וְכָלָּא הוּא בְּלֵב דְנִפְק
מִחֲכֵמָה עֲלָאָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שְׁעוּרָא דְהָאִי (ואורכא) דְהָאִי
אֲתֵמַר בְּאַתּוֹן גְּלִיפִין דְרַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר
קְדָשָׁא בְרִידָא הוּא מָאן דְּבַעֵי לְמַהֲדָּ בְּתֵר דְחִלְתִּי יְהוּדָּ בְּתֵר
לְבָא דָּא וּבְתֵר עֵינִין דְקִיִּימִין עֲלָה. מָאן אֵינוֹן עֵינִין כְּמָה
דְּאֵת אָמַר (שם לד) עֵינִי יִי אֶל צְדִיקִים אֲבָל אֲתֵם לֹא תִתּוּרוּ
אֲחֵרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם. מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּאֲתֵם
זוֹנִים אֲחֵרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי חֵיָא מָאִי טַעְמָא הֲכָא יְצִיאַת
מְצָרִים דְכְתִיב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲלֵא
בְּגִין דְכַד נִפְקוּ מִמִּצְרַיִם בְּהָאִי חוּלְקָא עָאלוּ וּבְהָאִי קִטִּיל

קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא קְטוּלָּה דְּמִצְרִים וְעַל דָּא בְּאַתְרֵיהּ
אַתְדַּכֵּר וּבְאַתְרֵיהּ יִזְדַּהֵר לְהוּ בְּדָא. מָאִי בְּאַתְרֵיהּ בְּגִין
דְּהָאִי מִצְוָה הִיא אֲתֵר דִּילָּהּ. תְּאַנִּי רַבִּי יִיסָא כְּתִיב (מִיכָה ז')
כִּי־מִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ נִפְלְאוֹת. כִּי־מִי כִּיּוֹם
מִבְּעֵי לִי הִיא דְּהָא בְּחַד זְמַנָּא נִפְקוּ וְלֹא אֲתַעֲכְבוּ. אֶלָּא כְּאִינוּן
יוֹמִין עֲלָאִין דְּאַתְבָּרְכָּא בְּהוּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל כְּדָּ זְמִין
קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְאַפְקָא לְהוּ לִישְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָּא וּכְדִין
כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה יב) וְאַמְרַתֶּם בְּיוֹם הַהוּא הוֹדוּ לִי קְרָאוּ וְגוֹמֵר.
זְמֵרוּ יִי כִּי גְּאוּת עֲשָׂה מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ. מָאִי מוֹדַעַת
זֹאת בְּגִין דְּהִשְׁתָּא אֲשֶׁתְּמוֹדַעָא זֹאת בְּעִטּוּפָּא דְּמִצְוָה
בְּהוּא זְמַנָּא אֲשֶׁתְּמוֹדַעָא זֹאת. בְּכַמָּה נְמוּסִין דִּילָּהּ
דִּיעֲבִיד קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא אֲתִין וְנִסִּין בְּעֲלָמָּא כְּדִין כְּתִיב
(זְכַרְיָה יד) בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יִי אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בְּרוּךְ יִי
לְעוֹלָם אָמֵן וְאַמֵּן. יְמַלּוּךְ יִי לְעוֹלָם אָמֵן וְאַמֵּן:

תרגום הזהר וְלִמְדֵנוּ, הַיְסוּד, וְהַשְׂרָשָׁה, שְׁהוּא הַפְתָּר, שְׁהוּא שְׂרָשָׁה הַפֶּל, מִתְעַטְרִים יַחַד צְמִלְכוּת. וְזוּ, הַמְלָכוּת, הִיא הַזְכָּרוֹן וְהַפְתָּח לְכָל שְׂאֵר הַסְּפִירוֹת. שְׁפָתוֹב (תהלים קי"ח) פְּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָקָה. שְׁהִיא מְלָכוּת הַנְּקִירָתָא צְדָקָה. וְכַתוּב אַחֲרָיו (סג) זֶה הַשַּׁעַר לַה', לְהִיוֹתָהּ הַשַּׁעַר לְכָל הַסְּפִירוֹת. וְעַל כֵּן כְּתוּב וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֵת כָּל מַעֲוֹת הַ', שְׁהַפְתּוֹב צָח לְכָלֹל צְדָקָה, צְמִלְכוּת, כָּל שְׂאֵר הַסְּפִירוֹת, אֲשֶׁר צְמִלְכוּת הַנְּקִירָתָא מְאֹה, נְקִירָאוֹת כָּל הַסְּפִירוֹת הַנְּכַלְלוֹת צֶה צֶשֶׁם מַעֲוֹת. וְעַל כֵּן לִמְדֵנוּ, סְהֵדִי סְהֵדוּתָא וְלֹא קִיַּמִּי צְדוּכְפִיָּהוּ, שְׁהַסְּפִירוֹת דְּז"א מְעִידִים עֵדוּת, וְאִינֵם עוֹמְדִים צְמִקוּמָם צְז"א, מִשּׁוּם שְׁהִיא מַעֲוֹת, כִּי הַלִּיָּתִית ה"ס הַמְּלָכוּת הַנְּקִירָתָא מְאֹה, וְהַסְּפִירוֹת דְּז"א הַפְּלוּלוֹת צֶה נְקִירָאוֹת מַעֲוֹת. וְעַל כֵּן הֵם שְׂלֹא צְמִקוּמָם, צְז"א, אֲלֹא צְמִלְכוּת. וְלִמְדֵנוּ, תְּשַׁמִּישֵׁי מְאֹה, דְּהִינוּ שְׂל הַמְּלָכוּת, נְזַרְקִים. וְאִם תְּאֵמַר, הֲרִי לֹאֵב וְעַרְבָּה, אֲשֶׁר לֹאֵב רוּמְזוּ עַל יְסוּד דְּז"א, וְהַעֲרָבוֹת לְנו"ה דְּז"א, וְאִם כֵּן אִינֵם תְּשַׁמִּישֵׁי מְאֹה, אֲלֹא תְּשַׁמִּישֵׁי קְדוּשָׁה, דְּהִינוּ צְז"א, וְלָמָּה הֵם נְזַרְקִים. וּמִשִּׁיב, אֲלֹא תְּשַׁמִּישֵׁי קְדוּשָׁה הִינוּ מִשּׁוּם שְׂרָשׁוּמִים צְכַתָּב שְׂל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ. אֲבָל לֹאֵב וְעַרְבָּה, אֲף עַל פִּי שְׂרוּמְזִים עַל ז"א, מִכָּל מְקוֹם הֵם כְּתַשְׁמִישֵׁי מְאֹה, וְנְזַרְקִים. אֲמַר רַבִּי יִלְחָק, אֲלֹו הַחוּטִים, דְּלִיָּתִית, הֵם לְהַרְאוֹת, אִידֵּי הֵם תְּלוּיִם מִכָּאן וּמִכָּאן לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מִמְּקוֹם זֶה, וְהִיא, הַמְּלָכוּת, שׁוֹלֶטֶת עַל כָּלֹם צְסוּד לֵב, שְׁהִיא הַלֵּב שְׂל כָּל

העולם הזה, ולב העליונים, דהינו מג' עולמות צי"ע, ותלויה בלב העליון דז"א, והכל הוא בסוד ה"לב" היוצא מחכמה העליונה, דהינו, שלב רומז על ל"ב נתיבות החכמה המאירים זו אמר רבי יצחק, השעור של זה והאריך של זה, של הצינית, למדנו צאונות חקוקות של רבי אלעזר. אמר רבי יהודה, אמר הקדוש צרוף הוא פי מי שרובה ללכת אחר יראתי, ילך אחר הלב הזה, שהוא המלכות, ואחרי העינים העומדות עליו. מי הן העינים. הוא כמו שנאמר (תהלים ל"א) עיני הויה אל דדיקים, דהינו עיני ז"א. אבל חסם לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. מהו הפעם, משום שאחסם זונים אחריהם. אמר רבי תיא, מהו הפעם שנזפרה פאן יציאת מדרים, שפתוב, אשר הוצאתי אתכם מארץ מדרים. ומשיב, אלף משום שפסיכאון ממדרים נכנסו לחלק הזה, שהוא המלכות. ובזה, צמלכות, הרג הקדוש צרוף הוא הרוגי מדרים. ועל פן נזפרת יציאת מדרים צמקומו, ובמקומו הזהיר להם צזה, שפתוב חני ה' אשר הוצאתי וגו'. מהו צמקומו. הוא משום שפמנה זו של צינית, היא המקום שלה, של המלכות. למד רבי ייסא, פתוב (מיכה ז) פימי יצאתי מארץ מדרים ארצנו נפלחות. שואל, פימי, פיום היא קריף לומר, שהרי צפעם אחת יכאו ולא נתעצבו. ומשיב, אלף הפרוץ הוא, פימים האלו העליונים, חג"ת נה"י דז"א, שנתצרכה צהם פנסת ישראל, פד עתיד הקדוש צרוף הוא להוציא את ישראל מן הגלות, על ידי ימים דז"א. ואז פתוב (ישעיה י"ב) ואמרפתם ציום ההוא הודו לה' קראו וגו' זמרו ה' פי גאות עשה מודעת זאת צכל הארץ. מהו מודעת זאת. ומשיב, משום שעתה נודעת זאת, שהיא המלכות, צעפוף הפלית של מנה, דהינו צצינית. צעת ההיא תהיה נודעת זאת צכמה דרכים שלה, שיעשה הקדוש צרוף הוא אותות ונסים צעולם. אז פתוב (זכריה י"ז) ציום ההוא יהיה ה' אחד ושמנו אחד. צרוף ה' לעולם אמן ואמן. ימלוך ה' לעולם אמן ואמן.

א. מי שְׁאָמַר בְּתַחֲנוּנֵים מִי שְׁרִיחַס עַל קוֹן צָפוֹר שֶׁלֹּא לִיקַח הָאֵם עַל הַבָּנִים אוֹ שֶׁלֹּא לְשַׁחוּט אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ בַּיּוֹם אֶחָד יִרְחַס עָלֵינוּ וְכִיּוֹצֵא בְּעֵנֶיךָ זֶה מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי שְׂמֵצוֹת אֵלוֹ גְּזִירַת הַכֶּתוּב הֵן וְאֵינָן רַחֲמִים. שְׂאִילוֹ הִיא מִפְּנֵי רַחֲמִים. לֹא הִיא מִתִּיר לָנוּ שְׁחִיטָה כָּל עֵיקָר. וְכֵן לֹא יִרְבֶּה בְּכַנּוּיִם שֶׁל שֵׁם וַיֹּאמֶר הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא וְהַחֲזָק וְהָאֲמִיץ וְהָעֲזוּז שְׂאִין כַּח בְּאָדָם לְהַגִּיעַ לְסוֹף שְׂבָחָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּא אוֹמֵר מֶה שְׁאָמַר מִשֶּׁה רַבֵּינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם: **ב.** בְּמִנְחָה אוֹמֵר שְׁלִיחַ צָבוֹר אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ וְכוּלֵי תַהֲלָה לְדוֹד וְכוּי קוֹרָא הוּא וְהָעַם מְיוֹשֵׁב וְעוֹמֵד שְׁלִיחַ צָבוֹר וְאוֹמֵר קִדִּישׁ וְהֵם עוֹמְדִים אַחֲרָיו וְעוֹנִין כְּדַרְכָּן וּמִתְפַּלְלִין כָּלֶם בְּלַחֲשׁ. וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר שְׁלִיחַ צָבוֹר וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רֹם כְּדָרְךָ שְׁעָשָׂה בְּשַׁחֲרִית עַד שִׁישְׁלִים כָּל הַתְּפִלָּה. וְנוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶן וּמִתְחַנְּנִין וּמִגְבִּיֵה רֹאשׁוֹ הוּא וְהֵם וּמִתְחַנְּנִין מְעַט מְיוֹשֵׁב כְּדָרְךָ שְׁעָשָׂה בְּשַׁחֲרִית וְעוֹמֵד וְאוֹמֵר קִדִּישׁ וְכָל הָעַם עוֹנִין כְּדַרְכָּן וְנִפְטָרִים לְמַעֲשֵׂיהֶם:

מוסר

מספרי חסידים ס"י ע"ז ע"ח ע"ט

אַל תִּדְּוִן אֶת חֲבִירְךָ לְכַף חוֹבָה כִּי אָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִם וְהִ' יִרְאֶה לְלֵבָב וְלֹא יִדְעֶת מֶה בְּלִבּוֹ וּמֶה בְּמַחְשְׁבֹתָיו וְהוּי דוֹן כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת. וּשְׂמֹר עֵינֶיךָ מִרְאוֹת בְּרַע וְעֲשֵׂה צְדָקָה כְּפִי כַּחַד אֶחָד הַמְּרַבֶּה וְאֶחָד הַמְּמַעִיט וּבְלִבְד שְׂיִכְוִין לְבוֹ לְשָׂמִים שְׁעֵבֵד עֲצָמְךָ לְקוֹנְךָ וְתַחֲשׁוּב בְּלִבְךָ שְׁכָל אָדָם שׁוֹמֵר עֲבָדָיו עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שִׁישְׁמְרֶךָ רַבּוֹן הָעוֹלָמִים: אַל תִּבְיֵא עֲצָמְךָ לְיַדֵי עֲבִירָה קֶלָה כִּי הִיא תִּבְיֵאֲךָ לְיַדֵי חַמוּרָה. עֲבֵר עַל לֹא תִשְׁנֵא סוֹף בָּא לְיַדֵי שְׂפִיכוֹת דְּמִים שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים יט) וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שׁוֹנֵא לְרַעְהוֹ וְאַרְבַּ לּוֹ וְקָם

עָלְיוּ וְהִכְהוּ: הַשְּׁמֵר לָךְ אֶל תֵּשֵׁב עִם אָדָם שְׁלֵא תִלְמוּד
מִמֶּנּוּ טוֹבָה כִּי קָרוֹב שְׁיִלְמוּד רָעָה. וְאוֹי לֹא אוֹי לְנַפְשׁוֹ. וְעוֹד
שֶׁתִּגְרוּם שְׁיִחְשְׁדוּךָ בְּדָבָר רָע כִּי יֹאמְרוּ לֹא עַל חֲנֹם הִלַּךְ זֶה
אֲצִלּוֹ. וּבָדַד יִתְלוּ כָּל מַעֲשָׂיו הָרָעִים:

שלח ליל שישי תורה

צרוף זהוה

(כו) וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנּוּ אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וַדְּבַשׁ הוּא
וְזֶה פְּרִיָּהּ: וְאֲשַׁתְּעִיאוּ לָהּ וְאָמְרוּ אֶתִינָא לְאַרְעָא דִּי
שְׁלַחְתָּנָא וְאִף עֲבָדָא חֶלֶב וַדְּבַשׁ הִיא וַדִּין אַבְהָ:

רש"י זבת חלב ודבש הוא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קללת אמת בתחלתו, אין מחקים בסופו:

(כז) אָפֶס כִּי עָז הָעַם הִישֵׁב בְּאָרֶץ וְהָעָרִים
בְּצָרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ
שָׁם: לְחֹד אָרִי תִקְיֹף עִמָּא דִּי תֵב בְּאַרְעָא וְקָרוּיָא כְּרִיכוּ רַבְרַבִּין
לְחֹדָא וְאִף בְּנֵי גְבַרְיָא חֲזִינָא תַמּוֹן:

רש"י בצרות. לשון חזק, ותרגומו כריכו, לשון בירניות עגלות, ובלשון ארמי כריד. עגול:

(כט) עֲמַלְק יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי
וְהִיבּוֹסִי וְהָאֶמְרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי
יוֹשֵׁב עַל הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן: עֲמַלְקָא הִיא תֵב

בְּאַרְעֵי דְרוֹמָא וְחִתָּאָה וַיְבוֹסְאָה וַאֲמֹרָאָה יִתֵּב בְּטוֹרָא וַיִּכְנַעְנָאָה יִתֵּב
עַל יִמָּא וְעַל פִּיף יִרְדְּנָא :

רש"י עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו בעמלק כזר, הזכירוהו מרגלים כדי ליראם: על יד הירדן. יד כמשמעו, אכל הירדן, ולא תוכלו לעבור:

(ט) וַיַּהֲסוּ כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
עֲלֵה גַעְלָה וַיִּרְשְׁנוּ אֶתְּהָּ פִּי יִכּוֹל נוֹכַל
לָהּ : וַאֲצִיית כָּלֵב יֵת עֲמָא לְמֹשֶׁה וַאֲמַר מִיִּסַּק נִיִּסַּק וְנִירַת יֵתְהָּ
אַרִּי מִיִּכַּל נִיִּכּוֹל לָהּ :

רש"י ויהס כלב. השתיק את כלם: אל משה. לשמוע מה שידבר במשה. אוח ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם. השומע היה סבור שכל לספר בגנותו, מתוך שהיה בלזם על משה בשביל דברי המרגלים. שתקו כלם לשמוע גנותו, אמר והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגזי לנו את השליו: עלה נעלה. אפלו בשמים והוא אומר עשו סלמות ועלו עם נכליח בכל דבריו: ויהם. לשון שתיקה, וכן (זכריה ב, יז) הם כל בשק, (עמוס א, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגדת אנשים אומר הם:

(לא) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא
נוֹכַל לַעֲלֹת אֶל הָעָם פִּי חֲזַק הוּא מִמֶּנּוּ :
וַגְּבִרְיָא דִּי סְלִיקוּ עִמָּהּ אָמְרוּ לָּא נִיִּכּוֹל לְמִיִּסַּק לְוֵת עֲמָא אַרִּי תִּקִּיף
הוּא מִנְּנָא :

רש"י חזק הוא ממנו. כביכול כלפי מעלה אמרו:

(לב) וַיֵּצִיאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֶתְהָּ אֶל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ
לְתוֹר אֶתְהָּ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא וְכָל
הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוֹת :
וַאֲפִיקוּ שׁוּם בֵּישׁ עַל אַרְעָא דִּי אֲלִילוּ יֵתְהָּ לְוֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִיִּמַּר
אַרְעָא דִּי עֲבַרְנָא בָּהּ לֹאֲלָא יֵתְהָּ אַרְעָא מְקַטְלָא יֵתְבָּהּא הִיא וְכָל
עֲמָא דִּי חֲזִינָא בְּגוּהָ אַנְשֵׁין דְּמִשְׁחוּ :

רש"י אורכלת יושביה. בכל מקום שעברנו מלאנום קוברי מתים, והקדוש ברוך הוא עשה לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו: אנשי מדות. גדולים וגבוהים וכריך לחת להם מדה, כגון גלית (שמואל א' ז' טז) גברה שש אמות וזרת, וכן (שמואל ב' כ"א, ט) איש מדון, (ד"ה א' י"א, כג) איש מדה:

(כג) וְשֵׁם רְאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִילִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחִגְבִּים וְכֹן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם : וְתָמוּ חֲזִינָא ית גְּבַרְיָא בְּנֵי עֲנָק מִן גְּבַרְיָא וְהָיִנָּא בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּקַמְצִין וְכֹן הָיִנָּא בְּעֵינֵיהוֹן :

רש"י הנפילים. ענקים מבני שמהזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש: וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים: ענק. שמעניקים חמה בקומתו:

יד (א) וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא : וְאַרְיִמַת כָּל כְּנַשְׁתָּא וַיְהִיבוּ ית קְלָהוֹן וַיִּבְכוּ עִמָּא בְּלִילָא הַהוּא :

רש"י כל העדה. סנהדראות:

(ב) וַיִּלְנוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל הָעֵדָה לוֹ מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ מָתָנוּ : וְאַתְרַעְמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַמְרוּ לְהוֹן כָּל כְּנַשְׁתָּא לוֹי דְּמִיתְנָא בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם אוּ בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין לוֹי דְּמִיתְנָא :

רש"י לו מתנו. הלואי ומתנו:

(ג) וְלָמָּה יְהִי מִבֵּיא אֶתְנוּ אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב נַשִּׁינוּ וְנִטְפְּנוּ יְהִיו לְבַז

הָלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִם : וְלָמָּה יִי מַעַל
יִתְּנָא לְאַרְעָא הָדָא לְמִנְפַּל בְּחַרְבָּא נְשָׂנָא וְטַפְלָנָא יְהוֹן לְבַזָּא הָלָא
טב לָנָא דִּי נְתוּב לְמִצְרַיִם : (ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו
נְתַנָּה רֹאשׁ וְנִשׁוּבָה מִצְרַיִם : וַאֲמָרוּ גְבַר
לְאַחוּהִי נִמְנִי רִישָׁא וְנְתוּב לְמִצְרַיִם :

רש"י נתנה ראש. כהרגומו נמני רישא, נסים עלינו מלך, ורבותינו פראו לשון עבודה זרה:

(ה) וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פְּנֵיהֶם לְפָנֵי כָּל
קְהַל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אֶפְיֵהוּן
קָדָם כָּל קְהַל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל : (ו) וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן
וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה מִן הַתָּרִים אֶת הָאָרֶץ
קָרְעוּ בְּגִדֵיהֶם : וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן וְכָלֵב בֶּר יִפְנֶה מִן מְאֻלֵּי
יַת אֲרָעָא בְּזָעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן : (ז) וַיֹּאמְרוּ אֶל כָּל עֵדֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עִבְרָנוּ בָּהּ
לְתוֹר אֲתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד :
וַאֲמָרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימְרֵי אֲרָעָא דִּי עִבְרָנָא בָּהּ לְאַלְלָא
יַתָּה טְבָא אֲרָעָא לְחֻדָּא לְחֻדָּא : (ח) אִם חֲפִץ
בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֶתְנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת
וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הוּא זָבַת חֶלֶב
וְדָבָשׁ : אִם רָעוּא בְּנָא קָדָם יִי וַיַּעַל יִתְּנָא לְאַרְעָא הָדָא וַיִּתְּנֶנָּה
לָנָא אֲרָעָא דִּי הִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ : (ט) אַךְ בְּיַהוָה אֵל
תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֵל תִּירָאוּ אֶת עֵם הָאָרֶץ
כִּי לַחֲמִנּוּ הֵם סָר צָלַם מֵעֲלֵיהֶם וַיְהוָה
אֶתְנוּ אֵל תִּירָאֵם : בְּרַם בְּמִימְרָא דִּי לֹא תִמְרְדוּן

וְאֵתוֹן לֹא תִדְחֲלוּן מִן עֲמָא דְאַרְעָא אֲרִי בִידְנָא מְסִירִין אֲנוּן עֲדָא
תְקַפְּהוּן מְנַהוּן וּמִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחֲלוּן מְנַהוּן :

רש"י אל תמנעו. וקוב ואתם אל תיראו: כי לחמנו הם. נאכלם כלכם: סר כלם. מנגס וחזקם. כשרים
שבהם מתו, חיוב שהיה מגין עליהם. דבר אחר כלו של מקום סר מעליהם:

(י) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לְרְגוּם אֶתֶם בְּאַבְנֵים
וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֶל מוֹעֵד אֶל כָּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (פ) וַאֲמָרוּ כָּל כְּנַשְׁתָּא לְמַרְגָּם יְתַהוּן בְּאַבְנֵי
וּיקָרָא דִּי אֶתְגְּלִי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י לרגום אתם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. הענין ירד סם:

(יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָּה יִנְאַצְנִי
הָעַם הַזֶּה וְעַד אָנָּה לֹא יֶאֱמִינּוּ בִּי בְּכָל
הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ : וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
עַד אֵימָתִי יִהְיוּן מְרַגְּזִין קְדָמַי עֲמָא הָדִין וְעַד אֵימָתִי לֹא יִהְיִמְנוּ
בְּמִימְרֵי בְּכָל אֲתִיָּא דִּי עֲבָדִית בִּינִיהוּן :

רש"י עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל האתות. בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין
שהיכולת בידי לקיים הבטחתי:

(יב) אֶכְּפוּ בַדָּבָר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאַעֲשֶׂה אֶתְּךָ לְגוֹי
גָּדוֹל וְעַצוּם מִמֶּנּוּ : אֶמְחַנּוּן בְּמוֹתָא וְאַשְׁצַנּוּן וְאַעֲבַד
יְתֵךָ לְעַם רַב וְתִקִּיף מְנַהוּן :

רש"י ואורשנו. לשון תרוכין. ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מזרעם:

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם
כִּי הָעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת הָעַם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ :

וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ וַיִּשְׁמְעוּן מִצְרָאִי אֲרִי אֶסְקֶתָא בְּחִילָךְ יְת עֲמַא
הַדִּין מְבִינִיהוּן :

רש"י ושמעו מלכיים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש כלשון אשר, והם ראו אשר העלית
בכחך הגדול אותם מקרבם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך, אלא יאמרו שכנגדם יכלת
להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכלת להלחם. וזה הוא:

(ד) וַאֲמָרוּ אֶל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שְׁמָעוּ כִּי
אֶתְּה יְהוָה בְּקָרֵב הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר עִין
בְּעֵין נִרְאָה אֶתְּה יְהוָה וְעַנְנָךְ עֹמֵד עֲלֵהֶם
וּבְעֹמֵד עָנָן אֶתְּה הִלַּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם
וּבְעֹמֵד אֵשׁ לַיְלָה : וַיִּמְרוּן לִיתֵב אֲרַעָא הַדָּא דְשָׁמְעוּ
אֲרִי אֶתְּ יְיָ דְשָׁכְנֶתְךָ שְׁרִית בְּגוּ עֲמַא הַדִּין דִּי בְּעִינֵיהוּן חִזוּן
שְׁכִינַת יְיָ קָרָא דִּי וְעַנְנָךְ מִטַּל עֲלוֹהוּן וּבְעֹמֵדָא דְעַנְנָא אֶתְּ מְדַבֵּר
קְדָמֵיהוּן בִּימָמָא וּבְעֹמֵדָא דְאֵשׁתָּא בְּלַיְלָא :

רש"י ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת. ומה יאמרו עליהם, מה שאמור בסוף
הענין, מבולתי יכלת ה', בשביל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרבם, ועין בעין אתה ה' נראה להם, והכל
בדרך חובה, ולא הכירו כך שנתקה אהבתך מהם עד הנה:

(ט) וְהִמַּתָּה אֶת הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד
וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שְׁמֶעְךָ
לְאמֹר : וַיִּתְקַטַּל יְת עֲמַא הַדִּין כְּגַבְרָא חָד וַיִּימְרוּן עֲמִמְיָא דִּי
שְׁמָעוּ יְת שְׁמַע גְּבַרְתְּךָ לְמִימָר :

רש"י והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום, ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו' :

(י) מִבְּלַתִּי יִכְלַת יְהוָה לְהַבִּיא אֶת הָעַם
הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם
וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר : מְדַלִּית יוֹכְלָא קְדָם יְיָ לְאֶעְלָא יְת
עֲמַא הַדִּין לְאֲרַעָא דִּי קַיִם לְהוּן וְקַטְלָנוּן בַּמִּדְבָּרָא :

רש"י מצלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים, ואינו דומה פרעה לשלטים ואחד מלכים, זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת: מצלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת בידו להביאם שחטם: יכלת. שם דבר הוא:

(יז) וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַח אֲדָנִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
לְאמֹר: וַיִּכְעַר סִגְי כָּעַן חֵילָא (מ) קָדָם יי כָּמָא דִּי מְלִילְתָא
לְמִימָר:

רש"י יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

(יח) יְהוֹה אָרְךְ אַפִּים וְרַב חֶסֶד נִשָּׂא עֹון
וּפָשַׁע וְנִקָּה לֹא יִנָּקֶה פִּקְד עֹון אָבוֹת עַל
בָּנִים עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רַבְעִים: יי מְרַחֵק רְגֵז
וּמְסַגֵּי לְמַעַבְד טְבוֹן (ויקש"ט) שְׂבַק לְעֹוֹן וְלְמַרְוֹד וּלְחֹוּבִין סִלַּח
לְדַתִּיבִין לְאוֹרֵיתָהּ וְדָלָא תִּיבִין לֹא מְזַכֵּי מְסַעַר חוּבֵי אֲבָהוֹן עַל בָּנִין
מְרַדִּין עַל דַּר תְּלִיתַי וְעַל דַּר רַבִּיעַי:

רש"י ה' ארך אפים. לצדיקים ולרשעים. כשעלה משה למרום מצאו משה להקדוש ברוך הוא שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים. אמר לו לצדיקים. אמר לו הקדוש ברוך הוא אף לרשעים. אמר לו רשעים יאבדו. אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שתאמר לדבר. כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפים, אמר לו הקב"ה והלא אמרת לי לצדיקים. אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים: ונקה. לשבים: לא ינקה. לשאינן שבים:

(יט) סִלַּח נָא לְעֹון הָעַם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסְדְּךָ
וּכְאֲשֶׁר נִשְׂאתָה לְעַם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד
הַנְּהָה: שְׂבוּק כָּעַן לְחוּבֵי עֲמָא הַדִּין כְּסִגְיָאוֹת טְבוֹתָךְ וּכְמָא דִּי
שְׂבַקְתָּא לְעֲמָא הַדִּין מִמִּצְרַיִם וְעַד כָּעַן:

שלח יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(כ) וַיֹּאמֶר יְהוָה סַלַחְתִּי כְּדַבַּרְךָ : וַאֲמַר יְיָ
שְׁבַקִּית כְּפִתְגְּמֶךָ :

רש"י כדברך. כשכיל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכלת ה':

(כא) וְאוֹלָם חֵי אָנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד יְהוָה אֶת
כָּל הָאָרֶץ : וַיְבָרֵם קַיִים אֲנָא וַיִּמְלֵא יְקָרָא דִּי יְת כָּל אֲרַעָא :

רש"י ואולם. כמו חבל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבועה. כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ, כך אקיים להם, כי כל האנשים הרואים וגו' אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס, חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ, שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לומר מזלתי יכלת ה' להביאם, שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באחור ארבעים שנה מעט מעט:

(כב) כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת כְּבוֹדִי וְאֶת
אֲתֹתַי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר
וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עָשָׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ
בְּקוֹלִי : אֲרִי כָּל גְּבֻרָא דַחְזוּ יְת יְקָרִי וַיְת אֲתוּתֵי דִי עֲבָדִית
בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּרָא וַיִּנְסִיאוּ קְדָמֵי דְנָו עָשָׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבְּלוּ
בְּמִימְרֵי :

רש"י וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים בים שנים בזמן ושנים בשלו וכו', כדאיתא במסכת ערכין (טו, א) :

(כג) אִם יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
לְאַבְתָּם וְכָל מְנַאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ : אִם יַחְזִיו יְת
אֲרַעָא דִי קַיִמִית לְאַבְהֵתְהוֹן וְכָל דְאַרְגִּיזוּ קְדָמֵי לָא יַחְזִינָה :

רש"י אם יראו. לא יראו: לא יראוה. לא יראו את הארץ:

(כד) וְעַבְדֵי כָלֵב יַעֲקֹב הֵיְתָה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ
וַיִּמְלֵא אַחֲרָי וַהֲבִיאתִיו אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשָׁנָה : וְעַבְדֵי כָלֵב חָלְף דְהוּה רוּחַ
אוֹחֲרֵי עִמָּה וְאֲשָׁלֵם בְּתַר דְחֻלְתֵי וְאֲעֲלֶנָה לְאַרְעָא דִי עֵאל לְתַמּוֹ
וּבְנוּהֵי יִתְרַכְנֶה :

רש"י רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת כלב, למרגלים אחר, אני עמכם בענה, וכלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם, כמו שנאמר (לעיל י"ג, ט) ויהם כלב, שהיו סבורים שיאמר כמותם, זהו שנאמר בספר (יהושע י"ז, ז) ואשב אתו דבר כאשר עם לבבי, ולא כאשר עם פי: וימלא אחרי. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון תנתן לו: יורשנה. כתרגומו יתרכינה, יורישו את הענקים ואת העם אשר בה, ואין לתרגמו יירתינה, אלא במקום יירשנה:

(כה) וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעֵמֶק מְחָר
פָּנּוּ וּסְעוּ לְכֶם הַמְדַבֵּר דְּרָךְ יַם סוּף : (פ)
וְעַמְלָקָא וְכְנַעְנָא יִתְבּ בְּמִישְׂרָא מְחָר אֶתְפָּנּוּ וְטוּלוּ לְכוּן לְמַדְבָּרָא
אוֹרַח יִמָּא דְסוּף :

רש"י והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם, מאחר שאיני עמכם: מחר פנו. לאחורכם וסעו לכם וגו' :

(כו) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאָל
אַהֲרֹן לֵאמֹר : וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימָר : (כז)
עַד מָתִי לְעֵדָה הָרַעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה
מִלִּינִים עָלַי אֶת תְּלַנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
הִמָּה מִלִּינִים עָלַי שְׂמַעְתִּי : עַד אֵימָתִי לְכַנְשֵׁתָא
בִּישְׂתָא הָדָא דִי אַנוּן מִתְרַעְמִין עָלַי יַת תְּרַעַמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי אַנוּן
מִתְרַעְמִין עָלַי שְׂמִיעַ קְדָמִי :

רש"י לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים, מכאן לעדה שהיא עשרה: אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי:

(כח) אָמַר אֱלֹהִים חִי אָנִי נְאֻם יְהוָה אִם לֹא
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנֵי כֹן אֶעֱשֶׂה לָכֶם :
אָמַר לְהוֹן קִים אָנָּא אָמַר יי אִם לֹא כָמָא דִּי מְלִילְתוֹן קִדְמֵי כֹן
אֶעֱבַד לְכוּן :

רס"ז חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו' כן אעשה. כביכול איני חי: כאשר דברתם. שזקשתם ממני או
במדבר הזה לו מתנו (פסוק ז) :

(כט) בַּמִּדְבָּר הִזָּה יִפְלוּ פְּגָרֵיכֶם וְכָל
פְּקֻדֵיכֶם לְכָל מְסַפְּרֵכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הֵלִינְתֶם עָלַי : בַּמִּדְבָּרָא
הַדִּין יִפְלוּ פְּגָרֵיכוֹן וְכָל מְנַיְנֵיכוֹן לְכָל חֲשֻׁבְנֵכוֹן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין
וּלְעֵלָּא דִּי אֲתַרְעַמְתוֹן עָלַי :

רס"ח וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הגמנה לכל מספר, שאתם נמנין בו, כגון ללכת ולבוא ללכת ולתת
שקלים, כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו, ואלו הן מבן כ' שנה וגו', להוילא שבטו של לוי שאין
פקודיהם מבן עשרים:

(ל) אִם אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁאַתִּי אֶת יָדֵי לְשֹׁכֵן אֶתְכֶם בָּהּ כִּי אִם
כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה וַיְהוֹשִׁעַ בֶּן נֹון : אִם אַתּוֹן תַּעֲלוּן
לְאֶרֶץ דִּי קִימִית בְּמִימְרֵי לְאִשְׁרָאָה יִתְכוֹן בָּהּ אֱלֹהֵן כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה
וַיְהוֹשִׁעַ בֶּר נֹון : (לא) וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֶמְרֶתֶם לְבֹז
יִהְיֶה וְהִבִּיאתִי אֶתֶם וַיִּדְעוּ אֶת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר מְאַסְּתֶם בָּהּ : וְטַפְּלֵכוֹן דִּי אֶמְרֶתוֹן לְבֹזָא יְהִי
וְאֶעֱלֶה יִתְהוֹן וַיִּדְעוּן יִתְ אֶרֶץ דִּי קִצְתוֹן בָּהּ : (לב) וּפְגָרֵיכֶם
אַתֶּם יִפְלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה : וּפְגָרֵיכוֹן דִּי לְכוּן יִפְלוּן
בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין :

רש"י ופגריכס אחס. כתרגומו לפי שדבר על הזנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואחס תמותו, נופל לשון זה כאן לומר אחס:

(לג) **וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רַעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת זְנוּתֵיכֶם עַד תִּסַּף פְּגַרְיֶיכֶם בַּמִּדְבָּר :** וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ מְאַחְרִין בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִין שָׁנִין וַיִּקְבְּלוּ יָת חוּבֵיכֶם עַד דִּיסוּפוּן פְּגַרְיֶיכֶם בַּמִּדְבָּר :

רש"י ארבעים שנה. לא מה אחד מהם פחות מבן ששים, לכך נגזר ארבעים, כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים. ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתמלא סאתם, וזה שנאמר (שמות לב, לה) וזיוס פקדי, במרגלים, ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נאמר תשאו את עונתיכם, שתי עונות של עגל ושל תלויה. וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככלה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים: ונשאו את זנותיכם. כתרגומו ויקבלו ית חוביכם:

(לד) **בַּמִּסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתָּם אֶת הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשָּׂאוּ אֶת עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּדְעַתֶּם אֶת תְּנוּאַתִּי :** בַּמְּנִין יוֹמִיא דִּי אֶלְלִיתוּן יָת אַרְעָא אַרְבָּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשַׁתָּא יוֹמָא לְשַׁתָּא תִּקְבְּלוּן יָת חוּבֵיכֶם אַרְבָּעִין שָׁנִין וְתִדְעוּן יָת דְּאִתְרַעַמְתוּן עָלַי :

רש"י את תנואתי. שהגאותם את לבבכם מאחרי. תנואה לשון הסרה, כמו (במדבר לו, ו) כי הניח אביה אתה:

(לה) **אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת הַנּוֹעְדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשֵׁם יִמְתּוּ :** אָנָּא יֵי גְזָרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא אֶעֱבַד לְכָל פְּנִשְׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא דְאִזְדְּמִנוּ עָלַי בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין יְסוּפוּן וְתִמּוּן יְמוּתוּן : (לו) **וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ** (וילוננו)

וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָר
עַל הָאָרֶץ : וַגְּבִרָא דִּי שְׁלַח מִשָּׁה לְאַלְלָא יְת אַרְעָא וְתַבּוּ
וְאַרְעִימוּ עֲלוּהִי יְת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְאַפְקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא :

רש"י וישבו וילינו עליו. וכשצבו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בהואאת דבה אותם אנשים וימותו. כל הולאת דבה לשון חנוך דברים, שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו, כמו (שה"ש י, ט) לוצב שפתי שנים. וישנה לטובה וישנה לרעה, לכך נאמר כאן מולאי דבת הארץ רעה, שיש דבה שהיא טובה: דבה. פרלדי"ץ בלע"ז [לשון הרע] :

(לז) וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ
רָעָה בַּמַּגְפָּה לְפָנֵי יְהוָה : וּמִיתוּ גְבִרָא דְאַפִּיקוּ שׁוּם
בִּישׁ עַל אַרְעָא בְּמוֹתְנָא קָדָם יְיָ :

רש"י במגפה לפני ה'. באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה. הם חטאו בלשון, ונשחרצב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם וצאין לתוך טבורם, לכך נאמר במגפה ולא במגפה, וזהו לפני ה', באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקדוש ברוך הוא, שהוא מודד מדה כנגד מדה:

(לח) וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נוּן וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה חָיו מִן
הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֲלֹכִים לְתוֹר אֶת
הָאָרֶץ : וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּר נוּן וְכָלֵב בֶּר יִפְנֶה אֶתְקִימוּ מִן גְּבִרָא הָאֲנָוּ
דְאַזְלוּ לְאַלְלָא יְת אַרְעָא :

רש"י ויהושע וכלב חיו וגו'. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם, אלא תלמוד לומר שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים:

(לט) וַיְדַבֵּר מִשָּׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל
כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד : וּמְלִיל
מִשָּׁה יְת פְּתַגְמִיא הָאֵלִין לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַתְאַבְּלוּ עִמָּא לְחֻדָּא : (מ)
וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל רֹאשׁ הַהָר
לֵאמֹר הֲנֵנוּ וְעַלִּינוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר

אָמַר יְהוָה כִּי חָטְאוּנוּ : וְאֶקְדִּימוּ בְצַפְרָא וּסְלִיקוּ
לְרִישׁ טוּרָא לְמִימַר הָא אֲנַחְנָא סְלִקִּין לְאַתְרָא דִּי אָמַר יְיָ אֲרִי
חֲבִנָא :

רש"י אַל רֹאשׁ הַהַר. וְהוּא הַדֶּרֶךְ הָעוֹלָה לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל: הֵגֵנוּ וְעֵלִינוּ אֶל הַמָּקוֹם. לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל: אֲשֶׁר אָמַר
ה'. לְתַתָּה לָנוּ שֶׁסָּם נַעֲלָה: כִּי חָטְאוּנוּ. עַל אֲשֶׁר אָמַרְנוּ הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִכְּרִימָה:

ויאמר משה למה זה אתם עברים (מא)
את פי יהוה והוא לא תצלח : וְאָמַר מֹשֶׁה לְמָא
דְּנָו אַתּוּן עֲבָרִין עַל גְּזֵרַת מִימְרָא דִּי יְיָ וְהִיא לָא תִצְלַח :

רש"י וְהוּא לֹא תִלְכַּח. זֶה שְׂאֵתָם עוֹשִׂין לֹא תִלְכַּח:

אַל תעלו כי אין יהוה בקרבכם ולא (מב)
תנגפו לפני איביכם : לָא תִסְקוּן אֲרִי לִית שְׂכַנְתָּא דִּי יְיָ
בִּינִיכּוֹן וְלֹא תִתְבְּרוּן קָדָם בְּעֵלֵי דְבְּבִיכּוֹן : (מג) **כי העמלקי**
והפנעני שם לפניכם ונפלתם בחרב כי
על כן שבתם מאחרי יהוה ולא יהיה
יהוה עמכם : אֲרִי עַמְלֻקָּא וּכְנַעֲנָא תַמָּן קָדְמִיכּוֹן
וְתַפְלוּן בְּחַרְבָּא אֲרִי עַל כֵּן תִבְתּוּן מִבְּתַר פּוֹלְחָנָא דִּי יְיָ וְלֹא יְהִי מִימְרָא
דִּי יְיָ בְּסַעֲדָכוֹן :

רש"י כִּי עַל כֵּן שָׂבַתְם. כְּלוּמַר כִּי זֹאת תִּבְּרָא לְכֶם עַל אֲשֶׁר שָׂבַתְם וְגו' :

ויעפלו לעלות אל ראש ההר וארון (מד)
ברית יהוה ומשה לא משו מקרב
המחנה : וְאַרְשָׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוּרָא וְאַרוֹן קִנְיָא דִּי יְיָ וּמֹשֶׁה
לָא עָדוּ מִגּוֹ מְשֻׁרֵיתָא :

רש"י ויעפלו. לשון חוזק וכן (חברוק ב, ד) הנה עפלה. אינגרי"ש בלע"ז [עזי רוח] לשון עזות, וכן (מיכה ד, ח) עפל בת ליון, (ישעיה לב, ט) עפל ובהן. ומדרש תנחומא מפרשו לשון אופל, הלכו חסכים שלא ברשות:

(מה) וַיֵּרֶד הָעַמֶּלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר
הַהוּא וַיִּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד הַחֲרָמָה : (פ) וַיִּנְחַת
עַמֶּלְקָאָה וַכְּנַעֲנָאָה דִּי־תַב בְּטוֹרָא הַהוּא וּמְחַנּוּן וּטְרַדְנּוּן עַד חֲרָמָה :

רש"י ויכתום. כמו (דברים ט, כה) ואתת אתו טחון, מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:

טו (א) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמִלִּיל יֵי
עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר : (ב) דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם
אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם : מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן
אֲרִי תַעֲלוּן לְאֶרֶע מוֹתְבְּנִיכּוֹן דִּי אֲנָא יְהַב לְכוֹן :

רש"י כי תבאו. בשר להם שיכנסו לארץ:

(ג) וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֲלָה אוּ זָבַח
לְפִלָּא נָדָר אוּ בְנִדְבָה אוּ בְמַעֲדִיכֶם
לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן הַבֶּקָר אוּ
מִן הַצֹּאן : וְתַעֲבֹדוּן קֶרְבָּנָא קָדָם יֵי עֲלָתָא אוּ נְכִסֵּת קוּדְשִׁיא
לְאִפְרָשָׁא נְדָרָא אוּ בְנִדְבָתָא אוּ בְמוֹעֲדִיכּוֹן לְמַעֲבֹד לְאִתְקַבְּלָא
בְּרַעְוָא קָדָם יֵי מִן תּוֹרֵי אוּ מִן עֲנָא :

רש"י ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתבאו שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שתעשו האשה בשביל חובת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות במועד:

(ד) וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוּ לַיהוָה מִנְחָה
סֵלֶת עֶשְׂרוֹן בָּלוּל בְּרִבְעֵית הַהֵינֶן שָׁמֶן :
וַיִּקְרַב דְּמִקְרַב קָרְבָּנָה קָדָם יְיָ מִנְחָתָא סֵלֶתָא עֶשְׂרוֹנָא דְּפִילָא
בְּרִבְעוֹת הֵינָא מִשְׁחָא :

רש"י והקריב המקריב. תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה המנחה כליל, והשמן נכלל בתוכה, והיין
לספלים, כמו ששינונו במסכת סכה (סוכה מת, א) :

(ה) וַיֵּין לַנֶּסֶךְ רִבְעֵית הַהֵינֶן תַּעֲשֶׂה עַל
הָעֵלָה אֹז לַזֶּבַח לַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד : וְחִמְרָא לַנֶּסֶכָּא
רִבְעוֹת הֵינָא תַעֲבִיד עַל עֵלְתָא אֹז לַנְּכִסְת קוּדְשִׁיא לְאִמְרָא חָד :

רש"י לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:

(ו) אֹז לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשִׁית הַהֵינֶן : אֹז
לְדַכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סֵלֶתָא תַרְוֵין עֶשְׂרוֹנֵין דְּפִילָא בְּמִשַׁח תַּלְתּוֹת
הֵינָא :

רש"י או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו או לרבות את הפלגס לנסכי איל:

(ז) וַיֵּין לַנֶּסֶךְ שְׁלֹשִׁית הַהֵינֶן תַּקְרִיב רֵיחַ
נִיחַח לַיהוָה : וְחִמְרָא לַנֶּסֶכָּא תַלְתּוֹת הֵינָא תַקְרַב
לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ : (ח) וְכִי תַעֲשֶׂה
בֶּן בֶּקָר עֹלָה אֹז זֶבַח לְפִילָא נֶדֶר אֹז
שְׁלָמִים לַיהוָה : וְאַרְי תַעֲבִיד בַּר תּוֹרֵי עֵלְתָא אֹז נְכִסְת
קוּדְשִׁיא לְפָרְשָׁא נְדָרָא אֹז נְכִסְת קוּדְשִׁיא קָדָם יְיָ : (ט) וְהִקְרִיב
עַל בֶּן הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים

בְּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הֵהִיךְ : וַיִּקְרַב עַל פֶּר תּוֹרֵי מִנְחָתָא
סִלְתָּא תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח פְּלָגוֹת הִינָּא : (א) וַיִּין
תִּקְרִיב לְנִסְדֵּךְ חֲצִי הֵהִיךְ אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח
לִיהוֹה : וְחִמְרָא תִּקְרַב לְנִסְכָּא פְּלָגוֹת הִינָּא קִרְבּוֹ דְּמִתְקַבֵּל
בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ :

רש"י אשה ריח. אינו מוסב אלח על המנחה והשמן, אבל היין אינו אשה, שאינו נתן על האש:

(יא) כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוּ לְאֵיל
הָאֶחָד אוּ לְשֵׁה בְּכַבָּשִׁים אוּ בְּעֵזִים : כִּדְיוֹ
יִתְעַבֵּיד לְתוֹרָא חַד אוּ לְדַכְרָא חַד אוּ לְאִמֵּר בְּאִמְרֵיָא אוּ בְּעִזֵּיָא :

רש"י או לשה. בין שהוא בכבשים בין שהוא בעזים כבש ושה קרוים בתוך שנתם: איל. בן שלשה עשר
חדש ויום אחד:

(יב) כַּמְסַפֵּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַּעֲשׂוּ לְאֶחָד
כַּמְסַפֵּרִים : כַּמְנִין דִּי תַעֲבָדוּן כִּדְיוֹ תַעֲבָדוּן לְחַד כַּמְנִינְהוֹן :

רש"י כמספר אשר תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן, ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם:
כמספרם. של בהמות מספרם של נסכים:

(יג) כָּל הָאֶזְרַח יַעֲשֶׂה כָכָה אֶת אֱלֹה
לְהַקְרִיב אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לִיהוֹה : כָּל יִצְיָבָא
יַעֲבֵד כִּדְיוֹ יֵת אֵלִיו לְקִרְבָּא קִרְבּוֹ דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ : (יד) וְכִי
יְגוֹר אֶתְכֶם גֵּר אוּ אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם
לְדַרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לִיהוֹה
כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵן יַעֲשֶׂה : וְאִרֵי יִתְגַּיֵּר עִמְכוּן גִּיּוֹרָא אוּ
דִּי בִינִיכוּן לְדַרְיִכוּן וְיַעֲבֵד קִרְבּוֹ דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ כַּמָּא דִּי

תַּעֲבֹדוּן כִּן יַעֲבֹד : (ט) הַקָּהָל חִקָּה אַחַת לָכֶם וְלִגְר
הַגֵּר חִקָּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם פָּכֶם פֶּגֶר
יִהְיֶה לְפָנַי יְהוָה : קָהָלָא קִימָא חַד לְכוּן וּלְגִיורָא דִּיתְגִּיר
קִיָּם עָלֶם לְדִרִיכוּן פּוֹתְכוּן פֶּגִיורָא יְהִי : קָדָם יְיָ :

רש"י ככס כגל. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית, (בבאש"ט יג, י) כגן ה' כארץ מצרים, כן ארץ מצרים, (מ"א כב, ד) כמוני כמוך כעמי כעמך:

(ט) תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם
וְלִגְר הַגֵּר אֶתְכֶם : (פ) אורִיתָא חֲדָא וְדִינָא חַד יְהִי לְכוּן
וּלְגִיורָא דִּיתְגִּיר עִמְכוּן : (י) וַיִּדְבֵּר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי : (יח) דִּבֶּר
אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם
אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה :
מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוּן בְּמַעַלְכוּן לְאַרְעָא דִּי אָנָּה מַעַל
יִתְכוּן לְתַמּוֹן :

רש"י בבאכס אל הארץ. משנה ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שכלן נאמר כי תבא, כי תבאו, לפיכך כלן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא לאחר ירשה ושיבה, אף כלן כן, אבל זו נאמר בה בבאכס, משנכנסו בה ואכלו מלחמה נתחייבו בחלה:

(יט) וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיָמוּ
תְּרוּמָה לַיהוָה : וַיְהִי בְּמִיכַלְכוּן מִלֶּחֶמָא דְאַרְעָא תִּפְרָשׁוּן
אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ : (כ) רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם חֲלָה
תִּרְיָמוּ תְּרוּמָה כְּתְרוּמַת גֵּרָוּן כִּן תִּרְיָמוּ
אֶתְהָ : רֵישׁ אֲצוֹתְכוּן חֲלָתָא תִּפְרָשׁוּן אֶפְרָשׁוּתָא כְּמָא דִּי
מִפְרָשׁוֹן מִן אֲדָרָא כִּן תִּפְרָשׁוּן יְתָה :

רש"י ראשית ערסתכם. כשתלושן כדי עיסתכם שאתם רגילין ללוש במדבר. וכמה היא, (שמות טז, טז) וימדו בעמר עמר לגלגלת, חרימו מראשיתה, כלומר קודם שתאכלו ממנה, ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטיו"ל בלע"ז [עוגה]: כתרומת גרן. שלא נאמר בה שער ולא כתרומת מעשר שנאמר בה שער, אבל חכמים נתנו שער, לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה, ולנחתום אחד מארבעים ושמונה:

(כא) מִרְאשֵׁית עֶרְסַתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה
תְּרוּמָה לְדַרְתֵיכֶם : (ס) מִרִישׁ אֲצוּתְכוֹן תִּתְּנוּן קָדָם יי
אֲפָרְשׁוּתָא לְדַרְיִכוֹן :

רש"י מראשית ערסתים. למה נאמר, לפי שנאמר ראשית עריסותיכם, שומע אני ראשונה שבעיסות, תלמוד לומר מראשית, מקאתה ולא כלה: נתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שער לחלה, נאמר נתנו, שיהא בה כדי נתינה:

(כב) וְכִי תִשְׁגוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה : וְאָרִי
תִּשְׁתַּלּוּן וְלֹא תַעֲבֹדוּן יְת כָּל פְּקוּדֵי־הָאֱלֹוִין דִּי מַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה :

רש"י וכי תשגו ולא תעשו. עבודה זרה היתה בכלל כל המצות שהצבור מביאין עליהן פר, והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לדון בפר לעולה ושעיר לחטאת: וכי תשגו וגו'. בעבודה זרה הכתוב מדבר, או אינו אלא באחת מכל המצות, תלמוד לומר את כל המצות האלה, מצוה אחת שהיא ככל המצות, מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו, זו עבודה זרה: אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי:

(כג) אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בַּיַּד
מֹשֶׁה מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה
לְדַרְתֵיכֶם : יְת כָּל דִּי פְקִיד יי יְתִכוֹן בַּיַּד דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא
דִּי פְקִיד יי וְלִהְלָא לְדַרְיִכוֹן :

רש"י את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כלה ובכל מה שנתנבאו הנביאים, שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה:

(כד) וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעֱשְׂתָה לְשִׁגְגָה
וַעֲשׂוּ כָּל הָעֵדָה פֶּר בֶּן בֶּקָר אֶחָד לְעֹלָה
לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ
כַּמִּשְׁפֵּט וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָת : וַיְהִי אִם
מֵעֵינֵי כְּנֹשֶׁת אֶתְעַבְדַּת לְשָׁלוֹ וַיַּעֲבֹדוּן כָּל כְּנֹשֶׁת תּוֹר בֶּר תּוֹרֵי חַד
לְעֹלָתָא לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ כַּדְחֲזִי וְצָפִיר בֶּר
עֲזִי חַד לַחֲטָאָתָא :

רש"י אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עברה זו על ידי שוגג, כגון ששגגו והורו
על אחת מן העבדות שהיא מתרת לעבוד עבודה זרה בכך: לחטת. חסר א' שאינו כשאר חטאות, שכל
חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה, שנאמר (ויקרא ה' י) ואת השני יעשה עולה, וזו
עולה קודמת לחטאת:

(כה) וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְנִסְלַח לָהֶם כִּי שִׁגְגָה הוּא וְהִם הִבִּיאוּ
אֶת קֹרְבָנֵם אִשָּׁה לַיהוָה וְחֲטָאתָם לִפְנֵי
יְהוָה עַל שִׁגְגָתָם : וַיִּכְפֹּר כֹּהֵנָא עַל כָּל כְּנֹשֶׁת דְּבָנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּק לְהוֹן אַרְי שְׁלוֹתָא הִיא וְאַנּוֹן אִתִּיאוּ יַת קֹרְבַנְהוֹן
קֹרְבָנָא קָדָם יי וְחוֹבְתֵהוֹן קָדָם יי עַל שְׁלוֹתֵהוֹן :

רש"י הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה': וחטאתם. זה
השעיר:

(כו) וְנִסְלַח לְכָל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר
בְּתוֹכָם כִּי לְכָל הָעָם בְּשִׁגְגָה : (ס) וַיִּשְׁתַּבֵּק לְכָל
כְּנֹשֶׁת דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרָא דִּיתְגִּיר בִּינֵיהוֹן אַרְי לְכָל עַמָּא
וְאִם נִפְשׁ אַחַת תִּחַטָּא
בְּשְׁלוֹתָא : (כז)
בְּשִׁגְגָה וְהִקְרִיבָה עֲזִי בַת שְׁנָתָה לַחֲטָאָת :
וְאִם אֲנִשׁ חַד יַחֻב בְּשָׁלוֹ וַיִּקְרַב עֲזָא בַת שְׁתָּה לַחֲטָאָתָא :

רש"י תחטא בשגגה. בעבודה זרה: עז בת שנתה. שאר עבדות יחיד מביא כשבה או שעירה וזו קבע לה
שעירה:

(כח) וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגַת בַּחֲטָאָה
בְּשֹׁגְגָה לְפָנָי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ :
ויכפר כהנא על אגוש דאשתלי במחבה בשלו קדם יי לכפרא עלוהי
וישתבק לה: (כט) הָאֲזָרַח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר
הֶגֶר בְּתוֹכְכֶם תוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם
לַעֲשֹׂה בְּשֹׁגְגָה : יציבא בבני ישראל ולגיורא דיתגיר
ביניהון אורייתא חדא יהי לכוון לדיעבד בשלו: (ל) וְהַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיַד רָמָה מִן הָאֲזָרַח וּמִן
הֶגֶר אֵת יְהוָה הוּא מְגִדֶּךָ וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא מִקְרָב עִמָּה : ואגוש דיעבד בריש גלי מן יציביא
ומן גיוריא קדם יי הוא מרגז וישתצי אנשא ההיא מגו עמה:

רש"י זיל רמה. במזיד: מגדף. מחרף, כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה, (ישעיהו לו, ו) אשר גדפו נערי
מלך אשור. עוד דקשו רבותינו מכאן למצדך את השם שהוא בכרת:

(לא) כִּי דָבַר יְהוָה בְּזָה וְאֵת מִצְוֹתוֹ הִפֵּר
הַכָּרַת תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עוֹנָה בָּהּ : (ל) :
ארי על מימרא דיי בסר וית פקודוהי אשני אשתצאה תשתצי
אנשא ההיא חוביה ביה:

רש"י דבר ה'. אזהרת עבודה זרה מפי הגבורה, והשאר מפי משה: עונה בה. בזמן שעונה בה שלא עשה
תשובה:

(לב) וַיְהִיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמָּצְאוּ אִישׁ
מִקְנֵשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשֵּׁבֶת : והוּו בני ישראל
במדברא ואשפחו גברא כד מגבב אעין ביומא דשבתא:

רש"י ויהיו בני ישראל במדבר וימלאו. בנותן של ישראל דבר הכתוב, שלא שמרו אלא שבת ראשונה, ובשניה בא זה וחללה:

(לג) וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְנֵשׁ
עֲצִים אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל
הָעֵדָה : וְקִרְיָבוּ יְתֵהּ דְאִשְׁפְּחוּ יְתֵהּ כִּד מְגַבֵּב אָעִין לְוֹת מֹשֶׁה
וְלְוֹת אֶהֱרֹן וְלְוֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא :

רש"י המלאים אתו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמאלאווה והתרו בו:

(לד) וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מֶה
יַעֲשֶׂה לוֹ : (ס) וַאֲסָרוּ יְתֵהּ בְּבֵית מִטְרָא אַרִי לֹא אֶתְפָּרַשׁ לְהוֹן
מֶה דִיעֲבֹדוֹן יְהִי :

רש"י כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות, אבל יודעים היו שהמחלל שבת זמיתה:

(לה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מוֹת יוֹמַת
הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאַבְנִים כָּל הָעֵדָה
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה : וַאֲמַר יִי לְמֹשֶׁה אֶתְקַטְלָא יְתִקְטַל גְּבָרָא
רְגוּמוֹ יְתִיָּה בְּאַבְנֵיָא כָּל כְּנִשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא :

רש"י רגום. כמו עשה פייסני"ט בלע"ז וכן הלוח אלכ"ט וכן זכור ושמור:

(לו) וַיִּצְיֵאוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה אֶל מְחוּץ
לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאַבְנִים וַיָּמַת
כְּאִשֶּׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : (פ) וַאֲפִיקוּ יְתִיָּה
כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וְרְגְמוּ יְתֵהּ בְּאַבְנֵיָא וּמִית כְּמָא דִּי
פְקִיד יִי יְתֵה מֹשֶׁה :

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה (לז)
לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימָר: (לח) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצֵת
עַל פְּנֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל צִיצֵת
הַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת: מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן
וַיַּעֲבְדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָדִין עַל פְּנֵי כְּסוּתֵהוֹן לְדַרְיָהוֹן וַיִּתְּנוּן עַל
כְּרוֹסְפָדָא דְכַנְפָא חוּטָא דְתַכְלָתָא:

רש"י ועשו להם ציצת. על שם הפחלים החלויים בה, כמו (יחזקאל ה, ג) ויקחני צליצית ראשי. דבר אחר
צליצית על שם ורציהם אהו, כמו (שה"ש ב, ט) מליץ מן החרכים: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם
על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ארבע לשונות של גאלה שנאמר
במזרים (שמות ו) והואצתי והאלתי וגאלתי ולקחתי: פתיל תכלת. על שם שכול בכורות. תרגומו של שכול
תכלת. ומכתם היחה בלילה וכן כצע התכלת דומה לכצע רקיע המשחיר לעת ערב. ושמונה חוטים שבה,
כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאלו ממזרים עד שאמרו שירה על הים: תכלת. כצע ירוק של חלזון:

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ (לט)
וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה וְעָשִׂיתֶם
אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי
עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: וַיְהוֹן
לְכוֹן לְכְרוֹסְפָדִין וְתַחֲזוֹן יְתִיָּה וְתַדְכְּרוֹן יֵת כָּל פְּקוּדֵיָא דֵיִי וְתַעֲבְדוֹן
יְתַהוֹן וְלֹא תַטְעוֹן בְּתַר הַרְהוֹר לְבָכוֹן וּבְתַר חִיזוֹ עֵינֵיכֶם דֵּי אֲתוֹן
טַעֲוֹן בְּתַרְיָהוֹן:

רש"י וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מצות, ושמונה חוטים וחמשה השרים הרי
תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל י, כה) מתור הארץ. הלכ והעינים הם מרגלים לגוף ומסכרים
לו את העצרות, העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העצרות:

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעָשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי (מ)
וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: בְּדִיל דְתַדְכְּרוֹן

וַתַּעֲבֹדוּן יָת כָּל פְּקוּדֵי וַתְּהוֹן קַדִּישׁוֹן קָדָם אֱלֹהֵכֹון : (מא) אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם : (פפ) אָנָּה יי אֱלֹהֵכֹון דִּי אֶפְקִית יְתִכֹון
 מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם לְמַהְוֵי לְכֹון לְאֱלֹהָא אָנָּה יי אֱלֹהֵכֹון : פפ :

רש"י אני ה'. נאמן לשלם שכר: אלהיכם. נאמן לפרע: אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרתי: אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר, כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטל שכר, אנו לא עושים ולא נוטלים שכר, על כרחם אני מלככם. וכן הוא אומר (ויחזקאל ב, א) אם לא ביד חזקה וגו' אמלך עליכם. דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים, אני הוא שהצחנתי במצרים בין טפה של בכור לשאינה של בכור, אני הוא עתיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בצגדו ואומר תכלת היא. ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי, למה נסמכה פרשת מקושקש לפרשת עבודה זרה, לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודה זרה, שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"י ט, יג. עו) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצוות ואת שבת קדשך הודעת להם, ואף פרשת לינית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצוות, שנאמר ועשיתם את כל מצוותי:

הפטרות שלח - יהושע ב

ב (א) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בָּן נוּן מִן הַשְּׂטִיִּים שְׁנַיִם אֲנָשִׁים
 מִרְגָּלִים חָרָשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאֶת יְרִיחוֹ
 וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה זֹנָה וּשְׂמָה רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ
 שָׁמָּה : (ב) וַיֹּאמְרוּ לְמֹלֵךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ
 הִנֵּה הֲלִילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲפֹר אֶת הָאָרֶץ : (ג) וַיִּשְׁלַח
 מֹלֵךְ יְרִיחוֹ אֶל רָחַב לֵאמֹר הוֹצִיָּאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים
 אֵלַיךְ אֲשֶׁר בָּאוּ לְבִיתְךָ כִּי לַחֲפֹר אֶת כָּל הָאָרֶץ בָּאוּ :
 (ד) וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפְּנוּ וַתֹּאמְרוּ כֹּן
 בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִן הֵמָּה : (ה) וַיְהִי
 הַשַּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשָׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה
 הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רָדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם : (ו)

וְהִיא הֶעֱלַתְם הַגָּגָה וַתִּטְמְנִים בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכּוֹת
לָהּ עַל הַגָּג: ^(נ) וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דָּרָךְ הִירְדּוּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָיו כַּאֲשֶׁר יֵצְאוּ
הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם: ^(ו) וְהָמָּה טָרַם יִשְׁכְּבוּן וְהִיא
עָלְתָה עֲלֵיהֶם עַל הַגָּג: ^(ז) וַתֹּאמֶר אֶל הָאֲנָשִׁים יַדְעֵתִי
כִּי נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת הָאָרֶץ וְכִי נִפְלָה אִימַתְכֶם עָלֵינוּ
וְכִי נִמְגּוּ כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: ^(ח) כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת
אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מִי יָם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצִאתְכֶם
מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשָׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
בַּעֲבַר הִירְדּוֹן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם: ^(ט)
וְנִשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבְנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם
כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל
הָאָרֶץ מִתַּחַת: ^(י) וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ נָא לִי בִיהוָה כִּי
עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם אִתָּם עִם בֵּית אָבִי
חֶסֶד וְנִתַּתֶּם לִי אוֹת אֲמֵת: ^(יא) וְהִחִיתֶם אֶת אָבִי וְאֶת
אֲמִי וְאֶת אַחֵי וְאֶת ^(אחיות) אַחֵיוֹתַי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם
וְהִצַּלְתֶּם אֶת נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֹת: ^(יב) וַיֹּאמְרוּ לָהּ
הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת
דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתֵת יְהוָה לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאֲמֵת: ^(יג) וַתּוֹרְדִם בַּחֶבֶל בְּעַד הַחֲלוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוּמָּה וּבַחוּמָּה הִיא יּוֹשֶׁבֶת: ^(יד) וַתֹּאמֶר לָהֶם
הִהְרָה לָכֵן פֶּן יִפְגְּעוּ בְכֶם הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שָׁמָּה
שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:
^(טו) וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִים אֲנַחְנוּ מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה
אֲשֶׁר הִשָּׁבַעְתָּנוּ: ^(טז) הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בְּאָרֶץ אֶת
תַּקּוֹת חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה תִקְשְׁרֵי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרְדִיתָנוּ
בוּ וְאֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ וְאֶת אַחִיךָ וְאֶת כָּל בֵּית
אָבִיךָ תִאֲסֹפֵי אֵלֶיךָ הַבַּיְתָה: ^(יז) וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר יֵצֵא
מִדְּלֹתַי בַּיְתְךָ הַחוּצָה דָּמוּ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נְקִים וְכָל
אֲשֶׁר יְהִי אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמוּ בְּרֹאשׁוֹ אִם יָד תִּהְיֶה בוּ:

(כ) וְאִם תִּגִּידִי אֶת דְּבָרֵנוּ זֶה וְהֵינּוּ נִקְיִים מִשְׁבַּעְתְּךָ
אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: (כא) וְתֹאמַר כְּדַבְּרִיכֶם כֵּן הוּא
וְתִשְׁלַחַם וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת תִּקְוֹת הַשָּׁנִי בַחֲלוֹן: (כב)
וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הֶהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שָׁבוּ
הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים בְּכָל הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ: (כג)
וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיִּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת כָּל הַמְצָאוֹת אוֹתָם: (כד)
וַיֹּאמְרוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ כִּי נָתַן יְהוָה בְּיַדְנוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ
וְגַם נִמְגּוּ כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה אהלות פרק יא

א. הַבַּיִת שֶׁנִּסְדָּק, טְמֵאָה בַחוּץ, כְּלִים שֶׁבִּפְנֵים
טְהוּרִין. טְמֵאָה בִּפְנֵים, כְּלִים שֶׁבַחוּץ, בַּיִת שֶׁמֵּאִי
אוֹמְרִים, עַד שֶׁיְהִי בְּסֻדָּק אַרְבָּעָה טַפְחִים. בַּיִת הַלֵּל
אוֹמְרִים, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשּׁוּם בַּיִת הַלֵּל,
פּוֹתַח
טַפַּח:

בְּרֵטנוּרָה (ה) הַבַּיִת שֶׁנִּסְדָּק. גַּג הַבַּיִת שֶׁנִּחְלַק עַל פְּנֵי כּוּלּוֹ לְשְׁנֵי חֲלָקִים: טוּמְאָה
בַחוּץ. לֹא הַחִיּוֹן שֶׁבּוֹ הַפֶּתַח: כְּלִים שֶׁבִּפְנֵים טְהוּרִים. שְׂחִין דֶּרֶךְ טוּמְאָה לִיכַנֵּס אֶלֶּא
לְאֵתָה: וְכֵן הַלֵּל אוֹמְרִים כֹּל שֶׁהוּא. בְּתוֹסְפָתָא מִפְּרָשׁ כֹּל שֶׁהוּא דְבַיִת הַלֵּל וּבְלִבְד
שִׁיחַ כַּחוּט הַמְשַׁקּוּלָת. וְהַלְכָה כְּבַיִת הַלֵּל:

ב. אֲכֻסְדָּרָה שֶׁנִּסְדָּקָה, טְמֵאָה בְּצַד זֶה, כְּלִים שֶׁבְּצַד
הַשָּׁנִי טְהוּרִים. נָתַן אֶת רִגְלוֹ אוֹ קָנָה מִלְּמַעַל, עֵרַב
אֶת הַטְּמֵאָה. נָתַן אֶת הַקָּנָה בְּאָרֶץ, אֵינוֹ מְבִיא אֶת

הַטְּמֵאָה, עַד שְׁיִהְיֶה גְבוּהַ מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח :

דרטורה (ב) אכסדרה שנסדקה. תקרת האכסדרה שנחלקה לשתיים: כלים שצלד השני טהורים. שאויר הסדק מפסיק וגורם שאין הטומאה עוברת ללד השני: עירב את הטומאה. לפי שנסתם האויר: בארץ. ברלפת האכסדרה כנגד הסדק שצתקרה:

ג. סָגוּס עָבָה וְכִפַּת עָבָה אֵינָן מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה עַד שְׁיִהְיֶה גְבוּהִים מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח. קְפוּלִים זֶה עַל גְּבִי זֶה אֵינָן מְבִיאִים אֶת הַטְּמֵאָה עַד שְׁתֵּהא הָעֲלִיוֹנָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח. הָיָה אָדָם נָתוּן שָׁם, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, אֵינּוּ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים, אָדָם חָלוּל הוּא, וְהֵצֵד הָעֲלִיּוֹן מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה :

דרטורה (ג) סגוס. בגד למר עב מאוד: וכופת. קורה עבה. אע"פ שגובה עוביין יותר מטפח: אינן מביאין את הטומאה. אם נתנו בארץ כנגד הסדק שצתקרת אכסדרה, אללל אם כן יש תחתיהן חלל טפח: קפולין. כמו טלית מקופלת, בגדים הרבה מקופלים זו על זו: עד ששהא העליונה גבוהה מן הארץ טפח. ואע"פ שהבגדים נתונים תחתיה, העליונה מביאה את הטומאה הואיל וגבוהה מן הארץ טפח: היה אדם נתון שם. בארץ כנגד הסדק: חלול. חלל הגוף נחשב חלל אע"פ שצני מעיו לתוכו:

ד. הָיָה מִשְׁקִיף בְּעַד הַחֲלוֹן וְהֶאֱהִיל עַל קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, אֵינּוּ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים, מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וּמוֹדִים שְׂאָם הָיָה לְבוּשׁ בְּכֵלִיו, או שְׁהָיוּ שְׁנַיִם זֶה עַל גְּבִי זֶה, שְׁהִים מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה :

דרטורה (ד) והאהיל על קוברי המת. היינו שהאהיל על המת: בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה. בית שמאי לטעמייהו דחלל גופו לא חשיב חלל, הלכך אינו מביא את הטומאה לבית. ובית הלל לטעמייהו דחשבי ליה חלל, הלכך אע"פ שגופו דבוק בחלון, כד עליון שבו מביא את הטומאה לבית דהא איכא חלל גופו דהוי טפח: ומודים. בית שמאי באדם לבוש:

ה. הָיָה מְטָל עַל הָאֶסְקָפָה וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת, בַּיֵּת שְׁמַאי אֹמְרִים, אֵינּוּ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וּבַיֵּת הַלֵּל אֹמְרִים, מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה:

זרמורה (ה) היה מוטל על האסקופה. מקלתו בתוך הבית ומקלתו חוץ לבית: אינו מביא את הטומאה. דאין כאן חלל: חלל:

ו. הַטְּמֵאָה בַּבַּיֵּת וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו טְהוֹרִים, בַּיֵּת שְׁמַאי מְטַהְרִין, וּבַיֵּת הַלֵּל מְטַמְּאִין:

זרמורה (ו) והאהילו עליו טהורים. על מקלת גופו שבחוץ: בית שמאי מטהרין. דאין צאה תחתיו טומאה שבבית, דאין כאן חלל: ובית הלל מטמאין. דסברי אדם חלול הוא, וצאה תחתיו טומאה, וחותן שהאהילו עליו בחוץ נטמאו:

ז. כָּלֵב שֶׁאֵכֵל בְּשַׂר הַמֵּת וּמֵת הַכֶּלֶב וּמְטָל עַל הָאֶסְקָפָה רַבִּי מְאִיר אֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּצִוְאָרוֹ פּוֹתַח טֶפַח, מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וְאִם לֹא, אֵינּוּ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, רוֹאִין אֶת הַטְּמֵאָה, מְכַנְּגָד הַמְּשֻׁקָּף וְלִפְנֵים, הַבַּיֵּת טָמֵא. מְכַנְּגָד הַמְּשֻׁקָּף וְלַחוּץ, הַבַּיֵּת טְהוֹר. רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר אֹמֵר, פִּיּוֹ לִפְנֵים, הַבַּיֵּת טְהוֹר. פִּיּוֹ לַחוּץ, הַבַּיֵּת טָמֵא, שֶׁהַטְּמֵאָה יוֹצֵאת דְּרָךְ שׁוֹלִיוֹ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתִירָא אֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיֵּת טָמֵא. כַּמָּה תְּשֻׁהָה בְּמַעְיוֹ, שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעַת לָעַת. בְּעוֹפּוֹת וּבַדָּגִים, כְּדֵי שֶׁתִּפּוֹל לְאוֹר וְתִשְׁרַף, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתִירָא אֹמֵר, בְּעוֹפּוֹת וּבַדָּגִים, מֵעַת לָעַת:

זרמורה (ז) ומת הכלב. דאילו חי, אפילו כולו בבית, טהור, דטומאה כלועה צבעלי חיים אינה מטמאה: ומוטל על האסקופה. ווארו לפנים: אם יש צוארו פותח טפח. רוחב הצואר טפח, ומשערין אותו על ידי חוט המקיף את הצואר, דכל שיס ברחבו טפח, יש בהיקפו שלשה טפחים: מביא את הטומאה. דלד העליון שבו מאהיל על הטומאה וממשיך את הטומאה לבית: ואם לאו. דאינו פותח טפח: אינו מביא את הטומאה. דלענין הצאת טומאה בעינן פותח טפח: ר' יוסי אומר רואים את

הטומאה. בודקים בגופו של כלב את מקום הטומאה, אם היא מן המשקוף ולפנים, הבית טמא אע"פ שאין צוארו רוחב טפח, לטומאה טמונה בזקעת ועולה ונמצא שהבית האהיל על הטומאה. והלכה כרבי יוסי: פיו לפנים. ונקב זנבו מבחוץ: הבית טהור. אם טומאה מבחוץ, דמשום המשכה לא מטמאין ליה, שאין דרך מאכל ללאת דרך פיו אלא דרך נקב בית הרעי: פיו לחוץ. וקוליו לפנים: הבית טמא. שהרי דרך פתח קטן זה היה סופה ללאת: בין כך ובין כך. בין פיו לפנים בין פיו לחוץ בין טומאה מכנגד המשקוף ולפנים בין טומאה לחוץ בין יש צוארו טפח בין אין צוארו טפח, בכל ענין הבית טמא, לטומאה יולאה בין דרך כניסתה בין דרך יציאתה: כמה תשהה. בשר המת: צמעיו. של כלב שימות הכלב ושוב לא יטמא מפני שיהיה חשוב כמעוכל: שלשה ימים מעת לעת. משעה שאכלה. כדאמרין (שבת 77 קנה) גלוי וידוע לפני הקב"ה שמזונותיו של כלב מועטין לפיכך משהה אכילתו בתוך מעיו שלשה ימים: בעופות ובדגים. אם אכלו בשר המת, כדי שתפול לאור ותשרף: רבי יהודה בן בתירא אומר וכו'. והלכה כרבי יהודה בן בתירא:

ח. הַחֲדוֹת שֶׁבַּבֵּית וּמְנוּרָה בְּתוֹכוֹ, וְהִפְרַח שְׁלֵה יוֹצֵא וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עָלָיו, שְׁאֵם תִּנְטֵל הַמְּנוּרָה וּכְפִישָׁה עוֹמֶדֶת עַל פִּי הַחֲדוֹת, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, הַחֲדוֹת טָהוֹר, וּמְנוּרָה טְמֵאָה. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, אֵף הַמְּנוּרָה טָהוֹרָה. וּמוֹדִים שְׁאֵם תִּנְטֵל הַמְּנוּרָה וּכְפִישָׁה נוֹפֶלֶת, הַכֹּל טְמֵא:

ברטנורה (ח) החלות. כמו הדות, והיינו צור והיינו דות, אלא שצור בחפירה ודות בצנין; ומנורה בתוכו. בתוך הדות: והפרח של מנורה יולא וכפישה נתונה עליו גרסינן. כלומר על הפרח. ופרח הוא הרחב שצראש המנורה שהגר יושב עליו. וכפישה, סל גדול שכובשים בו הזיתים לכומרן: על פי החדות. שאינה נופלת לתוכו: טהור. לניטול עם דופני האוהל. כדאמרין לעיל בפרק ה' [משנה ו]: והמנורה טמאה. מפני הפרח היוצא מן הדות ואין הכפישה מלכלת עליו. ואם תאמר, כיון דמנורה טמאה היאך הדות טהור, והלא היא מטמאה כמת עלמו דחרב הרי הוא כחלל. יש לומר, דמייירי כגון דליכא מת בבית אלא חרב שנגע במת, ועל ידו מיטמא הבית והמנורה, וקיימא לן דאין כלי עושה כלי אחר כיוצא בו. כדפרשין בפרק קמא: אף המנורה טהורה. דבתר דידיה אזלינן ולא בתר פרחא, והיא בתוך הדות קיימא וניטולת עם הדות: הכל טמא. בין הדות בין המנורה, כיון דאם תנטל מנורה כפישה נופלת לתוך הדות:

ט. פְּלִים שְׁבִין שְׁפִתֵי כְּפִישָׁה לְבִין שְׁפִתֵי הַחֲדוֹת, אֶפְלוּ עַד הַתְּהוֹם, טְהוֹרִים. טְמֵאָה שָׁם, הַבֵּית טְמֵא.

טַמְאָה בַּבַּיִת, כְּלִים שֶׁבְּכַתְּלֵי הַחֲדוּת, אִם יֵשׁ
בְּמִקּוֹמָן טַפַּח עַל טַפַּח עַל רוּם טַפַּח, טְהוּרִים. וְאִם
לָאוּ, טַמְאִים. אִם הָיוּ כְּתְּלֵי הַחֲדוּת רְחֻבִים מְשָׁל
בַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְהוּרִים:

ברטנורה (ט) טומאה פס. בתוך הדות, אף על פי שהכפיפה על גביו: הבית טמא.
לחין כמיד פתיל לטומאה: טומאה בבית. השתח מיירי דות פתוח שאין עליו כפיפה:
טהורים. הכלים. כיון שיש במקומן טפח על טפח צרום טפח, דנילוין פס כביב
שהוא קמור תחת הבית דתנן לעיל בפרק ג' (משנה ו) טומאה בבית מה שבתוכו טהור:
רחבים משל בית. כגון שחלל דות מרחיב והולך תחת כותל הבית, וכותל הדות בנוי
מחוץ לכותל הבית, והכלים פס: בין כך ובין כך. דאפילו לחין במקומן טפח על
טפח צרום טפח טהורין:

גמרא נדה דף כ"ב ע"א

בְּעָא מִיְנִיָּה רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא מְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּם יָבֵשׁ
מֵהוּ (ויקרא טו) כִּי יִזּוֹב זֹב דְּמָה אָמַר רַחֲמָנָא עַד דְּמִידָב דִּיִּיב
לִיה. לַח אִין יָבֵשׁ לֹא. אוּ דִילְמָא הָאִי כִּי יִזּוֹב זֹב דְּמָה
אוּרְחָא דְּמִילְתָּא הִיא. וְלַעוֹלָם אֲפִילוּ יָבֵשׁ נִמִּי אָמַר לִיה
תְּנִיתוּהָ דָם הַנְּדָה וּבִשְׂר הַמֵּת מְטַמְּאִין לַחִים וְיָבֵשׁ אָמַר
לִיה לַח וְנִעְשָׂה יָבֵשׁ לֹא קָא מְבַעֲיָא לִי. כִּי מְבַעֲיָא לִי יָבֵשׁ
מֵעִיקְרָא הָא נִמִּי תְּנִיתוּהָ הַמְּפֻלַּת כְּמִין קְלִיפָה כְּמִין שְׁעָרָה
כְּמִין עֶפֶר כְּמִין יַבְחוּשִׁין אֲדוּמִין תַּטִּיל לְמִים אִם נְמוּחוּ
טַמְאָה אִי הֵכִי בְּלֹא נְמוּחוּ נִמִּי. אָמַר רַבָּה כִּי לֹא נְמוּחוּ
בְּרִיָּה בְּפִנֵּי עֲצָמָה הִיא. וּמִי אֵיכָא כִּי הָאִי גוּוֹנָא אִין.
וְהַתְּנִיָּא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק שְׁנֵי מַעֲשִׂים הֶעֱלָה
אָבָא מְטַבְּעִין לִיבְנָה. מַעֲשָׂה בְּאִשָּׁה שֶׁהִיתָה מְפֻלַּת כְּמִין
קְלִיפוֹת אֲדוּמוֹת. וּבָאוּ וְשָׂאוּ אֶת אָבָא וְאָבָא שָׂאֵל

לַחֲכָמִים וְחַכְמַיִם שְׁאַלוּ לְרוֹפְאִים וְאָמְרוּ לָהֶם אִשָּׁה זֹו
מָכָה יֵשׁ לָהּ בְּתוֹךְ מַעֲיָה שְׁמִמְנָה מִפְּלֵת כְּמִין קְלִיפּוֹת.
תִּטִּיל לְמַיִם אִם נְמוּחוּ טִמְאָה. וְשׁוּב מַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה שְׁהִיתָה
מִפְּלֵת כְּמִין שְׁעָרוֹת אֲדוּמוֹת וּבָאָה וְשְׁאַלָה אֶת אָבִא וְאָבִא
שְׁאַל לַחֲכָמִים וְחַכְמַיִם לְרוֹפְאִים וְאָמְרוּ לָהֶם שׁוּמָא יֵשׁ לָהּ
בְּתוֹךְ מַעֲיָה שְׁמִמְנָה מִפְּלֵת כְּמִין שְׁעָרוֹת אֲדוּמוֹת תִּטִּיל
לְמַיִם אִם נְמוּחוּ טִמְאָה. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ וּבְפוֹשְׁרִין :

כ"י דם יבש. כגון שינא מגופה חתיכה של דם יבש: זוז דמה. משמע לח שהרי
אין דרכו לזוז אלא לח: לח ונעשה יבש. דהא דהתני מטמאים יבשים בנפל דם
לח על הבגד ויבש ואח"כ נגע הדם בטהרות דומיא דיבש בשר המת דיבש מעיקרא
בשר המת ליכא: אם נמוחו טמאין. דדם הוא אלמא אע"ג דכי חזיתה יבש הי'
כעפר: בריה בפני עצמה. ולא דם: כי האי גוונא. מפלת כמין שערות וקליפות:
מטבעין. שם העיר: קליפות. גלדי המכה: וא"ל שומא כו'. דרך שומא להיות זה
שער: ובפושרין. דאי בדה בלונן ולא נימוח לא מטהרינן לה בהכי דלמא אי היה
בפושרין הוה נמוח:

זוהר ויקהל דף ר"ג ע"ב

תָּא חֲזִי בְיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה פֶּד מְטָא זְמָנָא דְעָרְב דְּלִיג לְגו
ההוא נהורא מדורא דאשא וסלקא לעילא לאעלאה גו
גוונין. כִּדִּין מִתְתַּקְּנִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא וּמְסֻדְרִין סְעוּדָתִין
וּמְתַקְּנִין פְּתוּרִין כָּל חַד וְחַד פְּתוּרִיה. כִּדִּין חַד שְׁלֵהוּבָא
נְפִיק וּבְטָשׁ בְּהֵהוּא מְדוּרָא. כִּיּוֹן דְּבִטָּשׁ בֵּיהּ מְתַגְלָגְלוֹן
ההוא שְׁלֵהוּבָא וְהֵהוּא מְדוּרָא וְעָא לִין בְּנוֹקְבָא דְתֵהוּמָא
רְבָא וְאֶתְטַמְרוּן וְיִתְבַּת תַּמָּן. וְהֵהוּא שְׁלֵהוּבָא אִיהוּ
מְסֻטְרָא דִּימִינָא וּבְגִין דְּהוּא מְסֻטְרָא דִּימִינָא אֶעְבֵּר
לְהֵהוּא מְדוּרָא וְאֶעִיל לִיהּ לְנוֹקְבָא דְתֵהוּמָא רְבָא וְיִתִּיב
תַּמָּן עַד דְּנִפִּיק שְׁבַתָּא. כִּיּוֹן דְּנִפִּיק שְׁבַתָּא אֶצְטְרִיד לְהוּ
לְעָמָא דִּישְׂרָאֵל לְבָרְכָא עַל אֶשָּׁא וְנִפְקָא הֵהוּא שְׁלֵהוּבָא

בְּבִרְכַּתָּא דְלִתְתָּא וְשְׁלִיט עַל הַהוּא מְדוּרָא כָּל הַהוּא לִילִיא וְאֵתְכַפֵּיא הַהוּא מְדוּרָא :

תרגום הזהר ז'א ור'אה, צ'יום הש'שי, ש'הוא יסוד, כ'שמגיעה עת ה'ערב, מ'דלגת מ'דורת ה'אש ה'היא, ל'פנים, ו'עולה ל'מעלה ל'הפנס ל'חוד ה'גונים. א'ז מ'פתקנים י'שראל ל'מטה, ו'מסדרים ס'עדות, ו'עורכים ש'לחנות, כ'ל א'חד ו'אחד ש'לחנו. א'ז יו'לאת ש'להצת א'חת, ו'מפה צ'מדורת ה'אש ה'היא, פ'יון ש'הפה צ'ה ו'נתחצרו, מ'תגלגלות י'חד, ה'שלהצת ה'היא ו'המ'דורה ה'היא ו'נכנסות צ'נקב ה'תהום ה'גדול, ו'נספרות ו'יושבות ש'ם. ו'הש'להצת ה'היא, ה'יא מ'לד י'מיו, ו'משום ש'היא מ'לד י'מיו, ה'עציר ה'דינים ש'ל א'ותה ה'מ'דורה ו'הכניסם ל'נקב ה'תהום ה'גדול, ו'יושצת ש'ם צ'תהום ה'גדול ע'ד ש'יו'לאת ה'שצת. פ'יון ש'יו'לאת ה'שצת, ל'ריכים ע'ם י'שראל ל'צ'רוך ע'ל ה'אש. ו'על י'די ה'צ'רכה מ'למטה יו'לאת ה'שלהצת ו'יו'לאת ו'שולטת ע'ל ה'מ'דורה ה'היא כ'ל ה'ל'לה ה'הוא ש'ל מו'לתי ש'צת. ו'המ'דורה ה'היא נ'כנעת, כ'לומר ש'פחה נ'גנז.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק מ'

א. ה'מתידך א'חד מ'מיני מ'תכות כ'ל ש'הוא או ה'מ'חמם א'ת ה'מתכת ע'ד ש'תעשה ג'חלת ה'רי ז'ה תול'דת מ'בש'ל. ו'כן ה'מ'מסס א'ת ה'דונג או א'ת ה'חלב או א'ת ה'זפת ו'הכופ'ר ו'הג'פרית ו'כיוצא ב'הם ה'רי ז'ה תול'דת מ'בש'ל ו'ח'יב. ו'כן ה'מ'בש'ל כ'לי א'דמה ע'ד ש'יעשו ח'רס ח'יב מ'שום מ'בש'ל. כ'ללו ש'ל ד'בר ב'ין ש'רפה ג'וף ק'שה ב'אש או ש'הקשה ג'וף ר'ך ה'רי ז'ה ח'יב מ'שום מ'בש'ל: **ב.** ה'גוזז צ'מר או ש'ער ב'ין מן ה'בהמה ב'ין מן ה'חיה ב'ין מן ה'חי ב'ין מן ה'מית א'פלו מן ה'ש'לחין ש'להן ח'יב. כ'מה ש'יעורו כ'די ל'טוות מ'מנו ח'וט ש'ארכו כ'רוחב ה'סיט כ'פול. ו'כ'מה ר'וחב ה'סיט כ'די ל'מתוח מן ב'והן ש'ל י'ד ע'ד ה'אצ'בע ה'ראשונה כ'שיפתח ב'יניהן ב'כל

כחו והוא קרוב לשני שלישי זרת התולש כנף מן העוף הרי
זה תולדת גוזז. הטונה את הצמר מן החי פטור שאין דרך
גזיזה בכך ואין דרך נפוצ בכך ואין דרך טונה בכך:

מוסר

מספר חסידים סימן פי"א

כשתשאל על אדם אשר תרצה להתחבר עמו שאל מי
רעהו. כי האדם עושה כמעשה רעהו. על כן כשתהיה בתוך
עם תתרועע לטוב ואל תתרועע לרע פן תרע כמוהו. וכך
אמרו אם דרך איש לך נסתרה הבט וראה עם מי עושה
חברה. כי כל עורב למינו קרב וטמא טמא יקרא. כשתדבר
בלילה השפל קולך וכשתדבר ביום הבט סביבותך. והזהר
בדברך מן הכותל שאחריך. כי ימות אדם בכשלוך לשונו
ואל ימות בכשלוך רגליו כי בכשלוך לשונו יסיר את ראשו
וכשלוך רגליו ירפא לרוץ מעט: כשתתירא מן החרטה
אמור לאו קודם הן כי לאו אחר הן מגונה מאד. וכאשר
תאמר הן כפול קיים מה שאמרת:

פרשת קורח

קורח יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 6 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

טז (א) וַיִּקַּח קִרְחַן בֶּן יִצְחָר בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבְיָרָם בְּנֵי אֶלְיָאָב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן : וְאֶת־פִּלֵּג קִרְחַן בֶּן יִצְחָר בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבְיָרָם בְּנֵי אֶלְיָאָב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן :

רש"י ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשה במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהנה, וזהו שחרגם אנקלוס ואתפלוג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת, וכן (אויב טו, יב) מה יקח לך, לוקח אתך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדרות שבהם דברים, כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן, (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים: בן יאהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב, שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלקתם, שנאמר (בדברים מט, ו) בקהלם אל תחד כבדי. והיכן נזכר שמו על קרח, בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר (ד"ה א' ו, כב) בן אביאסף בן קרח בן יאהר בן קהת בן לוי בן ישראל: ודתן ואבירם. בשביל שהיה שבט ראובן שריו בחניתם תימנה, שכן לקהת ובניו החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלקתו, אוי לרשע אוי לשכנו. ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליאב בן עזיאל שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח, אחי אבא חרבעה היו, שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו'. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדלה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי לטול את השניה, לא אני שאני בן יאהר שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכלם, הריני חולק עליו ומצטט את דבריו. מה עשה, עמד וכנס מאחיס חמשים ראשי סנהדרות, רבן משבט ראובן שכניו, והם אליאור בן שדיאור וחבריו וכיוצא בו, שנאמר נשיאי עדה קראי מועד, ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קראי העדה, והלבישן טליתות שכלן תכלת. באו ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכלה של תכלת חיבת בליצית או פטורה. אמר להם חיבת. התחילו לשחק עליו, אפס טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שכלה תכלת לא תפטור את עצמה: בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלת:

ב) וַיִּקְמוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים נְשִׂאֵי יַעֲדָה קְרָאִי מוֹעֵד אַנְשֵׁי שָׁם : וַקְמוּ לְאַפֵּי מֹשֶׁה וַגְּבַרְיָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְאָתָן וְחֲמִשִּׁין רַבְרָבֵי כְּנִשְׁתָּא מְעַרְעֵי זְמַן אַנְשִׁין דְּשָׂמָא : (א) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהָרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כֹּלָם קַדְשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוֹזֵה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ

עַל קֶהֱל יִהְיוּהוּ : וְאַתְּכִנְשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן וְאָמְרוּ לְהוֹן
סְגִי לְכוֹן אֲרִי כָּל כְּנֻשְׁתָּא כְּלֵהוֹן קְדִישִׁין וּבִינֵיהוֹן שְׂרִיא שְׂכֻנְתָּא דִּי
וּמָא דִּין אַתּוֹן מְתַרְבְּרִין עַל קֶהֱלָא דִּי :

רש"י רב לכם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדלה: כלם קדשים. כלם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזכר לאחיד כהנה, לא אתם לזככם שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך (שמות כ, ט), כל העדה שמעו:

(ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו : וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּנָּפֵל עַל
אֲפוּהֵי :

רש"י ויפל על פניו. מפני המחלקת, שכבר זה בידם סרחון רביעי, חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה, במתאווננים (במדבר יא, יב) ויתפלל משה, במרגלים (סם יז, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים, במחלקתו של קרח נתרשלו ידיו. משל לזון מלך ססרח על אציו ופייס עליו אוהבו פעם ושתיים ושלוש, כססרח רביעית נתרשלו ידי האהוב הוא. אמר עד מהי אטריח על המלך, שמא לא יקבל עוד ממני:

(ה) וַיִּדְבֹר אֶל קֶרַח וְאֶל כָּל עֵדְתוֹ לֵאמֹר
בְּקֹר וַיִּדַע יְהוָה אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת
הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר
בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו : וּמִלִּיל עִם קֶרַח וְעִם כָּל כְּנֻשְׁתֵּיהֶם לְמִימַר
בְּצַפְרָא וַיְהוּדַע יְיָ יֵת דְּכַשֶׁר לֵה וַיֵּת דְּקְדִישׁ וַיִּקְרַב לְקַדְמוּהֵי וַיֵּת דִּי
יִתְרֵי בֵּה יִקְרַב לְשִׁמוּשָׁה :

רש"י בקר וידע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוון לרחותם שמא יחזרו בהם: בקר וידע ה' את אשר לו. לעבודת לוויה: ואת הקדוש. לכהנה: והקריב. אותם אליו. והתרגום מוכיח כן ויקריב לקדמוהי יקריב לשמושיה. ומדקשו בקר, אמר לו משה, גבולות חלק הקדוש ברוך הוא בעולמו, יכולים אתם להפוך בקר לערב, כן תוכלו לזטל את זו, שנאמר (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר ויבדל, כך (דה"א כג, יג) ויבדל אהרן להקדישו וגו' :

(ו) זֹאת עֲשׂוּ קָחוּ לָכֶם מִחֻתוֹת קֶרַח וְכָל
עֵדְתוֹ : דָּא עֲבִידוּ סְבוּ לְכוֹן מִחֻתָּין קֶרַח וְכָל כְּנֻשְׁתֵּיהֶם :

רש"י זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך, אמר להם דרכי הגוים יש נמוסים הרבה

וכומרים הרבה ואין כלם מתקבלים בבית אחד, אנו אין לנו אלא ה' אחד, ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם מאתים וחמשים איש מבקשים כהנה גדולה, אף אני רוצה בכך, הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש, כבר הוא בקדשתו. וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש, אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחביבו, מי שיבחר בו ילא חי, וכלכם אוזדים: מחתות. כלים שחותין בהם גחלים ויש להם בית יד:

נביאים - שמואל א - פרק יא

(יד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל הָעָם לְכוּ וְנִלְכָה
הַגִּלְגָּל וְנַחֲדָשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה : וַאֲמַר שְׁמוּאֵל
לְעָמָא אִיתוּ וְנָזִיל לְגִלְגָּלָא וְנַחֲדַת תַּמּוֹן מְלִכּוּתָא :

רש"י ויאמר שמואל וגו' ונחדש שם המלוכה . לפי שבראשונה היו עורכים על הדבר , ועתה נחרטו כולם :

(טו) וַיֵּלְכוּ כָּל הָעָם הַגִּלְגָּל וַיִּמְלְכוּ שָׁם אֶת
שָׁאוּל לְפָנָיו יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לְפָנָיו יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד מָאָד : (פ) וַאֲזָלוּ
כָּל עָמָא לְגִלְגָּלָא וַאֲמִלְכוּ תַּמּוֹן יַת שָׁאוּל קָדָם יְיָ בַּגִּלְגָּלָא וְנִכְיִסוּ
תַּמּוֹן נִכְסַת קוּדְשֵׁי יְיָ וְנַחֲדָשׁוּ קָדָם יְיָ וְנַחֲדָשׁוּ שָׁאוּל וְכָל אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד
לְחֻדָּא : יב (א) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל
הִנֵּה שָׁמַעְתִּי בְּקִלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם
לִּי וַאֲמַלִּיד עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ : וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְכָל יִשְׂרָאֵל
הָא קַבִּילִית לְמִימְרֵכוֹן לְכָל דִּי אָמַרְתוּן לִּי וַאֲמִלְכִית עֲלֵיכוֹן מֶלֶכָּא
: (ב) וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לְפָנֵיכֶם

וְאֲנִי זָקַנְתִּי וְשִׁבְתִּי וּבְנֵי הַנֶּם אֶתְכֶם
וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֵיכֶם מִנְעָרֵי עַד הַיּוֹם

הַזֶּה : וְכַעַן הָא מִלְכָּא מְדַבֵּר בְּרִישׁ כּוֹן וְאֲנָא קָשִׁישׁ וְסָבִית וּבְנֵי
הָא אֵינּוֹן עִמְכוֹן וְאֲנָא הַלִּיכִית קְדָמֵיכוֹן מְזַעֲרִי עַד יוֹמָא הַדִּין :

רש"י וְאֲנִי זָקַנְתִּי וְשִׁבְתִּי . אֲמַרְו רְבוּתֵינוּ : זָקַנָה קַפְלָה עֲלוֹי , כְּדֹאִיתָא בְּמַסְכַּת תְּעֻנִית (בבב) :

(ג) הַנְּנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד יְהוָה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת
שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחֲמוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת
מִי עָשִׂקְתִּי אֶת מִי רְצוֹתִי וּמִי־ד מִי
לְקַחְתִּי כֶּפֶר וְאֲעֲלִים עֵינֵי בּוֹ וְאֲשִׁיב
לְכֶם :

הָא עַד דִּי אֲנָא קָיִים אֶסְהִידוּ בִי קְדָם יְיָ וְקְדָם מְשִׁיחִיהּ
יְת תּוֹרָא דְמוֹ דְּבִרִית וְחֲמָרָא דְמוֹ שְׁחָרִית וְיְת מִן עָשִׂקִית וְיְת מִן
אֲנָסִית וּמִי־ד מִן קַבְלִית מְמוֹן דְּשִׁקֵּר וּכְבָשִׁית עֵינֵי בְּדִינָא מְנִיָּה
וְאֲתִיב לְכוֹן :

רש"י אֶת שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי . לְעַבְדוֹתִי : וְחֲמוֹר מִי לְקַחְתִּי . כְּשֶׁהֵייתִי הוֹלֵךְ מַעִיר לַעִיר לְשֹׁפֵט אוֹתָם עַל
עַסְקֵי אֲרֻכִּיהֶם , הֵייתִי הוֹלֵךְ עַל הַחֲמוֹר שְׁלִי , וְהִיָּה לִי לִיטוֹל מִשְׁלֶהֶם : אֶת מִי רְצוֹתִי . כָּל לֶשׁוֹן מְרוּכָה
הַסְמוּךְ לַעֲוֹנָה , לֶשׁוֹן עֲשׂוּקָה וְרִחוּץ הוּא , חוֹמֶס דְּלִים וְרוּחַץ : וְאֲעֲלִים עֵינֵי בּוֹ . כְּדִי לְהַעֲלִים עֵינֵי מִן
הַמִּשְׁפֵּט בְּשִׁבִּיל הַמְּמוֹן : וְאֲשִׁיב לְכֶם . כָּל מַה שְׁתֵּאֲמַרוּ :

(ד) וַיֹּאמְרוּ לֹא עָשִׂקְתָּנוּ וְלֹא רְצוֹתָנוּ וְלֹא
לְקַחְתָּ מִי־ד אִישׁ מֵאוֹמָה : וְאֲמַרוּ לָא עָשִׂקְתָּנָא
וְלֹא אֲנָסִיתָנָא וְלֹא קַבְלִיתָנָא מִי־ד אֲנִשׁ מְדַעַם :

(ו) אֲסַפְּרָה אֶל חֶק יְהוָה אֲמַר אֵלַי בְּנֵי
אֶתְּהָ אֲנִי הַיּוֹם יְלַדְתִּיךָ : אֲשַׁתְּעִי קִימָא דִּינִי אֲמַר
חֲבִיב כְּבֹר לְאַבָּא לִי אֲנִתְּ זִכְאָה כְּאֵלוֹ יוֹמָא דִּין בְּרִיתְךָ :

רש"י אספרה אל חוק . אמר דוד חוק קלוב הוא ומקבל עלי לספר זאת ולהודיע : ה' אמר אלי . על ידי נתן וגד ושמואל : בני אתה . ראש לישראל הקרוין בתורה בני בכורי והם יתקיימו על ידך כמו שנאמר באבנר (ג' ע"ג) כה אמר ה' ביד דוד עבדי אושיע את עמי ישראל ובשצילם אתה לפני כבן שכולם תלויין בך : אני היום . שהמלכות עליהם : ילדתיך . להיות קרוי בני וחביב עלי כבן בשצילם כמו שנאמר (דה"א י"ג) וידע דוד כי הכינו ה' למלך על ישראל וכי נשאת מלכותו בעבור עמו ישראל ומנינו במלכי ישראל החביבין לפניו שקרוין בנים כמו שנאמר (ש"ב כ"ו) בשלמה הוא יהיה לי לבן ואני אהיה לו לאב ועוד מנינו בדוד במזמור פ"ט הוא יקראני אבי אתה אלי וזכר ישועתי :

(ח) שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתְךָ
וְאַחֲזֶתְךָ אֶפְסֵי אֲרָץ : בְּעֵי מִנִּי וְאֶתְּנֶנּוּ נְכֹסֵי עַמְמֵי
אֲחִסְנֶתְךָ וְאַחֲזֶתְךָ שְׁלֹטוֹנֵי סִיפֵי אֲרָעָא :

רש"י שאל ממני . התפלל אלי בכל עת שאתה בא להלחם באויביך :

(ט) תִּרְעִים בְּשֶׁבֶט בְּרָזָל כְּכֹלֵי יוֹצֵר
תִּנְפְּצִים : תִּתְּבַרְנוּן הֵיךְ בְּחוּטְרָא דְּפְרִזְלָא הֵיךְ מָאן דְּפַחַר
תִּתְּרַעְנוּן :

רש"י תרועים . תרועים . תרועים ברזל . היא החרב : תנפלים . תשצרים והוא ל' נפוז בכל המקרא חרם המשומר לשצרים דקים :

(י) וְעַתָּה מְלָכִים הַשְּׁכִילוּ הַיּוֹסְרוּ שְׁפִטֵי
אֲרָץ : וְכִדְיוֹן מְלָכֵי אֲשֻׁכְלוֹ קִבִּילוּ מִרְדוּתָא נְגִידֵי אֲרָעָא :

רש"י ועתה מלכים השכילו . נביאי ישראל אנשי רחמים ומוכיחים אומות העולם לסור מרעתם שהקב"ה פושט יד לרשעים וללדיקים :

עֲבָדוּ אֶת יְהוָה בְּיָרָאָה וְגִילוּ בְרַעְדָּה : (יא)
פָּלְחוּ קָדָם יי בְּדַחֲלָא וְצָלוּ בְרִיתָא :

רש"י וגילו ברעדה . כשתבוא אותה רעדה שכתוב בה (יצ"ג) אחזה רעדה חנפים תגילו ותשמחו אם
עבדתם את ה' :

נִשְׁקוּ בַר פֶּן יֶאֱנֶף וְתֵאבְדוּ דְרָךְ פִּי (יב)
יִבְעַר כְּמַעַט אֶפּוֹ אֲשֶׁרִי כָּל חוּסֵי בּוֹ : קבילו
אוּלְפָּנָא דְלָמָא יִרְגִיז וְתִהְיוּבְדוּן אֲוִרְחָא מְטוּל דְיִיחֹר פְּזָעַר רוּגְזִיָּה
טוּבִיָּה לְכָל דְסָבְרִין בְּמִימְרֵיהּ :

רש"י נשקו בר . זרזו עצמכם בצר לב (י"א) נשקו בר ארנישמנט בלעז , ומנחם פתר אותו ל' תאוה כמו
(בראשית ג) ואל אישך תשוקתך : פן יאנף . פן יקרוף : ותאבדו דרך . כענין שנאמר ודרך רשעים תאבד (לעיל
א) : כי יבער כמעט אפו . כי ברגע מועט יבער אפו עליכם פתאום ואתה שעה אשרי כל חוסי בו יהיו
ניכרים אשורי החוסים בו :

משנה שביעית פרק ה

א. בנות שוח, שביעית שְׁלֶהוּ, שְׁנִיָּה, שְׁהוּ עוֹשׂוֹת
לְשָׁלֶשׁ שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, הַפְּרָסָאוֹת, שְׁבִיעִית
שְׁלֶהוּ, מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית, שְׁהוּ עוֹשׂוֹת לְשִׁתֵּי שָׁנִים.
אָמְרוּ לוֹ, לֹא אָמְרוּ, אֶלָּא בְּנֹת שׁוּחַ :

ברטנורה (ה) בנות שוח. תאנים לבנות המגדלות מג' שנים לג' שנים: שביעית שלהם
שנה שניה. של שמיטה לפירות החוגטים בשביעית אין נגמר ביסולן עד שנה שניה
של שמיטה שהיא ג' לחניטה ואז נוהג בהן דין שביעית דבתר חניטה אזלינן: פרסיות.
מין תאנים העושים משתי שנים לשתי שנים, ואין הלכה כר' יהודה:

ב. הטומן את הלוף בשביעית, רבי מאיר אומר, לא

יִפְחוּת מְסֹאֲתֵימ, עַד גְּבֵה שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, וְטַפַּח עֶפְר
עַל גְּבִיו. וְחֲכָמִים אֹמְרִים, לֹא יִפְחוּת מֵאַרְבָּעָה
קַבִּים, עַד גְּבֵה טַפַּח, וְטַפַּח עֶפְר עַל גְּבִיו. וְטוֹמְנו
בְּמָקוֹם דְּרִיסַת אָדָם:

דרטורה (3) הטומן את הלוף. מין ממיני הצללים שרגילים לטמון בארץ: לא יפחות מסאתים. משום דמחזי כזורע, עד שיטמין מהם סאתים בחפירה אחת על גובה ג' טפחים שלא יהיו מפוזרים, אלא יהיה גובה הכרי והצבור שלשה טפחים, וטפח עפר על גבי הכרי: וטומנו במקום דריסת האדם. כדי שלא ינמת. והלכה כחכמים:

ג. לוף שֶׁעֲבָרָה עָלָיו שְׂבִיעִית, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר, אִם
לָקְטוּ הָעֲנִיִּים אֶת עָלָיו, לָקְטוּ. וְאִם לָאוּ, יַעֲשֶׂה
חֲשֻׁבֹן עִם הָעֲנִיִּים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, אִם לָקְטוּ
הָעֲנִיִּים אֶת עָלָיו, לָקְטוּ. וְאִם לָאוּ, אֵין לָעֲנִיִּים עָלָיו
חֲשֻׁבֹן:

דרטורה (4) לוף שעברה עליו שביעית. ונכנסה עליו שמינית שהוא מתקיים זמן מרובה בארץ במחוז: אם לקטו עניים את עליו לקטו. דעלי הלוף יש להן ביעור ועיקרו אין לו ביעור כדתנן לקמן בפרק ז', הלכך אם לקטו עניים את עליו בשביעית לקטו, ואם לאו ונכנסו לשמינית וגדלו העליו ונמלאו גידולי שביעית ושמינית מעורבין יחד: יעשה חשבון. וישער כמה גדל מהן בשביעית ויתן לעניים. דרבי אליעזר סבר כרבי יהודה, דאמר לקמן עניים אוכלים אחר ביעור ולא עשירים: רבי יהושע אומר אין לעניים עמו חשבון. דסבר כרבי יוסי, דאמר לקמן אחד עניים ואחד עשירים אוכלים אחר הביעור. והלכה כרבי יהושע:

ד. לוף שֶׁל עָרֵב שְׂבִיעִית, שֶׁנִּכְנַס לְשְׂבִיעִית, וְכֵן
בְּצֻלִים הַקִּיצוֹנִים, וְכֵן פּוֹאָה שֶׁל עֲדִית, בֵּית שְׂמַאי
אֹמְרִים, עוֹקְרִין אוֹתָן בְּמֵאֲרוֹפּוֹת שֶׁל יַעַץ. וּבֵית הַלֵּל
אֹמְרִים, בְּקִרְדָּמוֹת שֶׁל מִתְּכַת. וּמוֹדִים בְּפוֹאָה שֶׁל
צִלְעוֹת, שֶׁעוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקִרְדָּמוֹת שֶׁל מִתְּכַת:

דרטורה (7) לוף של ערב שביעית. שנשלים מערב שביעית ולא הוסיף למחיס בשביעית, שאם הוסיף למחיס בשביעית אסור לעקרו משום הפסד פרי: הקיצונים. יש מפרשים שנזרעו בקיץ, ויש מפרשים מיוחדות לקיץ שהן יבשות מאל: פואה של

עידית. הגדילה בקדה שמינה: פואה. לבע אדום שקורין רוי"א בלע"ז: במארופות של עץ. במרה שחופרים בו את הקרקע של עץ, ולא של ברזל שלא יראה כעובד את הארץ: בקרדומות של מתכות. ולא חיישיןן למא מחזי כעבודה: בפואה של כלעות. כמו סלעות בסמ"ך, פואה הגדילה בין הסלעים, כיון דאין דרך לזרוע שם לא מחזי כעובד את הארץ. פירוש אחר, כלעות כמו ולכלע המשכן (שמות כו), כלומר, כדי הקדה שאין דרך לזרוע פס:

ה. מַאימְתִי מִתֵּר אָדָם לְקַח לֹוּף בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִיָּד. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, מִשִּׁירְבָּה
הַחֲדָשׁ:

ברטורה (ה) רבי יהודה אומר מיד. ואף על גב דבשאר ירקות מודה רבי יהודה דאסור עד שיעשה כיואל בו, בלוף הואיל ורכיך לעקרו לבית שמאי במארופות של עץ, ולבית הלל בקרדומות של מתכות, ואין דרך לעקרו בשביעית אלא על ידי שינוי, הלכך במוצאי שביעית לא שכיח דאיסורא, ומשום הכי מותר מיד, אבל ירק שלא גזרו שלא לתלשו כי אורחיה, שכיח נמי דאיסורא בשמינית, לפיכך אסור עד שיעשה כיואל בו: משירבה החדש. בירושלמי מפרש דהיינו מן הפסח ואילך. והלכה כחכמים:

ו. אֵלוּ כְּלִים שְׂאִין הָאֵמֶן רִשָּׁאֵי לְמַכְרָם בְּשְׁבִיעִית,
מִחֲרָשָׁה וְכָל פְּלִיָּה, הָעוֹל, וְהַמְזָרָה, וְהַדְּקָר. אָבֵל
מוֹכֵר הוּא מִגַּל יָד וּמִגַּל קֶצֶיר, וְעִגְלָה וְכָל פְּלִיָּה. זֶה
הַפֶּלֶל, כֹּל שְׂמֵלֵאכְתּוֹ מִיַּחְדָּת לְעִבְרָה, אָסוּר. לְאָסוּר
וּלְהִתֵּר,

ברטורה (ו) שאין האומן רשאי למוכרן בשביעית. למי שהוא חשוד על השביעית, אבל למי שאינו חשוד שרי, דאינו קונה אלא להכניע עד [אחר] שביעית: מזרה. שזורין בו התבואה בגורן: דקר. כמין יתד של ברזל שקורין קולטר"ו בלע"ז והוא עשוי לחפור בו את הקרקע לשון וידקור את שניהם (במדבר כה): מגל יד ומגל קציר ועגלה. מותרין שמא הוא [רובה] לקצור מן ההפקר ולהביא בעגלה למאכל ביתו ואין אסור אלא להביא הרבה לעשות אורח:

ז. הַיּוֹצֵר, מוֹכֵר חֲמִשׁ כִּיָּדֵי שֶׁמֶן וְחֲמִשׁ עֶשְׂרֵה כִּיָּדֵי יַיִן,
שֶׁכֶּן דִּרְכוֹ לְהַבִּיא מִן הַהֶפְקֵר. וְאִם הֵבִיא יוֹתֵר
מִכָּאן, מִתֵּר. וּמוֹכֵר לְנִכְרֵי בְּאֶרֶץ, וּלְיִשְׂרָאֵל בְּחוּצָה

לְאָרֶץ :

ברטנורה (ז) היוֹלֵר. אומן העוֹשָׂה כלי חרס מוכר אפילו לחשוד על השביעית, חמס כדי שמן, וחמס עשרה כדי יין, וליכא למיחש שמא רואה כולם לשמן או כולם ליין שניכרים הן אותם של יין מאותם של שמן, שהעפר שעושים ממנו כדי יין אינו דומה לעפר שעושים ממנו כדי שמן: ואם הביא יותר מכאן מותר. ולא חיישין שמא מן המסומר לשביעית הביא: מוכר לנכרי בארץ. ולא חיישין שמא יחזור הנכרי וימכרם לישראל החשוד: ולישראל בחוזה לארץ. ולא חיישין שמא יולכסם בארץ, אי נמי שמא יכניס לתוכו יין ושמן של שביעית שהביא מארץ ישראל, דלא החמירו חכמים כל: כד:

ח. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, לֹא יִמָּכַר לוֹ פְּרָה חוֹרֶשֶׁת בְּשִׁבְעִית. וּבֵית הֵלֵל מְתִירִין. מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְשַׁחֲטָהּ. מוֹכֵר לוֹ פְּרוֹת בְּשַׁעַת הַזֶּרַע, וּמִשְׂאִיל לוֹ סָאֲתוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׂיֵשׁ לוֹ גֶרֶן, וּפּוֹרֵט לוֹ מְעוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׂיֵשׁ לוֹ פּוֹעֲלִים. וְכֵלֶן, בְּפְרוֹשׁ,

ברטנורה (ח) שהוא יכול לשחטה. ובכל דהוא דמלינן למתלי תלינן, ובית שמאי סברי דלין דכד כלל לשחוט פרה העומדת לחריקה: אפילו בשעת הזרע. ולא אמרינן ודאי לזריעה הוא לוקח דתלינן לאכילה הוא רואה: שיש לו גורן. ולא חיישין שמא מודד להכניס לאור, דאיכא למתלי דלטחינה הוא מודד: ופורט לו מעות. מחליף לו מעות בפרוטות: אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים. וגמלא מסייע ידי עובדי עבירה, דאמרינן שמא לשאר ררכיו הוא לריד: וכולם. אם פירש שלדבר אסור רואה אותם

ט. מִשְׂאֵלַת אִשָּׁה לְחִבְרָתָהּ הַחֲשׂוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית, נִפְה וּכְבָרָה, וְרַחֲמִים וְתַנּוּר. אֲבָל לֹא תָבוּר וְלֹא תִטְחֹן עִמָּה. אִשֶּׁת חֵבֵר, מִשְׂאֵלַת לְאִשֶּׁת עִם הָאָרֶץ, נִפְה וּכְבָרָה, וּבוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמְרַקְדֶּת עִמָּה. אֲבָל מִשְׂתַּטֵּיל הַמַּיִם, לֹא תִגַּע אֶצְלָהּ, שְׂאִין מִחִזְיָקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֵבְרָה. וְכֵלֶן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. וּמִחִזְיָקִין יְדֵי נְכָרֵי בְּשִׁבְעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל.

וְשׂוֹאֲלֵין בְּשִׁלוּמוֹ, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם :

ברטנורה (ט) החשודה על השביעית. לאכול פירות שביעית אחר הביעור בלא ביעור: נפה. שאני אומר לספור בה מעות היא לוקחת: כזרה. שאני אומר לכבוד בה את החול: רחיים. דשמא לטחון בהן סמנין: תנור. שמא לייבש בו אונין של פשתן: ולא טחון עמה. שאסור לסייע ידי עובדי עזירה: וזוהרת וטוחנת עמה. ולא אסרו הכא באשת עם הארץ החשודה על המעשרות כדאסרו בחשודה על השביעית משום דרוב עמי הארץ מעשרים הן: אצל משתטיל המים. בעיסה: לא תגע עמה. לפי שמגלגלה הוטבלה לחלה וקא מיטמאה מחמת כלים טמאים, שהרי הוכשרה לקבל טומאה וזו מסייעתה לגלגל ואסור לגרום טומאה לחלה: וכולן לא אמרו. לא התירו להשאלין כלים ולסייען בלא שעת עזירה עצמה אלא משום דרכי שלום: מחזיקין ידי נכרי. אגב גררא דדרכי שלום תנא ליה הכא ומפורש לעיל בפ"ד:

גמרא ברכות דף ל"ד ע"א

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כִּלְן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים ולמהנה תלמידי חכמים מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן (ישע"י ס"ד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כִּלְן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך. ופליגא דשמואל. דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד. שנאמר (דברים ט"ו) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כִּלְן לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלהים זולתך ופליגא דרבי אבהו דאמר רבי אבהו מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדין שנאמר

(ישעי' נ"ז) שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב לְרַחוּק בְּרִישָׁא וְהָדָר לְקְרוֹב. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָדָּ מָאִי רַחוּק שְׁהֵיָה רַחוּק מְדַבֵּר עֲבִירָה מְעִיקָרָא וּמָאִי קְרוֹב שְׁהֵיָה קְרוֹב לְדַבֵּר עֲבִירָה וְנִתְרַחַק מִמְּנוּ הַשְּׁתָּא. מָאִי עֵינָן לֹא רָאִתָּה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי זֶה יֵינן הַמְּשׁוּמָר בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר זֶה יַעֲדוּן שְׁלֵטָה בּוֹ עֵינָן כָּל בְּרִיָּה שְׁמָא תֵּאמַר אָדָם הָרֵאשׁוֹן הֵיכָן הֵיָה בְּגוֹן. וְשְׁמָא תֵּאמַר הוּא גוֹן הוּא יַעֲדוּן תִּלְמוּד לּוֹמַר (בראשית ב') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֲדוֹן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. גוֹן לְחַוֵּד וְעֲדוֹן לְחַוֵּד :

כ"ז לֹא נִתְנַבְּאוּ. הַטּוֹבוֹת וְהַנְּחֻמוֹת: עֵינָן לֹא רָאִתָּה. לֹא נִרְאִיתָ וְלֹא נִגְלִיתָ לְכֹס נְבִיא: רַחוּק. שְׁהֵיָה רַחוּק כָּל יָמָיו מִן הַעֲבִירָה דְהֵינָנו כְּדִיק מְעִיקָרוֹ:

זוהר קרח דף קע"ו ע"א

וַיִּקַּח קֶרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי וְגוֹמֵר. רַבִּי אֲבָא פָּתַח (תהלים יט) הַנְּחַמְדִּים מְזֻהָב וּמְפֹזָר רַב וּמִתּוֹקִים מְדַבְּשׁ וְנוֹפֵת צוֹפִים. כִּמָּה עֲלָאִין פְּתֻגְמֵי אוֹרֵיָתָא כִּמָּה יִקִּירִין אֵינּוֹן תְּאִיבִין אֵינּוֹן לְעִילָא תְּאִיבִין אֵינּוֹן לְכֻלָּא בְּגִין דְּאֵינּוֹן שְׁמָא קְדִישָׁא וְכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיָתָא אִשְׁתַּדַּל בְּשְׁמָא קְדִישָׁא וְאִשְׁתַּזִּיב מְכֻלָּא אִשְׁתַּזִּיב בְּעֵלְמָא דִּין וְאִשְׁתַּזִּיב בְּעֵלְמָא דְּאִתֵּי. תָּא חֲזִי כָּל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיָתָא אִחִיד בְּאֵילָנָא דְּחֵיִי כִּיּוֹן דְּאִחִיד בֵּיהּ בְּכֻלָּא אִחִיד דְּכִתִּיב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הוּא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְגוֹמֵר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר כָּל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיָתָא חִירוֹ לֵיהּ מְכֻלָּא חִירוֹ מִמֵּיתָה כִּמָּה דְּאִמְרוּן בְּגִין דְּחִירוֹ עָלֵיהּ שְׁרִיא וְאִחִיד בֵּיהּ. אֵילוֹ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרִין בְּאוֹרֵיָתָא יִשְׁתַּזִּיבוּ מְכֻלָּא וְלֹא יִשְׁתַּכְּחוּ בְּגִלוּתָא וְדָא הוּא דְּכִתִּיב (אילו ישראל מנטרין אוריתא יִשְׁתַּזִּיבוּ מְכֻלָּא וְלֹא יִשְׁתַּכְּחוּ בְּגִלוּתָא כְּתִיב) (שמות לב) חָרוֹת עַל הַלְּחוֹת אֵל תִּקְרִי חָרוֹת אֵלָא חִירוֹת וְחִירוֹת דָּא (אוקמוה) בְּאוֹרֵיָתָא

אֲשַׁתְּכַח אֹרֵייתָא אִיהִי חִילָא דִימִינָא כְּמָה דְאֵת דְאֵת אָמַר
(דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוּ וּשְׂמָאלָא אֲתַכְלִיל בִּימִינָא מָאן
דְּעֵבִיד יְמִינָא שְׂמָאלָא וּשְׂמָאלָא יְמִינָא הָא אִיהוּ כְּאִילוֹ
חָרִיב עֲלֵמָא. תָּא חֲזִי אַהֲרֹן יְמִינָא. לִיּוֹאֵי שְׂמָאלָא. קָרַח
בְּעָא לְמַעֲבַד חֲלוּפָא דִימִינָא לְשְׂמָאלָא בְּגִין כֶּד אֲתַעֲנֵשׁ וְלֹא
עוֹד אָלָא דְאֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ לִישְׁנָא בִישָׂא וְאֲתַעֲנֵשׁ בְּכֻלָּא. רַבִּי
יְהוּדָה אָמַר שְׂמָאלָא אֲתַכְלִיל תְּדִיר בִּימִינָא קָרַח בְּעָא
לְאַחֲלָפָא תְּקוּנָא דְלַעִילָא וְתַתָּא בְּגִין כֶּד אֲתַאֲבִיד מֵעִילָא
וְתַתָּא. וַיִּקַּח קָרַח. מֵאֵי וַיִּקַּח נָסִיב עֵיטָא בִישָׂא לְגַרְמִיָּה
כָּל דְרַדְף בְּתַר דְלָאוּ דִילִיָּה אִיהוּ עָרִיק מְקַמִּיָּה וְלֹא עוֹד
אָלָא מָה דְאֵית בֵּיהּ אֲתַאֲבִיד מִנִּיָּה. קָרַח רְדִיף בְּתַר דְלָאוּ
דִילִיָּה דִידִיָּה אָבִיד וְאַחֲרָא לָא רְוּחַ. קָרַח אָזַל בְּמַחֲלוּקַת
מֵאֵי מַחֲלוּקַת פְּלוּגָתָא פְּלוּגָתָא דְלַעִילָא וְתַתָּא וּמָאן דְּבַעֵי
לְאַפְלָגָא תְּקוּנָא דְעֲלֵמָא יְתַאֲבִיד מְכַלְהוּ עֲלֵמִין. מַחֲלוּקַת
פְּלוּגָתָא דְשָׁלוּם וּמָאן דְּפְלִיג עַל שָׁלוּם פְּלִיג עַל שְׂמָא
קְדִישָׂא בְּגִין דְשְׂמָא קְדִישָׂא שָׁלוּם אֶקְרִי. תָּא חֲזִי לִית
עֲלֵמָא קְאִים אָלָא עַל שָׁלוּם כֶּד בְּרָא קְדָשָׂא בְּרִידָה הוּא
עֲלֵמָא לָא יְכִיל לְאַתְקִימָא עַד דְאֵתָא וְשָׂרָא עֲלִיָּהוּ שָׁלוּם
וּמֵאֵי הוּא שְׁבַת דְאִיהוּ שְׂלָמָא דְעֲלָאֵי וְתַתָּאֵי וּכְדִין
אַתְקִיִּים עֲלֵמָא וּמָאן דְּפְלִיג עֲלִיָּה יְתַאֲבִיד מֵעֲלֵמָא. צְלַפְחָד
פְּלִיג עַל שְׁבַת דְהוּא מְקוּשֵׁשׁ עֲצִים וּמָאן אֵינּוּן עֲצִים אֵינּוּן
אֵילָנִין אַחֲרָנִין כְּדַקְאֲמָרוּן וְאֵינּוּן מְלִין (ס"א אֵילָנִין) דְחוּל וְחוּל
בְּקֻדְשׁ לָא שְׂרִיא (מִכָּאן וְלַהֲלָאָה מְלִי דְחוּל בְּשְׁבַת אֶסִיר וְדָאֵי) דְּפְלִיג עַל
שְׂלָמָא דְעֲלֵמָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר כְּתִיב (תהלים קיט) שָׁלוּם רַב
לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְגוֹמֵר. אֹרֵייתָא הוּא שָׁלוּם דְכְתִיב (משלי ג)

וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוּם :

תרגום הזהר וַיִּקַּח קָרַח צֶן יִלְהָר וְגו': רַבִּי אֲבָחָא פִתַח (תהלים י"ט) הַנְּחַמְדִּים
מִזְבֵּחַ וּמִפֶּזֶז רַב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת לוֹפִים. כְּמָה עֲלִיוֹנִים הֵם דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה, כְּמָה יִקְרִים הֵם, נְחַמְדִּים הֵם לְמַעְלָה, נְחַמְדִּים הֵם לְכַל. מִשּׁוּם
שֶׁהֵם הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְכָל מִי שֶׁמְשַׁפְּדֵל בְּתוֹרָה, מְשַׁפְּדֵל בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ, וְנִכְלָל
מִכָּל רֵעַ, נִכְלָל בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנִכְלָל בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶה וְרֵאָה, כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק
הַתּוֹרָה, אֲחוּז צֵעַז הַחַיִּים, וְכִיוֵן שֶׁהוּא אֲחוּז צֵעַז הַחַיִּים, הוּא אֲחוּז צֵעַז

שְׁפָתוֹב (משלי ג) עַז חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חַיִּוּת מִכָּל, חַיִּוּת מִפְּנֵי, כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ, מִשּׁוֹם שְׁחֵרוּת, שֶׁהִיא בִּינָה, שׂוֹרֶה עָלָיו וְאֶחָזָה בּוֹ. אֲלוֹ הָיוּ יִשְׁרָאֵל מִתְעַטְּרִים בַּתּוֹרָה, הָיוּ נִלְוִים מִכָּל, וְלֹא הָיוּ נִמְאָרִים בְּגִלּוֹת. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל"ב) חֲרוֹת עַל הַפְּחוֹת, אֵל תִּקְרִי חֲרוֹת אֶלְכָּא חֲרוֹת, כִּי חַיִּוּת זֶה נִמְאָרַת בַּתּוֹרָה. הַתּוֹרָה הִיא פֶּחַ הַיָּמִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ל"ג) מִיָּמִינוּ אֵשׁ דָּת לָמוּ, וְהִשְׁמַחֵל נִכְלָל בְּיָמִין. מִי שֶׁעוֹסֵק הַיָּמִין שְׂמַחֵל וְהִשְׁמַחֵל יָמִין הוּא כְּאֲלוֹ מִחֲרִיב הָעוֹלָם. בָּא וּרְאֵה, אֶהְרֹן הוּא יָמִין, שֶׁהוּא חֶסֶד, הַלְוִים הֵם שְׂמַחֵל שֶׁהוּא גְבוּרָה. הֶרַח רָכָה לְעֵשׂוֹת חֲלוּף הַיָּמִין לְשְׂמַחֵל, שֶׁרָכָה הַפְּהוּגָה, שֶׁהוּא יָמִין, בְּשִׁבְלֵי הַלְוִים, שֶׁהֵם שְׂמַחֵל, מִשּׁוֹם זֶה נֶעְנֵשׁ. וְלֹא עוֹד אֶלְכָּא שְׂנֵמְרָא בּוֹ לְשׂוֹן הָרַע, שֶׁדָּבַר עַל מִשָּׁה, וְנֶעְנֵשׁ בְּכָל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַשְׂמַחֵל נִכְלָל תְּמִיד בְּיָמִין שֶׁזֶהוּ תְּקוּנָה שֶׁל הַשְׂמַחֵל, הֶרַח רָכָה לְהַחֲלוּף הַתְּקוּנָה שְׂלֵמָעֵלָה וְלִמְטָה, שֶׁהִיא רוּכָה בְּשִׁבְלֵי הַלְוִים שֶׁהֵם שְׂמַחֵל, שֶׁלֹּא יְהִיוּ נִכְלָלִים בְּפִהְגִּים שֶׁהֵם יָמִין, מִשּׁוֹם זֶה נֶאֱבָד מִמְעֵלָה וּמִמְטָה. וַיִּקַּח הֶרַח וְכו': שׂוֹאֵל, מֵהוּ וַיִּקַּח. וַיִּמְסִיב, לָקַח עֲלֵהּ רָעָה לְעֵלְמוֹ. כָּל הַרוֹדֵף אַחַר שְׂאִינוֹ שָׁלוֹ הוּא בּוֹרַח מִפְּנֵיו, וְלֹא עוֹד אֶלְכָּא שְׂמָה שֵׁיֵשׁ לוֹ, נֶאֱבָד מִמֶּנּוּ. הֶרַח רָדַף אַחַר שְׂאִינוֹ שָׁלוֹ, שָׁלוֹ אֶבֶד, וְהֶאֱחָר לֹא הֶרְוִיתָ. הֶרַח הֵלֵךְ בְּמַחֲלוּקָתוֹ. מֵהִי מַחֲלוּקָתוֹ, הֶרְחָקָה וְדִיחוּי, הֶרְחָקָה וְדִיחוּי שְׂלֵמָעֵלָה וּמְטָה. וּמִי שֶׁרוּכָה לְדַחוּת תְּקוּנָה הָעוֹלָם, יְהִיָּה נֶאֱבָד מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. מַחֲלוּקָתוֹ, הִיא הֶרְחָקָה וְדִיחוּי שֶׁל הַשְּׁלוֹם, וּמִי שֶׁחוֹלֵק עַל שְׁלוֹם, חוֹלֵק עַל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁשְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ נִקְרָא שְׁלוֹם. בָּא וּרְאֵה, אֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד אֶלְכָּא עַל שְׁלוֹם. כְּשֶׁצָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם, לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַתְקִים, עַד שֶׁצָּא וְהִשְׁרָה עֲלֵיהֶם שְׁלוֹם. וּמֵה הוּא, הוּא שֶׁצָּת, שֶׁהוּא שְׁלוֹם שֶׁל הַעֲלִיוֹנִים וְהַפְּחוּנִים, וְאִז נִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. וְעַל כֵּן, מִי שֶׁחוֹלֵק עַל הַשְּׁלוֹם, יִאֶבֶד מִן הָעוֹלָם. כְּלַפְחָד חֵלֵק עַל הַשְּׁצֵת, שֶׁהִיא מְקוּשָׁשׁ עֲרִים. וּמִי הֵם הַעֲרִים. אֲלוֹ הֵם אֵילָנוֹת אַחֲרִים שֶׁל הַשְּׂבָעִים שָׂרִים, כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ. וְאֲלוֹ הֵם דְּבָרֵי חוֹל, וְחוֹל אֵינוֹ שׂוֹרֶה בְּקֶדֶשׁ, וְנִמְרָא שְׂחָלֵק עַל שְׁלוֹם הָעוֹלָם, שֶׁהוּא שְׁצֵת. שְׂעֵרֵב חוֹל בְּשְׁצֵת. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּתוּב (תְּהִלִּים קי"ט) שְׁלוֹם רָב לְאֹהֲבָיו תּוֹרֶתָּה וְגו'. הַתּוֹרָה הִיא שְׁלוֹם, שְׁפָתוֹב (משלי ג) וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ

שְׁלוֹם.

א. בְּעָרֵב כָּל הָעַם יוֹשְׁבֵין וְהוּא עוֹמֵד וְאוֹמֵר וְהוּא רַחוּם וְכוּלִי בָרְכוּ אֶת ה' הַמְבוֹרָךְ וְכוּי וְהֵם עוֹנִין אַחֲרָיו בָּרֶךְ ה' הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וּמִתְחִיל לְפָרוֹס עַל שְׁמַע וְאוֹמֵר קִדִּישׁ וְאַחַר כֵּן הַכֹּל עוֹמְדִים וּמִתְפַּלְלִין בְּלַחֵשׁ וּכְשֶׁמְשַׁלְּמִין אוֹמֵר קִדִּישׁ וְהֵם נִפְטָרִין וְאֵינוֹ חוֹזֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רֶם עֲרֵבִית לְפִי שְׂאִין תְּפִלַּת עֲרֵבִית חוֹבָה לְפִיכֶךָ לֹא יִבְרָךְ בְּרִכּוֹת לְבִטְלָה שְׂאִין כָּאִן אָדָם שֶׁנִּתְחַיֵּב בָּהֶם כְּדִי לְהוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ: **ב.** בְּלֵילִי שַׁבָּתוֹת חוֹזֵר שְׁלִיחַ צְבוֹר אַחַר שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּלַחֵשׁ עִם הַצְּבוֹר וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רֶם אֲבָל אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל שְׁבַע אֶלָּא בְּרִכָּה אַחַת מֵעִין שְׁבַע וְכוּי וְאוֹמֵר קִדִּישׁ וְנִפְטָרִין כָּל הָעַם: **ג.** וְלָמָּה תִּקְנֶנוּ חֲכָמִים זֶה מִפְּנֵי שְׁרֹב הָעַם בְּאִין לְהִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית בְּלֵילִי שַׁבָּתוֹת וַיְהִיָּה שֶׁם מִי שֶׁנִּתְאַחַר לָבֵא וְלֹא הַשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ וַיִּשְׁאַר לְבַדּוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וַיָּבֵא לְיַדֵי סִכָּנָה. לְפִיכֶךָ חוֹזֵר שְׁלִיחַ צְבוֹר וּמִתְפַּלֵּל כְּדִי שֶׁיִּתְעַכְּבוּ כָּל הָעַם עַד שֶׁיִּשְׁלִים הַמִּתְאַחַר וַיֵּצֵא עִמָּהֶם: **ד.** לְפִיכֶךָ יוֹם טוֹב שֶׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת אוֹ יוֹם הַכַּפּוּרִים אוֹ רֵאשׁ חֹדֶשׁ אֵין שְׁלִיחַ צְבוֹר הַיּוֹרֵד לְפָנֵי הַתִּיבָה מְזַכֵּיר עֲנָן הַיּוֹם בְּבִרְכָה זֹאת אֲבָל חוֹתֵם בָּהּ מִקִּדְשׁ הַשַּׁבָּת בְּלִבָּד לְפִי שְׁלֹא נִתְחַיֵּב הַיּוֹם בְּבִרְכָה:

בְּעוֹדָךְ חִי דְרוֹשׁ הַתְּשׁוּבָה וְאַל תִּאָחֵר כִּי הַמּוֹת בָּא פְתָאוּס.
אֵל תִּרְבֶּה לְדַבֵּר מִבְּלִי זְכוֹר הַצּוֹר פֶּן יִקְשֶׁה הַלֵּב וְהַלֵּב
הַקְּשָׁה רְחוּק מֵהֶאֱלֹהִים. וְאַל תִּבְיֵט בְּחֻטְאֵי בְּנֵי אָדָם
הַמִּמְשִׁיכִין זְמַן רַב בְּעוֹלָם וְלוֹמֵר כְּבָר נִשְׁתַּכַּח וְנִשְׁתַּכַּחוּ
חֻטְאֵיהֶם: אֵל תִּבְהַל בְּרוּחְךָ לְכַעוֹס. אִישׁ חָסִיד צְוֶה לְבָנוּ
בְּפִטְיָרְתוֹ כְּשֶׁם שֶׁכְּבַדְתָּנִי בְּחַיֵּי כַּךְ תִּכְבְּדֵנִי לְאַחַר מוֹתִי
וְקִיָּם מְצוֹתֵי וְתִלְוִין כְּעֶסֶךָ לְיִלָּה אַחַת וְעֶצוֹר בְּרוּחְךָ שֶׁלֹּא
תִּדְבֹר כָּלֵל בְּשַׁעַת הַכַּעַס:

קורח יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

^(א) וַתֵּנוּ בָּהֶן אִשׁ וְשִׁימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לְפָנַי
יְהוָה מִחֵר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי: וְהָבוּ בָהוֹן אֲשֶׁתָּא
וְשׁוּיָאוּ עֲלֵיהוֹן קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין קָדָם יְיָ מִחֵר וְיִהִי גִבְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ
הוּא קָדִישׁ סְגִי לְכוֹן בְּנֵי לֵוִי:

רש"י רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה בהם וקבלו עליהם לקרב, אלא הם חטאו על נפשותם, שנאמר את מחתות החטאים האלה בנפשם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעות, ראה שלשלת גדולה יולאה ממנו, שמואל שקול כנגד משה ואהרן. אמר בצבילו אני נמלט, ועשרים וארבע משמרות עומדות לבני בניו כלם מתנבאים ברוח הקדש, שנאמר (ד"ה א' פה, ה) כל אלה בנים להימן, אמר אפשר כל הגדלה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכלם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה. תנחומא: רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקדוש ברוך הוא:

^(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרַח שְׁמְעוּ נָא בְּנֵי
לֵוִי: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקָרַח שְׁמְעוּ כְעַן בְּנֵי לֵוִי:

רש"י ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים, כיון שראוהו קשה ערף, אמר עד שלא יסתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו, אדבר גם אל כלם, התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי:

(ט) הַמַּעַט מִכֶּם כִּי הַבְּדִיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֶתְכֶם מֵעַדְתַּי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם
אֵלָיו לְעֶבֶד אֶת עֲבַדְתַּי מִשְׁכֹּן יְהוָה
וְלַעֲמֹד לְפָנַי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם : הַזְעַר לְכוּן אָרִי
אֶפְרַשׁ אֱלֹהָא דְיִשְׂרָאֵל יִתְכוּן מְכַנְשֵׁתָא דְיִשְׂרָאֵל לְקַרְבָּא יִתְכוּן
קְדָמוּהֵי לְמַפְלַח יִת פּוּלְחָן מִשְׁכַּנָּא דִּי וּלְמַקְס קְדָם כְּנִשְׁתָּא
לְשִׁמְשׁוּתֵהוּן :

רש"י ולעמד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

(י) וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת כָּל אַחֵיךָ בְּנֵי לְוִי אֶתְּךָ
וּבְקִשְׁתֶּם גַּם כְּהֵנָּה : וְקַרְבַּי יִתְּךָ וַיִּת כָּל אַחֵיךָ בְּנֵי לְוִי
עֲמָד וּכְעֹן אֶתְוִן בְּעֹן אֶף כְּהוֹנֵתָא רַבְתָּא :

רש"י ויקרב ויקרב. לאותו. אהך. ממונו. שאר. עדת. ישראל:

נביאים - שמואל א - פרק יב

(ה) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד
מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מִצְּאֵתֶם בְּיָדִי
מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עַד : (פ) וַאֲמַר לְהוֹן סְהִיד מִימְרָא דִּי
בְּכוּן וְסְהִיד מְשִׁיחִיהּ יוּמָא הַדִּין אָרִי לָא אֲשַׁכְחָתוּן בְּיָדִי מְדַעַם
וַאֲמָרוּ סְהִיד :

רש"י ויאמר עד . בת קול יולאת ואומרת : 'עד', וזה אחד משלשה מקומות שהופיעה רוח הקודש בבית דין של מטה , כדליתא במסכת מכות (ג' ב) :

(ו) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל הָעַם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהֱרֹן וְאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם : וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְעַמָּא יי דַּעְבַּד גְּבוּרָן עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדַאֲסִיק ית אַבְהַתְּכוּן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרָיִם :

רש"י אשר עשה את משה ואת אהרן . להיות נכונים לשליחותו , להוליא אבותיכם ממצרים :

(ז) וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאַשְׁפֹּטָה אֶתְכֶם לְפָנַי יְהוָה אֵת כָּל צְדָקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְכֶם וְאֶת אֲבוֹתֵיכֶם : וַיִּכְעַן אֶתְעַתְּדוּ וְאֶתְנַפַּח עִמְכוּן קָדָם יי ית כָּל זְכוֹתָא דַּיי דַּעְבַּד עִמְכוּן וְעַם אַבְהַתְּכוּן :

רש"י ואשפטה אתכם . אתוכח עמכם :

(ח) כַּאֲשֶׁר בָּא יַעֲקֹב מִצְרָיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֶל יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהֱרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם וַיִּשְׁבוּם בְּמִקְוֹם הַזֶּה : כַּד עַל יַעֲקֹב לְמִצְרָיִם וַיִּזְעַקוּ אַבְהַתְּכוּן קָדָם יי וַיִּשְׁלַח יי ית מֹשֶׁה וַיִּת אֶהֱרֹן וַאֲפִיקוּ ית אַבְהַתְּכוּן מִמִּצְרָיִם וְאוֹתֵיבִינוּן בְּאַתְרָא הַדִּין :

כתובים - תהילים - פרק מב

(ט) יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֲסִדוֹ וּבִלְיָהּ (שירה)
שִׁירוֹ עַמִּי תִפְלֶה לְאֵל חַיִּי : יְיָמָם יִפְקֹד יְיָ טוֹבִיָּה
וּבְלִילָיָה תִנְשָׁבַח תִּתִּיחַ עַמִּי צְלוֹתָא לְאֵל דִּי נְטִיר חַיִּי :

רש"י יומם יצוה ה' חסדו . יצוה האור ויצוה ה' חסדו לנו : ובלילה . בחשך הכרה . שירה עמי . תהא
חנייתו בתוכנו שיר' ל' חני' כדמתרגמי' ויחן ושרא , זו למדתי מתוך מסורת הגדולה שחבר את זה עם ויהי
שירו חמש' ואלף (מ"א ד) , באלפ"א בית"א של שתי תיבות החלוקים צפתרון לימד שאין זה לשון שיר ,
ומדרש האגדה פותרו לשון שיר וכך הוא פותרו שכן ישראל אומרים להקב"ה זכרנו מה שעשית לנו במצרים
מנחה אחת שצויתנו ביו' בערב פסח ושמרנוה ובלילה גאלתנו ושרנו לפניך את ההלל ועכשיו הרצה מנחה
אני שומרת ועל זאת אומרה לאל סלעי למה שכחתי וגו' :

(י) אֹמְרָה לְאֵל סִלְעֵי לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה
קִדְרָה אֵלֶיךָ בְּלַחַץ אֹיִב : אֵימֶר לְאֱלֹהֵי רוּחֵצְנִי לָמָּה
אֲשַׁלִּיתָנִי לָמָּה בְּקִבְלָא אִזִּיל בְּדַחֹק בְּעֵיל דְּבָבָא :

רש"י קודר . לשון שחרות כמו וקדר עליהם (מ"ב ג) :

(יא) בְּרָצַח בְּעַצְמוֹתַי חֲרַפּוֹנִי צוֹרְרִי
בְּאֶמְרָם אֵלֵי כָּל הַיּוֹם אֵיחָה אֶלְהִיךָ :
בְּדַקְטָלִין גְּרָמִי בְּזִמּוֹן דְּמַחְרַפִּין יְתִי מְעִיקִי כַּד אֶמְרִין לִי כָּל יוֹמָא אֲוֹ
הוּא אֶלְהִיךָ :

רש"י ברצח בעצמותי חרפוני צוררי . נדמה לי כאילו הורגים אותי כך עבור בעצמותי מה שצוררי
מכעיסין ומחרפין אותי :

(יב) מַה תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשִׁי וּמַה תִּתְּהַמֵּי עָלַי
הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדְנוּ יְשׁוּעַת
פְּנֵי וְאֱלֹהֵי : מַה תִּתְּמַכְּבִּין נַפְשִׁי וּמַה תִּתְּרַגְּשִׁי עָלַי אוֹרִיכִי
לְאֱלֹהֵי אֲרוּם טוֹב אֲשַׁבְּחִינִי בְּפוֹרְקָנִיָּה דְּמִן קְדָמוּי דִּי הוּא אֶלְהִי
:

משנה פסחים פרק ד

א. מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות, עושין. מקום שנהגו שלא לעשות, אין עושין. ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין, או ממקום שאין עושין למקום שעושין, נותנין עליו חמרי מקום שיצא משם וחמרי מקום שהלך לשם. ואל ישנה אדם, מפני המחלקת:

דרטורה (א) מקום שנהגו עד חלות. עד חמי היום: שלא לעשות. כדי שלא יהא טרוד במלאכה ויטכח ביעור חמץ וסחיטת פסח ותיקון מכה של מורה: ואל ישנה אדם. הכי קאמר, ההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ולא יעשה, דהא דקיימא לן אל ישנה אדם ממנהג העיר אינו אלא מפני המחלוקת, וכאן אין מחלוקת, דמאי קאמרת הרואה אותו בטל אומר זה שבטל חושב שהמלאכה אסורה וחולק על כולנו, לא אמר הכי, אלא אמר אין לו מלאכה שהרי כמה בטלנים איכא בשוקא כל ימות השנה. והא דתנן נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם, אינו אלא בזמן שדעתו לחזור למקומו נוהג כמנהג אנשי מקום שהלך לשם, בין לקולא בין לחומרא:

ב. פיוצא בו, המוליך פירות שביעית ממקום שפלו למקום שלא פלו, או ממקום שלא פלו למקום שפלו, חיב לבער. רבי יהודה אומר, אומרים לו, צא וקבא לך אף אף:

דרטורה (ב) המוליך פירות שביעית ממקום שכלו. לחיה מן השדה וחייבין עליו בני מקומו לבערו מן הבית. והולכו זה למקום שלא פלו וזני אותו מקום עדיין אוכלין הן מן המוכנסים לבית, חייב לבער משום חומרי המקום שיצא משם: רבי יהודה

אומר אומרים לו לא והבא לך אף אתה. פלוגתא דר' יהודה ותנא קמא בכובץ שלשה מיני ירק בחומץ או בציר להתקיים ושנים מהם כלו לחיה מן השדה והשלישי לא כלה, תנא קמא סבר אוכל מאותו שכלו על סמך אותו שלא כלה, הואיל והן בחצית אחת. והכי משתמע למלתיה, ממקום שלא כלו למקום שכלו לגמרי חייבין לזעור. אבל לא כלו כולן אלא מקצתן, אוכל אף ממין הכלה כל זמן שלא כלו כולן, דאוכלן על סמך האחרון. ור' יהודה אומר אומרים לו לא והבא לך אף אתה מאותו המין שכלה כמו שהביא זה האיש ולא תמלא הלכך אינו אוכל אלא ממין שלא כלה, דאין אוכלין מהמינין שכלו על סמך המין שלא כלה וחייב לזעור המינין שכלו. והלכה כר' יהודה דקאי בשיטתיה דרבן גמליאל שהלכה כמותו במסכת שביעית פרק הפיגס:

ג. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לְמַכּוֹר בְּהֶמָּה דָּקָה לְגוֹיִם, מוֹכְרִין. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֵא לְמַכּוֹר, אֵין מוֹכְרִין. וּבְכָל מְקוּם אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֶמָּה גְּסָה, עֲגָלִים וְסִיחִים שְׁלֵמִים וְשִׁבּוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה מֵתִיר בְּשִׁבּוּרָה. בֶּן בְּתִירָה מֵתִיר : בְּסוּס :

ברטורה (ג) מקום שנהגו שלא למכור. דהחמירו על עצמן, דלמא אתו למכור גסה: ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה. דגזור רבנן שמא ישאיל או ישכיר בהמתו לנכרי, ואדם מצווה על שביתת בהמתו אי נמי, פעמים שמוכרה לו ערב שבת עם חשכה וכוונתו להישראל כדי שתלך לפני הקונה והיא מכרת קולו והולכת מחמתו, ונמלא מחמר אחר בהמתו בשבת: עגלים וסייחין. קטנים אע"ג דלאו בני מלאכה נינהו מחלפי במכירת גדולים. ושבירים מחלפי במכירת שלימים: רבי יהודה מתיר בשבירה. דאינה בת מלאכה לעולם אבל בעגלים וסייחים מודה, כיון דלכי גדלו הו בני מלאכה. ואין הלכה כרבי יהודה: בן בתירא מתיר בסוס. הואיל ולרכיבה עומד והחי נושא את עצמו ואין הלכה כבן בתירא. ועל ידי סרסור שרי למכור בהמה לנכרי בזמן שאין הבעלים מצויין שם צעת המכירה דליכא למיחש שמא ישאילנה וישכירנה שהרי אינה שלו. ושמא תלך מחמת קולו ונמלא מחמר, אהא נמי ליכא למיחש שאינה מכרת את קולו:

ד. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לְאָכוּל צְלִי בְּלֵילֵי פְּסָחִים, אוֹכְלִין. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֵא לְאָכוּל, אֵין אוֹכְלִין. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַיָּר בְּלֵילֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, מְדַלִּיקִין. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֵא לְהַדְלִיק, אֵין מְדַלִּיקִין. וּמְדַלִּיקִין בְּבֵיתֵי כְּנִסְיֹת וּבְבֵיתֵי מְדַרְשׁוֹת, וּבְמִבּוֹאוֹת הָאֲפֵלִים,

ברטנורה (ז) מקום שנהגו שלא לאכול. שנראה כאוכל פסחים בחו"ל לחרץ: שנהגו להדליק את הגר ביום הכפורים. מפני שיום הכפורים אסור בתשמיש המטה, וכל זמן שהגר דולק לא ישמש אסור לאדם לשמש מטתו לאור הנר: שנהגו שלא להדליק. שמא יראה אשתו ותשא חן בעיניו וישמש: ומדליקין בבתי כנסיות. ובכל מקום שאין איש ואשתו מתיחדים פס:

ה. מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב, עושין. מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה, אין עושין. ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם. וחכמים אומרים, ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, ובגליל לא היו עושין כל עקר. הלילה, בית שמאי אוסרין, ובית הלל מתירין עד הניץ החמה:

ברטנורה (ח) תלמידי חכמים בטלים. ממלכתן כל אותו היום, כדי שלא יסוחו דעתם מאבילות: לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם. ולא מחזי כיוהרא, שהרואה אותו בטל אומר אין לו מלאכה לעשות ולא מפני שנהג בו איסור: וחכמים אומרים ביהודה וכו'. חכמים סבירא להו דעשיית מלאכה בערבי פסחים לאו בזמנהגא תליא מלתא, אלא ביהודה היו מתירים ובגליל אוסרים איסור גמור, ולא מכח מנהג: הלילה. ליל ארבעה עשר לאנשי גליל שאוסרים לעשות מלאכה בערבי פסחים: בית שמאי אוסרין. להם ככל שאר ימים טובים שאוסרים בעשיית מלאכה שהלילה הולך אחר היום: ובית הלל מתירין. מידי דהוה אתענית שהיום אסור באכילה והלילה מותר:

ו. רבי מאיר אומר, כל מלאכה שהתחיל בה קדם לארבעה עשר, גומרה בארבעה עשר. אבל לא יתחיל בה בתחלה בארבעה עשר, אף על פי שיכול לגמרה. וחכמים אומרים, שלש אפניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, ואלו הן, החיטים והספרים והכובסין. רבי יוסי בר יהודה אומר, אף

הַרְצָעָנִים :

ברטורה (1) כל מלאכה. שהיא לאורך המועד, והתחיל בה קודם ארבעה עשר גומרה בארבעה עשר, ואפילו במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה. אבל מלאכה שאינה לאורך המועד, במקום שנהגו לעשות מלאכה עושין, ומקום שנהגו שלא לעשות אפילו התחיל בה קודם ארבעה עשר אינו גומרה: החייטים. שרי בארבעה עשר בכל מקום, שכן מצינו בהן בחולו של מועד קולא יותר משאר אומניות שהדיוט שאינו אומן בכך תופר כדרכו, הלכך בארבעה עשר דקיל מחול המועד אפילו אומן נמי שרי: והספרים והכובסין. שכן הבא ממדינת הים והיורא מצית האסורים מספרין ומכבסין בחול המועד, וכיון דאשכחן בהן לך היתר בחול המועד, בארבעה עשר דקיל שרי לכולי עלמא: אף הרצענים. שכן עולי רגלים מתקנין מנעליהן בחול המועד. וחכמים סברי אין למדין תחלת מלאכת רצענין שעושין מנעלים חדשים תחלה, מסוף מלאכה תיקון מנעלים של עולי רגלים. והלכה כחכמים:

ז. מוֹשִׁיבֵין שׁוֹבְכֵין לַתְּרַנְגוּלִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. וְתְרַנְגוּלַת שְׂבָרְחָה, מִחֲזִירֵין אוֹתָהּ לְמִקוּמָהּ. וְאִם יִמְתָּהּ, מוֹשִׁיבֵין אַחֲרַת תַּחְתִּיָּהּ. גּוֹרְפִין מִתַּחַת רִגְלֵי בְּהֵמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּבְמוֹעֵד מְסַלְקִין לְצַדְדֵין. מוֹלִיכֵין וּמְבִיאֵין כָּלִים מִבֵּית הָאֱמֹן, אֵף עַל פִּי שְׂאִינָם לְצַרְדָּה הַמוֹעֵד :

ברטורה (2) מושיבין שובכין. שובכי יונים שהיו יושבים לגדל אפרוחים מושיבין אותם לכתחילה בארבעה עשר: ותרנגולת שברחה. בחולו של מועד. דאילו בארבעה עשר השתא איתובי שובכין לכתחלה אמרת דשרי, אהדורי מצעיא. אלא אתרנגולת שברחה בחולו של מועד קאמר דמחזירין, והוא שיטבה על הביצים שלשה ימים קודם שברחה דשוב אין הביצים ראויים לאכילה ודבר האבד הוא, הלכך אם מתה מושיב אחרת תחתיה משום הפסד דביצים: גורפין. משליכין לחוץ: ובמועד. שחמור יותר, אין משליכים לחוץ אלא מסלקין לצדדין: מוליכין ומביאין כלים מצית האומן. בארבעה עשר. ואע"פ שאינו לאורך המועד:

ח. שְׁנֵה דְבָרִים עָשׂוּ אֲנָשֵׁי יְרִיחוֹ, עַל שְׁלֹשָׁה מָחוּ בִידָם, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא מָחוּ בִידָם. וְאֵלוּ הֵן שְׁלֹשָׁה מָחוּ בִידָם, מִרְפֵּיבֵין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכֵין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרֵין וְגוֹדְשֵׁין לְפָנֵי הָעֶמֶר, וְלֹא מָחוּ בִידָם. וְאֵלוּ

שְׁמַחוּ בַיָּדָם, מִתִּירֵין גַּמְזֵיּוֹת שֶׁל הַקֶּדֶשׁ, וְאוֹכְלֵין מִתַּחַת הַנְּשָׂרִים בַּשַּׁבָּת, וְנוֹתְנֵין פֶּאֶה לַיָּרֵק, וּמַחוּ בַיָּדָם חֻכְמִים :

ברטנורה (ח) עָשׂוּ אֲנָשֵׁי יְרִיחוֹ. הֵיוּ נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת אֲנָשֵׁי יְרִיחוֹ: מִרְכִּיבֵין דְּקָלִים. עֲנָף הַךְ שֶׁל דְּקָל זָכָר, מִרְכִּיבֵוּ בְּדֶקֶל נֶקֶבָה, שֶׁהַזְכָּר עוֹשֶׂה פִירוֹת וְהַנְּקֵבָה אֵינָה עוֹשֶׂה פִירוֹת: כָּל הַיּוֹם. כְּלוֹמַר בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵ: וְכוּרְכִין אֶת שְׁמַע. שְׁלֹא הֵיוּ אוֹמְרִים בְּרוּךְ שֵׁם כְבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וְעַד בְּקִרְיַת שְׁמַע. פִּירוּשׁ אַחֵר, שְׁלֹא הֵיוּ מִפְסִיקִין בֵּין אֶחָד לְאוֹהֲבָתָהּ שְׁלֵרִיךְ לְהֵאָרִיךְ בְּאֶחָד וְלְהַפְסִיק בֵּין מַלְכוּת שְׁמַיִם לְדַבְרֵים אַחֲרָיִם: וְקוֹרְרִין וְגוֹדְשִׁין. עוֹשִׂין גְּדִישׁ מִן הַחֹדֶשׁ לְפָנֵי הָעוֹמֵר, וְלֹא חִיִּישִׁין דִּילְמָא אֶתִּי לְמִיכַל מִינֵיהּ: וְלֹא מִיחוּ בִידָם. כָּל הַשָּׂעָה דְּבָרִים שְׁעָשׂוּ, כּוֹלֵם שְׁלֹא בְרַחוּן חֻכְמִים הֵיוּ עוֹשִׂין, אֲלֹא שְׁעַל אֲלוֹ הַשָּׂעָה לֹא מִיחוּ וְעַל שְׁלֵשָׁה הָאַחֲרוֹנִים מִיחוּ: מִתִּירֵין לְאֲכֹל גַּמְזֵיּוֹת שֶׁל הַקֶּדֶשׁ. גִּידוּלִים שֶׁגָּדְלוּ בְּאֵילָן שֶׁל הַקֶּדֶשׁ, דְּקַסְבְּרֵי אֵין אֲסוּר אֲלֹא הַפְרֵי עֲלָמוֹ שֶׁהוֹקֵדֶשׁ. וְאֵית סְפָרִים דְּגָרְסֵי מִתִּירֵין, כְּלוֹמַר חוֹתְכִים וְכוּרְתִים עֲנֵפֵי אֵילָנוֹת שֶׁל הַקֶּדֶשׁ שְׁלֵמָחוּ אַחֵר שֶׁהַקֶּדֶשׁ הָאֵילָן, לִיהֲנוֹת מֵהֵן: וְאוֹכְלֵין. בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב פִּירוֹת שְׁנִמְלָאוּ תַּחַת הָאֵילָן וְלֹא נוֹדַע אִם נִשְׁרָו מֵאַמֶּשׁ וְהֵם מוֹתְרִים אוֹ נִשְׁרָו הַיּוֹם וְאֲסוּרִים: וְנוֹתְנִים פֶּאֶה לַיָּרֵק. וְאֲנִן קִיִּימָא לֵן דְּכָל דְּבַר שְׁאֵין אֲדָם מְכַנְיָסוּ לְקִיּוֹם אֵינּוּ חִיִּיב בְּפֶאֶה, וִירֵק דְּבַר שְׁאֵין מְכַנְיָסוּ לְקִיּוֹם הוּא וּמִיחוּ בִידָם חֻכְמִים, מִשּׁוּם דְּקָא מִפְקַעֵי לֵה מִן הַמַּעֲשֶׂה וְהַעֲנִיִים אוֹכְלִים אוֹתָם בְּטַבְלָם כְּסוּבְרִים שֶׁהֵיאָ פֶּאֶה, וְפֶאֶה פְטוּרָה מִן הַמַּעֲשֶׂה מִשּׁוּם הַיָּא: דִּהַפְקָר

ט. שְׂשֶׁה דְּבָרִים עָשָׂה חִזְקִיָּה הַמְּלִךְ, עַל שְׁלֹשָׁה הוֹדוּ לוֹ, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ. גִּירָר עֲצָמוֹת אָבִיו עַל מְטָה שֶׁל חֲבָלִים, וְהוֹדוּ לוֹ. כְּתִיב נְחֹשׁ הִנְחַשְׁתָּ, וְהוֹדוּ לוֹ. גִּנְזוּ סֵפֶר רְפוּאוֹת, וְהוֹדוּ לוֹ. עַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ, קֶצֶץ דְּלָתוֹת שֶׁל הַיֶּכֶל וְשִׁגְרוֹן לְמֶלֶךְ אֲשׁוּר, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. סָתַם מִי גִיחוֹן הָעֶלְיוֹן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. עֶבֶר נִיָּסוֹן בְּנִיָּסוֹן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ:

ברטנורה (י) גִירָר עֲצָמוֹת אָבִיו. מִשּׁוּם כְּפָרָה. וְלֹא קִבְרוּ לְפִי כְבוֹדוֹ עַל מְטָה נָאֵה, כְּדִי שִׁתְּגַנֵּה עַל רַשְׁעוֹ וְיוֹסְרוֹ הַרְשָׁעִים: כַּתָּת נַחֵשׁ הַנְּחֹשֶׁת. כְּדַכְתִּיב בְּדַבְרֵי הַיָּמִים, לְפִי שֶׁהֵיוּ טוֹעִין אַחֲרָיו: וְגִנְזוּ סֵפֶר רְפוּאוֹת. לְפִי שְׁלֹא הָיָה לְבָם נִכְנַע עַל חַלִּיִים אֲלֹא מִתְרַפְּאִים מִיָּד וְהַרְמַז'ס פִּירֶשׁ, סֵפֶר רְפוּאוֹת, סֵפֶר מוֹדִיעַ מַעֲנֵינִי לוֹרֹת הַכּוֹכָבִים וְהַטְלָסְמָאוֹת, שְׁלוֹרָה פְלוֹנִית כְּעֶשְׂוִיָה בְּזִמְן וְעַת יָדוּעַ מִרְפָּאת מַחוּלֵי פְלוֹנִי וְזֵה הֵיא

קרוב להטעות הזכירות אחר עבודת כוכבים ולכך גנזו: עיבר ניסן בניסן. לאחר שנכנס ניסן נמלך ועשה אדר שני. והכתוב אומר (שמות יג) החודש הזה לכם, זה ניסן, ואין אדר ניסן. ולא עיבר חזקיה לאחר שנכנס ממנו, אלא יום שלשים של אדר עיבר את השנה, ואנן קיימא לן אין מעברין את השנה בשלשים של אדר הואיל וראוי לקצו ניסן:

גמרא פסחים דף נ' ע"ב

עֲרַבֵי פְּסָחִים מָאִי אִירִיָא עֲרַבֵי פְּסָחִים אֶפִּילוּ עֲרַבֵי שְׁבֻתוֹת וְעֲרַבֵי יָמִים טוֹבִים נָמִי דְתַנְיָא הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֲרַבֵי שְׁבֻתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים מִן הַמְּנַחָה וּלְמַעַלָּה אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. הֵתֵם מִן הַמְּנַחָה וּלְמַעַלָּה הוּא דְאָסוּר סָמוּךְ לְמְנַחָה לֹא הֵכָא מַחְצוֹת. אֵי נָמִי הֵתֵם סִימָן בְּרָכָה הוּא דְלֹא חָזִי אֲבָל שְׁמוּתֵי לָא מְשַׁמְתִּין לִיה. הֵכָא שְׁמוּתֵי נָמִי מְשַׁמְתִּין לִיה. גּוֹפֵא הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֲרַבֵי שְׁבֻתוֹת וּבְעֲרַבֵי יָמִים טוֹבִים מִן הַמְּנַחָה וּלְמַעַלָּה וּבְמוֹצָאֵי שְׁבֻת וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב וּבְמוֹצָאֵי יוֹם הַכְּפוּרִים וּבְכֹל מְקוֹם שֵׁישׁ שֶׁם נִדְנוּד עֲבִירָה לְאֶתוּי תַעֲנִית צְבוּר אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. רָבָא רָמִי כְּתִיב (תהלים כ"ז) כִּי גָדוֹל עַד שְׁמַיִם חֲסֻדָּךְ. וְכְתִיב (שם ק"ח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שְׁמַיִם חֲסֻדָּךְ הָא כִּי צִד כָּאן בְּעוֹשֵׂין לְשִׁמָּה וְכָאן בְּעוֹשֵׂין שְׁלֵא לְשִׁמָּה. וְכִדְרַב יְהוּדָה דְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב לְעוֹלָם יַעֲסוֹק אָדָם בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת אֵף עַל פִּי שְׁלֵא לְשִׁמָּה שְׁמַתוּךְ שְׁלֵא לְשִׁמָּה בָּא לְשִׁמָּה. תָּנוּ רַבָּנַן תַּגְרִי סִימָטָא וּמְגִדְלֵי בְּהֵמָה דְקָה וְקוֹצְצֵי אֵילָנוֹת טוֹבוֹת וְנוֹתְנִים עֵינֵיהֶם בְּחֶלֶק יָפָה אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. מָאִי טַעְמָא דְתַהוּ בֵּיה אֵינְשֵׁי. תָּנוּ רַבָּנַן אֲרַבְעָה פְּרוּטוֹת אֵין בְּהֵם סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם שְׂכָר כּוֹתְבִין וְשְׂכָר מְתוּרְגְּמָנִין וְשְׂכָר יְתוּמִים וּמַעוֹת

הַבָּאוֹת מִמְדִּינַת הַיָּם. בְּשִׁלְמָא שְׂכַר מְתוּרְגָמָנִין מְשׁוּם
דְּמִיחְזִי כְּשִׂכְרָא שֶׁבֶת. וּמַעוֹת יְתוּמִים נְמִי דְּלָאוּ בְּנֵי מַחִילָה
נִינְהוּ. מַעוֹת הַבָּאוֹת מִמְדִּינַת הַיָּם מְשׁוּם דְּלָאוּ כָּל יוֹמָא
מִתְרַחֵשׁ נִיסָא אֶלָּא שְׂכַר כּוֹתְבִין מָאִי טַעְמָא אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה תַּעֲנִיּוֹת יִשְׁבוּ אַנְשֵׁי כְּנָסֶת
הַגְּדוּלָה עַל כּוֹתְבֵי סְפָרִים תַּפְלִין וּמְזוּזוֹת שְׁלֹא יִתְעַשְּׂרוּ
שְׂאֵלְמֵי מִתְעַשְּׂרִין אֵין כּוֹתְבִין :

רס"י מאי אריא ערבי פסחים. דקתני עד חלות במנהגא מכלל דמחלות ולהלן
אסור ול"ל למיתני חנו' לאשמעי' הך דיוקא הא כל ערבי ימים טובים אסירי מן
המנחה: מן המנחה. תשע שעות ומחלה: סמוך למנחה. קודם לכן: במ"פ. משום
כבוד שבת שמוסיפין מחול על הקדש: נדנוד עבירה. רמז עבירה: ת"כ. אסור
במלאכה כשהיו מתעניין על הגשמים אבל שאר ת"כ לא כדאמר שמואל אין חומר
ת"כ צבל: עושין לשמה. מעל שמים ושלל לשמה עד לשמים דמאיה מיהא קא
עבד כדרכ יהודה: תגרי סימטא. יושבי' ומוכרי' בשוק ועין רעה שולטת בהן:
ומגדלי בהמה דקה. הכל כווחין עליהן: וקולאי אילנו' טובות. למכרן לעלים הכל
תמהין ומלעיזין עליהם ומתוך כך עין רעה שולטת בהן מלעקת בני אדם: ונותנין
עיניהם בחלק יפה. כשחולקים עם אחרים תמיד מקפידים ליטול חלק יפה:
מחורגמנין. שעומדין לפני החכם בשבתות וי"ט ושומעין מפיו ומשמיעין לרבים:
מעות יתומים. למחלית שכר: ממדינת הים. משלח ספינותיו תמיד למקום סכנה:

זוהר קרח דף קע"ז ע"א

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחֲתָה וְגוֹמֵר. רַבִּי חֲזִיא
פְּתַח (משלי יז) חֲמַת מֶלֶךְ מְלֹאכֵי מוֹת וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה
כַּמָּה אֵית לְהוּ לְבָנֵי נְשָׂא לְאַסְתִּמְרָא מִחוּבֵייהוּ וּלְנִטְרָא
עוֹבְדֵייהוּ דְהָא בְּכַמָּה זְמָנִין עֲלֵמָא אֲתֵדָן וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא
עוֹבְדִין בְּמִתְקֵלָא סְלֵקִין וּמְשַׁגְּיחִין עֲלֵיהוּ לְעִילָא וְאַכְתִּיבוּ
קַמִּיהּ וְכַד עוֹבְדֵייהוּ דְבָנֵי נְשָׂא לָא מִתְכַּשְּׁרִין קַמִּי מֶלֶכָא
וְסֵלִיק רְגָזָא וְדִינָא אֲתַעַר הָדָא הוּא דְכְּתִיב חֲמַת מֶלֶךְ
מְלֹאכֵי מוֹת וְעַל דָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַזְדַּהֲרָא

מחובוי ואיש חכם יכפרנה. בשעתא דמריהון דדינין
קיימין על עלמא ורגזא תלי אי אשתכח בדרא זכאה
דרשים לעילא קדשא בריד הוא אשגח ביה ואשתכד
רגזא. למלכא דאתרגז על עבדוי והוה תבע על סנטירא
למעבד בהו דינא אדהכי עאל רחימא דמלכא וקם קמיה
כיון דחמא ליה מלכא אתנהירו אנפוי שארי ההוא רחימא
דמלכא לאשתעי בהדיה ומלכא חדי לבתר כד אתא
סנטירא חזא אנפוי דמלכא חדאן אסתלק ואזיל ליה ולא
עביד דינא וכדין ההוא רחימא בעי למלכא על עבדוי
ומכפר להו ובגין כד ואיש חכם יכפרנה. אוף הכא כד חמא
משה דרגזא הוה תלי מיד ויאמר משה אל אהרן בגין
דאיהו שושבינא דמטרוניתא וקטרת לא סלקא אלא
בידוי דאיהו אסגי שלמא בעלמא וקשיר קשרא
דמהימנותא קטרת הא אוקמוה חדוותא דעילא ותתא
קשורא דמהימנותא סליקו דרגזא הדא הוא דכתיב (משלי
כז) שמן וקטרת ישמח לב וכדין ואיש חכם יכפרנה ינקי
וידכי להווא רגזא ורחמין מתערין. רבי אלעזר (רבי אבא)
אמר. אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי מתוך הלויים
בגין דאינון גזעא ושרשא דליואי. וזאת עשו להם וחיו ולא
ימותו דבעי כהנא לאתקנא להו דאף על גב דקריבין אינון
לקדשא לא ייעלון אלא בתיקונא דכהנא דהוא ידע סימנא
דימטון לגביה ולא יתיר וכד מכסיא למאני קדשא כדין
כסויא אחרא שרי ואסיר לון לקרבא למחמי דהא מלה
בחשאי לא אית לגביהו אלא לכהני (ועל דא) דמלה דלהון
ועובדא דלהון ברזא ובחשאי. וליואי לארמא קלא בגין
כד כהני בחשאי וברזא. ועל דא אסיר לון חמרא דחמרא
לארמא קלא ולגלאה רזין איהו בגין כד ליואי אתמסרו
לארמא קלא דהא בדינא אתאחד דינא באתגלייא איהו
ולפרסמא מלה קמי כלא אבל כהנא כל מלוי ברזא
ובחשאי ולא באתגלייא (סימנא דכלא שמאל תהא דוחה וימין מקרבת) :

תרגום הזהר ויאמר משה וגו' קח את המחפתה וגו': רבי חייל פתח (משלי ט"ז)
חמת מלך מלכאי מות ואיש חכם יכפרנה. פמה יס להם לבני האדם

לְהַשְׁמֵר מִעֲוֹנוֹתֵיהֶם וּלְשַׁמּוֹר מִעֲשִׂיהֶם. כִּי בְּכַמָּה פְּעָמִים נִדוּן הָעוֹלָם, וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם עוֹלָיִם הַמַּעֲשִׂים בְּמֵאֲזָנַיִם, וּמִשְׁגִּיחִים עֲלֵיהֶם מְלַמְעֵלָה, וְנִכְתָּבִים לְפָנָיו. וּבְשִׁמְעֵשִׂים שָׁל הָאֱדָם חֵינָם כְּשָׂרִים לְפָנָי הַמְּלֶכֶה, עוֹלָה פַּעַם, וְהַדִּין נִתְעוֹרֵר. זֶה שְׁנֵאֲמַר, חֲמַת מְלֶכֶה מְלַחֲכֵי מוֹת. וְעַל כֵּן בְּכָל יוֹם וַיּוֹם לְרִיב הָאֱדָם לְהַזְהֵר מִעֲוֹנוֹתָיו. וְחַיֵּשׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה: בְּשָׁעָה שְׂבַעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִים עַל הָעוֹלָם, וְהַפַּעַם תְּלוּי, אִם נִמְלָא בְּדוֹר לְדִיקָה הַמְּלָכִין לְמַעְלָה, הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מְצִיט עָלָיו, וְהַפַּעַם נִשְׁקֵט. בְּדוֹמָה לְמֶלֶךְ שָׂפַעַם עַל עֲבָדָיו, וְהָיָה תּוֹבֵעַ מִהַשׁוֹטֵר לְעֵשׂוֹת דִּין. בְּתוֹךְ כֵּךְ בָּא חוֹהֲבֵי שָׁל הַמְּלֶכֶה, וְהֵם לְפָנָיו. כִּיֹּן שְׁרָחָהוּ הַמְּלֶכֶה הָאִירוּ פָּנָיו. הַתְּחִיל הָאוֹהֵב הַהוּא שָׁל הַמְּלֶכֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְהַמְּלֶכֶה שָׁמַח. אַחַר כֵּךְ כְּשֶׁבָּא הַשׁוֹטֵר, רוֹחָה פָּנָיו שָׁל הַמְּלֶכֶה שְׂמֵחִים, מִסְּתִלָּה וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְחֵינֵי עוֹשֶׂה דִין. וְחֵינֵי חוֹתֵי הָאוֹהֵב מְבַקֵּשׁ מִהַמְּלֶכֶה עַל עֲבָדָיו וְהַמְּלֶכֶה מְכַפֵּר לָהֶם. וּמִשּׁוֹם זֶה, וְחַיֵּשׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה. אֵף כֹּהֵן, כֹּהֵן רָחָה מִשָּׁה שְׂהַפַּעַם תְּלוּי, מִיָּד וַיִּחַמֵּר מִשָּׁה אֵל חֲהָרוֹ, מִשּׁוֹם שְׂהוּא הַשׁוֹשְׁבִין, דְּהֵינֵי הַיָּדִיד, שָׁל הַמְּלָכָה וְהַקְּטֹרֶת חֵינָה עוֹלָה אֶלָּא בְּיָדָיו, שְׂהוּא מְרַבֵּה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְהוֹשֵׁר הַשָּׂר הָאֲמוּנָה, שְׂהוּא הַמְּלָכוּת. קְטֹרֶת הָרִי הַעֲמִידוּהוּ, שְׂהֵיִא שְׂמַחָה שָׁל מַעְלָה וּמַטָּה, קְשֵׁר הָאֲמוּנָה, הַסְּתִלְּהוֹת הַפַּעַם. זֶה שְׁנֵאֲמַר (משלי כ"ו) שָׁמֹן וְקְטֹרֶת יִשְׂמַח לֵב. וְחֵינֵי חָכֵם יִכְפָּרְנָה. יְנַקֵּה וַיִּטֶּהֵר אֶת הַפַּעַם הַהוּא, וְהַרְחֵמִים מִתְעוֹרְרִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, (במדבר ד') אֵל תִּכְרִיתוּ אֶת יַעֲבֹד מִשְׁפָּחוֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם, כִּי הֵם הַגִּזְעַ וְהַשָּׂרָשׁ שָׁל הַלְוִיִּם. וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחֵינֵי וְלֹא יִמּוּתוּ. שְׂהַפֵּהוּ לְרִיב לְתִקּוֹן חוֹתֵם, שְׂחֵף עַל פִּי שְׂהֵם קְרָבִים אֵל הַקְּדָשׁ, לֹא יִבּוֹאוּ אֶלָּא בְּתִקּוֹן שָׁל הַפֵּהוּ, שְׂהוּא יוֹדֵעַ הַסִּימָן שְׂיִגִיעַ אֶלָּיו, עַד שֶׁם, וְלֹא יוֹתֵר. וּבְשִׁמְכָסִּים אֶת כְּלֵי הַקְּדָשׁ, אֵז שׁוֹרָה כְּסוּי אַחֵר, מְלַמְעֵלָה, וְחֵינֵי לְלוֹיִם לְקָרֵב לְרָחוֹת, כִּי דָבָר בְּלַחֵשׁ דְּהֵינֵי סוּד, חֵינֵי נוֹהֵג בְּהֵם אֶלָּא בְּפִהֵינֵם, שְׂהַדְּבָרִים שְׂלָהֶם וְהַמַּעֲשִׂים שְׂלָהֶם, הֵם בְּסוּד וּבְלַחֵשׁ. וְלוֹיִם הֵם בְּהַרְמַת קוֹל, בְּשִׁירָה. מִשּׁוֹם זֶה הַכְּהֵנִים הֵם בְּלַחֵשׁ וּבְסוּד. וְעַל כֵּן אָסוּר לָהֶם יִיז, כִּי יִיז הוּא לְהַרְמַת קוֹל, לְשִׁירָה, וּלְגִלּוֹת סוּדוֹת, וּמִשּׁוֹם זֶה נִמְסָרוּ הַלְוִיִּם לְהַרְמַת קוֹל, מִשּׁוֹם שְׂמַתְחֵלִים בְּדִין, וְדִין הוּא בְּגִלוּי, לְפָרֵסֵם הַדְּבָר לְפָנָי הַכֹּל. אֶבֶל הַפֵּהוּ, כֹּל דְּבָרָיו בְּסוּד וּבְלַחֵשׁ, וְלֹא בְּגִלוּי.

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ט'

א. בשבתות וימים טובים כשגומר שליח צבור תפלת שחרית בקול רם אומר קדיש ואחר כך תהלה לדוד וכו' ואומר קדיש ומתפללין מוסף בלחש ואחר כך מתפללין מוסף בקול רם כדרך שעשה בשחרית. ואומר קדיש אחר תפלת מוסף והעם נפטרין ואין אומרים קדושה ותחנונים אחר תפלת שחרית כשאר הימים אלא אומר אותה קודם תפלת המנחה. כיצד קורא תהלה לדוד ואומר סדר היום ודברי תחנונים ואומר קדיש ומתפללין מנחה וחוזר ומשמיע תפלת מנחה בקול רם ואומר קדיש: **ב.** בראשי חודשים ובחולו של מועד אומר קדושה קודם תפלת מוסף. במוצאי שבת אומרים סדר היום גם אחר תפלת הערב ואומרים קדיש ואחר כך מבדיל:

מוסר

מספר חסידים סי' פ"ד פ"ה

אל תשמח לבך אם יכבדוך כי לפי הכבוד והנאה שיש לו לאדם בעולם הזה על מעשיו מנכין מזכיותיו בעולם הבא ואם תאמר והלא תקן רבן שמעון בן גמליאל שיעמדו לכבוד שמים עשה לפי שיקבלו שכר על שיקבלו מורא נשיאותו עליהם. אטום אונן לנבל וחסר לב וקוה לאל. אל תלעוג לטעות זולתך פירוש אם תבירך יטעה כי אינך מושל בדברי פיך טוב שתדום ויאמרו דבר של גנאי עליך

מִשְׁתַּדְּבֵר וְתִקְרָא עוֹבֵר וּמִתְעַבֵּר לְכָל מֵה שֶׁיִּדְבֵּר בָּךְ וְאִם
הוּא אִישׁ זָקֵן חָשׁוּב אוֹתוֹ כְּיוֹנֵק וְאֵל תִּעַנֶּה אוֹתוֹ כְּסִכְלוֹ
אִז יִחַבֵּק יָדָיו וְיִחַנֵּק: אֵל תִּגְלֶה לְאוֹהֲבֶיךָ שׁוֹם דְּבַר
שֶׁתִּסְתִּיר מִשׁוֹנְאֶיךָ אִם לֹא בְּחִנְתּוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת אוֹהֵב נְאֻמָּן
פֶּן יִהְיֶיךָ לְהִיּוֹת שׁוֹנְאֶיךָ וְיִגְלֶה סוּדְךָ וְסוּד אַחַר אֵל תִּגַּל
לְשׁוֹם אָדָם אִם לֹא בְּרִשׁוֹתוֹ:

קורח יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ביין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יא) לָכֵן אַתָּה וְכָל עַדְתְּךָ הַנֹּעְדִים עַל יְהוָה
וְאַהֲרֹן מֵה הוּא כִּי (תלונו) תִּלְיֵנוּ עָלֵינוּ: בְּכֹן
אֵת וְכָל כְּנִשְׁתְּךָ דְּאִזְדַּמְנְתוֹן עַל יְיָ וְאַהֲרֹן מֵה הוּא אֲרִי אֲתִרְעַמְתוֹן
עֲלוֹהֵי:

רש"י לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנעדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהנה לאהרן ולא לנו היא המחלוקת הזו:

(יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקָרָא לְדָתוֹ וּלְאַבְיָרִם
בְּנֵי אֱלִיָּאב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה
לְמִקְרֵי לְדָתוֹ וּלְאַבְיָרִם בְּנֵי אֱלִיָּאב וַיֹּאמְרוּ לֹא נִסָּק:

רש"י וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום: לא נעלה. פיהם הכשלים, שאין להם אלא ירידה:

(יג) הִמְעֵט כִּי הֶעֱלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב
וְדַבַּשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרְר

עֲלִינוּ גַם הַשְּׁתַּרְרָה : (ס) הַזְעִיר אֶרֶץ אֲסִקְתָּנָא מֵאַרְעָא
 עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבַשׁ לְקַטְלוֹתָנָא בְּמִדְבָּרָא אֶרֶץ אֲתֵרְבֵּרְבֵּת עֲלָנָא אֶף
 אֲתֵרְבֵּרְבֵּא : (ד)
 חֶלֶב וְדָבַשׁ הִבִּיאַתְנוּ וַתִּתֵּן לָנוּ נַחֲלַת
 שְׂדֵה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֹר
 לֹא נַעֲלָה : בְּרַם לֹא לְאַרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבַשׁ אֵעֲלֵתָנָא וַיִּהְיֶה
 לָנָא אֲחִסְנֵת חֶקְלִין וְכָרְמִין הָעֵינִי גְבֵרִיא הָאֵינוּן תִּשְׁלַח לְעוֹרָא לֹא
 נִסְק :

רש"י ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה, כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם, אמרת לנו (שמות ג, יז) חעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו', משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו, אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר, שאמרת לנו (במדבר יז, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפלו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך, לא נעלה: האנשים ההם. כאדם החולה קללתו בחברו:

וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל יְהוָה אֵל
 תִּפְּן אֶל מִנְחָתְךָ לֹא חָמוֹר אֶחָד מֵהֶם
 נִשְׂאתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם : וַתִּקֶּף
 לְמֹשֶׁה לִּחְדָּא וַאֲמַר קָדָם יי לֹא תִקְבֵּל בְּרַעְוָא קוֹרְבָנְהוֹן לֹא חָמְרָא
 דְּחַד מִנְהוֹן שְׁחָרִית וְלֹא אֲבָאִישִׁית יַת חַד מִנְהוֹן :

רש"י ויחר למשה מאד. נטוער עד למאד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם. והמדבק אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקבל לפניך לראון, תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי. אפלו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי לטול אותו החמור משלהם, לא נטלתי אלא משלי. ותרגום אנקלוס, שחרית, לשון ארמי, כך נקראת אנגריא של מלך שחור:

(ט) וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר
אתם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר צָבָא חָצוֹר וּבֵיד
פְּלִשְׁתִּים וּבֵיד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלְחֲמוּ בָם :
וְאִתְנַשְׂאוּ יַת פּוֹלְחָנָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן וּמְסַר יַתְהוֹן בְּיַד סִיסְרָא רַב
חֵילָא דְחָצוֹר וּבֵידָא דְפְלִשְׁתֵּי וּבֵידָא מֶלְכָא דְמוֹאָב וַאֲגִיחוּ קֶרְבָּא
בְּהוֹן : (י) וַיִּזְעֻקוּ אֶל יְהוָה (ויאמר) וַיֹּאמְרוּ
חָטְאֵנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת יְהוָה וַנַּעֲבֹד אֶת
הַבְּעָלִים וְאֶת הָעֲשֻׁתָרוֹת וְעַתָּה הֲצִילֵנוּ
מִיַּד אִיבֵינוּ וַנַּעֲבֹדְךָ : וַיִּזְעֻקוּ קָדָם יְיָ וַאֲמָרוּ חֲבָנָא אַרִי
שְׁבִקְנָא יַת פּוֹלְחָנָא דִּי וּפְלִחְנָא יַת בְּעָלִיא וְיַת עֲשֻׁתָרְתָא וּכְעוֹן
שִׂיזְבְּנָא מִיַּד בְּעָלֵי דְבַבְנָא וַנִּפְלַח קְדָמְךָ : (יא) וַיִּשְׁלַח יְהוָה
אֶת יִרְבֵּעֵל וְאֶת בְּדוֹן וְאֶת יַפְתָּח וְאֶת
שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד אִיבֵיכֶם
מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטַח : וַיִּשְׁלַח יְיָ יַת גְּדַעוֹן וְיַת שְׁמִשׁוֹן
וְיַת יַפְתָּח וְיַת שְׁמוּאֵל וַיִּשִׁיזְבוּ יַתְכוֹן מִיַּד בְּעָלֵי דְבַבִּיכוֹן מִסְּחוֹר
סְחוֹר וַיַּתְבְּתוּן לְרוּחָן :

רש"י ירובעל . זה גדעון : בדן . זה שמשון , שמשפט דן בא : ואת יפתח . הרי שלשה קלי עולם , עם
שלשה חמורי עולם , משה ואהרן ושמואל , לומר לך , הקל בדורו , כחמור בדורו , כל בית דין המתמנה
על הדור , כריד לילך אחריו כאלו הוא אביר שבאצירים :

(יב) וַתִּרְאוּ כִּי נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן בָּא
עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי מֶלֶךְ יִמְלֹךְ
עָלֵינוּ וַיְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִלְּכֶכֶם : וַחֲזִיתוּן אַרִי
נָחַשׁ מֶלְכָא דְבְנֵי עַמּוֹן אֶתְאָ עֲלֵיכוֹן וַאֲמַרְתוּן לִי לֹא אֱלֹהִין מֶלְכָא
יִמְלוּךְ עֲלָנָא וַיְיָ אֱלֹהֵיכוֹן מִלְּכֶכוֹן : (יג) וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר שְׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן

יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ : וְכֵן הָא מְלָכָא דְאַתְרַעִיתוּן דִּי
שְׂאֵלְתוּן וְהָא מְנִי ? עֲלִיכוּן מְלָכָא :

כתובים - תהילים - פרק עג

(יא) וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע אֵל וַיֵּשׁ דְּעָה
בְּעֵלְיוֹן : וַיִּמְרוּן הַכֹּדִין יָדַע אֱלֹהָא וְאִית מְנַדְעָא בְּעֵלְמָה :

רש"י ואמרו איכה ידע אל . איכה נוכל לומר שיש דיעה בהקב"ה ותורתו אמת :

(יב) הִנֵּה אֱלֹהֵי רְשָׁעִים וְשִׁלְוֵי עוֹלָם הַשָּׁגוּ
חֵיל : הָא אֱלִין רְשִׁיעֵי דִּיתְבִּין בְּשִׁלְוַתָּא בְּעֵלְמָא הַדִּין אֲדַבִּיקוּ
נְכֻסִין קְנוּ חֵילָא :

רש"י הנה אלה רשעים . הם ועוזריהם על תורתו והרי הם שלום בעולם ומגדילים כח ועושר : ושלוי
עולם . לשון שלום : השגו . הגדילו , ומנחם פירש ישוב עמו הלום , ישוב הרשע להלום את עמו של
הקדוש ברוך הוא והראשון למדתי מדבריו של ר"מ בר יוחנן שלוח כבוד ז"ל :

(יג) אֵד רִיק זְפִיתִי לְבָבִי וְאַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן
כַּפִּי : בְּרַם לְסָרִיקוּתָא זְכוֹת לְבָבִי וְשִׁזְגִית בְּבָרִירוּ יָדִי :

רש"י אך ריק זכיתי לבבי . כל זה מוסב על ואמרו איכה ידע אל וגם אומר אך לריק ועל חנם אנו
שומרים מצותיו של הקב"ה והרי אנו נגועים כל היום :

(יד) וְאֶהֱי נְגוּעַ כָּל הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי
לְבַקָּרִים : וְהוֹיִתִי כְתִישׁ כָּל יוֹמָא וּמְכַסְנוּתִי לְצַפְרִירִי :

רש"י ותוכחתי . נראית כל היום תמיד מבקר לבקר מתחדשות לרות חדשות :

(טו) אַם אַמְרֵתִי אֶסְפְּרָה כְּמוֹ הִנֵּה דוֹר
בְּנֵיךָ בְּגִדְתִּי : אֵין אַמְרִית אֶשְׁתַּעֲי דְכַמְתְּהוֹן הָא עַל דְּר בְּנֵיךָ
אַרְשַׁעִית :

רש"י אם אמרתי אספרה כמו . אמר אסף אם אמרתי כלבי לספר את הכל כמו שהוא כל מה שעמו
אומר על זאת : הנה דור בניך בגדתי . כלומר אשים אותם בוגדים ורשעים :

משנה גיטין פרק ה

א. הַנִּזְקִין שְׁמִין לָהֶם בְּעֵדִית, וּבַעַל חוֹב בְּבִינוּנִית,
וּכְתִבַת אִשָּׁה בְּזָבוּרִית. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, אֶף כְּתִבַת
אִשָּׁה בְּבִינוּנִית :

ברטנורה (ו) הניזקין שמין להם בעידית. רע"ג למדאורייתא היא, דכתיב (שמות כ"ג)
מיטב שדהו ומיטב כרמו יסלם, האי תנא סבר דמיטב שדהו דניזק קאמר קרא,
ומפני תקון העולם אמרו חכמים שיסלם המזיק מעידית שבנכסיו, רע"פ שהם טובים
מעידית של ניזק, כדי שיהו נזהרים מלהזיק: ובעל חוב צבינונית. למדאורייתא לא
גבי אלא מזיבורית, דכתיב (דברים כד) והאיש אשר אתה נושה בו יוליך אלך את העבט
החולה, ואין דרכו של אדם להוליך אלא הפחות שבנכסיו, ומפני תקון העולם אמרו
בעל חוב צבינונית, כדי שלא תנעול דלת צפני לוויין: וכתובת אשה צבורית. דליכא
למיחש זה לנעילת דלת. דיותר ממה שהאיש רואה לישא, אשה רואה להנשא: ר"מ
אומר כו'. ואין הלכה כרבי מאיר:

ב. אֵין נְפָרְעִין מִנְכָּסִים מְשֻׁעָבְדִים בְּמִקּוֹם שְׁיֵשׁ
נְכָסִים בְּנֵי חוּרִין, וְאֶפְלוּ הֵן זָבוּרִית. אֵין נְפָרְעִין
מִנְכָּסִי יְתוּמִים, אֶלָּא מִן הַזָּבוּרִית :

זרטורה (ג) אין נפרעים מנכסים משועבדים. כגון לזה שמכר בינונית שלו שהיא משועבדת לבעל חוב, אין הבעל חוב יכול לטרוף אותה מן הלוקח אם נשאר אלל הלוה נכסים בני חורין, ואע"פ שאינן אלל זבורית:

ג. אין מוציאין לאכילת פרות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, מפני תקון העולם. והמוציא מציאה, לא ישבע, מפני תקון העולם:

זרטורה (ד) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות. הגזל שדה ומכרה לאחר, וזרעה ולמחה ועשאה פירות וזל וגזלה עם פירותיה מן הלוקח, אינו משלם ללוקח כי אם היצאה, וחוזר הלוקח על המוכר וגובה דמי הקרקע מנכסים משועבדים, שהרי מכרה לו באחריות וכתב לו שטר מכירה והרי היא מלוה בשטר, ואת הפירות מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים: וכן לשבח קרקעות. אם השביחה הלוקח בנטיעת האילנות או בזבל וכיוצא בזה: ולמזון האשה והבנות. דתנאי כתובה הוא, ואת תהא יתבא בביתי ומתנא מנכסי, ובנן נוקדין דיהויין ליכי מנאי יהויין יתבין בביתי ומתנא מנכסי וכו', כשבאות לגבות מזונותיהן אין גובים אלל מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים: מפני תקון העולם. שהם דברים שאין להם קצבה ולא ידע כמה הם ולא מצי מזדהר: והמוציא מציאה. והחזירה, והבעלים אומרים שלא החזיר כולה: לא ישבע מפני תקון העולם. שאם אתה אומר ישבע אין לך אדם שמתפל בהחזירה

ד. יתומים שסמכו אצל בעל הבית או שפנה להן אביהן אפטרופוס, חייב לעשר פרותיהן. אפטרופוס שפנהו אבי יתומים, ישבע. מנהו בית דין, לא ישבע. אבא שאול אומר, חלוף הדברים. המטמא והמדמע והמנסך בשוגג, פטור. במזיד, חייב. הפהנים שפגלו במקדש מזידין, חייבין:

זרטורה (ה) יתומים שסמכו אלל בעל הבית. לעשות מעשיהם על פיו ולא שנתמנה להם אפטרופוס, אפ"ה כאפטרופוס הוא. אפטרופוס, כלשון רומי קורין לאב פאטר"ר ולקטנים פוטו"ס. ופירוש אפטרופוס אביהן של קטנים: שמינהו אבי יתומים ישבע. דאי לאו דאית ליה הגאה מיניה לא הוה ליה אפטרופוס, ומשום שבעה לא אתי לאמנועי: מנהו בית דין לא ישבע. דטובת חנם היא שזה עושה לז"ד לקבל דבריהם

ולטרוח חנם ואי רמית עליה שבועה אחי לאמנועי: אבא שאול אומר חלוף הדברים. מנהו ז"ל יצבע, דבההיא הגאה דקא נפיק עליה קלא דאינש מהימנא הוא דהא סמכי עליה זי דינא, מאוס שבועה לא אחי לאמנועי. מינהו אבי יתומים לא יצבע, דטובת חנם עושה לו לטרוח עם בניו, ואי רמית עליה שבועה אחי לאמנועי. והלכה כאבא שאול: המטמא טהרותיו של חברו: והמדמע. מערב תרומה בחולין של חברו. ומפסידו, שאריך למכרו לכהנים בזול: והמנסך. שמערב יין נסך ביין כשר ואוסרו בהנאה: במזיד חייב. וזדין הוא שיהא פטור, דהיזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק, אלא מפני תקון העולם שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חברו ואומר פטור אני: הכהנים שפגלו. קרבנות, ששחטו וזרקו דמם במחשבת לאכול מהם חוץ לזמנו. ולא הוראו לבעלים: מזידים. שידעו שפסולים בכך: חייבים. לשלם דמיהן לבעלים, שהרי כריכין להביא אחרים, ואי נמי נדבה היא שאינו חייב בתשלומין, מ"מ קשה בעיניו שלא הקריב קרבנו שהרי להביא דורון היה מבקש:

ה. העיד רבי יוחנן בן גידגדה על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט. ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן, שאוכלת בתרומה. ואם מתה, בעלה יורשה. ועל המריש הגזול שבנאו בבירה, שיטול את דמיו, מפני תקנת השבים. ועל החטאת הגזולה שלא נודעה לרבים, שהיא מכפרת, מפני תקון המזבח:

דרטורה (ה) על החרשת שהשיאה אביה. ואע"ג דהויא חסת איש גמורה שהרי קבל אביה קדושה כשהיא קטנה, אפ"ה יוצאה בגט, ומקבלת את גטה כשהיא חרשת, ואע"ג דלית בה דעתא, דאשה מתגרשת בעל כרחה, הלכך לא צעינן דעתה: ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן. והיא יתומה, דלא הוי נשואים אלא מדרבנן: שאוכלת בתרומה. דרבנן. ולא גזרינן תרומה דרבנן אטו תרומה דאורייתא: מריש. קורה: בירה. בית גדול: מפני תקנת השבים. שאם אתה מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר המריש עצמו, ימנע מלעשות תשובה: שלא נודעה לרבים. שהיא גזולה: שהיא מכפרת. ואין כריך להביא אחרת: מפני תקון מזבח. שלא יהיו כהנים עצבים שאכלו חולין ששחטו בעזרה, ונמלא מזבח בטל, שנמנעים מלעבוד עבודה:

ו. לא היתה סיקריקון ביהודה ביהרוגי המלחמה. מיהרוגי המלחמה ואילך, יש בה סיקריקון. כיצד, לקח מסיקריקון וחרזר ולקח מבצל הבית, מקחו

בְּטֵל. מִבַּעַל הַבַּיִת וְחִזָּר וְלָקַח מִסִּיקְרִיקוֹן, מִקְחוֹ
קָיָם. לָקַח מִן הָאִישׁ וְחִזָּר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה, מִקְחוֹ
בְּטֵל. מִן הָאִשָּׁה וְחִזָּר וְלָקַח מִן הָאִישׁ, מִקְחוֹ קָיָם.
זוּ מִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה. בַּיִת דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ,
הַלּוֹקַח מִסִּיקְרִיקוֹן נוֹתֵן לְבָעָלִים רְבִיעַ. אֵימָתִי,
בְּזִמְן שֶׁאִין בְּיָדוֹ לָקַח. אָבֵל יֵשׁ בְּיָדוֹ לָקַח, הֵן קוֹדֵמִין
לְכָל אָדָם. רַבִּי הוֹשִׁיב בַּיִת דִּין וְנִמְנֹו, שֶׁאִם שָׁהֲתָה
בְּפָנֵי סִיקְרִיקוֹן שְׁנַיִם עֶשְׂרֵ חֲדָשׁ, כָּל הַקּוֹדֵם לָקַח,
זוֹכָה, אָבֵל נוֹתֵן לְבָעָלִים רְבִיעַ:

דרטנורה (ו) לא היה סקריקון. נכרי רולת. כלומר לא לנו דין סקריקון, לומר שהקונה קרקע של ישראל מיד הנכרי רולת, יהיה חייב לדון עם הבעלים: בשעת הרוגי המלחמה. בשעה שהיתה הגזירה קשה על ישראל ליהרג במלחמה. שהלוקח ממנו באותה שעה היה מקחו קיים ולא היה לריך לדון עם הישראל בעל הקרקע, משום דלאגז אונסיה דישראל הוה גמר ומקנה לסיקריקון. וקיי"ל [ב"ב מז:] תלוהו וזבין זביניה זביני: אבל מהרוגי המלחמה ואילך. שלא היתה הגזירה ליהרג, לנו דין סקריקון, לומר שהקונה ממנו יעשה דין עם הבעלים. כמו שפורש במשנה: מקחו בטל. דאמרינן מיראה עבד: לקח מן האיש. קרקע המיוחד לכתובת אשתו: מקחו בטל. דאמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: נתן לבעלים רביע. ששיערו, דסיקריקון מתוך שזחנם בא לידו מוזיל גביה רבעא:

ז. חירש רומז ונרמז. בן בתירא אומר, קופץ ונקפץ,
במטלטלין. הפעוטות, מקחו וממכרו ממכרן:
במטלטלין:

דרטנורה (ז) רומז ונרמז. מה שהוא רומז או שאחרים רומזים לו ונתרצה, הכל קיים. רמיזה, בידיו ובראשו. קפיצה, עקימת שפתים, שנאמר (איוב ה') קפצה פיה. ואינו סימן ניכר כמו רמיזה: במטלטלין. אם מכר מטלטלין. ואין הלכה כבן בתירה: הפעוטות. הקטנים כבן ז' כבן ח' אם הוא חריף ויודע בטיב משא ומתן. או כבן ט' ובן י' אם אינו חריף כל כך: מקחו וממכרו ממכרן במטלטלין. ומתנתן מתנה. אחד מתנתן בריא, ואחד מתנתן שכיב מרע. אחד מתנה מרובה, ואחד מתנה מועטה:

ח. ואלו דברים אמרו מפני דרכי שלום. כהן קורא

רֵאשׁוֹן וְאַחֲרָיו לְוִי וְאַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. מְעַרְבִין בְּבֵית יֶשֶׁן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. בּוֹר שֶׁהוּא קָרוֹב לְאַמָּה מִתְמַלֵּא רֵאשׁוֹן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. מְצוּדוֹת חֲיָה וְעוֹפוֹת וְדָגִים יֵשׁ בָּהֶם מְשׁוּם גָּזֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, גָּזֵל גָּמוּר. מְצִיאַת חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן, יֵשׁ בָּהֶן מְשׁוּם גָּזֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, גָּזֵל גָּמוּר. עֲנֵי הַמְּנַקֵּף בְּרֵאשׁ הַזֵּית, מֵה שֶׁתַּחֲתָיו גָּזֵל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, גָּזֵל גָּמוּר. אֵין מִמַּחִין בְּיַד עֲנִי גוֹיִם בְּלֶקֶט וּבִשְׂכָחָה וּבִפְאָה, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם:

ברטנורה (ח) כהן קורא ראשון וכו'. כשהן שוין בחכמה. אבל אם הישראל גדול בחכמה, קודם לכהן וללוי, דממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ. הדין הוא דינא דגמרא. והאידנא נהוג שכהן אפילו עם הארץ קודם לחכם גדול שבישראל: מפני דרכי שלום. דמדאורייתא יכול הכהן לתת רשות למי שיראה שיקרא בתורה לפניו, ומפני דרכי שלום אמרו שיקרא הוא ראשון ולא יתן רשות לאחר שיקרא, ללא לייתי לאננאויי ולומר מפני מה הרשה לזה ולא לאחר. ולא שנא בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים, ולא שנא בשני ובחמישי בזמן הזה, לעולם כהן קורא ראשון ואינו יכול לתת רשות לישראל שיקרא לפניו, כי היכי דלא לייתו לאננאויי. ואם אין שם כהן, נתפרדה החבילה, ולא יקרא לוי שני אלא כפי חשיבותו, ואית דאמרי לא יקרא לוי בתורה כלל, וכן המנהג: מערבין בבית יאן. בני חרץ שרגילים ליתן עירובין בכל שבת בבית אחד, אין משניין את מקומן ליתנו בבית אחר: מפני דרכי שלום. שצני אדם שהיו רגילים לראות העירוב בראותו בית, עכשיו שאין רואים אותו יאמרו שמטלטלין בלא עירוב, ואיכא חשדא: בור שהוא קרוב. למואלא אמת המים הבא מן הגנה: מתמלא ראשון. ואחריו יתמלאו התחתונים: מאודות חיה. שאין להם תוך דליקני ליה כליו: יש בהן גזל מפני דרכי שלום. ולא נפיק בדיונים: רבי יוסי אומר גזל גמור. מדבריהם. ונפיק בדיונים. ומיהו מודה רבי יוסי דלא הוי גזל דאורייתא לעבור עליו בלאו. ואין הלכה כרבי יוסי: המנקה. חותך. כמו ונקף סככי היער (ישעיה י'):

ט. מְשַׁאֲלַת אִשָּׁה לְחֶבְרָתָהּ הַחֲשׂוּדָה עַל הַשְּׂבִיעִית, נִפְהָ וּכְבָרָה וְרַחֲמִים וְתַנּוּר, אֲבָל לֹא תְבוּר וְלֹא תִטָּחַן עִמָּה. אִשֶּׁת חֵבֵר מְשַׁאֲלַת לְאִשֶּׁת עִם הָאָרֶץ נִפְהָ וּכְבָרָה, וּבוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמְרַקְדֶּת עִמָּה, אֲבָל

מִשְׁתַּטִּיל הַמַּיִם, לֹא תִגַּע עִמָּהּ, לְפִי שְׂאִין מִחֲזִיקִין
יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבָרָה. וְכֵלֶן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דַרְכֵי
שְׁלוֹם. וּמִחֲזִיקִין יְדֵי גוֹיִם בְּשַׁבְּיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי
יִשְׂרָאֵל, וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלוֹמוֹן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם:

ברטנורה (ט) החסודה על השביעית. לשמור פירות שביעית ולהלניעם מן הביעור ואילך: לא תצור ולא תטחון עמה. לסייעה, מפני שאסור לסייע בידים ידי עוברי עבירה בשעת העבירה: לאשת עם הארץ. החסודה על המעשרות: וזררת וטוחנת. לפי שרוב עמי הארץ מעשרין הן: אבל משתטיל המים. בעיסה: לא תגע עמה. לפי שמגלגלה הוטבלה לחלה, וקח מיטמאה מחמת כלים טמאים שהרי הוכשרה לקבל טומאה, וזו מסייעתה לגלגל ואסור לגרום טומאה לחלה: וכולן לא אמרו כו'. לא התירו להשאילם כלים ולסייעם בלא שעת עבירה עצמה, אלא משום דרכי שלום: ומחזיקין ידי גוים. לומר להם תחזקנה ידיכם: ושאלים בשלומם. כל הימים ואפילו ביום חגם. ואע"פ שמטיל עם שמים על הנכרי, ששלום אחד משמותיו של הקב"ה:

גמרא גיטין דף נ"ט ע"ב

כֹּהֵן קוֹרֵא רֵאשׁוֹן וְכוּי' מְנַהֲגֵי מִיְלֵי אָמַר רַב מִתְּנָה דְאָמַר
קָרָא (דבריים ל"א) וְיִכְתוֹב מִשָּׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָה אֶל
הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי אָטוּ אָנָּא לָא יִדְעָנָא דְכֹהֲנִים בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ
אֶלָּא כֹהֵן בְּרִישָׁא וְהִדְר לֵוִי. רַבִּי יִצְחָק נִפְחָא אָמַר מִהֲכָא
(שם כ"א) וְנִגְשׂוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי אָטוּ אָנָּן לָא יִדְעִינָן דְכֹהֲנִים
בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ אֶלָּא כֹהֵן בְּרִישָׁא וְהִדְר לֵוִי. רַב אֲשִׁי אָמַר
מִהֲכָא (ד"ה א' כ"ג) וּבְנֵי עֲמָרָם אֶהְרֹן וּמִשָּׁה וַיִּבְדֵּל אֶהְרֹן
לְהַקְדִּישׁוּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא אָמַר מִהֲכָא
(ויקרא כ"א) וְקִדְשֹׁתוֹ לְכָל דָּבָר שֶׁבְקִדּוּשָׁה. תָּנָא דְבִי רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל וְקִדְשֹׁתוֹ לְכָל דָּבָר שֶׁבְקִדּוּשָׁה לְפִתּוּחַ רֵאשׁוֹן
וּלְבִרְדַּי רֵאשׁוֹן וְלִיטוּל מְנָה יָפָה רֵאשׁוֹן. אָמַר לִיה אֲבִי לְרַב
יוֹסֵף מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם דְאֹרִייתָא הִיא. אָמַר לִיה

דְּאוּרֵייתָא וּמִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם. כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה נְמִי מִפְּנֵי
דְרַכֵּי שְׁלוֹם הִיא דְכְתִיב (משלי ג') דְרַכֵּיהָ דְרַכֵּי נֹעֵם וְכָל
נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. אֶלָּא אָמַר אַבְיֵי לְכַדְמָר. דְתַנֵּיָא שְׁנַיִם
מִמֵּתִינִין זֶה לָזֶה בְּקַעֲרָה שְׁלֶשָׁה אֵין מִמֵּתִינִין. הַבּוֹצֵעַ הוּא
פּוֹשֵׁט יָדוֹ תַחֲלָה וְאַם בָּא לְחַלּוֹק כְּבוֹד לְרַבּוֹ אוֹ לְמִי שֶׁגָּדוֹל
מִמֶּנּוּ הִרְשׁוֹת בְּיָדוֹ. וְאָמַר מָר עֲלֵה לָא שָׁנוּ אֶלָּא בְּסַעוּדָה
אַבְל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לָא דָּאֲתוּ לְאַיְנְצוּיֵי. אָמַר רַב מֵתְנָה הָא
דְאָמַרְתָּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לָא, לָא אָמַרְוּ אֶלָּא בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים
טוֹבִים דְשְׂכִיחֵי רַבִּים אַבְל בְּשָׁנֵי וּבְחַמִּישֵׁי לָא. אֵינִי וְהָא
רַב הוּנָא קָרִי בְּכֹהֲנָא בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים שְׂאֲנִי רַב
הוּנָא דְאֶפִּילוּ רַבִּי אָמִי וְרַבִּי אָסִי כְּהֵנִי חֲשִׁיבִי דְאָרְץ יִשְׂרָאֵל
מִיֶּכַף הוּוּ כְּיֵיפִי לִיהֵ. אָמַר אַבְיֵי נִקְטִינָן אֵין שָׁם כְּהֵן
נִתְפָּרְדָּה חֲבֵלָה. וְאָמַר אַבְיֵי נִקְטִינָן אֵין שָׁם לְוִי קוֹרָא כְּהֵן.
אֵינִי וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּהֵן אַחַר כְּהֵן לָא יִקְרָא מְשׁוּם פְּגָמוֹ
שֶׁל רֵאשׁוֹן. לְוִי אַחַר לְוִי לָא יִקְרָא מְשׁוּם פְּגָם שְׁנִיָּהֶם. כִּי
קִאֲמַרְיָנָן בְּאוֹתוֹ כְּהֵן :

כ"ז ויתנה אל הכהנים בני לוי. שיקראו זה כהנים והדר בני לוי: לפתוח ראשון.
בכל דבר כבוד, בין בתורה, בין בישיבה הוא ידבר בראש: ולבדך ראשון. בסעודה:
ולטוול מנה יפה ראשון. אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר לאחר שיחלקו בשוה
אומר לו ברור וטוב איזה שתרכה: א"ל דאורייתא היא. ותורה אמרה כן מפני
דרכי שלום: אלא אמר אביי. דרכי שלום דקתני מתני: לכדמר אתא. רבה בר
נחמני שהיה רבו: אין ממתניין. אין כריכין להמתין: הכולע. כגון בעל הבית שהוא
מצדד המוליא ואפי' הוא קטן: הוא פושט ידו. בקערה תחלה ללפת בו את פרוסת
המוליא: ל"פ. לחולק כבוד לרבו: אלא בסעודה. כדאמרן: אצל. לענין לקרות
בתורה בבית הכנסת אין כהן חולק כבוד ללוי ולוי לישראל ללא ליתי שארא
לאנלווי ולמימר אנא נמי קרייא ברישא והיינו דקתני מתני' כהן קורא ראשון וכו'
כמו שכ' בתורה ואינו ראוי לחלוק כבוד בדבר ולקנותו מפני דרכי שלום
וכדפריקית: רב הונא. ישראל הוה: נקטינן. מסורת מאבותינו: נתפרדה חבילה.
נפסק הקשר ואבד הלוי את כבודו בשביל חבילתו הנפרדת ואינו קורא כלל כד
אמר מורי הזקן ומורי ר' יצחק בן יהודה וכן סידר רב עמרם, אבל מתלמידי מורי
ר' יצחק הלוי שמעתי משמו שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל ומי שירכה
יקדים: קורא כהן. במקום לוי. מפני פגמו של ראשון. שלא יאמר הראשון אינו
כהן ולקמיה פריך והא קחזו דסליק ממניינא: משום פגם שניהם. לא ידעי אינשי

פגמא זבי מינייהו ויאמרו ראשון אינו לוי לפיכך חוזר וקרא לוי ח"י שני אינו לוי
אלא ישראל, ולקמיה פריך גבי כהן נמי אמאי ליכא נמי פגם שניהם דחתי למימר
שני לאו כהן הוא אלא לוי: באותו כהן. עלמו יחזור ויקרא במקום לוי:

זוהר קרח דף קע"ו ע"ב

רבי יהודה פתח (איוב לד) שִׁמְעוּ חֲכָמִים מִלִּי וַיִּוְדְעוּ הַאֲזִינוּ
לִי. הָאֵי קָרָא אֱלִיהוּא אָמְרוּ. תָּא חֲזִי מַה כְּתִיב (שם לב)
וּבְשִׁלְשֵׁת רָעִיו חָרָה אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ מַעֲנָה וְגוֹמֵר.
דְּהָא אִינוּן הוּוּ אֲמָרִי מִלִּין וְאִיּוֹב לָא הוּוּ אֲתִנְחִים
עֲלֵייהוּ. מִהֲכָא אִוְלִיפְנָא מָאן דְּעָאֵל לְנַחְמָא לְאַבְל בְּעִי
לְיִסְדָּא מִלִּין בְּקִדְמִיתָא. דְּהָא חֲבָרִיָּא דְּאִיּוֹב הוּוּ אֲמָרִי
מִלִּי קְשׁוּט אַבְל לְנַחְמָא לִיהָ לָאוּ בְּגִין דְּבְעִי מִלִּין דְּאִיהוּ
יִוְדִי עֲלֵייהוּ (בְּאַרְחָ קְשׁוּט) וְכִדִּין יְקַבֵּל עֲלֵיהָ דִּינָא וַיִּוְדִי לְמַלְכָּא
קְדִישָׁא עֲלֵיהָ מַה כְּתִיב וְאֱלִיהוּא חֲכָה אֶת אִיּוֹב בְּדַבְרֵי
וְגוֹמֵר. דְּאִוְדִי לְבַתֵּר לְקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּוּ וְקַבֵּיל עֲלֵיהָ דִּינָא
דְּשִׁמְיָא. תָּא חֲזִי כְּתִיב (איוב לד) לָכֵן אֲנִשִּׁי לִבָּב שִׁמְעוּ לִי
חֲלִילָה לְאֵל מִרְשָׁע וְשִׁדִּי מַעוֹל. לָכֵן אֲנִשִּׁי לִבָּב שִׁמְעוּ לִי
שְׁלִימִין בְּכֹלָא לְאַבְחָנָא מִלִּין. חֲלִילָה לְאֵל מִרְשָׁע הָדָא הוּוּ
דְּכְתִיב וְאֵל זֹעֵם בְּכֹל יוֹם וְשִׁדִּי מַעוֹל דָּא סָמִיד לְקַבֵּלָא דָּא
(וְהָא אִוְקְמוּהָ) אֵל שִׁדִּי. (שם) כִּי פֹעֵל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ הָא בַּר נֶשׁ
אֲזִיל בְּהָאֵי עֲלִמָּא וְעֵבִיד עֵבִידתוּי וְחֲטִי קָמִי מְאָרִיָּה הָהוּוּ
עוֹבְדָא תִּלְיָא עֲלֵיהָ לְשִׁלְמָא לִיהָ דִּינָא הָדָא הוּוּ דְּכְתִיב כִּי
פֹעֵל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ הָהוּוּ עוֹבְדָא יִשְׁלַם לוֹ. וְעַם כָּל דָּא אִם
יִשִּׁים אֱלִיוֹ לְבוֹ כִּיּוֹן דְּבַר נֶשׁ שׁוּי לְבִיָּה וְרַעוּתִיָּה לְאַתְבָּא
קָמִי מְאָרִיָּה כְּדִין אֵל אֱלֵהִי הָרוּחוֹת רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלִיוֹ
יֶאֱסוּף לְאַתְצָרָרָא בְּצָרוּרָא דְּחִיִּי וְלָא שְׁבִיק לְנַפְשִׁיָּה לְבַר
לְאַתְדָּנָא בְּדִינָא אַחְרָא :

רבי יהודה פתח, (איו"ב ל"ד) שמעו חכמים מלי ויודעים האזינו לי. מקרא זה אמרו אליהוא. צא וראה, מה פתוב (איו"ב ל"ב) ובשלת רעיו חרה אפו על אשר לא מלאו מענה וגו'. פי הם היו אומרים דברים, ואיוב לא היה מתנחם מהם. מפאן למדנו, מי שצא לנחם את האבל כריד לישד דברים צתחלה, שיהיו ראויים לנחמו. פי החברים של איוב אמרו דברי אמת צבל לא לנחם אותו, משום שצריכים דברים שהאבל יודה עליהם, ואז יקבל עליו את הדיו, ויודה עליו למלך הקדוש. מה פתוב (איו"ב ל"ב) ואליהו חפה את איוב בדברים וגו', פי הודה אחר כך אל הקדוש צרוף הוא וקבל על עצמו דין השמים. צא וראה, פתוב (איו"ב ל"ד) לכן אנשי לבב שמעו לי חלילה לאל מרשע ושדי מעול. לכן אנשי לבב שמעו לי, הינו השלמים מכל ויכולים להבחין הדברים. חלילה לאל מרשע, ז"ש (תהלים ז) ואל זועם צבל יום, שהוא מלכות הנקרא אל. ושדי מעול, זה סמוך פנגד זה, פי שדי הוא יסוד, שהוא סמוך לאל, שהוא מלכות. ובצר העמידוהו, אל שדי, שאל הוא מלכות ושדי הוא יסוד. (איו"ב ל"ד) פי פועל אדם ישלם לו. אם אדם הולך צעולם הזה, ועושה מעשים וחוטא לפני חדונו, המעשה ההוא תלוי עליו לשלם לו דין. זה שפאמר, פי פועל אדם ישלם לו, המעשה ההוא שפעה, ישלם לו. ועם כל זה, אם ישים אלי לבו, פיון שהאדם משים לבו וראונו לשוב לפני חדונו, אז, אל חלקי הרוחות רוחו ונסמתו ילכו יאסוף, לכור צכור החיים, ואינו עוזב נפשו צחוז להיותו גדון צדין אחר.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ט'

א. מי שהתפלל ולא פיון את לבו יחזור ויתפלל בכונה ואם פיון את לבו בברכה ראשונה שוב אינו צריך. מי שטעה באחת משלש ברכות הראשונות חוזר לראש. ואם טעה באחת משלש ברכות אחרונות יחזור לעבודה. ואם טעה באחת מן האמצעיות חוזר לתחלת ברכה שטעה בה

וּמְשָׁלִים תִּפְלְתוּ עַל הַסֹּדֶר. וְכֵן שְׁלִיחַ צְבוּר שְׁטָעָה כְּשֶׁהוּא
מִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם עַל דְּרָךְ זֶה הוּא חוֹזֵר : **ב**. אָבֵל אִם טָעָה
שְׁלִיחַ צְבוּר כְּשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל בְּלִחַשׁ אָנִי אוֹמֵר שְׂאִינוּ חוֹזֵר
וּמִתְפַּלֵּל פֶּעַם שְׁנִיָּה מִפְּנֵי טוֹרַח צְבוּר אֲלָא סוּמַךְ עַל
הַתְּפִלָּה שְׂמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם. וְהוּא שְׁלֵא טָעָה בְּשֵׁלֶשׁ
רֵאשׁוֹנוֹת שְׂאִם טָעָה בְּהֵם לְעוֹלָם חוֹזֵר כְּמוֹ שֶׁהִיחִיד חוֹזֵר :

מוסר

מספר חסידים סימן פ"ו פ"ז

כָּלֵלָה שֶׁל חֲכָמָה שְׁתִּיקָה. מֶלֶךְ בְּסַלַע שְׁתִּיקוּתָא בְּתֵרִין.
כְּשֶׁאָנִי מְדַבֵּר אָנִי מִתְחַרֵּט וּכְשֶׁאִינִי מְדַבֵּר אִינִי מִתְחַרֵּט.
עַד שְׁלֵא דְבַרְתִּי אָנִי שְׁלִיט וּמוֹשֵׁל עַל דְּבָרֵי אָבֵל כְּשֶׁיֵּצֵא
הַדְּבָר מִפִּי אִזְּ הַדְּבָר מוֹשֵׁל בִּי : (דברים יג) וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים
וְרַחֲמֶיךָ הַמְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מִן הַשָּׁמַיִם יְרַחֲמוּ עָלֶיךָ אִם
אֵין אָדָם מְרַחֵם מֵהַ בֵּינוּ לְבֵין בְּהֵמָה שְׂאִינָה מְקַפְּדָת
וְחוֹשֶׁשֶׁת בְּצַעַר חֲבִירָתָהּ. אָמַר הַחֲכָם מִי שֶׁזֹּרַע אֶת
הַשְּׂנֵאָה יִקְצוֹר אֶת הַחֲרָטָה אַחֲרִית קְטָטָה חֲרָטָה. הַמְּתוֹן
מַעֲט וְלֹא תִתְחַרֵּט. הַלֵּיִצְנוֹת מַעֲבִיר הַמּוֹרָא וְהִיא שְׁנִיָּה
לְעֵרוֹה. וְכָל הַמְּתוֹלֹצֵץ נוֹפֵל בְּגִיהָנָם וְאִינוּ זוֹכֵה לְהַקְבִּיל
פְּנֵי שְׂכִינָה. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה מִן
הַמְּקַרְאוֹת בְּמָה יִתְנַקֵּם אָדָם מִשׁוֹנְאוֹ יוֹסִיף מַעֲלָה יִתִּירָה
בְּעֲצָמוֹ הַמְּתַקֵּן בֵּינוּ לְבֵין הַבוֹרָא יִתְקַן הַבוֹרָא בֵּינוּ לְבֵין
אָדָם : בְּנֵי

קורח יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה :

**וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קַרְח אַתָּה וְכָל עֲדֹתֶךָ
הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהִם וְאַהֲרֹן מִחֵר:
וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקַרְח אַתָּה וְכָל כְּנֹשְׁתֶיךָ הֲוֹזְמִינִי לְקָדָם יְיָ אֶת וְאִינוּן
וְאַהֲרֹן מִחֵר:**

רש״י והם. עלתך:

**וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֵתָתוֹ וַיִּנְתְּתֵם עָלֵיהֶם
קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ
מִחֵתָתוֹ חֲמֻשִׁים וּמֵאֲתִים מִחֵתָת וְאַתָּה
וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֵתָתוֹ: וַיִּסְבוּ גִבְרֵי מִחֵתִיתִיָּה וַיִּתְּשׁוּן
עָלֵיהֶן קְטֹרֶת בּוֹסְמִין וַתִּקְרְבוּן קָדָם יְיָ גִבְרֵי מִחֵתִיתִיָּה מֵאֲתָן
וְחֲמֻשִׁין מִחֵתָתָן וְאַתָּה וְאַהֲרֹן גִּבְרֵי מִחֵתִיתִיָּה:**

רש״י והקרבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שצבם:

**וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֵתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עָלֵיהֶם אֵשׁ
וַיִּשְׂימוּ עָלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעֲמְדוּ פֶתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: וַיִּסְבוּ גִבְרֵי מִחֵתִיתִיָּה וַיִּהְיוּ
עָלֵיהֶן אֲשֵׁתָא וְשׂוֹיֵאוֹ עָלֵיהֶן קְטֹרֶת בּוֹסְמִין וְקָמוּ בְּתַרְעֵי מִשְׁכָּן
זְמָנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (יט) וַיִּקְהַל עָלֵיהֶם קַרְח אֶת
כָּל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּרְא
כְּבוֹד יְהוָה אֶל כָּל הָעֵדָה: וַאֲכַנֵּשׁ עָלֵיהֶן קַרְח יָת
כָּל כְּנֹשְׁתָא לְתַרְעֵי מִשְׁכָּן זְמָנָא וְאַתְגְּלִי יְקָרָא דִּי לְכָל כְּנֹשְׁתָא:**

רש"י ויקהל עליהם קרח. בדברי ליגנות. כל הלילה ההוא הלך אלל השבטים ופתה אותם כסבורין אחס שעלי לבדי אני מקפיד, איני מקפיד אלל בשביל כלכם. אלו באין ונוטלין כל הגדלות, לו המלכות ולחחיו הכהנה, עד שנתפתו כלס: וירא כבוד ה'. בא בעמוד ענן:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל

אַהֲרֹן לֵאמֹר : וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימָר : (כא)
הַבְּדִלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם
כְּרִגְעָה : אֶת־פָּרְשֵׁי מִגֹּו כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאֶשְׁיִצִי יִתְהוֹן כְּשַׁעָה :

נביאים - שמואל א - פרק יב

אִם תִּירְאוּ אֶת יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ (ד)
וְשָׁמַעְתֶּם בְּקֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם אֲתֶם וְגַם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם : אִם תִּדְחֲלוּן קָדָם
יְיָ וְתִפְלְחוּן קָדְמוֹהִי וְתִקְבְּלוּן לְמִימְרֵיהּ וְלֹא תִסְרְבוּן עַל מִימְרֵא דִי
וְתִתְהוֹוּן אִף אֶתְנוּ וְאִף מֶלֶכָא דְמֶלֶךְ עֲלֵיכוֹן בְּתַר פּוֹלְחָנָא דִי אֱלֹהֵכוֹן :

רש"י והיחס גם אחס . ותקיימו לאורך ימים גם אחס גם המלך :

וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם (ט)
אֶת פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד יְהוָה בְּכֶם
וּבְאַבְתֵּיכֶם : וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵא יְיָ וְתִסְרְבוּן עַל
מִימְרֵא דִי וְתִהִי מַחְתָּא דִי בְכוֹן כְּמֵא דְהוֹת בְּאַבְתְּכוֹן :

רש"י והיתה יד ה' זכס וזכבותיכם . כלומר והיתה זכס אחר שהיתה זכבותיכם . וזכבותינו אמרו (יבמות כ"ג) : זכס וזכבותיכם , חטוטי שכבי , והיא מכת בזיון על המתים :

(ט) גם עתה התיצבו וראו את הדבר הגדול הזה אשר יהוה עשה לעיניכם : אף כען אתעתדו וחיזו ית פתגמא רבא הדין די עביד לעיניכון :

רש"י התיצבו וראו וגו' . וכסם שעל ידי תפלתי אני יכול לשנות את העתים , כך אם פגעה זכס מלחמה , היה כח בתפלתי לעמוד על האויב , ולא הייתם כריכים לשאול מלך בחיי , ואף על פי שאני זקן :

(י) הלא קציר חטים היום אקרא אל יהוה ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני יהוה לשאול לכם מלך : (ס) הלא חצד חטין יומא דין אצלי קדם יי ויתן קלין ומטרא ודעו וחיזו ארי בישתכון סגיאה דעבדתון קדם יי למשאל לכון מלכא :

רש"י הלא קציר חטים היום . והגשמים סימן קללה , וקשה בעיני הקב"ה להביא פורענות חנם , אף על פי כן יש זי כח , ואקרא אל ה' ויתן קלות ומטר : ודעו וראו . כי לא הייתם כריכים לשאול מלך לזלזל זי :

(יח) ויקרא שמואל אל יהוה ויתן יהוה קלות ומטר ביום ההוא ויירא כל העם מאד את יהוה ואת שמואל : וקרא שמואל קדם יי ויהב יי קלין ומטרא ביוםא ההוא ודחל כל עמא לחדא מן קדם יי ומפתגמי שמואל : (יט) ויאמרו כל העם אל שמואל התפלל בעד עבדיך אל יהוה אלהיך ואל נמות כי יספנו על כל חטאתינו רעה לשאל לנו מלך : (ס) ואמרו

כָּל עֲמָא לְשִׁמוּאֵל צְלִי עַל עֲבָדָךְ קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְלֹא נְמוּת אֲרִי
אוֹסְפֵנָא עַל כָּל חוּבְנָא בִישְׁתָּא לְמִישְׁאֵל לְנָא מְלָכָא :

כתובים - תהילים - פרק צ

(יג) שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתִי וְהִנַּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ :
תּוֹב יְיָ עַד אֵימָתִי תִסְגְּפֵנָא וְתוֹב מִן בִישְׁתָּא דִי מִלְתָּא לְמַעַבְד
לְעֲבָדָךְ :

רש"י שׁוּבָה ה' . מחרון אפיך : והנחם . חסוב מחשבה טובה על עבדיך :

(יד) שְׁבַענוּ בַבֶּקֶר חֲסִדֶיךָ וַיִּרְנְנָה וַיִּשְׂמְחָה
בְּכָל יְמֵינוּ : שְׁבַע יִתְנָא לְעֵלְמָא דְמִתִּיל לְצַפְרָא טוֹבָךְ וַיִּרְנְנוּ
וַיִּנְחְדִי בְכוֹלְהוֹן יוֹמָנָא :

רש"י שְׁבַענוּ צִבְעֵנוּ צִבְקֵנוּ חֲסִדֵיךָ . ביום הגאולה והתשועה שהוא צִבְקֵנוּ לליל הצרה והאנחה והחשיכה : ונשמחה
ונשמחה בכל ימינו . כלומר בכל הצרות שִׁעֲבָדוּ עֲלֵינוּ צִבְעֵנוּ בְיָמֵינוּ אֵלֵה :

(טו) שְׂמַחְנוּ כִּימֹת עֲנִיתָנוּ שְׁנוֹת רְאֵינוּ
רָעָה : שְׂמַח יִתְנָא הֵיךְ יוֹמִין דְסִגְפֵתָנָא הֵיךְ שְׁנֵינָא דְחִמֵּינָא
בִישְׁתָּא :

רש"י שְׂמַחְנוּ כִּימֹת עֲנִיתָנוּ . שְׂמַחְנוּ לִימֹת מִשִּׁיחָנוּ כִּמְנִין יִמֹת שְׁעִיתָנוּ בְגִלְיוֹת וְכִמְנִין שְׁנוֹת אֲשֶׁר רָאִינוּ
רָעָה :

(טז) יִרְאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פְּעֻלָּךְ וְהִדְרֶךְ עַל
בְּנֵיהֶם : יִתְחַמֵּי לְעֲבָדָךְ עוֹבְדֵי נְסָךְ וְשִׁבְהוּרְךָ עַל בְּנֵיהוֹן : (יז)
וַיְהִי נֶעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה

יְדִינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָהוּ :
וַיְהִי בְּסִימוֹתָא דְגוּ עֵדוּ מִן קָדָם יֵי עֲלָנָא וְעוֹבְדֵי יְדִינָא מְנִיָּה יִתְקַנּוּ :

רש"י ויהי נועם אל' אלהינו . שכינתו ותנחומיו : ומעשה ידינו כוננה עלינו . לשון תחינה הוא , כוננה כמו שמרה שפטה : כוננהו . כונן אותו , ושני פעמים ומעשה ידינו כוננהו אל' על מלאכת המשכן שצירכן לישראל והתפלל שתשרה שכינה במעשה ידיהם במשכן ואחת שתהא ברכה במעשה ידיהם :

צא (א) יֹשֵׁב בְּסִתֵּר עֲלִיוֹן בְּצֶל שְׂדֵי יִתְלוֹן :
דְּאֲשָׁרֵי שְׁכֵנִיתִיָּה בְּרָזָא עֲלָאָה בְּטַלְל עֲנִי יִקְרָא דְשְׂדֵי יְבִית :

רש"י יושב בסתר עליון . מי שהוא חוסה בסתר כנפי השכינה הוא יתלונן כלכו שהקב"ה מגין עליו הרי משה רבינו זה משיא את בני האדם לחסות בכנפי השכינה : יושב בסתר עליון . כמו (שה"ש ב) כלכו חמלתי וישבתי : שדי : לשון חוזק :

משנה סנהדרין פרק ח

א. בן סורר ומורה, מאימתי נעשה בן סורר ומורה, משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן, התחתון ולא העליון, אלא שדברו חכמים בלשון נקייה. שנאמר (דברים כא) כי יהיה לאיש בן, בן ולא בת, בן ולא איש. הקטן פטור, שלא בא לכלל מצות :

ברטנורה (א) בן סורר ומורה. משיביא שתי שערות. והוא בן י"ג שנה ויום אחד. דמקמי הכי אין השערות סימן. אלא שומא: עד שיקיף זקן התחתון. מאי זקן דאמרו רבנן. התחתון אמרו שיקיף השער סביבו הגיד: ולא העליון. זקן ממש: שנאמר בן ולא איש. משהקיף זקן התחתון. איש הוא. ואף על גב דמקטנותו הוא קרוי בן לא מנינו לחייביה מקמי שיביא שתי שערות דקטן פטור שלא בא לכלל המצות. הלכך חיוביה בתר הכי הוא. וה"ק קרא. כי יהיה לאיש בן הסמוך לגבורתו של איש בתחלת אישותו חיוביה קרא ומשהקיף זקן התחתון. איש גמור הוא:

ב. מֵאִמְתִּי חָיֵב, מִשִּׂיאֲכֹל טְרִימָר בָּשָׂר וַיִּשְׁתָּה
חֲצִי לֶגַע יַיִן הָאֵיטְלָקִי. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, מָנָה בָּשָׂר וְלֶגַע
יַיִן. אָכַל בַּחֲבוּרַת מְצוּהָ, אָכַל בְּעֵבוֹר הַחֹדֶשׁ, אָכַל
מֵעֶשֶׂר שָׁנֵי בִירוּשָׁלַיִם, אָכַל נְבִלוֹת וּטְרֵפוֹת, שִׁקְצִים
וּרְמָשִׁים, (אָכַל טָבַל וּמֵעֶשֶׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְלָה תְרוּמָתוֹ וּמֵעֶשֶׂר שָׁנֵי וְהִקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא
נִדְּתָה), אָכַל דָּבָר שֶׁהוּא מְצוּהָ וְדָבָר שֶׁהוּא עֲבֵרָה, אָכַל
כָּל מֵאֲכָל וְלֹא אָכַל בָּשָׂר, שִׁתָּה כָּל מִשְׁקָה וְלֹא שִׁתָּה
יַיִן, אֵינּוּ נֶעֱשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֵה, עַד שִׂיאֲכֹל בָּשָׂר
וַיִּשְׁתָּה יַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) זֹלִל וְסָבָא. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין
רְאִיָּה לַדָּבָר, זְכָר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כג) אֵל תְּהִי
בְּסָבְאֵי יַיִן בְּזִלְלֵי בָּשָׂר לָמוּ:

בְּרֵטנורָה (ב) טרטימר. חלי מנה. והוא שיהיה הבשר צסיל ולא צסיל כדרך שהלסטים
אוכלים: מן היין האיטלקי. שהוא משוכח וממסיד בתריה. והוא דשתי ליה מזיג ולא
מזיג: רי"א וכו'. ואין הל' כר"י: אכל בחבורת מלוה. בסעודה של מלוה: אכל בעבור
החדש. אף על גב דאין עולין לאותה סעודה אלא צפת וקטנית צלצד. ואיהו אסיק
בשר ויין. הואיל וצמלוה קעסיק לא ממסיד: אכל מעשר שני בירושלים. כיון דכדרך
מלותו הוא דכתיב צמע"ס (דברים יד) צבקר וצלחן וביין ובשכר. לא ממסיד: נבלות
וטריפות שקלים ורמשים. דכתיב איננו שומע צקולנו. ולא זה שאפילו צקולו של
המקום צרוך הוא אינו שומע: דבר שהוא מלוה. דרצנן לאתויי תנחומי אכלים דאי
מרישא ה"א חבורת מלוה היינו כהנים שאוכלים קדשים או אכילת פסחים: ודבר
שהוא עבירה. לאתויי תענית לצור שאיסורו מדברי סופרים:

ג. גִּנְבַּ מִשָּׁל אָבִיו וְאָכַל בְּרִשׁוֹת אָבִיו, מִשָּׁל אַחֲרִים
וְאָכַל בְּרִשׁוֹת אַחֲרִים, מִשָּׁל אַחֲרִים וְאָכַל בְּרִשׁוֹת
אָבִיו, אֵינּוּ נֶעֱשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֵה, עַד שִׁיִּגְנוֹב מִשָּׁל
אָבִיו וַיִּאֲכַל בְּרִשׁוֹת אַחֲרִים. רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי יְהוּדָה
אֹמֵר, עַד שִׁיִּגְנוֹב מִשָּׁל אָבִיו וּמִשָּׁל אֲמוֹ:

בְּרֵטנורָה (ג) גנב משל אביו ואכל ברשות אביו. אף על גב דשכיח ליה לגנוב משל
אביו. הואיל ואכל ברשות אביו. מתפחד ומתבע' מאביו שמא יראנו ולא ממסיד: גנב
משל אחרים. לא שכיח לי' שיוכל בכל עת לגנוב משל אחרים. ולא ממסיד: עד

שיגנוב משל אביו. דשכיח ליה לגנוב בכל עת: ויאכל ברשות אחרים. שאינו מתבעת
סם מאביו דזכה"ג ודאי ממסיד: ומשל אמו. מנכסים שיס לה שאין לאביו רשות
בהן. כגון שנתן לה אחר נכסים במתנה על מנת שאין לבעלה רשות בהן. ואין הלכה
כר"י

ד. הָיָה אָבִיו רוֹצֵה וְאָמוּ אֵינָה רוֹצֵה, אָבִיו אֵינוֹ
רוֹצֵה וְאָמוּ רוֹצֵה, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, עַד
שְׁיֵהוּ שְׁנֵיהֶם רוֹצִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם לֹא
הָיְתָה אָמוּ רְאוּיָה לְאָבִיו, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר
וּמוֹרֶה. הָיָה אֶחָד מֵהֶם גָּדָם אוֹ חֲגֵר אוֹ אֵלֶם אוֹ
סוּמָא אוֹ חֲרָשׁ, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, שְׁנֵאמַר
(דברים כא) וְתַפְּשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאָמוּ, וְלֹא גִדְמִין. וְהוֹצִיאוּ
אֹתוֹ, וְלֹא חֲגָרִין. וְאָמְרוּ, וְלֹא אֶלְמִין. בְּנֵנוּ זֶה, וְלֹא
סוּמִין. אֵינְנוּ שְׂמִיעַ בְּקִלְנוּ, וְלֹא חֲרָשִׁין. מִתְרִין בּוֹ
בְּפָנֵי שְׁלֶשֶׁה וּמִלְקִין אוֹתוֹ. חֲזַר וְקִלְקַל, נִדוֹן
בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֶשֶׁה. וְאֵינוֹ נִסְקַל עַד שְׁיֵהוּ שֵׁם שְׁלֶשֶׁה
הָרֵאשׁוֹנִים, שְׁנֵאמַר (שם) בְּנֵנוּ זֶה, זֶהוּ שְׁלֶקָה בְּפָנֵיכֶם.
בָּרַח עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ וְאַחַר כָּךְ הִקְיף זָקוּן
הַתְּחִתּוֹן, פְּטוּר. וְאִם מִשְׁנֵגְמַר דִּינוֹ בָּרַח וְאַחַר כָּךְ
הִקְיף זָקוּן הַתְּחִתּוֹן, חֲזָב:

ברטנורה (ז) ראוייה לאביו. שזה ודומה לאביו. בקול. במראה. וקומה. דכתיב אינו
שומע בקולנו מדלח כתיב בקולותינו ש"מ קול א' לשניהם ומדקול בעינין שוים. מראה
וקומה נמי בעינין שוים ואין הלכה כר"י: גידם. ידו קטועה: בננו זה. משמע שמראין
אותו: חרשים. אם אמר להם איני מקבל מכם. אינם שומעים אותו ואף על פי
שכראים אחר כך שאינו מקיים מצותו. מכל מקום התורה אמרה אינו שומע בקולנו
דמשמע דבשעת הקול האמרי ללא שמע. ששמעוהו שאמר איני מקבל מכם: ומתרין
בו בפני ג'. ה"ק ומתרין בו בפני ב' שלא ירגיל. ואם לא שמע מלקין אותו בבית דין
של ג' כדתנן בפ"ק. מכות בג' דויסרו אותו האמור בזן סורר ומורה מלקות הוא.
כתיב הכא (דברים כא) בן סורר ומורה. וכתיב התם (שם כא) והיה אם בן הכות הרשע:
זה הוא שלקה בפניכם. ואף על גב דמבעי ליה זה ולא סומין. אי אית' דלהך מלתא
לחוד אתא לזה הוא שלקה בפניכם. לכתוב בננו הוא מאי בננו זה. שמעת מינה תרתי:
ואחר כך הקיף זקן התחתון פטור. כיון דאילו עביד השתא לאו בר הטלח הוא: ואם

משנגמר דינו ברה. הוי כגברא קטילא וחייב אפילו לאחר כמה שנים:

ה. בן סורר ומורה נדון על שם סופו, ימות זכאי ואל ימות חייב, שמיתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים, רע להן ורע לעולם. יין ושנה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים, רע להן ורע לעולם. פזור לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים, רע להן ורע לעולם. פנוס לרשעים רע להן ורע לעולם, ולצדיקים, הנאה להן והנאה לעולם. שקט לרשעים רע להן ורע לעולם, ולצדיקים, הנאה להן והנאה לעולם:

ברטנורה (ה) נדון על שם סופו. סוף שמכלה ממון אביו ומבקש מה שהורגל בו ואינו מולא ויושב צפרקת דרכים ומלסטם את הצריות אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב: הנאה להן. שאינן מוסיפין לחטוא: הנאה לעולם. שקטה כל הארץ: רע להן. שהיו מוסיפים זכות: ורע לעולם. שהיו מגינים על דורן ומוכיחין את הדור: יין וסינה לרשעים. כל זמן ששמים. וישנים. אין חוטאין ואין מריעין לצדיות: לצדיקים רע להם. שאינם עוסקין בתורה: ורע לעולם. שכשהן מתבטלים פורענות באה לעולם: פיזור. שהן נפרדים זה מזה ואין יכולים להועץ ולסייע זה את זה:

ו. הבא במחתרת נדון על שם סופו. היה בא במחתרת ושבר את החבית, אם יש לו דמים, חייב. אם אין לו דמים, פטור:

ברטנורה (ו) הבא במחתרת. שאמרה תורה יהרג: נדון על שם סופו. שסופו להרוג את בעל הבית אם יעמוד כנגדו להכיל את שלו: אם יש לו דמים חייב. כגון האב הבא במחתרת על הבן. בידוע שרחמי האב על הבן. לפיכך אין הבן רשאי להרגו. ואם שבר האב החבית חייב לשלם: שאין לו דמים פטור. ושאר כל אדם הבא במחתרת שאם הרגו בעל הבית אין לו דמים. אם שבר את החבית פטור מלשלם שכיון שהוא מתחייב בנפשו. פטור מן התשלומין שאין אדם מת ומשלם:

ז. ואלו הן שמצילין אותן בנפשן, הרודף אחר חברו להרגו, אחר הזכור ואחר הנערה המארסה. אבל

הָרוּדֵף אַחַר הַבְּהֵמָה, וְהִמְחִיל אֶת הַשֶּׁבֶת, וְהַעֲוֹבֵד
עֲבוּדָה זָרָה, אֵין מִצִּילִין אוֹתוֹ בְּנַפְשׁוֹ:

ברטנורה (י) אלו הן שמילין אותן בנפשם. שמילין אותן מן העבירה. בנפשו. שניתן
רשות לכל אדם להרגו. כדי להצילן מן העבירה: הרודף אחר חבירו להרגו. דכתיב
אלל נערה המאורסה (דברים כג) כי כאשר יקום איש על רעהו ורלחו נפש. כן הדבר
הזה. מקיש רולח לנערה מאורסה. מה נערה מאורסה ניתן להצילה בנפשו. אף רולח
ניתן להצילו בנפשו. ונערה מאורסה נפקח לן מקרא דכתיב (ספ) לעקה הנערה
המאורסה ואין מושיע לה. הא יש מושיע לה חייב להושיעה בכל דבר שיכול להצילה:
ואחר הזכר. נפקח לן דא"ק (ספ) ולנערה לא תעשה דבר. נער כתיב חסר ה"א זה
זכר וה"ה לכל חייבי כריתות ומיתות בית דין שבעריות שמילין אותן בנפשו. דכתיב
(ספ) חטא מות חטא אלו חייבי כריתות. מות. אלו חייבי מיתות בין דין: אבל הרודף
אחר הבהמה. אף על פי שדומה לעריות: והמחלל את השבת והעובד כוכבים. אף
על פי ששניהם כופרים בעיקר: אין מילין אותם בנפשם. וכל שכן שאר חייבי
כריתות. ומיתות בית דין. שאינן של עריות שאינן מילין בנפשם. ואין מותר להרגו
כלל עד שיעברו עבירה בעדים ויהיו חייבים מיתה בבית דין:

גמרא סנהדרין דף ע' ע"א

תְּרַטִימָר בְּשֵׁר אָמַר רַבִּי זִירָא תְּרַטִימָר זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מָהוּ
אָלָא מִתּוֹדֵד שְׁכַפְּל רַבִּי יוֹסִי בִּינָן נִמְצָא כּוֹפֵל אֵף בְּבִשְׁר
וְנִמְצָא תְּרַטִימָר חָצִי מְנָה. אָמַר רַבִּי חֲנָן בַּר מוֹלָדָא אָמַר
רַב הוֹנָא אֵינוֹ חָיִיב עַד שְׂיִקַּח בְּשֵׁר בְּזוֹל וְיֵאכֹל. יֵין בְּזוֹל
וְיִשְׁתֶּה דְכָתִיב (דברים כ"א) זוֹלֵל וְסוֹבֵא וְאָמַר רַבִּי חֲנָן בַּר
מוֹלָדָא אָמַר רַב הוֹנָא אֵינוֹ חָיִיב עַד שְׂיֵאכֹל בְּשֵׁר חֵי וְיִשְׁתֶּה
יֵין חֵי. אֵינִי וְהָא רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְאָמְרֵי תְרוּוִיָּהּ אָכַל בְּשֵׁר
חֵי וְשָׁתָה יֵין חֵי אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֵה. אָמַר רַבִּינָא
יֵין חֵי מְזִיג וְלֹא מְזִיג. בְּשֵׁר חֵי בְשִׁיל וְלֹא בְשִׁיל כְּבִשְׁר כִּיבָא
דְאָכְלֵי גִנְבֵי. רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְאָמְרֵי תְרוּוִיָּהּ אָכַל בְּשֵׁר

מְלִיחַ וְשֵׁתָה יַיִן מְגִיתוֹ אֵין נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה. תִּנּוּ הֶתֶם עָרֵב תִּשְׁעָה בְּאֵב לֹא יֹאכֵל אָדָם שְׁנֵי תַבְשִׁילִין וְלֹא יֹאכֵל בֶּשֶׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן. וְתֵנָּא אֲבָל אוֹכֵל הוּא בֶּשֶׂר מְלִיחַ וְשׁוֹתָה יַיִן מְגִיתוֹ. בֶּשֶׂר מְלִיחַ עַד כַּמָּה אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַר כְּהֵנָּא כָּל זָמָן שֶׁהוּא כְּשִׁלְמִים וַיַּיִן מְגִיתוֹ עַד כַּמָּה כָּל זָמָן שֶׁהוּא תוֹסֵס. וְתֵנָּא יַיִן תוֹסֵס אֵין בּוֹ מְשׁוּם גִּילוּי. וְכַמָּה תִּסְיֶסְתוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים הֲכָא מָאִי. הֶתֶם מְשׁוּם שְׂמֻחָה הוּא כָּל זָמָן שֶׁהִיא כְּשִׁלְמִים נָמִי אֵית בָּהּוּ שְׂמֻחָה הֲכָא מְשׁוּם אֵימְשׁוּכִי הוּא וּבְכָל שֶׁהוּא לֹא מִמְשִׁיד. וַיַּיִן עַד אֲרַבְעִים יוֹם אָמַר רַבִּי חֲנָן לֹא נִבְרָא יַיִן בְּעוֹלָם אֶלָּא לְנַחֵם אֲבֵלִים וּלְשַׂלֵּם שְׂכָר לְרִשְׁעִים שְׁנֵי אָמַר (משלי ל"א) תִּנּוּ שְׂכָר לְאוֹבֵד וַיַּיִן לְמָרִי נֶפֶשׁ. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק מָאִי דְכָתִיב (שם כ"ג) אֵל תִּרְא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם אֵל תִּרְא יַיִן שְׂמֵאָדִים פְּנִיָּהֶם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעוֹלָם הִזָּה וּמִלְבִּין פְּנִיָּהֶם לְעוֹלָם הַבָּא. רַבָּא אָמַר אֵל תִּרְא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם אֵל תִּרְא יַיִן שְׂאֲחֲרִיתוֹ דָּם. רַב כְּהֵנָּא רָמִי כְּתִיב תִּירֶשׁ וְקָרִינָן תִּירוֹשׁ זָכָה נַעֲשֶׂה רֹאשׁ לֹא זָכָה נַעֲשֶׂה רֶשׁ. רַבָּא רָמִי כְּתִיב (תהלים ק"ד) יִשְׂמַח וְקָרִינָן יִשְׂמַח זָכָה מְשֻׁמָּחוֹ לֹא זָכָה מְשֻׁמָּמוֹ וְהֵינּוּ דְאָמַר רַבָּא חֲמָרָא וְרִיחָנִי פְקַחִין :

כ"ג מתוך סכפ"ל רבי יוסי ב"ר. דקאמר ת"ק חזי לוג והוא אמר לוג: כופל נמי בצער. והוא מנה דקאמר ב' תרטימר: יין בזול. אבל ביוקר לא סכיחי ליה מעות לגנוב כולי האי ולא ממשיד: זולל. לשון זול ואסמכתא למילתיה הוא: מולדא. שם אביו: בשר חי. כדמפרש לקמן בשיל ולא בשיל דזו היא מדת גנב למהר אבל בשיל שפיר לא ממשיד למעבד כה"ג לפי שמתוך שהוא גנב ועושה בסתר אין לו שהות: יין חי. ממשיד מפני שמשובח הוא ולקמן מוקי לה במזיג ולא מזיג אבל בשר יין מזיג לא ממשיד: אמר רבינא יין חי. דקאמר רב הונא מזיג ולא מזיג לאפוקי היכא דנתן צו מים הרבה ואע"פ שרוב צני אדם שותין כן: בשר כיבא דאכלי גנבי. כוויה בגחלים וכוותה בעירובין וניכציה וניכול ובזבחים לאפוקי כבבא דלא: בשר מליח ויין מגתו. לא חסידי ולא ממשיד: כל זמן שהוא כשלמים. שלא עבר עליו זמן אכילת שלמים ב' ימים ולילה א' ועדיין בלחחותו הוא לא אקרי מליח ומשמח את הלב דכתיב וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת אלמא בר שמחה שהוא אבל בשר הכי הוי מליח ונחלף טעמו במלח: כל זמן שהוא תוסס. שהוא נושך בגרון מחמת הוא מחמיץ: הכא. בצן סורר ומורה מאי עד כמה לא קרינן מליח למפטר צן סורר ומורה: ובכל שהוא: לא ממשיד משעבר לילה א' מפיג טעמו ולא חסיב:

לשלם שכר לרשעים. שמתענגין בו בעוה"ז ומקבלין בו שכר ממות בעוה"ז: לאובד.
היינו רשע שנטרד והולך לו: למרי נפש. רבלים לפכוחי זערייהו: אל תרא יין.
כלומר אל תתן עיניך למשוך אחריו: שאחריתו דם. סופו יהרג עליו: כתיב יין
ישמת. לבז אנוש בשי"ן דמשמע שומם שמשממהו ונוטל חכמת לבו: וקרינן ישמת.
לשון שמחה: זכה. כלומר אם זכה וידע להזהר בעלמו מלשתות יותר מדאי משמחו
שמפקח את הלב: פקחין. עשאוני פקח: פקח:

זוהר קרח דף קע"ח ע"א

תא חזי (קהלת ה') כל אשר תמצא ידך לעשות בלחך עשה דא
הוא דבעי בר נש לאכללא שמאלא בימינא וכל מה דהוא
עביד מבעי ליה דלא יהון אלא כלין בימינא. כל אשר
תמצא ידך. דא שמאלא. לעשות בלחך דא הוא ימינא
כמה דאת אמר (שמות ט"ו) ימינך יי נאדרי בלחך. וכיון דבר
נש יזדהר דכל עובדוי יהון לסטרא ימינא ויכליל שמאלא
בימינא כדין קדשא בריך הוא שארי בגווייה בהאי עלמא
ויכניש ליה לגבייה לההוא עלמא דאתי ולא יימא בר נש
בשעתא דאתינא לההוא עלמא כדין אתבע מן מלכא
רחמי ואיתוב קמיה אלא כי אין מעשה וחשבון ודעת
וחכמה בתר דיסתלק בר נש מהאי עלמא אלא אי בעי בר
נש דמלכא קדישא ינהיר ליה לההוא עלמא ויתן ליה
חולקא לעלמא דאתי ישתדל בהאי עלמא לאכללא עובדוי
בימינא. וכל עובדוי יהון לשמא דקדשא בריך הוא דהא
לבתר פד יתכניש מהאי עלמא לאתדנא בדינא תקיפא
בדינא דגהינם לית תמן עיטא וחכמה וסכלתנו לאשתזבא
מן דינא. דבר אחר כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה
בשאל. בגהינם אית ביה מדורין על מדורין. מדורא
תתאה שאל. מדורא תתאה מניה אבדון ודא סמיק לדא
מאן דנחית לשאל ידונון ליה ומתמן יצפץ ועולה הדא
הוא דכתיב (שמואל א' כ') מוריד שאל ויעל ומאן דנחית

לְאַבְדוֹן תּוֹ לֹא סָלִיק לְעֶלְמִין. מָאן דְּאִית בֵּיה עוֹבְדָא אִי טָבָא אִיהוּ מְאֲרִיה דְּחוֹשְׁבָנָא הָא אוּקְמוּהָ דְּבְכָל לִילְיָא וְלִילְיָא עַד לֹא יִשְׁכַּב וְעַד לֹא נָאִים בְּעֵי בְר נֶשׁ לְמַעְבַּד חֲשַׁבְנָא מֵעוֹבְדוּי דְּעַבְד כָּל הֵהוּא יוֹמָא וַיִּתּוּב מִנִּיּהוּ וַיִּבְעֵי עַלִיּהוּ רַחֲמֵי מָאי טַעֲמָא בְּהֵהִיא שְׁעָתָא בְּגִין דְּהֵהִיא שְׁעָתָא אִילָנָא דְּמוֹתָא שְׁאַרִי בְּעֶלְמָא וְכָל בְּנֵי עֶלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא וּבְעֵי בְּהֵהִיא שְׁעָתָא לְמַעְבַּד חֲשַׁבְנָא מֵעוֹבְדוּי וַיּוֹדֵי עַלִיּהוּ בְּגִין דְּאִיהִי שְׁעָתָא דְּמוֹתָא וְאֵלִין אֶקְרוּן מְאֲרִי דְּחֲשַׁבְנָא. וְכֹן מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה לְמַנְדַּע לְמְאֲרִיה כְּדַ יַעְבְּדוֹן לִיה לְאַסְתִּכָּאָה וּלְאַסְתִּכְּלָא בְּאִינוֹן חֲזִיבִין דְּאִתְטָרִידוּ בְּגִיהֶנֶם וּבְדַרְגָּא דְּשְׂאוּל וְכִלְהוּ צְוּוּחִין מְאִינוֹן דַּרְגִין הוּא לֹא יִשְׁתַּאֲר תַּמּוֹן וְלֹא יִשְׁתַּכַּח בִּינִיּהוּ וְעַל דָּא אִין מַעֲשֵׂה וְחֲשַׁבּוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשְׂאוּל וְלֹא יִשְׁתַּכַּח אֶלָּא לְעִילָא לְעִילָא בְּאַתֵּר דְּכַמָּה נְהוּרִין וּבּוֹצִינִין וְכַמָּה כְּסוּפִין שְׁאַרְוֹן בֵּיה וְקַדְשָׁא בְּרִידָּה הוּא אֲתִי (בֵּיה) לְאַשְׁתַּעֲשַׂעָא עִם שְׂאֵר צְדִיקָיָא דִּי בְּגוֹן עַדּוֹן. זְכָאָה חוּלְקָהוֹן דְּצְדִיקָיָא. בְּהֵאִי עֶלְמָא וּבְעֶלְמָא דְּאֲתִי עַלִיּהוּ כְּתִיב (תְּהִלִּים ק"ט) אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּגִידָּה :

תרגום הזהר צִל וּרְיָאָה, כָּל חָשֵׁר תְּמַחֵל יָדָּה לְעַשׂוֹת צְכַחָּה עֵשֶׂה, זֶה הוּא שְׂחָדָם כְּרִידָּה לְכָלוֹל הַשְּׂמַחֵל צִימִין, וְכָל מַה שְּׁהוּא עוֹשֶׂה, כְּרִידָּה שְׂלָח יִהְיוּ חָלָל פְּלוּגִים צִימִין. כָּל חָשֵׁר תְּמַחֵל יָדָּה, זֶה שְׂמַחֵל שְׁנַחֲרָא יָד. לְעַשׂוֹת צְכַחָּה, זֶה הוּא יִמִין, כְּשִׁ"א (שְׁמוֹת ט"ו) יִמִינָה ה' נִחְדְרֵי צְכַחָּה. וְכִיוֹן שְׂחָדָם נִזְהָר שְׂכַל מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לְכַד יִמִין וְיִכְלוֹל שְׂמַחֵל צִימִין, חֹז הַקְּדוּשָׁה צְרוּף הוּא שׂוֹרָה צְתוּכוֹ צְעוּלָם הַזֶּה, וַיִּחְסוּף אוֹתוֹ חֲלוּי לְעוּלָם הַצָּח הַהוּא. וְחֹל יֹאמֵר חָדָם, צְשַׁעָה שְׂחָצֵחֵל חֹל הָעוּלָם הַהוּא, חֹז חֲצִיקָשׁ מִן הַפְּלֻךְ רַחֲמִים, וְחָשׁוּב לְפָנָיו, חָלָל עַל זֶה חוֹמֵר, כִּי אִין מַעֲשֵׂה וְחֲשָׁצוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה, חֹחַר שְׂיִסְתַּלַּק הַחָדָם מִן הָעוּלָם הַזֶּה. חָלָל חֹס חָדָם רוּחָה, שְׁהַפְּלֻךְ הַקְּדוּשָׁה יִחִיר לוֹ לְעוּלָם הַהוּא, וַיִּתֵּן לוֹ חֵלֶק לְעוּלָם הַצָּח, יַעֲסוּק צְעוּלָם הַזֶּה לְכָלוֹל מַעֲשָׂיו צִימִין, וְכָל מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לְשֵׁם הַקְּדוּשָׁה צְרוּף הוּא, כִּי חֹחַר כְּדֵּ כְּשִׂיִסְתַּלַּק מִהָעוּלָם הַזֶּה, לְדוֹן צְדִין קְשָׁה, צְדִין שְׂל הַגִּיהֶנֶם, אִין שְׂס עֵלָה וְחֻכְמָה וְתַבּוּנָה לְהַנְּחֵל מִן הַדִּין. פְּרוּשׁ חֹחַר. כִּי אִין מַעֲשֵׂה וְחֲשָׁצוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה

בְּשָׂאוֹל. כִּי בַגִּיהֶנֶס יֵשׁ מְדוּרִים עַל מְדוּרִים, הַמְדוּר הַתַּחְתּוֹן הוּא שָׂאוֹל. הַמְדוּר הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹן מִמֶּנּוּ, הוּא אֲצִדוֹן, וְזֶה סָמוּךְ לָזֶה. מִי שָׂוִירַד לְשָׂאוֹל, יָדוּגוּ אוֹתוֹ, וּמִשָּׁם מִכְּפֹלֵף וְעוֹלָה. ז"ש (שמואל א' ב') מוֹרִיד שָׂאוֹל וַיַּעַל. וּמִי שָׂוִירַד לְאֲצִדוֹן, אֵינוֹ עוֹלָה מִשָּׁם לְעוֹלָם. מִי שָׂיֵשׁ צוֹ מַעֲשֵׂה טוֹב אוֹ שֶׁהוּא מַצְעִי הַחֲצוֹן, הִנֵּה הָעֵמִידוּהוּ שָׂכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, טָרַם שָׂיִשְׁכָּב, וְעוֹד אֵינוֹ יָשׁוּן, כְּרִיךְ הָאֲדָם לַעֲשׂוֹת חֲצוֹן צְמַעְשׂוֹ שְׁעָשָׂה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וַיִּסּוֹב מִקֵּם וַיִּבְקֵשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. מֵהוּ הַטַּעַם שֶׁכְּרִיךְ לַעֲשׂוֹת חֲצוֹן צְאוֹתָהּ שְׁעָה. מִשָּׁם שָׂצָעָה הַהִיא, אֵילָן הַמּוֹת שׂוֹרֶה צְעוֹלָם, וְכָל צְנִי הָעוֹלָם טוֹעֵמִים טַעַם הַמּוֹת. עַל כֵּן כְּרִיךְ הָאֲדָם צְאוֹתָהּ שְׁעָה לַעֲשׂוֹת חֲצוֹן צְמַעְשׂוֹ, וַיִּתְוֹדֶה עֲלֵיהֶם, מִשָּׁם שֶׁהִיא שְׁעַת הַמּוֹת, וְאִלּוּ נִקְרָאִים צְעִי חֲצוֹן. וְכֵן מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל צְדָעַת וּבְחֻכְמָה לְדַעַת אֶת רְצוֹנוֹ, לְאַחַר פְּטִירָתוֹ, כְּשֵׁיִעֲבִירוֹ אוֹתוֹ לְרָאוֹת וּלְהַסְתַּיֵּל צְאֵלוֹ הָרְשָׁעִים הַנְּדוּגִים בַּגִּיהֶנֶס וּבְמַדְרַגַּת שָׂאוֹל, וְכֵלָם כּוֹוֹחִים מֵאִלּוּ הַמְדוּרָה, הוּא לֹא יִשְׁאַר שָׁם, וְאִלּוּ יִמָּלֵא צִינִיָּה. וְעַל זֶה פָּתוּב אֵין מַעֲשֵׂה וְחֲצוֹן וְדַעַת בְּשָׂאוֹל, אֵין מַעֲשֵׂה, הֵינוּ מִי שָׂיֵשׁ צוֹ מַעֲשֵׂה טוֹב, וְחֲצוֹן, הֵינוּ מִי שֶׁהוּא מַצְעִי הַחֲצוֹן וְדַעַת, הֵינוּ מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל צְדָעַת וְכו' כְּנִזְכָּר לְעֵיל, שֶׁכָּל יֵלֵךְ אֵינוֹ בְּשָׂאוֹל. וְלֹא יִמָּלֵא אֶלְכָּא לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּמַקוֹם שֶׁפָּמָה אוֹרוֹת נְרוֹת וְכַמָּה חֲמוּדוֹת שׂוֹרִים צוֹ, וְהַקְדוּשׁ צְרוּךְ הוּא צָח לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם שְׁאֵר הַלְּדִיקִים בְּגוֹן עֵדוֹן. אֲשֶׁרִי חֻלְקָם שָׁל הַלְּדִיקִים צְעוֹלָם הַזֶּה וּצְעוֹלָם הַצָּח, עֲלֵיהֶם פָּתוּב (תהלים ק"ט) אֲדָּה לְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמּוֹךְ יִשְׂבּוּ יִשְׂרָיִם אֶת פְּנִיָּה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ט'

א. שְׁלִיחַ צְבוּר שְׁטָעָה וְנִבְהָל וְלֹא יָדַע מֵהֵיכָן יִתְחִיל וְשָׁהָה שְׁעָה יַעֲמוֹד אַחַר תַּחֲתָיו וְאִם טָעָה בְּבִרְכַת הָאֲפִיקוֹרוֹסִין אֵין מִמֶּתִינִין לוֹ אֶלָּא מִיָּד יַעֲמוֹד אַחַר תַּחֲתָיו שְׁמָא אֲפִיקוֹרוֹסוֹת נִזְרָקָה בּוֹ. וְהוּא שְׁלֵא הַתְּחִיל בָּהּ אֲבָל אִם

הַתְּחִיל בָּהּ מִמִּתְיָנִין לוֹ שָׁעָה. וְלֹא יִהְיֶה הַשָּׁנִי סָרְבֹן בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה: **ב.** וּמֵהֵיכָן הוּא מִתְּחִיל מִתְּחִילַת בְּרָכָה שְׁטָעָה בָּהּ
רֵאשׁוֹן אִם טָעָה בְּאַחַת מִן הָאֲמָצְעִיּוֹת. אֲבָל אִם טָעָה
בְּאַחַת מִן הַשְּׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת מִתְּחִיל הַשָּׁנִי מִן הָרֵאשׁוֹנָה וְאִם
טָעָה בְּאַחַת מִן הָאַחֲרוֹנוֹת יִתְחִיל הַשָּׁנִי מִן הָעֲבוּדָה:

מוסר

מספר חסידים סי' פ"ט צ' צ"א

פְּרִישׁוֹת מִן הָעוֹלָם פְּנָאֵי לֵיב וּמְנוּחָה לְגוּף וְאַהֲבַת עוֹלָם
טְרַדַת הַלֵּב וְיִגִיעַת הַגּוּף. אִם יִשְׁבְּחוּךָ בְּנֵי אָדָם בְּמָה שְׂאִין
בְּךָ דְּאֵג אֵל תְּהִי לְהוֹט אַחַר הַדְּבָרִים וְאַחַר חֲדוּשִׁים כִּי
אֵלָה מְסִירִים לֵב הָאָדָם מִן הַתּוֹרָה. שׁוּבוּ פְתָאִים כִּי
הַתְּשׁוּבָה מְקוּבָּלַת וְהַטִּיבוּ מַעֲלָלֵיכֶם בְּעַד הַיְכוּלַת עַל
נַפְשׁוֹתֵינוּ טָרָם יָבֹא בְּדִין עָלֵינוּ. כִּי הוּא ה' שׁוֹפְטֵינוּ אֲשֶׁר
עֵינָיו פְּקוּחוֹת עַל כָּל דְּרָכַי בְּנֵי אָדָם לְתַת לְאִישׁ כְּדַרְכּוֹ
וְכִפְרֵי מַעֲלָלוֹ: זָכִין לְאָדָם שְׁלֹא בְּפָנָיו מַעֲשֶׂה בְּאִישׁ אֶחָד
שֶׁהָיָה תַמִּיד מְעִיֵּין בְּטִלְיוֹת שֶׁל בַּיִת הַכְּנֶסֶת לְרֵאוֹת אִם
נִקְרָעוּ אוֹ נִתְקַלְקְלוּ חוּטֵי הַצִּיצִית וְהָיָה מְצִיֵּצִים כְּהַלְכָתוֹ
וְהָיָה מוֹדִיעַ לְבַעַל הַטְּלִית: יִרְאֵי ה' יִכְבֹּד בְּאִיזָה עֲנָן כְּגוֹן
שֶׁהָיָה לוֹ לְכַבֵּד אֵב וְאִם יָקוּם מִפְּנֵיהֶם וְיִכְבְּדוּם וְלֹא אַחַר
קוּמוֹ יִחְזוֹר וְיֵשֶׁב אֶפְלוֹ הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְלַכֵּת שְׂאִם יִלְךְ לוֹ אִז
לֹא יִרְאֶה שְׂקָם לְכַבּוֹדָם:

קורח יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה' אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

(כב) וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכֹל בְּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחַטָּא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצָף: (ס) וַיִּפְּלוּ עַל אִפְיָהוֹן וַאֲמָרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכֹל בְּשָׂרָא גְבָרָא חָד יִיחֹב וְעַל כָּל כְּנִשְׁתָּא יְהִי רוּגְזָא:

רש"י אל אלהי הרוח. יודע מחשבות. אינן מדתך כמדת בשר ודם, מלך בשר ודם שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא, לפיכך כשהוא כועס נפרע מכלם, אבל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא: האיך אחד. הוא החוטא ואתה על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש ברוך הוא יפה אמרת, אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא:

(כג) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ: (כד) דִּבֶּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר הִיעָלוּ מִסְבִּיב לְמִשְׁכַּן קִרְח דָּתְוּ וְאַבְיָרָם: מִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימְרָ אִסְתַּלְקוּ מִסְחֹר סְחֹר לְמִשְׁכַּנָּא דְקִרְח דָּתְוּ וְאַבְיָרָם:

רש"י העלו וגו'. כתרגומו הסתלקו מסביבות משכן קרח:

(כה) וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל דָּתְוּ וְאַבְיָרָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל: וְקָם מֹשֶׁה וַאֲזַל לֹת דָּתְוּ וְאַבְיָרָם וַאֲזַלוּ בְּתִרוּהֵי סְבִי יִשְׂרָאֵל:

רש"י ויקם משה. כסבור שישאו לו פנים ולא עשו:

(כו) וַיִּדְבֹר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֲהֵלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל תִּגְעוּ בְּכֹל אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן תִּסָּפוּ בְּכֹל חַטָּאתָם: וּמִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימְרָ זִוְרוּ כְּעֹן מַעֲלֵי מִשְׁכַּנֵּי

גְּבִרְיָא חַיִּיבֵינָא הָאֵלִין וְלֹא תִקְרְבוּן בְּכֹל דִּי לְהוּן דְּלִמָּא תִלְקוּן בְּכֹל
חוּבֵיהוֹן :

נביאים - שמואל א - פרק יב

(כ) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ
אֶתְכֶם עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל הָרָעָה הַזֹּאת אֲדָרְ
אֵל תִּסּוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת
יְהוָה בְּכֹל לִבְבְּכֶם : וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְעָמָא לֹא תִדְחִלוּן
אֲתוֹן גְּרַמְתוּן ית כָּל בִּישְׁתָּא הָדָא בְּרַם לֹא תִסְטוּן מִבִּתְר פּוּלְחָנָא
דִּי וְתִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ בְּכֹל לִבְכוּן : (כא) וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי
אַחֲרֵי הִתְהוּ אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יִצִּילוּ
כִּי תְהוּ הַמָּה : וְלֹא תִסְטוּן מִבִּתְר פּוּלְחָנִיָּה וְלֹא תִפְלְחוּן
לְטַעֲנֹתָא דְאִינוּן לְמָא וְלִית בְּהוּן הִנְאָה וְלֹא מְשִׁיזְבִין אַרִי לְמָא אִינוּן
: (כב) כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת עַמּוֹ בְּעֵבּוֹר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ
לְעָם : אַרִי לֹא יִרְחִיק יְיָ ית עֲמִיָּה בְּדִיל שְׁמִיָּה רַבָּא אַרִי רַעוּא
קֳדָם יְיָ לְמַעַבְד וְתִכּוּן קֳדְמוּהִי לְעָם :

רש"י בעבור שמו הגדול . אשר יאח שמו עליכם שהוא מושיעכם , ולמען לא יתמעט סם גדלו : הואיל
ה' . (שבע , כמו ו לקמן יד כה) : ויואל שאל את העם :

(כג) גַּם אֲנֹכִי חָלִילָה לִּי מִחֲטֵא לִיהוָה
מִחֲדַל לְהַתְפַּלֵּל בְּעַדְכֶם וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם
בְּדַרְךְ הַטּוֹבָה וְהִשְׁרָה : אַף אֲנִי חַס לִי מִלְּמַחֲטִי

קָדָם יִּי מְלֹאֲתֵמְנָעָה לְצַלָּאָה עֲלֵיכֹון וְאַלִיף יִתְכוֹן דְתִתְּכוֹן בְּאוֹרַח
תִּקְנָא וְכִשְׂרָא :

רש"י גם אנכי חלילה לי . מאחר שתעשו אחס את שלכם לשוב אל ה' , גם אנכי חלילה לי מהחול
מהתפלל בעדכם :

(כד) אֵדָּ יִרְאוּ אֶת יְהוָה וְעַבְדֶּתֶם אֹתוֹ
בְּאֵמֶת בְּכָל לִבְבְּכֶם כִּי רָאוּ אֶת אֲשֶׁר
הִגִּדְל עִמָּכֶם : (פ) בְּרַם דְחִילוּ מִן קָדָם יִּי וְתִפְלְחוּן קְדָמוּהִי
בְקִשׁוּט בְּכָל לִבְכוֹן אֲרִי חֲזוּ יַת דְאַסְגִי לְמַעְבַּד עִמְכוֹן :

כתובים - תהילים - פרק קז

(יא) כִּי הִמְרוּ אִמְרֵי אֵל וְעֵצַת עֲלִיוֹן נֶאֱצוּ :
אָרוּם סָרִיבוּ עַל מִימְרֵיהֶּ דְאַלְהָא וּמְלִכְתָּהּ עֲלָאָה רְחִיקוּ :

רש"י כי המרו אמרי אל . אין פורענות באה על האדם אלא בעונו :

(יב) וַיִּכְנַע בְּעַמְל לִבָּם כְּשָׁלוּ וְאִין עֲזָר : וְתִבַּר
בְּלִעוּתָא לְבָהוֹן אֶתְקִילוּ וְלִית דְסָעִיד : (ג) וַיִּזְעֲקוּ אֶל
יְהוָה בְּצָר לָהֶם מִמְצַקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם :
וְצָלוּ קָדָם יִּי בְדַעֲיִק לְהוֹן מִמְעִיקֶתְהוֹן פְּרִקְנוֹן : (ד) יוֹצִיאֵם
מִחֲשָׁדָּ וְצַלְמוֹת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יִנְתַּק :
אִפְקִינוֹן מִחֲשׁוּכָא וְטוּלָא דְמוֹתָא וְשִׁלְשׁוֹתְהוֹן יִתְרַע : (ט) יוֹדוּ
לִיהוָה חֲסִדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבַנֵי אָדָם : יְהוֹדוּן

קָדָם יִי מְטוּל חֶסֶדִיהָ וּמִשְׁתַּעַן פְּרִשְׁוֹתֶיךָ לְבַנֵּי נִשָּׂא :

משנה חולין פרק יא

א. ראשית הגז נוהג בְּאֶרֶץ וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ, בְּפְנֵי הַבַּיִת וְשֵׁלֵא בְּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמִקְדָּשִׁין. חֹמֶר בִּזְרוּעַ וּבִלְחָיִים וּבִקְבָה מִרְאשֵׁית הַגִּז, שֶׁהִזְרוּעַ וְהִלְחָיִים וְהַקְבָה נוֹהֲגִים בְּבָקָר וּבְצֹאן, בְּמִרְבֵּה וּבְמוֹעֵט. וְרִאשֵׁית הַגִּז, אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּרַחֲלוֹת, וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּמִרְבֵּה :

ברטנורה (א) ראשית הגז. כל הגוזז לאנו ואפילו גוזזן מאה פעמים נותן מן הגיזה מתנה לכהן: נוהג בארץ ובחוץ לארץ. והאידנא נהוג עלמא כר' אלעאי דאמר ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ, דיליף נתינה נתינה מתרומה, מה תרומה אינה נוהגת אלא בארץ, אף ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ. ורבותי הורו במתנות נמי דאין נוהגות אלא בארץ, דראשית הגז והמתנות שוין הן ולא הודו להן שאר חכמי הדור: במוקדשים. אפילו קדשי צדקה הבית. משום דכתיב גז לאנך, ולא של הקדש: נוהגים בבקר וצאן. דכתיב (דברים יח) אם שור אם שה: ובמועט. אפילו לא שחט אלא אחת: אלא ברחלות. כתיב הכא (ס) גז לאנך, וכתיב התם (איוב לה) ומגז כבשי יתחמם, מה להלן כבשים, אף כאן כבשים:

ב. וכמה הוא מִרְבֵּה, בֵּית שְׁמַאי אומרים, שְׁתֵּי רַחֲלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ז), יְחִיֵּה אִישׁ עֵגְלַת בָּקָר וְשְׁתֵּי צֹאן. וּבֵית הַלֵּל אומרים, חֲמִשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א. כה) חֲמִשׁ צֹאן עֲשׂוּיֹת. רַבִּי דוֹסָא בֶן הֶרְפִּינְס אומר, חֲמִשׁ רַחֲלוֹת גּוֹזְזוֹת מִנֶּה (מִנֶּה) וּפָרֶס, חֲיִבוֹת בְּרִאשֵׁית הַגִּז. וְחֲכָמִים אומרים, חֲמִשׁ רַחֲלוֹת גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהוּן. וְכַמָּה נוֹתְנִין לוֹ, מִשְׁקַל חֲמִשׁ סָלְעִים בִּיהוּדָה, שֶׁהוּן עֶשֶׂר סָלְעִים בְּגַלִּיל, מִלֶּבֶן וְלֹא צוּאֵי, כְּדִי לַעֲשׂוֹת

מִמֶּנּוּ בְּגַד קָטָן, שְׁנֵאמַר (דברים יח), תִּתֶּן לוֹ, שְׂיֵהָא בּוֹ
כְּדֵי מִתְּנָה. לֹא הִסְפִּיק לְתַנּוּ לוֹ עַד שְׂצָבְעוּ, פְּטוּר.
לְבָנוּ וְלֹא צָבְעוּ, חֵיב. הַלּוֹקַח גַּז צֵאנוּ שֶׁל נְכָרִי, פְּטוּר
מִרֵאשִׁית הַגִּז. הַלּוֹקַח גַּז צֵאנוּ שֶׁל חֵבְרוֹ, אִם שִׁיר
(הַמוֹכֵר), הַמוֹכֵר חֵיב. לֹא שִׁיר הַלּוֹקַח חֵיב. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי
מִיָּנִין, שְׁחוּפּוֹת וּלְבָנוֹת, מָכַר לוֹ שְׁחוּפּוֹת אֲבָל לֹא
לְבָנוֹת, זְכָרִים אֲבָל לֹא נְקִבּוֹת, זֶה נוֹתֵן לְעֲצָמוֹ וְזֶה
נוֹתֵן לְעֲצָמוֹ:

דרטורה (ב) ושתי לאן. אלמלא תרתי מקרי לאן: שנאמר חמש לאן עשויות. שמעסות את בעליהן ואומרות לו קום עשה מלוא חדשה שלא היתה מלוא עליו בפחות מכן, והיינו על כרחך ראשית הגז דכתיב ביה לאן דמשמע מרובה דאילו בכור כתיב בכור שור, דמשמע אפילו חד, וכן מתנות [כתיב] אם שור אם שה: מנה מנה ופרס. כל אחד מנה וחצי. ובכיר מהכי לא חשיב גז, שזו פחות שבגיזות: בכל שהן. לאו דוקא, דבפחות מששים סלעים לא מיחייב בראשית הגז. אלמלא משום דר' דוסא יהיב שיעורא רבה קרי תנא לשיעורא זוטא דרבנן כל שהן. והסלע משקלו עשרים וארבע מעים, ומשקל כל מעה ששה עשר גרעיני שיעורה: כמה הוא נותן לו. הבא לחלק ראשית הגז שבידו, לא יפחות לכל כהן ממשקל חמש סלעים אמר: מלובן. ולא שיהיה חייב הישראל ללבנו, אלמלא שיתן לו שיעור מן הצמר הצואי דהיינו שאינו מלובן עד שכשילבנו הכהן יעמוד על משקל חמש סלעים אמר מלובן: כדי שיוכל לעשות ממנו בגד קטן. הראוי לשירות. ומאי ניהו, אבנט. מדסמך קרא אחר ראשית הגז מיד, כי זו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת, שמעינן מינה דהכי קאמר, תן לו מראשית גז לאנך כדי שיוכל לעשות בגד לעמוד לשרת, והקטן שבבגדים הראוי לשירות הוא אבנט והוא נעשה מחמש סלעים אמר מלובן. וראשית הגז אין לו שיעור מן התורה. ומדברי סופרים שלא יפחות מאחד מששים. ואין חייב בראשית הגז עד שיגזוז חמש לאן, ותהיה גיזת כל אחת מחמשתן אין פחות מששים עשרה סלע, שאם היתה גיזת אחת מהן פחות מששים עשרה סלע אע"פ שחמשתן גוזזות יותר מששים סלעים הרי זה פטור: עד שצבעו. בעליו קודם שנתנו: פטור. מלתנו עוד, דקנייה בשינוי והוי ליה כמזיק מתנות כהונה או שאכלן, דפטור: ולא צבעו. אין זה שינוי ואכתי בעיניה הוא: הלוקח גז לאנו של נכרי. כשהוא מחובר ללאן פטור, דגז לאנך כתיב, והאי לאן לאו דידיה הוא, ואלאן קפיד רחמנא ולאו אגזיה דידיה: אם שייך המוכר חייב. דאמר ליה לוקח, מתנה דכהן גבך היא: ואם לאו הלוקח חייב. דאמר ליה מוכר, מתנה דכהן לא זבני לך: שחופות. לא שחורות ולא לבנות: זה נותן לעצמו. הלוקח נותן לעצמו על מה שלקח, והמוכר נותן לעצמו על מה ששייר אצלו. דגיזת הלבנות טובה משל שחופות וכן זכרים ונקבות גיזת הזכרים קשה והאי דנקבות רכיך:

גמרא חולין דף קל"ח ע"א

וְכַמָּה נוֹתֵן לוֹ וְכוּי תֵּנָא לֹא שְׂיִלְבְּנֵנוּ וְיִתְנֵנוּ לוֹ אֶלָּא שְׂיִלְבְּנֵנוּ כְּהוּ וְיַעֲמוּד עַל חֲמִשׁ סְלָעִים כְּדִי לַעֲשׂוֹת בְּגַד קָטָן. מְנַהֲנֵי מִיְלֵי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר קָרָא (דְּבָרִים י"ח) לַעֲמוּד לְשֵׁרֶת דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְשִׁירוֹת מָאִי נִיהוּ אֲבָנֵיט אֵימָא מְעִיל תְּפִשְׁתָּ מְרוּבָה לֹא תְּפִשְׁתָּ תְּפִשְׁתָּ מוּעֵט תְּפִשְׁתָּ. וְאֵימָא כִּיפָה שֶׁל צָמַר דְּתִנָּיָא כִּיפָה שֶׁל צָמַר הֵיטְהָ מוּנַחַת בְּרֵאשׁ כְּהוּ גְדוּל וְעַלְיָה צִיץ נִתּוֹן לְקַיִים מַה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ"ח) וְשָׂמַתְּ אוֹתוֹ עַל פְּתִיל תְּכֵלֶת אָמַר קָרָא הוּא וּבְנָיו דָּבָר הַשְּׂוֹה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו אֲבָנֵיט נָמִי לֹא שְׂוֹה הֵנִיחָא לְמָאן דְּאָמַר אֲבָנֵיטוֹ שֶׁל כְּהוּ גְדוּל לֹא זָהוּ אֲבָנֵיטוֹ שֶׁל כְּהוּ הֵדְיוּט שְׁפִיר אֶלָּא לְמָאן דְּאָמַר זָהוּ אֲבָנֵיטוֹ שֶׁל כְּהוּ הֵדְיוּט מָאִי אֵיכָא לְמִימַר שֵׁם אֲבָנֵיט בְּעוֹלָם. לֹא הִסְפִּיק לִיתְנֵנוּ וְכוּי אֵי תִמַּר גִּזַּז וּמְכַר רֵאשׁוּנָה רַב חֲסָדָא אָמַר חַיִּיב. רַבִּי נִתָּן בַּר הוֹשַׁעְיָא אָמַר פְּטוּר. רַב חֲסָדָא אָמַר חַיִּיב דְּהָא גִזַּז. רַבִּי נִתָּן בַּר הוֹשַׁעְיָא אָמַר פְּטוּר בְּעֵידָנָא דְקָא מְלֵא שִׁיעוּרָא בְּעֵינָן צֵאנָד וְלִיכָא. תִּנְן הַלּוּקַח גִּזַּז צֵאנָו שֶׁל נְכָרִי פְּטוּר מִרֵאשִׁית הַגִּזַּז הָא צֵאנָו לְגִזְזוֹ חַיִּיב אֶמָּאִי כָּל חֵד וְחֵד בְּתַר גִּיזָה נִפְקָא לָהּ מִרְשׁוּתֵיהּ. תַּרְגָּמָא רַב חֲסָדָא אֵלִיבָא דְרַב נִתָּן בַּר הוֹשַׁעְיָא כְּגוֹן שֶׁהִקְנָן לוֹ כָּל שְׁלֵשִׁים יוֹם :

רס"י תנא. הא דקתני מתניתין חמש סלעים מלובן לא שיהא מוטל על ישראל ללבונו אלא אשיעורא קפיד דליתב ליה בהכרע כשיתלבוזן שיהא בו חמש סלעים ונפטרות כל גיזות: אמר קרא לעמוד לשרת. בתר ראשית הגז כתיב כי בו בחר ה' מכל שבטיך לעמוד לשרת: מאי ניהו אבניט. שהוא קטן שבצגדי כהונה וקום להו לרבנן שיכול לעשות מחמש סלעים אמר שהרי אין כולו אמר אלא כלאים הוא: תפסת מרובה לא תפסת. ברייתא בת"כ גבי זבה ימים שנים רבים פלגה או

אינו אלא רבים עשרה אמרת כל שמשמעו מרובה ומשמעו מועט תפסת מרובה
לח תפסת תפסת מועט תפסת וכו' (ועיין בראש"י): ואימא כיפה של אמר. שהיא מועטת
מאזנת ואף היא בכלל שירות כדכתיב על פתיל תכלת ותכלת אמרא הוא: כיפה.
כובע קטן פלעזר"י: ושמת אותו. בליץ כתיב: אמר הרא. גבו שירות דראשית הגז:
הוא ובניו. וליץ אינו צכהן הדיוט:

זוהר קרח דף קע"ח ע"א

ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד וגומר. רבי אבא
פתח (ישעיה מ) היושב על חוג הארץ וגומר. תא חזי כד בעא
קדשא בריך הוא למברי עלמא סליק ברעויתא קמיה וברא
ליה באורייתא (כד סליק ברעויתא קמי קדשא בריך הוא למברי עלמא אסתכל
באורייתא וברא ליה) ובה אשתכלל הדא הוא דכתיב (משלי ח)
בהכינו שמים שם אני. וכתיב (שם) ואהיה אצלו אמון. והא
אוקמוה אל תקרי אמון אלא אומן. כד אתא למברי אדם
והא אתמר אמרה תורה וכי למגנא אתקריאת ארך אפיס
ורב חסד. בההיא שעתא דנפק אדם לעלמא הוה זיו
פרצופא דיליה מעילא ומתתא והוה דחלין מניה כל ברין
ואוקמוה תא חזי לא אתקיים עלמא ולא אשתלים עד
ההיא שעתא דנפק אדם בשלימו דכלא ואתקדש יומא
ואתתקו פרסיי קדישא למלכא כדין אשתלימו עלאי
ותתאי ואשתכחו חדוון בכלהו עלמין בההיא שעתא
דבעא יומא לאתקדשא הוה נפקי רוחיהו דשדין לאתברי
גופא דלהוון ואתקדש יומא ולא אתבריא או אשתאר עלמא
כמה דאתפגים מעבידתא ואסתחר (ואתחסר) כיון דאתקדש
(עלמין) ישראל ואשתלימו בדרגיהוון ואשתכחו ליואי בסטר
שמאלא כד (כדין) אשתלים ההוא פגימא דעלמא דמסטר
שמאלא ועל דא בעאן לאתדכאה ליואי וכדין כלא
אתכליל בימינא ועלמא לא אתפגים ובגין כך כתיב ועבד
הלוי הוא. הוא אשלים לסטר שמאלא הוא אשלים

לַפְּגִימוֹ דְעֵלְמָא וְאַפִּילוּ הֵהוּא סְטְרָא דְצַפּוֹן דְאַשְׁתָּאָר חֲסוֹר
 בְּעֵלְמָא כַּד בְּרָא קְדָשָׁא בְרִידָה הוּא עֵלְמָא. לִיּוֹאֵה בְּאַרוֹנָא
 אֲשֵׁלִים לְכֹלָא מְאִי בְּאַרוֹנָא בְּהֵהוּא מְטוּלָא דְהוּוּ נְטִילִי
 בְּמִשְׁכַּנָּא אֲשֵׁתִלִּים כָּל הֵהוּא פְּגִימוֹ עַל יְדִיהָ הוּא לְעִילָא
 לְשִׁמְאָלָא הוּא אֲתַכְלִיל בְּיַמִּינָא תוּ הוּא דָא עֲתִיקָא (ס"א ת"א
 חז"י ולי"ג מן תו) אֵלְמָלָא דִינָא לָא אֲשֵׁתִכַּח בְּעֵלְמָא לָא הוּוּ יְדַעִי
 בְּנֵי נְשָׂא מְהִימְנוּתָא עֲלָאָה וְלָא יִשְׁתַּדְּלוּן בְּנֵי נְשָׂא
 בְּאוּרִייתָא וְלָא יִתְקַיְימוּ פְּקוּדֵי אוּרִיתָא פּוּלְחָנָא
 שְׁלִימוּתָא דִישְׁתַּכַּח בְּעֵלְמָא לְגַבֵּי מַלְכָּא קְדִישָׁא מָאן עֶבֶד
 לָהּ הָיִי אוֹמֵר דָּא לִיּוֹאֵה. וְתוּ וְעֶבֶד הַלְוִי הוּא כְּמָה דְאֵת
 אָמַר (דְּבָרִים ד) כִּי יֵי הוּא אֱלֹהִים הוּא אֲשֵׁלִים שְׁלִימוּתָא
 לְמַהוּי כֹּלָא חַד הוּא פְּשִׁיטָא לְקַבְּלָא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל כְּמָה
 דְאֵת אָמַר (שִׁיר ב) שְׁמָאֵלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי בְּגִין לְחַבְרָא זְוּוּגָא
 כְּחַדָּא מָאן אֲתַעַר רְחִימוּתָא הָיִי אוֹמֵר הוּא תוּ הוּא כְּמָה
 דְאֵת אָמַר (ס"א תו הוּא דָא עֲתִיקָא כְּמָה דְאֵת אָמַר כִּי יֵי הוּא אֱלֹהִים) (תהלים ק)
 הוּא עֲשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמוּ בְּגִין כֶּךָ הוּא לְתַתָּא הוּא לְעִילָא
 הוּא אֲתַגְלִיָּא הוּא סְתִים הוּא אֱלֹהִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר
 זְמִין קְדָשָׁא בְרִידָה הוּא לְאַנְהָרָא לְסִיְהָרָא כְּנֵהוּרָא דְשִׁמְשָׁא
 וְנֵהוּרָא דְשִׁמְשָׁא יְהֵא עַל חַד שְׁבַע זְמַנִּין הָדָא הוּא דְכַתִּיב
 (ישעיה ל"ו) וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְבָנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲמָה וְגוֹמֵר וְכַתִּיב (שם ס')
 לֹא יָבֵא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וְיִרְחַךְ לֹא יֵאָסֵף. וְכַתִּיב (שם) לֹא יְהִיָּה
 לְךָ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹמֵר :

תרגום הזהר וְעֶבֶד הַלְוִי הוּא וְגוֹ': רַבִּי חֲצָא פִתַח. (ישעיה מ') הַיּוֹשֵׁב עַל חוּג
 הָאָרֶץ וְגוֹ'. זֶה וְרֵאָה, כְּשֶׁרָכָה הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא לְבָרוּךְ אֵת הָעוֹלָם, עָלָה
 צְרָכוֹן לְפָנָיו, וְצָרָח אוֹתוֹ צְתוּרָה. וְצָה נְשִׁתְכַלֵּל. זֶה שְׁנֵאֲמַר (משלי ח') צִבְּכִינוּ
 שְׁמִים שָׁם חָנִי, וְכַתוּב (שם) וְאֵהִיָּה אֲכָלוּ אֲמוֹן. וְהָרִי הָעֵמִידוּהוּ, אֵל תִּקְרִי
 אֲמוֹן אֲכָל אֲמוֹן, שְׁהִיָּתָה אֲכָלוּ אֲמוֹן שֶׁל הָעוֹלָם. כְּשֶׁצָּח לְבָרוּךְ הָאֵדָם,
 וְלַמְדוּנוּ, אֲמַרָה הַתּוּרָה, וְכִי צְחַנְס נִקְרָאת אֲרָךְ אֲפִים וְרַב חֲסָד, וְאִם לֹא
 יְהִיָּה אֵדָם שְׁיַחֲטָא, לְמִי תִאָרִיד אֲפָד. צְאוּתָה שְׁעָה שְׁיֵאֵל הָאֵדָם לְעוֹלָם,
 הִיָּה זִיו הַפָּנִים שְׁלוֹ מִמַּעַלָה וּמִמַּטָּה, וְהִיוּ יִרְאִים מִפְּנָיו כָּל הַצְּרִיּוֹת.
 וְהָעֵמִידוּהוּ. זֶה וְרֵאָה, לֹא נִתְקַים הָעוֹלָם וְלֹא נִשְׁלַם עַד אוֹתָהּ הַשְּׁעָה שְׁיֵאֵל
 הָאֵדָם צְשִׁלְמוֹת הַכֹּל וְנִתְקַדַּשׁ הַיּוֹם, וְנִתְפַקֵּן כִּסְאֵי קְדוּשָׁא לְמַלְכָּה, שְׁהוּא

הַמְלֻכּוֹת. אִז נִשְׁלַמוּ הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחֲתוֹנִים, וְנִמְלְאָה שְׂמֵחָה בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׂרוּעָה לְהַתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם, הָיוּ יוֹרְאִים רוּחוֹת וְשָׂדִים לְבָרוּחַ לָהֶם גּוֹף, וְנִתְהַדָּשׁ הַיּוֹם וְלֹא נִבְרָאוּ. וְנִשְׁאַר הָעוֹלָם כְּמוֹ נִפְגָּם מִמְלַאכְתּוֹ וְנִחָסַר מִחֲמַת מְלִיאוֹת הָרוּחוֹת וְהַשְּׂדִים. כִּיּוֹן שֶׁנִּתְהַדָּשׁוּ יִשְׂרָאֵל וְנִשְׁלַמוּ בְּמַדְרַגְתּוֹ, וְנִמְלְאוּ הַלְּוִיִּים בְּכָד שְׂמֵחַל, אִז נִשְׁלַם הַפָּגַם הַהוּא שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁנֶּעֱשָׂה בְּכָד שְׂמֵחַל, מִחֲמַת מְלִיאוֹת הָרוּחוֹת וְהַשְּׂדִים, כִּי עַל יְדֵי הַלְּוִיִּים נִכְלָל הַשְּׂמֵחַל בְּיָמִיו וְעַל יְדֵי זֶה נִתְתַּקֵּן הַשְּׂמֵחַל. וְעַל כֵּן כְּרִיכִים הַלְּוִיִּים לְהַפְתִּיחַ וְאִז נִכְלָל הַכֹּל בְּיָמָיו, וְהָעוֹלָם חִינּוּ נִפְגָּם, וּמִשּׁוּם זֶה כְּתוּב, וְעַבַד הַלְּוִי הוּא, הוּא הַשְּׂלִים אֶת כָּל הַשְּׂמֵחַל, הוּא הַשְּׂלִים פָּגַם הָעוֹלָם. וְאֶפְלוּ אוֹתוֹ כֹּד כְּפֹון שְׂהִיָּה חֶסֶר בְּעוֹלָם כְּשֶׁצָּרָח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הַשְּׂלִימוּ גַם כֵּן הַלְּוִיִּים, כִּי הַלְּוִיִּים בְּאֶרֶץ הַשְּׂלִימוּ הַכֹּל. מֵהוּ בְּאֶרֶץ. הֵינּוּ בְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁאֵל שְׂהִיו נוֹשְׂאִים בְּמִשְׁכָּן, בְּעֵת נִסְיַעַת הַמִּשְׁכָּן, נִשְׁלַם עַל יְדֵיהֶם כָּל הַפָּגַם הַהוּא. וְעַבַד הַלְּוִי הוּא, הוּא יוֹרֵה לְמַעְלָה בְּשְׂמֵחַל, הֵינּוּ שְׂמֵחַתְקוֹן הַשְּׂמֵחַל לְמַעְלָה. הוּא יוֹרֵה שֶׁנִּכְלָל בְּיָמָיו. עוֹד הוּא זֶה עֲתִיקָא, שְׂהוּא כְּתוּב. שְׂעַבְדוּתוֹ וְתַקְוֵנוּ מִגִּיעַ עַד הַכְּתוּב, כִּי הוּא יוֹרֵה עַל נִסְתָּר. אִם לֹא הִיָּה נִמְלָא דִין בְּעוֹלָם, שְׂהִ"ס הַתְּקוֹן שֶׁל הַלְּוִיִּים, לֹא הִיוּ בְּנֵי הָאָדָם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, וְלֹא נִתְקִימוּ מִלְּאוֹת הַתּוֹרָה, וְעַבְדוּהָ שְׂלֵמָה הַנְּמִלְאֵת בְּעוֹלָם לְמִלְכָּה הַקְּדוֹשׁ, מִי עוֹשָׂה אוֹתָהּ, הָיוּ אוֹמְרִים, הַלְּוִיִּים. עוֹד וְעַבַד הַלְּוִי הוּא, הוּא כְּמוֹ שְׂאֵתָה אוֹמֵר (דְּבָרִים ז') כִּי הָיָה הוּא הַחֲלָקִים. הֵינּוּ שְׂעַל יָדוֹ נֶעֱשָׂה הַיְחוּד הַזֶּה. הוּא, מִשְׁלִים הַשְּׂלֵמוֹת שְׂיִהְיֶה הַכֹּל אֶחָד. הֵינּוּ שְׂיִתְיַחְדּוּ כָּל הַמְּדַרְגּוֹת לְהִיּוֹת אֶחָד, הוּא, יוֹרֵה הַתְּפִשְׁטוֹת הַשְּׂמֵחַל לְקַבֵּל אֶת כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, שְׂהִיא הַמְּלֻכּוֹת, כְּמוֹ שְׂנִאֲמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') שְׂמֵחַלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי, כְּדִי לְחַצֵּר אַחַר כָּךְ הַזּוּג יַחַד, בְּסוֹד וַיִּמְיֵנוּ תַחֲצִיחֵנוּ. מִי עוֹרֵר אֶת הָאֲהָבָה שֶׁל שְׂמֵחַלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי, שְׂהִ"ס אֲהָבַת דּוּדִים, הָיוּ אוֹמְרִים הוּא, דְּהֵינּוּ הַלְּוִי. עוֹד הוּא, הוּא כְּמוֹ שְׂנִאֲמַר (תְּהִלִּים ק') הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא חָנַחְנוּ עִמּוֹ, שְׂסוֹבֵב עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִשּׁוּם זֶה, הוּא יוֹרֵה לְמַטָּה, לְתַקוֹן הַפָּגַם שֶׁבְּעוֹלָם, הוּא לְמַעְלָה, לְתַקוֹן הַשְּׂמֵחַל לְמַעְלָה. הוּא בְּגִלּוּי, לְגַלוֹת הַחֲמוּנָה וְהַעֲבֹדָה בְּעוֹלָם, הוּא סְתוּם, שְׂיִוָּרֵה עַל עֲתִיקָא. הוּא חֲלָקִים, שְׂיִוָּרֵה עַל הַיְחוּד הָיָה הוּא הַחֲלָקִים, כְּפִנְפֹּר לְעֵיל. רַבִּי יִלְחַק חֲמַר, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַאֲוִיר אֶת הַלְּבָבָה כְּאוֹר הַשְּׂמֵשׁ, וְאוֹר הַשְּׂמֵשׁ יִהְיֶה עַל אַחַת כְּצַע פְּעָמִים, זֶה שְׂנִאֲמַר (ישעיה ב') וְהָיָה אוֹר הַלְּבָבָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְגו'. וְכְתוּב, לֹא יִבַּח עוֹד שְׂמֵשׁ;

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י'

א. האומר איני יורד לפני התיבה מפני שבגדי צבועים אף בלבנים לא יעבור באותה תפלה. אמר איני עובר מפני שיש ברגלי סנדל אף יחף לא יעבור: **ב.** מי שנסתפק לו אם התפלל אם לא התפלל אינו חוזר ומתפלל אלא אם כן התפלל תפלה זו על דעת שהיא נדבה שאם רצה יחיד להתפלל כל היום תפלת נדבה יתפלל. מי שהיה עומד בתפלה ונזכר שכבר התפלל פוסק ואפלו באמצע ברכה. ואם הייתה תפלת ערבית אינו פוסק שלא התפלל אותה מתחילה אלא על דעת שאינה חובה: **ג.** מי שטעה והתפלל של חול בשבת לא יצא ואם נזכר והוא בתוך התפלה גומר ברכה שהתחיל בה וחוזר ומתפלל של שבת. במה דברים אמורים בערבית או בשחרית או במנחה. אבל במוסף פוסק ואפלו באמצע הברכה. וכן אם השלים תפלה של חול על דעת שהוא מוסף חוזר ומתפלל מוסף אחד שבת ואחד יום טוב ואחד ראש חודש:

מוסר

מספרי חסידים סיי צ"ב צ"ג

סִיג לְחִסְדוֹת הַחַי יִתֵּן אֶל לְבוֹ מִקְרָאוֹת וּפְגִיעֵי בְנֵי אָדָם
וַיֵּדַע כִּי עַל חֲטָאֵיהֶם הָיָה לָהֶם כֶּן וּבְדַבַּר אֲשֶׁר זָדוּ נִפְרַע
לָהֶם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה וּמִתּוֹךְ כֵּךְ יִפְשָׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו כֶּן יִקְרָה
לוֹ אֲשֶׁר קָרָה לָהֶם: כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרָבִים זֶה לָזֶה וְאֵלְמֵלֵא
הָעֲרָבוֹת לֹא הָיָה אָדָם מוֹחָה בְּיַד חֲבִירוֹ עַל חֲטָאֵיו וְלֹא הָיוּ
נוֹתְנִים יָב לְחֻקּוֹר עַל עוֹשֵׂי רָשָׁע לְבַעֲרָם. אֲלֵא כִּי שִׁיעֲשׂוּ
סִיגוֹת וּגְדֻרוֹת שְׁלֵא יִחְטְאוּ. הֵן כָּל אֱלֹהִים יִפְעַל אֶל פְּעֻמִּים
שְׁלֹשׁ עִם גָּבַר כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַר אָדָם עֲצָמוֹ מִן הָעֲבִירָה וְכִפָּה
יִצְרוּ פְעַם רֵאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה שְׁלִישִׁית מִכָּאן וְאֵילָךְ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרוֹ:

קורח ליל שישי תורה

צרוף יהודה

(כז) וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן קָרַח דָּתוֹ וְאַבְיָרָם
מִסָּבִיב וְדָתוֹ וְאַבְיָרָם יֵצְאוּ נֹצְבִים פְּתַח
אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׂיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: וְאַסְתַּלְקוּ
מֵעַלְי מִשְׁכַּנָּא דְקָרַח דָּתוֹ וְאַבְיָרָם מִסְחֹר סְחֹר וְדָתוֹ וְאַבְיָרָם נִפְקוּ
קִימִין בְּתַרְע מִשְׁכַּנֵּיהוֹן וּנְשֵׂיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן:

רש"י יאלו נלבים. בקומה זקופה לחרף ולגדף, כמו (שמעאל ח' יז, טז) ויתלכז ארבעים יום דגלית: ונסיהם
ובניהם וטפם. בא וראה כמה קשה המחלוקת, שהרי בית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיביא שתי
שערות, ובית דין של מעלה עד עשרים שנה, וכאן אכדו אף יונקי שדים:

(כח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי יְהוָה
שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה
כִּי לֹא מִלְּבִי: וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּדֵא תִדְעוּן אֲרִי יִי שְׁלַחְנִי לְמַעַבְד
יֵת כָּל עוֹבְדֵי אֱלֹהִים אֲרִי לֹא מִרְעוֹתַי:

רש"י לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור לתת לאהרן כהנה גדולה ובניו סגני כהנה ואלילאפן נשיא הקהתי:

(כט) אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתּוּן אֱלֹהִים
וּפְקֻדֹת כָּל הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה
שְׁלַחְנִי : אִם כְּמוֹתָא דְכָל אֲנָשָׁא יִמּוּתוּן אֱלִין וּסְעָרָא דְכָל
אֲנָשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי :

רש"י לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי ובדין הוא חולק עלי:

(ל) וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפְצָתָהּ
הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת כָּל
אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעוּתָם
כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֹהִים אֶת יְהוָה : וְאִם
בְּרִיאָה יִבְרִי יִי וּפְתַחַת אֲרַעָא יִת פּוּמָה וְתַבְלַע יִתְהוֹן וְיִת כָּל דִּי לְהוֹן
וַיַּחְתּוּן כַּד חִיִּין לְשָׂאוּל וְתַדְעוּן אַרְי אַרְגִּיזוּ גוּבְרִיא הָאֱלִין קָדָם יִי :

רש"י ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם במיתה שלא מת בה אדם עד הנה, ומה היא הבריאה, ופצתה האדמה את פיה ותבלעם, אז וידעתם כי נאלו הם את ה', ואני מפי הגבורה אמרתי. ורבותינו פשוטו אם בריאה. פה לארץ משעת ימי בראשית מוטב, ואם לאו יברא ה'.

(לא) וַיְהִי כְּכֹלְתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֹהִים וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם :
וַהוּהוּ כַּד שִׁיַּצִּי לְמַלְלָא יִת כָּל פְּתַגְמִיא הָאֱלִין וְאִתְבְּזַעַת אֲרַעָא דִּי
תַּחֲוִיתִיהוֹן : (לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע
אֹתָם וְאֶת בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר
לְקִרְחַ וְאֶת כָּל הָרְכוּשׁ : וּפְתַחַת אֲרַעָא יִת פּוּמָה
וּבִלְעַת יִתְהוֹן וְיִת אֲנָשׁ בְּתִיְהוֹן וְיִת כָּל אֲנָשָׁא דִּי לְקִרְחַ וְיִת כָּל
קִנְיָנָא : (לג) וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים

שְׁאַלְהָ וּתְכַסַּ עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ
מִתּוֹךְ הַקֶּהֱלִ : וּנְחַתּוּ אֵינּוֹן וְכָל דֵּי לְהוֹן פֶּד חִיִּין לְשְׂאוּל
וְחַפַּת עֲלֵיהוֹן אֲרָעָא וַאֲבָדוּ מִגּוֹ קֶהֱלָא : (דד) וְכָל יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶן
תִּבְלַעְנוּ הָאָרֶץ : וְכָל יִשְׂרָאֵל דֵּי בְּסַחְרֵיגִיּהוֹן עָרְקוּ לְקֶלְהוֹן
אָרִי אָמְרוּ דְלִמָּא תִבְלַעְנָא אֲרָעָא :

רש"י נסו לקולם. בשביל הקול היוצא על בליעתו:

וְאִישׁ יֵצֵא מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת
הַחֲמֻשִּׁים וּמֵאֵתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי
הַקְּטֹרֶת : (ס) וְאֲשַׁתָּא נִפְקַת מִן קָדָם יְיָ וַאֲכַלַּת יְת מֵאֲתוֹן
וְחֲמֻשִּׁין גִּבְרָא מִקְרִיבֵי קְטוֹרֶת בּוֹסִמְיָא : יז (סא) וַיִּדְבֹּר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא : (ב) אָמַר
אֶל אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיֵּרָם אֶת
הַמִּחֻתָּת מִבֵּין הַשְּׂרָפָה וְאֶת הָאִשׁ זָרָה
הִלָּאָה כִּי קִדְּשׁוּ : אָמַר לְאֶלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן פְּהִנָּא וַיִּפְרֹשׁ
יְת מִחֻתָּתָא מִבֵּין יְקִידָא וְיְת אֲשַׁתָּא יִרְחִיק לְהִלָּא אָרִי אֶתְקַדְּשׁוּ :

רש"י ואת האש. שבתוך המחנות: זרה הלאה. לארץ מעל המחנות: כי קדשו. המחנות ואסורין בהנאה,
שהרי עשאוהו כלי שרת:

(ג) אֶת מִחֻתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם
וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צְפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי
הַקְּרִיבִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל : יְת מִחֻתָּת חֲזִיבָא הָאֵלִין דְּאֶתְחִיבוּ

בְּנִפְשֵׁיהוֹן וַיַּעֲבְדוּן יְתְהוֹן טָסִין רְדִידִין חוֹפְאָה לְמִדְבָּחָא אַרִי
קַרְבָּנוֹן קָדָם יי וְאֶתְקַדְשׁוּ וַיְהוּן לְאֶת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י החטאים האלה בנפשם. שנעשו פושעים בנפשם, שנחלקו על הקדוש ברוך הוא: רקעי. רדידין:
פחים. טסין מרדיין טינבי"ש בלע"ז : אפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון, שיאמרו אלו היו
מאותן שנחלקו על הכהנה ונסרפו:

(ד) וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרָפִים
וַיִּרְקְעוּם צְפוּי לְמִזְבֵּחַ : וַיְנַסִּיב אֶלְעָזָר פְּהֵנָא יְת
מַחְתֵּיתָא דְנִחְשָׂא דְקַרִיבוּ יוֹקִידָא וְרִדִידָנוֹן חוֹפְאָה לְמִדְבָּחָא :

רש"י וירקעום. אטינזירנ "ט בלע "ז:

(ה) זָכְרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא
יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֲהֶרֶן הוּא
לְהִקְטִיר קֶטֶר לְפָנָי יְהוָה וְלֹא יִהְיֶה
כְּקִרְחַן וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה בְּיַד
מֹשֶׁה לּוֹ : (ו) דְּכַרְנָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דִּי לֹא יִקְרַב גְּבַר
חִלּוּנֵי דִּי לֹא מִזְרַעָא דְאֲהֶרֶן הוּא לְאַסְקָא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין קָדָם יי
וְלֹא יְהִי כְּקִרְחַן וְכַכְנֶשֶׁתִּיהָ כְּמָא דִּי מְלִיל יי בִּידָא דְמֹשֶׁה לִּיהָ :

רש"י ולא יהיה כקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו, על אהרן דבר אל
משה, שיהיה הוא ובניו כהנים, לפיכך לא יקרבו איש זר אשר לא מזרע אהרן וגו', וכן כל לי ולו ולהם
הסמוכים אל כל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו על קרח. ומהו ביד משה ולא כתב אל משה, רמז לחולקים
על הכהנה שלוקין בצרעת, כמו שלקה משה בידו שנאמר (שמות 7, 10) ויוציאה והנה ידו מצרעת כשגל, ועל כן
לקה עזיה בצרעת:

(ו) וַיִּלְנוּ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּחְרַת עַל
מֹשֶׁה וְעַל אֲהֶרֶן לֵאמֹר אַתֶּם הֵמָּתֶם אֶת
עַם יְהוָה : וְאֶתְרַעְמוּ כָּל פְּנֵשֶׁתָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִיּוֹמָא

דַּבְּתֵרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אֱהֲרֹן לְמִימְרֵי אֲתוֹן גְּרַמְתוּן דְּמִית עֲמָא דִּיִּי :
(ו) וַיְהִי בְּהִקְהַל הָעֵדָה עַל מֹשֶׁה וְעַל אֱהֲרֹן
וַיִּפְּנוּ אֶל אֱהֵל מוֹעֵד וְהִנֵּה כֶּסֶהוּ הָעֲנָן

וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה : וְהוּא בְּאַתְּכַנְשׁוֹת כְּנִשְׁתָּא עַל מֹשֶׁה
וְעַל אֱהֲרֹן וְאַתְּפְּנִיאוּ לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וְהָא חֲפָהִי עֲנַנָּא וְאַתְּגְּלִי יִקְרָא
דִּיִּי : (ח) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פְּנֵי אֱהֵל

מוֹעֵד : (ט) וַעֲלֵ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְקֹדֶם מִשְׁכַּן זְמַנָּא : (ט)
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר :

וּמְלִיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי : (י) הֲרַמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה
הַזֹּאת וְאַכְלָה אֶתְּם כָּרְגַע וַיִּפְּלוּ עַל

פְּנֵיהֶם : אֲתַפְּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הֲדָא וְאַשְׁיַצִּי יִתְהוֹן כְּשַׁעָה וַיִּנְפְּלוּ
עַל אֶפְיֵהוֹן : (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת

הַמַּחֲתָה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
וְשִׂים קִטְרֹת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל הָעֵדָה

וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה
הַחֵל הַנֶּגֶף : וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֵב יָת מַחֲתִיתָא וְהֵב עֲלֶהָ

אֶשְׁתָּא מֵעֲלֵי מִדְּבַחָא וְשׂו קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וְאוֹבִיל בְּפִרְיעַ לְכִנְשְׁתָּא
וְכִפֵּר עֲלֵיהוֹן אֲרִי נִפְק רְגָזָא מִן קֹדֶם יֵי שְׂרִי מוֹתָנָא :

רש"י וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע, שהקטרת עולך המגפה כדאיתא במסכת
שבת (שבת פט א) :

(יב) וַיִּקַּח אֱהֲרֹן כֶּבֶד אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּרְץ אֶל
תּוֹךְ הַקְּהָל וְהִנֵּה הַחֵל הַנֶּגֶף בָּעַם וַיִּתֵּן

אֶת הַקִּטְרֹת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם : וַיִּסֵּב אֱהֲרֹן כְּמָא
דְּמְלִיל מֹשֶׁה וַרְהֵט לְגוֹ קְהֵלָא וְהָא שְׂרִי מוֹתָנָא בְּעֲמָא וַיְהֵב יָת

קְטוּרֹת בּוֹסֵמֵיָא וְכִפָּר עַל עֲמָא : (יג) וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמִּתִּים
וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמַּגִּפָּה : וְקָם בֵּין מִתֵּיָא וּבֵין
חַיֵּיָא וְאֶתְכֹּלֵי מוֹתָנָא :

רש"י ויעמד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו. אמר לו המלאך הגח לי לעשות שליחותי. אמר לו משה אוני לעכב על ידך. אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה. אמר לו אין משה אומר כלום מלבד אלא מפני הגבורה, אם אין אתה מאמין הרי הקדוש ברוך הוא ומשה אל פתח אהל מועד בא עמי ושאל. וזה שנאמר וישב אהרן אל משה. דבר אחר למה בקטרת, לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא, על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש, אמר הקדוש ברוך הוא תראו שעוולר מגפה הוא, והחטא הוא הממית:

(יד) וַיְהִי הַמִּתִּים בַּמַּגִּפָּה אַרְבַּעַת עָשָׂר
אַלְפֵי וּשְׁבַע מֵאוֹת מְלֻבָּד הַמִּתִּים עַל דְּבַר
קָרַח : וַהוּוּ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה בַר
מִדְּמִיתוּ עַל פְּלִגְתָּא דְקָרַח : (טו) וַיָּשָׁב אֶהָרֹן אֶל מֹשֶׁה
אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמַּגִּפָּה נִעְצְרָה : (טז)
וַתָּב אֶהָרֹן לְמֹשֶׁה לְתַרְע מִשָּׁפוּן זְמָנָא וּמוֹתָנָא אֶתְכֹּלֵי : (יז)
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר :
וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר : (יח) דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבַיִת אָב מֵאֵת
כָּל נְשִׂאֵהֶם לְבַיִת אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר
מִטוֹת אִישׁ אֶת שְׁמוֹ תִכְתֹּב עַל מִטָּהוּ :
מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מְנַהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבַיִת אָבָא מִן כָּל
רְבַרְבְּנֵיהוֹן לְבַיִת אֲבֹהֵתְהוֹן תִּרִי עָשָׂר חוּטְרִין גְּבַר יָת שְׁמִיָּה תִכְתֹּב
עַל חוּטְרִיָּה :

קורח יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(יח) וְיָאֵת שֵׁם אֶהָרֹן תִּכְתֹּב עַל מִטֵּה לְוִי כִּי מִטֵּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: וְיֵת שְׁמָא דְאֶהָרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלְוִי אֶרִי חוּטְרָא חָד לְרִישׁ בֵּית אֲבֵהֲתֵהוֹן:

רש"י כי מטה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהנה לצד ולויה לצד מכל מקום שצט אחד הוא:

(יט) וְהִנַּחְתֶּם בְּאֶהָל מוֹעֵד לְפָנַי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲוַעֵד לָכֶם שְׁמָה: וְתִצְנַעְיִנוּן בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא קָדָם סְהַדוּתָא דִּי אֲזַמִּין מִימְרֵי לְכוּן תַּמָּן: (כ) וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר בּוֹ מִמֵּתוֹ יִפְרָח וְהִשְׁכַּחְתִּי מֵעָלַי אֶת תְּלֵנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עָלֵיכֶם: וְיִהִי גִבְרָא דִּי אֲתַרְעֵי בֵּה חוּטְרִיהַּ יִנְעֵי וְאֲנִיחַ מִן קִדְמֵי יְת תּוֹרְעַמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי אֲנוּן מִתְרַעְמִין עָלֵיכוֹן:

רש"י והשכחתי. כמו וישכו המים (בראשית ת. טו), וחמת המלך שככה: (אסתר ז. י) כל בתוך מטותם. הניחו באמצע, שלא יאמרו מפני שהניחו לצד שכניה פרח:

(כא) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל נְשֵׂאֵיהֶם מִטֵּה לְנָשִׂיא אֶחָד מִטֵּה לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטֵּה אֶהָרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ לֵיהּ כָּל רִבְרַבְנֵיהוֹן חוּטְרָא לְרַבָּא חָד חוּטְרָא לְרַבָּא חָד לְבֵית אֲבֵהֲתֵהוֹן תְּרֵי עָשָׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דְאֶהָרֹן

בְּגוֹ חוּטְרֵיהוֹן : (כב) וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֹּת לִפְנֵי
 יְהוָה בְּאֶהֱל הָעֵדוּת : וְאַצְנַע מֹשֶׁה יָת חוּטְרֵי קָדָם יי
 בְּמִשְׁכַּנָּא דְסִהְדוּתָא : (כג) וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיָּבֵא מֹשֶׁה
 אֶל אֶהֱל הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מִטָּה אֶהֱלֹן
 לְבַיִת לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל
 שְׂקָדִים : וְהוּא בְּיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וְעַל מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּנָּא
 דְסִהְדוּתָא וְהָא נְעָא חוּטְרָא דְאֶהֱלֹן לְבַיִת לְוִי וְאַפֵּק לְבָלְבִין וְאַנְץ גַּץ
 וְכַפִּית שִׁיגְדִין :

רש"י וילא פרח. כמשמעו: לץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהכר הפרי הכר שהן
 שקדים, לשון (בראשית כה, ח) ויגדל הילד ויגמל, ולשון זה מצוי בפרי האילן, כמו (שעיה יח, ה) ובסר גמל יהיה
 נכה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפרות, אף המעורר על הכהנה פרענותו ממחרת
 לבא, כמו שמיניו בעזיה (ד"ה ב' טו, יט) והלרעת זרחה במלכו. ותרגומו וכפית שגדיו, כמין אשכול שקדים יחד
 כפותים זה על זה:

(כד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְהוָה
 אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ
 מַטְּהוֹ : (פ) וְאַפִּיק מֹשֶׁה יָת כָּל חוּטְרֵיָא מִן קָדָם יי לְוֹת כָּל בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאַשְׁתְּמוּדְעוּ וַיִּנְסִיבוּ גִבְר חוּטְרֵיהִי : (כה)
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הָשִׁב
 אֶת מַטְּה אֶהֱלֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמַרְת
 לְאוֹת לְבָנֵי מְרִי וְתִכַּל תְּלוֹנְתָם מֵעַלִי
 וְלֹא יִמָּתוּ : וְאַמַּר יי לְמֹשֶׁה אָתִיב יָת חוּטְרָא דְאֶהֱלֹן לְקָדָם
 סִהְדוּתָא לְמִטְרָא לְאֶת לְעַמָּא סַרְבְּנָא וַיִּסּוּפוּ תוֹרְעַמְתָּהוֹן מִן קָדָמִי
 וְלֹא יָמוּתוּן :

רש"י למשמרת לאות. לזכרון שבחתי בזה הכהן ולא ילוגו עוד על הכהנה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה
 תלונתם, לשון שם מפעל יחיד לנהקה כמו תלנתם מורמורי"ץ בלע"ז [תלנות] ויש חלוק בין תלנותם
 לתלנתם, תלנתם תלנה אחת, תלנותם שם דבר בלשון יחיד, ואפלו הם תלנות הרבה:

(כו) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כִּן
 עָשָׂה : (פ) וַעֲבַד מֹשֶׁה כַּמָּא דִּי פְקִיד יְיָ יִתְיַה פִּן עֲבָד : (כו)
 וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן
 גִּוְעָנוּ אֲבֹדָנוּ כְּלָנוּ אֲבֹדָנוּ : וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְמֹשֶׁה לְמִימָר הָא מְנַנָּא קְטָלַת חֲרָבָא הָא מְנַנָּא בְּלַעַת אֲרַעָא וְהָא
 מְנַנָּא דְמִיתוּ בְּמוֹתְנָא : (כח) כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל
 מְשֻׁכָּן יְהוָה יָמוּת הָאִם תִּמְנוּ לְגֹוע : (ס) כָּל
 דְקָרֵב מְקָרֵב לְמִשְׁפָּנָא דְיְיָ מֵאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמִמַּת :

רש"י כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין בכך, כלנו רשאין להכנס לחצר אהל מועד ואחד
 שיקריב עצמו יותר מחברו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הפקרנו למיתה:

יח (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אֶהְרֹן אַתָּה וּבְנֵיךָ
 וּבֵית אָבִיךָ אֲתָדָּ תִשָּׂאוּ אֶת עֹון הַמִּקְדָּשׁ
 וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֲתָדָּ תִשָּׂאוּ אֶת עֹון
 כְּהִנְתְּכֶם : וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית אָבִיךָ עִמָּךְ תִּסְלְחוּן
 עַל חוֹבֵי מִקְדָּשָׁא וְאַתָּה וּבְנֵיךָ עִמָּךְ תִּסְלְחוּן עַל חוֹבֵי כְּהוֹנְתְּכוֹן :

רש"י ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש: אתה
 ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם: תשאו את עון המקדש. עליכם אני ממיל ענש הזרים שיחטאו
 בעסקי הדברים המקדשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשבו ותזהירו על
 כל זר הבא לגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשאו את עון כהנתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים
 השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם:

(ב) וְגַם אֶת אַחִיךָ מִטֶּה לְוִי שִׁבְט אָבִיךָ
 הַקָּרֵב אֲתָדָּ וַיָּלוּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה
 וּבְנֵיךָ אֲתָדָּ לְפָנֵי אֵהֶל הָעֵדוּת : וְאַף יַת אַחִיךָ
 שִׁבְטָא דְלוֹי שִׁבְטָא דְאַבְיָדָּ קָרִיב לְוִי וַיִּתְּסִפוּן עֲלֶךָ וַיִּשְׁמְשׁוּנְךָ וְאַתָּה
 וּבְנֵיךָ עִמָּךְ קָדָם מִשְׁפָּנָא דְסִהְדוּתָא :

רש"י וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחזרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלקרב אליהם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנות מהם גזברין ואמרכליון:

וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הָאֵהָל
אֲדָא אֶל כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא
יִקְרְבוּ וְלֹא יָמִיתוּ גַם הֵם גַּם אַתֶּם : וַיִּטְרוּן
מִטְרֶתְךָ וּמִטְרֵת כָּל מִשְׁכָּנָא בְרַם לְמַנִּי קוּדְשָׁא וּלְמַדְבְּחָא לֹא יִקְרְבוּ
וְלֹא יָמוּתוּן אֶף אֵינוֹן אֶף אַתּוּן : (ד) וְנָלוּ עֲלֶיךָ וְשָׁמְרוּ
אֶת מִשְׁמֶרֶת אֵהָל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת
הָאֵהָל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם : וַיִּתּוֹסְפוּן עֲלֶיךָ
וַיִּטְרוּן יְת מִטְרֵת מִשְׁכָּן זְמַנָּא לְכָל פּוֹלְחָן מִשְׁכָּנָא וְחִילוּנֵי לֹא יִקְרַב
לְוִתְכוּן :

רש"י וזר לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כד:

וְשָׁמְרֶתְם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת
מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וַתִּטְרוּן יְת מִטְרֵת קוּדְשָׁא וְיְת מִטְרֵת מַדְבְּחָא
וְלֹא יִהְיֶה עוֹד רוּגְזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר, שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף:

וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת אַחֵיכֶם הַלְוִיִּם
מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתָנִים
לְיַהֲזֶה לְעַבֵּד אֶת עֲבֹדַת אֵהָל מוֹעֵד : וְאֶנָּא
הָא קְרִיבִית יְת אַחֵיכוֹן לְוָאֵי מְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוּן מִתְּנָא יְהִיבִין
קָדָם יְי לְמַפְלַח יְת פּוֹלְחָן מִשְׁכָּן זְמַנָּא :

רש"י | לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט, תלמוד לומר לה, כמו שמפורש למעלה, לשמור משמרת גזברין ואמרכלין:

(ו) וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֵנֶתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּצְוָה וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעַבְדֵיכֶם עֲבַדְתֶּם מִתְּנָה אֶתְּוּ אֶת כְּהֵנֶתְכֶם וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמֵת : (פ) וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּטְרוּן יָת כְּהוֹנֵתְכוֹן לְכָל פְּתִגָּם מִדְּבַחַא וּלְמַגִּיו לְפָרוּכְתָא וְתַפְלָחוּן פּוּלְחוֹן מִתְּנָא אִיהַב יָת כְּהוֹנֵתְכוֹן וְחִילוּנֵי דִּיקָרֵב יִתְקַטִּיל :

רש"י | עבדה מתנה. במתנה נתתיה לכם:

(ח) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל אֶהֱרֹן וְאָנִי הִנֵּה נֹתַתִּי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמֹתַי לְכָל קֹדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתַתִּים לְמִשְׁחָה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק עוֹלָם : וּמִלִּיל יֵי עִם אֶהֱרֹן וְאֶנָּא הָא יְהִבִּית לָךְ יָת מִטְרַת אֶפְרָשׁוּתַי לְכָל קוּדְשֵׁיא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יְהִבְתִּינוּן לְרַבּוּ וּלְבְנָךְ לְקִים עֲלָם :

רש"י | ואני הנה נתתי לך. בשמחה. לשון שמחה הוא זה, כמו (שמות 7, יז) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבד, משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין. בא אחד וערער על השדה. אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך, הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין, אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהנה, בא הכתוב ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהנה בצדית מלח עולם, ולכך נסמכה פרשה זו לכאן: משמרת תרומתי. שאתה כריך לשמרון בטהרה: למשחה. לגדלה:

(ט) זֶה יְהִיָּה לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן הָאֵשׁ כָּל קֹרְבָנִים לְכָל מִנְחָתָם וּלְכָל חֲטָאֹתָם וּלְכָל אֲשָׁמִם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וּלְבְנֶיךָ : דִּין יְהִי לָךְ מִקוּדֶשׁ קוּדְשֵׁיא מוֹתֵר מִן אֲשֵׁתָא כָּל קוּרְבָנְהוֹן לְכָל מִנְחָתְהוֹן וּלְכָל

חטוֹתֵהוֹן וּלְכֹל אֲשַׁמְהוֹן דִּי יְתִיבוּן קְדָמֵי קוּדְשֵׁי קוּדְשֵׁי דִילְךָ הִיא
וּלְבַנְךָ :

רש"י מן האש. לאחר הקטרת האשים: כל קרבנס. כגון זבחי שלמי זבוח: מנחתם חטאתם ואשמתם.
כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר:

(ו) בְּקֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים תֵּאֲכַלְנוּ כָּל זָכָר יֹאכֵל
אֶתֹו קֹדֶשׁ יְהוָה לָךְ : בְּקֹדֶשׁ קוּדְשֵׁי תִיכְלוּנִיָּה כָּל
דְּכוּרָא יִיכּוֹל יְתִיב קוּדְשָׁא יְהִי לָךְ :

רש"י בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהנה:

(יא) וְזֶה לָךְ תְּרוּמַת מִתְּנָם לְכֹל תְּנוּפֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתַתִּים וּלְבַנֶּיךָ וּלְבַנְתֶּיךָ אֶתְךָ
לְחֶק עוֹלָם כָּל טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵל אֶתֹו :
וְדִין לָךְ אֶפְרָשׁוֹת מִתְּנֵהוֹן לְכֹל אֶרְמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יְהַבְתִּינוּן
וּלְבַנֶּיךָ וּלְבַנְתֶּיךָ עִמָּךְ לְקַיִם עֲלֵם כָּל דְּדָכִי בְּבֵיתְךָ יִיכּוֹל יְתִיב :

רש"י תרומת מתנס. המורס מן התודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופת. שהרי אלו טעונין תנופה: כל
טהור. ולא טמאים. דבר אחר כל טהור לרבות אשתו:

(יב) כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן
רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לִיהוָה לָךְ נְתַתִּים :
כָּל טוֹב מְשַׁח וְכָל טוֹב חֶמֶר וְעֵבֹר רֵאשִׁיתֵהוֹן דִּי יִתְּנוּן קָדָם יְיָ לָךְ
יְהַבְתִּינוּן :

רש"י ראשיתם. היא תרומה גדולה:

(יג) בְּכוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאֶרְצָם אֲשֶׁר יָבִיאוּ
לִיהוָה לָךְ יְהִיָּה כָּל טְהוֹר בְּבֵיתְךָ
יֹאכֵלְנוּ : בְּכוּרֵי כָּל דִּי בְּאֶרְעָהוֹן דִּי יִתְּנוּן קָדָם יְיָ דִילְךָ יְהִי כָּל

דְּדַכִּי בְּבֵיתְךָ יִיכַלְנִיָּה: (ד) כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ
יִהְיֶה: כָּל חֵרֶמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילְךָ יְהִי: (ט) כָּל פֶּטֶר רְחִים
לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִיהוָה בְּאָדָם
וּבְבְהֵמָה יִהְיֶה לְךָ אֵךְ פְּדָה תִּפְדֶּה אֶת
בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה
הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בְּשָׂרָא דִּי יִקְרְבוּ
קָדָם יִי בְּאַנְשָׂא וּבְבַעֲיָרָא יְהִי לְךָ בְּרִם מִפְּרֻק תִּפְרוֹק יֵת בּוּכְרָא
דְּאַנְשָׂא וְיֵת בּוּכְרָא דְבַעֲיָרָא מְסַבְּבָא תִּפְרוֹק: (ט) וּפְדוּיָו מִמֶּנּוּ
חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: וּפּוּרְקָנִיָּה
מִבֶּר יִרְחֵא תִּפְרוֹק בְּפּוּרְסָנִיָּה כֶּסֶף חֲמִשָּׁא סְלַעִין בְּסְלַעִי קוּדְשָׁא
עֶשְׂרִין מְעִין הוּא: (י) אֵךְ בְּכוֹר שׁוֹר אִוּ בְּכוֹר כֶּשֶׁב
אִוּ בְּכוֹר עֵז לֹא תִּפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת
דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֻלְבָּם
תִּקְטִיר אִשָּׁה לָרִיחַ נִיחֹחַ לִיהוָה: בְּרִם
בּוּכְרָא דְתוֹרָא אִוּ בּוּכְרָא דְאִמְרָא אִוּ בּוּכְרָא דְעֵזָא לֹא תִּפְרוֹק
קוּדְשָׁא אִינוּן יֵת דְמָהוּן תִּזְרוֹק עַל מִדְבַּחָא וְיֵת תִּרְבְּהוּן תִּסִּיק
קוּרְבָן לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יִי: (י) וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לְךָ
כְּחֵזָה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה:
וּבְשָׂרָהוּן יְהִי לְךָ כְּחֵדְיָא דְאַרְמוּתָא וּכְשִׁקָא דִּימִינָא דִּילְךָ יְהִי:

רש"י כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולזניהם ולעזדיהם לשני ימים
ולילה אחד, אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד: כך יהיה. בא רבי עקיבא ולמד הוסיף כך הכתוב
הויה אחרת, שלא תאמר כחזה ושוק של תודה, שאינו נאכל אלא ליום ולילה:

(יט) כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לִיהוָה נִתְּתִי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ

אֶתְּךָ לְחַק עוֹלָם בְּרִית מַלְח עוֹלָם הוּא
לְפָנַי יְהוָה לְךָ וּלְזַרְעֶךָ אֶתְּךָ : כָּל אֲפָרָשׁוֹת
קוֹדְשֵׁיָא דִּי יִפְרָשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יְיָ יְהִיבִית לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֶיךָ
עִמָּךְ לְקַיִם עֲלֵם קַיִים מַלְח עֲלֵם הִיא קָדָם יְיָ לְךָ וּלְבָנֶיךָ עִמָּךְ :

רס"ז כל תרומת הקדשים. מחצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט באמצע: ברית מלח
עולם. כרת ברית עם אהרן בדבר הכריא ומתקיים ומכריא את אחריים: ברית מלח. כברית הכרותה למלח
שאינו מסריח לעולם:

(כ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אֶהֱרֹן בְּאַרְצָם לֹא
תִנְחַל וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם אֲנִי
חֹלְקֶךָ וְנִחַלְתֶּךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (ס) וַאֲמַר
יְיָ לְאֶהֱרֹן בְּאַרְעֵהוּן לֹא תַחֲסִין וְחוֹלֵק לֹא יִהְיֶה לְךָ בִּינְיָהוּן מִתְּנֶן דִּי
יְהִיבִית לְךָ אֲנֹן חוֹלְקֶךָ וְאַחֲסִנְתֶּךָ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רס"ז וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף בזוה:

(כא) וּלְבָנַי לְוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל
מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֶלֶף עֲבָדְתֶם
אֲשֶׁר הֵם עֹבְדִים אֶת עֲבַדְת אֱהֵל מוֹעֵד :
וּלְבָנַי לְוִי הָאֵל יְהִיבִית כָּל מַעֲשֵׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל לְאַחֲסָנָא חֶלֶף פּוֹלְחָנְהוּן
דִּי אֲיַנְוּן פְּלַחִין יְת פּוֹלְחֹן מִשְׁכַּן זְמַנָּא : (כב) וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אֱהֵל מוֹעֵד לְשֵׂאת חֲטָא
לְמוֹת : וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא לְקַבְּלָא חוּבָא
לְמִמַּת : (כג) וְעַבְד הַלְוִי הוּא אֶת עֲבַדְת אֱהֵל
מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֹנָם חֶקֶת עוֹלָם
לְדַרְתֵּיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחַלוּ

נְחֻלָּה : וַיִּפְלְחוּ לְוָאֵי אֵינוֹן יְת פּוֹלְחַן מִשְׁפָּן זְמָנָא וְאֵינוֹן יִקְבְּלוּן
חוֹבֵיהוֹן קָיִם עָלֵם לְדַרְיִכוֹן וּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא :

רש"י והם. הלויים יסאו עונם של ישראל, שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(כד) **כִּי אֶת מַעֲשֵׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ
לְיִהוָה תְּרוּמָה נְתַתִּי לְלוּיִם לְנְחֻלָּה עַל
כֵּן אֲמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
יִנְחֻלוּ נְחֻלָּה :** (פ) אָרִי יְת מַעֲשָׂרָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי יִפְרְשׁוּן
קָדָם יִי אֲפָרְשׁוּתָא יְהָבִית לְלוּאֵי לְאַחְסָנָא עַל כֵּן אֲמַרִית לְהוֹן בְּגוֹ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא :

רש"י אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר:

(כה) **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמְלִיל יִי עִם
מֹשֶׁה לְמִימַר : (כו) וְאֵל הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נְתַתִּי לָכֶם מֵאֵתְכֶם
בְּנְחֻלְתְּכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה
מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר : וּלְלוּאֵי תִמְלִיל וְתִימַר לְהוֹן אָרִי
תִּסְבּוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מַעֲשָׂרָא דִּי יְהָבִית לְכוֹן מְנַהוֹן בְּאַחְסָנְתְּכוֹן
וְתִפְרְשׁוּן מְנִיָּה אֲפָרְשׁוּתָא קָדָם יִי מַעֲשָׂרָא מִן מַעֲשָׂרָא : (כז)
וְנַחֲשֵׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגוֹן מִן הַגֶּרֶן
וְכַמְלָאָה מִן הַיֶּקֶב : וְתִתְחַשֵּׁב לְכוֹן אֲפָרְשׁוּתְכֶם
כַּעֲבוּרָא מִן אֲדָרָא וְכַמְלָאָתָא מִן מַעְצָרְתָא :**

רש"י ונחשב לכם תרומתכם כדגון מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייבין עליה
מיתה וחמש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תיכוש ויאהר הנטלת

מן היקדים: מלאה. לשון בשול תבואה שנתמלאת: יקב. הוא הבזר שלפני הגת שהיין יורד לתוכו. וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא, וכן (וכריה יד, י) יקבי המלך, הוא ים אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

**כח) כִּן תְּרִימוּ גַם אֶתֶם תְּרוֹמַת יְהוָה מִכֹּל
מַעֲשֵׂי־תֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוֹמַת יְהוָה
לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן : כִּן תִּפְרְשׁוּן אִף אֶתֹן אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יי
מִכֹּל מַעֲשֵׂי־תֵיכֶם דִּי תִסְבִּינן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְנֹון מְנִיָּה ית
אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יי לְאַהֲרֹן כְּהֵנָּה :**

רש"י כן תרימו גם אתם. כמו שישראל מרימים מגרנס ומיקביהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם, כי הוא נחלתכם:

**כט) מִכֹּל מִתְּנֵיכֶם תְּרִימוּ אֶת כָּל תְּרוֹמַת
יְהוָה מִכֹּל חֶלְבֹו אֶת מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ : מִכֹּל
מִתְּנֵיכֶם תִּפְרְשׁוּן ית כָּל אֶפְרָשׁוּתָא דִּי מִכֹּל שׁוֹפְרִיָּה ית מִקְדָּשִׁיָּה
מְנִיָּה :**

רש"י מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. בתרומה גדולה הכתוב מדבר, שאם הקדים לוי את הכהן בכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי, כריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה, ויחזור ויפריש תרומת מעשר:

**ל) וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהִרְיָמְכֶם
אֶת חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ וְנַחֲשֵׁב לְלוֹיִם כְּתִבּוֹאת
גְּרֹן וְכְתִבּוֹאת יִקָּב : וְתִימַר לְהוֹן בְּאֶפְרָשׁוּתְכֶם ית
שׁוֹפְרִיָּה מְנִיָּה וְיִתְחַשֵּׁב לְלוֹאֵי כְּעֵלְלַת אֲדָרָא וְכְעֵלְלַת מַעֲצָרְתָּא :**

רש"י בהרימכם את חלבו ממנו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללוים חלץ גמורין: כתבואת גרן. לישראל, שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה, יכול יהא כלו חסור, תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן, מה של ישראל חלץ, אף של לוי חלץ:

(לא) וְאֶכְלֶתֶם אֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם אֶתֶם
וּבֵיתְכֶם כִּי שֶׁכַר הוּא לָכֶם חֶלְף
עַבְדֵיכֶם בְּאֶהֱל מוֹעֵד : וְתִכְלוּן יִתִּיחַ בְּכָל אֶתֶר
אֶתוֹן וְאֶנְשׁ בְּתִיכּוֹן אֶרִי אֶגְרָא הוּא לָכוֹן חֶלְף פְּלַחֲנִכּוֹן בְּמִשְׁכּוֹן
זְמַנָּא :

רש"י בכל מקום. אפלו בבית הקברות:

(לב) וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא בַּהֲרִימְכֶם אֶת
חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
תַחֲלִלוּ וְלֹא תִמּוֹתוּ : (פפ) וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלוּהִי חוּבָא
בְּאֶפְרָשׁוֹתְכּוֹן יִת שׁוּפְרִיחַ מְנִיחַ וְיִת קוּדְשֵׁיִא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
תַחֲלִלוּן וְלֹא תִמּוֹתוּן : פפ :

רש"י ולא תשארו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו תשארו חטא: ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו:

הפטרות קורח - שמואל א יא

(ד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל הָעָם לְכוּ וְנִלְכָה הַגְּלָגֶל וְנִחַדְשׁ
שֵׁם הַמְּלוּכָה : (ט) וַיִּלְכוּ כָל הָעָם הַגְּלָגֶל וַיִּמְלְכוּ שֵׁם
אֶת שָׂאוּל לְפָנָי יְהוָה בַּגְּלָגֶל וַיִּזְבְּחוּ שֵׁם זְבָחִים
שְׁלָמִים לְפָנָי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שֵׁם שָׂאוּל וְכָל אַנְשֵׁי
יִשְׂרָאֵל עַד מָאֵד : יב (א) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל
הִנֵּה שָׂמַעְתִּי בְקִלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לִי וְאַמְלִיךְ
עָלֵיכֶם מֶלֶךְ : (ב) וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לְפָנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנְתִי וְשַׁבְתִּי וּבְנֵי הַנֶּסֶם אֶתְכֶם וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי

לפניכם מנערי עד היום הזה: ^(א) הנני ענו בי נגד יהוה ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי את מי רצותי ומיד מי לקחתי כפר ואעלים עיני בו ואשיב לכם: ^(ב) ויאמרו לא עשקתנו ולא רצותנו ולא לקחת מיד איש מאומה: ^(ג) ויאמר אליהם עד יהוה בכם ועד משיחו היום הזה כי לא מצאתם בידי מאומה ויאמר עד: ^(ד) ויאמר שמואל אל העם יהוה אשר עשה את משה ואת אהרן ואשר העלה את אבותיכם מארץ מצרים: ^(ה) ועתה התיצבו ואשפטה אתכם לפני יהוה את כל צדקות יהוה אשר עשה אתכם ואת אבותיכם: ^(ו) כאשר בא יעקב מצרים ויזעקו אבותיכם אל יהוה וישלח יהוה את משה ואת אהרן ויוציאו את אבותיכם ממצרים וישבום במקום הזה: ^(ז) וישכחו את יהוה אלהיהם וימכרו אתם ביד סיסרא שר צבא חצור וביד פלשתים וביד מלך מואב וילחמו בם: ^(ח) ויזעקו אל יהוה ^(ויאמר) ויאמרו חטאנו כי עזבנו את יהוה ונעבד את הבעלים ואת העשתרות ועתה הצילנו מיד איבינו ונעבדך: ^(ט) וישלח יהוה את ירבעל ואת בן ואת יפתח ואת שמואל ויצל אתכם מיד איביכם מסביב ותשבו בטח: ^(י) ותראו כי נחש מלך בני עמון בא עליכם ותאמרו לי לא כי מלך ימלך עלינו ויהוה אלהיכם מלככם: ^(יא) ועתה הנה המלך אשר בחרתם אשר שאלתם והנה נתן יהוה עליכם מלך: ^(יב) אם תיראו את יהוה ועבדתם אתו ושמעתם בקלו ולא תמרו את פי יהוה והייתם גם אתם וגם המלך אשר מלך עליכם אחר יהוה אלהיכם: ^(יג) ואם לא תשמעו בקול יהוה ומריתם את פי יהוה והייתה יד יהוה בכם ובאבותיכם: ^(יד) גם עתה התיצבו וראו את הדבר הגדול הזה אשר יהוה עשה לעיניכם: ^(טו) הלוא

קָצִיר חֲטִים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל יְהוָה וַיִּתֶּן קִלּוֹת וּמָטָר
 וַדְּעוּ וּרְאוּ כִּי רָעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינַי יְהוָה
 לְשֹׂאֵל לָכֶם מֶלֶךְ: ^(ח) וַיִּקְרָא שְׁמוֹאֵל אֶל יְהוָה וַיִּתֶּן
 יְהוָה קִלְת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל הָעָם מְאֹד
 אֶת יְהוָה וְאֶת שְׁמוֹאֵל: ^(ט) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֶל
 שְׁמוֹאֵל הַתְּפִלָּה בְּעַד עֲבָדֶיךָ אֶל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶל
 נַמּוֹת כִּי יִסְפְּנוּ עַל כָּל חַטָּאתֵינוּ רָעָה לְשֹׂאֵל לָנוּ מֶלֶךְ:
^(כ) וַיֹּאמֶר שְׁמוֹאֵל אֶל הָעָם אֵל תִּירְאוּ אֶתְּם עָשִׂיתֶם
 אֵת כָּל הַרְעָה הַזֹּאת אַךְ אֵל תִּסּוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה
 וְעַבַדְתֶּם אֶת יְהוָה בְּכָל לְבַבְכֶם: ^(כא) וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי
 אַחֲרֵי הַתְּהוּ אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יִצִּילוּ כִּי תְהוּ הַמָּה:
^(כב) כִּי לֹא יִטֹּשׂ יְהוָה אֶת עַמּוֹ בְּעַבּוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי
 הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְּכֶם לוֹ לְעָם:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור
 שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה אהלות פרק יב

א. נָסַר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַנּוּר חָדָשׁ וְעוֹדֵף מִכָּל
 צְדָדָיו בְּפוֹתַח טַפַּח, טַמְאָה תַחֲתָיו, כָּלִים שֶׁעַל גִּבּוֹ
 טְהוֹרִים. טַמְאָה עַל גִּבּוֹ, כָּלִים שֶׁתַּחֲתָיו טְהוֹרִים.
 וּבִישׁוֹן, טַמְאָה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. נָתוּן עַל פִּי
 שְׁנֵי תַנּוּרִים, טַמְאָה בֵּינֵיהֶם, הֵם טַמְאִים. רַבִּי יוֹחָנָן
 בֶּן נוּרִי מְטַהֵר:

דרטורה ^(א) נסר שהוא נתון על פי תנור חדש. שלא הוסק דלא מקבל טומאה.
 ובתנור העומד בחצר או בגינה איירי: צפותח טפח. שהנסר רחב ויולא חוץ לתנור
 טפח סביב מכל לדליו: שעל גביו. שעל גבי הנסר: טהורים. דכיון שהתנור טהור,

ניאולים הכלים. וכן אם טומאה על גבי הנסר וכלים תחת הנסר: וזישן. כגון שהוסק התנור דמקבל טומאה: טמא. התנור, שאין הנסר מלילו, וכל שכן כלים שתחת הנסר ושעל הנסר. וטעמא דמתניתין, דכלים נעשים אהלים לטמא אצל לא לטהר, הלכך חדש דלאו כלי הוא מליל, ישן דכלי הוא אינו מליל: ור' יוחנן בן נורי מטהר. דוקא בתנור. אצל בכלים מודה דטמאין. והכי איתא בתוספתא: נתון על שני תנורים. ראש הנסר על תנור זה וראשו השני על תנור אחר, וטומאה בין שני התנורים. ובתנורים ישנים איירי. ואזדי רבנן לטעמייהו ור' יוחנן בן נורי לטעמיה. ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי:

ב. סְרִידָה שְׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתְּנֹר מִקֶּרֶף צָמִיד פְּתִיל, טִמְאָה תִּחְתָּיו אוֹ עַל גְּבִיו, הַכֹּל טָמֵא. כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תְּנֹר, טִמְאָה כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תְּנֹר, כְּנֶגְדּוֹ עַד הֶרְקִיעַ טָמֵא:

ברטורה (ב) סרידא. כמין שבכה של חרס. תרגום מעשה רשת, עובד סרדתא. והיא חלקה ועודפת חוץ לתנור טפח מכל לך: הכל טמא. כלים שתחתיה ושעל גבה חוץ מכלים שעל גבה כנגד אוירו של תנור, לפי שהאהל מביא טומאה תחתיה כל סביב התנור וחוזרת ובוקעת למעלה. ואף כשהטומאה למעלה, בוקעת למטה ונמשכת סביב וחוזרת ובוקעת למעלה: כנגד אוירו של תנור טהור. שהרי הוא מוקף למיד פתיל ומפסיק: כנגדו עד הרקיע טמא. אצל מה שתחתיו טהור:

ג. נֶסֶר שֶׁהוּא נְתוּן עַל פִּי תְּנֹר יִשָּׁן, יוֹצֵא מְזָה וּמְזָה טִפַּח אֲבָל לֹא מִן הַצְּדָדִים, טִמְאָה בְּצַד זֶה, כְּלִים שֶׁבְּצַד הַשְּׁנַי טְהוּרִים. רַבִּי יוֹסִי מְטַמֵּא. הַבֵּטַח אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטִּמְאָה. הִיָּה בּוֹ זִיז, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטִּמְאָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, רוֹאִים אֶת הַבֵּטַח כְּאֵלוֹ אֵינוֹ, וְהִזִּיז הָעֲלִיּוֹן מְבִיא אֶת הַטִּמְאָה:

ברטורה (ג) נסר. שהוא ארוך וצר וכשהוא נתון על פי התנור יוצא טפח מן המזרח וטפח מן המערב, ודרום ולפון אינו יוצא: טומאה בלד זה. תחת הנסר במזרח או במערב: כלים שבצד השני טהורים. דאין מקום לטומאה לעבור, שאין הנסר עודף מן הלפון ומן הדרום: ור' יוסי מטמא. קסבר אין תנור מפסיק. ואין הלכה כר' יוסי: הבטח. יש ספרים שגורסים אצטח. והוא בנין עשוי כעין אמצטי שבמרחלאלות

שנותנים בהן מים לרחצה, ונסר נתון עליו לתקרה, והנסר עודף משני לדלים. ואם הטומאה מצד זה אין יולאה לכל אחר, לפי שהבטח חוץ: היה בו זיו. היתה קורה יולאה למעלה מן הבטח מן המזרח למערב: רואין את הבטח כאילו אינו. שאע"פ שהבטח חוץ בנסר, גבי זיו אינו חוץ. והלכה כר' יהושע:

ד. סנדל של עריסה שפחתו בתוך הבית, אם יש בו פותח טפח, הכל טמא. ואם לאו, מוּגֵן בו כְּדֶרֶךְ שְׂמוּגֵן פּוֹתֵחַ טַפַּח:

דרטורה (ה) סנדל של עריסה. עריסה של תינוק רגילים להניח תחת רגליה כמין סנדל של מתכת לנוי או בצביל שלא ירקבו: שפחתו בתוך הבית. שנפחת הגג של עלייה שהעריסה נתונה עליו ונראה סנדל העריסה בתוך הבית מן הפחת שבגג, וטומאה בתוך הבית: אם יש. במקום הפחת: פותח טפח מביא את הטומאה. מן הבית לעלייה: ואם לאו. שאין שם פותח טפח: מוּגֵן בו כְּדֶרֶךְ שְׂמוּגֵן בַּמַּת. שהסנדל והעריבה טמאים טומאת שבעה כדין כלים בכלים, והתינוק טמא טומאת ערב, כדתנן בפרק קמא, והשלישי בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב:

ה. קורות הבית והעליה שאין עליהן מעזיבה והן מְכֻּנּוֹת, טמאה תחת אחת מהן, תחתיה טמא. בין התחתונה לעליונה, ביניהן טמא. על גבי העליונה, כנגדו עד הרקיע טמא. היו העליונות פבין התחתונות, טמאה תחת אחת מהן, תחת כלם טמא. על גביהן, כנגדו עד הרקיע טמא:

דרטורה (ה) מעזיבה. טיט ורכרות סרגילים לשום על גבי קורות: ומכוונות. קורה העליונה כנגד התחתונה וכל אחת יש בה רוחב טפח: תחתיה טמא. ושעל גבה טהור שהקורה חולקת. והגי מילי, כשיש בקורות פותח טפח שהן רחבות טפח, אבל [אם] אין רחבות טפח לא מביאות טומאה ולא חולקות וכמאן דליתנהו דמו, ונמצאה טומאה כאילו עומדת באויר: ביניהן טמא. ושתחת התחתונה ושעל העליונה טהורים, לשתיהן חולקות: כנגדו עד הרקיע טמא. ושתחת כולן טהור: כבין התחתונות. כנגד אויר התחתונות. ורחבן כשיעור אויר שביניהן, שאם תעלה את התחתונות או תוריד את העליונות, נמצא הכל סתום: תחת כולן טמא. כאילו היתה תקרה שזה. ועל גבן טהור:

ו. קוֹרָה שְׁהִיא נְתוּנָה מִכְתָּל לְכַתָּל וְטִמְאָה תַחְתֶּיהָ, אִם יֵשׁ בָּהּ פּוֹתַח טֶפַח, מִבֵּיָאָה אֶת הַטִּמְאָה תַּחַת כֵּלָּהּ. וְאִם לֹא, טִמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיִוֹרְדָת. כִּמָּה יִהְיֶה בְּהִקְפָּה וִיְהִי בָּהּ פּוֹתַח טֶפַח, בְּזִמָּן שְׁהִיא עֲגֻלָּה, הִקְפָּה שְׁלֹשָׁה טַפְחִים. בְּזִמָּן שְׁהִיא מְרַבֶּעַת, אֲרַבְּעָה, שְׁהַמְרַבֵּעַ יִתַּר עַל הָעֲגוּל רְבִיעַ:

ברטנורה (ו) תחת כולה. כל כלים שתחתיה טמאים, למציאה טומאה לכולה. ופעל גבה טהורים, לחוללת בפני הטומאה: ואם לאו. שאינה רחבה טפח: בוקעת ועולה. דאם טומאה תחתיה, כלים שעל גבה כנגד הטומאה טמאים: בוקעת ויורדת. דאם טומאה על גבה, כלים שתחתיה כנגד הטומאה טמאים: היקפה שלשה טפחים. דכל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים, שכן מלינו (בדברי הימים ב 7) צים פעשה שלמה עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב:

ז. עֲמוּד שְׁהוּא מְטַל לְאֹוִיר, אִם יֵשׁ בְּהִקְפּוֹ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה טַפְחִים, מִבֵּיָא אֶת הַטִּמְאָה תַּחַת דָּפְנָו. וְאִם לֹא, טִמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיִוֹרְדָת:

ברטנורה (ו) עמוד שהוא מוטל לאויר. עמוד עגול שמושלך בארץ ושוכב על עיגולו: באויר. כגון בחצר או בגינה. ובאמצע העיגול הוא מתחיל להאהיל על הארץ והולך ומתקצר מכאן ומכאן עד תחתיתו שסמוך לארץ, ולענין הבאת טומאה בעינין טפח על טפח צרום טפח מרובע, ואם יש כאן לצד החוץ מתחתיו רום טפח, אע"פ שלמטה בסמוך שכיבתו לארץ אינן רום טפח, כולו מטמא באוהל, דנידון כשיפועי אהלים. ועמוד עגול כשיש בהיקפו עשרים וארבעה טפחים נמלא רחבו שמונה טפחים, דכל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים, ונמלא דיכול אדם לרבע תחת דפנו שמכאן ומכאן טפח על טפח צרום טפח. שהרי כשיש כאן רבוע של שמונה על שמונה, אם תעשה בתוכו עיגול של שמונה, נמלא הזויות עודפים שמונה חומשים לכל קרן וקרן, דכל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונה, נמלא האלכסון עודף על הרוחב ששה עשר חומשין, תן מהן מחלה לקרן זה ומחלה לקרן זה, הרי לכל אחד שמונה חומשין, ואם זאת לעשות בקרן זויות שחוץ לעיגול ריבוע של טפח על טפח, נמלא אלכסונו עודף על רחבו שני חומשים, ונמלא מדה אלכסונו שבעה חומשים, לא נשתייר לנו יותר על האורך אלף חומש אחד, ומשום חומש אחד לא דק. ועוד, דכל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונה, אינו מכוון לגמרי, שחסר

ח. כַּזֵּית מִן הַיַּת מְדַבֵּק לְאַסְקָפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. הָיָה נִתּוּן תַּחַת
 הָאַסְקָפָה, יְדוֹן מְחֻצָּה לְמְחֻצָּה. מְדַבֵּק לְמִשְׁקוּף,
 הַבַּיִת טָמֵא. רַבִּי יוֹסִי מְטַהֵר. הָיָה נִתּוּן בְּתוֹךְ הַבַּיִת,
 הַנּוֹגֵעַ בְּמִשְׁקוּף, טָמֵא. הַנּוֹגֵעַ בְּאַסְקָפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 מְטַמֵּא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מְטַפַּח וְלִמְטוֹן, טָהוֹר.
 מְטַפַּח וְלִמְעֵלָן, טָמֵא:

זרמורה (ח) מודבק לאסקופה. שהאסקופה רחבה וטומאה מודבקת באסקופה מן השקוף ולחוץ, ר' אליעזר חשיב כל האסקופה כבית, הלכך מטמא את הבית. ור' יהושע סבר מן השקוף ולחוץ אין האסקופה חשובה כבית. והלכה כר' יהושע: ידון מחלה למחלה. מחלה של אסקופה ולפנים כלפנים, והבית טמא. מחלה ולחוץ, כלחוץ, והבית טהור. מחלה על מחלה, הבית טמא: מודבק למשקוף. תחת המשקוף מן השקוף ולחוץ: הבית טמא. דאפילו מן השקוף ולחוץ חשיב כבית: ר' יוסי מטהר. דלא חשיב ליה כבית. ואין הלכה כר' יוסי: ר' אליעזר מטמא. דחשיב כל האסקופה כבית: מטפח ולמטון טהור. דכקרקע דמי: מטפח ולמעלן טמא. ואף על גב דזמודבק לאסקופה מטהר ר' יהושע את הבית, הכא כשהטומאה כבית מטמא ר' יהושע באסקופה מטפח ולמעלה משום דדרך טומאה ללאת ולא ליכנס. והלכה כר' יהושע:

גמרא נדה דף כ"ב ע"א

הַמְפַלֵּת כְּמִין דְּגִים : וְלִיפְלוֹג נְמִי רַבִּי יְהוּדָה בְּהָא אָמַר רִישׁ
 לְקִישׁ בְּמַחְלוּקַת שְׁנוּיָה וְרַבֵּן הִיא. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֶפִּילוּ
 תִּימָא רַבִּי יְהוּדָה עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הֵתֵם אֶלָּא
 גַּבֵּי חֲתִיכָה דְעַבִּיד דָּם דְקָרִישׁ. וְהוּי חֲתִיכָה אֲבָל בְּרִיָּה לֹא

הָיָה וְלִהְיוֹת לְיִשְׁשָׁכָר דָּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דָּאִי אָפְשָׁר לְפִתִּיחַת
הַקָּבֶר בְּלֹא דָם קָמִיפְלָגִי לְיִפְלוּג נְמִי רַבִּי יְהוּדָה בְּהָאִי מָאן
דְּמִתְנִי הֵךְ לְיִשְׁשָׁכָר מִתְנִי הֵכִי רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמַרִי
תְּרוּיָהוּ בְּמַחְלוּקַת שְׁנוּיָה וְרַבָּנָן הִיא :

כ"י וליפלוג נמי ר' יהודה בהא. ונימא בין כך ובין כך טמאה דהא טעמא דר"י
אוקמיה דר"א לפתיחת הקבר בלא דם: במחלוקת שנויה. משנה זו שנויה
במחלוקת דלאו סתמא ודברי הכל היא אלא רבי יהודה פליג: והוי חתיכה.
דטעמא לאו משום פתיחת הקבר בלא דם הוא אלא בחתיכה עצמה ס"ל דהוי
דם וכגון היא מארבעת מיני למים:

זוהר ויקהל דף ר"ג ע"ב

תָּא חֲזִי כִּיּוֹן דְּעָאֵל שְׁבִתָּא וְאֶתְטַמַּר הֵהוּא מְדוּרָא כָּל אֲשִׁין
דְּאֲשָׂא קִשְׂיָא אֶתְטַמְרוּ וְאֶתְכַפְּיִין וְאֶפִּילוּ אֲשָׂא דְגִיּהֲנָם.
וְחִיָּיבִין דְּגִיּהֲנָם אֵית לֹון נְיִיחָא. וְכֹלָא תִּתָּא וְעִילָא אֵית
לְהוּ נְיִיחָא. כַּד נִפְק שְׁבִתָּא וּמְבָרְכִין יִשְׂרָאֵל עַל נוּרָא כְּדִין
נִפְקִין כָּל אֲשִׁין דְּמִתְטַמְרוּן כָּל חַד וְחַד לְאַתְרִיהּ. וּבְגִין דְּלֹא
לְאַתְעָרָא אֲשָׂא אַחֲרָא כְּתִיב לֹא תִבְעֲרוּ אִישׁ בְּכָל מִשְׁבֹּתֵיכֶם
בְּיוֹם הַשְּׁבִת וְהָא אוּקְמוּהָ אֲשָׂא דְּמִדְּבַחָא אֲמַאי אֵלָא כַּד
עָאֵל שְׁבִתָּא כְּרוּזָא קָרִי בְּכֹלְהוּ רְקִיעִין אֶתְתַּקְנוּ רְתִיכִין
אֶתְתַּקְנוּ מִשְׁרִיין לְקַדְמוֹת מְאָרִיכוֹן. כְּדִין נִפְיק חַד רוּחָא
מִסְטָרָא דְּדָרוּם וְהֵהוּא רוּחָא אֶתְפָּרֵשׁ עַל כָּל אֵינוֹן חִילִין
וּמִשְׁרִיין דְּלִסְטֵר יְמִינָא וְאֶתְלַבְּשֹׁן בֵּיהּ. וְהֵהוּא רוּחָא אֶקְרִי
לְבוּשָׂא דִּיקָר דְּשְׁבִתָּא. כְּדִין פְּתוּרִי דְּהָאִי עֲלָמָא מִתְתַּקְנֹן
בְּחַד הֵיכְלָא. זְכָאָה חוּלְקִיָּה דְּהֵהוּא בְּרַ נֶשׁ דְּסִדוּרָא
דְּפִתוּרִיהּ. אֶתְחֲזִי תַמָּן כְּדִקָּא יָאוֹת וּקְיִמָּא כֹּלָא מִתְתַּקְנָא
בְּלֹא כְּסוּפָא אֵנִישׁ כְּפּוּם חִילִיָּה :

בֵּינָם וְיִרְאֵהוּ, כִּי יִרְאֵהוּ וְהִמְדוּרָה הֵיחָד נִסְתַּתְּרָה בְּתַהוֹם
הַגָּדוֹל, אֲזִי כָּל הָאֲשׁוֹת שֶׁל הָאֵשׁ הִקְשָׁה נִסְתַּתְּרוּ וְנִכְנְעוּ, כִּי הִמְדוּרָה שֶׁהִיא
רוּחַ סַעְרָה, הִיא שֶׁכָּשׁ כָּל הַדְּיִינִים הִקְשָׁים. וְאִפְלוּ הָאֵשׁ שֶׁל גִּיהֵנִם, וְהִרְשָׁעִים
שֶׁצְיָגִיהֵנִם יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה, וְהַפֶּל שֶׁלְמַעְלָה וְשֶׁלְמַטָּה יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה. כִּשְׂיִרְאֵה
הַשְּׂצָת, וְיִסְרְיָל מְבַרְכִין עַל הָאֵשׁ, אֲזִי יוֹרְאֹת כָּל הָאֲשׁוֹת שֶׁנִּסְתַּתְּרוּ, כָּל אַחַת
וְאַחַת לְמַקְוָמָה. וְכֵדִי שֶׁלֹּא לְעוֹרֵר יֵשׁ אַחַת מֵאֵלּוּ שֶׁנִּסְתַּתְּרוּ, כְּתוּב (שְׁמוֹת
ל"ה) לֹא תִבְעֵרוּ יֵשׁ כָּכָל מוֹסְבֹתֵיכֶם צִיּוֹם הַשְּׂצָת. וְכִזְבֵּר הַעֲמִידוּהוּ, לָמָּה
מוֹתְרֵת בְּשַׂצָּת יֵשׁ הַמְזַצָּח. אֲלֵכָּה כִּשְׁנִכְנַם הַשְּׂצָת, הַפְּרוֹז קוֹרָא כָּכָל הַרְקִיעִים,
הַתְּפָקְנוּ הַמְּרַפְצוֹת, הַתְּפָקְנוּ הַמְּחַנּוֹת, לְפָנֵי אֲדוֹנֵיכֶם. אֲזִי יוֹרְאֵה רוּחַ אֶחָד
מֵכָד דְּרוֹם, שֶׁהוּא אֹרֵךְ הַחֶסֶד, וְהַרוּחַ הַהוּא נִפְרָשׁ עַל כָּל אֵלּוּ הַקְּצָאוֹת
וְהַמְּחַנּוֹת שֶׁצָּלַד יָמִין, וּמֵתְלַבְּשִׁים צוּ. וְרוּחַ הַהוּא נִקְרָא, לְבַוֶּשׁ יִקְרֵה שֶׁל שְׂצָת.
אֲזִי הַשְּׁלַחְנוֹת שֶׁצְיָגֵי הָאֵדֶם עוֹרְכִים צְעוּלָם הַזֶּה מִתְּפָקְנִים צְהִיכָל אֶחָד, שֶׁהוּא
הַמְּלָכוֹת. אֲשָׁרֵי חֲלָקוּ שֶׁל הָאֵדֶם הַהוּא שְׁעָרֵיכֶם שֶׁלַחְנוּ נִרְאִית שֶׁם כְּרָאוּי,
וְהַפֶּל נִמְרָא מְתוּקוֹן צְלִי צוֹשָׁה, אִישׁ לְפִי כַחוּ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק פ"ט

א. הנוטל צפרניו או שעריו או שפמו או זקנו הרי זה
תולדת גויזז וחייב והוא שיטול בכלי אבל אם נטלן בידו
בין לו בין לאחר פטור. וכן החותך יבילת מגופו בין ביד בין
בכלי פטור בין לו בין לאחר ומותר לחתוך יבילת במקדש
ביד אבל לא בכלי ואם היתה יבשה חותכה אף בכלי ועובד
עבודה: **ב.** הנוטל שעריו בכלי כמה יטול ויהיה חייב שתי
שערות. ואם ליקט לבנות מתוך שחורות אפלו אחת חייב.
צפורן שפירשה רבה וציצין של עור שפירשו רבן אם
פירשו כלפי מעלה ומצערות אותו מותר ליטול אותו בידו
אבל לא בכלי ואם נוטלן בכלי פטור. ואם אינן מצערות

אותו אסור לנטלן בידו ואם נטלן בפלי חייב:

מוסר

מספר חסידים סימן צ"ד צ"ה

הן יקטלני לו איחל (איוב יג) ישים אדם אל לבו ויקח מן הפרשים משל ההולכים למלחמה להראות גבורתם במצות אדוניהם ולא ינוסו מפני חרב ונפצעים ונהרגים. וכל זה אינו רק מן הכלימה כי תחשב כלימה אם ינוסו ובמותם במלחמה לא יקבלו שכר מאדוניהם אנהנו על אחת כמה וכמה שיש לנו לסבול צרות ויסורים אף להשלים נפשותינו. למות על מצות מלכנו אדון כל יתברך שמו. לעולם אל יבקש אדם מהקדוש ברוך הוא דבר שאינו ראוי כגון שתלד אשתו לשמונה חדשים ויחיה החלד. או יהי רצון שאהיה בכרכי הים אף על פי שיש יכולת להקדוש ברוך הוא לעשות כן הרי זו תפלת שוא. אסור לקבוע בתפלתו שבח אחר (פירשו בעמידה) אבל כל היום כלו אם רוצה לומר שירות ותשבחות תבא עליו ברכה:

פרשת חוקת

חוקת יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 6 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

יט (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן
לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אֶהֱרֹן לְמִימְרָם: (ב) זֹאת
חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר
אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה
תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה
עָלֶיהָ עֹל: דָּא גְזִירַת אורִיתָא דִּי פְקִיד יְיָ לְמִימְרָא מִלִּיל עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבוּן לָךְ תּוֹרַתָא סְמוּקְתָא שְׁלַמְתָּא דִּי לִית בָּהּ מוּמָא דְלֹא
סְלִיק עָלָה נִירָא:

רש"י זאת חקת החורה. לפי שהשטן ואמות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם
יש בה, לפיכך כתב זה חקה, גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה: ויקחו אליך. לעולם היא
נקראת על שמך, פרה שעשה משה במדבר: אדמה תמימה. שחיה תמימה באדמימות, שאם היו בה שתי
שערות שחורות פסולה: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פקדו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יביאו זו לכפרה
משלהם: פרה אדמה. משל לבן שפחה שטנף פלטין של מלך. אמרו תבא אמו ותקנח האוהה, כך תבא פרה
ותכפר על העגל: אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע, שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם
ישראל שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין, תבא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה על.
כשם שפרקו מעליהם עול שמים:

(א) וַיִּתְּתֶם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא
אֹתָהּ אֶל מְחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ
לְפָנָיו: וְתִתְּנוּן יָתָהּ לְאֶלְעָזָר כֶּהֱנָא וַיִּפֶּק יָתָהּ לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא
וַיִּכּוֹס יָתָהּ קְדָמוּהִי:

רש"י אלעזר. מצותה בסגן: אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות: ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר
רואה: אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן, שהוא כהן, לעשות העגל. ולפי שאהרן עשה את העגל
לא נעשית עבודה זו על ידו, שאין קטיגור נעשה סניגור:

(ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאַצְבָּעוֹ
וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֱהֵל מוֹעֵד מִדָּמָה
שִׁבְעַ פְּעָמִים : וַיִּסַּב אֶלְעָזָר כַּהֲנָא מִדָּמָה בְּאַצְבָּעֶיהָ וַיִּדִּי
לְקַבֵּל אִפִּי מִשְׁכַּן זִמְנָא מִדָּמָה שִׁבְעַ זְמַנִּין :

רש"י אל נכח פני אהל מועד. עומד במזרחו של ירושלים ומתכוון ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת
הדס: ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל:

(ה) וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֲרָה וְאֶת
בְּשָׂרָה וְאֶת דָּמָה עַל פְּרִשָּׁה יִשְׂרָף : וַיִּקַּד יָת
תּוֹרְתָא לְעֵינֵיהִי יָת מִשְׁכַּבָּה וְיָת בְּשָׂרָה וְיָת דָּמָה עַל אֲכֹלָה יוֹקִיד : (ו)
וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאַזּוּב וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת
וְהִשְׁלִיךְ אֶל תּוֹךְ שְׂרִפַּת הַפָּרָה : וַיִּסַּב כַּהֲנָא
אַעָא דְאַרְזָא וְאַזּוּבָא וַצִּבַּע זְהוּרִי וַיִּרְמִי לְגוּ יְקִידַת תּוֹרְתָא :

רש"י עץ ארז ואזוב ושני תולעת. שלשה מינין הללו כנגד שלשת חלפי איש שנפלו בעגל. וארז הוא הגבוה
מכל האילנות ואזוב נמוך מכלם, סימן שהגבוה שנתגאה וחסא, ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר
לו:

נביאים - שופטים - פרק יא

יא (א) וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גְבוּר חַיִּל וְהוּא
בֶּן אִשָּׁה זוֹנָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת יִפְתָּח :
וַיִּפְתַּח גִּלְעָדָא הוּה גְבַר חַיִּלָּא וְהוּא בַר אִתְתָּא פּוֹנְדִיקִיתָא וְאוֹלִיד
גִּלְעָד יָת יִפְתָּח : (ב) וַתֵּלֶד אִשָּׁת גִּלְעָד לוֹ בָּנִים
וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת יִפְתָּח

וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא תִנְחַל בְּבֵית אָבִינוּ כִּי בֶן
אִשָּׁה אַחֲרַת אָתָּה : וַיִּלְיֶדֶת אֶתֶּת גְּלַעַד לִיה בְּנִין
וַרְבִּיאוּ בְּנֵי אֶתֶתָּא וְתָרִיכוּ יֵת יִפְתָּח וְאָמְרוּ לִיה לֹא תִכְסֹן בְּבֵית
אָבוּנָא אָרִי בַר אֶתֶתָּא אוֹחְרֵי אָתָּה : (א) וַיִּבְרַח יִפְתָּח
מִפְּנֵי אָחִיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב וַיִּתְּלַקְטוּ
אֵל יִפְתָּח אֲנָשִׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ : (ב)
וְעָרַק יִפְתָּח מִן קֶדֶם אַחוּהִי וַיִּתִּיב בְּאֶרֶעָא טָבָא וְאֶתְכַנְיִשׁוּ לְוֹת
יִפְתָּח גְּבָרִין סְרִיקִין וַיִּנְפְּקוּ עִמִּיהָ : (ג) וַיְהִי מִיָּמִים
וַיִּלְחַמוּ בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל : וְהָוָה מִזְּמַן יוֹמִין
וַאֲגִיחוּ קֶרְבָּא בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל :

רש"י וילחמו בני עמון . היא האמורה למעלה (י"ט) :

(ה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִלְחַמוּ בְּנֵי עַמּוֹן עִם
יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכוּ זִקְנֵי גְלַעַד לְקַחַת אֶת
יִפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב : וְהָוָה פָּדָא אֲגִיחוּ קֶרְבָּא בְּנֵי עַמּוֹן עִם
יִשְׂרָאֵל וַאֲזָלוּ סְבִי גְלַעַד לְמַדְבַּר יֵת יִפְתָּח מֵאֶרֶע טָב : (ו)
וַיֹּאמְרוּ לִיִּפְתָּח לְכָה וְהָיִיתָ לָנוּ לְקַצִּין
וְנִלְחַמָּה בְּבְנֵי עַמּוֹן : וְאָמְרוּ לִיִּפְתָּח אֵיתָא וְתִהִי לָנָא
לְרָבָא וַנְּגִיחַ קֶרְבָּא בְּבְנֵי עַמּוֹן :

ג (א) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשָׁלוֹם

בְּנוֹ : תִּשְׁבַּחְתָּא לְדָוִד בְּמַעַרְקֵיהָ מִן קָדָם אֲבִשָׁלוֹם בְּרִיהָ :

רש"י מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ . הַרְבֵּה לְרַשׁוֹת לְרַשׁוֹ בְּנֵי אֲגָדָה בְּדַבַּר וּרְבוּתֵינוּ אָמְרוּ מִשְׁאֲמַר לוֹ הַגְּבִי'א (ע"ב) הַגְּבִי' מַקִּים עֲלֵיךְ רַעַה מִתּוֹךְ בֵּיתְךָ הִיא לְכוּ סוּעַר שְׂמַח עֲבַד אוֹ מִמִּזְרַי יְהוָה עֲלֵי שְׂאִינוֹ מִרַחֵם עֲלֵי כִּיּוֹן שִׂדְעָה שְׂבָנוּ הוּא שְׂמַח וּמִלְרַשׁ אֲגָדָה עַל שְׂרָאָה טוֹכְסִיסוֹ קִיּוּמָה שְׂהִיו עֲבָדָיו וְהַכְרַחֵי וְהַפְּלִתֵי שְׂהִם סְנֵהֲדָרִין מִחֲזִיקֵים אֲדֻנּוֹתוֹ עֲלֵיהֶם כְּשִׁאֲמַר לָהֶם (ע"ג טו) קוּמוּ וּנְבַרְחָה מִפְּנֵי אֲבִשָׁלוֹם מֵהָ כְּחִיב שֶׁם כָּל אֲשֶׁר יִבְחַר אֲדוּנֵי הַמֶּלֶךְ הֵנָּה עֲבָדֶיךָ וְכִשְׁבָּח מִחֲנִים (ע"ד פ') וְשׂוּבֵי בֶן נַחֵשׁ וּמִכִּיר בֶּן עַמִּי אֶל וּבְרִזְלֵי הַגְּלַעֲדֵי יֵאָאוּ לְקַרְאָתוֹ וְכִלְכֻלוֹהוּ שֶׁם :

ב (ב) יְהוָה מָה רַבּוּ צָרֵי רַבִּים קָמִים עָלַי :

בְּמָה סְגִי'אִין מְעִיקֵי סְגִי'אִין דְּקִי'מִין עָלַי :

רש"י רַבִּים קָמִים עָלַי . בְּנֵי אָדָם גְּדוּלִים בְּתוֹרָה גְּדוּלִים בְּחֻמְרָה גְּדוּלִים בְּעוֹשֶׁר גְּדוּלִים בְּקוּמָה כְּגוֹן שְׂאוּל וְיִלְיָדֵי הַרְפָּה דוֹאָג וְאַחִיתוֹפֶל :

ג (ג) רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לוֹ

בְּאֱלֹהִים סְלָחָה : סְגִי'אִין אֹמְרִין לְנַפְשִׁי לִית פּוּרְקָנָא לִיהָ

בְּאֱלֹהָא לְעֵלְמִין :

רש"י אֹמְרִים לְנַפְשִׁי . עַל נַפְשִׁי : אֵין יְשׁוּעָתָה לוֹ בְּאֱלֹהִים סְלָחָה . לְפִי שְׂבָח עַל אֲשֶׁת אִישׁ :

ד (ד) וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בְּעַדִי כְּבוֹדִי וּמְרִים

רֵאשִׁי : וְאַנְתָּה יְיָ תִּתְּרִים עָלַי יְקָרִי וּמְרִים רֵישִׁי : (ה') קוֹלִי

אֶל יְהוָה אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מִמָּהָר קָדְשׁוֹ

סְלָחָה : קוֹלִי קָדָם יְיָ אֶצְלֵי יְקַבֵּל צְלוֹתֵי מִן טוֹר בֵּית מִקְדָּשִׁיהָ

לְעֵלְמִין : (ו') אֲנִי שְׂכַבְתִּי וְאַיִשָּׁנָה הֶקִּיצוֹתֵי כִּי

יְהוָה יְסַמְכֵנִי : אֶנָּה שְׂכִיבִית וְדַמְכִית אֶתְעַרִית מְטוּל דִּינִי

סְמִיךְ יְתִי :

משנה שביעית פרק ו

א. שלש ארצות לשביעית. כל שהחזיקו עולי בבל, מארץ ישראל ועד כזיב, לא נאכל ולא נעבד. וכל שהחזיקו עולי מצרים, מכזיב ועד הנקרה ועד אמנה, נאכל, אבל לא נעבד. מן הנקרה ומאמנה ולפנים, נאכל ונעבד:

ברטנורה (6) שלש ארצות לשביעית. חלוקות לענין דין שביעית: כל שהחזיקו עולי צבל. עזרא וסייעתו כשעלו מבבל: לא נאכל ולא נעבד. שעבודת הארץ ההיא, אסורה בשביעית, ואם נעבדה וגדלה אסור לאכול מאותן גידולים. פירוש אחר ועיקר, לא נאכל לאחר שביעית בלא ביעור ולא נעבד בשביעית: מכזיב ועד הנהר ועד אמנה. כזיב משוך כלפי הכפון לצד מזרח, ורצועה יולאת מעכו שיושבת ברצועה של ארץ ישראל במקצוע כפונית מזרחית, ואותה רצועה משוכה כלפי כפון והולכת עד כזיב, ורצועה אחרת משוכה מעכו כלפי מזרח ובה הנהר האמור כאן, ואלו השתי רצועות כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי צבל: ועד אמנה. הוא הר הכתוב בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי, תתאו לכם הר ההר מתרגמינן בירושלמי, טורי אמנוס, והוא בצפון של ארץ ישראל לצד מערב אלל הים הגדול, וגם זו לא כבשו עולי צבל הלכך נאכל לאחר הביעור, ולאידך לישנא אם נעבד בשביעית נאכל דקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא. ולא נעבד, דלענין עבודה החמירו לאסור מדרבנן: מנהר ומאמנה ולפנים. כך כתוב בכל הספרים, וטפי הוא ניחא אי הוא גרסינן ולחוז, ואפשר לפרש בדוחק מהנהר ולפנים מתחלת הנהר ולפנים לצד הנהר חוזה לארץ. וכן מתחלת טורי אמנוס ולפנים לצד הנהר קרויה לפנים:

ב. עושין בתלוש בסוריא, אבל לא במחבר. דשין וזרין ודורכין ומעמרין, אבל לא קוצרין ולא בוצרין ולא מוסקין. כלל אמר רבי עקיבא, כל

שְׁפִיזָא בּוּ מִתָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא:

ברטנורה (ג) סוריא. ארם נהרים וארם טובה שכבש דוד, ואינה כארץ ישראל לכל דבר, מפני שכבשה קודם שכבש ארץ ישראל כולה, ובקאת דינים עשאוה כארץ ישראל ובקאתן כחוץ לארץ: עושים בתלוש. אפילו אל כל החסודים, ואילו בארץ ישראל תנו לא תבור ולא תמחן עמה: אבל לא במחוצר. כגון מסיקה קצירה וצלירה, ודוקא בשמור אבל במופקר אפילו בארץ מותר; דתניא בתורת כהנים מן השמור אי אתה בורר אבל אתה בורר מן המופקר. וטעמא דגזור בסוריא במחוצר כדי שלא יהיו מניחים את ארץ ישראל והולכים ומשתקעים בסוריא, ובתלוש התיירו כדי שימלאו העניים שבארץ ישראל קצת ריוח בסוריא שהיא קרובה להם ולא ינטרו לאת מארץ ישראל לחוץ לארץ: כל שכיולא בו מותר בארץ ישראל. מדאורייתא, כגון תלוש, אף על גב דמדרבנן אסור בלא שינוי עושים אותו בסוריא כי אורחיה ואינו צריך לשנות. אי נמי הכי האמר כל שכיולא בו מותר בארץ במופקר עושים אותו בסוריא אפילו בשמור, אבל במחוצר אסור מדרבנן בארץ אפילו במופקר:

ג. בְּצָלִים שִׁירְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וְצִמְחוּ, אִם הָיוּ
הָעֵלִין שְׁלָהֶם שְׁחוּרִין, אֲסוּרִין. הוֹרִיקוּ, הָרִי אֵלוֹ
מִתָּרִין. רַבִּי חֲנִינָא בֶן אֲנָטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אִם יְכוּלִין
לְהַתְּלֹשׁ בְּעֵלִין שְׁלָהוּ, אֲסוּרִין. וּכְנָגֵד כֵּן, מוֹצְאֵי
שְׁבִיעִית,

ברטנורה (ג) בצלים שירדו עליהם גשמים. בצלים של ששית שנכנסו לשביעית וירדו עליהם גשמים ואמחו, אם השחירו העליון בידוע שגדלו והוסיפו, ואתו גידולי שביעית ומבטלים העיקר אף על פי שהוא מרובה. אבל אם הוריקו העליון אז הולכים וכמשין ולאו מארעא קא רבו: אם יכולין ליתלש בעליון. דרך בצלים כשנגמרים יוצאין מעלמן מן הארץ ונוחין ליתלש ואם העליון חזקים וכשאוחז בהן יכול לתלוש הבצלים מן הארץ אז ודאי גדלו בשביעית: וכנגד כן למוצאי שביעית מותרים. לאו בצצלים של שביעית שינאו למוצאי שביעית מיירי, ללא מקילים בהו כולי האי שגידולי היתר כל שהוא יעלו את האיסור, אלא סיפא נמי מיירי בצצלים של ששית, שפקרן בששית וחזר ונטען בשביעית, ולאחר שגדלו מעט בשביעית, עקרן וחזר ונטען בשמינית, ומתוך שכבר גדלו בששית לא הוסיפו כי אם מעט בשביעית ונאסרו, וכשחזרו והוסיפו מעט בשמינית חזר אותו היתר ובטל איסור המועט, שגם של ששית מסייע לבטלו אחר שסוף גידולו היתר. ואין הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס:

ד. מאימתי מתר אדם לקח ירק במוצאי שביעית,
משיעשה כיוצא בו. עשה הבכיר, התר האפיל. רבי
התיר לקח ירק במוצאי שביעית מיד:

דרטורה (ז) משיעשה כיוצא בו. ממה שנזרע במוצאי שביעית יש גידול כיוצא בזה
דתלינן ביה. אי נמי מפני שרצה ההיתר על האסור ונתבטל: הבכיר. מקום שממהר
לזכר פירותיו יותר משאר מקומות: הותר האפל. דתלינן שממקום הבכיר הביאום:
מוצאי שביעית מיד. לפי שהיו מביאים ירק מחוץ לארץ והיה רצה על ירק שבארץ
ישראל. ואני שמעתי הטעם לפי שבשנים או שלשה ימים עושה כיוצא בו:

ה. אין מוציאין שמן שרפה ופרות שביעית מהארץ
לחוצה לארץ. אמר רבי שמעון, שמעתי בפרוש,
שמוציאין לסוריא ואין מוציאין לחוצה לארץ:

דרטורה (ח) שמן שרפה. שמן של תרומה טמאה. מתוך שלשריפה עומד קרי ליה
שמן שריפה. ומעלה עשו לשרפה בארץ, כדאשכחן בקדשים פסולים שהן נשרפים
במקומו, וכן פירות שביעית לריכים זיעור בארץ דכתיב (ויקרא כה) בארץ תהיה כל
תבואתה. ואין הלכה כרבי שמעון:

ו. אין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. אמר
רבי שמעון, שמעתי בפרוש, שמביאין מסוריא ואין
מביאין מחוצה לארץ:

דרטורה (י) אין מביאין תרומה מחוץ לארץ לארץ. לפי שהתרומה כהנים מחזרין
אחריה לבית הגרנות, חיישי רבנן שמא יהיו הכהנים מרדפים אחריה וילאו חוץ
לארץ להביא את התרומה, ואין הלכה כרבי שמעון:

תָּנוּ רַבֵּנּוּ (דברים יא) וְאֶסְפֹּת דְּגִנְךָ מִהַ תִּלְמוּד לומר לְפִי
 שְׁנֵאמַר (יהושע א) לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד יְכוּל
 דְּבָרִים כְּכַתְּבוּ תִלְמוּד לומר וְאֶסְפֹּת דְּגִנְךָ הִנְהַג בְּהוּ מְנַהֵג
 דָּרָךְ אֶרֶץ דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אומר
 אֶפְשָׁר אָדָם חוֹרֵשׁ בְּשַׁעַת חֲרִישָׁה וְזוֹרַע בְּשַׁעַת זְרִיעָה.
 וְקוֹצֵר בְּשַׁעַת קְצִירָה. וְדָשׁ בְּשַׁעַת דִּישָׁה. וְזוֹרֵה בְּשַׁעַת
 הָרוּחַ. תּוֹרָה מַה תִּהְיֶה עֲלֶיךָ אֲלֵא בְּזִמְנוֹ שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂין
 רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם מְלֹאכְתּוֹ נַעֲשִׂית עַל יְדֵי אַחֲרִים שְׁנֵאמַר
 (ישעי' סא) וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנֶכֶם וְגוֹי. וּבְזִמְנוֹ שְׂאִין יִשְׂרָאֵל
 עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם מְלֹאכְתּוֹ נַעֲשִׂית עַל יְדֵי עֲצָמוֹ
 שְׁנֵאמַר (דברים יא) וְאֶסְפֹּת דְּגִנְךָ וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁמִלְאֲכַת
 אַחֲרִים נַעֲשִׂית עַל יָדוֹ שְׁנֵאמַר (שם כח) וְעַבְדְּתָ אֶת אוֹיְבֶיךָ
 וְגוֹמֵר אֵמֵר אֲבִי הַרְבֵּה עָשׂוּ כְּרַבִּי יִשְׁמַעֵאל וְעֲלֵתָה בְּיָדוֹ
 כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי וְלֹא עֲלֵתָה בְּיָדוֹ. אֵמֵר לְהוּ רַבֵּא
 לְרַבֵּנּוּ בְּמִטּוֹתָא מְנַיִיכוּ בְּיוֹמֵי נִיסוֹן וּבְיוֹמֵי תִשְׁרִי לֹא
 תִתְחַזּוּ קַמָּאי כִּי הֵיכִי דְלָא תִטְרְדוּ בְּמִזְוִנְיִיכוּ כְּלִיָּה שְׁתָּא.
 אֵמֵר רַבֵּה בַר בַּר חֲנָה אֵמֵר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בַר
 רַבִּי אֶלְעָאי בֵּא וּרְאֵה שְׁלֵא כְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים דּוֹרוֹת
 הָאַחֲרוֹנִים דּוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים עָשׂוּ תוֹרְתוֹן קִבְעַ וּמְלֹאכְתּוֹן
 עָרְאִי זֵו וְזֵו נִתְקַיְיְמָה בְּיָדוֹ דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים שְׁעָשׂוּ
 מְלֹאכְתּוֹן קִבְעַ וְתוֹרְתוֹן עָרְאִי זֵו וְזֵו לֹא נִתְקַיְיְמָה בְּיָדוֹ וְאֵמֵר
 רַבֵּה בַר בַּר חֲנָה אֵמֵר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי
 אֶלְעָאי בֵּא וּרְאֵה שְׁלֵא כְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים דּוֹרוֹת
 הָאַחֲרוֹנִים. דּוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ מְכַנְיָסִים פִּירוֹתֵיהֶם
 דָּרָךְ טְרַקְסָמוֹן כְּדִי לְחַיֵּיבֵן בְּמַעֲשֵׁר. דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים
 מְכַנְיָסִין פִּירוֹתֵיהֶם דָּרָךְ גְּגוֹת דָּרָךְ חֲצֵרוֹת. דָּרָךְ קַרְפִּיפּוֹת
 כְּדִי לְפוֹטְרוֹן מִן הַמַּעֲשֵׁר דָּאֵמֵר רַבִּי יְנָאִי אִין הֵטְבַל מִתְחַיֵּיב
 בְּמַעֲשֵׁר עַד שִׁירְאָה פְּנֵי הַבַּיִת שְׁנֵאמַר (שם כו) בְּעֶרְתִּי הַקֶּדֶשׁ
 מִן הַבַּיִת. וְרַבִּי יוֹחָנָן אֵמֵר אֶפִּילוֹ חֲצֵר קוֹבַעַת שְׁנֵאמַר (שם)

וְאָכְלוּ בְּשַׁעֲרֶיךָ וְשָׁבְעוּ:

הַש"י דברים ככתבו. שלא יעסוק בדרך ארץ: הנהג בהם. עם דברי תורה: מנהג
 דרך ארץ. שאם תבא לידי כורך הזכריות סופך לבטל מדברי תורה: אפשר. בתמיהה,
 אפשר כדכריד: ביומי ניסון. ימי הקליה, ביומי תשאי דריכת הגיתות והבלין: דרך

טרהסמוז. דך שערז החלך הבז: און הטבל חזב במעשר. מן התורה: פני הבז. פתח כניסה וזלחה חבל חכזלת קצע חסור לחכול מדרבנן:

זוהר חקת דף ק"פ ע"ב

ונתתם אותה אל אלעזר. מצותה בסגן ואוקמוה. מאי טעמא ליה ולא לאהרן אלא אהרן שושבינא דמטרוניתא ועוד דאהרן לא אתי מסטרא דטהור אלא מסטרא דקדוש ובגין דדא אתייה לטהרה לא אתיהיב ליה. כל מלה דהאי פרה היא בשבע שבע כבוסים וכולי והא אתמר. מאי טעמא בגין דהיא שבע שני שמטה ובת שבע אתקרי ועל דא כל עובדוי בשבע. תא חזי כל מאי דאתעביד מהאי פרה בגין לדכאה ולא לקדשא ואף על גב דאתיהיב לסגן הוא לא שחוט ולא שריף בגין דלא ישתכח דינא בסטרוי וכל שכן אהרן דאיהו בדרגא שלים יתיר דלא בעי לאשתכחא תמן ולאזדמנא תמן. האי פרה כיון דאתעביד אפר בעי למשדי ביה עץ ארוז ואזוב ושני תולעת והא אלן אתמרו. ואסף איש טהור ולא קדוש. והניח מחוץ למחנה במקום טהור דהא טהור לא אקרי אלא מן סטרא דמסאב בקדמיתא רזא דכלא האי דכתיב למי נדה חטאת היא בגין דכל דינין תתאין וכל אינון דאתו מסטרא דמסאבא כד איהי ינקא מסטרא אחרא ויתיבת בדינא כמה דאתמר (ישעיה ל"ד) מלאה דם הודשנה מחלב כדין פלהו מתערי ומסתלקי ושראן בעלמא כיון דעבדי האי עובדא דלתתא וכל האי דינא באתר דא דהאי פרה ורמאן עלה עץ ארוז וכולי. כדין אתחלש חילא דלהון ובכל אתר דשראן אתברו ואתחלשו וערקין מניה דהאי חילא דילהון אתחזו כגוונא דא לגבייהו כדין לא שראן בבר נש ואתדכי. ועל דא אתקרי מי נדה מייא לדכאה כד עלמא שארי בדינא וסטרא מסאבא אתפשט בעלמא הכא אתכלילן כל זיני

מְסֻבּוֹ וְכָל זַיְנֵי דְכִיּוֹ וּבְגִין כְּדֵי טוּמְאַה וְטַהֲרָה כְּלָלָא עֲלָאָה דְּאוּרִייתָא וְאוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא :

תרגום הזהר וּנְתַתָּם אוֹתָהּ אֵל אֲלֻעָזָר: הוּא מְשׁוּם שְׁמִינְיָתָהּ צְסָגוֹ, וְלֹא צְכָהוֹ גְדוּל. וְהֶעֱמִידוּהוּ, מֵהוּ הַטְּעַם, לְאֲלֻעָזָר וְלֹא לְאַהֲרֹן. וּמִשִּׁיב, אֲלֹא אֲהֲרֹן הוּא הַשּׁוֹסְבִין שֶׁל הַמִּלְפָּה. וְעַל כֵּן אֵינוֹ רָאוּי לְמַעֲשֵׂה הַפְּרָה שֶׁהוּא דִין. וְעוֹד, שֶׁאַהֲרֹן אֵינוֹ צָר מֵאֵל טָהוֹר, אֲלֹא מֵאֵל קְדוֹשׁ. וּמְשׁוּם שֶׁפְּרָה אֲדַמָּה צָחָה לְטַהֲרָה, עַל כֵּן לֹא נִתְּנָה לוֹ. כָּל דְּבָר שֶׁצְּפָרָה הָאֵל, שֶׁהוּא הַמְּלָכוּת, הוּא צְצָבַע, שְׂצַבַּע בְּצוּדִים וְכוּ' וּכְבָר לְמַדְנֹו. מֵהוּ הַטְּעַם. הוּא מְשׁוּם שֶׁהַמְּלָכוּת הִיא שְׂצַבַּע שְׁנֵי הַשְּׁמִיטָה, שְׂפּוּלֶלֶת שְׂצַבַּע סְפִירוֹת חַג"ת נְהִי"מ וְנִקְרָאת צֵת שְׂצַבַּע, וְעַל כֵּן כָּל מַעֲשֵׂיָהּ צְצָבַע. צָח וְרָחָה, כָּל מֵה שְׁנַעֲשֵׂה מֵהַפְּרָה הָאֵל הוּא כְּדֵי לְטַהֵר, וְלֹא לְקַדֵּשׁ. וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְּנָה לְסָגוֹ הַפְּרָה הֵיא שֶׁהוּא אֲלֻעָזָר, הוּא אֵינוֹ שׁוֹחֵט וְאֵינוֹ שׁוֹרֵף, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּאֵל דִּין מְאֹדוֹ. וְכָל שְׂכֵן אֲהֲרֹן שֶׁהוּא צְמִדְרָגָה שְׁלֵמָה יוֹתֵר מֵאֲלֻעָזָר, שֶׁאֵינוֹ כָּרִיף לְהַמָּאֵל שֶׁסּוּב וְלִהְיוֹת שֶׁסּוּב. פְּרָה זֹו פִּיּוֹן שְׁנַעֲשִׂית אֲפֵר כְּרִיכִים לְהַשְׁלִיךְ צָה, עַץ אֲרָז וְאֲזוּב וְשְׁנֵי תוֹלְעֵת. וְאֲלוֹ פְּבָר לְמַדְנֹו. וְאַסֵּף אִישׁ טָהוֹר. וְלֹא קְדוֹשׁ. וְהִנִּיחַ מִחוּץ לְמַחֲנֵה צְמָקוֹס טָהוֹר. כִּי אֵינוֹ נִקְרָא טָהוֹר אֲלֹא מֵאֵל שֶׁהִיא תְּחִלָּה טָמֵא. סוּד הַכֹּל, זֶה שְׂפָתוֹב, לְמִי נִדָּה חֲטָאת הִיא. הוּא מְשׁוּם שֶׁכָּל הַדֵּינִים הַתְּחִתּוֹנִים וְכָל אֲלוֹ הַצְּבָאִים מֵאֵל הַטּוּמְאַה, מִקְּבָלִים כָּחַם מִן הַמְּלָכוּת, צְעֵת שְׁיוֹנְקַת מֵאֵל הָאַחַר, דְּהֵינּוּ מֵאֵל הַשְּׁמַאֵל, פְּנִזְפָּר לְעֵיל, וְיוֹשְׁבַת צְדִין. כְּמוֹ שֶׁנִּיאָמַר מִלְּאֵה דָם הַדְּשָׁנָה יִמְחַלֵּב. אִז כָּל הַדֵּינִים שֶׁל כָּד הַטּוּמְאַה, מִתְּעוֹרְרִים וּמִתְּעַלִּים וְשׁוֹרִים צְעוּלָם. פִּיּוֹן שְׁעוֹשִׂים הַמַּעֲשֵׂה הַהוּא, שֶׁל שְׂרַפַּת הַפְּרָה, לְמִטָּה, וְכָל הַדִּין הַזֶּה נַעֲשֵׂה צְמָקוֹס הַזֶּה, צְפָרָה הָאֵל, וּמִשְׁלִיכִים עָלֶיהָ עַץ אֲרָז וְגו', אִז נִחַלֵּשׁ הַפַּח שְׁלָהֶם, שֶׁל כָּד הַטּוּמְאַה, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁשׁוֹרִים הֵמָּה נִשְׁצִים וְנִחַלֵּשִׁים, וּבִזְרָחִים מְשָׁם, כִּי הַפַּח הַזֶּה שְׁלָהֶם נִרְאָה לָהֶם נִשְׁצָר וּמְדוּפָה כְּמוֹ שְׁנַעֲשֵׂה צְשָׂרַפַּת הַפְּרָה, וְאִז אֵינֶם שׁוֹרִים צְאָדָם, וְהוּא נְטָהָר. וְעַל כֵּן נִקְרָאִים מִי נִדָּה, שְׁפִירוֹשׁוֹ, מִיֵּם לְטַהֵר כְּשֶׁהַעוּלָם שׁוֹרָה צְדִין וְכָד הַטּוּמְאַה נִתְּפֵשֵׁט צְעוּלָם, כְּמוֹ צְטוּמְאַת נִדָּה. כְּאִן נִכְלָלוּ כָּל מִינֵי טוּמְאַה וְכָל מִינֵי טָהֲרָה. וּמְשׁוּם זֶה טוּמְאַה וְטַהֲרָה הֵן כְּלָל עֲלִיוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה. וְהֶעֱמִידוּהוּ הַחֲבַרְיָא.

הרמב"ם הלכות פרה אדומה פרק א'

א. מִצֹּת פָּרָה אֲדוּמָה שְׁתֵּהִיָּה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אוֹ בֵּת אַרְבָּע. וְאִם הִיְתָה זִקְנָה כְּשֶׁרָה אֶלָּא שָׂאִין מִמֵּתִינִין לָהּ שְׂמָא תִשְׁחִיר וְתִפְסֹל וְאִין לֹקְחִין עִגְלָה וּמְגִדְלִין אוֹתָהּ שְׁנָאֲמַר (במדבר יט) וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה וְלֹא עִגְלָה. לֹא מִצְאוּ אֶלָּא עִגְלָה פּוֹסְקִין עֲלֶיהָ דְּמִים וְתֵהִיָּה אֶצֶל בְּעֻלְיָהּ עַד שֶׁתִּגְדִּיל וְתַעֲשֶׂה פָּרָה. וְלֹקְחִין אוֹתָהּ מִתְרוּמַת הַלְּשָׁכָה:

ב. זֶה שְׁנָאֲמַר בַּתּוֹרָה תְּמִימָה תְּמִימַת אֲדָמִימוֹת לֹא תְּמִימַת קוֹמָה אֶלָּא אִם הִיְתָה נִנְסַת כְּשֶׁרָה כְּשֶׁאֲרַה הַקְּדָשִׁים. הֵיוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְבָנוֹת אוֹ שְׁחוֹרוֹת בְּתוֹךְ גּוּמָא אַחַת אוֹ בְּתוֹךְ שְׁתֵּי כּוֹסוֹת וְהֵן מוֹנְחוֹת זֵו עַל זֵו פְּסוּלָה: **ג.** הֵיוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת עֵיקְרָן מֵאֲדִים וְרֵאשֹׁן מִשְׁחִיר עֵיקְרָן מִשְׁחִיר וְרֵאשֹׁן מֵאֲדִים הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעֵיקֶר וְגוֹזֵז בְּמִסְפְּרֵיהֶם אֶת רֵאשֹׁן הַמִּשְׁחִיר וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשׁוּם גִּיזָה בְּקִדְשֵׁים שָׂאִין כְּוֹנְתוֹ לְגוֹז:

מוסר

מספר חסידים סי' צ"ו צ"ז צ"ח

אַל יִתֵּן שְׁלוֹם לְרַבּוֹ כְּדָרְךָ שְׁנוֹתְנִים חֲבָרִים זֶה לָזֶה וְלֹא יִחְזִיר שְׁלוֹם כְּדָרְךָ שְׁמַחְזִירִין שְׁלוֹם אֶלָּא שׁוּחָה לְפָנָיו בִּירְאָה וְכָבוֹד וְאוֹמֵר שְׁלוֹם עֲלֶיךָ רַבִּי וּמוֹרִי: מַעֲשֶׂה בְּחֶכֶם אַחַד שְׁצָוָה לְבָנוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה יוֹתֵר מִדְּאִי מִן הָעוֹלָם וְשֶׁלֹּא יַעֲבִרוּ עָלָיו יוֹתֵר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם בְּלֹא תַעֲנִית וּכְשִׁמַּת

הוֹצִיאוּהוּ מִקְבְּרוֹ וְהִכּוּהוּ וְנִצְטַעְרוּ מְאֹד עַל הַדָּבָר וּבָא
בְּחִלּוֹם בְּלִילָה לְאַחַד וְאָמַר לוֹ מִפְּנֵי כְּשֶׁהִיְתִי רוֹאֶה סִפְרִים
נִמְחָקִים קְרוּעִים עִם דְּפֵי סִפְרִים לֹא הִיְתִי קוֹשֶׁרִם יַחַד
וּמִצְנִיעִם: אֶהוּב אֶת הַשְּׂמָא וּשְׂנוּא אֶת מָה בְּכַד. פִּירוּשׁ
אֶהוּב לֹמַר שְׂמָא אִם אֹמַר דְּבַר זֶה אוֹ אַעֲשֶׂה אוֹ אֵלֶּךְ
לַעֲשׂוֹת אוֹ לְרְאוֹת דְּבַר זֶה אוֹ אֶשְׁמַע דְּבַר זֶה נְעִימוֹת
זְמִירוֹת אוֹ אֵלֶּךְ לְטִיִּיל שְׂמָא יָבֵא לְגְרוּם לִי לִיְדֵי חֲטָא.
וּשְׂנוּא לֹמַר כִּי מָה בְּכַד לְסַפֵּר חִידוּשִׁים וְלִשְׁמוֹעַ דְּבָרֵי
הַבָּאִי בְּשִׁרְיוֹת לְבִי וְלֹא אָבֵא לִיְדֵי חֲטָא:

חוקת יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד 7 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

^(ו) וְכַבֵּס בְּגָדֶיךָ הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם
וְאַחֵר יָבֵא אֶל הַמִּחְנָה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד
הָעֶרֶב: וַיִּצַּבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי כִּהְנָא וַיִּסְחִי בְּשָׂרִיהּ בְּמִיָּא וּבְתַר כּוֹן
יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסָאָב כִּהְנָא עַד רְמִשָּׂא:

רש"י אל המחנה. למחנה שכינה, שאין טמא משלח חוץ לשתי מחנות אלא זב ובעל קרי ומזורע: וטמא הכהן עד הערב. סרסרו ודרסרו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:

^(ז) וְהִשְׂרִף אֶתְּךָ יְכַבֵּס בְּגָדֶיךָ בַּמַּיִם וְרַחֵץ
בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב: וְדַמוֹקֵד יְתֵה
יִצַּבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי בְּמִיָּא וַיִּסְחִי בְּשָׂרִיהּ בְּמִיָּא וַיְהִי מְסָאָב עַד רְמִשָּׂא:
^(ח) וְאַסַּף אִישׁ טְהוֹר אֶת אֵפֶר הַפָּרָה
וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמִּחְנָה בְּמָקוֹם טְהוֹר

וְהִיְתָה לְעֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי
נְדָה חֲטָאת הוּא : וַיִּכְנוֹשׁ גִּבֹּר דָּכִי יְת קֶטְמָא דְתוֹרְתָא
וַיִּצְנַע לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַתֵּר דְּכִי וַתְּהִי לְכְנֻשְׁתָּא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמִטְרָא לְמִי אֲדִיוְתָא חֲטָאתָא הִיא :

רס"ז והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מחלקה, אחד נתן זהר המשחה, ואחד מתחלק לכל המשמרות, ואחד נתן בחיל. זה של משמרות היה חוץ לעזרה לטול ממנו בני העירות וכל הצריכין להטהר, וזה שבהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין המנו, וזה שבחיל נתון למשמרת מגזרת הכתוב, שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: למי נדה. למי הזיה, כמו (איכה ג, ט) וידו חבן בי, (זכריה ג, ז) לידות את קרנות הגוים, לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו, ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת, לומר, שהיא כקדשים להאכר בהגאה: חלמשמרת. כמו שפצע העגל שמור לדורות לפרענות, שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל, שנאמר (שמות לב, ז) וזיום פקדי ופקדתי וגו'. וכשם שהעגל טמא כל העוסקין בו, כך פרה מטמאה כל העוסקין בה, וכשם שנטהרו באפרו, שנאמר (שמות לב, ט) ויזר על פני המים וגו', כך ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת וגו' :

^(ז) וְכַבֵּס הָאֵסוֹף אֶת אֶפְרַיִם הַפָּרָה אֶת בְּגָדָיו
וְטָמֵא עַד הָעָרֶב וְהִיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכְם לְחֻקַּת עוֹלָם : וַיִּצְבַּע דְּכִנִּישׁ
יְת קֶטְמָא דְתוֹרְתָא יְת לְבוּשׁוֹהִי וַיְהִי מְסָאב עַד רְמֻשָּׂא וַתְּהִי לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵיָא דִּיתְגִּיירוֹן בִּינֵיהוֹן לְקִיִּים עֲלָם :

נביאים - שופטים - פרק יא

^(ז) וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם
שָׁנֵאתֶם אוֹתִי וַתִּגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי
וּמִדוּעַ בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כְּאִשׁוֹר צָר לְכֶם :
וַאֲמַר יִפְתָּח לְסָבִי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם סָנִיתוּן יְתִי וַתִּרְיִכְתוּנִי מִבֵּית
אָבִי וּמָא דִּין אַתִּיתוּן לְוֹתִי כְּעוֹן פֶּד עֲקַת לְכוּן : ^(ח) וַיֹּאמְרוּ

זְקַנִי גִלְעָד אֶל יַפְתָּח לְכוּן עֵתָה שִׁבְנו
 אֶלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי עַמּוֹן
 וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד : וַאֲמָרוּ
 סָבִי גִלְעָד לְיַפְתָּח בְּכוּן כָּעוֹן תִּבְנֶא לְוַתְּךָ וְיִתְהַדֵּ עִמָּנָא וְיִתְגַיַּח קִרְבָּא
 בְּבָנֵי עַמּוֹן וְיִתְהִי לָנָא לְרִישׁ לְכֹל יִתְבִּי גִלְעָד : (ט) וַיֹּאמְרוּ
 יַפְתָּח אֶל זְקַנִי גִלְעָד אִם מְשִׁיבִים אַתֶּם
 אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
 אוֹתָם לְפָנָי אֲנֹכִי אֶהְיֶה לָּכֶם לְרֹאשׁ : וַאֲמַר
 יַפְתָּח לְסָבִי גִלְעָד אִם מְתִיבִין אַתּוֹן יְתִי לְאַגְחָא קִרְבָּא בְּבָנֵי עַמּוֹן
 וַיִּמְסֹר יְיָ וְיִתְהוֹן קִדְמֵי אָנָא אֶהְוִי לְכוּן לְרִישׁ : (י) וַיֹּאמְרוּ
 זְקַנִי גִלְעָד אֶל יַפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה שְׁמִיעַ
 בֵּינוֹתֵינוּ אִם לֹא כַדְבָּרְךָ כֹּן נַעֲשֶׂה : וַאֲמָרוּ
 סָבִי גִלְעָד לְיַפְתָּח מִימְרָא דִּיְיָ יְהִי סְהִיד בֵּינָנָא אִם לֹא כַפְתְּגַמְדָּ כֹן
 נַעֲבִיד

כתובים - תהילים - פרק מג

מג (א) שִׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבֵי מְגוֹי לֹא
 חָסִיד מֵאִישׁ מְרָמָה וְעוֹלָה תִפְלִטֵנִי : דוֹן
 יְתִי יְיָ בְּדִין קְשׁוּט וְעֲלֶךְ לְמִנְצֵי מִצּוֹתַי מִן עַמָּא דְלֹא זָפְאִי מִן גְּבַר
 נְכִיל וְטְלוּמָא תִשְׁזַבְּנֵנִי :

(ב) כִּי אֶתְּהָ אֱלֹהֵי מְעוֹזַי לָמָּה זִנְחֹתָנִי
לָמָּה קִדַּר אֶתְהַלֵּךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב : אַרוּם אֲנִתָּ
הוּא אֶלְהָא עוֹשֵׁנִי לָמָּה שְׁבַקְתָּנִי לָמָּה חֲקִיר אֵיזִיל בְּדַחֹק בְּעִיל
דְּבָבָא : (ג) שְׁלַח אוֹרְךָ וְאַמְתָּךְ הֵמָּה יִנְחוּנִי
יְבִיאוּנִי אֶל הַר קְדֻשְׁךָ וְאֶל מְשַׁכְּנוֹתֶיךָ :
שְׁדַר נְהוֹרְךָ וְהַמְנוֹתְךָ הַנוֹן יְדַבְּרוּנִי יַעֲלוּן יְתִי לְטוֹר בֵּית מוֹקְדָּשָׁא
וּמְדַרְשֵׁי בֵּית שְׁכִינְתְּךָ :

רש"י שלח אורך ואמתך . מלך המשיח שנלמה לאור שנאמר (לקמן קל"ב) ערכתי נר למשיחי , ואלהיה הנביא שהוא אמתיה נביא נאמן : ינחוני . מינטרו"נט מו"י בלע"ז :

(ד) וְאַבּוֹאָה אֶל מְזִבַּח אֱלֹהִים אֶל אֵל
שְׁמַחַת גִּילִי וְאוֹדְךָ בְּכִנּוֹר אֱלֹהִים
אֱלֹהֵי : וְאֵעוּל לְקֶרְבָּא קוֹרְבָּנִיה לְמִדְּבַח דִּי לְאֶלְהָא דִּי מְנִיָּה
חֲדוֹת בְּעוֹתָא וְאוֹדֵי קְדָמָךְ בְּכִנְרָא יֵי אֱלֹהֵי :

רש"י אל אל . אל הקב"ה שהוא שמחת גילי : ואודך בכנור . על שהולאתני :

משנה פסחים פרק ה

א. תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרוב בתשע ומחצה. בערבי פסחים נשחט בשבע ומחצה וקרוב בשמונה ומחצה, בין בחל בין בשבת. חל ערב פסח להיות בערב שבת, נשחט בשש ומחצה וקרוב בשבע ומחצה, והפסח אחריו :

ברטנורה (ה) תמיד נשחט. תמיד של זין הערבים נשחט כל שאר ימות השנה בשמונה

ומחלה, לזמן שחיטת התמיד מבי ינטו כללי ערב שהוא משך שעות ומחלה ולמעלה שחמה נוטה למערב, שחלי שש וחלי שבע היא עומדת באמצע הרקיע ואין כל נוטה אלא כל כל אדם תחתיו ומאחרין שחיטתו שתי שעות אחר זמנו מפני נדרים ונדבות שאי אפשר להקריבן אחר תמיד של בין הערבים כדכתיב (ויקרא ו) והקטיר עליה חלבי השלמים, על עולת הבוקר השלם כל הקרבנות כולם שלא יהא דבר מאוחר לתמיד של בין הערבים, ואפילו בשבת שאין קרבים נדרים ונדבות מאחרים זמן שחיטת תמיד של בין הערבים משום סרך נדרים ונדבות לחול. ובערב פסח שהפסח קרב אחר תמיד של בין הערבים מקדמינן ליה שעה אחת ועבדינן ליה בשבע ומחלה: חל להיות בערב שבת. דאיכא נמי כליית הפסח ללא דחיא שבת ונריך ללכותו מצעוד יום מקדמינן ליה ומותבינן ליה אדויניה שיהיה נשחט בשש ומחלה: וקרב בשבע ומחלה. גמר הקרבנות בשבע ומחלה, ששחטין שעה אחת בעשייתו:

ב. הפסח ששחטו שלא לשמו, וקבל והלך וזרק שלא לשמו, או לשמו ושלא לשמו, או שלא לשמו ולשמו, פסול. כיצד לשמו ושלא לשמו, לשם פסח ולשם שלמים. שלא לשמו ולשמו, לשם שלמים ולשם פסח:

ברטורה (ט) ששחטו שלא לשמו. כגון ששחטו לשם שלמים. או קבל הדם במזרק. או הוליד הדם למזבח. או זרק הדם על גבי המזבח. שלא לשמו. שצארבע עבודות הללו המחשבה פוסלת הזבח: או לשמו ושלא לשמו. כגון ששחט לשמו וקבל הדם שלא לשמו: או שלא לשמו. הך סיפא אשמועינן דמחשבים מעבודה לעבודה שאם חשב בשעת עבודה זו על חברתה לעשות במחשבה פסולה כגון דאמר הריני שוחט לשמו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו, נפסל הזבח מיד ואפילו לא עשה השניה במחשבה פסולה כמו שחשב. והכי משמעוהא דמתני', או שחשב בשעת שחיטה לזרוק הדם שלא לשמו ושחט לשמו פסול. ופסח דפסול שלא לשמו נפקא לן מקרא דכתיב (שמות יג) ואמרתם זבח פסח הוא, עד שיהיה הזבח לשם פסח, והוא משמע לעכב:

ג. שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו, לערלים ולטמאים, פסול. לאוכליו ושלא לאוכליו, למנויו ושלא למנויו, לערלים ולטמאים, פסול. פסול, משום שחטו קדם חצות, פסול, משום שחטו קדם לתמיד, בין הערבים. שחטו קדם לתמיד, פסול, ובלבד שיהא אחד מפרס בדמו, עד שיזרק דם

הַתְּמִיד. וְאִם נִזְרַק, כָּשֵׁר :

ברטנורה (ג) שחטו שלא לאוכליו. חולה וזקן וקטן שאין יכולין לאכול כזית בשר, ואין בו מנויים אחרים אלא הן, פסול, דלפי אכלו כתיב (סג), הראוי לאכול: שלא למנויו. נמנו עליו חבורה זו ושחטו לשם חבורה אחרת: לערלים. לישראלים שמתו אחיהם מחמת מילה והני פסולים לאכול פסח דכתיב (סג) וכל ערל לא יאכל בו, וטמאים נמי אסורין בקדשים ובזכרת הן על אכילתן: לאוכליו ושלא לאוכליו כשר. ולא דמי ללשמו ושלא לשמו דפסול, דהתם פסולו בגופו שהמחשבה שפוסלתו היתה בגופו של קרבן, אבל לאוכליו ושלא לאוכליו אין המחשבה פוסלת בגופו של קרבן אלא בדבר שהוא חוץ ממנו: ממרס בדמו. שלא יקרוש כדי שיהא ראוי לזריקה: ואם זרק קודם לתמיד כשר. דאף על גב דפסח מאוחר לתמיד משום דכתיב ביה בערב ובין הערבים, לא הערבים, מפסל בהכי:

ד. השוחט את הפסח על החמץ, עובר בלא תעשה. רבי יהודה אומר, אף התמיד. רבי שמעון אומר, הפסח בארבעה עשר, לשמו חיב, ושלא לשמו פטור. ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן, פטור. ובמועד, לשמו פטור, ושלא לשמו חיב, ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן, חיב, חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה:

ברטנורה (ה) השוחט את הפסח על החמץ. כלומר ובשעת שחיטה היה חמץ ברשות השוחט או אחד מבני חבורה אפילו לא היה החמץ בעזרה: עובר בלא תעשה דלא תשחט על חמץ דם זבחי (שמות לד). ואין הזבח נפסל: אף התמיד. של בין הערבים דערבי פסחים ששחטו על חמץ, שהיה חמץ ברשות השוחט או המקריב עובר בלאו, דדריש זבחי, המיוחד לי והוא התמיד. ואין הלכה כרבי יהודה: ר' שמעון אומר הפסח בארבעה עשר. ששחטו על חמץ, לשמו חיב, משום לא תשחט על חמץ, דפסח כשר הוא ושחיטה ראויה היא ושמה שחיטה: שלא לשמו פטור. דפסול הוא ושחיטה שאינה ראויה היא ולאו שמה שחיטה: ושאר כל הזבחים. ששחטו בארבעה עשר אחר חרות על החמץ: בין לשמן בין שלא לשמן פטור. ואף על פי שכשרים הן כדתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים וכו', אף על פי כן פטור, דכתיב זבחי זבחי שתי פעמים, לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא תזבח על חמץ דם זבחי (סג כג), ולמאי הלכתא פלגיניהו רחמנא ולא כתב זבחי בחד קרא והכל במשמע בין פסח בין שאר זבחים, לומר לך, בזמן דאיכא זבח דהיינו בארבעה עשר דאיכא פסח לא מחייב אשאר זבחים, ובזמן דליכא זבח כגון בתוך הפסח מחייב אשאר זבחים אם שחטן על

חמץ: ובמועד. בתוך הפסח. אם לשמו שחטו לפסח על החמץ: פטור. מלא תשחט, דפסח שלא קאי והויא לה שחיטה ראויה, וחייב משום לא תשחט, בהדי לאו ולא יראה ולא ימלא: ושאר כל הזבחים. שנזבחו בתוך המועד על חמץ: בין לשמן בין שלא לשמן חייב. דקרא אשאר זבחים נמי אזהר: חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה. דפסולה היא משום דכתיב בשחיטת חטאת היא, היא ולא הנשחטה שלא לשמה:

ה. הפסח נשחט בשלש פתות, שנאמר (שמות יב) וְשַחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קֹהֵל עֵדֹת יִשְׂרָאֵל, קֹהֵל וְעֵדָה וְיִשְׂרָאֵל. נִכְנְסָה פֶת הָרֵאשׁוֹנָה, נִתְמַלְאֵת הָעֶזְרָה, נָעְלוּ דְלֹתוֹת הָעֶזְרָה. תִּקְעוּ וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ. הַכֹּהֲנִים עֹמְדִים שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, וּבִידֵיהֶם בְּזִיכֵי כֶסֶף וּבְזִיכֵי זָהָב. שׁוֹרָה שְׁכָלָה כֶסֶף כֶסֶף, וְשׁוֹרָה שְׁכָלָה זָהָב זָהָב. לֹא הָיוּ מְעוֹרְבִין. וְלֹא הָיוּ לְבְזִיכֵין שׁוֹלִים, שְׁמַא יְנִיחוּם וְיִקְרֹשׁ הַדָּם:

דרטורה (ה) הפסח נשחט בשלש כתות. [בין שהלכזר מרובים] בין שהלכזר מועטים ויכולים כולן לשחוט צבת אחת, מזה ליחלק בשלש כתות זו אחר זו: שנאמר ושחטו אותן כל קהל עדת ישראל, קהל, ועדה, וישראל. הרי שלש כתות: בזיכי. כפות גדולות לקבל בהם הדם: שורה שכולה כסף כסף. להכי שפיר טפי: ולא היו לבזיכים שולים. רחבים היו מלמעלה ותחתיהם חדים כדי שלא יוכלו ליטב על הקרקע: שמה יניחום. הכהנים ליטב על הקרקע עד שיקבל דם אחר מחמת שהם מרובים וישכחום ויקרוץ הדם ולא יהיה ראוי ליזרק:

ו. שחט ישראל וקבל הפהו, נותנו לחברו וחברו לחברו, ומקבל את המלא ומחזיר את הריקון. פהו הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד:

דרטורה (ו) שחט ישראל. אם יראה, שהשחיטה כשרה בזר בכל הקרבנות: וקבל הכהן. הדם בצד שמקבלה ואילך מנות כהונה: נותנו לחברו. שהרי כשורה הן עומדים: וחברו לחברו. הא קמשמע לן דברוב עם הדרת מלך: ומקבל את המלא מיד הגותן, תחלה, ואחר כך מחזיר את הריקון. אבל איפכא מחזיר את הריקון ברישא לא, דמכי מוסיט ליה האי מיד בעי לקבולי, דאין מעבירין על המלות: זריקה אחת.

בבזך עלמנו, ולא מתנה באלבע, שאין לך קרבן שטעון אלבע אלח חטאת לצדה דכתיב באלבעו: כנגד היסוד. ברוחות שבמזבח היסוד תחתייהן וזרק לזקיפתו של מזבח והוא נופל ליסוד. ולפי שאין היסוד מקיף את המזבח אלח את הנפון ואת המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת כמו שפורש במסכת מדות לכך הורכך לומר היסוד: נג 7

ז. יצתה פת ראשונה ונכנסה פת שניה. יצתה שניה, נכנסה שלישית. כמעשה הראשונה כך מעשה השניה והשלישית. קראו את ההלל. אם גמרו שנו, ואם שנו שלשו, אף על פי שלא שלשו מימיהם. רבי יהודה אומר, מימיהם של פת שלישית לא הגיע לאהבתי כי ישמע ה', מפני שעמה מעטין:

ברטורה (ו) קראו את ההלל. כל השלש כתות: אם גמרו שנו. כשהיו מתחילים לשחוט היו מתחילים להרות, ואם רבו הפסחים ומשך זמן שחיטתן עד שגמרו ועדיין רבים לשחוט, חוזרים וקורין שניה. ואם קראו שניה ועדיין לא גמרו שחיטת הפסחים של אותה הכת, חוזרין וקורין שלישית. וכן כת שניה ושלשית: אף על פי שמעולם לא שלשו. שהכהנים היו רבים ורזיזין: לא הגיעו לאהבתי. אפילו פעם ראשון:

ח. כמעשהו בחל כך מעשהו בשבת, אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא ברצון חכמים. רבי יהודה אומר, כוס היה ממלא מים התערובות, זרקו זריקה אחת על גבי המזבחת, ולא הודו לו חכמים:

ברטורה (ח) שהכהנים היו מדיחים את העזרה. מפני שהדמים מרובים היו מדיחין אותה בשבת. שאמת המים היתה מהלכת בעזרה וכשהן רואים להדיח פוקקים את נקב יליאתה והמים פושטין על גדותיה ומדיחין כל העזרה ושהעזרה רלפה של שיש היתה כולה] ואחר כך פותחין הנקב והמים יוראים: מים התערובות. המוטל על הרלפה ואין הלכה כרבי יהודה:

ט. כיצד תולין ומפשיטין, אנקליות של ברזל היו קבועים בפתלים ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין. וכל מי שאין לו מקום לתלות ולהפשיט, מקלות

דְּקִים חֲלָקִים הָיוּ שָׁם, וּמְנִיחַ עַל כְּתֵפוֹ וְעַל כְּתֵף חֲבֵרוֹ, וְתוֹלָה וּמִפְשִׁיט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲרַבְּעָה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיּוֹת בַּשָּׁבֶת, מְנִיחַ יָדוֹ עַל כְּתֵף חֲבֵרוֹ, וְיָד חֲבֵרוֹ עַל כְּתֵפוֹ, וְתוֹלָה וּמִפְשִׁיט:

דרטנורה (ט) אונקלוס. מסמרים שראשיהן כפופים למעלה: ובעמודים. שהיו קבועין בצית המטבחים בעזרה עמודים קטנים נקראים ננסים: חלקים. מפוללת קליפתו: שחל להיות בשבת. ואין יכול לטלטל המקלות: ידו על כתף חברו. ותולה אותו בגידי ארכובותיו בזרועו. ואין הלכה כר' אליעזר. שמוחר לטלטל אותן המקלות דאין שבות במקדש:

י. קָרְעוּ וְהוֹצִיאוּ אֶמּוֹרֵי, נִתְּנוּ בְּמַגִּיס וְהִקְטִירוּ עַל גְּבֵי הַמְּזִבֵּחַ. יִצְתָה כֶּתֶר רִאשׁוֹנָה וְיִשְׁבָּה לָהּ בְּהַר הַבַּיִת, שְׁנֵיָה בְּחֵיל, וְהִשְׁלִישִׁית בְּמִקוֹמָה עוֹמֶדֶת. חֲשִׁכָה, יִצְאוּ וְצָלוּ אֶת פְּסַחֵיהֶן:

דרטנורה (י) אימוריו. החלבים הקרבים על גבי המזבח: במגיס. בקערה. תרגום קערותיו מגיסוהי: יסבה לה בהר הבית. בשבת קאמר, שאין יכולין להוליך פסחיהן: בחיל. בין הסורג לחומת העזרה של נסים בתחלת עליית הבית: חשיכה ילאו ואלו את פסחיהן. שאין כלית הפסח דוחה את השבת:

גמרא פסחים דף ס"ד ע"ב

הַפֶּסַח נִשְׁחַט אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵין הַפֶּסַח נִשְׁחַט אֶלָּא בְּשֵׁלֶשׁ כְּתוּבָה שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם. מָאִי טַעְמָא קָהַל וְעָדָה וְיִשְׂרָאֵל מְסַפְּקָא לָן אֵי בְּבֵית אַחַת אֵי בְּזֵה אַחַר זֶה הִילְכְּךָ בְּעִינֵן שְׁלֹשׁ כְּתוּבָה שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם. דְּאֵי בְּבֵית אַחַת הָא אֵיכָא. וְאֵי בְּזֵה אַחַר זֶה הָא אֵיכָא הִילְכְּךָ:

בְּחַמְשֵׁין נָמִי סִגְיֵיא דְעֵיילִי תִלְתִּין וְעֵבְדִי. עֵיילִי עֶשְׂרָה
וְנִפְקֵי עֶשְׂרָה עֵיילִי עֶשְׂרָה וְנִפְקֵי עֶשְׂרָה. נִכְנְסָה כֶּת רֵאשׁוּנָה
וְכוּלִי. אֵיתִמֵּר אַבְיֵי אָמֵר נִנְעֵלוּ תִנּוּ. רָבָא אָמֵר נוֹעֲלִין תִּנּוּ.
מָאִי בִּינְיֵיהוּ אֵיכָא בִּינְיֵיהוּ לְמִסְמַךְ אַנְיָסָא. אַבְיֵי אָמֵר
נִנְעֵלוּ תִנּוּ כִּמָּה דְעֵיילוּ מְעֵלוּ וְסִמְכִינּוּ אַנְיָסָא. רָבָא אָמֵר
נוֹעֲלִין תִּנּוּ וְלֹא סִמְכִינּוּ אַנְיָסָא וְהָא דִּתְנִין אָמֵר רַבִּי יְהוּדָה
חֵס וְשְׁלוֹם שְׁעֻקְבֵיָא בְּן מֵהֲלֵלָאֵל נִתְנַדָּה שְׂאִין עֶזְרָה נִנְעֵלֶת
עַל כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל בְּחֻכְמָה וּבִירְאֵת חֲטָא כְּעֻקְבֵיָא בְּן
מֵהֲלֵלָאֵל. אַבְיֵי מְתַרְץ לְטַעְמִיהָ. וְרָבָא מְתַרְץ לְטַעְמִיהָ.
אַבְיֵי מְתַרְץ לְטַעְמִיהָ אִין בְּעֶזְרָה בְּשַׁעָה שְׁנִנְעֵלֶת עַל כָּל
אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל בְּחֻכְמָה וּבִירְאֵת חֲטָא כְּעֻקְבֵיָא בְּן
מֵהֲלֵלָאֵל. רָבָא מְתַרְץ לְטַעְמִיהָ. אִין בְּעֶזְרָה בְּשַׁעָה שְׁנוֹעֲלִין
אוֹתָהּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּחֻכְמָה וּבִירְאֵת חֲטָא כְּעֻקְבֵיָא בְּן
מֵהֲלֵלָאֵל. תִּנּוּ רַבָּנָן מְעוּלָם לֹא נִתְמַעַד אָדָם בְּעֶזְרָה חוּץ
מִפְּסַח אֶחָד שְׁהִיָּה בִימֵי הַלֵּל שְׁנַתְמַעַד בּוּ זְקוּן אֶחָד וְהִיּוּ
קוֹרְאִין אוֹתוֹ פְּסַח מְעוּכִין. תִּנּוּ רַבָּנָן פַּעַם אַחַת בִּיקָשׁ
אַגְרִיפֵס הַמְּלִךְ לִתְנוּ עֵינָיו בְּאוּכְלוּסֵי יִשְׂרָאֵל. אָמֵר לִיהָ
לְכִהֵן גְּדוּל תִּנּוּ עֵינֶיךָ בְּפִסְחִים. נָטַל כּוּלֵיָא מִכָּל אַחַת
וְנִמְצְאוּ שָׁם שְׁשִׁים רַבּוּא זֹוּגֵי כְלִיּוֹת כְּפָלִים כְּיוּצָאֵי
מִצְרִים. חוּץ מִטְּמֵא וְשְׁהִיָּה בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה. וְאִין לֶךְ כָּל פְּסַח
וּפְסַח שְׁלֹא נִמְנוּ עָלָיו יוֹתֵר מִעֶשְׂרָה בְּנֵי אָדָם. וְהִיּוּ קוֹרְאִין
אוֹתוֹ פְּסַח מְעוּבִין. נָטַל כּוּלֵיָא הָא בְּעֵי אַקְטוּרָא. דְּהִדְרָא
מִקְטִיר לָהּ. וְהִכְתִּיב (וַיִּקְרָא ג') וְהִקְטִירוּ שְׁלֹא יַעֲרֵב חֲלָבִיו
שֶׁל זֶה בְּזֶה. דְּהִדְרָא מִקְטִיר לָהּ חֲדָא חֲדָא. וְהִתְנַיָּא
וְהִקְטִירָם שְׁיֵהָא כָּלוּ כְּאֶחָד אֲלָא תִּפְיִסָה בְּעֵלְמָא דְּשָׁקִיל
מִינְיָהּ עַד דְּיִהְיֶבּוּ לִיהָ מִיּוֹדֵי אַחֲרֵינָא :

רס"י פִּלְשִׁים. כֹּל כֶּת וְכֶת קֵהֵל י' וְעֵדָה י' וְיִשְׂרָאֵל י': מִסְפָּקָא לָן. דְּלִמָּא צִב"א
כֹּה לְשׁוּחְטוּ וְהִיּוּ בֵּה ל': אוּ בִּזָּה אַחַר זֶה. ג' כֶּתוֹת שֶׁל י' י': הַלְכָד ג' כֶּתוֹת
צֵינּוּ. דְּלִמָּא בִּזָּה אַחַר זֶה קֵאמֵר וְשֶׁל ל' צֵינּוּ דְּלִמָּא צִב"א קֵאמֵר וְאִינוּ יִכּוּל
לְשׁוּחְטוּ בִּפְחוֹת מִל': בִּג' סָגִי. עֵיילִי ל' צֵינְסָא וְשׁוּחְטִין פִּסְחֵיהֶם וּנְפָקוּ י' מִנְיָהּ
וְעֵיילִי י' חֲדָשִׁים דְּאִי בִּהַדְדִי קֵאמֵר הָא אֵיכָא וְאִי ג' כֶּתוֹת קֵאמֵר הָא אֵיכָא: נִנְעֵלִין
תִּנּוּ. מֵאֲלִיָּהּ וּמֵעֶשֶׂה נְסִים: סִמְכִינּוּ אַנְיָסָא. וְכ"ז שְׂאִין נִנְעֵלִין מֵאֲלִיָּהּ מִנְיָחִים
אוֹתָם לִיכְנֵס וְלֹא חֵיִשִּׁינּוּ דְּלִמָּא עֵיילוּ כּוּלְהוּ וְאִין כֹּאן ג' כֶּתוֹת: חֵס וְשְׁלוֹם וְכו'.

במסכת עדיות תנן ד' דברים העיד עקביא בן מהללאל וכו' וקתני התם הוא היה אומר אין משקין לא את הגיורת ולא את המשוחררת אמרו לו מעשה בכרכמית שפחה שהיתה בירוסלי' והסקוה שמעיה ואבטליון אמר להם דוגמא הסקוה דומין לה היו אותן שהסקוה ונדוהו א"ר יהודה ח"ו שעקביא נתנדה שאין עזרה ננעלת וכו' כשהיתה ננעלת על כל אדם בע"פ שהקהל גדול ורב ואין צם אחד בחכמה וזיראת חטא כעקביא: פסח מעוכין. ע"פ שנתמעך: פסח מעובין. ע"פ שהעם רב: והקטירו. משמע לצדם שלא יערב חלבים של קרבן זה בחלבים של קרבן אחר: שיהא כולו כאחד. כל האימורין של קרבן: תפיסה בעלמא. תופס כוליא ומראה לשליח והוא נותן פול או און כנגדם:

זוהר חקת דף קפ"ב ע"ב

תא חזי זכאון לאתקשרא בצרורא דחיי אינון זכאון למחמי ביקרא עלאה דמלכא קדישא כמה דאת אמר (תהלים כז) לחזות בנועם יי ולבקר בהיכלו ואינון מדוריהון יתיר ועלאה מכל אינון מלאכין קדישין וכל דרגין דילהון דהא ההוא אתרא (ס"א חדנה) עלאה לא זכאון עלאין ותתאין למחמי ליה הדא הוא דכתיב (ישעיה ס"ד) עין לא ראתה אלהים זולתך וגומר. ואינון דלא זכאון כל כד באינון דוכתי. אית לון לתתא כפוס ארתייהו. ואלין לא זכאון לסלקא לההוא אתר ולמחמי כמה דחמאן אינון דלעילא ואלין קיימי בקיומא דעדן תתאה ולא יתיר ואי תימא מאן עדן תתאה אלא דא עדן דאקרי חכמ"ה תתאה ודא קיימא על גן דבארעא ואשגחיתא דהאי עדן עליה (ולא יתיר) ואלין קיימי בהאי גן. ואתהנון מעדן דא. מאי בין עדן תתאה לעלאה כיתרון האור מן החשך עדן תתאה אקרי עדנא נוקבא. עדן עלאה אקרי עדן דכר עליה כתיב עין לא ראתה אלהים זולתך. האי עדן תתאה אקרי גן לעדן דלעילא והאי גן אקרי עדן לגן דלתתא. ואלין דמשתכחי בגן תתאה אתהנון מהאי עדן דעלייהו בכל שבת ושבת

וּבְכָל יְרֵחָא וַיְרַחֵא הָדָא הוּא דְכָתִיב (שם ס"ו) וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ
 בְּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ. וְעַל אֱלִין אָמַר שְׁלֵמָה מִן הַחַיִּים
 אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדָנָה דְהָא אֱלִין בְּדַרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר
 מִנֵּיהּ. מָאן אֵינּוּן שְׁכַבְרַתוֹ וְקַבִּילוֹ עוֹנֵשָׂא תִּירִי זְמִי
 וְאֱלִין אֲקִירוּן כְּסָף מְזוּקָק דְעָאֵל לְנוֹרָא זְמִינִין וַיִּתְרִין וְנִפְיָק
 מִנֵּיהּ זֹהֲמָא וְאֲתַבְרַר וְאֲתַנְקִי. וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֶת אֲשֶׁר
 עָדוּן לֹא הָיָה הַהוּא רוּחָא דְקָאִים לְעִילָא וְאֲתַעֲכַב לְנַחְתָּא
 לְתַתָּא דְהָא קָאִים בְּקִיּוּמִיהּ וְלִית לִיהּ לְקַבְלָא עוֹנֵשָׂא וְאִית
 לִיהּ מְזוּנָא מִהֵהוּא מְזוּנָא עֲלָאָה דְלְעִילָא לְעִילָא טָב
 מִכְּלָהוּ מָאן דְלָא אֲתַפְרֵשׁ וְלָא אֲתַגְלִיָּא וְכָל מְלוּי בְּסִתִּימָא
 אֵינּוּן דָּא הוּא זְכָאָה חֲסִידָא דְנָטַר פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא וְקִיִּים
 לוֹן וְאֲשַׁתְּדַל בְּאֲוִרִיתָא יִמְמָא וְלִילֵי דָא אֲתַאֲחִיד אֲתַהֲנִי
 בְּדַרְגָּא עֲלָאָה עַל כָּל שְׂאֵר בְּנֵי נֶשֶׂא וְכְלָהוּ אֲתַאֲחִדוּן (ס"א)

אֲתַוּקְדוּ מַחְפָּה דְהָאִי :

תרגום הזהר צא וראה, לדקיקים הזכרים להתקשר בצרור החיים, שהיא יסוד
 דז"א, הם זוכים לראות בכבוד המלך העליון הקדוש, כמו שנאמר לחזות
 בנעם ה' ולבקר בהיכלו. והם, המדור שלהם הוא יותר עליון מכל
 המלאכים הקדושים וכל מדרגותיהם, כי מקום עליון ההוא אין העליונים
 והתחתונים זוכים לראותו. זה שנאמר עין לא ראתה חלקים זולתך וגו',
 שה"ס עין העליון. ואלו שאינם זוכים לעלות כל כך כמו אלו, מקום יש
 להם למטה כפי דרכיהם, ואלו אינם זוכים למקום ההוא, ולראות כמו
 שרואים אותם שלמעלה, אלא אלו עומדים במקום של עין התחתון, ולא
 יותר. ואם תאמר מהו עין התחתון. אלא זה הוא עין שנקרא חכמה
 התחתונה, שהיא המלכות, והיא עומדת על הגן שצדקז וההשגחה של עין
 הזו עליו, על הגן. ואלו הדקיקים, עומדים בגן עין זה שצדקז, ונהנים
 מעין הזו, שהיא חכמה תפאה. מה צין עין התחתון לעין העליון, הוא
 פיתרון האור מן החשך. עין התחתון נקרא עדנה, שהיא נהצה, עין העליון
 נקרא עין, שהיא זכר, עליו פתוב, עין לא ראתה חלקים זולתך. עין
 התחתון זה נקרא גן כלפי עין שלמעלה, וגן הזו נקרא עין כלפי הגן
 שלמעלה. ואלו הנמצאים בגן שלמעלה, שהיא גן עין הצדקז, נהנים מאותו
 העין שעליהם, שהיא חכמה תפאה, בכל שצת ושצת ובכל חדש וחדש, זה
 שנאמר, והיה מדי חדש בחדשו ומדי שצת בציפתו וגו'. ועל אלו אמר שלמה,

מן החיים אשר הפנה חיים עזנה, פי אלו הם צמדדנה עליונה יותר מהם. מי הם אלו. הינו אלו שפבר מתו וקבלו עונשם שתי פעמים. ואלו נקראים פסוק מזוהק, שנקנס לתנור פעם ושתיים ויאל ממונו הזמהמא, ונתצבר ונעשה נהי. וטוב משניהם את אשר עזן לא היה, הינו הרוח ההוא העומד למעלה ומתעבב מלרדת למטה, שזה עומד בקיומו, שעוד לא חטא, ואין לו להקבל עונש, ויש לו מזון מהמזון ההוא העליון שלמעלה למעלה. טוב מפלם, הוא מי שצא לעולם הזה, ולא נפרד מהקדוש צרוף הוא, ואינו צגלו, וכל דבריו הם צננעה. זה הוא זכאי חסיד ששמר מלוות הפורה וקיים אותו ועסק בפורה יומם ולילה, זה מתאחד ונהנה צמדדנה עליונה על כל שאר בני האדם, וכלם נשרפים מהסתכלות בחופה של זה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' פרה אדומה פ"א

א. צריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שכל שערה שאינה ניטלת בזוג הרי היא כאלו אינה לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינם נלקטין בזוג הרי זו כשרה: **ב.** היו קרניה או טלפיה שחורים יגוד. גלגל העין והשיניים והלשון אין מראיהן פוסלים בפרה: **ג.** היתה בה נבלת וחתכה אף על פי שצמח במקומה שער אדום פסולה:

מוסר

מספר חסידים סי' צ"ט ק' ק"א

לא תחמוד אֶשֶׁת כְּתוֹב בְּלֹא וַיִּיּוּ לֹא תִחְמַד אֶזְהָרָה שְׁלֹא לִיפּוֹת עֲצָמוֹ כְּדִי שְׁיִשֵּׁר בְּעֵינֵי אִשְׁתִּי רַעְהוּ וַיִּכְנִיס אֶהֱבָתוֹ וַיּוֹפִיּוּ בְּלִבָּהּ. לֹא תִהְיֶה חוֹמֵד לְאִשְׁתִּי רַעַף. וְעוֹד קָרִי לֹא תִחְמַד אֶזְהָרָה שְׁלֹא יִשְׁבַח אִשָּׁה יָפָה בְּפָנַי חֲבִירוֹ שְׁמָא יִגְרֹר אַחֲרֶיהָ. וְהָיָה בְּךָ חֶטָּא כְּלוּמַר לֹא תִחְמַד אִשְׁתִּי רַעַף לְאַחֲרִים וְלֹא תִהְיֶה מְזִיו פְּנוּיָה כָּל שְׁכֵן מֵאִשְׁתִּי אִישׁ כְּדִי שְׁתִּהְיֶה מְזִיו שְׁכִינָה: אִם בָּאת מְצוּה לִידָךְ שְׁלֹא בְּכוּוֹנָה תִשְׁמַח וְתִתֵּן שְׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁאִינָה אוֹתָהּ לִידָךְ לַעֲשׂוֹת: לֹא יִשְׁרִט אָדָם קוֹנְטָרִיס אָדָם עַל הַסֵּפֶר מִפְּנֵי שֶׁהַסֵּפֶר יֵשׁ לוֹ קְדוּשָׁה וְלָזֶה אֵין בָּהּ קְדוּשָׁה וְכָל שְׁכֵן שְׁאֲסוּר לְסֵרוֹק עָלָיו רֵאשׁוּ אֶפְלוּ בְּחֶלֶק שָׁבוּ:

חוקת יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה' ראשונה דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יא) הַנִּגַע בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים: דִּיקָרַב בְּמִיתָא לְכָל נֶפֶשׂא דְאַנְשָׂא וַיְהִי מִסָּבַב שְׁבַעַת יוֹמִין: (יב) הוּא יִתְחַטָּא בּוּ בִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם לֹא יִתְחַטָּא בִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר: הוּא גְדִי עֲלוּהֵי בִּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבִּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדַכֵּי וְאִם לֹא גְדִי עֲלוּהֵי בִּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבִּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדַכֵּי:

(יג) כָּל הַנִּגְעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת
וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי
נָדָה לֹא זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד

טָמְאָתוּ בּוֹ : כָּל דִּיקָרַב בְּמִיתָא בְּנֶפֶשׁא דְאִנְשָׁא דִי יָמוּת וְלֹא
יָדִי עָלוּהִי יְת מִשְׁכְּנָא דִי סָאָב וְיִשְׁתַּצִּי אִנְשָׁא הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אַרִי
מִי אֲדִיוֹתָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עָלוּהִי מִסָּאָב יְהִי עוֹד סְאוּבְתִיָּה בֵּיה :

רש"י במת בנפש. ואי זה מת, כל נפש האדם, להוֹיֵא נפש בהמה, שאין טמאתה לריכה הזאה. דבר אחר
בנפש זו רביעית דם: את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפלו בטבילה בלא הזאת שלישי וקביעי: עוד
טמאתו בו. אף על פי שטבל:

(יד) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל כָּל
הַבָּא אֶל הָאֵהָל וְכָל אֲשֶׁר בְּאֵהָל יִטְמָא

שִׁבְעַת יָמִים : דָּא אורִיתָא אִנְשָׁא אַרִי יָמוּת בְּמִשְׁכְּנָא כָּל
דְעָלִל לְמִשְׁכְּנָא וְכָל דִי בְּמִשְׁכְּנָא יְהִי מִסָּאָב שִׁבְעָא יוֹמִין :

רש"י כל הבא אל האהל. בעוד שהמת בחוכו:

(טו) וְכָל כָּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פְּתִיל

עָלָיו טָמֵא הוּא : וְכָל מִן דְחִסַּף פְּתִיחַ דְלִית מְגוּפַת שְׂיִיעַ
מִקֶּרַף עָלוּהִי מִסָּאָב הוּא :

רש"י וכל כלי פתוח. בכלי חרס הכתוב מדבר, שאין מקבל טמאה מגבו אלא מתוכו, לפיכך אם אין
מגופת כמידתו פתולה עליו יפה בחבור, טמא הוא, הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור: פתיל. לשון מחבר
בלשון עברי, וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי, נתחברתי עם אחותי:

נביאים - שופטים - פרק יא

(יא) וַיִּלְךָ יִפְתָּח עִם זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁימוּ
הָעָם אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר
יִפְתָּח אֶת כָּל דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצְפָּה :
(פ) וַאֲזַל יִפְתָּח עִם סָבִי גִלְעָד וּמְנִיאוּ עִמָּא יְתִיָּה עֲלֵיהוֹן לְרִישׁ
וּלְרֵבָא וַיְסֹדֵר יִפְתָּח ית כָּל פְּתֻגְמוֹהִי קָדָם יִי בַּמִּצְפָּא :

רש"י חת כל דבריו . התנאי שזיניהם : לפני ה' במצפה . למקום שנאספו כולם , שהשכינה שורה על רוב כבוד :

(יב) וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ בְּנֵי
עַמּוֹן לֵאמֹר מַה לִּי וְלָךְ כִּי בָאתָ אֵלַי
לְהִלָּחֵם בְּאַרְצִי : וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח אֲזַגְדִּין לְוֹת מֶלֶכָא דְּבְנֵי
עַמּוֹן לְמִימַר מַה לִּי וְלָךְ אֶרֶי אֶתִּיתָא לְוֹתִי לְאַגְחָא קָרְבָּא בְּאַרְעֵי :
(יג) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל מַלְאָכֵי יִפְתָּח
כִּי לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת אֶרְצֵי בְּעֵלוֹתוֹ
מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד הַיַּבֵּק וְעַד הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הִשְׁיבָה אֶתְהוֹן בְּשָׁלוֹם : וַאֲמַר מֶלֶכָא דְּבְנֵי
עַמּוֹן לְאַזְגְדֵי יִפְתָּח אֶרֶי נְסִיב יִשְׂרָאֵל ית אֶרְעֵי בְּמִסְקִיָּה מִמִּצְרַיִם
מֵאַרְנוֹנָא וְעַד יוּבְקָא וְעַד יַרְדֵּנָא וְכַעַן אֶתִּיב יְתְהוֹן בְּשָׁלָם : (יד)
וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן : וַאֲוֹסִיף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח אֲזַגְדִּין לְוֹת
מֶלֶכָא דְּבְנֵי עַמּוֹן : (טו) וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח
לֹא לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת
אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן : וַאֲמַר לִיה פְּדִינֹן אִמַּר יִפְתָּח לֹא נְסִיב

ישראל ית ארעה דמואב וית ארעה בני עמון :

כתובים - תהילים - פרק עג

(ט) וְאַחַשְׁבַּה לְדַעַת זֹאת עֵמֶל (היא) הוּא
בְּעֵינַי : וְחֲשִׁיבִית לְמַדַּע ית דא לעות הוּא בְּעֵינַי :

רש"י וְאַחַשְׁבַּה . בלבי : לדעת זאת . מה היא מדתו של הקב"ה כן הוּא עֵמֶל בעיני נראית היתה מדה
זאת לי עמל ולא משפט :

(י) עַד אָבוֹא אֶל מְקֻדְשֵׁי אֵל אַבְיָנָה
לְאַחֲרֵיתָם : עַד זְמַן פּוּרְקָנָא דְאִיתִי לְוֹת מְקֻדְשֵׁי אֱלֹהֵא
אַתְבְּיִן לְסוּפְהוֹן :

רש"י עַד . אשר באתי : אל מקדשי אל . אשר צירושלים , וראיתי מה שאירע בסנחרב ואז הבינתי
לאחריית הרשעים שהוא לאבדון ואמרתי אך כל הטובה הבאה להם חלקות הם שהקב"ה מחליק להם
הדרך שלהם שתהא נוחה וחלקה למען לא יתנו לב לשוב אליו ויאבדו :

(יח) אַךְ בַּחֲלָקוֹת תְּשִׁית לְמוֹ הַפְּלָתָם
לְמִשׁוּאוֹת : בְּרַם בְּקִבְלֵיא שׁוֹיְתָא לְהוֹן דְּמִיתְנִין לְשְׁהוֹתָא :

רש"י אַךְ בחלקות תשית למו . כל הטובה הבאה להם שהרי סופם הפלתם למשואות :

(יט) אֵיךְ הָיוּ לְשִׁמָּה כְּרָגַע סָפוּ תִּמּוּ מִן
בְּלָהוֹת : הַכְּדִין הוּוּ לְצַדוֹ כְּשַׁעְתָּא פְּלוּ אֲשִׁתִּיצוּן מִן אֲתֵרְגְּשָׁן
:

(כ) כַּחלוֹם מִהַקִּיץ אֲדָנִי בְּעִיר צִלְמָם

תַּבְּזָה : הִיךְ חֶלְמָא מִן גְּבַר דְּמִתְעַר יי לְיוֹם דִּינָא רַבָּא בְּאַתְעַר
יַתְהוֹן מִן בֵּית קְבוּרָתְהוֹן בְּרַגְזוֹ דְּמוֹתְהוֹן תַּבְּסַר :

רש"י כחלוֹם מהקיץ . כשינה שאין לה קץ שהוא שינת עולם כן היתה להם ויאל מלאך ה' ויד במחנה
אשור (ישעיה ל"ז) : אדני בעיר אלמם תבזה . בירושלים שהרעו עליהם הם נתבזה כלם דמותם ונסרפו כלם
:

משנה גיטין פרק ו

א. האומר התקבל גט זה לאשתי או הולד גט זה
לאשתי, אם רצה לחזור, יחזור. האשה שאמרה
התקבל לי גטי, אם רצה לחזור, לא יחזור. לפיכך
אם אמר לו הבעל אי אפשרי שתקבל לה אלא הולד
ותן לה, אם רצה לחזור, יחזור. רבן שמעון בן
גמליאל אומר, אף האומרת טול לי גטי, אם רצה
לחזור, לא יחזור:

בבבב (א) האומר התקבל. אם רצה לחזור יחזור. דגט חוב הוא לה ואין חבין
לאדם שלא מדעתו: לא יחזור. דכיון דאיהי שותיה שליח הרי הוא כידה ונתגרשה
מיד בקבלתו של זה: אף האומרת טול לי גיטי. לשון קבלה הוא. והלכה כרבן שמעון
בן גמליאל:

ב. האשה שאמרה התקבל לי גטי, צריכה שתי כתי
עדים. שנים שאומרים בפנינו אמרה ושנים
שאומרים בפנינו קבל וקרע, אפלו הן הראשונים

וְהוּן הָאֲחֵרוֹנִים, אוֹ אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן
הָאֲחֵרוֹנִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהוּן. נִעְרָה הַמְאָרְסָה,
הִיא וְאָבִיהָ מְקַבְּלִין אֶת גְּטָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין
שְׂתֵי יָדַים זֹכוֹת כְּאֶחָת, אֶלָּא אָבִיהָ מְקַבֵּל אֶת גְּטָהּ
בְּלֶבֶד. וְכָל שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשָׂמוֹר אֶת גְּטָהּ, אֵינָה
יְכוּלָה לְהַתְּגַרֵּשׁ:

דרטורה (ב) כריכה. להביא לפנינו שתי כיתי עדים: שנים שיאמרו בפנינו אמרה. לו לקבלו: ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע. ובשעת השמד שנו, שגזרו על המלות והיו קורעים הגט מיד, שלא ייראה: ואפילו הן כו'. שהשנים שאמרה בפניהם הם עלמם ראו כשקבלו: או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד. שלישי, שנעשה עד בזו ובזו, מלטרף עמהם: היא ואביה. או היא או אביה. היא יש לה יד דהא גדולה היא. ואביה נמי זכאי לקבלו: אינה מתגרשת. ואפילו בקבלת אביה, דכתיב (דברים כ"ד) ושלחה מביתו, מי שמשלחה ואינה חוזרת, יראה זו שמשלחה וחוזרת:

ג. קִטְנָה שְׂאֵמְרָה הַתְּקַבֵּל לִי גְטִי, אֵינִי גֵט עַד שְׂיִגְיַע
גֵּט לְיָדָהּ. לְפִיכֶךָ אִם רָצָה הַבַּעַל לְחַזֹּר, יַחְזֹר, שְׂאֵין
קָטָן עוֹשֶׂה שְׂלִיחַ. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ אָבִיהָ, צֵא
וְהַתְּקַבֵּל לְבִתִּי גְטָהּ, אִם רָצָה לְהַחְזִיר לֹא יַחְזִיר.
הָאוֹמֵר תָּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְנִתְּנָה לָהּ
בְּמָקוֹם אֲחֵר, פְּסוּל. הִרִי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְנִתְּנָה לָהּ
בְּמָקוֹם אֲחֵר, כָּשֵׁר. הָאִשָּׁה שְׂאֵמְרָה הַתְּקַבֵּל לִי גְטִי
בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְקַבְּלוּ לָהּ בְּמָקוֹם אֲחֵר, פְּסוּל. רַבִּי
אֶלְיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר. הֵבֵא לִי גְטִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי וְהֵבִיאוּ
לָהּ מִמָּקוֹם אֲחֵר, כָּשֵׁר:

דרטורה (ג) במקום אחר פסול. שהבעל מקפיד שאין ראונו שילעיוזו עליו סם: הרי היא במקום פלוני. אינו חלל כמראה מקום, סם תמנאנה: ורבי אליעזר מכשיר. דסבר איהו דמדעתיה מגרש איכא קפידא, איהי דבעל כרחה מתגרשת מראה מקום היא לו. ואין הלכה כרבי אליעזר:

ד. הֵבֵא לִי גְטִי, אוֹכְלֵת בִּתְרוּמָה עַד שְׂיִגְיַע גֵּט לְיָדָהּ.
הַתְּקַבֵּל לִי גְטִי, אֶסוּרָה לְאָכוֹל בִּתְרוּמָה מִיָּד.

הִתְקַבֵּל לִי גָטִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אוֹכֶלֶת בְּתְרוּמָה עַד
שְׂיִגִיעַ גֵּט לְאוֹתוֹ מָקוֹם. רַבִּי אֶלְיָעָזֵר אוֹסֵר מִיָּד:

בִּרְטוּרָה (ז) הַבָּא לִי גָטִי אוֹכֶלֶת בְּתְרוּמָה. אִם אֵשֶׁת כֶּהֵן הִיא. עַד שְׂיִגִיעַ גֵּט לִידֵהָ:
לְאוֹתוֹ מָקוֹם. שֶׁכֵּךְ אִמְרָה לֹו לֹא תֵהֵא שְׁלוּחֵי אֲלָחָ שָׁם: וְרַבִּי אֶלְיָעָזֵר אוֹסֵר מִיָּד.
מִשְׁפִּירֶשׁ מֵאֲלָלָה. וְרַבִּי אֶלְיָעָזֵר לְטַעֲמִיָּה דְמַכְסִיר כְּשֶׁקֶבְלוּ בְּמָקוֹם אַחֵר, דְּמִרְאָה
מָקוֹם הִיא לֹו וּמִשְׁעַת קִבְלָהּ אִיגְרָשָׁה לָהּ, לְפִיכֵךְ מִשְׁעָה שְׁפִירֶשׁ מִלְּפָנֶיֶה אֲסוּרָה, שְׂמֵא
מִלְּאוּ חוּץ לְעִיר וְקִבְלוּ הַיָּמִנִי. וְאִין הֵלְכָה כְּר"א:

ה. הָאוֹמֵר כְּתָבוּ גֵּט וְיִתְּנוּ לְאִשְׁתִּי, גְּרָשׁוּהָ, כְּתָבוּ
אֶגְרָת וְיִתְּנוּ לָהּ, הֵרִי אֵלָיו יְכָתְבוּ וְיִתְּנוּ. פְּטָרוּהָ,
פְּרִנְסוּהָ, עָשׂוּ לָהּ כְּפִיּוֹס, עָשׂוּ לָהּ כְּרָאוּי, לֹא אָמַר
כָּלוּם. בְּרָאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, הַיּוֹצֵא בְּקוֹלָר וְאָמַר
כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, הֵרִי אֵלָיו יְכָתְבוּ וְיִתְּנוּ. חֲזָרוּ לוֹמְרִי,
אֶף הַמְּפָרֵשׁ וְהַיּוֹצֵא בְּשִׁירָא. רַבִּי שְׂמַעוֹן שְׁזוּרִי
אוֹמֵר, אֶף הַמְּסַכֵּן:

בִּרְטוּרָה (ח) כְּתָבוּ אֶגְרָת וְכו'. שֶׁהֵגַט קָרוּי אֶגְרָת שֶׁכֵּךְ כְּתוּב צוֹ וְאֶגְרָת שְׁבוּקִין:
פְּטָרוּהָ לֹא אִמְרָ כְּלוּם. דְּלִמָּא לְשׁוֹן פְּטוּר וְחוּבָה קִאֲמַר, לְהַקֵּל מֵעֲלִיָּה חוּבוֹת שְׁחִיבָת:
פְּרִנְסוּהָ. לְשׁוֹן עֲשִׂיית כְּרִכִּיָּה כְּמוֹ מוֹלִיאִים לְפְרִנְסָה וְכו'. הֵלְכֵךְ לֹא יִדְעִינן אִי כְּרִכִּי
הֵגַט הוּא, שְׁלֹא תֵהֵא זְקוּקָה לִיבָם, אִי כְּרִכִּי מִלְּבוֹשׁ וְכִסוּת הוּא: כְּנִימוּס. כְּחוּק. לֹא
יִדְעִינן אִי חוּק גֵּט אִי חוּק מִזוֹן וְכִסוּת. וְכֵן כְּרָאוּי: הַיּוֹלֵא בְּקוֹלָר. לִיְהַרְגֵי דְדִין הַמְּלָכוֹת:
וְאִמְרָ כְּתָבוּ. אַע"פ שְׁלֹא אִמְרָ תְּנוּ: יְכָתְבוּ וְיִתְּנוּ. דְּלִאֲגַב פְּחֻדִיָּה טְרִיד וְלֹא פְּרִיֶשׁ:
הַמְּפָרֵשׁ. לִים: וְהַיּוֹלֵא בְּשִׁירָא. לְמַדְבְּרִיּוֹת: הַמְּסוּכֵן. חוּלָה. וְהֵלְכָה כְּר"שׁ שְׁזוּרִי:

ו. מִי שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּךְ לְבוֹר וְאָמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ
יְכָתוּב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, הֵרִי אֵלָיו יְכָתְבוּ וְיִתְּנוּ. הַבְּרִיא
שְׂאֵמַר כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, רָצָה לְשַׁחֵק בָּהּ. מַעֲשֵׂה
בְּבְרִיא אֶחָד שְׂאֵמַר כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וְעָלָה לְרֵאשׁ
הַגַּג וְנָפַל וְיָמַת. אָמַר רַבִּין שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אָמְרוּ
חֲכָמִים, אִם מַעֲצָמוּ נָפַל, הֵרִי זֶה גֵּט. אִם הָרוּחַ
דִּחְאֵתוֹ, אִינוּ גֵּט:

(ו) ואמר כל השומע את קולו. ופירש שמו ושם עירו: ראה לשחק בה. הואיל ולא אמר תנו: מעשה צריא. מפרש בגמרא דחסורי מחסרא והכי קתני, ואם הוכיח סופו על תחלתו, הרי זה גט, ומעשה נמי צריא וכו'. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

ז. אָמַר לְשָׁנִים תָּנוּ גֵט לְאַשְׁתִּי אוֹ לְשִׁלְשָׁה כְּתָבוּ גֵט וְתָנוּ לְאַשְׁתִּי, הָרִי אֵלוֹ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אָמַר לְשִׁלְשָׁה תָּנוּ גֵט לְאַשְׁתִּי, הָרִי אֵלוֹ יֹאמְרוּ לְאַחֲרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאן בֵּית דִּין, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְזוֹ הַלְכָה הֶעֱלָה רַבִּי חֲנִינָא אִישׁ אוֹנוֹ מִבֵּית הָאֶסוּרִין, מִקְּבֵל אָנִי בְּאוֹמַר לְשִׁלְשָׁה תָּנוּ גֵט לְאַשְׁתִּי, שְׂיֹאמְרוּ לְאַחֲרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאן בֵּית דִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נוֹמִינוּ לְשִׁלִּיחַ, אִף אָנוּ מִקְּבֵלִין, שְׂאֵפְלוּ אָמַר לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִירוּשָׁלַיִם תָּנוּ גֵט לְאַשְׁתִּי, שְׂיִלְמְדוּ וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אָמַר לַעֲשֶׂרָה כְּתָבוּ גֵט לְאַשְׁתִּי, אֶחָד כּוֹתֵב וְשָׁנִים חוֹתְמִין. כֻּלְכֶם כְּתָבוּ, אֶחָד כּוֹתֵב וְכֻלְכֶם חוֹתְמִין. לְפִיכֶן אִם מִת אֶחָד מֵהֶן, הָרִי זֶה גֵט בָּטֹל:

(ז) אמר לשנים תנו גט לאשתי. אע"ג דלא אמר כתבו ותנו, הרי אלו יכתבו בעלמא. ולא יאמרו לסופר אחר שיכתוב, ולא לעדים לחתום, דלאו ב"ד שוינהו לכוות על אחרים אלא עדים שוינהו, והן הן שלוחיו הן הן עדיו. ואם אמר לג' כתבו ותנו גט לאשתי, אע"פ שהן ראוין ליעשות ב"ד, כיון דבהדיא אמר להו כתבו, לאו ב"ד שוינהו אלא עדים: אמר לג' תנו. ולא אמר כתבו: הרי אלו יאמרו. לעדים אחרים, לכתוב ולחתום וליתן, מפני שעשאן ב"ד: מבית האסורים. משמו של ר"ע שהיה חבוס בבית האסורים: נומינו לשליח. אמרנו לרבי חנינא שנעשה שליח בהלכה זו לאמרה בבית המדרש: ילמדו. אם אינם יודעים לכתוב. ילמדו לכתוב עד שיכתבוהו הן בעלמא:

גמרא גיטין דף ס"ד ע"ב

וְכָל שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשֹׁמֵר וְכוּ'. תָּנּוּ רַבִּנּוּן קְטִינָה הַיּוֹדַעַת לְשֹׁמֵר אֶת גִּיטָהּ מִתְּגַרְשָׁת. וְשְׂאִינָה יוֹדַעַת לְשֹׁמֵר אֶת גִּיטָהּ אֵינָה מִתְּגַרְשָׁת. וְאִיזוֹ הִיא קְטִינָה שְׂיֹדַעַת לְשֹׁמֵר אֶת גִּיטָהּ כָּל שְׂמֻשְׁמֶרֶת גִּיטָהּ וְדָבָר אַחֵר מֵאֵי קֶאֱמַר אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֵכִי קֶאֱמַר כָּל שְׂמֻשְׁמֶרֶת דְּבָר אַחֵר מִחֻמַּת גִּיטָהּ. מִתְּקִיף לָהּ רַב הוֹנֵא בַר מְנוּחַ הָא שׁוּטָה בְּעֶלְמָא הִיא. אֵלָּא אָמַר רַב הוֹנֵא בַר מְנוּחַ מְשֻׁמִּיָּה דְרַב אַחָא בְרִיה דְרַב אֵיקָא כָּל שְׂמֻבְחָתָא בֵּין גִּיטָהּ לְדָבָר אַחֵר. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַבִּי אֲסִי צְרוּר וְזוּרְקוֹ אָגוּז וְנוּטְלוֹ זֹכָה לְעֶצְמוֹ וְאִין זֹכָה לְאַחֲרִים חִפְץ וּמְחִזִּירוֹ לְאַחֵר שְׁעָה זֹכָה בֵּין לְעֶצְמוֹ וּבֵין לְאַחֲרִים. כִּי אֲמַרְיָתָא קָמִיה דְשְׂמוּאֵל אָמַר לִי דָא וְדָא אַחַת הִיא מֵאֵי דָא וְדָא אַחַת הִיא. אָמַר רַב חֲסֵדָא אָחַד זֶה וְאָחַד זֶה זֹכָה לְעֶצְמוֹ וְאִין זֹכָה לְאַחֲרִים. מִתִּיב רַב חֲיִנְנָא וּוְרָדָאן כִּי צַד מְשֻׁתְּפִין בְּמַבּוּי מְנִיחַ אֶת הַחֲבִית וְאוֹמֵר הָרִי זֶה לְכָל בְּנֵי הַמַּבּוּי וּמְזַכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי בְנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַל יְדֵי עֶבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבֶרִים. הָאֵי שְׁפָחָה הִיכִי דְמִי אֵי דְאֲתִיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת מֵאֵי בְּעִיָּא גְבִיָּה אֵלָּא לָאוּ דְלָא אֲתִיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְקִתְנֵי זֹכָה לְאַחֲרִים שְׂאֵנִי שְׂיִתּוּפִי מְבוֹאוֹת דְרַבִּנּוּן. אָמַר רַב חֲסֵדָא אִישְׁתִּיק וּוְרָדָאן מֵאֵי הוּהּ לִיה לְמִימָר כָּל דְתִקּוֹן רַבִּנּוּן כְּעִין דְאֹרִייתָא תִקּוֹן וְאִידָד כִּי אֲמַרִינָן כָּל דְתִקּוֹן רַבִּנּוּן כְּעִין דְאֹרִייתָא תִקּוֹן בְּמִילְתָּא דְאִית לִיה עִיקָר מִן הַתּוֹרָה אֲבָל מִילְתָּא דְלִית לָהּ עִיקָר מִן הַתּוֹרָה לֹא:

רס"י אינה מתגרשת. דכתיב ושלחה ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יראה זו שמשלחה וחוזרת, הכי דרשי' לה ביצמות בפרק חרש שנסא הלכך רפי' בקבלת אביה אינה מתגרשת: כל שמסמרת דבר אחר מחמת גיטה. שאם אבדה גיטה מסמרת דבר אחר שאינו דומה לו וסבורה שהיא גיטה: הא שוטה בעלמא היא. ואין לך משלחת וחוזרת יותר ממנה דמדלל קתני שמסמרת שטר אחר מכלל דלאו שטר הוא אלא מידי דלא דמי ליה: כרור וזורקו. קטן שנותנין לו כרור וזורקו וכשנותנין לו אגוז נוטלו: זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים. אם זוכה אדם לחבירו דבר ע"י אותו קטן שמסר בידו החפץ ואמר זכה בחפץ זו לפלוני לא זכה ואם

בא הנותן לחזור חוזר: חפץ ומחזירו לאחר שעה. כשתובעו אותו ממנו: זוכה אף לאחרים. ומדרבנן: לא ודא. שתי תקנות אלה דינן שוה: מאי אחת היא. שניהם לזכות או שניהם שלא לזכות: וורדאן. מאנשי וורדניא, מקום: משתתפין במבוי. להיות כל החכרות מוציאין לתוכו ויטלטלו ככולן: את החבית. שהיין בתוכם לשיתוף דסתם שיתוף בין: מאי צעיא גביה. הרי היא יולאת בסימנין: שתופי מבואות דרבנן. דמדאורייתא אין איסור להכניס ולהוציא אלא מרשות היחיד לרשות הרבים: אשתיק וורדאן. נאלם שלא השיב תשובה על תירוץ זה:

זוהר חקת דף קפ"ג ע"א

ויעש משה כַּאֲשֶׁר צָוָה וְגוֹמֵר. אֲמַאי לְעֵינַי כָּל הָעֵדָה אָלָא בְּגִין דְּאֶהְרֹן הָוָה רַחֲמֵימָא דְּעַמָּא יִתִּיר מְכֻלָּא וְלֹא יִימְרוּן דְּהָא אֲתַנְגִּיד עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה וּמֹשֶׁה מְשִׁיד לְאֶהְרֹן בְּמַלְיָן עַד דְּסָלִיקוּ לְטוּרָא וְכָל יִשְׂרָאֵל הָווּ חֲמָאן בְּשַׁעֲתָא דְּאֶפְשִׁיט מֹשֶׁה לְבוּשׁוֹי דְּאֶהְרֹן וְאַלְבִּישׁ לוֹן לְאַלְעָזָר. מָאִי טַעְמָא מֹשֶׁה אָלָא מֹשֶׁה אֲלַבְּיִשְׁנוֹן לְאֶהְרֹן כַּד סָלִיק לְכַהֲנָא (הדא הוא דכתיב) וַיִּלְבַּשׂ מֹשֶׁה אֶת אֶהְרֹן אֶת בְּגָדָיו וּכְתִיב וַיִּלְבַּשׂ אוֹתוֹ אֶת הַמַּעֲיֵל הַשֹּׁתֵא מֹשֶׁה אֶעֱדִי מִנִּיהָ מֵה דִּיהַב לִיה וְקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֶעֱדִי מִנִּיהָ מֵה דִּיהַב לִיה וְתַרְוַיְיָהוּ אֶפְשִׁיטוּ לִיה לְאֶהְרֹן מְכֻלָּא וּמֹשֶׁה אֶעֱדִי לְבָר. וְקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְגוֹ. וְעַד דְּאֶעֱדִי מֹשֶׁה קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לָא אֶעֱדִי זַכָּאָה חוֹלְקָא דְּמֹשֶׁה. זַכָּאָה חוֹלְקָהוֹן דְּצַדִּיקֵי אֶעֱדִי דְּקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּעֵי בִיקְרִיהוֹן אֶתְקִין קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְאֶהְרֹן עֲרֶסָא וּמְנַרְתָּא דְּדַהֲבָא דְּנַהֲרָא. וּמִדִּידִיהָ נָטִיל מֵהָהוּא מְנַרְתָּא דְּהָוָה דְּלִיק בְּכָל יוֹמָא תְּרִי זְמַנִּי וְאַסְתִּים פּוּם מְעַרְתָּא וְנַחְתָּו. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר פּוּם מְעַרְתָּא הָוָה פְּתִיחָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל הָווּ חֲמָאן לְאֶהְרֹן שְׁכִיב וּבוֹצִינָא דְּמְנַרְתָּא דְּלִיק קָמִיהָ וְעֲרֶסִיָּה נְפִיק וְעִיל וְעִנְנָא חַד קָאִים עָלֶיהָ וּכְדִין יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל דְּהָא אֶהְרֹן מִית וְחָמוּ דְּהָא אֶסְתַּלְקוּ עֲנִי כְבוֹד הָדָא הוּא דְּכִתִּיב וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָּע אֶהְרֹן

וגומר. והא אוקמוה ועל דא בכו לאהרן כל בית ישראל
גוברין ונשין וטף דהא רחמא מפלהו הוה. רבי שמעון
אמר הני תלתא אחין עלאין קדישין אמאי לא אתקברו
באתר חד ושׂיפין אתבדרו חד הכא וחד הכא וחד באתר
אחרא. אלא אית דאמרי באתר דבען ישראל לאסתכנא
ביה מית כל חד וחד בגין לאגנא עליהו ואשתזבון אבל
כל חד וחד מית פדקא חזי עליהו. מרים בקדש בין צפון
לדרום אהרן לסטר ימינא משה פדקא חזי ליה אחיד
ההוא טורא לטורא דאהרן וכניש לקבורתא דמרים לגבי
ההוא טורא אחיד לתרי סטרי. ועל דא אתקרי הר
העברים דתרי סטרי טורא דמעברי ואחיד לסטרא דא
ולסטרא דא. זכאה חולקהון דצדיקייא בעלמא דין
ובעלמא דאתי. ואף על גב דאינון באתר אחרא בעלמא
אחרא עלאה זכותהון קיימא בעלמא דא לדרי דרין.
ובשעתא דישאל תייבין בתיובתא קמי קדשא בריך הוא
וגזרה אתגזר עליהו כדין קארי קדשא בריך הוא
לצדיקייא דקיימי קמיה לעילא ואודע לון ואינון מבטלי
ההיא גזרה וחיס קדשא בריך הוא עליהו דישאל.
זכאין אינון צדיקייא דעליהו כתיב (ישעיה נ"ח) ונחף יי תמיד
וגומר:

תרגום הזהר ויעש משה פאשר כיה וגו': שואל, למה לעיני כל העדה.
ומשיב, משום שאהרן היה אהובו של העם יותר מהכל, ולא יאמרו שמת
על ידי משה. ומשה משך את אהרן בדברים, עד שעלו אל ההר, וכל ישראל
היו רואים בשעה שהפשיט משה לבושי אהרן והלבישם לאלעזר. שואל,
מהו הטעם שמשך הפשיט את בגדיו. ומשיב, אלח משה הלבישם את
אהרן, בשעה שעלה לכהונה. זה שנאמר וילבש משה את אהרן את בגדיו.
וכתוב, וילבש אותו את המעיל. על פן עפה, הסיר משה ממנו מה שנתן
לו, והקדוש צרוף הוא הסיר ממנו מה שנתן לו, דהינו נשמתו. ושניהם
הפשיטו את אהרן מפל, ומשה הסיר מה שצחוז, והקדוש צרוף הוא מה
שצפנים. וכל עוד שלח הסיר משה, הקדוש צרוף הוא לא הסיר. חסרי
חלקו של משה. חסרי חלקם של הלדיקים, שהקדוש צרוף הוא רוצה
צכודם, פי התקין הקדוש צרוף הוא לאהרן, מטה ומנורה של זהב

הַמְּאִירָה, וּמִשָּׁל עֲלָמוֹ לְקַחָהּ, מִהַמְּנוּרָה הַיָּחַד שֶׁהִיא מְדַלֶּקֶת מִפְּעָמִים
בְּכָל יוֹם. וְאַחֲרַיִם זֶה סֵתֵם פִּי הַמְּעַרָה וַיִּרְדּוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, פִּי הַמְּעַרָה
הִיא פְּתוּחָה, וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ רוֹאִים אֶת אֶהְרֹן מֵת, וְגַר הַמְּנוּרָה דוֹלֶקֶת לְפָנָיו,
וּמִטּוֹתָיו יוֹרְאִת וְנִכְנְסֵת פְּדֵי שְׂיָרְאוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מֵת, וְעַנְּן אֶחָד עוֹמֵד עַל
הַמְּטָה. וְאִזּוֹ יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל פִּי אֶהְרֹן מֵת. וְרָאוּ שֶׁנִּסְתַּלְּקוּ עֲנַנֵּי כְבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל.
זֶה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה פִּי גֹועֵ אֶהְרֹן וְגו'. וְכִבֵּר הַעֲמִידוּהוּ. וְעַל כֵּן צָפוּ
אֶת אֶהְרֹן כָּל צֵית יִשְׂרָאֵל גְּבָרִים וְנָשִׁים וְטוֹף, פִּי אֶהְרֹן שֶׁל כָּל־הָיָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, יָלְדוּ שָׁלֹשׁ הָאֲחִים הַעֲלִיּוֹנִים, הַקְּדוּשִׁים, לְמָה לֹא נִקְבְּרוּ בְּמָקוֹם
אֶחָד, וְהָאֲבָרִים נִתְּפְּזוּ, אֶחָד פָּאֵן וְאֶחָד פָּאֵן וְאֶחָד בְּמָקוֹם אֶחָד. אֲלָא, יָשׁ
שְׂאוּמָרִים שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁהָיוּ עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְהִסְתַּכֵּן שָׁם, מֵתוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד,
פְּדֵי לְהִגֹּן עַל יִשְׂרָאֵל. וְנִכְלָו. אֲבָל, הַפְּרוּשׁ הוּא, פִּי כָּל אֶחָד מֵת פְּרָאוֹ לוֹ.
מָרִים מֵתָה צְבָדָשׁ. וְהִיָּתָה צִיּוֹן לְפֹון לְדָרוֹם. פִּי מָרִים הִיָּתָה מְרַפְּצָה לְמַלְכוּת,
שֶׁהִיא צִיּוֹן יְמִין וְשְׂמֹאל דִּז"ר הַמְּכֻבָּדִים דָּרוֹם לְפֹון. אֶהְרֹן, שֶׁהוּא מְרַפְּצָה
לְחֶסֶד, שְׂמֵת צְהַר הָהָר, הִיא לְכַד יְמִין. מִשָּׁה, שְׂמֵת צְהַר הַעֲבָרִים, הִיא
צְאֻמָּע פְּרָאוֹ לוֹ, פִּי מִשָּׁה הִיא מְרַפְּצָה לְקוֹ אֲמֻנָעִי, שֶׁהוּא פ"ת. אַחֲזוּ הָהָר
הַזֶּה שֶׁל מִשָּׁה, צְהַר שֶׁל אֶהְרֹן, וְאַסְף הַבְּרָה שֶׁל מָרִים לְהָר הַהוּא שֶׁל מִשָּׁה,
שֶׁהוּא אַחֲזוּ מִשְׁנֵי כְּדָדִים מִיְמִין וּמִשְׂמֹאל. פִּי קוֹ אֲמֻנָעִי פּוֹלֵל יְמִין שְׂמֹאל.
וְעַל כֵּן נִקְרָא הַר הַעֲבָרִים. עַל שֵׁם הַמְּעַבְּרֵי שֵׁשׁ צִיּוֹן שְׁנֵי כְּדָדִי הָהָר,
הַמְּעַבְּרִים, וְהַמְּעַבְּרֵי אַחֲזוּ צְבָדָה וְצְבָדָה זֶה, צִיּוֹן וּבְשְׂמֹאל. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם
שֶׁל הַכְּדִיקִים צְעוּלָם הָיָה וּבְעוּלָם הַצָּא. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם בְּמָקוֹם אַחֲרֵי
צְעוּלָם אַחֲרֵי עֲלִיּוֹן, זְכוּתָם עוֹמֶדֶת צְעוּלָם הָיָה לְדוּרֵי דוּרוֹת. וּבְשָׁעָה
שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹזְרִים בְּתַשׁוּבָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא, וְגִזְרָה נִגְזַר עֲלֵיהֶם, אִזּוֹ
קוֹרָא הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא לְכְדִיקִים הַעוֹמְדִים לְפָנָיו לְמַעְלָה, וּמוֹדִיעַ לָהֶם,
וְהֵם מְצַטְטִים הַגִּזְרָה הַיָּחַד, וְהַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁרֵי הֵם
הַכְּדִיקִים, שְׁעֲלֵיהֶם פְּתוּבָה, וְנִחַדְּ ה' תָּמִיד וְגו'.

א. כָּל הַמוֹמִין הַפּוֹסְלִין בְּקִדְשֵׁים פּוֹסְלִין בְּפֶרֶה שְׁנֵאמַר
 (במדבר יט) אֵין בָּהּ מוֹם. הִיתָה יוֹצֵא דוֹפָן אוֹ מַחִיר אוֹ אֶתְנָן
 אוֹ טְרִיפָה אוֹ שְׁנִרְבָּעָה פְּסוּלָה שְׁכָל הַפּוֹסְלִין אֶת הַקִּדְשֵׁים
 לַמִּזְבֵּחַ פּוֹסֵל אֶת הַפֶּרֶה וְאִף עַל פִּי שֶׁהִיא כְּקִדְשֵׁי בְּדֻק
 הַבַּיִת הוֹאִיל וְקִרְאָה הַכְּתוּב חֲטָאת. וּמוֹתֵר לִיקַח אוֹתָהּ
 מִן הַנִּזְכָּרִי וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא רְבָעָה הַנִּזְכָּרִי שְׁאִינוּ מִפְּסִיד
 בְּהִמּוֹתוֹ. יִתִּירָה פֶּרֶה עַל הַקִּדְשֵׁים שֶׁהָעֲבוּדָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ
 שְׁנֵאמַר (שם) אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֶיהָ עוֹל וּבְעִגְלָה עֲרוּפָה אוֹמֵר
 אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁכָּה בְּעוֹל מֶה עוֹל הָאָמוּר
 בְּעִגְלָה עֲשֵׂה שְׂאֵר עֲבוּדוֹת כְּעוֹל אִף עוֹל הָאָמוּר בְּפֶרֶה
 יִפְסוֹל בָּהּ שְׂאֵר עֲבוּדוֹת כְּעוֹל. אֲלֹא שֶׁהָעוֹל פּוֹסֵל בֵּין בְּשַׁעַת
 עֲבוּדָה בֵּין שְׁלֵא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה וּשְׂאֵר עֲבוּדוֹת אֵין פּוֹסְלוֹת
 אֲלֹא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה. כִּי־צַד קָשֶׁר עֲלֶיהָ הָעוֹל אִף עַל פִּי שְׁלֵא
 חָרַשׁ בָּהּ בּוֹ פְּסוּלָה. הַכְּנִיסָה לְדוֹשׁ אֵינָה נִפְסֶלֶת עַד שִׁדּוּשׁ
 בָּהּ וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזָה. רָכַב עֲלֶיהָ. נִשְׁעַן עֲלֶיהָ. נִתְּלָה
 בְּזַנְבָּהּ. וְעָבַר בָּהּ אֶת הַנֶּהָר. קִפַּל עֲלֶיהָ אֶת הַמוֹסְרָה. נָתַן
 טְלִיתוֹ עֲלֶיהָ. נָתַן עֲלֶיהָ כְּסוּת שֶׁל שְׂקִים פְּסוּלָה. קִשְּׂרָה
 בְּמוֹסְרָה אִם הִיתָה מוֹרְדָת וּצְרִיכָה שְׁמִירָה כְּשֶׁרָה וְאִם
 לֹא פְּסוּלָה. שְׁכָל קִשְׂרָה שְׁאִינָה צְרִיכָה מְשׁוּי הוּא. עֲשֵׂה
 בָּהּ סַנְדָּל שְׁלֵא תַחֲלִיק. פִּירַשׁ טְלִיתוֹ עֲלֶיהָ מִפְּנֵי הַזְּבוּבִין
 כְּשֶׁרָה. זֶה הַכֹּל כָּל שֶׁהוּא לְצִרְכָּה כְּשֶׁרָה לְצוּרָךְ אַחֵר
 פְּסוּלָה. נַעֲשִׂית בָּהּ מְלֶאכֶה מֵאֲלֶיהָ אוֹ שְׁעָלָה עֲלֶיהָ עוֹל
 מֵאֲלֵיו. אִם לְרָצוֹנוֹ פְּסוּלָה. שְׁנֵאמַר (שם) אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ
 שְׂאֵם עֶבֶד בָּהּ לְרָצוֹנוֹ הֲרִי זֶה כְּמִי שֶׁעֶבֶד בָּהּ. לְפִיכָךְ אִם
 שָׁכַן עֲלֶיהָ עוֹף כְּשֶׁרָה. עָלָה עֲלֶיהָ זָכַר פְּסוּלָה. וְאִין צָרִיד
 לוֹמַר שֶׁהַמְּעוּבָרֶת פְּסוּלָה. הַכְּנִיסָה לְרַבָּקָה וְדָשָׁה מֵאֲלֶיהָ
 כְּשֶׁרָה. הַכְּנִיסָה כִּדִּי שֶׁתִּינַק וְתִדּוּשׁ פְּסוּלָה שֶׁהֲרִי עֲשֵׂה
 לְרָצוֹנוֹ וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזָה:

אָסוּר לְהַרְוֹג כְּיָנָה עַל שֶׁלָּחַן שְׂאוּכָלִים עָלָיו וְהַהוֹרֵג עָלָיו
כְּאֵלוֹ הוֹרֵג עַל הַמְּזִבֵּחַ כִּי הַשֶּׁלְחָן הוּא הַמְּזִבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר
וַיִּדְבֵּר אֵלַי זֶה הַשֶּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' . וּמִטַּעַם זֶה מְכַסִּים
הַסְּכִינִים בְּשַׁעַת בְּרַכַּת הַמְּזוֹן מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר כִּי חֲרַבְדָּ
הַנִּנְפֶּת עָלֶיהָ וְתַחלְלֶיהָ . וְאָסוּר לְכַתּוּב בְּסֵפֶר שֶׁל תּוֹרָה פְּלוּנִי
חָיִיב לִי כֶּד וְכֶד . (תהלים ג) וּסְבִיבּוֹ נִשְׁעָרָה מְאֹד מִכָּאן
שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצְּדִיקִים אֲפֹלוּ כְּחוּט
הַשְּׁעָרָה . לְפִי שֶׁכְּזָבָה שָׂרָה עַל יָדֶי יֶצְחָק (בראשית יח) וְתַכְחֵשׁ
שָׂרָה לֵאמֹר וְגוֹמֵר לְפִיכֶם בָּא סִיבַת מִיתַתָּה עַל יָדֶי יֶצְחָק
כְּשֶׁשָּׁמְעָה שְׂמוּעַת הָעֵקִידָה פָּרְחָה רוּחָה וּמִתָּה עַל יָדֶי
יֶצְחָק : לְעוֹלָם יָנוּס אָדָם מִנִּיסוֹ כִּי שָׂמָא אֵין עוֹשִׂין לוֹ נֶס
וְאִם עוֹשִׂין מְנַכִּין לוֹ מְזִכִּיּוֹתָיו . וְגָדוֹל זְכוּת יָפָה תוֹאֵר
הַמִּתְגַּבֵּר עַל יֶצְרוֹ יוֹתֵר מִשְׂאֵינוֹ יָפָה . לְפִי שְׂאֵינוֹ מְקוּבָּל
לְנָשִׁים : וְגָדוֹל זְכוּת עֲנִי הַמְּחִזֵּיר אֲבִידָה לְבַעֲלִים יוֹתֵר
מִעֲשִׂיר וְקֶשֶׁה עוֹנֵשׁ הָעֲשִׂיר שְׂאֵינוֹ מְחִזֵּיר יוֹתֵר מֵעֲנִי . וְהַכֹּל
לְפִי הַטּוֹרַח הוּא הַשֶּׁכֶּר וְעַל פִּי הַמְּחַשְּׁבָה הַטּוֹבָה . חֲשַׁב
לְזָכוֹת אֶת הַרְבִּים וְלֹא יָכוֹל שְׂאֵין שׁוֹמְעִין לוֹ מַעֲלָה עָלָיו
הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ מְזַכֶּה אוֹתוֹ וִירָא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת כָּלָם :

חוקת יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב׳ין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה :

(ט) וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחִלְלַת חָרֵב
אוּ בְּמִת אוּ בְּעַצֵּם אָדָם אוּ בְּקֶבֶר יִטְמָא

שְׁבַעַת יָמִים : וְכָל דֵּי יִקְרַב עַל אַפֵּי חֻקְלָא בְּקִטְל חֲרָבָא אוּ
בְּמִיתָא אוּ בְּגֵרְמָא דְּאִנְשָׂא אוּ בְּקִבְרָא יְהִי מְסָאָב שְׁבַעַת יוֹמִין :

רס"י על פני השדה. רבותינו דרשו לרבות גולל ודופק. ופשוטו על פני השדה. שאין שם אהל, מטמא
המת שם בנגיעה:

(ז) וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרֵפֶת הַחֲטָאת
וְנָתַן עֲלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כָּלִי : וַיִּסְבוּן לְדַמְסָאָב
מֵעֵפֶר יְקִידַת חֲטָאתָא וַיִּתֵּן עָלוּהִי מִי מִבּוּעַ לָמֶן : (ח)
וְלִקַּח אֶזּוֹב וְטָבַל בְּמַיִם אִישׁ
טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֵהָל וְעַל כָּל הַכֵּלִים
וְעַל הַנִּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנִּגְעַ
בַּעֲצָם אוּ בַּחֲלָל אוּ בַּמֵּת אוּ בַּקִּבְרָא : וַיִּסַּב
אֶזּוֹבָא וַיִּטְבּוֹל בְּמַיָּא גִבֵּר דְּכִי וַיִּדִּי עַל מִשְׁכָּנָא וְעַל כָּל מְנַיָּא וְעַל
נַפְשָׁתָא דִּי הוּוּ תָמֹן וְעַל דִּיקְרַב בְּגֵרְמָא אוּ בְּקִטְלָא אוּ בְּמִיתָא אוּ
בְּקִבְרָא : (ט) וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחֲטָאוּ בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בְּמַיִם וְטָהַר
בַּעֲרָב : וַיִּדִּי דְכָּיָא עַל מְסָאָבָא בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבַיּוֹמָא
שְׁבִיעָאָה וַיִּדְכִּינִיָּה בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּצַּבַּע לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְּמַיָּא
וַיִּדְכִּי בְּרַמְשָׂא :

רס"י וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו:

(כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֶּהֶל כִּי
אֶת מְקוֹדֶשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדָּה לֹא זָרַק
עָלָיו טָמֵא הוּא : וְגִבֵּר דִּי יִסְתָּאָב וְלֹא יִדִּי עָלוּהִי וַיִּשְׁתַּיְצִי

אָנְשָׁא הַהוּא מְגוּ קְהֵלָא אַרְי יֵת מְקַדְשָׁא דִּי סְאִיב מִי אֲדִיּוּתָא לָא
אֲזַדְרִיקוּ עֲלוּהִי מְסָאב הוּא :

רס"ז ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן וכו' כדליתא בשבועות (ק"ד ט"ז ב) :

(כא) וְהִיתָה לָהֶם לְחֻקֹּת עוֹלָם וּמִזֵּה מִי
הַנְּדָה יִכָּבֵס בְּגָדָיו וְהִנְגִיעַ בְּמִי הַנְּדָה
יִטְמָא עַד הָעָרֶב : וְתִהִי לְהוֹן לְקִיָּם עַלְמָ וְדִנְדִּי מִי
אֲדִיּוּתָא יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְדִיקָרֵב בְּמִי אֲדִיּוּתָא יְהִי מְסָאב עַד רְמִשָּׂא :

רס"ז ומזה מי הגדה. רבותינו אמרו שהמזה טהור, וזה בא ללמד שהגושא מי חטאת טמא טמאה חמורה
לטמא בגדים שעליו, מה שאין כן בנוגע. וזה שהוציאו בלשון מזה, לומר כך, שאינו מטמאין עד שיהא בהן
שעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כבוס בגדים:

נְבִיאִים - שׁוֹפְטִים - פְּרָק יֵא

(טו) כִּי בְּעֵלוֹתֶם מִמִּצְרַיִם וַיִּלְךְ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבָּר עַד יַם סוּף וַיָּבֵא קְדָשָׁה : אַרְי
בְּמִסְקָהוֹן מִמִּצְרַיִם וְאֵזַל יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא עַד יָמָ דְּסוּף וְאַתָּא
לְרַקָּם :

רס"ז עד ים סוף. בדכומה של ארץ אדום, וארץ אדום בדכומה של ארץ כנען :

(יז) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ
אֲדוּם לֵאמֹר אֶעֱבְרָה נָא בְּאַרְצְךָ וְלֹא
שָׁמַע מֶלֶךְ אֲדוּם וְגַם אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב
שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשׁ : וַיִּשְׁלַח

יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לְוַת מַלְכָּא דְאַדּוּם לְמִימְרָא אֶעְבֵּר כְּעֵן בְּאַרְעָךָ וְלֹא שְׁמַע מַלְכָּא דְאַדּוּם וְאַף לְוַת מַלְכָּא דְמוֹאָב שְׁלַח וְלֹא קִבַּל וַיְתִיב יִשְׂרָאֵל בְּרִקְס :

רש"י אעברה נא בארצך . מדרוס לכפון , ליכנס לארץ כנען : וגם אל מלך מואב . שהיתה ארצו בסוף ארץ אדום , במזרחת של אדום ובדרומה של ארץ ישראל : ולא אבה . משה רמזה בתורה (דברים 3 ט) : כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער , כשם שאדום לא נתנום לעצור , כך מואב לא נתנום לעצור :

(יח) וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיִּסֹּב אֶת אֶרֶץ אֲדוּם וְאֶת אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ מוֹאָב וַיַּחֲנוּן בְּעֵבֶר אֲרִנוֹן וְלֹא בָאוּ בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרִנוֹן גְּבוּל מוֹאָב : וְאִזְל בַּמִּדְבָּרָא וְאַקִּיף יַת אֶרֶע אֲדוּם וַיַּת אֶרֶע מוֹאָב וְאִתּוּ מִמִּדְבַּח שְׁמֵשׁא לְאֶרֶעָא דְמוֹאָב וַיִּשְׂרוּ בְּעֵבֶרָא דְאַרְנוֹן וְלֹא עָלוּ בְּתַחוּם מוֹאָב אַרְי אֲרִנוֹן תַּחוּם מוֹאָב :

רש"י וילך במדבר . מן המערב למזרח , במיאל דרומי של אדום ומואב : ויסב את ארץ אדום . כל דרומה : ואת ארץ מואב . כל דרומה , וכשהגיע למקצוע דרומית מזרחית , פנה אל הכפון לסבוב את מיאל המזרחי : ויבא ממזרחת שמש לארץ מואב ויחנון בעבר ארנון . לסוף מזרחת של ארץ מואב , ושם התחילה ארץ סיחון ועוג , וכשן עבר הירדן במזרחת ארץ כנען ועברו הירדן , ונכנסו לה לארץ כנען דרך המזרח :

(יט) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל סִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֲשִׁבוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲבֹרָה נָא בְּאַרְצְךָ עַד מְקוֹמִי : וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לְוַת סִיחּוֹן מַלְכָּא דְאַמוֹרָאָה מַלְכָּא דְחֲשִׁבוֹן וְאָמַר לִיהּ יִשְׂרָאֵל נַעֲבֵר כְּעֵן בְּאַרְעָךָ עַד אֲתָרִי : (כ) וְלֹא הֶאֱמִין סִיחּוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֵבֶר בְּגִבְלוֹ וַיֶּאֱסֹף סִיחּוֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ בִּיהֶצְהָ וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל : וְלֹא הֵימִין סִיחּוֹן יַת יִשְׂרָאֵל

לְמַעַבְר בְּתַחֲוִימֶיהָ וּכְנֹשׁ סִיחֹון יֵת כָּל עַמִּיּוֹה וְיִשְׂרוּ בְּיָהֳצָה וְאַגִּיחַ
קָרְבָּא עִם יִשְׂרָאֵל : (כא) וַיֵּתֵן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת סִיחֹון וְאֶת כָּל עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל
וַיִּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל אֶרֶץ
הָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַהִיא : וּמָסַר יְיָ אֱלֹהֵי
דְּיִשְׂרָאֵל יֵת סִיחֹון וְיֵת כָּל עַמִּיּוֹה בְּיַד דְּיִשְׂרָאֵל וּמְחֻוּנוֹן וַיִּרִית
יִשְׂרָאֵל יֵת כָּל אֶרֶע אֲמֹרָאָה יֵתִיב אֶרְעָא הַהִיא :

כתובים - תהילים - פרק צא

(ב) אִמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצֹדֶתִי אֱלֹהֵי
אֲבֹטַח בּוֹ : אִמַר דָּוִד אֵימַר לִי רֹחֲצָנִי וּכְרָד תִּוְקָפִי אֱלֹהֵי
אֲכִלִי בְּמִימְרֵיהָ :

רש"י אומר לה' מחסי . הוא ומלודתי והכל ילמדו ממני ולמה אני אומר כן :

(ג) כִּי הוּא יִצִּילְךָ מִפֶּחַ יָקוּשׁ הַחוּת :
אָרוּם הוּא יִפְצָנְךָ שְׁלֵמָה בְּרִי מִפֶּחַא וְתִקְלָא מִמוֹתָא וְאַתְרַגוּשְׁתָּא :

רש"י כי הוא יצילך מפח יקוש וגו' . לכל אחד ואחד הוא אומר יושב בסתר עליון :

(ד) בְּאַבְרָתוֹ יִסֶּדֶךָ לְךָ וְתַחַת כַּנְפָיו תִּחְסֶה
צָנָה וְסַחְרָה אֲמַתּוֹ : בְּטַלַּל שְׁכַנְתִּיּוֹה יִטַּלַּל עֲלֶיךָ וְתַחֲוֹת
טַלַּל יִקְרִיּוֹה תִתְרַחֵץ תִּרְיָסָא וְעִגְלָא הַיִּמְנוּתִיּוֹה :

רש"י באברתו . כנף . יסוד . יסוכך . תחסה . תתכסה : צנה וסחרה . הוא צנה המקפת את האדם קרוב
לארבע רוחותיו , סחרה לשון סחור סחור :

(ה) לֹא תִירָא מִפֶּחַד לַיְלָה מִחַץ יַעוֹף

יומם : לא תדחל מן דלוחא דמזיקי דאזליו בלילא מן גררא
דמלאך מותא דשדי ביממא :

רש"י : לא תירא . אם תבטח בו : מחץ יעוף יומם . שד המעופף כחץ :

(ו) מְדַבֵּר בְּאֵפֶל יַהֲלֵךְ מִקְטָב יָשׁוּד

צְהָרִים : מן מותא די בקבלא מהלך מסיעת שידיו דמחבלין
בטיהרא :

רש"י : מדבר , ומקטב . שמות שדים הם , זה מזיק כלילה וזה מזיק בצהרים : יסוד . יסוד :

(ז) יִפֹּל מִצִּדָּךְ אֶלְךָ וּרְבָבָה מִימִינְךָ אֵלֶיךָ

לֹא יִגָּשׁ : תדבר שמא דקודשא יפלון מן סטר שמאלך אלפא
ורבבותא מן ימינך לותך לא יקרבו למןזק :

רש"י : יפול מצדך אלף . לשון חנייה כמו (בראשית כ"ה) על פני כל אחיו נפל : מצדך . משמאלך יחנו אלף
שדים ואלין לא יגשו להזיק :

משנה סנהדרין פרק ט

א. ואלו הן הנשרפין, הבא על אשה ובתה, ובת כהן
שזנתה. יש בכלל אשה ובתה, בתו, ובת בתו, ובת
בנו, ובת אשתו, ובת בתה, ובת בנה, (ממותו, ואם ממותו, ואם
חמיו). ואלו הן הנהרגים, הרוצח ואנשי עיר הנדחת.
רוצח שהכה את רעהו באבן או בברזל, וכבש עליו
לתוך המים או לתוך האור ואינו יכול לעלות משם,

וּמֵת, חֵיב. דְּחָפוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הָאוֹר וַיִּכּוֹל
לַעֲלוֹת מִשָּׁם, וּמֵת, פְּטוֹר. שָׁסָה בּוֹ אֶת הַכֶּלֶב, שָׁסָה
בוֹ אֶת הַנְּחָשׁ, פְּטוֹר. הִשְׂיֵךְ בּוֹ אֶת הַנְּחָשׁ, רַבִּי יְהוּדָה
מְחִיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים. הַמֶּכֶּה אֶת חֲבֵרוֹ בֵּין בְּאֶבֶן
בֵּין בְּאֶגְרוֹף וְאֶמְדוּהוּ לְמִיתָה, וְהוֹקֵל מִמָּה שֶׁהָיָה
וּלְאַחַר מִכָּאן הַכְּבִיד וּמֵת, חֵיב. רַבִּי נְחֻמִּי אֹמֵר,
פְּטוֹר, שְׂרָגְלִים לְדַבֵּר:

ברטורה (ה) ואלו הן הנשרפין. הבא על אשה וזתה. על אשה שכבר נשא זתה.
דהיינו חמותו: זת כהן. וכן זת כהן שזנתה. היא בשרפה: יש בכלל אשה וזתה.
כלומר באשה וזתה כתיבה שריפה בהדיא (ויקרא ט) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה
וגו' באש ישרפו. ומינה ילפינן כולוהו הגך נמי דאיתנהו בשרפה: זתו. מאנוסתו דלאו
זת אשתו היא דלחייב עליה משום זת אשתו. דהא לאו זת אשתו היא: זת זתו וזת
זנו. שהיו לו מאנוסתו: זת אשתו. זין שהיא זתו. זין שהיא חורגתו: וחמותו. אף על
גב דתנא לה רישא בהדיא הבא על אשה שנשא זתה. ולא מדרשא אתיא. איידי דתני
בהך כללא אם חמותו ואם חמיו דאתיא מדרשא. תני נמי אגב ריהטא חמותו
בהדיא: כבש עליו. אחז ראשו של חברו ותקפו בתוך המי' שלא יוכל להרים ראשו:
סיסה. גירה: השיך. שאחז הנחש בידו והוליכו והגיע שיני הנחש לגוף של חברו: ר'
יהודה מחייב. דסבר ארס נחש בשיניו עומד ומכיון שהגיע שיני הנחש בזכרו של
חברו הוי כאילו הרגו וחייב: וחכמים פוטרים. דקא סברי ארס נחש מעלמו הוא
מקיא הלכך לאו איהו קטליה אלא גרמא בעלמא הוא ופטור. והלכה כחכמים:
ואמדוהו למיתה. אבל אמדוהו תחלה לחיים אפילו לרבנן פטור: והוקל ממה שהיה.
וחזרו ואמדוהו לחיים: שרגלים לדבר. שלא מת מחמת מכה ז':

**ב. נתפון להרוג את הבהמה והרג את האדם, לנכרי
והרג את ישראל, לנפלים, והרג בן קימא, פטור.
נתפון להכותו על מתניו ולא היה בה פדי להמית על
מתניו והלכה לה על לבו והיה בה פדי להמית על
לבו, ומת, פטור. נתפון להכותו על לבו והיה בה פדי
להמית על לבו והלכה לה על מתניו ולא היה בה פדי
להמית על מתניו, ומת, פטור. נתפון להכות את
הגדול ולא היה בה פדי להמית הגדול והלכה לה על
הקטן והיה בה פדי להמית את הקטן, ומת, פטור.**

נְתַפְּנוּן לְהַכּוֹת אֶת הַקָּטָן וְהָיָה בָּהּ כְּדִי לְהַמִּית אֶת
הַקָּטָן וְהִלְכָה לָהּ עַל הַגָּדוֹל וְלֹא הָיָה בָּהּ כְּדִי לְהַמִּית
אֶת הַגָּדוֹל, וְמֵת, פְּטוּר. אָבֵל נְתַפְּנוּן לְהַכּוֹת עַל מְתַנְּיוֹ
וְהָיָה בָּהּ כְּדִי לְהַמִּית עַל מְתַנְּיוֹ וְהִלְכָה לָהּ עַל לְבוֹ,
וְמֵת, חַיֵּב. נְתַפְּנוּן לְהַכּוֹת אֶת הַגָּדוֹל וְהָיָה בָּהּ כְּדִי
לְהַמִּית אֶת הַגָּדוֹל וְהִלְכָה לָהּ עַל הַקָּטָן, וְמֵת, חַיֵּב.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֶפְלוּ נְתַפְּנוּן לְהַרוֹג אֶת זֶה וְהָרַג
אֶת זֶה, פְּטוּר:

דרטורה (ב) והיה זה כדי להמית על לבו ומת פטור. דתיתי בעינין סיהא מתכוון למכת מיתה וגם שיכנו מכה מיתה: ר"ש אומר אפילו נתכוון להרוג את זה. לאו אסיפא דמלתא דת"ק קאי אהא דקאמר ת"ק נתכוון להכות את הגדול והיה זה כדי להמית את הגדול והלכה על הקטן ומת חייב דאי אהא קאי ר"ש פוטר מצעי ליה ול"ל למיהדר ולפרושי אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה הא צפירוש אמרו ת"ק ומאי אפילו אלא ר"ש ארישא קאי נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם פטור הא נתכוון להרוג את האדם והרג אדם אחר חייב. ועלה קאמר ר"ש אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור. והלכה כר"ש:

ג. רוֹצֵחַ שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרִים, כִּלְוֹן פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כּוֹנְסִין אוֹתָן לְכַפָּה. כָּל חַיֵּיבֵי מִיתוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ זֶה בְּזֶה, נְדוּנִין בְּסָקְלָה. הַנִּסְקָלִין בְּנִשְׂרָפִין, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, נְדוּנִין בְּסָקְלָה, שֶׁהַשְּׂרָפָה חֲמוּרָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, נְדוּנִין בְּשִׂרְפָה, שֶׁהַסָּקְלָה חֲמוּרָה. אָמַר לָהֶן רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֱלוֹ לֹא הֵיטָה שִׂרְפָה חֲמוּרָה, לֹא נִתְּנָה לְבַת כֹּהֵן שֶׁזִּנְתָה. אָמְרוּ לוֹ, אֱלוֹ לֹא הֵיטָה סָקְלָה חֲמוּרָה, לֹא נִתְּנָה לְמַגִּידֵי וְלְעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה. הַנִּתְּרָגִין בְּנִתְּנָקִין, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, בְּסִיף. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּחִנֶּק:

דרטורה (ג) רולח שנתערב באחרים. כגון שנים שהיו עומדים וילא חז מצניהם והרג. שניהם פטורים ואפילו אחד משניהם מוחזק בחסידות. ובידוע שהוא לא זרק החז. אפ"ה לא מחייבין ליה לאידך בחזקה זו: רבי יהודה אומר כונסין אותן לכיפה. מתניתין חסורי מחסרה והכי קתני ושור שנגמר דינו שנתערב בשורים אחרים.

סוקלים אותם דהא על כרחך כלהו אסורים בהגאה ואפילו הן אלף מפני זה המעורב בהן. הלכך סוקלין את כולם כדי שתקיים מצות סקילה במחוייב בה. [רי"א] כונסין אותן לכיפה. ואין צריך לסקלן אלף כונסין אותם לחדר. והן מתים ברעב. ואין הלכה כר"י: ר"ע אומר בסיף. שהחנק חמור וחכ"א בחנק. שהסיף חמור:

ד. מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין, נדון בהמונה. עבר עברה שיש בה שתי מיתות, נדון בהמונה. רבי יוסי אומר, נדון בזקה הראשונה שבאה עליו:

ברטנורה (ה) מי שנתחייב שתי מיתות. כגון שעבר עבירה קלה. ונגמר דינו לעבירה קלה וחזר ועבר עבירה חמורה. סלקא דעתך אמינא כיון דנגמר דינו לעבירה קלה. האי גברא קטילא הוא קמ"ל: עבר עבירה שיס בה שתי מיתות. כגון חמותה. והיא אשת איש: נידון בחמורה. בשריפה. מפני שהיא חמותו ולא באשת איש שהיא בחנק: נדון בזיקה הראשונה. באותו איסור שהזקק תחלה להזהר ולפרוש ממנו הוא נדון אבל לא באיסור הבא עליו אחרון ואף על פי שהוא חמור דקסבר ר' יוסי אין איסור חל על איסור ואפילו חמור על הקל ואם נשא בת אלמנה שהיתה תחלה חמותו כשהיתה פנויה ואחר כך נשאת נדון בשריפה ואם היתה אשת איש ואחר כך נעשית חמותו נדון בחנק כמיתה של א"א שהיתה תחלה ואין הלכה כר' יוסי:

ה. מי ששלקה ושאנה, בית דין מכניסים אותו לכפה ומאכילין אותו שעורין עד שפירסו מתבקעת. ההורג נפש שלא בעדים, מכניסין אותו לכפה ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ:

ברטנורה (ה) מי שלקה ושאנה. שלקה שני פעמים על עבירה שחייבים עליה כרת שכל חייבי כריתות לוקים כשיחזור ויעשה אותה עבירה ענמה פעם שלישית: מכניסין אותו לכיפה. מקום כשיעור קומת אדם ולא יותר ומאכילין אותו תחלה לחם צר ומים לחץ עד שיוקטנו בני מעיו. והדר מאכילין אותו שעורים שנופחות במעיו עד שכריסו נבקעת: שלא בעדים. שלא בעדות שיהיה מחוייב עליה מיתה ומכל מקום ידוע לבית דין שהדבר אמת שבדאי הרג אלף שהוכחשו העדים בדקיות או שלא היתה שם התראה מספקת: ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ. תחלה ואחר כך מאכילין אותו שעורים עד שכריסו נבקעת והיינו רישא ומה שחסר זה גלה זה:

ו. הגונב את הקסנה והמקלל בקוסם והבועל

אַרְמִית, קִנְאִין פּוֹגְעִין בּוֹ. כִּהֵן שְׁשֵׁמֶשׁ בְּטַמְאָה, אִין
אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין, אֶלָּא פְּרָחִי
כְּהֵנָה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לְעֶזְרָה וּמְפַצְיֵין אֶת מוֹחוֹ
בְּגִזְרִין. זֶר שְׁשֵׁמֶשׁ בַּמִּקְדָּשׁ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,
בְּחִנְק. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בְּיַדִּי שְׁמַיִם:

ברטנורה (ו) הגונב את הקסוה. אחד מכלי שרת מלשון קשות הנסך (במדבר 7): והמקלל בקוסם. המזכך את השם בשם עבודת כוכבים: והצועל ארמית. עובדת כוכבים: הנאים פוגעים בו. המקנאים קנאתו של מקום הורגים אותו והוא שתהיה העובדת כוכבים בת עו"ג. ובשעת מעשה. ובפני עשרה מישראל ואם חסר אחד מן התנאים האלו. אסור להרגו אבל ענשו מפורש על פי נביא יכרת ה' לאיש אשר יעשנה. ומלקין אותו 7' מלקיות מדברי סופרים משום נדה. משום שפחה משום עובדת כוכבים משום זונה: פרחי כהונה. בחורים שמתחיל שער זקנם לפרוח בהם: בגזירין. בקעיות של עלים: ר"ע אומר בחנקה. נאמר כאן (במדבר 4) והזר הקרב יומת. ונאמר להלן (דברים 17) והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת. מה להלן בחנקה אף כאן בחנקה: וחכ"א בידי שמים. נאמר כאן יומת. ונאמר להלן (במדבר 17) כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות. מה להלן בידי שמים אף כאן בידי שמים והלכה כחכמים. ומיתה בידי שמים הוא פחות מן הכרת. שהכרת יש עליו עונש לאחר מיתה אם לא עשה תשובה כראוי. ומיתה בידי שמים אין לאחר מיתה עליו כלום. ורש"י כתב בפ' צמה מדליקין (77 כה) דמיתה בידי שמים ימיו נקלרים. ואינו הולך ערירי. כרת אית ביה תרתי ימיו נכרתים. והולך ערירי. ומחוייבי מיתה בידי שמים שעל עסקי מקדש וקדשים הם אחד עשר. ואלו הן האוכל טבל. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה. וזר שאכל תרומה. וזר. וטמא וטבול יום שמשו. ומחוסר כפורים ומחוסר בגדים ושלל קדש ידים ורגלים. ושתויי יין ופרועי ראש. קלת מהם נאמר מיתה בהם בפירוש וקלתם למדום רבותינו מפי הקבלה בג"ש ובהיקש:

גמרא סנהדרין דף פ"א ע"א

נדון בחמורה. פשיטא אלא איתגורי איתגור. אמר רבא

הָכָא בְּמַאי עֲסָקִינָן כְּגוֹן שְׁעֵבֵר עֲבִירָה קֵלָה וְנִגְמַר דִּינוּ עַל
עֲבִירָה קֵלָה וְחִזְרָ וְעֵבֵר עֲבִירָה חֲמוּרָה. סִלְקָא דְעִתְדָּךְ
אַמִּינָא פִּיּוֹן דְּנִגְמַר דִּינוּ לְעֲבִירָה קֵלָה הָאִי גְבָרָא קִטִּילָא
הוּא קָא מְשַׁמַּע לֵן. בְּעָא מִינִיָּה אַבּוּהָ דְרַב יוֹסֵף בַּר חֲמָא
מִרְבָּה בַר נָתָן מְנָא הָא מִילְתָּא דְאַמּוֹר רַבְּנָן מִי שְׁנַתְחִיִּיב
בְּכָל מִיתוֹת בֵּית דִּין נִדוֹן בְּחֲמוּרָה דְכֹתִיב (יחזקאל י"ח) וְהוֹלִיד
בֶּן פְּרִיץ שׁוֹפֵד דָּם אֶל הַהָרִים אֲכָל וְאֵת אִשְׁתִּי רִעְהוּ טִמָּא
וְאֶל הַגִּילּוּלִים נָשָׂא עֵינָיו. וְהוֹלִיד בֶּן פְּרִיץ שׁוֹפֵד דָּם בְּסִיף.
אֵת אִשְׁתִּי רִעְהוּ טִמָּא זֹו אִשְׁתִּי אִישׁ בְּחֶנֶק. וְאֶל הַגִּילּוּלִים
נָשָׂא עֵינָיו זֹו עֲבוּדָה זָרָה בְּסִקְלָה וְכֹתִיב (שם) מוֹת יוֹמֵת
דְּמִיו בּוֹ יִהְיֶה בְּסִקְלָה. מִתְקִיף לָהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק
אִימָא כְּלָהוּ בְּסִקְלָה וְהוֹלִיד בֶּן פְּרִיץ שׁוֹפֵד דָּם זֶה בֶּן סוּרֵר
וּמוּרָה דְבְּסִקְלָה וְאִשְׁתִּי רִעְהוּ טִימָא זֹו נִעְרָה הַמְּאוּרְסָה
דְּבְּסִקְלָה וְאֶל הַגִּילּוּלִים נָשָׂא עֵינָיו זֹו עֲבוּדָה זָרָה
דְּבְּסִקְלָה. אִם כֵּן מָאִי קָא מְשַׁמַּע לֵן יְחִזְקָאֵל דִּילְמָא
תּוֹרָה קָא מְהַדָּר אִם כֵּן אִיבְעִי לִיָּה לְהַדּוּרִי כִי הִיכִי
דְּאַהֲדָרָא מִשָּׁה רַבִּינוּ. דָּרֵשׁ רַב אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא מָאִי
דְּכֹתִיב (שם) אֶל הַהָרִים לֹא אֲכָל. שְׁלֹא אֲכָל בְּזִכּוֹת אַבּוֹתָיו
וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל גִּילּוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא הִלֵּךְ בְּקוֹמָה
זְקוּפָה וְאֵת אִשְׁתִּי רִעְהוּ לֹא טִמָּא שְׁלֹא יָרַד לְאוּמָנוֹת חִבִּירוּ
וְאֶל אִשָּׁה נְדָה לֹא קָרַב שְׁלֹא נִהְנָה מְקוּפָה שֶׁל צְדָקָה וְכֹתִיב
(שם) צְדִיק הוּא חָיָה יְחִיָּה כְּשֶׁהָיָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מְגִיעַ לְמִקְרָא
הַזֶּה הָיָה בּוֹכֶה וְאָמַר מֵאֵן דְּעָבִיד לְכַלְהוּ הוּא דְחִיִּי בְּחָדָא
מִינִיָּהוּ לֹא. אָמַר לִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא אֶלָּא מַעֲתָה (ויקרא י"ח) אֶל
תִּטְמְאוּ בְּכָל אֵלֶּה הִכִּי נָמִי בְּכוּלָּהוּ אִין בְּחָדָא מִינִיָּהוּ לֹא.
אַלָּא בְּאַחַד מִכָּל אֵלֶּה הִכָּא נָמִי בְּאַחַד מִכָּל אֵלֶּה :

רס"י פשיטא. דבחמורה נידון שהרי אף זה נתחייב דהיכי סליק אדעתין לידון
בקלה: וכי אתגורי אתגור. כמה שעבר שתי עבירות אלו לא עבר אלא על
החמורה היה נידון זה ועכשיו שהוסיף לעבור עמה עבירה אחרת נידון בקלה:
אמר רבא. ודאי אי מקמי דאתא לקמן עבדינהו לתרווייהו לא אכטריד לאשמעינן
כי אכטריד למתנייהו כגון דנגמר דינו תחלה לקלה סד"א וכו': מנא הא מלתא
וכו'. ואע"ג דנגמר דינו לקלה: בסקילה. דכל דמיהס צם בסקילה דהיא חמורה
ואי דלא נגמר דינו קודם לכן לא אכטריד קרא לאשמעינן: בן סורר ומורה. וקרי

ליה שופך דם ע"ש סופו לשפוך כדאמרינן שעומד צפרסת דרכים וכו': דאהדריה משה. במשנה תורה: אל ההרים לא חבל. סופיה דקרא לדיק הוא חיה יחיה לו זה לדיק גמור וע"כ משום דלא עבר הגי לאו לדיק הוא אם עבר עבירות אחרות אלא לאו כמשמעותיה מדרכ: אל ההרים לא חבל. שלא נטרך לזכות אבותיו מתוך שהוא חסיד: שלא נהנה מקופה של דקה. שהוא דבר גנאי לאדם הגון:

זוהר חקת דף קפ"ג ע"ב

אָשֶׁר אָמַר יי לְמֹשֶׁה אָסוּף אֶת הָעָם בְּגִין דְּהָאֵי בְּאֵר לָא אַעֲדִי בְּאֵר מְנַיְהוּ. וְאֵי תִימָא הֵיךְ יִכְלִין לְשִׁאֲבָא מְנִיָּה כְּלָא אֶלָּא אִיְהוּ נְפִיק לְתַרְיָסָר נְחָלִין וְנִבְיָעוּ אֶתְמְלִי וְנִפִּיק לְכָל סְטָרִין. וְכִדִּין הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתָא דְשִׁאֲרָן וּבְעֵיין מִיָּיא קִיָּימִין עָלֵיהּ וְאִמְרִי שִׁירְתָּא וּמָה אִמְרִי עָלֵי בְּאֵר סְלָקִי מִימֵךְ לְאַנְפָּקָא מִיין לְכָלָא וּלְאַתְשָׁקָאָה מִנְךְ וְכֵן אִמְרִי תוֹשְׁבַחְתָּא דְהָאֵי בְּאֵר בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׁרִים וְגוֹמֵר. מְלָה קְשׁוּט הוּוּ אִמְרִי וְכֵךְ הוּא. מִהֲכָא אֹלִיפְנָא (נ"א ת"א חז"ל) כָּל מָאן דְּבָעֵי לְאַתְעָרָא מְלִין דְּלַעֲיִלָּא בִּין בְּעוֹבְדָא בִּין בְּמְלָה. אִי הָהוּא עוֹבְדָא אוּ הָהוּא מְלָה לָא אֶתְעֵבִיד כְּדָקָא יְאוּת לָא אֶתְעֵר מְדִי. כָּל בְּנֵי עֲלָמָא אֲזִלִּין לְבֵי כְּנִשְׁתָּא לְאַתְעָרָא מְלָה דְּלַעֲיִלָּא אֲבָל זְעִירִין אֵינּוּן דִּידְעִין לְאַתְעָרָא וְקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא קָרִיב לְכָלָא דִּידְעֵי לְמִקְרִי לִיָּה וּלְאַתְעָרָא מְלָה כְּדָקָא יְאוּת אֲבָל אִי לָא יִדְעֵי לְמִקְרִי לִיָּה לָאוּ אִיְהוּ קָרוֹב דְּכִתְיִב (תהלים קמ"ה) קָרוֹב יי לְכָל קוֹרְאִיו וְגוֹמֵר. מָאֵי בְּאַמְת דִּידְעֵי לְאַתְעָרָא מְלָה כְּדָקָא יְאוּת וְכֵן בְּכָלָא. אוּף הֲכָא הוּוּ אִמְרִי יִשְׂרָאֵל הֵיךְ מְלִין דְּקְשׁוּט בְּגִין לְאַתְעָרָא לְהָאֵי בִּירָא וּלְאַשְׁקָאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל וְעַד דְּאִמְרִי הֵיךְ מְלִי לָא אֶתְעֵר. וְכֵן אֲפִילוּ בְּאֵינּוּן חֲרָשֵׁי עֲלָמָא דְּמִשְׁתַּמְשֵׁי בְּזִינִין בִּישִׁין עַד דְּעֵבְדִי עוֹבְדֵי דְּקְשׁוּט לְגַבְיֵיהוּ אִי לָא אִמְרִי מְלִי דְּקְשׁוּט בְּגִין לְאַמְשָׁקָא לוֹן בְּהֵי גוֹנֵי דְּבְעֵיין לָא מִתְעֵרִין לְגַבְיֵיהוּ וְאֲפִילוּ דְּצוּוּחֵי כָּל יוֹמָא בְּמְלִין אֲחֲרָנִין אוּ בְּעוֹבְדָא אֲחֲרָא

לָא מְשָׁכִין לֹוֹן לְגַבְיֵיהוּ לְעֵלְמִין וְלֹא מִתְעָרִין לְקַבְלֵייהוּ. תָּא
 חֲזִי כְּתִיב (מלכים א' י"ח) וַיִּקְרָאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל וְגוֹמֵר מֵאֵי
 טַעֲמָא. חָד דְּלֹאוּ רְשׁוּ בְּהֵהוּא בַּעַל בְּהָאֵי. וְעוֹד דְּמַלְיִן לָא
 מִתְכַּשְׁרֵן בִּינְיֵיהוּ וְאֲנָשִׁי לֹוֹן קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא מְנַהוֹן הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב (שם) וְאַתָּה הַסְּבֹוֹת אֶת לִבְּסֵי אַחֲוֹרָנִית. זְכָאִין
 אִינוּן צְדִיקָיָא דִּידְעֵי לְמַקְרִי לְמַאֲרִיהוֹן פְּדָקָא יָאוֹת. אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן הֵכָא בְּעֵינָא לְגַלְאָה מְלָה. תָּא חֲזִי כָּל מָאן דִּידְעַ
 לְסִדְרָא עוֹבְדָא כְּדָקָא יָאוֹת וְלְסִדְרָא מְלִין פְּדָקָא יָאוֹת הָא
 וְדָאֵי מִתְעָרִי לְקְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא לְאַמְשָׁכָא מְלִין עֲלָאִין
 דְּמִתְכַּשְׁרֵן וְאֵי לָא לָא אֲתַכְשֵׁר לְגַבְיֵיהוּ אֵי הֵכִי כָּל עֲלָמָא
 יְדְעֵי לְסִדְרָא עוֹבְדָא וְלְסִדְרָא מְלִין מָאֵי חֲשִׁיבוּ דִּילְהוֹן
 דִּצְדִיקָיָא דִּידְעֵי עֲקָרָא דְּמְלָה וְעוֹבְדָא וְיְדְעֵי לְכוּוֹנָא לְבָא
 וְרַעוּתָא יִתִּיר מֵאֵלִין אַחֲרָנִין דְּלֹא יְדְעֵי כָּל כַּד. אֵלָא אֵלִין
 דְּלֹא יְדְעֵי עֲקָרָא דְּעוֹבְדָא כּוּלֵי הָאֵי אֵלָא סְדוּרָא בַּעֲלָמָא
 וְלֹא יִתִּיר מְשָׁכִין עֲלֵייהוּ מְשִׁיכוּ דְּבִתְרָא פְּתַפּוּי דְּקְדָשָׁא בְּרִידָא
 הוּא דְּלֹא טָס בְּאַוּרָא דְּשִׁגְיָחוּ אֲקָרִי. וְאֵלִין דִּידְעֵי וּמְכוּוֹנֵי
 לְבָא וְרַעוּתָא מְפָקִי בְּרַכְּאוֹן מֵאַתְרָא דְּמַחְשָׁבָה וְנִפְקִי בְּכָל
 גְּזַעִין וְשָׂרְשִׁין בְּאַרְחַ מִישֵׁר פְּדָקָא יָאוֹת עַד דְּמִתְבְּרַכְּאוֹן
 עֲלָאִין וְתַתְּאִין וְשָׂמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה מִתְבְּרַדָּא עַל יְדִיהוֹן.
 זְכָאָה חוּלְקֵהוֹן דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא קָרִיב לְגַבְיֵיהוֹן וְזַמִּין
 לְקַבְלֵייהוֹן בְּשַׁעֲתָא דְּקָרָאוּן לִיהּ הוּא זַמִּין לֹוֹן בְּשַׁעֲתָא
 דְּאִינוּן בְּעָאקוּ הוּא לְגַבְיֵיהוּ הוּא אוֹקִיר לֹוֹן בַּעֲלָמָא דִּין
 וּבַעֲלָמָא דְּאֲתֵי הָדָא הוּא דְּכְּתִיב (תהלים צ"א) כִּי בִי חָשַׁק
 וְאַפְלִטָהוּ אֲשַׁגְּבֵהוּ כִּי יַדַּע שְׁמִי :

תרגום הזהר חָשַׁק חָמַר ה' וְגו': פְּתוּב, הוּא הַבְּחַר חָשַׁק חָמַר ה' לְמַשָּׁה
 אֲסוּף אֶת הָעָם. הוּא מְשׁוּם שְׂבַחַר הַזֵּי לֹא נַעֲדָרָה מֵהֶם. וְחָס תַּחֲמַר, חִידָא
 הָיוּ יְכוּלִים פְּלִים לְשַׁחֲוֹב מִמֶּנָּה. חָלָל שְׁהִיחַ יִצְחָה לְשַׁלְשָׁה עֶשְׂרֵי נְחָלִים,
 שְׁהַמְלִכוּת מִתְחַלְקָת לְשַׁלְשָׁה עֶשְׂרֵי, צְסוּד שְׁנִים עֶשְׂרֵי שְׁמַקְצֵלַת מְשָׁנִים עֶשְׂרֵי
 גְּבוּלִים שְׁבַז"ח, וְאַחַד כּוּלָל פְּלִים. וְהַמְצִיבַע שְׂבַחַר מִתְמַלֵּחַ וְיוֹצֵחַ לְכָל
 הַלְדָדִים. וְחַז צְשַׁעָה שְׁשֵׁרוּ יִשְׂרָאֵל וְרָכוּ מֵיָם, הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים עָלֶיהָ, עַל
 הַבְּחַר וְחוֹמְרִים שִׁירָה. וְמָה חָמַרוּ, עָלֵי צָחַר, וְהַעֲלִי מִימֶנָּה לְהוֹלִיחַ מֵיָם
 לְכָל, לְהַשְׁקוֹת מִמֶּנָּה. וְכֵן חוֹמְרִים הַשְּׁבַח שָׁל צָחַר הַזֵּי, דְּהִינוּ צָחַר חֲפָרוּהָ

שָׂרִים וְגו'. דָּבַר אֱמֶת הָיוּ אוֹמְרִים, וְכֵן הוּא. מִפְּאֹן לְמַדְנָה, שָׁפַל מִי שְׂרוּכָה לְעוֹרֵר דְּבָרִים שְׁלֹמְעֵלָה, צִיֵּן צְמַעְיָה צִיֵּן דְּדָבָר, אִם הַמַּעֲשֵׂה הֵהוּא אוֹ הַדְּבָר הֵהוּא לֹא נַעֲשֶׂה פְּרָאוֹי, אִיֵּן מְתַעוֹרֵר פְּלוּם. כָּל צְנִי הָעוֹלָם הוֹלְכִים לְצִית הַפְּנִסָּת לְעוֹרֵר דְּבַר שְׁלֹמְעֵלָה, אֲצַל מוֹעֲטִים הֵם שְׂיוֹדְעִים לְעוֹרֵר. וְהַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא קְרוֹב לְכָל אֵלּוּ שְׂיוֹדְעִים לְקַרְאוּ וּלְעוֹרֵר דְּבַר פְּרָאוֹי, אֲצַל אִם אִינֵם יוֹדְעִים לְקַרְאוּ, הוּא אִינֵנו קְרוֹב, שְׁפִתוֹב קְרוֹב ה' לְכָל קוֹרְאוֹ לְכָל אֲשֶׁר יִקְרְאוּהוּ בְּחֶמֶת. מֵהוּ בְּחֶמֶת, הֵינּוּ שְׂיוֹדְעִים לְעוֹרֵר דְּבַר אֱמֶת פְּרָאוֹי. וְכֵן צָכַל דְּבַר. אֵף פָּאוֹן, עַל הַבְּיָר, אֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֵלּוּ שְׁהֵם דְּבָרֵי אֱמֶת, כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת הַבְּיָר הַזֶּה, שְׁהִיא הַמְּלָכוּת, וּלְהַשְׁקוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל. וְכָל עוֹד שְׁלֹא אֲמָרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ, לֹא נִתְעוֹרְרָה הַבְּיָר. וְכֵן אֲפֹלוּ צְחָלוּ מְכַשְׂפֵי עוֹלָם, שְׁמַשְׁתַּמְּשִׁים בְּמִינֵים הַרְעִים, עַד שְׁעוֹשִׂים אֱלִיָּהֶם מַעֲשִׂים שְׁלֹא אֱמֶת, וְאִם לֹא הָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי אֱמֶת כְּדִי לְהַמְשִׁיכֵם צְאוֹתֵם גְּוֹנִים שְׁהֵם רוֹזִים לֹא הָיוּ מְתַעוֹרְרִים אֱלִיָּהֶם. וְאֲפֹלוּ הָיוּ לוֹעֲקִים כָּל הַיּוֹם דְּבָרִים אֲחֵרִים אוֹ מַעֲשִׂים אֲחֵרִים, לֹא הָיוּ מוֹשְׁכִים אֲתָם שְׁאֲלִיָּהֶם לְעוֹלָם, וְלֹא הָיוּ מְתַעוֹרְרִים כְּנֶגְדָם. צֹא וּרְיָה, פְּתוֹב וּיִקְרְאוּ צְיָם הַצֶּעַל וְגו'. מֵהוּ הַטַּעַם שְׁלֹא נַעֲנוּ. וּמַשִּׁיב, אַחַד, מִשּׁוּם שְׁלֹא הָיָה רְשׁוּת לְצַעַל הַהוּא צְזָה, לְהוֹרִיד אִשׁ מִן הַשָּׁמַיִם. וְעוֹד, מִשּׁוּם שְׁהַדְּבָרִים לֹא הָיוּ מְתוֹקְנִים צִינִיָּהֶם, וְהַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא הַסְּפִיחַ אֲוֹתָם מֵהֵם. ז"ל וְאֲתָה הַסְּצוֹת אֵל לְצֵם אֲחֹרְנִית. אֲשֶׁרִיָּהֶם הַלְּדִיקִים הַיּוֹדְעִים לְקַרְאוּ לְאֲדוֹנָם פְּרָאוֹי. אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פָּאוֹן אֲנִי רוֹכֵה לְגִלּוֹת דְּבַר. צֹא וּרְיָה, כָּל מִי שְׂיוֹדְעַ לְסַדֵּר מַעֲשֵׂה פְּרָאוֹי, וּלְסַדֵּר דְּבָרִים פְּרָאוֹי, הָרִי וְדָחַי שְׁמַעוֹרְרִים אֶת הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא לְהַמְשִׁיךְ דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים יִשְׂרָיִם. וְאִם לֹא, אִינֵנו מְתַרְכָּה אֱלִיָּהֶם. וְאִם כֵּן, הָרִי כָּל הָעוֹלָם יוֹדְעִים לְסַדֵּר מַעֲשֵׂה וּלְסַדֵּר דְּבָרִים, מֵהוּ הַחֲשִׁיבוֹת שְׁלָהֶם, שְׁלֹא הַלְּדִיקִים, הַיּוֹדְעִים שְׂרָשׁ הַדְּבָר וְהַמַּעֲשֵׂה, וַיּוֹדְעִים לְכוֹן הַלֵּב וְהַרְלוֹן יוֹתֵר מֵאֵלּוּ הַאֲחֵרִים שְׁאִינֵם יוֹדְעִים כָּל כָּךְ. וּמַשִּׁיב, אֲלֹא אֵלּוּ שְׁאִינֵם יוֹדְעִים שְׂרָשׁ הַמַּעֲשֵׂה כָּל כָּךְ, אֲלֹא רַק סַדֵּר בְּלִבָּד וְלֹא יוֹתֵר, מוֹשְׁכִים עֲלֵיהֶם מְשִׁיכָה שְׁלֹא אַחַר פְּתַפּוֹ שְׁלֹא הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא, שְׁאִיֵּן תְּפִלָּתָם פּוֹרַחַת צְאוֹי, הַנְּקַרְרָה הַסְּגָחָה. כְּלוּמָר, שְׂאוּ הִיא הַסְּגָחָה שְׁלֹא פְּנִים, וְהֵם אִינֵם רְאוּם אֲלֹא לְבַחֲנִית מֵאֲחֹרֵי פְּתַפּוֹ. וְאֵלּוּ הַיּוֹדְעִים וּמְכוּנִים הַלֵּב וְהַרְלוֹן, מוֹלִיאִים צְרָכוֹת מִמָּקוֹם הַמַּחְשָׁבָה, שְׁהִיא חֲכָמָה, וַיּוֹלִיאִים בְּכָל הַגְּזַעִים וְהַשְּׂרָשִׁים שְׁלֹא הַמְּדַרְגּוֹת צְדָקָה יִשְׂרָה פְּרָאוֹי, עַד שְׁמַתְּצָרְכִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים וְהַשָּׁם הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיוֹן מְתַצְרֵךְ עַל יְדֵיהֶם. אֲשֶׁרִי חֲלָקָם, כִּי הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא קְרוֹב

חֲלִיָּהֶם וּמְזִימָן כְּנֶגְדָם, וּבִשְׂעָה שְׁקוֹרְחַיִם חֲלָיו הוּא מוֹכֵן חֲלִיָּהֶם, וּבִשְׂעָה
שָׂהֶם צָרָה, הוּא חֲלָלָם, הוּא מְכַבֵּד צְעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. ז"ש כִּי צִי
חֶשֶׁק וְחִפְלִיטָהוּ חֲשִׁגְיָהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' פרה אדומה פרק א'

א. פָּרָה שְׁנוּלָד בָּהּ פִּיסוּל תִּפְדָּה. וְכֵן אִם מֵתָה תִּפְדָּה מִפְּנֵי
עוֹרָה. אָבֵל לֹא לְהֶאֱכִיל בְּשָׂרָהּ לְכָל־בָּיִם: **ב.** נִשְׁחָטָה לְשֵׁם
חֲלָיו תִּפְדָּה וְאִינָה מְכַפֶּרֶת. נִשְׁחָטָה עַל גֵּב מְעַרְכָתָה אֵין לָהּ
פְדִיוֹן עוֹלָמִית: **ג.** לְקָחוּ פָּרָה וּמִצָּאוּ אַחֶרֶת נָאָה מִמֶּנָּה הִרִי
זו תִּפְדָּה שְׁלֹא בְמוֹם: **ד.** אִף כֹּהֵן הַדִּיּוֹט כָּשָׁר לְשָׂרִיפֵת
הַפָּרָה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט) וּנְתַתֶּם אוֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְעַד־יִין אֶהְרֹן הִיָּה קָיִים וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ זוּ נַעֲשִׂית
בְּאֶלְעָזָר וּשְׂאֵר כָּל הַפְּרוֹת בֵּין בְּכֹהֵן גְּדוֹל בֵּין בְּכֹהֵן הַדִּיּוֹט:
ה. וְהַעוֹשָׂה אוֹתָהּ לוֹבֵשׁ דִּי כָלִים שֶׁל כֹּהֵן הַדִּיּוֹט. בֵּין
שְׁעֵשְׂאָה כֹּהֵן הַדִּיּוֹט בֵּין שְׁעֵשְׂאָה כֹּהֵן גְּדוֹל:

מוסר

מספר חסידים סימן ק"ה ק"ו

כָּל מִצְוָה שְׂאִין לָהּ דוֹרֵשׁ וְאֵין מִי שְׁיִבְקֶשׁ אוֹתָהּ תִּדְרָשְׁנָה
לְפִי שֶׁהִיא כְּמֵת מִצְוָה וּמִצְוָה שְׂאִין לָהּ רוֹדְפִים רְדוּף
אַחֲרֶיהָ לַעֲשׂוֹתָהּ שֶׁהַמִּצְוָה מְקַטְרָגֶת וְאוֹמְרֶת כִּמָּה גְּרוּעָה

אֲנֹכִי שֹׁנֵת עֲלֵמְתִי מִכָּל וְכָל: לֹא יָגוּר אִישׁ יִרְאֵהוּ בְּמָקוֹם
שֶׁחֲשׂוּדִים עַל הַחֲרָמוֹת וְעַל הַשְּׁבוּעוֹת. כִּי כָּל עֲבִירָה יֵשׁ
תִּקְנָה בְּתִשׁוּבָה וּלְחֵרֶם וּלְשְׁבוּעָה לֹא יִנָּקֶה בְּתִשׁוּבָה בְּזֶה
הָעוֹלָם. וְלָכֵן אֵין טוֹב לְדוֹר אֶצְלָם. כִּי אֵי אֶפְשֵׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה
מֵהֶם אֹהוּ הוּא מְהֵנָּה אוֹתָם וְכָל הָעוֹבֵר עַל הַחֲרָם כְּאֵלוֹ
עוֹבֵר עַל חֲמֵשׁ חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אִם תִּמְנָה כָּל תִּיבָה שֶׁבְּסוּף
כָּל סֵפֶר. בְּמִצְרִים דְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית. מִסְעִיָּהֶם דְּסֵפֶר שְׁמוֹת.
סִינֵי דְּסֵפֶר וַיִּקְרָא. יִרְיָחוֹ דְּסֵפֶר בְּמִדְבָּר. יִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁנֵה
תוֹרָה. וְתִטּוֹל אוֹת רֵאשׁוּנָה וְאַחֲרוֹנָה שֶׁל כָּל תִּיבָה וְתִיבָה
יַעֲלוּ לְמַנְיֵן חֲרָם וְחַרְיִים בְּגִימְטְרִיא רַמְ"ח כְּמַנְיֵן אֲבָרִים
שֶׁל אָדָם:

חוקת יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח
יתרה משבת הבאה:

(כב) וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטְּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ
הַנִּגְעָת תִּטְמָא עַד הָעֶרֶב: (פ) וְכָל דֵי יִקְרַב בֵּיה
מִסְאָבָא יְהִי מִסְאָב וְאֶנְשׁ דִּיקְרַב בֵּיה יְהִי מִסְאָב עַד רַמְשָׂא:

רש"י וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא במת יטמא: והנפש הנגעת. בו בטמא מת: טמא עד הערב.
מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטמאה והנוגע בו אב הטמאה ומטמא אדם, זהו פרושה לפי משמעה
והלכותיה: ומדקש אגדה העתקתי מיסודו שלר' משה הדקשן וזהו:

כ (א) וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר צֹן
בַּחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתִּתֵּן
שָׁם מִרְיָם וַתִּקְבֹּר שָׁם: וַאֲתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנֹשֶׁתָא
לְמִדְּבָרָא דְצִין בְּיַרְחָא קְדָמָא וַיִּתֵּיב עִמָּא בְּרָקָם וּמִיתַת תַּמּוֹן מִרְיָם
וַאֲתִקְבְּרַת תַּמּוֹן:

רש"י כל העדה. עדה השלמה, שכבר מחו מחי מדבר ואלו פרשו לחיים: ותמת שם מרים. למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדמה, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת לדיקים מכפרת: ותמת שם מרים. אף היא בנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', שאינו דרך כבוד של מעלה. ובאהרן נאמר על פי ה', באלה מסעי (במדבר לג, לח) :

(ב) וְלֹא הָיָה מִיָּם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה
וְעַל אֶהָרֹן : וְלֹא הָיָה מִיָּא לְכַנְשֵׁתָא וְאַתְפְּנָשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל
אֶהָרֹן :

רש"י ולא היה מים לעדה. מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים:

(ג) וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ
גֹּועֵנוּ בְּגֹוע אַחִינוּ לְפָנֵי יְהוָה : וַיִּצָּא עִמָּא עִם
מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ לְמִימָר וּלְוֵי דְמִתְנָא בְּמוֹתָא דְאַחְנָא קָדָם יי :

רש"י וכו' גוענו. הלוואי שגוענו: בגוע אחינו. במיתת אחינו בדבר, למד שמיתת כמא מגנה ממנה: בגוע. שם דבר הוא, כמו במיתת אחינו, ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו, שאם כן היה לו להנקד בגוע:

(ד) וְלָמָּה הִבַּאתֶם אֶת קְהַל יְהוָה אֶל
הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ :
וְלָמָּא אֲעֵלְתוּן יַת קְהֵלָא דִּי לְמִדְבָּרָא הַדִּין לְמִמַּת תַּמּוּ אֲנַחְנָא
וּבְעִירָנָא :

נביאים - שופטים - פרק יא

(כב) וַיִּירָשׁוּ אֵת כָּל גְּבוּל הָאֶמְרֵי מֵאֲרָנוֹן
וְעַד הַיַּבֵּק וּמִן הַמִּדְבָּר וְעַד הַיַּרְדֵּן : וַיִּרְיֹתוּ
יַת כָּל תַּחֲוּסֵי אֶמּוֹרָאָה מֵאֲרָנוֹן וְעַד יוֹבְקָא וּמִן מִדְבָּרָא וְעַד יַרְדֵּנָא :

רש"י ויירשו וגו' מארנון ועד היבק . שאתה אומר שהוא שלך (פסוק יג) , הם מסיחון לקחו : ומן המדבר ועד הירדן . מדברות היו עם לפני הירדן :

(כג) וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֶתְּה
תִּירְשֵׁנוּ : וּכְעַן יִי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל תִּרְיֵךְ יֵת אֲמֹרָאָה מִן קָדָם
עַמִּיָּה יִשְׂרָאֵל וְאֶת מִדְּמֵי לְמִירְתִּיָּה : **(כד)** הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר
יֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ תִּירֶשׁ וְאֵת
כָּל אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ
אוֹתוֹ נִירֶשׁ : הֲלֹא יֵת דִּי־חֶסְבְּנֵךְ כְּמוֹשׁ טַעֲוֹתֶךָ יִתִּיָּה תַחֲסִין
וְיֵת כָּל דִּתְרִיֶךָ יִי אֱלֹהֵנָּא מִן קָדְמָנָּא יִתִּיָּה גִירַת : **(כה)** וְעַתָּה
הֵטוֹב טוֹב אֶתְּה מִבְּלָק בֶּן צְפוֹר מֶלֶךְ
מוֹאָב הַרֹּב רַב עִם יִשְׂרָאֵל אִם נִלְחָם
נִלְחָם בָּם : וּכְעַן הֵטֵב טֵב אֶת מִבְּלָק בֶּר צְפוֹר מֶלֶךְא דְּמוֹאָב
הַמִּיָּדוֹן דָּו עִם יִשְׂרָאֵל אִם קָרְבָּא אֲגִיחַ בְּהוֹן : **(כו)** בְּשֵׁבֶת
יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבוֹן וּבְבִנְיָמִין וּבְעַרְעוֹר
וּבְבִנְיָמִין וּבְכָל הָעָרִים אֲשֶׁר עַל יַדֵּי
אֲרָנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוֹעַ לֹא
הִצְלַתְּם בְּעֵת הַהִיא : כִּד יִתִּיב יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבוֹן
וּבְכַפְרֵנָּה וּבְעַרְעוֹר וּבְכַפְרֵנָּה וּבְכָל קְרוֹנִיא דְּעַל תַּחְוּמֵי אֲרָנוֹן תִּלְתָּ
מָאָה שָׁנִין וּמָא דִּין לֹא שְׁזַבְתוּן בְּעַדְנָא הַהוּא :

רש"י על ידי ארנון . אכל ארנון , שהיו ממואב , וידעו שלא היה להם לעבור עליהם , שהרי מסיחון
כבשום (במדבר כא כד) , שלקחם ממלך מואב (שם טו) : שלש מאות שנה . משכבשו את הארץ בימי יהושע
עד יפתח . מכאן יש ללמוד שנות השופטים הנזכרים עד הגה , אם שני השעבוד של כל אומה נמנים בתוך
ימי השופט אם לאו . שנינו בסדר עולם (פסוק יב) : יהושע פרנס את ישראל עשרים ושמונה שנה , ואין לו
מקרא ממי ללמוד . עתניאל (לעיל ג יא) , ארבעים שנה , ושני שעבוד של כושן רשעתים (שם טז) , בכללם

. אחריו אהוד (שם ט ב), שמונים שנה, שמונה עשרה שנים, שעבוד של עגלון (שם ט ז) בתוכם, הרי מאה ארבעים ושמונה שנה. דבורה (שם ה לא) ארבעים שנה, ושני שעבוד יצין (שם ז ג) בתוכם, הרי מאה שמונים ושמונה. אחריו, שבע שנים של שעבוד מדין (שם ו א), וארבעים של גדעון (שם ח כח), ושלש של אבימלך (שם ט כב), הרי מאתיים שלשים ושמונה שנים. אחריו, עשרים ושלש של חלוע (שם י ב), ועשרים ושתיים של יאיר (שם יג), אלא שעלתה שנה אחת לשניהם, ושמונה עשרה של בני עמון (שם ט ה) עד שלא בא יפתח, הרי שלש מאות :

כתובים - תהילים - פרק קז

(טו) כִּי שִׁבַּר דַּלְתוֹת נְחֹשֶׁת וּבְרִיחֵי בְרָזָל
גִּדְעַל : אָרוּם תִּבְרַר דָּשִׁי נְחֹשֶׁא וְעִבְרֵי פְרָזָלָא קִצְצֵי :

רש"י כי שבר דלתות נחשת. שהיו נעולים בפניהם :

(יז) אֲוִלִים מְדַרְדֵּךְ פִּשְׁעִים וּמַעֲוֹנֹתֵיהֶם
יִתְעַנּוּ : שִׁטְוֹן מְאוֹרַח מְרַדְיָהוֹן וּמַעֲוִיָּתֵיהוֹן מִסְתַּגְּפִין :

רש"י אוילים מדרך פשעם. אשר מעונותיהם יתענו ביסורי חלאים אף הם מן הנריכין להודות, יט סמניות בפ' ז' (כלומר כתיבת שם נוגי'ן הפוכין) ובלאין לידרש במקום אכין ורקין למעט, לומר לעקו קודם גזר דין נענין לאחר גזר דין אינם נענין :

(יח) כָּל אֲכָל תִּתַּעֵב נַפְשָׁם וַיִּגְיֵעוּ עַד שִׁעְרֵי
מִוֹת : כָּל מִיכָלָא תִרְחִיק נַפְשֵׁהוֹן וּמְטָוֹן עַד מַעְלָנִי מוֹתָא : (יט)
וַיִּזְעֻקוּ אֶל יְהוָה בַּצָּר לָהֶם
מִמַּצְקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם : וְצִלוּ קָדָם יְיָ פֶּד עֵיק לְהוֹן
מִמַּעֲיִקְתֵּהוֹן פְּרָקְנוֹן : (כ) יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּרְפְּאֵם
וַיִּמְלֵט מִשְׁחִיתוֹתָם : יִשְׁדַּר פְּתַגְמֵי אֲסוּיָתֵיהּ וַיִּסִּי

משנה חולין פרק יב

א. שְׁלוּחַ הַקֶּן, נוֹהֵג בְּאֶרֶץ וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ, בְּפָנֵי הַבַּיִת וְשָׁלָא בְּפָנֵי הַבַּיִת, בְּחֵלְיוֹ אֲבָל לֹא בְּמִקְדָּשָׁיו. חָמֵר בְּכֶסוּי הַדָּם מִשְׁלוּחַ הַקֶּן, שֶׁכֶּסוּי הַדָּם נוֹהֵג בְּחֵיָהּ וּבְעוֹף, בְּמִזְמָן וּבְשָׁאֵינוֹ מִזְמָן. וְשְׁלוּחַ הַקֶּן, אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּעוֹף, וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּשָׁאֵינוֹ מִזְמָן. אֵיזָהוּ שָׁאֵינוֹ מִזְמָן, כְּגוֹן אֲנִיזִין וְתִרְנַגּוּלִים שֶׁקָּנְנוּ בַּפְּרָדֶס. אֲבָל אִם קָנְנוּ בַּבַּיִת, וְכֵן יוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת, פְּטוּר מִשְׁלוּחַ:

דרטורה (א) שְׁלוּחַ הַקֶּן. אֲבָל לֹא בְּמִקְדָּשָׁיו. מִשְׁכַּחַת מִקְדָּשָׁיו לְחֵילוֹ הֵיוּ חוֹלִין הֵיוּ חַיִּיבִים בְּשְׁלוּחַ הַקֶּן, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ עוֹף וְהַקְדִּישׁוּ כִּשְׁהוּא בְּרִשׁוֹתָיו לְצַדֵּק הַבַּיִת וּבְרַח וּמִלְּאוֹ אַחַר כֵּךְ רוֹבֵץ עַל הַקֶּן וְהַכִּירוֹ. אִי נָמִי, כְּגוֹן שֶׁהַקְדִּישׁ גּוֹזְלוֹת שֶׁל שׁוֹבְכוֹ לְמִזְבֵּחַ לְעוֹלַת נְדָבָה, וְאַחַר כֵּךְ כִּשְׁגָדְלוֹ אוֹתָן גּוֹזְלוֹת בְּרַחוֹ וַיִּלְאוּ וּקְנְנוּ בְּמִקְוֶה אַחַר, דִּמְעִיקְרָא כִּי אֶקְדָּשִׁינָהּ לִידֵיהָ הוּא וְחַל הַקְדָּשׁ עֲלֵיהֶן, וְהִשְׁתָּא דִּמְלֵאן לָאוּ מִזְמָן הוּא, וְאִי הוּא חוֹלִין הוּא מִיחַיִּיבֵי: וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּשָׁאֵינוֹ מִזְמָן. דְּכֵתִיב כִּי יִקְרָא, פֶּרֶט לְמִזְמָן: שֶׁקָּנְנוּ בַּפְּרָדֶס. שֶׁמֵרְדוּ וַיִּלְאוּ מִן הַבַּיִת, וְאֵינוֹ חוֹזְרוֹת לְבַיִת וְנִעְשׂוּ מִדְּבָרִיּוֹת. וּפְרָדֶס לָאוּ מִזְמָן הוּא מִפְּנֵי שִׁיכּוּלִים לְבָרוּחַ: הַרְדְּסִיאוֹת. שֶׁדִּרְכָן לִיגְדֵל עִם בְּנֵי אָדָם. וְעַל שֶׁ הוֹרְדוּם הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק בְּגִידוּלָן נִקְרְאוּ הַרְדְּסִיאוֹת עַל שְׁמוֹ:

ב. עוֹף טָמֵא, פְּטוּר מִלְּשִׁלְחָה. עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר, וְטָהוֹר רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא, פְּטוּר מִלְּשִׁלְחָה. קוֹרָא זָכָר, רַבִּי אֶלְיָעָזָר מְחַיֵּב, וְחֻכְמַיִם פּוֹטְרִין:

דרטורה (ב) עוֹף טָמֵא פְּטוּר מִלְּשִׁלְחָה. דְּכֵתִיב קֵן כְּפֹר, עוֹף מִשְׁמַע בֵּין טָהוֹר בֵּין טָמֵא. כְּפֹר, טָהוֹר וְלֹא טָמֵא: עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר. אַע"ג דְּמִינָא

לחפרוחים צר שלוח הוא, פטור, דקן לפור בעינו, שחלא האם המקנת טהורה: ועוף טהור הרובץ על ביצי עוף טמא פטור. דאמר קרא ואת הבנים תקח לך, לך ולא לכלבדך: קורא. בערבי קורין לו שונא"ר, ובלע"ז פרדי"ז ודרכו שהזכר רובץ על הביצים כמו הנקבה, הלכך ר' אליעזר מחייב לשלח הזכר. אבל בשאר עופות מודה ר"א שזכר פטור, דאם אמר רחמנא, ולא אב. ואין הלכה כר"א:

ג. היתה מעופפת, בזמן שפנפיה נוגעות בקן, חיב לשלח. אין פנפיה נוגעות בקן, פטור מלשלח. אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת, חיב לשלח, שפנאמר (דברים כב), קן, קן מכל מקום. היו שם אפרוחין מפריחין או ביצים מוזרות, פטור מלשלח, שפנאמר (שם), והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים, מה אפרוחין בני קימא, אף ביצים בני קימא, יצאו מוזרות. ומה הביצים צריכין לאמן, אף האפרוחין צריכין לאמן, יצאו מפריחין. שלחה וחזרה, שלחה וחזרה, אפלו ארבעה וחמשה פעמים, חיב, שפנאמר (שם), שלח ותשלח. אמר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים, חיב לשלח, שפנאמר (שם), שלח ותשלח את האם. נטל הבנים והחזירו לקן ואחר כך חזרה האם עליהם, פטור מלשלח:

ברטורה (א) בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח. דאמר קרא רובצת, ולא מעופפת. ומדכתב רובצת ולא כתב יושבת, שמע מינה דאם כנפיה נוגעות בקן חייב: שנאמר שלח. לעולם משמע: נטל את [הבנים] וכו'. דכיון דנטל את [הבנים] הוי ליה קן מזומן:

ד. הנוטל אם על הבנים, רבי יהודה אומר, לוקה ואינו משלח. וחכמים אומרים, משלח ואינו לוקה. זה הפלל, כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה, אין לוקין עליה:

ברטורה (ה) לוקה ואינו משלח. אע"ג דלאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, הכא היינו טעמא, דסבר ר' יהודה שלח מעיקרא משמע והכי קאמר קרא, לא תקח האם

אבל מה יש עליך לעשות כשתמצא הקן שלח תשלח את האם, ואין כאן ניתק לעשה אלא עזרת עשה ולא תעשה. ואין הלכה כר' יהודה: אין לוקין עליה. אם קיים עשה שבה. אבל אם לא קיים העשה כגון הלוקח אם מעל הזנים ושחטה או מתה תחת ידו, לוקה:

ה. לא יטול אדם אם על בנים, אפלו לטהר את המצורע. ומה אם מצוה קלה שהיא כאסור, אמרה תורה (דברים כב), למען ייטב לך והארכת ימים, קל וחמר על מצות חמורות שבתורה:

דרטורה (ה) מלוא שהיא כאסור. שאין בה חסרון כיס אלא דבר מועט:

גמרא חולין דף קמ"ב ע"ב

תניא רבי יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שמתן שכרה בצידה שאין תחית המתים תלויה בה. בכבוד אב ואם כתיב (דברים ה') למען יאריכון ימיה וילמען ייטב לך. בשילוח הקן כתיב (שם כ"ב) למען ייטב לך והארכת ימים הרי שאמר לו אביו עליה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים. ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה אלא למען יאריכון ימיה בעולם שכלו ארוך וילמען ייטב לך בעולם שכלו טוב ודילמא לא הוה הכי רבי יעקב מעשה חזא ודילמא מהרהר בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה ודילמא מהרהר בעבודת אלילים הוה דכתיב (יחזקאל י"ז) למען תפוש את בית ישראל בלבם. ואמר רב אחא בר יעקב זו מחשבת עבודת אלילים הכי קאמר אם איתא דאיכא שכר מצות בהאי עלמא

תִּהְיֶינָה לִי וְתִגַּן עָלַי דָּלָא לִיתִי לִידֵי הַרְהוּר וְלִיתְזִק אֶלָּא
שְׂכַר מְצוֹת בְּהַאי עֲלָמָא לִיכָּא. וְהָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁלוּחֵי
מְצוּהָ אֵינָן נְזֻקִים. בְּחִזְרָתָם שְׂאֵנִי. וְהָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
שְׁלוּחֵי מְצוּהָ אֵינָן נְזֻקִים לֹא בְּהִלִּיכְתָּן וְלֹא בְּחִזְרָתָן.
סוּלָם רְעוּעַ הָוָה וּמְקוֹם דְּקָבִיעַ הַיְזִיקָא שְׂאֵנִי דְּכִתִּיב (ש"א
ט"ז) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵידֶּךָ אֵלְדֶּךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וַהֲרַגְנִי. אָמַר רַב
יוֹסֵף אֶלְמָלָא דְרִשְׁיָה אַחַר לְהַאי קָרָא כְּרַבִּי יַעֲקֹב בַּר
בְּרַתִּיהָ לֹא חָטָא מָאִי חֲזָא אֵיכָּא דְאָמְרִי כִּי הָאִי מַעֲשֵׂה
חֲזָא. וְאֵיכָּא דְאָמְרִי לִישְׁנָא דְרַבִּי חוּצְפִית הַמְתוּרָגְמָן חֲזָא
דְּהוּהָ מוּטְלָת בְּאֶשְׁפָּה. אָמַר פָּה שְׁהַפִּיק מְרַגְלִיּוֹת וְלַחוּדֶּךָ
עָפֵר. וְהוּא לֹא יָדַע לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ בְּעוֹלָם שְׂכָלוֹ טוֹב וְלְמַעַן
יֵאָרִיכוֹן יָמֶיךָ בְּעוֹלָם שְׂכָלוֹ אַרוּךְ:

רש"י שמתן שכרה בלדה. כגון כבוד אב ואם ושלוח הקן שלא תוכל להבין מתן
שכרה כשעתידים המתים להחיות: לעולם שכלו טוב. שאין בו לא היזק ולא יסורין
אלא טובה. ובשילהי פ"ק דקידושין אמרינן דרבי יעקב עובדא חזא בחדא שאמר
לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ונטל את הבנים וקיים
כבוד אם ואם ושלוח הקן ובחזרתו נפל ומת אמר היכן טובתו של זה והיכן אריכות
ימיו, אללא הוא אומר למען ייטב לך לעולם שכלו טוב ולמען יאריכוני ימך בעולם
שכולו

זוהר חקת דף קפ"ד ע"א

תָּא חֲזִי כְּתִיב וַיֹּאמֶר יי אֵל מֹשֶׁה אֵל תִּירָא אוֹתוֹ תִּרִין
אוֹתוֹ אֵינּוֹן שְׁלִימִין בְּאוֹרֵיתָא בְּתִרֵי וְוִי"ן חָד דָּא וְחָד (שמות
כ"א) עַד דְּרוּשׁ אַחִיד אוֹתוֹ מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּאֵינּוֹן אוֹת
מִמֶּשׁ עַד דְּרוּשׁ אַחִיד אַחִיד מִמֶּשׁ אוֹתוֹ דְּבַעֵי לְפַרְשָׁא הַהוּא
אוֹתוֹ דְּהַהוּא אַבִּידָה אוֹף הֵכָא דִּין אוֹתוֹ דָּא עוּג דְּאֵתְדַבֵּק
בְּאַבְרָהָם וּמֵאַנְשֵׁי בֵיתִיהָ הָוָה וְכַד אֵתְגַזֵּר אַבְרָהָם מֵה
כְּתִיב וְכָל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ וְגוֹמֵר דָּא עוּג דְּאֵתְגַזֵּר עֲמִיהָ וְקָבִיל

הָאִי אֶת קִדְשָׁא כִּיּוֹן דְּחֻמְא עוּג דְּיִשְׂרָאֵל מִקְרָבִין גְּבִיָּה
אָמַר הָא וּדְאִי אָנָּא אֶקְדִּימָנָא זְכוּתָא דְקָאִים לֹון וּדְא שְׁוִי
לְקַבְלִיָּה. בֵּיה שְׁעָתָא דְחֵיל מִשָּׁה הֵיךְ יְכִיל לְאַעְקָרָא
רְשִׁימָא דְרְשִׁים אַבְרָהָם. אָמַר וּדְאִי הָא יְמִינָא דִילִי מִית
דְּהָא יְמִינָא בַּעֲיָא לְהָאִי. אִי נִימָא הָא אֶלְעָזָר יְמִינָא
דְּסִיְהָרָא הוּא וְלֹא דִילִי וְהָאִי אֶת לִימִינָא הִיא דְאַבְרָהָם
לִימִינָא הוּא מִיַּד אָמַר קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַל תִּירָא אוֹתוֹ
וְלֹא תִדְחַל לְהַהוּא אוֹת דִּילִיָּה וְאַפִּילוּ לִימִינָא לָא אֶצְטְרִיךְ.
כִּי בִידְךָ נְתַתִּי שְׁמָא לָא דִילְךָ יַעֲקֹר לִיָּה מַעֲלָמָא דְהָא הוּא
פְּגִים רְשִׁימָא דִילִיָּה וּמָאן דְּפָגִים לְהָאִי אֶת אֶתְחַזִּי
לְאַתְעֲקָרָא מַעֲלָמָא כָּל שְׁכֹן שְׁמָא לָא דִילְךָ דְאִיהוּ יְדָךְ יַעֲקֹר
לִיָּה מַעֲלָמָא בְּגִינִי כִּדְ אֶתְעֲקֹר מַעֲלָמָא וְאַפִּילוּ דְאִיהוּ
תְקִיפָא מְבַנִּי גְבַרְיָא וּבַעֲא לְשִׁיצָאָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל נְפֹל
בִּידִיָּה דְמִשָּׁה וְאַשְׁתַּצִּי. בְּגִין כִּדְ כֹּלָא שְׁצִיאוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנוֹי
וְכָל עַמִּיָּה וְכָל דִּילִיָּה כְּמָה דְכְתִיב. וַיִּכּוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו וְאֶת
כָּל עַמּוֹ וּכְתִיב וַנִּדְּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנָו בְּנוֹ כְּתִיב חֲסֹר יוֹיִד
וְקָרִינָן בְּנָיו וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא. זְכַאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל
דְּמִשָּׁה נְבִיאָה הָוָה בִּינִיָּהוּ דְבְּגִינִיָּה עֶבֶיד לֹון קִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא כָּל הַנִּי אֶתְוֹן וְאוּקְמוּהָ וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא גְזַר
קִיָּמִיָּה עִם שְׂאָר עַמָּא לְאַתְקַשְׁרָא בֵּיה אֶלָּא עִם יִשְׂרָאֵל
דְּאִינוּן בְּנוֹי דְאַבְרָהָם דְכְתִיב בּוּ (בְּרַאשִׁית י"ז) וַיְבִין זְרַעְךָ
אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם לְבְרִית עוֹלָם. וּכְתִיב (יִשְׁעִיָּה נ"ט) וְאַנִּי זֹאת
בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגוֹמֵר. לָא יְמוּשׁוּ
מִפִּיךָ וְגוֹמֵר. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאַמֵּן :

תרגום הזוהר וַיֹּאמֶר וְגו' חַל תִּירָא אוֹתוֹ: שְׁתֵּי פְעָמִים צְפוּרָה נְמַלְאִים אוֹתוֹ
שָׂהִם שְׁלָמִים צְשָׁנִי וּוִין. אֶחָד פְּחוֹן. וְאַחַד עַד דְּרוּשׁ אַחִיד אוֹתוֹ. מַהוּ הַטְּעַם.
הוּא מְשׁוּם שְׁפָרוּשׁ אוֹת מְפָנֵשׁ, וְאִינוּן נְגַזְרוֹת מִהַמְּפָלָה, אֶת. עַד דְּרוּשׁ אַחִיד
אוֹתוֹ, פְּרוּשׁוֹ שְׁלֵרִיךְ לְפָרֵשׁ סִימָן וְאוֹת שְׁל הָאֲבָדָה הַהִיא. חַף פְּחוֹן אוֹתוֹ זֶה,
הוּא עוּג שְׁנַתְדִּבְקָה צְאֲבָרָהִם וּמֵאֲחַנְשֵׁי צִיתוֹ הִיא, וּכְשֶׁנְּמוּל אֲבָרָהִם, מַה פְּחוֹבוּ,
וְכָל חַנְשֵׁי צִיתוֹ וְגו', שְׂזָה עוּג שְׁנַמּוּל עַמּוֹ וְקַבֵּל הָאוֹת הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה. פִּיּוֹן
שְׂרָחָה עוּג, שְׁיִשְׂרָאֵל מִתְקַרְבִּים חַלְיוֹ, חֹמֶר הָרִי וְדִחֵי חַנְשֵׁי הַקְּדָמְתֵי הַמְּכוּה
הַעוֹמְדֵת לָהֶם, כִּי הַקְּדִים לְהַמּוּל לְפָנֵי יִלְחַק חַבִּינוּ. וְזֶה שְׁם פְּנִגְדוּ, לְבָטוּחַ

בו. צֶה בַּשָּׁעָה יִרְא מִשָּׂה, אִיךְ הוּא יְכוּל לַעֲקֹד הַרוּשָׁם שְׁרָשָׁם אֲצִרְהֶם. אָמַר, וְדַחֵ הַרֵי הַיָּמִין שְׁלִי, שֶׁהוּא אֲהַרֵן, מֵת. כִּי לְרִיכִים יָמִין לְנֹחַ אֶת זֶה. וְאִם נֹחַמַר שָׁיֵשׁ אֲלַעְזָר, הוּא הַיָּמִין שֶׁל הַלְּצָנָה, דְּהִינּוּ שֶׁל הַמְּלָכוֹת, וְלֹא שְׁלִי, שְׁאִינוּ יָמִין דַּז"א שֶׁה"ם מִשָּׂה, כְּמוֹ אֲהַרֵן. וְהָאוֹת הַזֶּה שֶׁל עוֹג, הוּא לַיָּמִין דַּז"א, כִּי אֲצִרְהֶם הוּא יָמִין דַּז"א. מִיָּד אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵל תִּירָא אוֹתוֹ. אֵל תִּירָא מִפְּנֵי הָאוֹת שְׁלֹ, וְאֲפֹלוּ לַיָּמִין אִינוּ לְרִיךְ. כִּי בִיָּדְךָ נִתְּתִי, הַשְּׂמַחֵל שְׁלֹךְ יַעֲקֹב אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. כִּי הוּא עוֹג, פֶּגֶם אֶת רוּשָׁם הַצְּרִית שְׁלֹ, וְיָמִי שְׁפָגֶם הָאוֹת הַזֶּה רָחוּי לְהַעֲקֹר מִן הָעוֹלָם יַעֲמֹמוּ כֹּל שְׁפֹן שֶׁהַשְּׂמַחֵל שְׁלֹךְ, שֶׁהוּא יָדְךָ, יַעֲקֹב אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם זֶה נִתְּעַקֵּר מִן הָעוֹלָם, וְאֵף עַל כִּי שֶׁהוּא גִבּוֹר מִצְּנִי הַגְּבוּרִים. וּמִשּׁוּם שֶׁרָכָה לְהַשְּׂמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל נֶפֶל בִּידֵי מִשָּׂה וְנִשְׁמַד. מִשּׁוּם זֶה הַשְּׂמִידוֹ יִשְׂרָאֵל הֶפֶל, צָנִי וְכֹל עִמּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיִּכּוּ אוֹתוֹ וְאֶת צָנִי אֶת כֹּל עִמּוֹ. וְכְתוּב וַנִּדְּ אוֹתוֹ וְאֶת צָנִי. צָנִי וְקוֹרְאִים צָנִי. וְכִבֵּר הַעֲמִידוּהוּ הַחֲבִירִים. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּשָּׂה הַנְּבִיא הָיָה צִינִיָּהֶם, שֶׁבְּצִבּוֹל עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹּל אֲלוֹ הָאוֹתוֹת. וְהַעֲמִידוּהוּ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא כֶּרֶת צְרִיתוֹ עִם שְׂאֵר הָעַמִּים לְהַתְּהַשֵּׁר בָּהֶם, אֲלֹא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם צָנִי שֶׁל אֲצִרְהֶם, שֶׁכְּתוּב בוֹ, וַיִּצִן זֶרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ לְדַרְתָּם לְצְרִית עוֹלָם. וְכְתוּב, וְאִנִּי זֹאת צְרִיתִי אוֹתָם אָמַר ה' רֹחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגו', לֹא יִמוּשׁוּ מִפִּיךָ וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם וָאָמֶן.

הלכה פסוקה

הרמב"ם ה' פרה אדומה פרק א'

א. כָּל הָעוֹסְקִין בַּפֶּרָה מִתְחַלְּה וְעַד סוּף שְׁהִינּוּ טְבוּלֵי יוֹם כְּשֵׁרִים לְמַעֲשֵׂה הַפֶּרָה וְלִקְדָּשׁ וְלַהֲזוֹת מְאֹפְרָה וְאֵף עַל כִּי שְׁעֵדִין לֹא הָעָרִיב שְׁמֶשֶׁן שְׁזָה שְׁנֹאֲמַר בְּכֹל הַפֶּרֶשָׁה אִישׁ טְהוֹר הוּא הַטְּהוֹר לְמַעֲשֵׁר שְׁנֵי אֵף עַל כִּי שְׁאִינוּ טְהוֹר לְתַרוּמָה עַד שְׁיַעֲרִיב שְׁמֶשֶׁן הַרֵי זֶה טְהוֹר לְפֶרָה: **ב.**

הַצְדוּקִים הָיוּ אוֹמְרִים שְׁאִין מַעֲשֵׂה הַפְּרָה כָּשֵׁר אֶלָּא
בְּמַעוֹרְבֵי שְׁמֶשׁ. לְפִיכֵךְ הָיוּ בֵּית דִּין בְּבֵית שְׁנֵי מְטַמְּאִין אֶת
הַלֶּהֶן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפְּרָה בְּשָׂרָץ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְטוֹבֵל וְאַחַר כֵּךְ
עוֹסֵק בָּהּ. כִּדִּי לְבַטֵּל דְּבָרֵי אֱלֹהֵי הַזְּדִים שְׁמוֹרִים מִהָעוֹלָה
עַל רוּחָם לֹא מִן הַקְּבָלָה וְכֵן כָּל הַכֹּלִים שְׁמִכְנִיסִין לְתוֹכוֹ
אֶפְרַיִם הַפְּרָה כָּלֶם טְבוּלֵי יוֹם : ג. הַחוֹתֵךְ שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל קִנְיָה
לְהַנִּיחַ בָּהּ אֶפְרַיִם חֲטָאת יִטְמָא אוֹתָהּ וְיִטְבְּלָנָה וְאַחַר כֵּךְ
יִנִּיחַ בָּהּ. וְהַחוֹתֵכָה וְהַמְטְבִּילָה טְעוֹן טְבִילָה מִפְּנֵי שְׁעֲשֹׂאוֹהָ
כְּטִמְאָה מִתְּבַשְׁבְּעָה שְׁלָה וְלְפִיכֵךְ אֵינָה צְרִיכָה הַזָּאת שְׁלִישֵׁי
וְשִׁבְעֵי אֶלָּא מְטַמְּאָה כִּדִּי לְהַרְאוֹת לַצְדוּקִים וּמְטְבִילָה
וְנוֹתֵן : בָּה :

מוסר

מספרי חסידים סי' ק"ו ק"ח ק"ט

כָּל הַמּוֹנֵעַ סֵפֶר תּוֹרָה מִלְּהַכְנִיס לְתוֹךְ אֶרֶז הַקּוֹדֵשׁ כְּגוֹן
הַקּוֹבֵל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְפָנָי הַהֵיכָל וְכֵן הַרוֹצֵה לְהַכְרִיחַ
וְלְדַחֵק אֶת הַקֶּהֱל שְׁיַעֲשׂוּ חֻפְצוֹ וְהַטּוֹבִים אוֹמְרִים שֶׁלֹּא
כִּדִּין אֶתָּה עוֹשֶׂה עֲתִידָה תּוֹרָה שְׁתַּצַּעַק וְתִכְרִיז עַל נִשְׁמַתּוֹ
אִישׁ פְּלוֹנִי אֶל יָבֵא לְמָקוֹם פְּלוֹנִי בְּשָׁלוֹם : וְאִם מַעֲכָב אֶת
הַתְּפִילָה וְהַטּוֹבִים אוֹמְרִים שֶׁלֹּא כִּדִּין וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֲלֵיהֶם
לְעִתִּיד לָבֵא מִתְּפִלָּלִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְלֹא יִזְכֶּה לְהִיּוֹת
עִמָּהֶם : הָאוֹמֵר לְחַבִּירוֹ תוֹשִׁיט לִי סֵפֶר יִקְחֵנוּ בִּימֵינוּ וְלֹא
בְּשִׁמְאֵלוֹ לְפִי שֶׁהַתּוֹרָה נִיתְּנָה בִּימִין שְׁנֶאֱמַר מִימֵינוּ אֵשׁ דָּת
לְמוֹ :

וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַבִּיא אֶתָנוּ
אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה לֹא מְקוֹם זָרַע
וְתֵאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת :

וְלָמָּה אֶסְקֹתוּנָא מִמִּצְרַיִם לְאִתְתָּאָה יִתְנָא לְאִתְרָא בִישָׁא הֵדִין לָא
אֶתֵר כְּשֵׁר לְבֵית זָרַע וְאִף לָא תֵאֵנִין וְגוּפְנִין וְרִמּוֹנִין וּמֵיָא לִית
לְמִשְׁתֵּי : (ה) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל
אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם

וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֲלֵיהֶם : (ו) וַעֲלֵ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
מִן קֶדֶם קֹהֶל לְתִרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא וַיִּפְּלוּ עַל אֶפְיָהוֹן וְאִתְגְּלִי יִקְרָא
דִּי לְהוֹן : (ז) וַיְדַבֵּר יְהוָה

אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר : (ח) קַח
אֶת הַמַּטֵּה וְהַקֹּהֶל אֶת הָעֵדָה אֲתָה
וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל הַסָּלַע
לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם
מִן הַסָּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת

בְּעִירָם : סב ית חוטרָא וְאַכְנֵשׁ ית כְּנִשְׁתָּא אֶת וְאַהֲרֹן אַחוּךָ
וְתַמְלִלוֹן עִם כִּיפָא לְעֵינֵיהוֹן וְיִתְּנוּ מוֹהִי וְתַפְּיִק לְהוֹן מֵיָא מִן כִּיפָא
וְתַשְׁקִי ית כְּנִשְׁתָּא וְיִת בְּעִירָהוֹן :

כ"ז ואת בעירם. מכאן שחם הקדוש ברוך הוא על ממונם של ישראל:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֵּה מִלְּפָנֵי יְהוָה
כַּאֲשֶׁר צִוְּהוּ : וַיִּסֹּב מֹשֶׁה ית חוטרָא מִן קֶדֶם יֵי כְּמָא דִּי

פְּקֻדֵיהֶּ: (י) וַיִּקְהֵלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקְּהָל
אֶל פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמְעוּ נָא
הַמּוֹרִים הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם
מַיִם: וְאַכְנִישׁוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יֵת קְהֵלָא לְקָדָם כִּיפָא וְאָמַר לְהוֹן
שְׁמְעוּ כְעֹן סִרְבְּנִיָא הַמֵּן כִּיפָא הֵדִין נְפִיק לְכוֹן מִיָּא:

רש"י ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרבה: המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכירין אותו, לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים, כשנסתלק הבאר, והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים, לכך אמר להם המרים סרבנים, לשון יוני שוטים, מורים את מורייהם, המן הסלע הזה שלא נטוינו עליו נוציא לכם מים:

וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע
בְּמִטְהוֹ פְּעָמָיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתַּן
הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס) וַאֲרַם מֹשֶׁה יֵת יְדִיה וּמְחָא יֵת כִּיפָא
בְּחוּטְרִיה תְּרִין זְמַנִּין וַיִּנְפְּקוּ מִיָּא סְגִיָּאֵי וּשְׁתִּיָּאת כְּנִשְׁתָּא וּבְעִירָהוֹן:

רש"י פעמים. לפי שבראשונה לא הוציא אלא טפין, לפי שלא ארה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע, והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא, אמרו שמה כריך להכות כבראשונה, שנאמר (שמות י"ג, ה) והכית בצור, ונזדמן להם אותו סלע והכהו:

וַיֹּאמְרוּ יְהוָה אֵל מֹשֶׁה וְאַל אַהֲרֹן יַעֲן
לֹא הָאִמְנַתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי לְעֵינַי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקְּהָל הַזֶּה
אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה
וְלְאַהֲרֹן חֲלֹף דִּי לֹא הִימְנַתוּן בְּמִימְרֵי לְקַדְשׁוּתֵי לְעֵינַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּכֹן לֹא תַעֲלוּן יֵת קְהֵלָא הֵדִין לְאָרְעָא דִּי יְהֵבִית לְהוֹן:

רש"י יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בצדד היו נכנסין לארץ, כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר, שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ, כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר י"א, כג) האלון ובקר ישחט קשה מזו, אלא לפי שצסתר חסד עליו הכתוב, וכאן שבמעמד כל ישראל, לא חסד עליו הכתוב מפני קדוש השם: להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקדש לעיני העדה ואומרים מה סלע

זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו כריך לפרנסה מקים דבורו של מקום, קל וחמר לנו: לכן לא תביאו. כשזועה, כמו (שמואל א' ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי, נשבע בקפיאה כדי שלא ירבו בתפלה על כד:

**יג) הַמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת יְהוָה וַיִּקְדָּשׁ בָּם : (ס) אֵינּוּן מִי מִצֹּתָא דְנָצוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל קָדָם יְיָ וְאֶתְקַדְּשׁ בְּהוֹן :**

רש"י המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר, את אלו ראו אנטוניני פרעה שמושיעו של ישראל לוקה במים, לכך גזרו (שמות ה) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו: ויקדש צם. שמתו משה ואהרן על ידם. כששקדוש ברוד הוא עושה לין במקדשו הוא יראוי ומתקדש על הכריות, וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשו, וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש:

**יד) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֵּדֶשׁ
אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אַחִיךָ יִשְׂרָאֵל
אֶתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר
מְצַאֲתָנוּ : וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶזְרָאֵל מֶלֶךְ אֲדוֹם
אָמַר אַחִיךָ יִשְׂרָאֵל אֶת יָדְעָתָּ יָת כָּל עֲקֻתָּא דִּי אֲשַׁכְּחָתָנָא :**

רש"י אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחוה, אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם, שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך, ועל שנינו היה אותו החוב לפרעו: אתה ידעת את כל התלואה. לפיכך פרש אביכם מעל אבינו (סס לו, ה) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, מפני השטר חוב המטל עליהם והטילו על יעקב:

**טו) וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרֵימָה וַיֵּשְׁבּוּ בְּמִצְרַיִם
יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם
וְלֹאֲבֹתֵינוּ : וַיִּנְחָתוּ אֲבֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם וַיִּתִּיבְנָא
בְּמִצְרַיִם יוֹמִין סְגִיאִין וְאַבְאִישׁוּ לָנָא מִצְרַאִי וְלֹאֲבֹתֵנוּ :**

רש"י וירעו לנו. סבלנו כרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מטערים בקבר, כשפרענות באה על ישראל:

(ט) וַיִּשְׁמַע קוֹל יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹל יְהוָה וַיִּשְׁלַח
מִלְאָךְ וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִי
בְּקִדְשׁ עִיר קִצֵּה גְבוּלָךְ : וַצִּילֵנָּה קָדָם יְיָ וְקָבֵל
צְלוֹתֵנָּה וְשִׁלַּח מִלְאָכָא וְאַפְקֵנָּה מִמִּצְרַיִם וְהִיא אֲנִיחָנָּה בְּרַקִּים קִרְתָּא
דְּבִסְטֵר תְּחִוּמָךְ :

רש"י וישמע קולנו. בצרכנו שברכנו אבינו (בראשית כז, כג) הקול קול יעקב, שאנו לוועקים ונענים: מלאך. זה
משה מכאן שהגביאים קרואים מלאכים, ואומר (ד"ה ב' לו, טז) ויהיו מלעבידים במלאכי האלהים:

(י) נִעְבְּרָה נָא בְּאַרְצֶךָ לֹא נֵעָבֵר בְּשָׂדֶה
וּבְכַרְם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דָּרְךָ הַמֶּלֶךְ
נֵלְךָ לֹא נִטָּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר
נֵעָבֵר גְּבֻלְךָ : נְעִיבֵר כְּעֵן בְּאַרְעֶךָ לֹא נְעִיבֵר בְּחֻקְל וּבְכַרְם וְלֹא
נִשְׁתִּי מִי גוֹב בְּאַרְח מִלְכָּא נִיזִיל לָא נִסְטִי לְיַמִּינָא וְלִשְׂמֹאלָא עַד
דְּנְעִיבֵר תְּחִוּמָךְ :

רש"י נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על היקפה של ארץ ישראל, כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו
עזר מעט לעבור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי בורות היה כריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי
שיש בדינו מן לאכול ובאר לשותה, לא נשתה ממנו אלא נקנה מכם אוכל ומים להנאתכם, מכאן לאכסנאי
שאף על פי שיש בידו לאכול, יקנה מן החנוני כדי להנות את אשפוז: דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים
את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול:

(יח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֲדָמָה לֹא תֵעָבֵר בִּי פֶן
בְּחֹרֵב אֵצֶא לְקִרְאָתְךָ : וַאֲמַר לִיה אֲדוּמָאָה לֹא
תֵעָבֵר בְּתַחֲוּמֵי דְלָמָא בְּדִקְטָלִין בְּחֹרְבָא אֲפּוֹק לְקִדְמוּתְךָ :

רש"י פן בחרב אלא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם, אמרתם (דברים כז, ז) ונלעק אל ה'
וישמע קולנו, ואני אלא עליכם במה שהורישני אבי (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(יט) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִסְלָה
נֵעָלָה וְאִם מִימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמְקַנֵּי

וְנִתַּתִּי מִכָּרֶם רֶק אֵין דָּבָר בְּרַגְלֵי

אֶעֱבְרָה : וְאָמְרוּ לִיה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְחַ כְּבִישָׂא נִסְק וְאִם
מִימַדְ נִשְׁתִּי אָנָּא וּבְעִירִי וְאִתְּוֹן דְּמִיהוֹן לְחוּד לִית פְּתָגִם דְּבִישׁ בְּרַגְלֵי
אֶעֱיִבֵר :

רש"י רק אין דבר. אין שום דבר מזיקך:

(כ) וַיֹּאמֶר לֹא תֵעָבֵר וַיֵּצֵא אֱדוּם לְקִרְאָתוֹ

בְּעַם כְּבֹד וּבִיד חֲזָקָה : וְאָמַר לָא תֵעָבֵר וּנְפִק
אֱדוּמָאָה לְקִדְמוּתֶיהָ בְּחִיל רַב וּבִידָא תְקִיפָא :

רש"י וביד חזקה. בהצטחת זקננו והידים ידי עשו:

(כא) וַיִּמְאֵן אֱדוּם נָתַן אֶת יִשְׂרָאֵל עֵבֵר

בְּגִבְלוֹ וַיִּט יִשְׂרָאֵל מֵעֲלָיו : (פ) וְסָרִיב אֱדוּמָאָה
לְמִשְׁבֵּק יֵת יִשְׂרָאֵל לְמַעְבֵּר בְּתַחוּמֶיהָ וְסָטָא יִשְׂרָאֵל מְלוֹתֶיהָ : (כב)

וַיִּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ

וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה הַר הַהָר :
וּנְטְלוּ מִרְקָם וְאִתְּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִשְׁתָּא לְהַר טוֹרָא :

רש"י כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזרה עליהם
שכבר כלו מתי מדבר, ואלו מאותן שכתוב בהן (דברים 7, 7) חיים כלכם היום: הר ההר. הר על גבי הר כתפוח
קטן על גבי תפוח גדול, ואף על פי שהענן הולך לפניו ומשוה את ההרים, שלשה נשארו בהן הר סיני
לתורה והר נבו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן:

(כג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן בְּהַר

הַהָר עַל גְּבוּל אֶרֶץ אֱדוּם לֵאמֹר : וְאָמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּהוֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרְעָא דְּאֱדוּם לְמִימַר :

רש"י על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע, נפראו מעשיהם וחסרו
הלדיק הזה, וכן הנביא אומר ליהושפט (דברי הימים ב' 19) כהתחברך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך:

(כד) יֶאֱסֹף אֶהְרֹן אֶל עַמּוּיו כִּי לֹא יבֹא אֶל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר
מְרִיתֶם אֶת פִּי לְמִי מְרִיבָה : יִתְכַנֵּשׂ אֶהְרֹן לְעַמִּי
אֲרִי לֹא יַעֲוֹל לְאֶרְעָא דִּי יְהֻבִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דִּי סְרִיבְתוּן עַל
מִימְרֵי לְמִי מִצֻּוֹתָא : (כה) קַח אֶת אֶהְרֹן וְאֶת
אֶלְעָזָר בְּנֹו וְהַעַל אֶתְּם הָרֹהֶרֶת : דְּבַר יְת
אֶהְרֹן וְיַת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְאֶסִּיק יְתַהוּן לְהַר טוֹרָא :

רש"י קח את אהרן. בדברי נחומים. אמור לו אשריך שתראה כהן נתון לבנך מה שאין אני זכאי לכך:

(כו) וְהַפִּשֵׁט אֶת אֶהְרֹן אֶת בְּגָדָיו
וְהַלְבַּשְׁתֶּם אֶת אֶלְעָזָר בְּנֹו וְאֶהְרֹן יֶאֱסֹף
וַיָּמַת שָׁם : וְאֶשְׁלַח יְת אֶהְרֹן יְת לְבוּשׁוֹהִי וְתַלְבִּישְׁנוּן יְת
אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְאֶהְרֹן יִתְכַנֵּשׂ וַיָּמֹות תַּמּוּן :

רש"י את בגדיו. את בגדי כהנה גדולה הלבושהו והפשיטם מעליו לתתם על בנו בפניו. אמר לו הכנס
למערה, ונכנס. ראה מטה מצעת ונר דלוק. אמר לו עלה למטה, ועלה. פשוט ידיך, ופשט. קמוץ פיד,
וקמוץ. עלום עיניך, ועלם. מיד חמד משה לאותה מיתה, וזה שנאמר לו (דברים לז, ט) כאשר מת אהרן אחיד,
מיתה שנחאוית לה:

(כז) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל
הָרֹהֶרֶת לְעֵינָי כָּל הָעֵדָה : וַעֲבַד מֹשֶׁה כַּמָּא דִּי פְקִיד
יְי וְסֻלְיָקוּ לְהַר טוֹרָא לְעֵינָי כָּל כְּנֻשְׁתָּא :

רש"י ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב:

(כח) וַיַּפִּשֵׁט מֹשֶׁה אֶת אֶהְרֹן אֶת בְּגָדָיו
וַיַּלְבִּשׂ אֶתְּם אֶת אֶלְעָזָר בְּנֹו וַיָּמַת אֶהְרֹן
שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרַד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן

הָהָר : וְאַשְׁלַח מִשָּׁה יָת אֶהָרֹן יָת לְבוּשׁוֹהֵי וְאַלְבִּישׁ יְתָהוֹן יָת
 אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וּמִית אֶהָרֹן תִּמָּן בְּרִישׁ טוֹרָא וּנְחַת מִשָּׁה וְאַלְעָזָר מִן
 טוֹרָא : (כט) **וַיֵּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גִוַע אֶהָרֹן**
וַיִּבְכוּ אֶת אֶהָרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת
יִשְׂרָאֵל : (ס) וַחֲזוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא אֶרִי מִית אֶהָרֹן וַיִּבְכוּ יָת אֶהָרֹן
 תְּלַתִּין יוֹמִין כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל :

רש"י ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד, אמרו היכן הוא אהרן. אמר להם מת. אמרו לו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועלר את המגפה ישלוט בו מלאך המות. מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מטל במטה, ראו והאמינו: כל בית ישראל. האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו: כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא, אללל אס כן מתרגם ויראו ואתחזיאו, שלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה כי זה משמש בלשון דהא אללל על מדרש שנסתלקו ענני כבוד, וכדלומר ר' אבהו (ראש השנה ג, א), דלומר רבי אבהו אל תקרי ויראו אללל ויראו ועל לשון זה נופל לשון דהא, לפי שהוא נתינת טעם למה של מעלה המנו. למה ויראו, לפי שהרי מת אהרן. אבל על תרגום וחזו כל כנישתא, אין לשון דהא נופל אללל לשון אשר, שהוא מגזרת שמוש אי, שמלינו אס משמש בלשון אשר, כמו (וייב כג, ד) ואס מדוע לא תקצר רוחי, והרבה מפורשים כזה הלשון (סס יד, ה) אס חרוזים ימיו:

כא (נ) **וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב**
כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם
בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּ מִמֶּנּוּ שִׁבִי : וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָה מִלְּכָא
 דְּעָרֹד יְתִיב דְּרוּמָא אֶרִי אֶתָא יִשְׂרָאֵל אֶרַח מְאֻלְיָא וְאַגַּח קֶרְבָּא
 בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבָּא מִנִּיהַ שִׁבִיָּא :

רש"י וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכו', כדאיתא בראש השנה (דף ג א). ועמלק מעולם רצועת מרדות לישראל, מזמן בכל עת לפרענות: יאב הנגב. זה עמלק, שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב. ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקדוש ברוך הוא לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונו לשון כנען, אמרו נתפלל סתם, שנאמר אס נתן תתן את העם הזה בידי: דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו בה המרגלים שנאמר (במדבר יג, כג) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך התיר הגדול הנוסע לפניהם, שנאמר (במדבר יג, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה: ויאב ממנו שבי. אינה אללל שפחה אחת:

חוקת יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(ב) וַיֵּדַר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תַּתֵּן אֶת הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת עַרְיָהֶם: וְקִיַּיִם יִשְׂרָאֵל קִיַּיִם קָדָם יְיָ וַאֲמַר אִם מִמָּסַר תִּמָּסַר יְתָ עֲמָא הָדִין בְּיָדִי וַאֲגַמֵּר יְתָ קַרוּיָהוֹן:

רש"י והחרמתו. אקדיש שללם לגבוה:

(ג) וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכֶּנַעֲנִי וַיַּחְרֵם אֶתְהֶם וְאֶת עַרְיָהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ) וְקָבִיל יְיָ צְלוֹתֶיהָ דְיִשְׂרָאֵל וּמָסַר יְתָ פְנַעְנָאָה וְגַמֵּר יְתָהוֹן וְיְתָ קַרוּיָהוֹן וְקָרָא שְׁמָא דְאַתְרָא חֶרְמָה:

רש"י ויחרם אתהם. בהריגה: ואת עריהם. חרמי גבוה:

(ד) וַיִּסְעוּ מִהָר הַהָר דְּדָרְדָּר יַם סוּף לְסָבִב אֶת אֶרֶץ אֲדוּם וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעַם בְּדָרְדָּר: וַיִּנְטְלוּ מִהָר טוּרָא אַרְחַ יִמָּא דְסוּף לְאַקְפָּא יְתָ אֶרְעָא דְאֲדוּם וַעֲקַת נַפְשָׁא דְעֲמָא בְּאוּרְחָא:

רש"י דרך ים סוף. כיון שמת אהרן ובאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף, הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזרת מרגלים, שנאמר (דברים א, מ) ויסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם שבע מסעות, שנאמר (שם י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת, והלא בהר ההר מת, אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאלו הוא צפניהם. ולא בדוק במסעות ותמאל שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר: לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור בצרף: ותקצר נפש העם בדרך. בטורח הדרך שהקשה להם. אמרו עכשו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום, לפיכך קצרה נפשם בענוי הדרך. ובלשון לע"ז אינקרו"ט לו"ר. ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותו בדרך. ולא פרש בו במה קצרה, שכל מקום שתמאל קצור נפש במקרא מפורש שם במה קצרה, כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי בהם, וכגון (שופטים

י (טו) ותקצר נפשו בעמל ישראל, וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש, כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר, ואין לו מקום צחוד לבו לגור שם אותו האער, ובדבר המטריח נופל לשון גדל, שגדול הוא וכבד על האדם, כגון (זכריה יא, ח) וגם נפשם בחלה בי, גדלה עלי, (איוב י, טז) ויגאה כשחל תאודני, כללו של פרוש כל לשון קצור נפש בדבר, לשון שאין יכול לסבלו הוא, שאין הדעת סובלתו:

(ה) וַיְדַבֵּר הָעַם בְּאַלְהֵיִם וּבַמִּשֶׁה לָמָּה
הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין
לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלָּחֶם
הַקָּלֶקֶל : וְאַתְרַעַם עִמָּא בְּמִימְרָא דִּי וְעַם מִשֶׁה נִצּוּ לָמָּא
אַסְקִיתוּנָא מִמִּצְרַיִם לָמָּת בַּמִּדְבָּרָא אַרִי לֵית לַחְמָא וְלֵית מַיָּא
וְנַפְשָׁנָא עָקַת בְּמַנָּא הַדִּין דְּמִיכְלִיָּה קָלִיל :

רס"ז באלהים ובמשה. השוו עבד לקונו: למה העליתנו. שניהם שוים: ונפשנו קרה. אף זה לשון קצור נפש ומאוס: בלחם הקלקל. לפי שהמזן נבלע באיברים קראוהו קלקל. אמרו עתיד המזן הזה שיתפח במעינו, כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מווליא:

(ו) וַיִּשְׁלַח יְהוָה בְּעַם אֶת הַנְּחָשִׁים
הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת הָעַם וַיָּמָת עַם רַב
מִיִּשְׂרָאֵל : וְגָרִי יִי בְּעַמָּא יָת חִיוּן קָלָן וַיִּנְכִּיתוּ יָת עַמָּא וַיָּמִית
עַם סָגִי מִיִּשְׂרָאֵל :

רס"ח את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם בארס שניהם: וינשכו את העם. יבא נחש שלקה על הולאת דבה ויפרע ממווליא דבה. יבא נחש שכל המינין נטעמים לו טעם אחד ויפרע מכפווי טובה, שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים:

(ז) וַיָּבֹא הָעַם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חָטְאנוּ כִּי
דַּבַּרְנוּ בַּיהוָה וּבַדָּבָר הַתְּפִלֵּל אֶל יְהוָה וַיִּסַּר
מֵעֲלֵינוּ אֶת הַנְּחָשׁ וַיִּתְּפִלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד
הָעַם : וְאַתָּא עִמָּא לְמִשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבָנָא אַרִי אַתְרַעְמָנָא קָדָם יִי
וְעַמְדָּא נְצִינָא צְלִי קָדָם יִי וַיַּעֲדֵי מַנְנָא יָת חוּנָא וְצְלִי מִשֶׁה עַל עַמָּא :

רש"י ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא חזרי מלמחול:

(ח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף
וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֵס וְהָיָה כָּל הַנְּשׂוּדִים וְרָאָה
אֹתוֹ וְחָי: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לְךָ קִלְיָא וְשׂוּי יִתִּיָּה עַל אֶת
וְיִהי כָּל דְּיִתְנַכִּית וְיִחַזִּי יִתָּה וְיִתְקַיֵּם:

רש"י על נס. על כלונס שקורים פירק"א בלע"ז [מוטו] וכן (ישעיה ל' ח) וכנס על הגבעה, (שם מט, כב) ארזים נסי, (שם י"ג, ב) שאו נס, ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קראו נס: כל הנשוד. אפלו כלב או חמור נושכו היה נזוק ומתנונה והולך, אלא שנקיבת הנחש ממחרת להמית, לכך נאמר כאן וראה אחר ראייה בעלמא, ובנקיבת הנחש נאמר והביט, והיה אם נשך הנחש את איש והביט וגו', שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אם כן מביט בו בכונה. ואמרו רבותינו וכי נחש ממית או מחיה, אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדוין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים, ואם לאו היו נמוקים:

(ט) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחָשׁ נְחָשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל
הַנֵּס וְהָיָה אִם נִשְׁךְ הַנְּחָשׁ אֶת אִישׁ
וְהִבִּיט אֶל נְחָשׁ הַנְּחָשֶׁת וְחָי: וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא
דְּנְחָשָׁא וְשׂוּיָה עַל אֶת וְהוּהוּ כַּד נִכְיִת חוּיָא יֵת גְּבָרָא וּמְסַתְּפַל לְחוּיָא
דְּנְחָשָׁא וּמִתְקַיֵּם:

רש"י נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת, אלא אמר משה הקדוש ברוך הוא קוראו נחש, ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון:

(י) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחְנוּ
בְּאֵבֶת: וַיִּנְטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂרוּ בְּאוֹבוֹת: (יא) וַיִּסְעוּ
מֵאֵבֶת וַיִּחְנוּ בְּעֵי הָעֵבְרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר
עַל פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: וַיִּנְטְלוּ מֵאוֹבוֹת
וַיִּשְׂרוּ בְּמִגִּיזַת עֲבְרָאִי בְּמִדְבַּרֵּי דִי עַל אֲפִי מוֹאָב מִמִּדְנַח שְׁמֶשָׁא:

רש"י בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עיים. ועי לשון חרבה הוא דבר הטאוטו במטאוטא, והעיי"ן בו יסוד לבדה והוא מלשון יעים, (ישעיה כח, ח) ויעה כרד: העברים. דרך מעבר העוברים שם את הר

נבו אל ארץ כנען, שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. במזרחה של ארץ מואב:

**מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרְדִּי : מִתַּמּוֹן נָטְלוּ
וַיִּשְׂרוּ בְּנַחֲלֵי דְזָרְדִּי : (יב) מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֶבֶר
אֲרֵנוֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר הַיָּצֵא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי
כִּי אֲרֵנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין
הָאֱמֹרִי : מִתַּמּוֹן נָטְלוּ וַיִּשְׂרוּ מֵעֶבְרַת דְּאֲרֵנוֹן דִּי בַּמִּדְבָּרָא דְנַפְיָק
מִתַּחֲוִים אֲמוֹרָאָה אֲרִי אֲרֵנוֹן תַּחֲוִים מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֲמוֹרָאָה :**

רש"י מגבל האמרי. תחום סוף מלך שלהם, וכן (דברים ב, יח) גבול מואב, לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוכל מגבל האמרי. רצועה יונאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון, שהוא גבול מואב וס חנו ישראל, ולא באו לגבול מואב, כי ארנון גבול מואב, והם לא נתנו להם רשות לעבור בארצם. ואף על פי שלא פרשה משה, פרשה יפתח, כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. ומשה רמזה (דברים ב, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בצער, מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפום סביב, אף מואב כן:

**עַל כֵּן יֹאמֶר בְּסֵפֶר מְלַחְמֹת יְהוָה אֵת
וְיֵהָב בְּסוּפָהּ וְאֵת הַנְּחָלִים אֲרֵנוֹן : עַל כֵּן
יִתְאָמֵר בְּסֵפֶרָא קְרָבִין דְּעֶבֶד יְיָ עַל יַמָּא דְסוּף וּגְבוּרָן דְעַל נַחְלֵי
אֲרֵנוֹן :**

רש"י על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו בה יאמר בספר מלחמות ה', כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את והב וגו': את והב. כמו את יהב, כמו שיאמר מן יעד ועד, כן יאמר מן יהב והב. והוי"ו יסוד הוא, כלומר את אשר יהב להם הרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים בנסי ים סוף, כך יש לספר בנסי נחלי ארנון, שאף כאן נעשו נסים גדולים. ומה הם הנסים:

**וְאֶשְׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר
וַנִּשְׁעַן לְגְבוּל מוֹאָב : וְשָׁפוּד נַחֲלֵיָא דְמִדְבָּרִין לְקַבֵּל
לְחֵיַת וּמִסְתַּמִּיָּד לְתַחֲוִים מוֹאָב :**

רש"י ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד. שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם, לפי

שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקלר וההרים סמוכים זה לזה, אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חברו זהר מזה, והדרך עובר תוך הנחל. אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל לתוך הנחל לעבור, נלא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחלים ואבני בליסטראות. והיו אותן הנקעים בהר של כל מואב ובהר של כל אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לחוץ, כיון שבאו ישראל לעבור נזדעזעו ההר של ארץ ישראל, כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה, ונתקרב לכד הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום. והיו אשר נטה לשבת ער, שההר נטה ממקומו ונתקרב לכד גבול מואב ונדבק בו, והיו נשען לגבול מואב:

(טו) וּמִשָּׁם בְּאֶרֶה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת הָעָם וְאֶתְנָה לָהֶם מַיִם: (ס) וּמִתַּמָּן אֶתְיַהֵיבֵת לְהוֹן בְּיָרָא הִיא בְּיָרָא דִּי אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנֹשׁ יֵת עֲמָא וְאֶתְנָן לְהוֹן מַיָּא:

רש"י ומשם באר. משם בא האשד אל הבאר. כיצד, אמר הקדוש ברוך הוא מי מודיע לבני הנסים הללו. המשל אומר נתת פת לחינוך הודיע לאמו. לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל, ראו ואמרו שירה:

(ז) אֶז יִשְׂיֵר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלַי בְּאֵר עֵנוּ לָהּ: בְּכֹן שִׁבַּח יִשְׂרָאֵל יֵת תּוֹשֵׁבֵבְחָתָא הָדָא סְקִי בְּיָרָא שִׁבְחוּ לָהּ:

רש"י עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה. ומנין שהבאר הודיעה להם, שנאמר ומשם באר. וכי משם היתה, והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם, אלא שירדה לפרסם את הנסים, וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים, והבאר נתנה להם מתחלת ארבעים, ומה ראה לכתב כאן, אלא הענין הזה נדרש למעלה המנו:

(יח) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקֵק בְּמִשְׁעָנְתָם וּמִמְדַּבֵּר מִתְנָה: בְּיָרָא דְחֲפְרוּהָ רְבִרְבִּיא כְּרוּהָ רִישֵׁי עֲמָא סְפְרִיא בְּחוּטְרִיהוֹן וּמִמְדַּבְּרָא אֶתְיַהֵיבֵת לְהוֹן:

רש"י באר חפרוה. זאת היא הבאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. במטה: וממדבר. נתנה להם:

וּמִמֶּתְנָה נִחְלִיאַל וּמִנִּחְלִיאַל בְּמֹת :
וּמִדְאֲתִיהִיבַת לְהוֹן נִחְתָּא עִמְהוֹן לְנִחְלִיאַל וּמִנִּחְלִיאַל סְלָקָא עִמְהוֹן
לְרִמְתָּא :

רש"י וממתנה נחליאל. כתרגומו:

וּמִבְּמֹת הִגִּיא אֲשֶׁר בְּשֻׁדָּה מוֹאֵב רֵאֵשׁ
הַפְּסָגָה וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן : וּמִרְמְתָּא
לְחִילִיאַל דִּי בְּחִקְלֵי מוֹאֵב רֵישׁ רְמְתָּא וּמִסְתַּכְּיָא עַל אֲפֵי בֵית יְשִׁימוֹן :

רש"י ומבמות הגיא אשר בשודה מואב. כי שם מת משה ושם בטלה הבאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אכל דגלו ומחנהו ומי הבאר נמשכין דרך אותו סימן ובאין לפני חנית כל שצט ושצט: במחקה. על פי משה שנקרא מחוקק, שנאמר (דברים לז, כא) כי שם חלקת מחקה ספון. ולמה לא נזכר משה בשירה זו, לפי שלקה על ידי הבאר. וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקדוש ברוך הוא. משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה, אמר אם אוהבי שם אני שם, ואם לאו איני הולך: ראש הפסגה. כתרגומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה, וכן (תהלים מה, יז) פסגו ארמנותיה, הגביהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון, והוא לשון מדבר שהוא שם. דבר אחר ונשקפה הבאר על פני הישימון שנגזרה בימה של טבריה והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים והיא הבאר, כך דרש רבי תנחומא:

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל
מִלְאָכִים אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי לְאָמֹר :
וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶזְגָדִין לְוֹת סִיחֹן מֶלֶךְא דְאֱמֹרָא לְמִימָר :

רש"י וישלח ישראל מלכאים. ובמקום אחר תולה השליחות במשה, שנאמר (דברים ב, טו) ואשלח מלכאים ממדבר קדמות, וכן (במדבר כ, יז) וישלח משה מלכאים מקדש אל מלך אדום, וביפחה הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלכאים אל מלך אדום וגו', הכתובים הללו כריכים זה לזה, זה נועל זה פותח, שמה הוא ישראל וישראל הם משה, לומר לך שגשאל הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל:

אֶעֱבְרָה בְּאַרְצָךָ לֹא נֹטָה בְּשֻׁדָּה וּבְכָרָם
לֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר בְּדַרְךָ הַמֶּלֶךְ גִּלְךָ עַד
אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ : אֶעֱיִבֵר בְּאַרְעָךָ לֹא נִסְטִי בְּחִקְל וּבְכָרָם
לֹא נִשְׁתִּי מִי גוֹב בְּאַרְח מֶלֶךְא גִּיזִיל עַד דִּי נַעֲבֵר תַּחֲוִימָךְ :

רש"י | מעברה בארץ. אף על פי שלא נטוו לפתח להם בשלום בקשו מהם שלום:

(כג) וְלֹא נָתַן סִיחֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֶבֶר בְּגִבְלוֹ
וַיֵּאָסֹף סִיחֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאֵת
יִשְׂרָאֵל הַמְדַבְּרָה וַיָּבֵא יְהֻצָּה וַיִּלְחֶם
בְּיִשְׂרָאֵל : וְלֹא שָׁבַק סִיחֹן יֵת יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְר בְּתַחֲוִימִיהָ וּכְנִשׁ
סִיחֹן יֵת כָּל עַמִּיהָ וַיִּנְפֹק לְקַדְמוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא וְאֶתָּא לְיַהֲזֵ
וְאִגִּיחַ קִרְבָּא בְּיִשְׂרָאֵל :

רש"י | ולא נתן סיוחן וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעזבו עליהם גיסות, כיון שאמרו לו ישראל מעברה בארץ אמר להם כל עממי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואתם אומרים כן: ויצא לקראת ישראל. אלו היתה חשבון מלחה יתושין, אין כל צריה יכולה לכבשה, ואם היה סיוחן בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו, וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקדוש ברוך הוא מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר, נתן בלב כל אנשי המלחמה לנאת מן העירות ונתקצרו כלם למקום אחד, ואם נפלו. ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש, אלא נשים וטף:

(כד) וַיִּכְּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי חָרֵב וַיִּירֶשׁ אֶת
אֶרְצוֹ מֵאֲרָנוֹן עַד יַבֵּק עַד בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז
גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן : וַיִּמְחֶה יִשְׂרָאֵל לְפִתְגָם דְּחָרֵב וַיִּירֶת יֵת
אֶרְעִיהָ מֵאֲרָנוֹנָא עַד יוֹבְקָא עַד בְּנֵי עַמּוֹן אֲרִי תַקִּיף תַחֲוִימָא דְבְנֵי
עַמּוֹן :

רש"י | כי עז. ומהו חזקו, התראתו של הקדוש ברוך הוא, שאמר להם (דברים ג, ט) אל תאמר וגו' :

(כה) וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הָעָרִים הָאֵלֶּה
וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל עָרֵי הָאֲמֹרִי בְּחֻשְׁבוֹן
וּבְכָל בְּנֵי תִיָּה : וַיִּכְבֹּשׁ יִשְׂרָאֵל יֵת כָּל קְרוּיָא הָאֵלִין וַיִּתִּיב
יִשְׂרָאֵל בְּכָל קְרוּיָא אֲמוֹרָא בְּחֻשְׁבוֹן וּבְכָל כְּפָרְנָהא :

רש"י | בנתיה. כפרים הסמוכים לה:

כז כִּי חֲשַׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי הוּא
וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח
אֶת כָּל אֶרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד אֲרֹנָן : אֲרִי חֲשַׁבּוֹן קִרְתָּא
דְּסִיחֹן מֶלֶכָא דְאֲמֹרָאָה הִיא וְהוּא אֲגַח קִרְבָּא בְּמֶלֶכָא דְמוֹאָב
קִדְמָאָה וַיְנַסִּיב יָת כָּל אֲרַעִיָּה מִיָּדֵיהָ עַד אֲרֹנָן :

רש"י והוא נלחם. למה הלכך להכתב, לפי שנאמר (דברים ב, ט) אל תלך את מואב, וחשבון משל מואב היתה.
כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל: מידו. מרשותו:

כח עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בְּאוֹ חֲשַׁבּוֹן
תִּבְנֶנָּה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחֹן : עַל כֵּן יִימְרוּן מִתְּלֵיא
עוֹלוֹ לְחֲשַׁבּוֹן תִּתְּבַנֵּי וְתִשְׁתַּכְּלַל קִרְתָּא דְּסִיחֹן :

רש"י על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב: יאמרו המשלים. בלעם, שנאמר בו (במדבר כג, ז) וישא
משלו: המשלים. בלעם ובעור. והם אמרו: בלא חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם
לקללו, וזהו שאמר לו בלק (שם כג, ו) כי ידעתי את אשר תכרך מבכר וגו': תבנה ותכונן. חשבון בשם סיחון
להיות עירו:

כח כִּי אֵשׁ יִצְאָה מִחֲשַׁבּוֹן לְהַבֶּה מִקְרִית
סִיחֹן אֶכְלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֵי בָמוֹת אֲרֹנָן :
אֲרִי קִידוּם תִּקְיֹף כְּאֶשָּׁא נִפְק מִחֲשַׁבּוֹן עֲבָדֵי קִרְבָּא פְּשְׁלֵהוּבִיתָא
מִקְרְתָּא דְּסִיחֹן קִטְּלוּ עִמָּא דְּשָׁרוּ בְּלַחֲתִית מוֹאָב כּוּמְרִיא דְּפִלְחִין
בֵּית דְּחֻלָּא רְמַתָּא דְּאֲרֹנָן :

רש"י כי אש יצאה מחשבון. משכבשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער בלשון עברי,
ולחית בלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:

כט אוֹי לָךְ מוֹאָב אֲבַדְתָּ עִם כְּמוֹשׁ נָתַן
בְּנָיו פְּלִיטָם וּבְנֹתָיו בַּשְּׁבִית לְמֶלֶךְ אֲמֹרִי
סִיחֹן : וַי לְכוּן מוֹאָבָאֵי אֲבַדְתוּן עִמָּא דְּפִלְחִין לְכְמוֹשׁ מְסַר
בְּנוֹהֵי צִירִין וּבְנִיתִיהָ בַּשְּׁבִיָּא לְמֶלֶכָא דְּאֲמֹרָאָה סִיחֹן :

רש"י אוי כך מואב. שקללו את מואב שימסרו בידו: כמוש. שם אלהי מואב: נתן. הגותן את בניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מהרבז ואת בנותיו בצבית וגו' :

(ל) וַיָּרֶם אַבְדַּחְשָׁבוֹן עַד דִּיבֹן וַנְּשִׂים עַד
נֶפֶחַ אֲשֶׁר עַד מִידְבָּא : וּמְלָכוֹ פְּסָקַת מִחֲשָׁבוֹן עַד אֶת
שׁוּלְטָן מִדִּיבֹן וְצָדִיאוֹ עַד נֶפֶחַ דְּסַמִּיָּד עַד מִידְבָּא :

רש"י ונירם. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם, וכן עד דיבון. תרגום שלסר, עד. כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש, כמו (מלכים א' יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונסים. שי"ן דגושה לשון שממה, כך יאמרו המושלים ונסים אותם: עד נפח. השמונים עד נפח:

(לא) וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי : וַיֵּתֵב יִשְׂרָאֵל
בְּאֶרֶע אֱמֹרָאָה : (לב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת יַעֲזָר
וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵתֶיהָ (וַיִּירֶשׁ) וַיֹּרֶשׁ אֶת הָאֱמֹרִי
אֲשֶׁר שָׁם : וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת יַעֲזָר וַיִּכְבְּשׁוּ כְּפָרְנָהָא
וַתִּרְיֵד יֵת אֱמֹרָאָה דִּי תַמּוֹ :

רש"י וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה. אמרו לא נעשה כראשונים, בטוחים אנו בכח תפלתו של משה להלחם:

(לג) וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דְרָדָּה הַבְּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ
הַבְּשָׁן לְקִרְאָתָם הוּא וְכָל עַמּוֹ לְמִלְחָמָה
אֲדָרְעִי : וְאַתְּפָנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאַרְחַ מִתְּנָן וַיִּנְפֹּק עֹג מֶלֶךְ אֶת דְּמִתְּנָן
לְקַדְמוֹתָהוֹן הוּא וְכָל עַמִּיהָ לְאַגְחָא קִרְבָּא לְאֲדָרְעִי : (לד)
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֵל
תִּירָא אֶתְּוּ כִּי בִידְךָ נִתְתִּי אֶתְּוּ וְאֶת כָּל
עַמּוֹ וְאֶת אֶרְצוֹ וְעַשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב

בְּחֻשְׁבוֹן : וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִנִּי אֲרִי בִידָךְ מִסְרִית
יִתִּיחַ וְיִת כָּל עַמִּיחַ וְיִת אֲרַעִיחַ וְתַעֲבֹד לִיחַ כְּמֵא דִי עַבְדָּתְ לְסִיחֹחַ
מִלְכָּא דְאַמּוֹרָאחַ דִּי יִתְב בְּחֻשְׁבוֹן :

רש"י אל תירא אהו. שהיה משה ירא להלחם, שמה תעמד לו זכותו של אברהם, שנאמר (בראשית יד, יג) ויבא הפליט, הוא עוג, שפלטו מן הרפאים שהכו כדלעומר וחבריו בעשרות קרנים, שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים:

וַיִּכּוּ אֶתְכּוּ וְאֶת בְּנֵי וְאֶת כָּל עַמּוּ עַד
בְּלִתֵּי הַשָּׂאִיר לוֹ שָׁרִיד וַיִּירָשׁוּ אֶת
אֶרְצוֹ : וּמַחֲו יִתִּיחַ וְיִת בְּנוֹהֵי וְיִת כָּל עַמִּיחַ עַד דְּלֵא אֲשַׁתָּאֲר
לִיחַ מְשִׁיזִיב וִירִיתוּ יִת אֲרַעִיחַ :

רש"י ויכו אהו. משה הרגו, כלאיתא בצרכות בהרואה (דף נה, ט) עקר טורא בת תלחא פרסי וכו' :

כב **וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבוֹת**
מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יַרְחוֹ : (פפפ) וַיִּטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּשְׂרוּ בְּמִישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב מֵעֵבֶרָא לְיַרְדֵּנָא דִּירְחוֹ : פפפ :

הפטרות חוקת - שופטים יא

יא **וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גִבּוֹר חֵיל וְהוּא בֶן אִשָּׁה**
זוֹנָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת יִפְתָּח : (ב) וַתֵּלֵד אִשָּׁת גִּלְעָד לוֹ
בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי הָאִשָּׁה וַיִּגְרָשׁוּ אֶת יִפְתָּח וַיֵּאמְרוּ לוֹ
לֹא תִנְחַל בְּבֵית אָבִינוּ כִּי בֶן אִשָּׁה אַחֲרַת אִתָּה : (ג)
וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אָחִיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב וַיִּתְּלַקְטוּ
אֵל יִפְתָּח אֲנָשִׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ : (ד) וַיְהִי מִיָּמִים

וַיִּלְחַמוּ בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִלְחַמוּ
בְּנֵי עַמּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לְקַחַת אֶת
יַפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב: (ו) וַיֹּאמְרוּ לְיַפְתָּח לְכֹה וְהִייתָ לָנוּ
לְקַצִּין וְנִלְחַמָּה בְּבְנֵי עַמּוֹן: (ז) וַיֹּאמֶר יַפְתָּח לְזִקְנֵי
גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי
וּמִדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי עִתָּה כַּאֲשֶׁר צַר לָכֶם: (ח) וַיֹּאמְרוּ
זִקְנֵי גִלְעָד אֶל יַפְתָּח לָכֵן עִתָּה שְׂבָנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ
עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבְנֵי עַמּוֹן וְהִייתָ לָנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יִשְׂבֵי
גִלְעָד: (ט) וַיֹּאמֶר יַפְתָּח אֶל זִקְנֵי גִלְעָד אִם מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבְנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם לְפָנָי
אֲנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לְרֹאשׁ: (י) וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל
יַפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה שְׁמִיעַ בֵּינֹתֵינוּ אִם לֹא כִדְבָרְךָ כִּן
נַעֲשֶׂה: (יא) וַיִּלְךְ יַפְתָּח עִם זִקְנֵי גִלְעָד וַיְשִׁימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקַצִּין וַיְדַבֵּר יַפְתָּח אֶת כָּל
דְּבָרָיו לְפָנָי יְהוָה בַּמִּצְפָּה: (יב) וַיִּשְׁלַח יַפְתָּח מַלְאָכִים
אֶל מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן לֵאמֹר מַה לִּי וְלָךְ כִּי בָאתָ אֵלַי
לְהִלָּחֵם בְּאֶרְצִי: (יג) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל מַלְאָכֵי
יַפְתָּח כִּי לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת אֶרְצִי בְּעִלּוֹתוֹ מִמִּצְרַיִם
מֵאַרְנוֹן וְעַד הַיַּבֵּק וְעַד הַיַּרְדֵּן וְעִתָּה הִשִּׁיבָה אֶתְהוֹן
בְּשָׁלוֹם: (יד) וַיּוֹסֶף עוֹד יַפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ
בְּנֵי עַמּוֹן: (טו) וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יַפְתָּח לֹא לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן: (טז) כִּי
בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיִּלְךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד יַם סוּף
וַיָּבֹא קַדְשָׁה: (יז) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ
אֲדוֹם לֵאמֹר אָעֲבֹרָה נָא בְּאֶרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ
אֲדוֹם וְגַם אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב
יִשְׂרָאֵל בְּקַדְשׁ: (יח) וַיִּלְךְ בַּמִּדְבָּר וַיִּסֹּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם
וְאֶת אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח שָׁמֶשׁ לְאֶרֶץ מוֹאָב
וַיַּחְנוּן בְּעֵבֶר אֲרִנוֹן וְלֹא בָאוּ בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרִנוֹן
גִּבּוֹל מוֹאָב: (יט) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל סִיחֹן

מִלֶּדֶד הָאָמַרִי מִלֶּדֶד חֲשַׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲבֹרָה נָא
בְּאַרְצָךָ עַד מְקוֹמִי : (כ) וְלֹא הָאָמִין סִיחּוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל
עָבַר בְּגַבְלוֹ וַיֶּאֱסֹף סִיחּוֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ בְּיַהֲצֵהָ
וַיִּלְחָם עִם יִשְׂרָאֵל : (כא) וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
סִיחּוֹן וְאֶת כָּל עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל אֶרֶץ הָאָמַרִי יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַהִיא : (כב) וַיִּירָשׁוּ
אֶת כָּל גְּבוּל הָאָמַרִי מֵאַרְנוֹן וְעַד הַיַּבֵּק וּמִן הַמִּדְבָּר
וְעַד הַיַּרְדֵּן : (כג) וַעֲתָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת
הָאָמַרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשְׁנוּ : (כד) הֲלֹא אֶת
אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ תִּירָשׁ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר
הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ : (כה) וַעֲתָה
הַטּוֹב טוֹב אַתָּה מִבְּלֶק בֶּן צְפוּר מִלֶּדֶד מוֹאָב הַרּוֹב רַב
עִם יִשְׂרָאֵל אִם נִלְחָם נִלְחָם בָּם : (כו) בְּשִׁבְתַּת יִשְׂרָאֵל
בְּחֲשַׁבּוֹן וּבְבִנְיָתִיָּה וּבְעֶרְעוֹר וּבְבִנְיָתִיָּה וּבְכָל הָעָרִים
אֲשֶׁר עַל יַדֵי אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ לֹא
הִצַּלְתֶּם בְּעֵת הַהִיא : (כז) וְאַנְכִי לֹא חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה
עָשִׂה אֵתִי רָעָה לְהִלָּחֵם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן : (כח) וְלֹא שָׁמַע מִלֶּדֶד בְּנֵי
עַמּוֹן אֶל דְּבָרֵי יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו : (כט) וַתְּהִי עַל
יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֵר אֶת הַגִּלְעָד וְאֶת מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֵר
אֶת מְצִפָּה גִלְעָד וּמְמַצְפָּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן : (ל) וַיִּדַּר
יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תִּתֵּן אֶת בְּנֵי עַמּוֹן
בְּיַדִּי : (לא) וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלַתִּי בֵּיתִי
לְקַרְאֹתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לַיהוָה
וְהַעֲלִיתָהּ עוֹלָה : (לב) וַיַּעֲבֵר יִפְתָּח אֶל בְּנֵי עַמּוֹן
לְהִלָּחֵם בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ : (לג) וַיִּכּוּם מֵעֶרְוֶר וְעַד
בוֹאָךְ מִנִּית עֶשְׂרִים עִיר וְעַד אֲבֵל כְּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה
מְאֹד וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה אהלות פרק יג

א. העושה מאור בתחלה, שעורו מלא מקדח גדול של לשפה. שירי המאור, רום אצבעים על רחב הגודל. אלו הן שירי המאור, חלון שסתמה ולא הספיק לגמרה. חררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת, שעורו מלא אגרוף. חשב עליו לתשמיש, שעורו בפותח טפח. למאור, שעורו מלא מקדח. הסריגות והרפפות מצטרפות כמלא מקדח, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, עד שיהא במקום אחד מלא מקדח. להביא הטמאה, ולהוציא הטמאה. רבי שמעון אומר, להביא הטמאה, אבל להוציא את הטמאה בפותח טפח:

דרטורה (6) העושה מאור. חלון העשוי לאורה. בתחילה. משום דבעי למתני סיפא שירי המאור, תנא רישא בתחילה: מקדח גדול של לשפה. הוא כפונדיון האיטלקי וכסלע נירונית וישנו כמלוא נקב של עול. אם יש בחלון כשיעור הזה, מביא את הטומאה לכל אחר: שירי המאור. אם נשאר מן החלון שלא נסתם: חררוהו מים. שלא נעשה החור על ידי אדם אלא על ידי מרוצת המים: או שרצים. כגון החולד והעכבר: או שאכלתו מלחת. שהארץ מלחה ומתבקעת מאליה: מלוא אגרוף. אגרופו של בן אבטיח, אדם גדול שהיה האגרוף שלו כראש גדול של כל אדם: חישב עליו לתשמיש. חלון שחררוהו מים או שרצים, שחשב להשתמש בו ולהניח שם חפציו: למאור. להכניס אורה: הסריגות. מחילה כמין סככה מסורגת שעושים בחלונות של אולרות: והרפפות. מחילה מסורגת שעושים בחלונות של בתי הקיץ שיושבים שם להתקרר: מצטרפות כמלוא מקדח. אויר שבין הסריגות אע"פ שאין במקום אחד כמלוא מקדח, מצטרפין בין כולם לכמלוא מקדח: להביא את הטומאה ולהוציא את הטומאה. לאו אפלוגתא דבית שמאי ובית הלל קאי, אלא אשיעורים דרישא קאי,

והכי קאמר, מלוא מקדח ומלוא אגרוף ופותח טפח לאמרן, כל השיעורין הללו בין להביא את הטומאה לבית בין להוליא את הטומאה מן הבית. ור' שמעון פליג וסבר בין להביא בין להוליא כולן שיעורן בפותח טפח, ולית ליה לר' שמעון שיעור של מלוא מקדח ומלוא אגרוף כלל. ואין הלכה כר' שמעון:

ב. חלון שְׁהִיא לְאֹוִיר, שְׁעוּרָה מְלֵא מְקִידָתָהּ. בְּנֵה בַּיִת חוּצָה לָהּ, שְׁעוּרָה בְּפוּתָהּ טַפַּח. נָתַן אֶת הַתְּקָרָה בְּאֶמְצַע הַחֲלוֹן, הַתְּחִתּוֹן בְּפוּתָהּ טַפַּח, וְהַעֲלִיּוֹן מְלֵא מְקִידָתָהּ:

ברטנורה (ג) חלון העשוי לאויר. להכניס בו אויר העולם. והיינו חלון העשוי למאור. ומשום דבעי למתני בנה בית חוצה לה, הדך תנייה: בנה בית חוצה לה. כנגד החלון, ונתבטל אויר של חלון: שיעורה בפותח טפח. כחלון העשוי לתשמיש: נתן את התקרה באמצע החלון. שנמצא החלון חציו למעלה מן התקרה וחציו למטה: (החלון) התחתון בפותח טפח. כדין חלון העשוי לתשמיש, דהא אין כאן אויר: והעליון מלוא מקדח. דלמעלה מן התקרה הוא לאויר:

ג. החור שְׁבִדְלָתָהּ, שְׁעוּרוֹ מְלֵא אֶגְרוּף, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, בְּפוּתָהּ טַפַּח. שִׁיר בָּהּ הַחֶרֶשׁ מְלֵמֶטֶן אוֹ מְלֵמְעָן, הַגִּיפָה וְלֹא מִרְקָה, אוֹ שְׁפִתְחָתוֹ הָרוּחַ, שְׁעוּרוֹ מְלֵא אֶגְרוּף:

ברטנורה (ג) החור שבדלת. באמצע הדלת דאינו עשוי לאויר: שייך בו החרש. האומן שתיקן את הדלת: מלמטון. כגון ששייר בו סמוך לאסקופה: או מלמעלן. סמוך למסקוף: הגיפה. סגרה: ולא מירקה. לא גמרה: או שפתחתו הרוח. כלומר או שמירק את הסגירה אלא שבאתה הרוח ופתחתו: שיעורו מלוא אגרוף. דכיון דנפתח ממילא, הוי כחררוהו מים או שרצים. ובהך סיפא לא פליג ר' טרפון, משום דחור שבאמצע עשה החרש צמתכוין ולא מפני שצריך לחור אלא קצרים היו הדפין שנעשה מהן הדלת ועלתה דעתו להניח הנקב באמצע יותר מלהניח למטה או למעלה, ודמי לעשה צמתכוין. אבל כשהניחו מלמטה או מלמעלה, אין זה כעושה בידיים אלא מחמת שהנסרים קצרים ולא נתמלא הנקב:

ד. העושה מקום לקנה, ולאספתי, ולנר, שיעורו כל שהוא כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בפותח

טַפַּח. לָזוּן אֶת עֵינָיו, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ, וּלְתַשְׁמִישׁ, בְּפוֹתַח

דרטורה (ז) העושה מקום. שנקב נקב מפולק זכותל להניח שם קנה של אורגים: ולאספתי. חרב זלשון יון קורין אספתי, ויש לאורגים כלי כתבנית חרב: שיעורו בכל שהוא. להביא את הטומאה לכל האחר: לזון את עיניו. להסתכל משם לרשות הרבים או לחצר: ולתשמיש. להלניע שם חפציו:

ה. אֵלוּ מִמַּעֲטִין אֶת הַטַּפַּח, פְּחוֹת מִפְּזִית בָּשָׂר מִמַּעַט עַל יְדֵי רִבַּע עֲצָמוֹת, וּפְחוֹת מִעֶצֶם פְּשְׁעוֹרָה מִמַּעַט עַל יְדֵי כַּזִּית בָּשָׂר, פְּחוֹת מִפְּזִית מִן הַמֵּת, פְּחוֹת מִפְּזִית מִן הַנְּבֵלָה, פְּחוֹת מִכְּעֵדְשָׁה מִן הַשָּׂרֵץ, פְּחוֹת מִכְּבִיצָה אֶכְלִים, הַתְּבוּאָה שֶׁבַחֲלוֹן, וְכַי שֵׁישׁ בָּהּ מִמָּשׁ, וְנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר שֶׁלֹּא חָשַׁב עָלֶיהָ, וְנִבְלַת עוֹף הַטָּמֵא שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ וְלֹא הִכְשִׁירָהּ, אוֹ הִכְשִׁירָה וְלֹא חָשַׁב עָלֶיהָ:

דרטורה (ח) אלו ממעטים את הטפח. חלון ששיעורו זפותח טפח והיה אחד מכל הני לחשיב הכא מונח זו וממעט את האויר מטפח, חולץ, שאין הטומאה עוברת לכל אחר: על ידי רובע עצמות. אם יש זבית רובע עצמות דמטמא באוהל, ופחות מכזית מבשר המת מונח בחלון, ממעט. ודוקא פחות מכזית, דאילו כזית, הוא עצמו מטמא באוהל. ודוקא על ידי רובע עצמות, אבל אי איכא זבית כזית בשר מן המת, אין פחות מכזית זה ממעט, דאדרבה בשר מלטרף עם בשר. והיינו טעמא נמי דדוקא בשר ממעט על ידי עצמות ולא עצמות על ידי עצמות, דעצמות לעצמות מלטרפים: פחות מעלם כשעורה. אבל עלם כשעורה לא ממעט, משום דמטמא בזמנא: פחות מכזית מן המת. השתא הדך תנייה לע"ג דתנא ליה רישא, לאשמועינן דממעט על ידי כל המטמאין באוהל, כגון רביעית דם ומלוא תרוד רקב וכל אותן השנויין בפרק ז': פחות מכזית מן הנבלה וכו'. כל הני לחשיב מכאן ואילך ממעטי בין על ידי עצמות בין על ידי בשר: ופחות מכזיאה אוכלים. שאין אוכל פחות מכזיאה מטמא אחרים ולא מקבל טומאה מן התורה, הלכך ממעט וחולץ בפני הטומאה: והתבואה. שהשרישה רחוק מן הכותל ונתפשטו ענפיה וסגרו את החלון, דמחוזרת לקרקע היא: וככיי שיש בהן ממש. קורי עכביש נקראים ככיי ואני שמעתי כמין קורי עכביש נמלא בתוך הקנה, ופעמים שהוא דק מאוד והוא ככיי שאין בו ממש ופעמים שהוא כעין אריגת בגד והוא ככיי שיש בו ממש: ונבלת עוף

טהור שלא חישב עליה. שנבלת עוף טהור אינה מטמאה עד שיחשב עליה לאכילה ואז מטמאה טומאת אוכלים בכזינה, ואינה כריכה הכשר: נבלת עוף טמא שחשב עליה ולא הכשירה. נבלת עוף טמא כריכה מחשבה וכריכה הכשר, כלומר שיבוא עליה מים או אחד משבעה מסקין, ואם חסרה מחשבה או הכשר, טהורה, וממעטת וחוללת

בפני

ו. אלו שאינן ממעטים, אין העצם ממעט על ידי עצמות, ולא בשר על ידי בשר, ולא כזית מן המית, ולא כזית מן הנבלה, ולא כעדשה מן השרץ, ולא כביצה אכלים, ולא תבואה שבחלונות, ולא ככי שאין בה ממש, ולא נבלת העוף הטהור שחשב עליה, ולא נבלת עוף הטמא שחשב עליה והכשירה, ולא השתי והערב המנגעים, ולא לבנה מבית הפרס, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, הלבנה ממעטת, מפני שעפרה טהור. זה הכלל, הטהור ממעט, והטמא אינו ממעט:

ברטורה (ו) ולא תבואה שבחלון. שהשרישה בחלון ממש, משום דעתו לפנותה שהיא מקלקלת את הכותל, וכל דבר שדעתו לפנותו אינו ממעט בחלון. ולעיל איירי שהשרישה רחוק מן הכותל דהשתא אין דעתו לפנותה: השתי והערב המנוגעים. דשתי וערב מיטמא בנגעים, ודבר טמא אינו ממעט: ולא לזינה מבית הפרס. לזינה העשויה מעפר בית הפרס. ר' מאיר סבר, שהיא טמאה כמו שעפר בית הפרס טמא, הלכך אינה ממעטת בחלון. ורבנן סברי, לא טמאו אלא גוש כזרייתו הבא מבית הפרס, ולא העפר (אפילו) לאחר שגבלו. והלכה כחכמים. ושיעור הגוש, כפיקה גדולה של סקאים שהוא כחותם המרלופין:

גמרא נדה דף כ"ג ע"א

בְּעַא מִיַּיְנִיה רַב אָדָא בַר אֶהֱבָה מֵאַבְיֵי לְרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר
בְּהֶמָּה בְּמַעֲי אִשָּׁה וְלָד מֵעֲלִיָּא הוּא אָדָם בְּמַעֲי בְּהֶמָּה מֵאִי
לְמֵאִי נִפְקָא מִיְנָה לְאַשְׁתְּרוּיֵי בְּאֲכִילָה וְתַפְשׁוּט לִיה מְהָא
דְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֶמָּה וּמְצָא בָּהּ
דְּמוּת יוֹנָה אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה הֵכִי הַשְׁתָּא הֵתָם לֹא פְּרָסוּת
אִיכָּא וְלֹא פְּרָסָה אִיכָּא הֵכָּא נְהִי דְּפְרָסוּת לִיכָּא פְּרָסָה
מִיְהָא אִיכָּא :

רס"י אדם במעי בהמה. שחטה ומלא בה דמות אדם מהו מי אמרין כי היכי
לחזיל ר' מאיר בתר אמייה ה"נ זיל בתר בהמה וסרי באכילה: עוף אין לו פרסה.
אבל אדם נהי דפרסות ליכא שאין פרסותיו סדוקות שאין לו שני עקבים כמו
לבהמה: פרסה מיהו איכא. וכתוב כל מפרסת פרסה לבהמה תאכלו דאם נמלא
תוך מעי בהמה קלוט כ"ז שלא יכא לאויר העולם אע"ג דאין לו פרסה אוכלו
ואפי' לר"ף דאמר קלוט בני פרה אסור מודה הוא דאם נשחטה אמו ונמלא במעיה
דמותר והכי מפרש בפרק בהמה המקשה:

זוהר ויקהל דף ר"ד ע"ב

כַּד עָאֵל שְׂבִתָּא אֲצִטְרִיכוּ אֵינּוֹן עֲמָא קְדִישָׁא לְאַסְחָא
גְּרַמִּייהוּ מְשֻׁמוּשָׁא דְּחוּל. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּבַחּוּל רוּחָא
אַחְרָא אֲזֵלָא וְשִׁטְיָא וְשָׂרָא עַל עֲמָא. וְכַד בְּעֵי בַר נֶשׁ לְנִפְקָא
מִן הַהוּא רוּחָא וּלְאַעְלָא בְּרוּחָא אַחְרָא קְדִישָׁא עֲלָאָה בְּעֵי
לְאַסְחָא גְּרַמִּיהָ לְמִשְׁרֵי עֲלִיהָ הַהוּא רוּחָא עֲלָאָה קְדִישָׁא.
תָּא חֲזִי רְזָא עֲלָאָה דְּמִלָּה כָּל אֵינּוֹן שִׁית יוֹמִין (קִימָא מִלָּה דְּכֵלָּא)
אַתְּאַחְדוּן בְּרְזָא דְּחַד נְקוּדָה קְדִישָׁא וְכוּלְהוּ יוֹמִין אַתְּאַחְדוּן
בֵּיה. וְאִית יוֹמִין אַחְרָנִין דְּקִימִין לְבַר בְּסִטְרָא אַחְרָא.
וְאִית יוֹמִין אַחְרָנִין דְּקִימִין לְגוּ מַעְגוּלָא קְדִישָׁא
וְאַתְּאַחְדוּן בְּנְקוּדָא קְדִישָׁא. וְיִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין וְכָל אֵינּוֹן
דְּמִתְעַסְקִין בְּקְדוּשָׁה כָּל יוֹמָא דְּשְׂבִתָּא אַתְּאַחְדוּן כָּל אֵינּוֹן
שִׁית יוֹמִין בְּאֵינּוֹן שִׁית יוֹמִין דְּלָגוּ דְּאַתְּאַחְדוּן בְּהֵיָא

נקודה אתאחדון בהאי בגין לנטרא לון. וכל אינון שית יומין (ד"א באינון שית יומין דלגא) דשבתא ההיא נקודה טמירא איהי פיון דעאל שבתא כדין סלקא ההיא נקודה ואתעטרא ואתאחדא לעילא וכלהו טמירין בגוה :

תרגום הזהר כְּשֶׁצָא הַשֶּׁצֶת, כְּרִיכִים הָעַם הַקָּדוֹשׁ לְרַחוּץ עֲלֵמָם מִשְׁמוֹשׁ שֶׁל חוּל. מֵהַ הַטַּעַם. הוּא מִשּׁוֹם שֶׁצָּחוּל רוּחַ אַחַר הוֹלֵךְ וּמִשׁוֹטְט וְשׂוֹרֵה עַל הָעַם, וּבְשֶׁהָאֵדָם רוּחָה לִּצְחַת מִהָרוּחַ הַהוּא, וְלִצְחַת צְרוּחַ אַחַר קְדוּשׁ עֲלִיוֹן, הוּא כְּרִיךְ לְרַחוּץ עֲלֵמָם, שְׂיִשְׁקֶה עֲלָיו הָרוּחַ הָעֲלִיוֹן הַקָּדוֹשׁ הַהוּא. צֶחַ וּרְאֵה הַסּוּד הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַדְּבָר. כָּל יָלֹף שֶׁשֶׁת הַיָּמִים, חַג"ת נה"י דז"א, מִתְאַחֲדִים צְסוּד נְקוּדָה אַחַת קְדוּשָׁה, שְׁהִיא הַמְּלֻכּוּת, וְכָל הַיָּמִים הַתְּאַחֲדוּ צָה. וַיֵּשׁ יָמִים אַחֲרֵים הָעוֹמְדִים צְחוּץ צְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהֵינּוּ חַג"ת נה"י דְּקְלִיפּוֹת. וַיֵּשׁ יָמִים אַחֲרֵים הָעוֹמְדִים צְפָנִים מִהָעֵגוּל הַקָּדוֹשׁ, שְׁהֵם חַג"ת נה"י דְּמְלָכוּת, וּמִתְאַחֲדִים צְנְקוּדָה קְדוּשָׁה שְׁהִיא הַמְּלָכוּת דְּמְלָכוּת. וַיִּשְׁרָאֵל הַקָּדוֹשִׁים וְכָל יָלֹף הָעוֹסְקִים צְקְדוּשָׁה, צְכָל יָמֵי הַשֶּׁצֶת, מִתְאַחֲדִים כָּל יָלֹף שֶׁשֶׁת הַיָּמִים שְׁלָהֶם, צֶחַלֹף שֶׁשֶׁת הַיָּמִים שְׁצְפָנִים, שְׁהֵם חַג"ת נה"י דְּמְלָכוּת, הַמְּתַאחֲדִים צְנְקוּדַת הַמְּלָכוּת דְּמְלָכוּת, וּמִתְאַחֲדִים צָה כְּדִי לְשִׁמְרָה. וְכָל יָלֹף שֶׁשֶׁת יָמֵי הַשֶּׁצֶת, הֵם שֶׁל הַנְּקוּדָה הַנְּסֻפְרַת הַהִיא, שְׁהֵם חַג"ת נה"י דְּמְלָכוּת. פִּיּוֹן שֶׁצָּחַ הַשֶּׁצֶת עוֹלָה הַנְּקוּדָה הַהִיא, שְׁהִיא הַמְּלָכוּת דְּמְלָכוּת, וּמִתְעַטְרַת וּמִתְאַחֲדַת לְמַעְלָה וְכֻלָּם נְסֻפְרִים צָה.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות שבת פרק ט'

א. המלבין את הצמר או את הפשתן או את השני וכל פיוצא בהן ממה שדרךן להתלבין חייב. וכמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד כמלוא רוחב הסיט כפול שהוא אורך ארבעה טפחים : **ב.** המכבס בגדים הרי הוא תולדת

מַלְבֵּן וְחַיֵּיב וְהַסּוֹחֵט אֶת הַבֶּגֶד עַד שְׂיוֹצִיא הַמַּיִם שָׁבוּ הָרִי
זֶה מְכַבֵּס וְחַיֵּיב. שֶׁהַסְּחִיטָה מְצַרְכֵי כִיבוּס הִיא כְּמוֹ
שֶׁהַהֲגָסָה מְצַרְכֵי הַבְּשׂוּל. וְאִין סְחִיטָה בְּשַׁעַר וְהוּא הַדִּין
לְעוֹר שְׂאִין חַיֵּיבִין עַל סְחִיטָתוֹ:

מוסר

מספר חסידים סימן קי"א

שֶׁעַר בְּאִשָּׁה עֲרוּהָ וְכָל הָאָמוּר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים כְּגוֹן בְּטָנֶךָ
עֲרַמַת חֲטִיִּם. שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ. שְׁנֵי שְׂדֵיךָ וְכוּ' וְכָל שְׂדֵיךָ
לְכַסּוֹת עֲרוּהָ לְאִשָּׁה לְגִלוֹת. בְּשִׁבְתָּ אֵל יַדְבֵּר אָדָם מְאוּהָבִיו
שְׂמִתוֹ אוֹ שֶׁהוּן בְּצַעַר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָעַר. וְאִסּוּר בְּשִׁבְתָּ לְדַבֵּר
דְּבָרִים בְּטָלִים דְּכַתִּיב (ישעיה נח) מִמָּצָא חֲפָצֶךָ וְדַבֵּר דְּבָר. וְכֵן
מְצִינּוּ בִירוֹשָׁלַיִם אֲמִיָּה דְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל הָוָה קָא מְשַׁתְּעִיא
טוֹבָא אָמַר לָהּ שְׁתּוּקֵי דְמִילֵי אָסִירֵי. וְאָמַר רַבִּי אָמִי
בְּדוּחַק הַתִּירוֹ שְׂאֵלַת שְׁלוֹם בְּשִׁבְתָּ אֵלָּא מִפְּנֵי שֶׁהָפָה טְרוּד
וְרָגִיל וְלַמּוּד לְדַבֵּר: הַצָּמָא לְשִׁתּוֹת מֵיִם לֹא יִבְרַךְ וְאַחַר כֵּן
יִשְׁפּוֹד מֵהֶם אֵלָּא שׁוֹפֵד מֵהֶם וְאַחַר כֵּן מְבָרַךְ וְשׁוֹתָהּ. וְלֹא
יִשְׁתָּה מֵהֶם וְיִתֵּן לְתַלְמִידוֹ אֵלָּא אִם כֵּן שְׁפָד מֵהֶם שְׂמָא
אִסְטָנִיס הוּא וְלֹא יִשְׁתָּה מֵהֶם וְיָמוּת בְּצָמָא:

פרשת בלק

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת
נשמה משבת שעברה:

(ב) וַיִּרְא בַּלֶּק בֶּן צְפוּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרֵי: וַחֲזָא בַּלֶּק בֶּר צְפוּר ית כָּל די עבד
יִשְׂרָאֵל לְאֶמְוֹרָאֵי:

רש"י וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי. אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם
לא עמדו בפניהם, אנו על אחת כמה וכמה. לפיכך ויגר מואב:

(ג) וַיִּגַּר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם מְאֹד כִּי רַב הוּא
וַיִּקְרָץ מוֹאֵב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַדְּחִיל מוֹאֲבָא
מִן קְדָם עֵמָּא לְחֻדָּא אַרִי סְגִי הוּא וְעַקְתָּ לְמוֹאֲבָא מִן קְדָם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

רש"י ויגר. לשון מואב, כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קאו בחייהם:

(ד) וַיֹּאמֶר מוֹאֵב אֶל זַקְנֵי מְדִיָּן עֲתָה
יִלְחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבְתֵינוּ כְּלַחֲדָה
הַשּׁוֹר אֶת יָרֵק הַשָּׂדֶה וּבַלֶּק בֶּן צְפוּר
מִלָּדָה לְמוֹאֵב בְּעֵת הַהוּא: וַאֲמַר מוֹאֵב לְסָבִי מְדִיָּן
כְּעַן יִשְׁיִצוּן קְהֵלָא ית כָּל סְחָרְנָנָא כְּמָא דְמְלַחֲדָה תוֹרָא ית יְרוֹקָא
דְחֻקָּלָא וּבַלֶּק בֶּר צְפוּר מְלָפָא לְמוֹאֵב בְּעֵידָנָה הַהִיא:

רש"י אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה, שנאמר (בראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה
מואב, שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב לטוב
ענה ממדין, כיון שראו את ישראל נוחים שלא כמנהג העולם, אמרו מנהיגם של אלו במדין נתגדל, נשאל
מהם מה מדתו. אמרו לו איך כחו אלא בפיו. אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכחו בפיו: כלחוד השור.
כל מה שהשור מלחך איך בו ברכה: בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות. מנסיכי מדין היה, וכיון שמת סיחון
מנוהו עליהם ללחוד שעה:

(ה) וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר
 פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנֶּהָר אֲרָץ בְּנֵי עַמּוֹ
 לִקְרֹא לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יָצָא מִמִּצְרַיִם
 הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב
 מִמֶּלֶי : וַיִּשְׁלַח אֲזַגְדִּין לָוֹת בְּלָעַם בֶּר בְּעוֹר לַפְּתוֹר אֲרָם דָּעַל פְּרַת
 אֲרַע בְּנֵי עַמִּיָּה לְמִקְרֵי לִיָּה לְמִימְרָה הָא עֲמָא נִפְק מִמִּצְרַיִם הָא חֲפָא
 יַת עֵין שְׂמִשָּׂא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מִלְקַבְּלֵי :

רש"י פתורה. כשלאנוי הזה שהכל מריצין לו מעות, כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם. ולפי פשוטו של מקרא כך גם המקום: ארץ בני עמו. של בלק. משם היה, וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלך. ואם תאמר מפני מה השירה הקדוש ברוך הוא שכינתו על גוי רשע, כדי שלא יהא פתחון פה לאמות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרו גדר העולם, שבתחלה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות: לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאתו, שהיה פוסק לו ממון הרבה: עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוזיקד: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום: והוא יצב ממלי. חסר כתיב, קרובים הם להכריתני, כמו (תהלים קי"ט, י) כי אמילס:

(ו) וְעַתָּה לִכָּה נָא אָרָה לִי אֶת הָעַם הַזֶּה
 כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל נִפְּה בּוֹ
 וְאַגְרִשְׁנוּ מִן הָאָרֶץ כִּי יִדְעֵתִי אֶת אֲשֶׁר
 תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאַשֶׁר תָּאָר יוֹאָר : וַיִּכְעַן אֵיתָא
 כְּעַן לוֹט לִי יַת עֲמָא הַדִּין אֲרִי תִקִּיף הוּא מְנִי מְאִים אֲכוּל לְאַגְחָא
 בִּיָּה קָרַב וְאַתְרַכִּינִיָּה מִן אֲרַעָא אֲרִי יִדְעֵנָא יַת דִּי תִבְרָךְ מִבְּרָךְ וְדִי
 תִלוֹט לִיט :

רש"י נכה בו. אני ועמי נכה לו בהם. דבר אחר לשון משנה היא (ב"מ ק"ה ב) מנכה לו מן הדמים, לחסר מהם מעט: כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב:

(ז) וַיִּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים
 בִּידָם וַיָּבֹאוּ אֶל בְּלָעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו

דְּבַרֵי בִלְקָה : וְאָזְלוּ סָבִי מוֹאָב וְסָבִי מִדָּן וְקִסְמֵיא בִּידֵיהוֹן
וְאֵתוּ לֹת בִּלְעָם וּמְלִילוּ עִמֶיהָ פְּתִגְמֵי בִלְקָה :

רש"י וקסמים בידם. כל מיני קסמים, שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי. דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדן, אמרו אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש, ואם ידחנו אין בו תועלת, לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה, אמרו אין בו תקוה, הניחוהו והלכו להם, שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם, אבל זקני מדן הלכו להם:

נביאים - מיכה - פרק ה

וְהָיָה שְׂאֵרֵית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּטַל מֵאֵת יְהוָה כְּרַבִּיבִים עָלַי עֹשֵׁב
אֲשֶׁר לֹא יִקְוֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבִנֵי

אָדָם : (פ) ויהי שארית יעקב בגו עממין סגיאין כטלא מן קדם יי וכרסיסי מלקושה די על עסבא די לא מוריד לאנשה ולא מכתר לבר אנשה :

רש"י כטל מאת ה'. שאין בא לעולם ע"י אדם ולא יבקשו פני אדם עליו כך לא יקוה ישראל לעזרת אים כי אם בה' :

וְהָיָה שְׂאֵרֵית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאֲרִיָּה בְּבַהֲמוֹת יַעַר כְּכַפִּיר
בְּעֵדְרֵי צֹאן אֲשֶׁר אֵם עֵבֶר וְרִמָּס וְטָרֶף

וְאִין מְצִיל : ויהי שארית יעקב בעממא בגו עממין סגיאין כפיר בארץ בבעירא בחורשה וכליתא בעדרי ענא דאם יעדי וירמוס ויקטול ולית די משיזיב :

כַּשִׁי כַּחֲרִיָּה בְּצַהֲמוֹת יַעַר . כִּד יִהְיֶה מַלְכָּם שְׁלִיטוֹ בְּכָל : וּרְמָס וּטְרַף . רִמָּס הִיא דְרִיסַת הָאֲרִי כַּשֶּׁהוּא רָעַב וְאוֹכְלוֹ בְּמִקוֹמוֹ וּטְרַף הוּא כַּשֶּׁנֹּשֵׁא אֶת הַטְרַף לְמַעֲוֹתָיו בְּשִׁבְלֵי גוֹרוֹתָיו וּלְבִאֹתָיו :

(ח) תָּרַם יָדָךְ עַל צָרֶיךָ וְכָל אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ :
סְגִי מִבְּכוֹ תִתְקַוּ יָדָךְ יִשְׂרָאֵל עַל שָׁנְאָךְ וְכָל בְּעָלֵי דָבָר יִשְׁתַּצּוּן : (ט)
וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה וְהִכָּרְתִּי
סוֹסֶיךָ מִקְרָבְךָ וְהֶאֱבַדְתִּי מִרְכַּבְתֶּיךָ : וַיְהִי
בְּעֶדְנָא הָהִיא אָמַר יְיָ וְאֲשִׁיצִי סוֹסוֹת עַמְמִיָּא מִבִּינְךָ וְאוֹבִיד
רְתַכִּיהוּן :

כַּשִׁי וְהִכְרַתִּי סוֹסֶיךָ . הִיא עֲזַרַת מַלְכִים שְׂאֲתָם נִשְׁעָנִים עֲלֵיהֶם לְהַמְלִיכָם סוֹסִים :

(י) וְהִכָּרְתִּי עָרֵי אֶרֶץךָ וְהִרְסֹתִי כָּל
מְבַצְרֶיךָ : וְאֲשִׁיצִי קְרוֹי עַמְמִיָּא מֵאֶרֶץךָ וְאֶפְגַּר כָּל כְּרַפְיָהוּן
תַּקִּיפִיָּא :

כַּשִׁי וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֶרֶץ . וְלֹא תִלְטַד לְעָרֵי מְבַצֵּר :

(יא) וְהִכָּרְתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדָךְ וּמַעֲוֹנָנִים לֹא
יְהִיוּ לָךְ : וְאֲשִׁיצִי חֲרָשִׁין מִבִּינְךָ וּמַעֲנָנִין לֹא יְהִיוּ לָךְ :

כְּתוּבִים - תְּהִלִּים - פֶּרֶק ג

(י) לֹא אִירָא מִרְבָּבוֹת עִם אֲשֶׁר סָבִיב שְׁתוֹ
עָלַי : לֹא תִדְחַל מִמְצוֹתָא דְעָם דְחָזוּר חָזוּר אֶתְכַפְּנִשׁוּ עָלַי :

רש"י שחו . לשון שאיה גאטירכ"ט בלעז ויש אומרים שחו כמו שמו כמו (שמות י) למען שיחי אוחותי :

(ח) קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי הִכִּיתָ
אֶת כָּל אֹיְבֵי לִחֵי שְׁנֵי רְשָׁעִים שְׁבַרְתָּ : קוּם
יְיָ פְרוֹק יְתֵי אֱלֹהֵי אֲרוּם מַחִיתָ כָּל בְּעָלֵי דָבָבִי עַל לִיסְתָּוֹן כִּכֵּי רְשִׁיעֵי
תִּבְרַתָּ :

רש"י כי הכית את כל אויבי לחי . מכת בזיון היא כד"א (איכה ג) יתן למכהו לחי , (מייכה ד) בשבט יכו על הלחי , ומ"א מכת הפה כד"א (ש"ב ח) ויכו אל ביתו ויחנק : שני רשעים . גבורתם :

(ט) לִיחֹה הִישׁוּעָה עַל עֲמֹד בְּרִכְתְּךָ סֶלָה :
מִן קֶדֶם יְיָ פּוֹרְקָנָא עַל עֲמֹד בְּרִכְתְּךָ לְעֶלְמִין :

רש"י לה' הישועה וגו' . עליו להושיע את עצדיו ואת עמו ועל עמו מוטל לכבד ולהודות לו סלה :

ד (א) לְמַנְצַח בְּנִגִּינוֹת מְזִמּוֹר לְדָוִד : לְשַׁבְּחָא עַל
חֲנִגִּיתָא תּוֹשְׁבַבְחָתָא לְדָוִד :

רש"י למנצח בנגינות . מזמור זה יסד דוד שיאמרוהו בני לוי המנצחין בנגינות בשיר על הדוכן , לשון נצח נופל במתחזקים בעבודה כענין שנא' (עזרא ג) יעמדו הלויים מבין עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה' :

(ב) בְּקִרְאֵי עֲנִנֵי אֱלֹהֵי צְדָקִי בַּצָּר הִרְחַבְתָּ
לִּי חֲנִנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי : בְּעֵדֹן צְלוֹתֵי קִבֵּל מִנִּי אֱלוֹהִי
צְדָקוֹתֵי בְּעֵדֹן עֲקָתָא אֲפִתִּיתָא לִּי חוּס עָלַי וְקִבֵּל צְלוֹתֵי :

רש"י בצר הרחבת לי . בימים שעברו עלי ומעתה חנני ושמע תפלתי :

(ג) בְּנֵי אִישׁ עַד מָה כְּבוֹדֵי לְכָלְמָה
תִּאָּהָבוּן רִיק תִּבְקָשׁוּ כְּזָב סֶלָה : בְּנֵי נִשְׂא
מְטוֹל מָה אִיקָרִי לְאֲתַכְנַעוּתָא תִּרְחַמִּין סְרְקוּתָא תִּבְעוּן כְּדִיבוּתָא
לְעֶלְמִין :

רש"י בני איש . בני אברהם ילחק ויעקב הקרוים איש , באברהם נאמר (בראשית כ) השב את אשת האישי , בילחק נאמר (שם כד) מי האישי הלזה ביעקב נאמר (שם כה) איש תם : עד מה כבודי לכלימה . עד מתי אתם מבזים אותי (ש"א כב) הראיתם את בן ישי , (שם כה) מי דוד ומי בן ישי , (שם כג) זכרות בני עם בן ישי , (שם כ) כי בוחר אתה לבן ישי , אין לי שם : תבקשו כזב . תרדפו למלאך כזבים כגון הזיפים שמלשינים עלי ולי היו מראים שלום וכיוצא בהם דילטורין שהיו בימי שאול (שם כג) הלא דוד מסתתר בגזעת החכילה וכן הרבה :

משנה פרק שביעית ז

א. כָּל־גְּדוֹל אָמְרוּ בַשְּׁבִיעִית, כָּל שֶׁהוּא מֵאֲכֹל אָדָם וּמֵאֲכֹל בְּהֵמָה וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִים וְאֵינוּ מִתְּקִים בְּאֶרֶץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית, וְלִדְמֵי שְׁבִיעִית, יֵשׁ לוֹ בְּעוֹר וְלִדְמֵי בְּעוֹר. וְאֵיזָה. זֶה עֵלָה הַלּוֹף הַשּׁוֹטָה, וְעֵלָה הַדְּנִדְנָה, הָעֲלֻשִׁין, וְהַפְּרִישִׁין, וְהַרְגִּילָה, וְנֶץ הַחֶלֶב. וּמֵאֲכֹל בְּהֵמָה. הַחוּחִים וְהַדְּרָדְרִים. וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִים. סְפִיחֵי אֲסָטִיס, וְקוֹצָה. יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶן שְׁבִיעִית, יֵשׁ לָהֶם בְּעוֹר וְלִדְמֵיהֶן בְּעוֹר:

ברטורה (ה) כלל גדול. ולדמיו שביעית. אם מכרן וקבל הדמים שלהן יש בדמיהן קדושת שביעית: יש לו ביעור. כשכלה לחיה חייב לבער: עלה הלוף השוטה. אלטרוד למתני לוף שוטה משום דתנן בפרק בתרא דעוקאים עלה לוף שוטה אין מטמא טומאת אוכלין, סלקא דעתא אמינא הכי נמי לא ליחול עליהו קדושת שביעית, קא משמע לן: הדנדה. בערבי נענ"ע, ובלע"ז מינטו"א: העולשין. תרי גווני עולשין הן, עולשי גינה ועולשי שדה, ובשאר שנים דשכיחי עולשי גינה, עולשי שדה לא חשיבי אוכל, ואין מטמאין טומאת אוכלים, והכא קא משמע לן דבשביעית דאין עולשי גינה מצויין, עולשי שדה חשיבי, ומטמאים טומאת אוכלים ושביעית נוהגת בהן: וכרישין. נמי תרי גווני נינהו, כרישי גינה וכרישי שדה, וכרישי שדה אלטרוד לאשמועינן: הרגילה. הם חלוגלוגות ובלע"ז בירדולגי"ש: ונץ החלב. פרחים לבנים כחלב. פירוש אחר, עשב הוא, כשנחתך יולא ממנו חלב: החוחים והדרדרים. מיני קואים הן: אסטיס. הוא שרובעין זו כמין תכלת וקורין לו בערבי ניי"ל וקוראים אותו והוא לומח ודומה לספיח, לכך קורהו התנא ספיחי אסטיס: וקואה. מין ממיני

הלכזעים, יש אומרים שהוא אלעלכפון"ר בערבי: יש להן שביעית. קדושת שביעית נוהגת בהן, שלא להפסידם ושלא לעשות בהם סחורה: ויש להם זיעור. כשיגיע זמן הזיעור צריך לזערם ולקמן בפנים מפורקים דיני הזיעור:

ב. ועוד כָּל אַחַר אָמְרוּ, כָּל שְׂאִינוֹ מֵאֲכָל אָדָם וּמֵאֲכָל בְּהֵמָה, וּמִמִּין הַצּוֹבְעִין, וּמִתְקִים בְּאֶרֶץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וְלִדְמִיו שְׁבִיעִית, אִין לוֹ בַעוֹר וְאִין לִדְמִיו בַעוֹר. אִי זֶהוּ. עֵקֶר הַלּוֹף הַשּׁוֹטָה, וְעֵקֶר הַדְּנִדְנָה, וְהַעֲקָרְבָּנִין, וְהַחֲלִבִּיצִין, וְהַבּוֹכְרִיהָ. וּמִמִּין הַצּוֹבְעִין, הַפּוֹאָה וְהַרְכָּפָא, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית, וְלִדְמִיהוֹן שְׁבִיעִית, אִין לָהֶם בַעוֹר וְלֹא לִדְמִיהוֹן בַעוֹר. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, דְּמִיהוֹן מִתְבַּעְרִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָמְרוּ לוֹ, לָהּ אִין בַעוֹר, קַל וְחֹמֶר לִדְמִיהוֹן:

ברטורה (5) עיקר. שורש: עקרבנין. רבותי מפרקים עשב הגדל אלל הדקל. ואני שמעתי שהוא עשב שעלים שלו דומות לעקרב: והחלצנין. הפרקים של נץ חלב האמור למעלה: הזכריה. קורין לו בערבי כנג"ר: הפואה. בערבי פו"א ובלע"ז זרוי"א: הרכפה. פרקים שתחת הקרקע ושולקין אותן ושותין מימיהן, ומי שיש לו תולעים בזטנו ימיתם: אין להם זיעור. לפי שמתקיימים בארץ ולא כלה לחיה מן השדה לפיכך אין צריך לזערו מן הבית: דמיהם מתזערים עד ראש השנה. הכי האמר דמיהם צריך שיתזערו מן העולם קודם ראש השנה של שמינית. והוא הדין דהוי מצי למתני מתזערים אחר ראש השנה, שאם ישנן לאותן דמים בעולם אחר ראש השנה של שמינית חייב לזערם בקדושת שביעית: קל וחומר לדמיהן. ורבי מאיר סבר מחמיר אני בדמיהן יותר מבהן עצמן דפרי עצמו מנכר ולא אתי למעבד ביה סחורה, אבל דמים לא מנכרי ואתי למעבד בהו סחורה. ואין הלכה כרבי מאיר:

ג. קִלְפֵי רֵמוֹן וְהַנֶּץ שְׁלוֹ, קִלְפֵי אֶגּוֹזִים וְהַגְּלֵעִינִין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמִיהוֹן שְׁבִיעִית, הַצֶּבַע, צוֹבַע לְעֶצְמוֹ, וְלֹא יִצְבַע בְּשֶׁכֶר, שְׂאִין עוֹשִׂים סְחוּרָה בְּפָרוֹת שְׁבִיעִית, וְלֹא בְּכוֹרוֹת, וְלֹא בְּתַרוּמוֹת, וְלֹא בְּנִבְלוֹת, וְלֹא בְּטָרְפוֹת, וְלֹא בְּשִׁקְצִים, וְלֹא בְּרִמְשִׁים. וְלֹא יִהְיֶה לוֹקַח יְרֻקוֹת שְׁדָה וּמוֹכֵר בְּשׁוּק, אֲבָל הוּא לִקְט וּבָנוּ מוֹכֵר עַל יָדוֹ. לִקְח לְעֶצְמוֹ וְהוֹתִיר, מִתֵּר

לְמַכְרוֹ :

ברטנורה (ג) והג'ן שָׁלוּ. פּרַח שְׁעַל הַפֶּטְמָא: וְקָלִיפִי אַגְוִזִים. כָּל הַנִּי לֹבְעִים בְּהֵן: וְהַגְלֵעִינִין. גַּרְעִינֵי פִירוֹת כְּגוֹן הַגַּרְעִינִים שְׂבִיטִים שְׂמוּאִיִּים מֵהֵן שָׁמֵן, וְגַרְעִינֵי תַמְרִים שְׂרָאוּיִין לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה: לֹבֵעַ לְעֵצָמוֹ. דְּכַתִּיב לָכֵם לְכָל אֲרֵכִיכֶם: שְׂאִין עוֹשִׂין סַחֲוֵרָה צְפִירוֹת שְׂבִיעִית. וְלִבְיַעַב בְּשֶׁכֶר הֵיינו סַחֲוֵרָה: לֹא בְּצַכּוֹרוֹת וְלֹא בְּתַרּוּמוֹת. לְמֵאֲמָה מִשְׁהֵי לְהוֹ לְגַבִּיָּה וְאֲתֵי בְּהוֹ לִידֵי תַקְלָה וְדוּקָא בְּצַכּוֹר חֵי גַזְרוּ אֲבָל שְׁחוּט שְׂרֵי לְמוֹכְרוֹ אֲפִילוֹ מִדְּרַבָּנָן וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִמְכְּרוּ בְּאֲטָלִיז: וְלֹא בְּנִבְלוֹת וְלֹא בְּטַרְפוֹת. דְּמֵאֲחַר דְּכַתִּב רַחֲמֵנָא טַמְאִים הֵם מָה אֲרִיךְ לֹמַר תּוֹ וְטַמְאִים יֵהוּ לָכֵם, אֲלֹא אֶחָד לְאִיסוֹר אֲכִילָה וְאֶחָד לְאִיסוֹר הַנָּאָה. וְאֵם תֵּאֲמַר הֵרִי חַמּוֹר הֵרִי גַמֵּל וְסוֹס וּפְרָד, שְׂאֵנִי הַנִּי לְמֵלְאֲכַתָּן הֵם גְּדִילִים וְלֹא אֲסִרוּ לְעֵשׂוֹת סַחֲוֵרָה אֲלֹא דְבַר הָעוֹמֵד לְאֲכִילָה, וְכָל דְּבַר שְׂאִיסוֹרוֹ מִן הַתּוֹרָה אֲסוֹר לְעֵשׂוֹת בּוֹ סַחֲוֵרָה, אֲבָל דְּבַר שְׂאִיסוֹרוֹ מִדְּבִרֵיהֶם אִין אֲסוֹר לְעֵשׂוֹת בּוֹ סַחֲוֵרָה, אֲלֹא סַתֵּם יִינָן, דְּאִף עַל גַּב דְּאֲסוֹר מִדְּבִרֵיהֶם אֲסוֹר לְעֵשׂוֹת בּוֹ סַחֲוֵרָה: וְלֹא יֵהֵא לֹקָח. כְּלוֹמַר לֹקֵט וּמוֹכֵר בְּשׂוֹק, לְנִרְאָה כַּסַּחֲוֵרָה. אֲבָל כְּשֶׁבְנוּ מוֹכֵר עַל יְדוֹ, פִּירוֹשׁ בְּשִׁבּוֹל, אִף עַל פִּי שְׁהוֹא לְקַטֵּן לְמַכְרוֹ לֹא מֵיחֲזִי כַּסַּחֲוֵרָה: לְקַח לְעֵצָמוֹ. לְאֲכֹל וְהוֹתִיר, מוֹתֵר לְמַכְרוֹ אֲפִילוֹ הוֹא עֵצָמוֹ:

ד. לְקַח בְּכּוֹר לְמִשְׁתֵּה בְּנוֹ אוֹ לְרָגֵל וְלֹא צָרִיךְ לוֹ, מִתֵּר לְמַכְרוֹ. צָדִי חֲיָה עוֹפּוֹת וְדָגִים שְׂנִזְדַּמְנוּ לָהֶם מִיָּנִים טַמְאִין, מִתֵּרִים לְמַכְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִף מִי שְׂנִתְמַנֶּה לוֹ לְפִי דְרַכּוֹ, לֹקָח וּמוֹכֵר, וּבְלִבָּד שְׁלֹא תִהֵא אֲמָנוֹתוֹ בְּכָךְ. וְחַכְמִים אוֹסְרִין :

ברטנורה (ה) לְקַח בְּכּוֹר. בְּעַל מוֹס דְּמוֹתֵר לְזֵרִים: מוֹתֵר לְמַכְרוֹ. וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִמְכְּרוּ אֲלֹא בְּדַמִּים שְׂקֵנָה אוֹתוֹ שְׁלֹא יִשְׁתַּכֵּר בּוֹ: מוֹתֵרִין לְמַכְרוֹ. דְּהָא כְּתִיב גַּבִּי נְבִילָה (דְּבִרִים יז) אוֹ מַכּוֹר לְנַכְרֵי הָא לֹא אֲסִרָה תּוֹרָה אֲלֹא לְקִיּוּמָן לְעֵשׂוֹת בְּהֵן סַחֲוֵרָה, אֲבָל בְּנִזְדַּמְנוּ מוֹתֵר: ר' יְהוּדָה אוֹמֵר אִף מִי שְׂנִתְמַנֶּה. אִף עַל פִּי שְׂאִינוּ אִיד אֲלֹא שְׂמַלְא עוֹפּוֹת טַמְאִים, כְּמוֹ כִי יִקְרָא קֵן לְפּוֹר (שֵׁם כַּב), וּפְלִיג אֲתַנָּא קַמָּא דְּאֲמַר אִידֵי דוּקָא: נְתַמְנָה. נִזְדַּמְנוּ, לְשׁוֹן וִימָן הַמֶּלֶךְ (דְּנִיחָל א): וְחַכְמִים אוֹסְרִים. לְמִי שְׂאִינוּ אִיד וְאֲפִילוֹ אִין אֲוִמְנוֹתוֹ בְּכָךְ, וְטַעֲמִייהוּ דְּרַבָּנָן הוֹא לְפִי שְׂהַאִידִים שְׂרִיכִים לִיתָן מַס לְמֶלֶךְ מֵאֲוִמְנוֹתָם הַתִּירוּ לָהֶם לְמַכּוֹר חֵיהֵ עוֹפּוֹת וְדָגִים טַמְאִים, כְּדִי שְׂיֹכְלוּ לְפִירוֹעַ לְמֶלֶךְ הַמַּס שְׂעֻלֵיהֶם, אֲבָל שְׂאֵר כָּל אֶחָד לֹא. וְהִלְכָה כִּר' יְהוּדָה:

ה. לוֹלְבֵי זְרָדִים וְהַחְרוּבִין, יֵשׁ לָהֶם שְׂבִיעִית וְלִדְמִיָּהוּ שְׂבִיעִית, יֵשׁ לָהֶן בְּעוֹר וְלִדְמִיָּהוּ בְּעוֹר.

לוֹלְבֵי הָאֵלֶּה וְהַבְּטָנָה וְהָאֶטְדִּין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית,
וְלַדְּמִיָּהּ שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶם בְּעוֹר וְלֹא לַדְּמִיָּהּ בְּעוֹר.
אָבֵל לְעֵלִין, יֵשׁ בְּעוֹר, מִפְּנֵי שְׁנוֹשְׁרִין מֵאֲבִיָּהּ:

ברטנורה (ה) לולבי זרדיו. לולבי חילן ששמו זרדתא: לולבי האלה. לשון וכאלה
וכאלון (ישעיהו), בערבי באלו"ט ובלע"ז גלנד"י: בטנה. מלשון בטנים וסקדים, בלשון
ערבי פאסת"ק: ואטדים. מין ממיני הקואים שמוחים בו גרעינים שחורים קשים
והן נאכלים: אבל לעלים. של כל אלו, יש ביעור, דאף על גב דלולבים אין נושרים
ואין אני קורא בהם ולצהמתך ולחיה, כלה לחיה מן השדה כלה לצהמתך מן הבית,
מכל מקום העלים נושרים הן ממקום חיבורן, ולענפים שהם מחוברים בו קרי אביהן,
וכיון שהם נושרים יש להם ביעור:

ו. הַוֶּרֶד וְהַכֹּפֶר וְהַקֶּטֶף וְהַלֶּטֶס, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית
וְלַדְּמִיָּהּ שְׁבִיעִית. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, אֵין לַקֶּטֶף
שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ פְּרִי:

ברטנורה (ו) ורד. שושן: והכופר. הוא שקורים לו בערבי אלחנ"א. ויש אומרים שהוא
בזם שקורין גרופול"י: והקטף. חילן אפסרמון: לוטם. תרגום לוט ולטום. יש
אומרים שהוא לנוצר בערבי, פניול"י ש בלע"ז: יש להם שביעית ולדמיהם שביעית.
והוא הדין דיס להן ביעור ולדמיהן ביעור ואף על פי שלא נזכר במסנה: מפני שאינו
פרי. ודינן כעצים דאין להם קדושת שביעית משום דהנחתן אחר ביעורן, והתורה
אמרה לאכלה דומיא דאכילה שהנחתן וביעורן שוה, ילאו עצים דהנחתן אחר ביעורן,
ותנא קמא סבר דקטפו זה פרו. והלכה כרבי שמעון:

ז. וְרֵד חֲדָשׁ שֶׁכָּבְשׁוּ בְּשָׁמוֹ יָשׁוּ, יִלְקֹט אֶת הַוֶּרֶד. וְיָשׁוּ
בְּחֲדָשׁ, חֲיָב בַּבְּעוֹר. חֲרוּבִים חֲדָשִׁים שֶׁכָּבְשׁוּ בְּיַד
יָשׁוּ, וְיִשְׁנִים בְּחֲדָשׁ, חֲיָבִין בַּבְּעוֹר. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל
שֶׁהוּא בְּנוֹתָן טַעַם, חֲיָב לְבַעַר, מִן בְּשָׁאִינוֹ מִינוֹ. וּמִן
בְּמִינוֹ, כָּל שֶׁהוּא. שְׁבִיעִית אוֹסְרֵת כָּל שֶׁהוּא בְּמִיָּהּ,
וְשֵׁלֵא בְּמִיָּהּ, בְּנוֹתָן טַעַם:

ברטנורה (ז) ורד חדש שכבשו בשמו יסן. ורד של שביעית שכבשו בשמן של ששית
ילקט את הורד קודם שיגיע זמן הביעור והכל מותר, אבל ורד של שביעית שכבשו
בשמן של שמינית וכבר הגיע זמן הביעור של הורד, חייב לבער את הכל כדקתני

סיפא דשביעית אוסרת מין בשאינו מינו בנותן טעם: וחרובין חדשים כו'. הכא מיירי
בבא לשחות היין אחר זמן הביעור דבכל ענין חייב לזער. ואם לא נשתהו החרובים
ביין עד זמן הביעור, ילקט החרובין והיין מותר כמו בורד והכי תניא בהדיא
בתוספתא: זה הכלל וכו'. בכל איסורים שבתורה מיירי דבכולן במינו במשהו, ומין
בשאינו מינו בנותן טעם. ואינה הלכה: השביעית אוסרת בכל שהוא במינה. לאחר
הביעור. אבל קודם הביעור אין בהם קדושת שביעית שיהא אסור להפסידה ולעשות
בהם סחורה, עד שיהא בהם בנותן טעם בין במינה בין שלא במינה: ושלא במינה.
אפילו לאחר הביעור בנותן טעם:

גמרא ברכות דף ט"ל ע"ב

אָתְמָר הֵבִיאוּ לְפָנֶיהֶם פְּתִיתִין וְשִׁלְמִים אָמַר רַב הוֹנָא
מְבָרַךְ עַל הַפְּתִיתִים וּפּוֹטֵר אֶת הַשִּׁלְמִים. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר
שְׁלִימָה מְצוּה מִן הַמּוֹבָחָר אֲבָל פְּרוּסָה שֶׁל חֲטִין וְשִׁלְיָמָה
מִן הַשְּׁעוּרִין דְּבָרֵי הַכֹּל מְבָרַךְ עַל הַפְּרוּסָה שֶׁל חֲטִין וּפּוֹטֵר
אֶת הַשִּׁלְיָמָה שֶׁל שְׁעוּרִין. אָמַר רַב נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק וַיֵּרָא
שְׁמִים יוֹצֵא יָדָיו שְׁנִינְהוֹן וּמְנוּ מָר בְּרִיָּה דְרַבִּינָא דְמַר בְּרִיָּה
דְרַבִּינָא מְנִיחַ פְּרוּסָה בְּתוֹךְ הַשִּׁלְיָמָה וּבּוֹצֵעַ תְּנִי תֵנָא קָמִיה
דְרַב נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק מְנִיחַ הַפְּרוּסָה בְּתוֹךְ הַשִּׁלְיָמָה וּבּוֹצֵעַ
וּמְבָרַךְ. אָמַר לִיה מָה שְׂמָךְ אָמַר לִיה שְׁלָמִין. אָמַר לִיה
שְׁלוֹם אַתָּה וְשְׁלוֹם מְשַׁנְתָּךְ שְׁשַׁמְתָּ שְׁלוֹם בֵּין הַתְּלָמִידִים.
אָמַר רַב פָּפָא הַכֹּל מוֹדִים בְּפִסְחָא שְׁמִנִית פְּרוּסָה בְּתוֹךְ
שְׁלִימָה וּבּוֹצֵעַ. מָאִי טַעְמָא (דבְּרִים ט"ז) לָחֵם עוֹנֵי כְּתִיב. אָמַר
רַבִּי אֲבָא וּבְשֶׁבֶת חַיִּיב לְבַצוֹעַ עַל שְׁתֵּי כְּפָרוֹת מָאִי טַעְמָא
(שְׁמוֹת ט"ז) לָחֵם מְשַׁנָּה כְּתִיב. אָמַר רַב אֲשִׁי חֲזִינָא לִיה לָרַב
כְּהֵנָּא דְנִקְיֵט תְּרִיתֵי וּבָצַע חֲדָא. רַבִּי זִינְרָא הָוָה בָּצַע אֲכֹלָה
שִׁירוּתָא. אָמַר לִיה רַבִּינָא לָרַב אֲשִׁי וְהָא קָא מְתַחֲזִי
כְרַעְבְתָּנוּתָא אָמַר פִּינּוֹן דְכָל יוֹמָא לָא קָא עֶבֶיד הָכִי
וְהָאִידָנָא קַעְבִּיד לָא מְתַחֲזִי כְרַעְבְתָּנוּתָא רַב אָמִי וְרַב אָסִי

כִּי הָיָה מִתְרַמֵּי לְהוֹ רִיפְתָּא דְעֵרוּבָא מְבָרְכִין עָלֶיהָ הַמוֹצֵיא
לְחֶם מִן הָאָרֶץ. אֲמַרִי הוּאִיל וְאֲתַעְבִּיד בֵּיהַ מְצוּהַ חֲדָא
נְעֵבִיד בֵּיהַ מְצוּהַ אַחֲרִיתִי :

רס"י פתיתין ושלמין. א"ר הונא אם רצה מצדך על הפתיתין ואם הפתיתים גדולים מן השלמים כריך לצדך עליהן: יולא ידי שניהם. ידי מחלוקתו של רב הונא ור"י: מניח פרוסה תחת השלמה. ונמלאו שתיהן זידו וזולע או משתיהן או מן השלמה: לחם עוני כתיב. ודרכו של עני בפרוסה לפיכך כריך שיראה כזולע מן הפרוסה: אכולא שירותא. פרוסה גדולה שהי' די לו לכל הסעודה בשבת: ריפתא דערובא. שערבו בו אתמול עירוני חלרות:

זוהר בלק דף קצ"ה ע"א

וְעַתָּה לְכֹה נָא אָרְה לִי אֶת הָעַם הַזֶּה וְגוֹמֵר. רַבִּי אֲבָא פָתַח
(תהלים ק"ב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי יַעֲטוּף וְגוֹמֵר. תִּלְתַּת אֵינוֹן דְּכַתִּיב
בְּהוּ תִּפְלָה וְאוֹקְמוּהָ מַלְּה דָּא חֵד הָיָה מֹשֶׁה וְחֵד הָיָה דְּוֹד
וְחֵד עֵנִי דְּאֲתַפְלִילוּ בְּהוּ וְאֲתַחֲבֵר בְּהוּ וְאִי תִימָא הָא כְּתִיב
(חבקוק א) תִּפְלָה לְחַבְקוֹק הַנְּבִיא הָא אַרְבַּע אֵינוֹן. אֶלָּא
חַבְקוֹק לָאוּ בְּגִין תִּפְלָה הָיָה וְאִף עַל גַּב דְּכַתִּיב בֵּיהַ תִּפְלָה
תּוֹשְׁבַחְתָּא וְהוֹדָאָה אִיהוּ לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאֲחִיָּא
לִיהַ וְעַבְדַּ עֲמִיָּה נְסִין וְגַבּוֹרֵן דְּהָא בְּרִיָּה דְּשׁוֹנְמִית הָיָה. אֲבָל
תִּלְתָּא אֵינוֹן דְּאֶקְרוּן תִּפְלָה. (תהלים ז) תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ
הָאֱלֹהִים תִּפְלָה דָּא דְּלִית כְּגִינִיָּה בְּבֵר נֶשׁ אַחֲרָא תִּפְלָה
לְדָוִד. תִּפְלָה דָּא אִיהוּ תִּפְלָה דָּא דְּלִית כְּגִינִיָּה בְּמִלְכָּא
אַחֲרָא. תִּפְלָה לְעֵנִי. תִּפְלָה דָּא קַדִּים לְתִפְלָה דְּמֹשֶׁה. וְקַדִּים
לְתִפְלָה דְּדָוִד וְקַדִּים לְכָל שְׂאָר צְלוֹתִין דְּעֵלְמָא. מָאִי טַעְמָא
בְּגִין דְּעֵנִי אִיהוּ תְּבִיר לְבָא. וְכַתִּיב (שם לד) קָרוֹב יְיָ לְנֶשְׁבָּרִי
לֵב וְגוֹמֵר וּמְסַכְנָא עֵבִיד תְּדִיר קֶטְטָה בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצִית וְשָׁמַע מְלוֹי. כִּיּוֹן דְּצַלִּי צְלוֹתִיהַ
פָּתַח כָּל כְּוִי רְקִיעִין וְכָל שְׂאָר צְלוֹתִין דְּקָא סְלָקִין לְעֵילָא

דחי לון ההוא מסכנא תביר לבא דכתיב תפלה לעני כי
יעטוף. כי יתעטף מבעי ליה. מאי כי יעטוף. אלא איהו
עביד עטופא לכל צלותין דעלמא ולא עלין עד דצלותא
דיליה עלת. וקדשא בריך הוא אמר יתעטפון כל צלותין
וצלותא דא תיעול לגבאי. לא בעינא הכא בי דינא דידונון
ביננא קמאי ליהו תרעומין דיליה ואנא והוא בלחודנא
וקדשא בריך הוא אתייחד בלחודוי באינון תורעמין
בההוא צלותא דכתיב ולפני יי ישפוך שיחו. לפני יי ודאי.
כל חילי שמאי שאלין אלין לאלין. קדשא בריך הוא במאי
אתעסק במאי אשתדל. אמרין אתיחדא בתיאובתא
במאנין דיליה כלהו לא ידעו מה אתעביד מההוא צלותא
דמסכנא ומכל אינון תורעמין דיליה דלית תיאובתא
למסכנא אלא כד שפיך דמעוי בתורעמו קמי מלכא
קדישא ולית תיאובתא בקדשא בריך הוא אלא כד מקבל
לון ואושדו קמיה ודאי איהי צלותא דעביד עטופא לכל
צלותין דעלמא. משה צלי צלותיה ואתעכב כמה יומין
בהאי תפלה. דוד חמא דכל פוין וכל תרעי שמאי כלהו
זמינין לאפתחא למסכנא ולית בכל צלותין דעלמא
דקדשא בריך הוא אצית מיד בצלותא דמסכנא כיון
דחמא האי עבד גרמיה עניא ומסכנא פשט לבושא
דמלכותא ויתב בארעא כמסכנא אמר תפלה דכתיב
תפלה לדוד הטה יי אזנד ענני. ואי תימא אמאי. בגין כי
עני ואביון אני. אמר ליה קדשא בריך הוא דוד ולא מלכא
אנת ושלויטא על מלכין תקיפין ואת עביד גרמך עני
ואביון. מיד אהדר צלותיה בגוונא אחרא ושבק מלה
דאביון דעני ואמר שמרה נפשי כי חסיד אני. ועם כל דא
כלא הוה ביה בדוד אמר ליה רבי אלעזר שפיר קאמרת :

תרגום הזהר ועתה לכה נח ארה לי וכו': רבי אבא פתח, תפלה לעני כי
יעטוף וגו'. שלשה הם שכתוב בהם תפלה, והעמידוהו דבר זה. אחד הוא
משה, אחד הוא דוד, ואחד הוא עני, שנכלל בהם ונתחצר בהם. ואם
תאמר, הרי כתוב, תפלה לחבוק הנביא, הרי חרצעה הם. ומשיב, אלח
חבוק, לא משום תפלה הוא חמר, ואף על פי שכתוב בו תפלה, שכת

והודאה הוא להקדוש צרוף הוא, על שהחיה אותו, ועשה עמו נסים וגבורות. כי צנה של סוגמית היה, שהחיה אותו אליפע. אצל שלשה הם הנקראים תפלה, תפלה למשה איש האלהים, תפלה זו שאין פמוה צאדם אחר. תפלה לדוד, תפלה זו היא תפלה שאין פמוה צמלך אחר. תפלה לעני, תפלה היא. מאלו השלשה מי חסובה מפלו, הוי אומר, תפלה של עני. תפלה זו קודמת לתפלה של משה, וקודמת לתפלה של דוד. וקודמת מפל שאר תפלות העולם. שאל מהו הטעם, ומשיב, משום שעני הוא צבור הלב, וכתוב, קרוב ה' לנגצרי לב. והעני עושה תמיד ריב עם הקדוש צרוף הוא, והקדוש צרוף הוא מקשיב וסומע דבריו. פיון שהעני התפלל תפלתו, פותח כל חלונות הרקיע וכל שאר התפלות העולות למעלה דוחה אותם אותו העני, שצור הלב. שכתוב, תפלה לעני כי יעטוף. והיה כריף לומר, כי יתעטף, מהו כי יעטוף. אלא, הפרוש הוא, הוא עושה איחור, שפאחר כל תפלות שצעולם שאינו נכנסות עד שהתפלה שלו נכנסת. והקדוש צרוף הוא אומר, שתאחרנה כל התפלות ותפלה זו תעלה אלי, איני כריף פאן צית דין שידונו צינינו, לפני תהיינה התרעומות שלו, ואני והוא נהיה בלבדנו. והקדוש צרוף הוא נתיחד בלבדו באלו התרעומות, בתפלה ההיא, שכתוב, ולפני ה' יספוף שיחו. לפני ה', ודאי. כל צבאות השמים שאלים אלו לאלו, צמה עוסק הקדוש צרוף הוא, צמה משפדל. אומרים להם, הוא מתיחד בתשוקה צפלים שלו, דהינו צנגצרי לב. פלם אינם יודעים מה נעשה מתפלת העני, ומפל אלו התרעומות שלו, כי אין תשוקה לעני אלא פשופף דמעות בתרעומות לפני המלך הקדוש. ואין תשוקה להקדוש צרוף הוא, אלא פשהוא מקבל אותם, ונגפכים לפניו. וזו היא תפלה שעושה איחור ועפוב לכל התפלות שצעולם. משה התפלל תפלתו ונתעבב פמה ימים בתפלה הזו, מחמת תפלת העני. דוד ראה שכל החלונות וכל שערי השמים פלם מוכנים להפתח לתפלת העני, ואין צכל התפלות שצעולם, שהקדוש צרוף הוא מקשיב לה מיד, פתפלת העני. פיון שראה זה, עשה עכמו עני ואציון, פשט לבוש המלכות וישב על הארץ פאציון, ואמר תפלה, שכתוב, תפלה לדוד הטה ה' אונד עני. ואם תאמר, לפמה, משום כי עני ואציון אני. אומר לו הקדוש צרוף הוא, דוד, וכי אינך מלך ושליט על מלכים וגורים, ואתה עושה עכמו עני ואציון. מיד החזיר תפלתו צאפן אחר, ועבב המלים אציון ועני, ואמר, שמרה נפשי פי חסיד אני. ועם כל זה, הפל היה

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י'

א. מי שִׁטְעָה בְּיָמוֹת הַגְּשָׁמִים וְלֹא אָמַר מוֹרִיד הַגְּשָׁם וְלֹא מוֹרִיד הַטַּל חוּזֵר לְרֹאשׁ וְאִם הִזְכִּיר הַטַּל אֵינוֹ חוּזֵר. וְאִם טָעָה בְּיָמוֹת הַחֶמְדָּה וְאָמַר מוֹרִיד הַגְּשָׁם חוּזֵר לְרֹאשׁ וְאִם לֹא הִזְכִּיר טַל אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ שֶׁאֵין הַטַּל נֶעְצָר וְאֵין צָרִיד בְּקִשָּׁה: **ב.** מי שִׁשָּׁכַח שֶׁאֵלָּה בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים אִם נִזְכָּר קוֹדֵם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שׁוֹאֵל אֶת הַגְּשָׁמִים בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְאִם נִזְכָּר אַחֵר שֶׁבִירָד שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה חוּזֵר לְבִרְכַּת הַשָּׁנִים. וְאִם לֹא נִזְכָּר עַד שֶׁהַשְּׁלִים כָּל תְּפִלָּתוֹ חוּזֵר לְרֹאשׁ וּמִתְפַּלֵּל שְׁנִיָּה: **ג.** טָעָה וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא אִם נִזְכָּר קוֹדֵם שֶׁיִּשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ חוּזֵר לְעִבּוּדָה וּמִזְכִּיר. וְאִם נִזְכָּר אַחֵר שֶׁהַשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ חוּזֵר לְרֹאשׁ. וְאִם הָיָה רָגִיל לומר תְּחִנוּנִים אַחֵר תְּפִלָּתוֹ וְנִזְכָּר אַחֵר שֶׁהַשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ קוֹדֵם שֶׁיַּעֲקוֹר רָגְלָיו חוּזֵר לְעִבּוּדָה: **ד.** בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּחוּלוֹ שֶׁל מוֹעֵד אוֹ בְּשַׁחֲרִית וּבְמִנְחָה שֶׁל רֹאשִׁי חֲדָשִׁים אֲבָל עֲרֵבִית שֶׁל רֹאשׁ חֲדָשׁ אִם לֹא הִזְכִּיר אֵינוֹ חוּזֵר:

מוסר

אִם חָטָא חֲבִירְךָ וְהִתְרִיתָ בּוֹ פְּלוּנֵי אֵל תַּעֲשֶׂה כֵּן יוֹתֵר וְחִזֵּר
וְעָשָׂא כִּי לֹא יִשְׁמַע אֵלֶיךָ וְעָבַר עֲבִירָה תִּכְרִיז עָלָיו בְּרָבִים
הִתְרִיתִי בּוֹ וְהוּא לֹא שָׁמַע לְהִתְרָאֲתִי : וְאִם יִרְנְנוּ הָעוֹלָם
עַל צְדִיק פְּלוּנֵי אֶחָד שָׁבָא לוֹ מְקָרָה אֶחָד רָע. תֹּאמֶר לוֹ
בְּעוֹן הַדּוֹר נִתְפַּשׁ שֶׁהַצְּדִיקִים נִתְפָּשִׁים בְּעוֹן הַדּוֹר שֶׁנֶּאֱמַר
(אֵיכָה ה) רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה' נִלְכַּד בְּשַׁחֲתוֹתֵם : הַמְשַׁנָּה
מְנַהֵג רֵאשׁוּנִים כְּמוֹ פְּיוֹטִים וְקְרוּבֵי שְׁהִנְהִיגוּ לוֹמֵר קְרוּבֵי
הַקִּלִּיר וְאוֹמֵר קְרוּבֵי אַחֲרוֹת עוֹבְרֵי מְשׁוּם (מִשְׁלֵי כב) אֵל תִּסְיֵג
גְּבוּל עוֹלָם אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֶיךָ. לֹא תִסְיֵג גְּבוּל רַעַךְ אֲשֶׁר
גְּבוּלוֹ : רֵאשׁוּנִים :

בלק יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד 7 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה :

(ח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה
וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבַר יְהוָה
אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בְּלָעַם : וַאֲמַר לְהוֹן
בֵּיתוֹ הִקָּא בְּלִילִיא וְאַתָּב יִתְכוּן פְּתַגְמָא כְּמָא דִּי יִמְלִיל יֵי עַמִּי
וְאוֹרִיכוּ רַבְרָבֵי מוֹאָב עִם בְּלָעַם :

רש"י לינו פה הלילה. אין רוח הקדש שורה עליו אלא בלילה, וכן לכל נביאי אמות העולם, וכן לבן בחלום הלילה, שנאמר (בראשית לא, כד) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו בהחבא: כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אלך עמכם, שמא אין כבודו לתתי להלך אלא עם שרים גדולים מכם: וישבו. לשון עכבה:

(ט) וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ : וַאֲתָא מִימַר מִן קָדָם יֵי לְוֹת
בְּלָעַם וַאֲמַר מִן גּוֹבְרִיא הָאֵלִין דְּעִמָּךְ :

רש"י מי האנשים האלה עמד. להטעותו באל. אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו, אין דעתו שזה עליו, אף אני אראה עת שאוכל לקבל ולא יבין:

(י) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל הָאֱלֹהִים בְּלַק בֶּן צֹפֹר
מִלֶּךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי : וַאֲמַר בְּלָעַם קָדָם יְיָ בְּלַק בֶּר
צֹפֹר מִלְכָּא דְמוֹאָב שְׁלַח לְוֹתִי :

רש"י בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב בעיניך, חשוב אני בעיני המלכים:

(יא) הִנֵּה הָעַם הַיָּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכַּס אֶת
עֵין הָאָרֶץ עֲתָה לָכֶּה קָבָה לִי אֹתוֹ אוֹלֵי
אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ וַגִּרְשֵׁתִיו : הָא עֲמָא דִּי נָפַק
מִמִּצְרַיִם וַחֲפָא יָת עֵין שְׁמִשָּׂא דְאַרְעָא כְּעַן אֵיתָא לוֹט לִי יִתִּיה
מָאִים אֵיכוּל לְאַגְחָא בֵּיה קָרַב וַאֲתֵרִיכִינִיה :

רש"י קבה לי. זו קשה מארה לי, שהוא נוקב ומפרש: וגרשתיו. מן העולם. ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ, איני מבקש אלא להסיעם מעלי, ובלעם היה שונאם יותר מבלק:

נביאים - מיכה - פרק ה

(יב) וְהִכַּרְתִּי פְּסִילֶיךָ וּמִצְבוֹתֶיךָ מִקִּרְבְּךָ
וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ : וְאֲשִׁיץ
צְלָמִי עִמָּמִיא וְקִמְתָּהוֹן מִבִּינְךָ וְלֹא תִשְׁתַּעֲבַד עוֹד לְעוֹבְדֵי יָדְךָ : (א)
וְנִתְּשֵׁתִי אֲשִׁירֶיךָ מִקִּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ : וְאֲעַקֵּר שְׁתִּילֵי עִמָּמִיא מִבִּינְךָ וְאֲשִׁיץ בְּעֵלֵי דְבָבְךָ :

רש"י והשמדתי עריך . ואשילי בעלי דבכך וכן (ישעיהו יד) ומלאו פני תבל ערים וכן (שמואל א כח) ויהי עריך :

(יד) וְעָשִׂיתִי בְּאֵף וּבַחֲמָה נָקַס אֶת הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ : (פ) וְאֶעֱבִיד בְּרָגֹז וּבַחֲמָה ית פּוֹרְעָנוֹת
דיו מן עממא דלא קבילו אוּלְפִן אורִיתָא : ו (א) שָׁמְעוּ נָא
אֵת אֲשֶׁר יְהוָה אָמַר קוּם רִיב אֶת
הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלְךָ : שָׁמְעוּ כְעוֹן
ית דיי אמר קום דיו עם טוריא וישמעו רמתא קלף :

רש"י אַת . הַהָרִים . אַת . הַאֲבוֹת : הַגְּבָעוֹת . הַאֲמָהוֹת :

כתובים - תהילים - פרק מג

(ה) מַה תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשִׁי וּמַה תִּתְהַמֵּי עָלַי
הַזֹּחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדְנוּ יִשׁוּעַת
פָּנֶי וְאֱלֹהֵי : מַה תִּתְמַכְּכִין נַפְשִׁי וּמַה תִּרְגָּשִׁי עָלַי אוֹרִיכִי
לְאֱלֹהֵי אַרוּם תּוֹב אֲשַׁבְּחֶנִּיה בְּפוֹרְקָנִיה דְּמִן קְדָמוּי דִּי הוּא אֱלֹהֵי
: מַד (א) לְמַנְצֶחַ לְבַנֵּי קִרַח מִשְׁכֵּיל : לְשַׁבְּחָא לְדוֹד
על ידיהון דבני קרח שכלא טבא : (ב) אֱלֹהִים בְּאֲזִנֵּינוּ
שָׁמְעֵנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְרוּ לָנוּ פֶּעַל פְּעֻלָּתָ
בְּיָמֵיהֶם בְּיָמֵי קְדָם : יי באודננא שמענא אבהתנא
אשתעיו לנא עובדא דעבדתא בימיהון ביומיא די מלקדמין :

רש"י באזנינו שמענו . מכאן אתה למד שהיו מדברים בני קרח בשביל דורות הללו הבאים אחריהם שאילו בשביל עצמם לא היה להם לומר אבותינו ספרו לנו שהרי הם עצמם ראו נסי המדבר והים והירדן ומלחמות יהושע כך מפורש באגדת תהלים :

(ג) אֶתְּהָ יְדָדָה גוֹיִם הוֹרֵשֶׁת וְתִטְעַם תִּרְעֵה לְאֻמִּים וְתִשְׁלַחֲם : אֲנִתָּ בִידָא דְגִבּוֹרֵתָּדָּ עִמָּיָא פְּנֵעֵנָּיָי תִּרְכָּתָא וּנְצַבְתָּנוּן לְבֵית יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָהוֹן תִּבְרַתָּ עִמָּיָא וּפְסִדְתָּנוּן :

רש"י תרע לאומים . הרעות לשבעה אומות גדולות ושלחתם מפנינו ואתה בידך כחד הורשתם מתוך ארצם ותטעם לאבותינו בתוכה :

משנה פסחים פרק ו

א. אלו דברים בפסח דוחין את השבת, שחיטתו וזריקת דמו ומחוי קרביו והקטר חלביו, אבל צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין את השבת. הרפאתו והבאתו מחוץ לתחום, וחתרכת יבלתו, אין דוחין את השבת. רבי אליעזר אומר, דוחין :

ברטורה (ה) אלו דברים בפסח דוחין את השבת. פסח דוחה את השבת, לנאמר מועדו בפסח (במדבר ט) ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, ונאמר מועדו בתמיד (שם כח) תשמרו להקריב לי במועדו, מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת שנאמר (שם) על עולת התמיד, אף מועדו האמור בפסח דוחה את השבת: שחיטתו וזריקת דמו. אי אפשר לעשותן כלילה דכתיב (ויקרא ז) ביום כוונתו להקריב, ביום ולא כלילה: מחוי. קינוח, כמו אכלה ומחתיה פיה (משלי ז). מחוי קרביו דוחין את השבת, שלא יסריחו: כליותו והדחת קרביו אינן דוחין. לאפשר משתחשך: הרפאתו. על כתפו להביאו דרך רשות הרבים לעזרה אע"פ שאין בו אלא איסור שבות, שהחי נושא את עצמו אין דוחה, דהוה ליה למעבדה מאתמו. וכן הבאתו מחוץ לתחום, וחתרכת יבלתו של קרבן פסח להסיר מומו, אע"פ שאין בו אלא איסור שבות, שחותכה בשנינו או בידו, אינן דוחים. והא דתנן בשלהי ערוזין חותכין יבלת במקדש, היא ביבשה

דמפרך פרכא, ומתניתין דהכא בלחה. ואע"פ דכשחותכה בשיניו או בידו כללחר יד הוא, אפילו הכי אסור בלחה דהוה ליה למעבדה מאתמול: ר' אליעזר אומר דוחין. דסבר מכשירי מלוא דוחים את השבת במסכת שבת:

ב. אָמַר רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר, וְהֵלֵא דִין הוּא, מָה אִם שְׁחִיטָה שְׁהִיא מְשׁוּם מְלֶאכָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, אֵלּוּ שְׁהוּן מְשׁוּם שְׁבוֹת לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יוֹם טוֹב יוֹכִיחַ, שְׁהִתִּירוּ בּוֹ מְשׁוּם מְלֶאכָה, וְאָסְרוּ בּוֹ מְשׁוּם שְׁבוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר, מָה זֶה, יְהוֹשֻׁעַ, מָה רְאָיָה רְשׁוּת לְמַצָּוָה. הִשִּׁיב רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר, הִזָּאָה תּוֹכִיחַ, שְׁהִיא מְצָוָה וְהִיא מְשׁוּם שְׁבוֹת וְאִינָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אַף אַתָּה אַל תִּתְמָה עַל אֵלּוּ, שְׁאַף עַל פִּי שְׁהוּן מְצָוָה וְהוּן מְשׁוּם שְׁבוֹת, לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר, וְעַלֶּיָּה אֲנִי דָן, וּמָה אִם שְׁחִיטָה שְׁהִיא מְשׁוּם מְלֶאכָה, דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. הִזָּאָה שְׁהִיא מְשׁוּם שְׁבוֹת, אִינּוּ דִין שְׁדוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אוֹ חֲלוּף, מָה אִם הִזָּאָה שְׁהִיא מְשׁוּם שְׁבוֹת, אִינָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. שְׁחִיטָה שְׁהִיא מְשׁוּם מְלֶאכָה, אִינּוּ דִין שְׁלֹא תִדְחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר, עֲקִיבָא, עֲקִרְתָּ מָה שְׁכַתּוּב בִּתְוֹרָה, (בִּין הָעֲרֵבִים), בְּמוֹעֲדוֹ (במדבר ט) בִּין בַּחֲל בִּין בַּשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ, רַבִּי, הֲבֵיא לִי מוֹעֵד לְאֵלּוּ כְּמוֹעֵד לְשְׁחִיטָה. כָּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל מְלֶאכָה שְׁאַפְשֵׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מִעֶרֶב שַׁבָּת, אִינָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. שְׁחִיטָה שְׁאִי אֶפְשֵׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מִעֶרֶב שַׁבָּת, דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת:

ברטנורה (5) שחיטה שהיא. אסורה בחולין בשבת משום איסור מלאכה גמורה אף על פי כן דוחה את השבת בפסח: אלו שהם משום שבת לא ידחו. בתמיהה: יום טוב יוכיח. שהתירו בו שחיטה וביסול שהוא אב מלאכה ומותרין להדיוט, ואסרו בו להביא דבר מחוץ לתחום ולאכלו, הואיל והיה אפשר לו מאתמול ואף על גב דתחומין מדרבנן: מה ראייה רשות למלוא. אכילת הדיוט רשות היא, ולורך גבזה מלוא היא,

ואם העמידו חכמים איסור שבות שלהן במקום רשות, יעמידוהו אף במקום מלוא. ור' יהושע סבר כל שמחת יום טוב מלוא היא ואפילו הכי אינו דוחה שבות: והזאה תוכיח שהיא מלוא. בטמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת ערב הפסח, שאם לא יזה לא יעשה פסחו ואפילו הכי אינו דוחה דהכי קים ליה לר' עקיבא דלא דחיא. והזאה שבות היא דמחזי כמאן דמתקן גברא: ועליה אני דן. וגם על ההזאה אני חולק ואומר שתדחה ולא יעכבהו מפסח, מקל וחומר זה בעלמא: אמר לו רבי עקיבא או חלוף. או אני אחליף את הדין. דפשיטא ליה דהזאה מעכבא וילפינן בקל וחומר מינה לשחיטה [שתעכב]: במועדו. ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו (במדבר ט): הבא לי מועד לאלו. שיהא להם זמן קבוע, כמו שקבע לשחיטה, הלכך כיון שלא קבע להם זמן ומלי למעבד מאתמול, לא דחיא, והזאה נמי לאו מגופיה דפסח היא ולא כתיב ביה במועדו. והלכה כרבי עקיבא:

ג. אִימָתִי מִבִּיא חֲגִיגָה עִמּוֹ, בְּזִמַּן שֶׁהוּא בָּא בְּחַל
בְּטָהֳרָה וּבְמַעַט. וּבְזִמַּן שֶׁהוּא בָּא בַּשַּׁבָּת בְּמִרְבָּה
וּבְטִמְאַה, אֵין מִבִּיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה:

ברטנורה (ג) אימתי מביא חגיגה עמו. עם הפסח בארבעה עשר בניסן: בזמן שהוא בא בחול ובטהרה. דאע"ג דפסח דחי שבת וטומאה, חגיגה לא דחיא שבת ובמועט. שהיה פסח מועט לאכילת בני חבורה, ואוכלין החגיגה תחלה כדי שיהיה הפסח גמר שביעתן במרובה. שהיתה החבורה מועטת ודי להן בפסח לבדו: ובטומאה. שרוב לבד טמאין, אין מביאין עמו חגיגה, שחגיגת יום ארבעה עשר רשות היא ולא חובה:

ד. חֲגִיגָה הִיְתָה בָּאָה מִן הַצֹּאן, מִן הַבָּקָר, מִן
הַכֶּבֶשִׁים וּמִן הָעִזִּים, מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקִבּוֹת.
וְנִאֲכַלְתָּ לְשָׁנֵי יָמִים וְלֵילָה אֶחָד:

ברטנורה (ד) מן הבקר. מה שאין כן בפסח שאינו בא לא מן הבקר ולא מן הנקבות:

ה. הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוּ שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ בַּשַּׁבָּת, חָיֵב עָלָיו
חֲטָאת. וּשְׂאֵר כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטוּן לְשֵׁם פֶּסַח, אִם
אֵינָן רְאוּיִין, חָיֵב. וְאִם רְאוּיִין הֵן, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מְחַיֵּב
חֲטָאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, מָה
אִם הַפֶּסַח שֶׁהוּא מִתֵּר לְשִׁמּוֹ, כְּשֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמּוֹ, חָיֵב.
זְבָחִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין לְשִׁמּוֹ, כְּשֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמּוֹ, אֵינּוּ

דִּין שְׁיֵהָא חֵיב. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ
בְּפִסְחָא שְׁשֻׁנְהוּ לְדָבָר אָסוּר, תֵּאמַר בְּזַבְחִים שְׁשֻׁנָּן
לְדָבָר הַמֵּתָר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, אִמּוּרֵי צְבוּר
יּוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן מִתְרִין לְשִׁמּוֹ, וְהַשּׁוֹחֵט לְשִׁמּוֹ, חֵיב.
אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּאִמּוּרֵי צְבוּר
שְׁיֵשׁ לָהֶן קֶצֶבָה, תֵּאמַר בְּפִסְחָא שְׁאִין לוֹ קֶצֶבָה. רַבִּי
מֵאִיר אָמַר, אֵף הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם אִמּוּרֵי צְבוּר, פְּטוּר:

ברטנורה (ה) הפסח ששחטו שלא לשמו. בארבעה עשר שחל להיות בשבת, וסבור
כשם שמותר לשמו כך מותר שלא לשמו: חייב חטאת. שחלל שבת בשוגג: אם אינו
ראויין. לפסח, כגון עגל או חיל בן שתי שנים או נקבה. חייב עליו חטאת אם
נתעלמה ממנו שבת או סבור שמותר לשחוט זבחים אחרים לשם פסח בשבת, דהאי
לאו טועה בדבר מלוא, דהכל יודעים שאין זה כשר לפסח: ואם ראויין הו'. כגון זה
בן שנה של שלמים ששחטו לשם פסח, דמתוך שהוא טרוד ובהול לשחוט פסחו טעה
בדבר זה ולא נזכר שהקדישו לזבח אחר: ר' אליעזר מחייב חטאת. ר' ע"פ שטעה
בדבר מלוא: ורבי יהושע פוטר. דקסבר טעה בדבר מלוא ועשה מלוא כל דהו פטור
מחייב חטאת שבה, וזה עשה מלוא שהקריב קרבן, דכל הזבחים שנוצחו שלא לשמן
כשרים, ואף הגשמיים לשם פסח מכשיר להו' ר' יהושע בפרק תמיד נשחט: מה אם
הפסח. שמותר לשחטו בשבת לשמו, סינה את שמו אודית מיהא דחייב חטאת כדקתני
לעיל: ששינהו לדבר האסור. ששחטו לשם קרבנות אחרים שאסורים לשחטן בשבת:
ששינהו לדבר המותר. ששחטו לשם דבר המותר לשחטו בשבת: אימורי לבור.
קרבנות האמורים ללבור בשבת כגון תמידים ומוספין יוכיחו שמותרים לשחטן לשמן,
והשוחט שאר זבחים לשמן בשבת חייב: שיש להן קלבה. שאינו רואה אחרים עסוקין
בשחיטתו, וכיון שנשחט התמיד יודע הוא שאין צריך לשחוט עוד, הלכך אין זה טועה
אלא שוגג ללא היה לו לטעות בדבר: תאמר בפסח שאין לו קלבה. דהכל כריכין
לכך והרי הוא רואה אחרים הרבה עסוקים בכך וטרוד הוא להתעסק במלוא. ואפילו
שחט הוא פסח כבר ומלא זבח זה עומד בעזרה וכסבור שהוא פסח ושחטו לשם מי
שהוא, טועה בדבר מלוא הוא: ר' מאיר אומר. השוחט בשבת זבחים אחרים כל
ימות השנה לשם אמורי לבור פטור. והלכה כר' יהושע ואין הלכה כר' מאיר:

ו. שְׁחָטוּ שְׁלֹא לְאוֹכְלָיו וְשְׁלֹא לְמִנּוּיָיו, לְעֶרְלִין
וְלְטִמְאִין, חֵיב. לְאוֹכְלָיו וְשְׁלֹא לְאוֹכְלָיו, לְמִנּוּיָיו
וְשְׁלֹא לְמִנּוּיָיו, לְמוּלְיָין וְלְעֶרְלִין, לְטְהוּרִים
וְלְטִמְאִים, פְּטוּר. שְׁחָטוּ וְנִמְצָא בְּעַל מוּם, חֵיב.

שְׁחָטוּ וְנִמְצָא טְרֵפָה בִּסְתֵר, פְּטוּר. שְׁחָטוּ וְנוֹדַע
שְׁמִשְׁכוּ הַבְּעָלִים אֶת יָדָם, אוֹ שְׁמִתוּ אוֹ שְׁנִטְמְאוּ,
פְּטוּר, מִפְּנֵי שְׁשַׁחַט בְּרִשּׁוֹת:

זרמורה (1) לאוכליו ושלל לאוכליו פטור וכו'. דהא פסח כשר הוא, לאמרינן פרק
תמיד נשחט להסוחט לפסולים ולכשרים לא פסל: שחטו ונמצא בעל מום חייב.
דשוגג הוא ולא חנוס שהיה לו [לזקרו]: שמשכו הבעלים את ידם ממנו קודם שחיטה
ונמנו על אחר: או שמתו או שנטמאו. דעכסיו לא נתנה שבת לדחות אללם: פטור.
שאנוס הוא, דללא היה יודע שכך הוא ולא היה לו לדדוק על כד:

גמרא פסחים דף ס"ח ע"ב

אמר רבי אליעזר ומה אם שחיטה וכוילי רבי יהושע
לטעמיה דאמר שמחת יום טוב נמי מצוה היא. דתניא רבי
אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל
ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר חלקהו חציו
לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש. ואמר רבי יוחנן
ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר (דברים יז) עֲצֵרֶת
לְה' אֱלֹהֶיךָ וְכָתוּב אֶחָד אֹמֵר (במדבר כט) עֲצֵרֶת תִּהְיֶה לָכֶם.
רבי אליעזר סבר או פלו לה' או פלו לך. ורבי יהושע סבר
חלקהו. חציו לה' וחציו לך. אמר רבי אלעזר הכל מודים
בעצרת. דבעינן נמי לך. מאי טעמא יום שנתנה בו תורה
הוא. אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לך. מאי
טעמא (ישעי נח) וקראת לשבת עונג. אמר רב יוסף הכל
מודים בפורים דבעינן נמי לך מאי טעמא ימי משתה
ושמחה כתיב ביה. מר בריה דרביןא פליה שתא הנה יתיב
בתעניתא לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי.
עצרת יום שנתנה בו תורה. פוריא (אסתר ט) ימי משתה

וְשִׁמְחָה כְּתִיב. מֵעֲלֵי יוֹמָא דְכַפּוּרֵי דְתַנָּא חֵיִיא בַר רַב
מִדְפָּתִי (ויקרא כג) וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וְכִי
בְּתַשְׁעָה הֵם מִתְעַנִּין וְהָלֵא בְעֵשְׂרֵי מִתְעַנִּין אֲלֵא לֹאמַר לָךְ
כָּל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה בְּתַשְׁעָה בּוּ מֵעֵלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאִילוּ
מִתְעַנֶּה תְּשִׁיעֵי וְעֵשְׂרֵי. רַב יוֹסֵף בְּיוֹמָא דְעֶצְרֵתָא עֲבִדֵי לִיה
עֲגָלָא תִּלְתָּא. אָמַר אֵי לָאו הָאֵי יוֹמָא דְקָא גְרִים כְּמָה יוֹסֵף
אֵיכָּא בְּשׁוּקָא. רַב שֵׁשֶׁת כָּל תִּלְתִּין יוֹמִין מְהֵדֵר לִיה
תִּלְמוּדִיה וְתִלִּי וְקָאֵי בְּעֵיבְרָא דְדַשָּׁא וְאָמַר חֲדָאֵי נַפְשָׁאֵי.
חֲדָאֵי נַפְשָׁאֵי. לָךְ קָרָאֵי. לָךְ תַּנָּאֵי. אֵינִי וְהָא אָמַר רַבִּי
אֲלַעְזָר אֲלִמְלָא תוֹרָה לֹא נִתְקַיְּמוּ שְׁמַיִם וְאָרֶץ שְׁנֵאמַר
(ירמ' לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שְׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא
שָׁמַתִּי מֵעִיקָרָא כִּי עָבִיד אֵינִישׁ אֲדַעְתָּא דְנַפְשִׁיהָ קָא עָבִיד.
אָמַר רַב אָשִׁי וְלִמָּאֵי דְקָאמַר רַבִּי אֲלַעְזָר נָמִי יוֹם טוֹב
רְשׁוּת אֵית לִיה פִּירְכָּא וּמָה יוֹם טוֹב שְׁהֲתִיר בּוּ מְלֹאכָה שְׁל
רְשׁוּת לֹא הֲתִיר שְׁבוֹת שְׁעֻמָּה שְׁבֵת שְׁלֹא הֲתִיר בָּהּ אֲלֵא
מְלֹאכָה שְׁל מְצוּהָ אֵינוּ דִּין שְׁלֹא תִתִּיר שְׁבוֹת שְׁעֻמָּה. וְרַבִּי
אֲלַעְזָר שְׁבוֹת דְּמְצוּהָ עָדִיף לִיה:

רס"י דְּזַעֲנִין נְמִי לְכַס. שִׁשְׁמַח צוּ בַּמֶּאֱכָל וּבַמִּשְׁתָּה לְהִרְאוֹת סְנוּחַ וּמְקוּבֵל יוֹם
זֶה לְיִשְׂרָאֵל שְׁנַתְנָה תוֹרָה צוּ: כֹּל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה וְכו'. צ"ב דְּיוֹמָא מוֹקְמִינן לְהָא
דְּרִשָּׁא אֲלִיבָא דְמֵאֵן דְּאִמַר אֵין אֲדַם מוּזְהָר עַל תּוֹסַפְתָּ עֵינוּי לְהַתְחִיל לְהַתְעַנוֹת
מִצְעוּד יוֹם וְאִפִּי לְמֵאֵן דְּאִית לִיה מוֹסִיפִין מֵחֹל עַל הַקּוּדֶשׁ מִקְרָא אַחֲרֵינָא נִפְקָא
לִיה מִצְחָרִישׁ וּבְקָרִישׁ תְּשַׁבּוֹת הַלְכָךְ כִּי אַתָּה הָאֵי בַּתְשַׁעָה לְהַכִּי אַתָּה וְהַכִּי קֹאמַר
וּמָה שְׂאֲתָם עוֹשִׂי בַּתְשַׁעָה דְּהֵינּוּ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֲנִי קוֹרָא עֵינוּי: עֲבִדֵי לִי עֲגָלָא
תִּלְתָּא. הֵי מְלוּהָ לְאַנְשֵׁי צִיתוּ לְהַכִּין לוֹ סְעוּדָה. אֵי לָאו הָאֵי יוֹמָא. שְׁלַמְדֵי תוֹרָה
וְנִתְרוּמְתֵי הֵרִי אֲנָשִׁי הִרְבָּה בְּשׁוּק שְׁמַנִּין יוֹסֵף וּמָה צִינֵי לְצִינָם: וְתִלִּי. נִשְׁעֵן: חֲדָאֵי
נַפְשָׁאֵי. שְׁמַחֵי נַפְשֵׁי: לָךְ קָרָאֵי לָךְ תַּנָּאֵי. בְּצִיבֵלךְ וּלְאֹרֶכְךְ שְׁנִיתִי וְקָרִיתִי: אֵינוּי. וְכִי
אֵין הַנָּחָה בַּתְלַמוּד תוֹרָה אֲלֵא לְלוּמְדִיה לְכַד: אִם לֹא צִינֵי. שְׁל יוֹם וְלִילָה דְּהֵינּוּ
תְלַמוּד תוֹרָה שְׁכַתוּב צוּ יוֹם וְלִילָה: אִית לִיה פִּירְכָּא. לְמִילְתֵיהָ דְּאִמַר מְלֹאכֶת מְלוּהָ
דוּחָה שְׁבֵת כ"ש שְׁבוֹת דְּמְלוּהָ שְׁפִיר מִיְהֵדֵר לִיה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ יו"ט יוֹכִיחַ מִק"ו וּמָה
שְׁמַחַת יו"ט שְׁהִיא רְשׁוּת וְהִתְרָתָה צוּ מִשׁוּר מְלֹאכֶת לֹא הִתְרַת' צוּ מִשׁוּם שְׁבוֹת שְׁבֵת
לְלֹא הִתְרָתָה צֶה אֲלֵא מְלֹאכֶת מְלוּהָ כְּגוֹן שְׁחִיטַת קִרְבָּנוֹת לְצוּר אֵינוּ דִּין שְׁלֹא תִתִּיר
שְׁבוֹת אִפִּי שְׁל מְלוּהָ: וְר"א. אָמַר לָךְ הָאֵי לָאו ק"ו הוּא דְּשְׁבוֹת דְּמְלוּהָ עֲדִיפָא
מִשְׁבוֹת דְּרְשׁוּת וְלָכֵךְ יו"ט דְּשְׁמַחַתוּ רְשׁוּת גְּזַרוּ עַל שְׁבוֹת שְׁלֹא אֲבַל שְׁבֵת דְּדַחִיית

זוהר בלק דף קצ"ה ע"ב

אמר רבי אלעזר ארימית ידי בצלו לקמי מלכא קדישא
דהא תנינן אסיר ליה לבר נש לארמא ידוי לעילא בר בצלו
ובברכאן ותחנונים למריה דכתיב (בראשית י"ד) הרימותי ידי
אל יי אל עליון ומתרגמין ארימית ידי בצלו דהא
אצבעאן דידין מלין עלאין אית בהו. והשתא אנא הכי
עבידנא ואמינא דכל מאן דאלין ארבע יסדר קמי מאריה
ועביד גרמיה ברעותא בתיקונא דא כדקא יאות בתקונא
דא לא תהדר צלותיה בריקניא. בקדמיתא עבד לסדרא
שבחא קמי מאריה ולזמרא קמיה. ודא בתושבחון דקמי
צלותא ולבתר עבד לבתר דצלי צלותא דעמידה איהו
עבדא דסדר צלותא דמאריה. ולבתר עבד לבתר דצלי כל
צלותיה ואזיל ליה. ועל דא דוד תלת זמנין עבד גרמיה
בצלותא דא עבד דכתיב הושע עבדך אתה אלהי שמת נפש
עבדך וכתיב (תהלים פ"ו) תנה עזך לעבדך. הא תלת זמנין
אצטריך לשואה גרמיה עבד לבתר לשואה גרמיה גו אינון
דמסרי נפשיהו על קדושת שמייה והיינו ביחודא דשמע
ישראל דכל מאן דשוי הכי רעותיה בהאי קרא אתחשיב
ליה כאלו מסר נפשיה על קדושת שמייה לבתר לשואה
גרמיה עני בזמנא דעאל ודפיק דשין דרומי מרומים כד
אמר אמת ויצבי וסמיך גאולה לתפלה למהוי בצלותא
דעמידה תביר לבא עניא ומסכנא. ולשואה רעותיה
לאתפללא גו מסכני בתבירו דלבא במאיכו דנפשא. לבתר
לשואה גרמיה גו חסידים בשומע תפלה לפרשא חטאו
דהכי אצטריך יחיד בשומע תפלה בגין לאתדבקה בימינא
דפשוטה לקבלא לאינון דתבין וכדין אקרי חסיד הא
ארבע אליו כדקא יאות. מאן כליל לכל הני ההוא דקא

אֶצְטְרִיד לְכַלֵּל לֹון וְהָאֵי אֵיהוּ עֶבֶד דְּאֶכְלִיל לְכָל שְׂאֵר.
 תִּלְת עֶבְדִין אֵינוּן בְּתִלְת דְּוִכְתִּין וְכִלְהוּ חֵד וְעֲלִיָּהוּ כְּתִיב
 הִנֵּה כְּעֵינֵי עֶבְדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם וְגוֹמֵר. בֵּין עֶבֶד לְעֶבֶד
 אֵינוּן אַחֲרָנִין בֵּין עֶבֶד קִדְמָא לְעֶבֶד תַּנְיִנָא אֵית לִיה
 לְמִמָּסָר נְפִשִׁיה עַל יְחוּדָא דְקְדוּשַׁת שְׁמִיה וּלְשׁוּאָה גְרַמִּיה
 עָנִי וּמִסְכָּנָא בְּצִלוּתָא דְעִמִּידָה וּלְשׁוּאָה גְרַמִּיה גּוֹ חֲסִידִים
 בְּשׁוּמַע תַּפְּלָה. עֶבֶד תְּלִיתָא בְּתַר דְּסִיִּים וְסִדָּר כְּלָא. תַּנּוּן
 בְּהִיא שְׁעֵתָא דְסִדָּר בַּר נֶשׁ כָּל הַנִּי סְדוּרִין אַרְבַּע בְּרַעוּ
 דְלָבָא קִדְשָׁא בְרִידָה הוּא נִיחָא קִמִּיה וּפְרִישׁ יְמִינִיה עֲלִיה
 בְּהִיא עֶבֶד תְּלִיתָא וְקָרָא עֲלִיה וְאָמַר לִיה עֶבְדִי אַתָּה
 דְכָתִיב (ישעיה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי עֶבְדִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ
 אַתְּפָאֵר. וְדָאֵי צִלוּתָא דְהָאֵי בַר נֶשׁ לָא יְהֵדֵר בְּרִיקָנָא
 לְעֵלְמִין. אַתָּה רַבִּי אַבָּא וְנִשְׁקִיָּה:

תרגום הזהר אָמַר רַבִּי חֲלַעְזָר, הֲרִימוּתֵי יָדֵי בְּתַפְּלָה לְפָנֵי הַמַּלְאָךְ הַקָּדוֹשׁ.
 פִּי לְמַדְנֵנּוּ, אָסוּר לְחַדְסֵם לְהָרִים יָדָיו לְמַעַלְהָ חוּץ מִבְּתַפְּלָה וּבְצִרְכוֹת
 וּבְתַחֲנוּנִים לְחַדְוֵנוּ. שְׂכַתוּב, הֲרִימוּתֵי יָדֵי אָל ה' אֵל עֲלִיוֹן, וּמִתְרַגֵּם, חֲרִימִית
 יָדֵי בְּרַלּוּ, דְּהֵינּוּ בְּתַפְּלָה. פִּי אֲכַפְּעוֹת הַיָּדִים יֵשׁ בָּהֶם דְּצָרִים עֲלִיוֹנִים. וְעַתָּה
 חֲנִי עוֹשֶׂה כָּךְ, שְׂאֲנִי מֵרִים יָדֵי בְּתַפְּלָה. וְחֲנִי אֹמֵר, שְׂכַל מִי שְׂמַסְדֵּר יֵלְפוּ
 הָאֲרַבְּעָה הַנֶּזְפָּרִים לְעִיל, עֲנִיִּים חֲסִידִים עֶבְדִים וּבְעֵלֵי קְדוּשַׁת הַשָּׁם, לְפִי
 חַדְוֵנוּ, וְעוֹשֶׂה עֲלָמוּ בְּחַפְזָא לְבַב בְּתַקוּן הַזֶּה כְּרַחוּי, הִנֵּה בְּתַקוּן הַזֶּה, לֹא
 תַחְזוֹר תַּפְּלָתוֹ רִיקָם. בְּתַחֲלָה כְּרִידָה לְעֵשׂוֹת עֲלָמוּ עֶבֶד, דְּהֵינּוּ לְסִדָּר שְׂבָחִים
 לְפָנֵי חַדְוֵנוּ וְלִזְמַר לְפָנָיו. וְזֶהוּ בְּתַפְּלָתוֹ שְׂלַפְנֵי הַתַּפְּלָה. וְאַחַר כָּךְ יַעֲשֶׂה
 עֲלָמוּ עֶבֶד, לְאַחַר שְׂהַתְּפִלָּה הָעִמִּידָה, הוּא עֶבֶד הַמְּסַדֵּר תַּפְּלָה
 לְחַדְוֵנוּ. וְאַחַר כָּךְ יַעֲשֶׂה עֲלָמוּ עֶבֶד, אַחַר שְׂהַתְּפִלָּה כָּל תַּפְּלָתוֹ וְהַלְלָה לוֹ.
 וְעַל כֵּן דוּד עֲשֶׂה עֲלָמוּ שְׂלַש פְּעֻמִּים בְּתַפְּלָה זוֹ עֶבֶד. שְׂכַתוּב, הוֹשַׁע עֶבְדְּךָ
 חָפָה אֶלְקִי, שְׂמַח נֶפֶשׁ עֶבְדְּךָ, וּכְתוּב תָּנָה עֲזָךְ לְעֶבְדְּךָ, הֲרִי שְׂלַש פְּעֻמִּים
 שְׂאֲרִיכִים לְעֵשׂוֹת עֲלָמוּ עֶבֶד, דְּהֵינּוּ לְפָנֵי הַתַּפְּלָה, וְאַחַר תַּפְּלַת שְׂמוּנָה
 עֲשֶׂרָה, וְאַחַר כָּל הַתַּפְּלָה פְּנִזְפָּר לְעִיל. אַחַר כָּךְ, כְּרִידָה לְשָׁם עֲלָמוּ תוֹדָה יֵלְפוּ
 שְׂמַסְרוּ נֶפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשָּׁם. וְהֵינּוּ בְּיַחּוּד שְׂלַש שְׂמַע יִשְׂרָאֵל. שְׂכַל מִי שְׂמַסְרִים
 לְאוּנוּ כָּךְ בְּמִקְרָא הַזֶּה, נֶחֱסֵב לוֹ כְּאִלּוּ מִסָּר נֶפְשׁוֹ עַל קְדֻשַׁת שְׂמוֹ. כְּרִידָה
 לְשָׁם עֲלָמוּ עָנִי, פִּי בְּזַמָּן שְׂנַכְנָסוּ וְדוּפַק עַל פְּתָחִים שְׂל רוּם מְרוּמִים,
 כְּשֶׁאֹמֵר חֲמַת וַיִּצִיב, וְסוּמָךְ גְּאֻלָּה לְתַפְּלָה, יִהְיֶה בְּתַפְּלַת עִמִּידָה, בְּשְׂמוּנָה

עֲשֶׂהָ, צָבוּר לִב עֲנִי וְאֶזְבִּיחַ, וַיִּשָּׂים רָאוּנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ הָאֶזְבִּיחִים בְּצִבְיֹרֶת הַלֵּב, וּבְצִפְלוֹת נֶפֶשׁ. אַחֲרַי כָּךְ, כָּרִיף לְשֵׁים עֲלֵמוֹ תוֹךְ חֲסִידִים בְּשׂוֹמֵעַ תְּפִלָּה, לְפָרֵשׁ חֲטָאֵיו, כִּי כָךְ כָּרִיף לְעֵשׂוֹת יַחִיד בְּשׂוֹמֵעַ תְּפִלָּה, כְּדִי לְהִתְדַבֵּק בְּיָמִינוּ, שְׂהוּא חֶסֶד, הַפְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׂדִים, וְאִזְ נִקְרָא חֲסִיד. הָרִי אֲרַבְעָה אֲלוֹ פְּרָחוּי. שׂוֹאֵל, מִי פוֹלֵל אֶת כָּל אֲלוֹ הַנְּזַפְרִים לְעִיל. וַיִּמְשִׁיב, הוּא מִי שְׁכָרִיף לְכָלוֹל אֹתָם, וְזֶהוּ הוּא, עֶבֶד, הַפוֹלֵל אֶת כָּל הַשָּׂאֵר, שָׂהִם, קְדוּשָׁ הַשָּׁם, עֲנִי, חֲסִיד. שְׁלֵשׁ עֶבְדִים הֵם בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת, וְכֵלֵם אַחַד, וְעַלִּיָּהֶם כְּתוּב, הִנֵּה כְּעֵינֵי עֶבְדִים אֵל יְד אֲדוֹנֵיהֶם וְגו'. צִין עֶבֶד לְעֶבֶד נִמְלָאִים אֲלוֹ הָאֲחֵרִים, דְּהֵינּוּ צִין עֶבֶד הָרֵאשׁוֹן שְׁלִפְנֵי הַתְּפִלָּה, לְעֶבֶד הָאֲחֵרוֹן, שְׁלֵאֲחֵר תְּפִלַּת הָעַמִּידָה, יֵשׁ לוֹ לְמַסּוֹר נֶפֶשׁוֹ עַל קְדוּשָׁ הַשָּׁם, וְלְעֵשׂוֹת עֲלֵמוֹ עֲנִי וְאֶזְבִּיחַ בְּתִפְלוֹת הָעַמִּידָה וְלְשֵׁים עֲלֵמוֹ תוֹךְ הַחֲסִידִים בְּשׂוֹמֵעַ תְּפִלָּה. עֶבֶד הַשְּׁלִישִׁי הוּא אַחֲרֵי שְׁגִמֵר וְסִדֵר אֶת הַכֹּל, דְּהֵינּוּ לְאַחֲרֵי כָל הַתְּפִלָּה. לְמַדְנָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁסִדֵר הָאֵדֶם כָּל אֲלוֹ אֲרַבְעַת הַסְּדָרִים בְּרָאוֹן הַלֵּב, הוּא לְרָאוֹן לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁ צְרוּף הוּא, וּפּוֹרֵשׁ יְמִינוֹ עַלִּיו בְּעֶבֶד הַהוּא הַשְּׁלִישִׁי, שְׁלֵאֲחֵר כָּל הַתְּפִלָּה, וְקוֹרָא עַלִּיו וְאוֹמֵר לוֹ, עֶבְדִי אֲפָה. שְׁכַתּוּב, וַיִּאמֶר לִי עֶבְדִי אֲפָה וַיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֲתִפְאֵר וְדַחֵי הוּא, שְׁתִּפְּלוֹתוֹ שְׁל הָאֵדֶם הִזָּה לֹא תִשׁוּב רִיקָם לְעוֹלָם. צָח רַבִּי אֲבָח וּנְשָׁקוּ.

הלכה פסוקה

הרמב"ם ה' תפלה פ"י

א. כָּל מְקוֹם שֶׁהִיחִיד חוּזֵר וּמִתְפַּלֵּל שְׁלִיחַ צָבוּר חוּזֵר וּמִתְפַּלֵּל אִם טָעָה כְּמוֹתוֹ בְּעֵת שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם. חוּץ מִשְׁחָרִית שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁאֵם שְׁכַח שְׁלִיחַ צָבוּר וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וַיָּבֵא עַד שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ אֵין מְחַזְרִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי טוֹרַח צָבוּר שֶׁהָרִי תְּפִלַּת הַמּוֹסְפִין לְפָנָיו שְׂהוּא מְזַכֵּיר בָּהּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ: **ב.** עֲשֶׂהָ יָמִים שְׁמֵרָאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכְּפוּרִים טָעָה וְחָתַם בָּהֶם בְּבִרְכָה שְׁלִישִׁית הָאֵל הַקְּדוּשׁ

חוזר לראש טעה וחתם בעשתי עשרה מלך אוהב צדקה ומשפט חוזר לתחלת הברכה וחותר ביה המלך המשפט ומתפלל והולך על הסדר ואם לא נזכר אלא עד שהשלים כל תפלתו חוזר לראש אחד יחיד ואחד שליח צבור:

מוסר

מספר חסידים סי' קט"ו קט"ז

כשרבה דיו על אות לא יכתוב את ה' ממנו וכן אם רבה על שם לא יכתוב ממנו אות אחרת: (דברים יא) ואהבתם את הגר מצוה אותנו לאהבה את הנכנס תחת כנפי השכינה לקיים את כל המצוה והתורה ובשלים וששה מקומות הזהירה תורה על אהבתו ושלם להונותם בין אונאת ממון בין אונאת דברים וגדולה אהבתו וחביבה לפני המקום יותר מאהבתו של ישראל משל לפני בני אדם אחד אוהב את המלך והאחד המלך אוהבו מי גדול אותו שהמלך אוהבו נמצא ישראל אוהבים הקדוש ברוך הוא והקדוש ברוך הוא אוהב את הגר שנאמר (שם) ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה על כן מצוה עלינו לאהוב מי שהמלך אוהב לפיכך כתוב ואהבתם את הגר:

בלק יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם לֹא תִלְדָּה
עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת הָעַם כִּי בָרוּךְ הוּא :
וַאֲמַר יִי לְבָלָעַם לֹא תִיזִיל עִמָּהוֹן לֹא תִלוֹט יָת עִמָּא אַרִי בָרִיד הוּא :

רש"י לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי. אמר לו לא תאר את העם. אמר לו אם כן אברכם. אמר לו אינס ריכין לברכתך, כי ברוך הוא. משל אומרים לזרעה לא מדבשך ולא מעקלך:

(יג) וַיִּקַּם בְּלָעַם בַּבֶּקֶר
וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי בָלַק לָכוּ אֵל אֶרְצְכֶם כִּי
מֵאֵן יִהְיֶה לְתַתִּי לְהִלְדָּה עִמָּכֶם : וְקַם בְּלָעַם
בְּצַפְרָא וַאֲמַר לְרַבְרָבֵי בָלַק אִיזִילוּ לְאַרְעֶכוֹן אַרִי לִית רַעוּא קָדָם יִי
לְמִשְׁבְּקֵי לְמִיזַל עִמְכוֹן :

רש"י להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכם. למדנו שרחו גבוהה ולא ראה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות, לפיכך ויוסף עוד בלק:

(יד) וַיִּקְוִמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל בָּלַק
וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בְּלָעַם הִלְדָּה עִמָּנוּ : וְקָמוּ רַבְרָבֵי
מוֹאָב וְאֵתוּ לְוֹת בָּלַק וַאֲמָרוּ סָרִיב בְּלָעַם לְמִיתִי עִמָּנָא : (טו) וַיִּסְּף
עוֹד בָּלַק שְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים
מֵאֵלָה : וְאוֹסִיף עוֹד בָּלַק לְמִשְׁלַח רַבְרָבִין סְגִיָּאִין וַיִּקְרִי
מֵאֵלִין : (טז) וַיָּבֹאוּ אֶל בְּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה
אָמַר בָּלַק בֶּן צְפוּר אֵל נָא תִמְנַע מִהִלְדָּה
אַלִּי : וְאֵתוּ לְוֹת בְּלָעַם וַאֲמָרוּ לִיהּ כְּדָנָן אָמַר בָּלַק בַּר צְפוּר לֹא
כְּעוֹ תִתְמַנַּע מְלִמִּיתִי לְוֹתִי :

נביאים - מיכה - פרק ו

(ב) שָׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְהוָה וְהֶאֱתַנּוּם
מִסְדֵי אֶרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם עַמּוֹ וְעִם
יִשְׂרָאֵל יִתְנַפֵּחַ : שָׁמְעוּ טוֹרָא יֵת דִּינָא דִּינִי וְעִקְרָא
מִיִּסוּדֵי אֶרְעָא אֲרִי דִּינָא קָדָם יְיָ עִם עַמִּיהָ וְעִם יִשְׂרָאֵל עֶבֶד תּוֹכַחַה
(ג) : עַמִּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הֶלְאִיתִיךָ עֲנֵה
בִּי : עַמִּי מָה טָבָא אֲמַרִית לְמַעַבְד לָךְ וְלֹא עֲבַדִית אוּ מָא רוּעָא
קִשְׂיָא אִסְגִיתִי עֲלֶיךָ אִסְהַד בִּי :

רש"י מה עשיתי לך . תן לך להכיר מה טוב עשיתי לך : ומה הלאתיך . בעבודתי : ענה בי . העד בי :

(ד) כִּי הֶעֱלִיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבַּיִת
עֲבָדִים פְּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה
אֶהְרֹן וּמֹרְיָם : אֲרִי אִסְקִתְךָ מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם וּמִבַּיִת
עֲבָדוּתָא פְּרִקִתְךָ וּשְׁלַחִית קְדָמְךָ תְּלַתָּא נְבִיִי מֹשֶׁה לְאַלְפָּא מְסִירַת
דִּינִין אֶהְרֹן לְכַפָּרָא עַל עַמָּא וּמֹרְיָם לְאוֹרָאָה לְנִשְׂיָא :

רש"י כי העליתך . רע"פ שעשיתי לך כל הטובה הזאת לא הלאתיך בעבודה גדולה ובקרבות גדולים
: את משה אהרן ומרים . ת"י משה לאלפא מסורת דינין ואהרן לכפרא על עמא ומרים לאוראה לנשיא :

(ה) עַמִּי זְכֹר נָא מַה יַעַץ בָּלַק מְלֶךְ מוֹאָב
וּמָה עָנָה אֹתוֹ בְּלָעָם בֶּן בְּעוֹר מִן הַשְּׂטִיִּים
עַד הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת יְהוָה : עַמִּי
אֲדַפֵּר כְּעַן מַה מְלֶךְ בָּלַק מְלָכָא דְמוֹאָב וּמָה אֲתִיב יְתִיב בְּלָעָם בֶּר
בְּעוֹר הֵלֵא גְבוּרָו אֲתַעְבִּידָא לְכוּן מִמִּישֵׁר שְׂטִין עַד בֵּית גִּלְגָּלָא בְּדִיל
לְמַדַּע זְכוּתָא דִּינִי :

רש"י ומה ענה אותו בלעם בן בעור . מה אזעום לא זעם ה' (במדבר כג) שלא כעסתי כל אותו הימים :
מן השמים . שחטאתם לי שם דעו לדקותי שלא מנעתי טובתי ועזרתי מכם עד הבאתי אתכם לגלגל
וכבשתי לפניכם שם את הארץ :

(ו) בַּמָּה אֶקְדָּם יְהוָה אֲפֹף לֵאלֹהֵי מְרוֹם
הָאֶקְדָּמְנוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגָלִים בְּנֵי שָׁנָה : בְּמָא
אֶפְלַח קָדָם יְיָ אֲשַׁתְּעַבֵּד לֵאלֹהֵא דְשְׁכֵנְתִּיהָ בְּשָׁמַי מְרוֹמָא הָאֶפְלַח
קָדְמוֹהֵי בַעֲלֹן בַּעֲגָלִין בְּנֵי שָׁנָה :

רש"י אכף . אהיה . כפוף :

כתובים - תהילים - פרק עג

(כא) כִּי יִתְחַמֵּץ לִבִּי וְכִלְיוֹתַי אֲשַׁתּוֹן :
אָרוּם יְחוּשׁ לִבִּי וְכוֹלְיֹתַי בַּעֲרוֹן כְּאִשָּׁא :

רש"י כי יתחמץ לבבי . מטרים שראיתי מפלה זו ברוח הקדש היה לבבי מתחמץ על דרך הרשעים שאלחה ,
ובכליותי הייתי משתונן , לשון חרב שנון , וכשהוא מתפעל התי"ו ניתנת באמצע שורש התיבה כדרך כל
תיבה שיסוד תחילתה שי"ן :

(כב) וְאֲנִי בַעַר וְלֹא אֵדַע בְּהִמּוֹת הַיִּיטִי
עִמָּךְ : וְאֲנָא שְׁטִיָּא לֹא אֵדַע הֵיךְ בַּעֲרִי אֶתְחַשְׁבִּית גְּבָךְ :

רש"י ואני . הייתי בער ולא הייתי יודע מה היא המדה וכבהמה הייתי עמך : ואני . אע"פ שהייתי
רואה כל זה תמיד הייתי עמך ולא זאתי מיראתך :

(כג) וְאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ אֶחְזַתְּ בְיָד יְמִינִי : וְאֲנָא
תְּדִירָא עִמָּךְ אוֹחַדְתָּא בְיָד יְמִינִי :

רש"י אחזת ביד ימיני . להחזיקני ביראתך כשקרבו רגלי לנטות מדרכך כמו שאמר למעלה כמעט נטיו רגלי :

(כד) **בַּעֲצָתְךָ תִּנְחֵנִי וְאַחַר כְּבוֹד תִּקְחֵנִי :**
בְּמִלְכָּתְךָ תִּדְבְּרֵנִי וּבְתֵר דְּשָׁלִים אִיקָרָא דְאַמְרָתָא עָלַי לְאַיְתָּא
תִּסְבְּנִי :

רש"י תנחני . נחיתני : ואחר כבוד תקחני . אילו היה טעם על כבוד היה פתרונו לאחר שהשלמת לסנחרב כל הכבוד שפסקת לו תקחני אליו הפלת נסיד לישראל והחרבת את סנחרב עכשיו שהטעם על ואחר זה פתרונו ואחרי כן לכבוד תקחני משכחני אליו לכבוד ולתפארת :

(כה) **מִי לִי בְּשָׁמַיִם וְעַמֶּךָ לֹא חִפְצָתִי**
בְּאַרְצְךָ : מִן כְּוִתְךָ דִּילִי בְּשָׁמַיָא אֶלָּא אֶת וְעַמְךָ חִבְרָא לֹא צְבִיתִי
בְּאַרְעָא :

רש"י מי לי בשמים . שום מלאך שנחתי לי לאלוה לא נחתי אלא אותך :

משנה גיטין פרק ז

א. מי שפאחזו קרדיקוס ואמר כתבו גט לאשתי, לא אמר כלום. אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קרדיקוס וחזר ואמר אל תכתבו, אין דבריו האחרונים כלום. נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרפין בראשו, בודקין אותו שלש פעמים, אם אמר על לאו לאו ועל הן הן, הרי אלו יכתבו ויתנו :

ברטנורה (ה) מי שאחזו קורדייקוס. שנתבלבלה דעתו מחמת שד השולט על השותה יין חדש: אין בדבריו האחרונים כלום. וא"ל לחזור ולשאלו אחר שנתקצבה דעתו, אלא כותבין הגט וסומכים על דבריו הראשונים. ומיהו כל זמן שדעתו מבולבלת אין

כותבין הגט: הרכיז. הטה: בודקין אותו. בדברים אחרים: הרי אלו יכתבו ויתנו. אם
הרכיז על הגט הרכנת הן:

ב. אָמְרוּ לוֹ נִכְתּוּב גִּט לְאִשְׁתֶּךָ, וְאָמַר לָהֶם כָּתְבוּ,
אָמְרוּ לְסוֹפֵר וְכָתַב וְלַעֲדִים וְחִתְמוּ, אָף עַל פִּי
שְׁכִתְבוּהוּ וְחִתְמוּהוּ וּנְתַנוּהוּ לוֹ וְחָזַר וּנְתַנוּ לָהּ, הֲרִי
הֵגֵט בְּטֵל, עַד שִׁיאֲמַר לְסוֹפֵר כָּתוּב וְלַעֲדִים חִתְמוּ:

ברטנורה (ג) אמרו לו. לבריא או לשכיב מרע חכם: נכתוב גט לאשתך. שלא תזקק
ליצם:

ג. זֶה גִּטְךָ אִם מִתִּי, זֶה גִּטְךָ אִם מִתִּי מִחֲלִי זֶה, זֶה
גִּטְךָ לְאַחַר מִיתָה, לֹא אָמַר כָּלוּם. מֵהִיּוֹם אִם מִתִּי,
מֵעַכְשָׁיו אִם מִתִּי, הֲרִי זֶה גִּט. מֵהִיּוֹם וְלְאַחַר מִיתָה,
גִּט וְאִינוּ גִּט. וְאִם מִת, חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבָמַת. זֶה גִּטְךָ
מֵהִיּוֹם אִם מִתִּי מִחֲלִי זֶה, וְעָמַד וְהִלֵּךְ בְּשׁוּק וְחָלָה
וְמַת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ, אִם מִחֲמַת חֲלִי הֲרֵאשׁוֹן מִת,
הֲרִי זֶה גִּט. וְאִם לָאוּ, אִינוּ גִּט:

ברטנורה (ג) זה גטך אם מתי. לא אמר כלום. דמשמע לכשאמות, ואין גט לאחר
מיתה: מחולי זה. משמע מחולי זה ואילך, וכיון שמת מתוך החולי נמלא שאין הגט
חל אלא לאחר מיתה: מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט. מספקא לן אי תנאה הוי
מהיום אם אמות, וכיון שמת נתקיים התנאי ונמלא שהוא גט משעת נתינתו. אי חזרה
הוי שחזר בו ממאי דאמר מהיום, ואמר לאחר מיתה יהא גט, ואינו כלום כיון דלא
אמר מהיום אם מתי: חולצת. שמה אינו גט: ולא מתיבמת. שמה גט הוא והויא לה
גרושת אחיו וקיימא עליה באסור כרת:

ד. לֹא תִתְיַחַד עִמּוֹ אֶלָּא בְּפָנֵי עֲדִים, אֶפְלוּ עֶבֶד, אֶפְלוּ
שְׁפָחָה, חוּץ מִשְׁפָּחָתָהּ, מִפְּנֵי שְׁלֵבָה גִּס בָּהּ בְּשִׁפְחָתָהּ.
מֵה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאִשְׁת
אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, מְגֵרֶשֶׁת וְאִינָהּ
מְגֵרֶשֶׁת:

(ז) לֹא תתיחד עמו. זה שנתן גט ואמר לה מהיום אם מתו, לֹא תתיחד עמו. שֶׁמֶא יבֹא עליה ותהא כריכה גט שני, דחיישין שֶׁמֶא בעל לשם קדושין: מה היא צלותן הימים. לֹא ארישא קאי צאומר מהיום אם מתו, דההיא ודאי לכי מיית אגלחי מלתא דהוי גט משעת נתינה, והבא עליה פטור. אלא צאומר לה במסירת הגט הרי זה גטך והתגרסי בו מעת שאני בעולם אם מתו, ר' יהודה סבר סמוך למיתה הוא דהוי גט ומקמי הכי אשת איש היא. ור' יוסי סבר מכי יהיב לה גיטא כל שעתא מספקא לן דלמא זו היא שעה הסמוכה למיתה והוי גט ספק, ואע"ג דחי טפי, אין צריכה, הלכך ספיקא היא והבא עליה באשם תלוי:

ה. הרי זה גטך על מנת שתתני לי מאתים זוז, הרי זו מגרשת ותתן. על מנת שתתני לי מכאן ועד שלשים יום, אם נתנה לו בתוך שלשים יום, מגרשת. ואם לאו, אינה מגרשת. אמר רבן שמעון בן גמליאל, מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו הרי זה גטך על מנת שתתני לי אצטליתי, ואבדה אצטליתו, ואמרו חכמים תתן לו את דמיה:

(ח) הרי זו מגורשת ותתן. מגורשת מעכשיו משעת קבלת הגט, וחייבת ליתן מה שהתנה עמה. ואם אבד הגט או נקרע קודם שתתן, אינה כריכה גט אחר, דכל האומר על מנת כצ"ג מעכשיו: אמר רש"ג מעשה בצידן. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, אם אמר לה על מנת שתתני לי איצטליתי ואבדה איצטליתו, דוקא קאמר לה. רש"ג אומר תתן לו את דמיה שלא נתכין הבעל אלא להרווחה דידיה, ומעשה נמי בצידן באחד שאמר לאשתו וכו' ואמרו חכמים תתן לו את דמיה. ואין הלכה כרש"ג:

ו. הרי זה גטך על מנת שתשמשי את אבא, על מנת שתניקי את בני, כמה היא מניקתו, שתי שנים. רבי יהודה אומר, שמונה עשר חדש. מת הבן או שמת האב, הרי זה גט. הרי זה גטך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים, על מנת שתניקי את בני שתי שנים, מת הבן או שמת האב או שאמר האב אי אפשי שתשמשי, שלא בהקפדה, אינו גט. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כזה גט. כלל אמר רבן שמעון בן

גַּמְלֵי־אֵל, כָּל עֶפְבָּה שְׁאִינָה הַיִּמָּנָה, הָרִי זֶה גֵט :

דרטורה (1) על מנת שתשמשי את אבא, על מנת שתניקי את בנו. בגמרא מוכח דכל סתם שלא קבע זמן כמה תשמשי את אביו או כמה תניקי את בנו, כמפרש יום אחד דמי, ונתקיים התנאי אם תשמשי את אביו או תניקי את בנו יום אחד בלבד: כמה היא מניקתו. כלומר כמה הוא זמן היניקה, שאם הניקתו יום אחד בזה הזמן, נתקיים התנאי: שתי שנים. רבי יהודה אומר י"ח חודש. אבל אם הניקה אותו אחר ששלמו ב' שנים לרבנן וי"ח חדש לר' יהודה, אין זו יניקה, ולא נתקיים התנאי. ואין הלכה כר"י: מת הבן. ולא הניקתו כלל: או מת האב. ולא שמשתו: הרי זה גט. דלאו לכעורה איכוין בתנאו, אלא להרווחה דידיה, והא לא אכטריך. ואם היה יודע שימות אביו או בנו לא היה מתנה: שלא בהקפדה. אע"פ שהיא לא הכעיסתו, ואין העכבה ממנה, אינו גט. וכ"ש אם היה בהקפדה: כזה גט. הואיל ולא הקפידתו ואין העכבה ממנה. ואין הלכה כרשב"ג:

ז. הָרִי זֶה גֵטְךָ אִם לֹא בָאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיְהוּדָה לְגָלִיל, הִגִּיעַ לְאַנְטִיפֹטְרָס וְחָזַר, בְּטֵל תִּנְאוֹ. הָרִי זֶה גֵטְךָ אִם לֹא בָאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ מִגָּלִיל לְיְהוּדָה, וְהִגִּיעַ לְכַפֵּר עוֹתֵנָאִי וְחָזַר, בְּטֵל תִּנְאוֹ. הָרִי זֶה גֵטְךָ אִם לֹא בָאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וְהָיָה הוֹלֵךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְהִגִּיעַ לְעֵכוֹ וְחָזַר, בְּטֵל תִּנְאוֹ. הָרִי זֶה גֵטְךָ כָּל זְמַן שְׁאֶעְבֹּר מִכְּנָגְד פְּנֵיךָ שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַחַד עִמָּה, הָרִי זֶה גֵט :

דרטורה (2) הגיע לאנטיפטורס. מפרש בגמרא משנה זו, כגון דאתני שני תנאים, אי מטינא לגליל, לאלתר ליהוי גיטא. ואי לא מטינא לגליל, אי משתהינן תלתין יומין ולא אתינא ליהוי גיטא, ואי לא, לא ליהוי גיטא. והלך והגיע לאנטיפטורס שהוא סוף ארץ יהודה וחזר קודם שלשים יום, בטל הגט. דלא לגליל מטא, ולא אשתהי תלתין יומין: וכן אם היה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר עותנאי. שהוא בקצה גבול הגליל: וכן אם היה הולך למדינת הים והגיע לעכו. שהוא בקצה גבול של א"י וחזר בתוך ל' יום, בטל הגט. שהרי לא הלך למדינת הים וגם לא נשתהה ל' יום: כל זמן שאעבור מנגד פניך ל' יום. כששתהה ל' יום עובר מנגד פניך אז יהא גט: והיה הולך ובא וכו'. לאחר מכאן כשישתהה ל' יום עובר מנגד פניה, יהא גט. ולא אמרינן הואיל ומעיקרא היה הולך ובא, ניוחש שמא פייס קטטה שביניהם ובטל גיטא,

דמאחר שלא נתייחד עמה בצעה שהיה הולך וזא, לא חיישין שמא פייס. ולכי מקיים תנאיה ושהה ל' יום עובר מנגד פניה, הוי גיטא. ובגמרא מוקי לה באומר בצעת התנאי ע"מ כן אני מוסר לה הגט, שתהא נאמנת עלי כמאה עדים כל זמן שתאמר שלא זאתי ונתיחדתי ופייסתי. וכן הלכה. שאם לא אמר כן בצעת התנאי, חיישין שמא יבא בעל ויערער ויאמר פייסתי:

ח. הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש, ומת בתוך שנים עשר חדש, אינו גט. הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש, ומת בתוך שנים עשר חדש, הרי זה גט:

דרטורה (ח) אינו גט. לכיון דלא אמר מעכשיו, משמע לאחר שנים עשר חודש יהא גט, והרי מת בתוך הזמן ואריכה ליצם:

ט. אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חדש כתבו ותנו גט לאשתי, כתבו גט בתוך שנים עשר חדש ונתנו לאחר שנים עשר חדש, אינו גט. כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש, כתבו בתוך שנים עשר חדש ונתנו לאחר שנים עשר חדש, אינו גט. רבי יוסי אומר, כזה גט. כתבו לאחר שנים עשר חדש ונתנו לאחר שנים עשר חדש ומת, אם הגט קדם למיתה, הרי זה גט. ואם מיתה קדמה לגט, אינו גט. ואם אין ידוע, זו היא שאמרו מגרשת ואינה מגרשת:

גמרא גיטין דף ל"ו ע"א

תנו התם פרוזבול אינו משמט זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן כשראה את העם שנמנעו מלהלוות זה

אֶת זֶה וְעָבְרוּ עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים טו) הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן
 יְהִיָּה דְבַר עִם לְבַבְךָ בְּלִיעַל וְגוֹי עֶמֶד וְהִתְקִין פְּרוּזְבוּל וְזֶה
 הוּא גוּפוֹ שֶׁל פְּרוּזְבוּל מוֹסְרָנִי לָכֵם דֵּיּוּנִים שֶׁבְּמִקּוּם פְּלוּנִי
 שֶׁכָּל חוּב שֵׁישׁ לִי אֶצֶל פְּלוּנִי שֶׁאֶגְבְּנוּ כָּל זְמַן שֶׁאֲרָצָה
 וְהַדֵּיּוּנִים חוֹתְמִים לְמָטָה אוֹ הָעֵדִים. וּמִי אֵיכָּא מִיַּדִּי
 דְּמִדְּאוּרֵייתָא מְשַׁמְטָה שְׁבִיעִית וְהִתְקִין הֵלֵל דְּלֹא מְשַׁמְטָה
 אָמַר אַבְיֵי בְּשִׁבְעִית בְּזְמַן הַזֶּה וְרַבִּי הִיא. דְּתַנְיָא רַבִּי
 אוֹמֵר (סו) וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִיטָה שְׁמוּט בְּשִׁתֵּי שְׁמִיטוֹת הַכְּתוּב
 מְדַבֵּר אַחַת שְׁמִיטַת קַרְקַע וְאַחַת שְׁמִיטַת כְּסָפִים בְּזְמַן
 שֶׁאֲתָה מְשַׁמְט קַרְקַע אֲתָה מְשַׁמְט כְּסָפִים בְּזְמַן שְׂאִי אֲתָה
 מְשַׁמְט קַרְקַע אִי אֲתָה מְשַׁמְט כְּסָפִים וְתִקְנִינוּ רַבָּנָן
 דְּתַשְׁמֵט זָכָר לְשִׁבְעִית רָאָה הֵלֵל שֶׁנִּמְנְעוּ הָעַם מִלְּהַלּוֹת
 זֶה אֶת זֶה עֶמֶד וְהִתְקִין פְּרוּזְבוּל וּמִי אֵיכָּא מִיַּדִּי
 דְּמִדְּאוּרֵייתָא לֹא מְשַׁמְטָה שְׁבִיעִית וְתִקְנִינוּ רַבָּנָן דְּתַשְׁמֵט.
 אָמַר אַבְיֵי שֶׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה הוּא. רַבָּא אָמַר הַפְּקָר בֵּית דִּין
 הַפְּקָר. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק מְנִין שְׁהַפְּקָר בֵּית דִּין הַפְּקָר
 שְׁנֵאמַר (עזרא י') כָּל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא לְשִׁלְשָׁה יָמִים בְּעֶצַת
 הַשָּׂרִים וְהַסֹּגְנִים יִחְרַם הוּא וְכָל רְכוּשׁוֹ. אֵיבְעִיָּא לְהוּ כִּי
 הִתְקִין הֵלֵל פְּרוּזְבוּל לְדַרְיָה הוּא דְּתִקְיָן אוֹ דִּילְמָא לְדַרְיָ
 עֲלֵמָא נְמִי תִקְיָן לְמָאִי נִפְקָא מִינָה לְבִטּוּלִיָּה אִי אָמַרְתָּ
 לְדַרְיָה הוּא דְּתִקְיָן מִבְּטְלִינָן לִיָּה אֶלָּא אִי אָמַרְתָּ לְדַרְיָ
 עֲלֵמָא נְמִי תִקְיָן הָא אִין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבִטֵּל דְּבִרֵי בֵּית דִּין
 חֲבִירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן גְּדוּל הַיָּמִינוּ בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן מָאִי. תָּא
 שְׁמַע דְּאָמַר שְׁמוּאֵל לֹא כְּתִבִּינָן פְּרוּזְבוּל אֶלָּא אִי בְּבֵי דִינָא
 דְּסוּרָא. אִי בְּבֵי דִינָא דְּנְהַרְדְּעָא. וְאִי סִלְקָא דְּעַתְדָּא לְדַרְיָ
 עֲלֵמָא נְמִי תִקְיָן בְּשָׂאֵר בֵּי דִינָא נְמִי לְכַתְּבוּ:

רס"י אינו משמט. מאחר שכתבו פרוזבול אינו משמט חובו בשביעית: מוסרני
 לכס. את שטרותי שאתם תהיו נוגסים ואני לא אגוש ולקמן מוקי דיך כח צידם
 להפקיע ממונו של זה וליתן לזה במקום שיש סייג ותקנה: והתקין הלל. ללא
 תשמט ועקר דבר מן התורה: בשביעית בזמן הזה. והלל כרבי ס"ל דא' שביעית
 להשמטת מלוה בזמן הזה דרבנן היא, ואע"ג דהלל צבית שני הוה ס"ל לאבוי
 צבית שני הואיל ולא היה יוכל נוהג לא נהגו שמיטין מדאורייתא ודאמרינן
 בערכין מנו יוצלות לקדש שמיטין מדרבנן קאמר. ומנא אתי בתלמידי רבינו יצחק

הלוי כתב במס' גיטין בירושלמי מנין שאין השמטה נוהגת אלא בזמן שיוצב נוהג שנאמר וזה דבר השמטה שמוט אחת שמיטת היוצב ואחת שמיטת שביעית. אצל בת"כ ראיתי דשביעית נוהג בזמן שאין יוצב נוהג, ואומר אני שהוא מחלוקת: בזמן שאי אתה משמט קרקע. כגון עכשיו שצטלה קדושת הארץ: אי אתה משמט כספי'. ואע"פ שהשמטת כספים חובת הגוף היא ואינה תלויה בארץ ילפי' בהיקיפה ללא נהגו: ואמרו רבנן דתשמט. בזמן הזה: זכר לשביעית. שלא תשתכח תורת שביעית: ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית. בזמן הזה כרבי ואמור רבנן דתשמט ונמלא הלוה גזלן על פיהם: שב ואל תעשה. הלוה הזה יושב וצטל ואינו עושה המנוה לפרוע את חובו ולא עקר ליה צידים וכה"ג מותר לעקור דבר מן התורה כגון שופר ולולב ודומיהן ביצמות בהאשה רבה ללא עקירה צידים היא: רבא אמר. לעולם בין לרבנן דפלוגי אדרבי ואמרי שביעית וכו' דצדכר שבממון אין כאן עקירת דבר מן התורה במקום סייג וגדר דהפקר צ"ד בממון הפקר הוא: לצטולי. להוסיב צ"ד אי אכסיר דרא שלא ימנעו מלהלוות: לא פתבינן פרוצבול. ללא אלים לאפקורי ממונא: אלא בי דינא דסורא. רב: דינא דנהרדעא. שמואל:

זוהר בלק דף קצ"ו ע"א

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (ישעיה ג) מִי בְּכֶם יֵרָא יְיָ וְגוֹמֵר. מָאִי שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עֲבָדוֹ הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ חֲבֵרֵיִיא בְּצִלוֹתָא וְהָכִי הוּא מָאן דְּרָגִיל לְמִיתֵי לְבִי כְּנִישְׁתָּא לְצִלָּאָה וְיוֹמָא חָדָא לָא אָתִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל עָלֶיהָ וְאָמַר מִי בְּכֶם יֵרָא יְיָ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עֲבָדוֹ אֲשֶׁר הִלְךְ חֲשֻׁכִים וְאִין נִגְהָ לּוֹ. מָאִי שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עֲבָדוֹ בְּמָאן. אִי תִימָא בְּנְבִיאָה אוֹ גִבֵּר אַחֲרָא מָאן יְהֵב נְבִיאָה אוֹ גִבֵּר אַחֲרָא לְצִלוֹתָא. דְּבִגִין דְּצִלֵי צִלוֹתֵיהָ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל נְבִיאָה אוֹ דְּגִבֵּר בְּעֵלְמָא. אֶלָּא הָהוּא דְּצִלֵי צִלוֹתֵין בְּכֹל יוֹמָא אִיהוּ שׁוֹמֵעַ בְּהָהוּא קוֹל דְּקָרִי לִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמְשַׁתְּבַח בֵּיהָ וְאָמַר דְּאִיהוּ עֲבָדוֹ וְדָאִי שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל בְּמָאִי קוֹל בְּהָהוּא דְּאִקְרִי עֲבָדוֹ שְׂבַחָא עֲלָאָה אִיהוּ דְּנִפְקַע עָלֶיהָ קוֹל דְּאִיהוּ עֲבָדוֹ. וְתוֹ דְּקָלָא אֲשֶׁתִּמְעַ בְּכֹל

אינון רְקִיעֵין דְּאִיהוּ עֲבָדָא דְּמַלְכָא קִדְיִשָּׂא וְדָא אִיהוּ
 שׁוּמַע בְּקוֹל עֲבָדוּ אֲשֶׁר הִלְדֵּי חֲשָׁכִים וְאִין נִגְה לּוּ. וְכִי בְּגִין
 דְּלֹא אַתָּא לְצִלוּיֵי הִלְדֵּי חֲשָׁכִים. אֶלָּא אוּקְמוּהָ. אַבְל עַד לֹא
 יִתְכַנְשׁוּן יִשְׂרָאֵל לְבִתֵּי כְּנִסְיוֹת לְצִלְאָה סְטָרָא אַחֲרָא
 קִיִּמָּא וְסָגִיר כָּל נְהוּרִין עֲלָאִין דְּלֹא יִתְפַּשְׁטוּן וַיִּפְקוּן עַל
 עֲלָמִין. וְתִלַּת זְמָנִין בְּיוֹמָא אֲזִילֵי סְטָר אַחֲרָא דְּכָר וְנוֹקְבָא
 וּמִשְׁטָטִין בְּעֲלָמָא וְהָהוּא עֵידוּן אַתְקוּן לְצִלוּתָא בְּגִין דְּלֹא
 הָוִי תַמּוֹן קְטָרוּגָא כָּלִל. וְכִדִּין אִיהוּ עֵידוּן לְצִלוּתָא בְּגִין
 דְּאִינוּן אֲזִילֵי לְמִשְׁטָטָא בְּטוּרֵי חֲשׂוּדָא וְהָר נִשְׁפָּה כְּדִין
 פְּתִיחִין כְּוִי נְהוּרִין עֲלָאִין וְנִפְקֵי וְשָׂרִיאוּן עַל בִּתְיֵי כְּנִסְיוֹת
 בְּרִישֵׁיהוּן דְּאִינוּן דְּצִלְאֵן צִלוּתֵין וּמִתְפַּלְגֵן נְהוּרִין עַל
 רִישֵׁיהוּ וְקִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא שְׂאִיל עַל הָהוּא דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח
 תַּמּוֹן וְאָמַר חֲבַל עַל פְּלַנְיָא דְּהוּהָ רְגִיל הָכָא וְהִשְׁתָּא דְּהִלְדֵּי
 חֲשָׁכִים וְאִתְעַבֵּר מְקַמֵּי נְהוּרִין וְהִלְדֵּי לְשִׁטְטָא בְּטוּרֵי
 בְּעֲלָמָא וְנִפְקֵי מִהָהוּא נִגְה נְהוּרָא דְּנְהִיר וְלִית בֵּיהּ חוּלְקָא
 אִין נִגְה לּוּ כְּמָא דְּאִתְפְּלִיג וְשָׂרִיָּא עַל אַחֲרָנִין דְּתַמּוֹן כְּמָה
 טְבִין אִתְאַבִּידוּ מִנִּיהּ (אִין נִגְה לּוּ הִשְׁתָּא דְּהִלְדֵּי חֲשָׁכִים). וְאֵלּוּ הָוִה תַּמּוֹן
 יְבִטַח בְּשֵׁם יְיָ בְּכָלִלָּא דְּעַבְדֵּי קְדָמָאָה. וַיִּשְׁעוּן בְּאַלְהֵיוּ בְּרִזָּא
 דְּעַבְדֵּי תְּנַיִינָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶלְעָזָר בְּרִי וְדָאֵי רוּחַ
 נְבוּאָה שָׂרִיָּא עֲלֵדָּ:

תרגום הזהר פתח רבי אלעזר, מי צכס ירא ה' שומע בקול עבדו חסר
 הלד חשכים ואין נגה לו יבטח צסס ה' וישען צאלקיו. שואל, מהו שומע
 בקול עבדו. מקרא זה העמידוהו החזרים בתפלה. וכך הוא. דהינו מי
 שרגיל לבא לבית הפנסת להתפלל, ויום אחד לא בא, הקדוש צרוף הוא
 שואל עליו ואומר, מי צכס ירא ה' שומע בקול עבדו חסר הלד חשכים
 ואין נגה לו. חבל, מהו שומע בקול עבדו, צמי. אם תאמר שעבדו, הינו
 צנביא, או איש אחר, מי נתן נביא או איש אחר לתפלה. וכי משום שהתפלל
 תפלתו, הוא שומע בקול נביא או איש אחר צעולם. ומשיב, אלכא אותו
 המתפלל תפלות צכל יום הוא שומע בקול ההוא שקורא לו הקדוש צרוף
 הוא, ומסתבצו ואומר, שהוא עבדו ודאי. והינו שומע בקול, צאיזה קול,
 בקול ההוא שנקרא עבדו כי שצח עליון הוא, שיכא עליו קול שהוא עבדו.
 ועוד, שקול נשמע צכל אלף הרקיעים, שהוא עבד המלך הקדוש. וזה הוא,

שׁוֹמֵעַ זְכוּל עֲבֹדוּ. שׁוֹאֵל, וְכִי מִשׁוֹם שָׁלַח זָר לְהִתְפַּלֵּל, הוּא הַלֵּךְ חֲשֵׁכִים. וּמִיָּבֵב, אֲלֹךְ הָעֵמִידוּהוּ. אֲבָל מִטּוֹרֵם שְׂמֵת־אֲסָפִים יִשְׁרָאֵל לְבִתִּי פְּנִסוֹת לְהִתְפַּלֵּל, עוֹמֵד סְטָרָא אַחֲרָא וְסוּגָר כָּל אֹרֹת עֵלְיוֹנִים, שָׁלַח יִתְפַּשְׁטוּ וַיֵּאָחוּ עַל הָעוֹלָם, וְשָׁלַח פְּעָמִים זַיִם הוֹלֵכֵת הַסְטָרָא אַחֲרָא שְׁהוּא זָכַר וּנְהַבָּה, וּמִשׁוֹטְטִים זְעוֹלָם. וְהָעֵת הָהִיא נִתְתַּקְּנָה לְתַפְלָה מִשׁוֹם שְׁאִין שָׁם הַטְרוּג פְּלָל. וְאִז הוּא הַזְמָן לְתַפְלָה, כִּי מִשׁוֹם שָׁהֵם, הַסְטָרָא אַחֲרָא, הוֹלֵכִים לְשׁוֹטְט זְהָרֵי חֶשֶׁךְ וְהָר נִשְׁפָּה, פְּתוּחִים אִז הַחֲלוֹנוֹת שָׁל הָאֹרֹת הָעֵלְיוֹנִים וַיּוֹרְאִים וְשׁוֹרִים עַל זְבִיתִי פְּנִסוֹת זְרָאָשׁ שָׁל אֲלוֹ הַמְתַּפְּלִים תְּפִלוֹת וּמִתְפַּשְׁטִים הָאֹרֹת עַל רֵאשִׁיָּהֶם. וְהַקְדוּשׁ זְרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל עַל אוֹתוֹ שְׁאִינוּ נִמְאָרָא שָׁם, וְאוֹמֵר חֲבַל עַל פְּלוֹנִי, שְׁהָיָה רְגִיל כְּאוֹן, וְעָתָה הַלֵּךְ חֲשֵׁכִים, שְׁנַעֲבֹר מִן הָאֹרֹת, וְהַלֵּךְ לְשׁוֹטְט זְהָרִים זְעוֹלָם, כִּי הוּא נִמְאָרָא תַחַת שְׁלִיטַת הַסְטָרָא אַחֲרָא שְׁזֶהְרֵי חֶשֶׁךְ, וַיֵּאָר מִהַנְּגָה הַהוּא שְׁהוּא אֹרֵךְ הַמְאִיר זְבִית הַכְּנֶסֶת, וְאִין לוֹ זֵו חֵלְקָה. וְזִ"ש אִין נְגָה לוֹ, כְּמוֹ שְׁנִתְפַּשְׁט וְשׁוֹרָה עַל אַחֲרִים אֲשֶׁר זְבִית הַכְּנֶסֶת, כְּמֵה טוֹב נֶאֱבָד מִמֶּנּוּ. וְאֲלוֹ הָיָה שָׁם, יִבְטַח זְשָׁם ה' דְּהִינוּ זְכָלָל עֲבָד הָאֶחָד, שְׁלַפְנֵי הַתְּפִלָּה, וַיִּשְׁעוּן זְחֻלְקִיו, זְסוּד עֲבָד הַשְּׁנִי, שְׁלַאֲחַר תְּפִלַּת הָעֵמִידָה. אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעֲזַר זְנִי, וְדַחֵ רוּחַ נְבוֹאָה

שׁוֹרָה

עֲלִיָּה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פרק י'

א. טָעָה וְלֹא הִזְכִּיר הַבְּדֵלָה בְּחוּגוֹן הַדַּעַת מִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ וַאֲיִנוּ צָרִיךְ לְחַזֹּר וְכֵן מִי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר עַל הַנְּסִים בְּחִנּוּכָה וּבְפוּרִים וְעִנְנוּ בְּתַפְלַת תַּעֲנִית אִינוּ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל אֶחָד יַחִיד וְאֶחָד שְׁלִיחַ צְבוּר. וְאִם נִזְכַּר קוֹדֵם שְׁיַעֲקוֹר אֶת רַגְלָיו אוֹמֵר עִנְנוּ כִּי אֶתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה פּוֹדָה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה יִהְיוּ לְרַצוֹן אֲמָרֵי פִי וְכוּלֵי: **ב.** שְׂכַח וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעָרֵב שֶׁבֶת יִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית שְׁתִּים שֶׁל שֶׁבֶת וְכֵן בַּיּוֹם

טוב. שָׁכַח וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּשַׁבָּת אוֹ בַיּוֹם טוֹב מִתְפַּלֵּל
בְּמוֹצָאֵיהֶן עֲרֵבִית שְׁתֵּים שָׁל חוּל. מִבְּדִיל בְּרֵאשׁוֹנָה וְאִינוּ
מִבְּדִיל בְּשִׁנְיָיָה. וְאִם הִבְדִּיל בְּשִׁתִּיָּהּ. אוֹ לֹא הִבְדִּיל בְּאַחַת
מֵהֶן יָצָא אֲבָל אִם לֹא הִבְדִּיל בְּרֵאשׁוֹנָה וְהִבְדִּיל בְּשִׁנְיָיָה
חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה שְׁלִישִׁית מִפְּנֵי שֶׁהִרְאשׁוֹנָה לֹא עָלְתָה
לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִקְדִּימָה לְתַפְּלוֹת עֲרֵבִית. וְכָל הַמִּתְפַּלֵּל שְׁתֵּי
תְּפִלוֹת אֶפְלוּ שְׁחָרִית וּמוֹסֵף לֹא יִתְפַּלֵּל זֶה אַחֵר זֶה אֶלָּא
יִשָּׁהא בֵּין תְּפִלָּה לְתַפְּלוֹת כְּדִי שֶׁתִּתְחַוֶּנּוּ דַּעְתוֹ עֲלָיו:

מוסר

מספר חסידים סימן קי"ז קי"ח

יִשְׂרָאֵל שֶׁשׁוּמַע שְׁאוּמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא נִכְרִי צָרִיךְ לוֹמַר
יְהוּדֵי אֲנִי. מִנְּלֶךְ מִמִּשָּׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אָמַר רַבּוֹנוּ שֶׁל
עוֹלָם יִכְנָסוּ עֲצָמוֹתַי בְּאַרְץ הוֹאֵיל וְלֹא זְכִיתִי לְכַנָּס. כְּמוֹ
עֲצָמוֹת יוֹסֵף אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְמוֹדָה בְּאַרְעִיָּה
יִקָּבֵר בְּאַרְעִיָּה יוֹסֵף עַל שֶׁאָמַר כִּי גִנַּב גִּנְבֹתַי מֵאַרְץ הָעִבְרִים
זָכוּ עֲצָמוֹתַי לִיקָבֵר בְּאַרְץ. אֲבָל אַתָּה שֶׁשִּׁתְּקַת כְּשֶׁשָּׂמַעְתָּ
שְׁאוּמְרִים עָלֶיךָ אִישׁ מִצָּרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרוֹעִים וְלֹא
אָמַרְתָּ אִישׁ עִבְרִי אֲנִי לָכֵן לֹא יִכְנָסוּ עֲצָמוֹתַי לְאַרְץ:
הַנּוֹתֵן יֵין לָמִי שֶׁעֲסָקוּ בְּנָשִׁים הָרִי זֶה מְסִייעַ עוֹבְרֵי עֲבִירָה
כִּי הוּא מְמַשִּׁיךְ אֶת הָאָדָם לִידֵי עֲבִירָה אֲבָל הַנּוֹתֵן יֵין לָמִי
שֶׁמְצַטְעֵר וְאִינוּ יָכוֹל לְלַמּוֹד וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכּוֹוֹנָה מִפְּנֵי צַעֲרוֹ
וְכִשְׂמִשְׁקָהוּ אִזּוֹ מִתִּישְׁבֵּת דַּעְתוֹ עָלָיו וְשָׂמַח עַל זֶה נֶאֱמַר
(שׁוֹפְטִים ט) הַמְּשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים:

בלק יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה :

יז) כִּי כִבֹּד אֶכְבְּדֶךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַי אֲעֹשֶׂה וּלְכָה נָא קָבָה לִי אֶת הָעַם הַזֶּה : אָרִי יְקָרָא אִיקָרִינָךְ לְחֻדָּא וְכָל דִּי תִימַר לִי אֶעֱבֹד וְאִיתָא כְּעֹן לוּט לִי יַת עֲמָא הָדִין :

רש״י כי כבד אכבדך מאל. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר אני נותן לך:

יח) וַיַּעַן בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדֵי בָלָק אִם יִתֶּן לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכֵל לְעֹבֵר אֶת פִּי יִהְיֶה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה : וְאַתִּיב בְּלָעַם וְאָמַר לְעֲבָדֵי בָלָק אִם יִתֶּן לִי בָלָק מְלֵי בֵיתִיהָ כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רְשׁוֹ לְמַעֲבַר עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵי לְמַעֲבַד זְעָרְתָּא אוֹ רַבְתָּא :

רש״י מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים. אמר, ראוי לו לתן לי כל כסף וזהב שלו, שהרי אריך לשכור חילות רבות, ספק נואח ספק אינו נואח, ואני ודאי נואח: לא אוכל לעבר. על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים, ונתנבא כאן שאינו יכול לבטל הברכות שנתברכו האבות מפי השכינה:

יט) וַעֲתָה שְׁבוּ נָא בְּזָה גַם אַתֶּם הַלִּילָה וַאֲדַעַה מֶה יִסַּף יְהוָה דַּבָּר עִמִּי : וְכַעַן אוֹרִיכוּ כְּעֹן הָכָא אֲף אַתּוֹן בְּלִילָא וְאַדַּע מָה יוֹסֵף יִי לְמַלְלָא עִמִּי :

רש״י גם אתם. פיו הכשילו, גם אתם סופכם לילך בפחי נפש כראשונים: מה יסף. לא ישנה דבריו מזכרה לקללה הלואי שלא יוסף לברך, כאן נתנבא שעתיד להוסיף להם ברכות על ידו:

**וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם לֵימֹר לֹא
אִם לְקַרְא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ
אִתָּם וְאֵד אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ
אֹתוֹ תַעֲשֶׂה :** וַאֲתָא מימר מן קדם יי לבלעם בליליא ואמר
ליה אם למקרי לך אתו גבריא קום איזיל עמהון וברם ית פתגמא
די אמליל עמך יתיה תעביד :

רש"י אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסבור אתה לטוב עליה שכה, קום לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אלך אתו תעשה, ואף על פי כן וילך בלעם, אמר שמא אפתנו ויתרנה:

**וַיִּקָּם בְּלָעַם בַּבֹּקֶר וַיַּחְבֹּשׁ
אֶת אֹתָנוּ וַיֵּלֶךְ עִם שָׂרֵי מוֹאָב : וְקָם בְּלָעַם
בְּצַפְרָא וְזָרִיז ית אַתְנִיָּה וְאִזַּל עִם רַבְרָבֵי מוֹאָב :**

רש"י ויחבש את אתנו. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה, שחבש הוא בעלמו. אמר הקדוש צדוק הוא רשע כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר (בראשית כג, ג) וישכם אברהם בצקר ויחבש את חמורו: עם שרי מואב. לבו כלבס שיה:

**וַיַּיְחָר אֶף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיַּתִּיצַב
מִלְאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשֹׁטֶן לוֹ וְהוּא רֹכֵב
עַל אֹתָנוּ וְשָׁנִי נַעֲרִיו עִמּוֹ : וַתִּקְיֵף רַגְזָא דַּיֵּי אַרְי
אִזַּל הוּא וְאַתְעַתַּד מִלְאָכָא דַּיֵּי בְּאוֹרְחָא לְשֹׁטֶן לֵה וְהוּא רֹכֵיב עַל
אַתְנִיָּה וַתִּרְיֵן עוֹלִימוֹהִי עִמָּה :**

רש"י כי הולך הוא. ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאוה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רואה למנעו מלחטוא, שלא יחטא ויאבד: ושני נעריו עמו. מכאן לאדם חשוב היולא לדרך יולך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמשים זה את זה:

נביאים - מיכה - פרק ו

(ו) הִירְצָה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרַבְבוֹת
נְחָלֵי שָׁמֶן הָאֵתָן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פְרִי בְטָנֵי
חֲטָאת נַפְשֵׁי : הִתְרַעֲוּ בְּאַלְפֵי דְּכָרִין בְּרַבְּבַת נְחָלִין
דְּמִשַׁח הָאֵתָן בְּיִכְרֵי חֶלֶף חוֹבֵי חַבּוּב מְעֵי חֶלֶף חֲטָאֵי נַפְשֵׁי :

רש"י נחלי שמן . למנחות : האתן בכורי . קרבן לפשעי :

(ז) הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה טוֹב וּמָה יְהוָה
דוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת
חֶסֶד וְהִצַּנֵּעַ לְכַת עִם אֱלֹהֶיךָ : (ח) הִיחֹה לְךָ
אֲנָשָׂא מַה טֹב וּמָה יְיָ תִבַּע מִנְדָּךְ אֱלֹהֶן לְמַעַבְדֵּי דִין דְּקִשׁוּט וּלְמַרְחַם
גְּמִילוּת חֲסִדָּא וְהוּי צְנִיעַ לְהִלְכָא בְּדַחְלַת דְּאַלְהָךְ :

רש"י הגיד . הקב"ה לך אדם מה טוב לך לעשות : והצנע לכת . ת"י הווי לנוע למיהך בדחלל דלחלך ,
ד"א והצנע לכת לא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם אדם מבייש את חבירו וצא לפייסו ואומר
לו איני מתרצה לך עד שיבא פלוני ופלוני שצויתני לפניכם אבל הקב"ה אין חפץ אלא שישוב אליו בינו
לבין עצמו :

(ט) קוֹל יְהוָה לְעִיר יְקָרָא וְתוֹשִׁיָּה יִרְאָה
שְׁמֶךָ שְׁמַעוּ מִטָּה וּמִי יַעֲדָה : קל נְבִיא דִי יְיָ עַל
קִרְתָּא מְכָלָן וּמְלַפִּיא דְּחֶלְוֹן לְשִׁמְעַ שְׁמַע מְלַכָּא וְשִׁלְטוֹנָא וְשִׁאָר עֲמָא
דְּאַרְעָא :

רש"י קול ה' לעיר יקרא . קל נביא דה' על קרתא מכריזין להם תשובה : ותושיה יראה שמך . ותושיה
קורא להם הנביא אשר רואה את שמך אשר נותן לב להתבונן ולראות דרכיך ותושיה מוסב על מקרא
שלמעלה הימנו : שמעו מטה ומי יעדה . הטו אזן ושמעו מטה הפורענות אשר תרדה אתכם שהנביאים
מתריס בזכר ושמעו מי הוא אשר ייעד אותם הפורענות אם יכולת בידו לקיים מה שגוזר ויונתן לא כן
תירגם . (ותושיה יראה שמך . מכאן שכל מי שאומר בכל יום מקרא המתחיל ומסיים כמו שמתחיל ומסיים שמו התורה מאלו מניהגם) :

(ו) עוֹד הָאֵשׁ בֵּית רָשָׁע אֶצְרוֹת רָשָׁע
וְאֵיפֹת רָזוֹן זְעוּמָה : עוֹד הָאֵת בֵּית רָשִׁיעָא אוֹצְרִין
דְּרָשָׁע וּמְכַלֵּן דְּשָׁקֵר מִיִּיתִין לוֹט :

רש"י עוד האש בית רשע אוננות רשע . ה"א האש נקודה פתח לפי שהיא תמוה וכן פירושו עוד ל' אורכך ימים הוא , האש כמו היש (ובד"ה א ב) מלינו אישי אבי דוד במקום ישי אף כאן אש במקום יש וכן (בשמואל ב יד) אם אש להמין ולהשמאיל אם יש להאמין ולהשמאיל , וי"ת כן האית שיעלה בלבבכם שיתקיים בית רשע לאורך ימי' ואוננות רשע : ואיפת רזון זעומה . מדה קטנה שעשיריכם מרמים זה העניים ומביאין אותן לידי רזון והוא זעומה באפו של הקב"ה :

(זא) הָאֶזְכָּה בְּמַאֲזַנֵּי רָשָׁע וּבְכִיס אַבְנֵי
מַרְמָה : הַיִּזְפוֹן בְּמִזְנוֹן דְּרָשָׁע וּבְכִיס דְּבִיָּה מִתְקַלֵּין רַבְרַבִּין
וְדַעֲדַקִּין : (יב) אֲשֶׁר עָשִׂירִיָּה מְלֹאוֹ חֲמָס
וְיֹשְׁבֵיָהּ דְּבָרוֹ שָׁקֵר וּלְשׁוֹנָם רַמְיָה
בְּפִיָּהֶם : דַּעֲתִירָהּא מְלוֹן אוֹצְרִיהוֹן חֲטוּף וְיִתְבָּהּא מִמְלָלִין
שָׁקֵר וְלִישְׁנָהוֹן נְכָלִין בְּפוּמָהוֹן :

כתובים - תהילים - פרק צא

(ח) רַק בְּעֵינֶיךָ תְּבִיט וְשִׁלְמַת רָשָׁעִים
תִּרְאֶה : לְחוֹד בְּעֵינֶיךָ תִּהְיֶה מִסְתַּכֵּל וְהִידָּ מִתְגַּמְרִין רָשִׁיעֵי תַחֲמִי
:

רש"י ושלמה . כליון , ולמה :

(ט) כִּי אַתָּה יְהוָה מַחֲסֵי עֲלִיוֹן שִׁמְתָּ

מֵעוֹנָךְ : עָנִי שְׁלֵמָה וְכֹן אָמַר אֲרוּם אֲנִתָּה הוּא יְיָ רוֹחֲצָנִי בְּמִדּוֹר
עֲלָאָה שְׁוִיתָא בֵּית שְׁכֻנְתְּךָ :

רש"י כי אתה . אמרת : ה' מחסי . והרי זה מקרא קצר : עליון שמת מעונך . את הקב"ה שמת מעון
מבטחך :

(י) לֹא תֵאָנֶה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַּע לֹא יִקְרַב

בְּאֵהָלְךָ : אֲתִיב מְרִי עֲלֵמָא וְכֹן אָמַר לָא תֵאָרַע לָךְ בִּישְׁתָּא
וּמִכְתָּשָׂא וּמִזִּיקָא לָא יִקְרַבּוּן בְּמִשְׁכְּנֵךְ :

רש"י לא תאנה . לא תקרה וכן והאלהי' אנה לידו (שמות כא) :

(יא) כִּי מִלְּאָכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל

דְּרָכֶיךָ : אֲרוּם מִלְּאָכִוי יִפְקֹד עֲלֵךְ לְמִטְרִינְךָ בְּכָל אֲוִרְחֶתְךָ : (יב)
עַל פְּפִיִּם יִשְׂאוּנְךָ פֶּן תִּגַּף בְּאָבֹן רַגְלֶךָ : עַל
תּוֹקֶפִיהוֹן יִטְלוּנְךָ דְלִמָּא תִתְקַל בְּיִצְרָא בִישָׂא דְמִתִּיל לְאַבְנֵי רַגְלֶךָ :

רש"י פן תגוף . פן תכשל וכן כל לשון נגיפה ארופי"ר בלע"ז :

(יג) עַל שַׁחַל וּפְתָן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר

וְתַנִּין : עַל גּוֹר בַּר אֲרוֹן וּפְתָנָא תִבְעוּט תִּרְמוֹס אֲרִיא וְחוּרְמָנָא
:

א. כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ס) וְעַמֶּד כָּל־צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר. וְאֵלוּ שְׂאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאַפִּיקוֹרוֹס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֶף הַקּוֹרָא בְּסִפְרֵים הַחִיצוֹנִים, וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמָּכָה וְאוֹמֵר (שמות טו) כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי הִי רִפְאָךְ. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר, אֶף הַהוֹגָה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתֵיךָ:

דרטורה (ח) כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. ואפילו אלו שנתחייבו מיתה צבית דין מפני רשעתן. יש להם חלק לעולם הבא. ועולם הבא (האמור) כאן הוא העולם הבא אחר תחיית המתים. שעתידים לחיות ולעמוד בגופם ובנפשם חיים נלחיים. כחמה וכלבנה וככבים. כדמייתי בגמרא בהאי פרקא. מתים שעתידים לחיות אין חוזרין לעפרן והעולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה. ואף על פי שיש בו גוף וגויה. אלא לדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה. ומפני שאין כל ישראל שוין בו. אלא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. משום הכי קתני יש להם חלק: האומר אין תחיית המתים מן התורה. בגמרא קאמר וכל כך למה תנא הוא כבר בתחיית המתים. לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים. ומכאן אני מוכיח שהעולם הבא האמור במשנה זו אינו העולם שהנשמות מונחות בו בזמן הזה. אלא העולם של תחיית המתים כדפרישית: אפיקורוס. שמבזה תלמידי חכמים וכל סגן המבזה התורה עלמה: בספרים החיצונים. ספרי מינים. כגון ספרי ארס"טו היוני וחבריו ובכלל זה הקורא בספרים של עגבים. ודברי חשק שאין בהם חכמה ולא תועלת אלא אבוד זמן בלבד: והלוחש על המכה. וצרוקה בלבד הוא דאין לו חלק לעולם הבא לפי שאין מזכירין שם שמים על הרקיקה: וההוגה את השם. של ד' אותיות כמו שהוא נכתב:

ב. שְׁלֹשָׁה מַלְכִים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁלֹשָׁה מַלְכִים, יַרְבְּעָם, אַחָאב, וּמְנַשֶּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְנַשֶּׁה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים ב. לג) וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיַּעֲתָר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיִּשְׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ. אָמְרוּ לוֹ, לְמַלְכוּתוֹ הֵשִׁיבוּ וְלֹא לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא הֵשִׁיבוּ.

אַרְבַּעַה הַדְּיוֹטוֹת, בְּלָעַם, וְדוֹאֵג, וְאַחִיתָפֶל, וְגַחְזִי :

ברטנורה (ב) ד' מלכי' וד' הדיוטות. אף על פי שגדולים וחכמים היו: אין להם חלק לעולם הבא. שלא היתה אמונתם שלימה אף על גב דבלע' מעו"ג הוה. ואנן כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא תנן משום דקיי"ל חסידי עו"ג יש להם חלק לעולם הבא אשמועינן דבלע' לאו מחסידי עו"ג הוה:

ג. דור המבול אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין, שְׁנֵאמַר (בראשית ו) לא ידון רוחי באדם לעלם, (לא דין ולא ריח). דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא, שְׁנֵאמַר (בראשית יא) וַיִּפֹּץ ה' אֶתֶם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. וַיִּפֹּץ ה' אֶתֶם, בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִשָּׁם הִפִּיצָם ה', לְעוֹלָם הַבָּא. אֲנָשֵׁי סְדוּם אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (שם יג) וְאֲנָשֵׁי סְדוּם רָעִים וְחַטָּאִים לָהֶ' מְאֹד. רָעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְחַטָּאִים, לְעוֹלָם הַבָּא. אָבֵל עוֹמְדִין בְּדִין. רַבִּי נְחֻמִּיָּה אֹמֵר, אֱלוֹ וְאֱלוֹ אֵין עוֹמְדִין בְּדִין, שְׁנֵאמַר (תהלים א) עַל כֵּן לֹא יִקְמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צְדִיקִים. עַל כֵּן לֹא יִקְמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט, זֶה דוֹר הַמְּבּוּל. וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צְדִיקִים, אֱלוֹ אֲנָשֵׁי סְדוּם. אָמְרוּ לוֹ, אֵינָם עוֹמְדִים בַּעֲדַת צְדִיקִים אָבֵל עוֹמְדִין בַּעֲדַת רְשָׁעִים. (מְרַגְלִים אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (במדבר יד) וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי ה'. וַיִּמְתּוּ, בְּעוֹלָם הַזֶּה. בַּמַּגֵּפָה, בְּעוֹלָם הַבָּא). דוֹר הַמְּדַבֵּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בְּדִין, שְׁנֵאמַר (שם) בַּמְּדַבֵּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשָׁם יִמְתּוּ, דַּבְּרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אֹמֵר (תהלים נ) אֶסְפוּ לִי חֲסִידֵי כְרַתִּי בְרִיתִי עָלַי זָבַח. עֲדַת קָרַח אֵינָה עֲתִידָה לְעָלוֹת, שְׁנֵאמַר (במדבר טז) וְתַכֵּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ, בְּעוֹלָם הַזֶּה. וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהֵל, לְעוֹלָם הַבָּא, דַּבְּרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אֹמֵר (שמואל א. ב) יֵי מִמִּית וּמַחִיָּה מוֹרִיד שָׁאוּל וַיַּעַל. עֲשֶׂרֶת

הַשְּׁבֻטִים אֵינָן עֲתִידִין לַחֲזֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט)
 וַיִּשְׁלַח אֶל אֶרֶץ אַחֲרַת כְּיוֹם הַזֶּה, מָה הַיּוֹם הַזֶּה
 הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ חוֹזֵר, אֵף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים,
 דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּיוֹם הַזֶּה, מָה
 הַיּוֹם מֵאַפִּיל וּמֵאִיר, אֵף עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבֻטִים שֶׁאַפִּיל
 לָהֶן, כֶּף עֲתִיד לְהֵאִיר לָהֶן:

דרטורה (ג) שנאמר לא ידון רוחי באדם לא דין ולא רוח. שאין עומדין דין. ואין
 להם רוח לחיות עם הגלדיקים שיש להם חלק: כורתי בריתי עלי זבח. שכרתו ברית
 עם המקום עלי זבחים. ושלמי. דכתיב (שמות כד) ויזבחו זבחים שלמים וכתו' (ס)
 ויזרוק על העם ויאמר. הנה דם הברית: אין עתידין לחזור. ממקום שגלו והא
 דאמרין שירמיה החזירן ויאשיהו בן אמון מלך עליהם. לא כלן חזרו אלא מקלתן:

ד. אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדְחָת אֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא,
 שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג) יֵצְאוּ אַנְשֵׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקֶּרֶבֶךָ וַיִּדְיָחוּ
 אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם. וְאֵן נִהְרְגִים עַד שִׁהְיוּ מִדִּיחָהּ
 מֵאוֹתָהּ הָעִיר וּמֵאוֹתוֹ הַשְּׁבֻט וְעַד שִׁיִּדַּח רַבָּה וְעַד
 שִׁיִּדְיָחוּם אַנְשֵׁים. הַדִּיחוּהָ נָשִׁים וּקְטַנִּים אוֹ שֶׁהִדַּח
 מֵעוֹטָה אוֹ שֶׁהָיוּ מִדִּיחָהּ חוֹצָה לָהּ, הָרִי אֵלוֹ
 כִּיחִידִים. וְצָרִיכִין שְׁנֵי עֵדִים וְהִתְרָאָה לְכָל אֶחָד
 וְאֶחָד. זֶה חֹמֶר בִּיחִידִים מִבְּמֵרָבִים, שֶׁהִיחִידִים
 בְּסִקְלָה, לְפִיכֶךָ מִמוֹנָם פְּלִט. וְהִמְרָבִים בְּסִיף,
 לְפִיכֶךָ מִמוֹנָם אָבֵד:

דרטורה (ה) יאלו אנשים בני בליעל. בנים שאינם עולים בתחיית המתים. ונדחין
 כמדליחין: עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר. דכתיב וידיחו את יושבי עיר' ולא יושבי
 עיר אחרת: ומאותו השבט. דכתיב מקרב' מקרב השבט עלמו: ועד שיודח רוב' של
 עיר דכתיב יושבי עיר'. דמשמע ישוב' של עיר דהיינו רובה: הרי אלו כיחידים.
 שעבדו כוכבים וידונו בסקילה וממונן פלט: ואריכים. אנשי עיר הנדחת: שני עדים
 והתראה לכל אחד ואחד. שהיו מרבים להם צתי דינין וכל מי שנמלא שעבד כוכבים
 בעדים והתראה מפרישים אותן עד שיראו אם הם רובה של עיר מביאין אותן לבית
 דין הגדול וגומרין דינן שם והורגים אותם בסיף. וממונן אבד ואם לא נמלאו רובה
 של עיר דינן אותן בסקילה וממונן פלט:

ה. הִכָּה תִכֶּה אֶת וְגו' (שם). הַחֲמִירָה וְהַגְּמִלָּה הָעוֹבְרָת
מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, הִרִי אֵלָיו מִצִּילִין אוֹתָהּ. (שם) הַחֲרָם
אֶתָּה וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְאֶת בְּהֵמָתָה לְפִי חָרֵב, מִכָּאן
אָמְרוּ נִכְסֵי צְדִיקִים שְׁבִתוֹכָה אוֹבְדִין, שְׁבִחוּצָה לָהּ
פְּלִטִין. וְשָׁל רְשָׁעִים, בֵּין שְׁבִתוֹכָה בֵּין שְׁבִחוּצָה לָהּ,
הִרִי אֵלָיו אוֹבְדִין :

זרענונה (ה) החמרת והגמל. שיירא של חמרים ושל גמלים שנשתהו בעיר שלמים
יום הוי להו בכלל יוסבי עירם: הרי אלו מליזין. אם רוב אנשי העיר הודחו. ומיעוט
לא הודחו וחמרים וגמלים שלא הודחו. משלימין את המועט לעשותן רוב הרי אלו
מליזין. שאין ממונן אבד אלא נדונין כיחידים. וה'ה דגורמין נמי לעשות עיר הנדחת
אם הודחו עמם לעשותם רוב אלא דתנא אזכותא קא מהדר ועוד דהא פסיקא ליה
טפי דסתם חמרת וגמלת אין דעתן מעורבת עם בני העיר שיהיו נדחין עמהן:

ו. (שנאמר) (דברים יג) וְאֶת כָּל שְׁלָלָה תִקְבֹּץ אֶל תוֹךְ רְחוֹבָהּ
וְגו'. אִם אֵין לָהּ רְחוֹב, עוֹשִׂין לָהּ רְחוֹב. הָיָה רְחוֹבָהּ
חוּצָה לָהּ, כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְתוֹכָהּ. (שנאמר) (שם) וְשִׂרְפָתָהּ
בְּאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָה כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ.
שְׁלָלָה, וְלֹא שְׁלַל שְׁמַיִם. מִכָּאן אָמְרוּ, הַהִקְדָּשׁוֹת
שֶׁבָה יִפְדוּ, וְתִרְוּמוֹת יִרְקְבוּ, מֵעַשָׂר שְׁנֵי וְכֹתְבֵי
הַקֹּדֶשׁ יִגְנְזוּ. כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אָמַר הַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם אַתֶּם עוֹשִׂים דִּין בְּעִיר
הַנִּדְחָת, מֵעַלָּה אֲנִי עֲלִיכֶם כְּאֵלֹהֵי אֶתֶם מֵעַלְיָן עוֹלָה
כָּלִיל לְפָנָי. (שם) וְהִיתָה תֵּל עוֹלָם (לא תבנה עוד), לֹא תַעֲשֶׂה
(אפלו) גְנוֹת וּפְרִדְסִים, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא תִבְנֶה עוֹד, לְכֻמוֹ שְׁהִיתָה אֵינָה
נְבִיטָה אֲבָל נַעֲשִׂית הִיא גְנוֹת וּפְרִדְסִים. (שם) וְלֹא יִדְבַק
בִּידָךְ מְאוּמָה מִן הַחֲרָם, שְׁכָל זְמַן שְׁהִרְשָׁעִים
בְּעוֹלָם, חָרוֹן אֵף בְּעוֹלָם. אֲבָדוּ רְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם,
נִסְתַּלַּק חָרוֹן אֵף מִן הָעוֹלָם :

(ו) היתה רחובה חולפה לה. אם מקום קבוץ בני העיר היה חולפה לה כונסים אותה לתוך העיר. שצריך לעשות לה רחוב בתוכה: רחוב. פלטיא גדולה: הקדשות שבתוכה יפדו. כלומר אין נשרפים חלף לריכים פדייה כשאר כל ההקדשות: ותרומות ירקבו. בגמרא מוקמינן לה בתרומה ציד כהן. דממון כהן הוא. וחל עליה איסור דעיר הנדחת ומיהו לא היו התרומות נשרפים כשאר שללה דלא מזלזלינן בה כולי האי. לפיכך ירקבו. ואם תרומה ציד ישראל היא. שלל גבוה הוא ותנתן לכהן שבעיר אחרת: ומעשר שני. אף על גב דממון ישראל הוא שהרי הוא נאכל לישראל. הואיל וקדש אקרי. לא ישרף חלף יגנז: כליל לה' אלהיד. אר"ש וכו' גרסינן. ולא גרסינן שנאמר כליל לה' אלהיד: לא תעשה גנות ופרדסים. דעוד לגמרי משמע: כמו שהיתה. ציפוב בתים: חבל נעשית היא גנות ופרדסים. והלכה כר"ע:

גמרא סנהדרין דף קי"ב ע"א

החרם אותה ואת כל אשר בה וכולי. תנו רבנן (דברים יג) החרם אותה ואת כל אשר בה פרט לנכסי צדיקים שבחוצה לה. ואת כל אשר בה לרבות נכסי צדיקים שבתוכה. שללה ולא של שמים. ואת כל שללה לרבות נכסי רשעים שחוצה לה. אמר רבי שמעון מפני מה אמרה תורה נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו מי גרם להם שיצדורו בתוכה ממונם לפיכך ממונם אבד. אמר מר (ש) ואת כל שללה תקבץ לרבות נכסי רשעים שחוצה לה. אמר רב חסדא ובנקבצים לתוכה אמר רב חסדא פקדונות של אנשי עיר הנדחת מותרים היכי דמי אלימא דעיר אחרת ואיתנהו בגויה פשיטא דמותרין לאו שללה הוא. ואלא דידהו ואיתנהו בעיר אחרת. אי דנקבצין לתוכה אמאי מותרין. ואי אין נקבצין לתוכה. הא אמרה חדא זמנא. לא לעולם דעיר אחרת דמפקדי בתוכה. והכא במאי עסקינן כגון דקביל עליה אחריות מהו דתימא כיון דקביל עליה אחריות פדידיה דמי קא משמע לן. אמר רב חסדא

בְּהֵמָה חֻצְיָה שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת וְחֻצְיָה שֶׁל עִיר אַחֶרֶת אֲסוּרָה.
עִיסָה חֻצְיָה שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת וְחֻצְיָה שֶׁל עִיר אַחֶרֶת מוֹתְרָת.
מֵאֵי טַעֲמָא בְּהֵמָה כְּמֵאן דְּלֹא פְּלִיגָא דְּמֵיא. עִיסָה כְּמֵאן
דְּפְּלִיגָא דְּמֵיא. בְּעֵי רַב סַפְרָא בְּהֵמָת עִיר הַנִּדְחָת מֵהוּ
דְּתִיגְנִי בָּהּ שְׁחִיטָה לְטַהֲרָה מִיַּדֵּי נְבִילָה. לְפִי חֶרֶב אָמַר
רַחֲמָנָא לֹא שְׂנֵא שְׁחִטָּה מְשַׁחַט לֹא שְׂנֵא קִטְלָא מְקַטֵּל. אוּ
דִּילְמָא כִּיּוֹן דְּשְׁחִטָּה מְהַנְיָא לָּהּ שְׁחִיטָא מֵאֵי תִיקוּ. בְּעֵי רַב
יוֹסֵף שְׁעָר נְשִׁים צְדָקָנִיּוֹת מֵהוּ. אָמַר רַבָּא הָא דְרִשְׁעִיּוֹת
אֲסוּר תְּקַבּוּץ וְשִׁרְפָתָא כְּתִיב מִי שְׂאִינוּ מְחוּסָר אֶלָּא קְבִיצָה
וְשִׁרְיָפָה יֵצֵא זֶה שְׂמֻחוּסָר תְּלִישָׁה וְקְבִיצָה וְשִׁרְיָפָה אֶלָּא
אָמַר רַבָּא בְּפִאָה נְכָרִית. הֵיכִי דְמִי אֵי דְמְחוּבָר בְּגוּפָה.
כְּגוּפָה דְּמֵיא לֹא צָרִיכָא דְתֵלִי בְּסִיכְתָא כְּנַכְסֵי צְדִיקִים
שְׂבִתוּכָה דְּמִי וְאַבְדֵּי אוּ דִּילְמָא כִּיּוֹן דְּעֵיילָא וְנִפְקָא כְּלָבוּשָׁה
דְּמִי תִיקוּ:

רס"י וּבְנֵקְבִיצֵין לְתוּכָה. נַכְסֵי רַשְׁעִים הַקְּרוּבִין לְעִיר שִׁיכּוּלִים לְקַבֵּל לְתוֹךְ הָעִיר
בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם עֲלָמוּ שְׂכוּנָסִים שְׁלָל הָעִיר לְרַחוּב לְשַׁרְפֵן הֵם אֲבוּדִין עִמָּה אֲבָל
רְחוּקִים דְּאִין מְגִיעִים לְעִיר אִין אֲבוּדִין: אֲלֹא דִידְהוּ. דְּבִנֵי עִיר הַנִּדְחָת וּמוֹפְקָדִים
בְּעִיר אַחֶרֶת: דְּקָבִיל עֲלֵיהּ אַחֲרִיּוֹת. בְּנֵי עִיר הַנִּדְחָת: כְּמֵאן דְּלֹא פְּלִיגָא. א"ר
לְכֹזִית בְּשַׂר בָּלָא שְׁחִיטָה: עִיסָה. כֹּל אִימַת דְּבִעֵי פְּלִיגָ לָהּ וְאִין חֶלֶק שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת
מֵעוֹרֵב בּוֹ: ל"ג שְׁחִטָּה מִשְׁחַט וְכו'. דְּבִין בְּשְׁחִיטָה וּבִין בְּהַרְיָגָה קְרִינֵן בִּיהּ לְפִי
חֶרֶב דְּאִפִּילוּ שְׁחִטָּה מִיתָה בְּעֲלָמָא הִיא וְלֹא מֵהֵנִי מִיַּדֵּי: אוּ דְלִמָּא. לְפִי חֶרֶב הֵינּוּ
שְׁלָא כְּדַרְךָ שְׁחִיטָה אֲבָל דְּרַךְ שְׁחִיטָה לִיהֵנִי לְטַהֲרָה מִיַּדֵּי נְבִילָה: שְׁעָר נָשִׁים
דְּקַנְיּוֹת. שְׂבִעִיר הַנִּדְחָת וְכו' מִי הֵיוּ בְּכֹלל וְאֵת כֹּל שְׁלָלָה תְּשַׁרוּף אוּ לֹא: רַשְׁעִיּוֹת.
פְּשִׁיטָא לֵן דִּישַׁרְפוּ עִם שְׁלָל הָעִיר: תְּלִישָׁה. שְׂרִיךְ לְגַלְחָה: פִּיאָה נְכָרִית. גְּדִיל שֶׁל
שְׂעֵרוֹת דְּעֲלָמָא שְׁעוּשִׁין לְנוּי: מְחוּבָר בְּגוּפָה. שְׂנַקְשָׁר בַּהּ כְּגוּפָה דְּמִי, וְכַסֵּם שְׂאִין
שְׂרִפִין מְלַבּוּשִׁין שְׁעֲלִיהֵן שְׁהִי דְּקַנְיּוֹת הֵיוּ כַּד אִין שְׂרִפִין אוֹתוֹ גְּדִיל: דְּתֵלִי
בְּסִיכְתָא. בִּיתָד וְאִין קַשׁוּרָה בַּהּ עַכְשָׁיו:

הוּן עִם כְּלָבִיא יָקוּם וְגוֹמֵר. מֵאֵן עֵמָּא תְּקִיפָא כְּיִשְׂרָאֵל.
בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְנַהִיר צַפְרָא קָם וּמְתַגְבֵּר כְּאַרְיָא לְפוֹלְחָנָא
דְּמֵאַרְיֵהוּן בְּכַמָּה שִׁירִין בְּכַמָּה תּוֹשְׁבָחוֹן מְשִׁתְּדִלִי
בְּאוֹרֵיתָא כָּל יוֹמָא וּבִלְיָלָה לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹמֵר כַּד בְּעֵי בַר נֶשׁ
לְמִשְׁכַּב עַל עֲרִסְיָה מְקַדֵּשׁ שְׁמָא עֲלָאָה אִמְלִיד לִיָּה לְעִילָא
וְתַתָּא כְּמָה גְרַדִּינִי נְמוּסִין מְתַקְשְׁרוֹן קְמִיָּהוּ בְּשַׁעְתָּא
דְּפִתְחִין פּוּמָהוֹן עַל עֲרִסְיָהוּ בְּשִׁמְעַיִשְׂרָאֵל וּבְעֵן רַחֲמֵי קָמִי
מְלָכָא קְדִישָׁא בְּכַמָּא קְרָאִי דְּרַחֲמֵי. רַבִּי אַבָּא אָמַר הוּן עִם
כְּלָבִיא יָקוּם. זְמִינִין הָאֵי עֵמָּא לְמִיקָם עַל כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי
עֲבוּדָה זָרָה כְּאַרְיָה גִיבֵר וְתַקִּיף וְיִתְרַמִּי עֲלֵיָּהוּ אֲרַחֲיָהוּ
דְּכָל אֲרִיָּוּתָא לְמִשְׁכַּב עַל טְרַפְיָהוּ אֲבַל עֵמָּא דָּא לֹא יִשְׁכַּב
עַד יֵאכֹל טְרַף. דְּבַר אַחַר הוּן עִם כְּלָבִיא יָקוּם לְקִרְבָּא
קְרַבְנִין וְעֲלוּן קָמִי מְלַכְהוֹן עַל גְּבִי מְדַבְּחָא. וְתָנָא (בְּרַאשִׁית ו'
ב) בְּשַׁעְתָּא דְּקוֹרְבָנָא אֲתוּקֵד עַל גְּבִי מְדַבְּחָא. הוּוּ חֲמֹן
דְּיוֹקְנָא דְּחַד אֲרִיָּא רַבִּיעַ עַל הַהוּא קְרַבְנָא וְאָכִיל לִיָּה.
וְאָמַר רַבִּי אַבָּא אוֹרִיָּאֵל מְלַאָכָא עֲלָאָה הוּוּ וְחֲמָן לִיָּה
בְּדִיוֹקְנָא דְּאַרְיָא תְּקִיפָא רַבִּיעַ עַל מְדַבְּחָא וְאָכִיל לוֹן
לְקִרְבְּנִין וְכַד יִשְׂרָאֵל לֹא הוּוּ זְכָאִין כָּל כַּד הוּוּ חֲמָן
דְּיוֹקְנָא דְּחַד כְּלָבִיא חֲצִיפָא רַבִּיעַ עֲלֵיָּה כַּדִּין הוּוּ יַדְעֵי
יִשְׂרָאֵל דְּבַעֲיִין תְּשׁוּבָה וְכַדִּין תִּיַּיְבִין. לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹמֵר אֵלִין
קְרַבְנִין דְּלִילִיא כְּגוֹן עֲלוּן וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתָּה. דְּקַדְשָׁא
בְּרִידָה הוּוּ אֲגַח קְרַבָּא דִּילְהוֹן עַל שְׁנֵאִיָּהוֹן רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר
לֹא יִשְׁכַּב מֵהוּ לֹא יִשְׁכַּב. אֶלָּא בְּכָל לִילִיא וְלִילִיא כַּד בַּר נֶשׁ
אִיָּהוּ אֲזִיל בְּפִקּוּדֵי דְּמֵאַרְיָה לֹא שְׁכִיב עַל עֲרִסְיָה עַד
דְּקִטִיל אֶלְף וּמֵאָה וְעֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ מֵאִינוּן זְיַיְנִין בִּישִׁין
דְּשִׁרְיִין עֲמִיָּה רַבִּי אַבָּא אָמַר אֶלְף אִינוּן דְּסִטְר שְׁמַאֲלָא
דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים צא) יְפוֹל מִצְדָּד אֶלְף כְּמָה דְּכַתִּיב (שִׁם קמט) יַעֲלֹזוּ
חֲסִידִים בְּכַבּוּד וְגוֹמֵר (ש) רוּמָמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְגוֹמֵר
לַעֲשׂוֹת נִקְמָה וְגוֹמֵר הֵדָּא הוּוּ דְּכַתִּיב לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹמֵר וְדָא
הוּוּ לַעֲשׂוֹת בְּהֵם מְשַׁפֵּט וְגוֹמֵר. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה לְקַבְּלִי
תְּלַת זְמָנִין דְּהוּוּ מְחָא לְאַתְנִיָּה וְאַטְעוֹן לִיָּה בְּחַרְשׁוּי
אֲתַבְּרָכוּן יִשְׂרָאֵל תְּלַת זְמָנִין. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר לְקַבְּלִיָּה

אֶתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל תִּלְתַּת זְמַנֵּינוּ דְסִלְקִין יִשְׂרָאֵל לְאַתְחֲזָא קָמִי מַלְכָּא קִדְיִשָּׁא :

תרגום הזוהר הֵן עָם כְּלָבִיא יְהוּס וְגו': מִי עִם גְּבוּר כְּיִשְׂרָאֵל. כְּשָׁעָה שְׁהָאִיר
הַצֶּהֱרָה, קָם וּמְתַגְבֵּר כְּאֶרְיָה לְעִבּוּדַת רְבוּנוּ, כְּכַמָּה שְׂרִים וּבְכַמָּה תְּשַׁבְּחוּת.
עוֹסְקִים בְּתוֹרָה כָּל הַיּוֹם, וּבְלִילָהּ, לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טוֹרָף. כְּשֶׁשָּׂאֵדָם רוּחָה
לְשַׁכַּב עַל מִטָּתוֹ, מְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם הָעֲלִיּוֹן, וּמְמַלִּיךְ אוֹתוֹ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. כַּמָּה
בַּעֲלֵי דִין מְתַקְּשִׁים לְפָנֵיהֶם בְּשָׁעָה שְׁפוֹתָחִים פִּיהֶם עַל מִטָּתָם, בְּשִׁמְעַ
יִשְׂרָאֵל. וּמְבַקְּשִׁים רַחֲמִים לְפָנֵי הַמַּלְאָךְ הַקָּדוֹשׁ בְּכַמָּה פְּסוּקִים שֶׁל רַחֲמִים.
רַבִּי חֲצִיָּא אָמַר, הֵן עָם כְּלָבִיא יְהוּס, פְּרוּשָׁן, עֲתִיד עִם זֶה לְקוּם עַל כָּל
הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, כְּאֶרְיָה גְּבוּר וְחֹזֵק וַיִּשְׁלַךְ עַלְמוֹ עֲלֵיהֶם. דְּרַבָּם שֶׁל
כָּל הָאֲרִיּוֹת לְשַׁכַּב עַל טוֹרְפָם, אֲבָל עִם זֶה לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טוֹרָף. פְּרוּשָׁן
אֲחֵר, הֵן עָם כְּלָבִיא יְהוּס, לְהַרְצֵב הַקְּרִבּוֹת וְעוֹלוֹת, לְפָנֵי הַמַּלְאָךְ, עַל הַמְּזֻבָּח.
וְלִמְדוּנָהּ, בְּשָׁעָה שְׁהַקְּרִבּוֹן נִשְׁרָף עַל הַמְּזֻבָּח, רָחוּ שָׁם כּוֹרֵה שֶׁל אֶרְיָה אֶחָד
רוֹבֵץ עַל הַקְּרִבּוֹן הַהוּא וְאוֹכֵל אוֹתוֹ. וְאָמַר רַבִּי חֲצִיָּא, אֲוִיָּאֵל מְלֵאךְ עֲלִיּוֹן
הָיָה, וְרָחוּ אוֹתוֹ בְּכוֹרֵה שֶׁל אֶרְיָה חֲזָק רוֹבֵץ עַל הַמְּזֻבָּח וְאוֹכֵל אֶת הַקְּרִבּוֹת.
וּבְשִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ זַפְּאִים כָּל כָּךְ, הָיוּ רוֹאִים כּוֹרֵה שֶׁל כְּלָבִיא אֶחָד חֲנוּף רוֹבֵץ
עָלָיו. אִזְ הָיוּ יוֹדְעִים יִשְׂרָאֵל שְׁאֶרְיָכִים תְּשׁוּבָה. וְהֵם שָׂבִים לֹא יִשְׁכַּב עַד
יֵאָכֵל טוֹרָף, יֵאָכֵל הֵם הַקְּרִבּוֹת שֶׁל הַלֵּילָהּ, כַּגּוֹן עוֹלוֹת. וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתָּהּ,
שְׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּחָה הוּא עוֹשֶׂה הַמְּלַחְמוֹת שְׁלָהֶם עִם שׁוֹנְאֵיהֶם. רַבִּי חֲלֵעֶזֶר אָמַר,
לֹא יִשְׁכַּב. מֵהוּ לֹא יִשְׁכַּב. וּמִשִּׁיב, אֲלֵךְ בְּכָל לַיְלָה וּלְיָלָה, כְּשֶׁשָּׂאֵדָם הוֹלֵךְ
בְּמַאֲוֹת אֲדוּנוֹ, יֵאָכֵל שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ עַד שְׁהוֹרֵג אֲלָף וְיָכֵ"ה מֵאֲלוֹ הַמַּיִנִּים
הָרַעִים הַשְּׂוֹרִים עִמוֹ. רַבִּי חֲצִיָּא אָמַר, אֲלָף הֵם מֵאֵד שְׁמַאֲלִ, שְׁכַתּוּב, יְפוּל
מֵאֲדָה אֲלָף. כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר יַעֲלֹז חֲסִידִים בְּכַבּוּד יִרְנְנוּ עַל מְשַׁבְּחוֹתָם. רוּמְמוֹת
אֵל בְּגִרְוֹנָם וְגו' לְעִשׂוֹת נְהַמָּה וְגו'. זֶה שְׁנַאֲמַר, לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טוֹרָף.
וְזֶהוּ לְעִשׂוֹת בְּהֵם מְשַׁפֵּט וְגו'. אָמַר רַבִּי חֲזַקִּיָּהּ, כְּנִגְדַּ שְׁלֵשׁ פְּעָמִים שְׁהוּא
הִכָּה אֶת אֲתוֹנוֹ וְהִטְעִין אוֹתָהּ בְּכַשְׁפִּיו, נִתְבָּרְכוּ יִשְׂרָאֵל שְׁלֵשׁ פְּעָמִים. רַבִּי
חֲצִיָּא אָמַר, כְּנִגְדוֹ נִתְבָּרְכוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁיַעֲלוּ יִשְׂרָאֵל שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה לְהַרְאוֹת
לְפָנֵי הַמַּלְאָךְ הַקָּדוֹשׁ.

הרמב"ם ה' תפלה פרק י' י"א

א. אסור לו למתפלל בצבור שיקדים תפלתו לתפלת הצבור. הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין בלחש אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור להתפלל בקול רם יתפלל ואם לאו ימתין עד שיתחיל שליח צבור להתפלל בקול רם ויתפלל עמו בלחש מלה במלה עד שיגיע שליח צבור לקדושה ועונה קדושה עם הצבור ומתפלל שאר תפלה לעצמו ואם התחיל להתפלל קודם שליח צבור והגיע לקדושה לא יפסוק ולא יענה קדושה עמו. וכן לא יענה אמן יהא שמיה רבא מברך והוא באמצע התפלה ואין צריך לומר בשאר הברכות: **ב.** כל מקום שיש בו עשרה מישראל צריך להכין לו בית שיכנסו בו לתפלה בכל עת תפלה ומקום זה נקרא בית הכנסת, וכופין בני העיר זה את זה לבנות להם בית הכנסת ולקנות להם ספר תורה נביאים וכתובים:

מוסר

מספר חסידים סימן קי"ט ק"כ קכ"א

יש גוזל ואינו נראה זה הדר עם בני אדם ועינו רעה בשלהם: הבושת והאמונה נצמדות כשתתלק האחת תסתלק חבירתה: שנו חכמים העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים ובמוצאי שבתות ובערבי ימים טובים ובחנכה ובפורים ובכל מקום שיש נדנוד עבירה להביא תענית צבור אינם רואים סימן ברכה לעולם: מעשה באשה אחת שהיתה טוה בערב שבת ולא

הִיָּתָה עוֹסְקֵת בְּצַרְכֵי שַׁבַּת כְּרֵאוּי וּמִתָּה. רָאָה אֶחָד בְּחִלּוּם
שָׁהוּ שׁוֹרְפִים עֵינֶיהָ וַיִּדְיָהּ בְּנִעוּרָתָהּ שֶׁל פְּשָׁתָן שָׁאֵל לָמָּה
דִּינָה בְּכֹךְ הַשִּׁיבוּ לּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיָּתָה עוֹסְקֵת בְּעָרֵב שַׁבַּת
בְּפְשָׁתָן וְלֹא הִיָּתָה עוֹסְקֵת בְּצַרְכֵי שַׁבַּת:

בלק יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה' אחרונה דשם ב'ין לקנות הארת רוח
יתרה משבת הבאה:

(כג) וַתֵּרָא הָאֶתּוֹן אֶת מִלְאָךְ יְהוָה נֶצֶב
בַּדְרָךְ וְחִרְבוֹ שְׁלוּפָה בִּידּוֹ וַתֵּט הָאֶתּוֹן
מִן הַדְרָךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיֵּךְ בַּלְעָם אֶת
הָאֶתּוֹן לְהַטֹּתָהּ הַדְרָךְ: וַחֲזַת אֶתְנָא יַת מִלְאָכָא דִּי
מַעֲתַד בְּאַרְחָא וְחִרְבֵיהָ שְׁלִיפָא בִּידֵיהָ וְסִטַּת אֶתְנָא מִן אוּרְחָא
וְאַזְלַת בְּחִקְלָא וּמְחָא בַלְעָם יַת אֶתְנָא לְאַסְטִיּוּתָהּ לְאַרְחָא:

רש"י ותרא האתון. והוא לא ראה, שנתן הקדוש צדק הוא רשות לזהמה לראות יותר מן האדם, שמתוך
קיש צו דעת הטרף דעתו כשיראה מזיקין: וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אמנותו, שכלי זינן
של אמות העולם בחרב, והוא בא עליהם בפיו, שהוא אמנות שלהם, אף אני אחפוש את שלו ואבוא עליו
באמנותו. וכן היה סופו (במדבר לא, ה) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(כד) וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים
גִּדְרַת מְזֵה וְגִדְרַת מְזֵה: וְקָם מִלְאָכָא דִּי בְּשָׁבִיל כְּרָמִיא
אַתְרָא דְגִדְרִיא מְכָא וְגִדְרִיא מְכָא:

רש"י במשעול. כהרגומו בשביל. וכן (מ"א ב, י) אם יספק עפר שומרון לשעלים. עפר הגדבק בכפות הרגלים
בהלכות, וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים, ברגליו ובהלכותו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אבנים
הוא:

(כה) וַתֵּרָא הָאֶתְיוֹן אֶת מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחַץ
אֶל הַקִּיר וַתִּלְחַץ אֶת רֶגֶל בְּלָעַם אֶל
הַקִּיר וַיִּסֹּף לְהַכְתֶּהּ : וַחֲזַת אֶתְנָא ית מִלְאָכָא דִּי
וַאֲדַחִיקַת לְכַתְלָא וַדַּחִיקַת ית רֶגֶלָא דְבְלָעַם לְכַתְלָא וַאֲוִסִּיף
לְמַמְחָה :

רש"י ותלחץ. היא עצמה: ותלחץ. את אחריים, את רגל בלעם:

(כו) וַיִּוְסֹף מִלְאָךְ יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד
בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטוֹת יָמִין
וַשְׂמָאוֹל : וַאֲוִסִּיף מִלְאָכָא דִּי לְמַעְבְּר וְקַם בְּאַתְר עַק דִּי לִית
אַרְח לְמַסְטִי לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא :

רש"י ויוסף מלאך ה' עבד. לעבור עוד לפניו להלך להיות לפניו במקום אחר, כמו (בראשית לג, ג) והוא
עבר לפניכם. ומדקש אגדה יש בתנחומא מה ראה לעמוד בשלשה מקומות, סימני אבות הראה:

(כז) וַתֵּרָא הָאֶתְיוֹן אֶת מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֵּץ
תַּחַת בְּלָעַם וַיִּחַר אַף בְּלָעַם וַיִּךְ אֶת
הָאֶתְיוֹן בַּמֶּקֶל : וַחֲזַת אֶתְנָא ית מִלְאָכָא דִּי וַרְבַּעַת תַּחוֹת
בְּלָעַם וַתִּקִּיף רוּגְזָא דְבְלָעַם וַמְחָא ית אֶתְנָא בְּחִטְרָא :

נביאים - מיכה - פרק ו

(ג) וְגַם אֲנִי הֶחֱלִיתִי הַכּוֹתֶךָ הַשָּׁמַיִם עַל
חֲטָאתֶךָ : וְאַף אֲנָא אֵיתִיתִי עֲלֶךָ מֵרַע וַמְחָא אֲצַדִּינְךָ עַל
חֲטָאתֶךָ :

רש"י החליתי הכותך . האנשתי מכותיך חזקות וחולות ולנושו' : השמש . להשמימד על חטאתיך :

(יד) אַתָּה תֹאכַל וְלֹא תִשָּׁבַע וְיִשְׁחָךְ
בְּקִרְבֶּךָ וְתִסַּג וְלֹא תִפְלִיט וְאַשֶּׁר תִּפְלִיט
לְחָרֵב אֲתוֹן : אֵת תִּיכּוֹל וְלֹא תִשָּׁבַע וְיִהְיֶה לְךָ לְמַרְעַ בְּמַעֲדֶךָ
וְתִדְבֹק וְלֹא תִשְׁיָזֵיב וְדַתְשִׁיזֵיב לְחָרְבָא אָמַסַר :

רש"י וישחך בקרבך . המאכל שתאכל אכנים זו מארה בתוך המעים ויגרום לך חולי שתהא חולה והולך שחוח וכן מפרש אותו בספרי מניין אף בתוך המעים ת"ל וישחך בקרבך בפרשת והיה עקב במדרש תמיד עיני ה' אלהיך בה ואף יונתן תירגם כן ויהי לך למרע מתא במעיד : ותסג . את אויביך המוליכים בניך ובנותיך בשבי ולא תפלטם ואם תפלטם סופם לחרב ומשמו של ר' מנחם שמעתי ותסג לתאות תשמיש ולא תפליט לא יהי לך כח לפלוט שכבת זרע ואם תפלטם סופה לחרב חתן אחכם וי"ת ל' הראשון :

(טו) אַתָּה תִזְרַע וְלֹא תִקְצוֹר אַתָּה תִדְרֹךְ
זֵית וְלֹא תִסּוּךְ שֶׁמֶן וְתִירוֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה
יַיִן : אֵת תִּזְרַע וְלֹא תִחְצוֹד אֵת תִּבְדֹּר זֵיתוֹ וְלֹא תִשׁוּף מִשַּׁח
וְתַעֲצַר עֲנָבִין וְלֹא תִשְׁתִּי חֶמֶר : (טו) וְיִשְׁתַּמְר חֲקוֹת
עֲמָרִי וְכֹל מַעֲשֵׂה בַיִת אַחָאָב וְתִלְכוּ
בְּמַעֲצוֹתֵם לְמַעַן תִּתִּי אֶתְךָ לְשָׂמָה
וְיִשְׁבִּיָה לְשָׂרְקָה וְחָרְפַת עַמִּי תִשָּׂאוּ : (טז)
ועל די נטרותוון גזירת בית עמרי ועבדתוון עובדי בית אחאב והלכתוון
בנימוסיהוון בדיל לממסר יתך לצדו ויתבהא לאשתממו וחסודי
עמי תקבלוון :

רש"י וישתמר חוקות עמרי . וידעתי כי לא תשמעו אלי כי ישתמר על ידיכם וביניכם כל חוקות עמרי ואחאב : וחרפת עמי תשאו . אתם תקבלוון עון החרפה שהעכו"ם מחרפין את עמי שהעידה בהם תורה על כך (דברים כה) לא יהיה לך אויף ואיפה והם אינם שומרים :

(א) אֲלֵלִי לִי כִי הָיִיתִי כְּאֶסְפִּי קִיץ כְּעֹלְלֹת
בְּצִיר אֵין אֲשָׁכּוֹל לְאָכּוֹל בְּפוֹרָה אֹתָהּ

נַפְשִׁי : אָמַר נְבִיא וַי לִי אֲרִי הָיִיתִי כְּמִיֶּסֶף טָבִיא בְּעֶדֶן דְּאָבְדוּ
חֲסִידָיָא מִן אֲרַעָא הָא כְּסִיּוּפֵי קִיטָא כְּעוֹלָלָן בְּתַר קֶטֶף לִית גְּבַר דִּי
בְּיָה עוֹבְדִין טָבִין לְטָבִיא חֲמַדַּת נַפְשִׁי :

רש"י אללי לי . הנביא מקונן על עצמו אוי לי שהעמדתני לנביא בעת הזאת שאין בני"א לדיקים בדור :
כאספי קיץ . נקוד חטוף קמץ שאינו ל' פועל כמו יושב אומר אלל לשון מפעל כמו (שעה לב) אוסף החסיד
כאסיפת קיץ והם סופי תאינים שהן רעות וכן תרגם יונתן כסיופי קייטא : כעוללות בליר . ת"י כעוללן
בתר קטוף : אין אשכול לאכול . כתרגומו לית גבר דביה עובדין טבין : בכורה . תאינה טובה המתבשלת
בעתה כתרגומו לטביא חמדת נפשי :

כתובים - תהילים - פרק קז

(כא) יוֹדוּ לַיהוָה חֲסִדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי
אָדָם : יְהוֹדוּן קָדָם יְיָ מְטוֹל חֲסִדֶיהָ וּמִשְׁתַּעַן פְּרִישׁוֹתֶיהָ לְבָנֵי
נֶשֶׁא : (כב) וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו
בְּרִנָּה : וַיִּכְסּוּן נֶכְסֵי תוֹדָתָא וַיִּשְׁתַּעֲוּ עוֹבְדֵי בְּדָתָא : (כג)
יֹרְדֵי הַיָּם בְּאֲנִיּוֹת עֲשִׂי מְלָאכָה בְּמַיִם
רַבִּים : מְלִיחָא נְחוּתֵי יָמָא בְּאֲלִפְיָא עֲבָדֵי פּוֹלְחָנָא בְּמַיִן סְגִיעִין
: (כד) הִמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו
בְּמִצּוֹלָה : הֲנוּן חֲמוּן עוֹבְדֵי דְיֵי וּפְרִישׁוֹתֶיהָ בְּמִצּוֹלָתָא : (כה)
וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה וַתִּרְוַם גְּלִיו :
וַאֲמַר בְּמִמְרִיהָ וְאֶקִּים זַעֲפָא וְעֲלֵעוֹלָא וְאֶתְרוּמְמוּ גְלִלֵי :

א. הַלּוֹקֵחַ עֵבֶר חֲמוּרוֹ שֶׁל נֶכְרִי, וְהַמּוֹכֵר לוֹ אֶף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאִי, וְהַמְשַׁתֵּתֵף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבְּלָהּ, פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר א), בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא בְּאַחֲרִים. כֹּהֲנִים וְלוֹיִם פְּטוּרִין מִקָּל וְחֹמֶר, אִם פֶּטְרוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, דִּין הוּא שֶׁיִּפְטְרוּ שֶׁל עֲצָמוֹ:

דרטורה (א) הַלּוֹקֵחַ עוֹבֵר חֲמוּרוֹ שֶׁל נֶכְרִי. כַּשֶּׁהוּא צִמְעֵי אִמּוֹ וּבְכוֹר הוּא. וְלֹהֲכִי נִקְטָ עוֹבֵר חֲמוּרוֹ, שְׂאִין לֶךְ בְּהֵמָה טִמְאָה קְדוּשָׁה בְּצִבּוּרָה אֲלֹא פֶטֶר חֲמוּר בְּלִבָּד. וְאִיִּדֵי דְזוּטְרָן מִיִּלְיָה דִּפְטֵר חֲמוּר, פְּסִיק וְסָרִי לִיָּה וְכֹל הַנֶּךְ פְּרָקִי אַחֲרֵינִי מִיִּירוֹ בְּצִבּוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה: אַע"פ שְׂאִינוֹ רִשְׁאִי. לְמַכּוֹר לְנֶכְרִי בְּהֵמָה גְּסָה. מִפְּנֵי שֶׁנֶּעֱשִׂיתָ בְּהַמְלַחְכָּה בְּשִׁבְתָּ: וְהַמְשַׁתֵּתֵף לוֹ. אֲפִילוֹ חֶלֶק הַנֶּכְרִי מִסּוּיִם וִידוּעַ כִּגוֹן יָדוֹ אִוּ רִגְלוֹ שֶׁל בְּכוֹר, אִוּ שֶׁל אִמּוֹ, כֹּל זִמְנָן שֶׁאִם יַחֲתֵךְ מִמֶּנּוּ אֹתוֹ אֲבָר תִּשְׁאַר הַבְּהֵמָה בְּעֵלֶת מוֹס הָרִי זֶה שׁוֹתֵפוֹת נֶכְרִי וּפְטוּר: וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ. שֶׁהַחֲמוּרָה שֶׁל נֶכְרִי, וְיִשְׂרָאֵל מִקַּבְּלָהּ וּמִטְפֵּל בָּהּ כְּדִי שִׁיְהוּ חוֹלְקִין בּוֹלְדוֹת. אֲבָל גּוֹף הַבְּהֵמָה שֶׁל נֶכְרִי: פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה. אֹתוֹ עוֹבֵר שֶׁקֵּנָה מִן הַנֶּכְרִי אִוּ שֶׁמֶכֶר הוּא לְנֶכְרִי אִינוֹ קְדוּשָׁה, הוּאִיל וַיֵּשׁ לְנֶכְרִי חֶלֶק בּוֹ אִוּ בְּאִמּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר א) הַקְּדַשְׁתִּי לִי כֹל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּנֶכְרִי: אִם פֶּטְרוּ אֵת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר. הַלּוּיִם לֹא פֶטְרוּ בְּהַמְתֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, דִּפְטֵר בְּהֵמָה, בְּהֵמָה פְּטוּרָה, כְּדַכְתִּיב (סג) וְאֵת בְּהֵמַת הַלּוּיִם תַּחַת בְּהַמְתֶּם. אֲלֹא הֲכִי קֹאמֵר, הַלּוּיִם הַפְּקִיעוּ קְדוּשַׁת בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, כְּדַכְתִּיב (סג) קַח אֵת הַלּוּיִם תַּחַת כֹּל בְּכוֹר וְגוֹ', וְאִם הַפְּקִיעָה קְדוּשַׁת הַלּוּיִם אֵת קְדוּשַׁתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, דִּין הוּא שֶׁתִּפְקִיעַ אֵת שֶׁל עֲלָמָן, וּמֵאַחֵר שֶׁלְמַדְנוּ שֶׁהוֹפְקֵעָה קְדוּשַׁת בְּכוֹרָה מֵעֲלָמָן שֶׁל לּוּיִם, לְמַדְנוּ שֶׁפְּטֵרֵי חֲמוּרֵיהֶן פְּטוּרִין מִן הַבְּכוּרָה, דַּכְתִּיב (סג יח) אֵךְ פָּדָה תִּפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטִּמְאָה תִּפְדֶּה, כֹּל שִׁשְׁנֵי בְּכוֹר אָדָם יִשְׁנֵי בְּכוֹר בְּהֵמָה טִמְאָה, וְכֹל שְׂאִינוֹ בְּכוֹר אָדָם אִינוֹ בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה. אֲבָל מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה לֹא נִפְטְרוּ כֹהֲנִים וְלוּיִם, כְּדַלְקָמוֹ:

ב. פָּרָה שְׂיֻלְדָה פְּמִין חֲמוּר, וְחֲמוּר שְׂיֻלְדָה פְּמִין סוּס, פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר פֶּטֵר חֲמוּר פֶּטֵר חֲמוּר, שְׁנֵי פְּעָמִים, עַד שֶׁיְהִי הַיּוֹלֵד חֲמוּר וְהַנּוֹלָד חֲמוּר. וְיָמָה הֵם בְּאַכִּילָה. בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׂיֻלְדָה פְּמִין

בְּהִמָּה טְמֵאָה, מִתֵּר בְּאֲכִילָהּ. וּטְמֵאָה שְׂשִׁילָדָה כְּמִין
בְּהִמָּה טְהוֹרָה, אָסוּר בְּאֲכִילָהּ, שֶׁהַיּוֹצֵא מִהֶטְמֵא,
טְמֵא. וְהַיּוֹצֵא מִן הַטְּהוֹר, טְהוֹר. דָּג טְמֵא שֶׁבָּלַע דָּג
טְהוֹר, מִתֵּר בְּאֲכִילָהּ. וְטְהוֹר שֶׁבָּלַע דָּג טְמֵא, אָסוּר
בְּאֲכִילָהּ, לְפִי שְׂאִינוּ גְדוּלָּיו :

בְּרֵטְנוּרָה (3) פרה שילדה כמין חמור וחמור שילדה כמין סוס פטור. אי תנא פרה שילדה כמין חמור ולא תנא חמור שילדה כמין סוס, הוה אמינא פרה שילדה כמין חמור הוא דפטור משום דלח דמו אהדדי כלל, דהא יש לה קרנים, והא אין לה קרנים, הא פרסותיה סדוקות, והא פרסותיה קלוטות. אבל חמור שילדה כמין סוס, אימא חמור אדום הוא וליחייב. ואי תנא סיפא ולא תנא רישא, הוה אמינא חמור שילדה כמין סוס הוא דפטור משום דסוס לא קדוש בצכורה, אבל פרה שילדה כמין חמור דתרווייהו קדשי בצכורה אימא ליחייב, לריכי: פטר חמור פטר חמור שני פעמים. חד בקדש לי כל בכור, וחד ברעה אהא אומר אלי: מהו באכילה. כלומר, בהמה שאין היולדת דומה לנוול מהו באכילה: שהיולא מהטמא טמא. ודבש דבורים ורעין מותר ולא מקרי יולא מן הטמא, לפי שאין ממנות אותו מבשרן אלא מכניסות אותו לגופן, שאוכלות מפרחי האילנות ומתן נעשה הדבש. וחלב האדם מותר כשפירש אבל לינק משדי האשה אסור. וכל שאר חלב של בהמה וחיה טמאה הוי יולא מן הטמא ואסור: דג טמא שבלע דג טהור. אע"ג דלא חזינן ליה שבלע, כיון דרוב דגים משריאים במינן, כמו שבלע בפנינו דמי:

ג. חמור שלא בקרה, וילדה שני זכרים, נותן טלה אחד לפהו. זכר ונקבה, מפריש טלה אחד לעצמו. שתי חמורים שלא בקרו, וילדו שני זכרים, נותן שני טללים לפהו. זכר ונקבה, או שני זכרים ונקבה, נותן טלה אחד לפהו. שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות, אין כאן לפהו כלום:

בְּרֵטְנוּרָה (4) נותן טלה אחד לפהו. בפדיון. לממה נפשך חד מנייהו בכור: זכר ונקבה. ואין ידוע אם יולא זכר תחילה והוא בכור, או נקבה יולא תחילה ואין כאן דין בכורה: מפריש טלה. משום ספק, ומפקיע עליו קדושת הפטר חמור: והוא לעצמו. שהוא עצמו יאכל הטלה ולא יתנו לכהן, דכהן הוי מוליא מחבירו, ועליו הראיה להביא עדים שהזכר יולא תחילה. ואיסורא ליבא, דאפילו פטר חמור גמור שפלאו בשה שוב אין קדושה לא בו ולא בפדיונו, אלא גזל הוא דאיכא אם אינו נותן

הטלה לכהן, לממונו הוא, והכא ליכא גזל דספק הוא: שתי חמורות וילדו וכו'. זכר ונקבה. נותן טלה אחד לכהן בשביל הזכר. או שני זכרים ונקבה, לחדל ילדה זכר וחדל ילדה זכר ונקבה, או אי נמי חדל ילדה שני זכרים ואחת ילדה נקבה, נותנים טלה אחד לכהן, דהא חדל זכר איכא ודאי זכור. ואלידך דהוי ספק דשמא הנקבה ינאה תחלה, מפריש טלה והוא לעצמו: שני זכרים ושתי נקבות. ספק הן, דשמא כל חדל ילדה זכר ונקבה, ושמא הנקבות ינאו תחילה, הלכך אין לכהן כלום, אלל מפריש עליהם שני טלאים לאפקועי לאיסורייהו והן לעצמו, כך פירשו רבותי. אבל רמב"ם סבר דאין כאן לכהן כלום ואפילו טלה לעצמו אינו צריך להפריש, משום דאיכא בכל חד מהנד ספיקי טובא כשילדו שתי נקבות וזכר, שמא אחת משתיהן ילדה שתי נקבות והאחרת זכר, או שמא זו ילדה נקבה והאחרת זכר ואחריו נקבה או נקבה ואחריה זכר. וכן ספיקות הרבה יש בשני זכרים ושתי נקבות, הלכך אפילו טלה לעצמו אינו מפריש ופירוש רבותי עיקר:

ד. אחת בקרה ואחת שלא בקרה וילדו שני זכרים, נותן טלה אחד לפהו. זכר ונקבה, מפריש טלה אחד לעצמו, שנאמר (שמות לד), ופטור חמור תפדה בשה, מן הכבשים ומן העזים, זכר ונקבה, גדול וקטן, תמים ובעל מום. ופודה בו פעמים הרבה. נכנס לדיר להתעשר. ואם מת, נהנים בו:

ברטנורה (7) זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעצמו. דשמא אותה שלא זכרה ילדה את הנקבה: שנאמר ופטור חמור תפדה בשה. כל שה במשמע, שה כבשים או שה עזים, שה זכר או שה נקבה וכו': ופודה בו פעמים רבות. אם חזר כהן ונתנו לו: נכנס לדיר להתעשר. ישראל שהיו לו עשרה ספק פטרי חמורים והפריש עליהן עשרה שיון והן שלו, הרי אלו נכנסים לדיר למקום שמכניסים שם הבהמות להתעשר ומעשרן כדרך שמעשרים שאר בהמות. והוא הדין שאם היה לו ספק פטר חמור אחד או שנים [והפריש עליהן שהן אחד או שנים] שנכנס לדיר עם שאר כבשיו להתעשר: ואם מת נהנים בו. שה הפרישו לפדיון פטר חמור, אם מת ביד בעלים קודם שיצוא ליד כהן נהנה בו הכהן אע"פ שלא הגיע לידו מחיים, דמעידנא דאפרסיה ברשותא דכהן קאי:

ה. אין פודים לא בעגל, ולא בחיה, ולא בשחוטא, ולא בטורפה, ולא בכלאים, ולא בכוי. רבי אלעזר מתיר בכלאים מפני שהוא ששה, ואוסר בכוי מפני

שְׁהוּא סָפֵק. נִתְּנוּ לַכֹּהֵן, אֵין הַכֹּהֵן רִשְׁאֵי לְקִיּוֹ עַד שְׁיִפְרִישׁ שָׁה תַחֲתָיו :

ברטנורה (ה) ולא בחיה. לבי ואיל: ולא בשחוטתה. בשה שחוט: ולא בטרפה. כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה: כלאים. תיש הבא על רחל: מפני שהוא שיה. דבין רחל ובין עז קרויין שיה. ואין הלכה כר' אלעזר: כו. בריה בפני עצמה היא ספק חיה ספק בהמה נתנו לכהן. הפטר חמור עצמו: עד שיפריש שיה תחתיו. והוא לעצמו. ואחר כך ישתמש בפטר חמור. ולפי שהכהנים חסודים לענין זה שלא להפריש שיה תחתיו הלכך ישראל הנותן פטר חמור לכהן אינו זז משם עד שיפדנו הכהן בפניו:

ו. המפריש פדיון פטר חמור ומת, רבי אליעזר אומר, חיבין באחריותו, כחמש סלעים של בן. וחכמים אומרים, אין חיבין באחריותו, כפדיון מעשר שני. העיד רבי יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת, שאין כאן לכהן כלום. מת פטר חמור, רבי אליעזר אומר, יקבר, ומת בנהגאתו של טלה. וחכמים אומרים, אינו צריך להקבר, והטלה לכהן :

ברטנורה (ו) כחמש סלעים של פדיון הבן. לחייב באחריותו: כפדיון מעשר שני. דאם אבד אינו חייב באחריותו, דהוא כסף חייביה רחמנא לאכול צירוסלים והא אזל ליה, וטעמא דר' אליעזר, שכן מצינו שהקיש הכתוב פטר חמור לזכור אדם שנאמר ופטר חמור תפדה בשה וגו' וכל זכור בניך תפדה. וחכמים אומרים אך פדה תפדה את זכור האדם ואת זכור הבהמה הטמאה תפדה, לפדייה הקשתיו ולא לדבר אחר: שאין כאן לכהן כלום. שאין חיב באחריותו, כרבנן. וכן הלכה: מת פטר חמור. לאחר שהפריש הפדיון ועדיין לא נתנו לכהן: רבי אליעזר אומר יקבר. דהואיל והוא חייב באחריות הטלה כמאן דלא אפרסיה דמי: ומותר. ישראל בהנחתו של טלה כמי שלא הפרישו: אינו צריך להקבר. דמעידנא דאפרסיה לטלה קם ליה ברשות כהן והופקעה קדושתו של פטר חמור. וכן הלכה:

ז. לא רצה לפדותו, עורפו בקופיץ מאחריו וקוברו. מצות פדיה קודמת למצות עריפה, שנאמר (שמות יג), ואם לא תפדה וערפתו. מצות יעידה קודמת למצות

פְּדִיָּה, שְׁנֵאמַר (שם כא), אֲשֶׁר לֹא יַעֲדָה וְהִפְדָּה. מִצֹּת
יְבוּם קוֹדֶמֶת לְמִצְוֹת חֲלִיצָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁהֵיוּ
מִתְכַּוְּנִין לְשֵׁם מִצְוָה. וְעַכְשָׁיו שְׂאִין מִתְכַּוְּנִין לְשֵׁם
מִצְוָה, אָמְרוּ מִצְוֹת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוֹת יְבוּם.
מִצְוֹת גְּאֻלָּה בְּאֲדוֹן הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם, שְׁנֵאמַר
(ויקרא כז), וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכָּד:

ברטורה (ז) קופיץ. [סכין גדול] כמין גרזן קטן שהקלבים מחתכים בו בשר: ועורפו.
היינו שחותך ראשו ממוול ערפו: וקוצרו. לפי שאסור בהנאה לאחר עריפה: מלות
יעידה. באמה העבריה: בראשונה שהיו מתכוונים לשם מלכה. והיו אומרים המיבס
לשם נוי לשם ממון הוי פוגע בערוה שלא במקום מלכה. ואין כן הלכה. אלא הואיל
ופקע איסור אשת אח מינה כשמת אחיו בלא בניס הרי הותרה לו לגמרי ואפילו
יצמה לשם נוי ולשם ממון: מלות גאולה באדון. המתפס בהמה לבדק הבית, מלות
פדייתה באדון קודם לכל אדם, שהוא מוסיף את החומש:

גמרא בכורות דף י"ב ע"ב

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר חֲיִיבִים בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ אָמַר רַב יוֹסֵף מָאִי
טַעֲמָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּכִתִּיב (במדבר י"ח) אַךְ פָּדָה תִּפְדֶּה וְגוֹי
מֶה בְּכוֹר אָדָם חֲיִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ. אַף בְּכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה
חֲיִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ. אָמַר לִיה אֲבִיִּי אִי מֶה בְּכוֹר אָדָם מוֹתֵר
בְּהֵנָא אַף בְּכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מוֹתֵר. וְכִי תִימָא הָכִי נָמִי
וְהִתְנֵן מִת פֶּטֶר חֲמוֹר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יְקַבֵּר. מָאִי יְקַבֵּר
לֹא דְאָסוּר בְּהֵנָא. לֹא. יְקַבֵּר כְּבָכוֹר אָדָם. אֶלָּא אָדָם
בְּכוֹר הוּא דְבַעֵי קְבוּרָה פְּשׁוּט לֹא בְּעֵי קְבוּרָה. וְעוֹד תִּנְיָא
מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּיִשְׂרָאֵל שֵׁישׁ לוֹ סִפֵּק פֶּטֶר חֲמוֹר בְּתוֹךְ
בֵּיתוֹ שְׁמִפְרִישׁ טְלָה עָלָיו וְהוּא שְׁלוֹ. אֶלָּא אָמַר רַבָּא אָמַר
קָרָא אַךְ פָּדָה תִּפְדֶּה לְפָדְיָה הַקְּשָׁתִיו וְלֹא לְדַבַּר אַחֵר. תִּנְן

הָתָם הָעֲרָכִין בְּשַׁעֲתָן וּפְדִיּוֹן הַבֶּן אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. פְּדִיּוֹן
פֶּטֶר חֲמֹר לְאַלְתֵּר. פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמֹר לְאַלְתֵּר וּרְמִינְהִי אֵין
בְּעֲרָכִין וּבְפְדִיּוֹן הַבֶּן וּבְנִזְיֹרוֹת וּבְפֶטֶר חֲמֹר פְּחוֹת
מִשְׁלֹשִׁים יוֹם וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם. אָמַר רַבִּי נַחֲמָן לוֹמַר
שָׂאֵם פְּדָאוֹ פְּדוּי מְכַלֵּל דְּבָנֹו אִם פְּדָאוֹ אֵינוֹ פְּדוּי וְהָא
אֵיתְמַר הַפּוֹדָה אֶת בְּנֹו בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם רַב אָמַר בְּנֹו פְּדוּי
לֹאוֹ אֵיתְמַר עָלָה אָמַר רַבָּא דְכוּלֵי עֲלָמָא מַעֲכָשְׁיוֹ אֵין בְּנֹו
פְּדוּי רַב שֵׁשֶׁת אָמַר לוֹמַר שְׂאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו מְתִיב רַמִּי בַר
חֲמָא מְצֹוֹתוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם מְכָאן וְאֵילֵךְ אוֹ פוֹדְהוּ אוֹ
עוֹרְפוֹ מְאִי לָאוֹ מְצֹוֹה לְשִׁהוֹתוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם. לֹא מְצֹוֹה
לְפְדוֹתוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם אִי הָכִי מְכָאן וְאֵילֵךְ אוֹ פוֹדְהוּ אוֹ
עוֹבֵר עָלָיו מִיבְעִי לִיהִי. אָלֵא אָמַר רַבָּא לֹא קִשְׂיָא הָא רַבִּי
אֶלְיֵעֶזֶר דְּמִקְשִׁי הָא רַבָּן דְּלֵא מְקִשִׁי :

רס"י חייב באחריותו. אם הפריש פדיונו ואצד: מותר בהנאה. קודם פדיונו: יקבר
כזכור אדם. לא משום דאסור בהנאה אלא משום דאיתקש לזכור אדם וסתם
זכור אדם ניתן לקבורה: מודה ר"א. רע"ג דבדלתי פטר חמור ס"ל דכל כמה
דלא מטי פטר חמור זיד כהן לא מיפרק מודה הוא בספק שא"ל לתת פדיון לכהן
אלא מפריש וכו' ומדמכריך לאפרושי טלה לאפקועי איסורי' מכלל דס"ל פטר
חמור אסור בהנאה: לפדייה הקשתיו. זכור בהמה טמאה לזכור אדם סיתחייב
באחריות פדיונו. ולא לדבר אחר. להנאה: הערכין. בשעתן שאם היה מבן חדש
עד חמש שנים בשעה שאמר ערכי עלי והמתין שלא נתנו עד שיהא בן שש שיש
לו ערך אחר כדכתיב בפרשת ערכין אפילו הכי לא יהיב אלא כשעה שהעריך:
אחר שלשים. כדכתיב ופדויו מבן חדש וגו': ופדיון פטר חמור לאלתר. בתמיה:
אין בערכין פחות מבן שלשים. אינו נערך כדכתיב בפרשה: ובנזירות. סתם נזירות
ל' יום כדכתיב קדש יהיה יהיה בגי' שלשים הו': ומוסיפין. שיש ערך לכל זמן
שהוא עומד בו כדכתיב בפרשה וכן נזיר נודר בנזיר ארבע וחמש שנים ואם המתין
מפדיון בנו ומפדיון פטר חמורו כמה שנים עדיין יכול לפדותו ואינו נותן יותר:
לומר שאם פדאו פדוי. הא דקתני לעיל פדיון פטר חמור לאלתר שאם פדאו
לאלתר פדוי אצל עיקר מצות פדי' לא מקיים: מכלל דבנו. מוקמית ליה כדיעבד
וקתני הבן אחר שלשים מכלל דאם פדאו בתוך שלשים יום אינו פדוי: והא איתמר.
בפרק י"ג זכור: דכ"ע מעכשיו. היכא דאמר ליה מעכשיו יחול פדיון זה אינו פדוי
כי פליגי היכא דאמר עכשיו אני נותן מעות והפדיון לא יחול עד לאחר ל': רב
שסת אמר. לעולם מצות פדיון לאלתר והאי דקתני אין בערכין ופטר חמור פחות
משלשים שאינו עובר עליו עד ל' יום מכאן ואילך עובר: מאי לאו מצוה להשהותו.

כר"נ וקשיא לר"ס: מנחה לפדותו. דמלחלתר עד ל' הוי זמן פדוי ומכאן ואילך עובר: אלא אמר רבא. לעולם מנחה לשהותו ואפ"ה כר"נ לא מתריננא ולא קשיא הא דקתני שלשים יום מנחה להשהותו ר' אליעזר הוא דמקיץ בכור בהמה טמאה לזכור אדם והא דקתני לאלתר רבנן היא דמתניתין דלא מקשי:

זוהר בלק דף ר"ב ע"א

פֶּתַח וְאָמַר (דברים כ) כִּי תִצּוֹר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם
עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ כָּמָה טָבִין אֵינּוּן אֲרַחֲיוּ וּשְׁבִילֵין דְּאֹרִייתָא
דְּהָא בְּכָל מַלְּהָ וּמַלְּהָ אֵית כָּמָה עֵיטִין כָּמָה טָבִין לְבָנֵי נֶשֶׂא
כָּמָה מְרַגְלָאן דְּקָא מְנַהֲרוּ לְכָל סֶטֶר וְלִית לָךְ מַלְּהָ
בְּאֹרִייתָא דְּלִית בָּהּ כָּמָה בּוֹצִינִין מְנַהֲרוּ לְכָל סֶטֶר הָאֵי
קָרָא אִיהוּ כְּפוּם פְּשֻׁטִיָּה. וְאֵית בֵּיהּ כְּפוּם מְדַרְשִׁיָּה. וְאֵית
בֵּיהּ חֲכָמְתָא עֲלָאָה לְאַזְדַּהֲרָא לְמָאן דְּאַצְטְרִיךְ. וְכָאָה
חוּלְקִיָּה מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא תְּדִיר. מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל
בָּהּ מַה כְּתִיב בֵּיהּ (תהלים א) כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חִפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ
יִהְיֶה יוֹמָם וּלְלַיְלָה וְהָיָה כְּעֵץ. אֲמַאי דָּא סְמִיךְ לְדָא. אֲלֵא
מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא יוֹמָם וּלְלַיְלָה לֹא לִיהוּי כְּאֵעָא
יְבִישָׁא אֲלֵא כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם. מַה אֵילָן אֵית בֵּיהּ
שְׂרָשִׁין וְאֵית בֵּיהּ קְלִיפִין וְאֵית בֵּיהּ מוּחָא וְאֵית בֵּיהּ עֲנַפִּין
וְאֵית בֵּיהּ טְרַפִּין וְאֵית בֵּיהּ פְּרַחֲיוּ וְאֵית בֵּיהּ אֵיבָא שְׂבַעַת
זֵינִין אֵילִין סְלֶקִין לְשַׁבְעָה עֶשֶׂר לְשַׁבְעִין. אוּף מְלִין
דְּאֹרִייתָא אֵית בְּהוּא פְּשֻׁטִי דְּקָרָא. דְּרָשָׁא. רְמִז דְּקָא רְמִז
חֲכָמְתָא. גִּימְטְרִיאֻת. רְזִין טְמִירִין. רְזִין סְתִימִין אֵילִין עַל
אֵילִין. פְּסוּל וְכָשֶׁר. טָמֵא וְטָהוֹר. אֲסוּר וְהֵתֵר מְכָאן
וְלְהֵלָאָה מְתַפְשֻׁטָאן עֲנַפִּין לְכָל סֶטֶר וְהָיָה כְּעֵץ וְדָאֵי וְאֵי
לָאוּ לָאוּ אִיהוּ חֲכָם בְּחֲכָמְתָא. תָּא חֲזִי כָּמָה חֲבִיבִין אֵינּוּן
דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאֹרִייתָא קָמֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאַפִּילוּ
בְּזַמְנָא דְּדִינָא תְּלִיא בְּעֵלְמָא וְאַתֵּיהֵיב רְשׁוּ לְמַחְבְּלָא
לְחַבְּלָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד לִיהָ עֲלוּיָהּ עַל אֵינּוּן דְּקָא

מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא וְהִכִּי אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כִּי
תְצוּר אֶל עִיר בְּגִין חוֹבֵיהוֹן סְגִיאיִן דְּחֻטְאֵן לְקַמְּאֵי
וְאֶתְחַיִּיבוּ בְּדִינָא יָמִים רַבִּים. מְאֵי רַבִּים. (תְּלַתָּא יוֹמִין דָּא בְּתַר דָּא
אֶקְרִי יָמִים רַבִּים אוּף הֶכָּא כִּי תְצוּר עַל עִיר יָמִים רַבִּים) תְּלַתָּא יוֹמִין דָּא בְּתַר
דָּא דְּאֶשְׁתְּמוּדְעָא דְּבַר בְּמִתָּא מְנַלן דִּימִים רַבִּים תְּלַתָּא
יוֹמִין אֵינּוּן דְּכִתְיַב (וויקרא טו) וְאֶשְׁה כִּי יָזוּב זוּב דְּמָה יָמִים
רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים אֵינּוּן אֶלָּא תְּלַתָּא יוֹמִין דָּא בְּתַר דָּא
אֶקְרִי יָמִים רַבִּים. אוּף הֶכָּא כִּי תְצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים
תְּלַתָּא יוֹמִין דָּא בְּתַר דָּא דְּאֶשְׁתְּמוּדְעָא דְּבַר בְּמִתָּא. תָּא
וּפְקִיד לָךְ עַל כָּל בְּנֵי בֵיתִי. לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָה דָּא תִלְמִיד
חֶכֶם דָּדָא אִיהוּ בְּמִתָּא דְּאִיהוּ אֵילָנָא דְּחַיִּי אֵילָנָא דִּיִּיהִיב
אֵיבִין. דְּבַר אַחַר אֶת עֵצָה הַהוּא דִּיִּיהִיב עֵיטָא לְמִתָּא
לְאֶשְׁתִּזְבָּא מִן דִּינָא וְאוֹלִיף לוֹן אֶרְחָא דִּיִּהְכוּן בָּהּ. וְעַל דָּא
לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָה לְנִדּוּחַ עֲלִיו גְּרִזֵּן לְנִדְחָא עֲלִיהּ דִּינָא
וְלֹא לְאוֹשְׁטָא עֲלִיהּ חֲרָבָא מְלַהֲטָא. חֲרָבָא מְשַׁנְנָא הִיא
דְּקֻטְלָא לְשָׂאֵר אֵינְשֵׁי דְּעֻלְמָא. כִּי מְמַנּוּ תֹאכֵל וְכִי הִיא
מְחַבְּלָא אֲכִיל מְנִיהּ. לֹא. אֶלָּא כִּי מְמַנּוּ תֹאכֵל הִיא טְנָרָא
תִּקְיָפָא הִיא דְּכָל רוּחִין תִּקְיָפִין וְקֻדִישִׁין נְפֻקִין מִנָּה דְּלִית
הִנָּאָה וְתִיאוּבְתָא לְרוּחַ קוּדְשָׁא בְּהָאֵי עֻלְמָא אֶלָּא
אוֹרֵייתָא דְּהִיא זְכָאָה כְּבִיכּוֹל אִיהוּ מְפָרְנֵס לָהּ וְיִהִיב לָהּ
מְזוּנָא בְּהָאֵי עֻלְמָא יִתִּיר מְכָל קַרְבָּנִין דְּעֻלְמָא:

תרגום הזוהר פְּתַח וְחָמַר, כִּי תְצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עֲלֶיהָ
לְתַפְסָּהּ וְגו'. כַּמָּה טוֹבִים הֵם הָאֲרַחוֹת וְהַשְּׂבִילִים שֶׁל הַתּוֹרָה, כִּי צָכַל דְּבַר
וְדָבַר יֵשׁ כַּמָּה עֲלוֹת, וְכַמָּה טוֹבוֹת לְבְנֵי הָאָדָם, כַּמָּה מְרַגְלוֹת הַמְּאִירוֹת
לְכָל כָּד. וְאִין לָךְ דְּבַר צְתוּרָה, שְׂחִין צוּ כַּמָּה נְרוֹת הַמְּאִירוֹת לְכָל כָּד. מְהַרְרָא
זֶה הוּא לְפִי פְּשׁוּטוֹ, וְיֵשׁ צוּ לְפִי הַדְּרוּשׁ, וְיֵשׁ צוּ חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה, לְהַזְהִיר לְמִי
שֶׁאֵרִיךְ. אֲשַׁרְי חֲלָהוּ שָׁל מִי שֶׁמְסַפְּדֵל צְתוּרָה תָּמִיד. מִי שֶׁמְסַפְּדֵל צְתוּרָה,
מֵה כְּתוּב צוּ, כִּי אִם צְתוּרָת ה' חֲפָלוּ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה וְהָיָה כְּעֵז.
שׂוֹאֵל, לָמָּה נִסְמָךְ, וְהָיָה כְּעֵז, לָזֶה. וּמְשִׁיב, אֶלָּא, מִי שֶׁמְסַפְּדֵל צְתוּרָה יוֹמָם
וְלַיְלָה, לֹא יִהְיֶה כְּעֵז יָבֵשׁ, אֶלָּא כְּעֵז שְׂתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם. מֵה אֵילָן, יֵשׁ צוּ
שְׂרָשִׁים, וְיֵשׁ צוּ הַלִּיפּוֹת, וְיֵשׁ צוּ מַחַ, וְיֵשׁ צוּ עֲנָפִים, וְיֵשׁ צוּ עֲלִים, וְיֵשׁ צוּ
פְּרָחִים, וְיֵשׁ צוּ פְּרוֹת, שְׂבַעָה מֵינִים אֵלּוּ עוֹלָם לְשַׁבַּע פְּעָמִים עֶשְׂרֵה, שְׁהֵם

שְׂבָעִים. אֵף דְּבָרֵי תוֹרָה יֵשׁ בָּהֶם, פְּשָׁט הַפְּתוּב, דְּרוּשׁ, רְמֵז הַרוּמָז עַל חֻמְתָּהּ, גִּימְטְרִיאוֹת, סוּדוֹת נִסְתָּרִים, סוּדוֹת סְתוּמִים אֲלוֹ עַל אֲלוֹ, פְּסוּל וְכֵּסֶר, טִימָא וְטָהוֹר, אֲסוּר וְהֵתֵר. מִפְּאֵז וּלְהִלָּחָה מִתְּפִשָּׁטִים עֲנָפִים לְכָל לַד. וְהִיא פְּעֵז וְדָחִי, וְאִם לֹא, אִם אִין לֹא כָּל אֲלוֹ הָעֲנָפִים, אִינוּ חֲכָם בְּחֻמְתָּהּ. צֵא וּרְאֵה, כַּמָּה חֲבִיבִים הֵם אֲוֹתָם הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵפְלוֹ בְּזִמְנֵי שְׁהֲדִין תְּלוּי בְּעוֹלָם, וְנִתְּנָה רְשׁוּת לְמִשְׁחִית לְהַשְׁחִית, הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מְנַחֵה אֲוֹתוֹ עַל אֲלוֹ הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה. וְכֵּן אֲוֹמֵר לֹא הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, לְמִשְׁחִית, כִּי תִּלְוֵר אֶל עִיר, מִשָּׁם עֲוֹנוֹתֵיהֶם הֲרָצִים שְׂחָטָאוֹ לְפָנָי, וְנִתְּחַיְבוּ בְּדִין, יָמִים רַבִּים, מֵהוּ רַבִּים. הֵם שְׂלָפָה יָמִים זֶה אַחֲרֵי זֶה שְׁנוּדַעַת מִגְּפָה בְּעִיר. מֵאִין לָנוּ שְׂיָמִים רַבִּים הֵם שְׂלָפָה יָמִים, שְׂפִתוּב, וְאִשָּׁה כִּי יִזּוּב זוּב דְּמָה יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים הֵם, אֲלֹא אִם רוּחָה דְּסִלְפָה יָמִים זֶה אַחֲרֵי זֶה נִקְרָא יָמִים רַבִּים. אֵף כֵּן, כִּי תִּלְוֵר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים, הֵם שְׂלָפָה יָמִים זֶה אַחֲרֵי זֶה, שְׁנוּדַעַת מִגְּפָה בְּעִיר. וְאֲוֹמֵר הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אֶל הַמִּשְׁחִית צֵא וְאֲרָוֵה לָךְ עַל צִנִּי צִיתִי, לֹא תִשְׁחִית אֶת יַעֲרָה, זֶהוּ תְּלָמִיד חֲכָם שֶׁהוּא בְּעִיר, שֶׁהוּא יַעֲזֵב הַחַיִּים, יַעֲזֵב הַנּוֹתָן פְּרוּת. פְּרוּשׁ אַחֲרֵי, אֶת יַעֲרָה, הֵינוּ אֲוֹתוֹ שְׁנוֹתָן עֲרָה לְבָנֵי הָעִיר לְהַנְכִּיל מִן הַדִּין, וּמִלְּמִד לָהֶם הַדְּרָךְ שְׂיִלְכוּ בָּהּ. וְעַל כֵּן לֹא תִשְׁחִית אֶת יַעֲרָה לְגִדּוּחַ עֲלִיו גִּרְזוֹן, דְּהֵינוּ לְגִדּוּחַ עֲלִיו דִּין, וְלֹא לְשִׁלּוּף עֲלִיו חֲרָב לְוַהֲטָת, חֲרָב שְׁנוֹנָה, אֲוֹתָהּ הַחֲרָב הַהוֹרְגָת שְׂאֵר צִנִּי הָאֲדָם שְׂבָעוֹלָם. כִּי מִמְּנֵו תֵּאֲכַל. שׂוֹאֵל, וְכִי אֲוֹתוֹ מִחֲצִל אוֹכֵל מִן הַתְּלָמִיד חֲכָם. וּמִשִּׁיב, לֹא, אֲלֹא כִּי מִמְּנֵו תֵּאֲכַל פְּרוּשׁוֹ, אֲוֹתוֹ הַסֹּלֵעַ הַקָּשָׁה, אֲוֹתָהּ שְׂכָל הַרוּחוֹת הַתְּקִיפִים וְהַקְּדוּשִׁים יוֹלְאִים מִמְּנֵו, שְׂהִיא הַמְּלָכוּת, הִיא תֵּאֲכַל מִמְּנֵו, כִּי אִין הַנְּחָה וְתִשְׁוֹקָה לְרוּחַ הַקְּדָשׁ, שְׂהִיא הַמְּלָכוּת, בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלֹא הַתּוֹרָה שְׂל אֲוֹתוֹ הַלְּדִיקָה. כְּבִיכּוֹל הוּא מְפָרְגֵם אֲוֹתָהּ, וְנוֹתָן לָהּ מְזוֹנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרִבָּנוֹת שְׂבָעוֹלָם.

א. כְּשֶׁבִּוּנֵינוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת אֵין בּוּנִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּגִבְהָה שֶׁל עִיר שְׁנֶאֱמַר (משלי א) בְּרֹאשׁ הוֹמִיּוֹת תִּקְרָא. וּמִגְבִּיהֵן אוֹתָהּ עַד שֶׁתֵּהָא גְבוּהַ מְכַל חֲצֵרוֹת הָעִיר שְׁנֶאֱמַר (עזרא ט) לְרוֹמָם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ. וְאֵין פּוֹתֲחִין פְּתַחֵי הַכְּנֶסֶת אֶלָּא בְּמִזְרַח שְׁנֶאֱמַר (במדבר ג) וְהַחוֹנִים לְפָנַי הַמְּשַׁכֵּן קִדְמָה. וּבִוּנֵינוּ בּוּ הַיֵּכֶל שְׁמִנִּיחִין בּוּ סֵפֶר תּוֹרָה וּבִוּנֵינוּ הַיֵּכֶל זֶה בְּרוּחַ שְׁמֵת־פְּלִלִין כְּנִגְדּוֹ בְּאוֹתָהּ הָעִיר. כְּדֵי שְׂיִהְיוּ פְּנִיָהֶם אֶל מוֹל הַהֵיכֶל כְּשֶׁיַּעֲמְדוּ לְתַפְלָה: **ב.** וּמַעֲמִידֵינוּ בֵּימָה בְּאֲמִצֵּעַ הַבַּיִת כְּדֵי שְׂיַעֲלֶה עָלֶיהָ הַקּוֹרָא בְּתוֹרָה אוּ מִי אֲשֶׁר אוֹמֵר לְעַם דְּבָרֵי כִּיבוּשִׁין כְּדֵי שְׂיִשְׁמְעוּ כָּלָם. וְכִשְׁמַעְמִידֵינוּ הַתִּיבָה שְׂיֵשׁ בָּהּ סֵפֶר תּוֹרָה מַעֲמִידֵינוּ אוֹתָהּ בְּאֲמִצֵּעַ וְאַחֲרֵי הַתִּיבָה כָּלְפֵי הַהֵיכֶל וּפְנִיָה כָּלְפֵי הָעַם:

מוסר

מספרי חסידים סיי קכ"ג

שְׁנֵי הַרְהוּרִים יֵשׁ לוֹ לְאָדָם יוֹמָם וְלַיְלָה הַרְהוּרֵי אִשָּׁה וְהַרְהוּרֵי מָמוֹן וּבְשִׁבְלֵם הוּא נוֹתֵן נַפְשׁוֹ וְעוֹד הַרְהוּרִים אַחֲרֵים הַקְּנָאָה וְהַשְּׁנָאָה וְהַגְּאָוָה וְהַתְּאָוָה וְהַנְּאִת בָּנִים וְגַעְגּוּעַ בָּנִים וְנָשִׁים שְׁחוֹק חֲבָרִים וְטִיוִלִים וְחִידוּשֵׁי דְבָרִים בְּטִלִים. וְכָל אֵלֶּה גּוֹרְמִים לְבַטֵּל תּוֹרָה לְכַד נֶאֱמַר (דברים ו) בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ אֶצֶל הָעֲבוֹדָה וְהָאֱהָבָה. כְּלוֹמַר עֲבוֹד וְאֱהוּב אֶת הַמְּקוֹם. וּבְכָל מְאֵדְךָ וּבְכָל נְכֹסֶיךָ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא מְאֵדְךָ בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לְךָ. גְּבַה מְמָדְךָ מְמוֹן אֶל תִּהְרַהֵר אַחֲרָיו כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה. וְזֶהוּ שְׁנֶאֱמַר (תהלים סב) לָךְ ה' חֶסֶד כִּי אֶתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ אֶל תִּקְרִי מַעֲשָׂהוּ אֶלָּא מְמַעֲשָׂהוּ אִם בַּעַל בָּנִים הוּא גּוֹבֶה בְּנָיו. וְאִם הוּא עֲשִׂיר גּוֹבֶה אֶת עוֹשְׂרוֹ בְּחַיָּיו. וְזֶהוּ חֶסֶד גְּדוֹל שְׁמִשְׁלָם לוֹ גְּמוּלוֹ בְּעוֹלָם הִזָּה חַיֵּי הַבָּל כְּדֵי לְהַבְיִאוֹ לְעוֹלָם

הָבֵא. דָּבַר אַחַר וּבְכָל מְאֹדָּהּ בְּכָל עֲמֻקֵּי מַחְשְׁבוֹתֶיהָ כְּמוֹ (שם)
מֵאֲדָמָה עֲמֻקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיהָ: (צב)

בלק ליל שישי תורה

צרוף יהוה

וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר
לְבַלְעָם מָה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתַנִּי זֶה
שְׁלֹשׁ רַגְלָיִם: וַיִּפְתַּח יְיָ ית פּוֹמָא דְאַתְנָא וַאֲמַרְתָּ לְבַלְעָם
מָה עֲבַדִּית לָךְ אֲרִי מַחִיתַנִּי דְנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין:

רש"י זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אמה החוגגת שלש רגלים בשנה:

וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לְאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי
לוֹ יֵשׁ חָרָב בְּיָדֵי כִּי עָתָה הִרְגִיתִיךָ: וַאֲמַר
בְּלָעַם לְאַתְנָא אֲרִי חִיִּכְתָּ בִּי אֶלּוּפּוֹן אִית חֲרָבָא בְּיָדֵי אֲרִי כְּעוֹן
קִטְלִיתִיךָ:

רש"י התעללת. כתרגומו לשון גנאי ובזיון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה בעיני השמים,
זה הולך להרוג אמה שלמה בפיו, ולאחון זו כריד לכלי זין:

וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל בְּלָעַם הֲלוֹא אֲנֹכִי
אֲתַנְךָ אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָּהּ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה הִהְסִיפּוֹן הַסִּפְנֵיתִי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה
וַיֹּאמֶר לֹא: וַאֲמַרְתָּ אֲתַנָּא לְבַלְעָם הֲלֹא אֲנָא אֲתַנְךָ דְרָכַבְתָּ
עָלַי מֵדְאִיתִיךָ עַד יוֹמָא הַדִּין הַמִּילָף אֶלְפָנָא לְמַעַבְדָּ לָךְ כְּדִין וַאֲמַר
לֹא:

רש"י ההסכן הסכנתי. כתרומו, וכן (חייב כג, ט) הלאל יסכן גבד. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה, מאי טעמא לא רכבת אסוסיא. אמר להון ברטיבא גדאי ליה וכו', כדאיחא במסכת עבודה זרה ה. ט :

(לא) וַיִּגַּל יְהוָה אֶת עֵינַי בְּלֶעָם וַיִּרְא אֶת מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדָּרֶךְ וְחִרְבוּ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו : וַיִּגַּל יְיָ ית עֵינַי בְּלֶעָם וְחִזָּא ית מַלְאָכָא דַּיְיָ מְעַתְדַּ בְּאַרְחָא וְחִרְבִּיה שְׁלִיפָא בְּיַדִּיה וּכְרַע וּסְגִיד לְאַפּוּהִי : **(לב)** וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל מָה הַכִּיתָ אֶת אֶתְנֶךָ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשָׁטוֹן כִּי יֵרֵט הַדָּרֶךְ לְנַגְדִּי : וַאֲמַר לִיה מַלְאָכָא דַּיְיָ עַל מָה מְחִיתָא ית אֶתְנֶךָ דְּנֹן תִּלְתָּ זְמַנִּין הָא אָנָּא נִפְקִית לְמִשְׁטוֹן אֲרִי גְלִי קְדָמִי דְּאִתָּ רְעִי לְמִיזַל בְּאַוּרְחָא לְקַבְּלִי :

רש"י כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה, נטתה, בשביל שהדרך לנגדי, כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט, כי ראיתי בעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרותי וולהמראתי. ומקרא קצר הוא, כמו (ש"ב יג, לב) ותכל דוד. לישנא אחרינא ירט לשון רלון, וכן (חייב טז) ועל ידי רשעים ירטני, מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים, שאינו אלא מקניטים:

(לג) וַתִּרְאֵנִי הָאֶתוֹן וַתֵּט לְפָנַי זֶה שְׁלֵשׁ רְגָלִים אוֹלֵי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִּי עֵתָה גַם אֶתְכָּה הַרְגָתִי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי : וְחִזְתֵּנִי אֶתְנָא וּסְטַת מֹן קְדָמִי דְּנֹן תִּלְתָּ זְמַנִּין אֵילוּפּוֹן לָא סְטַת מֹן קְדָמִי אֲרִי כְּעוֹן אֲרִי יִתְדָּ קַטְלִית וְיִתְהָ קַיִימִית :

רש"י אולי נטתה. כמו לולא, פעמים שאולי משמש בלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס, והוא כמו גם הרגתי אותך, כלומר לא העכבה בלבד קראתך על ידי, כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחתה, כמו שכתוב (פסוק ט) ויאמר לא. על כן הרגתי, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבירות, וכן (ויקרא כ, טו. טז) ואת הבהמה תהרגו, וכן (סז) והרגת את האשה ואת הבהמה:

(לד) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל מִלְאָךְ יְהוָה חֲטָאתִי
כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹצֵב לְקַרְאֹתִי
בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם רַע בְּעֵינַיִךְ אֲשׁוּבָה לִּי:
וַאֲמַר בְּלָעַם לְמִלְאָכָה דַּיִּי חֲבִית אָרִי לֹא יָדַעְתִּי אָרִי אֶת מְעַתְּד
לְקַדְמוֹתַי בְּאַרְחָא וְכַעַן אִם בֵּישׁ בְּעֵינַיִךְ אֵיתוּב לִי:

רש"י כי לא ידעתי. גם זה גנותו, ועל כרחו הודה, שהוא היה משתבח שיודע דעת עליון, ופיו העיד לא ידעתי: אם רע בעיניך אשובה לי. להתרים נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו נוני ללכת, ואתה מלאך מבטל את דבריו, למוד הוא בכך, שאמר דבר ומלאך מחזירו, אמר לאברהם (בראשית כב, ג) קח נא את בנך וגו', ועל ידי מלאך בטל את דברו, אף אני אם רע בעיניך כריך אני לשוב:

(לה) וַיֹּאמֶר מִלְאָךְ יְהוָה אֶל בְּלָעַם לֵךְ עִם
הָאֲנָשִׁים וְאַפֶּס אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָדַבֵּר
אֵלֶיךָ אֲתוּ תִדְבֹּר וַיֵּלֶךְ בְּלָעַם עִם שְׂרֵי
בְּלָק: וַאֲמַר מִלְאָכָא דַּיִּי לְבִלְעָם אֵיזִיל עִם גּוֹבְרִיא וּלְחוּד יַת
פְּתִגְמָא דִּי אֲמַלִּיל עִמָּךְ יִתִּיחַ תְּמַלִּיל וְאַזַּל בְּלָעַם עִם רַבְרַבִּי בְּלָק:

רש"י לך עם האנשים. בדרך שאדם רוצה לילך בה, מוליכין אותו. לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאבד מן העולם: ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': עם שרי בלק. שמה לקלס כמותם:

(לו) וַיִּשְׁמַע בְּלָק כִּי בָא בְּלָעַם וַיֵּצֵא
לְקַרְאֹתוֹ אֶל עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל גְּבוּל
אֲרָנוֹן אֲשֶׁר בְּקִצֵּה הַגְּבוּל: וַיִּשְׁמַע בְּלָק אָרִי אֶתֵּא
בְּלָעַם וַיִּנְפֹק לְקַדְמוֹתָהּ לְקַרְתָּא דְּמוֹאָב דִּי עַל תְּחוּם אֲרָנוֹן דִּי בְּסִטְר
תְּחוּמָא:

רש"י וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו: אל עיר מואב. אל מטרופולין שלו, עיר החשובה שלו, לומר ראה מה אלו מבקשים לעקור:

(לז) וַיֹּאמֶר בָּלֶק אֶל בְּלָעַם הֲלֹא שָׁלַח
שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקַרְא לָךְ לָמָּה לֹא הֲלַכְתָּ
אֵלַי הָאֵמְנָם לֹא אוֹכַל כִּבְדְּךָ : וַאֲמַר בָּלֶק
לְבְלָעַם הֲלֹא מְשַׁלַּח שְׁלַחְתִּית לְוֹתְךָ לְמַקְרִי לָךְ לָמָּה לֹא אֶתִּיתָ לְוֹתִי
הַבְּקוּשָׁטָא הוֹיִתָּא אָמַר לִית אָנָּה יְכִיל לִיקְרוּוֹתְךָ :

רש"י האמנם לא אוכל כבודך. נתנבא שסופו ללכת מעמו בקלון:

(לח) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל בָּלֶק הֲיִנְה בָּאתִי
אֵלֶיךָ עֵתָּה הֲיִכַל אוֹכַל דְּבַר מְאוּמָּה
הַדְּבַר אֲשֶׁר יִשִּׂים אֱלֹהִים בְּפִי אֹתוֹ
אֲדַבֵּר : וַאֲמַר בְּלָעַם לְבָלֶק הֲאֵתִיתִי לְוֹתְךָ כְּעֹן הַמִּיכָל יְכַלְנָא
לְמַלְלָא מְדַעַם פְּתַגְמָא דִּי יִשׁוּי יְיָ בְּפּוּמֵי יְתִיָּה אֲמַלִּיל : (לט)
וַיִּלְךָ בְּלָעַם עִם בָּלֶק
וַיָּבֹאוּ קַרְיַת חֶצְוֹת : וַאֲזַל בְּלָעַם עִם בָּלֶק וְאֹתוֹ לְקַרְיַת
מְחוּזוֹהֵי :

רש"י קרית חצות. עיר מלחמה שוקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה. לומר ראה רחם שלא יעקרו אלו:

(מ) וַיִּזְבַּח בָּלֶק בָּקָר וָצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבְלָעַם
וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אָתוֹ : וַיְנַכֵּס בָּלֶק תּוֹרִין וְעֹאן וַיִּשְׁלַח
לְבְלָעַם וּלְרַבְרַבֵּיָא דִּי עַמִּיָּה :

רש"י בקר ולאן. דבר מועט, בקר אחד ולאן אחד כלל:

(מא) וַיְהִי בַבֶּקָר וַיִּקַּח בָּלֶק אֶת בְּלָעַם
וַיַּעֲלֵהוּ בְּמוֹת בְּעַל וַיִּרְא מִשָּׁם קִצָּה

הָעֵם : וְהוּא בְּצַפְרָא וּדְבַר בְּלֶק ית בְּלָעַם וְאַסְקִיָּה לְרַמַּת
דְּחַלְתִּיָּה וְחָזָא מִתְמֹן קִצַּת מִן עֲמָא :

רש"י **במות בעל.** כתרגומו לרמת דחלתייה, סם עבודה זרה:

כג (א) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל בְּלֶק בְּנֵה לִי בָזָה
שְׁבַעָה מְזַבַּחַת וְהֵכֵן לִי בָזָה שְׁבַעָה פָּרִים
וְשְׁבַעָה אֵילִים : וַאֲמַר בְּלָעַם לְבְּלֶק בְּנֵה לִי הֲכֵא שְׁבַעָא
מִדְּבַחִין וְאַתְקִין לִי הֲכֵא שְׁבַעָא תוֹרִין וְשְׁבַעָא דְכָרִין : **(ב) וַיַּעַשׂ**
בְּלֶק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּלָעַם וַיַּעַל בְּלֶק וּבְלָעַם
פָּר וָאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ : וְעַבַּד בְּלֶק כְּמָא דִּי מְלִיל בְּלָעַם וְאַסִּיק
בְּלֶק וּבְלָעַם תוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַחָא : **(ג) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם**
לְבְּלֶק הֲתִיַּצֵּב עַל עֲלֻתְךָ וְאַלְכָּה אוֹלֵי
יִקְרָה יְהוָה לְקַרְאֲתִי וּדְבַר מֵה יִרְאֵנִי
וְהִגִּדְתִּי לְךָ וַיִּלְךְ שְׁפִי : וַאֲמַר בְּלָעַם לְבְּלֶק אֲתַעֲתֵד עַל
עֲלֻתְךָ וְאַיְהֵךְ מְאִים יַעֲרַע מִימַר מִן קָדָם יֵי לְקַדְמוֹתֵי וּפְתִגְמָא
דִּיחִזְנֵי וְאַחֲוֵי לְךָ וְאַזְל יְחִידֵי :

רש"י **אולי יקרה ה' לקראתי.** אינו רגיל לדבר עמי בזום: וילך שפי. כתרגומו יחיד, לשון שופי ושקט,
שאין עמו אלא שתיקה:

(ד) וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אֵת שְׁבַעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאַעַל פָּר
וָאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ : וְעַרַע מִימַר מִן קָדָם יֵי לְוַת בְּלָעַם וַאֲמַר
לִיָּה ית שְׁבַעָא מִדְּבַחִין סְדָרִית וְאַסְקִית תוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַחָא :

רש"י **ויקר.** לשון עראי, לשון גנאי, לשון טמאת קרי, כלומר בקושי ובזיוון, ולא היה נגלה עליו בזום
אלא בשביל להראות חבתו של ישראל: את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן, אלא את

שבעת המזבחות, אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות, ואני ערכתי כנגד כלן. אזברהם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הגרחה אליו, (שם יב, ח) ויעתק משם ההרה וגו', (שם יג, יח) ויאהל אזברהם וגו' ואחד בהר המוריה. וילחק בנה אחד (שם יב, כה) ויצן שם מזבח וגו'. ויעקב בנה שתיים, אחד בשכם ואחד בבית אל: ואעל פר ואיל במזבח. ואזברהם לא העלה אלא איל אחד:

וַיִּשְׁשׁוּ יְהוָה דְּבַר בְּפִי בְלָעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל בְּלָק וְכֹה תִדְבֹּר : וַיֵּשׁוּי יְיָ פֶּתַח־מַא בְּפִי וַיִּבְלַע וַאֲמַר תּוֹב לֹת בְּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל : **וַיֵּשֶׁב אֱלֹו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל עֲלָתוֹ הוּא וְכָל שְׂרֵי מוֹאָב :** וַתֵּב לְוַתִּיה וְהָא מְעַתֵּד עַל עֲלָתִיה הוּא וְכָל רַבְרָבֵי מוֹאָב : **וַיִּשְׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן אֶרֶם יִנְחֲנִי בְּלָק מִלְּךְ מוֹאָב מִהֲרִי קָדָם לְכָה אָרָה לִי יַעֲקֹב וּלְכָה זְעָמָה יִשְׂרָאֵל :** וַיִּטַּל מִתְּלִיה וַאֲמַר מִן אֶרֶם דְּבַרְנִי בְּלָק מִלְּכָא דְמוֹאָב מְטוֹרֵי מִדְּנַחָא אִיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאִיתָא תְרִיד לִי יִשְׂרָאֵל :

רש"י ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. בשני שמוותיהם אמר לו לקללם, שמה אחד מהם אינו מזהב:

מָה אָקֵב לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֲזַעֵם לֹא זַעֵם יְהוָה : מָה אֲלוֹטִיָּה דְלָא לְטִיָּה אֵל וּמָה אֲתַרְכִּיָּה דְלָא תַרְכִּיָּה יְיָ :

רש"י מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו, כשהזכיר אביהם את עונם, כי באפס הרגו איש. לא קלל אלא אפס, שנאמר (בראשית מט) ארור אפס. כשנכנס אביהם במרמה אלל אביו היה ראוי להתקלל, מה נאמר שם (שם כז, ג) גם ברוך יהיה. במצרכים נאמר (דברים כז, יב) אלה יעמדו לברך את העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם, אלא על הקללה. לא ראה להזכיר עליהם שם קללה: לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לבון השעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה, והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך, וזה שנאמר (מכילת ג, ה) עמי זכר נא מה יעץ וגו' ומה ענה אתו בלעם וגו' למען דעת דקות ה':

**כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אָרְאֵנוּ וּמִגְבָּעוֹת
אֲשׁוּרֵנוּ הֵן עֵם לְבַדָּד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא**

יִתְחַשֵּׁב : אָרִי מֵרִישׁ טוֹרָא חֲזִיתִיהּ וּמִרְמָתָא סְכִיתִיהּ הָא
עָמָא בְּלַחוּדִיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֲסָנוּן עֲלָמָא וּבְעַמְמִיָּא לָא יִתְדָנוּן
גְּמִירָא :

רש"י כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובהחלפת שרשיהם, ואני רואה אותם מיסודים וחזקים כנורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות: הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בדד, כהרגומו: ובגוים לא יתחשב. כהרגומו, לא יהיו נעשין כלה עם שאר האמות, שנאמר (ויקרא ל, יא) כי לעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אינן אמה שמחה עמהם, שנאמר (דברים לב, יג) ה' בדד ינחנו. וכשהאמות בטובה, הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואינן עולה להם מן החשבון, וזהו, ובגוים לא יתחשב:

**מִי מָנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת רִבְעֵ
יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי**

אַחֲרֵיתִי כָּמָהוּ : מִן יֵיכוֹל לְמַמְנֵי דְעֲדָקָא דְבֵית יַעֲקֹב
דְּאָמִיר עֲלִיהוֹן יִסְגִּין כְּעַפְרָא דְאַרְעָא אוֹ חֲדָא מְאַרְבַּע מִשְׁרֵיתָא
דְּיִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹתָא דְקִשְׁיטוּהִי וַתְּהִי סוּפֵי כְּוַתְּהוֹן :

רש"י מי מנה עפר יעקב וגו'. כהרגומו, דעדיקיא דבית יעקב וכו' מארבע משקיתא, מארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אינן חשבון בממות שהם מקימין בעפר (דברים כב, י) ללא תחרוש בשור ובחמור, ויקרא יט, יח) לא תזרע כלאים, אפר פרה, ועפר כוטה וכיוצא בהם: ומספר את רבע ישראל. רביעותיהן, זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמת נפשי מות ישרים. שבהם:

**וַיֹּאמֶר בָּלֶק אֶל בְּלָעַם מָה עָשִׂיתָ לִּי
לְקַב אֲיִבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתְךָ בְּרִיךְ :**

וַאֲמַר בָּלֶק לְבְלָעַם מָה עֲבַדְתָּא לִּי לְמִילַט סְנָאֵי דְבִרְתִּיךָ וְהֵא בְּרָכָא
מִבְּרַכַת לְהוֹן : **וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר
יִשְׂרָאֵל יַהֲזֶה בְּפִי אֲתוּ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר :** וַאֲתִיב
וַאֲמַר הֲלֹא יָת דִּי יִשׁוּי יֵי בְּפִוְמִי יִתִּיהּ אָטֵר לְמַלְלָא :

בלק יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(יג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי בָלַק לְךָ נָא אֶתִּי
אֶל מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפְס
קִצְהוּ תִרְאֶה וְכֹלֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוּ לִי
מִשָּׁם: וַאֲמַר לִיה בָּלַק אֵימָה כְּעַן עָמִי לְאַתֵּר אוֹתָרוֹן דְּתַחֲזִיגִיה
מִתַּמָּן לְחֹד קִצְתִּיה וְתַחֲזִי וְכֹלִיהָ לֹא תַחֲזִי וְתִלְוִטִיה לִי מִתַּמָּן:

רש"י וקבנו לי. לשון אוי, קללהו לי:

(יד) וַיִּקְחֵהוּ שִׂדָּה צְפִים אֶל רֹאשׁ הַפְּסָגָה
וַיִּבֶן שְׁבָעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאֵיל
בַּמִּזְבֵּחַ: וַדְּבַרִּיה לְחַקֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָתָא וּבְנָא שְׁבָעָא
מִדְּבַחִין וְאַסִּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַחָא:

רש"י שדה צופים. מקום גבוה היה ששם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה.
בלעם לא היה קוסם כבלק, ראה בלק שעתידה פרעה להפרץ בישראל משם ששם מת משה. כסבור ששם
תחול עליהם הקללה, וזו היא הפרעה שאני רואה:

(טו) וַיֹּאמֶר אֶל בָּלַק הֲתִיַּצֵּב כָּה עַל עֲלֹתֶיךָ
וְאַנְכִי אֶקְרָה כָּה: וַאֲמַר לְבָלַק אֲתַעֲתֵד הֲכָא עַל עֲלֹתֶיךָ
וְאַנָּא אֲתַמְטִי עַד כָּא:

רש"י אקרה כה. מאת הקדוש ברוך הוא: אקרה. לשון אתפעל:

וַיִּקְרַח יְהוָה אֶל בְּלָעָם וַיִּשָּׂם דְּבַר בְּפִיו (זט)
וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל בְּלָק וְכַה תִּדְבֹּר : וְעָרַע מִיַּמֶּר
מִן קֶדֶם יְיָ לְבָלָעָם וְשׁוּי פְתֻגְמָא בְּפִימִיָּה וַאֲמַר תּוֹב לָוֹת בְּלָק וּכְדִין
תִּמְלִיל :

רש"י וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת, ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר, אלא כשהיה שומע שאינו נרשה לקבל, אמר מה אני חוזר אל כל בלק ללערו. ונתן לו הקדוש ברוך הוא רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה. אמר לו על כרחך תשוב אל בלק:

וַיָּבֵא אֱלֹהֵינוּ וְהֵנוּ נֹצֵב עַל עֲלָתוֹ וְשָׂרֵי (יז)
מוֹאָב אֹתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בְּלָק מַה דְּבַר
יְהוָה : וַאֲתָא לְוַתִּיהָ וְהוּא מְעַתֵּד עַל עֲלָתֶיהָ וְרַבְרָבֵי מוֹאָב עִמֶּיהָ
וַאֲמַר לִיהָ בְּלָק מָה מְלִיל יְיָ :

רש"י ושרי מואב אהו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב, כיון שראו שאין זו תקוה הלכו להם מקחתם, ולא נשארו אלא מקחתם: מה דבר ה'. לשון אחוק הוא זה, כלומר אינך ברשותך:

וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בְּלָק וְשִׁמְעֵ (יח)
הָאֲזִינָה עֲדֵי בְּנוֹ צִפֹּר : וַיִּנְטַל מִתְּלִיהָ וַאֲמַר קוּם בְּלָק
וְשִׁמְעֵ אֲצִית לְמִימְרֵי בֵּר צִפֹּר :

רש"י קום בלק. כיון שראהו מנחק בו, נתכוון ללערו עמוד על רגליו, אינך ראוי ליטב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום: בנו לפי. לשון מקרא הוא זה, כמו (תהלים קד, ט) חיתו יער, (בראשית א, כד) וחיתו ארץ, (תהלים קד, ט) למעניו מים:

לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֵב וַיִּבֶן אָדָם וַיִּתְנַחֵם (יט)
הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא
יְקִימְנָה : לֹא כְּמִלֵּי בְּנֵי אֲנָשָׁא מִיַּמֶּר אֱלֹהֵא בְּנֵי אֲנָשָׁא אָמְרִין
וּמְכַדְּבִין וְאִף לֹא כְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בִּשְׂרָא דְאִינוּן גְּזִרִין לְמַעְבַּד וְתִיבִין
וּמְתַמְלְכִין דְּהוּא אָמַר וְעֵבִיד וְכָל מִימְרָה מְתַקִּים :

רש"י לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שצעה אמות, ואתה סבור להמיתם במדבר: הווא אמר וגו'. בלשון תמה, ותרגומו תיבין ומתמלכין, חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

(כ) הִנֵּה בְּרִדְךָ לְקַחְתִּי וּבִרְדְךָ וְלֹא אֲשִׁיבְנָה :
הָא בְּרַכּוֹ קַבִּילִית וְאַבְרַכִּינִיה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אָתַב בְּרַכְתִּי מִיְנִיה :

רש"י הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה', קבלתי ממנו לברך אותם: וברך ולא אשיבנה. הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך. כמו וברך וכן הוא גזרת רי"ש, כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף, כמו חרף, וכן (שם י, ג) ובוטע ברך, המהלל ומברך את הגוזל ואומר, אל תירא כי לא תענש, שום יהיה לך, מרגיז הוא להקדוש ברוד הוא. ואין לומר ברך שם דבר, שאם כן היה נקוד בפתח קטן וטעמו למעלה, אבל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ, וטעמו למטה:

(כא) לֹא הִבִּיט אֶן בִּיעֶקֶב וְלֹא רָאָה עֵמֶל
בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וַתְּרוּעַת מֶלֶךְ
בּוֹ : אֲסַתְּפִלִּית לִית פְּלַחִי גְלוּלִין בְּדַבֵּית יַעֲקֹב וְאִף לֹא עֲבָדִי לִיאֹת
שְׁקַר בְּיִשְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעְדָּהוֹן וּשְׂכִינַת מְלַכְהוֹן
בִּינִיהוֹן :

רש"י לא הביט און ביעקב וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה. לא הביט. הקדוש ברוד הוא און שביעקב, כשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות [באון] שלהם ובעמלן שהן עוברין על דתו: עמל. לשון עברה, כמו והרה עמל (תהלים ז, טו) , כי אתה עמל וכעס חביט (שם י, יז) לפי שהעברה היא עמל לפני המקום: ה' אלהיו עמו. אפלו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מחוכו: ותרועת מלך בו. לשון חבה ורעות כמו רעה דוד (שמואל ב' טו, לו) אוהב דוד, ויתנה למרעהו (שופטים טו, ו) וכן תרגם אנקלוס ושכינת מלכהו ביניהו:

(כב) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפֹת רְאִים
לוֹ : אֱלֹהָא דְאַפְקִינוּן מִמִּצְרַיִם תּוּקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיה :

רש"י אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת הנה עם יאח ממצרים, לא יאח מעצמו אלא האלהים הוציאם: כתועפות ראם לו. כתוקף רום וגובה שלו, וכן וכסף תועפות (אויב כב כה) , לשון מעוז המה, ואומר אני שהוא לשון ועוף יעופף (בראשית ח ט) , המעופף ברום וגובה ותקף רב הוא זה ותועפות ראם עפופת גובה. דבר אחר, תועפות ראם. תקף ראמים, ואמרו רבותינו אלו השדים:

**כִּי לֹא נַחֵשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל
כָּעֵת יֹאמַר לַיַּעֲקֹב וְלִישְׂרָאֵל מַה פָּעַל**

אֵל : אָרִי לֹא נַחֵשׂיָא צָבוּ דְיֵיטֵב לְדַבֵּית יַעֲקֹב וְאַף לֹא קָסַמְיָא
רְעוּן בְּרַבּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעֵדוֹן יִתְאַמַּר לַיַּעֲקֹב וְלִישְׂרָאֵל מַה עָבַד
אַלְהָא :

רש"י כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין בהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'.
עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חזתו לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחלתו
לפנים ממלכתי השרת, והם ישאלו להם מה פעל אל, וזהו שנאמר והיו עיניך רואות את מוריד (ישעיה ל, ט)
. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד, אלא לשון הווה, אינו כריכין למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך
להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקדוש ברוך הוא ומה גזרותיו במרום, אינו מנחשים וקוסמים אלא
נאמר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום, או אורים ותמים מגידים להם, ואונקלוס לא תרגם כן:

**הֵן עִם כְּלָבִיא יְקוּם וְכֹאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא
יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טָרֵף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתָּה :**
הָא עֲמָא כְּלִיתָא שְׂרִי וְכֹאֲרִיא יִתְנַטֵּל לֹא יִשְׂרִי בְּאַרְעִיָּה עַד דְּיִקְטוּל
קְטוּל וְנִכְסֵי עֲמָמְיָא יִירֵת :

רש"י הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את
המנוח, ללבוש טלית לקרא את שמע ולהניח תפלין: לא ישכב. כלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל
כל מזיק הבא לטרפו. כיצד, קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום, בא מחנה וגיס להזיקם,
הקדוש ברוך הוא שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים. דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו:
ודם חללים ישתה. נתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם, שנאמר (יהושע ו, י)
ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם:

**וַיֹּאמֶר בְּלָק אֵל בְּלָעַם גַּם קִב לֹא
תִקְבְּנוּ גַם בִּירְדָּ לֹא תִבְרָכְנוּ :** וַאֲמַר בְּלָק לְבְלָעַם
אַף מִיֵּלֵט לֹא תִלּוּטִינוּן אַף בְּרָכָא לֹא תִבְרַךְ כִּי נוּן :

רש"י גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסיף על גם השני, וגם השני על גם ראשון, וכן גם לי גם כך לא
יהיה (מלכים א' ג, טו) , וכן גם בחור גם בתולה (דברים לב, כה) :

(כו) וַיַּעַן בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל בָּלָק הֲלֹא
דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר יִדְבַּר יְהוָה
אֲתוּ אֶעֱשֶׂה : וַאֲתִיב בְּלָעַם וַאֲמַר לְבָלָק הֲלֹא מִלִּילִית עִמָּךְ
לְמִימַר כָּל דִּי יִמְלַל יִי יְתִיב אֶעֱבִיד : (כז)
וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל בְּלָעַם לָכֵה נָא
אֶקְחֶךָ אֶל מְקוֹם אַחֵר אוֹלֵי יִישָׁר בְּעֵינַי
הָאֱלֹהִים וְקִבַּלְתוּ לִי מִשָּׁם : וַאֲמַר בָּלָק לְבְלָעַם
אֵימָה כָּעַן אֲדַבְּרִינְךָ לְאַתֵּר אַחֲרָיו מֵאִים יְהִי רַעְוָא מִן קָדָם יִי
וְתִלוּטִיָּה לִי מִתַּמּוֹן :

רש"י וקצותו לי. אין זה לשון אוו, כמו וקצנו, אלא לשון עתיד, אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם, מלד"ר"ק מ"י בלע"ז [תקלל אותן] :

(כח) וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בְּלָעַם רֹאשׁ הַפְּעוֹר
הַנִּשְׁקָף עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן : וַדַּבֵּר בָּלָק יַת בְּלָעַם רִישׁ
רַמְתָּא דְּמִסְתַּכְּנָא עַל אַפֵּי בֵּית יְשִׁימוֹן :

רש"י ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע כמה, אמר שמה הקללה תחול עליהם משם, וכן כל החוזים בכוכבים רואים ואינם יודעים מה רואים:

(כט) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל בָּלָק בְּנֵה לִי בָזָה
שְׁבַעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֹּן לִי בָזָה שְׁבַעָה פָּרִים
וְשְׁבַעָה אֵילִם : וַאֲמַר בְּלָעַם לְבָלָק בְּנֵה לִי הֲכֵא שְׁבַעָה
מִדְּבַחִיו וְאַתְקִין לִי הֲכֵא שְׁבַעָה תוֹרִין וְשְׁבַעָה דְּכָרִין : (ל) וַיַּעַשׂ
בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּלָעַם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל
בְּמִזְבֵּחַ : וַעֲבַד בָּלָק כְּמַא דִּי אָמַר בְּלָעַם וְאַסִּיק תוֹר וַדְּכַר עַל
כָּל מִדְּבַחָא : כד (א) וַיִּרְא בְּלָעַם כִּי טוֹב בְּעֵינַי

יְהוָה לְבָרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמְדַבֵּר

פְּנִיּוֹ : וַחֲזָא בְלָעַם אֲרִי תִקְוִי קָדָם יְיָ לְבָרְכָא יִת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָלַךְ
כְּפַעַם בְּזַמַּן אֶלְהִינָן לְקַדְמוֹת נְחֹשִׁיא וְשׁוּי לְקַבִּיל עֲגָלָא דְעַבְדּוּ יִשְׂרָאֵל
בְּמַדְבְּרָא אַפּוּהִי :

רש"י וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני רריך לבדוק בהקדוש ברוך הוא כי לא יחפוץ לקללם: ולא הלך כפעם בפעם. כאשר עשה שתי פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרכונו, אמר רובה ואינו רובה לקללם, אזכיר עונותיהם, והקללה על הזכרת העברה תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרגומו:

**(ב) וַיִּשָּׂא בְלָעַם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל
שֹׁכֵן לְשִׁבְטֵי וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים :**
וַיִּזְקַף בְּלָעַם יָת עֵינָוְהִי וַחֲזָא יִת יִשְׂרָאֵל שָׁרוֹן לְשִׁבְטוֹהִי וַיִּשְׂרַת עָלוֹהִי
רוּחַ נְבוּאָה מִן קָדָם יְיָ :

רש"י וישא בלעם את עיניו. בקש להכניס בהם עין רעה, והרי יש לך שלש מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה: שוכן לשבטיו. ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינו מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכונין זה כנגד זה, שלא יליץ לתוך אהל חברו: ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקללם:

**(ג) וַיִּשָּׂא מִשָּׁלוֹ וַיֹּאמֶר נְאֻם בְּלָעַם בְּנֹו בְעֹר
וַנְאֻם הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵינָן :** וַיִּטַּל מִתְּלִיָּה וַאֲמַר אֵימַר
בְּלָעַם בְּרִיָּה בְעֹר וַאֲמַר גִּבֹּרָא דְשִׁפִּיר חֲזִי :

רש"י בנו בער. כמו למעינו מים (תהלים קד, ח). ומדרש אגדה שניהם היו גדולים מאבותיהם, בלק בנו לפור, אביו בנו הוא במלכות, ובלעם גדול מאביו בנביאות, מנה בן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומואלת לחוץ וחור שלה נראה פתוח, ולשון משנה הוא כדי שישחם ויסחם ויגוב (ע"ז ס"ט). ורבותינו אמרו לפי שאמר ומספר את רבע ישראל, שהקדוש ברוך הוא יושב ומונה רביעיותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנלד הצדיק ממנה, אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו, ועל דבר זה נסמת עינו של בלעם. ויש מפרשים שחם העין פתוח העין, כמו שחרגם אנקלוס, ועל שאמר שחם העין, ולא אמר שחם העינים, למדנו שחומא באחת מעיניו היה:

(ד) נֶאֱמַם שְׁמַע אֲמָרִי אֶל אֲשֶׁר מִחֲזֵה שִׁדִּי
יִחַזְּקֵה נֶפֶל וּגְלוֹי עֵינָיִם : אֵימַר דְּשָׁמַע מִימַר מִן קָדָם
אֶל וַחֲזוּ מִן קָדָם שִׁדִּי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיָּה :

רש"י נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרגומו, שאין נראה עליו אלא צלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו, לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו:

(ה) מָה טָבוּ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ
יִשְׂרָאֵל : מָה טָבָא מִשְׁכְּנֵךָ יַעֲקֹב בֵּית מִיִּשְׂרָאֵל :

רש"י מה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאינן מכוונות זה מול זה: משכנתיך. חנויותיך, כתרגומו. דבר אחר מה טבו אהליך. מה טבו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: משכנתיך. אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליכם, וחרבנן כפרה על הגפשות, שנאמר כלה ה' את חמתו (איכה 7), ובמה כלה, ויאת אש בציון:

(ו) בְּנַחֲלִים נָטִיוּ בְּגִנְתָּ עָלַי נָהָר בְּאֶהָלִים
נָטַע יְהוָה בְּאֶרְזֵים עָלַי מַיִם : בְּנַחֲלִין דְּמִדְּבָרִין
בְּגִינַת שְׁקִיאָ דְעַל פְּרַת בְּבוֹסְמִיאָ דְנַצִּיב יֵי בְּאֶרְזִין דְנַצְבִּין עַל מַיאָ :

רש"י כנחלים נטיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק, אמרו רבותינו מזכרותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקללם כשנאמר (פסוק 4) וישת אל המדבר פניו, וכשהפך המקום את פיו ברכם מעין אותו הללות שבקש לומר כו', כדאיתא בחלק (פנהדרין קה, א) : כהלים. כתרגומו, לשון מור ואהלות (תהלים מה, ט) : נטע ה'. בגן עדן. לשון אחר כהלים נטע ה', כשמים המתוחזין כאהל: נטע ה'. לשון נטיעה מנינו באהלים, שנאמר ונטע אהלי אפדנו (דניאל יא, מה) :

(ז) יֵזַל מִמֵּם מִדְּלָיו וְזָרְעוּ בְּמַיִם רַבִּים
וְיָרֶם מֵאֲגַג מַלְכוּ וְתַנְשֵׂא מַלְכָּתוֹ : יִסְגִּי
מִלְכָּא דִּיתְרַבָּא מִבְּנוּהִי וְיִשְׁלוּט בְּעַמְּמִין סְגִיאִין וְיִתְקוּף מֵאֲגַג
מִלְכֵיהּ וְתַתְּנִיטַל מִלְכוּתֵיהּ :

רש"י מלכיו. מזכרותיו. ופירושו כתרגומו: זרעו במים רבים. לשון הלחה הוא זה. כזרע הזרוע על פני

המים: וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכותו. של יעקב יותר ויותר, שיבא אחריו דוד ושלמה:

**(ח) אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶת רְאִים לוֹ
יֹאכַל גּוֹיִם צָרָיו וְעַצְמֹתֵיהֶם יִגָּרֵם וְחֻצְיוֹ
יִמְחָץ : אֱלֹהָא דְאַפְקִינוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִילִיָּהּ יִיכְלוּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְכֹסֵי עַמְמָא סְנְאִיהוֹן וּבְבִזָּת מְלִפְיָהוֹן יִתְפַּנְקוּן
וְאַרְעֵתְהוֹן יִחְסְנוּן :**

רש"י אל מוציאו ממצרים. מי גורם להם הגדלה הזאת, אל המוציאם ממצרים, בתוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר בו לשון שבירה, וכן (שפניה ג, ג) לא גרמו לבקר, וכן (יחזקאל כג, ז) את חרשיה תגרמי, ואני אומר לשון עץ הוא שמגרר הבשר בשניו מסביב והמוח שבפנים, ומעמיד העץ על ערמימותה: וחציו ימחץ. אנקלוס תרגם חציו של צרים, חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) בעלי חיים, מרי פלוגתא, וכן ימחץ, לשון (שופטים ה, טו) ומחצה וחלפה רקתו, שיחצו את ארצם. ויש לפתור לשון חיים ממש, חציו של הקדוש ברוך הוא ימחץ בדמם של צרים, יטבול ויטבוע בדמם, כמו (תהלים סח, כז) למען תמחץ רגלך בדם. ואינו זו מלשון מכה, כמו מחצתי, שהצבוע דם נראה כאלו מחוץ ונגוע:

**(ט) כָּרַע שָׁכַב בְּאָרְזוֹ וּכְלָבִיא מִי יִקְיָמוּ
מִבְּרָכִידָּ בְרוּדָּ וְאַרְרִידָּ אָרוּר : יְנוּחַ יִשְׂרָאֵל בְּתַקְוָה
בְּאָרְזָא וּכְלֵתָא לִית מְלָכוֹ דְתַזְעֲזַעֵינִיָּהּ בְּרִיכָּדָּ יְהוֹן בְּרִיכּוֹן וְלִיטָּדָּ
יְהוֹן לִיטּוֹן :**

רש"י כרע שכב כארזי. כתרגומו, יתישב בצלם צבא וגבורה:

**(י) וַיַּחַר אֵף בָּלָק אֶל בְּלָעַם וַיִּסְפַּק אֶת
כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל בְּלָעַם לָקֵב אֵיבֵי
קָרְאִתִּידָּ וְהִנֵּה בִּרְכָתָּ בְּרִדָּ זֶה שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים : וּתְקִיף רוּגְזָא דְבָלָק בְּבִלְעָם וּשְׁקִינּוּן לִידוּהִי וְאַמֵּר
בָּלָק לְבִלְעָם לְמִילֵט סְנְאִי קָרִיתָּדָּ וְהֵא בְּרָכָא מִבְּרָכָתָּ לְהוֹן דְּנֹן תִּלְתָּ
זְמַנּוֹן :**

רש"י ויספק. הכה זו על זו:

(יא) וְעַתָּה בָּרַח לָךְ אֶל מְקוֹמֶךָ אֲמַרְתִּי כַּבֵּד
אֶכְבֹּדְךָ וְהִנֵּה מְנַעֶךָ יְהוָה מְכַבֵּד : וַיִּכְעַן אֲזַיִל
לָךְ לְאַתְרָךְ אֲמַרְתִּי יְקָרָא אֲיִקְרִינֶךָ וְהָא מְנַעֶךָ יי מו יְקָר : (יב)
וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל בָּלַק הֲלֹא גַם אֶל
מִלְאָכֶיךָ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֵלַי דַּבַּרְתִּי
לֵאמֹר : וַאֲמַר בְּלָעַם לְבָלַק הֲלֹא אִף לְאַזְגָדְךָ דִּי שָׁלַחְתָּ לְוַתִּי
מִלִּילִית לְמִימָר : (ג) אִם יִתֵּן לִי בָלַק מְלֵא בֵיתוֹ
כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכֵל לְעֵבֶר אֶת פִּי יְהוָה
לְעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבָבִי אֲשֶׁר יִדְבַר
יְהוָה אֶתוֹ אֲדַבֵּר : אִם יִתֵּן לִי בָלַק מְלֵי בֵיתִיהָ כֶּסֶף
וְזָהָב לִית לִי רָשׁוּ לְמַעַבְר עַל גְּזִירַת מִימָרָא דִּי לְמַעַבַּד טַבְתָּא אוֹ
בִישְׁתָּא מְרַעוּתִי דִּי יִמְלֵל יי יְתִיָּה אֲמַלִּיל :

רש"י לעבר את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי, כמו שנאמר בראשונה, לפי שידע שנבאש בהקדוש צרוך הוא ונטרד:

(יד) וְעַתָּה הֲנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה
אֵיעֶצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים : וַיִּכְעַן הָא אָנָּא אֲזַיִל לְעַמִּי אֵיתָא
אֲמַלְכִינֶךָ מָה דְתַעֲבִיד וְאַחֲוֵי לָךְ מָא דִּיעֲבַד עָמָא הַדִּין לְעַמְּךָ בְּסוּף
יּוֹמִיא :

רש"י הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי, שנסתלק הקדוש צרוך הוא מעליו: לכה איערך. מה לך לעשות. ומה היא העצה, אלהיהם של אלו שונא זמה הוא כו', כדאיתא בחלק (סנהדרין קו.) תדע שבלעם השיא ענה זו להכשילם בזמה, שהרי נאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם (לקמן לא, טו) : אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא הקר הוא זה, איערך להכשילם, ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים:

**וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נְאֻם בְּלָעַם בְּנֹו
בְּעֹר וַנְאֻם הַגָּבֵר שְׁתֵּם הָעֵינָן :** וַיִּטַּל מִתְּלִיָּה וַאֲמַר
אֵימֵר בְּלָעַם בְּרִיָּה בְּעֹר וַאֲימֵר גְּבָרָא דְשִׁפּוּר חֲזִי : **נְאֻם
שְׁמַע אֲמָרִי אֵל וַיִּדַע דַּעַת עֲלִיוֹן מַחֲזָה
שְׂדֵי יַחֲזָה נִפְל וּגְלוּי עֵינָיִם :** אֵימֵר דְשְׁמַע מִימֵר
מִן קָדָם אֵל וַיִּדַע מִדַּע מִן קָדָם עֵילָאָה חִיזוּ מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב
וּמִתְגַּלִּי לִיָּה :

רש"י וידע דעת עליון. לכוּן השעה שכוּעם זה:

**אָרְאֵנוּ וְלֹא עֵתָה אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קָרוּב
דָּרָךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל
וּמַחֲץ פְּאֵתֵי מוֹאָב וְקַרְקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת :**
חֲזִיתִיָּה וְלֹא כְעֵן סְכִיתִיָּה וְלֹא אִיתוּהִי קָרִיב בְּד יְקוּם מִלְּפָא מִיַּעֲקֹב
וַיִּתְרַבָּא מְשִׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּקְטוּל רַבְרַבֵּי מוֹאָב וַיִּשְׁלוּט בְּכָל בְּנֵי
אֲנָשָׁא :

רש"י אראנו. רואה אני שבחו של יעקב וגדלתו, אך לא עתה היא, אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתרומו,
לשון דרך קשתו (איכה ב. 7), שהכוכב עובר כחץ, ובלע"ז דיסטנטיב [מזנק] כלומר יקום מזל: וקם שבט. מלך
רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד, שנאמר בו השבט אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (שמואל
ב' ת. 3): וקרקר. לשון קורה כמו אני קרתי (מלכים ב' יט, כז) מקצת בור נקרתם (ישעיה נא, א) יקרוה עורכי נחל
(משלי ג, י) פורי"ר בלע"ז [לנקב]: כל בני שת. כל האמות, שכלם ילאו מן שת בנו של אדם הראשון:

**וְהָיָה אֲדוּם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר
אֵיבֵיו וַיִּשְׂרָאֵל עֲשָׂה חֵיל :** וַיְהִי אֲדוּם יְרוּתָא וַיְהִי
יְרוּתָא שְׁעִיר לְבַעְלֵי דְבַבּוּהִי וַיִּשְׂרָאֵל יַצְלַח בְּנִכְסֵיוֹ :

רש"י והיה ירשה שעיר איביו. ישראל:

וַיִּרְדַּךְ מִיַּעֲקֹב וְהָאָבִיד שְׂרִיד מַעִיר :
וַיִּיחֹת חָד מְדָבִית יַעֲקֹב וַיּוֹבִיד מְשִׁיזִיב מְקַרִּית עַמְמָא :

רש"י וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החשובה של אדום והיא רומי, ועל מלך המשיח אומר כן, שנאמר בו וירד מים עד ים (תהי עב) ולא יהיה שריד לבית עשו (עוב' א) :

(כ) וַיֵּרָא אֶת עֲמֹלֵק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר
רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמֹלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אַבְדָּה :
וַחֲזָא ית עמלקא ונטל מתליה וַאֲמַר ריש קרבא דישראל הוה
עמלקא וסופיה לעלמא ייבד :

רש"י וירא את עמלק. נסתכל צפרענותו של עמלק; ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כלם להלחם בישראל, וכך תרגם אנקלוס ואחריתו לאבד בידם, שנאמר תמחה את זכר עמלק (דברים כה, יט) :

(כא) וַיֵּרָא אֶת הַקִּינִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר
אֵיתָן מִוִּשְׁבֵּךְ וְשִׁים בְּסַלַע קַנְזָךְ : וַחֲזָא ית
שלמא ונטל מתליה וַאֲמַר תקיף בית מוֹתבֵּךְ וְשׁוֹי בְּכַרְךָ תְּקִיף
מְדוֹרְךָ :

רש"י וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק, כענין שנאמר ויאמר שאל אל הקיני וגו' (שמואל
א' טו, ו) הזכירו אחר עמלק, נסתכל בגדלתו של בני יתרו שנאמר בהם תרעתים שמעתים שוכתים (דברי הימים
א' ב, נה) : איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלך אהה עמי היית בעלת הבה נתחכמה לו (שמות א, י) ,
ועתה נתישבת באיתן ומעוז של ישראל:

(כב) כִּי אִם יִהְיֶה לְבַעַר קִין עַד מָה אֲשׁוּר
תִּשְׁבֹּךְ : אַרִי אִם יְהִי לְשִׁיצָאָה שְׁלִמָאָה עַד מָה אֶתוֹרָאָה
יִשְׁבִּינְךָ :

רש"י כי אם יהיה לבער קין וגו' . אשרך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרוד עוד מן העולם, כי אף אם
אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם, מה בכך: עד מה אשרך תשבר.
עד היכן הוא מגלה אותך, שמא ללחלח וחזור, אין זה טרוד מן העולם, אלא טלטול ממקום למקום
ותשוב עם שאר הגלויות:

(כג) וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אוֹי מִי יַחֲיָה
מִשְׁמוֹ אֵל : וַנְּטַל מִתְּלִיָּה וַאֲמַר וי לחייבא דיחון פד יעבד
אֶלְהָא ית אֵלִין :

רש"י וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שבית אשור אמר, אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עממו משמו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה, שיעמוד סנחריב ויבלבל את כל האמות, ועוד יבואו:

(כד) וְצִים מִיַּד כְּתִים וְעָנוּ אֲשׁוּר וְעָנוּ יַעֲבָר
וְגַם הוּא עֲדֵי אֲבָד : וְסִיעוּן יִצְטָרְחוּ מִרוּמָאֵי וְיַעֲנוּן
לְאַתּוֹר וְיִשְׁתַּעֲבְדוּן לְעִבֵר פֶּרֶת וְאַף אֵינוֹן לְעִלְמָא יִיבְדוּן :

רש"י ואים מיד כתיים. ויעברו כתיים שהן רומיים צבירניות גדולות על אשור: וענו עבר. וענו אותם שבעבר הנהר: וגם הוא עדי אבד. וכן פרש דניאל עד די קטילת חיותא והובד גשמה (דניאל ז, יא) : ואים. ספינות גדולות, כדכתיב וזי אדיר (ישעיה לב, כא) תרגומו ובורני רבתיא:

(כה) וַיָּקָם בְּלָעַם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם
בָּלַק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ : (פ) וְקָם בְּלָעַם וַאֲזַל וַתֵּב לְאַתְרֵיהּ
וְאַף בָּלַק אֲזַל לְאוֹרְחֵיהּ : (א) וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל
בְּשֹׁטִים וַיַּחַל הָעָם לְזָנוֹת אֶל בָּנוֹת
מוֹאָב : וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁיטִין וּשְׂרֵי עֲמָא לְמִטְעֵי בְּתַר בְּנַת
מוֹאָב :

רש"י בשטים. כך שמה: לזנות אל בנות מואב. על ידי ענת בלעם כדאיתא בחלק:

(ב) וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל
הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן : וַיִּקְרְאוּ לְעֲמָא לְדַבְּחֵי
טַעוֹתֵהוֹן וַאֲכַל עֲמָא וּסְגִידוֹ לְטַעוֹתֵהוֹן :

רש"י וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואמר לה השמעני לי, והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה:

(ג) וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר אָף
יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל : וַאֲתַחֲבֵר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְּעוֹר וַתִּקְרַף
רוּגְזָא דִּי בְּיִשְׂרָאֵל :

רש"י פסוק. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי, וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח בהם מגפה:

(ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל רְאֵשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיהוָה נֶגֶד הַשָּׁמַיִם וְיָשֵׁב חֲרוֹן אַף יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל: וַאֲמַר יְיָ לַמֹּשֶׁה דַּבֵּר יְת כָּל רִישֵׁי עַמָּא וְדוּן וְקַטוּל דְחַיֵּיב קַטוּל קָדָם יְיָ לְקַבֵּל שְׂמֵשָׂא וְיִתּוּב תְּקוּף רוּגְזָא דִּי מִיִּשְׂרָאֵל:

רש"י קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור: והוקע אותם. את העובדים: והוקע. היא תליה, כמו שמצינו בזני שאלו והוקענום לה' (שמואל ב' כ"א, ו) ואם תליה מפורשת בעבודה זרה בסקילה, וכל הנסקלין נחלין: נגד השמש. לעין כל. ומדרש אגדה השמש מודיע את החוטאים, הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:

(ה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל שְׂפִטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֵגוּ אִישׁ אֶנְשֵׁי הַנְּצַמְדִים לְבַעַל פְּעוֹר: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדִנְיֵי יִשְׂרָאֵל קָטִילוּ גִבֹר גְּבוּרָהּ דְאִתְחַבְּרוּ לְבַעַל פְּעוֹר:

רש"י הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדיני ישראל היה הורג שנים, ודיני ישראל שמונת רבוא ושמונת אלפים, כדאיתא בסנהדרין (י"ח):

(ו) וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל אַחֵיו אֶת הַמְּדִינִית לְעֵינַי מֹשֶׁה וּלְעֵינַי כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵמָּה בָכִים פָּתַח אֶהְל מוֹעֵד: וְהָא גְבָרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתָּא וְקָרַב לְוֹת אַחוּהִי יְת מְדִינִיתָא לְעֵינַי מֹשֶׁה וּלְעֵינַי כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִינוּן בְּכוּן בְּתַרְע מִשְׁכוּן זְמָנָא:

רש"י והנה איש מבני ישראל בא. נתקבצו שבתו של שמעון אלל זמרי שהיה נשיא שלהם, אמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב וכו', כדאיתא באלו הן הנשרפין (סנהדרין 77 פב, א): את המדינית. כזבי בת אור: לעיני משה. אמרו לו משה, זו אסורה או מתרת, אם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך וכו', כדאיתא החם: והמה בזכים. נתעלמה ממנו הלכה כל הבעל ארמית קנאים פוגעים בו געו כלם בזכיה. בעגל

עמד משה כנגד ששים רבוא, שנאמר (שמות לב, ט) ויטחן עד אשר דק וגו' וכאן רפו ידיו, אלא כדי שיבא פנחס ויטול את הראוי לו:

(ז) וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֱהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח לַמַּח בַּיָּדוֹ : וַחֲזָא פִּינְחָס בֶּר אֶלְעָזָר בֶּר אֱהֲרֹן פְּהֵנָא וְקָם מְגוּ כְנִשְׁתָּא וַנְּסִיב רוּמְחָא בִּידֵיהּ :

רש"י וירא פנחס. ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו למשה מקבלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין בו, אמר לו קריינא לאגרתא איהו ליהוי פרוונקא, מיד ויקח רמח בידו וגו' :

(ח) וַיָּבֵא אַחַר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַקָּבָה וַיִּדְקַר אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קָבָתָהּ וַתַּעֲצֵר הַמַּגִּפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְעַל בְּתֵר גְּבָרָא בֶר יִשְׂרָאֵל לְקוּבְתָא וּבִזַּע ית תְּרוּיְהוֹן ית גְּבָרָא בֶר יִשְׂרָאֵל וַיִּת אֶתְתָּא לְמַעָּהָ וְאֶתְכֹּלֵי מוֹתָנָא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. [אל הקבה] כמו הלחיים והקיצה כון צחוד זכרות של זמרי ונקבות שלה, וראו כלם שלא לחנם הרגם, והרבה נסים נעשו לו כו', כדליתא התם (סנהד' פב:) :

(ט) וַיְהִיו הַמִּתִּים בַּמַּגִּפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֶלְף : (פפפ) וְהוּוּ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא עֶשְׂרִין וְאַרְבָּעָה אֶלְפִין : פפפ :

הפטרות בלק - מיכה ה

(י) וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת

יְהוָה כְּרַבִּיבִים עָלַי יַעֲשֶׂב אֲשֶׁר לֹא יִקְוֶה לְאִישׁ וְלֹא
 יִיחַל לְבַנֵּי אָדָם: ^(י) וְהָיָה שְׂאֲרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
 עַמִּים רַבִּים כְּאֲרִיָּה בְּבַהֲמוֹת יַעַר כְּכַפִּיר בְּעֵדְרֵי צֹאן
 אֲשֶׁר אִם עָבַר וְרָמַס וְטָרַף וְאִין מַצִּיל: ^(יג) תָּרַם יָדָךְ
 עַל צָרֶיךָ וְכָל אִיבֶיךָ יִכָּרְתוּ: ^(ט) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר
 יְהוָה וְהִכְרַתִּי סוּסֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכַּבְתֶּיךָ:
^(י) וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֲרָצְךָ וְהִרְסֹתִי כָּל מִבְצָרֶיךָ: ^(יא)
 וְהִכְרַתִּי כְּשָׂפִים מִיָּדְךָ וּמְעוֹנָנִים לֹא יִהְיוּ לָךְ: ^(יב)
 וְהִכְרַתִּי פְּסִילֶיךָ וּמִצְבוֹתֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
 עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ: ^(יג) וְנָתַשְׁתִּי אֲשִׁירֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ
 וְהִשְׁמַדְתִּי עָרֶיךָ: ^(יד) וַעֲשִׂיתִי בְּאֵף וּבַחֲמָה נָקַם אֶת
 הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ: ^(טו) וְשָׁמְעוּ נָא אֶת אֲשֶׁר יְהוָה
 אָמַר קוּם רִיב אֶת הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלְךָ:
^(טז) שָׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְהוָה וְהִאֲתַנְּנִים מִסְּדֵי אֲרָץ כִּי
 רִיב לִיהוָה עִם עַמּוֹ וְעִם יִשְׂרָאֵל יִתּוֹכַח: ^(יז) עַמִּי מָה
 עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הִלְאַתִּיךָ עֲנֵה בִי: ^(יח) כִּי הֶעֱלַתִּיךָ מֵאֲרָץ
 מִצְרַיִם וּמִבֵּית עַבְדִּים פְּדִיתִיךָ וְאֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ אֶת
 מֹשֶׁה אֹהֶלֶן וּמִרְיָם: ^(יט) עַמִּי זְכֹר נָא מַה יַעֲצֵ בָּלֶק מֶלֶךְ
 מוֹאָב וּמָה עָנָה אֹתוֹ בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר מִן הַשִּׁטִּים עַד
 הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת יְהוָה: ^(כ) בַּמָּה אֶקְדָּם יְהוָה
 אֲכַף לְאֱלֹהֵי מְרוֹם הָאֶקְדָּמְנוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגָלִים בְּנֵי
 שָׁנָה: ^(כא) הִירְצָה יְהוָה בְּאֵלֶיךָ אֵילִים בְּרַבְבוֹת נַחְלֵי
 שָׁמֶן הָאֵתָן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פָרִי בְטָנִי חֲטָאת נַפְשִׁי: ^(כב)
 הִגִּיד לָךְ אָדָם מַה טוֹב וּמָה יְהוָה דּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם
 עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצַּנֵּעַ לָכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור
 שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

א. הִזִּיז מִבֵּיא אֶת הַטְּמֵאָה כָּל שֶׁהוּא. הַגְּזָרָה וְהַגְּבֻלִית, בְּפֹתֵחַ טַפַּח. אֵיזָהוּ הִזִּיז, שֶׁפָּנְיוֹ לְמַטָּה. וְהַגְּזָרָה, שֶׁפָּנֶיהָ לְמַעְלָה. וּבִמָּה אָמְרוּ הִזִּיז מִבֵּיא אֶת הַטְּמֵאָה כָּל שֶׁהוּא, בְּזִיז שֶׁהוּא גְבוּהַ מִן הַפֶּתַח שֶׁלִּשָׁה נִדְבָכִין, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי טַפַּח. יֵתֵר מִכָּאן, מִבֵּיא אֶת הַטְּמֵאָה בְּפֹתֵחַ טַפַּח. הָעֵטְרוֹת וְהַפְּתוּחִים מִבֵּיאִין אֶת הַטְּמֵאָה בְּפֹתֵחַ טַפַּח:

דרטורה (6) הִזִּיז. שֶׁפָּנְיוֹ לְמַטָּה. כַּמִּין לֹחַ יוֹלֵא מִן הַכּוֹתֵל לַחוּץ וּרְאֵשׁוֹ כַּפּוֹף לְמַטָּה לְאַרְצָה לְכַד הַפֶּתַח, הַלְכֵךְ מִמְּטָרְף אֲהֵלוֹ עִם הַפֶּתַח וּמִבֵּיא אֶת הַטּוֹמֵאָה בְּכָל שֶׁהוּא, וְחֲסִיב כְּאִילוֹ יֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טַפַּח, וְאֵם טּוֹמֵאָה תַּחְתּוֹ הַבַּיִת טּוֹמֵא, שְׂרוֹאִין רֵאשׁוֹ הַכַּפּוֹף לְמַטָּה כְּאִילוֹ הַגִּיעַ לְאַרְצָה, וּמִבֵּיא טּוֹמֵאָה שֶׁתַּחְתּוֹ לְכַד הַבַּיִת: וְגִיזָרָה שֶׁפָּנֶיהָ לְמַעְלָה. רֵאשָׁה כַּפּוֹף לְמַעְלָה וְאִין אֲוֵהֵל שְׁלֵה מִמְּטָרְף עִם הַפֶּתַח, הַלְכֵךְ זַעִיר פּוֹתֵחַ טַפַּח: וְגִבְלִית. מִפְּרָשׁ בְּתוֹסַפְתָּא, כְּלִי שֶׁמְנִיקָה מִכָּאן וּמִכָּאן, וּמִשְׁיִיר מִן הָאֲמַלְעֵ: שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי טַפַּח. דְּשִׁיעוֹר כָּל נִדְבָךְ אֲרַבְעָה טַפַּח. וְנִדְבָךְ הוּא שׂוֹרָה שֶׁל בְּנִין אֲבָנִים: וְהָעֵטְרוֹת. אֲבָנִים סְדוּרוֹת זַעִיגוֹל בּוֹלְטוֹת מִן הַקִּיר לְמַעְלָה מִן הַפֶּתַח כַּעֲיִן כִּיפָה לְנוֹי, וְהֵינּוּ עֵטְרָה: וְהַפְּתוּחִים. שְׁעוּשִׁים מֵאַבְזָן עַל [גִּבִּין] הַפֶּתַח אֹו עַל [גִּבִּין] הַחִלּוּם לְנוֹי. וּפְעָמִים שְׂבּוֹלְטִים מִן מֵהַחֲלוֹן וּמִן הַפֶּתַח טַפַּח אֹו יוֹתֵר:

ב. זִיז שֶׁעַל גְּבִי הַפֶּתַח, מִבֵּיא אֶת הַטְּמֵאָה בְּפֹתֵחַ טַפַּח. שֶׁעַל גְּבִי הַחֲלוֹן, רוּם אֲצַבְעַיִם, שֶׁעַל גְּבִי מְלֵא מִקְדָּח, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, מְלֹאֹו:

דרטורה (7) זִיז שֶׁעַל גְּבִי הַפֶּתַח וכו'. הַכָּא מֵיִירֵי שְׁנַסְתָּם הַפֶּתַח, וּמִשּׁוֹם הַכִּי זַעִינן שִׁיחַ בְּזִיז פּוֹתֵחַ טַפַּח, וְהַכִּי מִשְׁמַע בְּתוֹסַפְתָּא: וְשֶׁעַל גְּבִי הַחֲלוֹן רוּם אֲצַבְעַיִם. כְּלוֹמֵר בֵּין חֲלוֹן שֶׁשִׁיעוֹרוֹ רוּם אֲצַבְעַיִם כְּגוֹן שִׁירֵי הַמְּאֹר, בֵּין חֲלוֹן שֶׁשִׁיעוֹרוֹ מְלֹא מִקְדָּח כְּגוֹן הַעוֹשֶׂה מְאֹר בְּתַחֲלָה, זִיז שֶׁעַל גְּבִי שְׁנִיחָה, בְּכָל שֶׁהוּא: וְר' יוֹסִי אֹמֵר מְלֹאֹו. חֲלוֹן שֶׁשִׁיעוֹרוֹ רוּם אֲצַבְעַיִם, זִיז שְׁלוֹ שִׁיעוֹרוֹ בְּאֲצַבְעַיִם. וְחֲלוֹן שֶׁשִׁיעוֹרוֹ מְלֹא מִקְדָּח, זִיז שְׁלוֹ נְמִי מִשְׁעָרִינן בְּמְלֹא מִקְדָּח. וְאִין הַלְכָה כְּר' יוֹסִי:

ג. קָנָה שֶׁעַל גְּבִי הַפֶּתַח, אֶפְלוֹ גְבוּהַ מֵאָה אַמָּה,

מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה כָּל שֶׁהוּא, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֵל יַחְמִיר זֶה מִן הַזֵּיז:

ברטנורה (ג) אפילו גבוה מאה אמה. אע"ג דזיז שיעור גבהו מן הפתח שנים עשר טפחים, בקנה החמירו משום דמיטלטל. ור' יוחנן בן נורי סבר דאין להחמיר בקנה יותר מן הזיז, ולמעלה משנים עשר טפחים שיעורו צפותח טפה. והלכה כר' יוחנן בן נורי:

ד. זֵיז שֶׁהוּא סוֹבֵב אֶת כָּל הַבַּיִת וְאוֹכֵל בַּפֶּתַח שְׁלֹשׁ אַצְבָּעוֹת, טְמֵאָה בַּבַּיִת, כְּלִים שֶׁתְּחַתִּיּוֹ טְמֵאִים. טְמֵאָה תְּחַתִּיּוֹ, רַבִּי אֶלְיעָזֵר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. וְכֵן בְּחֶצֶר שֶׁהִיא מְקַפֶּת אַכְסָדְרָה:

ברטנורה (ה) זיז. שהוא רחב טפה, וסובב את כל כותלי הבית מבחוץ, וכנגד הפתח אוכל שלש אצבעות ועל שאר הפתח אין זיז. שאם היה אוכל כנגד טפה, היה הבית טמא לדברי הכל: כלים שתחתיו טמאים. ובהא לא פליג ר' יהושע כדפליג בסיפא, לפי שדרך טומאה לכאת: ר' אליעזר מטמא את הבית. כיון דזיז חמור שמטמא בכל שהוא, מביא את הטומאה לבית בשלש אצבעות: וכן בחצר שהיא מוקפת אכסדרה. והאכסדרה אוכלת צפתח שלש אצבעות, טומאה צבית, כלים שבאכסדרה טמאים. טומאה באכסדרה, רבי אליעזר מטמא הבית, ור' יהושע מטהר. והלכה כר' יהושע:

ה. שְׁנֵי זֵיזִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה וַיֵּשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טַפַּח וַיְבִינִיהֶן פּוֹתֵחַ טַפַּח, טְמֵאָה תְּחַתִּיהֶן, תְּחַתִּיהֶן טְמֵאָה. בִּינִיהֶם, בִּינִיהֶן טְמֵאָה. עַל גַּבֵּיהֶן, כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרְקִיעַ טְמֵאָה. הָיָה הָעֲלִיּוֹן עוֹדֵף עַל הַתְּחִתּוֹן פּוֹתֵחַ טַפַּח, טְמֵאָה תְּחַתִּיהֶן אוֹ בִּינִיהֶן, תְּחַתִּיהֶן וַיְבִינִיהֶן טְמֵאָה. עַל גַּבֵּיהֶן, כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרְקִיעַ טְמֵאָה. הָיָה הָעֲלִיּוֹן עוֹדֵף עַל הַתְּחִתּוֹן פְּחוֹת מִטַּפַּח, טְמֵאָה תְּחַתִּיהֶן, תְּחַתִּיהֶן וַיְבִינִיהֶן טְמֵאָה. בִּינִיהֶן אוֹ תַּחַת הַמּוֹתֵר, רַבִּי אֶלְיעָזֵר אוֹמֵר, תְּחַתִּיהֶן וַיְבִינִיהֶן טְמֵאָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בִּינִיהֶן וַתַּחַת הַמּוֹתֵר, טְמֵאָה, וַתְּחַתִּיהֶן, טְהוֹר:

ברטנורה (ו) שני זיזין זה על גבי זה. ומכוונים זה כנגד זה: יש בהן פותח טפה.

שכל אחד מן הזיזים רחבו טפח על טפח: וזיניהן פותח טפח. התחתון גבוה מן הארץ טפח והעליון גבוה מן התחתון טפח: וטומאה תחתייהן. תחת התחתון. כל מה שתחתיו טמא. ומה שעל גביו טהור, לחוץ בפני הטומאה: זיניהן. אם טומאה בין תחתון לעליון, כל מה שזיניהן טמא. אבל מה שתחת התחתון ושעל העליון, טהור, לחוץ: על גביהן. על גבי העליון. כנגד הטומאה עד הרקיע טמא, וכל השאר טהור: היה העליון עודף על התחתון כו': תחתייהן וזיניהן טמא. לבין שהטומאה תחת התחתון בין שהטומאה זיניהן, אוחו העודף שהעליון יתר על התחתון טפח, מערב את הטומאה בכל מקום. אבל מה שעל העליון, טהור, לחוץ: על גביהן. על גבי העליון: היה העליון עודף על התחתון וכו': טומאה תחתייהן. תחת התחתון: תחתייהן וזיניהן טמא. לחוץ עודף מערב את הטומאה זיניהן ומביא את הטומאה למה שתחתיו: זיניהן. אם הטומאה זיניהן או למטה בארץ תחת המותר דהיינו כנגד העודף ולא תחת התחתון: ר' אליעזר אומר תחתייהן וזיניהן טמא. לחע"ג לזכא טפח בעודף, מביא את הטומאה לתחת התחתון הואיל ועודף עליו: זיניהן ותחת המותר טמא. מה שתחת התחתון. לכיון לאין צמותר טפח, אין הטומאה באה תחת התחתון. והלכה כר' יהושע:

ו. יש בָּהֶן פּוֹתַח טַפַּח וְאֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתַח טַפַּח, טַמְאָה תַּחְתֵּיהֶן, (תַּחְתֵּיהֶן טַמְא. בֵּינֵיהֶן אִו עַל גַּבֵּיהֶן, כְּנֻגְדוֹ עַד הַרְקִיעַ טַמְא) :

ברטנורה (ו) ואין זיניהם פותח טפח. שאין התחתון גבוה מן הארץ טפח ואין העליון גבוה מן התחתון טפח: זיניהן ותחתייהן טמא. לאין התחתון חוץ כיון לאין תחתיו פותח טפח ולא על גביו פותח טפח, והעליון מביא את הטומאה לכל מה שתחתיו ותחת התחתון, וחוץ למה שעל גביו, כיון לעליון גבוה מן הארץ טפח: כנגדו עד הרקיע טמא. ומה שתחתיו טהור, לחע"ג לאין גבוה מחברו טפח הרי גבוה מן הארץ טפח

ז. אין בָּהֶן פּוֹתַח טַפַּח, בֵּין שְׁיֵשׁ בֵּינֵיהֶן פּוֹתַח טַפַּח בֵּין שְׁאֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתַח טַפַּח, טַמְאָה תַּחְתֵּיהֶן, בֵּינֵיהֶן אִו עַל גַּבֵּיהֶן, טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיּוֹרְדָת. וְכֵן שְׁתֵּי יְרִיעוֹת שֶׁהֵן גְּבוּהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח:

ברטנורה (ז) אין בהם פותח טפח. שהזיזים אין צרחצן טפח, הלכך בין שהטומאה למטה בין שהטומאה למעלה, לא חייזי כלל: וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ צפוח טפח. וגבוהות זו מזו טפח, לינן כשני זיזין:

גמרא נדה דף כ"ג ע"ב

וְחֲכָמִים אֹמְרִים כָּל שְׂאִין בּוֹ וְכוּי אָמַר רַב יְרֵמְיָה בֶּר אָבָא
אָמַר רַב הַכֵּל מוֹדִים גּוֹפּוֹ תִישׁ וּפְנִיּוֹ אָדָם אָדָם. גּוֹפּוֹ אָדָם
וּפְנִיּוֹ תִישׁ וְלֹא כָלוּם. לֹא נִחְלְקוּ אֶלָּא שְׂפָנִיו אָדָם וְנִבְרָא
בְּעֵין אַחַת כְּבִהְמָה שְׂרָבִי מֵאִיר אֹמַר מְצוּרַת אָדָם
וְחֲכָמִים אֹמְרִים כָּל צוּרַת אָדָם. אָמְרוּ לוֹ לְרַב יְרֵמְיָה בֶּר
אָבָא וְהָא אֵיפְכָא תִנְיָא. רַבִּי מֵאִיר אֹמַר כָּל צוּרַת וְחֲכָמִים
אֹמְרִים מְצוּרַת אָמַר לָהּ אֵי תִנְיָא תִנְיָא:

רס"י גופו תיש ופניו אדם אדם. הוא דבחר כורת פנים אזלינן: בעין אחת כבהמה.
אחת מעיניו דומה לבהמה: ה"ג. רמ"א מלכות וחכ"א כל כורת. שרמ"א כיון שיש
בו מלכות אדם הוא ולד ואע"ג דאין כל כורתו כורת אדם: והא איפכא תניא.
שרמ"א כל כורת והאי כל כורת דר"מ ה"ק כל שהוא כורת אדם שבו הוא ולד
ואפילו כל פניו תיש אלא שנברא בעין אחת או בלסת אחד הדומה לאדם: וחכ"א
מלכות. עד שיהא בו מקלת כורה ניכרת כגון חכי הפרלוף דומה לאדם: אי תניא
תניא. שמעתי אני מרז מה שאמרתי אבל אתם הואיל ויש משנה בידכם לכו
אחריה:

זוהר ויקהל דף ר"ג ע"א

תָּא חֲזִי אֵית יָמִים וְאֵית יָמִים. יָמִי חוּל כְּמָה דְאִתְמַר
וְאֵלִין קִיָּמִין לְבַר לְעַמּוּן. יָמִי הַשְּׁבֵת דְאִינוּן יָמִי הַשְּׁבוּעַ
קִיָּמִין לְיִשְׂרָאֵל. וְכַד סִלְקָא הָאִי נְקוּדָה כְּלָא אִתְגַּנְיִז
וְאִיהִי סִלְקָא. כִּיּוֹן דְאִיהִי סִלְקָא אִתְקַרֵּי שְׁבֵת. מֵהוּ שְׁבֵת.

אִי תִימָא בְּגִין שְׁבִיתָה דְכְתִיב כִּי בּו שְׁבֵת יָאוּת הוּא. אָבֵל
 רָזָא דְמַלְהָ פִּינּוּן דְסַלְקָא הָאִי נְקוּדָה וּנְהוּרָא נְהִיר פְּדִין
 מְתַעֲטָרָא אִיהִי בְּאַבְהּוֹן כִּינּוּן דְמְתַעֲטָרָא אִיהִי בְּאַבְהּוֹן פְּדִין
 אֶתְחַבְרַת וְאֶתְאַחַדַת בְּהוּ לְמַהוּי חַד וְאַקְרִי כֻלָּא שְׁבַת.
 שְׁבַת שִׁי בַת. שִׁי הָא אֻקְמוּהָ רָזָא דְתִלַּת אָבְהּוֹן דְמְתַאַחַדּוּ
 בְּבַת יַחֲדָא וְאִיהִי מְתַעֲטָרָא בְּהוּ וְאִינוּן בְּעֵלְמָא דְאֶתִּי
 וְכֻלָּא אִיהוּ חַד וְדָא אִיהוּ שִׁי בַת לְמַהוּי כֻלָּא חַד. וְאִי תִימָא
 שְׁבַת הַגְּדוּל וְאִיהוּ לְעֵילָא אָמְאִי אָקְרִי שְׁבַת. אֶלָּא וְדָאִי
 הָכִי הוּא. וְרָזָא דְמַלְהָ בְּכָל אֶתְר נְקוּדָה דְאִיהִי עֵיקְרָא דְכָל
 עֵינָא אָקְרִי בַת. כְּדָאֻמְר שְׁמַרְנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עֵין בְּגִין דְאִיהִי
 (נְקוּדָה) עֵיקְרָא דְכָל עֵינָא אָקְרִי בַת :

תרגום הזהר צֵל וְרָחָה, יֵשׁ יָמִים וְיֵשׁ יָמִים, יֵשׁ יָמִי חוּל, כְּמוֹ שְׁלֹמֹדְנוּ לְעֵינֵי,
 שְׁהִם חַג"ת נה"י דְס"א, וְהִם עוֹמְדִים לַחוּז, אֵל הַעֲמִים. יָמֵי הַשְּׁבַת, שְׁהִם
 שְׁבַת יָמֵי הַשְּׁבוּעָה, וְעוֹמְדִים לְיִסְרָאֵל, שְׁהִם חַג"ת נה"י דְמַלְכוּת כְּנֹזֶכַר לְעֵינֵי.
 וְכַשְׁעוּלָה הַנְּקוּדָה הַזֹּאת, שְׁהִיא מַלְכוּת דְמַלְכוּת, דְהֵינּוּ הַמַּלְכוּת מְבַחֲשִׁינְתָּהּ
 עֲלֵמָה, הַכֹּל נִגְנָז, דְהֵינּוּ כֹל שֵׁשׁ הַסְּפִירוֹת חַג"ת נה"י שְׁבַת נִגְנָזוֹת וְהִיא
 עוּלָה, כְּנֹזֶכַר לְעֵינֵי בְּדַבְרֵי הַסְּמוּךְ. פִּינּוּן שְׁהִיא עוּלָה, נְקַרְרַת שְׁבַת. שׁוֹאֵל,
 מֵהוּ שְׁבַת, דְהֵינּוּ לְמָה נְקַרְרַת בְּשֵׁם שְׁבַת. אִם תֵּאמְר מִשּׁוּם הַשְּׁבִיתָה,
 שְׁכַתוּב, כִּי בּו שְׁבַת, יִפֶּה הוּא. אֶלָּא, סוּד הַדְּבָר, פִּינּוּן שְׁעֵלְתָּה נְקוּדָה זו
 וְאוּרָה מְאִיר, אִז הִיא מְתַעֲטָרַת בְּחַבּוּת, שְׁהִם חַג"ת דְז"א. פִּינּוּן הִיא
 מְתַעֲטָרַת בְּחַבּוּת, אִז הִיא מְתַחַבְרַת וּמְתַאַחַדַת בְּהִיוֹת אֶחָד, וְנִקְרָא
 הַכֹּל שְׁבַת, דְהֵינּוּ הַמַּלְכוּת עִם הַחַבּוּת בְּיַחַד נְקַרְרַת שְׁבַת, שְׁבַת, הִיא
 אוֹתִיוֹת שׁ' צַת, שׁ' הֵרִי הַעֲמִידוּהָ שְׁה"ס שְׁלֵשָׁה חַבּוּת הַמְתַאַחַדִּים בְּצַת
 יַחֲדָה שְׁהִיא הַמַּלְכוּת. כִּי שְׁלֵשׁ וְיִין שְׁבַת רֹמְזִין עַל שְׁלֵשָׁה חַבּוּת, חַג"ת.
 וְהִיא שְׁנִקְרַרַת צַת וּמְתַעֲטָרַת בְּהִם. וְהִם, הַחַבּוּת מְתַעֲטָרִים בְּעוּלָם הַבָּא,
 שְׁהִיא צִינָה. וְהַכֹּל הוּא אֶחָד. וְזֶהוּ שׁ' צַת, שְׁהִיא הַכֹּל אֶחָד. וְאִם תֵּאמְר,
 שְׁבַת הַגְּדוּל, שְׁהוּא צִינָה הַנְּקַרְרַת גַּם כִּן שְׁבַת, וְהִיא לְמַעְלָה, שְׁשֵׁם הַחֲכָמָה
 נְסַתְרַת וְאִינָה מְגוּלָה, לְמָה נְקַרְרַת הִיא שְׁבַת. וּמְשִׁיב, אֶלָּא וְדָאִי כֹךְ הוּא,
 שְׁנִקְרַרַת שְׁבַת. וְסוּד הַדְּבָר, כִּי נְקוּדָה, בְּכָל מְקוּם שְׁהִיא, הִיא עֵקֶר הַעֵין,
 כְּלוּמְר, שִׁישׁ צֶה חֲכָמָה הַמְּכֻנָה עֵינִים. הִיא נְקַרְרַת צַת, כְּמוֹ שְׁנִקְרַרַת שְׁמַרְנִי
 כְּאִישׁוֹן צַת עֵין. כִּי מִשּׁוּם שְׁהִיא הַעֵקֶר שֶׁל כֹּל הַעֵין, הִיא נְקַרְרַת צַת.

הרמב"ם הלכות שבת פרק ט'

א. המנפץ את הצמר או את הפשתן או את השני וכיוצא בהן חייב וכמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד ארכו ארבעה טפחים והמנפץ את הגידים עד שיעשו כצמר כדי לטוות אותן הרי זה תולדת מנפץ וחייב: **ב.** הצובע חוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב. ואין הצובע חייב עד שיהא צבע המתקיים אבל צבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחשת וצבעו פטור. שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום וכך שאין מלאכתו מתקיימת בשבת פטור:

מוסר

מספר חסידים סימן קכ"ד קכ"ה

אל יעמוד אדם לדבר עם מלמדי תינוקות פן יבטלים בדבריו צא ולמד מאבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל שלא רצה להשיב במלאכה אפלו שלום כדאיתא בתענית כשנתנו לו שלום זוגא דרבנן לא השיב שלום כל שפן במלאכת שמים ארור עושה מלאכת שמים ברמיה: מי שאינו צריך לבריות והוא לוקח מהם אינו נפטר מן העולם עד שיצטרף וכן המפסח את שוקיו והמסמא את עיניו לא יצא מן העולם עד שיבא לידי מדה זו:

פרשת פינחס

פינחס יום ראשון תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

(י) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: (יא) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן כֹּהֵן אֲתִיב יְת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַקְנִי יְת קִנְאָתִי בִּינְיָהוֹן וְלֹא שִׁיִּצִיתִי יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

רש"י פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השבטים מצזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן: בקנאו את קנאתי. בנקמו את נקמתו, בקצפו את הקצף שהיה לי להקוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר, אנפרימנ"ט בלע"ז:

(יב) לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נִתַּן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלָם: בְּכֵן אֵימַר הָא אָנָּה גִזַּר לִי יְת קִנְאִי שְׁלָם:

רש"י את בריתי שלום. שתהא לו לברית שלום, כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעשה עמו טובה, אף כאן פרש לו הקדוש ברוך הוא שלמותו:

**וְהִיְתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנֶת
עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהֵיוּ וַיְכַפֵּר עַל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וַיְהִי לִיָּהּ וּלְבָנוֹהִי בְּתִרְוָהִי קָנִים כְּהֵנֶת עָלַם
חֲלָף דִּי קִנִּי קָדָם אֱלֹהֵהּ וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :**

רש"י והיתה לו. בריתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהנה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו, שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתו, אבל פנחס שנלד קודם לכן ולא נמשח, לא בא לכלל כהנה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קח, ב) לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. בשביל אלהיו, כמו (במד' יא) המקנא אתה לי, (וכד' ח) קנאתי לציון, בשביל ציון:

**וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֶּכֶּה אֲשֶׁר הִכָּה
אֶת הַמְּדִינִית זְמָרִי בֶן סְלוּא נְשִׂיא בֵּית
אָב לַשְּׂמֹעַנִי : וְשׁוּם גְּבָרָא בֵּר יִשְׂרָאֵל קִטִּילָא דִּי אֶתְקִטַּל
עִם מְדִינִיתָא זְמָרִי בֵּר סְלוּא רַב בֵּית אָבָא לְבֵית שֵׁ מְעוֹן :**

רש"י ושם איש ישראל וגו'. במקום שייחס את הצדיק לשבח יחס את הרשע לגנאי: נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מחמשת בתי אבות שהיו לשבט שמעון. דבר אחר להודיע שבו של פנחס, שאף על פי שזה היה נשיא, לא מנע את עצמו מלקנא לחלול השם, לכך הודיע הכתוב מי הוא המכה:

**וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֶּכֶּה הַמְּדִינִית כְּזָבִי בֵּת
צוּר רֵאשׁ אֲמוֹת בֵּית אָב בְּמִדְיָן הוּא : (פ)
וְשׁוּם אֶתְתָא דְאֶתְקִטִּילַת מְדִינִיתָא כְּזָבִי בֵּת צוּר רֵישׁ אוּמִי בֵּית
אָבָא בְּמִדְיָן הוּא :**

רש"י ושם האשה המכה וגו'. להודיע שנתתם של מדינים שהפקירו בת מלך לזנות, כדי להחטיא את ישראל: ראש אמות. אחד מחמשת (במד' לז) מלכי מדין את אוי ואת רקס ואת כור וגו', והוא היה חשוב מכלם, שנאמר ראש אמות, ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר בתו מנאו שלישי: בית אב. חמשה בתי אבות היו למדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה, וזה היה מלך לאחד מהם:

נביאים - מלכים א - פרק יח

(מו) וַיֵּד יְהוָה הִיָּתָה אֶל אֱלֹהָיו וַיִּשְׁנֶם
מִתְנָיו וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאָב עַד בְּאֶכָה
יִזְרְעֵאלָהּ : וְרוּחַ גְּבוּרָה מִן קָדָם יְיָ הוֹת עִם אֱלֹהָיו וַיִּזְרִיז
חֲרָצִיָּה וַיְרַחֵט קָדָם אַחָאָב עַד דָּאֲתָא לִיִּזְרְעֵאל :

רש"י ויד ה' . (תמוס :) רוח גבורה מן קדם ה' נתלבש כח לרוח לפני המרכבה ברגליו , שלא ילך אחאב יחידי , שחלק כבוד למלכות (מכלתא , ילקוט שמעוני כמו ר"ז) : וישנם מתנניו . כמו ויאזור , ואין לו דמיון , ואף הוא לא בא אלא ללמד לשון זירוז , נזדרז כגבור :

יט (א) וַיִּגַּד אַחָאָב לְאִיזָבֵל אֵת כָּל אֲשֶׁר
עָשָׂה אֱלֹהָיו וְאֵת כָּל אֲשֶׁר הָרַג אֵת כָּל
הַנְּבִיאִים בְּחָרֵב : וַחֲוֵי אַחָאָב לְאִיזָבֵל יֵת כָּל דִּי עֲבַד
אֱלֹהָיו וַיֵּת כָּל דְּקָטִיל יֵת כָּל נְבִיֵי שְׁקֵרָא בְּחָרְבָא : (ב) וַתִּשְׁלַח
אִיזָבֵל מִלְאָךְ אֶל אֱלֹהָיו לֵאמֹר כֹּה
יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֶפּוֹן כִּי כָעֵת מָחָר
אֲשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם : וַשְּׁלַחַת
אִיזָבֵל אֲזַגְדָּא לְוֵת אֱלֹהָיו לְמִימַר כְּדִין יַעֲבֹדוּן דְּחַלְתָּאִי וּכְדִין יוֹסֶפּוֹן
אֱלֹהִין כְּעַדְנָא הֲדִין מָחָר אֲשׁוּי יֵת נַפְשְׁךָ כְּנַפְשָׁא דְּחָד מִנְהוֹן :

רש"י כה יעשון אלהים . כמו שעשית לנביאי הבעל :

(ג) וַיִּרְא וַיִּקָּם וַיִּלְךְ אֶל נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר
שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיַּנַּח אֶת נַעְרוֹ שָׁם :
וַחֲזָא וְקָם וַאֲזַל לְשִׁיזְבָּא נַפְשִׁיָּה וְאֲתָא לְבְּאֵר שֶׁבַע דִּי לְשֶׁבֶטֵא יְהוּדָא
וַשְּׁבַק יֵת עוֹלִימִיָּה תַמָּן : (ד) וְהוּא הִלְךְ בַּמִּדְבָּר דְּרָדְךָ
יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֹתֶם (אחת) אֶחָד

וַיִּשְׂאֵל אֶת נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר רַב עֲתָה
יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי לֹא טוֹב אֲנֹכִי מֵאֲבֹתַי :
וְהוּא הִלִּיף בְּמִדְבָּרָא מִהַלְף יוֹמָא וְאִתָּא וַיִּתִּיב תַּחֲוֹת רִתְמָא חַד
וַשְׂאִיל יַת נַפְשִׁיהָ לְמַמַּת וְאָמַר סְגִי לִי אֲרַכָּא עַד אֵימַתִּי אֲנָא מְטַרְף
כְּדִין כְּעוֹן יֵי סַב נַפְשִׁי אֲרִי לֹא טַב אֲנָא מֵאֲבֹתַי :

רש"י רותס . ייניבר"ח בלע"ז : ויאמר רב . (תגום) : סגי לי ארכא , עד אימתי אנא מטריף כדון :

(ה) וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רִתְּסָא אֶחָד וְהִנֵּה זָה
מִלְּאָדָּן נִגַּע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכוֹל : וַשְׁכִּיב
וְדַמּוּדָּן תַּחֲוֹת רִתְמָא חַד וְהָא דִּין מִלְּאָכָא קָרִיב בֵּיהּ וְאָמַר לִיהּ קוּם
אֲכוֹל :

כתובים - תהילים - פרק ד

(ד) וַדַּעוּ כִּי הַפֶּלֶה יְהוָה חָסִיד לוֹ יְהוָה
יִשְׁמַע בְּקִרְאֵי אֱלֹהֵי : וַיִּדְעוּן אַרוּם פְּרִישׁ יֵי זַפְאָה לִיהּ
יֵי יִקְבַּל צְלוֹתֶיהָ דְדוּד בְּמִקְרֵי לְוַתִּיהּ :

רש"י הפלה . הדליל :

(ה) רָגְזוּ וְאַל תַּחֲטְאוּ אֱמָרוּ בְּלִבְבְּכֶם עַל
מִשְׁכַּבְּכֶם וְדַמּוּ סֵלָה : זְעוּ מְנִיָּה וְלֹא תַחֲטוּן אֲמָרֵי
בְּעוֹתְכֹן בְּפוּמְכֹן וְשִׁילַתְכֹן בְּלִבְבְּכֹן וְצִלוּ עַל שׁוּוֹיְכֹן וְאֲדַפְרוּ יוֹם
מִיַּתוּתָא לְעֵלְמִין :

רש"י הקב"ה על כד : חרדו מלפני הקב"ה ואל תחטאו : אמרו כלבצבכם על משכבכם . השיבו על לבצבכם שהזהיר

(ו) זָבַחוּ זְבַחַי צְדָק וּבְטָחוּ אֶל יְהוָה : כְּבָשׁוּ
יְצַרְכוּ וַיִּתְחַשְׁבוּ לָכוֹן כְּנִקְסֹת צְדָקָא וְסִבְרוּ עַל יי :

רש"י זבחו זבחי דק . הדליקו מעשיכם והרי אתם כמקריבים זבחים : ובטחו אל ה' . שיספיע לכם טובה ואל תחטאו לו בשביל ממון שאתם מפנים לקבל סכר מאת שאל :

(ז) רַבִּים אֹמְרִים מִי יֵרָאֵנוּ טוֹב נְסָה עָלֵינוּ
אֹר פְּנִיךָ יְהוָה : סְגִיאוּ דְאִמְרִין מִן יַחְמִינְנָא טְבָא נְשָׂא
עֲלָנָא נְהוֹר סִבְר אַפְךָ יי :

רש"י רבים אומרים מי יראנו טוב . רבים מישראל יש שרואין רשעים בעושר ובשלוה ואומרים מי יראנו טוב להיות עשירים ומשיגי תאוה כאלו : נסה עלינו . הרם עלינו לנס את אור פניך לשון הרימו נס (ישעי' סג) ארים ניסי ל"א נסה עלינו רפנבל"ר בלעז כמו (זכרי' ט) אבני נזר מהנוסות אבל אני איני מקנא בהם כי שמחה נחונה כלבי מעת דגנס ותירוש רבו בטוח אני אם למכעיסים כך לעושי ראונו על אחת כמה וכמה לעתיד לבא שהוא יום קבול סכרם :

(ח) נְתַתָּה שְׂמֶחָה בְּלִבִּי מֵעַת דְּגָנָם
וְתִירוֹשָׁם רַבּוּ : יְהִבְתָּא חֲדוּתָא בְּלִבִּי מִן עֲדוּ דְעִבּוּרְהוֹן
וְחִמְרְהוֹן סְגִיאוּ : (ט) בְּשָׁלוֹם יַחְדּוּ אֲשַׁכְּבָה
וְאִישׁוֹן כִּי אֵתָה יְהוָה לְבַדָּד לְבַטַח
תוֹשִׁיבֵנִי : בְּשָׁלְמָא כְּחָדָא אֲשַׁכּוּב וְאֲדַמּוּךָ מִן בְּגַלְל דְּאֵנְתָּה הוּא
יי בְּלַחֲדוּדֵי בְּסִבְרָא תוֹתְבִנְנִי :

רש"י בשלום יחדו אשכבה ואישן . אם היו ישראל בשלום יחדו עמי הייתי שוכב וישן בטח ולא הייתי ירא מכל כר ואויב : לבדל לבטח . כמו (דברים לג) בטח בדך עין יעקב לשון מבטח ושקט הוא שאינו כריך להושיב גייסות עמו :

א. כָּל גְּדוֹל אָמְרוּ בַשְּׁבִיעִית. כָּל הַמֵּיחָד לְמֵאֲכַל אָדָם, אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלוּגְמָא לְאָדָם, וְאֵין צָרִיךְ לֹמַר לְבַהֲמָה. וְכָל שְׂאִינוֹ מֵיחָד לְמֵאֲכַל אָדָם, עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלוּגְמָא לְאָדָם, אֲבָל לֹא לְבַהֲמָה. וְכָל שְׂאִינוֹ מֵיחָד לֹא לְמֵאֲכַל אָדָם וְלֹא לְמֵאֲכַל בְּהֵמָה, חֲשָׁב עָלָיו לְמֵאֲכַל אָדָם וְלְמֵאֲכַל בְּהֵמָה, נוֹתֵנִין עָלָיו חֲמֵרֵי אָדָם וְחֲמֵרֵי בְּהֵמָה. חֲשָׁב עָלָיו לְעֵצִים, הֵרִי הוּא כְּעֵצִים, כְּגוֹן הַסִּיאָה וְהָאָזוֹב וְהַקּוֹרְנִית:

ברטורה (א) כלל גדול. מלוגמא תחבוסת ורטיה ופירוס מלוגמא, מלח לוגמא, שדרך אדם ללעוס מלח לוגמיו חטים או תאנים ונותן על גבי מכתו: אין עושים ממנו מלוגמא. דכתיב (ויקרא כה) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, מה שהיא מיוחדת לכם דהיינו למאכל אדם יהיה לאכלה ולא למלוגמא אבל מה שאינו מיוחד לכם יהיה בין לאכלה בין למלוגמא, הלכך כל שאינו מאכל אדם עושין ממנו מלוגמא לאדם: עושין ממנו מלוגמא לאדם לאכלה. דכתיב (סג) ולצהמתך ולחיה אשר בארץ תהיה כל תבואתה לאכול, דבר הראוי לחיה ולצהמה תהיה לאכול לצהמה ולא לעשות לה מלוגמא: חומרי אדם. שאין עושין מהן מלוגמא: וחומרי בהמה. שאסור לשלקן: הסיאה. עשב שקורין לו בערבי לידר"ג, ואיזוב לעת"ר בערבי, ובלע"ז קיספ"ו: וקורנית. בערבי חס"א, ובלע"ז שריע"א:

ב. שְׁבִיעִית, נִתְּנָה לְאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וְלְסִיכָה, לְאָכַל דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לְאָכַל, וְלִסְוֹד דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לְסוֹד. לֹא יִסוֹד יֵין וְחֶמֶץ, אֲבָל סוֹד הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְכֵן בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי. קַל מֵהֶם, שְׁבִיעִית, שְׁנִיתָנָה לְהַדְלָקָת הַיָּר:

ברטורה (ב) לאכילה ושתייה וסיכה. בענבים וזיתים מיירי שיש בהם אכילה ושתייה וסיכה: לאכול דבר שדרכו לאכול. אף על גב דאמרה תורה לאכלה ולא להפסד, אין מחייבים אותו לאכול דבר שאין דרך בני אדם לאכלו, כגון תבשיל שנתקלקל, ולא

חיישינו אס הולך לאבוד, וכן דבר שאין דרך בני אדם לאכלו אלא על ידי תיקון וברא הוא לאכלו כמות שהוא בלא תיקון, כגון לאכול תרדין חייז או לכוס חטין חייז, אין שומעין לו: וכן בתרומה וכן במעשר שני. לא ניתנו אלא לאכילה ושתיה וסיכה: שניתנה להדלקת הנר. מה שאין כן בתרומה טהורה, אבל תרומה טמאה מדליקין בה את הנר, ובמעשר שני כתיב (דברים כו) ולא בערתי ממנו בטמא, אבל בטהור מותר לבער, ובשביעית בין בטמא בין בטהור מותר:

ג. אין מוכרין פרות שביעית, לא במדה, ולא במשקל, ולא במנין, ולא תאנים במנין, ולא ירק במשקל. בית שמאי אומרים, אף לא אגדות. ובית הלל אומרים, את שדרך לאגוד בבית, אוגדין אותו בשוק, כגון הכרשין ונץ החלב:

ברטורה (ג) לא במדה ולא במשקל ולא במנין. כדי שימכרו בזול. אי נמי, מתוך שאין מוכרין אותן כדרך שמוכרים בשאר שנים, ינהגו בהם קדושת שביעית ולא אתי לזלזולי בהו: אף לא אגדות. שלא ימכור כדרך שמוכרים בשאר שנים: ונץ חלב. מפורש בפרקין דלעיל:

ד. האומר לפועל, היא לך אסר זה ולקוט לי ירק היום, שכרו מתר. לקוט לי בו ירק היום, שכרו אסור. לקח מן הנחתום כפר בפונדיון, כשאלקוט ירקות שדה אביא לך, מתר. לקח ממנו סתם, לא ישלם לו מדמי שביעית, שאין פורעין חוב מדמי שביעית:

ברטורה (ה) שכרו מותר. ואין בו קדושת שביעית. ואף על גב דשביעית תופסת דמיה, האי לאו דמי שביעית הוא: לקוט לי בו ירק. לשון מכר הוא, דמשמע לקוט לי שוויו ירק, אבל לקוט לי לשון שכירות הוא ולא לשון מכר: כבר בפונדיון. לא שאמר לו אתן לך פונדיון, רק כבר שיה פונדיון: כשאלקוט ירקות שדה אביא לך מותר. משום דמתנת חנם יהבי זה לזה, לפי שירקות שדה מצויין: לקח ממנו בסתם. בהקפה כדרך מוכרים בחנות: לא ישלם לו מדמי שביעית. דהוי כסחורה:

ה. אין נותנים, לא לביר, ולא לבבן, ולא לספר, ולא לספן. אבל נותן הוא לביר לשותות. ולבבן, הוא נותן

ברטנורה (ה) **בייר**. חופר צורות ומספיק מים לבני העיר לא יתן לו מדמי שביעית להספיק לו מים לכל תשמישו: ולא לבזן. מחמם מרחלאות: ולא לספר. שֶׁכֶּר התספורת: ולא לספן. שֶׁכֶּר הספינה: ולכולן. לכל הני דתנינן צמתניתין יכול ליתן מתנת חנם שלא לשם שֶׁכֶר, ואף על פי שיודע שצביל שנתן לו מתנה לא יתבע ממנו
שֶׁכֶּר:

ו. תֵּאָנִים שֶׁל שְׁבִיעִית, אֵין קוֹצִין אוֹתָן בַּמִּקְצָה, אֲבָל קוֹצֶה אוֹתָם בַּחֲרָבָה. אֵין דוֹרְכִין עֲנָבִים בַּגֶּת, אֲבָל דוֹרְךְ הוּא בַּעֲרָבָה. וְאֵין עוֹשִׂין זֵיתִים בַּבַּד וּבִקְטָב, אֲבָל כּוֹתֵשׁ הוּא וּמִכְנִיס לְבוּדִידָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֵף טוֹחַן הוּא בְּבֵית הַבַּד וּמִכְנִיס לְבוּדִידָה :

ברטנורה (ו) **צמוקלה**. כלי המיוחד לקוץ צו תאנים קרוי מוקלה: צחרבה. סכין לשון חרב, וטעמא משום דכתיב (ויקרא כה) ואם ענבי נזירך לא תצור, כדרך הבוחרים: עריבה. שלשים זה את העיסה: ובקוטב. עץ גדול וכדו ובראשו אבן גדולה שנותנים על הזיתים בבית הצד נקרא קוטב: צודידה. בית הצד קטן כעין עריבה: ר"ש אומר כו'. והלכה כר"ש:

ז. אֵין מְבַשְּׁלִין יָרֵק שֶׁל שְׁבִיעִית בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שְׁלֵא יְבִיאֵנוּ לְיַדֵּי פְּסוּל. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר. וְאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן, נִתְפָּשׁ בְּשְׁבִיעִית. וְהַפְּרִי עֲצָמוֹ, אָסוּר :

ברטנורה (ז) **שלא יביאנו לידי פסול**. שאם נפסל בצביל שמן של תרומה, ישרף הכל, ונמלא גורם לפירות שביעית שלא יאכלו: ור"ש מתיר. להביא קדשים לבית הפסול. ואין הלכה כר"ש: והאחרון אחרון נתפס בשביעית. כיצד, לקח בפירות שביעית צֶסֶר, הצֶסֶר והפירות מתבערין בשביעית. לקח בצֶסֶר דגים ילא צֶסֶר ונתפס דגים. לקח בצֶסֶר דגים, ילאו דגים ונתפס השמן, וחייב לצער הפירות והשמן. נמלא אחרון אחרון נתפס. והפרי של שביעית עצמו אסור לעולם, ומפקינן לה מדכתיב (סג) כי יובל היא קודש, מה קודש תופס את דמיו, אף שביעית תופסת את דמיה, אי מה קודש תופס את דמיו ויולא לחולין, אף שביעית תופסת דמיה ויולא לחולין, תלמוד לומר (סג) תהיה, בהוייתה

ח. אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית. ואם לקח, יאכל כנגדו. אין מביאין קניי זבים וקניי זבות וקניי יולדות מדמי שביעית. ואם הביא, יאכל כנגדו. אין סכין פלים בשמן של שביעית. ואם סד, יאכל כנגדו:

דרטורה (ח) יאכל כנגדו. כנגד אותן דמים יקנה משלו דברים לכורך אכילה ויאכל בקדושת שביעית: קניי זבים וקניי זבות. שתי תורים או שני בני יונה שחייבין להביא הזבים והזבות והיולדות:

ט. עור שסכו בשמן של שביעית, רבי אליעזר אומר, ידלק. וחכמים אומרים, יאכל כנגדו. אמרו לפני רבי עקיבא, אומר הנה רבי אליעזר, עור שסכו בשמן של שביעית, ידלק. אמר להם, שתוקו. לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו:

דרטורה (ט) שתוקו לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו. רבי עקיבא קיבל מר' אליעזר רבו דמיקל טפי בסיכה, וכשאמרו לו שהיה רבי אליעזר אומר ידלק, אמר להם שתוקו, שאינו ראוי לפרש כמה היה ר' אליעזר מיקל בו, והלכה כחכמים:

י. ועוד אמרו לפניו, אומר הנה רבי אליעזר, האוכל פת כותים כאוכל בשר חזיר. אמר להם, שתוקו, לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו:

דרטורה (י) כאוכל בשר חזיר. לאו דוקא, שאין האוכל פת כותי לוקה מן התורה אלא מכת מדרות מדרבנן: מה שר' אליעזר אומר בו. דמיקל בו טפי:

יא. מרחץ שהסקה בתבן או בקש של שביעית, מתר לרחוץ בה. ואם מתחשב הוא, הרי זה לא ירחוץ:

דרטורה (יא) ואם מתחשב הוא. אם אדם חשוב הוא שצני אדם למדים ממנו, כריך להחמיר על עמו:

גמרא ברכות דף מ"ג ע"ב

תנו רבנן ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם. אל יצא כשהוא מבושם לשוק. ואל יצא יחידי בלילה. ואל יצא במנעלים המטולאים. ואל יספר עם אשה בשוק. ואל יסב בחבורה של עמי הארץ. ואל יפנס באחרונה לבית המדרש. ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה. ואל יהלך בקומה זקופה. אל יצא כשהוא מבושם לשוק אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן במקום שחשודין על משכב זכור אמר רב ששת לא אמרו אלא בבגדו אבל בגופו זיעה מעברת ליה. אמר רב פפא ושערו כבגדו דמי. ואמרי לה כגופו דמי. ואל יצא יחידי בלילה משום חשדא. ולא אמרו אלא דלא קביע ליה עידנא אבל קביע ליה עדנא מידע ידיע דלעידניה קאזיל. ואל יצא במנעלים המטולאים מסייע ליה לרב חייא בר אבא דאמר רב חייא בר אבא גנאי הוא לתלמיד חכם שיצא במנעלים המטולאים. איני והא רבי חייא בר אבא נפיק. אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי. ולא אמרו אלא בפנתא אבל בגילדא לית לן בה ובפנתא לא אמרו אלא באורחא אבל בביתא לית לן בה. ולא אמרו אלא בימות החמה אבל בימות הגשמים לית לן בה. ואל יספר עם אשה בשוק. אמר רב חסדא ואפילו היא אשתו. תניא נמי הכי אפילו היא אשתו ואפילו היא בתו ואפילו היא אחותו לפי שאין הכל בקיאין בקרובותיו. ואל יסב בחבורה של עמי הארץ מאי טעמא דילמא אתי לאמשוכי בתרייהו. ואל יפנס באחרונה לבית המדרש משום דקרו ליה פושע. ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו

שֶׁל אָדָם מָאִי תִקְנִיתִיה לִיהֲדַרְיָה בְּקִדּוּשָׁא דְּבֵי שְׁמַיִי וְאַל
יְהִלְדֵּךְ בְּקוּמָה זְקוּפָה דְּאָמַר מִר הַמְּהִלְדֵּךְ בְּקוּמָה זְקוּפָה
אֲפִילוּ אַרְבַּע אַמּוֹת כְּאִילוּ דּוּחַק רַגְלֵי שְׂכִינָה דְּכַתִּיב (ישעי' ו')
מִלֵּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ :

רס"י שְׂחָדוּסִים עַל מַסְכַּב זְכוּר. מִבְּסָמִין עֲלָמִין כְּדִי שִׁיתְאוּוּ לֵהֶם: וְשַׁעְרוֹ כְּבַגְדוֹ
דְּמִי. לֹלֵא סְכִיחַ בִּיה זִיעָה: וְחֲמִרֵי לֵה כְּגוּפוֹ דְּמִי. לִסְכִיחַ בִּיה זִיעָה: מִסּוּם חֲסֵדָא.
שֶׁל זְנוּת: לֹלֵא קְבִיעַ לִיה עֵידֵנָא. שֶׁלֵּא קְבַע לֹו רַבּוֹ קְבִיעוֹת לְלַמְדוֹ בְּלִילָה: בְּפִנְתָּא.
בְּצַפְיִנִ"א בְּלַע"ז שְׁעַל גְּבִי הַרְגֵל: גִּילְדָא. עַקֵּב שְׁקוּרִין שׁוֹל"א: צִימוֹת הַגְּשָׁמִים.
הַטִּיט מַכְסֵהוּ: אֲפִילוּ הִיא אֲשַׁתּוּ. שְׁאִין הַכֵּל מַכִּירִין צֵה וְחוּשְׁדִין אֲוֹתוּ: דְּקִרֵי לִיה
פּוּשַׁע. מִתְעַלֵּל: בְּקִדּוּשָׁא דְּבֵי שְׁמַיִי. שְׁתּוּתָה כּוּס שֶׁל קְדוּשָׁא בְּצַבְתָּ בְּלִילָה:

זוהר פנחס דף רי"ג ע"א

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר פְּנַחֵס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹמֵר. רַבִּי
אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר (משלי א') שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל תִּטְּשׁ
תּוֹרַת אֲמִיךָ. שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
וְאַל תִּטְּשׁ תּוֹרַת אֲמִיךָ דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מָאִי מוֹסֵר אָבִיךָ
מוֹסֵר דְּאוֹרֵייתָא דְּאִית בָּהּ כְּמָה תּוֹכְחִין כְּמָה עוֹנְשִׁין כְּמָה
דְּאִתְּ אָמַר (שם ג') מוֹסֵר יְיָ בְּנֵי אֵל תִּמְאַס וְאַל תִּקּוּץ
בְּתוֹכְחָתוֹ וּבְגִין דְּכָל מָאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא בְּהֵאִי עֲלֵמָא
זְכִי דִּיפְתָחוּן לִיה כְּמָה תִּרְעִין לְהֵהוּא עֲלֵמָא כְּמָה נְהוּרִין
בְּשַׁעְתָּא דִּינְפּוּק מֵהֵאִי עֲלֵמָא הִיא אֶקְדִימַת קָמִיה וְאַזְלָא
לְכָל נְטוּרֵי תִרְעִין מְכַרְזַת וְאוּמָרַת (ישעיה כ"ו) פְּתָחוּ שְׁעָרִים
וַיָּבֹא גוֹי צְדִיק אֶתְקִינוּ כְּרִסְיִין לְפִלְגְנִיָּא עַבְדָּא דְּמַלְכָּא
דְּלִית חֲדוּ לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא מָאן דְּאֲשַׁתְּדַל
בְּאוֹרֵייתָא כָּל שְׂכָן בֵּר נֶשׁ דְּמִתְעַר בְּלִילֵיָּא לְאֲשַׁתְּדַלָּא
בְּאוֹרֵייתָא דְּהָא כָּל צְדִיקֵיָּא דְּבִגְנֵתָא דְּעָדוֹן צִייתִין לְקָלִיה
וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁתְּכַח בִּינְיֵיהוּ כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ (שיר ה')
הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִים חֲבָרִים מְקַשְׁבִּים לְקוּלְדֵּךְ הַשְּׁמִיעֵנִי. רַבִּי

שְׁמַעוֹן אָמַר הֲאִי קָרָא רָזָא דְחֻכְמָתָא אִית בֵּיהּ. הִיוּשְׁבֵת
בְּגַנְיָם דָּא כְּנֻסְת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל וְאִזְלָא
עִמָּהוֹן בְּעֻקְתֵּיהוּ. חֲבָרִים מְקַשְׁיָבִים לְקוּלְדָּ. מְשָׁרְיִין
עֲלָאִין כְּלָהוּ צִיִּיתִין לְקוּלְדָּ לְקוּל תּוּשְׁבַחְתֵּךְ בְּגָלוּתָא.
הִשְׁמִיעֵנִי כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שם ב') הִרְאִינִי אֶת מַרְאִיךְ
הִשְׁמִיעֵנִי אֶת קוּלְדָּ. הִשְׁמִיעֵנִי קֵלָא דְאִינוֹן חֲבָרִיָּא
דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא דְהָא לִית תּוּשְׁבַחְתָּא קִמְאִי כְּאִינוֹן
דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּבִיכּוֹל כָּל אִינוֹן
דְּזָכָאן לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּאוּרִייתָא וּמְכִד פְּלִיג לִילְיָא וְאַתְיִין
בְּמִטְרוֹנִיתָא כְּד נְהִיר יִמְמָא לְקַבְּלָא אֲנָפִי מִלְכָּא אֲתַקִּיף
וְאַחֲסִין בְּשְׁכִינְתָּא וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְשָׁרְיָא בֵּיהּ חוּט שֶׁל חֶסֶד
כְּמָה דְאוּקִימְנָא. תָּא חֲזִי כָּל מָאן דְּזָכִי לְאַתְתַּקֵּף
בְּשְׁכִינְתָּא יִסְתַּמַּר גְּרַמּוּהִי מֵאִינוֹן מְלִין דְּאַחֲיָדוֹן לְקַבְּלָהּ
כְּגוֹן מָאן אִינוֹן דְּלֹא מְשַׁקְרִי בְּאַת קַדִּישָׁא כְּגוֹן בֵּת אֵל נֶכֶר
וְכָל מָאן דְּנָטִיר גְּרַמִּיָּה כְּבִיכּוֹל כְּנֻסְת יִשְׂרָאֵל אֲחִידָא בֵּיהּ
וְנִטְרָא לִיהּ וְהִיא אֲקַדִּימַת לִיהּ שְׁלָם וְכָל שְׁכֹן אִי זָכִי וְקִנִּי
לְהֵאִי. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲתַחֲזִיין יִשְׂרָאֵל לְאַשְׁתַּצָּאָה
בְּהֵאִיא שְׁעָתָא בַּר דְּאַקְדִּים פִּינְחָס לְהֵאִי עוֹבְדָא וְשָׁכִיךְ
רוּגְזָא הִדָּא הוּא דְכָתִיב פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכְהֵן :

תרגום הזוהר וידבר יי אל משה לאמר פנחס בן אלעזר וגו'. רבי אלעזר
פָּתַח וְאָמַר, שְׁמַע צְנִי מוֹסַר אֲבִיךָ וְאֵל תַּעֲרֹב אֲמִנָּה. שְׁמַע צְנִי מוֹסַר
אֲבִיךָ, זֶהוּ הַקְּדוּשָׁה צְרוּף הוּא. וְאֵל תַּעֲרֹב אֲמִנָּה, זֶה הוּא פְּנֻסְת יִשְׂרָאֵל.
מֵהוּ מוֹסַר אֲבִיךָ, מוֹסַר, זֶהוּ הַתּוֹרָה, שְׁיֵשׁ צֶה כְּפָה תּוֹכְחוֹת, כְּפָה עוֹנָשִׁים.
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר מוֹסַר ה' צְנִי אֵל תַּמְאָס וְאֵל תַּקוּץ צְתוֹכְחָתוֹ. וּמִשָּׂאס שְׁכָל מִי
שְׁעוּסָה צְתוֹרָה צְעוּלָם הָזֵה, זוֹכֵה שְׁיִפְתָּחוּ לוֹ כְּפָה שְׁעָרִים, כְּפָה אִוְרוֹת
לְעוּלָם הַהוּא. עַל כֵּן צְשָׁעָה שְׁנִפְטָר מֵהַעוּלָם הָזֵה, הַתּוֹרָה מְקַדִּימָה לְפָנָיו
וְהוֹלְכֵת לְכָל שׁוּמְרֵי הַשְּׁעָרִים, מְכַרְזֵת וְאוּמְרָת, פְּתָחוּ שְׁעָרִים וַיִּבְא גּוֹי לְדִיקָה,
הִתְקִינוּ כְּפָסָח לְכַלּוֹנֵי עֶבֶד הַמֶּלֶךְ. כִּי יֵאֵן שְׁמַחָה לְהַקְּדוּשָׁה צְרוּף הוּא, אֶלְכָּא
צְמִי שְׁעוּסָה צְתוֹרָה, כִּי כָּל הַלְּדִיקִים שְׁצִגוּ עֵדוֹן מִהַשִּׁיבִים לְקוּלוֹ וְהַקְּדוּשָׁה
צְרוּף הוּא נִמְלָא צִינִיָּהִם. כְּמוֹ שְׁהַעֲמִידוּהוּ, הִיוּשְׁבֵת צְגַנְיָם חֲבָרִים מְקַשְׁיָבִים
לְקוּלְדָּ הִשְׁמִיעֵנִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַמְּקַרָּא הָזֵה יֵשׁ צוֹ סוּד הַחֻכְמָה.
הִיוּשְׁבֵת צְגַנְיָם, זֶה הוּא פְּנֻסְת יִשְׂרָאֵל, דְּהִינוּ הַמְּלֻכּוֹת, שְׁהִיא צְגַלּוֹת עִם

יִשְׂרָאֵל, וְהוֹלֵכֶת עִמָּהֶם בְּצַרְתָּם. חֲבֵרִים מְקַשִּׁיבִים לְהוֹלֵךְ, לְקוֹל הַתְּשׁוּבָה שֶׁלְךָ בְּגוֹלוֹת. הַשְּׂמִיעֵינִי, הוּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, הֲרֵאִינִי אֶת מִרְאִיךָ הַשְּׂמִיעֵינִי אֶת הוֹלֵךְ. הַשְּׂמִיעֵינִי הַקּוֹל שֶׁל אֲלֹהֵי הַחֲבֵרִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כִּי אִין שָׂבַח לְפָנָי כָּלֹה הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּיָכוֹל כָּל אֲלֹהֵי הָאֲזִכִּים לְעֶסוֹק בַּתּוֹרָה, וּבְשָׁעָה שֶׁמִּתְחַלֵּק הַפִּילָה, וּבְשָׁמַיִר הַיּוֹם הֵם בָּאִים עִם הַמַּלְכָּה לְקַבֵּל פְּנֵי הַמַּלְכָּה, הוּא מִתְחַזֵּק וְנוֹחַל בְּהַשְׂכִּינָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׂוֹרָה עֲלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד כְּמוֹ שֶׁהֶעֱמַדְנוּ. זֶה וְרֵאָה כָּל מִי שֶׁאֲזַכֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּשָׂכִינָה, יִשְׁמֹר עֲלָמוֹ מֵאֲלֹהֵי הַדְּבָרִים הָאֲחוּזִים כְּנֶגֶד הַשְׂכִּינָה. דְּהֵינּוּ מֵה, הֵינּוּ אֲלֹהֵי שְׂאִינָם מִשְׁקָרִים בָּאוֹת בְּרִית קִדְשׁ לְהִתְחַזֵּר בְּצַד אֵל נֶכֶר. וְכֹל מִי שֶׁשׁוֹמֵר עֲלָמוֹ, בְּיָכוֹל, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחוּזָה בּוֹ וְשׁוֹמֵרֶת אוֹתוֹ. וְהִיא מִקְדֻמַּת לוֹ שְׁלוֹם. וְכֹל שָׁפֹן, אִם זָכָה וְהִנֵּה לָזָה, לְאוֹת בְּרִית קִדְשׁ. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁיִּכְלוּ מִן הָעוֹלָם, אֲלֹא שֶׁהִקְדִּים פְּנֵחָם אוֹתוֹ מֵעַשָׂה, שֶׁהִרְגוּ אֶת זְמַרִי וְכֹזְבֵי, וְנִשְׁקַט הַפַּעַם. זֶה שֶׁתּוֹבַב פְּנֵחָם בְּזוֹ אֲלַעֲזָר בְּזוֹ אֲהַרֹן הַפֶּהוּ הַשִּׁיב אֶת חַמְתִּי וְגו'.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י"א

א. כִּי צִד הָעַם יוֹשְׁבֵי בְּבֵית הַכְּנֻסֶת הַזְּקֵנִים יוֹשְׁבֵי וּפְנִיָהוּ כְּלָפֵי הָעַם וְאַחֲוִרֵיהֶם כְּלָפֵי הַהִיכָל. וְכֹל הָעַם יוֹשְׁבֵי שׁוֹרָה לְפָנָי שׁוֹרָה וּפְנִי שׁוֹרָה לְאַחֲוִרֵי הַשׁוֹרָה שֶׁלְפָנָי עַד שֶׁיְהִיוּ פְּנֵי כָּל הָעַם כְּלָפֵי הַקֹּדֶשׁ וּכְלָפֵי הַזְּקֵנִים וּכְלָפֵי הַתִּיבָה. וּבֵעֵת שֶׁשְׁלִיחַ צְבוּר עוֹמֵד לְתַפְלָה עוֹמֵד בְּאַרְץ לְפָנָי הַתִּיבָה וּפְנֵי לְפָנָי הַקֹּדֶשׁ כְּשֶׁאֵר הָעַם: **ב.** בְּתֵי כְּנֻסִיּוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת נוֹהֲגִין בָּהֶן כְּבוֹד וּמְכַבְּדִין אוֹתָן וּמְרַבִּיצִין אוֹתָן. וְנוֹהֲגִין כָּל יִשְׂרָאֵל בְּסִפְרָד וּבְמַעֲרָב וּבְשַׁנְעָר וּבְאַרְץ הַחֲבִי לְהַדְלִיק עֲשׂוּשִׁיּוֹת בְּבְתֵי כְּנֻסִיּוֹת וּלְהַצִּיעַ בְּקִרְקָעוֹן מִחֲצֵלָאוֹת כְּדִי לִישֵׁב עֲלֵיהֶם וּבְעָרֵי אֲדוּם יוֹשְׁבֵי בָּהֶן עַל

מוסר

מספר חסידים ס"י קכ"ו קכ"ז

אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה הֵרִי שְׁהִיתָה אִשָּׁה טוֹבַעַת בְּנֶהָר וּבִידָד
לְהַצִּיל אֶל תֹּאמַר אֲנִי מְנִיחָה לְטְבוֹעַ כִּי אֵיךְ אֵלֶּךְ וְאֶרְאֶה
אֶת עֲרוֹתָה לָמָּה תִּשׁוּמִם וַיִּחַשְׁבֵּ לָךְ עוֹן וְתַעֲנֵשׁ. צֵא וּלְמַד
מִשְׂאוֹל שְׁחָמַל עַל אֲגַג וְעָשָׂה קַל וְחוֹמֵר שֶׁל שְׁטוּת וְעַל דָּבָר
זֶה נִטְרָד וְכֵן אִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים אָמַר אֶל רַעְהוּ בְּדָבָר
אֱלֹהִים הַכְּנִי נָא וַיִּמָּאן הָאִישׁ לְהַכּוֹתוֹ וְעַל יְדֵי כֵן נֶעֱנַשׁ
וְהִכְהוּ הָאֲרִיָּה וַיִּמִּיתֶהוּ: לֹא יֹאכַל אָדָם אֶלָּא אִם כֵּן יִרְעֵב
וְלֹא יִשְׁתֶּה אֶלָּא אִם כֵּן יִצְמָא וְאֵל יִשְׁהָא נִקְבִּי אֶפְלוּ שְׁעָה
אֶחָת שְׁכָל זְמַן שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַשְׁתִּין וּלְהַסִּיד אֶת רַגְלָיו
וַיַּעֲמֹד נִקְבִּי מִיָּד יִסְתַּכֵּן וַיִּפּוֹל לְיַד חוֹלֵי הַדְּרוֹקוֹן וְהָאָדָם
חַיִּיב לְהַבְרִיא אֶת עַצְמוֹ כְּדִי שְׁיִוְכַל לְעַבּוֹד אֶת בּוֹרְאוֹ. וְעוֹד
יַעֲבֹר עַל בָּל תִּשְׁקֶצוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם:

פינחס יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(ט) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם
מֹשֶׁה לְמִימְרָ: (י) צָרוּר אֶת הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם
אוֹתָם: אַעֲקֵן יַת מְדִינָאֵי וְתִקְטְלוּן יְתֵהוּן:

רש"י כרוך. כמו זכור, שמור, לשון הוה. עליכם לאייב אותם:

(יח) כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר
נִכְּלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כְּזָבִי
בֵּית נְשִׂיא מְדִין אַחֲתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם
הַמִּגָּפָה עַל דְּבַר פְּעוֹר : אָרִי מְעִיקִין אֵינּוּן לְכוּן
בְּנִכְלֵיהוֹן דִּי נִכְּלוּ לְכוּן עַל עֵיסַק פְּעוֹר וְעַל עֵיסַק כְּזָבִי בֵּית רַבָּא
דְּמְדִין אַחֲתָהוֹן דְּאֲתַקְטִילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתְנָא עַל עֵיסַק פְּעוֹר :

רש"י כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו בנותיהם לזנות, כדי להטעותכם אחר פעור. ואת
מואב לא כוה להשמיד, מפני רוח שהיתה עתידה ללאת מהם, כדלמרינן בבבא קמא (לה. ט) :

כו (א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגָּפָה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן
לֵאמֹר : וְהָוָה בְּתֵר מוֹתְנָא וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר בְּרֵ אֶהֱרֹן
כְּהֵנָּא לְמִימָר :

רש"י ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע
מנין הנותרות. דבר אחר כשיאלו ממזכרים ונמסרו למשה, נמסר לו במנין, עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו,
מחזירם
במנין:

נביאים - מלכים א - פרק יט

(ו) וַיִּבֹט וְהִנֵּה מְרֹאֲשֹׁתָיו עֲגַת רְצָפִים
וְצִפְפַּחַת מַיִם וַיֹּאכֵל וַיִּשְׁתֶּה וַיִּשָּׁב וַיִּשְׁכָּב :
וְאִסְתַּכִּי וְהָא אִיסְדוּהִי חֲרָא מְעוּפָפָא וְצִלּוּחִיתָא דְּמִיא וְאֶכֶל וְשִׁתִּי
וְתָב וְשָׁכִיב :

^(ז) וישב מלאך יהוה שנית ויגע בו ויאמר
קום אכל כי רב ממך הדרך : ותב מלאכא דיי
תנגנות וקריב ביה ואמר ליה קום אכול ארי סגי מנך אורחא : (ח)
ויקם ויאכל וישתה וילך בלח האכילה
ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד
הר האלהים חרב : וקם ואכל ושתה ואזל בחילא
דאכילתא ההיא ארבעין וממיו וארבעין לילון עד דאתא לטורא
דאתגלי עלוהי וקרא דיי לחורב : (ט) ויבא שם אל
המערה וילן שם והנה דבר יהוה אליו
ויאמר לו מה לך פה אליהו : ועל תמן למערתא
ובת תמן והא פתגמא דיי עמיה ואמר ליה מה לך פה אליהו :

כתובים - תהילים - פרק מד

^(ד) כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא
הושיעה למו כי ימינך וזרועך ואור פניך
כי רציתם : ארום לא בגבורת סיפהון יריתו ארעא ותקוף
אדרעיהון לא פרקת להון ארום ימינך ואדרע גבורתך ונהור זיו
יקרך ארום כל זמן דעסיקו באורייתא אתרעיתא בהון :

(ה) אֵתָהּ הוּא מַלְכֵי אֱלֹהִים צִוְּה יְשׁוּעוֹת

יַעֲקֹב : אֵנֶת הוּא מַלְכֵי אֱלֹהֵא בְּעֵדָנָא הָדָא פְּקֵד פּוּרְקָנוֹת דְּבֵית
יַעֲקֹב :

רש"י אֵתָהּ יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב . גַּם לְבָאִים אַחֲרֵינוּ :

(ו) בְּדָ צָרֵינוּ נִגְנַח בְּשִׁמְךָ נָבוֹס קִמֵּינוּ :

בְּמִמְרָךְ מְעִיקָנָא נִגְנַח בְּשִׁמְךָ נִכְבוֹשׁ כָּל דְּקִימִין עֲלָנָא :

רש"י נָבוֹס קִמֵּינוּ . נִרְמַס וְנִרְפוּס אוֹיְבֵינוּ לְשׁוֹן מִתְבוֹסַסַת דְּלִמִּיד (יַחֲזַקֵּאל ט"ז) תְּבוֹס נּוֹפֵת (מַסְלִי כ"ז) וְהִיוּ
לְגִבּוֹרִים צוֹסִים צְטִיט חוֹלּוֹת (זְכַרְיָה י') :

(ז) כִּי לֹא בְּקִשְׁתִּי אֶבְטַח וְחֲרָבִי לֹא

תּוֹשִׁיעֵנִי : אֲרוּם לֹא בְּקִשְׁתִּי אֶנָּא רַחֵץ וְסִיפִי לֹא תִפְרוֹק יְתִי
:

משנה פסחים פרק ז

א. כִּי־צַד צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח, מְבִיאִין שְׁפוּד שֶׁל רְמוֹן,
תּוֹחֲבוּ מִתּוֹךְ פִּי עַד בֵּית נְקוּבָתוֹ, וְנוֹתֵן אֶת כָּרְעִיו
וְאֶת בְּנֵי מַעְיו לְתוֹכוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּמִין בְּשׂוּל הוּא זֶה, אֶלָּא תוֹלִין חוּצָה
לוֹ :

בְּרֵטְנוֹרָה (ה) כִּי־צַד צוֹלִין. שְׁפוּד שֶׁל רְמוֹן. וְלֹא שָׂאֵר עֲצִים דִּמְפַקִּי מֵיָא וְהוּי לִיה בְּשַׁל
מִבוֹשָׁל צְמִים, וְרְמוֹן לֹא מִפִּיק מֵיָא. וּבְשְׁפוּד שֶׁל מִתְכַת לֹא, כְּדִלְקָמוֹן, דְּחַס מִקְלָתוֹ חַס
כּוֹלוּ וְנִלְכֵה מִחַמַת שְׁפוּד, וְרַחֲמֵנָא אִמֵּר כְּלִי אֵשׁ וְלֹא כְּלִי דְבַר אַחֵר: כְּמִין בִּישׁוּל הוּא
זֶה. שְׂמֵתְצַשְׁלִין צְנִי מַעְיו לְתוֹכוֹ כְּבִתּוֹךְ הַקְּדִירָה: תוֹלִין חוּלָה לוֹ. תּוֹחֲבוּן בְּשְׁפוּד לְמַעֲלָה

ב. אין צולין את הפסח לא על השפוד ולא על האסקלא. אמר רבי צדוק, מעשה ברבן גמליאל שאמר לטבי עבדו, צא וצלה לנו את הפסח על האסקלא. נגע בחרסו של תנור, יקלוף את מקומו. נטף מרטבו על החרס וחר עליו, יטול את מקומו. נטף מרטבו על הסלת, יקמוץ את מקומו:

דרטורה (ג) אמר ר' צדוק וכו'. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, ואם אסקלה מנוקבת היא כשרה ואמר ר' צדוק וכו'. והלכה כר' צדוק: נגע. הפסח: בחרסו של תנור יקלוף. מן הפסח מקום הנוגע בתנור, שנלכה שם מחוס חרס התנור ולא כלי אש הוא: נטף מרטבו על החרס וחזר עליו. שחזר שומן שנתחמם מן החרס ונבלע בפסח: יטול את מקומו. ולא סגי בקליפה אלא בנטיילה כעובי אצבע דשומן נבלע בתוכו הרבה, ואותו שומן כלי מן החרס הוא: נטף מרטבו על הסולת. והסולת רותחת דנלכה רוטב מחמת סולת, וההוא רוטב שבתוך הסולת אסור למיכליה דהוי ליה כלי מחמת דבר אחר, הילכך יקמוץ את מקומו וישרוף אותו קומץ כשאר קדשים הפסולים:

ג. סכו בשמן תרומה, אם חבורת כהנים, יאכלו. אם ישראל, אם חי הוא, ידיחנו. ואם צלי הוא, יקלוף את החיצון. סכו בשמן של מעשר שני, לא יעשנו דמים על בני חבורה, שאין פודין מעשר שני בירושלים:

דרטורה (ג) סכו בשמן תרומה. שמותר לסוך הפסח במי פירות: אם חי ידיחנו. ללא זלע: ואם כלי הוא. זעי קליפה משום זלע: שאין פודים. מוכרים:

ד. חמשה דברים באין בטמאה ואינן נאכלין בטמאה, העמר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, וזבחי שלמי צבור, ושעירי ראשי חדשים. הפסח שבא בטמאה, נאכל בטמאה, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה:

ברטנורה

(ז) חמשה דברים. אין לך בצבור קרבן נאכל אלא אלו, וקרבן צבור דוחה את הטומאה דילפינן מפסח דכתיב ציה צמועדו, ודוחה את הטומאה כשרוב הקהל טמאים, דהכי אמרינן איש כי יהיה טמא וגו', יחיד נדחה ואין צבור נדחין, ובקרבנות צבור כתיב (במדבר כט) אלה תעשו לה' צמועדיכם כמו שנאמר בפסח צמועדו, ואשמועינן מתניתין דאע"ג דקרבין צמומאה לאפוקי צבור ידי חובתן, אין נאכלין צמומאה. והא דתני חמשה דברים, ולא תני קרבנות צבור כו', מנינא למעוטי חגיגת הרגלים כולם, דדמו לקרבן צבור משום דחתו צנופיא באסיפת חברים לרגל ואינם דוחים את הטומאה כדרך שאין דוחים את השבת: זבחי שלמי צבור. כבשי עזרת, שאין שלמים אחרים לצבור: ושעירי ראשי חדשים. ולא תני שעירי רגלים, דכיון דאשמועינן זבחי שלמי צבור שהם מיני דמים ואין נאכלין צמומאה הוא הדין לכל שאר מיני דמים, ולא אכטריך למיתני שעירי ראשי חדשים אלא משום דלא כתיב בהו מועד וסלקא דעתך אמינא לא לדחו את הטומאה דהא כל קרבנות צבור ממועד נפקא לן דכתיב בכולהו אלה תעשו לה' צמועדיכם: שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. שכן נאכטוה עיקר מצות פסח לאכילה נאכטוה דכתיב (שמות יב) לפי אכלו, וכי שרייה רחמנא לאתויי צמומאה, מאיש נדחה ואין צבור נדחין, אדעתא למיכליה שרייה:

ה. נְטֵמָא הַבָּשָׂר וְהַחֵלֶב קִיָּם, אֵינּוּ זוֹרֵק אֶת הַדָּם. נְטֵמָא הַחֵלֶב וְהַבָּשָׂר קִיָּם, זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבַמִּקְדָּשִׁין אֵינּוּ כֵן, אֶלֶּא אֵף עַל פִּי שְׁנֵינְטֵמָא הַבָּשָׂר וְהַחֵלֶב קִיָּם, זוֹרֵק אֶת הַדָּם:

ברטנורה

(ח) נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם. לעיקר פסח לאכילת אדם אתו: ובמוקדשים אינו כן. שאפילו נטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם:

ו. נְטֵמָא הַקֶּהֶל אוֹ רַבּוֹ, אוֹ שְׁהִיּוּ הַפְּהֲנִים טְמֵאִים וְהַקֶּהֶל טְהוֹרִים, יַעֲשֶׂה בְּטֵמְאָה. נְטֵמָא מְעוֹט הַקֶּהֶל, הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרֵאשׁוֹן, וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי:

ברטנורה

(י) נטמא הקהל. צמומאת מת, שאין פסח נדחה מפני הטומאה אלא מטומאת מת: יעשה צמומאה. ואפילו טמאים יחידים, דהא [פסח] לטהורים גופייהו צמומאה אתו משום כהנים, שאין קרבן צבור הבא צמומאה חלוק, מאחר שקרבן רובם בא צמומאה אף היחידים עושים צמומאה:

ז. הפסח שנזרק דמו, ואחר כך נודע שהוא טמא, הציץ מרצה. נטמא הגוף, אין הציץ מרצה, מפני שאמרו, הנזיר ועושה פסח, הציץ מרצה על טמאת הדם, ואין הציץ מרצה על טמאת הגוף. נטמא טמאת התהום, הציץ מרצה:

זרמורה (ז) ואחר כך נודע שהוא טמא. הפסח או הדם: הציץ מרצה. ופטור מפסח שני: נטמא. בעליו טומאת הגוף במת: אין הציץ מרצה. וחייב בפסח שני, דהא בשעת זריקה לאו בר מעבד פסח הוא, דרחמנא דחייב: הנזיר. דכתיב (במדבר ו) וכי ימות מת עליו [וגו'] והימים הראשונים יפלו, דאם נטמא במת קודם הבאת קרבנותיו סותר: הציץ מרצה על טומאת הדם. ותגלחתו כשרה ומותר לשתות יין וליטמא למתים: ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף. ואם [טמא] בשעת הבאת קרבנותיו סותר הכל: נטמא גופו בטומאת התהום. כל טומאת מת שלא ידע בה אדם קודם לכן נקראת טומאת התהום: הציץ מרצה. דהלכה למשה מסיני שהותר טומאת התהום להם, כיון שלא הכיר בה אדם בטומאה זו מעולם, ואם נודע לו בטומאה זו אחר שהקריב פסחו אין צריך לעשות פסח שני. וכן נזיר שנודע לו בטומאת התהום לאחר שהביא קרבנותיו אין צריך להביא קרבן טומאה. ולא אמרו טומאת התהום אלא בטומאת מת

בלבד:

ח. נטמא שלם או רבו, שזרפין אותו לפני הבירה מעצי המערקה. נטמא מעוטו, והנותר, שזרפין אותו בחצרותיהן או על גגותיהן מעצי עצמן. הציקנין שזרפין אותו לפני הבירה בשביל להנות מעצי המערקה:

זרמורה (ח) לפני הבירה. כל המקדש כולו קרוי בירה. וזרפין אותו אם כדי לבישן שיזהרו שלא יבואו עוד לידי טומאה: מעצי המערקה. שלא לביש את מי שאין לו עלים: נטמא מיעוטו. וכן נותר של פסח טהור: הציקנין. העלרנין. כרי עין שזרפין אותו מיעוט שנטמא, והנותר מפסח טהור, לפני הבירה:

ט. הפסח שיצא או שנטמא, ישרף מיד. נטמאו הבעלים או שמתו, תעבר צורתו וישרף בששה עשר. רבי יוחנן בן ברוקה אומר, אף זה ישרף מיד, לפי

ברטנורה (ט) הפסח שילא. חוץ לחומה: ישרף מיד. בארבעה עשר, ולא לריך לאשהווי עד הבוקר של חמשה עשר כדי שתעובר אורתו דהיינו שיבא לידי נותר. ומיהו ביום טוב לא מאי שריף ליה דאין שורפין קדשים ביום טוב: נטמאו בעלים או שמתו. אין פסולו בגופו אלא מחמת דבר אחר: תעובר אורתו. ימתין עד שיבא לידי נותר ואחר כך ישרפנו: אף זה ישרף מיד. ר' יוחנן בן ברוקא לא פליג אתנא קמא אלא כשנטמאו הבעלים או מתו קודם זריקת הדם ללא איחזי בשר באכילה והוה ליה כפסולו בגופו. ואין הלכה כר' יוחנן בן ברוקא:

י. הַעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִין, וְהַנּוֹתָר, יִשְׂרְפוּ בְשֵׁשֶׁה עָשָׂר. חָל שֵׁשֶׁה עָשָׂר לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת, יִשְׂרְפוּ בְשֵׁבַע עָשָׂר, לְפִי שְׂאִינָן דּוֹחִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב:

ברטנורה (י) העצמות. שאינו יכול לשברן מפני שנאסרה שבירת עצם, ונותר בהן מוח וטעון שריפה: והגידין. שהן אסורין באכילה ואין חייבין עליהן מן התורה, כגון שומנו של גיד הנשה שהוא מותר אלא שישראל קדושים נהגו בו איסור. אי נמי, הגיד החילון הסמוך לבשר שהוא אסור ואין חייבין עליו. ומן התורה הוא נותר. ולאכלו אי אפשר לרצונן אסרוהו: והנותר. בשר פסח שנתעללו באכילתו ונתותר: בששה עשר. שהוא חולו של מועד. אע"פ שנפסל בבוקר ראשון, אין ראוי לשרפו ביום טוב, דשריפת קדשים עשה, ויום טוב עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:

יא. כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׂוֹר הַגָּדוֹל, יֵאָכֵל בְּגֵדֵי הָרֶךְ, וְרֵאשֵׁי כְנָפַיִם וְהַסְּחוּסִים. הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח הַטָּהוֹר, הָרִי זֶה לּוֹקֵה אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמּוֹתִיר בַּטָּהוֹר וְהַשּׁוֹבֵר בַּטָּמֵא, אֵינוֹ לּוֹקֵה אֶת הָאַרְבָּעִים:

ברטנורה (יא) כל הנאכל בשור הגדול. שכבר הוקשה כל העתיד להקשות בו: יאכל בגדי הרך. ראוי לאכילה בפסח בן שמונה ימים אבל מה שאין נאכל בשור הגדול אין נמנין עליו בפסח אע"פ שעכשיו הוא רך, הואיל וסופו להקשות: וראשי כנפים והסחוחים. הכי קאמר, ומהו הנאכל בשור הגדול, ראשי כנפים, הסחוס שקורין טנרו"ס בלע"ז שבראש כף הכתף ושאר סחוסים כגון תנוך האוזן וסחוסי החזה והללעות הקטנות שבסוף השדרה, הואיל ובשור הגדול נאכלים על ידי שליטה, יאכלו בגדי הרך, כל: אבל המותיר בטהור וכו'. דכתיב (שמות יב) לא תותירו ממנו עד הבוקר

והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו, בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, לומר, אם עזרת על לאו, קיים עשה שבו ואינך לוקה. אי נמי, דהוי לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו: והשובר בטמא וכו'. דכתיב (ס) ועלם לא תשברו בו, בכשר מוזהר על שבירת עלם, ואינו מוזהר על שבירת עלם בפסול:

יב. אָבֵר שְׂיִצָּא מִקְצָתוֹ, חוֹתֵד עַד שְׂמִינֵי לְעֶצֶם, וְקוֹלֵף עַד שְׂמִינֵי לְפָרֶק, וְחוֹתֵד. וּבַמִּקְדָּשִׁין קוֹצֵץ בַּקּוֹפִיץ, שְׂאִין בּוֹ מְשׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם. מִן הָאֲגָף וְלִפְנֵים כָּלִפְנֵים, מִן הָאֲגָף וְלַחוּץ כָּלִחוּץ. הַחֲלוּנוֹת, וְעוֹבֵי הַחוּמָה, כָּלִפְנֵים:

דרטורה (יג) אבר. מן הפסח: שיאל מקלתו. חוץ למחירתו. וצריך לחתוך את היואל, דכתיב (שמות כג) ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, ודרשין ביה, כל בשר שיאל בשדה כלומר שיאל חוץ למחירתו, כגון קדשי קדשים שיאלו חוץ לעזרה וקדשים קלים שיאלו חוץ לירושלים, אותו בשר היואל, טריפה הוא ולא תאכלו: חותך. את הבשר היואל סביב עד שמגיע לעלם: והולף. את הבשר שלא יאל לחוץ עד שמגיע לפרק שמתחברים שם שני עלמות, ואוכל את הבשר שקלף שהרי לא יאל, וחותר את הפרק ומשליך כל העלם שיאל מקלתו: ובמוקדשים. בשאר קדשים חוץ מן הפסח: קולץ בקופיץ. אותו מקלת האבר שיאל. ובפסח אינו יכול לעשות כן מפני שהוא מוזהר על שבירת עלם: מן האגף ולפנים כלפנים. אגף קרי כל מקום הגפת הדלתות שהוא חופף ונוקש שם כשסוגרים (דהיינו משפת הפנימית של עובי הפתח עד מקום הנקישה. מן האגף ולפנים), דהיינו תוך העיר ממס, כלפנים, ואוכלים שם קדשים קלים: מן האגף ולחוץ. דהיינו ממקום הנקישה ולחוץ כלחוץ: החלונות. שבחומת ירושלים ועובי ראש החומה בגנה, כלפנים:

יג. שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שְׁהִיו אוֹכְלוֹת בְּבֵית אֶחָד, אֵלוֹ הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶם הֵילָד וְאוֹכְלִין, וְאֵלוֹ הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶם הֵילָד וְאוֹכְלִין, וְהִמָּחֵם בְּאִמְצֵעַ. וְכִשְׁהִשְׁמַשׁ עוֹמֵד לְמִזוּג, קוֹפֵץ אֶת פִּיו וּמְחִזִּיר אֶת פְּנָיו עַד שְׂמִינֵי אֵצֶל חֲבוּרָתוֹ וְאוֹכֵל. וְהִפְלָה, הוֹפְכֵת פְּנֵיהָ וְאוֹכֵלֵת:

דרטורה (יד) שתי חבורות שהיו אוכלות. פסח אחד: אלו הופכים פניהם הילך ואלו הופכים פניהם הילך. ואפילו נראים כשתי חבורות על פסח אחד לא חכפת לו,

דרחמנא אמר (סו יב) על הבתים אשר יאכלו אותו, דמשמע שני בני אדם אוכלין פסח אחד בשני בתים דכתיב יאכלו [שנים], אותו חד פסח, [בתים] שנים. אצל אדם אחד אינו אוכל בשני מקומות, ולהכי מוקי בבית אחד יאכל, שאין אחד אוכל בשני בתים. וסתי חבורות ההופכות פניהם כשני בתים דמי: והמיחס. שמחממין בו את החמין שמוזגים בו היין, ראוי ליתן באמצע כדי שיהא נוח לשתיהן למוזג לכאן ולכאן. ואע"פ שמפסיק בין החבורות, לא אכפת לן: וכשהשמש. המשמש לשתיהן עומד מחבורה אחת שהתחיל לאכול הפסח עמה ומוזג לחבורה האחרת: קופץ את פיו. סוגר וזולם את פיו ומחזיר את פניו לכל חבורתו, שלא יחשדוהו שהוא אוכל עם החבורה האחרת, לאין אדם אוכל בשתי חבורות כדאמרן: והכלה שהיא בוקה, ראשה להפוך פניה לכל אחר ולאכול, דפסח נאכל בשתי חבורות:

גמרא פסחים דף פ"ו ע"ב

הפלה הופכת את פניה וכו'. מאי טעמא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מפני שהיא בוששה. רב הונא בריה דרב נתן איקלע לבי רב נחמן בר יצחק אמרו ליה מה שמך אמר להו רב הונא אמרו ניתיב מר אפוריא יתיב יתבו ליה פסא קבליה בחד זימנא ושתיה בתרי זימני ולא אהדר אפיה. אמרו ליה מאי טעמא קרית לך רב הונא אמר להו בעל השם אני מאי טעמא כי אמרו לך ניתיב אפוריא יתבת אמר להו כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא. מאי טעמא כי יתבו לך פסא קבלת בחד זימנא אמר להו מסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול. מאי טעמא אשתיתיה בתרי זימני אמר להו דתניא השותה כוסו בבית אחת הרי זה גרגרן. שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח. מאי טעמא לא אהדרת אפך אמר להו פלה הופכת פניה תנו. רבי ישמעאל ברבי יוסי אקלע לבי רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא יתבו ליה פסא קבליה בחד זימנא ושתיה בחד זימנא אמרי ליה לא סבר לה מר השותה כוסו בבית

אחת הרי זה גרגרן אמר להו לא אמרו בכוסך קטן ויינד
מתוק וכריסי רחבה. אמר רב הונא בני חבורה נכנסין
בשלשה ויוצאין אפילו באחד. אמר רבה והוא דעייל
בעידנא דרגילי למיעל והוא דרגש בהו דיילא. אמר רבינא
ונותנין שכר דמים וצריך האחרון להוסיף דמים. ולית
הלכתא כותיה :

רס"י מפני שהיא בושה. לאכול לעיני האנשים על ידי שמסתכלים בה: יתיב.
ומטה מקום מסב חשובים היא והקטנים יושבים על ספסלין ונהג עאמו בחשיבות:
הבלה בחד זימנא. ולא סירב עד שיפארו בו: ושתיה בתרי זימני. הפסיק בו: ולא
אהדר אפיה. לזכר אחר אללא שיה לעיניה: בעל השם אני. מקטנותי כך קוראים
לי רב הונא: מ"ט כי אמרי לך תיב אפוריא יתבת. ולא יצבת ע"ג קרקע ולא ע"ג
ספסל ולהכי בעי ליה שלא היה מנהגם כך ותמיה להו: כל מה שיאמר לך בעל
הבית עשה. מתניתא היא במסכת דרך ארץ בפרק בן עזאי: מסרבין לקטון. מלקבל
דבריו עד שיפאיר בו ואין מסרבין לגדול, שכן במלכים שאמרו לאברהם כן תעשה
ולא סרבו בו וללוט אמרו כי ברחוב נלין עד ויפאר בם מאוד: כלה הופכת פניה
תנו. ואין דרך האיש להפוך פניו: רבי ישמעאל ברבי יוסי. כריסו רחבה הוה
כדאמרינן בהשוכר את הפועלים: בני חבורה. לאו בפסח קאי בני חבורה שמס
המשמש בסעודתן נכנסים בשלשה להסב ישמש ואם בא יחיד או שנים והסבו אין
על השמש לשמש עלייהו: יוצאין אחד אחד. כל מי שסיים אכילתו קודם אם בא
ללאת יצא אף ע"פ שהקה לשמש לשרת היחידים הנשארים: והוא דעיילי בעידנא.
דעיילי אינשי שאין האחרון מאריך יותר משעת סעודת האחרים: והוא דרגש בהו
דיילא. שהודיעו לשמש שזה דרכם ללאת אחד אחד לפי שטורח הוא לו לשמש
היחידים: ואריך אחרון להוסיף דמים. לשמש:

זוהר פנחס דף רי"ג ע"ב

רבי יהודה פתח ואמר (תהלים פ"ו) שְׁמֶרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי
הוֹשַׁע עַבְדְּךָ וְגוֹמֵר. סופיה דקרא אית לאסתכלא ולבתר
קרא כלא. סופיה דקרא פתיב הבוטח אליך הבוטח בך
מבעי ליה מאי הבוטח אליך אלא פביכול דוד מבטח ליה

דָּלָא יַעֲבֵר לִיה פְּלָגוֹת לִילֵיא בְּשִׁנְתָּא כְּמָה דְכִתְיֵב (שם קי"ט)
חֲצוֹת לִילָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. קִמְתִּי מִבְּעֵי לִיה אֶלָּא
אָקוּם וְאֶתְקַשְׁר בְּךָ לְעֵלְמִין. שְׁמֵרָה נְפִשִׁי שְׁמֹר מִבְּעֵי לִיה
וְהָא תְנִינָן דְּלִית אַתְּ בְּאוֹרֵייתָא דְּלָא אִית בְּה רְזִין עֲלֵאִין
וְיִקִּירִין שְׁמֵרָה לְקַדְשָׁא בְּרִידָה הוּא קְאָמַר שְׁמֵרָה לְהוּא
חוּלְקָא דְּאֶתְאַחַד בֵּיה נֶפֶשׁ דְּכַד נֶפֶשׁא נִפְקַת מִהָאֵי עֲלֵמָא
אֶתְיָא לְמִירַת עֲלֵמָא אִי זְכִי כְּמָה חִילִין עֲלֵאִין נִפְקִין
לְקַבְּלָה וּלְנִטְרָא לָה וּלְאַעְלָא לָה בְּמַדוּרָא דְּדוּכְתָהָא וְהָאֵי
ה' נָטִיר לָה לְאַתְאַחַדָּא עֲמָה בְּרִישׁ יְרַחֵי וְשַׁבְּתִי וְאִי לָא זְכִי
כְּמָה גְרַדִּינִי טְהִירִין אֲזִדְמָנָן לְקַבְּלָה וְדַחוּ לָה לְבַר וּוִי
לְהֵהִיא נֶפֶשׁא דְּמִתְגַּלְגְּלָא בְּרִיקְנֵיִיא כְּאַבְנָא בְּקוּסְפִיתָא
הָדָא הוּא דְּכִתְיֵב (שמואל א' כ"ה) וְאֶת נֶפֶשׁ אוֹיְבֵיךָ יִקְלַעְנָה
בְּתוֹךְ כַּף הַקַּלַּע. וְדוּד בְּעֵי בְּעוֹתִיָּה קָמִי קַדְשָׁא בְּרִידָה הוּא
וְאָמַר שְׁמֵרָה נְפִשִׁי דְּלָא יְדַחוּן לָה לְבַר וְכַד מְטִי לְקַבְּלָךְ
יְפִתְחוּן לָה פִתְחוּן וְתִקְבֵּל לָה קָמָךְ. כִּי חֲסִיד אֲנִי וְכִי חֲסִיד
אֶקְרִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִין דְּכִתְיֵב (ישעיה נ"ח) חֲסִידֵי דְּדוּד
הִנְאַמְנִים בְּגִין כְּךָ שְׁמֵרָה נְפִשִׁי דְּלָא תִשְׁבּוּק לָה לְמַהֲךָ לְבַר.
רַבִּי יִצְחָק אָמַר כָּל בַּר נֶשׁ דְּאִית לִיה חוּלְקָא כְּצַדִּיק יְרִית
לְהָאֵי אַרְץ כְּמָה דְּכִתְיֵב (שם ס') וְעַמְךָ כָּלִם צַדִּיקִים וְגוֹמַר
וְהָאֵי צַדִּיק חֲסִיד אֶקְרִי אָמַר דְּוּד בְּתַר דְּהָאֵי אֶתְר אַחִידְנָא
חֲסִיד אֲנִי. וּבְגִין כְּךָ שְׁמֵרָה נְפִשִׁי לְאַתְקַשְׁרָא בְּךָ. רַבִּי חֵיִיא
פְּתַח (תהלים פ"א) עֲדוֹת בֵּיהוֹסֵף שְׁמוֹ. הָא אוּקְמוּהָ דְּאוּלִּיף
שְׁבַעִין פְּתַקִּין וּלְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ יִתִּיר הָדָא הוּא דְּכִתְיֵב (תהלים
פ"א) שֹׁפֵת לֹא יִדְעֵתִי אֲשַׁמֶּע. אֲבָל מָאֵי עֲדוֹת. תָּא חֵזִי
בְּשַׁעְתָּא דְּאֶתְתִּיָּה דְּפוּטִיפֵר הָוֹת אַחִידָא בֵּיה לְהֵהִיא מְלָה
הָוָה יוֹסֵף עֲבִיד גְרַמִּיָּה כְּמָאן דְּלָא יָדַע לִישְׁנָא דִּילָהּ וְכֹן
בְּכָל יוֹמָא עַד הֵהִיא שַׁעְתָּא בְּתַרִּייתָא דְּכִתְיֵב (בראשית ט"ז)
וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּבַגְדוֹ מָאֵי וְתַתְּפִשְׁהוּ אֶלָּא בְּגִין דְּעַבִּיד גְרַמִּיָּה
כְּמָאן דְּלָא יָדַע לִישְׁנָא וְרוּחַ הַקֶּדֶשׁ צוּנַח לְקַבְּלִיהָ (משלי ז')

דְּכַתִּיב עֲדוֹת בִּיהוּסָף שְׁמוֹ אוֹף הָכָא יי אַתוּסָף בְּפִנְחָס עַל דְּקִנֵי בְּהָאֵי :

תרגום הזוהר רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, שְׁמֵרָה נַפְשֵׁי בִּי חֲסִיד חָנִי הוֹשַׁע עֲבָדָךְ
וְגו'. יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל צְסוּף הַפְּסוּקָה, וְאַחַר כֵּן צָכַל הַפְּסוּקָה. צְסוּפוֹ שָׁל הַפְּסוּקָה
פְּתוּב, הַצּוּטַח יִלְכִיד. שׁוֹאֵל, הַצּוּטַח בְּךָ הִיָּה כְּרִיד לֹאמַר, מֵהוּ הַצּוּטַח יִלְכִיד.
וּמִשִּׁיב, אֲלֹא כְּבִיכּוֹל דָּוִד הִיָּה מְבַטֵּיחַ שְׁלֹא יַעֲבֹר עָלָיו חַלּוֹת לַיְלָה צְשִׁינָה.
כְּמ"ס חַלּוֹת לַיְלָה אֲהוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. הִיָּה כְּרִיד לֹאמַר קִמְתִּי. אֲלֹא הַפְּרוּשׁ
הוּא, אֲהוּם וְאַתְּהֵשֶׁר בְּךָ לְעוֹלָם. שְׁמֵרָה נַפְשֵׁי וְכו': שׁוֹאֵל, שְׁמֹר הִיָּה כְּרִיד
לֹאמַר. וְהִי לְמַדְנָה, שְׁאִין אֹת צְתוּרָה שְׁלֹא יִהְיוּ צֶה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וַיְהִירִים.
וּמִשִּׁיב, שְׁמֵרָה, הִינוּ שְׁאוּמֵר אֶל הַקְּדוּשׁ צְרוּךְ הוּא, שְׁמֵרָה, הִינוּ, שְׁמֹר ה' /
שְׁהִיא אֹתוֹ הַחֲלָק שְׁהַנְּפֵשׁ נֶאֱחָזֵת צוּ. כִּי כְּשֶׁהַנְּפֵשׁ יוֹרְאֵת מֵהַעוֹלָם הַזֶּה, הִיא
צָחָה לְרַשַׁת הָעוֹלָם הַצָּר. אִם זְכָתָה, כְּפֹמָה צְבָאוֹת עֲלִיוֹנִים יוֹרְאִים לְהַקְּצֵלָה
וּלְשְׁמֵרָה וּלְהַכְנִיסָה אֶל הַמְּדוּר שְׁלָפָה צְמִקוּמָה. וְאוֹתָהּ ה' / שְׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת,
שְׁאוּמֵרֵת אֹתָהּ, לְהַתְּאָחֵד עִמָּה צְרָאֲשֵׁי חַדְשֵׁים וְשַׁצְתוֹת. וְאִם לֹא זְכָתָה, כְּפֹמָה
מְלֻאֲכֵי חֲצֵלָה מוֹכְנִים כְּנֻגָדָה, שְׁדוּחִים אֹתָהּ לְחוּץ. אוֹי לְאוֹתָהּ הַנְּפֵשׁ
הַמְּתַגְלַגְלַת לְרִיק פְּאֻבּוֹ צְכָף הַקְּלַע. ז"ל וְאֵת נַפְשׁ אוֹיְבֵךְ יִקְלַעְנָה צְתוּךְ כִּי
הַקְּלַע. וְדוּד צְיָקֵשׁ צְקָשְׁתוֹ לְפִנֵי הַקְּדוּשׁ צְרוּךְ הוּא. וְאָמַר, שְׁמֵרָה נַפְשֵׁי, שְׁלֹא
יִדְחוּ אֹתָהּ לְחוּץ. וּכְשֶׁיִּגְיַעוּ כְּנֻגָדָה, יִפְתָּחוּ לָךְ הַפְּתָחִים וְתִתְקַצֵּלָה לְפָנֶיךָ. כִּי
חֲסִיד חָנִי, שׁוֹאֵל, וְכִי חֲסִיד נִקְרָא דָּוִד, הֲלֹא הוּא מְלֻךְ וּמְדִתּוֹ הִיא מְלֻכּוֹת.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּן, שְׁנִקְרָא חֲסִיד, שְׁפִתוּב, חֲסִיד דָּוִד הַנְּאֻמָּנִים. דְּהִינוּ,
שְׁמֵשׁוּם שְׁמִקְצֵל חֲסִידִים הַנְּאֻמָּנִים, נִקְרָא חֲסִיד. וּמֵשׁוּם זֶה שְׁמֵרָה נַפְשֵׁי שְׁלֹא
תַעֲזוּב אֹתָהּ לְלַכַּת לְחוּץ. רַבִּי יִנְחָק אָמַר, כֹּל אָדָם שֵׁיֵשׁ לוֹ חֲלָק צְרָדִיקָה,
דְּהִינוּ שְׁאוּמֵר צְרִיתוֹ, יוֹרֵשׁ אָרֶץ זוּ, שְׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת, כְּמ"ס, וְעַמָּךְ כְּלָם
רְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אָרֶץ. וְהַרְדִּיקָה הַזֶּה, שְׁהוּא יְסוּד, נִקְרָא חֲסִיד, מֵשׁוּם
שְׁמֵשׁפִיעַ חֲסִידִים. וְעַל כֵּן אָמַר דָּוִד, מֵאַחַר שְׁאֲנִי אֲחוּז צְאוֹתוֹ הַמְּקוּם,
צְרָדִיקָה, עַל כֵּן חֲסִיד חָנִי, וּבְשָׁבִיל זֶה שְׁמֵרָה נַפְשֵׁי לְהַתְּקַשֵּׁר בְּךָ. רַבִּי חִיָּא
פָּתַח, עֲדוֹת צִיְהוּסָף שְׁמוֹ צְרָאֲתוֹ עַל אָרֶץ מְרָרִים שְׁפֵת לֹא יִדְעָתִי אֲשַׁמַּע
וְגו'. הִיָּה לְמַדְנָה, שְׁהַמְּלֻאָה לְמָדוֹ שְׁבַעִים לָשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁיִדַּע פְּרַעָה, וּבְלָשׁוֹן
הַקְּלָשׁ הִיָּה גְדוֹל יוֹתֵר מִפְּרַעָה, שְׁפְרַעָה לֹא הִיָּה יוֹדַע לָשׁוֹן הַקְּלָשׁ (סוּטָה לו:).
ז"ל, שְׁפֵת לֹא יִדְעָתִי אֲשַׁמַּע, שְׁלְמָדָהוּ שְׁפֹת, שְׁלֹא שְׁמַע אֹתוֹ מְקוּדָם. אֲבָל
לְפִי זֶה, מֵהוּ עֲדוֹת. וּמִשִּׁיב, צֹא וּרְאֵה, צְשָׁעָה שְׁאֵשֶׁת פּוּטִיפֵר אֲחָזְתוֹ לְאוֹתוֹ

הַדָּבָר עָשָׂה עֲלֵמוֹ יוֹסֵף כְּמִי שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ הַשָּׂפָה שְׁלֵה, וְכֵן זָכַל יוֹסֵף, עַד
הַשָּׂעָה הַהִיא הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁכָּתוּב, וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ זְבַגְדּוֹ. מֵהוּ וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ. אֲלָא,
מֵשׁוּם שֶׁעַד אָז, עָשָׂה עֲלֵמוֹ כְּמִי שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ הַלָּשׁוֹן, וְאִזּוֹ הַפִּירָה זֶה, שֶׁהוּא
יוֹדֵעַ הַלָּשׁוֹן, כְּלוּמַר שֶׁמִּזְבִּין כּוֹנְנָתָהּ. וְזֶהוּ וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ, שֶׁתִּתְּפֹשֶׁה הַרְפָּאוֹת שָׁלוֹ.
זְבַגְדּוֹ, הוּא לָשׁוֹן זְבִיגָה וְרַמְאוֹת. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא הַמְּלָכּוֹת, לוֹוַחַת כְּנֶגְדּוֹ,
לְשִׁמְרָהּ מֵאֲשֶׁה זָרָה מְנַכְרִיָּה אֲמֵרִיָּה הַחֲלִיקָהּ. מֵהַ פְּנִימִיָּעֵנוּ. אֲלָא כָּל מִי
שֶׁשׂוֹמֵר עֲלֵמוֹ מִזֶּה, כְּמוֹ יוֹסֵף, הוּא מְתַקֵּשֶׁר בְּשִׂכְיָנָהּ, וְאוֹחֵז בְּעֵדוּת הָאֵז,
וְמֵה הִיא, הִיא הַה' שֶׁנִּתְּוֹסְפָה זֶה, שֶׁכָּתוּב יַעֲדוּת זֵיהוּסֵף שְׁמוֹ וְגו'. אֵף כָּאֵן,
י' נְתוּסְפָה זְבִינְחָם עַל שְׁקִנְחָא זְבִינָהּ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פי"א

א. בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת אֵין נוֹהֲגִין בְּהֵן קְלוֹת רֵאשׁ
כְּגוֹן שְׁחֹק וְהִיתוּל וְשִׁיחָה בְּטֵלָה וְאֵין אוֹכְלִין בְּהֵן וְאֵין
שׁוֹתִין בְּהֵן וְאֵין נֵאוֹתִין בְּהֵן וְאֵין מְטִיילִין בְּהֵן וְאֵין נְכַנְסִין
בְּהֵן בְּחִמָּה מְפִינֵי הַחִמָּה וּבְגִשְׁמִים מְפִינֵי הַגִּשְׁמִים. וְחִכְמִים
וְתַלְמִידֵיהֶם מוֹתְרִין לְאֹכּוֹל וְלְשִׁתּוֹת בְּהֵן מְדוּחֵק: **ב.** וְאֵין
מְחַשְׁבִּין בְּהֵן חֲשָׁבוֹנוֹת אֶלָּא אִם כֵּן הִיוּ חֲשָׁבוֹנוֹת שֶׁל מְצוּהָ
כְּגוֹן קוּפָה שֶׁל צְדָקָה וּפְדִיוֹן שְׁבוּיִם וְכִיוצָא בְּהֵן. וְאֵין
מְסַפִּידִין בְּהֵן אֶלָּא הַסֵּפֶד שֶׁל רַבִּים כְּגוֹן שְׁיִהְיָה שֶׁם הַסֵּפֶד
גְּדוּלֵי חִכְמֵי אוֹתָהּ הָעִיר שֶׁכָּל הָעָם מְתַקְבְּצִין וּבָאִין בְּגִלְלוֹ:

מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּנוּ יַעֲקֹב בְּרַבֵּי יִקָּר שְׁהִיָּה מְכַבֵּד בְּזִקְנוֹ לְפָנָי אַרוֹן
הַקֹּדֶשׁ וְכִשְׁהִיֹּה הַקְּהָל הוֹלְכִים לְפָנָי הַמְּלָךְ אוֹ לְפָנָי הַשְּׁלֵטוֹן
אֲז חוֹלֵץ מִנְעָלָיו וְאוֹמֵר אֲנִי עָנִי הֵם בְּכֹסְפִים וְאֲנִי בְּרַחֲמִים
וּבְתַחֲנוּנִים נִמְצָא הֵם בְּשִׁלְהֵם וְאֲנִי בְּשָׁלִי וְכֵן נִהְגוּ הַקְּהָל
אֲחֵרָיו : כִּבֵּד אֶת ה' מֵהוֹנֵף אֶתְּהָ קוֹנֵה אֲרָז לְשִׁמּוֹר כֶּסֶף
וְזָהָב יֵשׁ לָךְ לְקִנּוֹת אֲרָז נָאָה לְהַצְנִיעַ סִפְרָךְ וּתְפִלּוֹן. כִּבֵּד
ה' מֵהוֹנֵף מִמָּה שְׁהַנָּאָךְ יֵשׁ לָךְ קוֹל עָרֵב מְצוּה לְהַתְפַּלֵּל. זֶה
אֵלֵי וְאֲנוּהוּ הַתְנַאָּה לְפָנָיו בְּמִצּוֹת אֲתָרוֹג נָאָה וְלוֹלֵב נָאָה
וְסוּפָה נָאָה וְטִלִּית נָאָה כֵּן תַעֲשֶׂה לְכָל חֲפָצֵי ה' :

פינחס יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה :

(ב) שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה לְבַיִת אֲבֹתָם כָּל
יָצָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל : קִבְּלוּ יַת חוֹשְׁבֵן כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְבַיִת אֲבֹהֵתְהוֹן כָּל נְפִיק חֵילָא
בְּיִשְׂרָאֵל :

רש"י לביית אבתם. על שצט האב יתיחסו, ולא אחר האם:

(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶתְּם
בְּעֵרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יִרְחוּ לְאֹמֵר : וּמִלִּיל

מִשָּׁה וְאַלְעָזָר כִּהְנֵא וְאַמְרוּ לְמַמְנֵי יִתְהוֹן בְּמִישְׁרָא דְמוֹאָב עַל
יְרֻדְנָא דִירִיחוֹ לְמִימָר :

רש"י וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת שנה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם
לריקים אתם להמנות:

(ד) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיְצֵאִים
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם : מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעֵילָא כְּמָא דְפִקִּיד יִי
יְת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְנִפְקוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם :

רש"י מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומעלה, שנאמר (שמות ל, יג)
כל העבר על הפקדים וגו' :

(ה) רְאוּבוּן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבוּן
חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלּוּא מִשְׁפַּחַת
הַפִּלְאִי : רְאוּבוּן בּוֹכְרָא דִישְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבוּן חֲנוּךְ זְרַעִית חֲנוּךְ
לְפִלּוּא זְרַעִית פִּלּוּא :

רש"י משפחת החנכי. לפי שהיו האמות מבזין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שבטיהם, סבורין
הם שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל הקדוש
ברוך הוא שמו עליהם, ה"א מלד זה ויו"ד מלד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם. וזהו הוא
שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ז) שבטי יה עדות לישראל. השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם, לפיכך בכלם
כתיב החנכי הפלואי, אבל בימנה לא הדרך לומר משפחת הימני, לפי שהשם קבוע בו יו"ד בראש וה"א
בסוף:

(ו) לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֵרוֹנִי לְכַרְמֵי
מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמֵי : לְחֶצְרוֹן זְרַעִית חֲצֵרוֹן לְכַרְמֵי זְרַעִית
כַּרְמֵי :

נביאים - מלכים א - פרק יט

(י) וַיֹּאמֶר קִנָּא קִנָּאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בַחֲרֹב וְאַתָּה אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ : וַאֲמַר קִנָּאָה קִנִּיתִי קָדָם יְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֲרִי שֶׁבְקוֹ קִיַּמְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַדְבַּחְךָ פָּגְרוּ וַיַּת נְבִיאֶיךָ קָטְלוּ בַחֲרָבָא וְאַשְׁתְּאַרִית אֲנָא בְּלַחֲוֵדִי וּבְעוֹ יַת נַפְשִׁי לְמַקְטָלָה :

רש"י את מזבחותיך הרסו . צמות יחיד הנעשות לשם שמים , שהרי מזבח בית הבחירה צירוסלים היה :

(יא) וַיֹּאמֶר צֵא וְעַמְדַתְּ בַּהָר לְפָנַי יְהוָה וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוּלָה וְחֶזֶק מִפָּרֶק הָרִים וּמִשֶּׁבֶר סַלְעִים לְפָנַי יְהוָה לֹא בָרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ יְהוָה : וַאֲמַר פּוּק וַיִּתְקוּם בְּטוֹרָא קָדָם יְיָ וְהָא מַתְגַּלִּי וְקִדְמוֹהֵי מִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי רוּחָא מִפָּרֶקִין טוֹרָא וּמַתְבָּרִין כִּיפִיא קָדָם יְיָ וְלֹא בְּמִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי רוּחָא שְׂכִינְתָא דִּי וּבַתֵּר מִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי רוּחָא מִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי זִיעָא וְלֹא בְּמִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי זִיעָא שְׂכִינְתָא דִּי :

רש"י ורוח גדולה . (הגוס :) משרית מלאכי רוחא : ברעש . (הגוס :) משרית מלאכי זיעא :

(יב) וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה : וּבַתֵּר מִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי זִיעָא מְלֶאכִי אֲשַׁתָּא וְלֹא בְּמִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי אֲשַׁתָּא שְׂכִינְתָא דִּי וּבַתֵּר מִשְׁיֵרִית מְלֶאכִי אֲשַׁתָּא קַל דְּמִשְׁבַּחִין בַּחֲשָׁאֵי :

רש"י (תרגום :) משקית מלכזי אשתא : קול דממה דקה . (תרגום :) קל דמשבחין בחשאי , אצל צנזיאי אומות העולם אומר (איוב 7 טז) : דממה וקול אשמע , דממה היתה לשבח . ואני שמעתי קול הבא מתוך הדממה , דטינישמני"ט בלע"ז , ואין שומעין הקול ממש :

(יג) וַיְהִי כַשְׁמַעַי אֱלֹהֵהוּ וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעְרָה וַהֲנִיחַ אֵלָיו
קוֹל וַיֹּאמֶר מַה לָּךְ פֹּה אֱלֹהֵהוּ : וַהֲוֵה כַד שְׁמַע
אֱלֹהֵהוּ וּפְרִיד אַפּוֹהִי בְשׁוֹשְׁפִיּוּהוּ וַיִּנְפֹּק וְקָם בְּתֵרַע מְעַרְתָּא וְהָא עֲמִיּה
קָלָא וַאֲמַר מַה לָּךְ כָּא אֱלֹהֵהוּ :

רש"י (תרגום :) וכריך אפוי , וכן הוא אומר (שמואל א כא י) : לטה בשמלה :

(יד) וַיֹּאמֶר קִנְאָה קִנְאֵתִי לִיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחָרֶב וְאֹתֶיךָ אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת
נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ : (ט) וַאֲמַר קִנְאָה קִנְיֵתִי קָדָם יי אֱלֹהָא
צְבָאוֹת אַרְי שְׁבָקוּ קִימָךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ית מדבְּחָךְ פְּגָרוּ וַיִּת נְבִיָךְ קִטְלוּ
בְּחָרֶב אַ וְאִשְׁתָּאֲרִית אֲנָא בְּלַחֲוֵי וַבְּעוּ ית נַפְשִׁי לְמַקְטֵלָה :

כתובים - תהילים - פרק עג

(כו) כָּלָה שְׂאֵרֵי וּלְבָבִי צוּר לְבָבִי וְחֻלְקֵי
אֱלֹהִים לְעוֹלָם : אִשְׁתִּינְצָא גוֹשְׁמֵי וּלְבָבִי תִקְיָא דְבַחִין
לְבָבִי וְחֻלְקֵי אֱלֹהָא לְעֻלְמָא :

רש"י כלה שארי . נתאוה בשרי ולבזי לך : כלה שארי . ל' תאוה כמו (לקמן קי"ט) כלתה לתשועתך נפשי :

(כו) כִּי הִנֵּה רַחֲקִיף יֵאָבְדוּ הַצְּמִתָּה כָּל
זוֹנֵה מִמֶּךָ : אָרוּם הָא רְשִׁיעָא דִּי מִתְרַחֲקִין מִנְךָ יֵאָבְדוּן
שִׁיציִתָא כָּל דְּטָעִי מִן בִּתְר דְּחִלְתָּךְ :

רש"י זונה ממך . נפרד ממך :

(כח) וְאֲנִי קִרְבַּת אֱלֹהִים לִי טוֹב שְׁתִּי
בְּאֲדָנִי יְהוָה מִחֲסִי לְסִפּוּר כָּל
מִלְּאָכוֹתֶיךָ : וְאֲנָא לְמִקְרַב בְּיַי לִי טַב שְׁוִית בְּיַי אֱלֹהִים
רוֹחֲצָנִי לְאִשְׁתַּעֲיָא לְצַדִּיקָא כּוֹלְהוֹן פְּקוּדֵי שְׁלִיחוֹתָךְ :

רש"י מלאכותיך . שליחותיך רוח הקודש הבא בלבי לאמר :

עד (א) מִשְׁכִּיל לְאָסוּף לָמָּה אֱלֹהִים זָנַחְתָּ
לְנֹצֵחַ יַעֲשֶׂן אֶפְדָּךְ בְּצֵאן מִרְעִיתָךְ : שְׁכָלָא טָבָא
עַל יְדוּי דְּאָסוּף לָמָּה אֱלֹהָא רַחֲקָתָא לְעֵלְמִין יִתְקוּף רּוֹגְזָךְ בְּעֵאן
רְעִיתָךְ :

רש"י יעשן אפך . כל הכועס נחיריו מוליאין עשן :

(ב) זָכַר עֲדַתְךָ קִנִּיתָ קָדָם גְּאֵלְתָּ שֵׁבֶט
נַחֲלַתְךָ הַר צִיּוֹן זֶה שְׁכַנְתָּ בוֹ : אֲדַכֵּר פְּנִשְׁתָּךְ
דְּקִנִּיתָא מִלְּקַדְמִין פְּרַקְתָּ מִמְצָרִים שְׁבִטֵי אַחֲסִנְתָּךְ טוֹר דְּצִיּוֹן דָּגוּן
דִּי שְׁרִיתָא שְׁכַנְתָּךְ בֵּיהּ :

רש"י קניית קדם . לפניי בריית עולם שנאמר (לקמן ט') מעון אתה היית לנו בטרים הרים יולדו : זה שכנת
בו . תקון לשון הוא כמו (ישעיה מ"ב) זו חטאנו לו והוא כמו אשר שכנת בו :

משנה גיטין פרק ח

א. הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצר, הרי זו מגרשת. זרקו לה בתוך ביתו או בתוך חצרו, אפלו הוא עמה במטה, אינה מגרשת. לתוך חיקה או לתוך קלתה, הרי זו מגרשת:

ברטנורה (א) הזורק. הרי זו מגורשת. דכתיב (דברים כ"ד) ונתן בידה, ומלכא כתיב ובידה יתננו, משמע ונתן מכל מקום. בין בחלרה בין בגנה בין בקרפיה. והוא שתהא עומדת כלל ביתה או כלל חלרה: קלתה. כלי שהנשים נותנות בו מטוה ומחטין: הרי זו מגורשת. ואפילו היא בתוך ביתו, דמקום חיקה וקלתה קנוי לה, שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה:

ב. אמר לה כנסי שטר חוב זה או שפמצאתו מאחוריו, קוראה והרי הוא גטה, אינו גט, עד שיאמר לה הא גטך. נתן בידה והיא ישנה, נעורה, קוראה והרי הוא גטה, אינו גט, עד שיאמר לה הרי זה גטך. היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה, קרוב לה, מגרשת. קרוב לו, אינה מגרשת. מחצה על מחצה, מגרשת ואינה מגרשת:

ברטנורה (ב) או שפמצאתו מאחוריו. שהיה הגט על גבו ועקם גבו לה כדי שתטלנו: אינו גט עד שיאמר טלי גטך. ולכי אמר טלי גטך מיהת הוי גט. אבל אם היה הגט על גבי קרקע, או על גבו או בגופו ולא עקם גבו או לא המליא גופו לה כדי שתטלנו, אפילו אמר טלי גטך אינו גט: קוראה והרי היא גיטה. כשהיא קוראה בו רואה שהוא גטה: קרוב לה מגורשת, קרוב לו אינה מגורשת. כל שהיא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו, זהו קרוב לה. וכל שהיא אינה יכולה לשמרו והוא יכול לשמרו זהו קרוב לו. שניהם יכולים לשמרו או שניהם אינם יכולים לשמרו, זהו מחלה על מחלה. ולענין פסק הלכה אינה מגורשת עד שיגיע גט לידה או לרשותה:

ג. וְכֹן לְעֵנָן קְדוֹשֵׁיוֹ. וְכֹן לְעֵנָן הַחֹב. אָמַר לוֹ בְּעַל
חֹבוֹ, זְרוּק לִי חֹבִי וְזָרְקוּ לוֹ, קְרוֹב לַמְלוֹה, זָכָה
הַלוֹה. קְרוֹב לַלוֹה, הַלוֹה חָיֵב. מְחַצֵּה עַל מְחַצֵּה,
שְׁנִיָּהֶם יִחְלְקוּ. הִיָּתָה עוֹמֶדֶת עַל רֹאשׁ הַגֵּג וְזָרְקוּ לָהּ,
כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְאֹוִיר הַגֵּג, הֲרִי זֹ מְגֵרֶשֶׁת. הוּא
מְלַמְעֵלָה וְהִיא מְלַמְטָה וְזָרְקוּ לָהּ, כִּיּוֹן שֶׁיִּצָּא
מִרְשׁוֹת הַגֵּג, נִמְחַק אוֹ נִשְׂרָף, הֲרִי זֹ מְגֵרֶשֶׁת:

ברטנורה (ג) אמר לו בעל חובו זרוק לי חובי. בגמרא מוקמינן לה באומר זרוק לי
חובי בתורת גטין, דכיון דא"ל הכי הוה ליה לחוב זה דין גט, ואם זרק אותו הלוה
קרוב למלוה ואבד, זכה הלוה ואינו חייב לשלם. ואם קרוב ללוה, הלוה חייב וכו'.
אבל אם אמר לו זרוק לי חובי והפטר, מכיון שזרקו לו בכל ענין, פטור: לאויר הגג.
לפחות משלשה סמוך לקרקעית הגג, דכלבוד דמי: מרשות הגג. ילא ממחילת הגג
ונכנס לתוך מחילת המקום שהיא עומדת בו: או נשרף הרי זו מגורשת. והוא שקדמה
זריקת הגט בחצר קודם שתהא הדליקה באויר החצר. שאם היתה הדליקה בחצר
תחלה, מעיקרא לשריפה קאזיל ואינה מגורשת:

ד. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, פּוֹטֵר אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט
יָשׁוּן. וּבֵית הַלֵּל אוֹסְרִין. וְאִיזְהוּ גֵט יָשׁוּן, כָּל שֶׁנִּתְיַחַד
עִמָּה אַחַר שֶׁכָּתְבוּ לָהּ:

ברטנורה (ד) בגט ישן. שכתב לגרש את אשתו ואחר שנכתב הגט נתייחד עמה. ב"ש
סברי לא אמרינן גזירה שמה יאמרו גטה קודם לבנה שמה ישהה את הגט שנה או
שנתיים בין כתיבה לנתינה ויהיו לה בנים ממנו בתוך זמן זה ואח"כ יגרשנה בו
וכשיראו זמן הגט קודם ללידת הבן יהיו סבורים שנתן לה גט משעת כתיבה והיו
פגם שיאמרו מן הפנויה נולד. ופסק ההלכה לא יגרש אדם את אשתו בגט ישן. ואם
גרש והלך הבעל למדינה אחרת, תנשא בו לכתחלה:

ה. פְּתַב לְשׁוֹם מְלָכוֹת אַחֲרָת, לְשׁוֹם מְלָכוֹת מְדִי,
לְשׁוֹם מְלָכוֹת יָוֹן, לְבִנְיָן הַבֵּית, לְחֶרְבֵן הַבֵּית, הָיָה
בְּמִזְרָח וְכָתַב בְּמַעְרָב, בְּמַעְרָב וְכָתַב בְּמִזְרָח, תֵּצֵא
מִזָּה וּמִזָּה, וְצָרִיכָה גֵט מִזָּה וּמִזָּה, וְאִין לָהּ לֹא
כְּתָבָה וְלֹא פְרוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְלָאוֹת, לֹא עַל זֶה

וְלֹא עַל זֶה. אִם נִטְלָה מְזָה וּמְזָה, תַּחֲזִיר. וְהוֹלֵד
מִמֶּזֶר מְזָה וּמְזָה, וְלֹא זֶה וְזֶה מִטְּמֵאִין לָהּ, וְלֹא זֶה
וְזֶה זָכָאִין לֹא בְּמִצִּיאתָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְלֹא
בְּהַפְרַת נְדָרֶיהָ. הִיתָה בֵּת יִשְׂרָאֵל, נִפְסַלְת מִן הַכְּהֻנָּה.
בֵּת לְוִי, מִן הַמַּעֲשֵׂר. בֵּת כֹּהֵן, מִן הַתְּרוּמָה. וְאִין
יּוֹרְשָׁיו שֶׁל זֶה וְיּוֹרְשָׁיו שֶׁל זֶה יּוֹרְשִׁין כְּתַבְתָּהּ. וְאִם
מִתּוֹ, אָחִיו שֶׁל זֶה וְאָחִיו שֶׁל זֶה חוֹלְצִין וְלֹא מִיבְּמִין.
שְׁנֵה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ, תֵּצֵא מְזָה
וּמְזָה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ:

דרטנורה (ה) כתב לשם מלכות שאינה הוגנת. אם היה צדצל וכתב לחשבון שנות
מלכות אדום, שאין להם מלכות במקום כתיבת הגט, תלך מזה ומזה. ונקראת מלכות
[אדום] מלכות שאינה הוגנת שאין לה לא כתב ולא לשון: או שכתב לשם מלכות מדי.
לפי שצריך לכתוב לשם המלכות של מדינה שהגט נכתב בה, משום שלום מלכות,
שיאמרו חסודים אנו בעיניהם שכותבים שטרותיהם בשמינו: תלך מזה ומזה. אם
נשאת בגט זה תלך מן הרשון ומן השני: ואין לה לא פירות ולא בלחות וכו'. כולה
מתניתין מפרשה ביצמות פרק האשה רבה: והולד ממזר מזה ומזה. מתניתין ר"מ
היא דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגטין הולד ממזר. ואינה הלכה:

ו. כָּל הָעֵרִיּוֹת שֶׁאָמְרוּ צְרוּתֵיהֶן מִתְּרוֹת, הִלְכוּ
הַצְּרוֹת הָאֵלּוּ וְנִשְׂאוּ וְנִמְצְאוּ אֵלּוּ אֵילּוֹנֵיּוֹת, תֵּצֵא
מְזָה וּמְזָה וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ:

דרטנורה (ו) כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות. חמש עשרה עריות שאמרו חכמים
שצרותיהן מותרות לינשא לשוק בלא חליצה: הלכו הצרות. של עריות: ונשאו. לשוק:
ונמלאו. העריות אילוניות, ואיגלאי מלתא שהיו קדושי המת בטעות, ונמלא שלח היו
אלו צרותיהן ולא פטרום העריות האלו מן החליצה: תלך מזה. מצעל שנישאת לו.
ומן היצב: וכל הדרכים האלו בה. וביצמות מוקמינן לה כר' עקיבא דאמר יש ממזר
מחיבי לרואין, ואינה הלכה:

ז. הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ וְהִלְכָה צָרְתָּהּ וְנִשְׂאת לְאַחַר
וְנִמְצְאת זֹאת שֶׁהִיא אֵילּוֹנֵיּוֹת, תֵּצֵא מְזָה וּמְזָה וְכָל
הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ:

ברטנורה (ז) ונשאת לאחר. דקיי"ל ביאת האחת פוטרת כרתה: ונמלאת זו. שנתבמה
חילונית, ואין יבומיה יבומין. ונמלך שלא נפטרה כרתה ונשאת לשוק בלא חלילה:
הלך מזה ומזה. מצעל זה ומיבמה הראשון:

ח. כתב סופר גט לאיש ושובר לאשה, וטעה ונתן גט
לאשה ושובר לאיש, ונתנו זה לזה, ולאחר זמן הרי
הגט יוצא מיד האיש, ושובר מיד האשה, תצא מזה
ומזה, וכל הדרךים האלו בה. רבי אליעזר אומר,
אם לאלתר יצא, אין זה גט. אם לאחר זמן יצא,
הרי זה גט. לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו
של שני. כתב לגרש את אשתו ונמלך, בית שמאי
אומרים, פסלה מן הכהנה. ובית הלל אומרים, אף
על פי שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי, לא
פסלה מן הכהנה:

ברטנורה (ח) כתב סופר גט לאיש. לגרש בו אשתו: ושובר לאשה. שתמסור לבעלה
כשיפרע לה כתובתה: וטעה הסופר. כשמסר להן השטרות: ונתן גט לאשה ושובר
לאיש. והם מסרו זה לזה. והלכה זו ונשאת כסבורה שזה גט שמסר לה בעלה וזה
סבור שמסרה לו אשתו שובר. ורמב"ם גרים ונתן גט לאיש ושובר לאשה. ופירש
ונתן, שחשב שנתן גט לאיש ושובר לאשה, אבל הוא לא עשה חלל בהפך. ודחוק הוא:
אם לאלתר. כל זמן שלא נשאת יחא גט מתחת יד הבעל: אינו גט. וכריכה גט אחר:
ואם לאחר שנשאת. הרי זה גט: לא כל הימנו. אין הכל כדבריו של זה הראשון
להאמינו: לאבד זכותו של שני. שנשאה. דאמרינן קנוניא היא ביניהם והחליפו
השטרות לאחר שנשאת. והלכה כרבי אליעזר:

ט. המגרש את אשתו ולנה עמו בפנדקי, בית שמאי
אומרים, אינה צריכה הימנו גט שני. ובית הלל
אומרים, צריכה הימנו גט שני. אימתי, בזמן
שנתגרשה מן הנשואין. ומוזדים בנתגרשה מן
הארוסין שאינה צריכה הימנו גט שני, מפני שאין
לבו גס בה. כנסה בגט קרת, תצא מזה ומזה וכל
הדרךים האלו בה:

ברטנורה (ט) ולנה עמו בפונדקי. ויש שם עדי יחוד ואין שם עדי ביאה. בית הלל סברי הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה, ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והרי קידשה בביאה. וב"ש סברי לא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה עד שיראה שנבעלה: גט קרח. שקשריו מרובין מעדיו. לתקון רבנן גט מקושר משום כהנים הפדנים שהיו כותבים גט פתאום לנשותיהם ומתחרטים ולא היו יכולים להחזירן, ותקנו להם גט מקושר שאינו נוח ליכתב מהרה, שמה צתוך כך יתפייס. וכותב שטה אחת או שתיים וכורכן על החלק ותופר ועד אחד חותם על הכרך מבחוץ, וחוזר וכותב שני שיטין או יותר מצפנים וכורכן על החלק וחותם עד שני על הכרך מבחוץ, וכן עד שלישי. ואם יש קשר כרוך ואין עד חתום מאחוריו, זהו קרח ופסול. דמסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה, וחיישינן דלמא הבעל אמר להו כולכם חתומו, והרי אחד שלא חתם. ואם נשאת אשה בגט זה, תלא מזה ומזה, וכל הדרכים האלו בה. ומתניתין רבי מאיר היא, דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגטין הולד ממזר. ואינה הלכה:

י. גַּט קֶרַח, הַכֹּל מִשְׁלִימִין עָלָיו, דְּבָרֵי בֶן נָנֶס, רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אֵין מִשְׁלִימִין עָלָיו אֶלָּא קְרוֹבִים קְרָאוּיִין לְהַעִיד בְּמָקוֹם אַחֵר. וְאִיזְהוּ גַּט קֶרַח, כֹּל שְׁקִשְׁרֵיו מְרַבִּין מֵעֲדָיו:

ברטנורה (י) הכל משלימין עליו. ואפילו עבד, ואפילו פסול לעדות מחמת עבירה: אלא קרוב שהוא ראוי להעיד בעדות אחרת. שאין עליו פסול עדות אלא קורבה. אבל עבד או גזלן לא. עבד דלמא אתי לאסוקי ליוחסין. וגזלן דלמא אתו למימר עבד תשובה. אבל קרוב, כולי עלמא ידעי ליה דקרוב הוא. והלכה כבן ננס שהכל משלימין עליו. ומ"מ אין חותם עליו אלא ע"א פסול בלבד, והשאר כריך שיהיו כלם כשרים:

גמרא גיטין דף מ"ט ע"ב

תְּנִיָּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַנִּיזְקִין שְׁמִין לָהֶם

בְּעִידֵית מִפְּנֵי הַגְּזֵלָנִין וּמִפְּנֵי הַחֲמֻסָּנִין כְּדִי שְׂיֹאמֶר אָדָם
לָמָּה אֲנִי גּוֹזֵל וְלָמָּה אֲנִי חוֹמֵס לְמַחֵר בֵּית דִּין יוֹרְדִין לְנִכְסֵי
וְנוֹטְלִין שְׂדֵה נָאָה שְׁלִי וְסוֹמְכִים עַל מָה שְׁכַתּוּב בַּתּוֹרָה
(שְׁמוֹת כ"ט) מֵיֵטֵב שְׂדֵהוּ וּמֵיֵטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלַם לְפִיכָד אָמְרוּ
הַנִּיזְקִין שְׁמִין לָהֶם בְּעִידֵית וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ בְּעַל חוֹב
בְּבִינוּנֵית כְּדִי שְׁלֹא יֵרָאֶה אָדָם לְחַבֵּירוֹ שְׂדֵה נָאָה וְדִירָה
נָאָה וַיֹּאמֶר אֶקְפוֹץ וְאֶלְוֶנוּ כְּדִי שְׁאֲגַבְנוּ בְּחוּבֵי לְפִיכָד אָמְרוּ
בְּעַל חוֹב בְּבִינוּנֵית. אֲלֹא מֵעַתָּה יִהְיֶה בְּזַבּוּרֵית אִם כֵּן אַתָּה
נוֹעַל דָּלֵת בְּפָנֵי לוֹוִין. כְּתוּבַת אִשָּׁה בְּזַבּוּרֵית דְּבַרֵי רַבִּי
יְהוּדָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּבִינוּנֵית. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מִפְּנֵי
מָה אָמְרוּ כְּתוּבַת אִשָּׁה בְּזַבּוּרֵית שְׁיֹוֹתֵר מִמָּה שְׁהָאִישׁ
רוֹצֵה לִישָׂא הָאִשָּׁה רוֹצֵה לִינְשָׂא. דְּבַר אַחַר אִשָּׁה יוֹצְאָה
לְרַצוֹנָה וְשְׁלֹא לְרַצוֹנָה וְהָאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיא אֲלֵא לְרַצוֹנוֹ.
מָאי דְּבַר אַחַר וְכִי תִימָא כִּי הֵכִי דְכִי מִפִּיק לָהּ אִיהוּ תַקִּינוּ
לָהּ רַבָּנָן כְּתוּבָה מֵינִיה. כִּי נִפְקָא אִיהִי נָמִי לִיתְקֶנוּ לִיה
רַבָּנָן כְּתוּבָה מֵינָה. תָּא שְׁמַע אִשָּׁה יוֹצְאָה לְרַצוֹנָה וְשְׁלֹא
לְרַצוֹנָה וְהָאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיא אֲלֵא לְרַצוֹנוֹ אֲפֻשֵׁר דְּמִשְׁהִי לָהּ
בְּגִיטָא. כְּתוּבַת אִשָּׁה בְּזַבּוּרֵית אָמַר מֵר זוּטְרָא בְּרִיה דְּרַב
נַחֲמָן לֹא אָמְרוּ אֲלֵא מִיתְמִי אַבָּל מֵינִיה דִּידִיה בְּבִינוּנֵית
מִיתְמִי מָאי אִירָא כְּתוּבַת אִשָּׁה אֲפִילוּ כָּל מֵילֵי נָמִי דְהָא
תְּנִין אִין נִפְרָעִין מִנְכֻסֵי יְתוּמִים אֲלֵא מִן הַזִּיבּוּרֵית אֲלֵא
לָאוּ מֵינִיה לְעוֹלָם מִיתְמִי וְכְתוּבַת אִשָּׁה אֲצֻטְרִיכָא לִיה
סְלֻקָא דְעַתְדָּא אֲמִינָא מְשׁוּם חִינָא אֲקִילוּ רַבָּנָן גְּבַה קָא
מִשְׁמַע לָן :

רס"י גזלן. לא יהיב דמי חמסן יהיב דמי: יוצאת לרצונה וכו'. ע"כ בעל מגרשה:
מאי דבר אחר. היכי הוי טעמא לכתובה למשקל בזבורי: וכי תימא. כלו' מלחא
אחריתא קאמר ולא טעמא לזבורית הוא: אפשר דמשהי לה. ולא יהיב לה גיטה
וכיון דלא אשה מדעתיה גרשה: אלא מיתמי. כגון כתובת אלמנה: משום חינא.
סיהו אנשים נוסאים חן בעיני הנשים וינשאו להם:

רבי אלעזר פתח ואמר (זכריה ג) ויראני את יהושע הכהן
 הגדול עומד לפני מלאך יי וגומר. תא חזי ווי לאינון בני
 נשא דלא מסתכלאן ביקרא דמאריהון וכל יומא ויומא
 כרוזא קארי עלייהו ולא משגיחין אתא בר נש לאסתכלא
 בפקודי אורייתא כמה סניגורין קיימין לאדכרא עליה
 לטב. אתא בר נש ואעבר על פקודי אורייתא אינון עובדין
 קטיגורין עליה לביש קמי קדשא בריך הוא יהושע כהן
 גדול הוה ואוקמוה מה כתיב ביה והשטן עומד על ימינו
 לשטנו. ומה בהאי כך בשאר בני עלמא דלא מסתכלי
 ביקרא דמאריהון על אחת כמה וכמה. חמי מה כתיב
 ויהושע היה לבוש בגדים צואים ואוקמוה. אבל בגדים
 צואים ודאי אינון לבושין דאתלבשא בהו רוחא בההוא
 עלמא זכאה חולקיה דמאן דלבושוי מתתקנין ושלמין
 בההוא עלמא והא אתמר כל מאן דבעין לאעלא לגיהנם
 אינון לבושין דמלבשין ליה היך אינון מה כתיב הכא
 ויהושע היה לבוש בגדים צואים ועומד לפני המלאך. מאן
 מלאך דא מלאך דממנא על גהינם וממנא על מאן דחמי
 באינון לבושין עד דאתיב קלא ואמר הסירו הבגדים
 הצואים מעליו. מהכא אית לאסתכלא דעובדין בישין
 דבר נש עבדין ליה אינון לבושים צואים. ויאמר אליו ראה
 העברתי מעליך עונך והלבש אותך מחלצות. אלבישיניה
 לבושין אחרנין מתתקנו דבהו אסתכל בר נש בזיו יקרא
 דמאריה. תא חזי כגוננא דא פנחס דלא אסתלק מעלמא
 עד דאתתקנו קמיה לבושין אחרנין דרוחא אתהני בהו
 לעלמא דאתי בשעתא חדא אתפשט מאלין ואתלבש
 מאלין ואתלבש באלין לקיימא דכתיב הנני נותן לו את
 בריתי שלום, עד דהו אזלי שמשא הוה תקיפא ויתבו
 תחות צלא דחד טנרא דמדברא אמר רבי אלעזר ודאי
 צלא חדוותא דנפשא הוא :

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַפֶּהַן הַגָּדוֹל עוֹמֵד
 לְפָנַי מִלְּאָחַד ה' וְגו'. זֶה וּרְאֵה, אֹרֵי לְבַנְי הָאָדָם שְׂאִינָם מִסְתַּפְּלִים זְכָכּוֹד
 אֲדוֹנָם וְכָל יוֹם וְיוֹם קוֹרֵא עֲלֵיהֶם פְּרוֹז, וַיִּאֲיָנָם מִסְגִּיחִים. זֶה הָאָדָם
 לְהַסְתַּפֵּל זְמַנּוֹת הַתּוֹרָה, פָּמָה מְלִיכִים יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים לְהַזְפִּיר עָלָיו לְפָוֵב.
 זֶה הָאָדָם וְעַבֵּר עַל מַנּוֹת הַתּוֹרָה, יֵאלֹו הַמַּעֲשִׂים מְקַטְרָגִים עָלָיו לְרַע
 לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ זְרוּף הוּא יְהוֹשֻׁעַ פֶּהַן גָּדוֹל הָיָה, וְהַעֲמִידוּהוּ. מֵה פְתוּב זֹו,
 וְהַשְׁטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשָׂטְנוֹ. וְאִם זָזָה פָּה, זְשָׁחַר זְנִי הָעוֹלָם שְׂאִינָם
 מִסְתַּפְּלִים עַל פְּכוֹד אֲדוֹנָם, עַל אַחַת פָּמָה וְכַמָּה. רְאֵה, מֵה פְתוּב, וַיְהוֹשֻׁעַ
 הָיָה לְבוֹשׁ זְגָדִים כֹּאֲחִים. וְהַעֲמִידוּהוּ. אֲצַל זְגָדִים כֹּאֲחִים, הֵם וְדָחִי הַלְּבוּשִׁים
 שְׁהַרוּחַ נִתְלַצֵּשׁ זָהֶם זְעוֹלָם הַהוּא. אֲשָׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל מִי שֶׁלְבוּשָׁיו מִתּוֹקְנִים
 וְשִׁלְמִים זְעוֹלָם הַהוּא. וְהִנֵּה לְמַדְנוּ, כָּל מִי שֶׁרוֹאִים לְהַכְנִיסוֹ זְגִיחָנָם, יֵאָדָּ:
 הֵם הַלְּבוּשִׁים שְׁמַלְבוּשִׁים אֹתוֹ וּמַשִּׁיב, פְתוּב פֶּאֵן וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבוֹשׁ זְגָדִים
 כֹּאֲחִים וְעוֹמֵד לְפָנַי הַמְּלָאָךְ. מִי הוּא הַמְּלָאָךְ. זֶה הוּא הַמְּלָאָךְ הַמְּמוּנָה עַל
 הַגִּיחָנָם, וְהוּא מְמוּנָה עַל כָּל מִי שֶׁרוֹאֵהוּ זְאֵלֹו הַלְּבוּשִׁים. עַד שֶׁהַשִּׁיב הַקּוֹל,
 וְאָמַר, הִסִּירוּ הַזְּגָדִים הַכֹּאֲחִים מֵעָלָיו. מִפֶּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל שְׁהַמַּעֲשִׂים
 הַרְעִים שֶׁל הָאָדָם עוֹשִׂים לוֹ יֵאלֹו לְבוּשִׁים הַכֹּאֲחִים. וַיִּאָמַר יֵאלֹו רְאֵה
 הַעֲצָרְתִּי מֵעָלָיְךָ עוֹנֵךְ וְהַלְּצֵשׁ אֹתְךָ מִחֲלָלוֹת. כִּי הַלְּבוּשִׁים לְבוּשִׁים אַחֲרִים
 מִתּוֹקְנִים שְׁזָהֶם מִסְתַּפֵּל הָאָדָם זְזִיו יִקְרוּ שֶׁל אֲדוֹנוֹ. זֶה וּרְאֵה, כְּעִין זֶה,
 פְּנָחָם, שֶׁלֹּא נִסְתַּפֵּל מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁנִּתְפַּקְנוּ לְפָנָיו לְבוּשִׁים אַחֲרִים, שְׁהַרוּחַ
 נִהְיָה מֵהֶם לְעוֹלָם הַזֶּה. זְשָׁעָה אַחַת נִתְפַּשֵּׁט מֵאֵלֹו וְנִתְלַצֵּשׁ זְאֵלֹו, לְהִים
 מֵה שְׁפְתוּב, הַנְּנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת זְרִיתִי שְׁלוֹם. זְעוּד שְׁהִיו הוֹלְכִים, הָיָה אֹר
 הַשְּׁמַשׁ חֲזָקָה, וַיִּשְׁבּוּ תַחַת כָּל שֶׁל סֵלַע אַחַד זְמַדְזָר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַכֵּל,
 הוּא וְדָחִי שְׁמַחַת הַנְּפֵשׁ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"א

א. הִיָּה לְבֵית הַכִּנְסֹת אוֹ לְבֵית הַמְדַרְשׁ שְׁנֵי פְתָחִים לֹא יַעֲשֶׂנוּ קַפְנֻדְרִיא כְּדִי שְׂיִכְנֹס בְּפֶתַח זֶה וַיֵּצֵא בְּפֶתַח שְׂכַנְגָדוּ לְקֶרֶב הַדֶּרֶךְ. שְׂאָסוּר לְהַכְנִס בָּהֶן אֶלָּא לְדַבֵּר מִצְוָה: **ב.** מִי שְׂצָרִיךְ לְהַכְנִס לְבֵית הַכִּנְסֹת לְקֶרֶב אוֹ חֲבִירוֹ יִכְנֹס וַיִּקְרָא מְעַט אוֹ יֹאמֶר שְׂמוּעָה וְאַחַר כֵּן יִקְרָא חֲבִירוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְנֹס בְּשִׁבִיל חֲפָצָיו בְּלֶבֶד. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ יֹאמֶר לְחֲבִירוֹ מִן הַחֲבִירוֹת קְרָא לִי הַפְּסוּק שְׂאֵתָה קוֹרָא בּוֹ אוֹ יִשְׁהָא מְעַט בְּבֵית הַכִּנְסֹת וְאַחַר כֵּן יֵצֵא שְׂהֵי־שִׁיבָה שְׂם מַעֲסָקִי הַמִּצּוֹת הִיא שְׂנֵאָמֶר (תהלים פד) אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ וְכו': **ג.** מִי שְׂנִכְנֹס לְהַתְפַּלֵּל אוֹ לְקֶרֶב מוֹתֵר לוֹ לְצֵאת בְּפֶתַח שְׂכַנְגָדוּ כְּדִי לְקֶרֶב אֶת הַדֶּרֶךְ וּמוֹתֵר לְאָדָם לְהַכְנִס לְבֵית הַכִּנְסֹת בְּמַקְלוֹ בְּמִנְעָלוֹ וּבְאִפּוֹנְדוֹתוֹ וּבְאֶבֶק שְׂעַל רַגְלָיו וְאִם הִיָּה צָרִיךְ לְרוֹק יְרוֹק בְּבֵית הַכִּנְסֹת:

מוסר

מספר חסידים סימן ק"ל קל"א קל"ב

יֵאָחֵז צָדִיק דְּרָכּוֹ יֵשׁ אָדָם שְׂאֵינוֹ זָכָאֵי שְׂיִקְבֵּל הַמָּקוֹם תְּפִלָּתוֹ אֶלָּא בְּעֵבֹר תּוֹקֶף תַּחְנוּנִים וְדַמְעַת עֵינָיו אֲשֶׁר תִּמְיֵד בּוֹכָה וּמִתְחַנֵּן אֶף עַל פִּי שְׂאֵין בְּיָדוֹ זְכוּת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְקַבֵּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּפִלָּתוֹ וְעוֹשֶׂה חֲפָצוֹ: אִם יִשְׁאַל אָדָם דָּבָר שֶׂהוּא שֶׂבַח לְבוֹרָאוֹ כְּגוֹן עַל לְמוֹד תּוֹרָה אוֹ דָּבָר אֶחָד מִחֲפָצֵי שָׂמַיִם וְשׁוֹפֵךְ אֶת נַפְשׁוֹ עָלָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתוֹ אֶף עַל פִּי שְׂאֵין בְּיָדוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים: אִם יִשְׁאַל אָדָם עֵצָה מִמֶּךָ. אִם יִדְעֶת הַדְּרִיכָהוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְפִי מָה שְׂנִרְאָה בְּעֵינֶיךָ בְּרָצוֹן חֲכָמִים אֲבָל לֹא לְפִי דְרָכּוֹ כְּנֶגֶד הַבוֹרָא וְאִם תִּשְׁתּוֹק וְאֵתָה יוֹדֵעַ לְהַדְרִיכוֹ פֶּן יִשְׁאַל מֵאַחַר וַיִּתֵּן לוֹ עֵצָה שְׂאֵינָה הוֹגֵנֶת לוֹ כְּמוֹ שְׂעֵשָׂה

אֲבִשְׁלוּם שְׁשָׁאֵל עֵצָה מֵאַחִיתוֹפֵל וְנָתַן לוֹ חוּשֵׁי עֵצָה וְנִפְל
בְּיָד
: דָּוִד

פינחס יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה :

^(ז) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם
שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אָלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת
וּשְׁלֹשִׁים : אֵלֶּיךָ זָרַעְתָּ רְאוּבֵן וְהוּוּ מִנְּגִיחוֹן אַרְבָּעִין וַתִּלְתָּא
אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה וַתִּלְתִּין : ^(ח) וּבְנֵי פְלוּא אֶלִיָּאב : וּבְנֵי
פְלוּא אֶלִיָּאב : ^(ט) וּבְנֵי אֶלִיָּאב נְמוּאֵל וְדָתָן
וְאַבְיָרָם הוּא דָתָן וְאַבְיָרָם (קְרוּאִי) קְרִיאִי
הָעֵדָה אֲשֶׁר הָצוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן
בְּעֵדַת קָרַח בְּהִצָּתָם עַל יְהוָה : וּבְנֵי אֶלִיָּאב
נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבְיָרָם הוּא דָתָן וְאַבְיָרָם מְעַרְעֵי כְּנֻשָׁתָא דְאַתְּכַנְשׁוּ עַל
מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן בְּכְנֻשָׁתָא דְקָרַח בְּאַתְּכַנְשִׁיהוֹן עַל יְיָ :

רשׁׁי אֲשֶׁר הָצוּ. אֶת יִשְׂרָאֵל עַל מִשָּׁה: בְּהִצָּתָם. אֶת הָעַם עַל ה': הָצוּ. הָצִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְרִיב עַל מִשָּׁה.
לְשׁוֹן הַפְּעִיל:

^(י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם
וְאֶת קָרַח בְּמֹת הָעֵדָה בְּאֹכַל הָאִשׁ אֶת
חֲמֹשִׁים וּמְאַתִּים אִישׁ וַיְהִיו לְנֶס : וּפְתַחַת
אֶרֶץ יִת פּוּמָה וּבְלַעַת יְתֵהוֹן וְיָת קָרַח בְּמֹתָא דְכְּנֻשָׁתָא כַּד אֶכְלַת
אֶשְׁתָּא יִת מְאָתָן וְחֲמִשִּׁין גְּבָרָא וְהוּוּ לְאֶת :

רש"י ויהיו לנס. לחות ולזכרון (במדבר י, ה) למען אשר לא יקרב איש זה, לחלוק עוד על הכהנה:

(יא) וּבְנֵי קָרַח לֹא מָתוּ : (ס) וּבְנֵי קָרַח לֹא מָתוּ :

רש"י ובני קרח לא מתו. הם היו בענה תחלה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם, לפיכך נחבצו להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם:

(יב) בְּנֵי שְׁמֵעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְנִמְוֹאֵל
מִשְׁפַּחַת הַנִּמְוֹאֵל לִימִין מִשְׁפַּחַת
הַיְמִינִי לִיכִין מִשְׁפַּחַת הַיְכִינִי : בְּנֵי שְׁמֵעוֹן
לְזָרְעֵיהֶן לְנִמְוֹאֵל זָרְעִית נִמְוֹאֵל לִימִין זָרְעִית יְמִין לִיכִין זָרְעִית
יְכִין :

נביאים - מלכים א - פרק יט

(טו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדָרְכֶךָ
מִדְּבַרָה דְּמָשֶׁק וּבֵאתָ וּמִשַּׁחְתָּ אֶת חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל אֲרָם : וַאֲמַר יְיָ לִיה אֶזְיֵל תּוֹב לְאוֹרְחֶךָ לְמִדְּבַרָה
דְּמָשֶׁק וּתְהִי וּתְמַשֶּׁךְ יַת חֲזָאֵל לְמַהְוֵי מְלָכָא עַל אֲרָם : (טו) וְאֵת
יְהוּא בֶן נִמְשִׁי תְמַשַּׁח לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל
וְאֵת אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפְט מֵאֲבֵל מְחֹלָה
תְּמַשַּׁח לְנַבִּיא תַחְתֶּיךָ : וַיַּת יְהוּא בֶּר נִמְשִׁי תְמַשַּׁח
לְמַהְוֵי מְלָכָא עַל יִשְׂרָאֵל וַיַּת אֱלִישָׁע בֶּר שָׁפְט מִמִּישָׁר מְחֹלָה תְּמַשַּׁח
לְמַהְוֵי נַבִּיא תַחְתֶּיךָ :

רש"י תמשה לנביא תחתיך . אי איפסי בנביאותך , מאחר שאתה מלמד קטגוריא על בני :

(יז) וְהָיָה הַנְּמָלֵט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמֵית יְהוּא
וְהַנְּמָלֵט מִחֶרֶב יְהוּא יָמֵית אֱלִישָׁע : וַיְהִי
דִּישְׁתִּיזִיב מִחֶרֶב דְּחֲזָאֵל יְקָטוּל יְהוּא וּדִישְׁתִּיזִיב מִחֶרֶב דִּיהוּא
יְקָטוּל אֱלִישָׁע :

רש"י ימית אלישע . לז מזינו שהמית אלא ארבעים ושנים ילדים על ידי הדובים בירחו (מלכים ב כד) :

(יח) וְהַשְּׂאֲרֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל שְׁבַעַת אֲלָפִים כָּל
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל הַפָּה
אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ : וְאַשְׁאֵר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁבַעַת אֲלָפִין כָּל
רְכוּבֵי דָלָא כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל פּוּמָא דָלָא נָשַׁק לֵיהּ : (יט) וַיֵּלֶךְ
מִשָּׁם וַיִּמָּצֵא אֶת אֱלִישָׁע בֶּן שַׁפְט וְהוּא
חֵרֶשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר צָמָדִים לְפָנָיו וְהוּא
בְּשָׁנַיִם הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֵלָיְהוּ אֵלָיו וַיִּשְׁלַךְ
אֶדְרֵתוֹ אֵלָיו : וְאִזְל מִתְמָן וְאַשְׁכַּח יְת אֱלִישָׁע בַּר שַׁפְט
וְהוּא רְדִי בְתַרֵּי עָשָׂר פְּדָנִין דְּתוֹרָא צְמִידִין קְדָמוּהִי וְהוּא בְּחַד מִתְרִי
עֶסְרָא וַעֲבַר אֵלָיְהוּ לְוַתִּיה וּרְמָא שׁוֹשְׁפִיה עֲלוּהִי : (כ) וַיַּעֲזֹב
אֶת הַבָּקָר וַיֵּרָץ אַחֲרַי אֵלָיְהוּ וַיֹּאמֶר
אֲשַׁקֶּה נָא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלְכָה אַחֲרָיְךָ
וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ : וּשְׁבַק
יְת תוֹרָיָא וְרַהֲט בְּתַר אֵלָיְהוּ וְאָמַר אֲנִשׁוּק כְּעֵן לְאָבָא וּלְאִמָּא וְאִיהֶךָ
בְּתַרְךָ וְאָמַר לֵיהּ אִזְיִל תּוּב אַרְי מָה עֲבַדִּית לָךְ :

רש"י לך טוב . מאחרי : כי מה עשיתי לך . שתבא אחרי :

כתובים - תהילים - פרק צא

(יד) כִּי בִי חָשַׁק וְאֶפְלָטָהּוּ אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יָדַע
שָׁמַי : מְטוּל דִּי בְּמִימְרֵי אֶתְרָעִי וְאֲשַׁזְּבִנֶיהָ אֲשַׁגְּבֶנֶיהָ מְטוּל דִּידַע
שָׁמַי : (טו) יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ עִמּוֹ אֲנֹכִי בְּצָרָה
אֲחַלְצֶהוּ וְאֶכְבְּדֶהוּ : יִצְלִי קִדְמִי וְאֶנָּא עֲנֵי יְתִיהָ עֲמִיהָ
אֶנָּא בְּעֵקֶתָא אֶפְצְנֶיהָ וְאֶיִקְרַנֶיהָ : (טז) אֶרְדָּ יָמִים
אֲשַׁבִּיעֶהוּ וְאֶרְאֶהוּ בִישׁוּעָתִי : אֲוֹרִיכוֹת יוֹמִין
אֶסְבְּעֶנֶיהָ וְאֶחֱמַנֶיהָ בְּפוֹרְקָנִי : צב (א) מְזִמּוֹר שִׁיר לְיוֹם
הַשַּׁבָּת : שְׁבַחָא וְשִׁירָא דִּי אָמַר אָדָם קִדְמָאָה עַל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא
:

רש"י מְזִמּוֹר שִׁיר . שָׁל לְיוֹם (בְּנֵאֻס) : לְיוֹם הַשַּׁבָּת . שְׁאוֹמְרֵי אוֹתוֹ בְּשַׁבְּתוֹת וְהוּא מְדַבֵּר בְּעֵינֵי הָעוֹלָם
הַבָּא שְׂכוּלוֹ שַׁבָּת :

(ב) טוֹב לְהַדּוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ
עֲלִיוֹן : טב לְאוֹדָאָה קִדְמֵי יְיָ וּלְשַׁבְּחָא שְׁמֵךָ עֲלָאָה : (ג)
לְהַגִּיד בְּבִקְרָה חֶסֶדְךָ וְאַמוֹנָתְךָ בְּלִילוֹת :
לְתַנְּאָה בְּצַפְרָא טוֹבָךָ וְקוֹשְׁטְךָ בְּלִילוֹן :

רש"י לְהַגִּיד בְּבִקְרָה חֶסֶדְךָ . בַּעַת הַגְּאוּלָּה . וְאַמוֹנָתְךָ בְּלִילוֹת . וּבַעוֹד לְרַחֵם הַגְּלוּת לְהַאֲמִין בְּךָ שְׁתַּשְׁמֹר
הַבְּטַחְתְּךָ כָּל זֶה נֶאֱמַר וְטוֹב :

א. אלו הן הנחנקין, המכה אביו ואמו, וגויב נפש מישראל, וזקן ממרא על פי בית דין, ונביא השקר, והמתנבא בשם עבודה זרה, והבא על אשת איש, וזוממי בת כהן ובועלה. המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה. זה חמר במקלל מבמכה, שהמקלל לאחר מיתה חייב, והמכה לאחר מיתה פטור. הגויב נפש מישראל אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו. רבי יהודה אומר, עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו, שנאמר (דברים כד) והתעמר בו ומכרו. הגויב את בנו, (רבי ישמעאל בנו של) רבי יוחנן בן ברוקה מחייב, וחכמים פוטרין. גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין, רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטרין:

ברטנורה (א) אלו הן הנחנקין. ממרא ע"פ בית דין. שמסרב על דברי בית דין הגדול שבלשכת הגזית: וזוממי בת כהן. אף על פי שהם באים לחייבה שרפה אין נדונים אלא במיתה שהיו מחייבים את בועלה שהוא בחנה. כשאר הבא על א"א דכתיב (ויקרא כא) היא באש תשרף היא ולא בועלה וזוממיה ילפינן מכאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו: ובעלה. לבת כהן כשהיא נשואה אבל ארוסה היא ובעלה בסקילה: שהמקלל לאחר מיתה חייב. דכתיב (שם ט) אביו ואמו קלל וקרא יתירא הוא לרבות לאחר מיתה: והמכה לאחר מיתה פטור. דהא לא מחייב עד שיעשה בו חבורה ואין חבורה לאחר מיתה: עד שיכניסנו לרשותו. דכתיב (שמות כא) ונמלא בידו ואין ידו אלא רשותו. וכן הוא אומר (במדבר כא) ויקח את כל ארצו מידו: וישתמש בו. תשמיש שיש בו שוה פרוטה. ות"ק מחייב אפילו בתשמיש שהוא פחות מש"פ והלכתא כת"ק: הגויב את בנו. טעמייהו דרבנן דפטרי דכתיב ונמלא בידו. וקרא יתירה הוא דהא כתיב (דברים כד) כי ימלא איש אלא למדרש מיניה פרט לזה שהוא מצוי והלכה כחכמים: ר' יהודה מחייב. דכתיב (שם) מאחיו מצני ישראל. מאחיו למעוטי עבדים. מצני ישראל אי כתב בני ישראל הוה ממעטינן מי שחליו עבד וחליו בן חורין השתא דכתיב מצני ישראל מעוטא אחרינא ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. ורבנן סברי מאחיו לאו למעוטי עבדים דהא אחים הם במנות אלא בני ישראל למעוטי עבדים. מצני ישראל למעוטי מי שחליו עבד וחליו ב"ח והלכה כחכמים:

ב. זָקֵן מִמֶּרָא עַל פִּי בֵּית דִּין, שְׁנֵאמַר (שם יז) כִּי יִפְּלֵא מִמֶּדָּ דְּבַר לְמִשְׁפָּט וְגו'. שְׁלֹשָׁה בְּתֵי דִינִין הָיוּ שָׁם, אֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הָעֶזְרָה, וְאֶחָד יוֹשֵׁב בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית. בָּאִים לָזֶה שְׁעַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאוֹמְרִי, כֶּךָ דְרָשְׁתִּי וְכֶךָ דְרָשׁוּ חֲבֵרֵי, כֶּךָ לְמִדְתֵּי וְכֶךָ לְמִדּוֹ חֲבֵרֵי. אִם שָׁמְעוּ, אוֹמְרִים לָהֶם. וְאִם לָאוּ, בָּאִין לָהֶן לְאוֹתָן שְׁעַל פֶּתַח הָעֶזְרָה, וְאוֹמְרִי, כֶּךָ דְרָשְׁתִּי וְכֶךָ דְרָשׁוּ חֲבֵרֵי כֶּךָ לְמִדְתֵּי וְכֶךָ לְמִדּוֹ חֲבֵרֵי. אִם שָׁמְעוּ, אוֹמְרִים לָהֶם. וְאִם לָאוּ, אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שְׁבִלִשְׁכַּת הַגְּזִית, שְׁמִמְנוּ יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (שם) מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה'. חֲזַר לְעִירוֹ וְשָׁנָה וְלִמַּד כְּדָרְךָ שְׁהִיָּה לְמִדָּ, פְּטוּר. וְאִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת, חֵיב, שְׁנֵאמַר (שם) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּזָדוֹן, אֵינּוּ חֵיב עַד שְׁיִוְרָה לַעֲשׂוֹת. תִּלְמִיד שֶׁהוֹרָה לַעֲשׂוֹת, פְּטוּר, נִמְצָא חֲמָרוֹ
קָלוּ :

ברטורה (ב) ג' בתי דינין היו שם. בירושלים דמשתעי בה קרא וקמת ועלית: אחד יושב על פתח הר הבית. הוא שער מזרחי שלפנים מן החיל לפני עזרת נסים: ואחד יושב למעלה הימנו כשעברו עזרת נסים וצאים לפתח עזרת ישראל: ואחד יושב בלשכת הגזית. שהיא בנויה בתוך העזרה חליה בקדש וחליה בחול: צאים לזה שעל פתח הר הבית. זקן זה שהורה בעירו ונחלקו בית דין שבעירו עליו והזקיקו הכתוב לעלות לירושלים. צאים הוא ובית דין שבעירו לזה צ"ד שעל פתח הר הבית שהרי צו פוגעים תחלה: תלמיד שהורה לעשות. תלמיד שלא הגיע להוראה ונחלק על בית דין שבעירו. וצאו לבית דין הגדול ושאלו וחזר לעירו והורה כבתחלה פטור. שאין להם לסמוך על ההוראתו והתורה לא חייבה אלא מופלא ומומחה לצ"ד כדילפינן מכי יפלא ממך במופלא שצב"ד הכתוב מדבר: נמצא חומר קולו. חומר העבירה שעבר והורה אף על פי שלא הגיע להוראה מוסף על ההמרא' שהמרה ע"פ בית דין. היא נעשית לו קולא לפוטרו מן המיתה. שאם היה זקן שהגיע להוראה והמרה על פי בית דין היה חייב מיתה:

ג. חֲמָר בְּדַבְרֵי סוֹפְרִים מִדְּבַרֵי תּוֹרָה, הָאוֹמֵר אֵין

תַּפְלִין, כְּדֵי לְעָבוֹר עַל דְּבָרֵי תוֹרָה, פָּטוֹר. חֲמִשׁ
טוֹטְפוֹת, לְהוֹסִיף עַל דְּבָרֵי סוּפְרִים, חֲתִיב:

ברטורה (ג) האומר אין תפלין כו' פטור. שאין זו הוראה. דזיל קרי בי רב הוא:
חמשה טוטפות. יס הוראה ואף על פי שאין דבר זה אלא להוסיף על ד"ס חייב
שצמדקס סופרים (לטטפת לטטפת) לטוטפת כתיב. הרי כאן ד' פרשיות:

ד. אִין מְמִיתִין אוֹתוֹ לֹא בְּבֵית דִּין שְׁבַעֲיָרוּ וְלֹא בְּבֵית
דִּין שְׁבִיבְנָה, אֶלָּא מֵעַלִּין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל
שְׁבִירוֹשְׁלִים, וּמִשְׁמָרִין אוֹתוֹ עַד הַרְגֵּל וּמְמִיתִין
אוֹתוֹ בְּרֶגֶל, שְׁנֹאֲמַר (דברים יז) וְכָל הָעַם יִשְׁמְעוּ וַיֵּרְאוּ
וְלֹא יִזְדוֹן עוֹד, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,
אִין מְעַנִּין אֶת דֵּינֵוֹ שֶׁל זֶה, אֶלָּא מְמִיתִין אוֹתוֹ מִיָּד,
וְכוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין שְׁלוּחִים בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת, אִישׁ
פְּלוֹנִי בֶן אִישׁ פְּלוֹנִי נִתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין:

ברטורה (ד) ולא בבית דין שביבנה. שאלו לבית דין שבלשכת הגזית ואמרו לו וחזר
לעירו ושהה שם ימים רבים עד שגלתה סנהדרי גדולה ליבנה. ואחר כך הורה
כבתחלה. אין ממיתין אותו ביבנה אף על פי שסנהדרי גדולה שם ואף על פי שעדיין
הבית קיים כיון שסנהדרי גדולה אינה יושבת במקומה בלשכת הגזית:

ה. נְבִיא הַשֶּׁקֶר הַמְתַּנְבֵּא עַל מֶה שֶׁלֹּא שָׁמַע וּמֶה
שֶׁלֹּא נֶאֱמַר לוֹ, מִיתָתוֹ בְּיַד אָדָם. אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת
נְבוֹאָתוֹ, וְהַמּוֹתֵר עַל דְּבָרֵי הַנְּבִיא, וְנְבִיא שֶׁעָבַר עַל
דְּבָרֵי עֲצֻמוֹ, מִיתָתוֹ בְּיַד שָׁמַיִם, שְׁנֹאֲמַר (שם יח) אֲנֹכִי
אֶדְרֹשׁ:

ברטורה (ה) מה שלא שמע. מה שלא נאמר בנבואה לשום נביא בעולם. ומה.
שנאמר לחברו ולא לו. ושמעה מפי חברו. וזו ואמר שנאמרה לו. שני אלו נביאי
השקר הם ומיתתן בחנק. דכתיב (דברים יח) אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי. זה
המתנבא מה שלא שמע מעולם. אשר לא כויתיו הא לחברו כויתיו. זה המתנבא מה
שלא נאמר לו. ונאמר לחברו ומת הנביא ההוא. וכל מיתה האמורה בתורה סתם
אינה אלא חנק; מיתתן בידי שמים. דכתיב (ס) והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי.

קרי ביה לא ישמע. וקרי ביה לא ישמע. וקרי ביה לא ישמע הוא עכמו אל דברי.
הרי שלשתן בכלל וכתוב (ס) אנכי אדרוש מעמו. בידי שמים:

ו. המִתְנַבֵּא בְשֵׁם עֲבוּדָה זָרָה וְאוֹמֵר כֹּד אָמְרָה
עֲבוּדָה זָרָה, אֶפְלוּ כִּי אֶת הַהֲלָכָה לְטִמָּא אֶת הַטִּמָּא
וּלְטַהֵר אֶת הַטָּהוּר. הִבָּא עַל אִשְׁתַּי אִישׁ, כִּי
שָׁנַכְנָסָה לְרִשׁוּת הַבַּעַל לְנִשְׁוֹאִין אִף עַל פִּי שְׁלֵא
נִבְעָלָה, הִבָּא עָלֶיהָ הִרִי זֶה בְּחִנְק. וְזוֹמְמֵי בֵּת כְּהֵן
וּבִוּעָלָה, שְׁכָל הַזּוֹמְמִין מִקְדִּימִין לְאוֹתָהּ מִיָּתָהּ, חוּץ
מִזּוֹמְמֵי בֵּת כְּהֵן וּבִוּעָלָה:

ברטנורה (ו) לרשות הבעל. כגון שמסר האב לשלוחי הבעל. ועדיין היא בדרך. תו
לא קרינא ביה אנכי בית ביה קרינא לא

גמרא סנהדרין דף פ"ט ע"ב

המותר על דברי נביא מנא ידע דאי ענש דיהב ליה אות
והא מיכה דלא יהב ליה אות ואי ענש היכא דמוחזק שאני
דאי לא תימא הכי אברהם בהר המוריה היכי שמע ליה
יצחק אליהו בהר הכרמל היכי סמכי עליה ועבדי שחוטי
חוץ. אלא היכא דמוחזק שאני (בראשית כ"ב) ויהי אחר
הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם אחר מאי אמר
רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא אחר דבריו של שטן
דכתיב (שם כ"א) ויגדל הילד ויגמל וגומר אמר שטן לפני
הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם זקן זה חננתו למאה
שנה פרי בטן מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או
גוזל אחד להקריב לפניך אמר לו כלום עשה אלא בשביל
בנו אם אני אומר לו זבח את בנך לפני מיד זובחו מיד

וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךָ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר אֲבָא אֵין נָא אֶלָּא לְשׁוֹן בִּקְשָׁה מְשָׁל לְמַלְךְ בְּשַׁר וְדָם שְׁעַמְדוּ עֲלִיו מְלַחְמוֹת הַרְבֵּה וְהָיָה לוֹ גְבוּר אַחַד וְנִצְחָן לַיָּמִים עֲמָדָה עֲלִיו מְלַחְמָה חֲזָקָה אָמַר לוֹ בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ עֲמוּד לִי בַּמְלַחְמָה זֶה שְׁלֹא יֹאמְרוּ רֵאשׁוּנִים אֵין בְּהוֹן מִמֶּשׁ אַף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְאַבְרָהָם נִיסִיתִיךָ בְּכַמָּה נִסִּיּוֹנוֹת וְעַמְדָתָּ בְּכֻלָּן עֲכָשְׁיוּ עֲמוּד לִי בְּנִסְיוֹן זֶה שְׁלֹא יֹאמְרוּ אֵין מִמֶּשׁ בְּרֵאשׁוּנִים אֶת בְּנֶךָ שְׁנֵי בָנִים יֵשׁ לִי אֶת יְחִידֶךָ זֶה יְחִיד לְאִמּוֹ וְזֶה יְחִיד לְאִמּוֹ אֲשֶׁר אֶהְבֶּתָּ תִרְוִייהוּ רְחִימָנָא לְהוּ אֶת יִצְחָק וְכָל כֶּךָ לְמָה כְּדִי שְׁלֹא תִטְרַף דְעֵתוֹ עֲלִיו קָדְמוֹ שְׁטוֹן לְדָרְךָ אָמַר לוֹ (אִיּוֹב ד) הַנִּסָּה דְבַר אֱלֹהִיךָ תִלְאַה הֵנָּה יִסְרֶת רַבִּים וַיִּדְּים רְפוֹת תַּחֲזִק כּוֹשֵׁל יְקִימוֹן מְלִיךָ כִּי עֵתָה תְּבֵא אֱלִיךָ וְתִלָּא אָמַר לוֹ (תְּהִלִּים כו) אֲנִי בְּתוּמִי אֵלֶיךָ אָמַר לוֹ הֲלֹא יִרְאֶתְךָ כְּסֻלְתֶּךָ אָמַר לוֹ זָכַר נָא מִי הוּא נְקִי אֲבָד כִּיּוֹן דְחֲזָא דְלֹא קָא שְׁמִיעַ לִיה אָמַר לִיה וְאֵלִי דְבַר יְגוֹנֵב כֶּךָ שְׁמַעְתִּי מֵאַחֲוֵרֵי הַפְּרָגוּד שְׁאַיִל לְעוֹלָה וְאֵין יִצְחָק לְעוֹלָה אָמַר לוֹ כֶּךָ עוֹנֵשׁוּ שְׁל בְּדָאֵי שְׁאַפִּילוּ אָמַר אָמַת אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ רַבִּי לְוִי אָמַר אַחַר דְּבַרְיוֹ שְׁל יִשְׁמַעְאֵל לִיִּצְחָק אָמַר לוֹ יִשְׁמַעְאֵל לִיִּצְחָק אֲנִי גְדוֹל מִמֶּךָ בְּמִצּוֹת שְׁאַתָּה מְלַתָּה בּוֹן שְׁמַנַּת יָמִים וְאֲנִי בּוֹן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרִי שָׁנָה אָמַר לוֹ וּבְאַבְרָם אַחַד אֶתָּה מְגַרָּה בִּי אִם אוֹמֵר לִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זָבַח עֲצֻמָּךָ לְפָנַי אֲנִי זוֹבַח מִיַּד וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם :

רס"י מנח ידע. האי גזרעא סזא נביא אמת שהקב"ה עונשו והלא שמא סזר סזוהו נביא הסקר לפיכך מוותר על דבריו: היכא דהוחזק. שהוא כדוק ונביא אמת: סאני. ולא צעי אות: היכי שמע ליה יצחק. שהוא דבר אמת שלא נאמר לשום אדם להקריב את בנו: סחוטוי חוז. שהרי בית המקדש היה בירושלים: הנסה דבר אליך תלחה. וכי היה לאוהביך לנסותך בדבר שהיא תלחה אותך ומכרית את זרעך: הנה יסרת רבים. ורלית והחיית כל באי העולם בדברים ועתה הנה בא להלאותך וללבהך:

אמר רבי אלעזר תנינן כל מאן דאמר תהלה לדוד בכל יום תלת זמנין איהו בר עלמא דאתי. והא אתמר טעמא. אי בגין פרנסה ומזונא דכל עלמא תרין זמנין אינון בכל יומא בצפרא ובפנייא דכתיב (שמות י"ג) בתת יי לכם בערב בשר וגומר. אמאי תלת זמנין בכל יומא אלא תרין למזונא דבני אנשי ודכל עלמא וחד למיהב תוקפא לההוא אתר דפתיחו ידוי. ותרין מזונין אלין משניין דא מן דא וכלהו תלת מזוני כתיבי הקא (תהלים קמ"ה) ואתה נותן להם את אכלם בעתו. דא מזונא דעתירי דיהיב מיכלא סגי בעתו הא חד תרין דכתיב ומשביע לכל חי רצון דא מזונא דמסכני דאינון שבעין מרצון ולא מגו מיכלא סגי תלת דכתיב פותח את ידך דא תוקפא לההוא אתר דבפתיחו ידוי נפקת רצון ושבעא לכלא. תו הכי אוליפנא דלא איהו אלא תרי זמני בגין מזונא ופרנסה בכל יומא דאלין חיובא על בר נש ואי אמר יתיר לאו בגין חובה איהו אלא בגין שבחא גו תושבחון דזמירות דדוד מלכא מאי טעמא בגין דפרנסה לא חזי למשאל אלא בתר צלותא ופרנסה דמאריה (ס"א דנפיק ידוי דקדשא בריה הוא ובריך ושבעין מרצון ועל דא לאו חיובא הוא אלא תרי זמני ביומא ושבחא איהו לקדשא בריה הוא לתת לו זמירות דדוד מלכא) מלכא ייכול בקדמיתא ולבתר ייכלון עבדוי הדא הוא דכתיב (שיר ח') באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי לבתר אכלו רעים. אכלתי יערי דא צלותא דמיושב. עם דבשי דא קרית שמע. אכלתי יערי דא צלותא דמיושב ההוא יער לבנון יוצר (ס"א משרתים) והאופנים וחיות הקדש (כלם קדושים) כל הני אקרון יער אילנין ונציבין דביה. עם דבשי דא קרית שמע דאיהו מתיקו דכלא בכמה צופין ומתיקין. שתיתי ייני. דא צלותא דמעומד מטיבו דיינא עלאה דאתנטר ודא בשלש ברכות ראשונות. עם חלבי אלין אינון שלשה ברכות

אחרונות. ואתכלילן אליו באליו. עד כאן מיכלא דמלכא.
לבתר דאכל מלכא אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים
לתתא ועל דא לית חיובא דמזונא אלא לבתר צלותא
בצלותא דמנחה (בערב) קודם צלותא מאי טעמא בגין דעד
לא אשתכח דינא קשיא בעוד דאנפין דמלכא נהירין יימא
תהלה לדוד בהאי סדורא דמזונא דלבתר דדינא שריא
ותלי על עלמא לא שעתיא איהו. אתא רבי פנחס ונשקיה:

תרגום הזהר אמר רבי אלעזר, למדנו, כל מי שאומר תהלה לדוד צכל יום
שלש פעמים הוא בן העולם הבא. וכבר למדנו הטעם, שהוא משום שכתוב
זה פותח את ידיך שהוא תפלה על מזון. ושואל, אם הטעם הוא משום
פרנסה ומזון של כל העולמות, היה כריף לומר שני פעמים, כי שני פעמים
הם צכל יום, צצקר וצערב. שכתוב, צתת ה' לכם צערב צצר וגו', למה
כריף לומר שלש פעמים צכל יום. ומשיב, אלף שני פעמים צצביל מזון צני
אדם, ושל כל העולם, ופעם אחת הוא, לתת תוקף למקום ההוא שידיו
פתוחות. ושתי מזונות אלו של צני האדם, הם משוגים זה מזה. כי אחד
הוא לעשירים ואחד לעניים. וכל שלש המזונות כתובים כאן, צתהלה לדוד.
א', ואתה נותן להם את הכלם צעתו, הרי א'. ב', שכתוב, ומשציע לכל חי
רצון. זהו מזון של עניים, שהם שצעים מרצון, ולא ממאכל מרובה. ג'
שכתוב, פותח את ידיך, זהו תוקף למקום ההוא, שצפתיחת ידיו יוצא רצון
ושצע לכל. עוד, כך למדתי, שאינו כריף לומר אלף שתי פעמים תהלה
לדוד, צצביל מזון ופרנסה שצכל יום. ואלו שתי הפעמים הן חובה על
האדם ואם אמר יותר אינו צצביל חוב, אלף צצביל שצח צתוך התשצחות
של הזמירות של דוד המלך. מהו הטעם, הוא משום שאינו ראוי לצקש על
פרנסה, אלף אחר התפלה, פי התפלה היא פרנסת אדונו, והמלך יאכל
תחלה ואחר כך יאכלו עבדיו. זה שנאמר צאתי לגני אחותי כלה אכלתי
יערי עם דצשי שתיתי ייני עם חלצני. ואחר כך אכלו רעים. אכלתי יערי,
הוא תפלה דמיושב, דהינו מיוצר אור עד קריאת שמע. עם דצשי, הוא
קריאת שמע. ומפרש, אכלתי יערי הוא תפלה דמיושב, פי יער הלצנון
הוא, שהוא עולם הצריחה פולל יוצר אור, והאופנים וחיות הקדש, כל
אלו נקראים יער אילנות, והנטיעות שבו. עם דצשי, הוא קריאת שמע,
שהוא מתוקה מכל, צכמה רופים ומתיקות. שתיתי ייני: הוא תפלה

דַּמְעוּמָד, שֶׁהִיא הַמְּשָׁכָה שֶׁל הַיַּיִן הַעֲלִיּוֹן הַמְּשֻׁמֵּר, שֶׁהוּא הָאֲרֶת הַחֲכָמָה שֶׁצְּבִינָה וְעַל כֵּן נֶאֱמָר עָלֶיהָ שְׁתִּיתִי יַיִן. וְזֶהוּ צֶלֶס צְרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁצְּתַפְּלַת הָעֵמִידָה שֶׁהֵן פִּנְגָד חֲז"ל. עִם חֲלָצִי, אֲלוֹ הֵן שֶׁלֶס צְרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת, שֶׁהֵן פִּנְגָד נה"י. וְהָאֲרֶת הַחֲסָדִים מְכוּנִים חֲלָצ. וְנִכְלְלוּ אֲלוֹ צֶלֶס, דִּהְיֵנוּ הָאֲרֶת הַחֲכָמָה וְהַחֲסָדִים נִכְלָלִים זֶה בְּזֶה. עַד פֶּאֶן הוּא מֵאֲכָל הַמְּלָךְ. וְאַחַר שֶׁאֲכָל הַמְּלָךְ, אֲכָלוּ רַעִים לְמַעֲלָה, דִּהְיֵנוּ הַמְּלָאָכִים. שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים לְמִטָּה, דִּהְיֵנוּ הַנְּשָׁמוֹת. וְעַל כֵּן, אִין חַיִּב לְשַׁבַּח עַל הַמְּזוֹנוֹת אֲלָא לְאַחַר הַתְּפִלָּה. דִּהְיֵנוּ לְאַחַר שֶׁאֲכָל הַמְּלָךְ פִּנְזָפֵר לְעִיל. וּמֵהוּ הַטַּעַם, שֶׁצְּתַפְּלַת הַמְּנַחָה אֲוִמְרִים תְּהִלָּה לְדוֹד לְפָנֵי הַתְּפִלָּה. הוּא מִשּׁוֹם שֶׁתְּפִלַּת הַמְּנַחָה הִיא פִּנְגָד יִלְחַק שֶׁהוּא דִין, וְעַל כֵּן מְטָרֵם שְׁנִמְלָא הַדִּין הַקָּשָׁה, דִּהְיֵנוּ קוֹדֵם הַתְּפִלָּה, צְעוֹד שְׁפִינֵי הַמְּלָךְ מְאִירִים בְּחֶסֶד, יֹאמֵר תְּהִלָּה לְדוֹד צִסְדֵּר הַהוּא שֶׁל מְזוֹנוֹת צֶלֶס צְחִינוֹת, כִּי אַחַר הַתְּפִלָּה שֶׁהַדִּין שׁוֹרָה וְתִלְוֵי עַל הָעוֹלָם, אִינוּ הַזְּמַן לָזֶה. צֶא רַבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקוּ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"א

א. בִּתְּי כְּנִסְיֹת וּבִתְּי מְדַרְשׁוֹת שְׁחָרְבוּ בְּקִדּוּשְׁתָּן הוּ עוֹמְדִין שְׁנֵאמַר (ויקרא כ"ו ל"א) וְהִשְׁמוֹתִי אֶת מְקוֹדְשֵׁיכֶם אֶף עַל פִּי שְׁהוּ שׁוֹמְמִין בְּקִדּוּשְׁתָּן הוּ עוֹמְדִין. וּכְשֶׁם שְׁנוֹהֲגִין בָּהֵן כְּבוֹד בְּיִישׁוּבָן כֶּד נֹהֲגִין בָּהֵן בְּחִירְבָנָם חוּץ מְכַבּוֹד וְרְבוּץ שְׁאִין מְכַבְּדִין אֹתָן וְאִין מְרַבִּיצִין אֹתָן עָלוּ בָּהֵן עֲשָׂבִים תּוֹלְשִׁין אֹתָם וּמְנִיחִין אֹתָן בְּמְקוֹמָן כִּדִּי שְׁיִירָאוּ אֹתָן הָעָם וְתַעֲזוֹר רוּחָם וַיְבָנוּם: **ב.** אִין סוֹתְרִין בֵּית הַכְּנֶסֶת כִּדִּי לְבָנוֹת אַחַר בְּמְקוֹמוֹ אוּ בְּמְקוֹם אַחַר. אֲבָל בּוֹנִין אַחַר וְאַחַר כֶּד סוֹתְרִין זֶה שְׁמָא יֶאֱרַע לָהֶם אוּנִס וְלֹא יְבָנוּ. וְאֶפְלוּ כּוֹתֵל אֶחָד מִמֶּנּוּ בּוֹנֵה הַחֲדָשׁ בְּצַד הַיָּשׁוּן. וְאַחַר כֶּד סוֹתְרֵי הַיָּשׁוּן. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁלֹא חָרְבוּ יְסוּדוֹתֵינוּ

או שלא נטו כותליו לנפול אבל אם חרבו יסודותיו או שנטו כותליו לנפול סותרין אותו מיד ומתחילין לבנות במהרה ביום ובלילה שמה תדחק השעה וישאר חרב:

מוסר

מספר חסידים סימן קל"ג קל"ד

אל תבא לקחת עצה ממי שאתה חושדו שמה יעצך לפי דעתו וטוב לו ולא תצלח בדבר ועל ידי כן תחשוד אותו ותאמר לו לדעתו יעצני רע ושמא נקי הוא בזה הדבר ואז יחשב לך העון כי חשדת בכשרים: אמר החכם תן עצה טובה ונכונה לכל אדם אשר יבא אצלך להתיעץ. ואפלו לשונאך משני טעמים אחד אשר תצא מדין שמים ולא יהיה בך חטא. ועוד כי בזה תתנקם משונאך. כי שונאך יחשוב בלבבו ודאי זה שונא אותי לא יעצני טובה ויניח דעתך ויעשה דבר אחר אשר יהיה לו למכשול:

פינחס יום חמישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

לְזָרַח מִשְׁפַּחַת הַזָּרָחִי לְשֵׁאוֹל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוֹלִי : לְזָרַח זָרְעֵי זָרַח לְשֵׁאוֹל זָרְעֵי שָׁאוֹל :

לזרחה. הוא זרחה, לשון זרחה. אבל משפחת אהד בטלה, וכן חמשה משבט בנימין, שהרי בעשרה

בנים ירד למצרים וכאן לא מנה אלא חמשה, וכן ארבעון לגד, הרי שבע משפחות. ומאחתי בגמרא ירושלמית, שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וזאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם שמנה מסעות מהר ההר למוסרה, שנאמר (דברים י, ה) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, והלא זהר ההר מת, וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע, אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם, והרגו מהם שבע משפחות, ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל, ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי, והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא דרש שמתו במגפה בדבר בלעם, אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני, נראה שכל עשרים וארבעה אלף נפלו משבטו של שמעון:

(ד) אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשְּׁמֵעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף וּמֵאתַיִם : (ט) אֵלֶּיךָ זָרַעִית שְׁמֵעוֹן עֲשָׂרִין וַתְּרִין
אֶלְפִין וּמֵאתָן : (י) בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן
מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחִגִּי מִשְׁפַּחַת הַחֲגִי
לְשׁוֹנֵי מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹנִי : בְּנֵי גָד לְזָרַעֲנֵיהֶן לְצִפּוֹן
זָרַעִית צִפּוֹן לְחִגִּי זָרַעִית חֲגִי לְשׁוֹנֵי זָרַעִית שׁוֹנֵי : (יט) לְאַזְנֵי
מִשְׁפַּחַת הָאֶזְנִי לְעָרֵי מִשְׁפַּחַת הָעָרִי :
לְאַזְנֵי זָרַעִית אֶזְנֵי לְעָרֵי זָרַעִית עָרֵי :

כ"ז לאזני. אומר אני שזו משפחת ארבעון, ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

(יז) לְאֶרֶז מִשְׁפַּחַת הָאֶרֶזִי לְאֶרְאֵלִי
מִשְׁפַּחַת הָאֶרְאֵלִי : לְאֶרֶז זָרַעִית אֶרֶזִי לְאֶרְאֵלִי
זָרַעִית אֶרְאֵלִי :

נביאים - מלכים א - פרק יט

(כא) וַיָּשֶׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת צֶמֶד הַבָּקָר

וַיִּזְבַּחַהוּ וּבְכָלֵי הַבָּקָר בְּשָׁלֶם הַבָּשָׂר
וַיִּתֵּן לָעֵם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקַּם וַיִּלְדָּ אַחֲרָי

אֱלֹהָיו וַיִּשְׁרַתְהוּ : (פ) וְתָב מִבְּתְרוּהִי וַיִּנְסִיב יֵת פֶּדֶן
תּוֹרִיא וְהַדְמִיָּה וּבְמִנֵי תּוֹרִיא בְּשִׁיל לְהוֹן בְּשָׂרָא וַיְהִי לְעַמָּא וַאֲכָלוּ
וַקָּם וַאֲזַל בְּתֵר אֱלֹהָיו וְשִׁמְשִׁיָּה :

רע"ז **בשלים הבשר** . בשל להם את הבשר , כך פירשו דונ"ש ומנחם , וכן תרגמו יונתן בשתי תיבות (בשל
להו) . ואני אומר , אין צריך לחלקו לשתי תיבות , ומהו בשלים הבשר , בשלים לשני השוורים את הבשר
שלהם , שהלמד אין פחות משנים : ויתן לעם . מרוב שמחה עשה משתה . (ה) כי שלחתי אליך וגו' לי
תן . ידעתי כי תתנם לי , אבל אחרת אני גוזר עליך :

כ (א) וּבֶן הַדָּד מֶלֶךְ אֲרָם קָבַץ אֶת כָּל חֵילוֹ
וַיִּשְׁלְטִים וַיִּשְׁנִים מֶלֶךְ אֹתוֹ וְסוּס וָרֶכֶב

וַיַּעַל וַיִּצַר עַל שׁוּמְרוֹן וַיִּלָּחֶם בָּהּ : וְבֶר הַדָּד
מִלְכָּא דְאַרְם כְּנֵשׂ יֵת כָּל מְשָׁרְתֵיהָ וַתִּלְתֵּין וַתִּרְיִן מִלְכִּין עִמֶיהָ
וְסוּסוֹן וַרְתִּיכִין וְסִלִּיק וְצַר עַל שׁוּמְרוֹן וַאֲגִיחַ קָרְבָּא בָּהּ : (ב)

וַיִּשְׁלַח מִלְּאָכִים אֶל אַחָאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
הָעִירָה : וַיִּשְׁלַח אֲזַגְדִּין לָוֹת אַחָאָב מִלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְקַרְתָּא :

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר בֶּן הַדָּד כְּסָפְךָ
וַיִּהְיֶה לִי הוּא וְנָשִׂיךָ וּבָנֶיךָ הַטּוֹבִים לִי

הֵם : וְאָמַר לִיה כְּדִנְן אָמַר בֶּר הַדָּד כְּסָפְךָ וְדַהְבְךָ דִּילִי הוּא וְנָשִׁיךָ
וּבָנֶיךָ שְׁפִירָא דִּילִי אֵינּוֹן : (ד) וַיַּעַן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל

וַיֹּאמֶר כְּדַבְּרְךָ אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ לָךְ אֲנִי וְכָל
אֲשֶׁר לִי : וְאַתִּיב מִלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל וְאָמַר כְּפִתְגָמָךְ רַבּוּנִי מִלְכָּא

דִּילְךָ נַפְשִׁי וְכָל דִּילִי :

כתובים - תהילים - פרק קז

(כו) יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת נַפְשׁוֹם
בְּרָעָה תִתְמוֹגֵג : סִלְקִין צִית שְׁמִיָּא נְחִתִין עֲמִקִי תְהוֹמִיָּא
נְפִשְׁתְּהוֹן בְּבִישָׁא תִתְמוֹגֵג : (כז) יַחוּגּוּ וַיִּנּוּעוּ כַּשְׁכּוֹר
וְכָל חֲכָמָתָם תִּתְבַּלַּע : יִרְתָּתוֹן יִנּוּעוֹן הִידְ רַוְיָא דְחִמְר
וְכָל חוֹכְמַתְהוֹן מְסִתְלַעְמָא :

רש"י יחוגו . לשון שזר הוא וכן בחגוי הסלע (שה"ש ב') וכן והיתה אדמת יהודה למאכרים לחגוא (ישעיה י"ט)
:

(כח) וַיִּצְעְקוּ אֶל יְהוָה בְּצַר לָהֶם
וּמִמְצוֹקֵיהֶם יוֹצִיאֵם : וַצְלוּ קָדָם יְיָ פֶּד עֵיק לְהוֹן
וּמִמְעִיקֵתְהוֹן יִפֵּק יִתְהוֹן : (כט) יָקָם סְעָרָה לְדַמָּמָה
וַיִּחָשׂוּ גְלִיָּהֶם : יָקָם עֲלֵעוֹלָא לְשִׁתִּיקוּתָא וַיִּשְׁתַּקּוּן
גְּלִיָּהוֹן : (ל) וַיִּשְׁמְחוּ כִי יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנְחַם אֶל
מְחוֹז חֲפָצָם : וַחֲדוֹן אַרוֹם שְׁתַּקּוּן וַדְּבַרְנוֹן לְמְחוֹז רַעֲיָתְהוֹן
:

רש"י וישמחו כי ישתקו . הגלים : וינחם . וינהגם : מחוז . לשון גבול , ומנחם חברו עם וחזותכם את
שאלו (שם כ"ד) גבולינו שלא יכנס בגבולינו וכן מחזה אל מחזה שלש פעמים (מלכים א' ז') בתנחומא , מנחתא
:

משנה בכורות פרק ב

א. הלוקח עבר פרתו של נכרי, והמוכר לו אף על פי

שְׂאִינוּ רִשְׁאֵי, הַמְשִׁתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתוֹ
לוֹ בְּקַבְלָה, פָּטוֹר מִן הַבְּכוּרָה, שְׁנֵאָמַר (במדבר א),
בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא בְּאַחֲרִים. כֹּהֲנִים וְלוֹיִם חִיבִין. לֹא
נִפְטְרוּ מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, (ולא נִפְטְרוּ) אֶלָּא מִפְּדִיוֹן
הַבֵּן וּמִפְּטוֹר חֲמוֹר:

צרטורה (א) הלוקח עובר פרתו. אע"פ שאינו ראוי למכור לו בהמה גסה:

ב. כָּל הַקְּדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוֹם קְבוּעַ לְהַקְדָּשׁוֹ, וְנִפְדּוּ,
חִיבִים בַּבְּכוּרָה וּבַמִּתְנֻת, וְיוֹצְאִין לְחֵלִין לְגִזְזוֹ
וְלַהֲעֵבֵד, וְוֹלְדוֹ וְחֻלְבּוֹ מִתֵּר לְאַחַר פְּדִיוֹנוֹ, וְהַשׁוֹחֲטוֹ
בַּחוּץ פָּטוֹר, וְאִין עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ יִפְדּוּ,
חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר:

צרטורה (ב) כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן וכו':

ג. כָּל שֶׁקָּדַם הַקְּדָשׁוֹ אֶת מוֹמוֹ, אוֹ מוֹם עוֹבֵר
לְהַקְדָּשׁוֹ, וְלְאַחַר מִכָּאן נוֹלֵד לָהֶם מוֹם קְבוּעַ (וְנִפְדּוּ),
פָּטוּרִין מִן הַבְּכוּרָה וּמִן הַמִּתְנֻת, וְאִין יוֹצְאִין
לְחֵלִין לְגִזְזוֹ וְלַהֲעֵבֵד, וְוֹלְדוֹ וְחֻלְבּוֹ אֲסוּר לְאַחַר
פְּדִיוֹנוֹ, וְהַשׁוֹחֲטוֹ בַּחוּץ חִיב, וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם
מֵתוּ יִקְבְּרוּ:

צרטורה (ג) וכל שקדם הקדשן את מומו. הנך תרתי צבי פירשנו לעיל במס' חולין:

ד. הַמְקַבֵּל צֹאן בְּרִזָּל מִן הַנִּכְרִי, וְלָדוֹת פְּטוּרִין,
וְוֹלְדֵי וְלָדוֹת חִיבִין. הַעֲמִיד וְלָדוֹת תַּחַת אֲמוּתֵיהֶם,
וְוֹלְדֵי וְלָדוֹת פְּטוּרִין, וְוֹלְדֵי וְוֹלְדֵי וְלָדוֹת חִיבִין. רָבִן
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֶפְלוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת,
פְּטוּרִין, שְׂאֲחָרֵיוֹתָן לְנִכְרֵי:

צרטורה (ד) המקבל לאן ברזל מן הנכרי. ששם לו הנכרי בהמותיו בדמים קלובים

ולתת לו אותן דמים עד עשר שנים בין מתו בין הוזלו, ואותן ולדות שיהיו להן עד אותן זמן יהו ביניהן: ולדות פטורין. מן הזכורה. ולדותיהן של אותן לאן כשיגדלו ויזכרו יפטרו מן הזכורה. לאי לא יהיב זוזי לנכרי, תפסי בהמה. ואי לא משכח בהמה, תפסי ולדות, אשתכח דשייכא יד נכרי בזלות, הלכך ולדות זכורות שיהיו לאותן ולדות פטורות מן הזכורה דכל דשייכא יד נכרי באמו, הוא פטור מן הזכורה. אבל מה שיזכרו ולדי ולדות, דהיינו רביעי לאאן ברזל, יתנו לכהן, דכולי האי לא שייכא יד נכרי למתפס ולדי ולדות: הכי גרסינן, העמיד ולדות תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין ולדי ולדי ולדות חייבים. העמיד ולדות תחת אמותיהן, שפתח לו פתח לנכרי להיות לו כח בזלות ואמר לו אם ימותו הבהמות תטול ולדות המגיעות לחלקי, השתא אלימא יד נכרי טפי ושייכא בדור אחר טפי משל הראשון הלכך ולדי ולדות של בהמות לאן ברזל כשזכרו פטורות מן הזכורה, הואיל ושייכא יד הנכרי בדידהו. וולדי ולדות של ולדות כשיזכרו דהיינו חמישי לאאן ברזל ינתנו לכהן: שאחריותן לנכרי. דלעולם כל מה דמשכח נכרי תפסי. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

ה. רַחַל שְׁיַלְדָה כְּמִין עֵז, וְעַז שְׁיַלְדָה כְּמִין רַחַל, פְּטוּר מִן הַבְּכוּרָה. וְאִם יֵשׁ בּוֹ מְקַצֵּת סִימָנִין, חֵיב:

ברטנורה (ה) רחל שילדה כמין עז. אע"ג דתרווייהו מינים חייבים בזכורה, אפילו הכי אם אינו דומה לאמו פטור מן הזכורה, דכתיב אך זכור שור, עד שיהא הוא [שור] וזכורו שור: ואם יש בו מקצת סימנים. שדומה לאמו עד שהוא ניכר בהן שהוא מאותו המין, חייב:

ו. רַחַל שְׁלֵא בְּכָרָה וְיַלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים וְיִצְאוּ שְׁנֵי רֵאשִׁיָּהוּ כְּאֶחָד, רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, שְׁנֵיָּהוּ לְכַהֵן. שְׁנֵיָּאֵמַר (שמות יג), הַזְּכָרִים לֵה'. וְחֻכְמֵי אוֹמְרִים, אִי אֶפְשָׁר, אֵלֶּא אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לְכַהֵן. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הַכַּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְשַׁמְנִים בֵּינְהוֹן, וְהַשְּׁנֵי יִרְעָה עַד שִׁסְתָּאב. וְחֵיב בַּמִּתְנֹת. רַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר. מִת אֶחָד מֵהוֹן, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יַחְלוּקוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. זְכָר וְיִנְקָבָה, אֵין כָּאֵן לְכַהֵן כָּלּוּם:

(ו) שנאמר הזכרים. משמע שנים: אי אפשר. לזמנא שיצאו שני ראשיהן כאחד אללא האחד ילא תחילה ולא ידעינן הי מנייהו: בורר לו את היפה. דמסתמא היפה והבריח נפק ברישא: משמנים ביניהן. הצעלים והכהן אין להם יתרון זה על זה בחלוקתן אללא השומן, שהישראל נוטל השומן ומניח הכחוש לכהן, שהמוציא מחזירו עליו הראיה. והלכה כר' עקיבא: והשני. שנשאר לישראל ירעה עד שיפול בו מום ואחר כך יאכל, דספק בכור הוא, הלכך אינו נשחט תמים. ובאותו של כהן לא היה צריך למימר דודאי אינו שוחטו עד שיהא בו מום, דבזמן הזה קמיירי וחייב במתנות. הישראל כשישחטנו יתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה, ממה נפשך, אי בכור הוא כולו לכהן, אי לאו בכור הוא חייב במתנות: ור' יוסי פוטר. דהוי כאילו זכה בו כהן והגיע לידו וכשנפל בו מום נתנו לישראל, ונמלא שהוא פטור מן המתנות הואיל וחשבינן ליה כאילו בא מיד כהן לישראל. והלכה כר' יוסי: ר' טרפון אומר יחלוקו. דהדר ביה ר' טרפון ממאי דאמר לעיל דכהן בורר לו את היפה, וסבר דמחיים נמי שמיין את שניהם בדמים וחולקים את הדמים, דלשניהן יש חלק בשניהם הלכך מת אחד מהם יחלוקו את החי: ר' עקיבא אומר המוציא מחזרו עליו הראיה. והלכה כרבי עקיבא: זכר ונקבה אין לכהן כלום. דשמא נקבה ילאתה תחלה והמוציא מחזרו עליו הראיה. והכא אפילו רבי טרפון מודה דהתם הוא דקא פליג משום דודאי הוי חד לכהן הלכך יפה כחו לחלק בשוה, אבל הכא הורע כחו, דשמא לא שייכא בכורה כלל. ומיהו ירעה עד שיסתאב ואחר כך יאכלנו דספק הוא:

ז. שְׁתֵּי רְחִלּוֹת שְׁלֹא בְּכָרוֹ, וַיִּלְדוּ שְׁנֵי זָכָרִים, נוֹתֵן שְׁנֵיהֶם לַכֹּהֵן. זָכָר וַיִּנְקְבָהּ, הַזָּכָר לַכֹּהֵן. שְׁנֵי זָכָרִים וַיִּנְקְבָהּ, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר, הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִשְׁמָנִים בִּינֵיהֶן, וְהַשְּׁנֵי יִרְעָה עַד שְׁיִסְתָּאֵב. וְחַיֵּב בַּמִּתְּנוֹת. רַבִּי יוֹסֵי פוֹטֵר. מֵת אֶחָד מֵהֶן, רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר, יִחְלֹקוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרֵאָיָה. שְׁתֵּי נְקִבּוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זָכָרִים וְשְׁתֵּי נְקִבּוֹת, אֵין כָּאֵן לַכֹּהֵן כָּלוּם: ח. אַחַת בְּכָרָה וְאַחַת שְׁלֹא בְּכָרָה וַיִּלְדוּ שְׁנֵי זָכָרִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר, הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִשְׁמָנִין בִּינֵיהֶן, וְהַשְּׁנֵי יִרְעָה עַד שְׁיִסְתָּאֵב. וְחַיֵּב בַּמִּתְּנוֹת. רַבִּי יוֹסֵי פוֹטֵר, שְׁהֵיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֹּל שְׁחֲלִיפִיו בְּיַד כֹּהֵן, פְּטוֹר מִן הַמִּתְּנוֹת.

רבי מאיר מחיב. מת אחד מהן, רבי טרפון אומר, יחלוקו. רבי עקיבא אומר, המוציא מחברו עליו הראיה. זכר ונקבה, אין כאן לפהו פלום: ט. יוצא דפן והבא אחריו, רבי טרפון אומר, שניהם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים. רבי עקיבא אומר, שניהן אינן בכור, הראשון משום שאינו פטר רחם, והשני משום שקדמו אחר:

ברטנורה (ט) יולא דופן. שנקרעה אמו והוליאו העובר דרך לפנותיה: והבא אחריו. הנולד אחריו דרך הרחם: ירעו עד שיסתאבו. למספקא ליה לר' טרפון אי בכור לולדות קדיש אע"פ שאינו בכור לרחמים כגון יולא דופן שהוא הראשון שנולד אע"פ שלא פטר הוא את הרחם, אי בכור לרחמים קדיש אע"פ שאינו בכור לולדות כגון הבא אחר יולא דופן שהוא הראשון שפטר את הרחם אבל אינו בכור לולדות שהרי יולא דופן קדמהו, ומספיקא שניהם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים, דשמא תרתי בעינן בכור לולדות ולרחמים ואין שום אחד מהן קדוש והמוליא מחזירו עליו הראיה. ור' עקיבא פשיטא ליה דתרווייהו בעינן ואין שום אחד מהן קדוש. והלכה כרבי עקיבא:

גמרא בכורות דף ל' ע"ב

תנו רבנן הבא לקבל דברי חברות צריך לקבל בפני שלשה חברים ואפילו תלמיד חכם צריך לקבל בפני שלשה חברים. זקן ויושב בישובה אינו צריך לקבל בפני שלשה חברים שכבר קיבל עליו משעה שישב. אבא שאול אומר אף תלמיד חכם אינו צריך לקבל בפני שלשה חברים ולא עוד אלא שאחרים מקבלים לפניו. אמר רבי יוחנן בימי בנו של רבי חנינא בן אנטיגנוס נשנית משנה זו. רבי יהודה ורבי יוסי איסתפק להו מילתא בטהרות שדרו רבנן לגבי

בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶן אֲנָטִיגְנוֹס אָזִילוּ אָמְרוּ לִיה לַעֲיִין בָּהּ
אֲשַׁכְּחוּהוּ דְקָא טָעִין טְהָרוֹת אוֹתִיב רַבֵּן מְדִידִיה לְגַבֵּייהוּ
וְקָאִי אִיהוּ לַעֲיוּנֵי בָהּ אֶתוּ אָמְרוּ לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי
יוֹסִי אָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוּדָה אָבִיו שֶׁל זֶה בִּיזָה תִלְמִידֵי
חֲכָמִים אִף הוּא מְבַזָּה תִלְמִידֵי חֲכָמִים אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי
כְּבוֹד זָקֵן יְהֵא מוֹנַח בְּמִקוֹמוֹ אֶלָּא מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ נְהָגוּ כְּהִנָּיִם סְלִסּוּל בְּעֶצְמוֹן שְׂאִין מוֹסְרִין אֶת
הַטְּהָרוֹת לְכָל אָדָם. תְּנֵנוּ רַבֵּן חֵבֶר שְׂמֵת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו וּבְנֵי
בֵיתוֹ הָרִי הֵן בְּחִזְקָתוֹ עַד שֶׁיִּחְשְׁדוּ. וְכֵן חָצַר שְׂמוֹכְרִין בָּהּ
תִּכְלַת הָרִי הִיא בְּחִזְקָתָה עַד שֶׁתִּפְסֹל:

רס"י נשנית משנה זו. דאפילו תלמיד חכם כריך להקבל: בטהרות. בסדר טהרות
לא גרסינן שבטהרות עלמין אירע להם מעשה ונסתפקה הלכה: שדרו רבנן. שדרו
זוג דרבנן: אותיב רבנן מדידיה. מתלמידיו שקבלו עליהם דברי חכרות אותיב
בהדי הגך שלוחין וקאי איהו לעיוני בשאלתם: אביו של זה כו'. אגב ריתחיה
קאמר ולא הוא: כבוד זקן. האב והבן: סלסול. מעלה רבי חנינא בן אנטיגנוס כהן
היה: בחזקתו עד שתפסל. שימכרו זה קלא אילן לשם תכלת:

זוהר פנחס דף רמ"ו ע"א

תִּלְתַּת אֵינֻן דְּגֵרְמִין בֵּישׁ לְגֵרְמִייהוּ תִּרְיִן בְּהָאִי עֲלָמָא וְחָד
בְּעֲלָמָא אַחְרָא וְאֵלִין אֵינֻן. מָאן דְּלֵיִט גְּרַמִּיה דְּתַנִּינָן חַד
מִמֶּנָּא אֶתְפָּקַד קַמִּיה דְּבֵר נֶשׁ וּבִשְׁעֵתָא דְּלֵיִט גְּרַמִּיה הָהוּא
בֵּר נֶשׁ הָאִי מִמֶּנָּא וְשִׁבְעִין אַחְרָנִין דְּמִמֶּנָּן תַּחֲוֹתִיה נְטִלִין
הָהִיא מְלָה וְאִמְרֵי אָמֵן וְסִלְקֵי לָהּ לַעֲיִלָּא וְדִיִּינִין לָהּ וְאִיהוּ
רְדִיף אֲבִתְרִיה עַד דְּעֵבִיד לִיה וְאֲשָׁלִים לִיה הָהִיא מְלָה.
מָאן לֹן רַב מְמִשָּׁה דְּאָמַר (שמות לב) וְאִם אִין מְחַנֵּי נָא מְסַפְרֵךְ
אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ וְאָמַר לְצוּרֵךְ וְאִף עַל גַּב דְּקַדְשָׁא בְּרִידָה הוּא
עֵבִיד רְעוּתִיה עִם כָּל דָּא לָא אֲשֶׁתִּזִּיב מְעוֹנֶשָׁא וְהָא אֶתְמַר
דְּלָא אֲדַכֵּר בְּפִרְשֵׁת וְאֶתָּה תִּצְוָה וְאֶתְמַחֵי מִתְּמָן. וְהָא

אוקמוה מאן לן רב מדוד מלכא דאמר (תהלים לט) אמרתי
אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד
רשע לנגדי. מאי בעוד רשע לנגדי ההוא ממנא דאתפקד
על דא ונטיל ההיא מלה לאבאשא ליה לבר נש. וחד מאן
דזריק נהמא או פירוורין דנהמא בארעא וקא עביד ביה
זלזולא כמה דאתמר הני תרי בהאי עלמא. וחד בההוא
עלמא מאן דאוקיד שרגא במוצאי שבת עד לא מטו
ישראל לקדושה דסדרא בגין דקא מחלל שבתא וגרים
לנורא דגהינם לאתוקדא עד לא מטא זמניה. חד דוכתא
אית בגהינם לאינון דקא מחללי שבתא. פיון דאיהו
אוקיד שרגא עד לא מטא זמניה חד ממנא אית בגהינם
במוצאי שבת ואוקיד בקדמיתא לההוא דוכתא ואמר
האי דוכתא דפלגיא. וכל חייבין דגהינם מסייעי לאוקדא
ההוא דוכתא ההוא ממנא קארי ואמר (ישעיה כ"ב) הנה יי
מטלטלך טלטלה גבר ועטף עטה. חייבין דגהינם אמרי
כדור אל ארץ רחבת ידיים שמה תמות וגומר. בגין דאיהו
גרים לון לאתוקדא עד לא מטא זמנייהו. הא לן תלתא
דגרמי ביש לגרמייהו כמה דאתמר :

תרגום הזהר שְׁלֹשָׁה הֵם הַגּוֹרְמִים רָעָה לְעַלְמָם. שְׁנַיִם הֵם צְעוּלָם הַזֶּה,
וְאַחַד צְעוּלָם הָאַחֵר. וְאֵלוּ הֵם, מִי שֶׁמְהַלֵּל אֶת עַלְמוֹ שֶׁלְמַדְנוּ, מִמּוֹנֵה אַחַד
נִתְמַנֶּה לְפָנֵי הָאֵדָם, וּבְשָׂעָה שֶׁהָאֵדָם מְהַלֵּל אֶת עַלְמוֹ, הַמּוֹנֵה הַזֶּה וְשָׂבָעִים
אֲחֵרִים הַמּוֹנִים פְּחָתָיו, לֹוֹקְחִים הַמְּלָה הַהִיא וְאוֹמְרִים אֲמוֹן, וּמַעֲלִים
אוֹתָהּ לְמַעֲלָה וְדָנִים אוֹתוֹ. וְהַמּוֹנֵה הַהוּא רוֹדֵף אַחֲרָיו עַד שֶׁעוֹשֶׂה וּמְשָׁלִים
לוֹ הַקְּלָלָה שֶׁל הַמְּלָה הַהִיא שְׁאֵמֵר. מִי לָנוּ גְדוֹל מִמֶּנָּה, שְׁאֵמֵר, וְאִם חַיֵּן
מִחֲנִי נָח מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ, שְׁאֵמֵר זֶה לְכוּרְךָ יִשְׂרָאֵל, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהַקְּדוֹשׁ
צָרוּךְ הוּא עֲשֶׂה רְאוּנוּ וּמַחֵל לְיִשְׂרָאֵל, עִם כָּל זֶה, לֹא נִכָּל יַעֲוֹנֶנְךָ. וְהָרִי
אֲמַרו, שְׁלֹחַ נִזְפֵר שְׁמוֹ צְפָרְשֵׁת וְאַתָּה תִּלְוֶהָ, וְנִמְחָה מִשָּׁם. וּכְבֹר הַעֲמִידוּהוּ.
וּמִי לָנוּ גְדוֹל מִדּוֹד הַמְּלִךְ שְׁאֵמֵר, אֲמַרְתִּי אֲשַׁמְרָה דְרָכֵי מַחֲפוּאָה בְּלִשְׁוֹנֵי
אֲשַׁמְרָה לְפִי מַחֲסוּם צְעוֹד רָשָׁע לְנַגְדִּי. מֵהוּ צְעוֹד רָשָׁע לְנַגְדִּי. הֵינּוּ אוֹתוֹ
הַמּוֹנֵה שֶׁנִּתְמַנֶּה עַל זֶה שֶׁמְהַלֵּל עַלְמוֹ, וְלוֹקַח הַמְּלָה הַהִיא לְהִזִּיק לְאֵדָם,
פְּנִזְפֵר לְעִיל. וְאַחַד, שֶׁעוֹשֶׂה רָעָה לְעַלְמוֹ, הוּא, מִי שֶׁאֲזַרְק לְחַס, אוֹ פִירוּרֵי
לְחַס, לְאַרְצָה וְעוֹשֶׂה צוֹ צָיוֹן, כְּמוֹ שֶׁלְמַדְנוּ. אֵלוּ הַשְּׁנַיִם מְהַלְלִים עוֹנָנִים

בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאַחַד, עוֹשֶׂה רָעָה לְעַלְמוֹ בְּעוֹלָם הָאַחֵר, וְהוּא מִי שֶׁמְדַלֵּיק נֵר
בְּמוֹלָאֵי שְׂצֵת בְּטָרָם שְׁמַגִּיעִים יִשְׁרָאֵל לְהַדְוִיֵּשׁ דְּסִדְרָא, דְּהֵינּוּ בְּזוֹאֲתָהּ קְדוּשָׁא
וְכוּ' שְׁאוּמְרִים בְּמוֹלָאֵי שְׂצֵת. וְהוּא שְׁנַחֲשָׁב לְמַחֲלַל שְׂצֵת, כִּי גוֹרֵם שְׂאֵל
הַגִּיהֶנֶס תְּדַלֵּק קוֹדֶם זְמַנָּה. מִקּוּם אֶחָד יֵשׁ בְּגִיהֶנֶס לְאַלּוֹ שְׁמַחֲלָלִים שְׂצֵת.
כִּיּוֹן שֶׁהוּא הַדְּלִיק נֵר קוֹדֶם זְמַנּוֹ, מְמוּנָה אֶחָד יֵשׁ בְּגִיהֶנֶס בְּמוֹלָאֵי שְׂצֵת
וּמְדַלֵּיק תְּחִלָּה אוֹתוֹ הַמְּקוּם, וְאוֹמֵר מִקּוּם זֶה הוּא שָׁל פְּלוּנִי. וְכָל הַרְשָׁעִים
שֶׁבְּגִיהֶנֶס עוֹזְרִים לוֹ לְהַדְלִיק אוֹתוֹ הַמְּקוּם. אוֹתוֹ הַמְּמוּנָה קוֹרָא וְאוֹמֵר,
הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלְךָ טְלִטְלָה גְּבֵר וְעֵטוֹד עֲטוּה. הַרְשָׁעִים שֶׁבְּגִיהֶנֶס אוֹמְרִים,
כְּדוּר אֵל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם שְׂמָה פְּמוֹת וְגו'. מִשּׁוּם שֶׁהוּא גֵרֵם לָהֶם לְהַדְלִיק
לְפָנַי זְמַנָּה. הֲרֵי לָךְ שְׂלֵשָׁה שְׁגוּרָמִים רָעָה לְעַלְמָם, כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנּוּ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"א

א. מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת בֵּית הַמְּדַרְשׁ אֲבָל בֵּית
הַמְּדַרְשׁ אֲסוּר לַעֲשׂוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׂקֵדוּשַׁת בֵּית הַמְּדַרְשׁ
יִתְיָרָה עַל קְדוּשַׁת בֵּית הַכְּנֶסֶת וּמַעֲלִין בְּקִדְשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.
בְּנֵי עִיר שֶׁמָּכְרוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת יֵשׁ לָהֶן לִיקַח בְּדָמָיו תִּיבָה.
מָכְרוּ תִיבָה יֵשׁ לָהֶן לִיקַח בְּדָמֶיהָ מְטַפְּחוֹת אוֹ תִיק לְסִפֵּר
תוֹרָה מָכְרוּ מְטַפְּחוֹת אוֹ תִיק לּוֹקְחֵין בְּדָמָיו חוּמְשֵׁין מָכְרוּ
חוּמְשֵׁין לּוֹקְחֵין בְּדָמָיו סִפֵּר תוֹרָה אֲבָל אִם מָכְרוּ סִפֵּר
תוֹרָה אֵין לּוֹקְחֵין בְּדָמָיו אֶלָּא סִפֵּר תוֹרָה אַחֵר שְׂאֵין שָׁם
קְדוּשָׁה לְמַעֲלָה מִקְדוּשַׁת סִפֵּר תוֹרָה וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן : **ב.**
וְכֵן אִם גָּבוּ הָעַם מַעוֹת לְבָנוֹת בֵּית הַמְּדַרְשׁ אוֹ לְבֵית
הַכְּנֶסֶת לְקָנוֹת תִּיבָה אוֹ מְטַפְּחוֹת וְתִיק אוֹ סִפֵּר תוֹרָה וְרָצוּ
לְשַׁנּוֹת כָּל מָה שֶׁגָּבוּ אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן אֶלָּא מִקְדוּשָׁה קִלָּה
לְקְדוּשָׁה חֲמוּרָה מְמוּנָה. אֲבָל אִם עָשׂוּ מָה שֶׁגָּבוּ לַעֲשׂוֹת
וְהוֹתִירוּ מְשַׁנִּין הַמוֹתֵר לְכָל מָה שֶׁיִּרְצוּ. וְכָל כְּלֵי בֵּית

הַכְּנֻסָּת כְּבֵית הַכְּנֻסָּת. פְּרוּכָת שְׁעַל הָאָרוֹן שְׁמִנִּיחִים בּוֹ
הַסְּפָרִים, כְּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים וְאִם הִתְנִנוּ עֲלֵיהֶם הָרִי הוּ
כְּפִי הַתְּנָאִי: ג. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁמוּתָר לְמִכּוֹר בֵּית
הַכְּנֻסָּת בְּבֵית הַכְּנֻסָּת שֶׁל כְּפָרִים שְׁלֹא עָשׂוּ אוֹתָהּ אֶלָּא עַל
דַּעַת בְּנֵי הַכְּפָר לְבַדָּם שֶׁתְּהִיָּה לָהֶם לְהִתְפַּלֵּל בָּהּ שְׁאִם רָצוּ
כָּלֵם לְמוֹכְרָה מוֹתְרִין. אֲבָל בֵּית הַכְּנֻסָּת שֶׁל כְּרַכִּין הוֹאִיל
וְעַל דַּעַת כָּל אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם נַעֲשֶׂה שְׁיִבּוֹא וְיִתְפַּלֵּל בּוֹ כָּל הַבָּא
אֶל הַמְּדִינָה נַעֲשֶׂה שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִין מוֹכְרִין אוֹתוֹ
לְעוֹלָם:

מוסר

מספרי חסידים ס"י ל"ה ל"ו

כָּל חֲסִיד יִתְפַּלֵּל אֵלָיֶךָ לְעֵת מְצָא וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים לְעֵת מְצָא
זוֹ אִשָּׁה שְׁיִזְמִין לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִשָּׁה טוֹבָה כִּי מֵהִי
אִשָּׁה מְשֻׁכָּלֶת בְּנוֹהֵג שְׁבַעוֹלָם הָאִישׁ כְּרוּךְ אַחֲרֵי הָאִשָּׁה
שְׁנֵאמַר בְּאַחֲבָב אֲשֶׁר הִסְתָּה אוֹתוֹ אִיזְבֵּל אֲשֶׁתוֹ. וּמַעֲשֶׂה
בְּחֲסִיד אֶחָד (ב"ר פ"י"ז וע"ש **כ"ל**. המעשה) שְׁנֵשָׂא אִשָּׁה חֲסִידָה
גְּמוּרָה לְיָמִים נָתַן לָהּ גִּט הַלֵּךְ וְנִשְׂאָה אִשָּׁה רָעָה בֵּת בְּלִיעַל
וְזֹאת הִלְכָה וְנִשְׂאָת לְרָשָׁע גְּמוּרֵי הַחֲסִיד עֲזַב מִדָּתוֹ וְנִהַפְּדָה
בְּעֻצָּת הָרָעָה וְהָרָשָׁע שָׁב מִרְשָׁעוֹ וְנַעֲשֶׂה חֲסִיד גְּמוּרֵי עַל יְדֵי
אֲשֶׁתוֹ לָכֵן כָּל יָרָא הִי אֵל יִקַּח עֵצָה מֵאֲשֶׁתוֹ מְדַבֵּר מְצוּהָ
מִפְּנֵי שְׁעִינִיָּהֶם צָרָה וְאֶפְלוּ הִיא יִרְאֵת שְׁמִים מִי לָנוּ גְדוּלָה
בִּירְאֵת שְׁמִים יוֹתֵר מִשָּׂרָה אֲמִנוּ. אֵף עַל פִּי שְׁאֲמַר לָהּ
אֲבָרְהָם מִהָרִי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח עַד שְׁצוּהָ לָהּ סוּלָת וְדָרְשׁוּ
חֲכָמִים מִכָּאן שֶׁהָאִשָּׁה עֵינִיָּה צָרָה בְּאוֹרְחִים יוֹתֵר מִן
הָאִישׁ אֲבָל בְּדַבְרֵי הָעוֹלָם אֲתֵתֵךְ גּוֹצָא גְּחִין וּלְחִישׁ לָהּ:
(משלי י) שֵׁם רָשָׁעִים יִרְקַב אֵלֵי הַסּוֹפְרִים הַמוֹסִיפִים תִּיבּוֹת
אוֹ מְחַסְרִים תִּיבּוֹת וּמְכוֹוֹנִים לְרְמוֹז שְׁמֵם בְּרָאשֵׁי שִׁטּוֹת

וְכִי בְשִׁבִיל שְׁמֵם הַנִּמְאָס יִחְסְרוּ תִיבוֹת אוֹ יוֹסִיפוּ אוֹ
יִהְפְּכוּ עֲלֵיהֶם נֹאמַר (תהלים ט') שְׁמֵם מַחִית לְעוֹלָם וָעֶד:

פינחס ליל שישי תורה

צרוף זהוה

אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֹד לְפִקְדֵיהֶם (יח)
אַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּין זְרַעֲיִת
בְּנֵי גֹד לְמִנְיָנֵהוֹן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה: (יט) בְּנֵי יְהוּדָה
עַר וְאוֹנָן וְיִמְתַּ עַר וְאוֹנָן בְּאַרְצָ כְּנָעַן: בְּנֵי
יְהוּדָה עַר וְאוֹנָן וּמִיתַ עַר וְאוֹנָן בְּאַרְעָ דְּכְנָעַן: (כ) וַיְהִיו בְּנֵי
יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת
הַשְּׁלָנִי לְפָרָץ מִשְׁפַּחַת הַפְּרָצִי לְזָרַח
מִשְׁפַּחַת הַזְּרַחִי: וְהוּוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְזְרַעֲיִתֵהוֹן לְשֵׁלָה
זְרַעֲיִת שְׁלָה לְפָרָץ זְרַעֲיִת פָּרָץ לְזָרַח זְרַעֲיִת זָרַח: (כא) וַיְהִיו בְּנֵי
פָּרָץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרָנִי לְחַמּוּל
מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי: וְהוּוּ בְּנֵי פָּרָץ לְחֶצְרוֹן זְרַעֲיִת חֶצְרוֹן
לְחַמּוּל זְרַעֲיִת חַמּוּל: (כב) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה
לְפִקְדֵיהֶם שֵׁשָׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ
מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּין זְרַעֲיִת יְהוּדָה לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁבְעִין וְשֵׁשָׁה
אֶלְפִין: (כג) בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תוֹלַע
מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלַעִי לְפִזָּה מִשְׁפַּחַת הַפּוֹנִי:

בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר לְזָרְעֵיתָהוּן תּוֹלַע זָרְעֵית תּוֹלַע לְפֹה זָרְעֵית פּוּגֵי : (כד)
לְיָשׁוּב מְשִׁפַּחַת הַיִּשְׁבִּי לְשִׁמְרוֹן מְשִׁפַּחַת
הַשְּׁמֶרְנִי : לְיָשׁוּב זָרְעֵית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זָרְעֵית שְׁמֶרוֹן :

רש"י לישוב. הוא יוב האמור בזרדי מצרים, כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים. והגלדין משם והלאה לא נקראו המשפחות על שם, חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנלדו כלם במצרים, וארד ונעמן בני בלע בן בנימין. ומאחתי ביסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למצרים כשהיתה מעברת מהם, לכך נחלקו למשפחות, כחזרון וחמול, שהיו בני בני ליהודה, וחצר ומלכיאל שהיו בני בני של אשר. ואם אגדה היא הרי טוב, ואם לאו, אומר אני, שהיו לבלע בני בני הרבה, ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל אחד משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע, ותולדות השנים הללו נקראו על שם. וכן אני אומר בבני מכיר, שנחלקו לשתי משפחות, אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. חמש משפחות חסרו מבניו של בנימין, כאן נתקיימה מהלכת נבואת אמו שקראתו בן אוני, בן אניותי ובפלגא בגבעה נתקיימה כלה. זו מאחתי ביסודו של ר' משה הדרשן:

(כה) אֵלֶּה מְשִׁפַּחַת יִשְׁשַׁכָּר לְפִקְדֵיהֶם
אַרְבַּעַה וְשָׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת : (ס)
אֵלֶּיךָ זָרְעֵית יִשְׁשַׁכָּר לְמִנְיַנִּיהוּן שְׁתֵּין וְאַרְבַּעַה אַ : לְפִין וּתְלַת מֵאָה :
(כו) בְּנֵי זְבוּלֹן לְמְשִׁפַּחַתֶּם לְסֶרֶד מְשִׁפַּחַת
הַסֶּרֶדִי לְאֵלוֹן מְשִׁפַּחַת הָאֵלֶּנִי לַיַּחֲלָאֵל
מְשִׁפַּחַת הַיַּחֲלָאֵלִי : בְּנֵי זְבוּלֹן לְזָרְעֵיתָהוּן לְסֶרֶד
זָרְעֵית סֶרֶד לְאֵלוֹן זָרְעֵית אֵלוֹן לַיַּחֲלָאֵל זָרְעֵית יַחֲלָאֵל : (כז) אֵלֶּה
מְשִׁפַּחַת הַזְּבוּלִנִי לְפִקְדֵיהֶם שָׁשִׁים אֶלֶף
וְחֲמִשׁ מֵאוֹת : (ס) אֵלֶּיךָ זָרְעֵית זְבוּלֹן לְמִנְיַנִּיהוּן שְׁתֵּין
אַלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה : (כח) בְּנֵי יוֹסֵף לְמְשִׁפַּחַתֶּם
מִנְּשֵׁה וְאַפְרָיִם : בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיתָהוּן מִנְּשֵׁה וְאַפְרָיִם : (כט)
בְּנֵי מִנְּשֵׁה לְמַכִּיר מְשִׁפַּחַת הַמַּכִּירִי
וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת גְּלָעָד לְגְלָעָד מְשִׁפַּחַת
הַגְּלָעָדִי : בְּנֵי מִנְּשֵׁה לְמַכִּיר זָרְעֵית מַכִּיר וּמַכִּיר אוֹלִיד יַת גְּלָעָד

לְגִלְעָד זְרַעִית גִּלְעָד : (כ) אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר
 מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזֶרִי לְחֶלֶק מִשְׁפַּחַת
 הַחֶלְקִי : אֵלֶּיךָ בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זְרַעִית אִיעֶזֶר לְחֶלֶק זְרַעִית
 חֶלֶק : (כא) וְאֲשֶׁרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאֲשֶׁרִיאֵלִי
 וְשָׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁכָמִי : וְאֲשֶׁרִיאֵל זְרַעִית
 אֲשֶׁרִיאֵלִי וְשָׁכֶם זְרַעִית שָׁכֶם : (כב) וְשִׁמְיָדָע מִשְׁפַּחַת
 הַשִּׁמְיָדָעִי וְחֶפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי : וְשִׁמְיָדָע
 זְרַעִית שִׁמְיָדָע וְחֶפֶר זְרַעִית חֶפֶר : (כג) וְצִלְפָּחַד בֶּן חֶפֶר
 לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת
 צִלְפָּחַד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מְלָכָה
 וְתַרְצָה : וְצִלְפָּחַד בֶּר חֶפֶר לֹא הָיוּ לִיהָ בָּנִים אֲלֵהֶיךָ בָּנוֹת וְשֵׁם
 בָּנוֹת צִלְפָּחַד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מְלָכָה וְתַרְצָה : (כד) אֵלֶּה
 מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם
 וְחַמְשִׁים אָלֶף וְשִׁבְעַת מֵאוֹת : (כה) אֵלֶּיךָ זְרַעִית
 מְנַשֶּׁה וּמְנַגְנִיהוֹן חַמְשִׁין וְתַרְיִן אֶלְפִין וְשִׁבְעַת מֵאָה : (כה) אֵלֶּה בְּנֵי
 אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוֹתֵלַח מִשְׁפַּחַת
 הַשִּׁתְלָחִי לְבָכָר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן
 מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי : אֵלֶּיךָ בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזַרְעֵיתָהוֹן לְשׁוֹתֵלַח
 זְרַעִית שׁוֹתֵלַח לְבָכָר זְרַעִית בְּכָר לְתַחַן זְרַעִית תַּחַן : (כו) וְאֵלֶּה
 בְּנֵי שׁוֹתֵלַח לְעֶרֶן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי : וְאֵלֶּיךָ בְּנֵי
 שׁוֹתֵלַח לְעֶרֶן זְרַעִית עֶרֶן :

רש"י ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח. ומערן יראה משפחה
 רבה ונקראת על שמו. ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות. לא וחשוב ותמלא צפרקה זו חמשים ושבע

משפחות, ומזבני לוי שמונה, הרי ששים וחמש, וזהו שנאמר (דברים ז, ז) כי אתם המעט וגו', ה'א מעט, חמשה אתם חסרים ממשפחות כל העמים, שהן שבעים, אף זה הבנתי מיסודו של ר' משה הדקאן. אך הארכתי לפחות ולהוסיף בדבריו:

(לד) אֵלֶּה מְשֻׁפָּחֹת בְּנֵי אֶפְרַיִם לְפִקְדֵיהֶם
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה
בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם : (ס) אֵלֶּיךָ זְרַעֲיִת בְּנֵי אֶפְרַיִם
לְמַנְיַנְיָהוּן תִּתְּלוּן וּתְרִין אֲלָפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה אֵלֶיךָ בְּנֵי יוֹסֵף
לְזְרַעֲיָתָהוּן : (לח) בְּנֵי בְנֵימָן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבָלַע
מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת
הָאַשְׁבֵּלִי לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאַחִירָמִי :
בְּנֵי בְנֵימָן לְזְרַעֲיָתָהוּן לְבָלַע זְרַעֲיִת בָּלַע לְאַשְׁבֵּל זְרַעֲיִת אֲשֵׁבֵל
לְאַחִירָם זְרַעֲיִת אֲחִירָם :

רש"י לאחירם. הוא אחי שירד למצרים, ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

(לט) לְשָׁפוֹפִים מִשְׁפַּחַת הַשּׁוֹפָמִי לְחוּפָם
מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי : לְשָׁפוֹפִים זְרַעֲיִת שְׁפוֹפִים לְחוּפָם
זְרַעֲיִת חוּפָם :

רש"י לשפופם. הוא מפיס, על שהיה יוסף שפוף בין האמות:

(מ) וַיְהִיו בְּנֵי בָלַע אַרְדֵּי וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת
הָאַרְדֵּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי : וְהוּוּ בְנֵי בָלַע
אַרְדֵּי וְנַעֲמָן זְרַעֲיִת הָאַרְדֵּי לְנַעֲמָן זְרַעֲיִת נַעֲמִי : (מא) אֵלֶּה בְּנֵי
בְנֵימָן לְמִשְׁפַּחְתָּם וּפִקְדֵיהֶם חֲמִשָּׁה
וְאַרְבָּעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת : (ס) אֵלֶיךָ בְּנֵי בְנֵימָן
לְזְרַעֲיָתָהוּן וּמַנְיַנְיָהוּן אַרְבָּעִין וַחֲמִשָּׁה אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה : (מב)
אֵלֶּה בְּנֵי דָן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת

הַשׁוֹחֲמֵי אֱלֹהִים מְשַׁפְּחֹת דָּן לְמִשְׁפַּחְתָּם :
אֵלֶּיךָ בָּנֵי דָּן לְזִרְעֵיךָ לְשׁוֹחֲמֵי זִרְעֵיךָ שׁוֹחֲמֵי אֵלֶיךָ זִרְעֵיךָ דָּן
לְזִרְעֵיךָ :

רש"י לשוחם. הוא חסיד:

כָּל מְשַׁפְּחַת הַשׁוֹחֲמֵי לְפַקְדֵיהֶם (מג)
אַרְבַּעַת וְשָׁשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : (ס)
כָּל זִרְעֵיךָ שׁוֹחֲמֵי לְמִנְיַנְיָהוֹן שְׁתֵּי וְאַרְבַּע אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה :

פינחס יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה :

בָּנֵי אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיַמְנָה מְשַׁפְּחֹת (מד)
הַיַּמְנָה לְיִשְׁוֵי מְשַׁפְּחֹת הַיִּשְׁוֵי לְבָרִיעָה
מְשַׁפְּחֹת הַבְּרִיעֵי : בָּנֵי אֲשֶׁר לְזִרְעֵיךָ לְיַמְנָה זִרְעֵיךָ
יַמְנָה לְיִשְׁוֵי זִרְעֵיךָ יִשְׁוֵי לְבָרִיעָה זִרְעֵיךָ בְּרִיעָה : (מה) לְבָנֵי
בְּרִיעָה לְחֶבֶר מְשַׁפְּחֹת הַחֶבֶר לְמִלְכֵיֶיךָ
מְשַׁפְּחֹת הַמִּלְכֵיֶיךָ לִי : לְבָנֵי בְּרִיעָה לְחֶבֶר זִרְעֵיךָ חֶבֶר
לְמִלְכֵיֶיךָ זִרְעֵיךָ מִלְכֵיֶיךָ : (מו) וְשֵׁם בֵּית אֲשֶׁר שָׂרַח :
וְשֵׁם : בֵּית אֲשֶׁר שָׂרַח :

רש"י וסם בת אשר שרת. לפי שהיתה קימת בחיים מנאה כאן:

(מז) אֱלֹהִים מְשַׁפְּחֵת בְּנֵי אֲשֶׁר לְפָקְדֵיהֶם
 שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת : (ס)
 אֵלֶיךָ זָרְעִית בְּנֵי אֲשֶׁר לְמִנְיַנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֶלְפִין וְאַרְבַּע
 מֵאָה : (מח) בְּנֵי נִפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לִיחְצָאֵל
 מְשַׁפְּחֵת הַיְחְצָאֵלִי לְגוֹנֵי מְשַׁפְּחֵת הַגּוֹנֵי :
 בְּנֵי נִפְתָּלִי לְזָרְעִיתְהוֹן לִיחְצָאֵל זָרְעִית יְחְצָאֵל לְגוֹנֵי זָרְעִית גּוֹנֵי : (מט)
 לִיָּצָר מְשַׁפְּחֵת הַיְצָרִי לְשָׁלֵם מְשַׁפְּחֵת
 הַשְּׁלָמִי : לִיָּצָר זָרְעִית יָצָר לְשָׁלֵם זָרְעִית שָׁלֵם : (ו)
 אֱלֹהִים מְשַׁפְּחֵת נִפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וּפְקֻדֵיהֶם
 חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת :
 אֵלֶיךָ זָרְעִית נִפְתָּלִי לְזָרְעִיתְהוֹן וּמִנְיַנְיָהוֹן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין
 וְאַרְבַּע מֵאָה : (נא) אֱלֹהִים פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ
 מֵאוֹת אֶלֶף וְאַלְפִי שֶׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים :
 (ס) אֵלֶיךָ מִנְיַנְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁית מֵאָה וְחֵד אֶלְפִין שֶׁבַע מֵאָה וּתְלָתִין :
 (נב) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
 לֵאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ : (נג) לְאֱלֹהִים תִּחְלַק
 הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת : לְאֵלֶיךָ תִּתְּפִלֵּג
 אֶרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיָן שְׁמָהוֹן :

רש"י לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים, אף על פי שצאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ, שהרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו, לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף, ואם היה לאחד מהם ששה בנים, לא נטלו אלא חלק אחיהם לבדו:

(נד) לָרַב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תִּמְעִיט
 נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָּיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ : לְסִגְיָאֵי
 תִּסְגּוּן אַחְסָנְתְהוֹן וְלִזְעִירֵי תִזְעָרוּן אַחְסָנְתְהוֹן גְּבַר לְפוּם מִנְיַנְוְהִי
 תִתְיָהֵב אַחְסָנְתִּיהִי :

רש"י לרב תרצה נחלתו. לשבט שהיה מרבה באכלוסין נתנו חלק רב, ואף על פי שלא היו החלקים שוים, שהרי הכל לפי רבוי השבט חלקו החלקים, לא עשו אלא על ידי גורל, והגורל היה על פי רוח הקדש, כמו שפורש בצבא בתרא (קכב, ה) אלעזר הכהן היה מלבש באורים ותמים, ואומר ברוח הקדש אם שבט פלוני עולה, תחום פלוני עולה עמו. והשבטים היו כתובים בשנים עשר פתקין, ושנים עשר גבולים בשנים עשר פתקין, וכלום בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין, עולה בידו פתק של שם שבטו, ופתק של גבול המפורש לו, והגורל עצמו היה אווה ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני, לשבט פלוני, שנאמר על פי הגורל, ולא נתחלקה הארץ במדה, לפי שיש גבול משבח מחברו, אלא בשומא, בית כור רע כנגד בית סאה טובה, הכל לפי הדמים:

(נה) **אֶדְ בְּגוֹרֵל יַחְלֵק אֶת הָאָרֶץ לְשֵׁמוֹת**
מִטּוֹת אֲבֹתָם יִנְחָלוּ : בָּרַם בְּעֶדְבָּא תִּתְּפְלִיג יֵת אֶרְעָא
לְשִׁמְהוֹן שְׁבִיטֵי אֲבֹהֵתְהוֹן יַחְסִנוּן :

רש"י לשמות מטות אבתם. אלו יוצאי מצרים. שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבחורה, שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד, שני אחים מיוצאי מצרים, שהיו להם בנים צבאי הארץ, לזה אחד ולזה שלשה, האחד נטל חלק אחד, והשלשה נטלו שלשה, שנאמר לאלה תחלק הארץ, חזרה נחלתן אלל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות מטות אבתם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האבות שיצאו ממצרים, ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הארבעה, אלא שני חלקים, עכשו נטלו ארבעה חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב, וכן הוא אומר (נפ"ו ה) ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה, ואומר (יהושע יט) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל: מטות אבתם. יצאו גרים ועבדים:

(נו) **עַל פִּי הַגּוֹרֵל תִּחְלַק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב**
לְמַעַט : (ס) **עַל פּוּם עֶדְבָּא תִּתְּפְלִיג אַחְסִנְתְּהוֹן בֵּין סְגִיאי**
לְזַעֲרֵי :

רש"י על פי הגורל. הגורל היה מדבר, כמו שפרשתי, מגיד שנתחלקה ברוח הקדש, לכך נאמר על פי ה':

(נז) **וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן**
מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֵׁנִי לְקָהַת מִשְׁפַּחַת
הַקָּהָתִי לְמִרְרֵי מִשְׁפַּחַת הַמִּרְרֵי : וְאֵלֵּין מְנִינֵי
לְוֵאי לְזַעֲיִתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית גֵּרְשׁוֹן לְקָהַת זַרְעִית קָהַת לְמִרְרֵי
זַרְעִית מִרְרֵי : (ח) **אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת**

הַלְבַּנִּי מִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרָנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי
מִשְׁפַּחַת הַמּוֹשֵׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וּקְהַת
הוֹלֵד אֶת עֵמְרָם : אֵלֶּיךָ זָרַעְתָּ לִּי זָרַעְתָּ לְבָנֵי זָרַעְתָּ
חֲבֵרוֹן זָרַעְתָּ מַחְלֵי זָרַעְתָּ מוֹשֵׁי זָרַעְתָּ קָרַח וּקְהַת אוֹלֵיד יָת
עֵמְרָם :

רש"י אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחות השמעני והעזראלי וקלת מן היצהרי:

(נט) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עֵמְרָם יוֹכָבֵד בַּת לֵוִי אִשְׁרָאֵל
יִלְדָה אֶתְּךָ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעֵמְרָם
אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת מֹשֶׁה וְאֶת מֵרָרִים
אַחֲתָם : וְשֵׁם אִמְתּוֹ עֵמְרָם יוֹכָבֵד בַּת לֵוִי דִילְדַת יָתְךָ לְלֵוִי
בְּמִצְרַיִם וַיִּלְדַּת לְעֵמְרָם יָת אֶהֱרֹן וְיָת מֹשֶׁה וְיָת מֵרָרִים אַחֲתֵהוֹן :

רש"י אשר ילדה אתה ללוי במצרים. לידתה במצרים ואין הורתה במצרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדתה.
והיא השלימה מגין שבעים, שהרי בפרטון אי אתה מוצא אלא ששים ותשע:

(ס) וַיִּוָּלֵד לְאֶהֱרֹן אֶת נָדָב וְאֶת אַבְיָהוּא
אֶת אֶלְעָזָר וְאֶת אִיתָמָר : וְאֶתִּילֵיד לְאֶהֱרֹן יָת נָדָב
וְיָת אַבְיָהוּא יָת אֶלְעָזָר וְיָת אִיתָמָר : (סא) וַיָּמָת נָדָב
וְאַבְיָהוּא בְּהַקְרִיבֶם אִישׁ זָרָה לְפָנָיו
יְהוָה : וּמִיָּת נָדָב וְאַבְיָהוּא בְּקִרְוֵיבֵיהוֹן אִשְׁתָּא נּוֹכְרִיתָא קָדָם
יְי : (סב) וַיִּהְיוּ פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף
כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא
הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא נָתַן
לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְהוּוּ מִנְּיָהוֹן
עֲשָׂרִין וַתִּלְתָּא אֶלְפִין כָּל דְּכוּרָא מִבְּרַ יְרַחָא וּלְעִילָא אַרְי לֹא

אֶת־מִנְיָאוֹ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָרִי לֹא אֶתִּיהִיבֵת לְהוֹן אַחֲסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה, ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והגמנין מנן עשרים שנה היו בני נחלה, שנאמר איש לפי פקדיו יתן נחלתו:

(סג) אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ: אֵלֶּיךָ מִנִּינֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא דִּי מִנּוּ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרֵיא דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ: (דס) וּבְאֵלֶּה לֹא הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר סִינַי: וּבְאֵלֶּיךָ לֹא הָיָה גִבֹּר מִמִּנִּינֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֹּהֵנָא דִּי מִנּוּ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר דְּסִינַי:

רש"י ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נזכרה גזרת המרגלים, לפי שהן היו מחזקות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר י"ד) נתנה ראש ונשובה מלרימה, והנשים אומרות (במד' כ"ו) תנה לנו אחזה. לכך נסמכה פרשת בנות כלפחד לכאן:

(סה) כִּי אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֵתוּ בְּמִדְבַר וְלֹא נֹתֵר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון: (ס) אָרִי אָמַר יי לְהוֹן מִיַּמַּת יָמוֹתוֹן בְּמִדְבַרָא וְלֹא אֲשַׁתָּאֵר מִנְהוֹן אָנְשׁ אֱלֹהֵן כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון: (א) וַתִּקְרַבְנָה בָנוֹת צְלָפְחָד בֶּן חֲפַר בֶּן גִּלְעָד בֶּן מַכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מִחֲלָה נֹעָה וְחֲגִלָּה וּמִלְכָּה וְתַרְצָה: וְקָרִיבָא בְּנֵת צְלָפְחָד בֶּר חֲפַר בֶּר גִּלְעָד בֶּר מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְזַרְעֵית מְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף וְאֵלֶּיךָ שְׁמַתָּה בְּנֵתֶיהָ מִחֲלָה נֹעָה וְחֲגִלָּה וּמִלְכָּה וְתַרְצָה:

רש"י למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר, והלא כבר נאמר בן מנשה, אלא לומר לך יוסף חבב את הארץ, שנאמר (בראשית ג, כה) והעליתם את עצמתי וגו', ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר (במדבר כז, ד) תנה לנו אחזה. ולמדך שהיו כלם לדיקים, שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבת, הרי זה לדיק בן לדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מלכים ב' כה, כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע, בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו: מחלה נעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהיינה מחלה תרלה, מגיד שכלן שקולות זו כזו, לפיכך שנה את סדרן:

**(ב) וַתַּעֲמֹדְנָה לְפָנַי מִשָּׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂימָם וְכָל הָעֵדָה פָּתַח
אֶהָל מוֹעֵד לְאמֹר : וְקָמוּ קָדָם מִשָּׁה וְקָדָם אֶלְעָזָר
כְּהֵנָּה וְקָדָם רַבְרַבִּיָּא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בְּתַרְע מִשְׁפָּן זְמַנָּא לְמִימָר :**

רש"י לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשנת הארבעים, אחר שמת אהרן: לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר, אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע, אלא סרס המקרא ודרשהו, דכרי רבי יאשיה. אבא חנן משום רבי אלעזר אומר בבית המדרש היו יושבים, ועמדו לפני כלם:

**(ג) אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ
הָעֵדָה הַנּוֹעְדִים עַל יְהוָה בְּעֵדַת קָרַח כִּי
בְּחַטָּאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ : אָבוּנָא מֵיַת
בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא הָוָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְאַזְדַּמְנוּ עַל יֵי בְּכִנְשִׁתָּא דְקָרַח
אַרִי בְּחוּבִיָּה מֵיַת וּבְנִין לֹא הָווּ לֵיהּ :**

רש"י והוא לא היה וגו'. לפי שהיו באות לומר בחטאו מת, נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהלו על הקדוש ברוך הוא, אלא בחטאו לבדו מת, ולא החטיא את אחרים עמו. ר' עקיבא אומר מקושש עלים היה. ור' שמעון אומר מן המעפילים היה:

**(ד) לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אָבִינוּ מֵתוֹךְ מְשִׁפְחָתוֹ
כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנָּה לָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי
אָבִינוּ : לָמָּה יִתְמַנַּע שְׁמָא דְאַבוּנָא מְגוֹ זְרַעִיתִיה אַרִי לֵית לֵיהּ
בֶּר הַב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אָבוּנָא :**

רש"י למה יגרע שם אבינו. אנו במקום בן עומדות, ואם אין הנקבות חשובות זרע, תחבס אמנו ליבס: כי אין לו בן. הא אם היה לו בן לא היו תובעות כלום. מגיד שחכמניות היו:

(ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטוֹ לְפָנָי יְהוָה : (פ) וְקָרַב מֹשֶׁה יְת דִּינְהוּן קָדָם יי :

רש"י ויקרב משה את משפטו. נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים ה, יז) והדבר אשר יקשה מכס תקרבון אלי. דבר אחר ראוי היה פרשה זו להכתב על ידי משה, אלא שזכו בנות כלפחד ונכתבה על ידן:

(ו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימָר : (ז) כֵּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרֹת נָתַן תִּתֶּן לָהֶם אַחֲזֵית גַּחְלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶם וְהֶעֱבַרְתָּ אֶת גַּחְלֹת אֲבִיהֶן לָהֶן : יְאוֹת בָּנֵי צִלְפַּחַד מִמֶּלֶךְן מִתֶּן תִּתֶּן לָהֶן אַחֲזִידֹת אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אֲבִיהֶן וְתַעֲבֵר יְת אַחְסָנֵת אֲבִיהֶן לָהֶן :

רש"י כן בנות כלפחד דברת. כתרומתו יאות, כך כתובה פרשה זו לפני במרום, מגיד שראתה עיני מה שלא ראתה עינו של משה: כן בנות כלפחד דברת. יפה תבעו. אשרי אדם שהקדוש ברוך הוא מודה לדבריו: נתן נתן. שני חלקים, חלק אביהן, שהיה מיוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו בנכסי חפר: והעברת. לשון עברה הוא במי שאינו מניח בן לירשו. דבר אחר על שם שהבת מעברת נחלה משפט לשפט שבנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נטויה אלא לאותו הדור בלבד וכן והעברתם את נחלתו לבתו, בכלן הוא אומר ונתתם, ובת הוא אומר והעברתם:

(ח) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהֶעֱבַרְתֶּם אֶת גַּחְלֹתוֹ לְבָתּוֹ : וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְלִיל לְמִימָר גִּבֵּר אֶרֶץ יָמוּת וּבֵר לִית לִיה וְתַעֲבֵרוּן יְת אַחְסָנֵתִיה לְבָרְתִּיה : (ט) וְאִם אֵין לוֹ בֵּת וּנְתַתֶּם אֶת גַּחְלֹתוֹ לְאַחֵיו : וְאִם לִית לִיה בְּרִתָּא וְתַתְּנוּן יְת אַחְסָנֵתִיה לְאַחֵיהִי : (י) וְאִם אֵין לוֹ אַחִים

וּנְתַתֶּם אֶת גַּחְלֹתוֹ לְאָחִי אָבִיו : וְאִם לִית לִיה
אֲחִיו וְתִתְּנוּן יְת אַחְסַנְתִּיה לְאָחִי אָבוּהִי : (יא) וְאִם אֵין
אֲחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת גַּחְלֹתוֹ לְשָׂאֲרוֹ
הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֶתָּה
וְהִיתָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט
כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : (פ) וְאִם לִית אֲחִיו
לְאָבוּהִי וְתִתְּנוּן יְת אַחְסַנְתִּיה לְקָרִיבֵיה דְקָרִיב לִיה מִזְרַעִיתִיה וְיָרַת
יְתָה וְתִהִי לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִזְרַת דִּין כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה :

רש"י לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב:

(יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל הַר
הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נָתַתִּי לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל : וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה סַק לְטוֹרָא
דְּעֵבְרָאֵי הַדִּין וְחֲזִי יְת אֶרְעָא דִּי יְהֵבִית לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן, כיון שאמר הקדוש ברוך הוא נתן נתן להם, אמר אותי
אזה המקום להגחיל, שמה התרה הגזרה ואכנס לארץ. אמר לו הקדוש ברוך הוא גזרתי במקומה עומדת.
דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדמה שהתר לי נדרי, משל למלך שגזר
על בנו שלא יכנס לפתח פלטין שלו, נכנס לשער והוא אחריו, לחצר והוא אחריו, לטורקלין והוא אחריו,
כיון שבא לכנס לקיטון, אמר לו בני מכאן ואלך אתה אסור לכנס:

(יג) וּרְאִיתָה אֶתָּה וּנְאֻסַּפְתָּ אֶל עַמִּיךָ גַּם
אֶתָּה כְּאֲשֶׁר נְאֻסַּף אֶהְרֹן אָחִיךָ : וְתַחֲזִי יְתָה
וְתִתְּכַנְּשׁ לְעַמִּיךָ אִף אֶת כְּמָא דִּי אֶתְכַנְּשׁ אֶהְרֹן אָחוּךָ :

רש"י כאשר נאסף אהרן אחיך. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן. דבר אחר אין אתה טוב ממנו,
(דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם, הא אם קדשתם אותי עדין לא הגיע זמנכם להפטור. בכל מקום שכתב
מיתתם כתב סרחונם, לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו, לכך בקש משה
שיכתב סרחונו, שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה. משל לשתי נשים שזכות בבית דין אחת הקללה

ואחת אכלה פגי שביעית וכו', אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתו הזכיר סרחונם, להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד:

**(יד) כְּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַר צֶן בְּמַרְיֵבֶת
הַעֲדָה לְהַקְדִּישְׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי
מְרִיבֵת קָדֵשׁ מְדַבֵּר צֶן : (ס) כְּמָא דְסַרְיָבְתוֹן עַל
מִימְרֵי בְּמִדְבְּרָא דְצֶן בְּמִצּוֹת כְּנִשְׁתָּא לְקַדְשׁוֹתֵי בְּמִיא לְעֵינֵיהוֹן אֲנוּן
מִי מִצּוֹת רְקַם מְדַבְּרָא דְצֶן :**

רש"י הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין בהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה, הם היו שהמרו בים סוף, הם עלמם שהמרו במדבר אין:

**(טו) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה לֵאמֹר : וּמִלִּיל מֹשֶׁה
קָדַם יְיָ לְמִימְרֵי :**

רש"י וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שבחן של דלוקים שכשנפטרו מן העולם מניחין רכונ ועוסקין בצרכי לבו: לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו:

**(טז) יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכָל בָּשָׂר
אִישׁ עַל הַעֲדָה : יְמַנִּי יְיָ אֱלֹהֵא רוּחֵיָא לְכָל בְּשָׂרָא גִבֵר עַל
כְּנִשְׁתָּא :**

רש"י יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת כלפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתבצע צרכי שיירשו בני את גדלתי. אמר לו הקדוש ברוך הוא לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע לטול סכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזה שאמר שלמה (משלי כו, יח) נכר תאנה יאכל פריה: אלהי הרוחות. למה נאמר, אמר לפניו: רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינו דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו:

**(יז) אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנֵיהֶם
וְאֲשֶׁר יוֹצִיֵאם וְאֲשֶׁר יְבִיֵאם וְלֹא תִהְיֶה
עֲדַת יְהוָה כְּצֵאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רַעָה : דִּי
יְפֹק קְדָמֵיהוֹן וְדִי יַעוֹל קְדָמֵיהוֹן וְדִי יִפְקִנוּן וְדִי יַעֲלִינוּן וְלֹא תִהְיֶה
כְּנִשְׁתָּא דִּי כְּעֵנָא דִּי לִית לָהּ רַעִי :**

רש"י אָסֵר יֵאלֵךְ לַפְּנִימָה. לֹא כַדְרָךְ מַלְכֵי הָאֲמוֹת שִׁוְשָׁצִים בְּצַחֲתֵיהֶם וּמִשְׁלַחֲזִין אֶת חֵילוֹתֵיהֶם לְמַלְחָמָה, אֲלֹא כְמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי אֲנִי שְׁלַחְמֹתַי בְּסִיחּוֹן וְעוֹג, שְׁנֹאמַר אֵל תִּירָא אֲתוֹ. (בַּמִּדְבָּר כ"א, ל"ד) וְכַדְרָךְ שֶׁעָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ, שְׁנֹאמַר (יְהוֹשֻׁעַ ה', י"ג) וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵיוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֵנוּ אֲתָהּ וְגו'. וְכֵן בְּדוֹד הוּא אֹמֵר (ש"א י"ח, ט"ז) כִּי הוּא יוֹלֵךְ וְבֹא לַפְּנִימָה, יוֹלֵךְ בְּרֹאשׁ וְנִכְנַם בְּרֹאשׁ: וְאָסֵר יוֹלֵאֵם. בְּצִחֲוֹתָיו: וְאָסֵר יֵבִיאֵם. בְּצִחֲוֹתָיו. לְדַבֵּר אַחֵר וְאָסֵר יֵבִיאֵם שֶׁלֹּא תַעֲשֶׂה לוֹ כַדְרָךְ שֶׁאֲתָהּ עוֹשֶׂה לִּי, שְׂאִינִי מִכְּנִיסָן לְאַרְצִי:

(יח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסַמְכָתָ אֶת יָדְךָ עָלָיו : וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דַּבֵּר לָךְ יְתַּ יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן גִּבֹּר דִּי רוּחַ נְבוּאָה בֵּיהּ וְתִסְמוֹדֵךְ יְתַּ יָדְךָ עָלוּהִי :

רש"י קַח לָךְ. קָחְנוּ בְּדַבְרֵים אֲשֶׁרִיךְ שְׂזִכִיתָ לְהַנְהִיג בְּנֵיו שֶׁל מִקּוּם: לָךְ. אֶת שְׂבֻדוֹךְ לָךְ אֶת זֶה אֲתָהּ מַכִּיחַ: אָסֵר רוּחַ בּוֹ. כְּאֲשֶׁר שָׂאֵלְתָּ שְׂוִיכָל לְהַלֹּךְ כְּנֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד: וְסַמְכָתָ אֶת יָדְךָ עָלָיו. תָּן לוֹ מִתְרַגְמָן שִׁדְרוֹשׁ בְּחִידָךְ, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עָלָיו, לֹא הִיָּה לוֹ לְהַרִים רֹאשׁ בְּיַמֵּי מִשָּׁה:

(יט) וְהִעַמְדָתָ אֶתוֹ לְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל הָעֵדָה וְצִוִּיתָהּ אֶתוֹ לְעִינֵיהֶם : וְתִקִּים יְתִיָּה לְקָדֶם אֶלְעָזָר פְּהִנָּא וְלִקְדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא וְתִפְקֹד יְתִיָּה לְעִינֵיהוֹן :

רש"י וְאוֹתָהּ אֲתוֹ. עַל יִשְׂרָאֵל, דַּע שְׁמִרְחַנְזִין הֵם סְרַבְנִים הֵם, עַל מִנַּת שְׁתַּקְבֵּל עֲלֵיךְ:

(כ) וְנִתְתָה מִהוֹדֶךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְתַּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְתִתְּנֵן מִזִּינְךָ עָלוּהִי בְּדִיל דִּי יִקְבָּלוּן מְנִיָּה כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י וְנִתְתָה מִהוֹדֶךָ עָלָיו. זֶה קָרוֹן עוֹר פְּנִים: מִהוֹדֶךָ. וְלֹא כָּל הוֹדֶךָ נִמְאִינוּ לְמַדִּין פְּנֵי מִשָּׁה כַחֲמָה פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּלַבְנָה: לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְתַּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שִׁהִיוּ נוֹהֲגִין בּוֹ כְבוֹד וַיִּרְאֶה כַדְרָךְ שְׁנוֹהֲגִין בְּךָ:

(כא) וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לְפָנַי יְהוָה עַל פִּיו יֵצְאוּ

וְעַל פִּיּוֹ יִבְאוּ הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹתוֹ
וְכָל הָעֵדָה : וְלִקְדָם אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יְקוּם וַיִּשְׁאַל לִיה בְּדִין
אוֹרִיָא קָדָם יְיָ עַל מִימְרֵיהָ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרָא יְהוֹן עָאֲלִין הוּא
וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמִּיהָ וְכָל כְּנֻשְׁתָּא :

רש"י ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה זו מבית אביך, שאף יהושע יהא כריך לאלעזר: ושאל לו. כשיטתך לנחת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין:

(כב) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ
וַיִּקַּח אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמְדֵהוּ לְפָנָיו אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְלְפָנָיו כָּל הָעֵדָה : וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמַא דִּי פִקִּיד יְיָ
יְתִיה וְדַבֵּר יְתִי יְהוֹשֻׁעַ וְאַקִּימִיהָ קָדָם אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא וּקְדָם כָּל
כְּנֻשְׁתָּא :

רש"י ויקח את יהושע. לקחו בדברים והודיעו מתן שכן פרנסי ישראל לעולם הבא:

(כג) וַיִּסְמְךָ אֶת יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר
דָּבַר יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה : (פ) וַיִּסְמְךָ יְתִי יְדוּהִי עֲלוּהִי
וּפִקְדֵיהָ כְּמַא דִּי מַלִּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה :

רש"י ויסמך את ידיו עליו. בעין יפה יותר ויותר ממה שנלטה. שהקדוש ברוך הוא אמר לו וסמכת את ידך, והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין יפה: כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:

כח (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
לֵאמֹר : וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא : (ב) צוּ אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קִרְבְּנֵי לַחֲמֵי
לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֲדוֹ : פִּקִּיד יְתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן יְתִי קוֹרְבְּנֵי לְחַם
סְדוּר לְקוֹרְבְּנֵי לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעוּא תִטְרוּן לְקַרְבָּא קְדָמִי בְּזַמְנִיהָ :

רש"י לו את בני ישראל. מה אמור למעלה (כו, טז) יפקד ה'. אמר לו הקדוש ברוך הוא עד שאתה מונוי על בני, אה את בני עלי. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו' , כדאיתא בספרי: קרבני: זה הדם: לחמי. אלו אמורין, וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתגין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן למדו ותקנו מעמדות: צמועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:

(ג) וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תְּמִיד : וְתִימַר לְהוֹן דִּין קוּרְבָּנָא דִּי תִקְרְבוּן קָדָם יְיָ אִימְרוּן בְּנֵי שָׁנָה שְׁלָמִין תְּרִין לְיוֹמָא עֲלֵתָא תְּדִירָא :

רש"י ואמרת להם. אזהרה לבית דין: שנים ליום. כפשוטו ועיקרו בא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום, תמיד של שחר צמערב ושלבין הערבים צמזרחן של טבעות:

(ד) אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקָר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים : וְתִקְרָא חֵד תַּעֲבֵד בְּצַפְרָא וְיִתְּ אִמְרָא תַנְיָנָא תַעֲבֵד בֵּין שְׁמֵשִׁיא :

רש"י את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר בצרפת ואתה תאווה, וזה אשר תעשה וגו' (שמות כט, לח) , היא היתה אזהרה לימי המלוכים, וכאן אה לדורות:

(ה) וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית רְבִיעֵת הֶהָיִן : וְחֵד מִן עֲשָׂרָא בְּתִלְתַּת סָאִין סוּלְתָא לְמִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח כְּתִישָׁא רְבַעוֹת הֵינָא :

רש"י סלת למנחה. מנחת נסכים:

(ו) עֹלֹת תְּמִיד הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרִיחַ נִיחַח אִשָּׁה לַיהוָה : עֲלֵתָא תְּדִירָא דְאֵתְעֵבִידָא בְּטוּרָא דְסִינַי לְאֵתְקַבְּלָא בְּרַעוּא קוּרְבָּנָא קָדָם יְיָ :

רש"י העֲשִׂיהַ זְהַר סִינִי. כְּאוֹתָן שְׁנַעֲשׂוּ בִימֵי הַמְּלוּכוֹת. דְּבַר אַחַר הַעֲשִׂיהַ זְהַר סִינִי, הַקִּישׁ עוֹלַת תְּמִיד לְעוֹלַת הַר סִינִי אוֹתָהּ שְׁנֵתְקַרְבָּה לְפָנֵי מִתֵּן תּוֹרָה שְׁכָתוּב בָּהּ (שְׁמוֹת כה, ו) וַיִּסַּס בְּאֲגוֹנוֹת מַלְמֹד שְׁטַעוֹנָה כְּלִי:

(ו) וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵינן לְכַפֵּשׁ הָאֶחָד
בְּקֹדֶשׁ הַסֵּדֶךְ נֶסֶךְ שִׁכָּר לִיהֲוָה : וְנִסְכֵּיהַ רְבָעוֹת
הֵינָא לְאִמְרָא חֵד בְּקוֹדֶשׁא וְתַנְסֵךְ נִסוּךְ דְחִמְרַ עֲתִיק קָדָם יי :

רש"י וְנִסְכּוֹ. יי: בְּקֹדֶשׁ הַסֵּדֶךְ. עַל הַמְזוּבָח יִתְנַסְכוּ: נֶסֶךְ שִׁכָּר. יי: הַמְשַׁכֵּר פֶּרֶט לִינן מִגְתּוֹ:

(ח) וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים
כְּמִנְחַת הַבֶּקָר וְכִנְסֶכּוֹ תַעֲשֶׂה אִשֶׁה רֵיחַ
נִיחַח לִיהֲוָה : (פ) וְיַת אִמְרָא תַנְיָנָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמִשְׂא
כְּמִנְחַת צִפְרָא וְכִנְסֵכֵיהַ תַעֲבִיד קוּרְבָן דְמִתְקַבֵּל בְּרַעוּא קָדָם יי :

רש"י רֵיחַ נִיחַח. נַחַח רוּחַ לְפָנֵי שְׁאֵמַרְתִּי וְנַעֲשֶׂה לְאוּנִי:

(ט) וּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כֶבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
תְּמִימִם וְשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֶלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ : וּבִיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא תִּרְיִן אִימְרִין
בְּנֵי שָׁנָה שְׁלֵמִין וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא דְמִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח
וְנִסְכֵּיהַ : (י) עֶלֶת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עֶלֶת
הַתְּמִיד וְנִסְכָּהּ : (פ) עֶלֶת שַׁבְּתָא דְתַתְּעֵבִיד בְּשַׁבְּתָא עַל
עֶלְתָא תַדִּירָא וְנִסְכָּהּ :

רש"י עֶלֶת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ. וְלֹא עוֹלַת שַׁבָּת זוּ בְּשַׁבָּת אַחֲרָתָהּ, הֵרִי שֶׁלֹּא הַקְרִיב בְּשַׁבָּת זוּ שׁוּמַע אֲנִי יִקְרִיב
שְׁחִים לְשַׁבָּת הַבָּאָה, תְּלַמּוּד לּוֹמַר בְּשַׁבְּתוֹ, מוֹגִיד שֶׁאֵם עֲבַר יוֹמוֹ בְּטַל קִרְבָּנוֹ: עַל עֶלֶת הַתְּמִיד. אֲלוֹ מוֹסְפִין,
לְבַד אוֹתָן שְׁנֵי כֶבֶשִׂים שֶׁל עוֹלַת הַתְּמִיד. וּמוֹגִיד שֶׁאֵין קִרְבִּין אֲלוֹא בֵּין שְׁנֵי הַתְּמִידִין, וְכֵן כָּל הַמוֹסְפִין נֹאמַר
עַל עוֹלַת הַתְּמִיד לְתַלְמוּד זֶה:

(יא) וּבְרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם : וּבְרִישֵׁי יָרְחֵיכוֹן תִּקְרְבוּן עֹלֹתָא קָדָם יי תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרִין וּדְכָר חֶד אִימְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין : (יב) וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד : וּתְלָתָא עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְתוֹרָא חֶד וּתְרִין עֶשְׂרֹנִין סֹלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְדְכָרָא חֶד :

רש"י וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים. כּוּמִשַׁפֵּט נִסְכֵי פֶר, שֶׁכֵּן הֵן הַלּוּבֵין בְּפֶרֶשֶׁת נִסְכִים:

(יג) וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחַח אִשָּׁה לַיהוָה : וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא סֹלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְאִמְרָא חֶד עֹלֹתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבָנָא קָדָם יי : (יד) וְנִסְכֵיהֶם חֲצִי הֵהִיִן יֵהִיָה לַפָּר וּשְׁלִישֵׁת הֵהִיִן לְאַיִל וּרְבִיעֵת הֵהִיִן לְכֶבֶשׂ ייִן זֹאת עֹלֹת חֶדֶשׁ בְּחֶדְשׁוֹ לְחֳדָשֵׁי הַשָּׁנָה : וְנִסְכֵיהוֹן פְּלִגּוֹת הֵינָא יֵהִי לְתוֹרָא וּתְלָתוֹת הֵינָא לְדְכָרָא וּרְבַעוֹת הֵינָא לְאִמְרָא חֶד עֹלֹתָא דְאִיִּשׁ יִרְחָא בְּאַתְחַדְתוֹתֶיהָ כֹּן לְכָל רִישֵׁי יָרְחֵי שְׁתָּא :

רש"י זֹאת עֹלֹת חֶדֶשׁ בְּחֶדְשׁוֹ. שֶׁאֵם עֵבֶר יוֹמוֹ בְּטוֹל קִרְבָנוֹ וְשׁוֹב אִין לוֹ תְּשׁוּמוֹן:

(טו) וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֹטָאת לַיהוָה עֹלֹת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ : (ס) וְצִפִּיר בַּר עֲזִין חֶד לְחֹטָאתָא קָדָם יי עַל עֹלֹתָא תְּדִירָא יִתְעַבֵּד וְנִסְכֵיהָ :

רש"י ופעיר עזים וגו'. כל פעירי המוספין באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו, הכל כמו שמופיע במס' שבועות (דף ט, א). ונשתנה פעיר ראש חדש שנאמר בו לה', ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, שאין מכיר בחטא אלא הקדוש ברוך הוא בלבד, ושאר השעירין למדין ממנו. ומדרשו באגדה אמר הקדוש ברוך הוא, הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר, שאין נסכים לחטאת:

(טו) **וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה**
עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ פִּסַּח לִיהוָה : וּבִירְחֵא קִדְמָא
בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחֵא פִסְחָא קָדָם יי : (יז) **וּבַחֲמִשָּׁה**
עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים
מִצּוֹת יֵאָכֵל : וּבַחֲמִשָּׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחֵא הַדִּין חָגָא
שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטִיר יִתְאַכֵּל : (יח) **בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא**
קִדְשׁ כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ : בַּיּוֹמָא
קִדְמָא מְעָרַע קִדִּישׁ כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן :

רש"י כל מלאכת עבודה. אפלו מלאכה הנריכה לכם, כגון דבר האבד המתרת בחלו של מועד אסורה ביום טוב:

(יט) **וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי**
בָּקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִּבְשִׂים
בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם : וּתְקַרְבוּן קוֹרְבָנָא
עֲלֵתָא קָדָם יי תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרִין וּדְכָר חָד וְשִׁבְעָא אִימְרִין בְּנֵי
שָׁנָא שְׁלָמִין יִהוּן לָכוֹן :

רש"י פרים. כנגד אברהם, שנאמר (בראשית יח, ז) ואל הבקר רץ אברהם: ואיל. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב שנאמר (בראשית ל, ט) והכשדים הפריד יעקב. ביסודו של רבי משה הדקדק ראיתי זאת:

(כ) **וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה**
עֶשְׂרֹנִים לֶפֶר וּשְׁנַיִ עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל תַּעֲשׂוּ :
וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח תְּלֵתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרִין

עֲשׂוּנִין לְדַכָּרָא תַעֲבָדוּן : (כא) עֲשׂוּן עֲשׂוּן תַעֲשֶׂה
לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׁים : עֲשׂוּנָא
עֲשׂוּנָא תַעֲבִיד לְאִמְרָא חַד כֹּן לְשִׁבְעָא אִימְרִין : (כב) וְשִׁעִיר
חֲטָאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם : וְצִפְיָא דְחֲטָאתָא חַד
לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן : (כג) מְלִבַּד עֲלֵת הַבָּקָר אֲשֶׁר
לְעֵלֵת הַתְּמִיד תַעֲשׂוּ אֶת אֱלֹהֵי : בַּר מְעֵלֵת צִפְרָא
דְּהִיא עֲלֵת תְּדִירָא תַעֲבָדוּן יְת אֱלִין : (כד) כָּאֱלֹהֵי תַעֲשׂוּ
לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לַחֵם אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח
לַיהוָה עַל עוֹלֵת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ :
כָּאֱלִין תַעֲבָדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לַחֵם קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעוּא
קָדָם יְיָ עַל עֲלֵתָא תְּדִירָא יְתַעֲבִיד וְנִסְכֵיהּ :

רש"י כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג:

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קָדֵשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל מְלֶאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ : (ס) וּבַיּוֹמָא
שְׁבִיעָא מְעַרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֵיבִידַת פּוֹלְחָן לָא תַעֲבָדוּן : (כו)
וּבַיּוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה
חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַתֵיכֶם מִקְרָא קָדֵשׁ
יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ :
וּבַיּוֹמָא דְּבְכוּרִיא בְּקִרְוֵיכוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא קָדָם יְיָ בְּעֲצָרְתֵיכוֹן
מְעַרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֵבִידַת פּוֹלְחָן לָא תַעֲבָדוּן :

רש"י וביום הבכורים. חג השבועות קרוי בכורי קליר חטים על גס שתי הלחם, שהם ראשונים למנחת חטים הבאים מן החדש:

(כז) וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שְׁבַעַה
כֶּבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה : וַתִּקְרְבוּן עֲלֹתָא לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְוָא
קָדָם יי תֹּרִין בְּנֵי תֹרֵי תִרִין וּדְכָר חָד שְׁבַעַא אִימְרִין בְּנֵי שָׁנָא : (כח)
וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה
עֶשְׂרֹנַיִם לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנַיִם לְאֵיל
הָאֶחָד : וּמִנְחָתָהוּן סֹלֶתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין
לְתֹרָא חָד תִּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדְכָרָא חָד : (כט) עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן
לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׂים : עֶשְׂרוֹנָא
עֶשְׂרוֹנָא לְאִמְרָא חָד לְשִׁבְעַא אִימְרִין : (ל) שְׁעִיר עֲזִים
אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם : צִפִּיר בֶּר עֲזִין חָד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֹון :
(לא) מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ
תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵיהֶם : (פ) בֶּר מֵעֹלֹת
וּתְדִירָא וּמִנְחָתָהּ תַעֲבֹדוּן שְׁלָמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְכֵיהוֹן :

רע"י תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רבותינו מכאן שהיין שהעלה קמחון פסול לנסכים:

כט (א) וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ
מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֹאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם :
וּבִירְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחָד לִירְחָא מְעַרַע קֹדֵישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת
פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן יוֹם יִבָּבֵא יְהִי לְכוֹן : (ב) וְעֲשִׂיתֶם עֹלָה
לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אֵיל
אֶחָד כֶּבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁבַעַה תָּמִימִם :
וּתַעֲבֹדוּן עֲלֹתָא לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְוָא קָדָם יי תֹּרִין בְּנֵי תֹרֵי חָד דְכָר חָד

אִימְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלָמִין: (א) וּמִנְחָתָם סֵלֶת
 בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי
 עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל: וּמִנְחָתָהוּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח תְּלָתָא
 עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדַכְרָא: (ד) וְעֶשְׂרוֹן אֶחָד
 לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים: וְעֶשְׂרוֹנָא חָד
 לְאִימְרָא חָד לְשִׁבְעַא אִימְרִין: (ה) וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד
 חֲטָאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וְצִפִּיר בֵּר עֲזִין חָד לְחֲטָאתָא
 לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן: (ו) מִלְּבַד עֲלֵת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ
 וְעֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם
 כַּמִּשְׁפָּטִים לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה לַיהוָה: (ז) בֵּר
 מִעֲלֵת יִרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֲלֵת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהוּן כְּדַחֲזֵי לְהוּן
 לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעוּא קוּרְבָנָא קָדָם יְיָ:

רס"ז מלכד עלת החדש. מוספי ראש חדש שכוה ציום ראש השנה:

(א) וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא
 קָדָשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם
 כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ: וּבַעֲשָׂרָא לְיִרְחָא שְׁבִיעָאָה
 הַדִּין מְעַרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוֹן וּתְעַנּוּן יֵת נַפְשֹׁתֵיכוֹן כָּל עֲבִידְתָא לֹא
 תַעֲבֹדוּן: (ב) וְהַקִּרְבָּנִים עֲלֶה לַיהוָה רִיחַ נִיחַח
 פִּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כֹּבָשִׁים בְּנֵי
 שָׁנָה שְׁבַעַה תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּתְקַרְבוּן
 עֲלֵתָא קָדָם יְיָ לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעוּא תוֹר בֵּר תוֹרֵי חָד דְּכַר חָד אִימְרִין
 בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלָמִין יְהוּן לְכוֹן: (ג) וּמִנְחָתָם סֵלֶת
 בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי

עֲשׂוּנִים לְאֵיל הָאֶחָד : וּמִנְחָתָהוֹן סִלְתָּא דְפִילָא
 בְּמִשְׁחַ תִּלְתָּא עֲשׂוּנִין לְתוֹרָא תְרִין עֲשׂוּנִין לְדְכָרָא חָד : (ו)
 עֲשׂוּנִין עֲשׂוּנִין לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
 הַכְּבָשִׁים : עֲשׂוּנָא עֲשׂוּנָא לְאִמְרָא חָד לְשִׁבְעָא אִימְרִין :
 (זא) שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מְלִבַּד חֲטָאת
 הַכֹּפְרִים וְעֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָה
 וְנִסְכֵיהֶם : (ס) צִפִּיר בֵּר עֲזִין חָד חֲטָאתָא בֵּר מִחֲטָאתָא
 דְכַפּוּרָא וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָה וְנִסְכֵיהוֹן :

רש"י מלבד חטאת הכפרים. שעיר הגעשה בפנים האמור באחרי מות, שגם הוא חטאת: ועלת התמיד.
 ומלבד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון כוון
 מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל
 קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיהם שבהם מוסבים על התמיד ואינן לשון כוון, שהרי נסכיהם של
 מוספין כתובין לעלמן בכל יום ויום:

(יב) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
 הַשְּׁבִיעִי מִקָּרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל
 מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חַג
 לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים : וּבַחֲמִשָּׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לְיִרְחָא
 שְׁבִיעָא מְעַרְע קֹדֶשׁ יִהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעֲבֹדוּן וְתַחֲגוּן
 חַגָא קָדָם יְיָ שִׁבְעָא יוֹמִין : (ג) וְהַקִּרְבָּתִם עֲלֶה אִשָּׁה
 רִיחַ נִיחַח לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה
 עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה
 אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ : וּתְקַרְבוּן עֲלֵתָא
 קוּרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ תוֹרִין בְּנֵי תוֹרִי תִלַּת עָשָׂר דְּכָרִין
 תְּרִין אִימְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבָּעָא עָשָׂר שְׁלֹשָׁה יְהוֹן : (ד) וּמִנְחָתָם
 סִלְתָּ בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לִפְרָ

הָאֶחָד לְשֵׁלֶשֶׁה עֶשֶׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֵי
לְאֵיל הָאֶחָד לְשְׁנֵי הָאֵילִם : וּמִנְחַתְהוֹן סוּלְתָא
דְּפִילָא בְּמִשַׁח תְּלַתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חָד לְתַלְתַּת עֶשֶׂר תּוֹרִין תְּרִין
עֶשְׂרֹנִין לְדְכָרָא חָד לְתְרִין דְּכָרִין : (ט) וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן
לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְאַרְבַּעַה עֶשֶׂר כְּבָשִׂים :
וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאִמְרָא חָד לְאַרְבַּעַה עֶשֶׂר אִמְרִין : (ט)
וְשִׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְּבַד עֲלֵת
הַתְּמִיד מִנְחַתָּה וְנִסְכָּהּ : (ס) וְצִפִּיר בֵּר עֲזִין חָד
חֲטָאתָא בֵּר מֵעֲלֵת תְּדִירָא מִנְחַתָּה וְנִסְכָּהּ : (י) וּבִיּוֹם הַשְּׁנֵי
פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנַיִם
כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם :
וּבִיּוֹמָא תְּנִינָא תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרֵי עֶשֶׂר דְּכָרִין תְּרִין אִמְרִין בְּנֵי
שָׁנָא אַרְבַּעַה עֶשֶׂר שְׁלֵמִין : (יח) וּמִנְחַתָּם וְנִסְכֵיהֶם
לְפָרִים לְאֵילִם וְלְכַבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם
כַּמְשֻׁפֵּט : וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן לְתוֹרִין לְדְכָרִין וּלְאִמְרִין
בְּמִנְגִּיחֵהוֹן כְּדָחִזִי :

רש"י ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג שבעים הם. כנגד שבעים אמות שמתמעטים והולכים, סימן
כליה להם, ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסודין: ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ויקרא ג, יז) שֶׁה
פזורה, והם קבועים ומנינם תשעים ושמונה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שצמשנה תורה. בשני
נאמר ונסכיהם על שני תמידי היום ולא שנה הלשון אלא לדרוש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני
ונסכיהם, בששי ונסכיה, בשביעי כמשפטים, מ"ס יו"ד מ"ס, הרי כאן מים, רמז לנסוך המים מן התורה
בחג:

(יט) וְשִׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְּבַד עֲלֵת
הַתְּמִיד וּמִנְחַתָּה וְנִסְכֵיהֶם : (ס) וְצִפִּיר בֵּר עֲזִין
חָד חֲטָאתָא בֵּר מֵעֲלֵת תְּדִירָא וּמִנְחַתָּה וְנִסְכֵיהוֹן : (כ) וּבִיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֶשְׂתֵי עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנַיִם

כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם :
וּבְיוֹמָא תְּלִיתָאָה תּוֹרִין חַד עֶשֶׂר דְּכָרִין תְּרִין אִימְרִין בְּנֵי שָׁנָא
אַרְבָּעָא עֶשֶׂר שְׁלָמִין : (כא) וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם
לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם
כַּמְשָׁפֹט : וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן לְתוֹרִין לְדְכָרִין וּלְאִמְרִין
בְּמִנְגְּנִיהוֹן כְּדָחְזִי : (כב) וְשָׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד
עַלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : (כג) וְצִפְרָא
דְּחַטָּאתָא חַד בַּר מְעַלְתַּת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : (כד) וּבְיוֹם
הָרְבִיעִי פָרִים עֶשְׂרֵה אֵילִם שְׁנָיִם
כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם :
וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה תּוֹרִין עֶשְׂרָא דְכָרִין תְּרִין אִימְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבָּעָא
עֶשֶׂר שְׁלָמִין : (כה) מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים
לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמְשָׁפֹט :
מִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן לְתוֹרִין לְדְכָרִין וּלְאִימְרִין בְּמִנְגְּנִיהוֹן כְּדָחְזִי : (כו)
וְשָׁעִיר עֲזִים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עַלֹת
הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : (כז) וְצִפְרִיר בַּר עֲזִין חַד
חַטָּאתָא בַּר מְעַלְתַּת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : (כח) וּבְיוֹם
הַחֲמִישִׁי פָרִים תְּשֻׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם
כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם :
וּבְיוֹמָא חֲמִישָׁאָה תּוֹרִין תְּשַׁע דְּכָרִין תְּרִין אִימְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבָּעָא
עֶשֶׂר שְׁלָמִין : (כט) וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים
לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמְשָׁפֹט :
וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן לְתוֹרִין לְדְכָרִין וּלְאִימְרִין בְּמִנְגְּנִיהוֹן כְּדָחְזִי :
וְשָׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עַלֹת (ל)

הַתְּמִיד וּמִנְחֹתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ : (ס) וַצִּפְרָא דְחֻטָּאתָא
חַד בַּר מַעְלַת תְּדִירָא וּמִנְחֹתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ : (כט) וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי
פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי
שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם : וּבַיּוֹמָא שְׁתִּיתָא
תּוֹרִין תְּמִנָּא דְכָרִין תְּרִין אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלָמִין : (ט)
וּמִנְחֹתָם וְנִסְכֵיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם
וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : וּמִנְחֹתָהוֹן
וְנִסְכֵיהוֹן לְתוֹרִין לְדְכָרִין וּלְאִמְרִין בְּמִנְגִּיחוֹן כְּדַחְזִי : (לא)
וְשֶׁעִיר חֻטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֲלֵת הַתְּמִיד
מִנְחֹתֶיהָ וְנִסְכֵיהָ : (ס) וַצִּפְרָא דְחֻטָּאתָא חַד בַּר מַעְלַת
תְּדִירָא מִנְחֹתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ : (לב) וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים
שֶׁבַע אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה
אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם : וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָא תּוֹרִין
שֶׁבַע דְכָרִין תְּרִין אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלָמִין : (לג)
וּמִנְחֹתָם וְנִסְכֵיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם
וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : וּמִנְחֹתָהוֹן
וְנִסְכֵיהוֹן לְתוֹרִין לְדְכָרִין וּלְאִמְרִין בְּמִנְגִּיחוֹן כְּדַחְזִי לְהוֹן : (לד)
וְשֶׁעִיר חֻטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֲלֵת הַתְּמִיד
מִנְחֹתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ : (ס) וַצִּפְרָא דְחֻטָּאתָא חַד בַּר מַעְלַת
תְּדִירָא מִנְחֹתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ : (לה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
עֶצְרַת תְּהִיָּה לָכֶם כָּל מְלָאכָת עֲבָדָה לֹא
תַעֲשׂוּ : בַּיּוֹמָא תְּמִינָא כְּנִישִׁין תְּהֵא לָכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחוֹן לֹא
תַעֲבִדוּן :

ומדרשו באגדה לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אמות וכשצאין ללכת, אמר להם המקום צדקה
מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם:

**(לז) וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֵהּ אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה
פֶּרֶךְ אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
שִׁבְעָה תְּמִימִם :** וַתִּקְרְבוּן עֲלֶתָא קוּרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעוּא
קָדָם יְיָ תוֹר חֵד דְּכַר חֵד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָא שְׁלָמִין :

רש"י פר אחד איל אחד. אלו כנגד ישראל, התעבדו לי מעט עול. ולשון חבה הוא זה, כבנים הנפטרים
מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עבדו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו', כדאיתא
במסכת סכה (טז, נה, טז) ובמדרש רבי תנחומא למדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון יאכילו
פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק,
פוחת והולך כפרי החג:

**(לז) מִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לֶפֶר לְאֵיל וְלִכְבָּשִׂים
בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט :** מִנְחָתְהוֹן וְנִסְפֵיהוֹן לְתוֹרָא לְדְכָרָא
וְלֵאִמְרִין בְּמִנְגְּנִיהוֹן כְּדָחֲזִי : **(לח) וְשִׁעִיר חֲטָאת אֶחָד
מִלֶּבֶד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפָּה :**
וְצִפְרָא דְחֲטָאתָא חֵד בְּרַ מְעֵלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפָּה : **(לט)
אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד
מִנְדָּרֵיכֶם וְנִדְבָתֵיכֶם לְעֲלֹתֵיכֶם
וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם :** אֵלִין
תַּעֲבֹדוּן קָדָם יְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם בְּרַ מִנְדָּרֵיכֶם וְנִדְבָתֵיכֶם לְעֲלֹתֵיכֶם
וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם :

רש"י אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקטוב לחובה: לצד מנדריכם. אם באתם לדור קרבות צדק,
מלוא היא בידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריבום צדק, שמה יקשה לו לחזור ולעלות
לירושלים ולהקריב נדריו, ונמצא עובר צדל תאחר:

ל (א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל
אֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : (פפפ) וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל דֵּי פִקִּיד יִי יְת מֹשֶׁה : פפפ :

רש"י ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין, דברי רבי ישמעאל, לפי שעתה כהן דבריו של מקום
ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה, הנך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל,
שאם לא כן יש במשמע שלא אמר להם זו אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו:

פינחס

הפטרות

בשנה שפרשיות מטות ומסעי מחוברות מפטירין כאן "דברי ירמיהו" שהיא הפטרות מטות להלן

וַיֵּד יְהוָה הִיתָה אֶל אֱלֹהָיו וַיִּשְׁנֶס מִתְּנִיּוֹ וַיִּרְץ לְפָנָיו
אֲחָאָב עַד בְּאֶכָה יִזְרְעֵאלָה : יט (א) וַיִּגַּד אֲחָאָב
לְאִיזָבֵל אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהָיו וְאֵת כָּל אֲשֶׁר הָרַג
אֶת כָּל הַנְּבִיאִים בְּחָרֵב : (ב) וַתִּשְׁלַח אִיזָבֵל מִלְאָךְ אֶל
אֱלֹהָיו לֵאמֹר כֹּה יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֶפֶן כִּי כָעַת
מָחָר אֲשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ כְּנַפְשׁ אֶחָד מֵהֶם : (ג) וַיִּרְא וַיִּקָּם
וַיִּלְךְ אֶל נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת
נַעֲרוֹ שָׁם : (ד) וְהוּא הִלְךְ בַּמִּדְבָּר דָּרָךְ יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רְתֵם (אחת) אֶחָד וַיִּשְׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר
רַב עֲתָה יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי לֹא טוֹב אֲנֹכִי מֵאֲבֹתַי : (ה)
וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רְתֵם אֶחָד וְהִנֵּה זֶה מִלְאָךְ נִגַּע בּוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל : (ו) וַיִּבֹט וְהִנֵּה מִרְאֲשֵׁתוֹ עֵגֶת
רְצָפִים וְצַפַּחַת מִיָּם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב : (ז)
וַיֵּשֶׁב מִלְאָךְ יְהוָה שְׁנִית וַיִּגַּע בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֲכֹל כִּי
רַב מִמֶּךָ הַדָּרָךְ : (ח) וַיִּקָּם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיִּלְךְ בְּכַח
הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הָר

הָאֱלֹהִים חָרַב: ^(ט) וַיָּבֹא שָׁם אֶל הַמַּעְרָה וַיִּלֶּן שָׁם
וְהִנֵּה דָבָר יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לָּךְ פֶּה אֵלֶיָּהוּ: ^(י)
וַיֹּאמֶר קִנְיָא קִנְיָא לִיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ
בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת נְבִיאֶיךָ
הָרְגוּ בַּחֲרָב וְאֹתֶיךָ אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: ^(יא) וַיֹּאמֶר צֵא וְעַמְדַתְּ בְּהָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה
יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֹזֶק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר
סִלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא בְרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ רָעַשׁ
לֹא בְרָעַשׁ יְהוָה: ^(יב) וְאַחַר הָרָעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה
וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דִּקְוָה: ^(יג) וַיְהִי כַּשְּׁמַע אֵלֶיָּהוּ
וַיִּלְט פָּנָיו בְּאֲדָרְתוֹ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעְרָה וְהִנֵּה
אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה לָּךְ פֶּה אֵלֶיָּהוּ: ^(יד) וַיֹּאמֶר קִנְיָא
קִנְיָא לִיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בַּחֲרָב
וְאֹתֶיךָ אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: ^(טו)
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ מִדְּבָרָה דַּמְשֶׁק
וּבָאת וּמְשַׁחֲתָ אֶת חֲזָאֵל לְמַלְךְ עַל אֲרָם: ^(טז) וְאֵת
יְהוּא בֶן נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמַלְךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֱלִישָׁע
בֶּן שָׁפְט מֵאֲבֵל מְחוּלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתֶּיךָ: ^(יז)
וְהָיָה הַנְּמַלֵּט מִחָרֵב חֲזָאֵל יָמִית יְהוּא וְהַנְּמַלֵּט
מִחָרֵב יְהוּא יָמִית אֱלִישָׁע: ^(יח) וְהִשְׁאַרְתִּי בְּיִשְׂרָאֵל
שְׁבַעַת אֲלָפִים כָּל הַבְּרַכִּים אֲשֶׁר לֹא כָרְעוּ לְבַעַל וְכָל
הַפָּה אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ: ^(יט) וַיִּלְךְ מִשָּׁם וַיִּמָּצֵא אֶת
אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפְט וְהוּא חָרַשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר צִמְדִים לִפְנָיו
וְהוּא בְּשָׁנַיִם הָעָשָׂר וַיַּעֲבֵר אֵלָיו וַיִּשְׁלַךְ אֲדָרְתוֹ
אֵלָיו: ^(כ) וַיַּעֲזֹב אֶת הַבֶּקֶר וַיֵּרָץ אַחֲרַי אֵלֶיָּהוּ וַיֹּאמֶר
אֲשָׁקָה נָא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ
שׁוּב כִּי מָה עָשִׂיתִי לָּךְ: ^(כא) וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת
צִמְד הַבֶּקֶר וַיִּזְבַּחְהוּ וּבְכָלִי הַבֶּקֶר בְּשֵׁלֶם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעַם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקְסוּ וַיִּלְךְ אַחֲרַי אֵלֶיָּהוּ וַיִּשְׁרַתְהוּ:

משנה אהלות פרק טו

א. סָגוּס עֵבָה וְכִפֶּת עֵבָה, אֵינָן מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה, עַד שְׂיֵהוּ גְבוּהִין מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח. קְפוּלִין זֹו עַל גְּבִי זֹו, אֵינָן מְבִיאִים אֶת הַטְּמֵאָה, עַד שְׂתִּהְיֶה הָעֲלִיּוֹנָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח. טְבָלִיּוֹת שֶׁל עֵץ זֹו עַל גֵּב זֹו אֵינָן מְבִיאִים אֶת הַטְּמֵאָה, עַד שְׂתִּהְיֶה הָעֲלִיּוֹנָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח. וְאִם הָיוּ שֶׁל שֵׁשׁ, טְמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה, בּוֹקֵעַת וְיֹורֶדֶת:

דרטורה (א) סָגוּס עֵבָה. הַךְ מִתְנִיתִין פִּירְשָׁנוּהָ לְעִיל בְּפֶרֶק הַבַּיִת שְׁנִסְדֵּק [מִשְׁנָה ג]. וְאִיִּידִי דְעֵי לְמִתְנֵי טְבָלִיּוֹת, הַדֵּר תְּנִיָה הַכֹּא: וְאִם הָיוּ שֶׁל שֵׁשׁ. אֲפִילוּ עֲלִיּוֹנָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח לֹא חֲסִיבָא אֲהֵל לְהַבִּיאַת אֶת הַטְּמֵאָה, כִּיּוֹן דְּהַתְּחִינָה מִמַּעֲטַת אֶת הָאוֹיֵר לְפִי שֶׁהָן נַחֲשָׁבִים כְּאָרֶץ. אֲבָל טְבָלִיּוֹת שֶׁל עֵץ אֵינָן חֲסוּבוֹת כְּקַרְקַע, בְּזִמְנָן שֶׁהָעֲלִיּוֹנָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, אֲעִ"פּ שֶׁהַתְּחִינָה מִמַּעֲטַת אֶת הָאוֹיֵר, הָעֲלִיּוֹנָה מְבִיאָה אֶת הַטְּמֵאָה:

ב. טְבָלִיּוֹת שֶׁל עֵץ שֶׁהֵן נוֹגְעוֹת זֹו בְּזֹו בְּקֶרְנוֹתֵיהֶם וְהֵן גְבוּהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, הַנּוֹגֵעַ בְּשִׁנְיָהּ, טָמֵא טְמֵאָת שְׁבַעָה, כְּלִים שֶׁתַּחַת הָרְאִשׁוֹנָה טְמֵאִים, וְשֶׁתַּחַת הַשְּׁנִיָּה טְהוֹרִין. הַשְּׁלֶחָן אֵינּוּ מְבִיאִים אֶת הַטְּמֵאָה, עַד שְׂיֵהְיֶה בּוֹ רְבוּעַ בְּפוֹתַח טַפַּח:

דרטורה (ב) טְבָלִיּוֹת שֶׁל עֵץ. שֶׁהֵן סְמוּכוֹת זֹו אֲרָל זֹו וְכֹל אַחַת הַמֵּן גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְנוֹגְעוֹת בְּקֶרְנוֹתֵיהֶן כֹּל אַחַת בְּחִזְרָתָהּ שְׁאֵלְלָהּ, וְדַךְ קִרְנֵי הַטְּבָלִיּוֹת שְׁאֵין בְּרַחְבּוֹן טַפַּח, הַלֵּכֵךְ כְּלִים שֶׁתַּחַת הָרְאִשׁוֹנָה שֶׁהַטְּמֵאָה תַּחְתֵּיהָ טְמֵאִים, וְשֶׁתַּחַת הַשְּׁנִיָּה

טהורים: הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה. ואע"ג דתנן צפרק קמא כלים הנוגעים צמת וכלים בכלים, טמאים טומאת שבעה, השלישי צין אדם צין כלים טמאים טומאת ערב, הא תנן התם אין האוהל מתחשב, הלכך טבלא שהטומאה תחתיה אינה מן המנין: עד שיהא צו ריבוע צפותה טפה. כמין תיבה פרוכה שיש לה ארבע דפנות היו עושים לשלחן שהשלחן יושב עליה, ואותה תיבה פרוכה קרויה ריבוע, ופעמים שהשלחן בולט ויואל חוץ מאותו ריבוע טפה או פחות או יותר, והשתא קאמר ללריך שיהא השלחן בולט חוץ מאותו ריבוע צפותה טפה, דמה צתוד הריבוע אינו מאטרף. ואם טומאה נמי צתוד הריבוע מצפנים, הריבוע חולץ ומונע הטומאה מלעבור לחוץ:

ג. חֲבִיּוֹת שֶׁהֵן יוֹשְׁבוֹת עַל שׁוּלְיָהֶן אוּ מְטוֹת עַל צְדִיָּהֶן, בְּאֵוִיר, וְהֵן נוֹגְעוֹת זוּ בְּזוּ בְּפוֹתַח טַפַּח, טִמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, טִמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיֹרְדָת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּטְהוֹרוֹת. אֲבָל אִם הָיוּ טִמְאוֹת אוּ גְבוּהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח, טִמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, תַּחַת כָּלָם טִמְא:

דרטורה (ג) חביות. שורות הרבה של חביות זו אחר זו, וזו על זו: שהן יושבות על שוליהן. ופיהן למעלה: או מוטות על לדיהן. ופיהן מן הלד: באויר. בגינה או בחכר: צפותה טפה. צרוחב טפה נוגעות זו בזו: טומאה בוקעת ועולה. ללדין קתני לה. דמוטות על לדיהן אפילו כנגד הטומאה אין טמא אלא מה שתחתיהן ועל גביהן, אבל מה שצתוכן טהור, כיון דאין כלי חרס מיטמא מגבו על מה שצתוכו מזיל, ומה שאינו כנגד הטומאה אפילו שתחתיהן ועל גביהן טהור. וביושבות על שוליהן אפילו על מה שצתוכה אין מזילות, כיון שאין הפסק מאויר תוכה לאויר שחולה לה, וחצית עצמה נטמאה ונטמאו כל כלים שצתוכה ואפילו שלא כנגד הטומאה, כדאמרין טעמא בסוף פרק כוורת: כמה דברים אמורים בטהורות. לכיון לטהורות הן, דמו לטבלאות של שיש שהתחתונות סותמות את הלל טפה וטומאה בוקעת ועולה: אבל אם היו טמאות. אפילו אין גבוהות מן הארץ, העליונות שגבוהות מן הארץ טפה מביאות את הטומאה, שאין התחתונות סותמות, כיון דטמאות, מידי דהוה אקפולין זו על זו וטבלאות זו על זו: או גבוהות מן הארץ פותח טפה. מביאות את הטומאה, ואפילו טהורות, כיון דנוגעות זו בזו צרוחב טפה, נחשבות כולן כאוהל אחד:

ד. בֵּית שֶׁחָצְצוּ בְּנִסְרִים אוּ בִּירְיעוֹת מִן הַצְּדָדִים אוּ מִן הַקּוֹרוֹת, טִמְאָה בְּבֵית, כָּלִים שֶׁבְּחָצֵץ טְהוֹרִים. טִמְאָה בְּחָצֵץ, כָּלִים שֶׁבְּבֵית טִמְאִין. כָּלִים שֶׁבְּחָצֵץ,

אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתַח טֶפַח, טְמֵאִים. וְאִם לֹא, טְהוֹרִים :

ברטנורה (ז) שאלנו. שעשה בו מחילה: מן הלדין. שהיריעות והנסרים נתונות כנגד הכתלים של הבית: או מן הקורות. שנתונות תחת תקרת הבית: כלים שבחצץ טהורים. דיריעות ונסרים חולאים, ונחשבים ככלים שעל הגג וככלים שחוץ לכותל: כלים שבבית טמאים. דאין חילנה לטומאה, מידי דהוה אכלי חרם המוקף למיד פתיל, דאם טומאה בבית מליל על מה שבתוכו, ואם טומאה בתוכו אין למיד פתיל לטומאה: כלים שבחצץ. הכלים שעם הטומאה בתוך המחילה: אם יש שם פותח טפה. שיש שם חלל רחב טפה: ואם לאו טהורים. הכלים שבחצץ. אבל הבית מיהא טמא:

ה. חֲצֵצוֹ מֵאֲרָצוֹ, טֵמְאָה בַּחֲצָץ, כְּלִים שְׁבִבֵית טְמֵאִים. טֵמְאָה בַּבַּיִת, כְּלִים שְׁבִּחֲצָץ, אִם יֵשׁ בְּמִקוֹמָן טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוֹם טֶפַח, טְהוֹרִים. וְאִם לֹא, טְמֵאִין, שְׁאֲרָצוֹ שֶׁל בַּיִת כְּמוֹהוּ עַד הַתְּהוֹם :

ברטנורה (ח) חלנו מארצו. שכיסה הקרקעית הבית בנסרים או יריעות: טומאה בחצץ. אפילו יש בו טפה על טפה ברום טפה: כלים שבבית טמאים. כביב שהוא קמור תחת הבית, דתנן לעיל בפרק ג', יש בו פותח טפה ואין ביחלתו פותח טפה, טומאה בתוכו הבית טמא, טומאה בבית מה שבתוכו טהור: שארצו של בית כמוהו. כשאין בו פותח טפה:

ו. בַּיִת שֶׁהוּא מְלֵא תִבּוֹן וְאִין בֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת פּוֹתַח טֶפַח, טֵמְאָה בַּפְּנִים, כְּלִים שְׁפִנְגֵד יְצִיאָה טְמֵאִים. טֵמְאָה בַּחוּץ, כְּלִים שְׁבִּפְנִים, אִם יֵשׁ בְּמִקוֹמָם טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוֹם טֶפַח, טְהוֹרִים. וְאִם לֹא, טְמֵאִים. אִם יֵשׁ בֵּין תִּבּוֹן לַקּוֹרוֹת פּוֹתַח טֶפַח, בֵּין כָּדָּ וּבֵין כָּדָּ טְמֵאִים :

ברטנורה (י) טומאה בפנים. במקום התבון: שכנגד היציאה. מקום פנוי יש כרוחב אמה מן הפתח עד הכותל שכנגדו, שכנסים ויוצאים דרך שם להוציא התבון ולהכניס, וכלים שבאותו מקום הפנוי טמאים, מידי דהוה אטומאה בחצץ דכלים שבבית טמאים: טומאה בחוץ. היינו במקום הפנוי מן הפתח עד הכותל שכנגדו: כלים שבפנים. במקום התבון: אם יש במקומן טפה על טפה ברום טפה טהורים ואם לאו

טמאים. דבּחֲכַץ נמי אִם טוּמְאָה צְבִית כִּלִּים שְׂבַחֲכַץ שְׁאִין בְּמִקּוּמוֹן טַפַּח טַמְאִים: וְאִם יֵשׁ בֵּין הַתְּצֵן וּלְקוּרוֹת פּוֹתַח טַפַּח. לֹא נִתְצַטֵּל הַתְּצֵן הַהוּא לִישָׁעַז כַּחֲכַץ וְהָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר חֲפָלִים שְׂבִית וְאִין מִלִּיל עַל מַה שְׂבַחֲכּוּ בֵּין שֵׁשׁ בְּמִקּוּמוֹ טַפַּח בֵּין אִין בְּמִקּוּמוֹ טַפַּח:

ז. בֵּית שְׂמֵלְאוֹ עֶפֶר אוֹ צְרוּרוֹת, וּבְטָלוֹ, וְכֵן כְּרִי שֶׁל תְּבוּאָה, אוֹ גַל שֶׁל צְרוּרוֹת, אֶפְלוֹ כְּגִלוֹ שֶׁל עֶכָן, וְאֶפְלוֹ טִמְאָה בְּצַד הַפְּלִים, טִמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיֹרְדַת:

דרטורה (י) וכן כרי של תבואה. שביטלו: אפילו טומאה בכל הכלים. שהיתה הטומאה בתוך הגל וכלים שם סמוכים לטומאה בתוך הגל, אבל אינו נוגעים בטומאה: טומאה בוקעת ועולה. ומה שצלדה טהור. ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח כרום טפח, הרי הוא כקבר סתום ומטמא על סביביו:

ח. חֲצֵר הַקֶּבֶר, הָעוֹמֵד בְּתוֹכָהּ טָהוֹר, עַד שְׂיֵהָא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, אַרְבָּעָה טַפְחִים. קוֹרָה שְׂעִשְׂאָה גוֹלֵל לְקֶבֶר, בֵּין עוֹמְדַת בֵּין מְטָה עַל צְדָה, אִין טָמֵא אֶלָּא כְּנֹגֵד הַפֶּתַח. עֲשֵׂה רֵאשָׁה גוֹלֵל לְקֶבֶר, אִין טָמֵא אֶלָּא עַד אַרְבָּעָה טַפְחִים. וּבְזֶמַן שֶׁהוּא עֲתִיד לְגוֹד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּלָה חֲבוּר:

דרטורה (ה) חצר הקבר. חצר המוקפת מארבע רוחותיה ארבע מערות של קברות: טהור עד שיהא בה ארבע אמות. כל זמן שיש בה ארבע אמות טהור העומד בה. אבל פחותה מארבע אמות, טמא העומד בה. ואם אין שם אלא שלש מערות משלש רוחות, ורוח רביעית של החצר פתוחה לאויר העולם, אפילו אינו מרוחק מפתח המערה אלא כל שהוא, טהור, ובלבד שלא יגע במשקוף של פתח המערה. והני מילי, חצר הקבר דמסיימא מחיאתה, אבל מת בעלמא תופס ארבע אמות לטומאה: גולל לקבר. כיסוי על פתח הקבר: אלא כנגד הפתח. של הקבר. והנוגע בקלה המונחת חוץ לקבר, טהור: עשה ראשה גולל לקבר. והרי היא עומדת על הקבר כמו חילון, הנוגע ממנה בארבעה טפחים סמוך לקבר, טמא משום גולל. ומארבעה ולמעלה טהור: בזמן שהוא עתיד לגוד. לקוץ. ואע"פ שלא קצץ עדיין. לגוד, כמו גודו חילנא (דניחא 7): כולה חיבור. כל זמן שלא קצץ, ואע"פ שעתיד לקוץ. ואין הלכה

ט. חֲבִית שְׁהִיא מְלֵאָה מִשְׁקִים טְהוּרִים וּמְקַפֵּת צְמִיד פְּתִיל, וְעֲשָׂאָה גוֹלֵל לְקָבֶר, הַנוֹגֵעַ בָּהּ, טְמֵא טְמֵאת שְׁבָעָה, וְהַחֲבִית וְהַמְשָׁקִין טְהוּרִין. בְּהִמָּה שְׁעֲשָׂאָה גוֹלֵל לְקָבֶר, הַנוֹגֵעַ בָּהּ, טְמֵא טְמֵאת שְׁבָעָה. רַבִּי מְאִיר אָמַר, כֹּל שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים אֵינוֹ מְטַמֵּא מְשׁוּם גוֹלֵל:

ברטנורה (ט) הנוגע בה. כל זמן שהיא גולל: טמא טומאת שבעה. דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע על פני השדה, לרבות גולל ודופק: והחבית והמשקין טהורים. לכלי חרס המוקף כמיד פתיל טהור מליטמא באוהל המת, שנאמר (ס) וכל כלי פתוח אשר אין כמיד פתיל עליו טמא הוא, הא יש כמיד פתיל עליו טהור, ובכלי חרס הכתוב מדבר שאינו מקבל טומאה מגבו: ר' מאיר אומר וכו'. ואין הלכה כר' מאיר. אלא אע"פ שאין לך דבר שיש בו רוח חיים ומטמא חוץ מאדם, מכל מקום מטמאים הן משום גולל כל זמן שהן גולל לקבר:

י. הַנוֹגֵעַ בַּמַּת וְהַנוֹגֵעַ בַּפְּלִים, הַמְאַהִיל עַל הַמַּת וְהַנוֹגֵעַ בַּפְּלִים, טְמֵאִין. מְאַהִיל עַל הַמַּת וּמְאַהִיל עַל הַפְּלִים, הַנוֹגֵעַ בַּמַּת וּמְאַהִיל עַל הַפְּלִים, טְהוּרִים. אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאִין. שְׁנֵי בָּתִּים וּבָהֶן כְּשֵׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, פָּשַׁט אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לָהֶן, אִם יֵשׁ בְּיָדָיו פּוֹתַח טַפַּח, מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וְאִם לֹא, אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה:

ברטנורה (י) המאהיל על המת ונוגע בכלים. הכלים טמאים טומאת שבעה מטעם חיבורין, כגון דבשעה שנגע במת או מאהיל עליו, נוגע כמו כן בכלים: ואם יש בידו פותח טפח טמאים. כיון דידיו מאהילות על המת ועל הכלים, מביאות את הטומאה: שני בתים. ופתחיהן מכוונים זה כנגד זה: מביא את הטומאה. ונשאר שני הבתים טמאים, דאוהל של ידיו מנרף את הטומאה כאילו שני החלאים מונחים בזה ובזה: ואם לאו. דאין בידיו פותח טפח, גברא מיהא טמא הוי כדתנן לקמן ועל עצמן בכל שהן, אצל שני הבתים טהורים:

גמרא נדה דף כ"ג ע"ב

אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה בֶּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִצַּח וְהַגְבִּינִים וְהַעֲיִנִים וְהַלְסָתוֹת וְגִבּוֹת הַזָּקֵן עַד שְׁיֵהוּ כָּלֶם כְּאַחַד רַבָּא אָמַר חֲסָא מִצַּח וְהַגְבֵּן וְהַעֲיֵן וְהַלְסָת וְגִבַּת הַזָּקֵן עַד שְׁיֵהוּ כָּלֶם כְּאַחַד וְלֹא פְּלִיגִי הָא כְּמָאן דְּאָמַר כָּל צוּרַת הָא כְּמָאן דְּאָמַר מְצוּרַת מִיתִיבִי צוּרַת פְּנִים שְׁאֲמָרוּ אֶפִּילוּ פְּרָצוּף אַחַד מִן הַפְּרָצוּפִין חוּץ מִן הָאוּזָן לְמִימְרָא דְּבַחַד נְמִי סָגִי אָמַר אַבְיֵי כִּי תִנְיָא הֵהִיא לְעַכְב תִּנְיָא וְכְמָאן דְּאָמַר כָּל צוּרַת וְאִיבָעִית אֵימָא לְעוֹלָם כְּמָאן דְּאָמַר מְצוּרַת וּמְאִי אַחַד אַחַד אָמַר רַבָּא נְבָרָא בְּעֵין אַחַת וּבִירְדָּ אַחַד מִן הַצַּד אָמוּ טְמֵאָה בְּאַמְצַע אָמוּ טְהוּרָה. אָמַר רַבָּא וְשִׁטּוֹ נְקוּב אָמוּ טְמֵאָה וְשִׁטּוֹ אָטוּם אָמוּ טְהוּרָה :

רס"י הגבינים. גבות עינים שורצי"ל וגבות הזקן סנטי"ר שקורין מנטי"ן: עד שיהו כולם כאחד. לרבנן כדמפרש בסמוך דר' ירמיה כרבנן וכדפירשה רב לפלוגתא דרב תנא הוא ופליג ולא הדר ביה ממאי דאמר לרבנן דבעי כל כורת האדם והא דקחשיב ר' ירמיה ואזיל הא קמ"ל דאפי' לרבנן ארזנים לא קפדינן והא דחסא נמי כרבנן ואליבא דתנא דברייתא דאמר לא בעי אלא מצורת וקמ"ל דבחד זד בעי כורת שלימות ואחוזן לא הא קפיד: אפילו פרטוף אחד. אבד אחד כגון עינו או מנחו או לסת אחד דדומה לאדם הוה ולד: חוץ מן הארזנים. אחוזניו כשל אדם ושאר כורתו כבהמה לא חשיב פרטוף אלמא למ"ד מצורת בחד סגי וקשיא לרבא דאמר חסא: אמר אבוי כי תניא הוה לעכב תניא. כלומר כורת פנים שאמרו חכמים דמעכבים אפי' אבד אחד כבהמה מעכבת חוץ מן האחוזן דלא מעכבת וכמ"ד לרבנן כל כורת מיתוקמה ואף ע"ג דמאי לאוקמי כדאיתא וכד"מ דאמר כל דהו כורת ניחא ליה לאוקמי כרבנן: ואבע"א לעולם כמ"ד מצורת. ולא קשיא לחסא: ומאי אחד אחד אחד. כלומר מכל ראשי אברים יהיה אחד דומה לאדם כחסא דאמר העין והלסת וכו' כמאן דאמר מצורת: מן האל. שעינו צלדו וירכו

בלדו כשאר בני"א: ושמו נקוב אמו עמאה. הקצר טרפה חיה: ושמו אטום. סתום:

זוהר ויקהל דף ר"ד ע"א

עלמא דאתי איהו היכלא לההיא נקודה עלאה. וכד איהי קיימא ונטלא בגדפהא לאבהו לאתעטרא לעילא אקרי כלא שבת וכד אבהו מתעטרן לעילא בגו נקודה עלאה אקרי שבת. נקודה תתאה פד מתעטרא באבהו אקרי שבת. האי נקודה תתאה סלקא ואתחזיית ואתקשיטת. (ס"א האי נקודה תתאה פד סלקא לאתעטרא באבהו) כדין כל חדוה אשתכח לעילא ותתא ועלמין בלהו בחדוה. ובהאי ליליא האי נקודה אתפשט נהורא ופריש גדפוי על עלמא וכל שלטונין אחרנין מתעברן ונטירו אשתכח על עלמא וכדין אתוסף רוח נשמתא בישראל על כל חד וחד. ובההיא נשמתא יתירא נשיין כל עצבא וחימתא ולא אשתכח בר חדוה לעילא ותתא:

תרגום הזוהר עולם הצא, שהוא צינה, הוא היכל לנקודה ההיא העליונה, דהינו לחכמה העליונה. וכשהיא עומדת ולוקחת צכנפיה את האבות, לעטרם למעלה, אז נקראים הפל שבת. באופן, פשהאבות מתעטרים למעלה צנקודה העליונה, נקראים שבת, וכשהנקודה התחתונה, מלכות, מתעטרת באות, נקראת שבת. הנקודה התחתונה הזו, שהיא מלכות, פשעולה ונראית, דהינו שמהצלת חכמה, הנקראת ראיה, ומתקשטת צמוחין העליונים, אז כל חדוה נמצאת למעלה ולמטה, והעולמות כלם הם צשמחה. ובליילה הזה של שבת, מתפשטת הנקודה הזו באורותיה, ופורשת פנפיה על העולם, וכל שליטים אחרים נעברים, ושמירה נמצאת על העולם. ואז נתוסף רוח הנשמה בישראל, על כל אחד ואחד, ובנשמה יתרה ההיא שוכחים כל עצב וחימה, ולא נמצא למעלה ולמטה אלא שמה.

הרמב"ם הלכות שבת פרק ט'

א. העושה עין הצבע הרי זה תולדת צובע וחייב. כיצד כגון שנתן קנקנתום. לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור או שנתן איסטיס לתוך מי כרכום שנעשה הכל ירוק וכן כל כיוצא בזה. וכמה שיעורו כדי לצבוע בו חוט שארכו ארבעה טפחים: **ב.** הטוו אורך ארבעה טפחים מכל דבר הנטוה חייב. אחד הטווה את הצמר או את הפשתן או את הנוצה או את השער או את הגידין וכן כל כיוצא בהן. העושה את הלבד הרי זה תולדת טווה וחייב. והוא שילבד דבר שאפשר לטוות ממנו, חוט אורך ארבעה טפחים בעובי בינוני:

מוסר

מספר חסידים סימן קל"ז קל"ח

בכל דרכיך דעהו כל אדם ירא שמים כשהוא כועס על עוברי עבירה ישקול כעסו כדי שתהא דעתו מיושבת עליו בינו לבין עצמו ויליף ממשנה רבינו עליו השלום כשכעס על בני ראובן אמר תרבות אנשים חטאים לפיכך בן בנו נעשה עבד לפסל מיכה אף על פי שלשם שמים הוא כעס וכן בשחוק של מצוה לא יכעוס עליהם: בכל דרכיו של אדם יראה היאך יעשה מצוה בין בשחוק בין בכעסו. איך יתכן למשה לשבר את הלוחות הכתובים באצבע אלהים.

אֶלָּא לְתַקְנַת יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה אָמַר. מוֹטֵב שְׂאֵהָיָה חֲיִיב וְאֵל
יְהִי כָּל יִשְׂרָאֵל חֲיִיבִים וְכִיּוֹן שְׂחָרָה אִפּוּ לְשֵׁם שְׂמִים
הַסְּכִים עֲמוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל כְּחֶדָּ שְׂשִׁבְרָתָּ:

פרשת מטות

מטות יום ראשון תורה

כיוון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת
נשמה משבת שעברה:

(ב) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוְּהָ
יְהוָה: וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם רֵישֵׁי שְׂבֻטֵיָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דִּין
פְּתִגְמָא דִּי פְקִיד יִי:

רש"י חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל. ומנין שאף שאר הדברות
כן, תלמוד לומר (שמות לז, לא, לב) וישבו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל
בני ישראל. ומה ראה לאמרה כאן, למד שהפרת נדרים ביחוד ממחה ואם אין יחוד ממחה מפר בשלשה
הדיוטות. או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד, נאמר כאן זה הדבר, ונאמר בשחוטאי חוץ
(ויקרא יז, ט) זה הדבר, מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל, שנאמר דבר אל אהרן וגו', אף זו
נאמרה לכלן: זה הדבר. משה נתנבא (שמות יח, ט) זכה אמר ה' כחצות הלילה, והנביאים נתנבאו זכה אמר
ה', מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מעוט הוא, לומר שהחכם בלשון
התרה ובעל בלשון הפרה, בלשון הכתוב כאן, ואם חלפו אין מתר ואין מופר:

(ג) אִישׁ כִּי יֵדַר נֶדֶר לַיהוָה אֹו הַשְּׂבַע
שְׂבַעָה לְאָסֵר אָסֵר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל

דְּבָרוּ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה : גְּבַר אָרִי יִדַר נֶדֶר
קָדָם יי או יְקַיֵּים קַיִם לְמִיסַר אֶסַר עַל נַפְשִׁיהָ לֹא יִבְטַל פְּתֻגְמִיהָ
כְּכֹל דֵּי יִפּוֹק מִפּוֹמִיָּה יַעֲבֹד :

רש"י נדר. האומר הרי עלי קנס שלא אוכל או שלא לעשה דבר פלוני, יכול אפלו נשבע שיאכל נבלות
אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה, תלמוד לומר לאסר לאסר את המתיר ולא להתיר את האסור: לא
יחל דברו. כמו לא יחלל דברו, לא יעשה דבריו חלון:

**(ד) וְאִשָּׁה כִּי תִדַר נֶדֶר לַיהוָה וְאַסְּרָה אֶסֶר
בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעְרֶיהָ :** וְאִתְּתָא אָרִי תִדַר נֶדֶר קָדָם יי
וְתִיסַר אֶסֶר בְּבֵית אָבוּהָא בְּרַבִּיּוּתָהָא :

רש"י צבית אביה. ברשות אביה ואפלו אינה צביתו: צנעריה. ולא קטנה ולא צוגרת, שהקטנה אין נדרה
נדר והצוגרת אינה ברשותו של אביה להפך נדריה. ואי זו היא קטנה, אמרו רבותינו בת אחת עשרה שנה
ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. בת שתים עשרה שנה ויום
אחד אינה כריכה להצדק:

**(ה) וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת נִדְרָהּ וְאַסְּרָהּ אֲשֶׁר
אֶסְרָה עַל נַפְשָׁהּ וְהִחָרִישׁ לָהּ אָבִיהָ
וְקָמוּ כָּל נִדְרֶיהָ וְכָל אֶסֶר אֲשֶׁר אֶסְרָה
עַל נַפְשָׁהּ יִקּוּם :** וְיִשְׁמַע אָבוּהָא יֵת נִדְרָהּ וְאַסְּרָהּ דֵּי
אֶסְרַת עַל נַפְשָׁהּ וְיִשְׁתַּוֵּק לָהּ אָבוּהָא וְיִקּוּמוּן כָּל נִדְרָהּא וְכָל אֶסְרֵי
דֵּי אֶסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יִקּוּמוּן : **(ו) וְאִם הִנִּיא אָבִיהָ אֶתָּהּ
בַּיּוֹם שָׁמְעוּ כָּל נִדְרֶיהָ וְאַסְּרֶיהָ אֲשֶׁר
אֶסְרָה עַל נַפְשָׁהּ לֹא יִקּוּם וַיִּהְיֶה יִסְלַח
לָהּ כִּי הִנִּיא אָבִיהָ אֶתָּהּ :** וְאִם אֶעֱדִי אָבוּהָא יֵתָּהּ
בַּיּוֹמָא דְשָׁמַע כָּל נִדְרָהּא וְאַסְּרָהּ דֵּי אֶסְרַת עַל נַפְשָׁהּ לֹא יִקּוּמוּן
וּיְמוּן קָדָם יי יִשְׁתַּבֵּק לָהּ אָרִי אֶעֱדִי אָבוּהָא יֵתָּהּ :

רש"י ואם הניא אביה אתה. אם מנע אותה מן הנדר, כלומר שהפך לה. הנאה זו איני יודע מה היא,
כשהוא אומר ואם ביום שמע אישה יניא אותה והפך, הוי אומר הנאה זו הפכה. ופשוטו לשון מניעה

והסרה וכן (במדבר לב, ז) ולמה תגילון, וכן (ההלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי, וכן (במדבר יז, ז) וידעתם את תנאחתי, את אשר סרתם מעלי: וה' יסלח לה. במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בזויר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה וסותה יין ומטמאה למתים, זו היא שאריכה סליחה, ואף על פי שהיא מופר. ואם המופרים ריכים סליחה, קל וחמר לשאינן מופרים:

וְאִם הָיוּ תְהִיָּה לְאִישׁ וַיִּנְדְּרֶיהָ עָלֶיהָ אוּ מִבֶּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ :
וְאִם מִהוּהוּ תְהִיָּה לְגִבֹר וַיִּנְדְּרָהּ אֶלֶּה אוּ פִירוּשׁ סְפֹתָהּ דִּי אָסְרָת עַל נַפְשָׁהּ :

רס"ז ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה, כשהוא אומר ואם בית אישה נדרה, הרי נשואה אמור וכאן בארוסה, וזו לחלק בה, שאביה ובעלה מפירין נדרה. הפר האב ולא הפר הבעל או הפר הבעל ולא הפר האב, הרי זה אינו מופר, ואין כריך לומר אם קים אחד מהם: ונדריה עליה. שנדרה בבית אביה ולא שמע בהן אביה ולא הופרו ולא הוקמו:

נביאים - יהושע - פרק יג

וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמִטָּה בְּנֵי רְאוּבֵן לְמִשְׁפַּחְתָּם : וַיְהִי מֹשֶׁה לְשִׁבְטָא דְבְנֵי רְאוּבֵן לְזַרְעֵיתָהוּן :
וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל שְׂפַת נַחַל אַרְנוֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל וְכָל הַמִּישֵׁר עַל מִידְבָּא : וְהָיָה לְהוֹן תְּחוּמָא מֵעֲרוֹעֵר דִּי עַל פִּיף נַחְלָא דְאַרְנוֹן וְקִרְתָּא דִּי בְּגוּ נַחְלָא וְכָל מִישְׁרָא עַד מִידְבָּא :
חֲשֻׁבוֹן וְכָל עָרֶיהָ אֲשֶׁר בְּמִישֵׁר דִּיבּוֹן וּבָמוֹת בַּעַל וּבֵית בַּעַל מְעוֹן : חֲשֻׁבוֹן וְכָל קְרוּחָא דִּי בְּמִישְׁרָא דִּיבּוֹן וּבָמוֹת בַּעַל וּבֵית בַּעַל מְעוֹן :
וַיְהִי וַיִּקְדַּמְתָּ וּמִפְעֵת : וַיְהִי וַיִּקְדַּמְתָּ וּמִפְעֵת :
וַיְהִי וַיִּקְדַּמְתָּ וּמִפְעֵת : וַיְהִי וַיִּקְדַּמְתָּ וּמִפְעֵת :

וְקָרִיתִים וְשִׁבְמָה וְצָרַת הַשֶּׁחַר בְּהַר
הָעֵמֶק : וְקָרִיתִים וְשִׁבְמָה וְצָרַת הַשֶּׁחַר בְּטוֹרָא דְּמִישָׁרָא :

רש"י : בהר העמק . בטורא דמישרא :

(כ) וּבֵית פְּעוֹר וְאַשְׁדּוֹת הַפְּסָגָה וּבֵית
הַיְשָׁמוֹת : וּבֵית פְּעוֹר וּמִשְׁפַּד מֶרְמְתָא וּבֵית יְשִׁימוֹת :

כתובים - תהילים - פרק ה

ה (א) לְמַנְצֵחַ אֶל הַנְּחִילוֹת מְזִמּוֹר לְדָוִד :
לְשִׁבְחָא עַל חֲנֻגִּין תּוֹשִׁבְחָתָא לְדָוִד :

רש"י : אל הנחילות . מנחם פתר בכולן נחילות ועלמות גיחות ידותון כלם שמות כלי זמר הם ונעימות המזמור היתה לפי שיר הראוי לאותו כלי ומדרש אגדה יש מפרשים נחילות לשון נחלה ואין זה משמעות החיבה וגם ענין המזמור אינו מדבר בנחלה ויתכן לפתור נחילות גייסות כמו נחיל של דבורים וכמו (ההלים יא) ונחלי בליעל ות"י סיעת חייבין תפלה בשביל גייסות אויבים הבאים על ישראל ואומר המשורר מזמור הזה בשביל כל ישראל :

(ב) אֲמָרִי הָאֲזִינָה יְהוָה בִּינָה הַגִּיגִי : מִימְרֵי
אֲצִית יְיָ אֶתְבִּין רְנוּנִי :

רש"י : אמרי האזינה ה' . כשיש בי כח לשאול כרכי לפניך וכשחין בי כח להתפלל לפניך והדאגה עכורה בלבי בינה הגיגי הבן הגיון לבי כך מפורש במדרש כל בינה שבמקרא הטעם תחת הגון חוץ מזה וחזירו (באויב לה) ואם בינה שמעה זאת שאינו שם דבר אללא לשון הבן כמו (משלי כג) בין תבין את אשר לפניך לפיכך הטעם תחת הבי"ת :

(ג) הַקְּשִׁיבָה לְקוֹל שׁוֹעֵי מַלְכֵי וְאַלְהֵי כְּפִי
אֲלִיף אֶתְפַּלֵּל : צִית לְקַל בְּעוֹתֵי מַלְכֵי וְאַלְהֵי אַרוֹם קְדָמָךְ :

אֲצִלִּי : (ד) יְהוָה בִּקְרָתְךָ תִּשְׁמַע קוֹלִי בִּקְרָתְךָ
אֲעֲרֹךְ לְךָ וְאֶצְפָּה : יי בצפרא שמע קלי בצפרא אסדר
קדמך ואסתכי :

רש"י בקר השמע קולי . בבוקר אני קורא לך עליהם שהוא עת משפט ברשעי' כמו שנאמר לבקרים
אלמנית כל רשעי ארץ (לחמן הא) היה זרועם לבקרים (ישעי' ג) כי בבקר בבקר יעבור (שם כח) : בקר אערך
לך . תפלתו על זאת , אערך ל' מערכה הוא כך חברו מנחם : ואלפה . שתעשה בהם משפטים :

(ה) כִּי לֹא אֵל חִפְץ רָשָׁע אֲתָה לֹא יִגְרֹךְ רָע :
מטויל דלא אלהא רעי רשעא אנת לא אתותב עמך בישא :

רש"י כי לא אל חפץ רשע אתה . ונאה לך לאחד הרשעה מן העולם : לא יגורך רע . לא יגור אלכך :

(ו) לֹא יִתְיַצְבוּ הוֹלְלִים לְנֶגְדַי עֵינַיִךְ שְׂנֵאתָ
כָּל פְּעֻלֵי אֶוֹן : לא יתעתדון מתלעבין קבל עינך סניתא כל
עובדי שקר :

רש"י הוללים . משחטים . וכלשון משנה מעורבבין :

משנה שביעית פרק ט

א. הפיגם, והירבוזין השוטים, והחלגלוגות, בספר
שבקרים, והפרפס שבנהרות, והגרגר של אפר,
פטורין מן המעשרות, ונלקחים מכל אדם
בשביעית, שאין כיוצא בהם נשמר. רבי יהודה
אומר, ספיחי חרדל, מתרין, שלא נחשדו עליהן
עוברי עברה. רבי שמעון אומר, כל הספיחים,

מִתְּרִים, חוץ מִסְפִּיחֵי כְּרוֹב, שְׁאִין פִּיּוּצָא בְּהֵם
בְּיַרְקוֹת שְׂדֵה. וְחֻכְמֵים אֹמְרִים, כָּל הַסְפִּיחִים
אֲסוּרִים:

ברטנורה (א) הפיגם. עשב שקורין רוט"א בלע"ז: והירבוזין. אספרג"י בלע"ז, והשזטים הם אספרג"י של שדות, אותן שאינן של גנות: והחלגלוגית. בערבי רגל"א, ובלעז וירדולאג"ש, וכוסבר קוליאנד"ר בלעז. ודוקא של הרים, אבל של גינה חשוב הוא: וכן כרפס. של נהרות דוקא, אבל לא של גינה: כרפס. אפוי"ו בלע"ז: גרגיר. אוריג"א בלעז. שבאפר. הגדל באחו, אבל של גינה חשוב הוא: פטורים מן המעשר. בכל השנים, כדמפרש טעמא שאין כיוצא בהם נשמה, שאין נחשבין בעיני בעליהן ומפקירין אותן, והפקר פטור מן המעשר כדכתיב (דברים יז) וצא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך, בדבר שאין לו חלק ונחלה עמך יכול מעשרותיו, יצא הפקר לקט שכחה ופאה שיש לו חלק עמך: ונלקחים מכל אדם בשביעית. לפי שאין דרך לשמרן דכל דבר שדרך לשמרן אסור לקנות אותו מעם הארץ בשביעית שהוא חשוד לשמור הפירות ושלל להפקירן, והלוקח מן המשומר אפילו כחצי איסר אסור, וכל הנך דמתניתין, שחזקתן שאין משמרין אותן מותר ליקח מהן מעם הארץ כדי מזון שלש סעודות בלבד ולא יותר, שאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ, אף על פי שהפירות הן מן ההפקר, יותר ממזון שלש סעודות, מפני שהוא חשוד לאכור הדמים ואינו נוהג בהם קדושת שביעית: שלל נחשדו עליהם עוברי עבירה. להביאם מן המשומר. ואין הלכה כר' יהודה: כל הספיחין מותרין. לקחת מכל אדם דמחזקינן להו שאינם מן השמור: חוץ מספיחי כרוב. שחזקתן מן השמור לפי שאין כיוצא בהם בירקות שדה, שאין גדילים כמותן במדבר, ואין הלכה כרבי שמעון:

ב. שֶׁלֶשׁ אֲרָצוֹת לְבַעוֹר, יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגְּלִיל.
וְשֶׁלֶשׁ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת. גְּלִיל הָעֲלִיּוֹן,
וְגְלִיל הַתְּחִתּוֹן, וְהָעֲמֻקָּה. מִכְּפַר חֲנֻנְיָה וּלְמַעֲלֹן, כָּל
שְׂאִינֹ מִגִּדְלֵי שְׁקָמִין, גְּלִיל הָעֲלִיּוֹן, וּמִכְּפַר חֲנֻנְיָה
וּלְמַטָּן, כָּל שֶׁהוּא מִגִּדְלֵי שְׁקָמִין גְּלִיל הַתְּחִתּוֹן.
וּתְחוּם טְבֵרְיָא, הָעֲמֻקָּה. וּבִיהוּדָה, הָהָר וְהַשְּׂפֵלָה
וְהָעֲמֻקָּה. וּשְׂפֵלַת לֹוד כְּשֵׂפֵלַת הַדְּרוֹם, וְהָהָר שְׂפֵלָה כְּהָר
הַמֶּלֶךְ. מִבֵּית חוּרוֹן וְעַד הַיָּם מְדִינָה אַחַת:

ברטנורה (ב) שלש ארצות. בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין ביעור, וביעור האמור בכל מקום בשביעית הוא שכל זמן שאין נמצא בשדה מאותו המין שאסוף אליו בבית,

חייב לזכור אותו המין מן הבית מיד, כגון אם לקח תאנים ועשה מהן גרוגרות, אינו יכול לאכול מאותם גרוגרות אפילו בשנה השביעית, אלא כל זמן שנמצאים תאנים מחוברות לאילן, וכשכלו התאנים מן האילנות חייב לזכור הגרוגרות שבביתו, או לאכלן כולן מיד, או להפקירן, עד שלא ישאר מהם בביתו, דכתיב (ויקרא כה) ולזהמתך ולחיה, כל זמן שחיה אוכלת בשדה, האכל לזהמתך מן הבית. כלה לחיה מן השדה, כלה לזהמתך מן הבית. והשתא קאמר שארץ ישראל כולה נחלקת לשלשה חלקים לענין זיעור וכל חלק וחלק ממנה נחלק לשלשה חלקים: כל שאינו מגדל שקמים גליל העליון. שהשקמים אין גלילים אלא בשפלה, וסימן לדבר כשקמים אשר בשפלה (מלכים א' ו). ותחום טבריא. הוא העמק, אלו השלשה הם מהגליל: ההר והשפלה והעמק. הם שלשה חלקים של ארץ יהודה: שפלת לוד, והר [שלה לוד, ומבית חורון עד הים, הם שלש חלקות של עבר הירדן, ושפלת לוד כשפלת הדרום דכל זמן שאוכל בשפלת [הדרום] אוכל בשפלת [לוד], וההר של שפלת לוד אוכלים בו כל זמן שאוכלים בהר המלך: מבית חורון ועד הים מדינה אחת. וכל זמן שלא כלה לחיה מאחת מן המקומות שביניהם יכולים כל אנשי הגבול ההוא לאכול על ידי המקום האחד שלא כלה בו לחיה מן השדה:

ג. וְלָמָּה אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת. שְׁיִהְיוּ אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת וְאַחַת, עַד שְׁיִכָּלֶה הָאַחֲרוֹן שְׁבָהּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת אֶלָּא בִּיהוּדָה. וְשָׂאֵר כָּל הָאֲרָצוֹת, כְּהַר הַמֶּלֶךְ. וְכָל הָאֲרָצוֹת, כְּאַחַת לְזִיתִים

ברטנורה (ג) ולמה אמרו שלש ארצות. הואיל ושלש ארצות בכל אחת הרי כאן תשע ארצות למאי הלכתא אמרו שלש ארצות לזיעור ותו לא: שיהיו אוכלים. ביהודה עד שיכלה האחרון שבשלש ארצותיה, וכן בגליל וכן בעבר הירדן, אבל אין אוכלים ביהודה על ידי אותן שבגליל ולא בגליל על ידי אותן שביהודה דגמירי שאין חיה שביהודה מתרחקת לאחת מיהודה לגליל ומגליל ליהודה, אבל יוצאה היא מגליל לגליל ומיהודה ליהודה: ושאר כל הארצות כהר המלך. שאר כל הארצות שבארץ ישראל אוכלים על ידי הפירות הנמצאים בהר המלך והוא היה רב הפירות ואחרון מכל שאר ארצות שבארץ ישראל: וכל הארצות כאחת לזיתים ולתמרים. כל הארצות שבארץ ישראל אוכלים זיתים ותמרים על ידי ארץ אחת שלא כלו בה הזיתים והתמרים לחיה מן השדה, בין שתהיה הארץ ההיא ביהודה או בעבר הירדן או בגליל. ואין הלכה כרבי שמעון:

ד. אוֹכְלִין עַל הַמֶּפְקָר, אֲבָל לֹא עַל הַשְּׂמוֹר. רַבִּי יוֹסִי

מִתִּיר אֶף עַל הַשְּׂמֹר. אוֹכְלִין עַל הַטְּפִיחִין וְעַל
הַדּוּפְרָא, אֲבָל לֹא עַל הַסְּתוּנִיּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר
כָּל זְמַן שֶׁבִּפְרוּ עַד שֶׁלֹּא יִכָּלָה הַקִּיץ:

ברטנורה (ז) אוכלים על המופקר. אוכלים ממה שבצית על ידי שמאוי מאותו המין במקום המופקר, אבל אם פסק וכלה אותו המין ממקום המופקר, אף על פי שנמאץ ממנו במקום השמור צבתיים או בגנות חייב לזער, כדאמרן, כלה לחיה מן השדה כלה לזבהמתך מן הבית: רבי יוסי מתיר אף על השמור. ואין הלכה כר' יוסי: אוכלים על הטפוחים. על מה שמשימים העופות בטפוחים שהן כלי חרס הבנויים זכותל אשר גם לפרים יקננו, ואוכלים ממה שבצית כל זמן שמאוי מאותו המין בטפוחים: ועל הדופרא. אינן שעושה פירות שתי פעמים בשנה אוכלים זראשון עד שיכלה האחרון שבמינם: אבל לא על הסתוניות. אין אוכלין בענבים על ידי הענבים הגדילים בימות הסתיו: רבי יהודה מתיר. לאכול בענבים על ידי הסתוניות כל זמן שבכרו קודם שיכלה הקיץ. ואין הלכה כר' יהודה:

ה. הכובש שלשה כבשים בחבית אחת, רבי אליעזר
אומר, אוכלין על הראשון. רבי יהושע אומר, אף על
האחרון. רבן גמליאל אומר, כל שפלה מינו מן
השדה, יבער מינו מן החבית, והלקה כדבריו. רבי
שמעון אומר, כל ירק, אחד לבעור. אוכלין ברגילה
עד שיכלו סגריות מבקעת בית נטופה:

ברטנורה (ח) הכובש שלשה כבשים. שלשה מיני ירק: בחבית אחת. של חומץ או של
ייר כדי שיתקיימו שלשת מיני הירק יחד: ר' אליעזר אומר אוכלים על הראשון. וכיון
דכלה מין אחד מהן מן השדה נאסרו כולם ואפילו אותן שלא כלו, שאותו מין שכלה
נתן טעם באותן שלא כלו ואסרו. דתנן לעיל בפרק ז' שביעית אוסרת במינה במשהו,
ושלא במינה בנותן טעם: ר' יהושע אומר אף על האחרון. על סמך מין הכלה
אחרון יאכל משלשתן, אף על פי שכבר כלו השנים לחיה שבשדה. וטעמא דר' יהושע
הואיל ואלו שכלו בלועים מטעם אותו שלא כלה דאמר קרא (ויקרא כה) מן השדה
תאכלו את תבואתה, כל זמן שאתה אוכל מן השדה אתה אוכל מן הבית, והאי קרא
יתירא הוא דהא דרשינן לה מן ולזבהמתך ולחיה אשר בארץ, כל זמן שחיה אוכלת
בשדה האכל לזבהמתך מן הבית וכו', אלא קרא לכבוסים הוא דאתא והכי קאמר מן
השדה תאכלו את תבואתה, אם יש בשדה מקלת מן הדבר הנכבש בצית שהטעם
הבלוע בדבר הנכבש יש במינו עדיין בשדה, שעדיין לא כלה, אף על פי שעיקר הפרי

כלה, אף על פי כן תאכלו את תבואתה ואינו זקוק לזער: כל ירק אחד הוא. לא נתנו חכמים שיעור לכל ירק וירק בפני עצמו אלא אף על פי ששלתן כלו מן השדה הואיל ואיכא שאר ירקות שלא כלו אוכל על ידו שאר ירקות, ולא יזערם מן החזית עד שיכלו כל הירקות כולן מן השדה. והלכה כרבן גמליאל, דכל שכלה מינו מן השדה יזער מינו מן החזית ואוכל את השאר:

ו. הַמִּלְקָט עֲשָׂבִים לַחִים, עַד שְׁיִבֵּשׁ הַמָּתוּק. וְהַמְּגִבַּב בִּיבֵשׁ, עַד שְׁתִּירָד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. עָלֵי קָנִים וְעָלֵי גִפְנִים, עַד שְׁיִשְׁרוּ מֵאֲבִיהֶן. וְהַמְּגִבַּב בִּיבֵשׁ, עַד שְׁתִּירָד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בְּכֻלָּן עַד שְׁתִּירָד רְבִיעָה שְׁנִיָּה:

דרטורה (ו) המלקט עשבים לחים. אוכלן בלא זיעור עד שייבש לחוחית הארץ הממתק את הפירות, משם ואילך חייב לזערן: המגבב ביבש. המלקט בעשבים יבשים אוכלן בלא זיעור: עד שתרד רביעה שניה. שהיא זמנה זינונית בעשרים ושלשה במרחשון, משם ואילך חייב לזער: מגבב. תרגום לקושקש קש, לגבבא: רביעה. על סם שהמטר רובע את הארץ ומולידה כזכר זה שרובע את הנקבה. פירוש אחר, שמרביץ העפר ומשכיבו. תרגום רובץ, רביע: ועלי גפנים. לחים, אוכלים בהן כל זמן שנמצאים באזיהן, כלומר, במחוצר לאילן: שישרו. שיפלו: והמגבב ביבש. בעלי קנים וגפנים יבשים, אוכל עד שתרד רביעה שניה ואחר כך יזער: ככולן. בין עשבים בין קנים וגפנים בין לחים בין יבשים. ואין הלכה כר' עקיבא:

ז. פְּיוּצָא בּוֹ, הַמְּשִׁפִּיר בֵּית לַחֲבָרוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שְׁתִּירָד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. הַמְּדָר הַנָּאָה מִחֲבָרוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שְׁתִּירָד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. עַד אֵימָתִי עֲנִיִּים נִכְנָסִים לַפְּרֻדְסוֹת, עַד שְׁתִּירָד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. מֵאֵימָתִי נִהְיִין וְשׁוֹרְפִין בְּתָבֹן וּבִקְשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית, מִשְׁתִּירָד רְבִיעָה שְׁנִיָּה:

דרטורה (ז) עניים נכנסים לפרדסאות. בשאר שני שבוע, ליטול לקט שכחה ופאה. וכן נכנסים לגנות צמולאי שביעית: עד שתרד רביעה שניה. מפני מותרות פירות שביעית שנשארו בה: בתבן ובקש של שביעית. דסתם תבן וקש חזי למאכל בהמה, ויש בו קדושת שביעית, ואסור לשרפו וליהנות בו הנאה של [אבוד], משום דדרכינן לאכלה ולא להפסד, אבל כשנתבטל מה שצדקה ממאכל חיה, פקעה קדושת שביעית

ח. מי שָׁהוּ לוֹ פְּרוֹת שְׁבִיעִית וְהִגִּיעַ שְׁעַת הַבְּעוֹר, מִחֶלֶק מִזֶּזֶן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְעַנְיִים אוֹכְלֵי אַחַר הַבְּעוֹר, אֲבָל לֹא עֲשִׂירִים, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֶחָד עַנְיִים וְאֶחָד עֲשִׂירִים אוֹכְלֵי אַחַר הַבְּעוֹר:

ברטנורה (ח) והגיע שעת הביעור. זמן ביעור הפירות לפי מקומם כדתנן לעיל שלש ארצות לביעור, ובברייתא שנינו אוכלין בענבים עד הפסח, בזיתים עד העלאת, בגרוגרות עד החנוכה, בתמרים עד הפורים, וכולן של שנה השמינית, וזמנים הללו בסתם שאין ידוע אם כלה לחיה מן השדה אם לאו. אבל בידוע הכל לפי מה שכלו: מחלק מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד. מאנשי ביתו ואחר כך מחלק לשכיניו ולקרוביו ומיודעיו, ומוציא ומניח על פתח ביתו ואומר אחינו בית ישראל מי שצריך לטול יטול: ועניים אוכלים אחר הביעור אבל לא עשירים. דכתיב (שמות כג) ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה, אביוני עמך ולא עמך: אחד עניים ואחד עשירים. קרי ביה ואכלו אביוני וגם עמך. והלכה כר' יוסי:

ט. מי שָׁהוּ לוֹ פְּרוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּפְלוּ לוֹ בִּירְשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, יִנְתְּנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵין הַחוּטָא נִשְׁכָּר, אֶלָּא יִמָּכְרוּ לְאוֹכְלֵיהֶן, וְדַמִּיהֶם יִתְחַלְקוּ לְכָל אָדָם. הָאוֹכֵל מֵעֶסֶת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֻלְתָּהּ, חָיֵב מִיתָה:

ברטנורה (ט) ר' אליעזר אומר יתנו לאוכליהן. אף על פי שפירות הללו בהיתר נלקטו לאכלן בקדושת שביעית, מכל מקום סבר ר' אליעזר דאסור לזה שנתנו לו פירות הללו לאכלן לבדו אלא ינתנו לו שיאכלם הוא עם אחרים, דר' אליעזר לטעמיה דסבר כבית שמאי דאמרי (לעיל מ"ב פ"ד), אסור לאכול פירות שביעית בטובה, כלומר להחזיק טובה למי שנתן לו פירות שביעית דרחמנא אפקריניהו, הלכך זה שנתנו לו פירות שביעית במתנה או נפל לו בירושה אסור שיאכלם לבדו, שלא יחזיק טובה למי שהוריש לו או שנתנם לו במתנה, אלא יאכל אותם עם אחרים כדי שלא יהא אוכל פירות שביעית בטובה: וחכמים אומרים אין החוטא נשכר. חכמים לדבריו דרבי אליעזר האמרי ליה, לדידן מותר לאכול פירות שביעית בין בטובה בין שלא

בטובה, אלא לדידך דאמרת אסור לאכול פירות שביעית בטובה, היכי קאמרת ינתנו לאוכליהן וקרית למי שנתנו לו פירות שביעית במתנה לאכלן עם אחרים, והלא מצינו חוטא נשכר שאוכל אותן עם כל בני אדם, והדין נותן לפי דבריך שימכרו לאוכליהן שיפרע אותם מה שהן שוין כדי שלא יהא חוטא נשכר והדמים יתחלקו לכל אדם. ואין הלכה כרבי אליעזר: האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה. ללא תימא אין חלה בשביעית, משום דכתיב לאכלה ולא לשרפה, וחלה אם נטמאת טעונה שריפה, קא משמע לן, דראשית עריסותיכם אמרה תורה, מאיזו עיסה שחיה, חלה תרימו:

גמרא ברכות דף מ"ו ע"א

רבי זירא חלש על גביה רבי אבהו קביל עליה אי מתפח קטינא חריף שקי עבידנא יומא טבא לרבנן אתפח. עבד סעודתא לכלהו רבנן. כי מטא למשרי אמר ליה לרבי זירא לישרי לן מר. אמר ליה לא סבר לה מר להא דרבי יוחנן. דאמר בעל הבית בוצע שרא להו כי מטא לברוכי אמר ליה נבריד לן מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן בבב דאמר בוצע מברך. ואיהו כמאן סבירא ליה כי הא דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי בעל הבית בוצע ואורח מברך. בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה. ואורח מברך כדי שיברך לבעל הבית. מאי מברך יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא. ורבי מוסיף בה דברים ויצלח מאד בכל נכסיו. ויהיו נכסיו ונכסיו מוצלחים וקרובים לעיר. ואל ישלוט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידינו ואל יזדקק לא לפניו ולא לפנינו שום דבר הרהור חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם:

רש"י קטינא וכו'. כך היו קורין לרבי זירא וטעמא מפרש בצבא מליעא בהסוכר את הפועלים: כי מטא למשרי. לשנא דקירותא כלומר לפרוס ברכת המואיל ולאכול: רב הונא דמן צבל. היינו רב הונא סתמא ולפי שעכשיו היה רבי זירא בא"י במקום רבי אבהו והיה עולה מצבל קאמר הכי: קרובים לעיר. שיכול לראותן צעה"ב תמיד ולדעת מה הן לריכיס: נכסיו. קרקעותיו:

זוהר תרומה דף קנ"ב ע"ב

רבי יצחק פתח ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך וגומר כמה זכאין אינון ישראל דקדשא בריך הוא אתרעי בהו וקריב לון לגביה מכל עמין ובגיניהון דישראל יהיב מזונא ושבעא לכל עלמא ואלמלא ישראל לא יהיב קדשא בריך הוא מזונא לעלמא והשתא דישראל אינון בגלותא על אחת כמה וכמה דנטלי מזונא על חד תרין. בזמנא דהווי ישראל בארעא קדישא הוה נחית לון מזונא מאתר עילאה ואינון יהבי חולק תמצית לעמין עובדי עבודה זרה ועמין כלהו לא אתזנו אלא מתמצית והשתא דישראל אינון בגלותא אתהפך כגוונא אחרא. מתל למלכא דאתקין סעודתא לבני ביתיה כל זמנא דעבדי רעותיה אכלי סעודתא עם מלכא ויהבי לכלבי חולק גרמין למגרר בשעתא דבני ביתיה לא עבדי רעותא דמלכא מלכא יהיב כל סעודתא לכלבי וסליק לון גרמי. כגוונא דא כל זמנא דישראל עבדי רעותא דמאריהון הא על פתורא דמלכא אינון אכלי וכל סעודתא אתתקן להון. ואינון מההוא חדוה דילהון יהבי גרמי דאיהו תמצית לעובדי עבודה זרה וכל זמנא דישראל לא עבדי רעותא דמאריהון אזלי בגלותא והא סעודתא לכלבי ואסתלק לון תמצית (יחזקאל ד') ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים דהא תמצית דגעוליהון אכלי ווי לברא דמלכא דיתיב ומצפה לפתורא דעבדא ומה דאשתאר מגו פתורא איהו אכיל.

דָּוִד מִלֶּכָּא אָמַר (תהלים כ"ג) תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלַחַן נֶגֶד צַרְרֵי דְשַׁנְתָּ
בְּשִׁמּוֹן רֵאשֵׁי כּוֹסֵי רוּיָהּ. תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלַחַן דָּא סְעוּדַתָּא
דְּמִלֶּכָּא נֶגֶד צַרְרֵי אֵינוֹן כְּלָבֵי דִּיתְבֵּי קָמִי פְתוּרָא מְצַפְאוֹן
לְחַוִּילְק גְּרַמִּין וְאִיהוּ יְתִיב עִם מִלֶּכָּא בְּעֵנוּגָא דְסְעוּדַתָּא
בְּפְתוּרָא. דְשַׁנְתָּ בְּשִׁמּוֹן רֵאשֵׁי דָא רִישָׁא דְסְעוּדַתָּא דְכָל
מְשַׁחָא וְשִׁמְנוֹנָא וְתַקּוּן סְעוּדַתָּא אֲתִייהִיב בְּקִדְמִיתָא
לְרַחֲמָא דְמִלֶּכָּא וּמָה דְאֲשַׁתְּאָר לְבַתָּר אֲתִייהִיב לְכָלְבֵּי
וּלְאֵינוֹן פְּלַחֵי פְתוּרָא. כּוֹסֵי רוּיָהּ מְלֵיא כְּסָא קָמִי רַחֲמָא
דְּמִלֶּכָּא תְּדִיר דְלָא יִצְטְרִיךְ לְמִשְׁאַל. וְעַל רָזָא דָּא הוּוּ
יִשְׂרָאֵל תְּדִיר עִם שְׂאָר עַמִּין :

תרגום הזוהר רַבֵּי יִלְחַק פְּתַח, וְאֶחְלַף וְשָׂצַעַת וּצְרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'.
פְּמָה מְאוּשְׁרִים הֵם יִשְׂרָאֵל, שְׁהַקְדוּשָׁ צְרוּף הוּא רָלָה צְהָם, וְהַרְבַּ אֹתָם אֲלֵיו
מִכָּל הָעַמִּים. וּבְזָכוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן מְזוּן וְשָׂצַע לְכָל הָעוֹלָם, וְחָס לֹא
יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיָה הַקְדוּשָׁ צְרוּף הוּא נוֹתֵן מְזוּנוֹת לְעוֹלָם. וְעַתָּה שְׁיִשְׂרָאֵל הֵם
צְגָלוֹת, עַל אַחַת פְּמָה וּכְמָה שְׁכָל הָעוֹלָם מְקַבְּלִים מְזוּנוֹת וְשָׂצַע פְּכָלִים,
כְּדֵי שְׁהַתְּמַלִּית מֵהֶם יִסְפִּיק לְיִשְׂרָאֵל. בְּזַמְנֵי שְׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל צְאָרֵז הַקְדוּשָׁה,
הָיָה יוֹרֵד לָהֶם מְזוּן מִמַּקְוֶם עֲלִיוֹן, וְהֵם נִתְּנוּ חֵלֶק תְּמַלִּית לְעַמִּים עוֹבְדֵי
פּוֹכְזִים, וְהָעַמִּים כָּלֵם לֹא נִזְוֵנוּ אֲלֵיךְ מֵהַתְּמַלִּית. וְעַתָּה שְׁיִשְׂרָאֵל צְגָלוֹת,
נִהְפָּךְ הַדְּבָר צְאָפֵן אַחֵר, שְׁהַמְזוּן מַגִּיעַ לְאוֹמוֹת הָעוֹלָם וְהֵם מְקַבְּלִים מֵהֶם
תְּמַלִּית. מִשְׁכַּל לְמַלְכֵי שְׁהַכִּין סְעוּדָה לְבָנֵי צִיתוֹ. כָּל זְמַן שְׁהֵם עוֹשִׂים רְאוּנוֹ,
אוֹכְלִים צְפֻסְעוּדָה עִם הַמְּלֵךְ, וְנוֹתְנִים לְכָלְבָּיִם חֵלֶק שְׁלַ עֲצָמוֹת לְגִירוֹ. צְשַׁעָה
שְׁצַנֵּי צִיתוֹ אֵינֶם עוֹשִׂים רְאוּנוֹ שְׁלַ הַמְּלֵךְ נוֹתֵן כָּל הַסְּעוּדָה לְכָלְבָּיִם, וְנוֹתֵן
לָהֶם הָעֲצָמוֹת. כְּעֵין זֶה, כָּל זְמַן שְׁיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְאוּנוֹ שְׁלַ אֲדוֹנָם, הֵנָּה עַל
שְׁלַחַן הַמְּלֵךְ הֵם אוֹכְלִים וְכָל הַסְּעוּדָה הוֹכְנָה צְשַׁבִּילָם, וְהֵם, מֵהַשְּׁמַחָה
הַהִיא שְׁלָהֶם, נוֹתְנִים הָעֲצָמוֹת שְׁהִיא תְּמַלִּית, לְעוֹבְדֵי פּוֹכְזִים. וְכָל זְמַן
שְׁיִשְׂרָאֵל אֵינֶם עוֹשִׂים רְאוּנוֹ שְׁלַ אֲדוֹנָם, הוֹלְכִים לְגָלוּת, וְהַסְּעוּדָה נִתְּנָה
לְכָלְבָּיִם, וְלָהֶם נִתְּנָה הַתְּמַלִּית. שְׁכַתּוּב, כְּכֵה יֵאָכְלוּ בָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לַחֲמֵם
טָמֵא צְגוּים, כִּי אוֹכְלִים הַתְּמַלִּית מֵהַגְּעוּל שְׁלָהֶם, דְּהֵינוּ מִמְזוּנָם הַמְּאוּם.
אוּי לְצוֹן מְלֵךְ שְׁיוֹשֵׁב וּמִצְפָּה לְשַׁלְּחָנוּ שְׁלַ הָעֶצֶד, שְׁמָה שְׁנַשְׂאָר מִשְׁלַחָנוּ הוּא
אוֹכֵל. דּוּד הַמְּלֵךְ אָמַר, תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלַחַן נֶגֶד צַרְרֵי דְשַׁנְתָּ בְּשִׁמּוֹן רֵאשֵׁי
כּוֹסֵי רוּיָהּ. תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלַחַן, הֵינוּ סְעוּדַת הַמְּלֵךְ. נֶגֶד צַרְרֵי, הֵם הַכְּלָבִים
הַיּוֹשְׁבִים תַּחַת הַשְּׁלַחַן וּמִצְפִּים לְחַלְקָה הָעֲצָמוֹת, וְהוּא יוֹשֵׁב עִם הַמְּלֵךְ עַל

שְׁלַחְנוּ צְעוּנָה הַסְּעוּדָה. לְשֵׁנֵת צִשְׁמֹן רֹאשֵׁי: זֶהוּ רֹאשׁ הַסְּעוּדָה, שְׁכָל הַשְּׁמֹן
וְהַשְּׁמֹנִיּוֹת, וְתִקּוּן הַסְּעוּדָה, נָתַן צְרָאשׁ לְאוֹהָבָיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ. מֵה שֶׁנֶּשְׂאָר נָתַן
אַחַר כֵּן לְכֹלָבִים, וְלֵאלֹהֵי הַמַּשְׁמָשִׁים אֶת הַשְּׁלֶחָן. כּוֹסֵי רוּיָה, הַיְנוּ, שֶׁהַכּוֹס
תָּמִיד מִלֵּא לְפָנֵי אוֹהָבָיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְחִינּוּ כְרִיף לְבַהֵט. וְעַל הַסּוּד הַזֶּה הָיוּ
יִשְׂרָאֵל תָּמִיד צִיחַס עִם שְׂאָר הָעַמִּים.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י"א

א. בְּנֵי הַכֹּפֵר שְׂרָצוּ לְמִכּוֹר בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלֶחַן אוּ לְבָנוֹת
בְּדָמִיָּה בֵּית הַכְּנֶסֶת אַחַר אוּ לְקִנּוֹת בְּדָמִיָּה תִיבָה אוּ סִפֵּר
תּוֹרָה צְרִיכִין לְהִתְנַחֵם עַל הַלּוּקָח שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ לֹא
מְרַחֵץ וְלֹא בּוֹרְסָקִי וְהוּא הַמָּקוֹם שֶׁמַּעֲבִידִין בוּ אֶת הָעוֹרוֹת
וְלֹא בֵּית הַטְּבִילָה וְלֹא בֵּית הַמַּיִם וְאִם הִתְנַחֵם שְׁבַעַה טוֹבֵי
הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר בְּשַׁעַת מְכִירָה שִׁיְהֵא הַלּוּקָח
מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת בוּ כָּל אֵלּוּ מוֹתֵר: **ב.** וְכֵן אִם הִתְנַחֵם שְׁבַעַה
טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר עַל מוֹתֵר הַדָּמִים שִׁיְהִיו
חוּלִין הֵרִי הֵם חוּלִין וְכִשְׁלוּקָחִין הַדָּמִים וּבּוֹנִין מֵהֶן בֵּית
הַכְּנֶסֶת אַחַר אוּ שִׁיְקִנּוּ מֵהֶם תִּיבָה אוּ מְטַפְחוֹת וְתִיק אוּ
חוּמָשִׁין אוּ סִפֵּר תּוֹרָה הַשְּׂאָר יִהְיֶה חוּלִין כְּמוֹ שֶׁהִתְנַחֵם וַיַּעֲשׂוּ
בְּהֶן מֵה שְׂרָצוּ. וְכֵן אִם קִבְּלוּ עָלֵיהֶן כָּל אֲנָשֵׁי הָעִיר אוּ
רוּבָם אָדָם אֶחָד כָּל מֵה שֶׁעָשָׂה עֲשׂוֹי וְהוּא מוֹכֵר וְנוֹתֵן לְבָדוּ
כְּפִי מֵה שְׂרָאָה וְיִתְנָה כְּפִי מֵה שְׂרָאָה:

אם שָׁמַעְתָּ אִישׁ אֶחָד מְלַמֵּד טְעוֹת לְתַלְמִידוֹ לֹא תֹאמַר טְעוֹת אֶתָּה אֹמֵר אֶלָּא תוֹדִיעֵהוּ לְאֶחָד מִקְרוֹבָיו אוֹ לְאוֹהָבוֹ וְאֵל תִּשְׁפֹּךְ דָּמוֹ. לֹא יֹאמַר אָדָם לְחַבִּירוֹ בְּקֶשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי בְּתִי לְבָנוּ מִפְּנֵי שְׂמֵת־בֵּיִישׁ הָאֲחֵר וְזֶה מִתְּגַאֵה וְנִהְיֶה לָבוֹ: מִי שֶׁעוֹצֵר רוּחוֹ וּמְשַׁפֵּיל עֵינָיו וְרוּחוֹ מִהִבִּיט אֶל נָשִׁים וְאֵינוֹ דוֹבֵר דְּבָרִים בְּטָלִים וְסוֹבֵל כְּעֶסוֹ וְאֵינוֹ מִתְּגַאֵה וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשָׂים טוֹבִים. לְעֵתִיד לְבֹא יִהְיֶה לְפָנֶיךָ מִמְּלֶאכֵי הַשָּׁרֵת עֲלֵיהֶם נֹאמַר (במדבר כ"ג) כָּעֵת יֹאמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל: מִי שֶׁאֲבָד קוֹנְטְרִיס אוֹ חוּמֵשׁ אוֹ כְּתוּבִים אוֹ נְבִיאִים וְהִתְחִיל לְכַתּוֹב אַחֵר. וְכִשְׁנֹכְתֵב חֲצִיו נִמְצָא הָרֵאשׁוֹן. אֲסוּר לְכַתּוֹב בְּחֶלֶק הַנִּשְׁאָר דְּבָרִים אַחֲרֵים גַּם מִדְּבָרֵי סוּפְרִים לְפִי שְׂאֵז יִהְיֶה עֵיקַר הַחֲדָשׁ וְהַחוּמֵשׁ טָפֵל. וְכֵן אֵל יִשִּׁים סִפְרֵי תַלְמוּד עַל סִפְרֵי מְקָרָא וְכֵן אֵל יִכְסֶה אֶת סִפְרוֹ בְּקַלְפִים הַכְּתוּבִים בְּהֵם לְשׁוֹן לַעַז אוֹ יוֹנִי. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁכִּיסָה חוּמֵשׁ שְׁלוֹ בְּעוֹר וְהָיָה כְּתוּב בּוֹ לוֹעֲזִים שֶׁל דְּבָרֵי הַבְּאִי תִּגְרֵי מַלְכֵי הָאוֹמוֹת וּבֹא צַדִּיק וּקְרָעוּ וְהִסִּירוּ:

מטות יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ך דמילוי יו"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(ח) וְשָׁמַע אִישָׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהִחָרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וְאָסְרָהָ אֲשֶׁר אָסְרָהָ עַל

נִפְשָׁה יִקְמוּ : וַיִּשְׁמַע בְּעֵלְהָ בְיוֹמָא דְשְׁמַע וַיִּשְׁתּוֹק לָהּ
וַיִּקְוִמוּן נְדָרְהָא וַאֲסָרְהָא דִּי אָסְרַת עַל נִפְשָׁה יִקְוִמוּן :

רש"י ושמע אישה וגו'. הרי כך שאם קים הבעל שהוא קים:

(ט) וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁה יִנִּיא אוֹתָהּ
וְהִפֵּר אֶת נְדָרְהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְּטָא
שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נִפְשָׁה וַיִּהְיֶה
יִסְלַח לָהּ : וְאִם בְּיוֹמָא דְשְׁמַע בְּעֵלְהָ אַעְדִּי יָתָה וַיִּבְטַל יָת
נְדָרְהָא דִּי עָלָה וַיִּת פִּירוּשׁ סְפוֹתְהָא דִּי אָסְרַת עַל נִפְשָׁה וַיִּמְן קָדָם יִי
יִשְׁתַּבַּח לָהּ :

רש"י והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפלו לא הפר האב, תלמוד למר בנעריה בית אביה, כל שנעוריה
ברשות אביה היא:

(י) וַיִּנְדֹּר אֱלִמְנָה וַיְגַרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר אָסְרָה
עַל נִפְשָׁה יִקְוִם עָלֶיהָ : וַיִּנְדֹּר אַרְמֵלָא וַיִּמְתַּרְכָּא כָּל דִּי
אָסְרַת עַל נִפְשָׁה יִקְוִם עָלָה :

רש"י כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא ברשות אב ולא ברשות בעל, ובאלמנה מן
הגשואין הכתוב מדבר, אבל אלמנה מן האירוסין, מת הבעל נתרוקנה וחזרה לרשות האב:

(יא) וְאִם בֵּית אִישָׁה נְדָרְהָ אִוּ אָסְרָה אָסֹר
עַל נִפְשָׁה בְּשִׁבְעָה : וְאִם בֵּית בְּעֵלְהָ נְדָרְתָּ אוּ אָסְרַת
אָסֹר עַל נִפְשָׁה בְּקִיּוּם :

רש"י ואם בית אישה נדרה או אסרה אסור
ואם בית בעלה נדרת או אסרת
בשואה נדרה. הכתוב מדבר:

נביאים - יהושע - פרק יג

(כא) וְכָל עָרֵי הַמִּישָׁר וְכָל מַמְלָכוֹת סִיחֹון
מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחֶשְׁבוֹן אֲשֶׁר
הָכָה מֹשֶׁה אֹתוֹ וְאֶת נְשֵׁיָיו מִדֵּין אֶת
אָוִי וְאֶת רָקֶם וְאֶת צוּר וְאֶת חוּר וְאֶת
רְבֵעַ נְסִיכֵי סִיחֹון יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ : וְכָל קְרוֹי
מִיִּשְׂרָאֵל וְכָל מַלְכוֹת סִיחֹון מִלְכָּא דְאֲמֹרָאָה דִּי מֶלֶךְ בְּחֶשְׁבוֹן דְמָחָא
מֹשֶׁה יָתִיב וְיָת רַבְרָבִי מִדֵּין יָת אָוִי וְיָת רָקֶם וְיָת צוּר וְיָת חוּר וְיָת
רְבֵעַ רַבְרָבִי סִיחֹון יָתִבֵי אֲרַעָא : (כב) וְאֶת בְּלָעַם בֶּן
בְּעוּר הַקּוֹסִים הָרְגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּחֲרֹב
אֶל חַלְלֵיהֶם : וְיָת בְּלָעַם בַּר בְּעוּר קִסְמָא קִטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
בַּחֲרָבָא עַל קִטְלֵיהוֹן : (כג) וַיְהִי גְבוּל בְּנֵי רְאוּבֵן
הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי רְאוּבֵן
לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים וְחֻצְרֵיהֶן : (כד) וְהוּא תַחֲוּם
בְּנֵי רְאוּבֵן יַרְדֵּנָא וְתַחֲוּמֵיהָ דְאֲחֻסָּנַת בְּנֵי רְאוּבֵן לְזַרְעֵיתָהוֹן
קְרוּיָא וּפְצֻחֵיהֶן : (כה) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמֹטֶה גֹד לְבְנֵי
גֹד לְמִשְׁפַּחְתָּם : וַיְהִי מֹשֶׁה לְשִׁבְטָא דְגֹד לְבְנֵי גֹד
לְזַרְעֵיתָהוֹן :

כתובים - תהילים - פרק מד

(ח) כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמִשֹּׁנְאֵינוּ

הַבִּישׁוֹת : אָרוּם פְּרָקֶתְנָא מִמְעִיקָנָא וּמִשְׁנֵאָנָא אִיתִיתָא
עֲלוּיָהוּן בְּהֶתָּא : (ט) **בְּאֱלֹהִים הִלְלֵנוּ כָּל הַיּוֹם**
וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נוֹדָה סֶלָה : בְּמִימְרָא דִּי אָנוּ
מִשְׁבַּחִין כָּל יוֹמָא וְשִׁמְךָ נוֹדִי לְעַלְמֵי עֲלָמִין : (י) **אֶף זִנְחֶתְ**
וְתִכְלִימֵנוּ וְלֹא תֵצֵא בְּצַבְאוֹתֵינוּ : לחוד
אֲשִׁלִּיתָא וְאַכְסִפְתָּנָא וְלֹא תִשְׁרִי שְׁכִנְתְּךָ בְּחִלּוֹנָא :

רש"י אף זנחת ותכלימנו . אף אם אתה תכלימנו אנו שמך לעול' נודה :

תְּשִׁיבֵנוּ אַחֲרַיִם מִנִּי צָר וּמִשְׁנֵאֵינוּ שָׁסוּ (יא)
לְמוֹ : אַחֲזִרְתָּנָא קִדְלָא קָדָם מְעִיקָא וּמִשְׁנֵאָנָא כְּבִשׁוּ לָנָא :

רש"י תשיבנו אחר . לשון הוה הוא : שסו למו . בזזו נכסינו איש לו :

משנה פסחים פרק ח

א. הָאִשָּׁה בְּזִמְן שְׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, שְׁחֵט עֲלֶיהָ
בַּעְלָהּ וְשָׁחַט עֲלֶיהָ אָבִיהָ, תֹּאכַל מִשָּׁל בַּעְלָהּ. הִלְכָה
רְגֵל רֵאשׁוֹן לַעֲשׂוֹת בְּבֵית אָבִיהָ, שְׁחֵט עֲלֶיהָ אָבִיהָ
וְשָׁחַט עֲלֶיהָ בַּעְלָהּ, תֹּאכַל בְּמִקּוֹם שְׁהִיא רוֹצָה. יְתוֹם
שֶׁשָּׁחַטוּ עָלָיו אֶפְטָרוּפְסִים, יֹאכַל בְּמִקּוֹם שְׁהוּא
רוֹצָה. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֵׁתֶּפִין לֹא יֹאכַל מִשָּׁל שְׁנֵיהֶן. מִי
שֶׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין, לֹא יֹאכַל מִשָּׁל רֵבּוֹ :

ברטורה (א) האשה. תאכל משל בעלה. כל זמן שלא פירשה שדעתה בשל אביה,
דמסתמא דעתה למנות על של בעלה: רגל הראשון. שלאחר נשואיה. שכך דרך

הנשואות ללכת לבית אביהן: תאכל במהום שהיא רוצה. וכגון שאינה רדופה עד הנה לילך לבית אביה תדיר, הלכך מספקא לן צהי ניחא לה: אפטרופסים. יתום שהיו לו שני אפטרופסין והמנוהו זה על פסחו וזה על פסחו: לא יאכל משל שניהם. לא מפסחו של זה ולא מפסחו של זה, דמי נתן רשות לחלק האחד להמנות עם זה. ואין לו תקנה אלא אם כן ראו שניהם שימנה עם האחד: לא יאכל משל רבו. אבל משל עצמו אוכל, דכיון דדינא הוי דכופין את רבו וכותב לו גט שחרור, אף על פי שעדיין לא נשתחרר, הרי הוא כבן חורין, הלכך אוכל משל עצמו:

ב. האומר לעבדו, צא ושחוט עלי את הפסח, שחט גדי, יאכל. שחט טלה, יאכל. שחט גדי וטלה, יאכל מן הראשון. שכח מה אמר לו רבו, פיצד יעשה, ישחוט טלה וגדי ויאמר, אם גדי אמר לי רבי, גדי שלו וטלה שלי. ואם טלה אמר לי רבי הטלה שלו וגדי שלי. שכח רבו מה אמר לו, שניהם יצאו לבית השרפה, ופטורין מלעשות פסח שני:

ברטורה (ב) שחט גדי יאכל רבו ממנו. ואע"ג דככל שאר פסחים רגיל תדיר בטלה, כיון דלא פירש לו, עליה סמיד: יאכל מן הראשון. כיון דליכא קפידא, דבראשון ילאו ידי חובתו. אבל אינסי דעלמא דקפדי, לא יאכל מן הראשון ולא מן השני, דקיימא לן אין נמנין על שני פסחים כאחד לאכול איזה מהם שירצה, דאין ברירה, וכי בעי למיכל מהאי, דלמא בשעת שחיטה לא הוה דעתיה עליה: שכח מה שאמר. שפירש לו גדי או טלה. וזה שכח: וטלה שלי. בגמרא מוקי לה כגון שהלך העבד אלל רועה הרגיל אלל רבו ורוצה בתקנתו, ואומר לו, אם גדי אמר לך רבך גדי שלו וטלה שלך על מנת שאין לרבך רשות בו דכהאי גוונא קנה העבד. דאי לאו הכי מה שקנה עבד קנה רבו ונמלאו שניהם של רבו: ופטורים מלעשות פסח שני. דאע"ג דשניהם יוצאים לבית השריפה ואינן נאכלין מפני שאין המנויין ניכרים, מיהו שחיטה וזריקה מעלייתא היא, חדא אהאי וחדא אהאי דקמי שמיא גליא:

ג. האומר לבניו, הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכס ראשון לירושלים, פיון שהכניס הראשון ראשו ורבו, זכה בחלקו ומזכה את אחריו עמו. לעולם נמנין עליו עד שיהא בו כזית לכל אחד ואחד. נמנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחוט.

רְבִי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, עַד שְׂיִזְרוֹק עָלָיו אֶת הַדָּם :

דרטורה (ג) על מי שיעלה ראשון לירושלים. כדי לזרזן קאמר שיזדרז כל אחד להיות ראשון ומיהו כל בניו המנה על הפסח, אלא שאותו שיעלה ראשון יזכה ראשון וכל אחיו יזכו אחריו על ידו: עד שיזרק הדם. לעולם יכול לימשך אפילו אחר שחיטה עד שיזרק הדם. ומודה ר' שמעון דאין נמנין אלא עד שיסחוט ואין הלכה כרבי שמעון:

ד. הַמִּמְנָה עֲמוּ אַחֲרַיִם בְּחֻלְקוֹ, רִשְׁאִין בְּנֵי חֲבוּרָה לְתַתָּן לוֹ אֶת שְׁלוֹ, וְהוּא אוֹכֵל מִשְׁלוֹ, וְהוּן אוֹכְלִין מִשְׁלָהוּ :

דרטורה (ה) הממנה אחרים על חלקו. אחד מבני חבורה שהמנה אחרים על חלקו, בלא דעת חבורה: ראשון בני חבורה לומר לו. טול את שלך ולא ואכול אתה וחבריך, שאין בני חבורה מתרצים להיות כל אלו הדעות בחבורתן. ואית ליה להאי תנא פסח נאכל בשתי חבורות:

ה. זָב שְׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שׁוֹחֲטִין עָלָיו בְּשָׁבִיעִי. רָאָה שְׁלֹשׁ, שׁוֹחֲטִין עָלָיו בְּשָׁמִינֵי שְׁלוֹ. שׁוֹמֵרֵת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בְּשָׁנֵי שְׁלָה. רְאֵתָה שְׁנֵי יָמִים, שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בְּשָׁלִישֵׁי. וְהִזְבָּה שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בְּשָׁמִינֵי :

דרטורה (ו) זב שראה שתי ראיות. שטמא טומאת שבעה ואין טעון קרבן: שוחטין עליו. ואע"פ שלא העריב שמסו. והוא שטבל בשעת השחיטה דהא חזי למיכל לאורתא. דדוקא טמא מת שחל שביעי שלו בארבעה עשר נדחה לפסח שני אף על גב דחזי למיכל לאורתא, כדכתיב (במדבר ט) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא, ביום ההוא לא היו יכולים, הא לערב היו יכולים לאכול בפסח, ונדחו לפסח שני. אבל שאר טומאות אי חזי למיכל לאורתא שוחטין עליו ואע"פ שלא העריב שמסו: ראה שלש. לא חזי למיכל עד דמייתי כפרה: שוחטין עליו אם חל שמיני שלו בערב פסח אפילו לא הביא כפרתו, והוא שנתן קרבנותיו לבית דין: שומרת יום כנגד יום. הרואה תוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה, דבעיא לספור יום המחרת. שוחטין עליה ביום הספירה, דכיון שספרה מקלת היום מותרת לטבול, ואע"פ שמחוסרת הערב שמס שוחטין עליה: והזבה. שראתה שלשה ימים רגופים בתוך אחד עשר יום, ורכיכה לספור שבעה נקיים ולהביא קרבן, שוחטין

ו. האונן, והמפקח את הגל, וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים, והחולה והזקן שהו יכולין לאכול פזית, שוחטין עליהן. על פלן אין שוחטין עליהן בפני עצמן, שמא יביאו את הפסח לידי פסול. לפיכך אם ארע בהן פסול, פטורין מלעשות פסח שני, חוץ מן המפקח בגל שהוא טמא מתחלתו:

ברטנורה (ו) האונן. כל זמן שלא נקצר המת קרוי אונן, ולאחר שנקצר כל יום המיתה הוא קרוי אונן וליה שלאחריו הוא אונן מדרבנן, ולא העמידו דבריהם במקום כרת גבי פסח, הלכך שוחטין עליו דלאורתא חזי: והמפקח בגל. שנפל על אדם ואין ידוע אם ימלאנו חי או מת. שוחטין עליו דבחזקת טהרה עומד עד שיוודע שנטמא: שוחטין עליהם. בחזרת אחרים: שמא יביאוהו לידי פסול. שמא יטמא אונן למתו מתוך טרדו ומפקח גל שמא ימלאנו מת ונמלא שההייל על הטומאה. והחבוס שמא לא ילא. ובחבוס צבית האסורים של נכרים מיירי שאע"פ שהבטיחוהו, שמא לא יולאוהו. אבל חבוס על ידי ישראל כגון לכופו להוליא אשה פסולה או לשלם ממון, שוחטין עליהם אפילו בפני עצמן, אם הבטיחוהו להוליא, דשארית ישראל לא ידברו כזב. ואם בית האסורים בתוך ירושלים אפילו בידי נכרים שוחטין עליהם בפני עצמן, דאפשר דמעייילי לפסח צבית האסורים ואכלי ליה התם. וחולה זקן אין שוחטים עליהם בפני עצמן, שמא יכבד עליהם החולי ולא יוכלו לאכול כזית: לפיכך. הואיל ובשעת שחיטה ראויין היו ונזרק הדם עליהם, אם אירע בהם פסול כמו שאמרנו, פטורים מלעשות פסח שני: חוץ מן המפקח בגל. ונמלא מת תחתיו, שצריך לעשות פסח שני: שהיה טמא מתחלתו. קודם שחיטה, שהרי האהיל על הטומאה משעה שהתחיל לפקח. והוא שהיה הגל עגול דודאי האהיל עליו מתחלה, אבל אם היה הגל ארוך שמא בשעת שחיטה עדיין לא האהיל על הטומאה ופטור מלעשות פסח שני:

ז. אין שוחטין את הפסח על היחיד, דברי רבי יהודה. ורבי יוסי מתיר. אפלו חבורה של מאה שאין יכולין לאכול פזית, אין שוחטין עליהן. ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים:

ברטנורה (ז) אין שוחטין את הפסח ביחיד. דכתיב (דברים טז) לא תוכל לזבוח את

הפסח וגו', כלומר ביחיד אפילו חצורה של מאה. ר' יוסי קאמר לה, כלומר לא תליא מלתא אלא באכילה, יחיד ויכול לאכול כזית שוחטין עליו. מאה ואין כל אחד מהם יכולין לאכול כזית, אין שוחטין עליהם. והלכה כר' יוסי: אין עושין חצורת נשים ועבדים. לשחוט פסח. נשים ועבדים בחצורה אחת משום הרגל עבירה. ולא קטנים ועבדים בחצורה אחת משום פריאותא דמשכב זכור. אבל נשים ועבדים, כל חדא באנפי נפשה עושין:

ח. אוֹנָן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פֶּסַחֹ לְעָרֵב, אֲבָל לֹא בִקְדָשִׁים. הַשּׁוֹמֵעַ עַל מִתּוֹ, וְהַמְלַקֵּט לוֹ עֲצָמוֹת, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּקְדָשִׁים. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בְּעָרֵב פֶּסַח, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פֶּסַחֹ לְעָרֵב. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעֲרָלָה כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר:

ברטנורה (ח) אונן טובל ואוכל פסחו לערב. דאין אנינות מן התורה אלא ביום, שנאמר (ויקרא י) ואכלתי חטאת היום, יום אסור, לילה מותר. וטבילה בעי, מתוך שנאסר עד עכשיו בקדשים אכרכוהו רבנן טבילה. אבל לא אכיל אונן בשאר קדשים לערב, דאנינות לילה אסורה מדרבנן. ולגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת. אבל אכילת שאר קדשים עשה בעלמא הוא, ואכלו אותם אשר כופר בהם (שמות כט): השומע על מתו. יום שמועה הוי אונן דרבנן. וכן מי שלקטו לו עצמות אביו ואמו אמרינן במסכת מועד קטן, מתאבל עליהם כל אותו היום ולערב אין מתאבל עליהם: טובל ואוכל בקדשים לערב. דאפילו יום גופיה מדרבנן הוא: כפורש מן הקבר. ולריך הזאה שלישי ושביעי. ולא נחלקו בית שמאי ובית הלל אלא בערל נכרי שמל ביום ארבעה עשר, דבית הלל סברי גזירה שמה יטמא לשנה הבאה ויאמר אשתקד לא טהרתי מכל טומאה עד יום ערב פסח שטבילתי ואכלתי, השתא נמי אטבול ואוכל, ולא ידע דאשתקד נכרי הוה ולא מקבל טומאה, עכשיו ישראל הוה ומקבל טומאה ובית שמאי סברי לא גזרינן. אבל ערל ישראל כגון שמתו אחיו מחמת מילה, דברי הכל טובל ואוכל פסחו לערב, ולא גזרינן ערל ישראל אטו ערל נכרי:

גמרא פסחים דף פ"ז ע"א

תאכל במקום שהיא רוצה. שמעת מינה יש ברירה מאי רוצה בשעת שחיטה ורמינהי אשה רגל הראשון אוכלת משל אביה מפאן ואילך רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה. לא קשיא פאן ברדופה לילך פאן בשאינה רדופה דכתיב (שה"ש ח') אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום. ואמר רבי יוחנן ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה. ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה כדכתיב (הושע ב) והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי. אמר רבי יוחנן ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה (שה"ש ה) אחות לנו קטנה ושדים אין לה אמר רבי יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד (שם) אני חומה ושדי פמגדלות אמר רבי יוחנן אני חומה זו תורה ושדי פמגדלות אלו תלמידי חכמים. ורבא אמר אני חומה זו כנסת ישראל ושדי פמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב (תהלים קמד) אשר בנינו פנטיעים מגודלים פנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל. אשר בנינו פנטיעים אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא. בנותינו כזויות אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן. וכן הוא אומר (זכרי' ט') ומלאו פמזרק פזויות מזבח. איבעית אימא מהכא (תהלים קמד) מזוינו מלאים מפיקים מזן אל זן מחוטבות תבנית היכל אלו ואלו מעלה עליהם הכתוב פאילו נבנה היכל בימיהם :

רפ"י שמעת מינה יש ברירה. קס"ד ממקום שהיא רוצה בשעת אכילה קאמר ואמרין הוצרך דשחיטה וזריקה דהאי פסח שפיר איזדריק עלה דהאי אסתא: בשעת שחיטה. שאלו את פיה בשעת שחיטה ואמרה בזה אני רוצה: אוכלת משל אביה. מן הסתם: מתני' בשאינה רדופה. לילך תמיד לבית אביה דבית בעלה חביב לה הלכך כל שאר הרגלים ודאי שייכא בתריה ורגל ראשון ספק: וברייחא ברדופה. הלכך רגל הראשון ודאי בבית אביה מכאן ואילך ספק: כמונחת שלום. נתחבבתי עליו ונמנחתי שלמה לו: להגיד שבחה. היאך מקובלת היא בבית חמיה: ושדים. להניק אחרים: אין לה. שאין הנאה ממנה: זו עילם. שהיה זה דניאל

שנאמר ואני דניאל הייתי בשושן אשר בעילם המדינה וזכה ללמוד ולא רצן תורה
בישראל אבל בכל גידלה עזרא הסופר דכתיב הוא הכין לצבו לדרוש בתורת ה'
וללמד חק ומשפט בישראל: וסדי. אלו תלמידי חכמים המניקים אחרים כסדים
הללו: כמגדלות. שמגינים על הדור: כנטיעים. נטיעות ויונקות שלא נתקלקלו
עדיין ולא אירע בהן שבר: שאוגדות פתחיהן לבעליהן. סותמות פתחיהן עד
שמזדקקות לבעליהן ואינן נבעלות לאחרים. לשון אחר שמגידות פתחיהן של נדה
לבעליהן לפרוש מהן ואע"פ שתאוותן רבה: וכה"א ומלאו כמזרק כזויות מזבת.
מה זויות דהתם כתיב בהו ומלאו ה"נ כנותינו כזויות עי שמתמלאות תאוה ואין
נזקקות אלא עד שיבואו בעליהן: כאלו נבנה היכל בימיהן. דהכי משמע מחוטבות
בזנין היכל תבנית לשון בנין:

זוהר ויגש דף ר"י ע"א

רבי חייא פתח (ישעי" ס"ו) שִׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ בָּהּ כֹּל
אֲהַבְיָהּ שִׁישׁוּ אֶתְּהָ מְשׁוֹשׁ וְגוֹמֵר תָּא חֲזִי כַּד אֲתַחֲרַב בֵּי
מִקְדָּשָׁא וְגֵרְמוּ חוּבִין וְאֲתַגְּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא אֲסַתְּלַק
קְדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְעֵילָא לְעֵילָא וְלֹא אֲשַׁגַּח עַל חֲרוֹב בֵּי
מִקְדָּשָׁא וְעַל עַמִּיּה דְאֲתַגְּלִי וְכִדִּין שְׂכִינְתָּא אֲתַגְּלִי
עַמְהוֹן כַּד נָחַת אֲשַׁגַּח עַל בֵּיתִיהָ דְאֲתוּקְדָּ. אֲסַתְּכַל עַל
עַמִּיּה וְהָא אֲתַגְּלִי. שְׁאַל עַל מִטְרוּנִיתָא וְאֲתַתְּרַכַת כַּדִּין (שם
כב) וַיִּקְרָא אֲדָנִי יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לְבָכִי וּלְמִסְפָּד
וּלְקִרְחָה וּלְחִגּוֹר שֶׁק וְהָיָא גַם הָיָא מַה כְּתִיב בָּהּ (יואל א) אֲלֵי
כְּבֹתוּלָה חֲגֵרַת שֶׁק עַל בַּעַל נְעוּרֶיהָ כְּמָה דְכְתִיב (ירמיי לא) כִּי
אֵינְנוּ בְּגִין דְאֲסַתְּלַק מִינָהּ וְאֲשַׁתְּכַח פְּרוּדָא. וְאַפִּילוּ שְׂמִיָּא
וְאַרְעָא כְּלָהוּ אֲתַאֲבָלוּ דְכְתִיב (ישעי" ב) אֲלַבִּישׁ שְׂמִים קְדָרוֹת
וְשֶׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם מִלְּאֲכִי עֲלָאֵי כְּלָהוּ אֲתַאֲבָלוּ עָלֶיהָ
דְכְתִיב (שם לג) הֵן אֲרָאֲלֶם צַעֲקוּ חֲצָה מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם מֵר
יְבַכְיוּן שְׂמֵשָׁא וְסִיְהָרָא אֲתַאֲבָלוּ וְחֲשָׁכוּ נְהוּרִיהוֹן דְכְתִיב
(שם יג) חֲשֵׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ וְגוֹמֵר. וְכֹלָא עֲלָאֵי וְתַתָּאֵי בְכוּ
עָלָה וְאֲתַאֲבָלוּ מְאִי טַעְמָא בְּגִין דְשִׁלְטָא עָלָה סְטְרָא אַחֲרָא

דְּשַׁלְטָא עַל אֲרֵעָא קַדִּישָׁא וּבְגִין כְּדָּ פִּיּוֹן דְּמַלְכוּ כַּדִּישָׁא
מַלְכוּת שְׁמִים אֲתַכְפִּיּא וּמַלְכוּת חַיִּיבָא (אַחֲרָא) אֲתַגְבֵּרַת
(כְּדִין) אֵית לִיה לְכָל בְּרַ נֶשׁ לְאַתְאבְּלָא עִמָּה וּלְאַתְכְּפִיּא עִמָּה
בְּגִין דְּכַד אֵיהִי אֲזִדְקָפָא וְעַלְמָא יִתְחַדִּי יִתְחַדִּי אֵיהִו בְּהַדָּה
דְּכַתִּיב (שם סו) שִׁישׁוּ אֶתְהּ מְשׁוּשׁ כָּל הַמִּתְאבְּלִים עֲלֶיהָ :

תרגום הזהר רְבִי חֵיָא פִּתְחָ, שְׁמַחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְגו'. צַח וְרִיחָה, כְּסָנְחֶרֶב
צִית הַמְּקֻדָּשׁ, וְהַחֲטוּאִים גְּרַמוּ שְׁהֲגֹבוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָאֲרָץ, נִסְתַּלַּק הַקְּדוֹשׁ צְרוּרָה
הוּא, לְמַעַלְהָ לְמַעַלְהָ, וְלֹא הִשְׁגִּיחַ עַל הַחוּרְצוֹן שֶׁל צִית הַמְּקֻדָּשׁ וְעַל עַמּוֹ
שְׁהֲגֹבוּ, וְאִזּוּ הִשְׁכִּינָה הַגְּלוּתָהּ עִמָּהֶם. כְּאֲשֶׁר יֵרֵד, הִשְׁגִּיחַ עַל צִיתוֹ וְהֵינָה
נִשְׁרָף, הִסְתַּפַּל עַל עַמּוֹ וְהֵינָה הֲגֹלוּ, שָׂחַל עַל הַגְּבִירָה, דְּהֵינּוּ הִשְׁכִּינָה, וְהִיא
הַגְּלוּתָהּ. אִזּוּ וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים לְצָחוֹת צִיּוֹם הַהוּא לְצָבִי וּלְמַסְפַּד וּלְקַרְחָה
וּלְחַגוּר שָׁה. וְהִיא גַם הִיא, הִשְׁכִּינָה, מֵה פְּתוּב צָה, אֲלֵי בְּתוּלָה חַגוּרַת שָׁה
עַל צַעַל נְעוּרֶיהָ, כְּמוֹ שְׂחָתָה אֹמֵר, כִּי אֵינְנִי, דְּהֵינּוּ צַעַלָּה פְּנִזְפֵּר לְעִיל,
מִשׁוּם שְׁנִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה, וְנִעְשָׂה פְּרוּד. וְאֲפֹלוּ הַשְּׁמִים וְהָאֲרָץ הִתְאַצְּבוּ בְּלָם,
שְׂפַתוּב, אֲלֵצִישׁ שְׁמִים הַדְּרוֹת וְשָׁה אֲשִׁים כְּסוּתָם. מַלְאָכִים הַעֲלִיּוֹנִים בְּלָם,
הִתְאַצְּבוּ עֲלֶיהָ, שְׂפַתוּב הֵן אֲרָחֵלִים לְעָקוּ וְגו'. הַשְּׁמַשׁ וְהַלְּבָנָה הִתְאַצְּבוּ
וְנִחְשְׁכוּ אֹרֹתֵיהֶם, שְׂפַתוּב, חֲשָׁף הַשְּׁמַשׁ צִלְחָתוֹ וְגו'. וְכָל הַעֲלִיּוֹנִים
וְהַתְּחַתּוֹנִים צָכוּ עֲלֵיהֶם, וְהִתְאַצְּבוּ. מֵהוּ הַטּוּעַם, מִשׁוּם שְׁהַסְטֵרָא אַחֲרָא
שְׁלֵטָה עֲלֶיהָ, שְׁשֵׁלְטָה עַל הָאֲרָץ הַקְּדוּשָׁה. וּמִשׁוּם זֶה, פִּיּוֹן שְׁהַמְּלָכוּת
הַקְּדוּשָׁה, מַלְכוּת שְׁמִים הוּשְׁפָּלָה, וְהַמְּלָכוּת הַרְשָׁעָה הִתְגַּבְּרָה, יֵשׁ לְכָל אָדָם
לְהִתְאַצֵּב עִמָּה, עִם הַמְּלָכוּת הַקְּדוּשָׁה, וְלִהְיוֹת מוּשְׁפָּל עִמָּה. וּבְשִׁבּוֹל זֶה,
כְּאֲשֶׁר תִּקּוּם הַמְּלָכוּת הַקְּדוּשָׁה, וְהַעוֹלָם יִהְיֶה שְׂמַח, יִשְׂמַח גַּם הוּא עִמָּה,
שְׂפַתוּב שִׁישׁוּ אֶתְהּ מְשׁוּשׁ כָּל הַמִּתְאבְּלִים עֲלֶיהָ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פי"א

א. כָּשֶׁם שְׁמוֹתָר לָהֶם לְמִכּוֹר בֵּית הַכְּנֻסֶת כִּדְ נוֹתְנִין אוֹתוֹ בְּמִתְנָה שְׁאִילוֹ לֹא הָיָה לָהֶם לְצִבּוֹר הַנְּיָה בְּמִתְנָה זֹו לֹא נִתְנוּהוּ אֲבָל לֹא שׁוֹכְרִין אוֹתָהּ וְלֹא מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ. וְכֵן כְּשִׁשׁוֹתְרִין בְּתֵי כְּנֻסִיּוֹת לְבִנּוֹתָן מוֹתְרִין לְמִכּוֹר וּלְהַחְלִיף וְלִתֵּת בְּמִתְנָה הַלְּבִנִים וְהַעֲצִים וְהַעֲפָר שְׁלֵהוּ אֲבָל לְהַלוֹוֹתָן אֲסוּר שְׁאִין הַקְּדוּשָׁה עוֹלָה מֵהוּ אֶלָּא בְּדָמִים אוֹ בְּהַנְיָה שְׁהִיא כְּדָמִים: **ב.** רְחוּבָה שֶׁל עִיר אֶף עַל פִּי שְׁהָעַם מִתְפַּלְלִין בּוֹ בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת מִפְּנֵי שְׁהַקִּיבוּץ רַב וְאִין בְּתֵי כְּנֻסִיּוֹת מְכִילִין אוֹתָן אִין בּוֹ קְדוּשָׁה מִפְּנֵי שְׁהוּא עָרָאִי וְלֹא נִקְבַּע לְתַפְלָה וְכֵן בְּתֵים וְחֻצִירוֹת שְׁהָעַם מִתְקַבְּצִים בָּהֶם לְתַפְלָה אִין בָּהֶם קְדוּשָׁה מִפְּנֵי שְׁלֹא קָבְעוּ אוֹתָם לְתַפְלָה בְּלִבָּד אֶלָּא עָרָאִי מִתְפַּלְלִים בָּהוּ כְּאָדָם שְׁמִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ:

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ב קמ"ג

אִם אַתָּה מִתְנוּכַח עִם חָכָם אֶל יְהִי לָךְ לְצַעַר אִם נִצְחָךְ כִּי מִמְנוּ תִלְמוּד וְתוֹסִיף חֲכָמָה. אִם תִּנְצַח אוֹתוֹ מֵה תִרְוִיחַ אֲבָל אִם נִצְחָךְ בְּזֶה הַרְוַחְתָּ אֲשֶׁר יִדְעַת עֲתָה מֵה שְׁלֹא יִדְעַת קוֹדֵם לָךְ: אִין גּוֹזְרִין בִּי חֲרָמוֹת בְּיוֹם אֶחָד שְׁנֶאֱמַר (בראשית א') לֹא אוֹסִיף עוֹד לְקַלֵּל לֹא אוֹסִיף עוֹד לְהַכּוֹת. וְכִתִּיב בְּתֵרִי עֲשֹׂר בְּסִפְר מְלֶאכִי (ג) כִּי אֲנִי הִי לֹא שְׁנִיתִי וְסָמִיד לִיָּה בְּמֵאָרָה אַתָּם נֶאֱרָים בְּמֵאָרָה בְּגִימְטְרִיא חֲרָם וְכִתִּיב לֹא תִקוּם פְּעָמִים צָרָה. וְאִין גּוֹזְרִין חֲרָם אֶלָּא בְּיוֹם שְׁנֶאֱמַר (איוב ג') וַיִּקְלַל אֶת יוֹמוֹ אֲרוּר הַיּוֹם:

מטות יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה' ראשונה דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יב) וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרַשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא
אֶתָּה וְקָמוּ כָּל נְדָרֶיהָ וְכָל אֲסָר אֲשֶׁר
אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם : וְיִשְׁמַע בְּעֵלָהּ וְיִשְׁתּוֹק לָהּ
לֹא אֲעִדִי יָתָהּ וְיִקוּמוּן כָּל נְדָרָהּא וְכָל אֲסָרֵי דֵי אֲסָרְתָּ עַל נַפְשָׁהּ
יָקוּמוּן : (יג) וְאִם הֵפֵר יֵפֵר אֶתְּם אִישָׁהּ בְּיוֹם
שָׁמְעוּ כָּל מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לְנְדָרֶיהָ וּלְאֲסָר
נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֵפֵרָם וַיְהִי
יִסְלַח לָהּ : וְאִם בִּטְלָא יִבְטַל יְתְהוֹן בְּעֵלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל
אֲפָקוּת סְפֻתָּהּא לְנְדָרָהּא וּלְאֲסָר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בְּעֵלָהּ בְּטְלִינוּן
וּמִן קָדָם יֵי יִשְׁתַּבֵּק לָהּ : (יד) כָּל נְדָר וְכָל שְׂבַעַת אֲסָר
לְעֵנַת נַפְשׁ אִישָׁהּ יִקְיָמוּ וְאִישָׁהּ יִפְרְנוּ :
כָּל נְדָר וְכָל קְיוּמַת אֲסָר לְסַגְפָּא נַפְשׁ בְּעֵלָהּ יִקְיָמוּן וּבְעֵלָהּ
יִבְטְלִינוּן :

רש"י כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהבעל מפר, יכול כל נדרים במשמע, הלמוד לומר לענות נפש, אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש בלבד. והם מפורשים במסכת נדרים (דף עט, א) :

(טו) וְאִם הֶחֱרַשׁ יִחְרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיוֹם
אֵל יוֹם וְהִקִּים אֶת כָּל נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת כָּל
אֲסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הִקִּים אֶתְּם כִּי
הֶחֱרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוּ : וְאִם מִשְׁתַּק וְשִׁתּוֹק לָהּ

בְּעֵלָה מִיּוֹם לַיּוֹם וַיִּקְיִים יְתָ כָּל נִדְרָהּ אֹי יְתָ כָּל אֲסָרָהּ דִּי עֵלָה
קִיִּים יְתָהוּן אָרִי שְׁתַּק לָהּ בְּיוֹמָא דְשִׁמְעָה :

רש"י מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת, לכך נאמר מיום אל יום, ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך:

(ט) וְאִם הִפִּיר יִפִּיר אֶתְּם אַחֲרֵי שְׁמִעוּ וְנָשָׂא
אֶת עֹנְוָהּ : וְעַם בְּטָלָא יִבְטַל יְתָהוּן בְּתַר דְשִׁמְעָה וַיִּקְבַּל יְתָ
חֻבָּה :

רש"י אחרי שמעו. אחרי ששמע וקיים, שאמר חפשי בו, וחזר והפיר לה חפלו בו ביום: ונשא את עונה.
הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחזרו הוא נכנס תחתיו לכל ענשין:

נביאים - יהושע - פרק יג

(כה) וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל יַעֲזָר וְכָל עָרֵי הַגְּלָעָד
וְחֲצֵי אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן עַד עָרוֹעַר אֲשֶׁר עַל
פְּנֵי רַבָּה : וַהֲוָה לְהוֹן תְּחוּמָא יַעֲזָר וְכָל קְרוּי גְלָעָד וּפְלָגוֹת
אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן עַד עָרוֹעַר דִּי עַל אִפִּי רַבָּה :

רש"י וחצי ארץ בני עמון. חצי מה שכבשו מארץ בני עמון ומסיחון :

(כו) וַיִּמְחַשְׁבוּן עַד רַמַּת הַמְּצַפָּה וּבְטוֹנִים
וּמִמְחַנִּים עַד גְּבוּל לְדָבָר : וַיִּמְחַשְׁבוּן עַד רַמַּת
מְצַפָּא וּבְטוֹנִים וּמִמְחַנִּים עַד תְּחוּם לְדָבִיר : (כז) וַיִּבְעֶמְקוּ
בֵּית הָרָם וּבֵית נִמְרָה וְסִכּוֹת וְצָפוֹן יְתָר
מִמְלָכוֹת סִיחוֹן מִלְּדָ חֲשָׁבוֹן הִירְדוֹן וּגְבֹל

עַד קָצָה יָם כְּנֶרֶת עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מְזָרְחָה :
וּבְמִישְׁרָא בֵּית הָרֶם וּבֵּית נְמָרָה וְסִכּוֹת וְצַפּוֹנָא שְׂאֵר מְלָכוֹת סִיחּוֹן
מְלָכָא חֲשִׁבוֹן יַרְדֵּנָא וּתְחוּמֵיהָ עַד סִיפֵי יָם גִּינוֹסָר עֲבָרָא דְיַרְדֵּנָא
מְדִינָתָא :

רש"י הירדן וגבול . ירדנא ותחומיה , הערים על שפתו :

(כח) זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים
וְחֻצְרֵיהֶם : דָּא אַחְסָנַת בְּנֵי גָד לְזַרְעֵיהוֹן קְרוּנֵיא וּפְצַחֵיהוֹן
:

רש"י הערים וחצריהם . הערים המוקפות חומה : וחצריהם . ערי הפרזי בלח חומה :

(כט) וַיִּתֵּן מִנְּשֵׁה לַחֲצֵי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְהִי
לַחֲצֵי מַטֵּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחְתָּם : וַיְהִי
מִשֶּׁה לְפִלְגוֹת שֵׁבֶט־א דְּמְנַשֶּׁה וְהוּא לְפִלְגוֹת שֵׁבֶט־א דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה
לְזַרְעֵיהוֹן
:

כתובים - תהילים - פרק עד

(א) הָרִימָה פְּעָמֶיךָ לְמִשְׁאוֹת נֶצַח כָּל הַרְע
אוֹיֵב בְּקֹדֶשׁ : אָרִים אֶסְתַּוְרֶךָ לְמִשּׁוֹק אוֹמְיָא לְעֵלְמִין דְּבְכָל
חִילִיָּה אֲבֵאִישׁ בְּעַל דְּבָבָא בְּקוֹדֶשׁ א :

רש"י הרימה פעמיך למשואות נלח . הגבה פעימות ובהלות שלך שיהו לאויביך למשואות נלח על כל
אשר הרע האויב בבית המקדש , כן חזרו מנחם עם ותפעס רוחו , למשואות לשון חורבן כמו שאיה (ש
(ו) , תשאה שממה (ס"ח) :

(ד) שְׁאֲגוּ צִרְרִיךָ בְּקָרְבַּ מוֹעֲדֶךָ שְׁמוֹ
אוֹתָתָם אֶתוֹת : אֲכַלְיוּ מְעִיקֶךָ בְּמַצַּע זְמַנֶיךָ שׁוֹוֹן
אֶתְוֹתְהוֹן אֶתִיָּא :

רש"י מועדך . הוא בית המקדש אשר נאמר בו ונועדתי לך עם : שמו אותותם . כשגברה ידם להחריבו
אז שמו להם את אותות קסמיהם שהם אותות אמת ומה הם הקסמים הקלל בחלים שאל בתרפים :

(ה) יוֹדַע כְּמִבִּיא לְמַעְלָה בְּסִבְךָ עֵץ
קִרְדָּמוֹת : יִצְלַף בְּקוֹרְנָסָא הֵיךְ גְּבַר דְּמָרִים יְדֵי בְּסִבְךָ
קִיסִיָּא לְמַקְטַע בְּכוֹלְבִּיא :

רש"י יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות . יודע האויב כשהיה מכה בשערי פתחי המקדש שהוא
כמביא מכותיו למעלה ברקיע ומנין היה יודע שהרי היה רואה שהיה העץ מסבך ואוחז את הקרדומות
ובולען כמו שאמרו רבותינו כולהו בלעתיהו חד תרעא דירושלים , בסבך עץ קרדומות לשון נאחז בסבך
(בראשית כ"ב) , העץ סובך אותם והם נסבכין בו :

(ו) וְעַתָּה פְּתוּחִיהָ יַחַד בְּכַשִּׁיל וְכִילְפַת
יְהֻלְמוֹן : וּכְדִין גְּלִיפִיָּהָ גְרָרִין פְּחָדָא בְּקוּפִיץ וּבְמַפְסַלַת
דְּיוֹסִטֵּר מְחִין בְּמַרְזוּפִין :

רש"י ועתה . אע"פ שהיה רואה שלפני הקב"ה קשה לא נמנע מלהלוס כל פתחיה וכל שעריה יחד :
בכשיל וכילפות . כלי משחית של נגרים הם ובקרדומות באו לה תרגום יונתן בכשיליא , כילפות לשון ערבי
הוא כך פירש דונש והוא מכלי הנגרים : יהלומון . האויבים :

(ז) שְׁלַחוּ בְּאִשׁ מִקֶּדְשְׁךָ לְאֶרֶץ חִלְלוּ מִשְׁכַּן
שְׁמֶךָ : אֲדַלִּיקוּ בְּנוֹרָא בֵּית מִקְדָּשָׁא לְאֶרְעָא אֲפִיסוּ מִשְׁכַּן
דְּאֶתְקַרִּי בֵּיה שְׁמֶךָ :

א. המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מתרת לכל אדם אלא לפלוני, רבי אליעזר מתיר. וחכמים אוסרין. פיצד יעשה, יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מתרת לכל אדם. ואם כתבו בתוכו, אף על פי שחזר ומחקו, פסול:

ברטנורה (א) המגרש. רבי אליעזר מתיר. טעמא דר"א, דכתיב (ויקרא כ"א). ואשה גרושה מאישה לא יקחו, אפילו לא נתגרשה אלא מאישה, דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם, פסולה לכהונה. אלמא גט הוא והכא דשרייה לכל אדם חוץ מזה, מותרת לאחרים: וחכמים אוסרים. דאמרי איסור כהונה שאני, שריבה בהם הכתוב מצות יתירות, ואע"ג דהוה גט לפסולה לכהונה, לא הוי גט להתירה לאחרים. והלכה כחכמים. ולא אסרי רבנן אלא כשאמר הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני, או חוץ מפלוני. אבל אי אמר לה הרי זה גטך על מנת שלא תנשאי לפלוני, מודו רבנן דהוי גט, שהרי התירה לכל אדם במסירת הגט אלא שהתנה עמה שלא תנשא לאחרו פלוני, והוה כשאר תנאי בעלמא. ואסרי רבנן למגרש לומר הרי זה גטך על מנת שתנשאי לפלוני, שלא יאמרו נשותיהן נותנים זה לזה במתנה. וכל תנאי שמתנה אדם בגט קודם כתיבת הגט, אע"פ שלא נכתב התנאי בתוכו, הגט פסול. אלא אחר שנתנו לידה מתנה מה שהוא רוצה להתנות:

ב. הרי את מתרת לכל אדם אלא לאבא ולאבין לאחי ולאחיד לעבד ולנכרי ולכל מי שאין לה עליו קדושין, פשר. הרי את מתרת לכל אדם, אלא אלמנה לכהן גדול, גרושה וכלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין, ולכל מי שיש לה עליו קדושין אפלו בעברה, פסול:

ברטנורה (ב) אלמנה לכהן גדול. כיון דקדושין תופסים בחייבי לאוין, ולהאי לא תפסי משום איסור אישות שבה, אשתכח דשייר בגיטא:

ג. גופו של גט, הרי את מתרת לכל אדם. רבי יהודה אומר, ודין דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין ואגרת

שְׁבוּקִין וְגִט פְּטוּרִין לְמִהְדָּה לְהִתְנַסֵּב לְכָל גֵּבֶר
דִּתְצַבִּין. גּוּפוֹ שֶׁל גִּט שְׁחָרוּר, הֵרִי אֶת בֵּית חוֹרִין, הֵרִי
אֶת
לְעֶצְמָהּ :

ברטנורה (ג) גופו של גט. עיקר כתב הגט, כך יכתבו בו: ודין די יהוי ליכי מינאני.
שָׂרִיךְ לְהוֹכִיחַ בְּתוֹכוֹ שֶׁעַל יְדֵי סֵפֶר זֶה הוּא מְגֵרָשָׁה. וְאִי לֹא כְּתַב צִיָּה הַכִּי, אֲתוּ
לְמִימַר דְּבִדְבָר צַעֲלָמָא גִירָשָׁה וְסֵטֶר רַחִיָּה צַעֲלָמָא. וְהַלְכָה כְּרַצִּי יְהוּדָה:

ד. שְׁלֹשָׁה גִטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִשְׁאַת, הַנֶּלֶד כְּשֶׁר. כְּתַב
בְּכֶתֶב יָדוֹ וְאִין עָלָיו עֵדִים, יֵשׁ עָלָיו עֵדִים וְאִין בּוֹ
זְמַן, יֵשׁ בּוֹ זְמַן וְאִין בּוֹ אֶלָּא יַד אֶחָד, הֵרִי אֶלּוֹ
שְׁלֹשָׁה גִטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִשְׁאַת, הַנֶּלֶד כְּשֶׁר. רַבִּי
אֶלְעָזָר אֹמֵר, אֵף עַל פִּי שְׁאִין עָלָיו עֵדִים אֶלָּא שְׁנַתְנוּ
לָהּ בְּפָנֶי עֵדִים, כְּשֶׁר וְגוֹבָה מְשַׁעֲבָדִים, שְׁאִין
הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגִּט אֶלָּא מְפִנִי תְּקוּן הָעוֹלָם :

ברטנורה (ה) כתב בכתב ידו ואין עליו עדים. לרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתו,
כתב ידו כמאה עדים דמי. ולר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתו, הואיל וכתב ידו
הוא, וכתב ונתן קרינן ביה, ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא, וחכמים
פסלוהו דלמא אחי לאכשורי בכתב סופר: ואין בו זמן. דזמן תקנתא דרבנן הוא. אי
משום פירות, אי משום שמה יחפה על צת אחותו, כדאמרינן צפרק שני: ואין בו
אלא עד אחד. איכא למ"ד אכתב ידו קאי, ורישא אשמעינן דאפילו אין בו עד, הולד
כשר. והכא אשמעינן דאפילו יש בו עד אחד לכתחלה לא. ואיכא למ"ד אכתב סופר
קאי, ואפ"ה הולד כשר, דסופר הוא ליה במקום עד שני: תקון העולם. שמה ימותו
עדי מסירה ויבא הצעל ויערער לומר לא גרשתיה. והלכה כרבי אלעזר:

ה. שְׁנַיִם שֶׁשָּׁלְחוּ שְׁנֵי גִיטִין שְׁוִין וְנִתְעַרְבוּ, נוֹתֵן
שְׁנֵיהֶם לָזוֹ וְשְׁנֵיהֶם לָזוֹ. לְפִיכָךְ, אֶבֶד אֶחָד מֵהֶן, הֵרִי
הַשְּׁנִי בָטֹל. חֲמִשָּׁה שֶׁכָּתְבוּ כָּלל בְּתוֹךְ הַגִּט, אִישׁ
פְּלוּנִי מְגֵרֵשׁ פְּלוּנִית וּפְלוּנִי פְּלוּנִית, וְהָעֵדִים מְלֻמְטָה,
כָּלן כְּשֶׁרִין וְיִנְתֵן לְכָל אַחַת וְאַחַת. הִיָּה כְּתוּב טַפְס
לְכָל אַחַת וְאַחַת וְהָעֵדִים מְלֻמְטָה, אֶת שְׁהָעֵדִים
נִקְרִין עֲמוּ, כְּשֶׁר :

ברטנורה (ה) שני גיטין שוין. בשמותיהם: הרי השני בטל. ללא ידעינן דמאן ניהו: כלל. זמן אחד לכולן, בכך בשבת גירש פלוני פלונית ופלוני פלונית: טופס לכל אחת. זמן לכל אחת ואחת, בכך בשבת גירש פלוני לפלונית, והשלים הגט. ובכך בשבת גירש פלוני לפלונית, והשלים הגט, וכן כולם. והעדים מלמטון:

ו. שְׁנֵי גִטִּין שֶׁכִּתְּבוּ זֶה בְּצַד זֶה וְשְׁנֵי עֵדִים עֲבָרִים בְּאֵים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה וְשְׁנֵי עֵדִים יוֹנִים בְּאֵים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה, אֶת שְׁהַעֲדִים הָרֵאשׁוֹנִים נִקְרָאִין עֲמוֹ, כְּשֶׁר. יַעַד אֶחָד עֲבָרִי וְיַעַד אֶחָד יוֹנִי וְיַעַד אֶחָד עֲבָרִי וְיַעַד אֶחָד יוֹנִי בְּאֵין מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה, שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין:

ברטנורה (ו) שני גיטין שכתבו. בשני דפין זה כלל זה, ושני עבדים חתומים מתחת הגט הראשון לתחת השני, שם העד תחת הראשון ושם אביו תחת השני. וכן עד שני תחתיו, וחזרו וחתמו תחתיהם שני ישראלים הדרים בארץ יון, וחתמו בכתב יוני, ודרך הכתב יוני שהולך מן השמאל אל הימין, נמצא שם העד תחת הגט שני, ושם אביו תחת הראשון: את שהעדים הראשונים נקראים עמו כשר. אם העבדים חתומים למעלה, שדרך כתב עברי שהולך מן הימין אל השמאל, ונמצא שם העד תחת הגט הימני, ושם אביו תחת הגט השמאלי, הימני כשר. ואם היונים חתומים למעלה, השמאלי כשר. ששמות העדים תחת השמאלי הם. וטעמא, דחיישינן שמא העדים האחרונים הפכו את כתבם לסדר שכתבו העדים הראשונים, שאם העבדים היו חתומים למעלה שהם הולכים מן הימני אל השמאלי וחתמו על הגט הימני, כשצאו שני היונים לחתום תחתיהם הלכו גם הם מן הימני אל השמאלי כסדר כתיבת העבדים, ונמצא שארבעתם חתמו על הגט הימני. וכן אם היונים חתומים למעלה, שמא הפכו העבדים שצאו אחריהם סדר כתב עברי, והלכו מן השמאלי אל הימני ונמצאו ארבעתם חתומים על השמאלי: ה"ג עד אחד עברי ועד אחד יוני, ועד אחד עברי ועד אחד יוני באים מתחת זה לתחת זה שניהם פסולין. וטעמא, דחיישינן שמא העד עברי הראשון חתם על הגט הימני הראשון כפי סדר כתב עברי, והעד היוני השני חתם על הגט השמאלי השני כפי סדר כתב יוני שמתחילין מן השמאל, והעד השלישי העברי הפך כתב העברי והתחיל גם הוא מהשמאל כמו היוני שלפניו, ונמצא גם הוא חתום על הגט השמאלי, והעד היוני האחרון חתום כדרכו מן השמאל אל הימין וגם הוא חתום על השמאלי, ונמצאו ג' עדים חתומים על השמאלי, ואחד בלבד חתום על הימני. או בהפך שהעד השני היוני הפך כתבו לסדר כתב עברי והתחיל מן הימין אל השמאל כמו שחתם העד עברי הראשון, והעד עברי השלישי

חתם כדרכו מן הימין, ונמלאו שלשתן חתומים על הגט הימני הראשון, והעד היוני האחרון לבדו חתם כדרכו על הגט השמאלי. ומשום ללא ידעין זה מינייהו חתימו תלתא ובהי מינייהו לא חתים אלא חד, שניהם פסולין:

ז. שִׁיר מְקַצֵּת הַגֵּט וּכְתָבוּ בַדֶּף הַשְּׁנַי, וְהַעֲדִים מְלֻמָּטָה, כְּשֵׁר. חֲתָמוּ עֲדִים בְּרֹאשׁ הַדֶּף, מִן הַצַּד, אוּ מֵאַחֲרָיו בְּגֵט פְּשׁוּט, פְּסוּל. הַקִּיף רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה, וְהַעֲדִים בְּאַמְצַע, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. (סוֹפוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד סוֹפוֹ שֶׁל זֶה, וְהַעֲדִים בְּאַמְצַע, אֶת שְׁהַעֲדִים נִקְרִין עֲמוּ, כְּשֵׁר). רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד סוֹפוֹ שֶׁל זֶה, וְהַעֲדִים בְּאַמְצַע, אֶת שְׁהַעֲדִים נִקְרִין בְּסוֹפוֹ, כְּשֵׁר:

זכרון (ז) בדף השני. שאכלו זכרון המגילה: מן הצד. בגליון של ימין הגט. או בגליון השמאלי: או מאחוריו בגט פשוט. שעדיו בתוכו: הקיף. חיבר זה אלל זה: שניהם פסולים. שאין נקראת החתימה לא עם זה ולא עם זה: את שהעדים נקראו בסופו. שגג חתימה כלפי סופו, ולא שרגלי חתימה כלפי ראשו, כשר:

ח. גֵּט שֶׁכָּתְבוּ עֵבְרִית וְעֵדִיו יוֹנִית, יוֹנִית וְעֵדִיו עֵבְרִית, יֵד אֶחָד עֵבְרִי וְיֵד אֶחָד יוֹנִי, כְּתָב סוֹפֵר וְיֵד, כְּשֵׁר. אִישׁ פְּלוֹנִי יֵד, כְּשֵׁר. (בְּן אִישׁ פְּלוֹנִי יֵד, כְּשֵׁר. אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן אִישׁ פְּלוֹנִי), וְלֹא כְּתָב יֵד, כְּשֵׁר. וְכָךְ הָיוּ נִקְיֵי הַדַּעַת שְׁבִירוֹשָׁלַיִם עוֹשִׂין. כְּתָב חֲנִיכָתוֹ וְחֲנִיכָתָהּ, כְּשֵׁר, גֵּט מְעֻשָּׂה, בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֵׁר. וּבְגוֹיִם, פְּסוּל. וּבְגוֹיִם, חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ עֲשֵׂה מֵה שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָךְ, וְכָשֵׁר:

זכרון (ח) כתב סופר ועד. חתם סופר ועד. דהוי להו שני עדים. ואשמעין מתניתין דלא חיישינן שמה דבעל לא איה לחתום לסופר, אלא אמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב, ולפלוני ופלוני עדים ויחתומו, וחשו הנך עדים לכסופא דספרא שיאמר איני בעיניו כשר לעדות, ואחתמוהו בלא רשותו דבעל. להא לא חיישינן: חניכתו. שם לווי של משפחה: מעושה. בחזקה: בישראל כשר. אם אנסוהו בדין. כגון כל הנך דכופין להוציא, או שהיתה אסורה לו. ואם אנסוהו שלא בדין, פסול. ופוסל מן הכהונה, משום ריח גט: ובכרי. בדין, פסול, ופוסל מן הכהונה. שלא בדין, אפילו

ריח גט אין צו. ומי שחייב ליתן גט מן הדין ואין כח בדייני ישראל לכופו, חובטין אותו ע"י נכרים, שאומרים עשה מה שישראל אומר לך, ונותן הגט על פי דייני ישראל:

ט. יצא שמה בעיר מקדשת, הרי זו מקדשת. מגרשת, הרי זו מגרשת. ובלבד שלא יהא שם אמתלא. איזו היא אמתלא, גרש איש פלוני את אשתו על תנאי, זרק לה קדושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו, זו היא אמתלא:

ברטורה (ט) ילא שמה בעיר מקודשת. פנויה שיאל עליה קול, פלונית נתקדשה היום לפלוני. ולא קול הצרה בלבד, אלא כגון שהיו נרות דולקות ומטות מולעות, ובני אדם נכנסים ויוצאים ואומרים פלונית נתקדשה היום: מגורשת הרי זו מגורשת. ארישא קאי, האי איתתא דיאל עליה קול מקודשת וחיישין ליה ואסרונה לינשא אלא לאותו האינש, אם חזר ויאל עליה קול מגורשת שגרשה אותו פלוני שיאל לה קול קדושין ממנו, הרי זו מגורשת ומותרת לכל, שהרי קול שחשנו לו תחלה שזכרו עמו: ובלבד שלא יהא שם אמתלא. שלא יהא עם הקול של קדושין או של גרושין אמתלא, טעם שהוא שזכר את כח הקול:

י. בית שמאי אומרים, לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה, שפאמר (דברים כד) כי מצא בה ערות דבר. ובית הלל אומרים, אפלו הקדיחה תבשילו, שפאמר (ש) כי מצא בה ערות דבר. רבי עקיבא אומר, אפלו מצא אחרת נאה הימנה, שפאמר (ש) והיה אם לא תמצא חן בעיניו:

ברטורה (י) אפילו הקדיחה תבשילו. שרפתהו ע"י האור או ע"י מלח. דרשקי בית הלל ערות דבר, או ערוה או דבר, כלומר שאר דבר סרחון שאינו ערוה: רבי עקיבא אומר אפילו מצא אחרת נאה ממנה. ודריש קרא הכי, אם לא תמצא חן של נוי בעיניו, או אם מצא בה ערוה, או דבר של סרחון, על כל אחד משלשה דברים הללו יכול לגרש. והלכה כבית

גמרא גיטין דף צ' ע"א

רבי עקיבא אומר אפילו מצא אחרת במאי קא מיפלגי בדריש לקיש. דאמר ריש לקיש כי משמש בארבע לשונות: אי, דלמא, אלא, דהא. בית שמאי סברי כי מצא בה ערות דבר דהא מצא בה ערות דבר. ורבי עקיבא סבר כי מצא בה ערות דבר אי נמי מצא בה ערות דבר אמר ליה רב פפא לרבא לא מצא בה לא ערוה ולא דבר מהו. אמר ליה מדגלי רחמנא גבי אוניס (דברים כב) לא יוכל לשלחה כל ימיו. כל ימיו בעמוד והחזר קאי התם הוא דגלי רחמנא אבל הכא מאי דעבד עבד. אמר ליה רב משרשיא לרבא אם לבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו. קרי עליה (משלי ג) אל תחרוש על רעה רעה והוא יושב לבטח אתך. תניא הנה רבי מאיר אומר כשם שהדעות במאכל כד דעות בנשים יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו זו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו וזו היא מדת כל אדם שמדברת עם אחיה וקרוביה ומניחה. ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך תמחוי מוצצו ואוכלו וזו היא מדת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע. וטוונה בשוק. ופרומה משני צדדיה. ורוחצת עם בני אדם. עם בני אדם סלקא דעתך אלא במקום שבני אדם רוחצין זו מצוה מן התורה לגרשה שנאמר (דברים כד) כי מצא בה ערות דבר וגומר. כי שניא שלח רבי יהודה אומר אם שנאת שלח. רבי יוחנן אומר שנאווי המשלח ולא פליגי הא בזווג ראשון הא בזווג שני דאמר רבי אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות שנאמר (מלאכי ב) וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם ואמרתם על מה על פי ה' העיד בינה ובין

אַשְׁתְּ נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אֶתָּה בְּגִדְתָּ בָּהּ וְהִיא חִבְרַתְךָ וְאַשְׁתְּ בְּרִיתְךָ :

כ"י כי משמש בד' לשונות. במקום ד' לשונות הללו נכתב כי בתורה במקום אם במקום פן במקום אלף במקום אשר וכו' (ועיין ברש"י בגמרא באורכי): **דהא מלא בה.** מפני שמלא בה הא לאו הכי לא יגרסנה וב"ה נמי הכי משמע להו ל' מפני מפני שמלא בה או ערוה או דבר ואם לאו לא יגרסנה הלכך לא תמלא חן דקאמר קרא היינו מפני שמלא בה כדמפרש ביה ולא משום חן של נוי: **ור"ע.** מפרש ליה להאי כי בלשון אם הלכך תרי מיילי ננהו אם לא תמלא חן של נוי בעיניו ואם מלא בה ערות דבר: **לא מלא בה לא ערוה ולא דבר.** לב"ה וגרסה: מהו. מי כייפינן ליה לאהדורה או לא: **גבי חונם.** החונם את הנערה בתולה: **לא יוכל לשלחה כל ימיו.** ואמרינן במס' מכות דהאי כל ימיו קרא יתירא הוא ובא ללמדך לא יוכל לשלחה ואם שלח לא יהא בשילוחה כל ימיו שבית דין כופין אותו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו שנתקו הכתוב לעשה של עמוד והחזר מכלל דכל המגרשים אינן בעמוד והחזר דאי כל מגרשי נשותיהן בעמוד וחזר למה לי לגלויי בהאי: מהו. **יש עונש בדבר או לא:** **שיש דעות במאכל.** דעות בני אדם חלוקות באסטונים של מאכל ומשה יש שהוא אסטונים וקץ במאכל מחמת מיאוס מועט ויש שאינו אסטונים כ"כ ויש שאינו אסטונים כלל כך דעות בני אדם חלוקות בפריאות יש מקפיד על פריאות מועט ויש שאינו מקפיד כל כך ויש שאינו מקפיד כלל: **פפוס בן יהודה.** בעל של אשה אחת היה וכשיאל מביתו לשוק נועל דלת בפניה שלא תדבר לכל אדם מדה שאינה הוגנת היא זו שמתוך כן איבה נכנסת ביניהם ומזנה תחתיו: **ופרומה משני לדדיה.** אלל אכילי ידיה כדרך אדומיות שבכרפת שבשרן נראה מלידיהן: **עם בני אדם סלקא דעתך.** אם כן רגלים לדבר שזונה היא ואסורה לו: **במקום שבני אדם רוחלים.** והיא נכנסת לעיניהם לאחר יציאתן כשהן לובשין בגדיהן: **כי שנא שלח.** פסוק הוא בנבואת מלאכי: **אם שנאת שלח.** כר"ע אם שנאה היא לפני המקום שלח כב"ש. ואית דגרס שנוי המשלח וזו שמעתי שנוי המשלח לפני המקום ואפי' לב"ה נהי דלא כייפינן שלא להוציא מיהו שנוי הוא: **זווג ראשון.** אשת נעורים ובה משתעי קרא כדכתי' בתריה אשת נעוריד וכתי' **ונשמרתם ברוחכם ובאשת נעוריד אל יבגוד:**

פְּתַח וְאָמַר (שיר ד) כְּמַגִּדֵל דָּוִד צְוֹאֲרֵךְ בְּנוֵי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף
הַמְּגֹן תְּלוּי עָלָיו כֹּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים. כְּמַגִּדֵל דָּוִד מֵאֵן מַגִּדֵל
דָּוִד דָּא מַגִּדֵל דָּוִד וְדָאֵי דְבָנָה לִיהָ דָּוִד וְסֻלִיק לִיהָ גּוֹ
יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא כְּמַגִּדֵל דָּוִד דָּא יְרוּשָׁלַם דְלַעִילָא דְכַתִּיב בֵּיהָ
(משלי יח) מַגִּדֵל עַז שֵׁם יֵי בּוֹ יְרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָב. מֵאֵן נִשְׁגָב אֶלָּא
הָהוּא מַגִּדֵל נִשְׁגָב בְּגִין דְבֵיהָ יְרוּץ צְדִיק. צְוֹאֲרֵךְ דָּא בֵּית
מִקְדָּשָׁא דְלַתְתָּא דְאִיהוּ קָאִים בְּתַקּוּנָא דְשְׁפִירוֹ כְּקַדְלָא
לְגוּפָא. מָה צְוֹאֲרֵךְ אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְכָל גּוּפָא הֵכִי נְמִי בֵּי
מִקְדָּשָׁא אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְכָל עֲלָמָא. בְּנוֵי לְתַלְפִּיּוֹת תֵּל דְכָל
בְּנֵי עֲלָמָא הוּוּ מְסַתְּכָלֵן בֵּיהָ וְהֵכִי אֻקְמוּהָ תַלְפִּיּוֹת תֵּל דְכָל
פִּיּוֹת דְעֲלָמָא מְשַׁבְּחֵן וּמְצַלָּאֵן לְגַבֵּיהָ. אֶלֶף הַמְּגֹן תְּלוּי עָלָיו
אֵלִין אֶלֶף תַּקּוּנֵין דְמִתְקַנֵּן בֵּיהָ כְּדָקָא יְאוּת. כֹּל שְׁלֹטֵי
הַגְּבוּרִים דְכָלְהוּ קָא אֲתֵיִן מְסַטְרָא דְדִינָא קְשִׁיא מָה
צְוֹאֲרֵךְ כֹּל תַּקּוּנֵין דְאֲתַתָּא בֵּיהָ תַלְיִין כְּדָ בְּמִקְדָּשָׁא כֹּל
תַּקּוּנֵין דְעֲלָמָא בֵּיהָ תַלְיִין וְשְׂרִיִין. וְהָא אֻקְמוּהוּ דְכַתִּיב
(איכה ה) עַל צְוֹאֲרֵנוּ נִרְדְּפֵנוּ עַל בֵּי מִקְדָּשָׁא דְאִיהוּ צְוֹאֲרֵךְ
וְשְׁפִירוֹ דְכָל עֲלָמָא נִרְדְּפֵנוּ יִגְעֵנוּ לְמַבְּנֵי לִיהָ תִּרְיִן זְמַנִּין וְלֹא
הוּנַח לָנוּ דְהָא לֹא שְׁבַקוּהוּ לָן וְאֲתַחַרְבֵּן וְלֹא אֲתַבְּנֵי לְבַתֵּר.
מָה צְוֹאֲרֵךְ כִּיּוֹן דְאֲשַׁתְּצִי כֹּל גּוּפָא אֲשַׁתְּצִי עֲמִיהָ הֵכִי נְמִי בֵּי
מִקְדָּשָׁא כִּיּוֹן דְאִיהוּ אֲשַׁתְּצִי וְאֲתַחַשְׁדֵּי. כֹּל עֲלָמָא הֵכִי נְמִי
אֲתַחַשְׁדֵּי וְלֹא נְהִיר שְׁמִשָּׁא וְלֹא שְׁמִיָּא וְאַרְעָא וְלִכְבָּיָא. בְּגִין
כְּדָ בְּכָה יוֹסֵף עַל דָּא וְלְבַתֵּר דְבְּכָה עַל דָּא בְּכָה עַל שְׁבָטִין
דְאֲתַגְלוּ. כְּדָ אֲתַחַרְיב בֵּי מִקְדָּשָׁא כְּלָהוּ שְׁבָטִין אֲתַגְלוּ מִיַּד
וְאֲתַבְּדְרוּ בֵּינֵי עַמְמֵיָא. הֵדָּא הוּא דְכַתִּיב (בראשית מה) וַיִּנְשָׁק
לְכָל אָחִיו וַיִּבְדֹּד עֲלֵיהֶם וְדָאֵי. עַל כָּלִם בְּכָה עַל בֵּי מִקְדָּשָׁא
דְאֲתַחַרְיב תִּרְיִן זְמַנִּין. וְעַל אָחִיו עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים דְאֲתַגְלוּ
בְּגִלוּתָא וְאֲתַבְּדְרוּן בֵּינֵי עַמְמֵיָא. וְאַחֲרֵי כֵן דְבָרוּ אָחִיו אִתּוּ
וְלֹא כְתִיב וַיִּבְכוּ דְהָא אִיהוּ בְּכָה דְנִצְנָצָה בֵּיהָ רוּחָא קְדִישָׁא
וְאִינוּן לָא בְּכוּ דְלֹא שָׂרָא עֲלֵיהוּ רוּחָא קְדִישָׁא :

פְּתַח וְאָמַר כְּמַגְדֵּל דְּוֹד כְּרִאֲרָךְ וְגו': שׁוֹאֵל, מַגְדֵּל דְּוֹד, מָה הוּא מַגְדֵּל דְּוֹד. מַגְדֵּל דְּוֹד זֶה הַנְּמַלְאָא בִּירוּשָׁלַיִם, וְדָאֵי שְׂצֻנָּה אֹתוּ דְּוֹד וְהַעֲלָה אֹתוּ, כְּלוּמַר, שְׁהוּא עוֹמֵד, בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם. אֲלֵא, כְּמַגְדֵּל דְּוֹד שְׁאוּמַר הַפְּתוּב, אֵינוּ מַגְדֵּל דְּוֹד הַזֶּה, אֲלֵא זֶה הוּא יְרוּשָׁלַיִם שְׁל מַעֲלָה, דְּהֵינוּ הַנוֹקְבָא, שְׁכַתוּב צו, מַגְדֵּל עוֹז שְׁם ה' צו יְרוּצַ לְדִיק וְנִשְׁגָב. שׁוֹאֵל, מִי הוּא נִשְׁגָב, אִם סוּבֵב עַל הַלְדִיק אֹו עַל הַמַּגְדֵּל. וּמַשִּׁיב, אֲלֵא הַמַּגְדֵּל נִשְׁגָב, מִשּׁוּם שְׂצוּ יְרוּצַ לְדִיק, שְׁהוּא יְסוּד. כְּרִאֲרָךְ, הֵינוּ צִית הַמַּקְדָּשׁ שְׁל מִפְּהַ, הַדּוּמָה לְמַגְדֵּל דְּוֹד שְׁהוּא הַנוֹקְבָא, וְנִקְרָא כְּדֵ מִשּׁוּם שְׁהוּא נִמְלָא בְּתַקּוּן הַיּוֹפִי, כְּמוּ הַכְּרִאֲר שְׁהוּא הַיּוֹפִי שְׁל הַגּוֹף. מָה כְּרִאֲר הוּא הַיּוֹפִי שְׁל כָּל הַגּוֹף, כִּן צִית הַמַּקְדָּשׁ הוּא הַיּוֹפִי שְׁל כָּל הָעוֹלָם. צְנוּי לְתַלְפִּיּוֹת: פִּירוּשׁוֹ, תַּל שְׁכַל צְנוּי הָעוֹלָם מִסְתַּפְּלִים צו, לְשַׁבַּח וְלִהְתַּפְּלֵל. וְכֵן בְּכַרְוֵהוּ, תַּלְפִּיּוֹת, הוּא אֹתִיּוֹת תַּל פִּיּוֹת, תַּל שְׁכַל פִּיּוֹת הָעוֹלָם מְשַׁבְּחִים וּמְתַפְּלִים אֲלֵיו. אֲלֵךְ הַמַּגֵּן תְּלוּי עֲלֵיו: יֵאָפוּ הֵם אֲלֵךְ תְּקוּנִים הַמְתוּקָנִים צו כְּרִאֲוִי, דְּהֵינוּ הַחֲרַת הַחֲכָמָה הַמְרוּמָזַת צְמַסְפֵּר אֲלֵךְ. כָּל שְׁלֵטֵי הַגְּבוּרִים, שְׁכַלְסֵם צְאִים מֵאֵד הַדִּין הַקָּשָׁה, עַל כִּן נִקְרָאִים גְּבוּרִים. פִּירוּשׁ, הַחֲרַת חֲכָמָה זו, נִמְשַׁכַת מְצִינָה שְׁחֲזָרָה לְהִיּוֹת חֲכָמָה, וּמִקּוּ שְׁמַאֵל שְׁלָה, שְׁנִקְרָא יִנְחָה, שְׁהוּא דִּינָא קַשְׂיָא, כְּמוּ שְׁכַתוּב לְעֵיל. מָה כְּרִאֲר, כָּל תְּקוּנֵי הָאִשָּׁה תְּלוּים צו, כְּדֵ צִית הַמַּקְדָּשׁ כָּל תְּקוּנֵי הָעוֹלָם תְּלוּים וְשׁוּרִים צו. וּבְכַרְוֵהוּ, שְׁכַתוּב, עַל כְּרִאֲרֵינוּ נִרְדְּפֵנוּ, פִּירוּשׁוֹ, עַל צִית הַמַּקְדָּשׁ, שְׁהוּא כְּרִאֲר, וְהַיּוֹפִי שְׁל כָּל הָעוֹלָם, נִרְדְּפֵנוּ. יִגְעֵנוּ וְלֹא הוּנַח לָנוּ, פִּירוּשׁוֹ יִגְעֵנוּ לְצִנּוֹת אֹתוּ שְׁתֵּי פְעֻמִּים, דְּהֵינוּ צִית מַקְדָּשׁ רִאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי, וְלֹא הוּנַח לָנוּ, כִּי לֹא הִנְיַחוּהוּ לָנוּ, וְנִחְרָבוּ, וְלֹא נִבְנוּ אַחַר כֵּךְ. מָה כְּרִאֲר, כִּיּוֹן שְׁנַשְׁחַת, נַשְׁחַת עִמּוּ כָּל הַגּוֹף, כְּדֵ צִית הַמַּקְדָּשׁ, כִּיּוֹן שְׁהוּא נַשְׁחַת וְנַחֲשָׁד, נַחֲשָׁד גַּם כִּן כָּל הָעוֹלָם, וְהַשְּׁמַשׁ אֵינוּ מֵאִיר, וְלֹא הַשְּׁמִים וְהָאֲרָצַ וְהַפּוֹכְבִים. מִשּׁוּם כְּדֵ צְכָה יוֹסֵף עַל זֶה, דְּהֵינוּ עַל שְׁתֵּי מַקְדָּשִׁים שְׁנֵהֲרָסוּ, וְאַחַר שְׁצְכָה עַל זֶה, צְכָה עַל הַשְּׁצֻטִים שְׁגָלוּ. כִּי כְּשֶׁנַּחְרָב צִית הַמַּקְדָּשׁ, גָּלוּ מִיַּד כָּל הַשְּׁצֻטִים, וְנִתְפָּזְרוּ צִין הָעַמִּים. וְזֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּנְשָׁק לְכָל אֲחִיו וַיִּבְדָּ עֲלֵיהֶם, עֲלֵיהֶם וְדָאֵי, דְּהֵינוּ עַל שְׁגָלוּ. עַל כָּלֵם צְכָה, עַל צִית הַמַּקְדָּשׁ שְׁנַחְרָב שְׁתֵּי פְעֻמִּים, וְעַל אֲחִיו, שְׁהֵם עֲשָׂרַת הַשְּׁצֻטִים שְׁיִאֲרָו לְגָלוּת, וְנִתְפָּזְרוּ צִין הָעַמִּים. וְאַחֲרֵי כִן דְּבָרֵי אֲחִיו אֲתוּ וְלֹא פְתוּב צְכָהם וַיִּבְפּוּ, כִּי הוּא צְכָה מִשּׁוּם שְׁהוּפִיעָה עֲלֵיו רּוּחַ הַקְּדָשׁ, וְרָאָה אֶת כָּל זֶה, וְהֵם לֹא צְכוּ, כִּי לֹא שְׁרַתָּה עֲלֵיהֶם רּוּחַ הַקְּדָשׁ, וְלֹא רָאוּ אֶת זֶה:

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"ב

א. משה רבינו תיקן להם לישראל שיהיו קורין בתורה
ברבים בשבת ובשני ובחמישי בשחרית כדי שלא ישהו ג'
ימים בלא שמיעת תורה. ועזרא תיקן שיהיו קורין כן
במנחה בכל שבת משום יושבי קרנות. וגם הוא תיקן
שיהיו קורין בשני ובחמישי שלשה בני אדם ולא יקראו
פחות מעשרה פסוקים: **ב.** ואלו הן הימים שקורין בהן
בתורה בצבור. בשבתות ובמועדים ובראשי חדשים
ובתעניות ובחנוכה ובפורים ובשני ובחמישי שבכל שבוע
ושבוע ואין מפטירין בנביאים אלא בשבתות וימים
טובים ותשעה באב בלבד:

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ד

הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ובחנוני נא בזאת
(מלאכי ג) גדול הפרשת מעשר שאמר הקדוש ברוך הוא
בחנוני מכל דברים אחרים שאסור לנסותו שנתאמר (דברים)
לא תנסו את ה' אלהיכם. אותו המעשר הוא מעשר עני
לתת מעשר לעניים מכל אשר ירויח אדם הן ברבית הן
להשכיר את עצמו הן מכל דברים אשר בא ליד אדם
בריוח אם מצא מציאה או הביאו לו מציאה צריך לעשר
ולהפריש כאשר נכתב בפסוק כי עדיין היו ישראל לבין

הָאוֹמוֹת הָעוֹלָם וּמְלוֹיֵן בְּרָבִית. וְאוֹי לָהֶם הַמְּעַכְבִּים
מַעֲשֵׂרוֹתֵיהֶם כִּי לְסוֹף לֹא יִשָּׂאֵר לָהֶם בְּיָדָם כִּי אִם הַמְּעַשֵּׂר
וְהֵינּוּ דְכָתִיב (במדבר ה) וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ:

מטות יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(יז) אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה
בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בְּנִעֻרֶיהָ
בֵּית אָבִיהָ: (פ) אֱלֹו קִימָא דִּי פִקִּיד יֵי יֵת מֹשֶׁה בֵּין גֹּבֵר
לְאִתְתֵּיהָ בֵּין אָבֹא לְבִרְתֵּיהָ בְּרָבִיּוּתָהָא בֵּית אָבֹוהָא: לא (א)
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: (ב) נִקְס נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֵת הַמְּדִינִים אַחַר תִּאֲסֹף אֶל עַמֶּיךָ:
אֲתַפְּרַע פְּרַעְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מְדִינָאֵי בְּתַר כֹּן תִּתְכַנְּיֵשׁ לְעַמֶּיךָ:

רשׁׁי מאת המדינים. ולא מאת המואבים, שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם, שיהיו שוללים אותם, שלא נאמר אלא (דברים ב, ט) אל תחגר צם מלחמה. אבל מדינים נתעברו על ריב לא להם. דבר אחר מפני שתי פרידות טובות שיש לי להוליא מהם, רות המואביה ונעמה העמונית:

(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל הָעָם לֵאמֹר הִחְלְצוּ
מֵאֲתַכֶּם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל מְדִין
לְתַת נִקְמַת יְהוָה בְּמְדִין: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא
לְמִימָר זְרִיזוּ מִנְכוֹן גְּבִרין לְחִילָא וַיְהוֹן עַל מְדִין לְמַתָּן פּוֹרְעָנוֹת דִּין
עַמָּא דֵּיִי בְּמְדִין:

רש"י וידבר משה וגו'. אף על פי ששמע שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא אחר: החללו. כתרומתו לשון חלואי אבא מזינים: אנשים. לדיקים, וכן (שמות יז, ט) בחר לנו אנשים, וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידעים: נקמת ה'. שהעומד כנגד ישראל, כאלו עומד כנגד הקדוש ברוך הוא:

(ד) אֶלֶף לַמִּטָּה אֶלֶף לַמִּטָּה לְכָל מִטּוֹת
יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לַצָּבָא : אֶלְפָא לְשִׁבְטָא אֶלְפָא
לְשִׁבְטָא לְכָל שְׁבִטַיָא דְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּן לְחִילָא :

רש"י לכל מטות ישראל. לרבות שבט לוי:

(ה) וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמִּטָּה
שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא : וְאֶתְבַּחְרוּ
מֵאֶלְפֵי דְיִשְׂרָאֵל אֶלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵי עָשָׂר אֶלְפִין מְזֻרְזֵי חִילָא :

רש"י וימסרו. להודיע שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל, עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ט) עוד מעט וסקלני, ומשמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדון, לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן:

נביאים - יהושע - פרק יג

(ו) וַיְהִי גְבוּלָם מִמַּחֲנֵים כָּל הַבָּשָׁן כָּל
מִמְלְכוֹת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וְכָל חֵית יֵאִיר
אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן שְׁנַיִם עֵיר : וַהֲוֶה תְּחוּמֵיהוֹן מִמַּחֲנֵים
כָּל מִתְּנֹן כָּל מְלְכוּתֵיהָ דְעוֹג מֶלֶךְא דְמִתְּנֹן וְכָל כְּפָרְנֵי יֵאִיר דְבְּמִתְּנֹן
שְׁתֵּין קְרוּין : (לא) וַחֲצֵי הַגְּלָעָד וְעִשְׂתָּרוֹת
וְאֶדְרָעֵי עָרֵי מִמְלְכוֹת עוֹג בַּבָּשָׁן לְבָנֵי

מְכִיר בֶּן מִנְשֵׁה לַחֲצִי בְּנֵי מְכִיר

לְמִשְׁפַּחֹתָם : וּפְלָגוֹת אֶרְעָא דְגַלְעָד וְעִשְׁתְּרוֹת וְאֶדְרָעִי

קְרוּיָא מְלִכּוּתֵיהּ דְעוּג בְּמִתְנֵן לְבְנֵי מְכִיר בַּר מִנְשֵׁה לְפְלָגוֹת בְּנֵי מְכִיר

לְזַרְעֵנְתֵהוּן : (ב) אֵלֶּה אֲשֶׁר נָחַל מֹשֶׁה בְּעַרְבוֹת

מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מְזַרְחָה : (ס) אֵלֵּין

דִּי אַחְסִין מֹשֶׁה בְּמִישְׁרָיָא דְמוֹאָב מֵעֵבֶרָא לְיַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ מְדִינְחָא

: (ג) וּלְשִׁבְט הַלְוִי לֹא נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלָה

יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר

דִּבֶּר לָהֶם : וּלְשִׁבְטֵי דְלוֹי לֹא יָהֵב מֹשֶׁה אַחְסָנָא מִתְנֵן דִּיהֵב

לְהוֹן יְיָ אֱלֹהֵי דִישְׂרָאֵל אֵינְוֹן אַחְסָנְתֵהוּן כְּמָא דְמַלִּיל לְהוֹן : יד (א)

וְאֵלֶּה אֲשֶׁר נָחֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן

אֲשֶׁר נָחֲלוּ אוֹתָם אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ

בֶּן נוּן וְרֵאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי

יִשְׂרָאֵל : (פ) וְאֵלֵּין דְאַחְסִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרְעָא דְכְנָעַן

דְאַחְסִינוּ יְתֵהוּן אֶלְעָזָר כְּהֵנָּא וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְרֵאשֵׁי אֲבֹהֵת שְׁבִטֵי

לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

כַּס"ז אֲשֶׁר נָחֲלוּ אוֹתָם . אֲשֶׁר הִנְחִילוּ אוֹתָם :

(ב) בְּגוֹרֵל נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד

מֹשֶׁה לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֲצִי הַמִּטָּה :

בְּעֵדְבָא אֵיתְּפְלַגַת לְהוֹן אַחְסָנְתֵהוּן כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ בְּיַד דְמֹשֶׁה

לְתַשְׁעַת שְׁבִטִין וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא :

כתובים - תהילים - פרק צב

(ד) עָלַי עָשׂוֹר וְעָלַי נָבֵל עָלַי הַגִּיוֹן בְּכַנּוֹר :
על פּוֹם כְּנָרָא דְעִשְׂרֵתִי נִימִין וְעַל פּוֹם נְבֵלָא עָלַי רִנַּת כְּנָרָא :

רש"י עולי עשור ועלי נבל . כנור של עשרה נימין :

(ה) כִּי שָׁמַחְתָּנִי יְהוָה בְּפַעֲלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ
אֲרִינֹן : אָרוּם אַחְדִּיתָנִי יְיָ בְּעוֹבְדֶךָ בְּעוֹבְדֵי אִידֶךָ אָבוּעַ : (ו) מַה
גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה מְאֹד עֲמִקּוֹ
מִחֲשַׁבְתֶּיךָ : כִּמָּה רַבְרַבִּין עוֹבְדֶךָ יְיָ לְחֹדָא עֲמִיקִין
מִחֲשַׁבְתֶּיךָ : (ז) אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדַע וְכֹסִיל לֹא
יָבִין אֶת זֹאת : בַּר נֶשׁ שְׁטָא לֹא יֵדַע וְכֹסִילָא לֹא יִתְבִּין יֵת
דָּא :

רש"י איש בער לא ידע . את האמור למטה :

(ח) בְּפִרְחֵי רִשְׁעִים כָּמוֹ עֵשֶׂב וַיִּצְיָצוּ כָּל
פְּעֻלֵי אָוֶן לְהַשְׁמַדֵם עַד יֵעָד : כַּד מִתְלַבְּבִין
רְשִׁיעֵינָא הֵיךְ עֵסְבָא וְנִצְצִין כָּל עֲבָדֵי שְׁקֵרָא וְעֵתִיד דִּישְׁצִינּוֹן אֶלְהָא עַד
עֲלֵמָא :

רש"י צפרח רשעים כמו עשב . אינם יודעין שהפרכת' אינה חלל להשמדם עדי עד שמשלם לשונאיו
על פניהם להאזידם :

(ט) וְאַתָּה מָרוֹם לְעֵלָם יְהוָה : וְאַתָּה רָמָא וְעֵלְאָה
בְּעֵלְמָא הָדִין יְיָ וְאַתָּה רָמָא וְעֵלְאָה לְעֵלְמָא דְאַתִּי :

רש"י ואתה מרום . בכל משפטיו ידך על העליונה שהכל מזדיקים עליהם את דינק :

משנה עבודה זרה פרק א

א. לפני אידיהן של גוים שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמיהן, להשאילן ולשאול מהן, להלוותן וללוות מהן, לפרען ולפרע מהן. רבי יהודה אומר, נפרעין מהן מפני שהוא מצר לו. אמרו לו, אף על פי שמצר הוא עכשיו, שמח הוא לאחר זמן:

דרטורה (א) לפני אידיהן של עו"ג. אם כנוי לחגיגה ולמועדיהם: לשאת ולתת. למכור ולקנות משום דאזלי ומודו לע"ג ביום אידם: להשאילן. בהמה וכלים. מידי דהדרא בעינא: להלוותם. מעות. דלא הדרי בעין. דמלוה להוראה נתנה: לפורען. כשהן נפרעים אזלי ומודו לע"ג ביום אידם: מפני שהוא מיצר. על מעותיו שאינם חוזרים לו. ולא אזיל ומודה: שמח הוא לאחר זמן. למחר ביום אידו ואזיל ומודה. ואין הלכה כר"י. ודוקא במלוה בשטר אסור להפרע מהם. אבל במלוה על פה שרי. מפני שהוא כמאיל מידם:

ב. רבי ישמעאל אומר, שלשה ימים לפניהם ושלשה ימים לאחריהם אסור. וחכמים אומרים, לפני אידיהן אסור, לאחר אידיהן מתר:

דרטורה (ב) לאחר אידיהן מותר. וכן הל' ובגולה שאין לנו יכולים להעמיד עצמנו מלישא וליתן עמהם שיעקר פרנסתנו מהם. ועוד משום יראה. אינו אסור אלא יום אידם בלבד. והאידנא נהוג עלמא היתר אפילו בכל יום אידם משום דקים להו לרבנן בגווייהו דלא אזלי ומודו דכל הני דאתסרי בזו המסכת מיירי בעו"ג וע"ג ממש:

ג. ואלו אידיהן של גוים, קלנדא, וסטרונורא, וקרטיסים, ויום גנוסיא של מלכים, ויום הלדה, ויום המיתה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, כל מיתה שיש בה שרפה, יש בה עבודה זרה. ושאין בה שרפה, אין בה עבודה זרה. [אבל] יום תגלחת זקנו

וּבְלוֹרִיתוֹ, יוֹם שְׁעָלָה בּוֹ מִן הַיָּם, וַיּוֹם שְׁיַצֵּא (ב) מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְגוֹי שְׁעָשָׂה מִשְׁתָּה לְבָנוּ, אֵינוֹ אָסוּר אֲלֵא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ (בְּלִבָּד):

ברטנורה (ג) הלנדא. שמנה ימים אחר תקופת טבת: סטרנורא. ח' ימים קודם התקופה. לפי שראה אדם הראשון יום שהיה מתמעט והולך. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי חוזר העולם לטהר ובהו עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שנפלה התקופה. וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא ועמד ועשה ח' ימים טובים. לשנה אחרת. עשאן אלו ואלו ימים טובים. הוא קבעם לשמים. והם קבעום לע"ג: הרטיסים. יום תפיסת צו מלכות וקבעום יום איד: גינוסיא. יום שמעמידן צו מלך: יום הלידה. יום שנולד צו מלך: שרפה. ששרפו עליו כל תשמישו כדרך ששורפין על המלכים: יש זה ע"ג. כלומר אותו היום יש להם איד לע"ג. וכן משנה לשנה כל ימי צנו. וכל הגך דחשבינן עד השתא חשיבי להו ואסורים ג' ימים לפניהם: אבל יום תגלחת זקנו. שאינו זמן הקבוע לרבים. אלא כל אחד כשמגלח עושה יום איד: ובלוריתו. שהניח בלורית מאחוריו כל השנה כולה ואינו מגלחה אלא משנה לשנה ויום שמגלחה עושה יום איד: ויום שעלה מן היס. ומקריב זבחים לע"ג על שנאלו בכל הגך אינו אסור אלא אותו היום ולא לפניו. ללא חשיבי כולי האי:

ד. עִיר שְׂיֵשׁ בָּהּ עֲבוּדָה זָרָה, חוּצָה לָהּ מִתָּר. הָיָה חוּצָה לָהּ עֲבוּדָה זָרָה, וְתוֹכָהּ מִתָּר. מֵהוּ לַיִלָּד לְשֵׁם, בְּזִמְן שֶׁהִדְרָךְ מִיַּחַדָּת לְאוֹתוֹ מְקוּם, אָסוּר. וְאִם הָיָה יָכוֹל לְהִלָּד בָּהּ לְמְקוּם אַחֵר, מִתָּר. עִיר שְׂיֵשׁ בָּהּ עֲבוּדָה זָרָה וְהָיוּ בָּהּ חֲנוּוֹת מְעֻטְרוֹת וְשְׂאִינָן מְעֻטְרוֹת, זֶה הָיָה מְעֻשָׂה בְּבֵית שְׂאָן, וְאָמְרוּ חֲכָמִים, הַמְעֻטְרוֹת אָסוּרוֹת וְשְׂאִינָן מְעֻטְרוֹת מִתָּרוֹת:

ברטנורה (ה) עיר שיש בה ע"ג. וביום איד שיש לבני העיר היום לע"ג שבעיר: חוזה לה. ואפילו סמוך לעיר מאוד מותר לשאת ולתת עם היושבים חוץ לעיר שאין נמשכים אחר אותה ע"ג. שכן מנהגם יום איד של אלו אינו כיום איד של אלו: מהו לילך לשם. באותה העיר ביום ע"ג שלהם: בזמן שהדרך מיוחדת לאותה העיר. שהדרך הכבוס מכאן לאותה העיר מיוחדת לאותה העיר לצדה. אסור לילך שם מפני שנראה כמהלך שם לעבוד ע"ג. ואם היה דרך מסלול הולך גם לעיר אחרת מותר שהרואה אומר למקום אחר הוא הולך: היו זה חנויות מעוטרות. וסימן הוא להם שאותם חנויות של עבודת כוכבים לטוב הכומרים מהם מכס: ושאין מעוטרות

מותרות. דבאותם שאינם מעוטרות. לא שקלי מיניה מכס לע"ג ולא מטא לע"ג
הגאה מנייהו. ולמזבן מנייהו דבר המתקיים שרי ביום אידם. ססתמו המוכר עלצ
ולא חזיל ומודה:

ה. אלו דברים אסורים למכור לגוים, אצטרוכלין,
ובנות שוח ופטורוטיהן, ולבונה, ותרגול הלבן.
רבי יהודה אומר, מתר למכור לו תרגול לבן בין
התרגולין. ובזמן שהוא בפני עצמו, קוטע את
אצבעו ומוכרו לו, לפי שאין מקריבין חסר לעבודה
זרה. ושאר כל הדברים, סתמן מתר, ופרושן אסור.
רבי מאיר אומר, אף דקל טב וחצב ונקליבם אסור
למכור לגוים:

דרטורה (ה) אצטרוכלין. פירא דארזא: בנות שוח. מין ממני התאנים הגדולים
הלכנים אסור לישראל למכור אלו לעובדי כוכבים: פטורות. צפטורותיהם קאמר
כלו' בעוקצין שהם נתלין בו. דמסתמא העו"ג רוכה להקריבו תקרובת לע"ג: תרגול
לבן בין התרגולין. לקח עו"ג מישראל תרגולים הרבה מותר למכור ביניהם תרגול
לבן דכיון דשקיל אחריני לאו לע"ג צעי להו: ופירושן אסור. אם פירש דלע"ג צעי
להו אסור ואצטריך למתני דס"ד אמינא האי גברא לאו לע"ג צעי להו. והאי דקאמ'
הכי סבר כי היכי שהוא גברא אציק צה. כ"ע נמי אצוקי. ואימא הכי. כי היכי דליתבו
לי קמ"ל: דקל טב. פירות דקל משובח שפירותיו רגילין להקריב מהן לעבודת
כוכבים: וחלב. קנים שעושין מהן האוקרא:

ו. מקום שנהגו למכור בהמה דקה לגוים, מוכרין.
מקום שנהגו שלא למכור, אין מוכרין. ובכל מקום
אין מוכרין להם בהמה גסה, עגלים וסוּחיים,
שלמים ושבורין. רבי יהודה מתיר בשבורה. ובן
בתירא מתיר בסוס:

דרטורה (ו) אין מוכרין בהמה גסה. דגזרינן מכירה אטו שכירות והשאלה. שהוא
בהמתו של ישראל ויעשה צה העובד כוכבים מלככה בצבת. וע"י סרסור דליכא
לאחלופי בשכירות שאין הסרסור משכיר. שרי למוכרה: שלמים ושבורים. שאף
השבורים חזו למלככה. שטוחנים צהם: ר' יהודה מתיר בשבורה. ואין הלכה כר'
יהודה: בן בתירא מתיר בסוס. ואפילו הסוס שהאידיים מביאים עליו העופות שלדן

זהם. קסצר החי נושא את עלמו. ורצנן סצרי דוקא אדם נושא את עלמו. הלכך אם
לא היה מיוחד אלא לרכוב עליו מותר. אבל להביא בעל חי אחר חוץ מאדם אסור.
ואין הלכה כבן בתירא:

ז. אין מוכרין להם דבין ואריות וכל דבר שיש בו
נזק לרבים. אין בונין עמהם בסילקי, גרדום,
ואיצטדיא, ובימה. אבל בונים עמהם בימוסיות
ובית מרחצאות. הגיעו לכפה שמעמידין בה עבודה
זרה, אסור לבנות:

ברטורה (ז) כל דבר שיש בו נזק לרבים. כגון כלי מלחמה חרבות ורמחים: בסילקי.
טירה גבוהה וסם יושבים לדון בני אדם ומפילין אותם משם ומתים: גרדום. בנין אחד
והוא עשוי לדון דיני נפשות: איצטדיא. מקום שחוק שמביאים שור נגח והורג את
האדם: בימה. כעין מגדל קצר וגבוה. עשוי כדי לדחוף ארקוולט"ו בלע"ז: לרך
עובדי כוכבים להעמיד עבודת כוכבים בבית מרחצאותיהם:

ח. (ואין עושין תכשיטין לעבודה זרה, קטלאות ונזמים וטבעות. רבי אליעזר אומר,
בשכר מתר). אין מוכרין להם במחבר לקרקע, אבל מוכר
הוא משיקצץ. רבי יהודה אומר, מוכר הוא לו על
מנת לקוץ, אין משפירין להם בתים בארץ ישראל,
ואין צריך לומר שדות. ובסוריא משפירין להם
בתים, אבל לא שדות. ובחוץ לארץ מוכרין להם
בתים ומשפירין שדות, דברי רבי מאיר. רבי יוסי
אומר, בארץ ישראל משפירין להם בתים, אבל לא
שדות. ובסוריא מוכרין בתים ומשפירין שדות.
ובחוץ לארץ מוכרין אלו ואלו:

ברטורה (ח) אבל מוכר הוא משיקצץ. שלא יהא מוכר לו המחובר אלא לאחר
שיקצץ. אבל כל זמן שהוא במחובר לא שנמלא נותן לו חנייה בקרקע. והתורה אמרה
(דברים ז) לא תחנם. לא תתן לו חנייה בקרקע: אין משפירין להם בתים. גזירה משום
מכירה דאיסורא דאורייתא הוא: ואין צריך לומר שדות. דאיכא תרתי דאיסורא חנייה
בקרקע ומפקיען מן המעשרות: ובסוריא. ארם טובה שכבש דוד ואינה קדושה
כקדושת הארץ: משפירין להם בתים. ולא גזרינן אטו מכירה דאי נמי אתי לדי

מכירה לא עבר אדאורייתא. דכי כתיב לא תתן להם חניה בארץ ישראל כתיב. ומיהו מכירה לכתחלה לא משום מכירה דא"י אבל לא שדות דאיכא תרתי לאיסורא: בחו"ל לארץ. למרחק וליכא למגזר מכירה דהתם אטו מכירה דא"י: מוכרין להם בתים ומשכירין שדות. אבל מכירה דשדות לא כיון דאיכא תרתי: ר' יוסי אומר כו'. והלכה כר' יוסי. ובלבד שלא ישכיר בא"י לשלשה עו"ג ביחד שלא יעשה שכונה של עו"ג:

ט. אף במקום שאמרו להשכיר, לא לבית דירה אמרו, מפני שהוא מכניס לתוכו עבודה זרה, שנאמר (דברים ז) ולא תביא תועבה אל ביתך. ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ, מפני שהיא נקראת על שמו:

ברטנורה (ט) אף במקום שאמרו להשכיר. לר"מ בסוריא דוקא ולא בא"י ולר' יוסי אפילו בא"י: לא לבית דירה אמרו. אלא להכניס סם תבן ועלים וכיוצא בזה: מפני שהיא נקראת על שמו. והעו"ג מחממה בשבת ויאמרו מרחץ של פלוני יהודי רוחלים זה בשבת ולא דמי לשדה של ישראל שארים עו"ג עושה זה מלאכה בשבת דשדה לאריסות עבידא והעובד כוכבים אריסותא דנפשיה קא עביד. אבל מרחץ לאו לאריסותא קא עבידא ואין הכל יודעים שהישראל השכירה לעו"ג ולכך אסור. ובזמן הזה שדרך להוריד ארים למרחץ לשנה. למחנה לשליש ולרביעי. כדרך שמורידין לשדות. שרי להשכיר מרחץ לעו"ג ואף על פי שהעו"ג עושה זה מלאכה בשבת מידע ידעי שהעו"ג ארים זה. ואריסותא דנפשיה קא עביד:

גמרא ע"ז דף ב' ע"א

לפני אידיהן רב ושמואל חד תני אידיהן דכתיב (דברים לב) כי קרוב יום אידם. וחד תני עידיהן דכתיב (ישעי' מג) יתנו עידיהן ויצדקו. אמר רבי יהושע בן לוי כל מצות שישראל עושין בעולם הנה באות ומעידות להן בעולם הבא שנאמר (שם) יתנו עידיהן ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת

אלו עובדי עבודה זרה. ואמר רבי יהושע בן לוי כל מצות
שישראל עושין בעולם הזה באות וטורפות לפותים על
פניהם לעולם הבא שנאמר (דברים ד) ושמרתם ועשיתם כי
היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים נגד העמים לא
נאמר אלא לעיני העמים מלמד שבאות וטורפות אותם על
פניהם. ואמר רבי יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל
אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שנאמר (שם ה) מי יתן
והיה לבבם זה להם ליראה אתי כל הימים. והיינו דאמר
רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי לא היה דוד ראויה
לאותו מעשה. ולא היו ישראל ראויין לאותו מעשה. לא
דוד ראויה דכתיב (תהלים קט) ולבי חלל בקרבי. ולא ישראל
ראויים דכתיב מי יתן והיה לבבם זה להם. ולמה עשו
לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד. ואם
חטא צבור אומרים לו כלך אצל צבור. וצריכא דאי
אשמעינן יחיד משום דלא מפרסם חטאיה אבל צבור
דמפרסם חטאיהו אימא לא ואי אשמעינן צבור משום
דנפיש רחמייהו אבל יחיד דלא אלימא זכותיה אימא לא
צריכא. והיינו דרבי שמואל בר נחמני דאמר רבי שמואל
בר נחמני מאי דכתיב נאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי
שהקים עולה של תשובה. ואמר רבי שמואל בר נחמני כל
העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו
לעולם הבא שנאמר (ישעי נח) והלך לפניך צדקה וכל העובר
עבירה אחת מלפפתו ומוליכתו ליום הדין שנאמר (איוב ו)
ילפתו ארחות דרכם. רבי אליעזר אומר קשורה עמו כפלב
שנאמר (בראשית לט) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה
לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא:

רס"י לא עשו ישראל את העגל כו'. כלומר גבורים וסליטים ביצרם היו ולא היה
ראוי להתגבר יצרם עליהם אלא גזרת המלך היתה כדי ליתן פתחון פה לזע"ת:
ולזי חלל. יצר הרע חלל בקרבי ואין לו כח לשלוט ב: דמפרסם חטאיהו. ואיכא
חילול ה' אימא לא יתקבלו: מלפפתו. מעטפתו לשון מלבוש:

רבי אלעזר אזל לגבי דרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא
 חמוי פיון דחמא ליה אתקיל ליה תופסיתה (ס"א טופסיסא)
 דקומרא במטון דקולפא ויתיבו אמר ליה חמוי אפשר
 דשמעת מאבוד האי דכתיב (איכה ב) עשה ה' אשר זמם בצע
 אמרתו אשר צוה מימי קדם אמר ליה הא אוקמוה
 חבריא בצע אמרתו דבצע פורפירא דיליה. אשר צוה מימי
 קדם. דהא פורפירא פקיד לה מאינון יומי קדמאי עלאי
 וביומא דאתחריב בי מקדשא בצע לה בגין דהאי פורפירא
 איהי יקרא דיליה ותיקונא דיליה ובצע ליה. אמר ליה (ש)
 עשה ה' אשר זמם. וכי מלכא חשיב (קודם) לאבאשא לבנוי
 עד לא ייתון למחטוי אמר ליה למלכא דהוה ליה מאן יקר
 ובכל יומא הוה דחיל עליה דלא יתבר והוה מסתכל ביה
 ותקין בעינוי. ליומין אתא בריה וארגיז ליה למלכא נטל
 מלכא ההוא מאן יקר ותבר ליה הדא הוא דכתיב עשה ה'
 אשר זמם תא חזי מן יומא דאתבני בי מקדשא הוה קבי"ה
 מסתכל ביה וחביב עליה סגי והוה דחיל עליהו דישראל
 דיחטון ויחרב בי מקדשא וכן בכל זמנא דהוה אתי לגבי
 בי מקדשא הוה לביש ההוא פורפירא לבתר דגרמו חובין
 וארגיזו קמי מלכא אתחריב בי מקדשא ובצע ההוא
 פורפירא (ד"א גריס הכי בצע ההוא פורפירא ואתחריב בי מקדשא) היינו
 דכתיב (ש) עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו וגומר האי
 אמרתו בקדמיתא יתבא בראש אמיר והא אתעטרו עטרא
 לרישא ואילן נאה לפניו ואיהי מימי קדם ודאי וכדין
 עציבו קמיה בבתי בראי ודאי והן (ישעיה לג) אראלם צעקו
 חוצה (שם כב) ויקרא ה' צבאות ביום ההוא וגומר היינו
 בזמנא דאתחריב בי מקדשא אבל בזמנא אחרא לית
 חדוה קמי קדשא בריד הוא כזמנא דאתאבידו חייבי
 עלמא ואינון דארגיזו קמיה הדא הוא דכתיב (משלי יא)
 ובאבוד רשעים רנה. וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא

בְּחִיבֵי עֲלָמָא חֲדוּה וְתוֹשְׁבֵתָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וְאִי
תִּימָא הָא תְּנִינָן דְּלִית חֲדוּה קָמִי קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא פִּד
אִיהוּ עֶבֶד דִּינָא בְּחִיבֵינָא. אֲלָא תָּא חֲזִי בְּשַׁעְתָּא דְּאֲתַעְבִּיד
דִּינָא בְּחִיבֵינָא חֲדוּוּן וְתוֹשְׁבֵתָא קָמִי עַל דְּאֲתַעְבִּידוּ
מֵעֲלָמָא וְהֵי מִיֵּלִי כִּד מָטָא הֵהוּא זְמָנָא דְּאֹרִיךְ לֹון וְלֹא
תֵּאבֹן לְגַבִּיהָ מִחוּבֵייהוּ. אֲבָל אִי אֲתַעְבִּיד בְּהוּ דִּינָא עַד לָא
מָטָא זְמַנֵּיהוּ (וְעַד) דְּלֹא אֲשַׁתְּלִים חוּבֵייהוּ כְּמָה דְּאֲתַעְבִּיד אֲמַר
כִּי לֹא שְׁלָם עֹון הָאֲמֹרִי עַד הֵנָּה כְּדִין לִית חֲדוּה קָמִי
וּבְאִישׁ קָמִי עַל דְּאֲתַעְבִּידוּ. וְאִי תִימָא אִיהוּ עַד לָא מָטָו
זְמַנֵּיהוּ אֲמַאי עֶבֶד בְּהוּ דִּינָא. אֲלָא אִינוּן גְּרַמִּין בִּישָׁא
לְגַרְמֵיהוּ דְּהָא קוֹדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לָא עֶבֶד בְּהוּ דִּינָא עַד
לָא מָטָא זְמַנֵּיהוּ אֲלָא בְּגִין דְּמִשְׁתַּתְּפִי בְּהַדִּייהוּ דִּישְׂרָאֵל
לְאַבְאָשָׁא לֹון וּבְגִין כֹּן עֶבֶד דִּינָא וְאוּבִיד לֹון מֵעֲלָמָא בְּלֹא
זְמָנָא וְדָא הוּא דְּאַבְאִישׁ קָמִי וּבְגִין כְּדִי אֲטַבַּע מִצְרָאִי
בִּימָא וְאוּבִיד שׁוֹנְאִיהוּן דִּישְׂרָאֵל בִּימֵי יְהוֹשֻׁפָט וְכֹן כְּלָהוּ
דְּהָא בְּגִינֵיהוּן דִּישְׂרָאֵל אֲתַעְבִּידוּ בְּלֹא זְמָנָא אֲבָל כִּד
אֲשַׁתְּלִים זְמָנָא דְּאֹרִיךְ לֹון וְלֹא תָּבוּ כְּדִין חֲדוּה
וְתוֹשְׁבֵתָא קָמִי עַל דְּאֲתַעְבִּידוּ מֵעֲלָמָא בְּרִידָה בְּזְמָנָא
דְּאֲתַחְרִיב בִּי מִקְדְּשָׁא דְּאִף עַל גַּב דְּאֲשַׁתְּלִים זְמָנָא דְּלָהוּן
דְּאַרְגִּיזוּ קָמִי לָא הָוָה חֲדוּה קָמִי וּמַהֵהוּא זְמָנָא לָא
הָוָה חֲדוּה לְעִילָא וְתַתָּא :

תרגום הזהר רְבִי אֶלְעָזָר הֵלֵךְ אֶל רְבִי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיא חוֹתְנוֹ.
בִּיּוֹן שְׂרָאָה אוֹתוֹ. תִּקְוָן לֹו שְׁטִיחִים שָׁל מְכָסָה עַל מוֹטוֹת עֵז, וְיִשְׁבּוּ. אָמַר
לֹו חוֹתְנוֹ, אֶפְשָׁר שְׁשַׁמְעַתָּ מֵאֲבִיךָ זֶה שְׂפִתוֹב, עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם צִלַּע אֲמֶרְתוֹ
אֲשֶׁר לָוִה מִימֵי קֹדֶם. אָמַר לֹו הֲרִי פִרְשׁוּהוּ הַחֲצֵרִים צִלַּע אֲמֶרְתוֹ, שְׁקַרְע
הַלְצוּשׁ הַיָּקָר שָׁלוֹ שְׁנִקְרָא פּוֹרְפִירָא. אֲשֶׁר לָוִה מִימֵי קֹדֶם, פּוֹרְפִירָא זֹו לָוִה
אוֹתָהּ מֵאֲלוֹ יְמֵי קֹדֶם הָעֲלִיוֹנִים, הֵינּוּ מֵהַסְּפִירוֹת דְּפִרְאָוִף עַתִּיק הַנִּקְרָאוֹת
יְמֵי קֹדֶם. וּבִיּוֹם שְׁנִקְרָב צִית הַמְּקַדֵּשׁ קָרַע אוֹתָהּ. בְּאֲשֶׁר פּוֹרְפִירָא זֹו הִיא
הַפְּצוּד שָׁלוֹ וְהַסְּקוֹן שָׁלוֹ, דְּהֵינּוּ הַמְּלֻכּוֹת הַנִּקְרָאוֹת כְּצוּד ה'. וְהִיא תְּקוּוֹנָא, כִּי
הִיא מִתְּתַקְוָן עַל יָדָהּ צְמוּחִין דְּהֶאֱרַת הַחֲכָמָה, וְקָרַע אוֹתָהּ, דְּהֵינּוּ שְׁנִסְתַּלְקוּ
מִמֶּנָּה ט' סְפִירוֹת רַאשׁוֹנוֹת וְלֹא נִשְׁאֵר צֶה כִּי אִם חֵלְקָה הָעֵשִׂירִית מִמֶּנָּה.
הַקְּשָׁה לֹו, עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם, הֲכִי דִרְכּוֹ שָׁל הַמְּלֻךְ לְחִשׁוֹב לְהַרְע לְצַנּוּ עוֹד

קודם שצאים לחטוא. והשיב לו, זה דומה, למלך שהיה לו פלי יקר ובכל יום היה מפחד עליו שלא ישבר, והיה מסתפל בו, והיה ישר בעיניו. לימים בא היצן והכעיס את המלך, לקח המלך את פלי היקר ושב איתו. זהו שפתוב, עשה ה' אשר זמם. בא וראה, מיום שנבנה בית המקדש, היה הקדוש צרוף הוא מסתפל בו, והיה חביב עליו מאד. והיה מפחד על ישראל שלא יחטאו ויחרב בית המקדש. וכן בכל פעם שהיה בא לבית המקדש, היה לוצץ פורפירא הזו, דהינו שהיה מזדוג עם המלכות. ואחר שגרמו החטאים והכעיסו את המלך, נחרב בית המקדש וקרע את אותה פורפירא. הינו שפתוב, עשה ה' אשר זמם. בצע אמרתו: אמרתו זו, שהיא המלכות, מתחלה היתה יושבת צראש רמייה, ומתעטר בה המלך עטרה לראשו, ואילן נאה לפניו, הינו אילן הנשמות מטורם שצאים לעולם. ועתה, כשנחרב בית המקדש, קרע אותה, דהינו שנסתלקו מפנה ט' ספירות ראשונות ונשחרה צאור הנפש בלבד. ואז, כשנחרב בית המקדש, נעשה עבדות לפניו בצמים החילונים צודאי, ולא בפנימיים, כמו שנאמר הן ארבלם לעהו חובה, דהינו רק בחילוניות. ויקרא ה' לבאות וכו': הינו רק בזמן שנחרב בית המקדש, קרא לבכי ומספד, אבל בזמן אחר, אין שמחה לפני הקדוש צרוף הוא, כבזמן שרשעי העולם והמכעיסים אותו נאבדים מהעולם, וז"ל ובצבד רשעים רנה. וכן בכל דור ודור, צעת שעושה דין צרשעי העולם, שמחה ורנה לפני הקדוש צרוף הוא. ואם תאמר, אם הוא מטורם שהגיע זמנם, למה עושים צהם דין. אלף הם גרמו רעה לעלמם, פי הקדוש צרוף הוא לא היה עושה צהם דין מטורם שהגיע זמנם, אלף משום שנתחצרו לישאל לחרע להם, משום זה עשה צהם דין והאביד אותם מהעולם לפני זמנם. ולכן רע לפניו להאבידם לפני זמנם. ומשום זה הטביע את המרכים צים, והאביד שונאיהם של ישראל צימי יהושפט, וכן פלם. פי בצביל שהרעו לישאל נאבדו לפני זמנם. אבל כשנאלם הזמן שהמתין להם ולא שבו בתשובה, אז שמחה ורנה לפניו על שנאבדו מהעולם, חוץ מבזמן שנחרב בית המקדש, שאף על פי שבצר נאלם זמנם שהכעיסו לפניו, מפל מקום לא היתה שמחה לפניו, ומהעת ההיא ואילך, אין שמחה למעלה ולמטה:

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"ב

א. אין קורין בתורה בצבור בפחות מעשרה אנשים גדולים בני חורין. ואין קורין פחות מעשרה פסוקים. וידבר עולה מן המנין. ולא יהיו הקורין פחות משלשה אנשים. ואין מתחילין בפרשה פחות משלשה פסוקים. ואין משוירין בפרשה פחות משלשה פסוקים. ולא יקרא הקורא פחות משלשה פסוקים: **ב.** שלשה שקראו עשרה פסוקים שנים קוראין שלשה שלשה ואחד ארבעה ובין שהיה הקורא ארבעה ראשון או אחרון או אמצעי הרי זה משובח:

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ה

כעס בחיק כסילים ינוח הפעס רע מאד ועל כן צריך להתרחק ממנו עד קצה האחרון וילמד כל אדם לעצמו כל שעה ושעה שלא יכעוס כלל ואפלו על דבר שראוי לכעוס עליו ואם רוצה להטיל אימה בתוך ביתו או על הצבור אם הוא פרנס יראה בפניהם שהוא כועס ותהיה דעתו מיושבת עליו בינו לבין עצמו כאדם שהוא מראה פנים של כעס ובלבו אינו כועס כי הפעס מביא לכלל טעות. ואמרו חכמים כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ובעלי כעס חייבים אינם חיים וגם מתים קודם זמנם. וכן הוא אומר (איוב ה) כי לאויל יהרג כעס. לפיכך נאה מאד

לְהִתְרַחֵק מִן הַפֶּעַס וּלְהִנְהִיג בְּעֶצְמוֹ שְׁלֹא יִרְגִישׁ אֶף בְּדַבְרֵי
הַמִּכְעִיסִים וְזוֹ הִיא דְרֹךְ הַטּוֹבָה:

מטות יום חמישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם בין לקנות הארת רוח
יתרה משבת הבאה:

^(ו) וַיִּשְׁלַח אֶתְּכֶם מֹשֶׁה אֶלְּךָ לַמִּטָּה לַצָּבָא
אֶתְּכֶם וְאֶת פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא
וְכָלֵי הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה בִּידָו:
וַיִּשְׁלַח יְתַהוֹן מֹשֶׁה אֶלְּפָא לְשִׁבְטָא לְחִילָא יְתַהוֹן וְיָת פִּינְחָס בֶּר
אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא לְחִילָא וּמְנֵי דְקוּדְשָׁא וְחֻצְרוֹת יִבְבְּתָא בִּידֵיהּ:

רש"י אהם ואת פנחס. מגיד שהיה פנחס שקול כנגד כלם. ומפני מה הלך פנחס ולא הלך אלעזר. אמר
הקדוש ברוך הוא מי שהתחיל במלואו, שהרג כזבי בת אור, יגמור. דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי
אמו, שנאמר (בראשית לו, טו) והמדנים מכרו אותו. ומנין שהיתה אמו של פנחס משל יוסף, שנאמר (שמות ו, כה)
מצנות פוטיואל, מזרע יתרו שפטם עגלים לעבודה זרה ומזרע יוסף שפטפטו בילרו. דבר אחר שהיה משוח
מלחמה: וכלי הקדש. זה הארון והאיז. שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים, והוא עלמו פורח
עמהם. הראה להם את האיז, שהסם חקוק בו, והם נופלים, לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין, שנופלים
על החללים מן האויר, וכן בבלעם כתיב (יהושע יג, כג) אל חלליהם: בידו. ברשותו וכן (במדבר כה, כז) ויקח את
כל ארצו מידו:

^(ו) וַיִּצְבְּאוּ עַל מְדִין בְּאֶשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת
מֹשֶׁה וַיַּהֲרֹגוּ כָּל זָכָר: וְאֶת־חֲיִילוֹ עַל מְדִין כְּמֵא דְפִקִּיד
יְיָ יְתַ מֹשֶׁה וּקְטְלוּ כָּל דְּכוּרָא: ^(ח) וְאֶת מַלְכֵי מְדִין
הָרְגוּ עַל חֲלִיָּהֶם אֶת אֹי וְאֶת רָקִם
וְאֶת צוּר וְאֶת חוּר וְאֶת רְבֵעַ חֲמִשָּׁת
מַלְכֵי מְדִין וְאֶת בְּלַעַם בֶּן בְּעוּר הָרְגוּ

בְּחָרְבֶּךָ : וְיַת מַלְכֵי מִדְּיָן קָטְלוּ עַל קְטִילֵיהוֹן יַת אֲוִי וְיַת רְקָם
וְיַת צוֹר וְיַת חוֹר וְיַת רְבֵעַ חֲמֻשָּׁא מַלְכֵי מִדְּיָן וְיַת בְּלָעַם בֶּר בַּעֲוֹר
קָטְלוּ בְּחָרְבָא :

רש"י חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב, למה הזקק לומר חמשה, אלא ללמדך שזו כלם בענה והשוו כלם בפרענות. בלעם הלך עם לטוב שזכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בענתו, ואלא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה. אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכלתם להם, ועכשיו בשנים עשר אלף אתם באים להלחם. נתנו לו שזכרו משלם ולא קפחוהו: בחרב. הוא בא על ישראל, והחליף אמנותו באמנותם, שאין נושעים אלא בפיהם על ידי תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש אמנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אמנותם באמנות האמות, שבאין בחרב, שנאמר (בראשית כז, ט) ועל חרבך תחיה:

**וַיָּשֻׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת נָשֵׁי מִדְּיָן וְאֶת
טַפָּם וְאֶת כָּל בְּהֵמָתָם וְאֶת כָּל מִקְנֵיהֶם
וְאֶת כָּל חֵילָם בְּזָזוּ :** וַיָּשֻׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת נָשֵׁי מִדְּיָן
וְיַת טַפְלֵיהוֹן וְיַת כָּל בְּעִירָהוֹן וְיַת כָּל גִּיתֵיהוֹן וְיַת כָּל נַכְסֵיהוֹן בְּזָזוּ :
**וְאֶת כָּל עֲרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֶת כָּל
טִירְתָּם שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ :** וְיַת כָּל קְרוֹיָהוֹן בְּמוֹתְבְּנֵיהוֹן וְיַת
כָּל בֵּית סַגְדַּתְהוֹן אוֹקִידוּ בְּנוֹרָא :

רש"י טירתם. מקום פלטרין שלהם, שהוא לשון מושב כומרים יודעי חקיהם. דבר אחר לשון מושב עריהם, כמו שמתרגם סרני פלשתים טורני פלשתאי:

נְבִיאִים - יְהוֹשֻׁעַ - פְּרָק יד

**כִּי נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלַת שְׁנֵי הַמַּטּוֹת וַחֲצֵי
הַמַּטֶּה מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְלִלְוִיִּם לֹא נָתַן
נַחֲלָה בְּתוֹכָם :** אַרְי יְהֵב מֹשֶׁה אַחְסַנַת תְּרִין שְׁבֻטִין

וּפְלִגּוֹת שְׁבֻטָא מֵעֲבָרָא לִירְדָנָא וּלְלִינְאֵי לָא יְהֵב אַחֲסָנָא בִּינֵיהוֹן :
(ד) כִּי הָיוּ בְנֵי יוֹסֵף שְׁנֵי מִטּוֹת מְנַשֶּׁה
וְאַפְרַיִם וְלֹא נָתַנוּ חֵלֶק לְלוּיִם בְּאֶרֶץ כִּי
אִם עָרִים לְשֶׁבֶת וּמִגְרָשֵׁיהֶם לְמִקְנֵיהֶם
וּלְקִנְיָנָם : אַרְי הָיוּ בְנֵי יוֹסֵף תָּרִין שְׁבֻטִין מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם וְלֹא
יָהָבוּ חוּלֶק לְלוּאֵי בְּאֶרְעָא אֲלֵהוּ קְרוּיִן לְמַתָּב וּרְוַחִיהוֹן לְבַעֲיָרְהוֹן
וּלְגִיתִיהוֹן :

רס"ז כי היו בני יוסף שני מטות. תחת שבט לוי :

(ה) כַּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲלִקוּ אֶת הָאָרֶץ : (ו) כָּמָה דְּפִקִּיד יִי
נַת מֹשֶׁה כִּן עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּפְלִיגּוּ נַת אֶרְעָא : (ז) וַיִּגְשׂוּ בְנֵי
יְהוּדָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּגִלְגָּל וַיֹּאמֶר אֵלָיו
כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה הַקְּנִזִּי אֶתְּהָ יַדְעָתָ אֶת
הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אִישׁ
הָאֱלֹהִים עַל אֲדוֹתַי וְעַל אֲדוֹתֶיךָ בְּקִדְשׁ
בְּרִנֵּעַ : וְקָרִיבוּ בְנֵי יְהוּדָה לֹת יְהוֹשֻׁעַ בְּגִלְגָּל וַאֲמַר לִיה כָּלֵב
בֶּר יִפְנֶה קְנִזָּאָה אֶת יַדְעָתָ נַת פְּתַגְמָא דְּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה נְבִיא דִּיִּי
עַל עֵסֶק דִּילִי וְעַל עֵסֶק דִּילְךָ בְּרַקִּים גָּאָה : (ח) בֶּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה אָנֹכִי בְּשִׁלַּח מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה אֶתִּי
מִקְדֵּשׁ בְּרִנֵּעַ לְרַגְלֵךְ אֶת הָאָרֶץ וְאָשִׁב אֹתוֹ
דִּבֶּר כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי : בֶּר אַרְבָּעִין שָׁנִין אָנָּא כִּד שְׁלַח
מֹשֶׁה עֶבְדָא דִּיִּי יְתִי מְרַקִּים גָּאָה לְאַלְלָא נַת אֶרְעָא וְאַתִּיבַת יְתִיָּה
פְּתַגְמָא כָּמָה דְּהוּהָ עִם לְבִי :

רס"ז כאשר עם לבבי . ולא כאשר עם פי , שהמרגלים היו בעצמם אחת , וירא כלב לומר להם שלא

יאמר כמותם , וכשבא , הכחיסם , וזהו שנאמר שם (במדבר יד כד) : עקב היתה רוח אחרת עמו , שהיה
אומר להם אחד צפה ואחד בלב :

כתובים - תהילים - פרק קז

(לא) יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני
אדם : יהודון קדם יי מטויל חסדיה ומשתען פרישותיה לבני
נשא : (לב) וירממוהו בקהל עם ובמושב
זקנים יהללוהו : ומרוממין יתיה בכנישת עמא בית
ישראל ובסנהדרין דחפימא ישבחון יתיה :

רש"י וירוממוהו בקהל עם . כריך לאודויי באפי צי עשרה : ובמושב זקנים . ותרוין מנייהו אורבא מרבנן :

(לג) ישם נהרות למדבר ומצאי מים
לצמאון : שוי נהרותא היך מדברא ומפקנות מא היך
צחותא :

רש"י ישם נהרות למדבר . כלומר נותן יישובי האומות לחרבן :

(לד) ארץ פרי למלחה מרעת ישובי בה : ארעא
דישראל דעבדא פרי צדא היך סדום דאתהפכת מן בישות יתבין
בה :

רש"י למלחה . להיות כארץ מלחה מעשות פרי :

יֵשׁם מִדְּבַר לֶאֱגֹם מֵיִם וְאֶרֶץ צִיָּה (לה)

לְמַצְאֵי מַיִם : כִּד תָּבוּ לְאוֹרֵיתָא שׁוּי מִדְּבַרָא הִיד אֲרִיתָא
דְּמִיא וְאֶרֶע צִיחִיא לְמַפְקָנוֹת מִיא :

רש"י ישם מדבר לאגם מים . נתון יישוב חרב לבניין ומחזירו לקדמותו :

משנה בכורות פרק ג

א. הלוקח בהמה מן הנכרי ואין ידוע אם בכרה ואם לא בכרה, רבי ישמעאל אומר, עז בת שנתה ונדאי לכהן, מכאן ואילך ספק. רחל בת שתים ונדאי לכהן, מכאן ואילך ספק. פרה וחמור בנות שלש ונדאי לכהן, מכאן ואילך ספק. אמר לו רבי עקיבא, אלו בולד בלבד בהמה נפטרת, הנה כדבריה, אלא אמרו, סימן הולד בבהמה דקה, טנוף. ובגסה, שליא. ובאשה, שפיר ושליא. זה הכלל, כל שידוע שבכרה, אין כאן לכהן כלום. וכל שלא בכרה, הרי זה לכהן. אם ספק, יאכל במומו לבעלים. רבי אליעזר בן יעקב אומר, בהמה גסה ששפעה חרות דם, הרי זו תקבר, ונפטרה מן הבכורה:

דרטורה (א) הלוקח. עז בת שנתה. שילדה בתוך שנתה: ודאי. אותו הולד לכהן, דקודם לכן לא ילדה: ספק. ירעה עד שיפול בו מום ויאכל במומו לבעלים. ואם ספק פטר חמור הוא, מפריש טלה והוא שלו: טנוף. אדעבועות של דם שפולטת הבהמה ומראים אותן לרועה חכם ומכיר בהן אם הן מחמת הריון שהפילה ושמא טנפה בתוך שנתה דהוי ספק ולד ונפטרה מן הבכורה, הלכך אפילו עז בת שנתה ספק הוא: שליא. כמין כיסוי על העובר שהעובר מונח בה: שפיר. למעלה מן השליא קרום שיש בו דם נקרא והוא קרוי שפיר. ורבותי פירשו, חתיכה של בשר שיש בה

הַתִּיר עֶקְבִיָּא, אֶלָּא בְשַׁעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שְׁנֶשֶׁר
וְהִנִּיחוּ בַחֲלוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת, בָּזָה עֶקְבִיָּא בֶן מִהַלְלָאֵל
מִתִּיר, וְחֲכָמִים אוֹסְרִין. הַצֶּמֶר הַמְדַבָּל בְּבָכוֹר, אֶת
שֶׁהוּא נִרְאָה מִן הַגִּזָּה, מֵתָר. וְאֶת שְׂאִינוֹ נִרְאָה מִן
הַגִּזָּה, אָסוּר:

ברטנורה (ו) עקביא בן מהללאל מתיר. הלומר בהנאה לכהן; וחכמים אוסרים. דאי
שריית ליה למר הנושר מחיים, אחי לאשהווי לבכור כדי שיסיר למרו כל שעה ואחי
ציה לידי תקלה שיגזוז ויעבוד בו, ופסולי המוקדשים אסירי בגיזה ועבודה לכתיב
תזבח ואכלת בשר, תזבח ולא גיזה: לא בזה התיר עקביא. כלומר לא בזה עקביא
מתיר וחכמים אוסרים, דבשחטו דברי הכל שרי, דמגו דמהניא שחיטה לממר
המחובר בו להתירו לאחר שחיטה, מהני נמי לתלוש ומונח בחלון. ולא נחלקו אלא
במת, דאותו למר המחובר בו טעון קבורה, עקביא מתיר לממר שנסר ממנו כשהוא
בחיים, וחכמים אוסרים, גזירה שמא ישהנו כדי ליהנות בלמר הנושר ממנו כל שעה
ואחי למעבד ציה גיזה ועבודה. ופסק ההלכה, דאפילו לאחר שחיטה למר שנסר
ממנו בחיים אסור: למר המדובלל. שלא נתלש לגמרי אצל מחובר הוא עם הלמר
ואינו נופל: את שנראה עם הגיזה. כשישחטנו וגוזזו לאחר שחיטה, ויהא הלמר
המדובלל נראה עם שאר הגיזה ואינו נראה כמופרש ממנו, מותר כשאר הגיזה:
ושאינו נראה עם הגיזה. שילא חוץ יותר מדאי ויכר לכל (שמדובלל) [שמדובלל] מן
הגיזה: אסור. כמי שנסר לגמרי קודם שחיטה. וסתמא כרבנן דפליגי עליה דעקביא,
דהלכתא כוותייהו:

גמרא בכורות דף כ"ד ע"א

תִּנְיָא הַלּוֹקַח בְּהֵמָה מִנִּיקָה מִן הַנֶּכְרִי הֵבֵא אַחֲרָיו בְּכוֹר
מִסְפֵּק מִפְּנֵי שְׁמִרְחֻמַּת אָף עַל פִּי שְׂאִינָה יוֹלְדֵת. רַבִּן שְׁמַעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר דָּבָר בְּחֻזְקָתוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַנֶּכְנֵס לְתוֹךְ עֵדָרוֹ בְּלֵילָה וְרָאָה כְּעֶשֶׂר
כַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מִבְּפִירוֹת וְשְׂאִינֵן מִבְּפִירוֹת יוֹלְדוֹת. לְמַחַר

הַשְּׂפִיּוֹת וּמִצָּא זְכוּרִים תְּלוּיִן בְּשֵׁאִין מִבְּכִירוֹת וּנְקֻבוֹת
תְּלוּיֹת בְּמִבְּכִירוֹת אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא בְּנָה שֶׁל זֹו בָּא לוֹ אֶצֶל
זֹו. אֵיבְעִיא לְהוּ דְּבַר בְּחִזְקָתוֹ דְּקָאֲמַר רַבּוֹן שְׂמַעוֹן בְּן
גַּמְלִיאֵל דְּאִינְה מְרַחֲמַת אֶלָּא אִם כֵּן יוֹלְדַת הָא אֵיבָא
דְּאוּלִיד חֵיִישִׁינָן לְרַחוּמֵי אוּ דִילְמָא דִּידָה מְרַחֲמָא דְּלֹא
דִּידָה לָא מְרַחֲמָא. לְמָאֵי נִפְקָא מִינְה לְמִילְקָא עֲלֵה מְשׁוּם
אוּתוֹ וְאֵת בְּנֹו אִם אֲמַרְתְּ דִּידָה מְרַחֲמָא דְּלֹא דִּידָה לָא
מְרַחֲמָא לְקִי וְאֵי אֲמַרְתְּ דְּלֹא דִּידָה נְמִי מְרַחֲמָא לָא לְקִי.
מָאֵי. תָּא שְׂמַע רַבּוֹן שְׂמַעוֹן בְּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר הַלּוֹקַח בְּהֶמְהָ
מִן הַנְּכָרִי אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא בְּנָה שֶׁל אַחֲרַת הָיָה מִי קִתְּנִי
הוּא הָיָה קִתְּנִי הֵכִי קָאֲמַר אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא בְּנָה שֶׁל אַחֲרַת
אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לָהּ וְלֹד מְעִיקָרָא. תָּא שְׂמַע נְכִינְס בְּתוֹד
עֲדָרוֹ וְרָאָה אֵת הַמְּבִכִירוֹת מִנִּיקוֹת וְאֵת שְׂאִינָן מִבְּכִירוֹת
מִנִּיקוֹת אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא בְּנָה שֶׁל זֹו בָּא לוֹ אֶצֶל זֹו אוּ שְׂמָא
בְּנָה שֶׁל זֹו בָּא לוֹ אֶצֶל זֹו אֲמָאֵי לִיחוּשׁ דִּילְמָא רַחוּמֵי רְחִים
בְּמִקּוּם דִּידָה לָא שְׂבָקָה דִּידָה וּמְרַחֲמָא דְּלֹא דִּידָה. תָּא
שְׂמַע דְּבַר בְּחִזְקָתוֹ וְכוּי מָאֵי לָאוּ רִישָׁא דּוּמְיָא דְּסִיפָא מַה
סִיפָא וְדָאֵי דִּידָה אֶף רִישָׁא וְדָאֵי דִּידָה מִיַּדֵי אִירְיָא הָאֵי
כְּדָאֵיתָא וְהָאֵי כְּדָאֵיתָא וּמָאֵי וְכוּן אֶפִיטוּרָא דְּבְכוּרָה :

רס"י מרחמת. אהבת בן חברתה: ומלא זכרים. שנולדים עכשיו תלויין וכרוכין
ויונקין מן הזקנות שנפטרו כבר מן הזכורה והנקבות הנולדות עכשיו מלא תלויות
במזכירות להשתא אין כאן לכהן כלום דזכרים אין שום זכור שהרי בני הזקנות
הן ונקבות התלויות במזכירות אין דין זכורות נוהגת בהן: אין חוששין. להחמיר
ולספק בספק זכורות ולומר שמא זנה של זו זא לו אלל זו זכרים הן בני
המזכירות: שאינה מרחמת ולד בהמה אחרת. אלל א"כ יולדת אם היה לה וולד
מתחלה דהא ודאי אי נמי לא הוי האי וולד לידה פטורה מן הזכורה דהא הו"ל
אחרינא ומיהו היכא לילדה חיישין לרחומי שמרחמת וולד בהמה אחריתי: למאי
נ"מ. הא לענין זכורה ממה נפשך פטורה דאי האי לאו לידה הא הו"ל אחרינא:
למלקי עליה. דהאי שכרוך אחריה משום אותו ואת בנו: לא לקי. דלמא לאו
לידה הוא: אין חוששין וכו'. אלמא ודאי לילה מחזיק ליה דלא מרחמא אלל
לידה: מי קתני. אין חוששין שמא זנה של אחרת הוא היה קתני והכי קאמר ממה
נפשך פטורה מן הזכורה דאין חוששין שמא מרחמה בן חברתה אלל א"כ היה
לה ולד אחר מעיקרא הילכך לענין זכורה ודאי פטורה אלל לענין אותו ואת בנו

ספיקא הוא: די למא רחמא רחיס. הואיל ולכולן הוי ולדות אלא ודאי אפילו ילדה אינה מרחמת אלא על שלה ומשני במקום לידה וכו': הדבר בחזקתו. וכן כלומר דקתני סיפא וכן היה רשב"ג אומר הנכנס וכו' מאי לאו מדסיפא וכו' מדקתני וכן וכו': ודאי לידה. דכל חדא וחדא התלוי בה לידה הויא דהא אמרת במקום לידה לא שצקה לידה ומרחמה ללא לידה רישא נמי דקתני הדבר בחזקתו בודאי לידה מחזיק לה ולענין אותו ואת בנו נמי לוי: הא כדאיתא. וסיפא ודאי רישא ספק: ומאי וכן. הואיל ולא דמי: ומשני לפטורא. להא דמי דכי היכי דסיפא פטורות ודאי דהא ודאי נקבות תלויות במזכירות ללא שצקה לידה דקאי קמה ומרחמא ללא לידה רישא נמי פטורות מן הזכורות ודאי דאי נמי לא לידה היא ילדה אחרת וחינה מרחמת אלא א"כ יולדת ולעולם לענין אותו ואת בנו הוי ספק:

זוהר חיי שרה דף קל"ג ע"ב

רבי חזקיה פתח ואמר (ישעיה מב) מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים הלא יי וגומר. תא חזי מזמנא דאתחרב בי מקדשא ברכאן לא שריין בעלמא ואתמנעו כביכול אתמנעו מעילא ותתא וכל אינון שאר דרגין תתאין מתתקפי ואזלי ושלטי עליהו דישראל בגין דאינון גרמו בחובביהו. האי קרא לא אתיישבון מליה דכתיב (ש) מי נתן למשיסה יעקב כיון דאמר (ש) מי נתן למשיסה יעקב וישראל מהו חטאנו לו מאי חטאו לו מבעי ליה ואי אמר חטאנו לו ולא אבו ולא אבינו מבעי ליה. אלא בשעתא דאתחרב מקדשא ואתוקד היכלא ועמא אתגלי בעי שכינתא לאתעקרא מדוכתה ולמיהד עמהון בגלותא אמרה איהד בקדמיתא למחמי ביתאי והיכלאי ואפקוד על דוכתי דכהני ולינאי דהו פלחין בביתאי אמר רבי אלעזר בההיא שעתא אסתכלא כנסת ישראל לעילא וחמאת דבעלה אסתלק מנה לעילא לעילא נחתת לתתא עאלת בביתא ואסתכלת בכל אינון דוכתי ואשתמע קלא לעילא לעילא ואשתמע קלא לתתא הדיא הוא דכתיב (ירמיה

(לא) קול בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ
 וְגוֹמֵר וְאוֹקְמוּהָ. כִּיּוֹן דְּעֶאֱלַת בְּגָלוּתָא אֲסִתְפַּלְתּ בְּעַמָּא
 וְחֻמָּאת דְּדַחְקֵי לוֹן וְרַמְסֵי לוֹן בְּגָלוּתָא בֵּין רַגְלֵיהּ דְּשָׂאָר
 עַמִּין כְּדִין אֲמַרְתּ מִי נָתַן לְמַשְׁיֶסָה יַעֲקֹב וְגוֹמֵר. וְאַנּוּן
 אֲמַרִּין הֲלֵא יֵי זִו חֲטָאנוּ לוֹ וְהִיא אֲמַרְתּ וְלֵא אָבוּ בְּדַרְכֵּי
 הַלּוּדִי וְלֵא שְׁמַעוּ בְּתוֹרְתוֹ. וּבְשַׁעְתָּא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִידִי
 הוּא לְמַפְקֵד עַל עַמִּיהָ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תִּיתּוּב מִן גְּלוּתָא
 בְּקֻדְמִיתָא (אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִידִי הוּא) תִּתְהַדֵּי לְבֵיתָא בְּגִין דְּבֵית
 הַמְּקֻדָּשׁ יִתְבַּנֵּי בְּקֻדְמִיתָא וְיִימָא לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִידִי הוּא
 קוּמִי מֵעַפְרָא. הִיא תִּבְתַּת וְאֲמַרְתּ לְאֵן אֲתֵר אֵיהָדִי בֵּיתָאִי
 חָרַב הֵיכְלִי אֲתוּקֵד בְּנוּרָא עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִידִי הוּא יְבַנֵּי בִּי
 מִקְדָּשָׁא בְּקֻדְמִיתָא וְיִתְקִין הֵיכְלָא וְיִבְנֵי קֶרְתָּא דִּירוּשָׁלַם
 וּלְבַתֵּר יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא הָדָא הוּא דְּכַתִּיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם
 יֵי וְגוֹמֵר בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם בְּקֻדְמִיתָא וּלְבַתֵּר נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל
 יִכְנִס וְיִימָא לָהּ הַתְּנַעֲרֵי מֵעַפְרֵי קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַם וְגוֹמֵר.
 וְיִתְכַנְּיֵשׁ גְּלוּתֵהוֹן דִּי־יִשְׂרָאֵל הָדָא הוּא דְּכַתִּיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם
 יֵי בְּקֻדְמִיתָא וּלְבַתֵּר נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנִס וּכְדִין הָרוּפָא
 לְשַׁבוּרֵי יָב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְבוֹתֵם דָּא תַּחֲיִית הַמֵּתִים. וְכַתִּיב
 וְאֵת רוּחִי אָתַן בְּקֶרְבְּכֶם וְעֲשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחַקֵּי תִלְכוּ
 וְגוֹמֵר בְּרוּדִי יֵי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן :

תרגום הזהר רְבִי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, מִי נָתַן לְמַשְׁיֶסָה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזִים
 וְגו'. בָּא וּרְאֵה, מִזְמַן שְׁחָרַב צֵית הַמְּקֻדָּשׁ, אִין צְרָכוֹת שׂוֹרוֹת צְעוּלָם וְנַעֲרָו.
 כְּבִיכּוֹל שְׁנַמְנַעוּ מְלַמְעָלָה, מִהַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וּמִלְמַטָּה, מִהַתְּחַתּוֹנִים.
 וְכָל אֵלּוּ הַמַּדְרָגוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת מִתְּגַצְרוֹת וְהוֹלְכוֹת, וְשׁוֹלְטוֹת עַל יִשְׂרָאֵל,
 מִשׁוּם שְׂיִשְׂרָאֵל גָּרְמוּ זֹאת צְעוֹנוֹתֵיהֶם. וְעַנְיִן חֲסָרוֹן הַצְּרָכוֹת עוֹלָמוֹת
 הָעֲלִיוֹנִים, הוּא מִשׁוּם שְׁהַתְּחַתּוֹנִים אֵינֶם רְאוּיִם לְקַבֵּל מֵהֶם, וְכָל הַשְּׁפַע
 שְׁהֵם כְּרִיכִים לְהַשְּׁפִיעַ לַתְּחַתּוֹנִים נִמְנַע מֵהֶם, כִּי אִין לָהֶם לְמִי לְהַשְּׁפִיעַ.
 מִקְרָא זֶה, דְּצָרִיו אֵינֶם מְיוֹשָׁבִים. כִּי כְּתוּב, מִי נָתַן לְמַשְׁיֶסָה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל
 לְבוֹזִים הֲלֵא ה' זִו חֲטָאנוּ לוֹ. כִּיּוֹן שְׂאָמַר, מִי נָתַן לְמַשְׁיֶסָה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל,
 מָה הוּא שְׂאוּמֵר חֲטָאנוּ לוֹ, חֲטָאוּ לוֹ, הָיָה כְּרִידִי לוֹמֵר. דְּהֵינּוּ לָשׁוֹן נִסְתָּר
 וְלֵא כְּמַדְצְרִים צְעָדָם. וְאִם כְּצֵר לוֹמֵר, חֲטָאנוּ לוֹ, דְּהֵינּוּ מַדְצְרִים צְעָדָם,
 מָה הוּא שְׂאוּמֵר שׁוֹב וְלֵא אָבוּ דְּהֵינּוּ שׁוֹב לָשׁוֹן נִסְתָּר, וְלֵא אָבִינוּ הָיָה כְּרִידִי

לומר, שהוא במדברים בעדם. ומשיב, אלח בשעה שנחרב בית המקדש
ונשרף ההיכל, והעם הלך לגלות, רצתה השכינה לעקור ממקומה וללכת
לגלות עמהם. אמרה השכינה, אלך תחלה לראות את ציתי והיכלי, ואפקוד
את המקומות של הפהנים והלוים, שהיו עובדים בציתי. אמר רבי אלעזר:
צאותה שעה נסתפלה פגסת ישראל, היא השכינה, למעלה, ורחתה
שבעלה, ז"א, נסתלק ממנה ועלה למעלה למעלה. ירדה למטה ונכנסה
לצית המקדש, והסתפלה בכל המקומות, ובכתה, ונשמע הקול למעלה
למעלה בשמים, ונשמע הקול למטה בצרף. וזהו שכתוב, קול צרמה נשמע
נהי צכי תמרורים רחל מבפה על צניה וגו' ובראיהו. פיון שצאה לגלות,
הסתפלה בעם, ורחתה, איך שדוחקים אותם ורומסים אותם ציון רגליהם
של שאר העמים, בגלות, אז אמרה, מי נתן למשיסה יעקב וגו'. וישראל
אמר, הלח ה' זו חטאנו לו, ומיושב בזה מה שכתוב במדבר בעדו. והשכינה
אמרה, ולא אבו דרכיו הלוך ולא שמעו צותרתו. ומיושב בזה, מה שכתוב
אמר הפתח בלשון נסתר. ובשעה שעתיד הקדוש צרוף הוא לפקוד את
עמו, להוציאם מהגלות, פגסת ישראל, שהיא השכינה, תשוב תחלה
מהגלות, ותלך לצית המקדש, מטעם שצית המקדש יבנה תחלה לקבוצ
הגלויות, ששם השרחת השכינה, ועל פן גם השכינה מקדימה לראת
מהגלות. ויאמר לה הקדוש צרוף הוא, קומי מעפר. והשכינה משיבה
ואומרת, לאיזה מקום אלך, הרי ציתי חרב, היכלי נשרף צאש. עד שהקדוש
צרוף הוא יבנה את צית המקדש, תחלה, ויתקן ההיכל, ויבנה את העיר
ירושלים, ואחר זה יקום את השכינה מעפר. וז"ש, בונה ירושלים ה' וגו',
מתחלה בונה ירושלים, ואחר כך נדחי ישראל יבנם, ויאמר לה התנערי
מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ואחר כך יקבץ גלויות ישראל. וז"ש מתחלה,
בונה ירושלים ה', ואחר כך נדחי ישראל יבנם. ואז, הרופא לשבירי לב
ומחצץ לעצבותם, שזהו תחית המיתים. וכתוב, ואת רוחי אפן בקרבכם
ועשיתי את אשר צחקי תלכו וגו'. צרוף ה' לעולם אמן ואמן:

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"א

א. כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַקּוֹרִין פּוֹתֵחַ סֵפֶר תּוֹרָה וּמְבִיט לְמָקוֹם שֶׁהוּא קוֹרֵא בּוֹ. וְאַחַר כֵּן אוֹמֵר בְּרָכוּ אֶת ה' הַמְּבַרְךְ וְכָל הָעַם עוֹנִין בְּרוּךְ ה' הַמְּבַרְךְ לְעוֹלָם וָעֶד וְחוֹזֵר וּמְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ בְּרוּךְ אַתָּה ה' נוֹתֵן הַתּוֹרָה. וְכָל הָעַם עוֹנִין אָמֵן וְאַחַר כֵּן קוֹרֵא עַד שְׁיִשְׁלִים לְקִרְוֹת וְגוֹלָל הַסֵּפֶר וּמְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרָתוֹ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ בְּרוּךְ אַתָּה ה' נוֹתֵן הַתּוֹרָה: **ב.** אִין הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה רִשְׁאֵי לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה עַד שְׁיִכְלֶה אָמֵן מִפִּי הַצָּבוּר קָרָא וְטָעָה אָפִי בְּדִקְדוּקַת אוֹת אַחַת מִחֲזִירֵי אוֹתוֹ עַד שְׁיִקְרָאָנָה בְּדִקְדוּקַת וְלֹא יִקְרָאוּ שְׁנַיִם בַּתּוֹרָה אֶלָּא הָאֶחָד לְבִדּוֹ. קָרָא וְנִשְׁתַּתַּק יַעֲמוּד אַחַר תַּחֲתִיו וַיִּתְחִיל מִמָּקוֹם שֶׁהִתְחִיל הָרִאשׁוֹן שְׁנִשְׁתַּתַּק וּמְבַרְךְ בְּסוּף:

מוסר

מספרי חסידים סימן קנ"ג

רָגַזוּן לֹא עָלָה בְּיָדוֹ כִּי אִם רָגַזְנוּתוֹ וְגוֹרֵם לְהוֹצִיא מִפִּיו דְּבָרִים שֶׁלֹּא כִּהוֹגֵן אֵף כְּלָפִי מֵעֲלָה וְעֲזִיבַת הַפֶּעַס מִבִּיאָתוֹ לְכַנֵּס בְּדַרְךְ הָעֲנֻהָ. צֵא וּלְמַד מֵהַלֵּל שֶׁלֹּא הָיָה כְּמוֹהוּ אָדָם עָנְיוֹ מֵעוֹלָם עֲנֻתָנוּתוֹ גָּרַם לְהַכְנִיס שְׁלֹשָׁה גָרִים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה. וְאֵל יִטִּיל אָדָם אֵימָה יְתִירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ פֶּן יֵאָכִילוּהוּ עֲבָדָיו דְּבַר אֲסוּר כְּאֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה הַמֶּאֱכָל מִתּוֹקָן אוֹ כֶּמֶה עֲנִינִים מִיִּרְאָתוֹ יִלְכוּ וַיִּקְנוּ דְּבַר אֲסוּר וְזֶה

לֹא יֵדַע וְכָל הַמַּטִּיל אֵימָה יִתִּירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ סוּף בָּא לִיָּדִי
שָׁלַשׁ עֲבִירוֹת גִּילוּי עֲרִיוֹת וְחִילוּל שַׁבַּת וְשִׁפְיַת דָּמִים
תִּשְׁמַשׁ אֶשְׁתּוֹ נָדָה מִיִּרְאָתוֹ תִּבְשֹׁל לוֹ תִּבְשֹׁל בְּשַׁבַּת אוֹ אִם
הָיָה רָגִיל בִּנְר בְּחֶדֶר מִשְׁכָּבוֹ לְהַדְלִיק אוֹתָהּ שָׁם מִבְּעוֹד יוֹם
וְשָׁכַחָה לְשׁוּמָה שָׁם תִּדְלִיק מִפְּנֵי אֵימָתוֹ בְּשַׁבַּת אוֹ תִּבְרַח
אֶשְׁתּוֹ אוֹ אֶחָד מִבָּנָיו בְּלִילָה בְּחִשְׁכָה וַיִּפְּלוּ בְּאַחַר הַפְּחָתִים
הָרִי זָה שִׁפְיֹת דָּמִים :

מטות ליל שישי תורה

צרוף יהוה

(יא) וַיִּקְחוּ אֶת כָּל הַשָּׁלַל וְאֶת כָּל הַמִּלְקוֹחַ
בְּאֶדָם וּבַבְּהֵמָה : וַיִּסִּיבוּ יָת כָּל עֲדָהּ וְיָת כָּל דְּבַרְתָּא
בְּאֶנְשָׁא וּבְבַעֲרָא :

רש"י ויקחו את כל השלל וגו' . מגיד שהיו כשרים ולדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בבזה שלא
ברשות, שנאמר את כל השלל וגו' , ועליהם מפורש בקבלה שניד כעדר הרחלים וגו' , אף אנשי המלחמה
שניד כלם לדיקים: שלל. הן מטלטלין של מלבוש והכשיתיו: בז. הוא זאת מטלטלין שאינם חכשיתיו:
מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שבי אלל מלקוח, שבי באדם ומלקוח ובהמה:

(יב) וַיָּבֹאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל
עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׂבִי וְאֶת
הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת הַשָּׁלַל אֶל הַמַּחֲנֶה אֶל
עֵרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל יַרְדֵּן יִרְחוֹ : (ס) וַאֲיִתְיֹו
לֹת מֹשֶׁה וְלֹת אֶלְעָזָר כִּהְנָא וְלֹת כִּנְשֵׁתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת שְׂבִיָּא
וְיָת דְּבַרְתָּא וְיָת עֲדָהּ לְמִשְׁרִיתָא לְמִשְׁרִיא דְמוֹאָב דִּי עַל יַרְדֵּנָא
דִּירְחוֹ : (יג) וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה

וְאֶלְעָזֶר הַכֹּהֵן וְכָל נְשֵׂי־אֵי הָעֵדָה
לְקַרְאתֶם אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה : וַיִּנְפְּקוּ מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזֶר פְּהֵנָא וְכָל רַבְרָבֵי כְנִשְׁתָּא לְקַדְמוּתֵהוּן לְמַבְרָא לְמִשְׁרֵיתָא :

רש"י וילאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הבזה:

(יד) וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי
הָאֱלֹפִים וְשְׂרֵי הַמַּאוֹת הַבָּאִים מִצְבֵּא
הַמְּלַחְמָה : וַיִּגִּיז מֹשֶׁה עַל דְּמַמְנֹן עַל חֵילָא רַבְנֵי אֱלֹפִין וְרַבְנֵי
מַאֲוֹתָא דְאֵתוּ מִחֵיל קַרְבָּא :

רש"י ויקחף משה על פקודי החיל. ממנים על החיל, ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיט כח
ביום למחוק:

(טו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחֵייתֶם כָּל
נְקֻבָּה : וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה הַקִּימְתוּן כָּל נִיקְבָּא : (טז) הֵן הֵנָּה
הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבֵּר בְּלָעַם לְמַסֵּר
מֵעַל בִּיהוָה עַל דְּבַר פְּעוֹר וַתְּהִי הַמִּגִּפָּה
בְּעֵדַת יְהוָה : הָא אֵינּוּן הוֹאֶה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵצַת בְּלָעַם
לְשִׁקְרָא שְׁקֵר קָדָם יְיָ עַל יַעֲסֵק פְּעוֹר וְהוֹת מוֹתְנָא בְּכְנִשְׁתָּא דִּיְיָ :

רש"י הן הנה. מגיד שהיו מכיזין אותן. זו היא שנכשל פלוני בה: בדבר בלעם. אמר להם אפלו אתם
מכניסים כל המונות והאמות שבעולם אין אתם יכולים להם, שמא מרבים אתם מן המכריס שהיו שם
מאות רכב בחור. בואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא זמה הוא וכו', כדאיתא בחלק (סנהדרין קו).
ובספרי:

(יז) וַעֲתָה הֲרֹגוּ כָּל זָכָר בִּטָּף וְכָל אִשָּׁה
יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ : וַיִּכְעַן קְטוּלוֹ כָּל
דְּכוּרָא בְּטַפְלָא וְכָל אִתְתָּא דִּידַעַת גְּבַר לְמִשְׁכַּב דְּכוּרָא קְטוּלוֹ :

רש"י וכל אשה ידעת איש. ראויה להבעל אף על פי שלא נבעלה. ולפני האיץ העבירוס והראויה להבעל פניה מוריקות: הרגו. למה חזר ואמר, להפסיק הענין, דברי ר' ישמעאל, שאם אני קורא הרגו כל זכר בטוף וכל אשה ידעת איש וכל הטוף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג עם הזכרים או להחיות עם הטוף, לכך נאמר הרגו:

(יח) וְכָל הַטּוֹף בַּנְּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר הַחַיּוֹ לָכֶם : וְכָל טַפְּלֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל דִּי לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב דְּכוּרָא קִיִּימוּ לְכוּן : **(יט) וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָרֶג נֶפֶשׁ וְכָל נִגְעַ בַּחֲלָל תִּתְחַטְּאוּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֶם :** וְאַתּוֹן שְׂרוּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַעַת יוֹמִין כָּל דִּי קִטְל נֶפֶשָׁא וְכָל דִּי קָרַב בְּקִטְלָא תַדּוֹן עֲלוּהִי בַיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוֹן וּשְׁבִיכוֹן :

רש"י מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הרג נפש. ר' מאיר אומר בהורג בדבר המקבל טמאה הכתוב מדבר, ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי המת, כאלו נוגע במת עצמו, או יכול אפלו זרק בו חץ והרגו, תלמוד לומר וכל נגע בחלל, מקיש הורג לנוגע, מה נוגע על ידי חבורו, אף הורג על ידי חבורו: תתחטאו. במי נדה, כדין שאר טמאי מתים, שאף לדברי האומרים קברי גוים אינן מטמאין בזה, שנאמר (יחזקאל לז, לה) ואתן לאני לאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויין אדם ואין הגוים קרויין אדם, מודה הוא שהגוים מטמאין במגע ובמשא, שלא נאמר אדם אלא אכל טמאת אהלים, שנאמר אדם כי ימות בזה: (במדבר יט, יז) אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טמאה וריכין הזאה, אלא מה אתם בני ברית, אף שביכם כשיצואו לברית ויטמאו, כריכין הזאה:

(כ) וְכָל בְּגָד וְכָל כְּלִי עוֹר וְכָל מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל כְּלִי יַעַץ תִּתְחַטְּאוּ : **(ס) וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מֵאֵן דְּמִשְׁדָּךְ וְכָל עוֹבֵד מַעֲזִי וְכָל מֵאֵן דְּעָא תַדּוֹן עֲלוּהִי :**

רש"י וכל מעשה עזים. להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות:

(כא) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמַלְחָמָה זֹאת חֲקֹת הַתּוֹרָה

אֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : וַאֲמַר אֶלְעָזָר פְּהָנֵא
לְגַבְרֵי חֵילָא דְאַתּוֹ לְקַרְבָּא דָּא גְזִירַת אֲוִרֵיתָא דִּי פְקִיד יֵי יַת מֹשֶׁה :

רש"י ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות, שנחשבו ממנו הלכות גיעולי נכרים. וכן אתה מוכח בשמיני למלואים, שנאמר (ויקרא י טז) ויקחף על אלעזר ועל איתמר, בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, וכן (במדבר כ י יא) בשמעו נא המרים ויד את הסלע, על ידי הכעס טעה: אשר אה' וגו'. תלה ההוראה ברבו:

**(כב) אַדְּ אֶת הַזֶּהב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת
אֶת הַבְּרָזָל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הָעֹפְרַת :** בְּרַם
יַת דְּהָבָא וְיַת כֶּסֶפָא יַת נְחֹשֶׁא יַת פְּרָזְלָא יַת אַבְצָא וְיַת אַבְרָא :

רש"י אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טמאה, עוד יש להזהיר לכם על הלכות געול. ואך לשון מעוט, כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפלו לאחר טהרתן מטמאת המת, עד שיטהרו מזביעת אסור נבלות. ורבותינו אמרו אך את הזהב לומר שאריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו, וזהו לשון אד, שלא יהא שם חלודה, אך המתכת יהיה כמות שהוא:

**(כג) כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תִּעְבְּרוּ בְּאֵשׁ
וְטָהַר אַדְּ בְּמֵי נְדָה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא
יָבֵא בְּאֵשׁ תִּעְבְּרוּ בַּמַּיִם :** כָּל מַדְעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא
תִּעְבְּרוּנִיה בְּנוֹרָא וְיִדְכֵי בְּרַם בְּמֵי אֲדִיוֹתָא יִתְיַדֵי וְכֹל דִּי לֹא מִתְעַל
בְּנוֹרָא תִּעְבְּרוּנִיה בַּמַּיִם :

רש"י כל דבר אשר יבא באש. לבשל בו כלום: תעבירו באש. כדרך שתמישו הגעלות, מה שתמישו על ידי חמין, יגעילנו בחמין, ומה שתמישו על ידי ללי, כגון השפוד והאסכלה, ילכנו באור: אך במי נדה יתחטא. לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטמאת מת. אמר להם כריכין הכלים געול לטהרם מן האסור, וחטוי לטהרן מן הטמאה. ורבותינו דרשו מכאן, שאף להכשירן מן האסור הטעין טבילה לכלי מתכות. ומי נדה הכתובין כאן דרשו מים הראויים לטבול בהם נדה. וכמה הם, ארבעים סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תמישו על ידי האור, כגון כוסות ולוחיות שתמישן בצונן ולא בלעו אסור: תעבירו במים. מטבילן ודיו ודוקא כלי מתכות:

**(כד) וְכַבֵּסְתֶם בְּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וְטָהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל הַמִּתְּנָה :** (ט)

וַתַּחֲרוּן לְבוּשֵׁיכֹון בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַתִּדְכֹון וּבַתֵּר כֹון תַעֲלוֹן
לְמִשְׁרֵיתָא :

רש"י אל המחנה. למחנה שכונה. שאין טמא מת טעון שלוח ממחנה לוייה וממחנה ישראל:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה (כה)
לֵאמֹר : וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימָר : (כו) שָׂא אֵת רֹאשׁ
מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִי בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה אֶתָּה
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרֹאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה : קָבַל
יְת חוֹשֶׁבֶן דְּבַרְת שְׁבִיָא בְּאִנְשָׁא וּבְבַעֲרָא אֶתָּה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְרִישֵׁי
אֲבֹהַת כְּנִשְׁתָּא :

רש"י שא את ראש. קח את החשבון:

וְחָצִיתָ (כו) אֶת הַמַּלְקוֹחַ בֵּין תְּפִשִׁי
הַמְּלַחְמָה הַיְצָאִים לְצַבָּא וּבֵין כָּל
הָעֵדָה : וַתִּפְלֶג יְת דְּבַרְתָּא בֵּין גְּבַרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לְחִילָא
וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא :

רש"י וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

וְהִרְמֹתָ (כח) מְכָס לִיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי
הַמְּלַחְמָה הַיְצָאִים לְצַבָּא אֶחָד נֶפֶשׁ
מִחֲמַשׁ הַמַּאוֹת מִן הָאָדָם וּמִן הַבְּקָר
וּמִן הַחֲמֹרִים וּמִן הַצֹּאן : וַתִּפְרֹשׁ נְסִיבָא קָדָם יי
מִן גְּבַרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לְחִילָא חָד נֶפֶשׁ אֶחָד מִחֲמַשׁ מְאָה מִן
אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא : (כט) מִמְּחֻצֵּיתָם
תִּקְחוּ וְנָתַתָּה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְתִרְוִימַת

יְהוָה : מַפְלְגוּתְהוֹן תִּסְבוּן וְתִתֵּן לְאַלְעָזָר כֶּהֱנָא אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם
 יי: (ל) **וּמִמְחֻצַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד**
אֶחָז מִן הַחֲמֻשִּׁים מִן הָאָדָם מִן הַבָּקָר
מִן הַחֲמֹרִים וּמִן הַצֹּאן מִכָּל הַבְּהֵמָה
וְנָתַתָּה אֹתָם לְלוֹיִם שְׂמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת
מִשְׁכַּן יְהוָה : וּמִפְלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסַּב חָד דְּאִתְחַד מִן
 חֲמֻשִּׁין מִן אֲנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֵרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתִתֵּן יְתֵהוֹן
 לְלוֹאֵי נְטָרֵי מִטְרַת מִשְׁכַּנָּא דִּי: (לא) **וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר**
הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : וְעָבַד
 מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֶּהֱנָא כְּמָא דִּי פִקִּיד יי ית מֹשֶׁה: (לב) **וַיְהִי**
הַמִּלְקוֹחַ יֵתֵר הַבֶּזֶז אֲשֶׁר בְּזָזוּ עִם הַצֹּבָא
צֹאן שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי וְשִׁבְעִים אֶלְפֵי
וְחֲמִשָּׁת אֶלְפִים : וְהוּא דְבִרְתָּא שְׂאָר בִּיזָא דִּי בָזוּ עֲמָא
 דִּי נִפְקוּ לְחִילָא עֲנָא שִׁית מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין :

רש"י ויהי המלקוח יתר הבזז. לפי שלא נטווו להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח, כתב את
 הלשון הזה, ויהי המלקוח צבא לכלל חלקה ולכלל מכס, שהיה עודף על בז המטלטלין אשר בזזו עם
 הצבא איש לו, ולא צא לכלל חלקה מספר הצאן וגו' :

וּבָקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֶלְפֵי : וְתּוֹרֵי שִׁבְעִין וְתִרְיִן
אֶלְפִין : (לד) **וְחֲמֹרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים אֶלְפֵי :** וְחֲמֵרֵי
 שִׁיתִין וְחָד אֶלְפִין: (לה) **וַנִּפֹּשׂ אָדָם מִן הַנְּשִׂים אֲשֶׁר**
לָא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל נֶפֶשׁ שְׁנַיִם
וְשִׁלְשִׁים אֶלְפֵי : וְנִפְשָׁא דְאֲנָשָׁא מִן נְשִׂיא דִּי לָא יָדְעָא
 מִשְׁכָּבֵי דְכוּרָא כָּל נִפְשָׁתָא תְּלַתִין וְתִרְיִן אֶלְפִין: (לו) **וַתְּהִי**

הַמְחֻצָּה חֵלֶק הַיְצָאִים בְּצָבָא מְסֻפֵּר
הַצָּאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלְף וּשְׁלֹשִׁים אֶלְף
וְשִׁבְעַת אֶלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת : וְהוֹת פְּלִגּוּתָא
חֹלֶק גּוּבְרִיא דְנַפְקוּ לְחִילָא מִנֵּן עָנָא תְּלַת מְאָה וּתְלַתִּין וְשִׁבְעַ
אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מְאָה :

מטות יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה :

(לז) וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן הַצָּאן שֵׁשׁ
מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים : וְהוּא נְסִיבָא קָדָם יי מִן עָנָא
שִׁית מְאָה שְׁבַעִין וְחֲמִשׁ : (לח) וְהִבְקֵר שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים
אֶלְף וּמְכָסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים : וְתוּרֵי
תְּלַתִּין וְשִׁתָּא אֶלְפִין וְנְסִיבָהוּן קָדָם יי שְׁבַעִין וּתְרִין : (לט)
וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלְף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת
וּמְכָסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים : וְחֲמֵרֵי תְּלַתִּין
אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מְאָה וְנְסִיבָהוּן קָדָם יי שְׁתֵּין וְחָד : (מ) וְנִפְּשׁ
אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אֶלְף וּמְכָסָם לַיהוָה
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נַפְּשׁ : וְנִפְּשָׁא אֲנָשָׁא שְׁתָּא עָשָׂר אֶלְפִין
וְנְסִיבָהוּן קָדָם יי תְּלַתִּין וּתְרִין נַפְּשִׁין : (מא) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת
מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן
כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : וַיְהִי מֹשֶׁה יֵת נְסִיב
אֶפְרָשִׁיתָא קָדָם יי לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דִּי פְקִיד יי יֵת מֹשֶׁה : (מב)

וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר

חָצְוָה מִשָּׁה מִן הָאֲנָשִׁים הַצְּבֹאִים : וּמִפְּלָגוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי פְּלַג מִשָּׁה מִן גּוֹבְרִיא דְנַפְקוּ לְחִילָא :

רש"י וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה והוציאה להם מן האנשים הצבאים:

(מג) וַתְּהִי מַחְצֵת הָעֵדָה מִן הַצֹּאן שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שְׁבַע־עַת אֲלָפִים
וַחֲמִשׁ מֵאוֹת : וְהָיוּ פְּלָגוֹת כְּנִשְׁתָּא מִן עֲנָא תְּלַת מְאָה
וַתְּלַתִּין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִשׁ מְאָה :

רש"י וְהִיא מַחְצֵת הָעֵדָה. כִּד וְכַד:

(מד) וּבָקָר שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף : וַתּוֹרֵי תְּלַתִּין
וְשִׁתָּא אֲלָפִין : (מה) וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ
מֵאוֹת : וַחֲמֹרֵי תְּלַתִּין אֲלָפִין וַחֲמִשׁ מְאָה : (מו) וַנִּפְּשׁ
אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף : וַנִּפְּשָׂא דְאֲנָשָׂא שְׁתָּא עָשָׂר
אֲלָפִין : (מז) וַיִּקַּח מִשָּׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת הָאֶחָז אֶחָד מִן הַחֲמִשִּׁים מִן הָאָדָם
וּמִן הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹיִם שְׁמֹרֵי
מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת מֹשֶׁה : וַיִּסָּב מֹשֶׁה מִפְּלָגוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְּאִתְּחַד חָד מִן
חֲמִשִּׁין מִן אֲנָשָׂא וּמִן בְּעִירָא וַיְהִיב יְתַהוּן לְלוֹאֵי נְטָרֵי מִטְּרַת מִשְׁכָּנָא
דִּי כְּמָא דִּי פְּקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : (מח) וַיִּקְרְבוּ אֶל מֹשֶׁה
הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר לְאֲלָפֵי הַצְּבֹא שְׂרֵי

הָאֱלֹפִים וְשָׂרֵי הַמַּאֲוֹת : וְקָרִיבוּ לְוַת מֹשֶׁה דְּמִמֶּנּוּ
עַל אֲלֵפֵי חֵילָא רַבְּנֵי אֲלֵפִין וְרַבְּנֵי מַאֲוֹתָא :

רש"י ויקח משה וגו' הפקדים. הממנים:

וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת
רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמְּלַחְמָה אֲשֶׁר בִּידְנֹנוּ וְלֹא
נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ : וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ קִבְּלוּ יְת חוֹשְׁבֹן
גְּבַרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דִּי עֲמָנָא וְלֹא שְׂגָא מִנָּנָא אָנְשׁ :

רש"י ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא, אף הוא בלשון ארמית חסרון, כמו אנכי אחטנה, ובראשית לא.
לט) תרגומו דהות שגיא ממנינא, וכן כי יפקד מושבד (שמואל א' כ. יח) , יחסר מקום מושבד, איש הרגיל לישב
שם. וכן (שם כ. טו) ויפקד מקום דוד, נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

וַיִּקְרַב אֶת קֶרְבֹּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא
כְּלִי זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עֲגִיל
וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לְפָנֵי יְהוָה :
וְקֶרְבָּנָא יְת קֶרְבָּנָא דִּי גְבַר דְּאֲשַׁפַּח מֵאן דְּדָהַב שִׁירִין וְשִׁבְכִין עֲזָקוּ
קִדְשִׁין וּמְחוּדִין לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֹׁתֵנָא קִדָּם יִי :

רש"י אלעדה. אלו כמילים של רגל: ולמיד. של יד: עגיל. נזמי און: וכומז. דפוס של בית הרחם לכפר על
הרהור הלז של צנות מדוי:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת הַזָּהָב
מֵאֲתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה : וַיְנַסִּיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֶּהֱנָא
יְת דְּהָבָא מְנַהוּן כָּל מֵאן דְּעוֹבְדָא : **וַיְהִי כָּל זָהָב**
הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵרִימוּ לַיהוָה שְׁשֵׁה עָשָׂר
אֶלֶף שֶׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שָׁקָל מֵאֵת
שָׂרֵי הָאֱלֹפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת : וַהוּה כָּל

דַּהֲב אֶפְרָשׁוּתָא דְאַפְרָשׁוּ קָדָם יְיָ שֶׁתָּא עֶשֶׂר אֲלָפִין שְׁבַע מָאָה
וְחֲמִשִּׁין סְלַעִין מִן רַבְּנֵי אֲלָפִין וּמִן רַבְּנֵי מְאֹתָא : (ג)

הַצָּבָא בְּזִזוֹ אִישׁ לּוֹ : גְּבֵרֵי דְחִילָא בְּזִזוֹ גְּבֵר לְנַפְשֵׁיהּ :

(ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת הַזָּהָב
מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמְּאֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ
אֶל אֱהֱל מוֹעֵד זָכְרוֹן לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי

יְהוָה : (ה) וַיִּסֵּב מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כַּהֲנָא יְת דְּהָבָא מִן רַבְּנֵי אֲלָפִין
וּמְאֹתָא וְאִתִּיאוּ יְתֵיהּ לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא דְכַרְנָא לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל קָדָם יְיָ :

לֵב (ו) וּמְקַנְהַ רַב הָיָה

לְבַנֵּי רְאוּבֵן וּלְבַנֵּי גָד עֲצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ
אֶת אֶרֶץ יַעֲזָר וְאֶת אֶרֶץ גַּלְעָד וְהִנֵּה

הַמְּקוֹם מְקוֹם מְקַנְהַ : וּבְעִיר סִגִּי הָיָה לְבַנֵּי רְאוּבֵן
וּלְבַנֵּי גָד תַּקִּיף לְחֻדָּא וְחִזּוּ יְת אֶרֶע יַעֲזָר וְיְת אֶרֶע גַּלְעָד וְהָא אֲתֵרָא

אֲתֵר כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר : (ז) וַיָּבִיאוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן
וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֲלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל

נְשֵׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר : וְאֵתוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וְאָמְרוּ

לְמֹשֶׁה וּלְאַלְעָזָר כַּהֲנָא וּלְרַבְרָבֵי כְּנִשְׁתָּא לְמִימָר : (ח) עֲטָרוֹת

וְדִיבָן וַיַּעֲזָר וְנִמְרָה וְחִשְׁבֹּן וְאַלְעָלָה

וּשְׁבָם וְנָבוּ וּבְעֹן : מְכַלְתָּא וּמְלַבְשָׁתָא וְכוּמְרִין וּבֵית

נְמִרִין וּבֵית חוֹשְׁבָנָא וּבְעֵלֵי דְבָבָא וְסִימָא וּבֵית קְבוּרָתָא דְמֹשֶׁה
וּבְעוֹן :

כ"ז טכרות ודיבון וגו'. מארז סיוחן ועוג היו:

(ט) הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לְפָנֵי עַדְת
יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מְקַנְהַ הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ

מִקְנָה : (ס) אֲרָעָא דִּי מְחָא יֵי ית יתְבָהָא קָדָם פְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל
אֲרַע פְּשָׂרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעַבְדֵי אֵית בְּעִיר : (ה) וַיֹּאמְרוּ
אִם מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְעַבְדֶיךָ לְאַחֲזָה אֶל תַּעֲבִרְנוּ אֶת
הַיַּרְדֵּן : וַאֲמָרוּ אִם אֲשַׁפְּחָנָא רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ תִּתִּיחֵיב ית אֲרָעָא
הָדָא לְעַבְדֶיךָ לְאַחֲסָנָא לָא תַעֲבִירִנְנָא ית יַרְדֵּנָא : (ו) וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה לְבָנֵי גָד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם
יָבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹּה : וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְבָנֵי גָד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכוֹן יִיתוּן לְקִרְבָּא וְאַתוּן תִּתְּבוּן הָכָא :

רש"י האחיכם. לשון תמימה הוא:

(ז) וְלָמָּה (תנואון) תִּנְיָאוּן אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵעֵבֶר אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה :
וְלָמָּה תוֹנוּן ית לְבָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְבַּר לְאֲרָעָא דִּיהַב לְהוּן יֵי :

רש"י ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לכם מעבור שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(ח) כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחֵי אֶתְּם מִקְדָּשׁ
בְּרִנֵּעַ לְרֵאוֹת אֶת הָאָרֶץ : כְּדִין עֲבָדוּ אֲבֹתְכֶון כְּד
שְׁלַחִית יתהוּן מִרְקָם גִּיָּאָה לְמַחֲזֵי ית אֲרָעָא :

רש"י מהקדש ברנע. כך שמה, ושני קדש היו:

(ט) וַיַּעֲלוּ עַד נַחַל אֲשַׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת הָאָרֶץ
וַיִּנְיָאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַלְתִּי בֹא אֶל

הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה : וּסְלִיקוּ עַד נִחְלָא
דְּאֵתְכֻלָּא וַחֲזוּ יְת אַרְעָא וְאוּנִיאוּ יְת לְבָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא
לְמִיעַל לְאַרְעָא דִּיהִב לְהוּן יִי : (י) וַיִּחַר אַף יְהוָה בַּיּוֹם
הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר : וַתִּקֵּיף רוּגְזָא דִּי בַּיּוֹמָא הַהוּא
וְקִיִּים לְמִימְרֵי : (יא) אִם יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלָיִם
מִמְצָרִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֵת
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא מְלֹאוּ אַחֲרָי : אִם יַחֲזוּן גְּבַרְיָא
דְּסְלִיקוּ מִמְצָרִים מִבְּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעִילָא יְת אַרְעָא דִּי קִיִּמִּית
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַרְי לֹא אֲשְׁלִימוּ בְּתֵר דַּחְלָתִי : (יב)
בְּלָתִי כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה הַקְּנֹזִי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון
כִּי מְלֹאוּ אַחֲרָי יְהוָה : אָלְהוּן כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה קַנְזָא
וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון אַרְי אֲשְׁלִימוּ בְּתֵר דַּחְלָתָא דִּי :

רש"י הקנזי. חורגו של קנז היה, וילדה לו אמו של כלב את עתניאל:

(יג) וַיִּחַר אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר
אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד תָּם כָּל הַדּוֹר הָעֹשֶׂה
הָרָע בְּעֵינַי יְהוָה : וַתִּקֵּיף רוּגְזָא דִּי בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּטְרַדְנוּ
בַּמִּדְבָּרָא אַרְבָּעִין שָׁנִין עַד דְּסָף כָּל דְּרָא דְעֵבִיד דְּבִישׁ קָדָם יִי :

רש"י וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד:

(יד) וְהִנֵּה קִמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבוֹת
אֲנָשִׁים חֲטָאִים לְסִפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף
יְהוָה אֶל יִשְׂרָאֵל : וְהָא קִמְתוּן חֲלָף אֲבֹתְכוֹן תַּלְמִיּוֹדִי
גְּבַרְיָא חֲטָאִים לְאוּסָפָא עוֹד עַל תְּקוּף רוּגְזָא דִּי לְיִשְׂרָאֵל :

רש"י לספוט. כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה, (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו', לשון תוספת:

(טו) כִּי תָשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחוֹ
בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל הָעֵם הַזֶּה : (ס) אָרִי
תתנובון מבתר דחלתיה ויוסיף עוד לאחוריתהון במדברא ותחבלון
לכל עמא הדין : (טז) וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֵרֶת
צֵאן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֶה וְעָרִים לְטַפְּנוּ :
וקריבו לותיה ואמרו חטרין דעאו נבני לבעירנא הקא וקריו
לטפלנא :

רש"י נבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם, שהקדימו מקניהם לטפם. אמר
להם משה לא כן עשו, העיקר עיקר והטפל טפל, בנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לאנכם:

(יז) וַאֲנַחְנוּ נַחֲלָץ חֲשִׁים לְפָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עַד אֲשֶׁר אִם הִבִּיאֲנֶם אֶל מְקוֹמָם וַיָּשֶׁב
טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבָצָר מִפְּנֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ :
ואנחנו נחלץ מבעין קדם בני ישראל עד די נעלינון לאתרהון
ויתבון טפלנא בקריון פריכיו מן קדם יתבי ארעא :

רש"י ואנחנו נחלץ חשים. נזרז מהירים, כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש בז, (ישעיה ה, יט) ימהר יחישא: לפני
בני ישראל. בראשי גיסות, מתוך שגבורים היו, שכן נאמר בגד (דברים לג, ט) וטרף זרוע אף קדקד, ואף משה
חזר ופרש להם באלה הדברים (דברים ג, יח) ואלו אחכם בעת ההיא וגו' חלוצים תעזרו לפני אחיכם בני
ישראל כל בני חיל. וזיריחו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניכם, זה ראובן וגד שקימו תנאים: וישב טפנו.
בעודנו אכל אחינו: בערי המצור. שנבנה עכשיו:

(יח) לֹא נָשׁוּב אֶל בְּתִינוּ עַד הַתְּנַחַל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ : לָא נְתוּב לְבִיתְנָא עַד דִּיחֲסִינוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסִנְתִּיה : (יט) כִּי לֹא נִנְחַל אֶתֶם
מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן וְהִלָּאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתְנוּ
אֵלֵינוּ מֵעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה : (פ) אָרִי לֹא נַחֲסִין

עֲמָהוּן מַעֲבָרָא לְיַרְדְּנָא וּלְהָלֵא אַרְי קַבִּילְנָא אַחְסַנְתְּנָא לְנָא מַעֲבָרָא
לְיַרְדְּנָא מְדִינְחָא :

רס"ז מעבר לירדן וגו'. בעבר המערבי: כי באה נחלתנו. כבר קבלנוה בעבר המזרחי:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם (כ)
מֹשֶׁה אִם תַּעֲשׂוּן אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אִם
תִּחְלְצוּ לְפָנַי יְהוָה לְמַלְחָמָה : וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה
אִם תַּעֲבֹדוּן יְת פִּתְגָמָא הָדִין אִם תִּזְדָּרְזוּן קָדָם עֲמָא דַּיְי לְקַרְבָּא :
וְעֹבֵר לָכֶם כָּל חֲלוּץ אֶת הַיַּרְדֵּן לְפָנַי (כא)
יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת אִיבֵי מִפְּנֵינוּ : וַיַּעֲבֵר
לְכוּן כָּל דְּמַזְרֵז יְת יַרְדְּנָא קָדָם עֲמָא דַּיְי עַד דִּיתַרְדּוּ יְת בַּעֲלֵי דְבַבּוּהִי
מִן קְדָמוּהִי : (כב) וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנַי יְהוָה
וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וְהֵייתֶם נְקִים מִיְהוָה
וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהֵייתֶה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם
לְאַחֲזָה לְפָנַי יְהוָה : וְתִתְּכַבֵּשׁ אֶרֶץ קָדָם עֲמָא דַּיְי
וּבִתֵּר כֹּן תִּתְּוֹבוּן וְתִהוֹן זָפְאִין מִן קָדָם יְי וּמִיִּשְׂרָאֵל וְתִהִי אֶרֶץ
הָדָא לְכוּן לְאַחְסָנָא קָדָם יְי : (כג) וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן
הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם
אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם : וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֹּן הָא חֲבַתוֹן
קָדָם יְי וְתִדְעוּן חוּבְתְכוֹן דְּתִשְׁפַּח יְתְכוֹן : (כד) בְּנוּ לָכֶם
עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצַנְאָכֶם וְהִיצֵא
מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ : בְּנוּ לְכוּן קְרוֹוִין לְטַפְּלְכוֹן וְחִטְרוֹן לְעַנְכוֹן
וּדְיָפוּק מִפּוּמְכוֹן תַּעֲבֹדוּן :

רס"ז לכנאכס. תיבה זו מגזרת (תהלים ת, ח) אנה ולכפיים כלם, שאין בו אל"ף מפסיק בין נו"ן לזכ"י, ואל"ף
שבה כאן אחר הגו"ן במקום ה"א של אנה הוא. מיסודו של ר' משה הדרכן למדתי כן: והיאל מפיקם תעשו.

לגבוה שקבלתם עליכם לעבור למלחמה עד כבוש וחלוקה. שמשך לא בקש מהם אלא ונכבשה ואחר תשבו, והם קבלו עליהם עד התנחל, הרי הוסיפו להתעבב שבע שחלקו, וכן עשו:

**וַיֹּאמֶר בְּנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל מֹשֶׁה
לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדְנִי מִצִּוְיָהּ׃
וַאֲמָרוּ בְנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדֶיךָ יַעֲבֹדוּן כְּמֵא דִּי רְבוּנֵי
מִפְקָד׃**

רש"י ויאמר בני גד. כלם כאיש אחד:

**טַפְּנוּ נָשִׁינוּ מִקְּנֵנוּ וְכָל בְּהֵמַתְנוּ יִהְיוּ
שָׁם בְּעָרֵי הַגְּלָעָד׃ טַפְּלָנָא נְשָׁנָא גִיתָנָא וְכָל בְּעִירָנָא יְהוּן
תַּמּוּ בְּקִרְוֵי גַלְעָד׃ (כז) וַעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָּל חֲלוּץ
צָבָא לְפָנָי יְהוֹה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדְנִי
דִּבֶּר׃ וַעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּן כָּל מְזֻרֵי חֵילָא קָדָם עֲמָא דִּי לְקִרְבָּא כְּמֵא
דִּי רְבוּנֵי מִמְלִל׃ (כח) וַיֵּצְאוּ לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן וְאֶת רָאשֵׁי
אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּפְקֹד לְהוֹן מֹשֶׁה יֵת
אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן וְיֵת רִישֵׁי אֲבֹתָת שְׁבִטֵיא לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃**

רש"י ויצאו להם. כמו עליהם, ועל תנאם מנה אלעזר ויהושע, כמו (שמות יד, יז) ה' ילחם לכם:

**וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם יַעֲבֹרוּ בְנֵי גֹד
וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶתְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חֲלוּץ
לְמַלְחָמָה לְפָנָי יְהוֹה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ
לְפָנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגְּלָעָד
לְאַחֲזָה׃ וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם יַעֲבֹרוּן בְּנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן**

עֲמֹכּוֹן יֵת יִרְדְּנָא כָּל דְּמִזְרֵי לְקִרְבָּא קְדָם עֲמָא דִּי וְתִתְכַבֵּשׁ אֲרָעָא
 קְדָמִיכּוֹן וְתִתְנֹן לְהוֹן יֵת אֲרָעָא דְגִלְעָד לְאַחְסָנָא : (ט) וְאִם לֹא
 יַעֲבְרוּ חֲלוּצִים אֶתְכֶם וְנֹאחֲזוּ בְּתִכְכֶם
 בְּאֲרָץ כְּנָעַן : וְאִם לֹא יַעֲבְרוּ מִזְרָזִין עֲמֹכּוֹן וְיַחְסְנוּן בִּינִיכּוֹן
 בְּאֲרָעָא דְכְנָעַן : (לא) וַיַּעֲנוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן
 לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל עֲבָדֶיךָ כֹּן
 נַעֲשֶׂה : וְאֶתִּיבוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמִימַר יֵת דִּי מִלִּיל יֵי לְעֲבָדְךָ
 כֹּן נַעֲבֹד : (לב) נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לְפָנֶי יְהוָה
 אֲרָץ כְּנָעַן וְאֶתְנֹו אַחֲזִית נַחֲלָתְנוּ מֵעֵבֶר
 לְיַרְדֵּן : נַחְנָא נַעֲבֹר מִזְרָזִין קְדָם עֲמָא דִּי לְאֲרָעָא דְכְנָעַן וְעֲמָנָא
 אַחֲזִידַת אַחְסְנִתְנָא מֵעֵבֶרָא לְיַרְדְּנָא :

רש"י וְאֶתְנֹו אַחֲזִית נַחֲלָתְנוּ. כְּלוּמַר בִּידֵינוּ וּבְרִשׁוֹתֵנוּ תְּהִי אַחֲזִית נַחֲלָתְנוּ מֵעֵבֶר הַזֶּה:

(לג) וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבָנֵי גָד וְלְבָנֵי רְאוּבֵן
 וְלַחֲצֵי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף אֶת מַמְלַכְתָּא
 סִיחֹן מִלְּדָה הָאֶמְרִי וְאֶת מַמְלַכְתָּא עֹוג
 מִלְּדָה הַבָּשָׁן הָאֲרָץ לְעַרְיָה בְּגִבְלַת עַרְיָה
 הָאֲרָץ סָבִיב : וַיִּהְיֶה לְהוֹן מֹשֶׁה לְבָנֵי גָד וְלְבָנֵי רְאוּבֵן
 וְלְפִלְגֻתֵי שֵׁבֶט דְּמְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף יֵת מַלְכוּת סִיחֹן מִלְּכָא דְאַמֹּרָאָה
 וְיֵת מַלְכוּת עֹוג מִלְּכָא דְמִתְנֵן אֲרָעָא לְקִרְוָהָא בְּתַחוּמֵין קְרוּי אֲרָעָא
 סְחֹור סְחֹור : (לד) וַיְבָנוּ בְנֵי גָד אֶת דִּיבֹן וְאֶת
 עֶטְרוֹת וְאֶת עַרְעֹר : וַיְבָנוּ בְנֵי גָד יֵת דִּיבֹן וְיֵת עֶטְרוֹת וְיֵת
 עַרְעֹר : (לה) וְאֶת עֶטְרוֹת שׁוֹפָן וְאֶת יַעֲזָר
 וַיְגִבְהָה : וְיֵת עֶטְרוֹת שׁוֹפָן וְיֵת יַעֲזָר וְרַמְתָּא : (לו) וְאֶת

בֵּית נִמְרָה וְאֵת בֵּית הָרֶן עָרֵי מִבְצָר
וְגִדְרֹת צָאן : וְיַת בֵּית נִמְרָה וְיַת בֵּית הָרֶן קְרוּיוֹ פְּרִיכּוֹ
וְחִטְרוֹ דְעָאן :

רש"י ערי מצדק וגדרות לאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין, ויבנו בני גד את הערים הללו
להיות ערי מצדק וגדרות לאן:

(לז) וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת חֲשֻבּוֹן וְאֵת
אֶלְעֵלָא וְאֵת קְרִיתָיִם : וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יַת חֲשֻבּוֹן
וְיַת אֶלְעֵלָא וְיַת קְרִיתָיִם : (לח) וְאֵת נָבוֹ וְאֵת בַּעַל
מְעוֹן מְוִסַּבֶּת שֵׁם וְאֵת שְׁבִמָּה וַיִּקְרְאוּ
בְשֵׁמֹת אֵת שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ : וְיַת
נָבוֹ וְיַת בַּעַל מְעוֹן מִקֶּפֶן שְׁמָהוּ וְיַת שְׁבִמָּה וַיִּקְרוּ בְשֵׁמָהוּ יַת שְׁמָהת
קְרוּיָא דִּי בָנוּ :

רש"י ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודה זרה הם, והיו האמוריים קוראים
עריהם על שם עבודה זרה שלהם, ובני ראובן הסבו את שמם לשמות אחרים, וזהו מסבות שם, נבו ובעל
מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. בנו שבמה והיא שם האמורה למעלה:

וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה
גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדוּהָ וַיּוֹרְשׁוּ אֶת הָאָמָרִי אֲשֶׁר
בָּהּ : וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בַּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתִּרְיֹד יַת
אֲמוֹרָאָה דִּי בָּהּ :

רש"י וירש. כתרגומו ותייך. שבת רי"ג משמשת שתי חלקות לשון ירשה ולשון הורשה, שהוא טיכוד
ותייך:

(מ) וַיִּתֵּן מְנַשֶּׁה אֶת הַגִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה
וַיֵּשֶׁב בָּהּ : וַיִּהְיֶה מְנַשֶּׁה יַת גִּלְעָד לְמַכִּיר בַּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּב בָּהּ :

(מא) וַיֵּאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת
חֹתְמֵיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חֹתֵי יֵאִיר : וַיֵּאִיר בֶּר
מְנַשֶּׁה אֶזְל וּכְבֹּשׁ יָת כַּפְרֵינִיהוּן וַיִּקְרָא יְתָהֶן כַּפְרֵינִי יֵאִיר :

רש"י חותיהם. כפרניהון: ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו בנים קראם בשמו לזכרון:

(מב) וַנִּבַּח הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת קִנְיָת וְאֶת בְּנֵי תִיבָה
וַיִּקְרָא לָהּ נִבְח בְּשֵׁמוֹ : (פפ) וַנִּבַּח אֶזְל וּכְבֹּשׁ יָת
קִנְיָת וַיִּת כַּפְרֵינִיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נִבְח בְּשֵׁמָה : פפ :

רש"י ויקרא לה נבח. לה אינו מפיק ה"א. וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם
זה, לפיכך הוא רפה, שמשמע מדרשו כמו לא. ותמנהני מה ידעו בשתי תיבות הדומות לה (רות ב, יז) ויאמר
לה צעז, זכריה ה, יא) לבנות לה בית:

הפטרות - מטות - ירמיהו א

א (א) דְּבַרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן חִלְקִיָּהוּ מִן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר
בְּעִנְתוֹת בְּאֶרֶץ בְּנֵימִן : (ב) אֲשֶׁר הָיָה דֹבֵר יְהוָה אֵלָיו
בְּיָמָיו יֵאֲשֶׁרְהוּ בֶּן אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמָלְכוֹ : (ג) וַיְהִי בְּיָמָיו יְהוֹיָקִים בֶּן יֵאֲשֶׁרְהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
עַד תָּם עָשִׂיתִי עֲשָׂרָה שָׁנָה לְצַדִּיקֵיהוּ בֶּן יֵאֲשֶׁרְהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם בַּחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי : (ד) וַיְהִי דְבַר
יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר : (ה) בְּטָרָם (אצורד) אֶצְרֶךָ בַּבֶּטֶן יִדְעֶתִיךָ
וּבְטָרָם תֵּצֵא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁיתִיךָ נִבְיָא לְגוֹיִם נִתְתִּיךָ :
(ו) וְאָמַר אֲהָה אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא יִדְעֶתִי דְבַר כִּי נֶעַר
אֲנֹכִי : (ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֵל תֹּאמַר נֶעַר אֲנֹכִי כִּי עַל
כֹּל אֲשֶׁר אֲשַׁלַּחְךָ תִּלְךָ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ תִּדְבֹר : (ח)

אֶל תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי אֶתְּךָ אֲנִי לְהַצִּילָךְ נָאִם יְהוָה : (ט)
 וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת יָדוֹ וַיַּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה
 נִתְּנִי דְבָרִי בְּפִיךָ : (י) רְאֵה הַפְּקֻדֹתֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל
 הַגּוֹיִם וְעַל הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוֹץ וּלְהֶאֱבִיד
 וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנִטּוֹעַ : (יא) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר
 מָה אַתָּה רֹאֶה יְרַמְיָהוּ וְאָמַר מִקֵּל שִׁקָּד אֲנִי רֹאֶה :
 (יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֵאוֹת כִּי שִׁקָּד אֲנִי עַל
 דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ : (יג) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי שְׁנִית לֵאמֹר מָה
 אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפְנִיּוֹ מִפְּנֵי
 צְפוּנָה : (יד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצְּפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל
 כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ : (טו) כִּי הִנְנִי קֹרֵא לְכָל מְשֻׁפְחוֹת
 מִמְּלָכוֹת צְפוּנָה נָאִם יְהוָה וּבָאוּ וּנְתַנּוּ אִישׁ כֶּסֶאוֹ
 פָּתַח שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל
 עָרֵי יְהוּדָה : (טז) וַדַּבַּרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל רַעְתָם
 אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ
 לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם : (יז) וְאַתָּה תֵּאָזֵר מִתְּנִיף וּקְמַת וּדְבַרְתָּ
 אֵלֵיהֶם אֵת כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי אֹצֵנֶךָ אֶל תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן
 אֲחִתֶּךָ לְפָנֵיהֶם : (יח) וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיף הַיּוֹם לְעִיר
 מִבְּצָר וּלְעַמּוּד בְּרִזָּל וּלְחַמּוֹת נְחֹשֶׁת עַל כָּל הָאָרֶץ
 לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ לְכַהֲנֵיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ : (יט)
 וְנִלְחַמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא יוּכְלוּ לָךְ כִּי אֶתְּךָ אֲנִי נָאִם יְהוָה
 לְהַצִּילָךְ : **ב** (כ) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר : (כא) הֲלֹךְ
 וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי
 לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֶהְבֵּת כָּל־וּלְתֶיךָ לְכַתֵּב אַחֲרֵי בְּמִדְבָר
 בְּאָרֶץ לֹא זְרוּעָה : (כב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהוָה רֵאשִׁית
 תָּבוֹאֲתָה כָּל אֲכָלִיו יֶאֱשָׁמוּ רָעָה תָּבֵא אֵלֵיהֶם נָאִם
 יְהוָה :

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור
 שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

א. כָּל הַמְטִלְטֵלִין מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה כְּעֶבֶי
הַמְרִדֵּעַ. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, אֶקְפַּח אֶת בְּנֵי שְׂזוּ הֶלְכָה
מִקְפַּחַת, שְׁשָׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ וְטָעָה, שֶׁהָאֶכָר עוֹבֵר
וְהַמְרִדֵּעַ עַל כְּתַפּוֹ וְהָאֵהִיל צָדוֹ אֶחָד עַל הַקָּבֶר,
וְטְמֵאוּהוּ מְשׁוּם כָּלִים הַמְּאֵהִילִים עַל הַמֵּת. אָמַר
רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֶתְקֹן שְׂיֵהוּ דְבָרֵי חֲכָמִים קִיָּמִין,
שְׂיֵהוּ כָּל הַמְטִלְטֵלִין מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה עַל אָדָם
הַנוֹשֵׂאן בְּעֶבֶי הַמְרִדֵּעַ, וְעַל עֶצְמוֹן בְּכָל שְׂהוֹ, וְעַל שְׂאָר
אָדָם וְכֵלִים בְּפוֹתָח טַפַּח:

ברטנורה (א) כל המיטלטלין מביאין את הטומאה. משום אוהל. שאם האהיל ראשו
אחד על המת וראשו אחד על הכלים, מביא להם הטומאה: כעובי המרדע. אפילו
אין בו רוחב טפח אלא שיש בהיקפו טפח, דחוט של טפח מקיפו. דגזרו על הקיפו
משום עביו: אקפח את בני. אקברם. קיפוח, לשון כריתה וחיתוך. ושבועה היא,
אקפח את בני אם אין דבר זה אמת שהלכה זו מקופחת קטועה ומחוטבת, דהא
פותח טפח בעיניו: ששמע השומע. כשנשאלה שאלה על ידי מעשה צבית המדרש
ושמע שטמאוהו ולא ידע משום מה טמאוהו. הם טמאו את המרדע משום כלים
המאהילים על המת, שהכלי עצמו המאהיל על המת טמא בכל שהוא, ללא בעיניו
פותח טפח אלא להביא את הטומאה תחת ראשו השני, וטמאו את האיכר או מטעם
חיבורים או משום דהוי ליה כלים שנגעו במת ואדם בכלים וטמא טומאת שבעה.
והשומע טעה לומר דטמאוהו מטעם שהמרדע מביא עליו טומאה מדין אוהל: שיהו
דברי חכמים מקוימים. שאומרים דמרדע מביא טומאה: על האדם הנושאן. זמנין
לדאם הנושאן אין עליו כי אם טומאת ערב, שבגדו מפסיק בין כתפו למרדע והוי
ליה דיקרב לדיקרב, והרואה שטמאים אותו טומאת ערב יטעה לומר
משום אוהל טמאוהו לפי שיש בהקיפו טפח, ואתי למימר דטומאת אוהל אין בה כי
אם טומאת ערב, הלכך גזרו עליו כעובי המרדע לטמא טומאת שבעה מדבריהם
משום אוהל: ועל עצמן בכל שהן. דכלי המאהיל על המת טמא אפילו כל שהוא:
ועל שאר אדם וכלים. שתחת המרדע: בפותח טפח. כיון דאין להם טומאה כלל אין
שייך לגזור על הקיפו משום עביו:

ב. כִּיצַד, כּוֹשׁ שֶׁהוּא תְּחִיב בַּכֶּתֶל, כִּחְצֵי זֵית מִתְחַתֵּיו וְכִחְצֵי זֵית מֵעַל גִּבּוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂאִינָן מְכוּוֹנִין, טְמֵא. נִמְצָא מִבֵּיא אֶת הַטְּמֵאָה לְעֶצְמוֹ בְּכָל שָׂהוּא. הַקֶּדֶר שֶׁהוּא עוֹבֵר וְהִסֵּל עַל כְּתִפוֹ וְהֶאֱהִיל צִדּוֹ אַחַת עַל הַקֶּבֶר, הַכְּלִים שֶׁבְּצַד הַשְּׂנִי טְהוֹרִין. אִם יֵשׁ בְּסֵל פּוֹתַח טְפַח, טְמֵאִים. הַתְּלוּלִיּוֹת הַקְּרוּבוֹת בֵּין לְעִיר בֵּין לְדֶרֶךְ, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יִשְׁנֹת, טְמֵאוֹת. הַרְחֻקוֹת, חֲדָשׁוֹת טְהוֹרוֹת, וְיִשְׁנֹת טְמֵאוֹת. אֵיזוֹ הִיא קְרוּבָה, חֲמֻשִּׁים אִמָּה. וְיִשְׁנָה, שְׁשִׁים שָׁנָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קְרוּבָה, שְׂאִין קְרוּבָה מִמֶּנָּה. וְיִשְׁנָה, שְׂאִין אָדָם זוֹכְרָה:

ברטנורה (ב) כּוֹשׁ. פֶּלֶךְ שֶׁהִגְשִׁים טוֹוֹת בּוֹ. וְאֵע״ג דִּפְסוּטֵי כָּלֵי עֵץ הוּא, מִקְבֵּל טוֹמֵאָה מִשּׁוּם כְּנוֹרָא שֶׁל מִתְכַּת הַקְּבֻעָה בּוֹ: אֵע״פ שְׂאִינָן מְכוּוֹנִין. שְׂאִין שְׁנֵי חֲלָאֵי זִיתִים מְכוּוֹנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה: טְמֵא. הַכּוֹשׁ. לְמַצִּיא הַטוֹמֵאָה עַל עַלְמוֹ בְּכָל שְׂהוּא: הַקֶּדֶר. מוֹכֵר הַקֶּדֶרוֹת: וְהִסֵּל. הַמוֹט שְׁנוֹשֵׂא בּוֹ אֶת הַקֶּדֶרוֹת. וּבְמִסְכַּת כָּלִים קוֹרְהוּ אִיסָל, דִּתְנִן הַתָּם [כָּלִים פֶּרֶק יז מִשְׁנָה טז] הַאִיסָל שִׁישׁ בּוֹ בֵּית קְבוּל טוֹמֵאָה עַל הַקֶּדֶרוֹת שֶׁתְּחַתּוֹ לְכָל הַשְּׂנֵי שְׁתְּלוּיּוֹת בּוֹ: הַתְּלוּלִיּוֹת. לְשׁוֹן תֵּל: הַקְּרוּבוֹת בֵּין לְעִיר. הַסְּמוּכָה לְבֵית הַקְּבֻרוֹת: בֵּין לְדֶרֶךְ. הַסְּמוּךְ לְבֵית הַקְּבֻרוֹת: אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יִשְׁנֹת טְמֵאוֹת. מִפְּנֵי שֶׁהִגְשִׁים קוֹבְרוֹת שֶׁם נִפְלִיָּהוּ, דַּעַד חֲמֻשִּׁים אִמָּה אֲזַלָּא אֲשֶׁה לַחֹדֶה וְקוֹבְרַת שֶׁם הַנֶּפֶל שְׁלָה. אֲבָל רְחוּקוֹת לֹא אֲזַלָּא לַחֹדֶה לְקַבֵּר בְּתֵל, וְהוֹאִיל דְּמִטְמֵאִין בִּישְׁנֹת וְאִפִּילוֹ רְחוּקוֹת, דְּחִיּוּשִׁין שְׂמֵא קְרוּבוֹת הִיוּ מִתְחַלְתֵּן וְחִרְבָּה הַעִיר וְנִשְׁתַּכַּח הַדְּבַר: ר' יְהוּדָה אוֹמֵר כּוֹ. וְהַלְכָה כִּר' יְהוּדָה:

ג. הַמוֹצָא מִתּוֹ בְּתַחֲלָה מִשְׁכָּב כְּדֶרֶכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתּוֹ. מְצָא שְׁנַיִם נוֹטְלִין וְאֶת תְּבוּסָתּוֹ. מְצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה (כְּמֵלֵא מִטָּה וְקוֹבְרִיהָ), הֵרִי זֶה שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וְלֶהֱלֹן עֶשְׂרִים אִמָּה. מְצָא אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אִמָּה, בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וְלֶהֱלֹן עֶשְׂרִים אִמָּה, שְׂרַגְלִים לְדָבָר.

שְׂאֵלוֹ מִתְחִלָּה מִצְאוֹ, נְטָלוֹ וְאֵת תְּבוּסָתוֹ:

ברטנורה (ג) המורא מת בתחלה. שלא היה ידוע אם קבר. והכי אמרינן בגמרא בנזיר (דף סד), המורא, ולא שהיה מצוי. מת, פרט להרוג, דהרוג אין לו תבוסה ואין לו שכונת קברות, והכי גמירי לה: מושכב. ולא שהיה יושב: כדרכו. ולא שהיה ראשו מונח בין ירכותיו. דכל הני חיישינן להו שמא נכריס הו, שאין דרכן של ישראל לקבור מתים כך: נוטלו ואת תפוסתו. מותר לפנותו משם ולקברו במקום אחר. ולריך שיטול מן העפר של הקבר עמו, כדי תפיסה, שהוא כל העפר תיחוח שתחתיו, וחופר בקרקע בתולה שלש אלבעות, דכתיב (בראשית מז) ונשאתני ממאריס וקברתני בקבורתם, שלא היה לריך לומר ממאריס, אלא הכי קאמר, מעפר של מאריס טול עמי. ורמב"ם גריס תבוסתו, העפר המעורב מדם וליחה של המת, לשון מתבוססת בדמין (יחזקאל טז): מלא שלשה אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמונה. כלומר מקבר ראשון עד שלישי אין פחות מארבע אמות ולא יותר על שמונה: הרי זו שכונת קברות. וניכר שלשם קבורה נתנום שם ואסור לפנותם, דקנו מקומם. ואפילו מת אחד אם ניכר שלשם קבורה נתנוהו שם אסור לפנותו. אלא שבאחד או בשנים אנו תולים שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם, אבל בשלשה מוכח שזה מקום מיוחד לקברות. ואורך המערה דרכה להיות שש ורחבה ארבע ואלכסונה עודף שתי אמות דהיינו שמונה, ומשום הכי תנן מארבע ועד שמונה: כמלוא מטה וקובריה. לא גרסינן לה הכא: בודק ממנו ולהלן עשרים אמה. שהמערה ארבע אמות רוחב על שש אורך, והחצר שהמערות פתוחות לה מכאן ומכאן, שש על שש, דהכי סבירא להו לרבנן בצבא בתרא פרק המוכר פירות (דף קא), נמלא אורך שתי מערות וחצר שביניהן שמונה עשרה אמות, ולפי שפעמים חופרים מערה אחת באלכסונה, ואלכסון של מערה עודף על ריבועה שתי אמות, נמלאו עשרים אמה, שמונה דמערה ראשונה באלכסונה, ושש דחצר שבין שתי המערות ושש במערה שניה, דחד אלכסון אמרינן, תרי אלכסוני לא אמרינן, והיינו דקתני עשרים. ועוד לריך לבדוק מלמעלה ומלמטה, עשרים אמה, דהיינו ארבעים אמה, דשמא זו היא מערה שבמזרח החצר ויש עדיין אחרת כנגדה במערב החצר, אי נמי זו היא שבמערב החצר ויש עדיין אחרת במזרח החצר: מלא מת אחד בסוף עשרים בודק הימנו ולהלן עשרים אמה. דמי יימר דמצית הקברות זה הויא ההיא מערה, שמא קבר אחר הוא וחצר אחרת של אדם אחר, ולריך לעשות גם לשם כל בדיקות דלעיל, דכמו שיש שם קבר כמו כן יש אחרים: שרגלים לדבר. אחרי שנמלא כבר בשדה זו שכונת קברות: שאילו מתחלה מלאו. לקבר זה קודם שמלא השלשה הראשונים, היה נוטלו ואת תפוסתו. כדתנן ברישא, המורא מת בתחלה כו' נוטלו ואת תפוסתו:

ד. הבודק, בודק אמה על אמה ומניח אמה, עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה. המוציא את העפר

מִמְקוֹם טְמֵאָה, אוֹכֵל בְּדַמְעוֹ. הַמִּפְקַח בַּגֵּל, אֵינוֹ אוֹכֵל בְּדַמְעוֹ :

צִרְטוֹרָה (ז) הַבּוֹדֵק. הֵא דַתְנֵן צוֹדֵק וְלֵהֲלוֹן עֲשָׂרִים אֲמָה, אֵין כְּרִיד לַחֲפוֹר אֶת כּוֹלֵן, אֲלֵא חוֹפֵר אֲמָה עַל אֲמָה וּמְנִיחַ אֲמָה שְׂאִינוֹ חוֹפֵר, וְעוֹשֶׂה כֵן עַד שְׂמַגִּיעַ לְסוֹף עֲשָׂרִים. וְאוֹתָהּ אֲמָה שֶׁהוּא חוֹפֵר כְּרִיד לַחֲפוֹר עַד שְׂמַגִּיעַ לְסַלֵּעַ, אוֹ לְבַתּוֹלָה, שֶׁהִיא קָרַקַע שֶׁלֹּא נִחְפְּרָה מֵעוֹלָם: הַמוֹלִיאֵא אֶת הָעֵפֶר מִמְקוֹם הַטּוֹמֵאָה. מֵאוֹתָם הָאֲמוֹת שֶׁהוּא חוֹפֵר: אוֹכֵל בְּדַמְעוֹ. אִם כֵּהֵן הוּא אוֹכֵל בְּתַרוּמָתוֹ. לְשׁוֹן מִלְאֲחָךְ וּדְמַעַךְ לֹא תֵאָחֵר (שְׁמוֹת כג). וְאֵע"ג דְּאֵין כֵּהֵנִים רִשְׁאֵין לְבִדּוֹק שֶׁהִרִי הֵן מוֹזְהָרִין עַל הַטּוֹמֵאָה, מִכֹּל מְקוֹם אִי אֲתַרְמִי כֵהֵן וּבִדְקָה, אֵינוֹ אֲסוּר לְאֲכוֹל בְּתַרוּמָה הֵיכָא דְלֹא אֲתַחֲזַק שֶׁס טוֹמֵאָה: הַמִּפְקַח אֶת הַגֵּל. שֶׁל אֲבָנִים. שֶׁנִּפְלַע עַל הָאֲדָם וּמֵת. אִם כֵּהֵן הוּא אֵינוֹ אוֹכֵל בְּדַמְעוֹ, דְּכִיוֹן דֵּהוּחֲזַקָה שֶׁס טוֹמֵאָה חַיִּשְׁיֵנָן דְּלִמְאָה הָאֵהֵיֵל, וְאִפִּילוּ סַפֵּק חַי סַפֵּק מֵת, חַיִּשְׁיֵנָן:

ה. הָיָה בּוֹדֵק, הִגִּיעַ לְנַחַל אוֹ לְשְׁלוּלִית אוֹ לְדָרְךְ הַרְבִּים, מִפְּסִיק. שָׁדָה שְׁנֵהָרְגוּ בָּהּ הַרוּגִים, מְלַקֵּט עֵצִים עֵצִים וְהַפֵּל טָהוֹר. הַמִּפְּנֵה קִבְּרוּ מִתּוֹךְ שְׁדָהוּ, מְלַקֵּט עֵצִים עֵצִים וְהַפֵּל טָהוֹר. בּוֹר שְׁמִטִּילִים לְתוֹכוֹ נִפְּלִים אוֹ הַרוּגִים, מְלַקֵּט עֵצִים עֵצִים וְהַפֵּל טָהוֹר. רַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר, אִם הִתְקִינוֹ לְקַבֵּר מִתְחִלָּה, יֵשׁ לוֹ תְּבוּסָה :

צִרְטוֹרָה (ח) הִיָּה בּוֹדֵק. לְהַשְׁלִים עֲשָׂרִים אֲמָה: לְנַחַל. נֵהָר: לְשְׁלוּלִית. אֲמַת הַמַּיִם שְׂמַחֲלֶקֶת שְׁלַל לְאֲגַפְיָה, שְׂאֲמוֹת אַחֲרוֹת שֶׁל מַיִם שׁוֹתוֹת מִמְנֵה: אוֹ לְדַרְךְ הַרְבִּים. שְׂאֵין קוֹבְרִים בַּה אֶת הַמֵּת: מִפְּסִיק. אֵינוֹ בּוֹדֵק עוֹד לְהַשְׁלִים עֲשָׂרִים אֲמָה: וְהַכֹּל טָהוֹר. וְאֵין לְהַם תְּפוּסָה אֲלֵא מִלְקֵט הָעֲצָמוֹת בְּלִבָּד וְאֵינוֹ כְּרִיד לִיטוֹל יוֹתֵר: ר' שְׂמַעוֹן אוֹמֵר כו'. וְאֵין הַלְכָה כר' שְׂמַעוֹן:

גמרא נדה דף כ"ג ע"ב

תנו רבנן המפלת גוף אטום אין אמו טמאה לידה. ואיזהו גוף אטום רבי אומר כדי שינטל מן החי וימות. וכמה ינטל מן החי וימות רבי זפאי אומר עד לארכובה רבי ינאי אומר עד לנקביו רבי יוחנן אומר משום רבי יוסי בן יהושע עד מקום טבורו בין רבי זפאי לרבי ינאי איכא בינייהו טרפה חיה מר סבר טרפה חיה ומר סבר טרפה אינה חיה. בין רבי ינאי לרבי יוחנן איכא בינייהו דרבי אליעזר דאמר רבי אליעזר ניטל ירך וחלל שלה נבלה אמר רב פפא מחלוקת מלמטה למעלה אבל מלמעלה למטה אפילו כל דהו טהורה. וכן אמר רב גידל אמר רבי יוחנן המפלת את שגולגלתו אטומה אמו טהורה. ואמר רב גידל אמר רבי יוחנן המפלת כמין אפקתא דדיקלא אמו טהורה:

כ"ג עד הארכובה. שנחתכו רגליה עד למעלה מן הארכובה שהיא טרפה וקסבר טרפה אינה חיה: עד לנקביו. ונקביו בכלל קסבר טרפה חיה הלכך עד לארכובה הוא ולד אבל עד לנקביו הוא נבלה כר' אלעזר דאמר ניטל הירך וחלל שלה נבלה ואפי' בחייה מטמאה הלכך לא חיה ובשחיטת חולין מפרש ה"ד חלל שלה כל שרבוה ונראית חסרה: עד טבורו. אבל עד נקביו לא דלית ליה דר"א ואי משום טרפה קסבר טריפה חיה: בין רבי ינאי לר' יוחנן איכא בינייהו דר"א. ותרוייהו אית להו טרפה חיה: מלמעלה. שנחתך מגולגלתו: אטומה. חסרה: כמין אפקתא דקלא. שהדקל למטה יחיד ומתפצל מלמעלה כך היו ידיו והגליו על כתפו ומלמטה הוא בלא כורה:

זוהר ויקהל דף ר"ד ע"א

ההוא רוחא דנחית ואתוסף בבני עלמא פד נחית אסתחי בבוסמין דגנתא דעדן ונחית ושרא על עמא קדישא. זכאין אינון פד האי רוחא אתער בההיא שעתא דההיא רוחא

נחית נחתי עמה לגו גנתא דעדן שתין רתיכין מתעטרין
לשית סיטרין. וכד מטי לגנתא דעדן פדין כל אינון רוחין
ונשמתי דגנתא דעדן כלהו מתערי להווא (נ"א מתעטרי בהווא)
רוחא וכרוזא קרי ואמר זכאין אתון ישראל עמא קדישא
דרעותא דמאריכון אתער לגבייכו. רזא דרזין לידעי
חכמתא זכאין אינון פד האי רוחא אתער. האי רוחא
איהו אתפשטותא דהאי נקודה. ונפקא מינה ואתפשטא
בעלמא והווא הוי רזא דשבת דשרא לתתא ועל דא כתיב
ביה שמירה ושמרו בני ישראל את השבת והא אוקמוה
שבת לא כתיב אלא את השבת לאסגאה הווא רוחא
דשרא על כלא ואצטריד לנטרא ליה הואיל וקיימא עמה
דבר נש. ועל דא כתיב (ישעי' נ"ו) כל שומר שבת מחללו:

תרגום הזהר הרוח ההוא שיוצא ונתוסף בצני העולם, כשיוצא, הוא מתרחז
בצבאים של גן העדן, ויוצא ושורה על העם הקדוש. אשריהם כשהרוח
ההוא נתעורר. בשעה ההיא, שהרוח ההוא יוצא, יורדים עמו לגן עדן,
שנים מרפצות המתעטרות לששה קלות, חג"ת נה"י, שכל אחד פולל
עשר, הם שנים. וכשמגיע לגן עדן, אז כל אלו הרוחות והנשמות שצגן
עדן, כלם מתעטרים צרוח ההוא. הפרוז קורא ואומר, אשריכם ושראל
עם קדוש שרצון אדונכם נתעורר אליכם. סוד הסודות הוא ליודעי החכמה.
אשריהם כשהרוח הזה מתעורר. הרוח הזה הוא התפשטות של הנקודה
הזו, מלכות, ויוצא ממנה ומתפשט בעולם. והרוח ההוא, הוא סוד השצת
השורה למטה. ועל פן פתוב צו שמירה, ושמרו בני ישראל את השצת. והרי
העמידוהו, שצת לא פתוב, אלא את השצת, הוא לרצות הרוח ההוא השורה
על הכל, ורתיכים לשמרו, משום שנמלא עם האדם. ועל פן פתוב, כל
שומר שצת מחללו.

הלכה **פסוקה**

הרמב"ם הלכות שבת פרק ט'

א. העושה שני בתי נירין חייב העושה נפה או כברה או סל או סבכה או שסרג מטה בחבלים הרי זה תולדת עושה נירין ומשיעשה שני בתים כאחד מכל אלו חייב וכן כל העושה שני בתי נירין בדבר שעושין אותו בתים כגון אלו חייב: **ב.** דרך האורגין שמותחין החוטין תחלה באורף היריעה וברחבה. ושנים או חזין זה מכאן וזה מכאן ואחד שובט בשבט על החוטין ומתקן אותן זה בצד זה עד שתעשה כלה שתי בלא ערב. ומתיחת החוטין כדרך האורגין היא הנסכת המסכת וזה המותח נקרא מיסד וכשכופלין אותם ומתחיל להכניס השתי בערב נקרא אורג:

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ה

פרנס אל יטיל אימה על הצבור שלא לשם שמים וירדה וינגוש ויכוף אותם בחזקה לכבוד עצמו כדי שיהיו יראים ומתפחדים ממנו שאם עשה כן כמה עונשם גדול. כי הם נמנים עם אויבי ה' והמסורות מוסרי ממון חביריהם בידי אחרים וכל שכן גופם והאפיקורסים מבזים תלמידי חכמים ושכפרו בתחיית המתים והפורש מדרך צבור אף על פי שלא חטא אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצות בכללן ואינו נכנס ביניהן בצרתם ולא מתענה בתעניתם שלא מחמת אונס וחולי אלא הולך בדרךיו כאחד מעמי הארץ וכאלו לא היה מהם ושנתנו חתיתם בארץ החיים אלו שמטילים אימה על הצבור שלא לשם שמים יורדים לבאר שחת ואינם יוצאים משם לעולם וגייהנם כלה והם אינם כלין שנאמר (תהלים מט) וצורם לבלות

שְׂאוּל אֵלָא אִשׁ יוֹצֵא מֵעֲצָמוֹתֵיהֶם וְנִשְׂרָפִים:

פרשת מסעי

מסעי יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

לֹג (א) אֵלָה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעִבְרַתָם בְּיַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן: אֵלֶיךָ מִטְּלֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי
נִפְקוּ מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם
לְחִילֵיהוֹן בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

רש"י אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו, להודיע חסדיו של מקום, שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטלטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתיים מסעות. לא מהם ארבעה עשר, שכלם היו בשנה ראשונה, קודם גזרה, משנסעו מרעמסס עד שבאו לרחמה. שמשם נשלחו המרגלים, שנאמר (במדבר יב, טו) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ט) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחוו ברחמה, למדת שהיא במדבר פארן. ועוד הולך משם שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים, נמצא שכל שמונה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות. אמר לו כאן ישנו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו'.

(ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם
עַל פִּי יְהוָה וְאֵלָה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:
וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יְת מִפְקֵנֵיהוֹן לְמִטְּלֵיהוֹן
עַל מִימְרָא דִּי וְאֵלֶיךָ מִטְּלֵיהוֹן

לְמַפְקְנֵיהוֹן : (ג) וַיִּסְעוּ מֵרַעְמָסָס בַּחֲדָשׁ
הָרֵאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ
הָרֵאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרָיִם : וַיִּטְלוּ
מֵרַעְמָסָס בְּיַרְחָא קַדְמָא בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָא
מִבֵּתַר יוֹמָא דְפֶסַח נִפְקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גְּלִי לְעֵינֵי כָּל מִצְרָאִי :
(ד) וּמִצְרָיִם מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה
בָּהֶם כָּל בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה
שְׁפָטִים : וּמִצְרָאִי מְקַבְּרִין יַת דִּי קִטְל יֵי בְּהוֹן כָּל בּוּכְרָא
וּבְטַעוֹתֵהוֹן עֶבֶד יֵי דִינִין :

רס"ז ומלכים מקברים. טרודים באבלם:

(ה) וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמָסָס וַיַּחֲנוּ
בְּסֹכֶת : וַיִּטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמָסָס וַיִּשְׂרוּ בְּסֹכֶת : (ו) וַיִּסְעוּ
מִסֹּכֶת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בְּקִצָּה
הַמִּדְבָּר : וַיִּטְלוּ מִסֹּכֶת וַיִּשְׂרוּ בְּאֵתָם דִּי בְּסִטְר מִדְּבָרָא :

נביאים - ירמיה - פרק ב

(א) שָׁמְעוּ דְבַר יְהוָה בַּיַּת יַעֲקֹב וְכָל
מְשֻׁפְּחוֹת בַּיַּת יִשְׂרָאֵל : קִבְּלוּ פִתְגָמָא דִּי בַיַּת יַעֲקֹב
וְכָל זִרְעֵית בַּיַּת יִשְׂרָאֵל : (ב) כֹּה אָמַר יְהוָה מֵה

מָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי
וַיֵּלְכוּ אַחֲרַי הֶהָבֵל וַיְהִי בָלוּ : כַּדָּנּוּ אָמַר יי מָה
אֲשַׁפְּחוּ אֲבֹהֵתְכוֹן בְּמִימְרֵי שְׁקֵר אֲרִי אֶתְרַחֲקוּ מִדְּחַלְתִּי וְטַעוּ בְּתֵר
טְעוֹתָא וְהוּוּ לְלָמָּא : (ו) **וְלֹא אָמְרוּ אֵיִה יְהוָה**
הַמַּעֲלָה אֶתְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִידֶ:
אֶתְנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוֹחָה בְּאֶרֶץ
צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא עֵבֶר בָּהּ אִישׁ
וְלֹא יָשָׁב אָדָם שָׁם : וְלֹא אָמְרוּ נִדְחַל מִן קָדָם יי
דְּאִסִּיק יִתְנָא מֵאֶרֶעָא דְּמִצְרַיִם דְּדַבֵּר יִתְנָא בְּמִדְבָּרָא בְּאֶרֶעָא מִישֵׁר
וְחָרוֹב בְּאֶרֶע צִדִּיא וְטוֹלִימוֹתָא בְּאֶרֶע דְּלֹא עֵדָא בָּהּ אָנְשׁ וְלֹא
אֶתּוֹתָב אָנְשָׁא תָמּוֹן :

רש"י וְלֹא אָמְרוּ אֵיִה ה' . כִּי נִלְךְ אַחֲרַי אֲלֵהִים אַחֲרַי : עֲרָבָה . פְּלִנּוּרִ"א בְּלַעַז : וְשׁוֹחָה . נְטוּיָה
אִינְפוֹסִיאִ"ה בְּלַעַז : צִיָּה . דִּישְׁגֵּאטִ"ה בְּלַעַז : וְלִמּוֹת . לָשׁוֹן חֶשֶׁךְ (י) אֵל אֶרֶץ הַכַּרְמֶל . לֹאֲרַעָא דִּישְׁרָאֵל
דְּהוּת מִנְצַבָּא כַּכְרַמְלָא , פִּירָשׁ נְטוּעָה כִיעֵר :

(ו) **וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הַפְּרָמָל לֶאֱכֹל**
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְתָבֵאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי
וְנַחֲלָתִי שִׁמְתֶם לְתוֹעֵבָה : וְאֵעִילִית יִתְכוֹן לְאֶרֶע
דִּישְׁרָאֵל דְּהוּת מְנַצְבָּא כְּכַרְמְלָא לְמִיכַל אָפָה וְטוֹבָה וְעֵלְתוֹן
וְסִאִיבְתוֹן יֵת אֶרֶע בֵּית שְׁכֵנְתִי וְאֶחְסֵנְתִי שׁוֹיִתוֹן לְפּוֹלְחוֹן טְעוֹתָא :
(ח) **הַכְּהֵנִים לֹא אָמְרוּ אֵיִה יְהוָה וְתַפְשִׁי**
הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִיאִים נָבֵאוּ בְּבַעַל וְאַחֲרַי לֹא יוֹעִלוּ
הַלְכוּ : כְּהֵנִיא לָא אָמְרוּ נִדְחַל מִן קָדָם יי וּמְלָפִי אִוְרִיתָא לָא
אִילִיפוּ לְמִידַע דְּחַלְתִּי וּמְלַכְיָא מְרָדוּ בְּמִימְרֵי וּנְבִיאֵי שְׁקֵרָא מְתַנְבְּוּ
בְּשׁוּם טְעוֹתָא וּבְתֵר דְּלֹא יְהֵנוֹן לְהוֹן אֲזִלוּ :

רש"י תופשי התורה . סנהדרין : והרועים . המלכים : נצאו צבעל . צסם הצעל :

(ט) לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נְאֻם יְהוָה וְאֶת
בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב : בְּכֹן אֲנִי עֲתִיד לְאֶתְפָּרֵעַ מִנְכוֹן אֲמַר
יְי וּמִן בְּנֵי בְנֵיכֶם דָּאִם יַעֲבֹדוּן כְּעוֹבְדֵיכֶם אֲנִי עֲתִיד לְאֶתְפָּרֵעַ :

רש"י עוד אריב . טרם אביא עליכם רעה אחוכם עמכם עוד ע"י נביאי אע"פי שרצתי עמכם כבר
ימים רבים :

כתובים - תהילים - פרק ה

(י) תִּאֲבֹד דְּבַרִי כְזָב אִישׁ דָּמִים וּמְרָמָה
יִתְעַב יְהוָה : תִּאֲבֹד מִמְלִי כְדָבוּתָא אָנֹשׁ שְׂדֵי דַם זָפִי
וְנִכְלָא יִרְחֵק יְי :

רש"י איש דמים ומרמה . זה עמלק וזרעו :

(ח) וְאֲנִי בְּרַב חֶסֶדְךָ אָבוֹא בֵּיתְךָ אֲשֶׁתְּחֹה
אֶל הַיַּכְל קְדֻשָּׁךָ בִּירְאֶתְךָ : וְאֲנִי בְּסִגְיָאֵי טוֹבְךָ
אֲעוֹל לְבֵיתְךָ אֲסַגֹּד לְהַיַּכְלָא דְקוֹדְשְׁךָ בְּדַחְלִתְךָ :

רש"י ואני . אבא ביתך להודות לך ברב חסדך שהפלאה עלינו להראותינו נקמה מהם :

(ט) יְהוָה נִחְנֵי בְּצַדִּיקְתְּךָ לְמַעַן שׁוֹרְרִי (הושר)
הַיֵּשֶׁר לְפָנַי דְּרַכְּךָ : יְי דְבַר יְתִי בְּצַדִּיקְתְּךָ מִן בְּגִלְל
תוֹשְׁבַחֵי תַקִּין קְדָמֵי אֲוִרְחֶתְךָ :

רש"י שוררי . עויני המלפס שאבגוד בך ותעזבני , שוררי כמו (במדבר כד) אשורנו ולא קרוב :

(י) כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קְרָבָם הוֹת קָבֵר
פְּתוּחַ גְּרוֹנָם לְשׁוֹנָם יַחְלִיקוֹן : מְטוּל דְּלִית
בְּפוּמְהוֹן דְּרְשִׁיעֵי כִּינְתָא גּוֹפִיהוֹן מְלָן אֶתְרְגוּשְׁתָּא הֵיד שְׂיול פְּתִיחַ
גְּרוֹנְהוֹן לִישְׁנְהוֹן מְשַׁעְעִין :

רש"י כי אין בפיהו נכונה . נראים כאוהבים והם אויבים : קרבים הוות . מחשבותם מרמה : קצר פתוח
גרונם . לבלוע יגיע אחרים כקצר הבלוע את הגוף : יחליקו . דברי חלקקו :

(יא) הָאֲשִׁימָם אֱלֹהִים יִפְלוּ מִמְּעַצּוֹתֵיהֶם
בְּרַב פְּשַׁעֵיהֶם הִדְיַחְמוּ כִּי מָרוּ בְּךָ : חַיֵּב לְהוֹן
אֱלֹהָ יִתְבַּטְּלוֹן מִמְּלַכְתְּהוֹן בְּסַגְעָא מְרַדְהוֹן אֶתְקַל לְהוֹן אַרוּם
מְרַדוּ בְּמִמְרָךְ :

רש"י ממועלותיהם . שהם יועלים על ישראל , ואז ישמחו כל חוסי בך :

(יב) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בְּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ
וְתִסַּךְ עֲלֵימוֹ וַיַּעֲלֶצוּ בְּךָ אֲהַבֵּי שְׁמֶךָ :
וַיַּחֲדוּן כָּל מְסַבְּרוֹן בְּמִמְרָךְ לְעֵלָם יִשְׁבְּחוּן וְתִטַּל עֲלוֹיוֹן וַיִּבְדְּחוּן בְּךָ
רַחֲמֵי שְׁמֶךָ :

רש"י ותסך עלימו . תגונן ותסוכך עלימו : ויעלצו בך . כשיראו שאתה תבדך רעיד וואוהבדך :

משנה שביעית פרק י

א. שְׁבִיעִית, מְשַׁמְטָת אֶת הַמְּלֹאָה בְּשֶׁטֶר וְשָׁלָא
בְּשֶׁטֶר. הַקֶּפֶת הַחֲנוּת, אֵינָה מְשַׁמְטָת. וְאִם עֲשָׂאָה

מְלֹוּהַ, הִרִי זֹו מְשִׁמְטָת. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, הָרֵאשׁוֹן
הָרֵאשׁוֹן מְשִׁמְטָת. שְׂכָר שְׂכִיר, אֵינֹו מְשִׁמְטָת. וְאִם
עָשָׂאוּ מְלֹוּהַ, הִרִי זֶה מְשִׁמְטָת. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, כָּל
מְלֹאכָה שְׁפוּסָקָת בְּשַׁבְּעֵיתָ, מְשִׁמְטָת. וְשִׁאִינָה
פּוּסָקָת בְּשַׁבְּעֵיתָ, אֵינָה מְשִׁמְטָת:

ברטנורה (ה) שביעית משמטת את המלוה. המלוה את חברו ועברה עליו שביעית
אחר ההלוואה, אינו יכול לתבוע הלוואתו מחבירו, דכתיב (דברים טו) שמוט כל בעל
משה ידו: בשטר. שכתב לו שטר באחריות נכסים, ופעלד קרקעות על המלוה,
דמחזי כמי שמסכן קרקעות אללו, אף על פי כן שביעית משמטתו: הקפת החנות.
שקנה ממנו באמנה: אינה משמטת. דאין זה חוב ואין זו דרך מלוה: ואם עשאה
מלוה. שחשב עם הקונה וזקפן עליו במלוה: הראשון הראשון משמט. אם לקח
באמנה פעם ראשונה מן החנות וחזר ולקח שניה, הראשונה נעשית מלוה ומשמטת,
ולא השניה. חזר ולקח שלישית ראשונה ושניה נעשו מלוות ושביעית משמטתן, ולא
השלישית, וכן לעולם, האחרונה אין שביעית משמטתה וכל האחרות שביעית
משמטתן, הואיל והיה ראוי שיתן מעות הראשונה קודם שיקח השניה בהקפה ולא
נתן, נעשית ראשונה מלוה וכן לעולם. ואין הלכה כר' יהודה: כל מלאכה שפוסקת
בשביעית. אם שכר שכיר זה ממלאכות הפוסקות בשביעית כלומר, ממלאכות שאסור
לעשותן בשביעית, כגון חרישה וקליירה ועבודת קרקע, נעשה שכר זה בשביעית
כמלוה ושביעית משמטתו. ואם לא, שכר זה שחייב לו היה משאר מלאכות שאין
אסורות בשביעית, לא נעשה כמלוה ואין שביעית משמטתו. ואין הלכה כר' יוסי:

ב. השוחט את הפרה וחלקה בראש השנה, אם היה
החדש מעבר, משמט. ואם לאו, אינו משמט.
האונס, והמפתה, והמוציא שם רע, וכל מעשה בית
דין, אינו משמטין. המלוה על המשכון, והמוסר
שטרותיו לבית דין, אינו משמטין:

ברטנורה (ג) השוחט את הפרה. בשנה שביעית וחלקה ביום ראשון של שני ימים
טובים של ראש השנה, אם היה אלול מעובר, נמאל דיום ראשון שנתחלקה היה חול
והיה יום אחרון של אלול של שנה השביעית, ושביעית משמטת בסופה דכתיב (סג)
מקץ שבע שנים תעשה שמטה: האונס והמפתה. שנותנים חמשים שקל: והמוציא
שם רע. שנותן מאה: וכל מעשה בית דין. ממון שכתבו עליו פסק דין חייב אתה
ליתן לו: אין משמטין. שכיון שפסקו בית דין על הממון כגבוי דמי וכאילו הגיע לידו:

המלוכה על המשכון. דכתיב (דברים טו) ואשר יהיה לך את אחיך תשמו ידך, פרט לזה שיש לאחיד בידך: והמוסר שטרותיו לבית דין. דכתיב ואשר יהיה לך את אחיך, פרט למוסר שטרותיו לבית דין, שבית דין יש להם זה החוב אלל אחיו:

ג. פְּרוֹזְבוֹל, אֵינוֹ מְשֻׁמֵּט. זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהִתְקִין הַלֵּל הַזֶּה, כְּשֶׁרָאָה שֶׁנִּמְנְעוּ הָעַם מִלְּהַלּוֹת זֶה אֶת זֶה וְעוֹבְרִין עַל מֵה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה (דברים טו) הַשֹּׁמֵר לֶדֶךָ פֶּן יִהְיֶה דְבָר עִם לְבַבְךָ בְּלִיעַל וְגו', הִתְקִין הַלֵּל פְּרוֹזְבוֹל:

ברטורה (ג) פרוזבול. פרוז תקנה, בול עשירים, דכתיב (ויקרא טו) וסברתי את גאון עוזכם, ואמר רב יוסף אלו בולאות שביהודה, תקנה לעשירים שלא יעברו על השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל, ותקנה לעניים שימלאו מי שילוו להם. והשמטת כספים בזמן הזה דרבנן, דכתיב (דברים טו) וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו, בשתי שמטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת קרקעות ואחת שמיטת כספים, בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים, ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים, ורבנן הוא דתקינו שמיטת כספים בזמן הזה, ומשום הכי היה כח ביד הלל לתקן פרוזבול להפקיע דין השמיטה, הואיל ואין שמיטת כספים בזמן הזה אלל מדברי סופרים:

ד. זֶהוּ גוּפוֹ שֶׁל פְּרוֹזְבוֹל: מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הַדֵּינִים שֶׁבְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁכָּל חוֹב שְׂיֵשׁ לִי, שֶׁאֶגְבְּנוּ כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה. וְהַדֵּינִים חוֹתְמִין לְמַטָּה, אוֹ הַעֲדִים:

ברטורה (ד) זהו גופו של פרוזבול. עיקרו ושרשו: והדיינים חותמים למטה או העדים. להכי קתני הדיינים או העדים, ללמדך שיכול העד להיות דיין או הדיין עד, דרבנן נעשה דיין, ופרוזבול דרבנן הוא:

ה. פְּרוֹזְבוֹל הַמְּקַדֵּם, כְּשֶׁר. וְהַמְּאַחֵר, פְּסוּל. שְׁטָרֵי חוֹב הַמְּקַדְּמִים, פְּסוּלִים. וְהַמְּאַחֲרִים, כְּשָׂרִים. אֶחָד לְזֶה מִחֲמַשָּׁה, כּוֹתֵב פְּרוֹזְבוֹל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. חֲמִשָּׁה לוֹיִן מֵאֶחָד, אֵינוֹ כּוֹתֵב אֶלָּא פְּרוֹזְבוֹל אֶחָד לְכָלֶם:

(ה) פרוזבול המוקדם. שזמנו מוקדם שנכתב בכסליו וזמנו הכתוב בתוכו מתשרי קודם, כשר, מפני שהורע כוחו של מלכה בכך דפרוזבול אינו מועיל אלא להלואות שלפניו דמשנמסרו לבית דין הרי הן כגבויות ושוב אין משמיטות, הלכך הלוואות הבלואות אחריו שלא נמסרו לבית דין משמיטות, נמלא דמפסיד כמה שהקדים זמנו. אבל פרוזבול המאוחר פסול, שאיחר זמנו והוא הלואה בינתים וכסמואיא פרוזבול זה ורואים בית דין הזמן, סבורים שאותן הלוואות קדמו לפרוזבול, ונמלא גובה שלא כדין: שטרי חוב המוקדמים פסולים. כגון דקאי בניסן וכתב בשטר זמן תשרי שלפניו פסולים משום דגובה שלא כדין מן הלקוחות שצין תשרי לניסן, וקנסינהו רבנן ללא ליגבו בשטר זה מן הלקוחות כלל ואפילו מניסן ולהלן, גזירה שמה יגבה מאותן שצין תשרי לניסן שלא כדין. ומיהו לא הוי השטר פסול מחמת שהעדים שחתמו בו הוו רשעים שחתמו על שטר מוקדם בשקר, דמאז העדים למימר אנחנו על עיקר המלואה חתמנו ולא על הזמן שלא באנו להעיד שנכתב ונחתם ביומו: והמאוחרים כשרים. דהורע כחו של מלכה שאינו טורף לקוחות אלא מזמן שכתוב בשטר: כותבין פרוזבול לכל אחד ואחד. שכל מלוא ומלוא כריך שימסור שטרותיו לבית דין ויכתוב לו פרוזבול, הלכך כשחמשה לוין מאחד אינו כותב אלא פרוזבול אחד, שאין כאן אלא מלוא אחד, ואף על פי שהלוין מרובין, כשיהיה למלוא פרוזבול אחד על כולן דיו:

ו. אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע. אם אין לו, מִזְכָּה הוּא בְּתוֹךְ שִׁדְהוּ כָּל שְׁהוּא. הִיתָה לוֹ שְׁדָה מִמְשַׁכְּנֵת בְּעִיר, כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוֹל. רַבִּי חֲצַפְיִית אֹמֵר, כּוֹתְבִין לְאִישׁ עַל נְכָסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלִיתּוּמִים עַל נְכָסֵי אֶפְטְרוֹפִין :

(ו) אלא על הקרקע. אלא אם כן יש לו קרקע ללואה, שאז חשוב החוב כגבויו ביד בית דין ולא קרינא ביה לא יגוש: אם אין לו. ללואה, ומלואה יש לו, מזכה לו מלואה ללואה בתוך שדהו קרקע כל דהו, וכותבים עליו פרוזבול ואפילו החוב מאה מנה, משום דקרקע כל שהוא ראויה לגבות בה כל חובו כגון דגבי והדר גבי עד דמשלים כל חובו: היתה לו. ללואה שדה ממושכנת בעיר בין שאחרים משכנו אותה לו, בין שמשכן הוא לאחרים, כותבים פרוזבול: כותבין לאיש על נכסי אשתו. כגון קרקע של נכסי מלוג שהוא אוכל פירות: על נכסי אפוטרופין. שלוין לאורך היתומים והיתומים אין להם קרקע:

ז. פורת דבורים, רבי אליעזר אומר, הרי היא כקרקע, וכותבין עליה פרוזבול, ואינה מקבלת טמאה במקומה, וקרודה ממנה בשבת חייב.

וְחִכְמִים אֹמְרִים אֵינָהּ פְּקַרְקַע, וְאִין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ
פְּרוּזְבוּל, וּמְקַבְּלַת טַמְאָה בְּמִקּוּמָהּ, וְהַרְוֹדָה מִמֶּנָּה
בְּשַׁבָּת, פְּטוּר:

זרטורה (ז) כוורת דבורים וכו'. כשהיא מחוברת צטיט הכל מודים שהיא כקרקע לכל דבר, ואם היתה מונחת על גבי יתדות הכל מודים שהיא כמטלטלים ואינה כקרקע, לא נחלקו אלא שמונחת על גב קרקע ואינה מחוברת צטיט: ר' אליעזר אומר הרי היא כקרקע. ונקנית בכסף צטטר ובחזקה כקרקע, וכותבין עליה פרוזבוול. אם יש ללוה כוורת כאילו היה לו קרקע: ואינה מקבלת טומאה. כדרך שהקרקע המחובר אינו מקבל טומאה: והרודה. מחלות דבש שצתוכה בשבת, חייב חטאת, כתולש דבר ממקום חצורו, לכתוב (שמואל א יד) ויטבול אותה ביערת הדבש, וכי מה ענין יער אכל דבש, אלא, מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת, אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת. ואין הלכה כר' אליעזר:

ח. המחזיר חוב בשביעית, יאמר לו משמיט אני.
אמר לו, אף על פי כן, יקבל ממנו, שפאמר (דברים טו)
וְזֶה דְבַר הַשְּׂמִיטָה. כִּי־צֵא בּוֹ, רוֹצֵחַ שְׂגֵלָה לְעִיר
מִקְלָטוֹ וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמְרוּ לָהֶם רוֹצֵחַ
אֲנִי. אָמְרוּ לוֹ אֵף עַל פִּי כֵן, יִקְבַּל מֵהֶם, שְׂפֹאֲמֵר (שם)
וְזֶה דְבַר הָרוֹצֵחַ: (ט)

זרטורה (ח) המחזיר חוב בשביעית. בסוף שביעית דהיינו צסמיטתה, שאין שביעית משמטת אלא בסופה שנאמר (דברים טו) מקץ שבע שנים: אמר לו אף על פי כן. אמר לו הלוה אף על פי כן אני רוצה לפרוע לך: יקבל ממנו. ולא עוד אלא שמותר לו שתהא ידו פשוטה לקבל צסעה שאומר לו משמט אני: שנאמר וזה דבר השמטה. כלומר דיבור בעלמא שמוציא מפיו שהוא משמט דיו, ודיבור ראשון שאמר משמט אני סגי, ואין כריך שיאמר וישנה שנאמר וזה דבר, אין לך אלא דיבור ראשון, וכן וזה דבר

ט. המחזיר חוב בשביעית, רוח חכמים נוחה הימנו.
הלזה מן הגר שנתגירו בניו עמו, לא יחזיר לבניו.
ואם החזיר, רוח חכמים נוחה הימנו. כל
המטלטליו, נקנין במשיכה. וכל המקיים את דברו,

ברטנורה (ט) המחזיר חוב בשביעית. לזה שאמר למלוה אף על פי כן ומחזיר לו מעותיו, רוח חכמים נוחה הימנו: לא יחזיר לבניו, אינו חייב להחזיר לבניו אם מת הגר: אם החזיר רוח חכמים נוחה הימנו. ודוקא לבניו שנתגיירו עמו, משום דנכרי יורש את אביו מן התורה דכתיב (דברים ט) כי ירושה לעשיו נתתי את הר שער, ואם לא יחזיר לבניו יק לחוש שמא יחזרו לסורם שיאמרו אם היו נכרים היו יורשים אביהם והיו כריכין להחזיר להם, אבל אם היתה הורתם שלא בקדושה וליתם בקדושה דמעולם לא ירשו את אביהם מן התורה, ולא היתה ירושה זו ראויה להם לעולם, אין לחוש בזה שמא יחזרו לסורם, והמחזיר להם אין רוח חכמים נוחה הימנו: כל המטלטלין נקנין במשיכה. וכל זמן שלא משך יכול כל אחד מהם לחזור בו, ואף על פי שנתן המעות אין המעות קונות עד שימשוך החפץ הנקנה, ואף על פי כן המקיים את דבריו ואינו חוזר בו ואפילו לא משך, רוח חכמים נוחה הימנו, דהכי תניא, חיפת לך והין לך (ויקרא יט) שיהא לאו שלך לך והין שלך לך:

גמרא ברכות דף מ"ו ע"ב

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אין המסבין רשאין לאכול כלום עד שיטעום הבוצע. יתיב רב ספרא וקאמר לטעום איתמר. למאי נפקא מינה שחייב אדם לומר בלשון רבו תנו רבנן שנים ממתנין זה לזה בקערה שלשה אין ממתנין הבוצע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול הימנו הרשות בידי. רבה בר בר חנה הוה עסיק ליה לבריה בי רב שמואל בר רב קטינא קדים ויתיב וקמתני ליה לבריה אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן מפי העונים. רב חסדא אמר מפי רוב העונים. אמר ליה רמי בר חמא מאי שנא רובא דאפתי לא כליא ברקה. מיעוטא נמי לא כליא ברקה. אמר ליה שאני אומר כל העונה אמן יותר מדאי

אֵינוֹ אֶלָּא טוֹעָה. תָּנוּ רַבֵּנּוּ אֵין עוֹנִין לֹא אֶמֶן חֲטוּפָה וְלֹא אֶמֶן קְטוּפָה וְלֹא אֶמֶן יְתוּמָה וְלֹא יִזְרוּק בְּרָכָה מִפִּיו. בֵּן עֲזַאי אָמַר כָּל הָעוֹנָה אֶמֶן יְתוּמָה יְהִיו בָּנָיו יְתוּמִים חֲטוּפָה יִתְחַטְּפוּ יָמָיו. קְטוּפָה יִתְקַטְּפוּ יָמָיו וְכָל הַמְּאָרִיךְ בְּאֶמֶן מְאָרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו:

רס"י לטעום איתמר. אין חילוק בדבר אלא שחייב לומר בלשון רבו: קדים. רבה בר בר חנה ליטב על השלחן ולשנות לבנו הלכות סעודה לפי שהתן רגיל לזבוע והוא מלמדו היאך יעשה: לזבוע. לפרוס הפרוסה מן הפת. עד שיכלה אמן מפי העונים. אמן אחר ברכת המוציא דאף עניית אמן מן הזרחה היא ואמרי' בפרק כולד מצרכין כריך שתכלה ברכה קודם בליעה: חטופה. שקורין את האל"ף בחטף ולא בפתח ואומר אמן והוא כריך לומר אמן: קטופה. שמחסר קריאת הנו"ן שאינו מוציאה צפה שתהא ניכרת: יתומה. שלא שמע הזרחה אלא ששמע שעונין אמן. והא דאמרינן בפרק החליל שבאלכסנדריא של מצרים היו מניפים בסודרים כשהגיע עת לענות אמן אלמא לא שמעו וקא ענו, הנהו מידע ידעי שהם עונים אמן אחר ברכה ועל איזה ברכה הם עונים אלא שלא היו שומעין את הקול: ולא יזרוק ברכה מפיו. במהירות שדומה עליו כמסא אלא שחוק קבוע הוא לו:

זוהר בשלח דף נ"ח ע"א

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר (תהלים י') לָמָּה הִי תַעֲמוּד בְּרַחוּק תַעֲלִים לְעֵתוֹת בְּצָרָה בְּשַׁעֲתָא דְחוּבֵי עֲלָמָא גְרָמוּ קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא סָלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא וּבְנֵי נָשָׂא צוּחִין וְנִחְתִּין דְּמַעִין וְלִית מָאן דְּיִשְׁגַּח עֲלֵיהוּ מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא וְתִשׁוּבָה אֲתַמְנַע מִנֵּיִהוּ כְּדִין כְּתִיב (שמות טו) וּבָרַב גְּאוּנָדָא תַהֲרֵס קָמִידָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר הָאִי קָרָא בְּשַׁעֲתָא דְּיִתְלַבֵּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא גְּאוּתָא עַל עַמְמֵיָא דְּיִתְכַנְשׁוּן עֲלֵיהּ כְּמָה דְּכְתִיב (תהלים ב') וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל הִי וְעַל מְשִׁיחוֹ. וְתַאנָּא זְמִינִין אֵינוּן שְׁבַעִין קַסְטוּרִין מִכָּל עֵיבַר (נ"א עמיו) לְאֲתַכְנֵשָׂא בְּהָהוּא זְמָנָא

בְּאוֹכְלוֹסִין דְּכָל עֲלָמָא וּלְמַעַבְד קָרְבָּא עַל יְרוּשָׁלַם קִרְתָּא
 קִדְיִשָּׂא וּלְאַחַדָּא עֵיטִין עֲלִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא. וּמְאִי
 אֲמַרִי נּוֹקִים עַל פְּטְרוֹנָא בְּקִדְמִיתָּא וּלְבִתָּר עַל עֲמִיָּה וְעַל
 הִיכְלִיָּה כְּדִין זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְחִיכָּא עֲלִיָּהוּ
 דְכְּתִיב (סו) יוֹשֵׁב בְּשָׂמַיִם יִשְׁחַק הִ' יִלְעַג לָמוֹ. בְּהֵוָּא זְמַנָּא
 יִלְבַּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא גְּאֻתָּא עֲלִיָּהוּ וַיִּשְׁצִינּוּן מִן עֲלָמָא
 כְּמָה דְכְּתִיב (זְכַרְיָה י"ד) וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף הִ' אֶת
 כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַם הַמֶּק בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד
 עַל רִגְלָיו. רַבִּי אֲבָא אָמַר מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי יִיסָא סָבָא וְהָכִי
 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְאַחֲיָא לְכָל
 אֵינּוֹן מְלָכִין דְּעָקוּ לְיִשְׂרָאֵל וְלִירוּשָׁלַם לְאַנְדְרִיאָנוֹס
 לְלוֹפִינוֹס וְנְבוֹכַדְנֶצַּר וְלִסְנַחְרִיב וְלְכָל שְׂאָר מְלָכִי עַמִּין
 דְּחָרִיבוּ בֵּיתִיהּ וְלִשְׁלֹטָאָה לֹון כְּקִדְמִיתָּא וַיִּתְּכַנְשׁוּן עִמָּהוֹן
 שְׂאָר עַמִּין וְזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְאַתְפָּרְעָא מְנַיָּהוּ
 בְּאַתְגְּלִיָּא סַחְרָנִי יְרוּשָׁלַם הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (סו) וְזֹאת
 תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף הִ' אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל
 יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר יִצְבְּאוּ לָא כְּתִיב אֶלָּא אֲשֶׁר צָבְאוּ כְּדִין כְּתִיב
 (שְׁמוֹת ט"ז) וּבָרַב גְּאוּנָּד תִּתְהַרֵס קַמִּידָּהּ וְדָא לְזְמַנָּא דְאַתִּי
 מְשִׁיחָא כְּתִיב וְשִׁירְתָּא דָּא שִׁירְתָּא דְעֲלָמִין הִיא :

תרגום הזהר רַבִּי חֲזַקְיָה פִתַח וְאָמַר, לָמָּה הִ' פִּעַמּוּד צְרָחוֹק וְגו'. צִשְׁעָה
 שְׁעוֹנוֹת הָעוֹלָם גּוֹרְמִים, הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּבְנֵי
 הָאָדָם לוֹעָקִים וּמוֹרִידִים דְּמַעוֹת, וְאִין מִי שִׁיִּשְׁגִיחַ עֲלֵיהֶם. מַהוּ הַטַּעַם.
 מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא נִסְפָּלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְנִמְנָעָה מֵהֶם הַפְּסוּדָה.
 אִז כְּתוּב, וּבְרַב גְּאוּנָּד תִּתְהַרֵס קַמִּידָּהּ. רַבִּי יִלְחָק אָמַר מִקְרָא זֶה, הוּא צִשְׁעָה
 שֶׁהַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא מִתְלַבֵּשׁ צְגָלוֹת עַל הָעַמִּים שִׁיתְחַסְפוּ עֲלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל הִ' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וְלִמְדֵנוּ, עֵתִידִים שְׂבָעִים שָׁרִי לְצָלוֹת
 לְהִתְחַסֵּף מִכָּל כַּד צְעֵת הֵהוּא עִם הַצְּבָאוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְלַעֲשׂוֹת מְלַחְמָה
 עַל יְרוּשָׁלַם הָעִיר הַקְּדוּשָׁה וּלְטַפֵּס עֲלוֹת עַל הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא. וּמָה
 אֲוִמְרִים, נְהוּם עַל הַפְּטְרוֹן מִתְחַלָּה, וְאַחֲרַיָּךְ עַל עַמּוֹ וְעַל הַיִּכְלוֹ. אִז
 עֵתִיד הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא לְחַחוֹק עֲלֵיהֶם, שֶׁכְּתוּב יוֹשֵׁב בְּשָׂמַיִם יִשְׁחַק הִ' יִלְעַג
 לָמוֹ. צְזַמֵּן הַהוּא, יִלְבּוֹשׁ הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא גְּאֻתָּא עֲלֵיהֶם, וַיִּכְלָה אֲוִתָּם מִן
 הָעוֹלָם. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה וְגו'. רַבִּי אֲבָא אָמַר מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי

וַיִּסָּח סָבָא, וְכֵן אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת כָּל אֱלֹהֵי
הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵאִירוּ לְיִשְׂרָאֵל וְלִירוּשָׁלַיִם, דְּהֵינּוּ אֶת אֲנְדִיאָנוּס, אֶת לופִינוּס,
וְנְבוֹכַדְנֶצַּר, וְאֶת סַנְחֶרִיב, וְאֶת כָּל שָׂרֵי מַלְכֵי הָעוֹלָם, שֶׁהִחְרִיבוּ בֵּיתוֹ, וַיִּתֵּן
לָהֶם מַמְשָׁלָה כְּמִתְחַלָּה, וַיֶּחֱסְפוּ עִמָּהֶם שָׂרֵי הָעַמִּים וַיִּלְחֲמוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם,
וְעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַפְרֵעַ מֵהֶם בְּגִלְוֵי סָבִיב יְרוּשָׁלַיִם. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר
וְזֹאת תְּהִיָה הַמַּגִּפָּה אֲשֶׁר יִגּוֹף ה' אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר לְבָאוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם.
אֲשֶׁר יִבְּאוּ לֹא כְּתוּב, אֲלֹא אֲשֶׁר לְבָאוּ, לְשׁוֹן עֲבַר, כִּי סוּבַב עַל נְבוֹכַדְנֶצַּר
וְכוּ' שֶׁכָּבַד לְבָאוּ. אִז כְּתוּב, וּבְרַב גְּאוּנָה תִּהְרַם קְמִיָה. וְזֶה כְּתוּב, לְזִמְנוּ שְׂיִבֵּא
הַמַּשִּׁיחַ, וְשִׁירָה זו, שִׁירַת עוֹלָם הִיא. וּבְרוּחַ חֲפִיץ נִעְרַמוּ מַיִם: הֵינּוּ בָּאוֹתוֹ
זְמַן. וְעַל כֵּן, יִשִּׁירוּ בָּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וּבְזִמְנוּ מִלְּךְ הַמַּשִּׁיחַ, וּבְזִמְנוּ שֶׁל גּוֹג וּמַגּוּג.
נִכְּזוּ כְּמוֹ נֵד, הוּא לְזִמְנוּ הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא שְׂמַחַת כָּל הָעוֹלָמוֹת:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י"ב

א. אין הקורא רשאי לקרות עד שיאמר לו גדול שבצבור לקרות ואפלו חזן הכנסת או ראש הכנסת אינו קורא מעצמו עד שיאמרו לו הצבור או גדול שבהם לקרות. וצריך אחד לעמוד עמו בשעת קריאה כדרך חזן העומד עם הקוראין: **ב.** הקורא יש לו לדלג במקום למקום בענין אחד כגון אחרי מות ואף בעשור שבפרשת אמור אל הכהנים והוא שלא יקרא על פה שאסור לקרות שלא מן הכתב אפלו תיבה אחת ולא ישקא בדילוג אלא כדי שישלים המתורגמן תרגום הפסוק:

אם הביא אדם את עצמו לידי חשד ומחול לכל החושדים
כי הוא גורם לעצמו: זמירות היו לי חוקיך דוד מניח כל
זמירות ושירות שבעולם לעסוק בתורה והיה קורא את
הטעמים בנעימותיו ובטעמותיו ובזמירות אבל אותם
ההולכים ואומרים המקראות דרך יצאים והם בפיהם
כשיר של עגבים עתידה תורה שתצעק עליהם ואומרת
רבוננו של עולם בניך עשאוני ככנור ובשעה שהם קוראים
בי במרוצתם או אינם קוראים במזמורים הטעמים וגם
המפסיקים המקראות בדברים עליהם היא צועקת
ואומרת שמונת אלפים וחמש מאות פסוקים פסקתני
והם פסקו יותר מששים רבוא ועוד הם עושים בי אף מה
שאינ לעשות בשחת חולין. אדם מדבר חולין אינו פוסק
מדבר לדבר אחר והם מפסיקים דברי לעסוק בדברים
בטלים:

מסעי יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת
הרוח משבת שעברה:

(ו) ויסעו מאתם וישב על פי החירת אשר
על פני בעל צפון ויחנו לפני מגדל: ונטלו
מאתם ותב על פום חירתא די קדם בעיל צפון ושרו קדם מגדל: (ח)
ויסעו מפני החירת ויעברו בתוך היס
המדברה וילכו דרך שלשת ימים

בְּמִדְבַר אֲתֶם וַיַּחֲנוּ בְּמִקְרָה : וַיִּטְלוּ מִן פּוּם חִירְתָּא
וְעָבְרוּ בְּגוֹ יַמָּא לְמִדְבָּרָא וְאַזְלוּ מִהַלְדֵּי תִלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא דְאַתֶּם
וַיִּשְׂרוּ בְּמִקְרָה: (ט) וַיִּסְעוּ מִמִּקְרָה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה
וּבְאֵילָם שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינַת מַיִם
וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם : וַיִּטְלוּ מִמִּקְרָה וְאַתּוּ
לְאֵילָם וּבְאֵילָם תְּרֵי עָשָׂר מִבּוּעֵין דְּמִין וְשִׁבְעֵין דְּקָלִין וַיִּשְׂרוּ תַמְּן : (י)
וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל יַם סוּף : וַיִּטְלוּ
מֵאֵילָם וַיִּשְׂרוּ עַל יַמָּא דְּסוּף :

נביאים - ירמיה - פרק ב

(י) כִּי עָבְרוּ אֵיִי כְּתִיִּים וַרְאוּ וַקָּדָר שְׁלַחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מְאֹד וַרְאוּ הֵן הִיְתָה כְּזֹאת :
אַרְי עֵיבְרוּ לְנִגְוֹת כְּתָאִי וַחֲזוּ וְלִמְדִינַת עֲרַבָאִי שְׁלַחוּ וְאַסְתַּכְּלוּ לְחַדָּא
וַחֲזוּ עַמְמִיָּא דְגָלְוִן מְכַרְדֵּי לְכַרְדֵּי וּמִמְדִּינָה לְמִדִּינָה נְטִלִין יַת טַעֲוֹתֵהוֹן
וּמוֹבְלִין לְהוֹן עֲמָהוֹן וּבְאַתֵּר דְּאַיְנוּן שְׁרוּן פְּרַסִין יַת מִשְׁכְּנֵיהוֹן
וּמְקִימִין יַת טַעֲוֹתֵהוֹן וְסִגְדִין לְהוֹן אִידָא הִיא אוּמָא וְלִישָׁן דְּעַבְדַּת
כְּוֹתְכוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל :

כַּס"ז אֵיִי כְּתִיִּים . לְאֵיִי כְּתִיִּים : אֵיִי . אִישׁ־ל"ש צִלְעוּ : וְקָדָר שְׁלַחוּ . וְלִקְדָר שְׁלַחוּ לְרֵאוֹת מִנְהַגָּם :
וְהִתְבּוֹנְנוּ מְאֹד . וַיִּשְׂמוּ לֵב לְהַסְתַּכֵּל בְּדַבַּר יֵפֶה : הֵן . כְּמוֹ אִם , אִם הַמִּיר גּוֹי מֵהֶם אֵת אֱלֹהֵי וְאֵע"פ
שְׁהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הַמִּיר אֵת כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר צוּ הָיָה נִכְבַּד וְכְתִיִּים וְקִדְרִיִּים יוֹשְׁבֵי אֲוֵהִלִּים וְרוּעֵי מִקְנֵה
וְנוֹסְעִים וְהוֹלְכִים וּמְטוֹלְטוֹלִין מִמַּרְעָה לְמַרְעָה וּמִמְדַּבֵּר לְמַדְבַּר וְנוֹשְׂאִים אֵת אֱלֹהֵיהֶם עִמָּהֶם לְמִקּוֹם שְׁחוֹנִים
שֶׁם וְאֵי נִשְׁאַתִּי אֲתַכֶּם עַד אֲשֶׁר קִבַּעְתִּי אֲתַכֶּם וְהִנַּחְתֶּם אוֹתִי כִּךְ ת"י וְרִבּוֹתֵינוּ אִמְרוּ כְּתִיִּים עוֹבְדִים לְמִים
וְקִדְרִיִּים עוֹבְדִים לְאֵשׁ וְאֵע"פ שְׂוֹדְעִים שְׁהֵמָּם מְכַבֵּין אֵת הָאֵשׁ לֹא הִנִּיחוּ אֵת אֱלֹהֵיהֶם :

(יא) הִיְהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הַמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל : הָא עַמְמִיָּא לָא

שְׁבִקוּ פוֹלְחָן טַעוֹתָא וְאִינוּן טַעוֹן דְּלִית בְּהוֹן צְרוּךְ וְעַמִּי שְׁבִקוּ
פוֹלְחָנִי דִּי בְּדִילִיה אָנָּא מִיִּיתִי עֲלִיהוֹן יְקָרָא וְאַזְלוּ בְּתֵר דְּלָא יְהִנוּן
לְהוֹן :

רש"י בלא יועיל . בעכו"ם שאין זה תועלת :

(יב) שְׁמוֹ שָׁמַיִם עַל זֹאת וְשִׁעְרוּ חֲרָבוֹ מְאֹד

נְאֻם יְהוָה : אֲתֵאָבְלוּ שְׁמַיָּא עַל כְּדִין עַל אֲרֶעָא דְיִשְׂרָאֵל
דְּעֵתִידָא לְמַחְרַב וְעַל בֵּית מִקְדָּשָׁא דְעֵתִיד לְאַצְטַדָּאָה וְעַל דְּעַבְדִּין
בִּישְׁוֹן עֲבָדוּ עַמִּי לְחַדָּא אֲמַר יי :

רש"י שמו שמים . ל' תמהון כמו השתוממו והוא לשון אוי כמו אם כה יאמרו אלינו דומו (שמואל א' ט') :
ושערו . לשון סער : חרבו מאד . כאילו אתם נחרצים על בית המקדש שעתיד ליחרב :

(יג) כִּי שְׁתִּים רְעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֶתִּי עֲזָבוּ

מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחֻצַּב לְהֵם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֵת נְשִׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא יִכְלוּ הַמַּיִם : אַרְי
תְּרִיתִין בִּישְׁוֹן עֲבָדוּ עַמִּי פוֹלְחָנִי שְׁבִקוּ דִּי בְּדִילִיה אָנָּא מִיִּיתִי עֲלִיהוֹן
יְקָרָא כְּמַבּוּעַ דְּמִיִּין דְּלָא פְּסִיק וְשָׁעוּ בְּתֵר טַעוֹתָא דְאִינוּן לְהוֹן
כְּגוֹבִין תְּבִירִין דְּלָא יִכְלִין לְקַיְימָא מִיָּא :

רש"י שתיים רעות . אם המירו יראתם בכיוולא זה יש כאן רעה אחת ועכשיו שאתי עזבו שאני מקור
מים חיים ללכת אחרי העכו"ם שהם כזרות של מים מכונסין ונשברין ונסדקין ומימיהם נבלעים בסדקיהם
הרי שתיים רעות : לחצוב . לחפור : אשר לא יכלו . טינדרוני"ט בלעז את מימיהם שהמים מטשטשין את
שפתם וכותליהם והם נופלין :

כתובים - תהילים - פרק מד

(יב) תִּתְּנֵנוּ כָּצֵאן מֵאֲכָל וּבְגוּיִם זָרִיתָנוּ :
מִסֵּרְתָּנָא הֵיךְ עָנָא לְמִיכְלָא וּבִינֵי עֲמִמָּיָא בְּדִרְתָּא יִתְּנָא :

רש"י זריחנו . אפנדיסנו"ס בלע"ז :

(יג) תִּמְכֹּר עִמָּךְ בְּלֹא הוֹן וְלֹא רַבִּית
בְּמַחֲרֵיהֶם : זַבְּנָתָא עִמָּךְ מִגֹּן דְּלֹא מְמוֹנָא וְלֹא אֲסָגִיתָא
קִנְיָנָא בְּפִרוּגֵיהוֹן : (יד) תִּשְׂיִמְנוּ חֶרְפָּה לְשַׁכְּנֵינוּ
לַעַג וְקָלֶס לְסַבִּיבוֹתֵינוּ : שׁוֹיִתָּנָא קִלְנָא לְשִׁיבְבָנָא
מִמְקוֹנִיתָא וְתוֹרְפִיתָא לְחִזְרָנוֹתָנָא : (טו) תִּשְׂיִמְנוּ מְשָׁל
בְּגוּיִם מְנוּד רֵאשׁ בְּלֵאמִים : שׁוֹיִתָּנָא לְמַתְלָא
בְּעֲמִמָּיָא טְלִטּוּל רִישָׁא בְּאוּמִיָּא :

משנה פסחים פרק ט

א. מִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדָרְךְ רְחוּקָה וְלֹא עָשָׂה אֶת
הָרֵאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשְּׂנִי. שָׁגַג אוֹ נֶאֱנַס וְלֹא עָשָׂה
אֶת הָרֵאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשְּׂנִי. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר
טָמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדָרְךְ רְחוּקָה, שְׂאֵלוֹ פְּטוּרִין מִן
הַהֶכְרֵת, וְאֵלּוֹ חִיבִין בְּהֶכְרֵת :

בְּרֵטוּרָה (ה) מִי שֶׁהָיָה טָמֵא. שְׂאֵלוֹ פְּטוּרִים מִן הַכֵּרֶת. הַטְּמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדָרְךְ רְחוּקָה
פְּטוּרִין הַכְּתוּב מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח רֵאשׁוֹן, וְעִיקַר כֵּרֶת בְּפֶסַח רֵאשׁוֹן הוּא לְפִיכֵךְ אִם לֹא
עָשׂוֹ פֶּסַח שְׁנֵי פְּטוּרִים מִן הַכֵּרֶת: וְאֵלּוֹ חִיבִין בְּהֶכְרֵת. הַשּׁוֹגֵג אוֹ הַאֲנוּס חִיבִין הֵיוּ
בְּפֶסַח רֵאשׁוֹן אֲלֹא שֶׁהִשְׁגָּה וְהַאֲנוּס עִכְבָּתוֹן, וְכַשֵּׁהזִידוֹ וְלֹא עָשׂוֹ פֶּסַח שְׁנֵי חִיבִין
בְּהֶכְרֵת, כְּדַכְתִּיב (בַּמִּדְבָּר ט) וְהֵאֱלִישׁ אֲשֶׁר הוּא טְהוֹר וּבְדָרְךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח
וּנְכַרְתָּהּ, מִשְׁמַע דַּעַל כֹּל שְׂאֵר שְׂגוּת וְאוֹנְסִין שְׂאֵרְעוּ בְּרֵאשׁוֹן חוּץ מִטְּמֵא וְדָרְךְ רְחוּקָה

ב. איזו היא דרך רחוקה, מן המודיעים ולחוץ, וכמתה לכל רוח, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר, מאסקפת העזרה ולחוץ. אמר רבי יוסי, לפיכך נקוד על הי לומר, לא מפני שרחוקה ודאי, אלא מאסקפת העזרה ולחוץ:

ברטורה (ב) מן המודיעים. שם מקום רחוק מירושלים מהלך חמש עשרה מילין, והוא שיעור מהלך אדם בינוני בימי ניסן וימי תשרי שהימים והלילות שוים מהנך החמה עד בין הערבים שהוא שעת הקרבת הקרבן: חוץ לאסקופת העזרה. אפילו היה קרוב לירושלים וחלה ונתעכז ולא הגיע לאסקופת העזרה עד סוף שעת הקרבת הקרבן, נדון כדיון דרך רחוקה. ורבי עקיבא סבר שאין לו אלא דין נאנס אבל לא דין דרך רחוקה, הואיל והיה מן המודיעית ולפנים. והלכה כר' עקיבא: לפיכך נקוד על ה'. של רחוקה. אני שמעתי לדרוש, רחוק חמש אמות מאסקופת העזרה, שאפילו אינו רחוק אלא חמש אמות בלבד בסוף שעת [הקרבת] הקרבן נדון כדיון דרך רחוקה:

ג. מה בין פסח ראשון לשני, הראשון אסור בבל יראה ובל ימצא, והשני, מצה וחרמץ עמו בבית. הראשון טעון הלל באכילתו, והשני אינו טעון הלל באכילתו. זה וזה טעון הלל בעשייתו, ונאכלין צלי על מצות ומרורים, ודוחין את השבת:

ברטורה (ג) והשני חמץ ומלה עמו בבית. דכתיב (במדבר ט) כל חוקת הפסח יעשו אותו, משמע מצות שבגופו כגון כלי ועל מצות ומרורים יאכלוהו עושין אותו ככל חוקת הפסח, אבל מצות שעל גופו ממקום אחר כגון תשבתו שאור ולא תשחט על חמץ אין עושין אותו ככל חוקת הפסח: הראשון טעון הלל באכילתו וכו'. דכתיב (ישעיה ב) השיר הזה יהיה לכם כליל התקדש חג, ליל המקודש לחג שהוא פסח ראשון טעון הלל, ושאינו מקודש לחג אינו טעון הלל: זה וזה טעונים הלל בעשייתו. דלילה מיעט קרא משיר, יום לא מיעט:

ד. הפסח שבא בטמאה, לא יאכלו ממנו זבין וזבות נדות ויולדות. ואם אכלו, פטורים מפרת. רבי אליעזר פוטר אף על בפיאת מקדש:

זרמורה (ז) לא יאכלו ממנו זבין. דגבי טמא לנפש כתיב איש, דדרשין מיניה איש נחה ואין צבור נדחין, [אבל גבי זיבה אף צבור נדחין]: ואם אכלו פטורים מנחה. לאוכל הקדים בטומאת הגוף דכתיב (ויקרא ז) כל טהור יאכל בשר, וסמך ליה והנפש אשר תאכל בשר כו' וטומאתו עליו ונכרתה, בשר הנאכל לטהורים, טמאים חייבין עליו משום טומאה, ושאינו נאכל לטהורים כגון פסח הבא בטומאה אין טמאין חייבין עליו משום טומאה: אף על ביאת מקדש. פטר הזבין והזבות, אם נכנסו למקדש פטורים כשהפסח נחה מפני הטומאה, דכתיב (במדבר ח) וישלחו מן המחנה כל כרוע וכל זב וכל טמא לנפש, בזמן שטמאי מתים משתלחין, זבין ומאורעים משתלחין. אין טמאי מתים משתלחין, אין זבים ומאורעים משתלחין. ותנא קמא לא דריש לקרא להכי, דכולהו אכטריכו לחלקם ממחנותיהם. ואין הלכה כר' אליעזר:

ה. מה בין פסח מצרים לפסח דורות, פסח מצרים מקחו מפעשור, וטעון הזאה באגדת אזוב על המשקוף ועל שתי מזוזות, ונאכל בחפזון בלילה אחד, ופסח דורות נוהג כל שבועה:

זרמורה (ח) לילה אחד, ופסח דורות נוהג כל שבועה. מתניתין חסורי מחסרה והכי קתני, ונאכל בחפזון בלילה אחד וחמוצו כל היום ופסח דורות חמוצו נוהג כל שבועה, דפסח מצרים כתיב (שמות יג) ולא יאכל חמץ היום אתם יוצאים, קרי ביה לא יאכל חמץ היום שאתם יוצאים בלילה

ו. אמר רבי יהושע, שמעתי שתמורת הפסח קרבה, ותמורת הפסח אינה קרבה, ואין לי לפרש. אמר רבי עקיבא, אני אפרש. הפסח שנמצא קדם שחיטת הפסח, ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויקח בדמיו שלמים, וכן תמורתו. אחר שחיטת הפסח, קרב שלמים, וכן תמורתו:

זרמורה (י) שמעתי. מרבתי: שתמורת הפסח קריבה. שלמים אחר הפסח: ותמורת הפסח אינה קריבה. ויש תמורת פסח שאינה קריבה היא עלמה שלמים, אלא תרעה עד שיפול בה מום ותמכר ויביא בדמיה שלמים, דמותר הפסח קרב שלמים: ואין לי לפרש. שכחתי על אי זו שמעתי תקרב, ועל איזו תרעה עד שתסתאב: הפסח. שאבד והפריש אחר תחתיו ונמלא פסח ראשון קודם שחיטת השני, שהיה עומד לפנינו

בשעת שחיטה, הרי קבעתו שעת שחיטה בשם פסח, וזה שלא הקריבו דחהו בידים ולא יקרבו הוא עלמנו שלמים: עד שיסתאב. שיפול בו מום שלא יהיה ראוי לקרבן: וכן תמורתו. אם המיר בו בהמת חולין אחרי כן: לאחר הפסח. כלומר ואם לאחר שחיטת השני נמלא, הרי לא קבעתו שעת שחיטה בשם פסח, ולא נדחה בידים, ויקרב הוא עלמנו שלמים: וכן תמורתו. והוא הדין דמאי ר' יהושע למתני בפסח עלמנו, יש פסח קרב ויש פסח שאינו קרב:

ז. המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים, ירעה עד שישתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדבה. המפריש פסחו ומת, לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח, אלא לשם שלמים:

דרטורה (ו) ויפלו דמיו לנדבה. נותנים אותן המעות לתיבה שבמקדש ומקריבין מהן עולות נדבה: לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח. דהוה ליה פסח שמתו בעליו ואין כאן מנויין:

ח. הפסח שנתערב בזבחים, כלן ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה, ובדמי היפה שבהן ממין זה, ויפסיד המותר מביתו. נתערב בבכורות, רבי שמעון אומר, אם חבורת כהנים יאכלו:

דרטורה (ח) הפסח שנתערב. שלשה טלחים, אחד של פסח, ואחד של אשם, ואחד של עולה, שנתערבו. כולן ירעו עד שיסתאבו: ויביא בדמי היפה שבהן. עולה דשמא יפה שבהן עולה היה. ובדמי היפה שבהן אשם דשמא היפה שבהן אשם היה. ובדמי היפה שבהן פסח אם קודם הפסח נסתאבו כולן, ואם לאחר הפסח נסתאבו יביאם לשלמים דשמא היפה פסח היה. ואותו מותר שצריך להוסיף על השנים עד שיגיעו לדמי היפה, יפסיד משלו. וכיאל עושה, אם היפה שבהן שזה סלע, מביא שלש סלעים מביתו ונוטל הסלע האחת ואומר, כל מקום שהיא העולה הרי היא מחוללת על סלע זו, ויביא ממנה עולה. ונוטל הסלע השניה ואומר, כל מקום שהוא אשם הרי הוא מחולל על סלע זו, ויביא זה אשם. וכן לשלמים: נתערב הפסח בבכורות. שמתן דמם ודם הפסח שזה: ר' שמעון אומר אם חבורת כהנים יאכלו. כולן בו זבילה. שהזכור נאכל לכהנים. ויקרב פסח לשם פסח בכל מקום שהוא, ובכורות לשם בכורות בכל מקום שהן. ואע"פ שהן ממעטין בזמן אכילת הזכור, שהזכור נאכל

לשני ימים ולילה אחד ועכשיו אין אוכלין אותו אלא עד חלות כזמן הפסח ונמלאו מביאים קדשים לבית הפסול, ר' שמעון סבר שיכולין להביא קדשים לבית הפסול. ורבנן פליגי עליה ואמרי ירעו כולן עד שיסתאבו ויביא מעות בדמי היפה שבהן כדאמרן בפסח שנתערב בזבחים ואין הלכה כר' שמעון:

ט. תבונה שאבד פסחה, ואמרה לאחד, צא ובקש ושחוט עלינו, והלך ומצא ושחט, והם לקחו ושחטו, אם שלו נשחט ראשון, הוא אוכל משלו, והם אוכלים עמו משלו, ואם שלהן נשחט ראשון, הם אוכלין משלהן, והוא אוכל משלו. ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון, או ששחטו שניהן כאחד, הוא אוכל משלו, והם אינם אוכלים עמו, ושלהן יצא לבית השרפה, ופטורין מלעשות פסח שני. אמר להן, אם אחרתי, צאו ושחטו עלי. הלך ומצא ושחט, והן לקחו ושחטו. אם שלהן נשחט ראשון, הן אוכלין משלהן, והוא אוכל עמהן. ואם שלו נשחט ראשון, הוא אוכל משלו, והן אוכלין משלהן. ואם אינו ידוע איזה מהם נשחט ראשון, או ששחטו שניהם כאחד, הן אוכלין משלהן, והוא אינו אוכל עמהן, ושלו יצא לבית השרפה, ופטור מלעשות פסח שני. אמר להן ואמרו לו, אוכלין כלם מן הראשון. ואם אין ידוע איזה מהן נשחט ראשון, שניהן יוצאין לבית השרפה. לא אמר להן ולא אמרו לו, אינן אחראין זה לזה:

ברטורה (ט) לא ובקש. את האבוד ושחוט עלינו: אם שלו נשחט ראשון. הואיל והם אמרו לו שחוט עלינו על שלו הם נמנים, וסלהם ישרף, דפסח בלא בעלים הוא ואוכלים כולם משלו: ואם שלהן נשחט ראשון. הוא אוכל משלו, שהרי לא נמנה על שלהן. והן אוכלין משלהן, שהרי חזרו בהן מן האבוד ומשכו ידיהן ממנו: והן אינן אוכלין עמו. שמה שלהן נשחט ראשון ומשכו ידיהם מזה: וסלהן יצא לבית השריפה. שמה שלו נשחט ראשון ואינן נמנין על השני: ופטורים מפסח שני. דממה נפשך [בראשון] [באחד] נמנו, ואכילה לא מעכבא: אמר להן. אותו היחיד שהלך לבקש את

האבוד, אם אחרתי תמונתי עמכם ונחטו עלי. והם לא אמרו לו שחוט עלינו: הוא אוכל עמהן. ואלו ישרף, כיון שהמנוהו על שלהן הרי נמשך מן הראשון וחזר בו משליחותו: ואלו יאל לבית השריפה. שמא שלהן נשחט ראשון ונמשך ומבטלו, שהרין עשאו שלוחיו: ופטור מפסח שני. לממה נפשך בראשון נמנה, ואכילה לא מעכבת: אמר להן. שחטו עלי אם אחרתי: ואמרו לו. בקש ונחוט עלינו: יאכלו כולם מן הראשון. שהוא שלוחם והם שלוחיו: ואם אין ידוע איזה ראשון שניהם ישרפו. ופטורים מפסח שני: אין חייבין באחריות זה לזה. אין להם טענה זה על זה. אין חוששין איזה ראשון, אלא הוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן:

י. שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פְּסָחֵיהֶן, אֵלּוּ מוֹשְׁכֵינָן לָהֶם אֶחָד וְאֵלּוּ מוֹשְׁכֵינָן לָהֶן אֶחָד, אֶחָד מֵאֵלּוּ בָּא לוֹ אֶצֶל אֵלּוּ, וְאֶחָד מֵאֵלּוּ בָּא לוֹ אֶצֶל אֵלּוּ, וְכֵן הֵם אוֹמְרִים, אִם שָׁלְנוּ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יִדְיָךְ מְשׁוּכּוֹת מִשְׁלָךְ וְנִמְנִיתָ עַל שָׁלְנוּ, וְאִם שָׁלָךְ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יִדְיָנוּ מְשׁוּכּוֹת מִשְׁלָנוּ וְנִמְנִינוּ עַל שָׁלָךְ. וְכֵן חֲמִשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, וְשֵׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה, מוֹשְׁכֵינָן לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וְחֲבוּרָה, וְכֵן הֵם אוֹמְרִים:

בדטורה (י) אלו מושכין להם אחד. מן הפסחים. ואלו מושכין להם אחד: אחד מבני חבורה זו בא לו אלל חבורה זו, ואחד מזו בא לו אלל זו: וכך הם אומרים. לאותו יחיד הבא אללם: אם שלנו הוא. אותו הפסח שמשכנו אלינו יפה ברכנו את שלנו, המשך ידך משלך והמנה עמנו על שלנו: אם שלך הוא פסח זה. הרי אתה עליו וידינו משוכות משלנו ויהא לבני חבורה האחרת ונמנינו על זה שלך. נמצא אם החליפו הרי נמשכו כל החבורה משלהם ונמנו על אותו שבררו. וכך אומרים בני חבורה השניה ליחיד הבא אללם. ועל כרחם כריך אחד מאלו לבוא אלל אלו ולמנות עמהן, ולא אמרינן ימשכו אלו משלהן בכל מקום שהוא ואלו משלהן ויחזרו וימנו אלו על אחד ואלו על אחד, משום לאמרינן בצרייתא בגמרא דאסור למשוך כל בני החבורה מן הפסח ולהניחו בלא בעלים ושמא החליפו ורואים למשוך מפסחם ולימנות על אחר, כשאמרו הרי ידינו משוכות משלנו הרי נותר פסח בלא בעלים מיד, וזה אסור. ועכשיו כשאחד מחבורה זו בא אלל האחרת ממה נפשך אין כאן פסח בלא בעלים, אם יפה ברכו להם הרי כל בני חבורתו עליו חוץ מן האחד שפירש מהן ומשך ידו, ואם החליפו הרי הלך אחד מהם עם פסחו, וכשמשכו הנותרים ידיהם הימנו, נשאר הוא עליו: וכן חמש חבורות של חמשה חמשה. בני אדם. שנתערבו פסחיהן. כל חבורה

וחצורה מושקין להם אחד מן הפסחים, חמשה אנשים שבכל חצורה וחצורה [מתחלקין] לחמשה פסחים, אם החליפו לא יחא כאן פסח שאין אחד מצעליו הראשונים עליו: וכך הם אומרים. כשנעשו עתה החצורות החדשים אומרים הארבעה לאחד, אם שלך הוא פסח זה הרי ידעו ארבעתנו מסולקות מארבעה פסחינו בכל מקום שהם ונמנינו עמד, וכן הוא ושלשה חוזרין ואומרין לשני, וכן הארבעה לכל אחד שבחצורה. וכל חצורה וחצורה כן:

יא. שְׁנַיִם שְׁנֵתְעָרְבוּ פְסָחֵיהֶם, זֶה מוֹשֵׁף לּוֹ אֶחָד, וְזֶה מוֹשֵׁף לּוֹ אֶחָד, זֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוֹק, וְזֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוֹק, זֶה בָּא אֶצֶל זֶה, וְזֶה בָּא אֶצֶל זֶה, וְכַךְ הֵם אוֹמְרִים, אִם שְׁלִי הוּא פְסַח זֶה, יָדִיד מְשׁוֹכֹת מִשְׁלָךְ וְנִמְנִיתָ עַל שְׁלִי. וְאִם שְׁלָךְ הוּא פְסַח זֶה, יָדִי מְשׁוֹכֹת מִשְׁלִי וְנִמְנִיתִי עַל שְׁלָךְ:

ברטורה (יא) שנים שנתערבו פסחיהם. ראובן ושמעון שנתערבו פסחיהן, ראובן מושף לו אחד ושמעון מושף לו אחד. ראובן הולך וממנה עמו אחד מן השוק ואומר כל מקום שהוא פסח שלי הרי אתה נמנה עליו, וראובן בא לו אלל פסח שמשך לו שמעון, ושמעון בא לו אלל פסח שמשך לו ראובן, וכך אומר לו ראובן ליהודה הנשאר על פסח שמשך לו שמעון, אם שלך הוא פסח זה שיפה זירר לו שמעון תחלה, הרי ידי משוכות משלי והריני נמנה עמד על זה, ואם שלי הוא פסח זה, שלא כוונתי מתחלה לזרור יפה ואין זה פסח שנמנית עליו עם שמעון, הרי ידך מסולקות משלך והמנה עמי על זה. ולכך הוררך להמנות עמו אחד מן השוק, שאם באו להתנות כשהן יחידים ולומר אם שלי הוא פסח זה ושלך שלך הרי יפה זררנו ואם לאו הרי אני מושף ידי משלי ונמנה על שלך, נמצא כשהוא מושף משלו הרי הוא מניח את פסחו בלא בעלים שעדיין לא נמנה עליו אחר. והא ליכא למימר שימנה כל אחד על של חצרו קודם שימשוך ידו משלו, דאין נמנין על שני פסחים כאחד ואין זה מנוייו:

תָּנּוּ רַבָּנָן (שמות כ) זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ זְכָרְהוּ עַל הַיּוֹן
אֵין לִי אֶלָּא בַּיּוֹם בְּלִילָה מְנִין תַּלְמוּד לומר זְכוֹר אֶת יוֹם
הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. בְּלִילָה מְנִין אֲדַרְבָּה עֵיקַר קְדוּשָׁה בְּלִילָה
הוּא קְדִישׁ דְּכִי קְדִישׁ תַּחֲלִילת יוֹמָא בְּעֵי לְקַדְּוִשִׁי וְתוּ בְּלִילָה
מְנִין תַּלְמוּד לומר זְכוֹר אֶת יוֹם תַּנָּא מִיְהָדָר אֶלְיָה וְקָא
נָסִיב לִיה קָרָא דִּימָמָא. הָכִי קָאָמַר זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת
לְקַדְּשׁוֹ זְכָרְהוּ עַל הַיּוֹן בְּכַנְיִסְתּוֹ אֵין לִי אֶלָּא בְּלִילָה בַּיּוֹם
מְנִין תַּלְמוּד לומר זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת בַּיּוֹם מָאִי מְבַרְךְ
אָמַר רַב יְהוּדָה בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן. רַב אֲשִׁי אֵיקְלַע לְמַחוּזָא
אָמְרוּ לִיה לִיקְדִישׁ לָן מָר קִידוּשָׁא רַבָּא. הָבוּ לִיה סֶבֶר מָאִי
נִיהוּ קִידוּשָׁא רַבָּא אָמַר מְכַדִּי כָּל הַבְּרָכוֹת כֵּלָן בּוֹרָא פְּרִי
הַגֶּפֶן אָמְרִי בְּרִישָׁא אָמַר בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן וְאָגִיד בִּיה חַזִּייה
לְהַהוּא סָבָא דְגָחִין וְשָׂתִי קָרִי אֲנַפְשִׁיה (קהלת ב) הַחֲכָם עֵינָיו
בְּרֵאשׁוֹ. אָמְרִי בְּנִי רַבִּי חֵיִיא מִי שְׁלֵא הַבְּדִיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת
מִבְּדִיל וְהוֹלִךְ בְּכָל הַשַּׁבָּת כֵּלָן וְעַד כַּמָּה אָמַר רַבִּי זִירָא עַד
רַבִּיעֵי בְּשַׁבָּת כִּי הָא דִּיתִיב רַבִּי זִירָא קָמִיה דְּרַב אָסִי
וְאָמְרִי לָה רַב אָסִי קָמִיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְיָתִיב וְקָאָמַר לְעֵנָן
גִּיטִין חֲדָא בְּשַׁבְּתָא תִּרִי וְתִלְתָּא בְּתַר שַׁבְּתָא. אַרְבַּע
וְחַמֶּשָׁא וּמַעְלֵי יוֹמָא קָמִי שַׁבְּתָא. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי
אָבֵל לֹא עַל הָאוֹר. אָמַר רַבִּי בְּרוּנָא אָמַר רַב הַנוּטֵל יָדָיו לֹא
יְקַדֵּשׁ. אָמַר לָהּ רַב יֶצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מֶרְתָּא אֶכְתִּי לֹא
נַח נַפְשִׁיה דְּרַב שְׁפַחְתִּינְהוּ לְשַׁמְעֶתְתִּיה זִימְנִין סְגִיאִין הָוָה
קָאִימְנָא קָמִיה דְּרַב זִימְנִין דַּחְבִּיבָא עֲלִיה רִיפְתָּא מְקַדֵּשׁ
אַרִיפְתָּא זִמְנִין דַּחְבִּיבָא לִיה חֲמָרָא מְקַדֵּשׁ אַחֲמָרָא :

רש"י לקדשו. משמע משעה שמתקדש היום: אין לי אלא ציוס. לקמיה פריך
אדרבא עיקר קדושה כלילה הוא דכניסתו היא קדושתו: קידושא רבא. צפה"ג
ואהכי קרי ליה קידוש' רבא דאכלהו קידושא אמרי לה: ואגיד ביה. האריך בו:
עד רביעי בשבת. אבל מרביעי ולהלן גבי שבת הבא מתחשב: לענין גיטין. אמר
לה ה"ז גיטך ע"מ שתני לי מאתים זוז אחר השבת או שאמר קודם השבת תתני
לי: אבל לא על האור. אם לא בירך מאורי האש צמ"ט שוב אינו מצדך: הנוטל
ידיו לא יקדש. דקידושא מפסיק בין נטילה לאכילה והוי כהיסח הדעת ובעי
נטילה אחריתי בתר קידושא: דחביבא עליה ריפתא. שהיה רעב מקדש אריפתא
אלמא לא בעי נטילה אחריתי אלא מעיקרא משי ואכיל נהמא דקידושא: דחביבא

זוהר תרומה דף קנ"ז ע"א

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר (דברים ח') הַמּוֹלִיכֶךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בְּהַהוּא מִדְּבָרָא שְׁלֵטָא סְטָרָא אַחְרָא וּבְעַל כְּרַחֲמֵיהּ אִזְלוּ יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהּ וְתַבְרוּ חֵילֵיהּ אַרְבַּעִין שָׁנִין וְאִי יִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּכְּחוּ זְכָאִין בְּאִינוּן אַרְבַּעִין שָׁנִין הָוּה מִתְעַבְרָא הַהוּא סְטָרָא אַחְרָא מַעְלָמָא וּמִדְּקָא אַרְגִּיזוּ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא כָּל אִינוּן זְמַנִּין אֶתְתַּקַּף הַהוּא סְטָרָא וְנִפְלוּ כְּלָהוּ תַמְּוֹן תַּחֲוֹת רְשׁוּתֵיהּ וְשׁוּלְטָנוּתֵיהּ דְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא גּוּ אֶמְצָעִיתָא דְנִקּוּדָהּ דְכָל (עלמא) אַרְעָא קְדִישָׁא בְּבֵית קְדִישׁ הַקְּדוּשִׁים וְאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לָאוּ אִיהוּ בְּקִיּוּמָא בְּזִכּוּתֵיהּ כָּל עֲלָמָא אֶתְזֵן וּמְזוּנָא וְסְפוּקָא מִתַּמְּוֹן נִפְקָא לְכֻלָּא בְּכָל אַתְר סְתָרָא דִישׁוּבָא וּבְגִין כַּד אַף עַל גַּב דִּישְׂרָאֵל הַשְׁתָּא לְבַר מֵאַרְעָא קְדִישָׁא עִם כָּל דָּא מַחֲלָא וְזִכּוּתָא דְאַרְעָא קְדִישָׁא אֶשְׁתַּכַּח מְזוּנָא וְסְפוּקָא לְכָל עֲלָמָא וְעַל דָּא כְּתִיב (שם) וּבִרְכַת אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה דְהָא וְדָאִי בְּגִינָהּ מְזוּנָא וְסְפוּקָא אֶשְׁתַּכַּח בְּעֲלָמָא מָאן דְּאֶתְעֵדוּן עַל פְּתוּרִיהּ וּמִתְעַנַּג בְּאִינוּן מִיכְלִין אִית לֵיהּ לְאֶדְכָּרָא וּלְדַאֲגָא עַל קְדוּשָׁהּ דְאַרְעָא קְדִישָׁא וְעַל הֵיכְלָא דְמַלְכָּא דְקָא אֶתְחַרֵּיב וּבְגִין הַהוּא עֲצִיבוּ דְאִיהוּ קָא מִתְעַצֵּב עַל פְּתוּרִיהּ בְּהַהוּא חֲדוּהּ וּמִשְׁתַּיָּא דְתַמְּוֹן קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא חָשִׁיב עֲלֵיהּ כְּפֵאִילוּ בְּנָה בֵּיתֵיהּ וּבְנָה כָּל אִינוּן חֲרַבֵּי דְבֵי מִקְדְּשָׁא זְכָאֵה חוּלְקִיָּהּ :

תרגום זוהר פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר: הַמּוֹלִיכֶךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. בַּמִּדְבָּר הַהוּא שׁוּלְטַן הַסְטָרָא אַחְרָא, וּבְעַל כְּרַחֲמֵיהּ, הֵלְכוּ יִשְׂרָאֵל עֲלָיו וְשָׂכְרוּ כְחוֹ אַרְבַּעִים שָׁנָה. וְאִם יִשְׂרָאֵל הָיוּ נִמְלָאִים לְדִיקָאִים בְּאַרְבַּעִים הַשָּׁנָה הָאֵלּוּ, הָיוּ מַעֲבִירִים אֶת הַסְטָרָא אַחְרָא הַהוּא מִן הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם שְׁהִכְעִיסוּ אֶת

הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא בְּכָל פֶּעַם, נִתְחַזַּק הַסְטֵרְחָא אַחֲרָהּ הַהוּא, וְנִפְלוּ בְּלִים שָׁם
תַּחַת רָשׁוּתוֹ. מִמְשַׁלְתָּהּ שָׁל סוּד הָאֲמוּנָה הִיא תוֹדָה הַנְּקוּדָה הָאֲמֻנָעִית שָׁל
כָּל הָאֲרָצַי הַקְדוּשָׁה, בְּצִיַּת הַקֹּדֶשׁ הַקְדָּשִׁים. וְאִף עַל פִּי שְׁעָתָה אֵינוֹ מִתְקַיֵּם,
עַם כָּל זֶה, בְּזִכְרוֹתוֹ נִזּוֹן כָּל הָעוֹלָם, וּמִזּוֹן וְכֻלְפָּלָה יוֹאֲחִים מִשָּׁם לְכָל, בְּכָל
מְקוֹם לֹד הַיְשׁוּב. וּמִשׁוֹם זֶה, אִף עַל פִּי שְׁיִסְרָחֵל הֵם מֵחֻז לְאֲרָצַי הַקְדוּשָׁה,
עַם כָּל זֶה, מִהֶפֶח וְהִזְכוּת שָׁל הָאֲרָצַי נִמְאָחִים מִזּוֹן וְכֻלְפָּלָה בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן
כְּתוּב, וּבִרְכַת יֵאת ה' אֱלֹהֵינוּ: עַל הָאֲרָצַי הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ. עַל הָאֲרָצַי
הַטּוֹבָה וְדָחִי, כִּי בְּזִכְרוֹתָהּ נִמְאָח מִזּוֹן וְכֻלְפָּלָה בְּעוֹלָם. מִי שְׁמַתְעִדֵּן עַל שְׁלַחְנוּ
וּמִתְעַנֵּג בְּמִאֲכָלִים, יֵשׁ לוֹ לִזְכוֹר וְלִדְאוּג עַל הַקְדוּשָׁה שָׁל הָאֲרָצַי הַקְדוּשָׁה,
וְעַל הַיִּכָּל הַמְּלֶכֶךְ שְׁנִחְרָב. וּבְזִכְרוֹת הָעֶרְבַב הַהוּא שְׁנִעְרָב עַל שְׁלַחְנוּ שָׁם, בְּתוֹדָה
הַשְּׂמִיחָה וְהַמְּשַׁתָּה שָׁלוֹ, חוֹשֵׁב עָלָיו הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא כְּאִלּוּ בָּנָה בֵּיתוֹ, וּבָנָה
כָּל יֵלְדוֹ הַחֹרְבוֹת שָׁל בֵּית הַמְּקֹדֶשׁ, אֲשֶׁרִי חֻלְקוּ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פי"ב

א. כִּי־יִזְכֹּר הַקְדוּשָׁה לְקוֹרֵא לְקוֹרֵא בְּתוֹרָה אָסוּר לְסַפֵּר אֶפְלוּ
בְּדָבָר הַלְכָה אֶלָּא הַכֹּל שׁוֹמְעִין וְשׁוֹתְקִין וּמְשִׁימִין לְבָם
לְמָה שֶׁהוּא קוֹרֵא שְׁנִאָמַר (נחמיה ח) וְאֲזַנִּי כָּל הָעַם אֶל סֵפֶר
הַתּוֹרָה. וְאָסוּר לְצֵאת מִן בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּשַׁעַת שֶׁהַקּוֹרֵא
קוֹרֵא וּמוֹתֵר לְצֵאת בֵּין אִישׁ לְאִישׁ וּמִי שֶׁהוּא עוֹסֵק
בְּתוֹרָה תָּמִיד וְתוֹרָתוֹ אוּמְנָתוֹ מוֹתֵר לוֹ לְעִסוֹק בְּתַלְמוּד
תּוֹרָה בְּשַׁעַת שֶׁהַקּוֹרֵא קוֹרֵא בְּתוֹרָה: **ב.** מִימֹת עֶזְרָא נִהְגוּ
שְׂיָהָא שָׁם תוֹרְגָמֵן מְתַרְגֵּם לְעַם מֵה שֶׁהַקּוֹרֵא קוֹרֵא
בְּתוֹרָה כְּדִי שְׂיִבְיֵנוּ עֲנִין הַדְּבָרִים. וְהַקּוֹרֵא קוֹרֵא פְּסוּק
אֶחָד בְּלִבָּד וְשׁוֹתֵק עַד שְׂיִתְרַגֵּם אוֹתוֹ הַתּוֹרְגָמֵן וְחוֹזֵר
וְקוֹרֵא פְּסוּק שְׁנִי. וְאִין הַקּוֹרֵא רְשָׁאי לְקוֹרֵא לְמִתּוֹרְגָמֵן

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ח

שְׁלֹשָׁה דְבָרִים בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם אֲזַנְיִם עֵינָיִם לְשׁוֹן. אֲזַנְיִם לְשִׁמּוֹעַ. עֵינָיִם לְרִאיוֹת. לְשׁוֹן לְדַבֵּר. וְהֵם הַדְּבָרִים שֶׁמַּעֲשֶׂה הָאָדָם נַעֲשֶׂה עַל יְדֵיהֶם אֵלּוּ לֹא הָיוּ לוֹ אֲזַנְיִם לֹא הָיָה שׁוֹמֵעַ דְּבָרֵי הַבָּאִי וְכַמָּה עֲבִירוֹת אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שְׁמִיעָתָם וְהוּא הוֹלֵךְ וְעוֹבֵר. שֶׁמַּע שֵׁשׁ לְשֵׁם אֲשֶׁה אוֹ מִמּוֹן אֲשֶׁר יוֹכֵל לְגַנוֹב אֵלּוּ לֹא הָיוּ לוֹ עֵינָיִם לֹא הָיָה צוּפָה בְּעֵרְוָה וּמִתְאַוָּה לָהּ וְכַמָּה דְבָרִים אֵלּוּ לֹא הָיָה לוֹ לְשׁוֹן לֹא הָיָה מְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע וְכַמָּה חֲטָאִים שֶׁל הַבָּאִי עַל יְדֵי הַלְשׁוֹן. מֵה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד גִּדָּר וְחוּמָה. לְהַבְדִּיל בְּאָדָם וּלְהַרְחִיק מִן הָעֲבִירוֹת:

מסעי יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

וַיִּסְעוּ מֵיִם סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבָּר (יא)

סין: וַיִּסְעוּ מִן־מִדְבָּר וַיִּשְׁרוּ בְּמִדְבָּר דָּסִין: (יב) וַיִּסְעוּ

בְּמִדְבָּר סִין וַיַּחֲנוּ בְּדַפְקָה: וַיִּסְעוּ מִמִּדְבָּר דָּסִין

וַיִּסְעוּ בְּדַפְקָה: (יג) וַיִּסְעוּ מִדַּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאֵלּוּשׁ:

וּנְטָלוּ מִדְּפָקָה וְשָׂרוּ בְּאֵלוֹשׁ : (יד) וַיִּסְעוּ מֵאֵלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ
בְּרַפִּידִם וְלֹא הָיָה שָׁם מַיִם לָעַם
לְשִׁתּוֹת : וּנְטָלוּ מֵאֵלוֹשׁ וְשָׂרוּ בְּרַפִּידִם וְלֹא הָיָה תַמּוֹן מֵמַא
לְעַמָּא לְמִשְׁתֵּי : (טו) וַיִּסְעוּ מִרַפִּידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר
סִינַי : וּנְטָלוּ מִרַפִּידִם וְשָׂרוּ בְּמִדְבַּר דְּסִינַי :

נביאים - ירמיה - פרק ב

(יד) הֲעֶבְדוּ יִשְׂרָאֵל אִם יֵלִיד בַּיִת הוּא מִדּוֹעַ
הָיָה לְבַז : הַכְּעֲבָדָה הִנֵּה יִשְׂרָאֵל אִם יֵלִיד בַּיִתָּא הוּא מִדִּין
אֶתְמָסַר לְבְזוּזִין :

רש"י יליד בית . בן האמה :

(טו) עָלְיוּ יִשְׂאֲגוּ כְּפָרִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיתוּ
אֲרָצוֹ לְשִׁמָּה עָרְיוּ (נצתה) נָצְתוּ מִבְּלֵי יֹשֵׁב :
עֲלוּהִי יִכְלִין מִלְכָּא יְרִימוֹן קְלִיהוֹן וְשׁוֹן אֲרַעִיָּה לְצַדוֹ קְרוּוְהִי יִצְדָּנוּ
מִבְּלֵי יִתִּיב :

רש"י ישאגו . שואגים ל' הוזה : כפירים . מלכים : נצתו . נצתו באש :

(טז) גַּם בְּנֵי נֹף (ותחפנס) וְתַחֲפִנְחִס יִרְעוּדָּ
קִדְקֹד : אִף בְּנֵי מַפִּיס וְתַחֲפִנְחִס יִקְטְלוּן גְּבַרָּה וַיִּבְזוּן נְכֻסָּה :

רש"י גס בני נוף . ותחפנחס . הם מצרים שאתם צועחים עליהם לעזרה : ירעוך קדקוד . ל' רלינה
כדמתרגמינן ורלוץ ורעעו :

(יז) הָלוֹא זֹאת תַּעֲשֶׂה לָךְ עֲזֹבֶדְךָ אֶת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּעֲת מוֹלִיכְךָ בַּדֶּרֶךְ : הָלֹא דָא פּוֹרְעָנוּתָא
תַּתְּעֵבִיד מְנִיךְ עַל דְּשִׁבְקָתְךָ יַת פְּלַחְנָא דִּי אֱלֹהֶיךָ דְּאַחֲזִיךְ אוֹרְחָא
תַּקְנָא וְלֹא הִלִּיכְתָּא בָּהּ :

רש"י הלל זאת תעשה לך . הלל את הרעה ואת הפורענות הזאת תגרום לך האשמה והעון אשר עזבת
את ה' אלהיך : בעת מוליכך בדרכך . שהיה מלמד אותך דרך הטובה והישרה :

(יח) וְעַתָּה מַה לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מִי
שָׁחֹר וּמַה לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מִי
נָהָר : וְכַעַן מַה לָּכֹון לְאַתְחַבְּרָא לְפִרְעֹה מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם לְמִרְמֵי
דְּכוּרֵיכֹון בְּנִהְרָא וּמַה לָּכֹון לְמִגְזֵר קָיִים עִם אֶתוּרְרָא לְאַגְלָא
יַתְכֹון לְהִלָּא מְעַבְר פְּרַת :

רש"י מה לך לדרכ מצרים . למה תעזבי אותי ותצטחי על מצרים : לשותות מי שיחור . שטבעו זכורכם
בנילוס שיחור הוא נילוס כמה שנאמר מן השיחור אשר על פני מצרים בספר (יהושע יג) : ומה לך . למרוד
בי למען חגלי לדרכ אשור למעבר נהר פרת :

כתובים - תהילים - פרק עד

(ח) אָמְרוּ בְּלִבָּם נִינָס יַחַד שָׁרְפוּ כָּל מוֹעֲדֵי
אֵל בְּאַרְץ : אָמְרוּ בְּלִבְהוֹן בְּנִיהוֹן פְּחָדָא אוֹקִידוּ אֶבְהַתְּהוֹן
כָּל מְעַרְעֵיָא אֱלֹהָא בְּאַרְעָא :

רש"י אמרו כלכם נינס יחד . נינס מושליהם וכן (לעיל ע"ב) ינון שמו , ואחריתו יהיה מנון (משלי כ"ט) כל

מושלמים מחשבה א' להם הראשונים כאחרונים להזדווג לפטרונם של ישראל תחלה ואח"כ יזדווגו להם ותדע שהרי שרפו כל מועדי אל שהיו בארץ כל בתי וועד שלו , פלשתיים החריבו שילה נצבדנאלר החריבו בית ראשון ואחרים החריבו בית שני :

אֹתֵינוּ לֹא רָאִינוּ אֵין עוֹד נְבִיא וְלֹא אֶתֵנוּ יָדַע עַד מָה : אֶתְוָנָא דִּיהִבוּ לָנָא נְבִיָא לָא חֲמִינָא לִית תּוֹב נְבִיָא וְלִית עֲמָנָא דִּידַע עַד אֵימְתִי :

רש"י אֹתֵינוּ . שהצטחנו ביד נביאך אין לנו רואים אותם בימים רבים שאנו בגולה נתנבא אסף על ימי הגלות : עד מה . עד מתי נהיה בצרה זו :

עַד מָתִי אֱלֹהִים יַחַרְף צָר יִנְאֶץ אוֹיֵב שְׂמִי לְנֹצַח : עַד אֵימְתִי אֱלֹהִא יַחֲסֵד מְעִיקָא יַרְחִיק בְּעִיל דְּבָבָא שְׂמִי לְעֲלָמָא : **(יא)** לָמָּה תִּשָּׁיב יָדָךְ וַיִּמְיָנְךָ מִקָּרֵב (חוקד) חִיקָךְ כִּלְהָ : לָמָּה תִּתִּיב יָדָךְ וַיִּמְיָנְךָ לְמִפְרוֹק מִן גּוֹ עֲטָפָךְ אֶפִּיק וְשִׁיִּצִי עֲקָתָא :

רש"י מקרב חיקך כלה . השליכה והוצא אותה מתוך חיקך והלחם באויבך , כלה לשון גרש כמו (שנות י"א) כלה גרש יגרש :

וְאֱלֹהִים מִלְכִי מִקְדָּם פִּעַל יְשׁוּעוֹת בְּקָרֵב הָאָרֶץ : וְאֱלֹהִא מִלְכָּא דְשְׂכִינַת קוּדְשִׁיהּ מִלְקָדְמִין עֲבִיד פּוֹרְקָנָא בְּגוֹ אֶרֶץ :

רש"י ואלהים מלכי מקדם . והרי אחת תשועתנו מקדם :

א. הַמְקַנָּא לְאַשְׁתּוֹ, רַבִּי אֶלְיָעָזָר אֹמֵר, מְקַנָּא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם, וּמִשְׁקָה עַל פִּי יֶד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עֲצָמוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, מְקַנָּא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם וּמִשְׁקָה עַל פִּי שְׁנַיִם :

דרטורה (א) המקנא לאשתו. רע"ג דהמקנא משמע דיעבד אין לכתחילה לא, ההלכה היא שחייב אדם לקנאות לאשתו אם היא כריכה לכך. ולקמן מפרש כילד מקנא: מקנא לה על פי שנים. אם בא להשקותה מי המרים, כריך להביא שני עדים ולומר לה בפניהם אל תסתרי עם איש פלוני. ואם לא קנא לה בפני שנים, אינה נאסרת עליו בסתירה זו ואינו משקה אותה: על פי עד אחד או ע"פ עצמו. אפילו אין עדים שנסתרה אלא עד אחד, או הוא עצמו אומר ראיתיה שנסתרה אחר שקנאתי לה, נאסרה בסתירה זו עד שתשטה, שסתירתה אוסרתה עליו מספק: ר' יהושע אומר כו'. כריך ב' עדים אף לסתירה. והלכה כרבי יהושע. ורעפ"כ אמרינן בגמרא דבזמן הזה לא לימא איניש לביתיה אפילו בינו לבניה אל תסתרי עם איש פלוני, שיש לחוש לדברי ר"י ברבי יהודה דאמר מקנא אדם לאשתו על פי עד אחד או על פי עצמו. ואם נסתרה אחר שקנא לה בינו לבניה, נאסרה עליו איסור עולם בזמן הזה שאין שם מי שם המרים:

ב. פִּיצַד מְקַנָּא לָהּ. אָמַר לָהּ בְּפִנֵּי שְׁנַיִם, אֵל תִּדְבְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי, וְדַבְּרָה עִמּוֹ, עֲדִין הִיא מִתְּתָר לְבֵיתָהּ וּמִתְּתָר לְאָכּוֹל בְּתֵרוּמָה. נִכְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסֵּתֵר וְשִׁהְתָּה עִמּוֹ כְּדִי טִמְאַהּ, אָסוּרָה לְבֵיתָהּ וְאָסוּרָה לְאָכּוֹל בְּתֵרוּמָה. וְאִם מֵת, חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבָמַת :

דרטורה (ב) כילד הוא מקנא לה אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני כו'. בגמרא מפרש למתניתין הכי, אמר לה בפני שנים אל תדברי ודברה, אל תדברי ונסתרה, ולא כלום הוא ואינה אסורה לא לבעלה ולא לתרומה. אמר לה אל תסתרי ודברה עמו שלא בסתר, עדיין מותרת לבעלה ומותרת לאכול בתרומה אם אשת כהן היא: נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה. ושיעור כדי טומאה, כדי ללכות ביצת תרנגולת ולגמעה: ואם מת חולצת ולא מתיבמת. ואם מת בעלה קודם שישקנה, חולצת ולא מתיבמת. דכתיב באשה שמאל בה ערות דבר (דברים כ"ד) וילאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר, ודרשין לאיש אחר ולא ליבם. ורעפ"כ אינה מותרת לזר בלא חליצה, שכשם שאם היה בעלה חי לא היתה מותרת בלא גט, כך אינה מותרת מן היבם בלא חליצה:

ג. וְאֵלוּ אֲסוּרוֹת מְלֻאָכוֹל בְּתַרוּמָה, הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָךְ, וְשָׂבְאוֹ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמֶרֶת אֲנִי שׁוֹתָהּ, וְשָׂבְעָלָה אֵינּוּ רוֹצֶה לְהִשְׁקוֹתָהּ, וְשָׂבְעָלָה בָּא עָלֶיהָ בְּדַרְךְךָ. כִּי־צַד עוֹשֶׂה לָּהּ, מוֹלִיכָה לְבֵית דִּין שָׂבְאוֹתוֹ מִקּוֹם, וּמוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים, שְׂמָא יָבּוֹא עָלֶיהָ בְּדַרְךְךָ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּעָלָה נֶאֱמָר עָלֶיהָ:

ברטנורה (ג) ואלו אסורות לאכול בתרומה. לעולם. ואפילו היא בת כהן. ואילו שאר סוטות אינן אסורות אלא עד שישתו וימלאו טהורות: ושצאו עדים שהיא טמאה. ואפילו לאחר ששתתה ולא בדקה המים, אסורה איסור עולם. לפי שאין המים בודקים באשה שיש בה עדים שנטמאת, שנאמר (במדבר ה') ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה, דליכא דידע בה הוא שהמים בודקים, אבל איכא דידע בה, אפילו העדים הם במדינת הים אין המים בודקים: ושבעלה בא עליה בדרך. דקוב אין המים בודקים אותה, דכתיב (במדבר ה') ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון, שלא בא עליה לאחר סתירה, אז והאשה ההיא תשא את עונה. אין האיש מנוקה מעון, אין המים בודקים את אשתו: שני תלמידי חכמים. שידעו להתרות בו: ר"י אומר בעלה נאמן עליה. אם הבעל נאמן על אשתו באיסור חמור של נדה, לא יהא נאמן באיסור קל של לאו גרידא. וטעמייהו דרבנן, מתוך שאיסור קל הוא תקיף עליה יצריה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ד. הִיוּ מַעְלִין אוֹתָהּ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שְׂבִירוֹשְׁלַיִם, וּמֵאִימִין עָלֶיהָ כְּדַרְךְךָ שְׂמֵאִימִין עַל עֵדֵי נִפְשׁוֹת. וְאוֹמְרִים לָהּ, בְּתֵי הַרְבֵּה יִין עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה שְׁחוֹק עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה יִלְדוֹת עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה שְׂכָנִים הַרְעִים עוֹשִׂים. עָשִׂי לְשֵׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּכְתַּב בְּקִדְשָׁהּ, שֶׁלֹּא יִמָּחֶה עַל הַמַּיִם. וְאוֹמְרִים לְפָנֶיהָ דְּבָרִים שְׂאִינָה כְּדָאֵי לְשִׁמְעוֹן, הִיא וְכָל מְשִׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ:

ברטנורה (ה) היו מעלין אותה לב"ד הגדול. דכתיב בסוטה (ס) ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת, וכתיב התם (דברים י"ז) ע"פ התורה אשר יורוך, מה להלן בב"ד הגדול אף כאן בב"ד הגדול: ומאיימין עליה. כדי שתודה: הרבה ילדות עושה. וגורם

לילדה שתבא לידי הקול: דברים שאינם כדאי לשומעו. שאינה ראויה לשמוע אותן הדברים שאומרים לפנייה ממעשיהן של לדיקים, כגון יהודה הודה ולא בוש במעשה תמר, ראובן הודה ולא בוש במעשה זלמה:

ה. אַם אַמְרָה טְמֵאָה אָנִי, שׁוֹבֶרֶת כְּתִבְתָּהּ וַיּוֹצֵאתָ. וְאִם אַמְרָה טְהוֹרָה אָנִי, מֵעַלִּין אוֹתָהּ לְשַׁעַר הַמִּזְרָח שְׁעַל פֶּתַח שַׁעַר נֶקֶנוֹר, שְׁשָׁם מִשְׁקִין אֶת הַסּוֹטוֹת, וּמִטְהַרִּין אֶת הַיּוֹלְדוֹת, וּמִטְהַרִּין אֶת הַמְצוֹרְעִים. וְכִהֵן אוֹחֵז בְּבִגְדֵיהָ, אִם נִקְרְעוּ נִקְרְעוּ, אִם נִפְרְמוּ נִפְרְמוּ, עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לְבָבָהּ, וְסוֹתֵר אֶת שַׁעְרָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה לְבָבָהּ נָאָה, לֹא הָיָה מְגַלְהוּ. וְאִם הָיָה שַׁעְרָהּ נָאָה, לֹא הָיָה סוֹתֵרוּ:

ברטנורה (ה) שׁוֹבֶרֶת כְּתוּבָתָהּ. כותבת שובר על כתובתה, זניתי ואבדתי כתובתי כדי שלא תוכל לחזור ולתבוע כתובתה ממנו. ובמקום שאין כותבין כתובה חלל סומכין על תנאי צ"ד הוא שכותבת שובר, אבל במקום שכותבים כתובה, מקרעת כתובתה ואינה כותבת שובר: מעלין אותה לשער המזרח. מעלין ומורידין אותה, כדי ליגעה אולי תטרוף דעתה ותודה: שעל פתח שער נקנור. אדם ששמו נקנור שהביא דלתות לביתו פתח מאלכסנדריא של מצרים ונעשו לו נסים ונקרא שער נקנור על שמו כדלחמרינן ביומא (כת.): שָׁם מִשְׁקִין אֶת הַסּוֹטוֹת. דבעינן לפני ה': ומטהרין את היולדות. כדי שיעמדו על גבי קרבנו. וה"ה זבין וזבות הטעונים קרבן: ומטהרין את המורעים. כדכתיב (ויקרא י"ז) והעמיד הכהן המטהר וכו' לפני ה': אוחז בצגדיה. צבית הנאר שלחן: אם נקרעו. אינו חושש, ואם נפרמו אינו חושש. פרימה גדולה מקריעה שנקרע לקרעים הרבה. לשון אחר, פרימה מן הצדדין קריעה באורך: עד שמגלה את לבנה. דכתיב (במדבר ה') ופרע את ראש האשה, אין לי חלל ראשה גופה מנין ת"ל האשה, א"כ מה ת"ל את ראש, מלמד שסותר את שערך: רבי יהודה אומר פו'. שמא תלך זכאה ויתגרו בה פרחי כהונה שראו לבנה נאה ושערה נאה. ואין הלכה כר"י:

ו. הִיָּתָה מִתְכַּסֶּה בְּלִבָּנִים, מְכַסֶּה בְּשַׁחוּרִים. הָיוּ עָלֶיהָ כְּלֵי זָהָב וְקִטְלִיּוֹת, נְזָמִים וְטַבְּעוֹת, מְעַבְּרִים מִמֶּנָּה כְּדֵי לְנַוְלָהּ. וְאַחַר כֵּן מֵבִיא חֶבֶל מִצָּרִי וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעַלָּה מִדְּדִיָּהּ. וְכָל הַרוֹצֵה לְרֹאוֹתָּהּ בָּא לְרֹאוֹתָּהּ, חוּץ

מֵעֲבֹדֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ, מִפְּנֵי שְׁלֵבָה גַם בָּהֶן. וְכָל
הַנְּשִׁים מִתְרוֹת לְרֵאוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כג) וַנּוֹסְרוּ כָּל
הַנְּשִׁים וְלֹא תַעֲשִׂינָה כְּזַמְתְּכָנָה:

ברטנורה (1) היתה מכוסה בלבוניו מכסה בשחורים. ואם היו שחורים יפין לה, מכסה
בצגדים מכוערים: קטליות. ענקים שמשימים סביב הכור. ומפני שהאשה חונקת
עלמה בהם כדי שתראה בעלת בשר נקראים קטליות: נזמים וטבעות מעבירים
ממנה. מפרש בגמרא דלא תימא סיניחו לה הנזמים והטבעות אחר שקרעו בגדיה
וגלו את ליבה שזה יותר גנאי לה, כמו שגנאי יותר לאדם ערום שילך במנעלים
ברגליו מלילך יחף, קמ"ל דלא: חבל מצרי. מפרש בירושלמי לפי שעשתה מעשה
מצרי. ואם אין חבל מצרי מביא שאר חבלים: וקושרו למעלה מדדיה. שלא יפלו
בגדיה ותשאר ערומה: וכל הרואה לראות בא לראות. ודוקא באנשים רשות ואינו
חובה. אבל בנשים, חובה על כל הנשים המלויות שם לבא ולראות, כדכתיב ונוסרו
וכל הנשים: וכל הנשים מותרות לראותה. חייבין לראותה. הכי מפרש לה בגמרא:

ז. בְּמִדָּה שְׂאֵדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדֵדִין לוֹ. הִיא קִשְׁטָה
אֶת עֲצָמָהּ לְעִבְרָה, הַמְּקוֹם נוֹלָה. הִיא גְלוֹתָה אֶת
עֲצָמָהּ לְעִבְרָה, הַמְּקוֹם גְּלוּתָהּ עֲלֶיהָ. בִּירְדָּה הַתְּחִילָה
בְּעִבְרָה תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן הַבְּטוֹן, לְפִיכָן תִּלְקַח הַיְרֵךְ
תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן הַבְּטוֹן, וְשָׂאֵר כָּל הַגּוּף לֹא פִּלֵּט:

ברטנורה (2) המקום ניוולה. שמגלה כהן את ראשה וסותר את שערך וקורע את
בגדיה: היא גילתה את ערומה. ישבה בפרשת דרכים וגילתה ערומה לנואף: המקום
גילה עליה. שכהן מעמידה על שער נקנור ומראה קלונה לכל: בירך התחילה
בעבירה תחלה. בדרך תשמיש הירך נהנה תחלה בקירוב בשר: ושאר כל הגוף לא
פלט. שאר אברי גופה אינם פלטים מן החולי, ואע"פ שלא הוזכרו במקרא אלא
בטו וירך:

ח. שְׂמִשּׁוֹן הֶלֶךְ אַחַר עֵינָיו, לְפִיכָן נִקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת
עֵינָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים טז) וַיֹּאחֲזִיחֵהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּנְקְרוּ
אֶת עֵינָיו. אֲבִשְׁלוֹם נִתְּגָאָה בְּשִׁעְרוֹ, לְפִיכָן נִתְּנָה
בְּשִׁעְרוֹ. וּלְפִי שָׂבָא עַל עֶשֶׂר פִּילְגְּשֵׁי אָבִיו, לְפִיכָן נִתְּנוּ
בוֹ עֶשֶׂר לוֹנְבִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב. יח) וַיִּסְבוּ עֶשְׂרֵה

אֲנָשִׁים נְשָׂאֵי כְּלֵי יוֹאֵב, [וַיִּכּוּ אֶת אֲבִשָׁלוֹם וַיִּמְתּוּהוּ].
וּלְפִי שְׁגָנָב שְׁלֹשָׁה לְבָבוֹת, לֵב אָבִיו, וְלֵב בֵּית דָּוִד, וְלֵב
יִשְׂרָאֵל, (שְׁנַאֲמַר (שם טו) וַיִּגְנַב אֲבִשָׁלוֹם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל), לְפִיכֶךָ נִתְקַעוּ
בּוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים, שְׁנַאֲמַר (שם יח) וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים
בְּכַפּוֹ וַיִּתְקַעֵם בְּלֵב אֲבִשָׁלוֹם:

צִרְטוֹרָה (ח) לונדיאלות. חנייות: לז אביו. אמר לו אבשלום לאביו, כתוב לי שילכו עמי שנים איש שאבחר מכל ישראל, כתב לו. והיה מראה חותמו של אביו לשנים, והולכים אחריו, לשנים אחרים והולכים אחריו, עד שכנס מאתים איש, כולן ראשי סנהדראות. הרי שגנב לז אביו ולז צ"ד. ולז כל ישראל, דכתיב ויגנוב אבשלום את לז אביו

ט. וְכֹן לְעֵנִין הַטּוֹבָה, מְרִים הַמְּתִינָה לְמִשָּׁה שְׁעָה
אַחַת, שְׁנַאֲמַר וַתִּתְצַב אַחַתוֹ מֵרַחֵק, לְפִיכֶךָ נִתְעַכְּבוּ
לָהּ יִשְׂרָאֵל שְׁבַע יָמִים בַּמִּדְבָּר, שְׁנַאֲמַר (במדב' יב)
וְהָעַם לֹא נָסַע עַד הָאָסַף מְרִים. יוֹסֵף זָכָה לְקַבֵּר אֶת
אָבִיו וְאִין בְּאֶחָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, שְׁנַאֲמַר (בראשית נ) וַיַּעַל
יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת אָבִיו, וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם רָכָב גַּם פָּרָשִׁים.
מִי לָנוּ גְּדוֹל מִיוֹסֵף, שְׁלֹא נִתְעַסַּק בּוֹ אֶלָּא מִשָּׁה.
מִשָּׁה זָכָה בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף וְאִין בְּיִשְׂרָאֵל גְּדוֹל מִמֶּנּוּ,
שְׁנַאֲמַר (שמות יג) וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. מִי
גְּדוֹל מִמִּשָּׁה שְׁלֹא נִתְעַסַּק בּוֹ אֶלָּא הַמְּקוֹם, שְׁנַאֲמַר
(דברים לד) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי. וְלֹא עַל מִשָּׁה בְּלִבָּד אָמְרוּ,
אֶלָּא עַל כָּל הַצְּדִיקִים, שְׁנַאֲמַר (ישעיה נח) וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ
צִדְקָה כְּבוֹד יִי יִאֲסֹפֶךָ:

צִרְטוֹרָה (ט) וכן לענין הטובה. נותנים לו לאדם סכר מעין הטובה שעשה. ומיהו יותר ממה שעשה משתלם דמדה טובה מרובה בתשלומין ממדת פורענות:

גמרא סוטה דף ב' ע"א

הַמְקַנָּא דִּיעֵבַד אִין לְכַתְּחִלָּה לָא קִסְבַּר תַּנָּא דִּידֹן אָסוּר לְקַנְאוֹת. אָמַר רַב חֲסֵדָא זְנוּתָא בְּבֵיתָא כִּי קָרִיא לְשׁוּמְשָׁמָא. וְאָמַר רַב חֲסֵדָא תּוּקְפָא בְּבֵיתָא כִּי קָרִיא לְשׁוּמְשָׁמָא אִידִי וְאִידִי בְּאִיתְתָּא אַבְל בְּגַבְרָא לִית לֹן בָּהּ. וְאָמַר רַב חֲסֵדָא בְּתַחֲלָה קוּדְם שְׁחַטְאוּ יִשְׂרָאֵל הֵיטְהָ שְׂכִינָה שׁוֹרָה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁנַאֲמַר (דברים כג) כִּי הִ' אֶלְהִיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מִחֲנִיךָ כִּיֹּן שְׁחַטְאוּ נִסְתַּלְקָה שְׂכִינָה מִהֶן שְׁנַאֲמַר (שם) וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ. (דני"ב) דָּרַשׁ רַב עֲוִירָא זְמַנִּין אָמַר לָהּ מְשֻׁמִּיָּה דְרַבִּי אָמִי וְזְמַנִּין אָמַר לָהּ מְשֻׁמִּיָּה דְרַבִּי אָסִי כָּל הָאוֹכֵל לֶחֶם בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם כְּאֵלוּ בָּא עַל אִשָּׁה זֹנָה שְׁנַאֲמַר (משלי ו) כִּי בְעַד אִשָּׁה זֹנָה עַד כְּפָר לֶחֶם. אָמַר רַבָּא הָאִי בְעַד אִשָּׁה זֹנָה עַד כְּפָר לֶחֶם בְּעַד כְּפָר לֶחֶם עַד אִשָּׁה זֹנָה מִיבְעִי לִיָּה אֶלָּא אָמַר רַבָּא כָּל הַבָּא עַל אִשָּׁה זֹנָה לְסוּף מְבַקֵּשׁ כְּפָר לֶחֶם. אָמַר רַבִּי זְרִיקָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כָּל הַמְזַלְזֵל בְּנְטִילַת יָדַיִם נֶעְקָר מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי חֲיִיא בַר אֲשִׁי אָמַר רַב מִיָּם רֵאשׁוּנִים צָרִיךְ שְׁיִגְבִּיָּה יָדָיו לְמַעְלָה מִיָּם אַחֲרוּנִים צָרִיךְ שְׁיִשְׁפִּיל יָדָיו לְמַטָּה. תַּנְיָא נְמִי הָכִי הַנוּטֵל יָדָיו צָרִיךְ שְׁיִגְבִּיָּה יָדָיו לְמַעְלָה שְׁמָא יֵצְאוּ הַמַּיִם חוּץ לְפָרֶק וַיַּחֲזְרוּ וַיִּטְמְאוּ אֶת הַיָּדַיִם. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ כָּל הָאוֹכֵל פֶּת בְּלֹא נִיגוּב יָדַיִם כְּאֵילוּ אוֹכֵל לֶחֶם טָמֵא שְׁנַאֲמַר וַיֵּאמֶר הִ' כִּכָּה יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לֶחֶם טָמֵא וְגוֹ':

רס"י חסור לקנאות. שמביא עצמו לידי תגר ואת אשתו לידי ניוול ואפי' היא טהורה: קורא. תולעת של שומשמין האוכלתן כך הזנות מחרבת את הבית: תוקפא. כעס: אידי ואידי. תוקפא וזינותא דאמר' למחרבת את הבית: צאיתתא. כשהאשה מזנה או כעסנית לפי שהאשה מתעסקת בזנוניה ואינה עושה מלאכתה ולא משמרת ביתה ומפקרת את של בעלה למנאפים: קודם שחטאו ישראל. בעריות: עם כל אחד ואחד. צביתו: נסתלקה מהם. מלצא לביתם דאינו יכול לראות בעצירות שצביתו: בעד אשה זונה כו'. השתא דריק ליה מסיפיה לריקיה צבזיל

ככר לחם אדם מתחייב בעונש של אשה זונה. במילתיה דרבא גרסינן בעד ככר לחם עד אשה זונה מצעי ליה דמשמע בצביל ככר לחם רב העונש עד כדי עונש אשה זונה והוא הדין נמי אי הוה כתיב עד אשה זונה בעד ככר לחם לא הוה קשיא לרבא מידי דודאי מסיפיה לרישיה מדריש קרא אללא עד ובעד קא קשיא ליה דגבי ככר לחם הוה ליה למימר בעד וגבי אשה זונה הוה ליה למימר עד: המזלזל. שאוכל תמיד בלא נטילת ידים: נעקר. דעובר על דברי חכמים חייב מיתה דכתיב ופורץ גדר יסכנו נחש: מים ראשונים. שלפני המזון: פיגזיה ידיו. ראשי אלצעותיו שיהיו המים משופעים לכל זרועותיו ולקמן מפרש טעמא: אחרונים. שלאחר הסעודה שחייבו חכמים מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים: צריך להשפיל ידיו למטה. כדי שתרד הזוהמא של תבשיל שבידו שהרי להעביר הזוהמא הן: שמא ילאו המים חוץ לפרק וכו'. כדתנן במסכת ידים שצריך ליתן מים על ידיו שני פעמים הראשונים מטהרין את הידים והשנים מטהרין את המים הטופחים על ידיו שנטמאו בתחילה מחמת ידים וכו' (ועיין בכ"י באורד): כל האוכל בלא ניגוב ידים. דבר מאוס הוא וחשוב כטומאה שנאמר ככה יאכלו בני ישראל את לחם טמא אלמא דבר מיאוס קרי טומאה:

זוהר שמות דף ב' ע"ב

אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ירמ" ט) על ההרים אשא בכי ונהי אלא אליו אינון טוריאי רמיא דעלמין ומאן אינון טוריאי רמיא אינון בני ציון היקרים המסולאים בפז. והשתא הווי נחתין בגלותא בריחיא על קדליהון וידיהון מהדקון. לאחורא וכד (הרו) עאלו בגלותא בבבל חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין דהא קודשא בריה הוא שביק לון ולא ישגח בהון לעלמין. ותנינן אמר רבי שמעון בההיא שעתא קרא קודשא בריה הוא לכל פמליא דיליה וכל רתיכין קדישין וכל חיליה ומשרייתיה ורב רבנוי וכל חילא דשמיא ואמר לון מה אתון עבדין הקא ומה בני רחמאי בגלותא דבבל ואתון הקא קוימו חותו פלכון לבבל ואנא עמכון. הדא הוא דכתיב (ישעיה מג) כה אמר ה' למענכם

שְׁלַחְתִּי בְּבִלָּה וְגוֹי לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בְּבִלָּה דָּא קוּדְשָׁא בְּרִידָּה
 הוּא וְהוֹרְדִתִּי בְּרִיחִים כְּלָם. אֵלִין כָּל רְתִיכִין וּמִשְׂרִיין
 עֲלֵאִין כִּד נַחְתִּי לְבָבֵל אֶתְפַּתְחוּ שְׁמַיָּא וְשָׂרְאֵת רוּחַ נְבוּאָה
 קוּדְשָׁא עַל יַחְזִיקָאֵל וְחֻמָּא כָּל מַה דְּחֻמָּא וְאִמְר לֹון
 לְיִשְׂרָאֵל הָא מְאָרִיכוֹן הֶכָּא וְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא וְרְתִיכוֹי דְאַתּוּ
 לְמִידָר בִּינִיכוֹן לָא תִימְנוּהוּ עַד דְאַצְטְרִידָּה לְגַלְגָּה כָּל מַה
 דְּחֻמָּא וְאִרָּא כִּד וְאִרָּא כִּד וְאִי גְלִי יִתִּיר מִמָּה דְגְלִי כְּלָא
 אֶצְטְרִידָּה כִּיּוֹן דְחֻמּוֹ יִשְׂרָאֵל כִּד חֲדוּ וְכִד שְׁמַעוּ מִלִּין
 מְפוּמִּיָּה דִּיחְזִיקָאֵל לָא חִיִּישׁוּ עַל גְּלוּתְהוֹן כְּלָל דְהָא יְדַעוּ
 דְקוּדְשָׁא בְּרִידָּה הוּא לָא שְׁבִיק לֹון וְכָל מַאי דְגְלִי בְּרִשׁוּתָּא
 גְּלִי :

תרגום הזהר אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהוּ סְפַתּוּב, עַל הַהָרִים אֲשֶׁר צָבִי וְנָהִי. אֲלֹא
 אֲלֹו הֵם הַהָרִים הָרְמִים שְׂצַעוּלָם. וּמִי הֵם אֲלֹו הַהָרִים הָרְמִים, הֵם צְנִי לִיּוֹן
 הַיִּזְקָרִים הַמְּסוּלָחִים צְפֹז. וְעַתָּה הֵם יוֹרְדִים צְגָלוֹת, וְרִיחִים עַל עֶרְפֶּס,
 וַיְדִיקֵם קְשׁוּרִים לְאַחֹור. וְכִשְׁצָאוּ לְגָלוּת צְבָל, חֲשָׁבוּ שְׂאִין לָהֶם קִיּוּם לְעוֹלָם,
 כִּי הִקְדוּשׁ צְרוּף הוּא עֲזֵב אוֹתָם וְלֹא יִשְׁגִּיחַ עוֹד צָהָם לְעוֹלָם. וְלִמְדוּנָה, אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן, צְאוּתָה שְׁעָה קָרָא הִקְדוּשׁ צְרוּף הוּא לְכָל הַחֲצוּבָה שְׁלֹו, וְכָל
 הַמְּרַפְצוֹת, וְהַמְּחַנּוֹת, וְשָׂרְיוֹ, וְכָל כְּצָאוֹת הַשְּׁמַיִם, וְאָמַר לָהֶם, מָה אֲתֶם
 עוֹשִׂים כָּאוֹן, וּמַה צְנִי אֶהְיֶיבִי צְגָלוֹת צְבָל וְאֲתֶם כָּאוֹן, קוּימוּ רְדוּ בְּלִבְכֶם לְצְבָל
 וְאִנִּי עִמְכֶם. זֶהוּ סְפַתּוּב, כִּהֵּן אָמַר ד' וְגוֹ', לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי צְבָלָה, זֶהוּ
 הִקְדוּשׁ צְרוּף הוּא. וְהוֹרְדִתִּי צְרִיחִים כְּלָם, אֲלֹו הֵם כָּל הַמְּרַפְצוֹת וְהַמְּחַנּוֹת
 הַעֲלִיּוֹנִים. כְּשִׁיֶּרְדוּ לְצְבָל נִפְתְּחוּ הַשְּׁמַיִם, וְרוּחַ הַנְּבוּאָה הִקְדוּשָׁה שְׂרָתָה עַל
 יַחְזִיקָאֵל, וְרָאָה כָּל מַה שְׂרָאָה וְאָמַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, הֲרִי אֲדוּנִיכֶם כָּאוֹן, וְכָל
 כְּצָאוֹת הַשְּׁמַיִם וְהַמְּרַפְצוֹת שְׂצָאוּ לְדוּר עִמְכֶם. לֹא הֶחְמִינוּהוּ, עַד שְׁנִלְכְּדָה
 לְגָלוּת כָּל מַה שְׂרָאָה: וְאִרְאָה כִּד, וְאִרְאָה כִּד. וְאִם גְּלַה צִיּוּתָר, כָּל מַה שְׂגָלָה
 נִלְכְּדָה כְּלָו. כִּיּוֹן שְׂרָאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת זֶה, שְׁמַחוּ. וְכִשְׁשְׁמַעוּ הַדְּבָרִים מִפִּי יַחְזִיקָאֵל,
 לֹא פָּחְדוּ עַל גְּלוּתָם כְּלָל, כִּי יְדַעוּ שֶׁהִקְדוּשׁ צְרוּף הוּא לֹא יַעֲזוּב אוֹתָם. וְכָל
 מַה שְׂגָלָה, גְּלַה צְרִשׁוֹת.

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"ב

א. אין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מן המתרגם. והמתרגם לא יגביה קולו יותר מן הקורא. ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא. ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי התורגמן ואין התורגמן נשען לא לעמוד ולא לקורה אלא עומד באימה וביראה ולא יתרגם מתוך הכתב אלא על פה. ואין הקורא רשאי לסייע לתורגמן שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה. והקטן מתרגם על ידי גדול ואין כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן ולא יהיו המתרגמין שנים כאחד אלא אחד קורא ואחד מתרגם: **ב.** ולא כל המקראות מתרגמין בצביר מעשה ראובן וברכת כהנים ומעשה העגל מן ויאמר משה אל אהרן עד וירא משה את העם וגו' ועוד פסוק אחד ויגוף ה' את העם וגו' נקראין ולא מתרגמין. ובמעשה אמנון במקום שנאמר אמנון בן דוד נקרא ולא מתרגם:

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ה

שם לאזנים האצבעות המשופות כיתדות או אלית האזן רחבה הרבה להיות חומה וגדר נגד השומע אם ישמע דבר חטא. שם עפעפים לכסות ולסתום ולעצום עיניו מראות ברע. וללשון שתי חומות חומת עצם וחומת בשר מלדבר בלשון הרע ושום דבר עבירה והאדם הנבזה כשהוא שם אזניו לשמוע עבירה. ועיניו לראות עבירה. לשונו להצמיד

מִרְמָה מֵה עֲשָׂה פָּרֵץ גָּדֵר מִלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכַמָּה חֲטָאִים
נַעֲשׂוּ. קַח מִשָּׁל אָדָם הַפּוֹרֵץ גָּדֵר מִלְכָּד בְּשָׂר וְדָם הוּא חַיִּיב
מִיָּתֵהּ הַפּוֹרֵץ גָּדֵר מִלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שָׁבוֹן
מִוֹת הוּא וְעַל זֶה נֶאֱמַר וּפּוֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכְּנוּ נַחֲשׁ:

מסעי יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב׳ין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרַת (טו)
הַתְּאֵנָה: וַיִּנְטְלוּ מִמִּדְבַּר דְּסִינַי וַיִּשְׂרוּ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאֵלִי: (יז)
וַיִּסְעוּ מִקִּבְרַת הַתְּאֵנָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרֹת:
וַיִּנְטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֵלִי וַיִּשְׂרוּ בְּחִצְרֹת: (יח) **וַיִּסְעוּ מִחִצְרֹת**
וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה: וַיִּנְטְלוּ מִחִצְרֹת וַיִּשְׂרוּ בְּרֵתְמָה:

רש״י ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים, שנאמר (תהלים קכ, ג) מה יתן כד ומה יוסיף כד לשון רמיה חזי גבור שנונים עם גחלי רתמים:

וַיִּסְעוּ מִרֵתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרֵמוֹן פָּרָץ: וַיִּנְטְלוּ
מִרֵתְמָה וַיִּשְׂרוּ בְּרֵמוֹן פָּרָץ: (כ) **וַיִּסְעוּ מִרֵמוֹן פָּרָץ וַיַּחֲנוּ**
בְּלִבְנָה: וַיִּנְטְלוּ מִרֵמוֹן פָּרָץ וַיִּשְׂרוּ בְּלִבְנָה: (כא) **וַיִּסְעוּ**
מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרֵסָה: וַיִּנְטְלוּ מִלִּבְנָה וַיִּשְׂרוּ בְּרֵסָה:

נביאים - ירמיה - פרק ב

(ט) תִּיֶסֶרְךָ רָעַתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תּוֹכַחְךָ וּדְעִי
וְרֹאֵי כִי רַע וְמָר עֲזִיבְךָ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוָה

צְבָאוֹת : אֵיִתִּיתִי עִלְךָ יְסוּרִין וְלֹא מִנְעַתָּה מִבְּשִׁתֶּיךָ וְעַד דָּלָא
תִּבְתָּא לְאֹרִיתָא פּוֹרְעָנוּתָא תִּתְעַבֵּיד מְנִיךָ וּדְעִי וְחֲזִי אֲרִי בִישְׁתָּא
וּטְרִידָא אֵיִתִּי עִלְךָ יְרוּשָׁלַם עַל דְּשִׁבְקָתָא ית פּוֹלְחָנָא דִּי אֱלֹהֶיךָ וְלֹא
שׁוּיָתָא דְחִלְתִּי לְקַבֵּיל עֵינְךָ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת :

רש"י תיסרך רעתך . סוף שרעתך תביא עליך יסורין : ומשבותיך . ל' צנים שובבים (להמך ג) : תוכיחוך
ל' מוסר : ולא פחדתי . פחד שלי לא היה בלבך לירא אותי :

(כ) כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עִלְךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרֹתֶיךָ וַתֹּאמְרִי לֹא (אעבד) אֶעֱבֹר כִּי
עַל כָּל גְּבָעָה גְבָהָה וַתַּחַת כָּל עֵץ רַעְנָן אֶתֶּן

צֶעֶה זָנָה : אֲרִי מֵעֲלָמָא תִּבְרִית נִיר עֲמִמָּא מִצְוִרִיכוֹן פְּסָקִית
חֲנִיקִיכוֹן וְאַמְרָתוֹן לָא נוֹסֵף עוֹד לְמַעְבֵּר עַל מִימְרֶךָ אֲרִי עַל רָמָא
מְנַטְלָא וַתַּחֲזוֹת כָּל אֵילָן עֲבוּף אֶת פְּלִחָא לְטַעוֹתָא :

רש"י שברתי עלך . העול של עץ נופל בו ל' שצירה והמוסרות שהן של עור נופל בהן לשון נתיקה :
מוסרותיך . הם רצועות שקושרין בהם העול : ותאמרי לא אעבד . על דבריך : כי על כל גבעה . אך
אחה לא שמרת הבטחתך ועל כל גבעה את כועה ל' משכב ומלע כי משמש ל' אלא :

(כא) וְאַנְכִי נִטְעַתֶיךָ שִׁירְךָ כְּלֵה זָרַע אֲמַת

וְאֵיךָ נְהַפְכָתָ לִי סוּרֵי הַגֶּפֶן נִכְרְיָה : וְאַנָּא
קִימְתִּיכוֹן קְדָמִי כְּמִנְצַב גְּפָנָא בְּחִירָא פּוֹלְכוֹן עֲבָדִי קְשׁוּט וְאֵיכְדִין
אֲשַׁתְּנִיתוֹן קְדָמִי בְּעוֹבְדִיכוֹן מְקַלְקְלִיא סְטִיתוֹן מִבְּתַר פּוֹלְחָנִי
הַיִּיתוֹן כְּגֶפֶן דְּלִית בֵּיהּ הַנָּאָה :

רש"י נטעתך שורק . שורק הוא זמורות גפן טוב כלומר בני אבות כשרים ולדיקים ומדרכו נטעתך

זורה הוספתי לך על שבע מאות של בני נח שש מאות ושש כמנין זורה : סורי . דיטורלמור"ש בלע"ז :
גפן נכריה . הזמחת זיערים :

**(כב) כִּי אִם תִּכְבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתִרְבִּי לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עֲוֹנֶךָ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוָה : אֲרִי אִם
תִּדְמֶן לְאַתְנַקָּה מְחֹבֵד כָּמָא דְמִנְקֹן בְּנִתְרָא וּמְחֹרִין בְּבוּרִיתָא
הָא כְּרוּשָׁם כְּתָמָא דְלֹא דְכִי כֹן סְגִיאוּ חֹבֵד קְדָמִי אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים :**

רש"י בנתר . מין אדמה שחפין וספין זה את הבגדים : זורית . נקיון כמו ובר לבב (החלום כד) ויש לו עזים
זורית שאב"ן בלעז : נכחם עונך . הא כרושם כתמא ללא דכי כן סגיא חובד קדמי : כתם . טאק"ח
בלעז : עונך . על עון העגל נאמר שהוא קיים לעולם כמו שנאמר בזיוס פקדי ופקדתי עליהם (שמות לב)
כל פקידות הצאות על ישראל יהיה מקחת עון העגל זהם :

**(כג) אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמַאתִי אַחֲרֵי
הַבְּעָלִים לֹא הִלַּכְתִּי רְאִי דְרַכָּךְ בַּגֵּיָא דְעֵי
מָה עֲשִׂית בְּכָרָה קִלָּה מְשַׁרְכַת דְרַכִּיָּה :
אֵיכָדִין תִּימְרִין לֹא אִסְתְּאֲבִית וּבִתֵּר טַעוֹת עַמְמִיָּא לֹא הִלַּכִית זְקִיפִי
עֵינֶיךָ עַל אוֹרְחֵתֶיךָ כִּד הָוִית יִתְבָּא בְּחִילְתָּא לְקַבִּיל בֵּית פְּעוֹר דְעֵי
מָה עֲבַדְתָּ הָוִית דְמִיָּא לִינְקָא קְלִילָא דְמִקְלָקְלָא אוֹרְחֵתָהּ :**

רש"י ראי דרכך בגיא . מה עש . . ת מול בית פעור ועוד עתה את מחזקת צאותו הדך כזכרה קלה
המשרכת דרכיה : זכרה . גמלה נקבה בחורה שהיא אוהבת לנוע בכרי מדין (ישעיה ס) מתורגם הוגני מדין
והם גמלים בחורים כמו שמלינו בסנהדרין נפישו גמלי סבי דטעיני משכי דהוגני : משרכת . מחזקת דרכי
נעוריה ל' מסריך סריך ויש לחזרו עם שרוד הנעל (בבאש"י יד) קושרת דרכי נערוחה בלבה :

**(כד) פָּרָה לְמַד מְדַבֵּר בְּאֵוֹת (נפשו) נִפְשָׁה
שְׂאֵפָה רוּחַ תִּאֲנַתָּה מִי יִשְׁיבְנָה כָּל
מִבְקִשֶׁיהָ לֹא יִיעֲפוּ בְּחֻדְשָׁה יִמְצְאוּנָה :
כְּפִרְוֹדָא דְמְדוּרָה בְּמִדְבְּרָא בְּרַעוֹת נִפְשָׁה שְׂתִיָּא רוּחָא כְּפִרְוֹדָא כֹּן
כְּנִשְׂתָּא דִישְׂרָאֵל מְרַדַת וְטַעַת מִן אוֹרִיתָא וְלֹא צְבִיָּא לְמִיתֵב נְבִיָּא
אִימַר לָהּ כָּל בְּעָהָא דְאוֹרִיתִי לֹא יִשְׁתַּלְּהוּן בְּזִמְנָה יִשְׁכַּחוּנָה :**

רש"י פרה . שְׁלוֹחַ טִיק"ו בלעז ויש לו עזין קוליי"ן בלעז : למוד מדבר . הלמוד להיות במדברות כן אזהבת לנוע : שאפה רוח . פותחת את פיה ושואפת רוח ולעולם הוא חוזר למקומו : תאנתה מי ישיבנה . אותה מדת תנינים שיש בה כי גם התנין שואף רוח כמה שנאמר שאפה רוח כתנים (ירמיה יד) מי ישיבנה מאותה מדה כן אתם מי יוכל להשיבכם מדרככם הרעה : כל מבקשה לא ייעפו . כי על חנם ייעפו שלא יוכלו להשיגה ומה סופה בחדשה ימלאונה חדש אחד יש בשנה שהיא ישנה כל החדש ואז היא נלכדת אף אתם חדש אחד (הוא אב) הוכן לכם כזר מימות המרגלים שקבעו אבותיכם בכיית חנם זו תלכדו . תאנתה . שו"ן גרונמי"ט בלעז וכן ת"י כירודא , ד"א ל' יללה כמו תאניה ואלניה (איכה ב) ל"א שאקונטריא"ה בלעז כמו תאנת שילה (יהשע טז) :

כתובים - תהילים - פרק צב

(י) כִּי הִנֵּה אֵיבֶיךָ יְהוָה כִּי הִנֵּה אֵיבֶיךָ
יֵאבְדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל פְּעֵלֵי אָוֶן : אָרוּם הָא בְּעֵלֵי
דְּבָבָד יי אָרוּם הָא בְּעֵלֵי דְּבָבָד יְהוּבְדוּן לְעֵלְמָא דְּאֵתֵי מִתְּפָרְשִׁין מִן
סִיעֵתְהוֹן דְּצַדִּיקָא כָּל עֲבָדֵי שְׁקֵר : (יא) וְתָרַם כְּרָאִים
קֶרְנֵי בִלְתֵי בְּשֵׁמוֹ רַעְנָן : וְזַקְפְּתָא הֵיךְ רִימְנָא תוֹקְפֵי
יְתֵי בְּמִשַׁח רְבוּתָא רְטִיבָא דְּזִית עֲבוּף :

רש"י בלותי בשמן רענן . לבלותי בשמן של שררה . בלותי כמו (במדבר טו) בלול בשמן :

(יב) וְתַבֵּט עֵינַי בְּשׁוּרֵי בְּקָמִים עָלַי מֵרַעִים
תִּשְׁמַעְנָה אָזְנֵי : וְאִסְתַּפְּלַת עֵינַי בְּאוֹבְדָנָא דְּמַעֲיָקֵי
בְּקִימִין עָלַי לְאַבְאָשָׁא שְׁמַעֲוֹן אוֹדְנֵי קַל תִּבְיָרְהוּן :

רש"י בשורי . בעוויני כמו בשורכי : בקמים עלי מרעים . על הרשעים הקמים עלי שמעו אזני מאחורי הפרגוד שלא יועילו לבלות אותנו , כך שמעתי :

(יג) צַדִּיק כַּתְּמַר יִפְרַח כְּאֶרֶז בַּלְבָּנוֹן
יִשְׁגָּה : צַדִּיקָא הֵיךְ דְּקָלָא יִלְבְּלַב פְּרִין הֵיךְ אֶרְזָא בַּלְבָּנוֹן יִסְגָּא
וְיַעֲבִיד שְׂרָשִׁין :

רש"י כתיב כתיב יפח וגו'. כתיב לעשות פירות וכתיב בלבנון להחליף גזעו :

(יד) שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחֲצֵרוֹת אֱלֹהֵינוּ
יִפְרִיחוּ : בְּנוֹי יְהוּוֹן שְׁתִּילִין בְּבֵית מִקְדָּשָׁא דְּיִ בְּדֶרֶת בֵּית
אֱלֹהֵנָא יִלְבְּבוּן :

רש"י שתולים. יהיו הלדיקים בבית ה' :

(טו) עוֹד יִנוּבוֹן בְּשִׁיבָה דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים
יְהִיוּ : תּוֹב כְּאֶבְהֶתְהוֹן יַעֲבְדוּן בְּנִין בְּשִׁיבוֹ דְּהֵנִין וְרַטִּיבִין יְהוּוֹן :

רש"י ינובון. ילמחון. לשנים. שמנים ורעננים יהיו ואז יגידו כי ישר ה' :

משנה עבודה זרה פרק ב

א. אין מעמידין בהמה בפנדקאות של גוים, מפני שחשודין על הרביעה. ולא תתיחד אשה עםהו, מפני שחשודין על העריות. ולא יתיחד אדם עםהו, מפני שחשודין על שפיכות דמים. בת ישראל לא תילד את הנכרית, מפני שמילדת בן לעבודה זרה. אבל נכרית, מילדת בת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה של נכרית. אבל נכרית, מניקה בנה של ישראלית

בְּרִשׁוֹתֶיהָ :

ברטנורה (ה) אין מעמידין בהמה בפונדקאות. העשויין להתאכסן סם עוזרי דרכים לפי שהעו"ג חסודים על הרביעה אפילו נקבות אכל נקבות אסור לפי שהעו"ג מזויים אכל נשי חזיריהם ופעמים שאינו מולאה ומרביע את הבהמה: ולא תתיחד אשה עמהן. אפילו ביחוד שכיולא בו אכל ישראל מותר. כגון שאשתו עמו אכל עו"ג אסור דעו"ג אין אשתו משמרתו: לא תילד את העובדת כוכבים. מפני שמגדלת בן לע"ג ובשכר מותרת משום איבה: אבל עובדת כוכבים מילדת בת ישראל. בזמן שאחרות עומדות על גבה. אבל בינה ובינה לא. שחשודה על שפיכות דמים שמא תהרגנו:

ב. מִתְרַפְּאִין מִהֶן רְפוּי מָמוֹן, אֲבָל לֹא רְפוּי נְפֻשׁוֹת. וְאִין מְסִתְפְּרִין מִהֶן בְּכָל מְקוֹם, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים מִתֵּר, אֲבָל לֹא בֵּינוּ:

ברטנורה (ז) רפוי ממון. בהמתו: רפוי נפשות. גופו. ואם אמר לו סם פלוני יפה לך אפילו רפוי נפשות מותר להתרפאות ממנו: אבל לא בינו לבינו. ואי רואה במראה מותר. דמימר אמר העו"ג הואיל ומסתפר הכי אדם חשוב הוא ומתיירא להורגו:

ג. אֵלוּ דְבָרִים שֶׁל גּוֹיִם אֲסוּרִין וְאֲסוּרָן אֲסוּר הֶנְאָה, הַיְינוּ, וְהַחֲמֵץ שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְחַלְתּוֹ יֵין, וְחֶרֶס הַדְרִינִי, וְעוֹרוֹת לְבוּבִין. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בְּזִמְן שֶׁהִקְרַע שְׁלוֹ עָגוּל, אֲסוּר. מְשוּדָּד, מִתֵּר. בְּשָׂר הַנִּכְנָס לְעִבּוּדָה זָרָה, מִתֵּר. וְהַיּוֹצֵא, אֲסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּזָבְחֵי מִתִּים, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. הַהוֹלְכִין לְתִרְפוּת, אֲסוּר לְשֵׂאת וּלְתֵת עִמָּהֶם. וְהַבָּאִין, מִתֵּרִין:

ברטנורה (י) שהיה מתחלתו יין. לאפוקי היכא דקנה העו"ג חומץ מישראל ללא מתסר בהגאה. דטעמא דמתסר בהגאה משום דלמא נסכיה לע"ג. וחומץ לא קא מנסך לע"ג: וחרס הדרייני. אדריאנוס קיסר היה מגבל טיט ביין ועושה ממנו כלים ולא היה מלרפן בכבשן. ונושאים אותן במלחמה וכשרואים לשאת משומים אותם החרסים במים. ונמוחים סם והטיט שוקע למטה ונשאר היין מזוג במים ועל סם אדרייאנוס נקרא חרס הדרייני: עורות לבזבים. קורעים הבהמה מחיים כנגד הלז

כמין נקב עגול. ומוציאין הלב ומקריבין אותו לע"ג: משוך מותר. שאין עושין לע"ג אלא עגול והלכה כרשב"ג: היוצא אסור בהנאה. שכבר נעשה תקרובות: לתרפות. לטעות ע"ג מקום ערותה שלאשה נקרא בית תורפה: אסור לשאת ולתת עמהם. לחזלו ומודו לע"ג ועוד לזבני מידי לכריך תקרובת ע"ג והלכה כר"ע:

ד. נודות הגוים וקנקניהו ויין של ישראל פנוס בָּהוּ, אַסוּרין וְאֶסוּרן אַסוּר הַנְּאָה, דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, אֵין אַסוּרן אַסוּר הַנְּאָה. הַחֲרָצִים וְהַזְּגִין שֶׁל גוֹיִם, אַסוּרין וְאֶסוּרן אַסוּר הַנְּאָה, דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, לַחִין, אַסוּרין. יְבִשִׁין, מִתְרִין. הַמְרִיס וְגַבִּינוֹת בֵּית אֲנִיקִי שֶׁל גוֹיִם, אַסוּרין וְאֶסוּרן אַסוּר הַנְּאָה, דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, אֵין אַסוּרן אַסוּר הַנְּאָה:

דרטורה (ז) נודות. של עור: והנקנים. של חרס: אין איסורן איסור הנאה. ודינייהו הכי אם חדשים הם מותר לתת לתוכן יין מיד ואם הכנים בהן העו"ג יין לקיום ממלא אותם מים ומשהה בתוכן שלשה ימים מעת לעת אלא שמערה המים בכל יום מעת לעת של ג' ימים ומסים מים אחרים תחתיים ואחר כך מותר לשום בתוכו יין. ואם ישנו י"ב חדש שלא היה בהם יין של עו"ג מותרין מיד אחר שנה בלי ערוי: חרכנים וזגים. פסולת של ענבים וגרעינים שצפנים והקליפים שצחוץ: לחים. כל י"ב חדש אסורים בהנאה: ויבשים. לאחר י"ב חדש מותרין באכילה: המוריים. שומן שלדגים רגילין היו שמערבין בו יין. אבל אם ניכר ממנו שלא נתערב בו יין כ"ע לא פליגי דשרי: בית אונייקי. שם כפר שרוב עגלים הנמלאים שם קרבים לע"ג. ר"מ חייש למיעוטא וסבר דאף על גב דרוב עגלים היו מיעוטא כנגד שאר בהמות חיישינן למיעוטא. וכל הגבינות הנמלאות שם אמרינן דלמא בקיבת עגלי ע"ג העמידן. וחכמים לא חיישי למיעוטא. ואין הלכה כר"מ בכל הני תלתא צבי:

ה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שָׂאל רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּשֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּדַרְדָּר. אָמַר לוֹ, מִפְּנֵי מָה אָסְרוּ גְבִינוֹת שֶׁל גוֹיִם. אָמַר לוֹ, מִפְּנֵי שְׂמֵעְמִידִין אוֹתָהּ בְּקִבָּה שֶׁל נְבִלָה. אָמַר לוֹ, וְהֲלֹא קִבַּת עוֹלָה חֲמוּרָה מְקִבַת נְבִלָה וְאָמְרוּ כֹהֵן שְׂדֵעְתוֹ יָפָה שׁוֹרְפָה חִיָּה וְלֹא מוֹעֲלִין. (תו"ר) וְאָמַר לוֹ, מִפְּנֵי שְׂמֵעְמִידִין

אוֹתָהּ בְּקִבַּת עֲגָלֵי עֲבוֹדָה זָרָה. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, לָמָּה
 לֹא אֶסְרוּהָ בַּהֲנָאָה. הִשְׁיֵאוּ לְדָבָר אַחֵר, אָמַר לוֹ,
 יִשְׁמַעְיָאל אָחִי, הִיאֲדָךְ אֶתָּה קוֹרָא (שִׁיר הַשִּׁירִים א) כִּי טוֹבִים
 דִּדְיָךְ מִיָּיִן, אוֹ כִּי טוֹבִים דְּוִדְיָךְ. אָמַר לוֹ, כִּי טוֹבִים
 דְּוִדְיָךְ. אָמַר לוֹ, אֵין הַדָּבָר כֵּן, שְׁהָרִי חֲבִירוֹ מְלַמֵּד
 עָלָיו, לָרִיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים:

ברטנורה (ה) מפני מה אסרו גבינות של עו"ג. באכילה. ולרבנן קא בעי. ומשום חלב
 של בהמה טמאה ליכא למיחש דקיס לן לחלב בהמה טמאה אינה נקפה: שורפה
 חיה. דפרשא בעלמא היא: בקיפת עגלי ע"ג. ואף על גב דפרשא בעלמא היא אסור
 דשאני ע"ג דכתיב בה (דברים יג) ולא ידבק בידך מאומה מן החרס: השיאו לדבר אחר.
 ולא רצה להגיד טעמו של דבר מפני שעדיין לא עברו י"ב חדש שנגזרה גזירה זו וכי
 גזרי רבנן גזירה לא מגלו לטעמא עד תריסר ירחי שתא עד שתתפשט גזירתן ללמא
 איכא דלא ס"ל לטעמא ואתי לזלזולי ביה וטעמא דאסרו גבינות של עו"ג מפני
 שמעמידן אותה בעור קיבה של שחיטת עו"ג שהיא נבלה ואף על פי שהיא דבר
 מועט כנגד כל החלב כיון שהיא מעמיד החלב ועושה בו מעשה לא בטל דקיי"ל
 הכל הולך אחר המעמיד. ומשום בשר בחלב לא היה אסור כיון שהבשר בפני עצמו
 מותר אינו אסור בחלב אף על פי שמעמידו עד שיתן בו טעם אבל דבר של איסור
 מעיקרו אסור בהיתר. אף על פי שאינו נותן בו טעם כל זמן שהיא מעמיד: כי
 טובים דודיק מיין. הקדוש ברוך הוא אומר כן לכנסת ישראל: אין הדבר כן. אלא
 כנסת ישראל אמרה לפני הקדוש ברוך הוא ערבים עלי דברי דודיק כלומר תקנות
 שתקנו וגזרו החכמים יותר מיינה של תורה. מעיקר תורה שצכתב:

ו. אֵלוֹ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם אֲסוּרִין וְאֵין אֲסוּרֵן אֲסוּר
 הֲנָאָה, חֶלֶב שֶׁחֲלָבוֹ גּוֹי וְאֵין יִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ, וְהַפֶּת,
 וְהַשֶּׁמֶן שֶׁלֶהוֹן. רַבִּי וּבֵית דִּינֵנו הִתִּירוּ בְּשֶׁמֶן. וְשִׁלְקוֹת,
 וְכַבָּשִׁין שֶׁדַּרְכָּן לָתֵת לְתוֹכָן יַיִן וְחֶמֶץ, וְטָרִית טְרוּפָּה,
 וְצִיר שֶׁאֵין בָּהּ דָּגָה [כְּלָבִית שׁוֹטְטֵת בּוֹ], וְהַחִילָק,
 וְקָרֵט שֶׁל חֲלֵתִית, וּמֶלַח סְלִקוֹנְטִית, הָרִי אֵלוֹ
 אֲסוּרִין וְאֵין אֲסוּרֵן אֲסוּר הֲנָאָה:

ברטנורה (ו) הפת והשמן וכו'. כל הני אסורין משום חתנות ופת של נחתומין התיירוהו
 אבל פת של בעלי בתים לא הותר אלא להולכי דרכים ובשעת הדחקה. והשמן ראו
 שלא פשט איסורו ונמנו עליו והתיירוהו כדמסיק במתניתין: ושלקות. כל דבר שבשלו

אותו העו"ג ואפילו בָּשָׁלו אֹתוֹ בְּכֵלָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְפִנּוּי שְׂאִין לַחֹשׁ לַתְּעַרְבוֹת אִיסוֹר וּלְגִיעוּלֵי עו"ג אִסְרוּהוּ מִשּׁוֹם בְּשׂוּלֵי עו"ג וְהוּא שָׁלַח סִייעַ בּו יִשְׂרָאֵל לֹא בַתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוּף וְלֹא אִסְרוּ מִשּׁוֹם בְּשׂוּלֵי עו"ג אֲלֹא לְדַבַּר שְׂאִינוֹ נֹאכַל כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי וְעוֹלָה עַל שְׂלַחַן מַלְכִים לְלֶפֶת בּו אֵת הַפֶּת אֲבָל אִם חָסַר אַחַת מֵאַלּוֹת אִין בּו מִשּׁוֹם בְּשׂוּלֵי עו"ג: וּכְבִשִׁין שְׂדֵרְכָן לַתַּת בְּהֵן יִין. אִין אִיסוֹרֵן אִיסוֹר הַנָּחָה לְפִי שְׂאִין טַעַם הִיין נִיכַר בְּהֵן אֲבָל בְּאַכִּילָה אִסוֹרִין: טְרִית טְרוּפָה. מִיין דְּגִים טְהוּרִים שְׂטוּרְפִין אֹתָן דֶּק דֶּק וְאִינוּ נִכְרִין וְאִסוֹרִים כְּשֶׁנִּלְקַחוּ מִן הָעו"ג שְׂמַח (נִכְחָשׁ) עִמָּהֶם דֶּג טַמְאָ: וְלִיר שְׂאִין בּו דְּגָה. דֶּג קֶטֶן שְׁנִקְרָא כְּלִבִּית וְדִרְכוּ שֶׁהוּא גֹדֵל בַּתּוֹךְ (וְיִיר שֶׁ) דְּגִים טְהוּרִים וּכְשִׁיף לִיר דֶּג טַמְאָ מִעוֹרֵב עִמּוֹ לֹא יִגְדֵל בּו כְּלִבִּית: וְהַחִילָק. מִן דְּגִים קֶטְנִים טְהוּרִים וְאִין לְהַם סַנְפִיר וְהַקְּשָׁתָה וְעַתִּיד לְגֹדֵל אַחַר זְמַן וְדְגִים קֶטְנִים טַמְאִים הַדּוּמִים לְהַם מִתְּעַרְבִים עִמָּהֶם וְאִינֶם נִיכְרִים אֲפִילוּ כְּשֶׁאִינָה טְרוּפָה אֲבָל טְרִית אִין הַדְּגִים טַמְאִים דּוּמִים לְהַם וְלִכְךָ שְׂרִי כְּשֶׁאִינָה טְרוּפָה: חֲלֵתִית. כִּךְ שְׂמָה בְּעַרְבֵי וְחוֹתְכִין קֶרְטִין בְּסַכִּין וְאִסוּרָה מִשּׁוֹם שְׂמַנּוּנִית דְּסַכִּין לְאַגֵּב חֲרִיפּוֹתָא (וְחֲלֵתִית) מִמִּתְקָת הִיא טַעַם דְּשְׂמַנּוּנִית הַנִּבְלָע בְּהַ: וּמִלַּח סְלִקוֹנִטִית. מִלַּח שְׂכַל גְּדוּלֵי רוּמֵי אוֹכְלִין אֹתָהּ רִגִילִין לְמִשּׁוֹחַ אֹתָהּ בַּחֲלָב חֲזִיר וּבְשׂוּמֵן דְּגִים טַמְאִים וְהִיא גְּסָה וְלִבְנָה בִּיּוֹתָר:

ז. אֵלּוּ מִתְּרִין בְּאַכִּילָה, חָלָב שְׂחָלְבוּ גוֹי וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ, וְהַדְּבָשׁ. וְהַדְּבָרִיּוֹת אֵף עַל פִּי שְׂמַנְטָפִין, אִין בְּהֵם מְשׁוּם הַכֶּשֶׁר מִשְׂקָה. וְכַבִּשִׁין שְׂאִין דִּרְכָן לְתַת לְתוֹכָן יִין וְחֶמֶץ, וְטְרִית שְׂאִינָה טְרוּפָה, וְצִיר שְׂיִשׁ בְּהַ דְּגָה, וְעֵלָה שֶׁל חֲלֵתִית, וְזִיתִים גְּלִסְקָאוֹת הַמְּגִלְגִלִין. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, הַשְּׁלוּחִין, אִסוּרִין. הַחֲגָבִים הַבָּאִים מִן הַסְּלוּלָה, אִסוּרִין. מִן הַהֶפְתֵּק, מִתְּרִין. וְכֵן לְתֵרוּמָה:

בְּרֵטְנוּרָה (ז) וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ. לֹא דוּקָא רוֹאֵהוּ אֲלֹא כִיוֹן דְּלִי קֹאֵי חֲזִי לִיהַ אֵף עַל גַּב דְּכִי יִתִּיב לֹא חֲזִי לִיהַ הָעו"ג אֲרַתּוֹתֵי מַרְתִּית אֲמַר הַשְּׂתֵא קֹאֵי וְחֲזִי לִי: וְהַדְּבָרִיּוֹת. הַחֲלוֹת שְׂרוּדִין מִן הַכוּוֹרֵת שְׂבַהֶם הַדְּבָשׁ אֵף עַל פִּי שְׂהַם נוֹטְפוֹת לֹא חִיּוּשִׁין שְׂמַח עִיר' בְּהֵם יִין נֶסֶד. פִּירוּשׁ אַחַר אֲשַׁכְּלוֹת שֶׁל עַנְבִּים אֵף עַל פִּי שְׂהִיין נוֹטֵף מֵהֵן אִין בְּהֵן מִשּׁוֹם יִין נֶסֶד. וְאִין בְּהֵם מִשּׁוֹם הַכֶּשֶׁר מִשְׂקָה שִׁיחָא מוּכְשָׁר לְטוּמְאָה דְּסַתְמָן לְאַכִּילָה וְלֹא נִיחָא לִיהַ בְּמִשְׂקָה הַנוֹטֵף מֵהֵן: וְטְרִית שְׂאִינָה טְרוּפָה. וְאֵף עַל פִּי שְׂהִיא עֲשׂוּיָה חֲתִיכוֹת (נִשְׂאָר) רֹאשׁ הַדֶּג וְשִׁדְרָתוֹ קִיּוּמִין וְנִיכַר שֶׁהוּא טְהוּר: עֵלָה שֶׁל חֲלֵתִית. דֵּהֵא לֹא מִפְּסָקֵי לְהַ בְּסַכִּין: וְזִיתִים גְּלוּסְקָאוֹת מִגּוֹלְגָלִים. זִיתִים הַכְּנוּסִים בְּכֵלֵי עֵגוּל וּמִתְחַמְמִים וְנִעְכְּרִים מֵאַלְיָהֵן וְנִעְשִׂים כְּגוֹלְסָקִים מִגּוֹלְגָלִים כְּמוֹ צִינָה מִגּוֹלְגָלֵת שְׁנַתְחַמְמוּ: הַשְּׁלַחִין אִסוּרִין. אִם נִתְרַכְכוּ הַזִּיתִים כֹּל כִּךְ עַד שְׂכַשְׁלוּקָה הַזִּית בִּידוֹ

הגרעין שבתוכו משתלח ונופל מאליו אסורין. דמחמת היין נתרכבו. ואין הלכה כר' יוסי: מן הסלוליה. מן הסל שלפני החנוני אסורים שמזלף עליהן יין כדי שיתרכבו: מן ההפתה. ממקום שכונסן פעולרים אותם פס זה על זה מותרים שאינו מזלף עליהם יין עד שנותנן לפניו למכור: וכן לתרומה. וכן כהן החשוד למכור תרומה לשם חולין כל הנמלא לפניו אסור שמא תרומה היא. אבל הבא מן האור מותר. דארתותי מרתת דלמא שמעי רבנן ויפקירו כל האור: האור:

גמרא ע"ז דף כ"ה ע"א

לא תתייחד אשה עמה. במאי עסקינן אילימא בחד דכוותה גבי ישראל מי שרי והתנן לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים. אלא בתלתא דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי. והתנן אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא מעשה היה והוציאוה עשרה במטה. לא צריכא באשתו עמו נכרי אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו ותיפוק ליה משום שפיכות דמים אמר רב ירמיה באשה חשובה עסקינן דמרתתי מינה. רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה מאי בינייהו. איכא בינייהו אשה חשובה בין האנשים ושאיינה חשובה בין הנשים. תניא פותיה דרב אידי בר אבין האשה אף על פי שהשלום עמה לא תתייחד עמה מפיני שחשודין על העריות ולא יתייחד אדם עמה. תנו רבנן ישראל שנזדמן לו עובד כוכבים בדרך טופלו לימינו. רבי יוחנן בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר בסיני טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו. היו עולין במעלה או יורדין בירידה לא יהא ישראל למטה ועובד גלולים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד גלולים למטה. ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו. שאלו להיכן הולך ירחיב לו את הדרך

כְּדָרְךָ שֶׁעָשָׂה יַעֲקֹב אָבִינוּ לַעֲשׂוֹ הַרְשָׁע עַד אֲשֶׁר אָבֵא אֶל
אֲדֹנָי שְׁעִירָה וַיִּכְתִּיב וַיַּעֲקֹב נָסַע סְפוֹתָהּ. מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִידֵי
רַבִּי עֲקִיבָא שְׁהָיוּ הוֹלְכִים לְכַזֵּיב פָּגְעוּ בָהֶן לְסָטִים אָמְרוּ
לָהֶם לָאן אַתֶּם הוֹלְכִים אָמְרוּ לָהֶם לְעַכּוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ
לְכַזֵּיב פִּירְשׁוּ אָמְרוּ לָהֶם מִי אַתֶּם. אָמְרוּ לָהֶן תַּלְמִידֵי רַבִּי
עֲקִיבָא. אָמְרוּ לָהֶם אֲשֶׁרֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְתַלְמִידָיו שְׁלֵא פָּגַע
בָּהֶן אָדָם רַע מֵעוֹלָם. רַב מְנַשֵּׁי הָוָה אָזִיל לְבֵי תוֹרְתָא פָּגְעוּ
בֵּיהּ גְּנָבֵי אָמְרוּ לִיהּ לָאן קְאִזְלַת אָמַר לָהֶן לְפּוּמְבַדִּיתָא כִּי
מָטָא לְבֵי תוֹרְתָא פָּרִישׁ. אָמְרוּ לִיהּ תַּלְמִידוֹ דִּיהוּדָה רַמָּאֵי
אַתְּ אָמַר לָהוּ יַדְעִיתוּ לִיהּ יְהֵא רַעוּא דִּילָהוּוּ אֵינְשֵׁי
בְּשִׁמְתָא אָזְלוּ עֲבָדוּ גְּנִיבְתֵי עֲשָׂרִין וְתַרְתִּין שָׁנִין וְלֹא אֶצְלָחוּ
כִּיּוֹן דְּחָזוּ אֶתוּ כּוּלָּהוּ תַבְעֵי שְׁמַתִּיָּהוּ וְהוּוּ בָּהוּ חַד גִּירְדָּנָא
דְּלֹא אַתָּא לְשָׂרוּיֵי שְׁמַתִּיָּה אַכְלִיָּה אַרְיָא הֵיִינוּ דְאִמְרֵי
אֵינְשֵׁי גִירְדָּנָא דְלֹא טִיּוֹן שְׁתָּא בְּצִיר מְשָׁנֵי. תָּא חֲזִי מַה
בֵּין גְּנָבֵי בְּבַל לְלִסְטִים דְּאָרְץ יִשְׂרָאֵל:

רס"י עם שתי נשים. שדעתן קלות ושתיהן תתרכנה לעבירה: צפרוצים מי שרי.
ולמה ליה לתנא לאשמעין נכרי הא אפי' ישראל דכוותייהו אסירי: והוליאו עשרה.
פרוצים לאשת איש זונה במטה חוץ לעיר כעין קוצרי מת שלא יצינו: באשתו. של
כותי: ותיפוק ליה. בלא עבירה נמי לא תתיחד משום ש"ד: באשה חשובה. בין
האנשים ובין הנשים אשה יפה וקרובה למלכות דמסתפי מינה ולא קטלי לה: כלי
זיינה עליה. אע"פ דאינה חשובה אין הורג אותה ללא בא עליה: איכא זיינייהו
אשה חשובה בין האנשים. קרובה למלכות: ואינה חשובה בין הנשים. אינה יפה.
לרבי ירמיה שריא ליחודי דמשום ש"ד ליכא דהא קרובה למלכות היא ומשום
ערוות נמי ליכא דמכוערת היא, לרבי אילי דאמר סתם אשה כלי זיינה עליה
אסורה ליחודי: שהשלוס עמה. דודאי לא יתרגמה דהא כלי זיינה עליה: לא תתיחד
כו'. והיינו כרבי אילי. השלוס עמה משמע היא נושאת את שלומה ואינה כריכה
לשלוס מלכות: טופלו לימינו. מחזרו לכותי לימינו של ישראל שאם ירצה כותי
להרגו ישלח ישראל יד ימינו ויאחוז בו: למעלה. בעליה ילך ישראל לפני הכותי
ובירידה יוליך הכותי לפניו: לא ישחה. הישראל לפני הכותי ליטול כלום: שמה
ירוצ. ירוצ: נסע ספותה. ולא הלך עד שעיר: לעכו. רחוק מכזיב: בשמתא. לפי
שהיה אדם גדול ושמתיה חיילא: גרדן דלא טייזן. עניו אין לו בוסת פנים: גנבי
דבבל. שפגעו בתלמידי ר"ע ספרו בשבחו ואע"פ שסתם לסטים פריצים מגנבים
להודיעך שבחה של ארץ ישראל:

והקל נשמע בית פרעה (תא חזי) מאן דצלי צלותיה וקם קמי מאריה אצטריד ליה דלא למשמע קלי בצלותיה ומאן דאשמע קליה בצלותיה צלותיה לא אשתמע מאי טעמא בגין דצלותא לאו איהי ההוא קלא דאשתמע דההוא קול דאשתמע לאו היא צלותא. ומאן איהי צלותא דא קלא אחרא דתליא בקלא דאשתמע ומאן היא קלא דאשתמע דא ההוא קול דהוא בוא"ו קלא דתליא ביה דא ההוא קל בלא וא"ו ובגין כד לא אצטריד ליה לבר נש למשמע קליה בצלותיה אלא לצלאה בלחש בההוא קלא דלא אשתמע ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר וסימניד והקל נשמע קל בלא וא"ו נשמע דא היא צלותא דהיא בחשאי דכתיב בחנה (שמואל א א) וקולה לא ישמע דא היא צלותא דקודשא בריד הוא קביל כד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקוונא כדקא יאות וליחדא יחודא דמריה כדקא יאות בכל יומא. תא חזי והקל נשמע דא הוא קל בלא וא"ו דא היא קלא דבכאת על מקדש ראשון ועל מקדש שני נשמע כמה דאת אמר (ירמיה לא) קול ברמה נשמע ברמה מאי ברמה דא הוא עלמא עלאה עלמא דאתי וסימניד מן הרמה ועד בית אל (תהלים קו) מן העולם ועד העולם הכא ברמה דא עלמא עלאה דהא בההיא שעתא די ברמה נשמע כדין מה כתיב (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגומר והקל נשמע לעילא לעילא מאי טעמא בגין דוא"ו אתרחק ואסתלק מינה וכדין (ירמיה לא) רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. כי איננו כי אינם מבעי ליה אלא כי איננו והא אוקימנא כי איננו דבעלה לא אשתכח עמה דאלמלי בעלה ישתכח עמה תתנחם עליהו דהא כדין בנהא לא יהון בגלותא ובגין דאיננו לאו איהי מתנחמא על בנהא בגין דבנהא אתרחקו מינה על דאיננו עמה. תא

חֲזִי כַּד יָקִים קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי קַל מֵעַפְרָא וַיִּתְחַבֵּר
 בְּוַא"וּ כְּדִין כָּל מַה דְּאִתְאַבֵּיד מִינַיִיהוּ בְּזַמְנָא דְגְלוּתָא
 יִתְהַדָּר וַיִּתְעַדְנוּ בְּנֵהוּרִין עֲלָאִין דְּאִתּוּסְפֹן מִגּוּ עֲלָמָא
 עֲלָאָה כְּמַה דְּאָמַר (ישעיה כז) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר
 גְּדוֹל וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהִנְדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 וְהִשְׁתַּחֲוּ לֵה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם :

תרגום הזהר וְהַקֹּל נִשְׁמַע בַּיַּת פְּרַעְיָה: רַבֵּי חֲצִיחַ פִּתַּח וְחָמַר, נִכְסְפָה וְגַם
 פְּלִתָּה נִפְשֵׁי וְגו'. צַח וּרְיָאָה, כָּל אֲדָם הַמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ לְפָנֵי חֲדוּנוֹ, כְּרִיךְ
 לְהַקְדִּים לוֹ צְרָכוֹת צָכַל יוֹם וַיּוֹם, וְלִהְתַּפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ צְזָמֵן שְׁכָרִיךְ. צְצַקֵּר
 יִתְאַחַד צִימִינוּ שְׁל הַקְדוּשָׁ צְרוּךְ הוּא, שְׁהוּא חֶסֶד. צְמַנְחָה יִתְאַחַד צְשִׁמְחָלוֹ
 שְׁל הַקְדוּשָׁ צְרוּךְ הוּא. וְנִכְרְךְ לְאֲדָם תְּפִלָּה וּצְבָקָה צָכַל יוֹם וַיּוֹם, כְּדִי
 שְׁיִתְאַחַד צוֹ צְהַקְדוּשָׁ צְרוּךְ הוּא, וּצְבָרְוָהוּ. מִי שְׁמַתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ לְפָנֵי חֲדוּנוֹ,
 כְּרִיךְ שְׁלֹא יִשְׁמִיעַ קוֹלוֹ צְתְּפִלָּתוֹ. וּמִי שְׁמַשְׁמִיעַ קוֹלוֹ צְתְּפִלָּתוֹ, תְּפִלָּתוֹ אֵינָהּ
 מִתְקַצֵּלָת. מַה הַטַּעַם. הוּא, מִשּׁוּם שְׁהַתְּפִלָּה אֵינָהּ אֹתוֹ הַקּוֹל הַנִּשְׁמָע, כִּי
 הַקּוֹל הַנִּשְׁמָע אֵינּוּ תְּפִלָּה. וְיֵמָּה הֵיכַל תְּפִלָּה, הֵיכַל אֵינּוּ אֲחֵר הַתְּלֹוֹ צְקוֹל
 הַנִּשְׁמָע. וְיֵמָּה הוּא הַקּוֹל נִשְׁמָע, זֶה אֹתוֹ הַקּוֹל שְׁהוּא עִם ו'. וְהַקּוֹל הַתְּלֹוֹ
 צוֹ, צְקוֹל הַנִּשְׁמָע, הוּא קוֹל צְלָא ו'. וּמִשּׁוּם זֶה אֵינּוּ הַאֲדָם כְּרִיךְ לְהַשְׁמִיעַ
 קוֹלוֹ צְתְּפִלָּתוֹ, אֲלֹא לְהַתְּפַלֵּל צְלַחֲשׁ, צְקוֹל שְׁאֵינּוּ נִשְׁמָע, כְּצַחֲיִנַת הַנוֹקְבָא,
 שֶׁ"ס תְּפִלָּה, וְעַל יָדֵי תְּפִלָּתוֹ מֵיַחְדִּים הַקּוֹל שְׁאֵינּוּ נִשְׁמָע, עִם ז"א שְׁהוּא
 הַקּוֹל הַנִּשְׁמָע. וְזוֹ הֵיכַל תְּפִלָּה הַמִּתְקַצֵּלָת תְּמִיד, לְהִיּוֹתָהּ מִשְׁתַּוְּקָתָה אֲז
 צִיּוֹתָהּ לְהַזְדוּג עִם ז"א. וְזֶה שְׁכַתּוּבָה וְהַקּוֹל נִשְׁמָע, קוֹל צְלָא ו', נִשְׁמָע, כְּלוּמַר
 שְׁמַתְקַצֵּלָת. זוֹ הֵיכַל תְּפִלָּה שְׁהֵיכַל צְלַחֲשׁ, שְׁכַתּוּבָה צְחִנָּה, וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמָע. זוֹ
 הֵיכַל תְּפִלָּה שְׁהַקְדוּשָׁ צְרוּךְ הוּא מְקַבֵּל, כְּשֶׁנֶּעֱשִׂית צְרָאוֹן וְכֹנָה וּצְתַקוֹן כְּרָאוֹי,
 וּכְשֶׁמֵיחַד יַחֲוֵד רְצוֹנוֹ צָכַל יוֹם כְּרָאוֹי לְהִיּוֹת. צַח וּרְיָאָה, וְהַקּוֹל נִשְׁמָע: זֶהוּ
 קוֹל צְלִי ו', זֶהוּ קוֹל שְׁצוּכָה עַל צִיּוֹת רְאִשׁוֹן וְעַל צִיּוֹת שְׁנִי. נִשְׁמָע, הוּא כְּמוֹ
 שְׁחִתָּה אֹמַר, קוֹל צְרָמָה נִשְׁמָע. שׁוֹאֵל, צְרָמָה, מֵהוּ צְרָמָה. הוּא הָעוֹלָם
 הָעֲלִיוֹן, הָעוֹלָם הַצָּא. וְהַסִּימָן שְׁלָהּ, מִן הָרָמָה וְעַד צִיּוֹת אֵל, מִן הָעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם. אֲחַף כְּאוֹן צְרָמָה, זֶהוּ הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, כִּי צְאוּתָהּ שְׁעָה שְׁנִשְׁמָע
 צְרָמָה, אֲז מַה כְּתוּב, וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים לְצִאוֹת צִיּוֹם הַהוּא לְצְבִי וּלְמִסְפַּד
 וְגו'. וְהַקּוֹל נִשְׁמָע, שְׁנִשְׁמָע לְמַעְלָה לְמַעְלָה, מַה הַטַּעַם שְׁהוּ, נִתְרַחַק
 וְנִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה, וְאֲז רַחַל מְצַפֶּה עַל צְנִיָּה וְגו' כִּי אֵינְנָה. כִּי אֵינְנָה, כִּי אֵינְנָה

הָיָה כְּרִידָה לְדַמּוּר. אֲלֹכָה כִּי אֵינְנוּ, כְּמוֹ שֶׁצִּדְרָרוּהוּ, כִּי אֵינְנוּ, שֶׁצִּבְעָלָה אֵינוּ עֲמָה, שָׂאֵם צִבְעָלָה הָיָה נִמְלָח עֲמָה, הִיָּתָה מִתְנַחֲמַת עַל הַצְּנִיָּה, כִּי אִזְ צְנִיָּה לֹא הָיָה צְנִיָּה. וּמִשּׁוּם שֶׁאֵינְנוּ, אֵינְנָה מִתְנַחֲמַת עַל הַצְּנִיָּה שָׂלָה, כִּי הַצְּנִיָּה נִתְרַחֲקוּ מִמֶּנָּה מִשּׁוּם שֶׁצִּבְעָלָה אֵינוּ עֲמָה. צֹחַ וּרְאִיָּה, כִּשְׁהַקְדוּשָׁה צְרוּדָה הוּא יָקִים לְקַל הַזֶּה מִעֵפֶר וְיִתְחַצֵּר עִם הוּא, אִזְ כֹּל מֵה שֶׁנֶּחְצֵד מֵהֶם מִיִּסְרָחֵל צְזָמֵן הַגְּלוּת, יַחֲזוּר וְיִשׁוּב לָהֶם. וְיִתְעַדְנוּ צְאוּרוֹת עֲלִיוֹנִים הַנוֹסְפִים לָהֶם מִהַעוֹלָם הַעֲלִיוֹן, כְּמוֹ שֶׁאֲתָה אֹמֵר, וְהָיָה צִוּוּם הַהוּא יִתְקַע וְגו'.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"ב

א. הַמִּפְטִיר בְּנִבְיָא צָרִיד לְקִרוֹת בְּתוֹרָה תְּחִלָּה אֶפְלוּ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים חוּזֵר וְקוֹרָא מֵה שֶׁקָּרָא לְפָנָיו. וְלֹא יִפְטִיר בְּנִבְיָא עַד שֶׁיִּגְלוֹל סֵפֶר תוֹרָה. וְלֹא יִפְחוֹת מִעֲשָׂרִים וְאַחַד פְּסוּקִים וְאִם שְׁלֹשׁ הָעֲנָן בְּפִחוֹת מֵאֵלּוּ אֵינוּ צָרִיד לְהוֹסִיף. וְאִם קָרָא עֲשָׂרָה פְּסוּקִים וְתִרְגְּמוֹן הַמְּתַרְגֵּם דִּיּוּ וְאֶפְלוּ לֹא שְׁלֹשׁ הָעֲנָן. וּבְנִבְיָא אֶחָד קוֹרָא וְאֶפְלוּ שְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. וּמִדִּלְגָּ מִעֲנָן לְעֲנָן אַחֵר וְאֵינוּ מִדִּלְגָּ מִנְּבִיָּא לְנִבְיָא אֶלָּא בְּנִבְיָאִים שֶׁל תְּרִי עֲשָׂר בְּלִבָּד. וּבְלִבָּד שְׁלֹשׁ יְדִלְגָּ מְסוּף הַסֵּפֶר לְתַחֲלָתוֹ. וְכֹל הַמְּדִלְגָּ לֹא יִשְׁהָא בְּדִלּוּג אֶלָּא כְּדִי שִׁישְׁלִים הַמְּתַרְגֵּם תִּרְגוּמוֹ: **ב.** הַקוֹרָא בְּנִבְיָא יֵשׁ לוֹ לְקִרוֹת לְתוֹרָתוֹ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וְהַמְּתַרְגֵּם מְתַרְגֵּם שְׁלֹשָׁתָן זֶה אַחֵר זֶה וְאִם הָיוּ שְׁלֹשָׁה הַפְּסוּקִים שְׁלֹשׁ פְּרָשִׁיּוֹת לֹא יִקְרָא לְמִתוֹרָתוֹ אֶלָּא אֶחָד אֶחָד בְּלִבָּד:

מוסר

מספר חסידים סימן קנ"א

קָרוֹב אֶתָּה בְּפִיָּהֶם וְרַחוּק מִכְּלִיּוֹתֵיהֶם אֱלוֹ בְּנֵי אָדָם
הַמוֹצִיאִים חֲטָא וְנָבוֹל פֶּה אוֹ דָּבָר רָע עַל חֲבָרֵיהֶם בְּכַוֵּנָה
וְאוֹמְרִים הַמָּקוֹם יִמְחֹל לָנוּ וְאֵינָם בְּמַעֲלַת הַיְרָאָה כִּי
אֵינָם יֵרְאִי חֲטָא וְלֹא שֶׁבֶט אֱלֹהִים וְאֵימָתוֹ עָלֵיהֶם שְׂוִיכְלוּ
לְהַעֲמִיד אֶת עֲצָמָם שְׁלֹא לְהוֹצִיא מִפִּיהֶם הַדָּבָר רָע
וְכַדּוּמָה בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהוּא מוֹחֵל לָהֶם בְּאִמְרָם הַצּוֹר יִמְחֹל
לָנוּ לֹא יֵאבֶה ה' סְלוּחַ לוֹ כִּי יוֹדְעִים אוֹתוֹ וּמִתְכַּוְּנִים
לְמַרּוֹד:

מסעי יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה' אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח
יתרה משבת הבאה:

וַיִּסְעוּ מִרְסָה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלְתָּהּ : וַיִּנְטְלוּ מִרְסָה
וַיִּסְעוּ מִקֵּהֶלְתָּהּ : (כב)
וַיִּסְעוּ מִקֵּהֶלְתָּהּ וַיַּחֲנוּ בְּהַר
שָׁפָר : וַיִּנְטְלוּ מִקֵּהֶלְתָּהּ וַיִּשְׂרוּ בְּטוֹרָא דְשָׁפָר : (כג)
וַיִּסְעוּ
מִהַר שָׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחַרְדָּה : וַיִּנְטְלוּ מִטוֹרָא דְשָׁפָר
וַיִּשְׂרוּ בְּחַרְדָּה : (כד)
וַיִּסְעוּ מִחַרְדָּה וַיַּחֲנוּ
בְּמִקְהֵלֹת : וַיִּנְטְלוּ מִחַרְדָּה וַיִּשְׂרוּ בְּמִקְהֵלֹת : (כה)
וַיִּסְעוּ
מִמִּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת : וַיִּנְטְלוּ מִמִּקְהֵלֹת וַיִּשְׂרוּ
בְּתַחַת :

נביאים - ירמיה - פרק ב

(כה) מְנַעֵי רַגְלֶךָ מִיַּחַף (וגורנד) וַיְגֵרוּנֶךָ מִצְמָאָה
וַתֹּאמְרֵי נֹאֶשׁ לֹא כִי אֶהְבֵּתִי זָרִים
וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶךְ : מְנַעֵי רַגְלֶיךָ מִלְּאֲתַחֲבָרָא לְעַמְמִיא
וּפּוּמִיךָ מִלְּמַפְלַח לְטַעוֹת עַמְמִיא וְאַמְרַת תְּבִית מִבְּתַר פּוּלְחָנֶךָ לֹא
אַרִי רְחִימִית לְאֲתַחֲבָרָא לְעַמְמִיא וּבְתַר פּוּלְחֹן טַעוֹתֶהוֹן אִיהֶךָ :

רש"י מנעי רגלך מיחף . זו היא מלתך כפרא האוהבת לנוע נביאי אומרי לך מנעי עמך מעכו"ם
שלא תלכי יחף בגולה ומנעי גרונך מלמות בצמא ותאמרי על דברי הנביאים נואש אין מיחוש נואשתי
בדבריים , נואש נוקלי"ר בלע"ז :

(כו) כְּבִשֶׁת גָּנֵב כִּי יִמָּצֵא כֹּן הַבִּישׁוּ בַּיִת
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שְׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנְבִיאֵיהֶם : כְּבִהַתַּת גִּבֹר דְּמַתְחַשֵּׁב מְהִימֹן וּמְשַׁתְּכַח גָּנֵיב כֹּן
בְּהִיתוּ בַּיִת יִשְׂרָאֵל אֵינֹן מַלְכֵיהוֹן רַבְרְבֵיהוֹן וְכֹהֲנֵיהוֹן וְנְבִיאֵיהוֹן
דְּשִׁקְרָא :

רש"י כי ימצא . בתחלה כשהוא נמצא גנב והוא היה מוחזק נאמן כד ת"י :

(כז) אֲמָרִים לָעַץ אָבִי אַתָּה וְלֶאֱבֹן אַתָּה
(ילדתני) יִלְדַתְנִי כִּי פָּנּוּ אֵלַי עֶרְף וְלֹא פָּנִים
וּבִיעַת רַעְתָּם יֹאמְרוּ קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנו :
אֲמָרִין לְצֶלֶם אֶעָא אֲבֹנָא אַתָּה וְלִמָּא דְּמַתְעַבֵּד מִן אֲבָנָא אֲמָרִין לִיה
אַתָּה בְּרִיתָנָא אַרִי אַחְזָרוּ בְּפּוּלְחָנֵי קָדָל וְלֹא שׁוּיָאוּ דְּחַלְתִּי לְקָבִיל
אֲפִיהוֹן וּבְעָדֹן דְּבִשְׁתָּא אַתָּנָא עֲלִיהוֹן כְּפָרִין בְּטַעוֹתֶהוֹן וּמוֹדֹן קָדְמִי
וְאֲמָרִין רְחִים עֲלָנָא וּפְרִיקָנָא :

רש"י ובעת רעתם יאמרו . אלי קומה והשיענו וכן ת"י ובעידן דבישתא אחיא עליהון כפרין בטעותהון ומודן קדמי ואמרינן רחם עלנא ופרוקנא :

(כח) וַאֲיִה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יְקוּמוּ
אִם יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעַתְךָ כִּי מִסִּפֵּר עָרִיף
הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה : (ס) וְאֵן דְּחִלְתְּכוּן דְּעֵבְדִיתוּן לְכוּן
יְקוּמוּן אִם יִכְלֹן לְמַפְרָקְכוּן בְּעֵדוֹן בִּישְׁתְּכוּן אַרִי מְנַן קְרוּיכוּן הַוָּאָה
דְּחִלְתְּכוּן דְּבֵית יְהוּדָה :

רש"י מספר עריך היו אלהיך . בכל עיר ועיר אלוה אחר :

(כט) לָמָּה תַרְיָבוּ אֵלַי כְּלַכְּס פְּשַׁעְתֶּם בִּי
נְאֻם יְהוָה : לָמָּה אֲתוּן מִדְּמֹן לְמִידוֹן (ל) בִּיל פְּתַגְמֵי כְּלָכוּן
מְרַדְתוּן בְּמִימְרֵי אִמֵּר יי :

רש"י למה תריבו . איך תבואו להתווכח בריב ולומר לא חטאנו : כולכם פשעתם בי . אף הצדיקים במשמע היינו דאמרי אונסי בהדי הווא לקיא כרצא :

כתובים - תהילים - פרק קז

(לו) וַיּוֹשֶׁב שָׁם רַעְבִּים וַיְכַוְּנוּ עִיר מוֹשָׁב :
וְאֲשֶׁרֵי תַמּוֹן כְּפָנִים וְאֲתַקִּינוּ קִרְתָּא מִיַּתְבָּא : (לז) וַיִּזְרְעוּ
שָׂדוֹת וַיִּטְעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרִי תְבוּאָה :
וַיִּזְרַע חֲקֵלִין וַיַּצִּיבוּ כְרָמֵיָא וַעֲבָדוּ פְרִי אַבָּא : (לח) וַיְבָרְכֵם
וַיִּרְבוּ מְאֹד וּבִהְמַתֶּם לֹא יִמְעִיט : וּבְרַכִּינוּן

וַיִּסְגּוּן לַחֲדָא וּבְעִירֵיהוֹן לָא יִזְעַר : (לט) וַיִּמְעָטוּ וַיִּשְׁחוּ
מֵעֶצֶר רָעָה וַיִּגּוּן : וְכַד חָבוּ אֲזַעְרוּ וְאֶתְמַסְכְּנוּ מִן אֲנִיק
בִּישְׁתָּא וְדוּוּנָא :

רש"י וימעטו וישחו . והם מתחלה היו שוחין ומועטין מעולר רעה ויגון :

שֹׁפֵד בּוּז עַל נְדִיבִים וַיִּתְעַם בְּתֵהוּ לָא (מ)
דָּרְדָּר : שְׂדֵי בְסָרְנוּתָא עַל רַבְרַבְנִיָּא וְאַטְעִיאוּנוּן בְּלָמָּא דְלָא
אוֹרְחָא :

משנה בכורות פרק ד

א. עד כִּמָּה יִשְׂרָאֵל חִיָּבִים לְהִטַּפֵּל בַּבְּכוֹר. בְּבִהְמָה
דְּקָה, עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבַגְּסָה, חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר, בַּדְּקָה שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. אָמַר לוֹ הַכֹּהֵן בְּתוֹךְ
זְמַן זֶה תִּנְהוּ לִי, הֲרִי זֶה לֹא יִתְּנוּ לוֹ. אִם הָיָה בְּעַל
מוֹם, אָמַר לוֹ תָּן לִי שְׂאוּכָלָנוּ, מִתֵּר. וּבְשַׁעַת
הַמְּקַדָּשׁ, אִם הָיָה תָּמִים, אָמַר לוֹ תָּן לִי שְׂאֵקְרִיבָנוּ,
מִתֵּר. הַבְּכוֹר נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה בֵּין תָּמִים בֵּין בְּעַל
מוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טו), לִפְנֵי ה' אֶלְהֵיךָ תֹאכְלָנוּ שָׁנָה
בְּשָׁנָה :

ברטנורה (ה) עד כמה. להטפל בזכור. להתעסק בגידולו קודם שיתנהו לכהן: בדקה
עד שלשים יום ובגסה עד חמשים. ובגמרא ילפינן לה מדכתיב (שמות כג) מלאתך
ודמעך לא תאחר זכור בניך תתן לי, וסמך ליה כן תעשה לשורך ללאנד, ורמינן
שורך המוקדם במקרא למלאתך ודמעך שהוא מוקדם, ולאנד המאוחר לזכור בניך
שהוא מאוחר ומלאתך ודמעך שהם הזיכורים קרבים לחמשים יום, שהתבואה
מבושלת בפסח ואין מביאין זכורים עד עלרת דכתיב (שם כג) וחג הקליר זיכורי

מעשֵׂיךָ, וכמו שאתה עושה למלאכתך ודמעך שאינך מביאם אלא לסוף חמשים יום, כן תעשה לשורך שלא תביאנו עד חמשים יום. וכדרך שאתה עושה לזכור בניך דכתיב ביה (במדבר יח) ופדוייו מבן חודש תפדה, כן תעשה לאלהך שאל תביאנו עד שלשים יום: בדקה שלשה חדשים. לפי שטיפולה מרובה ששיניה דקות ואינה יכולה לאכול עשב ואם לא תהיה עם אמה, תמות. ואין הלכה כר' יוסי: לא יתנו לו. דכיון דעל ישראל רמיא לטיפל בו חמשים יום ואמר לו כהן בתוך זה תנהו לי וארענו, דומה כמי ששוכרו שהוא מליכו מן הטורח על מנת שיתנו לו ולא לכהן אחר, ודומה לכהן המסייע בבית הגרנות לדוש ולזרות כדי שיתנו לו התרומות, ותניא כהנים ולויים המסייעים בבית הגרנות אין נותנים להם תרומות ומעשרות. אבל אם היה בעל מוס ואמר לו תן לי שאוכלנו, הואיל וחזי ליה לא הוי ככהן המסייע בבית הגרנות: בין תמים בין בעל מוס. בין בזמן המקדש ובין עכשיו, כל שנה ידיה רשאי לקיימו. וזכור בעל מוס ילפינן שהוא ניתן לכהן ואוכלו במומו מדכתיב (סג) ובשרם יהיה לך, לשון רבים, אחד זכור תם ואחד זכור בעל מוס:

ב. נוֹלַד לוֹ מוֹם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, מִתֵּר לְקִיּוֹ כָּל שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ. לְאַחַר שְׁנָתוֹ, אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְקִיּוֹ אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם:

ברטורה (ג) כל שנים עשר חודש. משנולד: לאחר שנתו. כגון בזמן הזה לזכיר לקיימו עד שיפול בו מוס: אינו רשאי לקיימו אלא עד שלשים יום. מיום שנפל בו המוס:

ג. הַשּׁוֹחֵט הַבְּכוֹר וּמִרְאָה אֶת מוֹמוֹ, רִבִּי יְהוּדָה מִתִּיר. רִבִּי מֵאִיר אֹמֵר, הוֹאִיל וְהוּא נִשְׁחַט שְׁלֹא עַל פִּי מִמָּחָה, אָסוּר:

ברטורה (ג) ר' יהודה מתיר. במומין שבעין מודה ר' יהודה דאסור, מפני שהן משתנים לאחר מיתה שמפני לער מיתה העין משתנה, ואע"ג דהשתא מתחזי מוס קבוע, אי הוה חזי ליה מחיים הוה מתחזי עובר. ולא שרי אלא במומין שבגוף שאינן משתנים. ור' מאיר סבר, גזרינן מומין שבגוף שאינן משתנים אטו מומין שבעין שהן משתנים. והלכה כר' מאיר:

ד. מִי שְׁאֵינּוּ מִמָּחָה וְרָאָה אֶת הַבְּכוֹר וְנִשְׁחַט עַל פִּיו, הָרִי זֶה יִקָּבֵר, וַיִּשְׁלַם מִבֵּיתוֹ. דָּן אֶת הַדִּין, זָכָה אֶת

הַחַיִּב וְחַיֵּב אֶת הַזֵּכָּאִי, טַמְא אֶת הַטְּהוֹר וְטְהַר אֶת
הַטַּמְא, מֵה שְׁעָשָׂה עֲשׂוּי וַיִּשְׁלַם מִבֵּיתוֹ. וְאִם הָיָה
מִמְּחָה לְבֵית דִּין, פְּטוֹר מִלְּשָׁלִים. מַעֲשֵׂה בְּפָרָה
שֶׁנִּטְלָה הָאֵם שְׁלָה, וְהֶאֱכִילָה רַבִּי טְרַפּוֹן לְכָל־לְבָיִם,
וְבָא מַעֲשֵׂה לְפָנָי חֲכָמִים וְהִתִּירוּהָ. אָמַר תּוֹדוֹס
הַרֹפֵא, אֵין פָּרָה וְחִזְיָרָה יוֹצֵאָה מֵאֶלְכָסְנִדְרִיא עַד
שֶׁהִם חוֹתְכִין אֶת הָאֵם שְׁלָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֵא תִלְד.
אָמַר רַבִּי טְרַפּוֹן, הִלְכָה חֲמוֹרְדָּ טְרַפּוֹן. אָמַר לוֹ רַבִּי
עֲקִיבָא, רַבִּי טְרַפּוֹן, פְּטוֹר אֶתָּה, שְׂאֵתָה מִמְּחָה לְבֵית
דִּין, וְכָל הַמְּמָחָה לְבֵית דִּין פְּטוֹר מִלְּשָׁלִים:

ברטנורה (ז) מומחה. הוא שנטל רשות מן הנשיא או מצית דין של ארץ ישראל להתיר בכורות. ואע"ג דבעלמא מי שלמד בתורה [שככתב ו] שבעל פה ויודע לסבור ולהקיש ולהבין דבר מתוך דבר הוא הנקרא מומחה, וכשהוא ניכר וידוע ויאל טבעו אלל אנשי דורו הוא מומחה לרבים, והוא יכול לדון יחידי, ואע"ג דלא נקט רשותא מראש גולה, לענין היתר בכורות אינו קרוי מומחה, ואינו יכול להתיר בכורות אלל אחר שיטול רשות מצית דין הסמוכין בארץ ישראל. ואין רשות ראש הגולה מועיל ביה: וישלם מציתו. וכשהוא משלם לכהן נותן רביע דמיו אם היא בהמה דקה, וחצי דמיו אם היא גסה. ומשום הכי משלם מחלה, דממון המוטל בספק חולקים דאיכא למימר אפסדיה דאי לא הוה שרי ליה האי הוה אחי מומחה גמור ושרי ליה והוה אכיל ליה, והשתא בעי קבורה, ואיכא למימר לאו מידי אפסדיה דדילמא לא הוה ביה מומא ומומחה גמור לא הוה שרי ליה ושמא לא הוה נפיל ביה מוס קבוע לעולם עד שימות. והאי דלא משלם פלגא לדקה כמו לגסה, מפני שיס טורח גדול לגדל בהמה דקה וזה שהתיר הזכור הצילו לכהן מן הטורח הגדול שהיה לו להטפל בו, דשמא אם הראהו לאחר לא היה מתירו והיה לו בו טיפול מרובה עד שיפול בו מוס, להכי נגעו בה דלא משלם אלל רביע. ורמב"ם פירשה בענין אחר. וזה עיקר: מה שעשה עשוי וישלם מציתו. למאן דדאין דינא דגרמי חייב לשלם מציתו בשביל שגרם הפסד לחברו. ומאן דלא דאין דינא דגרמי, מפרש מתניתין דוקא שנסא ונתן ביד זיכה את החייב משכחת לה כגון שהיה לו משכון למלוה וזה פטר את הלוח ונטל את המשכון בידו מיד המלוה והחזירו ללוה. וטימא את הטהור נמי משכחת לה שנסא ונתן ביד כגון שהביאו לפניו טהרות לישראל עליהן ואמר טמאות הן ונטל שרץ אחד והגיעו בהן כדי שלא יהא בהן עוד ספק ויעמדו דבריו. וטיהר את הטמא כגון שלקח פירות טהורות ועירבן עם פירות אלו שטיהר הוא שלא כדן וטימאן: ואם היה מומחה לבית דין. שנטל רשות מצית דין: פטור. דלא מצי למימר ליה אמאי

דיינת ליה הואיל ולא בקיאת בדיני: האם שלה. רחם שלה: והאכילה רבי טרפון לכלבים. ששאלו לו עליה ואמר טריפה והאכילה לכלבים: שלא תלד. מפני שפרות וחזירות שלהן מעולין מאוד ומוכרין אותן בזוקר, ורואים שלא ילדו במלכות אחרת כדי שיהיו לריכים להם, וחותרים האם שלה ואינה מתה, הלכך לאו טריפה היא: הלכה חמורך טרפון. הפסדת חמורך שאתה לריך למכרו כדי לשלם דמי הפרה לבעליה: שמומחה אתה. חדא ועוד קאמר ליה, חדא דטועה בדבר משנה הוא, דמתניתין היא באלו טריפות, ניטלה האם שלה כשרה, וקיימא לן דטועה בדבר משנה חוזר הדין ודנין אותו כרואי ואינו משלם ועוד, אי נמי בשיקול הדעת טעית דאיסורך איסור ולא מצית למהדר ונמאל שאתה הפסדתו, אפילו הכי פטור אתה, לפי שאתה מומחה. ושיקול הדעת היינו כגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי, ולא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, וסוגיין דעלמא כחד מנייהו, ואזל הוא ועבד כאידך, מה שעשה עשו ומשלם מביתו:

ה. הנוטל שְׁכָרוֹ לְהִיּוֹת רוֹאֵה בְּכוֹרוֹת, אֵין שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מִמָּחָה פְּאִילָא בְּיַבְנָה, שְׁהִתִּירוּ לוֹ חֻכְמִים לְהִיּוֹת נוֹטֵל אֶרְבָּעָה אֶסְרוֹת בְּבִהְמָה דְּקָה, וְשֵׁשָׁה בְּגִסָּה, בֵּין תָּמִים בֵּין בַּעַל מוֹם :

ברטנורה (ה) אין שוחטין על פיו. דלילמא משום אגרא קא שרי ליה: כאילא. שם חכם הדור ביבנה. וחסיד היה ולא נחמד בכך. ובין אמר להו תמים ובין אמר להו בעל מום היה נוטל כל שכרו: ארבעה איסורות בבהמה דקה ובגסה ששה. גסה נפיץ טרחא להשליכה לארץ ולכפותה ולבדוק מומה הלכך שכרה מרובה: בין תמים בין בעל מום. ואע"ג דכי אמר ליה תם הוא לא אהני ליה ולא מידי נוטל שכרו, דאי לא שקיל אגרא אתו למחשדיה כי אמר בעל מום הוא ומכאן דן הרמב"ם על השוחטים לרבים, שראוי להם או שלא יטלו שכר כלל, או שיטלו שכר על הנמנאות נבילה או טריפה כמו על הנמנאות כשרה, דומיא דרואי בכור:

ו. הנוטל שְׁכָרוֹ לְדוֹן, דִּינָיו בְּטָלִים. לְהַעִיד, יַעֲדוּתָיו בְּטָלִין. לְהַזֹּת וּלְקַדֵּשׁ, מִימּוֹ מִי מְעַרְה וְאֶפְרוֹ אֶפְרוֹ מְקַלָּה. אִם הָיָה כֹהֵן וְטַמְאָהוּ מִתְרוּמָתוֹ, מֵאֲכִילוּ וּמִשְׁקוֹ וְסָכוּ. וְאִם הָיָה זָקֵן, מִרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר. וְנוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ כְּפוֹעַל :

ברטנורה (ו) הנוטל שכר לדון דיניו בטלים. דכתיב (דברים 7) ראה למדתי אתכם

חוקים ומשפטים כאשר כוני ה', מה אני בחנם אף אתם בחנם וברצוני אשכנז ראיתי שערוריה בדבר זה, שלא יבוש הרב הנסמך ראש ישיבה ליטול עשרה זהובים כדי להיות חזי שעה על כתיבת ונתינת גט אחד, והעדים החותמים על הגט שני זהובים או זהוב לכל הפחות לכל אחד. ואין זה הרב בעיני אלף גזלן ואנס, לפי שהוא יודע שאין נותנים בעירו גט שלא ברשותו, ונותן הגט בעל כרחו אריך שיתן לו כל חפציו. וחושש אני לגט [זה] שהוא פסול, דהא תנן במתניתין הנוטל שכר לדון, דיניו בטלוי. להעיד, עדותו בטילה: להזות. ממי חטאת על טמא מת: לקדש. לערב אפר חטאת במים חיים אל כלי: אפר מקלה. אפר כירה קרויה אפר מקלה, כלומר אפר בעלמא שאין בה קדושה: אבל אם היה. זה רואה הזכורות, או זה הדיין, או העד, או המקדש, כהן, והעבירו המוליכו עמו במקום טומאה וטמאהו מתרומתו, ומפסידו אריך לקנות חולין ולאכול. ודמי חולין יקרים מדמי תרומה, שהחולין ראויין לכל, ותרומה אינה ראויה אלף לכהנים טהורים: מאכילו. זה המוליכו. ומשקהו וסכו: ונותן לו שכר כפועל. אם היה רגיל במלאכה כזוה וקשה ומרויח בה הרבה, אומדים כמה אדם כזה רואה ליטול פחות ממה שהיה מרויח במלאכה כזוה ולהתעסק במלאכה זו שהיא קלה וכך נותן לו. וכן מותר לכל דיין ליטול שכר בטלה כשהבטלה ניכרת ומפורסמת, ולוקח משני בעלי הדין בשוה. ויותר מזה אסור:

ז. הַחֲשׂוֹד עַל הַבְּכוֹרוֹת, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ בְּשֵׁר צְבָאִים וְלֹא עוֹרוֹת שְׂאִינָן עֲבוּדִין. רַבִּי אֶלְיָעָזֵר אֹמֵר, לוֹקְחִים מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נְקֵבָה, וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר מְלִבָּן וְצוּאִי, אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טְוִי וּבְגָדִים:

בְּרֵטוּרָה (ו) החשוד על הזכורות. כהן החשוד להטיל מום בזכור: צר לבאים. שאדם הוא ומחליף בצר עגל. וזמנין דמזבן זכור עגל תמים ואומר שצר לבי הוא דאין לחוש לזכורה: ולא עורות שאינן עבדים. אבל עבדים זבנין מניה, דאין איתא בזכור הוה לא הוה טרח ביה, סבר, שמעי בי רבנן ומפסדי ליה מינאי: לוקחים ממנו עורות של נקבה. דמידע ידיעי. ותנא קמא דאסר סבר, דילמא חתך לזכרותיה ועבד ביה כמין נקבות, וכי משילי ליה מה חיתוך זה שבמקום נקבות, אומר עכברים אכלוהו. ואין הלכה כר' אליעזר: מלובן וצואי. פירשו בגמרא, דמלובן מצואי קאמר, כלומר מרוחץ מצואתו. ולא אמרינן אי בזכור הוא לא מפסיד טרחיה ולא מלובן ליה דסבר שמעי רבנן ומפסדי ליה מינאי, לכיון דטרחיה זוטא הוא טרח ומלובן ליה ולא קפיד עליה: אבל לוקחין ממנו טווי ובגדים. דאין בזכור הוא, כולי האי לא טרח בהו, דקפיד אטרחיה דילמא מפסדי ליה מניה: טווי ובגדים. לאו בגדים ממש קאמר, דהשתא טווי גרידא לוקחין ממנו, בגדים ארוגים מצעיא, אלף בגדים היינו לבדים

ח. הַחֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבִיעִית אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ פְּשָׁתוֹ
וְאַפְלוּ סָרְקָה, אָבֵל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טוֹוִי וְאַרְיֵג:

ברטורה (ח) החשוד על השביעית. לזרוע או לעשות סחורה בספיחי שביעית: סרק. מחוקן במסרק. לכיון דטרחיה זוטא לא הפיד: אריג. לאו אריג ממס, דהשתא טווי שרי, אריג מצעיא, הרי בא לכלל טווי קודם לכן, אלא אריג היינו כעין שרשרות שפושין מפשתן שלא נטוה מעולם:

ט. הַחֲשׂוֹד לְהִיּוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְשֵׁם חֵלִין, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ אָפְלוּ מִיָּם אוּ מִלַּח, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כֹּל שֵׁישׁ בּוֹ זִקַּת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ:

ברטורה (ט) אפילו מים ומלח. ומשום הנס: כל שיש בו זיקת תרומות. כל דבר שתרומה נוהגת בו. וכל, לאתויי קרבי דגים שמערבין בהן שמן זית, שיש בו זיקת תרומה. והלכה כר' שמעון:

י. הַחֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבִיעִית, אֵינוֹ חֲשׂוֹד עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת. הַחֲשׂוֹד עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת, אֵינוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבִיעִית. הַחֲשׂוֹד עַל זֶה וְעַל זֶה, חֲשׂוֹד עַל הַטְּהָרוֹת. וַיֵּשׁ שֶׁהוּא חֲשׂוֹד עַל הַטְּהָרוֹת, וְאֵינוֹ חֲשׂוֹד לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה. זֶה הַכֹּל, כֹּל הַחֲשׂוֹד עַל הַדָּבָר, לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוּ:

ברטורה (י) אינו חשוד על המעשרות. ולוקחים ממנו תבואה בשאר שני השבוע ואין מעשרין מהן ודאי אלא דמאי. וטעמא דחשוד על השביעית אין חשוד על המעשרות, וחשוד על המעשרות אין חשוד על השביעית, לפי שיש בכל אחד מהן חומר שאינו בחברו. שביעית אינה כריכה להאכל לפנים מחומת ירושלים, ומעשר שני אינו נאכל אלא לפנים מן החומה, הלכך איכא דחמיר ליה עונש מעשר מעונש שביעית. ומעשר אית ליה פדיון, ושביעית כיון שנאסרה אין לה פדיון, הלכך איכא דחמיר עליה שביעית ממעשר: החשוד על זה ועל זה. כיון דחשוד אדאורייתא, כל שכן דחשוד על הטהרות, דמדרבנן הוא שיהא אדם אוכל חולין בטרה: ויש שחשוד

על הטהרות. דרבנן. ואינו חסוד לשביעית ולמעשרות. דמאן דחסוד אדרבנן לא חסוד אדרורייתא:

גמרא בכורות דף כ"ט ע"א

הנוטל שְׁכָרוֹ וְכוּלֵי. מָאֵי טַעְמָא הָאֵי נְפִישׁ טִירְחִיָּה וְהָאֵי לֹא נְפִישׁ טִירְחִיָּה בֵּין תָּם וּבֵין בְּעַל מוּם בְּשִׁלְמָא בְּעַל מוּם מְשׁוּם דְקָא שְׂרִי לִיה אֵלָא תָם אָמַאי דָּאִם כֵּן אֲתִי לְמַחְשְׁדִּיה וְאָמַרִי הָאֵי בְּעַל מוּם תָם הוּא וְהָאֵי דְקָא שְׂרִי לִיה מְשׁוּם אֲגָרָא אֵי הָכִי תָם נְמִי אָמַרִי בְּעַל מוּם הוּא וְהָאֵי דְלֹא קְשָׁרִי לִיה סָבַר כִּי הֵיכִי דְלִישְׁקוּל אֲגָרִי זְמַנָּא אַחֲרִיתִי חַד זְיַמְנָא תַקִּינוּ לִיה רַבָּנָן תְּרִי זְיַמְנִי לֹא תַקִּינוּ לִיה רַבָּנָן. הַנוֹטֵל שְׁכָרוֹ לְדוֹן וְכוּ'. מְנַהֲנֵי מִיֵּלֵי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב דְאָמַר קָרָא (דְבָרִים ד) רָאָה לְמַדְתִּי אֶתְכֶם וְגוֹמֵר מַה אָנִי בְּחֻנָּם אֶף אַתֶּם בְּחֻנָּם. תַּנְיָא נְמִי הָכִי כַּאֲשֶׁר צִוְּנִי הִ' אֱלֹהֵי מַה אָנִי בְּחֻנָּם אֶף אַתֶּם בְּחֻנָּם וּמְנִין שְׂאֵם לֹא מְצָא בְּחֻנָּם שְׂיִלְמַד בְּשִׁכָר תַּלְמוּד לּוֹמַר (מְשָׁלֵי א) אָמַת קָנָה וּמְנִין שְׂלֹא יֹאמַר כְּשֵׁם שְׂלְמַדְתִּיה בְּשִׁכָר כִּדְ אֲלַמְדָּנָה בְּשִׁכָר תַּלְמוּד לּוֹמַר אָמַת קָנָה וְאֵל תַּמְכוֹר. לְהַזֹּת וּלְקַדֵּשׁ מִימֵי מִי מְעָרָה וְאָפְרוּ אָפֵר מְקָלָה וּרְמִינְהִי הַמְקַדֵּשׁ בְּמִי חֲטָאת וּבְאָפֵר חֲטָאת הָרִי זֶה מְקוֹדֶשֶׁת אֶף עַל פִּי שְׁהוּא יִשְׂרָאֵל. אָמַר אַבְיִי לֹא קִשְׂיָא כֵּאֵן בְּשִׁכָר הַבָּאָה וּמְלוּי כֵּאֵן בְּשִׁכָר הַזָּאָה וְקַדוּשׁ דִּיקָא נְמִי דְקַתְּנִי הַכָּא לְהַזֹּת וּלְקַדֵּשׁ וְהַתָּם קַתְּנִי הַמְקַדֵּשׁ בְּמִי חֲטָאת וּבְאָפֵר חֲטָאת שְׂמַע מִינָה :

כ"ט מ"ט. לדיקה ארבע איסרות ולגסה ששה גסה נפיץ טרחיה להסליכו לארץ לכפותה ולכרות מומו: אלא תם. כי אמר להו מוס עובר הוא אמאי שקיל אגרא הא לא מהנה ליה מידי דמיסר האסר ליה: דא"כ. דלא שקיל אגרא אתי למיחשדיה כי אמר בעל מוס הוא: תרי זימני לא תקינו ליה רבנן. דכי הוא אמר תם הוא

הוה שקיל אגרי' וכי מייתי ליה לקמיה כמה זימנין לא שקיל מידי הי לכך ליכא חסדא: מנה"מ. דאין נוטלין סכר על הוראה ותלמוד תורה סילמד: חמת. תורה: ה"ז מקודשת. אלמא יכול ליתן סכר דאי לא במאי מקדש לה: אף על פי שהוא ישראל. ואפי' הזה ישראל דכהנים רגילין בהזא' ובקידוש: סכר הבאת האפר. שילך למקום רחוק מירושלים להביא האפר: וסכר מלוי. המיס מלי למישקל דאגר טירחיה שקיל ולא הכשר המלוה: כאן בסכר הזאה וקידוש. שהיא היא הכשר מלוה לא שקיל: במי חטאת. דמשמע מילוי המיס ובאפר איכא לאוקמי נמי בהבאת אפר:

זוהר בשלח דף נ"ה ע"ב

רבי ייסא פתח ואמר כמה אית ליה לבר נש לרחמא ליה לקודשא בריה הוא דהא לית פולחנא לקודשא בריה הוא (אלא) כמה רחמיותא וכל מאן דרחים ליה ועביד פולחנא ברחמיותא קארי ליה קודשא בריה הוא רחמא. אי הכי במאי אוקימנא הני קראי (משלי כ"ז) רעה ורע אביה אל תעזב וכתוב (שם כ"ה) הקר רגלך מבית רעה אלא הא אוקמוה חבריאי האי קרא בעולות (נ"א ושלמים והאי בחטאות ואשמות) וכתוב השתא רעה ורע אביה אל תעזב למפלח ליה ולא תדבקא ביה ולמעבד פקודוי אל תעזב ודאי והא דאתמר הקר רגלך מבית רעה כלומר הקר יצרך דלא ירתח לקבלך ולא ישלוט בך ולא תעביד הרהורא אחרא. רבי יהודה הוה יתיב קמיה דרבי שמעון והוה קארי כתיב (ישעיה נ"ב) קול צפיד נשאו קול יחדו ירננו קול צפיד מאן אינון צפיד אלא אליו אינון דמצפאן אימתי ירחם קודשא בריה הוא למבני ביתיה נשאו קול ישאו קול מבעי ליה מאי נשאו קול אלא כל בר נש דבכי וארים קליה על חרבון ביתיה דקודשא בריה הוא זכי למה דכתיב לבתר יחדו ירננו וזכי למחמי ליה בישובא בחדוותא (ס) בשוב ה' ציון בשוב ה' אל ציון מבעי ליה מאי בשוב ה' ציון אלא בשוב ה' ציון ודאי. תא

חַזִּי בְשַׁעֲתָא דְאַתְחָרִיב יְרוּשָׁלַם לְתַתָּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
אֶתְתַּרְכַּת סְלִיק מְלָכָא קְדִישָׁא לְצִיּוֹן וְאַנְגִיד לִיהּ לְקַבְלִיהּ
בְּגִין דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶתְתַּרְכַּת (הַשְׁתָּא דְאַיְתְּגַלְיָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל סְלִיק לִיהּ
לְגַבִּיחַ) וְכַד תִּתְהַדָּר כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאַתְרָהּ כְּדִין יְתוּב מְלָכָא
קְדִישָׁא לְצִיּוֹן לְאַתְרֵיהּ לְאַזְדוּוּגָא חַד בְּחַד וְדָא הוּא בְּשׁוּב
ה' צִיּוֹן. וְכַדִּין זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמִימְרָא (שְׁמוֹת ט"ו) זֶה אֵלֵי
וְאַנְוְהוּ וּכְתִיב (ישעיה כ"ה) זֶה ה' קוֹיְנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה
בִּישׁוּעָתוֹ בִּישׁוּעָתוֹ וְדָאֵי :

תרגום הזוהר רַבִּי יִיסָא פִּתַח וְאָמַר, פֶּמָה יֵשׁ לְאָדָם לְאַהֲוֹב אֶת הַקְּדוּשָׁא צְרוּף
הוּא, כִּי אִין עֲבוּדָה לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁא צְרוּף הוּא אֶלְכָא אֶהְבָּה. וְכַל מִי שְׂאֹהֲבַ
אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה עֲבוּדָה צְאֵהְבָה, קוֹרָא לוֹ הַקְּדוּשָׁא צְרוּף הוּא, אֶהוּב. וּמְהַשָּׂה,
אִם כּוֹן, אִיךָ אֶפְסָר לְהַעֲמִיד אֶלְכוּ הַפְּתוּבִים, כְּתוּב, רַעְדָּה וְרַעְדָּה אֶחָדָה אֶל פְּעוּזוֹב,
וְכַתוּב הוֹקֵר רַגְלָהּ מִצִּית רַעְדָּה. וּמְשִׁיב, אֶלְכָא כְּבָר צְאֵרוּהוּ הַחֲזָרִים שְׁמַקְרָא
זֶה, רַעְדָּה וְרַעְדָּה אֶחָדָה אֶל פְּעוּזוֹב, כְּתוּב צְעוּלוֹת. אֶבֶל צְחַטְאוֹת וְאַשְׁמוֹת נֶאֱמַר
הוֹקֵר רַגְלָהּ מִצִּית רַעְדָּה (עֵין חֲגִיגָה ז' ע"א). וְעַתָּה נִבְחָר, רַעְדָּה וְרַעְדָּה אֶחָדָה אֶל
פְּעוּזוֹב, אֶל פְּעוּזוֹב לְעֲבוּד אוֹתוֹ וּלְהַדְרִיק צוֹ וּלְעַשׂוֹת מְלוֹתָיו. אֶל פְּעוּזוֹב
וְדָאֵי. וּמָה שְׁנֶאֱמַר, הוֹקֵר רַגְלָהּ מִצִּית רַעְדָּה, כְּלוּמַר, הוֹקֵר יֶרֶךְ, שְׁלֹא יִרְתִּיחַ
כְּנֶגְדָּה, וְלֹא יִשְׁלוּט בָּהּ, וְלֹא תַעֲלֶה מִחֶשְׁבָּה זָרָה. רַבִּי יְהוּדָה הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנֵי
רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהוּא קוֹרָא, כְּתוּב, קוֹל כּוֹפִיךָ נִשְׁאָר קוֹל יַחְדָּיו יִרְנְנוּ. קוֹל כּוֹפִיךָ,
מִי הֵם כּוֹפִיךָ. וּמְשִׁיב, אֶלְכוּ הֵם הַמְּנַפְּסִים מִתִּי יִרְחַם הַקְּדוּשָׁא צְרוּף הוּא
לְבָנוֹת צִיתוֹ. נִשְׁאָר קוֹל, שׂוֹאֵל, יִשְׁאָר קוֹל הָיָה כְּרִיךְ לֹאמַר, מָהוּ נִשְׁאָר קוֹל.
וּמְשִׁיב, אֶלְכָא כָּל אָדָם הַצּוֹכֶה וּמְרִים קוֹלוֹ עַל חוּרְבָן צִית הַקְּדוּשָׁא צְרוּף הוּא,
זוֹכֶה לְמָה שְׁכַתוּב אַחַר כָּהֵן, יַחְדָּיו יִרְנְנוּ, וְזוֹכֶה לְרֵאוֹתוֹ צִישׁוּב צְשִׁמְחָה. צְשׁוּב
ה' לִיּוֹן: שׂוֹאֵל, צְשׁוּב ה' אֶל לִיּוֹן הָיָה כְּרִיךְ לֹאמַר, מָהוּ צְשׁוּב ה' לִיּוֹן. וּמְשִׁיב,
צְשׁוּב ה' לִיּוֹן וְדָאֵי. צֵא וּרְיָהּ, צְשָׁעָה שְׁנַחֲרָבָה יְרוּשָׁלַם שְׁל מְטָה וּכְנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא הַמְּלָכוֹת, הַגְּלָתָהּ, עַלְהּ הַמְּלָכָה הַקְּדוּשָׁא, שְׁהוּא ז"א, לְלִיּוֹן,
שְׁהוּא יְסוּד דְּמְלָכוֹת, וְנִבְחָנָה כְּנֶגְדָּהּ, מִשּׁוּם שְׁכַנְסֶת יִשְׂרָאֵל הַגְּלָתָהּ. וּכְשִׁתְּחַזֵּר
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְמַקְוָמָהּ, אִזּוּ יִשׁוּב הַמְּלָכָה הַקְּדוּשָׁא לְלִיּוֹן, לְמַקְוָמוֹ, לְהַזְדוּג אַחַד
צְאֵחַד. וְזֶהוּ שְׁכַתוּב, צְשׁוּב ה' לִיּוֹן, וְלֹא לְלִיּוֹן, כִּי ה' לִיּוֹן יוֹרֶה עַל זֹוּג ה'
עַם לִיּוֹן. וְאִזּוּ עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לֹאמַר, זֶה אֵלֵי וְאַנְוְהוּ. וְכַתוּב, זֶה ה' קוֹיְנוּ לוֹ
נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה צִישׁוּעָתוֹ. צִישׁוּעָתוֹ וְדָאֵי, דְּהֵינּוּ צִישׁוּעָה שְׁל ה' שְׁחָזַר לְלִיּוֹן.

הרמב"ם ה' תפלה פרק י"ב

א. המפטיר בנביא מברך לפניו ברכה אחת ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנביאים וכו' ומברך לאחריו ד' ברכות ברכה ראשונה חותם בה האל הנאמן בכל דבריו. שנייה חותם בה בונה ירושלים. שלישית חותם בה מגן דוד. רביעית חותם בה ענין קדושת היום כמו שחותם בתפלה. וכן אם חל ראש חדש להיות בשבת המפטיר בנביא מזכיר ראש חדש בברכה זו כמו שמזכיר בתפלה: **ב.** כמה הן הקוראין. בשבת בשחרית קוראין ז' וביום הכפורים ו' ובמים טובים ה' אין פוחתין מהם אבל מוסיפין עליהם. בראשי חודשים ובחולו של מועד קורין ד'. בשבתות וביום הכפורים במנחה ובשני ובחמישי של כל השנה ובחנוכה ובפורים בשחרית ובימי התענית בשחרית ובמנחה קורין שלשה אין פוחתין ממנון זה ואין מוסיפין עליהם:

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ב

רצונו של אדם זה כבודו ואפלו לכבוד אב ואם שאם לא כן אפלו צדיק גמור לא יוכל להנצל מן עבירה כיצד אביו ואמו יושיטו לו הכוס או ימזגו לו וכמה דברים שאין אדם יכול להשמיט מהם ולכן טוב הוא לכל יראי ה' שימחלו

לְבַנְיָהֶם אֶת כְּבוֹדִם אֵף בְּלֹא יִדְעֵתֶם כִּדֵּי שְׁלֹא לְהַעֲנִישׁם
כִּי הָא דָּרְב הוּנָא קָרַע שִׁירָאֵי בְּאִפֵּי רַבָּה בְּרִיָּה לְהַקְנִיטוּ
לְרֵאוֹת אִם יִכְעוֹס וּמַחֲל לוֹ:

מסעי ליל שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(כז) וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתַרְחַח : וּנְטְלוּ מִתַּחַת
וַיִּשְׂרוּ בְּתַרְחַח : (כח) וַיִּסְעוּ מִתַּרְחַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה :
וּנְטְלוּ מִתַּרְחַח וַיִּשְׂרוּ בְּמִתְקָה : (כט) וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה
וַיַּחֲנוּ בְּחִשְׁמוֹנָה : וּנְטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּשְׂרוּ בְּחִשְׁמוֹנָה : (ל)
וַיִּסְעוּ מִחִשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמִסְרוֹת : וּנְטְלוּ
מִחִשְׁמוֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּמִסְרוֹת : (לא) וַיִּסְעוּ מִמִּסְרוֹת וַיַּחֲנוּ
בְּבִנְיַיִעֶקוֹן : וּנְטְלוּ מִמִּסְרוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּבִנְיַיִעֶקוֹן : (לב) וַיִּסְעוּ
מִבִּנְיַיִעֶקוֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגְּדָגָד : וּנְטְלוּ מִבִּנְיַיִעֶקוֹן
וַיִּשְׂרוּ בְּחֹר הַגְּדָגָד : (לג) וַיִּסְעוּ מִחֹר הַגְּדָגָד וַיַּחֲנוּ
בְּיִטְבְּתָה : וּנְטְלוּ מִחֹר הַגְּדָגָד וַיִּשְׂרוּ בְּיִטְבְּתָה : (לד) וַיִּסְעוּ
מִיִּטְבְּתָה וַיַּחֲנוּ בְּעֵבְרָנָה : וּנְטְלוּ מִיִּטְבְּתָה וַיִּשְׂרוּ
בְּעֵבְרָנָה : (לה) וַיִּסְעוּ מִעֵבְרָנָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶצְיוֹן
גְּבָר : וּנְטְלוּ מִעֵבְרָנָה וַיִּשְׂרוּ בְּעֶצְיוֹן גְּבָר : (לו) וַיִּסְעוּ
מִעֶצְיוֹן גְּבָר וַיַּחֲנוּ בְּמַדְבַּר צֹן הוּא קַדְשׁ :
וּנְטְלוּ מִעֶצְיוֹן גְּבָר וַיִּשְׂרוּ בְּמַדְבַּר דָּצוֹן הוּא רְקִס : (לז) וַיִּסְעוּ

מִקְדָּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הַהָר בְּקִצֵּה אֶרֶץ
אֲדוּם : וַיְנַטְלוּ מִרְקָם וַיִּשְׂרוּ בְּהוֹר טוֹרָא בְּסִיפֵי אֶרֶץ אֲדוּם :
(לח) וַיַּעַל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֶל הַר הַהָר עַל פִּי
יְהוָה וַיָּקַם שָׁם בְּשַׁנַּת הָאָרְבָּעִים לְצֵאת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֲדָשׁ
הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֲדָשׁ : וַיִּסַּק אֶהְרֹן כֹּהֵנָא לְהוֹר
טוֹרָא עַל מִימְרָא דִּי וּמִית תַּמָּן בְּשַׁנַּת אַרְבַּעִין לְמַפֵּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא חֲמִשָּׁא בַחַד לְיַרְחָא :

רש"י על פי ה'. מלמד שמת בנשיקה:

וְאֶהְרֹן בֶּן שֵׁלֶשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאֵת שָׁנָה
בָּמָתוֹ בְּהַר הַהָר : (ס) וְאֶהְרֹן בֵּר : מֵאָה וְעֶשְׂרִין וַתִּלַּת
שָׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוֹרָא : (מ) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ
עָרֵד וְהוּא יָשָׁב בְּנֶגֶב אֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֵא בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל : וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָא מֶלֶךְ עָרֵד וְהוּא יָתֵב בְּדְרוֹמָא
בְּאֶרֶץ דְּכְנַעַן בְּמִיתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

רש"י וישמע הכנעני. כאן למדך שמיסת אהרן היא השמועה, שנסתלקו ענני הכבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם בישראל, לפיכך חזר וכתבה:

וַיִּסְעוּ מֵהַר הַהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמוֹנָה : וַיְנַטְלוּ
מֵהוֹר טוֹרָא וַיִּשְׂרוּ בְּצִלְמוֹנָה : (מב) וַיִּסְעוּ מֵצִלְמוֹנָה
וַיַּחֲנוּ בְּפוּנֹן : וַיְנַטְלוּ מֵצִלְמוֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּפוּנֹן : (מג) וַיִּסְעוּ
מִפוּנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאַבֹּת : וַיְנַטְלוּ מִפוּנֹן וַיִּשְׂרוּ בְּאַבֹּת : (מד)

וַיִּסְעוּ מֵאֵבֶת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הַעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב :

וַיִּסְעוּ מֵאֵבֶת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הַעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב :

רש"י צעיי העברים. לשון חרבות וגלים, כמו לעי השדה, (מיכה ה, ו) שמו את ירושלים לעיים (תהלים עט, ה) :

(מה) וַיִּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבּוֹן גָּד : וַיִּסְעוּ מִמְּגֵזָתָא וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד : (מו) וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה : וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה : (מז) וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה : וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה : (מח) וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה : וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה : (מט) וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה : (ס) וַיִּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּימָה :

רש"י מבית הישמנת עד אבל השטים. כאן למדך שעור מחנה ישראל שנים עשר מיל. לאמר רבה צר בר חנה לדידי חזי לי הווא אתרא וכו' (ערוכין נה, ט) : אבל השטים. מישור של שטים אבל שמו:

(ס) וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּעֵרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִישַׁרְיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירְחוֹ לְמִימְרָא : דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֲבָרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל

אָרֶץ פְּנֵעוֹן : מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי אֶתוֹן עֲבָרִין
יֵת יִרְדְּנָא לְאַרְעָא דְכְּנָעוֹן :

רש"י כי אתם עבדים את הירדן וגו' והורשתם וגו' . והלא כמה פעמים הזהירו על כך, אלא כך אמר להם משה כשאתם עובדים בירדן ביבשה, על מנת כן תעבדו, ואם לאו מים באין ושוטפין אתכם, וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן:

**וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם
וְאֲבִדְתֶּם אֶת כָּל מִשְׁכַּלְתֶּם וְאֶת כָּל
צִלְמֵי מִסְכַּלְתֶּם תִּאֲבִדוּ וְאֶת כָּל בְּמוֹתֶם
תִּשְׁמִידוּ :** וְתִתְּרֶכּוּן יֵת כָּל יִתְּבֵי אֶרְעָא מִן קִדְמִיכוֹן וְתִבְדּוּן
יֵת כָּל בֵּית סִגְדִתְהוֹן וְיֵת כָּל צִלְמֵי מִתְּכַתְהוֹן וְיֵת כָּל בְּמִתְהוֹן
תִּשְׁצוּן :

רש"י והורשתם. וגרשתם: משכיתם. כתרגומו בית סגדתהון, על שם שהיו מסככין את הקרקע ברלפת אבנים של שיץ להשתחוות עליהם בפשוט ידים ורגלים, כדכתיב (ויקרא טו, טז) ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה: מסכתם. כתרגומו מתכתיב: מתכתיב:

מסעי יום שישי תורה

נג וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ כִּי לְכֶם נְתַתִּי

**וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ כִּי
לְכֶם נְתַתִּי אֶת הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ :
וְתִתְּרֶכּוּן יֵת יִתְּבֵי אֶרְעָא וְתִתְּבּוּן בָּהּ אֲרִי לְכוֹן יְהִיבֵת יֵת אֶרְעָא
לְמִירַת יְתָהּ :**

רש"י והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:

(נד) וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת הָאָרֶץ בְּגוֹרָל
לְמִשְׁפַּחְתֵיכֶם לָרַב תִּרְבוּ אֶת נַחֲלָתוֹ
וְלַמְעַט תִּמְעִיט אֶת נַחֲלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר יֵצֵא
לוֹ שָׁמָּה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת
אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ: וְתַחֲסִנוּן יֵת אֶרְעָא בְּעִדָּבָא
לְזִרְעֵי תְכוּן לְסִגְיָאֵי תִסְגּוּן יֵת אַחְסִנְתְּהוֹן וְלִזְעִירֵי תִזְעִירוּן יֵת
אַחְסִנְתְּהוֹן לְדִפּוֹק לֵה תִמּוֹן עִדָּבָא דִי לֵה יִהִי לְשַׁבְטֵי אֲבָהֵתְכוּן
תַחֲסִנוּן:

רש"י אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה. אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה: למטות
אבותיכם. לפי חשבון יולאי מלרים. דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:

(נה) וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יְשֻׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם
לְשֹׁכֵימ בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִינִם בְּצַדִּיקֵיכֶם
וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם
יֹשְׁבֵימ בָּהּ: וְאִם לֹא תִתְּרְכוּן יֵת יִתְבִי אֶרְעָא מוֹן קְדָמִיכוּן
וְיִהִי דִי תִשְׁאַרוּן מְנַהוֹן לְסִיעוֹן נְטִלוּן זָנוֹן לְקַבְּלִיכוּן וְלִמְשָׁרְיוֹן מִקְפָּנְכוּן
וְיַעֲקוּן לְכוּן עַל אֶרְעָא דִי אַתְוֹן יִתְבִינוּ בָּהּ:

רש"י והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם. תרגום של
יתדות שיכיל: ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קואים הסוככת אחכם לסגור ולכלוא אחכם מאין
יולא וזא: ולררו אחכם. כתרגומו:

(נו) וְהָיָה כִּי אֲשֶׁר דְּמִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם
אֶעֱשֶׂה לָכֶם: (פ) וְיִהִי כִּמָּא דִי חֲשַׁבִית לְמַעֲבַד לְהוֹן אֶעֱבַד
לְכוּן: לד (א) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: (ב) צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם בְּאֵיִם אֶל הָאָרֶץ
כִּנְעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפְּל לָכֶם בְּנַחֲלָה
אֶרֶץ כְּנַעַן לְגַבְלֹתֶיהָ : פֶּקֶד יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן
אֲרִי אֶתוֹן עָאֲלִין לְאֶרְעָא דְכְנַעַן דָּא אֶרְעָא דִּי תִתְפַּלְג לְכוּן בְּאַחְסָנָא
אֶרְעָא דְכְנַעַן לְתַחוּמָאָה :

רש"י זאת הארץ אשר תפל לכם וגו' . לפי שהרבה מצות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוץ לארץ, הארץ לכחוב מצרני גדולי רוחותיה סביב, לומר כך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפל לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר על ידי שהפיל הקדוש ברוך הוא שריהם של שבע אמות מן השמים וכפתן לפני משה, אומר לו ראה אין בהם עוד כח:

(א) וְהָיָה לָכֶם פֶּאת נֶגֶב מִמְדְּבַר צֶן עַל יְדֵי
אֲדוּם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יַם
הַמֶּלַח קִדְמָה : וְיִהְיֶה לְכוּן רוּחַ דְּרוּמָא מִמְדְּבַרָא דְצֶן עַל
תַּחוּמֵי אֲדוּם וְיִהְיֶה לְכוּן תַּחוּם דְּרוּמָא מְסִיפֵי יַמָּא דְּמִלְחָא קְדוּמָא :

רש"י והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר קן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ השעת המטות. כילד, שלש ארצות יושבות בדומה של ארץ ישראל זו אלל זו קצת ארץ מצרים, וארץ אדום כלה וארץ מואב כלה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית, שנאמר בפרשה זו מעצמות נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים, שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לאל המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח, וכשיאלו ישראל ממצרים, אם ראה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירם את הנילוס לאל כפון ובאין לארץ ישראל, ולא עשה כן, וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים, שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען, כענין שנאמר בפלשתים (שפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותו הדרך אלל הסבן והוציאת דרך דרומה אל המדבר, והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים, לפי שהיו כמה אמות יושבות בצדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד, עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם להכנס בארצו ולעבור דרך רחבה ולהכנס לארץ, ולא רצה. והארכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב, שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא חצה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לכפון עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחה מאלו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם. וזהו שנאמר ביפתח (שופטים יא, יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב, מאלו שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום:

(ד) וְנָסַב לְכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעַלָּה
 עֲקֵרְבִים וְעֵבֶר צָנָה (וְהָיָה) וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו
 מִנֶּגֶב לְקֹדֶשׁ בְּרִנֵּעַ וַיֵּצֵא חֲצַר אֲדָר וְעֵבֶר
 עֲצָמָנָה : וַיִּסְחַר לְכוּן תְּחוּמָא מְדְרוּמָא לְמִסְקָנָא דְעֲקֵרְבִים
 וַיַּעֲבֵר לְצֹן וַיְהוּן מִפְּקֻנְוְהִי מְדְרוּמָא לְרִקָּם גִּיאָה וַיִּפּוֹק לְחֲצַר אֲדָר
 וַיַּעֲבֵר לְעֲצָמוֹן :

רש"י ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים. כל מקום שנאמר ונסב או וילא, מלמד שלא היה המצר שווה אלף הולך ויואל לחוץ, יולא המצר ועוקם לכד לפונו של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבים, נמלא מעלה עקרבים לפניו מן המצר: ועבר צנה. אל אין כמו מצרימה: והיו תוצאותיו. קלותיו. בדרומה של קדש ברנע: וילא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לכד לפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וזא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב וילא חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבלטה לכד לפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לכד הדרום וזא לו לנחל מצרים ומשם לכד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל. נמלא שנחל מצרים במהקוע מערבית דרומית:

(ה) וְנָסַב הַגְּבוּל מִמֶּעֶצְמוֹן נַחְלָה מְצָרִים
 וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו הַיַּמָּה : וַיִּסְחַר תְּחוּמָא מִמֶּעֶצְמוֹן
 לְנַחְלָא דְמְצָרִים וַיְהוּן מִפְּקֻנְוְהִי לַיְמָא :

רש"י והיו תוצאותיו הימה. אל מצר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לכד המערב משם והלאה:

(ו) וַגְּבוּל יָם וְהָיָה לְכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וַגְּבוּל
 זֶה יְהִי לְכֶם גְּבוּל יָם : וַתְּחוּם מִמֶּעֶרְבָא וַיְהִי לְכוּן
 יְמָא רַבָּא וַתְּחוּמָה דִּין יְהֵא לְכוּן תְּחוּם מִמֶּעֶרְבָא :

רש"י וגבול ים. ומצר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למצר: וגבול. הנסין שבתוך הים אף הם מן הגבול והם איים, שקרוין אישלי"ש [איים] :

(ז) וַזֶּה יְהִי לְכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן הַיָּם הַגָּדוֹל
 תְּתַאֲוּ לְכֶם הָר הַהָהָר : וַדִּין יְהִי לְכוּן תְּחוּם צָפוֹנָא מִן
 יְמָא רַבָּא תְּכֻנוֹן לְכוּן לְהוֹר טוֹרָא :

רש"י גבול כפון. מנר כפון: מן היס הגדול תתאו לכס הר ההר. שהוא במקצוע כפונית מערבית. ורחשן משפיע ונכנס לתוך היס ויש מרוחב היס לפניס המנו וחוכה המנו: תתאו. תשפעו לכס לנטות ממערב לכפון אל הר ההר: תתאו. לשון סבה, כמו (ד"ה ב' יב, יא) אל תא הרלים, (יחזקאל מ, י) ותאי השער היליע, שקורין אפינדי"ץ, שהוא מוסב ומשפע:

(ח) **מֵהָר הַהָר תִּתְּאוּ לְבֵא חֲמַת וְהָיוּ תּוֹצְאוֹת הַגְּבֹל צְדָדָה** : מהור טורא תכוננון למטי חמת ויהון מפקנוהי דתחומא לצדד :

רש"י מהר ההר. תסבו ותלכו אל מנר הכפון לכד המזרח ותפגעו בלכא חמת, זו אנטוכיא: תולאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תולאות הגבול, או המנר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל, או משם מתפשט ומרחיב ויואל לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון, ולענין רוחב המדה הראשון קראו תולאות, ששם כלתה אותה מדה:

(ט) **וַיֵּצֵא הַגְּבֹל זְפִרְנָה וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה יְהִי לְכֶם גְּבוּל צָפוֹן** : ויפוק תחומא לזפרון ויהון מפקנוהי לחצר עינן דין יהי לכוון תחום צפונא :

רש"י והיו תולאתיו חצר עינן. הוא היה סוף המנר הכפוני. ונמאלת חצר עינן במקצוע כפונית מזרחית. ומשם והתאויסם לכס אל מנר המזרחי:

(י) **וְהִתְּאוּיֹתֶם לְכֶם לְגְבוּל קְדָמָה מִחֲצֵר עֵינָן שְׂפָמָה** : ותכוננון לכוון לתחום קדומא מחצר עינן לשפם :

רש"י והתאויסם. לשון הסבה ונטיה כמו תתאו: שפמה. במנר המזרחי ומשם הרבלה:

(יא) **וַיֵּרֶד הַגְּבֹל מִשְׂפָּם הָרְבֵּלָה מִקְּדָם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגְּבֹל וּמָחָה עַל כְּתָף יָם כְּנָרֶת קְדָמָה** : ויחות תחומא משפם לרבלה ממדנח לעין ויחות תחומא וימטי על כף ים גנוסר קדומא :

רש"י מקדם לעין. שם מקום. והמזכר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המזכר ומאחז ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתף. אל עבר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת תוך לגבול צמערב, והגבול במזרח ים כנרת, ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וזכא מן הצפון לדרום בצלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרחת של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל צים המלח ומשם כולה הגבול בחולאותיו אל ים המלח, שממנו התחלת מזכר מקצוע דרומית מזרחית. הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו יַם הַמֶּלַח זֹאת תְּהִיָּה לָכֶם הָאָרֶץ לְגַבְלֹתֶיהָ סָבִיב : וַיַּחֲזוּ תַּחֲוֵמָא לַיַּרְדֵּנָא וַיַּחֲזוּ מִפְּקֻנְהֵי לְיַמָּא דְּמִלְחָא

דא תהי לכוון ארעא לתחומא סחור סחור: **וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה :** וַיִּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אַרְעָא דְּתַתְּחַסְנוּן יְתָה בְּעַדְבָא דִּי פְקִיד יי לְמַתָּן לְתַשְׁעַת שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא: **כִּי לָקַחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבַיִת אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי הַגָּדִי לְבַיִת אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מִנְּשֵׂה לָקַחוּ גַּחְלָתָם :** אַרְי קְבִילוּ שְׁבֻטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבַיִת אֲבֹתָהוֹן וְשְׁבֻטָא דְּבְנֵי גָד לְבַיִת אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא דְּמִנְּשֵׂה קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן: **שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה לָקַחוּ גַּחְלָתָם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרָחוּ קִדְמָה מִזְרָחָה :** תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מֵעֶבְרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירָחוּ קְדוּמָא מִדִּינְחָא:

וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה : וַיִּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אַרְעָא דְּתַתְּחַסְנוּן יְתָה בְּעַדְבָא דִּי פְקִיד יי לְמַתָּן לְתַשְׁעַת שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא: **כִּי לָקַחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבַיִת אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי הַגָּדִי לְבַיִת אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מִנְּשֵׂה לָקַחוּ גַּחְלָתָם :** אַרְי קְבִילוּ שְׁבֻטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבַיִת אֲבֹתָהוֹן וְשְׁבֻטָא דְּבְנֵי גָד לְבַיִת אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא דְּמִנְּשֵׂה קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן: **שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה לָקַחוּ גַּחְלָתָם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרָחוּ קִדְמָה מִזְרָחָה :** תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מֵעֶבְרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירָחוּ קְדוּמָא מִדִּינְחָא:

וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה : וַיִּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אַרְעָא דְּתַתְּחַסְנוּן יְתָה בְּעַדְבָא דִּי פְקִיד יי לְמַתָּן לְתַשְׁעַת שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא: **כִּי לָקַחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבַיִת אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי הַגָּדִי לְבַיִת אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מִנְּשֵׂה לָקַחוּ גַּחְלָתָם :** אַרְי קְבִילוּ שְׁבֻטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבַיִת אֲבֹתָהוֹן וְשְׁבֻטָא דְּבְנֵי גָד לְבַיִת אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא דְּמִנְּשֵׂה קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן: **שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה לָקַחוּ גַּחְלָתָם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרָחוּ קִדְמָה מִזְרָחָה :** תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מֵעֶבְרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירָחוּ קְדוּמָא מִדִּינְחָא:

וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה : וַיִּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אַרְעָא דְּתַתְּחַסְנוּן יְתָה בְּעַדְבָא דִּי פְקִיד יי לְמַתָּן לְתַשְׁעַת שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא: **כִּי לָקַחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבַיִת אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי הַגָּדִי לְבַיִת אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מִנְּשֵׂה לָקַחוּ גַּחְלָתָם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרָחוּ קִדְמָה מִזְרָחָה :** תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מֵעֶבְרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירָחוּ קְדוּמָא מִדִּינְחָא:

וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה : וַיִּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אַרְעָא דְּתַתְּחַסְנוּן יְתָה בְּעַדְבָא דִּי פְקִיד יי לְמַתָּן לְתַשְׁעַת שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא: **כִּי לָקַחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבַיִת אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי הַגָּדִי לְבַיִת אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מִנְּשֵׂה לָקַחוּ גַּחְלָתָם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרָחוּ קִדְמָה מִזְרָחָה :** תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא קְבִילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מֵעֶבְרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירָחוּ קְדוּמָא מִדִּינְחָא:

רש"י קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם במזרח, שרחה מזרחית קרויה פנים, ומערבית קרויה אחור, לפיכך דרום לימין וצפון לשמאל:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל

(טז)

מֹשֶׁה לֵאמֹר : וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר : (יז) אֵלֶּה
שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת
הָאָרֶץ אֲלֶעָזָר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון : אֵלִין
שְׁמֵהֶת גְּבֻרָא דִי יַחְסִינוּן לְכוּן יַת אַרְעָא אֲלֶעָזָר כְּהֵנָּא וַיהוֹשֻׁעַ בֶּר
נֹון :

רש"י אשר ינחלו לכם. בשבילכם כל נשיא ונשיא אפטורפוס לשבטו ומחלק נחלת השבט למשפחות ולגברים וזכור לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאו שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שבמקרא, שאם כן היה לו לכתוב ינחילו לכם. ינחלו משמע שהם נוחלים לכם בשבילכם ובמקומכם, כמו (שמות י"ז, י"ח) ה' ילחם לכם:

וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמֵּטֶה תִקְחוּ

(יח)

לְנַחֵל אֶת הָאָרֶץ : וּרְבֵּא חֵד רְבֵּא חֵד מִשְׁבֵּטֵא תִסְבוּן
לְאַחְסָנָא יַת אַרְעָא :

רש"י לנחל את הארץ. שיהא נחל וחולק אותה במקומכם:

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטֵּה יְהוּדָה

(יט)

כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה : וְאֵלִין שְׁמֵהֶת גְּבֻרָא לְשִׁבְטֵא דִיהוּדָה כָּלֵב
בֶּר יִפְנֶה : (כ) וּלְמִטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן
עַמִּיהוּד : וּלְשִׁבְטֵא דְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד : (כא)
לְמִטֵּה בְנֵימֵן אֶלִידָד בֶּן כְּסִלּוֹן : לְשִׁבְטֵא
דְבְנֵימֵן אֶלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן : (כב) וּלְמִטֵּה בְנֵי דָן נָשִׂיא
בְּקִי בֶן יִגְלִי : וּלְשִׁבְטֵא דְבְנֵי דָן רְבֵּא בְּקִי בֶר יִגְלִי : (כג)
לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה נָשִׂיא
חַנְיָאֵל בֶּן אֶפַד : לְבְנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטֵא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה רְבֵּא

חַנְיָאֵל בַּר אֶפְרָיִם : (כד) וּלְמִטָּה בְנֵי אֶפְרַיִם נָשִׂיא
קְמוּאֵל בֶּן שִׁפְטָן : וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֶפְרַיִם רַבָּא קְמוּאֵל
בַּר שִׁפְטָן : (כה) וּלְמִטָּה בְנֵי זְבוּלֹן נָשִׂיא אֱלִיצָפֹן
בֶּן פְּרָנְדָּי : וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי זְבוּלֹן רַבָּא אֱלִיצָפֹן בַּר פְּרָנְדָּי : (כו)
וּלְמִטָּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא פְּלִטְיָאֵל בֶּן
עֲזֹן : וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רַבָּא פְּלִטְיָאֵל בַּר עֲזֹן : (כז)
וּלְמִטָּה בְנֵי אֲשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן
שְׁלֵמִי : וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֲשֶׁר רַבָּא אַחִיהוּד בַּר שְׁלֵמִי : (כח)
וּלְמִטָּה בְנֵי נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדֵהָאֵל בֶּן
עַמִּיהוּד : וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי רַבָּא פְּדֵהָאֵל בַּר עַמִּיהוּד : (כט)
אֵלֶּה אֲשֶׁר צָוָה יְהוָה לְנַחַל אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : (פ) אֵלֶּיךָ דִּי פְּקִיד יִי לְאַחְסָנָא יְת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ דְּכְנָעַן :

רש"י לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה לכם למחלקותיה:

(א) לַהּ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרַחוּ לְאֹמֶר : וּמִלִּיל
יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרָיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוּ לְמִימָר : (ב) צו
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנּוּ לְלוּיִם מִנְּחֻלַּת
אַחֲזַתָּם עָרִים לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשׁ לְעָרִים
סְבִיבְתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוּיִם : פְּקִיד יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְּנוּ לְלוּאִי מֵאַחְסָנַת אַחֻדְתְּהוֹן קְרוּיָן לְמַתְבַּ וְרוּחַ לְקְרוּיָא
סְחַרְגִּיהוֹן תִּתְּנוּ לְלוּאִי :

רש"י ומגרש. רוח מקום חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר, ואין רש"י לזנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה:

(ג) וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֶׁבֶת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהְמֹתָם וְלִרְכֻשָׁם וְלִכְלַל חֵיתָם: וְיִהְיוּ קְרוֹנָא לְהוֹן לְמַתָּב וְרוֹחֵיהוֹן יִהְיוּ לְבַעֲיָרְהוֹן וְלִקְנִיגֵיהוֹן וְלִכְלַל חוֹתְהוֹן:

רש"י ולכל חיתם. ולכל ארכיהם:

(ד) וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלָּף אַמָּה סָבִיב: וְרוֹחֵי קְרוֹנָא דִּי תִתְּנוּן לְלוֹאֵי מְכוּתֵל קְרָתָא וְלִבְרָא אֶלָּף אַמִּין סְחוּר סְחוּר:

רש"י אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה, הא כיצד אלפים, הוא נותן להם סביב, ומהם אלף הפנימיים למגרש והחיצוניים לשדות וכרמים:

(ה) וּמִדֹּתָם מִחוּץ לְעִיר אֶת פְּאֵת קִדְמָה אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת פְּאֵת נֶגֶב אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת פְּאֵת יָם אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת פְּאֵת צָפוֹן אֶלְפִים בְּאַמָּה וְהָעִיר בִּתְּוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים: וְתִמְשְׁחוּן מִבְּרָא לְקְרָתָא יְת רוח קדומא תרין אלפין באמין וְיֵת רוח דְרוֹמָא תְרִין אֶלְפִין בְּאַמִּין וְיֵת רוח מְעַרְבָא תְרִין אֶלְפִין בְּאַמִּין וְיֵת רוח צְפוֹנָא תְרִין אֶלְפִין בְּאַמִּין וְקְרָתָא בְּמִצְיַעא דִּין יְהִי לְהוֹן רוֹחֵי קְרוֹנָא: (ו) וְאֶת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אֵת שְׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְנֶס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וְעַלֵּיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם

עִיר : וְיַת קְרוּיָא דִּי תַתְנֹן לְלוֹאֵי יַת שִׁית קְרוּי שְׁזִבוּתָא דִּי תַתְנֹן
לְמַעַרְק תַּמּוּ קְטוּלָא וְעֲלִיהוּן תַּתְנֹן אַרְבַּעִין וְתַרְתִּין קְרוּי : (א) **כָּל**
הָעָרִים אֲשֶׁר תַּתְנֹן לְלוֹאִים אַרְבַּעִים
וְשִׁמְנֵה עִיר אֶתְהֹן וְאֶת מְגִרְשֵׁיהֶן : כָּל קְרוּיָא
דִּי תַתְנֹן לְלוֹאֵי אַרְבַּעִין וְתַמְנִי קְרוּי יַתְהוּ וְיַת רְוַחִיהוּ : (ב)
וְהָעָרִים אֲשֶׁר תַּתְנֹן מֵאַחֲזֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֵת הָרֶב תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמַּעַט תִּמְעִיטוּ
אִישׁ כְּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו
לְלוֹאִים : (ג) וְקְרוּיָא דִּי תַתְנֹן מֵאַחֲזֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סְגִיָּא
תַּסְגִּין וּמִן זְעִירֵי תַזְעִירוֹן גְּבַר כְּפוּם אַחְסִנְתָּה דִּי יַחְסִנוּן יִתֵּן
מִקְרוּוְהֵי לְלוֹאֵי : (ד)

יְהוָה אֵל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא :
(ה) **דַּבֵּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי**
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן : מִלֵּיל
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוּן אֲרִי אַתְוּן עֹבְרִין יַת יַרְדֵּנָא לְאַרְעָא
דְּכְנָעַן : (ו) **וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מְקַלָּט**
תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׂמָּה רֹצֵחַ מִכָּה נֶפֶשׁ
בְּשִׁגְגָה : וְתַזְמִנוּן לְכוּן קְרוּי קְרוּי שְׁזִבוּתָא יְהוּן לְכוּן וְיַעְרוּק
לְתַמּוּ קְטוּלָא דִּיקְטוּל נֶפֶשָׁא בְּשָׁלוּ :

רס"ז והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (בבאש"ט כו, ט) כי הקרה ה' אלהיך לפני:

(ז) **וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמְקַלָּט מִגַּאֵל וְלֹא**
יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד עֲמָדוֹ לְפָנַי הָעֵדָה
לְמִשְׁפָּט : וְיִהוּן לְכוּן קְרוּיָא לְשִׁזְבָּא מְגַאֵל דְּמָא וְלֹא יָמוּת
קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא :

רש"י מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח:

(יג) וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט
תִּהְיֶינָה לָכֶם : וְקִרְוֵא דֵי תִתְּנוּן שֵׁית קְרוֹי שְׁזִבוּתָא יְהוֹנוּ
לְכוּן :

רש"י שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו שלש ערים בעבר היכדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען:

(יד) אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן
וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי
מִקְלָט תִּהְיֶינָה : יַת תַּלַּת קְרוֹיָא תִתְּנוּן מֵעֶבְרָא לַיַּרְדְּנָא
וְיַת תַּלַּת קְרוֹיָא תִתְּנוּן בְּאֶרְעָא דְכְנַעַן קְרוֹי שְׁזִבוּתָא יְהוֹנוּ :

רש"י את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינו אלא שנים וחצי, השוה מנין ערי מקלט שלהם משום דבגלגלד נפישו רואחים, דכתיב (יהושע ג, ח) גלגלד קרית פועלי און עקבה מדם:

(טו) לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגֵּר וְלִתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם
תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט
לְנוֹס שָׁמָּה כָּל מִכָּה נֶפֶשׁ בְּשָׁגְגָה : לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלִגְיֹרָא וְלִתּוֹתְבִיא דְבִינִיכוּן יְהוֹנוּ שֵׁית קְרוֹיָא הָאֵלִין לְשִׁזְבָּא
לְמַעַרְק לְתַמּוֹן כָּל דִּיקְטוֹל נֶפֶשָׁא בְּשָׁלוּ : (טו) וְאִם בְּכָלִי
בִּרְזָל הִפָּהוּ וַיָּמַת רִצְחָ הוּא מוֹת יוֹמַת
הָרִצְחָ : וְאִם בְּמָאן דְּפִרְזָלָא מְחָהֵי וְקִטְלָהּ קִטּוֹלָא הוּא
אֶתְקִטְלָא וְיִתְקִטְל קִטּוֹלָא :

רש"י ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו, אלא בהורג במזיד. וזכר ללמד, שההורג בכל דבר כריח שיהא בו שיעור כדי להמית, שנאמר בכלם אשר ימות בו, דמתרגמינן דהיא כמסת דימות ביה, חוץ מן הברזל, שגלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא שהברזל ממית בכל שהוא אפלו מחט, לפיכך לא נחנה בו תורה שיעור לכתוב בו אשר ימות בו. ואם תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר, הרי הוא

אומר למטה או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות וגו', למד על האמורים למעלה שזהורג במזיד הכתוב מדבר:

(יז) **וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ הִפָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמֵת הָרֹצֵחַ : וְאִם בְּאֶבֶן דְּמִתְנַסֵּב בִּידָא דְהִיא כְּמִסַּת דִּי יָמוּת בָּהּ מְחַהֵי וְקִטְלָהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקִטְלָא יִתְקַטַּל קִטּוּלָא :**

רש"י באבן יד. שיש בה מלא יד: אשר ימות בה. שיש בה שיעור להמית, כהרגומו. לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן, ולא נתן בה שיעור, יכול כל שהוא, לכך נאמר אשר ימות בה:

(יח) **אוּ בְּכָלֵי עֵץ יָד אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ הִפָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמֵת הָרֹצֵחַ : אוּ בְּמֵאן דְּעָא דְּמִתְנַסֵּב בִּידָא דְהִיא כְּמִסַּת דִּי יָמוּת בָּהּ מְחַהֵי וְקִטְלָהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקִטְלָא יִתְקַטַּל קִטּוּלָא :**

רש"י או בכלי עץ יד. לפי שנאמר וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט (שמות כא) , יכול כל שהוא, לכך נאמר בעץ אשר ימות בו, שיהא בו כדי להמית:

(יט) **גַּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת הָרֹצֵחַ בְּפָגְעוֹ בּוֹ הוּא יִמָּתְנוּ : גַּאֵל דְּמָא הוּא יְקַטּוּל יִתְ קִטּוּלָא פַּד אֶתְחַיֵּב לָהּ מִן דִּינָא הוּא יְקַטְלָנָה :**

רש"י בפגעו בו. אפלו בחוד ערי מקלט:

(כ) **וְאִם בְּשִׁנְאָה יִהְדָּפְנוּ אוּ הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצַדִּיהָ וַיָּמֹת : וְאִם בְּסִנְאָה דְחָהֵי אוּ רָמָא עֲלוּהֵי בְּכַמְנָא וְקִטְלָהּ :**

רש"י בלדיה. כהרגומו, בכמנא. במארב:

(כא) או באיבה הכהו בידו וימת מות יומת
המכה רצח הוא גאל הדם ימית את
הרצח בפגעו בו : או בדבבו מחהי בידה וקטלה
אתקטלא יתקטל מחיא קטולא הוא גאל דמא יקטול ית קטולא
פד אתחייב ליה מן דינא : (כב) ואם בפתע בלא איבה
הדפו או השליך עליו כל כלי בלא
צדקה : ואם בתכיוף בלא דבבו דחה או רמא עלוהי כל מאן
בלא כמן ליה :

רש"י בפתע. באונס. ותרגומו בתכיוף, שהיה סמוך לו, ולא היה לו שהות להזהר עליו:

(כג) או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות
ויפל עליו וימת והוא לא אויב לו ולא
מבקש רעתו : או בכל אבנא דהיא כמסת די ימות בה
בלא חזי ורמא עלוהי וקטלה והוא לא סני ליה ולא תבע בישתיה :

רש"י או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך
ירידה גולה, דרך עליה אינו גולה:

(כד) ושפטו העדה בין המכה ובין גאל
הדם על המשפטים האלה : וידונון פנשתא בין
מחיא ובין גאל דמא על דינא האליון : (כה) והצילו העדה
את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו
העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה
וישב בה עד מות הכהן הגדל אשר משח
אתו בשמן הקדש : וישזבון פנשתא ית קטולא מיד

גָּאֵל דְּמָא וַיְתִיבוּן יְתִיבָה פְּנֵשֶׁתָּא לְקִרְיַת שְׁזַבּוּתָּהּ דִּי עֵרַק לְתַמּוֹן וַיְתִיב
בָּהּ עַד דִּימּוּת פְּהֵנָּא רַבָּא דִּי רַבִּי יְתִיב בְּמִשְׁחָ קוּדְשָׁא :

רס"ז עד מות הכהן הגדול. שהוא בא להשקות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם, והרוח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול. דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא, שלא פרש מי משחו, אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשו בו במסכת מכות (י"א, ט) לראיית דבר, ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכלן נגמר דינו, חוזר במיתתו של שני, שנאמר אשר משח אותו, וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו, אלא להביא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:

(כז) וְאִם יֵצֵא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת גְּבוּל עִיר
מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יְנוּס שָׁמָּה : וְאִם מִפֶּק יְפוּק קְטוּלָּא
יְת תַּחוּם קִרְיַת שְׁזַבּוּתָּהּ דִּי עֵרַק לְתַמּוֹן : (כז) וּמָצָא אֹתוֹ
גָּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרֹצֵחַ
גָּאֵל הַדָּם אֶת הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם : וַיִּשְׁפַּח יְתִיבָה
גָּאֵל דְּמָא מִבְּרָא לְתַחוּם קִרְיַת שְׁזַבּוּתָּהּ וַיִּקְטוּל גָּאֵל דְּמָא יְת
קְטוּלָּא לִית לָהּ דְּמָא :

רס"ז אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם:

(כח) כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן
הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב
הָרֹצֵחַ אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ : אֲרִי בְּקִרְיַת שְׁזַבּוּתָּהּ יְתִיב
עַד דִּימּוּת פְּהֵנָּא רַבָּא וּבִתְרַ דִּימּוּת פְּהֵנָּא רַבָּא יְתִיב קְטוּלָּא לְאַרְע
אַחְסִינְתָּהּ : (כט) וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקֹּת מִשְׁפָּט
לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֵי תֵיכֶם : וַיְהוּן אֵלֶּין לְכוּן
לְגִזְרַת דִּין לְדָרִיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבְּנִיכוֹן :

רס"ז ככל מושבתיכם. למד שתהא סנהדרין קטנה נוהגת בחוכה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל:

(ל) כָּל מִכָּה נִפְּשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת
הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְּנִפְּשׁ לָמוֹת:
כָּל דִּיקָטוּל נִפְּשָׂא לְפּוּם סְהָדִין יִקְטוּל יֵת קְטוּלָא וְסָהִיד חַד לֹא
יִסָּהַד בְּאַנְשׁ לְמִקְטָל:

רש"י כל מכה נפש וגו'. הבא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שבמזיד ובהתראה הרגו:

(לא) וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנִפְּשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא
רָשָׁע לָמוֹת כִּי מוֹת יוֹמָת: וְלֹא תִקְבְּלוּן מִמוֹן עַל
אַנְשׁ קְטוּל דִּי הוּא חַיִּב לְמִקְטָל אַרִי אֶתְקַטְלָא יִתְקַטָּל:

רש"י ולא תקחו כפר. לא יפטור בממון:

(לב) וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לָנוֹס אֶל עִיר מְקַלְטוֹ
לָשׁוּב לְשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן: וְלֹא
תִקְבְּלוּן מִמוֹן לְמַעְרוֹק לְקַרְיַת שְׁזָבוּתָהּ לְמִתּוֹב לְמַתֵּב בְּאֶרְעָא עַד
דִּימוֹת פְּהֻנָּא:

רש"י ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטר מגלותו בממון להן כפר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן: לנוס. כמו לנס, כמו (מלכה ב. ח) שובי מלחמה, ששבו מן המלחמה, וכן (אפינה ג. יח) נוגי ממועד, וכן (יהושע ה. ט) כי מלכס היו, כאשר תאמר שוב על מי ששב כבר, ומול על מי שמל כבר, כן תאמר לנוס על מי שנס כבר, וקוררו נוס כלומר מצרת. ואם תאמר לנוס לצרות, ותפרשהו לא תקחו כפר למי שיש לו לצרות לפטרו מן הגלות, לא ידעתי היאך יאמר לשוב לשבת בארץ, הרי עדין לא נס ומהיכן ישוב:

(לג) וְלֹא תַחְנִיפוּ אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ
כִּי הַדָּם הוּא יַחְנִיף אֶת הָאֶרֶץ וְלֹאֲרֹץ
לֹא יִכְפֹּר לַדָּם אֲשֶׁר שִׁפַּךְ בָּהּ כִּי אִם בַּדָּם
שִׁפְכוֹ: וְלֹא תַחְיִבוּן יֵת אֶרְעָא דִּי אַתּוֹן בָּהּ אַרִי דְמָא הוּא מְחַיֵּב
יֵת אֶרְעָא וְלֹאֲרְעָא לֹא מִתְכַּפֵּר עַל דָּם זְפַאי דִּי אֶתְאַשְׁד בָּהּ אֶלְהוֹן
בַּדָּם אֲשִׁדָּה:

(כד) וְלֹא תִטְמֵא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם
יֹשְׁבֵים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי
יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ) וְלֹא תִסְאַבוּן
יְת אֶרְעָא דִי אַתְוּן יְתַבְּיוּ בְּהָ דִי שְׂכַנְתִּי שְׂרָיָא בְּגוּה אַרִי אֲנָא יֵי
דְשְׂכַנְתִּי שְׂרָיָא בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כ"ז אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ. שְׁלֹחַ תִּשְׁכְּנוּ אוֹתִי בְּטַמְאָתָהּ: כִּי אֲנִי ה' שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אִף בְּזַמַּן שֶׁהֵם
טַמְאִים שְׂכִינָה בְּיָהֶם:

לו (א) וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת
לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי גִלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה
מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיִּדְבְּרוּ לְפָנַי מִשָּׁה
וּלְפָנַי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: וְקָרִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹהֹתָא לְזַרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בֶּר מְכִיר בֶּר
מְנַשֶּׁה מְזַרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמְלִילוֹ קָדָם מִשָּׁה וְקָדָם רַבְרַבִּיא רִישֵׁי
אֲבֹהֹתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיֹּאמְרוּ אֶת אֲדֹנָי צְוֶה
יְהוָה לָתֵת אֶת הָאָרֶץ בְּנַחְלָהּ בְּגוֹרָל לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנָי צְוֶה בִּיהוָה לָתֵת אֶת
נַחֲלַת צֶלְפָחַד אַחִינוּ לְבָנֹתָיו: וְאָמְרוּ יְת רַבּוּנֵי
פְקִיד יֵי לְמַתְּנֵן יְת אֶרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּעַדְבָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוּנֵי
אַתְּפַקֵּד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתְּנֵן יְת אַחְסָנֵת צֶלְפָחַד אַחוּנָא לְבָנֹתָהּ: (ג)
וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְנָשִׁים וְנִגְרָעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ
וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה
לָהֶם וּמִגֵּרָל נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע: וַיְהִינּוּ לְחַד מִבְּנֵי

שְׁבִטֵי אֲבֹתֵינוּ יִשְׂרָאֵל לְנִשְׁיָן וְתִתְמַנַּע אַחְסַנְתְּהוֹן מֵאַחְסַנְתֵּנוּ אֲבֹתֵנוּ
וְתִתְוַסֵּף עַל אַחְסַנְתֵּנוּ שְׁבִטֵי דִּיהוֹנָן לְהוֹן וּמַעַדְב אַחְסַנְתְּנָא יִתְמַנַּע :

רס"ז ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והבן מתיחס על שבט אביו:

(ד) וְאִם יִהְיֶה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה
נִחְלָתוֹן עַל נִחְלַת הַמֶּטֶה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה
לָהֶם וּמִנִּחְלַת מֵטֵה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע
נִחְלָתוֹן : וְאִם יִהְיֶה יוֹבֵלָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְוַסֵּף אַחְסַנְתְּהוֹן עַל
אַחְסַנְתֵּנוּ שְׁבִטָא דִּי תִהְוִין לְהוֹן וּמֵאַחְסַנְתֵּנוּ שְׁבִטָא דְאֲבֹתֵנוּ יִתְמַנַּע
אַחְסַנְתְּהוֹן :

רס"ח ואם יהיה היוכל. מכאן היה רבי יהודה אומר עתיד היוכל שיפסוק: ואם יהיה היוכל. כלומר אין
זו מכירה שחוזרת ציובל, שהירשה אינה חוזרת, ואפלו אם יהיה היוכל לא תחזור הנחלה לשבטו, ונמלא
שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

(ה) וַיֵּצֵאוּ מִשֶּׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְהוָה
לֵאמֹר כֹּן מֵטֵה בְנֵי יוֹסֵף דְּבָרִים : וּפְקִיד מִשֶּׁה
יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִימְרָא דִּי לְמִימְרָא יְאוּת שְׁבִטָא דְּבְנֵי יוֹסֵף
מִמְלִין : (ו) זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָוָה יְהוָה לְבָנֹת
צִלְפַּחַד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה
לְנָשִׁים אַךְ לְמִשְׁפַּחַת מֵטֵה אֲבֵיהֶם
תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים : דִּין פְּתִגְמָא דִּי פְקִיד יֵן לְבָנַת צִלְפַּחַד
לְמִימְרָא לְדִתְקִין בְּעֵינֵיהוֹן תִּהְוִין לְנִשְׁיָן בְּרַם לְזָרְעִית שְׁבִטָא דְאֲבוּהוֹן
תִּהְוִין לְנִשְׁיָן : (ז) וְלֹא תִסָּב נִחְלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמֶּטֶה אֶל מֵטֵה כִּי אִישׁ בְּנִחְלַת מֵטֵה
אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל : וְלֹא תִסָּחַר אַחְסַנָּא
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁבִּטָא לְשְׁבִטָא אֲרִי גִבֵּר בְּאַחְסַנְתֵּנוּ שְׁבִטָא דְאֲבֹתֵנוּ
יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל : (ח) וְכָל בֵּית יִרְשֵׁת נִחְלָה

מִמֵּטוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמְּשִׁפְּחֹת
מִיטָה אָבִיָּה תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו : וְכָל בְּרָתָא
יִרְתֵּת אַחְסָנָא מִשְׁבְּטָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד מִזְרַעִית שְׁבֵטָא דְאֲבוּהָא
תְּהִי לְאִנְתּוֹ בְּדִיל דִּירְתוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנַת אֲבָהֵתוֹהִי :

רש"י וכל בת ירשת נחלה. שלא היה בן לאביה:

(ט) וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמֵּטָה לְמִטָּה אַחֵר כִּי
אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבֹקוּ מֵטוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
וְלֹא תִסָּחַר אַחְסָנָא מִשְׁבְּטָא לְשְׁבֵטָא אֲוֹחְרָנָא אָרִי גְבַר בְּאַחְסָנֵתָה
יִדְבֹקוּן שְׁבֵטָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (י) כַּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת
מֹשֶׁה כֹּן עָשׂוּ בָנֹת צִלְפָּחָד : כַּמָּא דִּי פְקִיד יִי יְת
מֹשֶׁה כֹּן עֲבָדוּ בְּנֵי צִלְפָּחָד : (יא) וַתִּהְיֶינָה
מִחֲלָה תִרְצָה וְחֲגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנִעָה בָנֹת
צִלְפָּחָד לְבְנֵי דְדִיָּהוֹן לְנָשִׁים : וְהוֹאָה מִחֲלָה תִרְצָה
וְחֲגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנִעָה בְּנֵי צִלְפָּחָד לְבְנֵי אַחֵי אֲבוּהֶון לְנָשִׁין :

רש"י מחלה תרצה וגו' . כאן מנאן לפי גדלתן זו מוזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן, ובכל המקרא מנאן
לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו:

(יב) מִמְּשִׁפְּחֹת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶן יוֹסֵף הָיוּ
לְנָשִׁים וַתִּהְיֶי נַחֲלָתוֹן עַל מִיטָה מִמְּשִׁפְּחֹת
אֲבִיָּהוֹן : מִזְרַעִית בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶר יוֹסֵף הוֹאָה לְנָשִׁין וְהוֹת
אַחְסָנֵתָהוֹן עַל שְׁבֵטָא זְרַעִית אֲבוּהֶון : (יג) אֵלֶּה הַמְּצֹת
וְהַמְּשִׁפְּטִים אֲשֶׁר צָוָה יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה
אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן

יִרְחוּ : (חזק) אֵלֶיךָ פְּקוּדֵיךָ וְדִינֵיךָ דִּי פְּקִיד יִי בִּידָא דְּמִשְׁפָּחָה לְּוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרֵיךָ דְּמוֹאֲב עַל יִרְדְּנָא דִּירִיחוֹ : חזק :

הפטרות מסעי - ירמיה ב

(ד) שָׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל מְשֻׁפְּחוֹת בֵּית
יִשְׂרָאֵל : (ה) כֹּה אָמַר יְהוָה מַה מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עוֹל
כִּי רָחֳקוּ מֵעָלַי וַיִּלְכּוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְבְּלוּ : (ו) וְלֹא
אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה הִמְעֵלָה אֶתְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
הַמּוֹלִיד אֶתְנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה
וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יָשַׁב אָדָם שָׁם :
(ז) וְאָבִיָּא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הַכְּרָמִל לֶאֱכֹל פְּרִיָּה וְטוֹבָה
וְתָבֵאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי וְנִחַלְתִּי שְׁמֹתְכֶם לְתוֹעֵבָה :
(ח) הַכְּהֻנִּים לֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה וְתִפְשִׁי הַתּוֹרָה לֹא
יִדְעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִּי וְהַנְּבִיאִים נָבְאוּ בַּעַל
וְאַחֲרֵי לֹא יוֹעִלוּ הֵלְכוּ : (ט) לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נְאֻם
יְהוָה וְאֶת בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב : (י) כִּי עָבְרוּ אֵיךְ כְּתִיבִים
וְרָאוּ וְקָדַר שְׁלַחוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ מְאֹד וְרָאוּ הֵן הִיָּתָה
כְּזֹאת : (יא) הֵהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל : (יב) שָׁמוּ שְׁמִים עַל
זֹאת וְשָׁעְרוּ חָרְבוּ מְאֹד נְאֻם יְהוָה : (יג) כִּי שְׁתִּים רָעוֹת
עָשָׂה עַמִּי אֶתִּי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחֹצֵב לָהֶם
בְּאֵרוֹת בְּאֵרֹת נְשֻׁבָרִים אֲשֶׁר לֹא יִכְלוּ הַמַּיִם : (יד)
הָעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם יֵלִיד בֵּית הוּא מִדּוֹעַ הָיָה לְבָז : (טו)
עָלְיוּ יִשְׂאָגוּ כְּפָרִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיתוּ אֶרְצוּ לְשִׁמְהָ
עָרְיוּ (נצתה) נָצְתוּ מִבְּלִי יֹשֵׁב : (טז) גַּם בְּנֵי נֹף (ותחפנס)
וְתַחֲפִנְחִס יִרְעוּדָה קָדְקָד : (יז) הֲלוֹא זֹאת תַּעֲשֶׂה לָךְ

עֲזַבְךָ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלִיכְךָ בַּדָּרֶךְ : (ח) וְעַתָּה
מֶה לָּךְ לְדָרֶךְ מִצָּרִים לְשֹׁתוֹת מִי שְׁחֹר וּמֶה לָּךְ לְדָרֶךְ
אֲשׁוּר לְשֹׁתוֹת מִי נָהָר : (ט) תִּיַסְרֶךָ רָעַתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ
תוֹכַחְךָ וּדְעֵי וּרְאֵי כִי רַע וְזָר עֲזַבְךָ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוָה צְבָאוֹת : (כ) כִּי
מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֵלְךָ נִתְקַתִּי מוֹסְרֹתֶיךָ וּתְאֲמָרִי לֹא
אֶעֱבֹר כִּי עַל כָּל גְּבֻעָה גְבָהָה וְתַחַת כָּל עֵץ רַעְנָן
אֶת צֶעֶה זָנָה : (כא) וְאַנְכִי נִטְעַתֶיךָ שָׂרֵק כְּלֶה זָרַע אֶמֶת
וְאִידֶךָ נְהַפְכֶתָ לִי סוּרֵי הַגֶּפֶן נִכְרָיָה : (כב) כִּי אִם תִּכְבְּסֵי
בַּנֶּתֶר וְתִרְבִּי לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עֹנֶךָ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוָה : (כג) אִידֶךָ תְאֲמָרִי לֹא נִטְמַאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלְכֶתִי רְאֵי דַרְכְּךָ בְּגִיָּא דְעֵי מֶה עָשִׂית בְּכָרָה קָלָה
מִשָּׂרְכֶת דַּרְכֶּיךָ : (כד) פָּרָה לְמַד מְדַבֵּר בְּאֵינִי (נפשו) נִפְשָׁה
שָׂאֲפָה רוּחַ תִּאֲנַתָּה מִי יְשִׁיבָנָה כָּל מִבְּקִשֶׁיךָ לֹא
יִיעֲפוּ בְּחֻדְשָׁה יִמְצְאוּנָה : (כה) מִנְעֵי רַגְלֶךָ מִיַּחַף (וּגוֹרֶכֶךָ)
וּגְרוּנֶךָ מִצְמָאָה וּתְאֲמָרִי נוֹאֲשׁ לֹא כִי אֶהְבַּתִּי זָרִים
וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ : (כו) כְּבִשֶׁת גִּנֵּב כִּי יִמְצֵא כֵן הַבִּישׁוּ
בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנְבִיאֵיהֶם : (כז) אֲמָרִים לְעֵץ אָבִי אַתָּה וְלֶאֱבֹן אַתָּה
(לדַתְנִי) יִלְדַתְנִי כִי פָנוּ אֵלַי עֶרְף וְלֹא פָנִים וּבְעֵת רָעַתְם
יֹאמְרוּ קוֹמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ : (כח) וְאִיָּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
לָךְ יְקוֹמוּ אִם יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעַתְךָ כִּי מִסֵּפֶר עָרִיךָ הָיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה : (כט) לָמָּה תִרְיָבוּ אֵלַי כְּלַכְּסִים פִּשְׁעֵתֶם בִּי
נְאֻם יְהוָה : (ל) לְשׂוֹא הִפִּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם מוֹסֵר לֹא
לְקַחוּ אֲכָלָה חֲרָבְכֶם נְבִיאֵיכֶם כְּאַרְיָה מִשְׁחִית : (לא)
הַדּוֹר אַתֶּם רְאוּ דָבָר יְהוָה הִמְדַּבֵּר הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל
אִם אֶרֶץ מֵאֲפִלְיָה מִדוּעַ אָמְרוּ עָמִי רַדְנוּ לֹא נָבֹא
עוֹד אֵלֶיךָ : (לב) הִתְשַׁפַּח בְּתוֹלָה עֲדִיָּה כְּלֶה קִשְׁרִיָּה
וְעָמִי שְׂכַחוּנִי יָמִים אֵין מִסֵּפֶר : (לג) מֶה תִּיטְבִי דַרְכְּךָ
לְבַקֵּשׁ אֶהְבָּה לָכֵן גַּם אֶת הָרַעוֹת (למדתי) לְמַדְתָּ אֶת

דָּרְכָיִךְ : (לד) גַּם בְּכַנְפֶיךָ נִמְצְאוּ דָם נַפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים
נִקְיִים לֹא בַמְחִתְרֹת מְצֹאֲתִים כִּי עַל כָּל אֱלֹהֵי : (לה)
וְתֹאמְרֵי כִי נִקִּיתִי אֶת שֵׁב אֶפּוֹ מִמְּנֵי הַנְּנִי נִשְׁפָּט
אוֹתְךָ עַל אֶמְרֶךָ לֹא חָטָאתִי : (לו) מִה תִּזְלִי מֵאֵד
לְשָׁנוֹת אֶת דְּרָכְךָ גַּם מִמְצָרִים תִּבּוֹשִׁי כַּאֲשֶׁר בְּשֶׁת
מֵאֲשׁוּר : (לז) גַּם מֵאֵת זֶה תִּצְאִי וַיִּדְיֶךָ עַל רֹאשְׁךָ כִּי
מָאֵס יְהוָה בְּמִבְטַחֶיךָ וְלֹא תִצְלִיחִי לָהֶם : ג (א) לֵאמֹר
הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִלְכָה מֵאֲתוֹ וְהִיתָה לְאִישׁ
אַחֵר הַיָּשׁוּב אֵלֶיךָ עוֹד הֲלוֹא חָנוּף תַּחֲנֶנֶף הָאָרֶץ
הַהִיא וְאֵת זָנִית רַעִים רַבִּים וְשׁוֹב אֵלַי נָאִם יְהוָה : (ב)
שָׂאִי עֵינֶיךָ עַל שָׁפִים וּרְאִי אֵיפֹה לֹא (שגלת) שְׁכַבְתָּ עַל
דְּרָכִים יִשְׁבֶּת לָהֶם כַּעֲרַבִי בַמִּדְבָּר וְתַחֲנִיפִי אֶרֶץ
בְּזָנוּתֶיךָ וּבְרָעֶתְךָ : (ג) וַיִּמְנְעוּ רַבָּבִים וּמִלְקוֹשׁ לֹא הָיָה
וּמִצַּח אִשָּׁה זֹנָה הָיָה לְךָ מֵאֲנֵת הַכָּלִים : (ד) הֲלוֹא
מֵעַתָּה (קראתי) קָרָאת לִי אָבִי אֱלֹוֹף נְעָרִי אֶתָּה :

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה אהלות פרק יז

א. החורש את הקבר, הרי זה עושה בית הפרס. עד
כמה הוא עושה, מלא מענה, מאה אמה בית ארבעת
סאים. רבי יוסי אומר, בית חמש. במורד, ובמעלה,
נותן רבע כרשינים על ברך המחרשה, עד מקום
שיצמחו שלשה כרשינין זו בצד זו, עד שם הוא
עושה בית הפרס. רבי יוסי אומר, במורד ולא
במעלה:

(ה) החורף בית הפרס. מקום שהטומאה פרושה ומתפשטת שם. ורבותי פרישו, פרס לשון דבר פרום וצבור, שעלמות של מת נפרסו שם. ומפי אחרים שמעתי, על שם שפרסות בני אדם נמנעים ללכת שם מפני הטומאה: מלוא מענה. של המחרישה. ממקום הקבר שהתחיל לחרוף בו עד מאה אמה באורך השדה על מאה ברוחב, חיישינן שמא הוליכה המחרישה ממנו עצם כשעורה. ואם היה חורף והולך חוץ למאה אמה, ממאה אמה ולחוץ טהור, שאין המחרישה מולכת עלמות הקבר אלא עד מאה אמה: בית ארבעת סאין. מאה אמה אורך על מאה אמה רוחב הוא מקום זריעת ארבעת סאין, שהרי חצר המשכן שהיה מאה על חמשים הוא בית סאתים כדאמרין בעירובין [כג:]: נמצא מאה על מאה בית ארבעת סאין: ר' יוסי אומר בית חמשת סאין. ואין הלכה כרבי יוסי: וצמורד. כלומר, שיעור זה שאמרנו לתנא קמא ור' יוסי למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, הגי מילי כשמוליך המחרישה צמורד דמגלגלתו למרחוק. והוא הדין כשהקרקע שזה צמישור: אבל במעלה. כשחורף ועולה. לדברי תנא קמא נותן רובע קב כרשינין על צורך המחרישה, הוא עץ חלול כפוף עשוי כעין צרך שהמחרישה תקועה בו, ועושה בשוליו נקב קטן כשיעור שיכל ממנו גרעין אחד מגרעיני הכרשינים, ומוליך המחרישה, והגרעינים נופלים מעט מעט, ובמקום שכלו הכרשינים שאין נופל מהם הרבה ביחד אלא שלשה גרעינים זה בצד זה שם כלה בית הפרס: ר' יוסי אומר צמורד ולא במעלה. לא אמרין בית הפרס אלא צמורד, אבל כשהמחרישה עולה בגובה אין שם בית הפרס כלל, שמיד המחרישה ננערת ואם יש שם עצם נופל. ואין הלכה כרבי יוסי:

ב. הָיָה חוֹרֵשׁ וְהָטִיחַ בְּסֵלַע אֹו בְּגֵדָר אֹו שְׁנַיִר הַמַּחְרֵשָׁה, עַד שֶׁסָּהוּא עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרֶס. רַבִּי אֶלְעָזָר אֹמֵר, בֵּית פָּרֶס עוֹשֶׂה בֵּית פָּרֶס. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, פְּעָמִים עוֹשֶׂה, פְּעָמִים אֵינֹו עוֹשֶׂה. כִּי צַד, תָּרֵשׁ תְּחִי מַעֲנָה, וְחִזַּר וְתָרֵשׁ תְּחִי, וְכֵן הַצְּדָדִין, הָרִי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית פָּרֶס. תָּרֵשׁ מְלֵא מַעֲנָה, חִזַּר וְתָרֵשׁ מְמָנָה וְלַחוּץ, אֵינֹו עוֹשֶׂה בֵּית פָּרֶס:

(ו) והטיח בסלע. הכה המחרישה בסלע, ומתוך כך ננערה המחרישה: או שניער את המחרישה. מן העפר שעליה. והא קא משמע לן דלא חיישינן שמא לא ייער יפה: עד שם הוא עושה בית הפרס. ולא יותר. ואפילו תוך שש אמות או חמש: בית פרס עושה בית פרס. המתחיל לחרוף בסוף בית הפרס או באמצע, מונה מאה אמה ממקום שהתחיל לחרוף, והוא נעשה בית הפרס כאילו חרף ממקום הקבר: חרף חצי מענה. חמשים אמה ממקום הקבר: וחזר. אחר כך וחרף משם עוד חמשים

אמה אחרות, כל המאה נעשו בית פרס. והלכה כר' יהושע:

ג. החורש מְלִטִימִיא, מְצַבִּירַת הַעֲצָמוֹת, מְשֻׁדָּה שְׁאֲבָד הַקֶּבֶר בְּתוֹכָהּ, או שְׁנַמְצָא בָּהּ קֶבֶר, החורש אֶת שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ, וְכֵן נִכְרִי שְׁחָרַשׁ, אִינוֹ עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בֵּית פָּרֶס, שְׂאִין בֵּית פָּרֶס לְכוֹתִיִּים:

דרטורה (ג) מלטימיא. כמו מלא טמיא, חפירה מלאה מתים זה על גבי זה. טמיא בלשון ארמי עצמות של מתים: ומצבירת העצמות. ממקום שהעצמות כבורים סם, דזה דבר שאינו מצוי שיהיה אדם חורש על חפירה שהיא מלאה מתים ועל צבירת עצמות גלויים, ולא גזרו אלא בקבר שנחרש, שהוא דבר המצוי: ומשדה שאבד בה קבר. דהוי ליה ספק ספיקא, שמא לא חרש במקום הקבר, ואם תמצא לומר חרש, שמא לא הוליד ממנה ערם: או שנמצא בה קבר. שחרש ואחר כך נמצא. דבית הפרס דרבנן, ולא קנסו ליה כיון דלא ידע: החורש את שאינו שלו. לא קנסו רבנן למהוי ארעא דחבריה בית הפרס. וכן נכרי לא שייך ביה קנס: שאין בית הפרס לכותיים. כלומר, שהרי אף על הכותיים לא קנסו, כל שכן שלא קנסו על הנכרי:

ד. שְׂדָה בֵּית הַפָּרֶס עַל גְּבִי טְהוֹרָה, שְׁטָפוּ גְּשָׁמִים מִבֵּית פָּרֶס לְטְהוֹרָה, אֶפְלוּ אֲדָמָה וְהַלְבִּינוּהָ אוֹ לְבָנָה וְהֶאֱדִימוּהָ, אִין עוֹשִׂין אוֹתָהּ בֵּית הַפָּרֶס:

דרטורה (ד) על גבי טהורה. שקדה בית הפרס למעלה, וטהורה למטה: אפילו אדומה. שהיתה עפרה של טהורה אדומה: והלבינה. מחמת עפר בית הפרס שהיה לבן: אין עושין אותה בית הפרס. שלא גזרו טומאה אלא על גוש כזרייתו, ולא גזרו על העפר הנשטף עס המים:

ה. שְׂדָה שְׁאֲבָד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ, וּבְנָה בָּהּ בֵּית וְעֲלִיָּה עַל גְּבִיו, אִם הִיְתָה פְתֻחָה שֶׁל עֲלִיָּה מְכֻן כְּנֶגֶד פְּתֻחוֹ שֶׁל בֵּית, עֲלִיָּה טְהוֹרָה. וְאִם לָאוּ, עֲלִיָּה טְמֵאָה. עֵפֶר בֵּית הַפָּרֶס וְעֵפֶר חוּצָה לְאֶרֶץ שְׁבָא בִּירְק, מְצַטְרְפִין כְּחוֹתֵם הַמְרָצוּפִים, דְּבִרִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, עַד שְׂיִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹתֵם הַמְרָצוּפִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה שְׁהִיוּ אֲגָרוֹת

בָּאוֹת מִמְדִּינַת הַיָּם לְבָנֵי כְּהֲנִים גְּדוֹלִים, וְהָיוּ בָּהֶם
כְּסָאָה וּכְסָאֵתִים חוֹתְמוֹת, וְלֹא חָשׂוּ לָהֶם (חֲכָמִים)
מְשׁוּם
טְמֵאָה :

דרטנורה (ה) עלייה טהורה. ממה נפשך, אם הקבר בתוך הבית, הבית טמא והעלייה טהורה. ואם הקבר תחת אסקופת פתח הבית, טומאה נכנסת לבית, ועלייה טהורה. אבל כשאין פתח העלייה מכוון כנגד פתח הבית, חיישין דלמא קאי קבר תחת הכותל מכוון כנגד פתחה של עלייה וזוקעת הטומאה עד שמגיעת לפתחה של עלייה ונכנסת לעלייה דרך הפתח: ועפר חוליה לארץ. כלומר או עפר חוליה לארץ. דארץ העמים ובית הפרס תרווייהו מטמו זמגע וזמשא: שצא בירק. כגון אגודה של ירק שיס צה הלחים הרצה שנעקרו בגושיהן, ובכל הלח צפני עלמו ליכא עפר כחותם המרלופין שהוא שיעור הגוש לטמא: כחותם המרלופין. אמתחות של עור כעין שקין שהולכי דרכים נותנים כליהם בתוכם וחותמים עליהם כחותם של טיט: כסאה וכסאתים חותמות. של טיט. והאי עובדא מייתי ר' יהודה לסיועי לרבנן דלסאה וסאתים מעפר שצא מחוליה לארץ לא חששו הואיל ולא היה כחותם אחד צפני עלמו כחותם המרלופין. והלכה כחכמים:

גמרא נדה דף כ"ד ע"א

אֵיתְמַר הַמִּפְּלֵת מִי שֶׁפָּנָיו מוֹסְמָסִים רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אָמוּ טְמֵאָה רִישׁ לְקִישׁ אָמַר אָמוּ טְהוֹרָה אֵיתִיבִיה רַבִּי יוֹחָנָן לְרִישׁ לְקִישׁ הַמִּפְּלֵת יָד חֲתוּכָה וְרֶגֶל חֲתוּכָה אָמוּ טְמֵאָה לֵידָה וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא מְגוּף אָטוּם בְּאַתָּה וְאִם אֵיתָא לִיתְנִי שְׁמָא מְגוּף אָטוּם אוּ מִמֵּי שֶׁפָּנָיו מוֹסְמָסִין. אָמַר רַב פְּפִי בְּפָנָיו מוֹסְמָסִין כּוּלֵי עֲלָמָא לָא פְּלִיגִי דְטְמֵאָה כִּי פְּלִיגִי בְּפָנָיו טוֹחוֹת וְאֵיפְכָא אֵיתְמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אָמוּ טְהוֹרָה וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר אָמוּ טְמֵאָה וְלוֹתְבִיה רִישׁ לְקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן מְהָא מְשׁוּם דְשָׁנִי לִיה הֵינּוּ גוּף אָטוּם הֵינּוּ מִי שֶׁפָּנָיו טוֹחוֹת :

רש"י מוסמסין. מעוכין קלת ולא כל כך כפניו טוחות: כי פליגי בפניו טוחות. שאין כורה ניכרת בהם לגמרי: ואיפכא איתמר. ולא משום כורה מפיק לה אלא הכי גמר לה מרביה: ולתציה ר"ל לר"י מהא. דאם איתא ליתני או ממי שפניו טוחות: היינו פניו טוחות. אבל בפניו מוסמסין ליכא לשנויי הכי דהא ניכרת בהן הכורה ולאו אטום הוא דאטום היינו חסר לגמרי:

זוהר ויקהל דף ר"ד ע"ב

בהאי רזא אית אחרא. האי רוחא אתהני בהאי יומא מהנאותן דישראל ומענוגא דילהון ובגין דא בעי למיהב ליה ענוגא במיכלא ובמשותיא תלת זמנין בתלת סעודתין דתלת דרגי מהימנותא כמא דאוקמוה והאי נטיל חדוה וענוגא באינון סעודתי דישראל זכאה חולקיה מאן דאהני ליה ומענג ליה בהאי יומא האי רוחא אתהניא כל דשיתא יומין מרוחא עלאה דעתיקא דכל עתיקין. וביומא דשבתא פיון דנחית ואתסחי בגנתא דעדן בליליא אתענג מענוגא דגופא בסעודתי דמהימנותא ואתעטר (נייא ואתענג) האי רוחא מעילא ותתא ואתרוי בכל סטרין בעטרא (נייא בענוגא) דלעילא ותתא. והואיל וקיימא עמיה דבר נש אצטריד ליה לנטרא ליה ועל דא כתיב (שמות לא) ושמרו בני ישראל את השבת שבת דא הוא ההיא נקודה תתאה. את השבת דא הוא האי רוחא אתפשטותא דההיא נקודה:

תרגום הזוהר צפוד הזה יש סוד אחר. הרוח הזה, נהנה ציום הזה מן ההנאות של ישראל, ומתענוגיהם. ומשום זה כריכים לתת לו עונג צמאכל ומשקה שלש פעמים בשלשה סעודות של שלש מדרגות האמונה, כמו שהעמידוהו. והרוח הזה מקבל שמחה ותענוג צאלו הסעודות של ישראל. אשרי חלקו של מי שמהנהו ומענגו ציום הזה. הרוח הזה נהנה כל ששת הימים מהרוח העליון של עתיק דכל עתיקין. וביום השבת, פיון שירד ורחז צגן עדן צלילה, הוא מתענג מתענוג הגוף צסעודות האמונה, ונתעטר

הרוח הזה מלמעלה ומלמטה, ומקומו בכל הכלים, דהינו בחכמה ובהסודים, בעטרה של מעלה שהוא חסדים ובעטרה של מטה שהיא חכמה. וכיון שנמלא עם האדם, לריכיים לשמרו. ועל פן פתוב, ושמרו בני ישראל את השבת. שבת זה, היא נקודה פחותה, שהיא מלכות. את השבת, זהו הוא הרוח הזה, שהוא התפשטות של הנקודה ההיא.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק ט'

א. המיסוד חייב והוא מלאכה מאבות מלאכות. והשובט על החוטין עד שיפרקם ויתקנם הרי זה תולדת מיסוד וכמה שיעורו משיתקן רוחב שתי אצבעות וכן האורג שני חוטין ברוחב שתי אצבעות חייב בין שארגן בתחלה בין שהיה מקצת הבגד ארוג וארג על הארוג שיעורו שני חוטין ואם ארג חוט אחד והשלים בו הבגד חייב. ארג בשפת היריעה שני חוטין ברוחב שלשה בתי נירין חייב. הא למה זה דומה לאורג צלצול קטן ברוחב שלשה בתי נירין: **ב.** המדקדק את החוטין ומפרידן בעת האריגה הרי זה תולדת אורג. וכן הקולע את הנימין הרי זה תולדת אורג ושיעורו משיעשה קליעה באורד ב' אצבעות: **ג.** הבוצע שני חוטין חייב ובוצע הוא המפריש את האורג בין שהוציא הערב מן השתי או שהעביר השתי מעל הערב הרי זה בוצע וחייב. והוא שלא יהא מקלקל אלא יתכוין לתקן כדרך שעושין אלו שמאחין את הבגדים הקלים ביותר שבוצעין ואחר כך מאחין. וחוזרין ואורגין חוטין שבצעו עד שיעשו ב' הבגדים או ב' הקרעים אחד והסותר את הקליעה לתקן הרי זה תולדת בוצע ושיעורו כשיעור

מוסר

מספר חסידים סימן קמ"ט ק"י

וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַכִּינּוּ מִי שְׁטָרַח בְּעָרֵב שַׁבָּת יֹאכֵל
בְּשַׁבָּת. מְאֹד מְאֹד יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִיּוֹת זָרִיז לְתַקּוֹן צָרְכֵי
שַׁבָּת וּמְהִיר וְזָרִיז כְּאָדָם אֲשֶׁר שָׁמַע כִּי הַמַּלְכָּה בָּאָה
וְנִתְאַכְסְנָה בְּבֵיתוֹ אוֹ הַפְּלָה וְכָל בְּנֵי חֲבוּרָתָה בָּאִים אֶל
בֵּיתוֹ מֶה הוּא עוֹשֶׂה שְׂמֵחַ שְׂמֵחָה וְאוֹמֵר כִּמָּה עוֹשִׂין לִי
כְבוֹד גָּדוֹל אֲשֶׁר בָּאוּ בְּצֵל קוֹרְתֵי אָמַר לְעַבְדָּיו תִּקְנּוּ הַבַּיִת
וּפְנּוּ אוֹתוֹ וְכַבְּדוּ אוֹתוֹ וְתִקְנּוּ הַמְטוֹת מִפְּנֵי כְבוֹד הַבָּאָה
וְאֲנִי אֵלֶיךָ לְקִנּוּת לָהֶם בְּשָׂר וְדָגִים. מֶה שְׂאוּכָל לְהַשְׁיֵג
לְכַבּוֹדָהּ וְהוּא עֲצָמוֹ טוֹרַח בְּתִיקוֹן מְאֹכֵל וְאֶפְלוּ הָיוּ לוֹ
אֶלֶף עַבְדִּים וּמִי לָנוּ גָדוֹל מְשַׁבֵּת שֶׁהִיא כֹּלָה וּמַלְכָּה וְהִיא
קְרוּאָה עֲנוּגָה עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה שֵׁשׁ לָנוּ לְטְרוּחַ וְלְהִיּוֹת
בְּעַל הַבַּיִת עֲצָמוֹ מְתַקֵּן אֶפְלוּ הָיוּ לוֹ מֵאָה עַבְדִּים כְּרָבָא
דְּמַלַּח שִׁיבוּטָא: אֵל יִכְנִס אָדָם לְשַׁבָּת כְּשֶׁהוּא מְעוֹנָה
לְפִיכָךְ אֵין לְהַתְעַנּוֹת בְּעָרֵב שַׁבָּת וְסָמוּךְ לְהַדְלִקַת הַנֵּר
יִטְעוּם תְּבַשְׂלוּ. וְהַזֹּכָה מְתַעֲנָה וּמְשַׁלֵּם: